НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

НБ ОНУ ім. І.І.Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΕΚΚΡΙΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΞΕΝΩΝ ΤΕ ΕΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗι ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΤΥΠΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΣΥΝΕΡΓΙΑι ΜΕΝ ΤΩΝ Κ. Κ.

ΣΠ. ΒΑΣΗ (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***Γ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ***, ***Σ. Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ*** (καθ. ἐν τῇ Πανεπ.), ***Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***Α. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ*** (καθ. τῆς φιλ.), ***ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***Μ. ΛΑΠΠΑ*** (δ. φ.), ***Θ. ΛΙΒΑΔΑ*** (δ. φ.), ***Μ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***Θ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ*** (καθ. γυμν.), ***Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ*** (καθ. ἐν τῇ Πανεπ.), ***Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΥ*** φ.), (δ. ***Ε. ΡΟΙΔΟΥ*** (δ. ν.), ***Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***Ι. ΣΒΟΡΩΝΟΥ*** (διευθ. νομισμ. μουσ.), ***Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ*** (γυμνασιάρχ.), ***ΧΡ. ΤΣΟΥΝΤΑ*** (ἐφ. τ. ἀρχ.), ***Δ. ΦΙΛΙΟΥ*** (ἐφ. τ. ἀρχ.), ***Γ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ*** (καθ. ἐν τῇ Πανεπ.) καὶ ἄλλων λογίων

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑι ΔΕ

ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ Γ. Χ. ΚΩΝΣΤΑ

ΑΝΑΛΩΜΑΣΙ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΡ. 5.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

1899

НБ ОНУ імені І.Мечникова

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

ΥΠΟ

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1899

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Наукова бібліотека
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
імені І. І. МЕЧНИКОВА

Ἡ προκειμένη συλλογὴ περιλαμβάνει πάσας τὰς προεκδεδομένας παροιμίας καὶ παροιμιώδεις φράσεις τοῦ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικοῦ λαοῦ, καθὼς καὶ ὅσας αὐτὸς ἀκούσας ἢ τῇ συμπράξει φίλων συνεργατῶν ἐδυνήθην νὰ περισυναγάγω. Προσετέθησαν δ' εἰς ταύτας καὶ αἱ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἐν χρήσει δημώδεις παροιμίαι, αἱ περιλειφθεῖσαι ἡμῖν ἐν ἰδίαις συλλογαῖς καὶ τῶν παρεμβεβλημένων εἰς τὸν λόγον βυζαντινῶν συγγραφέων ἐκεῖναι τοὐλάχιστον, ὅσας ἐδυνήθην ν' ἀνεύρω ἀμεταλλάκτους ἢ παρεφθαρμένας ν' ἀναγνωρίσω. Τὰς οὕτω δ' ἀποθησαυρισθείσας παροιμίας προσεπάθησα νὰ ἑρμηνεύσω πιστῶς καὶ ἀκριβῶς, καταδεικνύων καὶ τὴν συνάφειαν αὐτῶν πρὸς τὰς ἀρχαίας γνώμας καὶ παροιμίας, καὶ τὰς παρατηρουμένας ὁμοιότητας πρὸς παροιμίας ἄλλων ἐθνῶν.

Τὰ πορίσματα, ἅτινα συνήγαγον ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῶν τε βυζαντινῶν καὶ τῶν συγχρόνων ἑλληνικῶν παροιμιῶν περὶ τοῦ ἐμφαινομένου ἐκ τούτων χαρακτῆρος τοῦ λαοῦ, περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς συστάσεως τοῦ εἴδους τούτου τῆς ἀγράφου λογοτεχνίας παρὰ τῷ ἡμετέρῳ λαῷ καὶ περὶ τῆς ῥοπῆς ἣν ἔσχον πρὸς γένεσιν τῶν ἑλληνικῶν αἱ ξέναι παροιμίαι καὶ τἀνάπαλιν, τὰ πορίσματα ταῦτα θὰ ἐκθέσω ἐν πλάτει ἐν τέλει τῆς συλλογῆς. Διότι φανερὸν εἶναι ὅτι πρὸς μείζονα σαφήνειαν τοῦ λόγου πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ ἀναγνώστης πρόχειρα τὰ κείμενα τῶν παροιμιῶν, εἰς ἃς ἀναφέρονται αἱ παρατηρήσεις. Ἐν τῷ παρόντι δὲ περιορίζομαι εἰς ἀναγκαίας τινὰς σημειώσεις περὶ τῶν δημοσιευομένων ὧδε ἀνεκδότων συλλογῶν βυζαντινῶν παροιμιῶν καὶ περὶ τῶν ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκδότων συλλογῶν δημωδῶν παροιμιῶν, ἐξ ὧν κατηρτίσθη ἡ ἀνὰ χεῖρας, καὶ εἰς ἀναγραφὴν τῶν συλλογῶν ἀλλογλώσσων παροιμιῶν, ἃς εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν ἡμετέρων.

НВОНУ ІМВНІ І. Мечникова

Συλλογαὶ βυζαντινῶν παροιμιῶν.

Περὶ τῶν κωδίκων, τῶν περιεχόντων συλλογὰς βυζαντινῶν παροιμιῶν καὶ περὶ τῶν γενομένων ἐκδόσεων τούτων ἀκριβεστάτας καὶ πλήρεις εἰδήσεις εὑρίσκει προχείρως ὁ βουλόμενος ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Krumbacher Mittelgriechische Sprichwörter (München, 1893) σ. 33 κἑ. καὶ Geschichte der byzantinischen Litteratur (2ας ἐκδ. München 1897) σ. 903-909, καὶ παρὰ Ed. Kurtz ἐν Blätter f. d. bayer. Cymnasialschulw. 1894 τ. 30 σ. 128 κἑ. Ὀλίγα τινὰ περὶ τούτων ἔγραψα καὶ ἐγὼ ἐν Ἀττικῷ ἡμερολογίῳ (Ἀθ. 1882) σ. 361-4 καὶ ἐν Δημώδ. παροιμ. ἐν μεσαιωνικοῖς ἑλλ. ποιήμασι (Ἐπετηρὶς Παρνασσοῦ Α΄, 1896) σ. 212 κἑ. καὶ ἐν Ἑρμηνευτικοῖς εἰς τὰς βυζαντινὰς παροιμίας (Ἐπετηρὶς Παρνασσοῦ Β΄, 1898) σ. 79 κἑ.

Οἱ ἀσχολούμενοι περὶ τὰ βυζαντινὰ γράμματα ἔκριναν πολλῆς σπουδῆς ἀξίας τὰς βυζαντινὰς παροιμίας κυρίως ἐξότου ὁ ἐν Ῥήγᾳ καθηγητὴς Eduard Kurtz ἀνεδημοσίευσε μετὰ παραφράσεως καί τινων ἑρμηνευτικῶν σημειώσεων τὴν συλλογὴν τοῦ Πλανούδη (Die Sprichwörtersammlung des Maximus Planudes erläutert von — Leipzig, 1886 σ. 47 εἰς 8ον), ἐκ τῆς πρώτης ἐκδόσεως, τῆς γενομένης ἐκ τοῦ λαυρεντιακοῦ κώδικος 59, 30 ὑπὸ E. Piccolomini τῷ 1879 (Estratti inediti dai codici Greci ἐν Annali delle università Toscane. Pisa τ. 16). Αἱ πρὸ τούτων ὑπὸ τοῦ K. N. Σάθα τῷ 1876 ἐκδοθεῖσαι ἀξιολογώταται συλλογαὶ (ἐν Μεσαιωνικῇ βιβλιοθήκῃ τ. Ε΄ σ. 544-578 καὶ σ. 525 κἑ.) παρῆλθον σχεδὸν ἀπαρατήρητοι, μὴ ἀξιωθεῖσαι τῆς δεούσης προσοχῆς. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀναδημοσίευσιν τῆς Πλανουδείου συλλογῆς ὑπὸ τοῦ Κουρτζ πολλοὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν μελέτην αὐτῶν, ὡς ἐμφαίνουσιν αἱ περὶ ταύτης ἐν φιλολογικαῖς ἐφημερίσι δημοσιευθεῖσαι κρίσεις. Μεγάλως δὲ προήγαγε τὰς περὶ τούτων σπουδὰς ὁ Κάρολος Κρουμβάχερ τὸ πρῶτον μὲν ἓν ἔτος μετὰ τὸν Κούρτζ ἐκδώσας μετ' εἰσαγωγῆς καὶ ἑρμηνευτικῶν σημειώσεων ἐκ τοῦ 1409 κώδικος τῆς παρισινῆς βιβλιοθήκης νέαν συλλογὴν 70 παροιμιῶν (Eine Sammlung byzantinischen Sprichwörter ἐν Sitzungsberichten der bayer. Akad. d. Wissensch. Philos.-philol. u. hist. Cl. 1887 τ. II σ. 43-96)·

ἔπειτα δὲ τῷ 1893 ἐν τοῖς αὐτοῖς πρακτικοῖς τῆς βαυαρικῆς Ἀκαδημίας (τ. II σ. 1-272) περιλαβὼν ἐν ἐκτενεῖ σπουδαιοτάτῃ πραγματείᾳ (Mittelgriechische Sprichwörter) πάσας τὰς μετὰ θεολογικῆς ἑρμηνείας συλλογάς, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πρότερον γνωστῶν χειρογράφων καὶ ἑπτὰ νέων ὑπ' αὐτοῦ ἀνευρεθέντων, καὶ ταύτας διαφωτίσας δι' ἑρμηνευτικῶν ὑπομνημάτων καὶ εἰσαγωγῆς περὶ τῆς φύσεως τῶν μέσων ἑλληνικῶν παροιμιῶν, περὶ τῶν ἐκδόσεων καὶ τῶν χειρογράφων καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ γενέσεως τῶν τοιούτων συλλογῶν. Τὰ ἔργα τοῦ Κρουμβάχερ ἐγένοντο ἡ ἀφετηρία νέων ἐρευνῶν καὶ δημοσιευμάτων περὶ τῶν βυζαντινῶν παροιμιῶν, ἅτινα ἀναγράφονται ἐν τῇ Βυζαντινῇ γραμματολογίᾳ αὐτοῦ (2ας ἐκδ. σ. 908) [1]).

Τοὺς ἀσχοληθέντας περὶ τὰς βυζαντινὰς παροιμίας διέλαθον προγενέστερά τινα σχετικὰ πρὸς ταύτας ἔργα, ἅτινα δὲν κρίνω ἄσκοπον νὰ σημειώσω ὧδε.

Πρῶτος ἐμελέτησε συλλογὰς βυζαντινῶν παροιμιῶν μετὰ θεολογικῆς ἑρμηνείας ὁ Δουκάγκιος, ὅστις ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ του (1688) ἀπήνθισε λέξεις τινὰς καὶ φράσεις ἐξ αὐτῶν [2]). Ἐν τῷ προσηρτημένῳ εἰς τὸ Γλωσσάριόν του πίνακι τῶν συγγραφέων (Ind. auctorum στ. 34) ἀναφέρει μεταξὺ τῶν χειρογράφων, τὰ ὁποῖα εἶχεν ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦτο: «Ἐξήγησις διὰ στίχων πολιτικῶν εἴς τινα δημώδη αἰνίγματα...ex Ioniis Michaelis Apostolii in Cod. Reg. 2809 fol. 39». Τοῦτο δ' εἶναι τὸ ὑπ' ἀρ. 3058 χειρόγραφον τῆς Παρισινῆς βιβλιοθήκης, τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀρσενίου τοῦ Μονεμβασίας ἐν ἀρχῇ τοῦ ΙϚ' αἰῶνος γραφὲν (κῶδ. Β παρὰ Krumbacher)· πλὴν

[1]) Εἰς ταῦτα προστεθείσθωσαν αἱ δημοσιευθεῖσαι ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Παρνασσοῦ δύο διατριβαί, αἱ ἀνωτέρω σημειούμεναι, καὶ ἡ ἐν τῇ Byzant. Zeitschrift 1898, τ. VII σ. 138-165 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν: «Δημώδεις παροιμίαι ἐν τοῖς στίχοις τοῦ Μιχαὴλ Γλυκᾶ».

[2]) Παραθέτω σημείωσιν τῶν χωρίων τοῦ Ducange, ὅπου κεῖνται τοιαῦται παροιμίαι: λ. ἄγουρος στήλη 17. ἀείδαρος στ. 18. βάϊδι στ. 208. γλιτώνειν στ. 253. γυβεντίζειν στ. 268. κούνδουρα στ. 732. κουτζὸς στ. 745 κράση στ. 752. μάης στ. 851. μαθαίνειν στ. 851. μοναπλὸς στ. 947. νερὸν στ 992. ὀσπίτιον στ. 1061. ὄψιμος στ. 1073. ποντίζειν στ. 1202. ῥοῦχον στ. 1309. σάδουρος στ. 1315. σακὶν στ. 1324 (2 παρ.). σαλὸς στ. 1329 (2 παρ.) σικόννειν στ. 1368. σκελαία στ. 1385. χειριὰ στ. 1749. ψωμὴ στ. 1787. καθαρὰ τ. II στ. 86. πετραία τ. II στ. 153 τ. II app. λ. καματερός. Ἐν ὅλῳ 28 παροιμίαι. Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Δουκαγκίου ἐνιαχοῦ εἶναι πλημμελὴς (βλ. λ. ἄλλος 148 σ. 556).

НБ ОНУ імені І. Мечникова

τούτου ὅμως παρέλαβέ τινα καὶ ἐκ τοῦ κώδ. 1409 τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης (κῶδ. F)· ἐκ τοῦ κώδικος τούτου εἶναι εἰλημμένη καὶ ἡ παρ. ἐν λ. θεὸς 157, ἂν καὶ σημειώνει περὶ ταύτης: «Proverbium apud Graecos hodiernos».

Τῶν παροιμιῶν τούτων κατεχώρισέ τινας καὶ ὁ Κοραῆς ἐν τοῖς Ἀτάκτοις του, διαρρήδην μνημονεύων ὅτι κεῖνται παρὰ τῷ Δουκαγκίῳ· ἀλλ' ὁ Sanders καὶ ὁ Βενιζέλος, ἀντιγράψαντες ἐκ τῶν Ἀτάκτων, περιέλαβον αὐτὰς ἐν ταῖς συλλογαῖς των, παρασιωπήσαντες τὴν πηγήν· οὕτω δὲ παρεπλάνησάν τινας τῶν ἑρμηνευτῶν τῶν βυζαντινῶν παροιμιῶν, ὑπολαβόντας ταύτας ὡς ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ εἰλημμένας. Μίαν ὅμως τούτων, τὴν παρὰ Sanders σ. 228, 103, εὐστόχως ἀνεγνώρισεν ὡς αὐτὴν τὴν βυζαντινὴν ὁ Κρουμβάχερ (MGS. σ. 192), κρίνων ἐκ τῶν γλωσσικῶν ἀρχαϊσμῶν καὶ τῆς ἐπὶ λέξει συμφωνίας πρὸς τὸν ἐν τῷ κώδικι F τύπον τῆς παροιμίας.

Ἐπίσης ἄγνωστος ἔμεινεν εἰς τοὺς περὶ τῶν βυζαντινῶν παροιμιῶν πραγματευθέντας καὶ ἡ παρ' ἐμοῦ ἐν ἔτει 1881 ἐκδοθεῖσα συλλογή, περὶ ἧς γίνεται λόγος κατωτέρω. Καὶ ἡ ἔκδοσις παροιμιῶν τοῦ Πλανούδη ἐκ τοῦ βαροκκιανοῦ κώδικος 68 ὑπὸ Ν. Δοσίου (ἐν τῷ Κόσμῳ 1883 σ. 361 κἑ.) διέλαθε καὶ αὐτοὺς τοὺς εἰδικῶς περὶ τοῦ κώδικος τούτου γράψαντας A. Kopp, Beiträge zur griech. Excerptenlitteratur (Berlin 1887 σ. 64) καὶ Max Treu Die Sprichwörtersammlung des Planudes im Baroccianus 68 ἐν Philologus 1890 τ. III σ. 185-7.[1])

Εἰς τὰς μέχρι τοῦδε γνωστὰς συλλογὰς προστίθενται καὶ αἱ δημοσιευόμεναι ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας τόμῳ, δι' ὧν τὸ πλῆθος τῶν δημωδῶν παροιμιῶν, τῶν περιλαμβανομένων ἐν ταῖς μετὰ θεολογικῆς ἑρμηνείας συλλογαῖς, αὐξάνεται ἀπὸ 129 (διότι τοσοῦτος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Κρουμβάχερ μελετηθεῖσι χειρογράφοις παροιμιῶν) εἰς 222· ἤτοι προστίθενται 93 παροιμίαι εἰς τὰς μέχρι τοῦδε γνω-

[1]) Τὴν ἐμὴν ἔκδοσιν εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Jernstedt ἐν Ἐφημ. ῥωσ. ὑπουργ. τῆς ἐκπαιδ. 1893 τ. 286 σ. 23, ἀναγράφει δὲ καὶ ὁ Krumbacher Byz. Litteraturgesch.[2] σ. 907. Ἀμφοτέρων δέ, τῆς τ' ἐμῆς καὶ τῆς τοῦ Ν. Δοσίου, μνημονεύει ὁ Kurtz ἐν Blätter f. d. bayer. Gymnasialschulw. 1894 σ. 129. 130.

στάς. Πλὴν τῶν δύο πρώτων, αἱ λοιπαὶ ἀντεγράφησαν ἐκ πέντε Ἀθωνικῶν κωδίκων, ὀφείλω δὲ ταύτας εἰς εὐμενῆ παραχώρησιν τοῦ ἀγαπητοῦ συναδέλφου κ. Σπ. Π. Λάμπρου. Οὗτος οὐ μόνον μοὶ ἐπέτρεψε τὴν ἔκδοσιν δύο ἀντιγράφων, ἅτινα εἶχεν ἀποκομίσῃ ἐξ Ἄθωνος κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ ἐν ἔτει 1880 (ἐκ τῶν ἰβηριτικῶν κωδίκων 695 καὶ 805), ἀλλὰ μετ' ἀγαστῆς προθυμίας ἀνέλαβε νὰ μοὶ παράσχῃ ἀντίγραφα καὶ τῶν ἄλλων ἐν ταῖς ἁγιορειτικαῖς βιβλιοθήκαις ὑπ' αὐτοῦ ἀνευρεθεισῶν ὁμοίων συλλογῶν. Τοῦτο δ' ἔπραξεν ἐν ἔτει 1895, κατὰ τὴν δευτέραν ἐν Ἄθωνι διατριβήν του· καὶ τὴν μὲν μίαν τῶν συλλογῶν (ἐκ τοῦ κώδ. 14 Καυσοκαλυβίων) ἀντέγραψεν αὐτός, τὰς δ' ἄλλας δύο ὁ συνοδεύων αὐτῷ φίλος ὁμιλητὴς κ. Ἀδαμάντιος Ἀδαμαντίου· παρέβαλε δὲ καὶ τἀντίγραφα ταῦτα πρὸς τὰ χειρόγραφα ὁ κ. Λάμπρος.

Ἡ πρώτη τῶν συλλογῶν τούτων (σ. 3-5) εἶναι γνωστὴ καὶ ἄλλοθεν. Ἐκ τοῦ 298 κώδικος τῆς ἐν Μόσχᾳ βιβλιοθήκης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (τοῦ ΙΕ΄ αἰῶνος) ἐξέδωκεν αὐτὴν τὸ πρῶτον ἀτελῶς καὶ μετὰ σφαλμάτων ὁ ἐν Δορπάτῃ καθηγητὴς Clossius ἐν Rheinisches Museum 1837 τ. V, σ. 331-2. Ἡ συλλογὴ εὕρηται καὶ ἐν ἑτέρῳ παλαιοτέρῳ κώδικι τοῦ ΙΔ΄ αἰῶνος, τῷ ὑπ' ἀρ. 525 τῆς ἐν Μονάχῳ δημοσίας βιβλιοθήκης (φ. 28β-29α). Ἐκ τούτου δ' ἀντιγράψας αὐτὴν πρὸ εἰκοσαετίας περίπου[1], ἀνέβαλλον ἐπὶ μακρὸν τὴν δημοσίευσιν μέχρις ὅτου μοὶ καταστῇ δυνατὴ ἀντιβολὴ τοῦ ἀντιγράφου μου πρὸς τὸν κώδικα τῆς Μόσχας· καθ' ὃν ὅμως χρόνον, τῷ 1893, ἀπέστειλα πρὸς δημοσίευσιν τὴν συλλογὴν εἰς τὸ Βυζαντινὸν δελτίον, ἐδημοσιεύετο αὕτη ὑπὸ τοῦ Jernstedt ἐν τῇ Ἐφημερίδι τοῦ ῥωσικοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ὅθεν ὡς εἰκὸς ἀνεστάλη ἡ τύπωσις αὐτῆς. Ἀλλὰ δὲν ἔκρινα παντελῶς ἄσκοπον τὴν ἀναδημοσίευσιν αὐτῆς ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας τόμῳ, διότι καὶ τὸ περιοδικὸν σύγγραμμα, ἐν ᾧ ἐδημοσιεύθη εἶναι εἰς τοὺς πλείστους δυσπρόσιτον καὶ ἀναγκαίας ἐθεώρησα μεταβολάς τινας ἐν τῷ κειμένῳ[2]).

[1]) Ἐν Ἀττικῷ ἡμερολογίῳ τοῦ 1882 σ. 362-363 κάμνω λόγον περὶ τοῦ ἀντιγράφου μου καὶ περὶ ἀμφοτέρων τῶν κωδίκων τῶν περιεχόντων τὴν συλλογὴν ταύτην.

[2]) Ἐν ταῖς κριτικαῖς σημειώσεσι διὰ τοῦ M δηλοῦται ὁ κῶδιξ τῆς Μόσχας. διὰ τοῦ Μον. ὁ τοῦ Μονάχου καὶ διὰ τοῦ Rh. M. ἡ ἐν τῷ Rheinisches Museum ἔκδοσις. Αἱ γραφαὶ τοῦ ἐν Μονάχῳ κώδικος ἐν τοῖς πλείστοις εἶναι ὀρθότεραι.

НБОНУ імені І.І.Мечникова

Ὁ Jernstedt ὑπεμνημάτισε τὴν συλλογὴν δι'ἀξιολογωτάτων παρατηρήσεων περὶ ταύτης καὶ ἐκτενῶν ἑρμηνευτικῶν σημειώσεων περὶ ἑκάστης παροιμίας (ἐν Journale ministerstva narodnago prosviechtexiya 1893 τ. 286 καὶ 287 φιλολ. τμήμ. σ. 23-48). Προσθήκας δέ τινας περὶ τῆς ἑρμηνείας τῶν παροιμιῶν ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ τὸ ἑπόμενον ἔτος (τ. 292 φιλολ. τμήμ. σ. 150-158). Ἑρμηνευτικὰ εἰς τὰς παροιμίας ἔγραψεν προσέτι ὁ Κρουμβάχερ (MGS. σ. 257-260) καὶ ἐγὼ (Δημώδ. παροιμ. ἐν μεσ. ποιήμ. σ. 12-13).

Ἡ συλλογὴ αὕτη φέρει τὴν περίεργον ἐπιγραφὴν «Αἰσώπου κωμικαὶ κωμῳδίαι» ἢ κατὰ τὸν κώδ. τῆς Μόσχας ἐν ἰαμβείῳ «Αἴσωπος εἶπεν κοσμικὰς κωμῳδίας». Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Αἰσώπου (Παροιμίαι Αἰσώπου) φέρεται, ὡς γνωστόν, καὶ ἄλλη μικροτέρα συλλογὴ 17 παροιμιῶν, ἐκ φλωρεντινοῦ κώδικος δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰωνιᾶς τοῦ Ἀρσενίου Μονεμβασίας ὑπὸ τοῦ Walz (σ. 492-3) καὶ ἀνατυπωθεῖσα ἐν τῇ Γοττιγκείῳ συλλογῇ τῶν Ἑλλήνων παροιμιογράφων (τ. II σ. 228-230). Καὶ τῆς συλλογῆς ταύτης αἱ πλεῖσται παροιμίαι εἶναι δημώδεις [1]). Τὸν λόγον, δι' ὃν ἀπεδόθη εἰς τὰς συλλογὰς ταύτας τὸ ὄνομα τοῦ Αἰσώπου ἐδήλωσα ἐν Δημώδ. παρ. ἐν μεσαιων. ποιήμ. σ. 213. Ὁ Crusius (Rh. Mus. 42 σ. 386) νομίζει ὅτι ὠνομάσθησαν οὕτω, διότι ἐν ἀρχῇ ἦσαν ἐπίμετρον συλλογῆς τινος Αἰσωπείων μύθων· πιθανώτερον ὅμως εἶναι, νομίζω, ὅτι ἠδύνατο νὰ προστεθῇ τοιαύτη τις συλλογὴ ὡς ἐπίμετρον εἰς συλλογὴν Αἰσωπείων μύθων ἢ εἰς βίον Αἰσώπου, διότι ἡ σύνταξις αὐτῆς ἀπεδίδετο εἰς τὸν μυθογράφον, τὸ δὲ ζήτημα ἀκριβῶς εἶναι διατί ἀπεδίδοντο αἱ παροιμίαι εἰς αὐτόν. Κατὰ τὸν Κρουμβάχερ (MGS. σ. 52. Gesch. d. byz. Litteratur [2] σ. 906), ἡ σύνδεσις τοῦ ὀνόματος τοῦ Αἰσώπου πρὸς τὰς τοιαύτας συλλογὰς παροιμιῶν ἐξηγεῖται ἐκ τῆς γνωστῆς συναφείας τῆς παροιμίας καὶ τοῦ μύθου καὶ ἐκ τῆς μεγάλης ῥοπῆς ἣν εἰς τὸ εἶδος τῶν εὐτραπέλων διηγημάτων εἶχον κατὰ τοὺς μέσους χρόνους οἱ βίοι τοῦ Αἰσώπου. Ὁ δὲ Jernstedt (σ. 42) ἀφορμώμενος ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Θέωνος, ὅτι τῶν Αἰσωπείων μύθων ἐπρο-

[1]) Βλ. οὐαὶ 1, δρόμος 17, καιρὸς 101, λέγω 164, ἄτυχος 4, πρόλημμα 1, τρώγω 323, δυστυχῶ 1, ῥάβω 5. Τοὐναντίον τὴν ὑπ' ἀρ. 5, ἣν ὁ Crusius (Rhein. Mus. τ. 42 σ. 386, 1) ὑπολαμβάνει δημώδη, θεωρῶ ἀρχαίαν.

τάσσετο ἐνίοτε τὸ «Αἴσωπος εἶπεν», πειρᾶται ν' ἀναγάγῃ εἰς τὴν συνήθειαν ταύτην τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιγραφῆς τῶν παροιμιῶν. Ὅταν ὅμως ἐνθυμηθῶμεν ὅτι αἱ παροιμίαι νῦν λέγονται συνηθέστατα ἁπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ μῦθοι, καὶ ὅτι καὶ παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς ἦτο ἐν χρήσει ἡ λέξις εἰς τοιαύτην σημασίαν[1]), οὐδαμῶς ξενιζόμεθα ὅτι εἰς τὸν γνωστότατον μυθογράφον ἀπεδόθη καὶ τῶν παροιμιῶν ἡ πατρότης, ἀφ' ὅτου μετωνομάσθησαν αὗται μῦθοι.

Ἡ σημασία τῆς λέξεως κωμῳδίας ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐξήγησιν καὶ τῆς ὅλης ἐπιγραφῆς τῆς συλλογῆς τῶν παροιμιῶν ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ Μονάχου καὶ τῆς Μόσχας. Αἱ παροιμίαι ἐν τούτοις καλοῦνται «κοσμικαὶ» ἢ «κωμικαὶ κωμῳδίαι». Ὅ τε Jernstedt καὶ ὁ Krumbacher προκρίνουσι τὸ πρῶτον τῶν ἐπιθέτων τούτων. Ὁ Ῥῶσος ἐκδότης μάλιστα (σ. 43) διττὸν ἀνευρίσκει σκοπὸν ἐν τῇ χρήσει αὐτοῦ, τὴν ἀντιδιαστολὴν τούτων τῶν παροιμιῶν καὶ τῶν τοῦ Σαλωμῶντος καὶ καθόλου τῶν ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς εἰλημμένων καὶ δεύτερον τὴν δήλωσιν τοῦ ὅτι ἐν ταῖς συλλογαῖς οὐδὲν ἀναφέρεται περὶ κληρικῶν, οὐδέ τι ἐνθυμίζον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, τοὐναντίον δὲ πολλαὶ εὑρίσκονται ἐν αὐταῖς ἀπηχήσεις τῆς ἀρχαίας θρησκείας. Ἀλλὰ τότε προσφυέστερον θὰ ἦτο νὰ ὀνομασθῶσιν «ἐθνικαὶ παροιμίαι», κατὰ τὴν ἔννοιαν ἣν ἀπέδιδον εἰς τὸ ἐπίθετον ἐθνικὸς οἱ χριστιανοὶ τοῦ Βυζαντίου· ἂν δ' ἐπεζητεῖτο ἡ δήλωσις ἀντιθέσεως τούτων πρὸς ἄλλας παροιμίας, ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν παρὰ τὰς κοσμικὰς κωμῳδίας, καὶ κωμῳδίας ἱερὰς ἢ ἐκκλησιαστικάς· ἀλλ' ἡ σύζευξις τῶν δύο τούτων λέξεων θὰ ἦτο αὐτόχρημα τερατώδης, διότι οὐδέποτε ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἡ λέξις κωμῳδία ἔσχε σημασίαν καθιστῶσαν δυνατὴν τὴν προσαρμογὴν τούτων τῶν ἐπιθέτων ἢ ἄλλου τινὸς παραπλησίου, οὐδ' ἔχει ἀντίστοιχόν τι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ ἡ divina commedia τῶν Ἰταλῶν.

Ἡ λέξις κωμῳδία, ἥτις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐν τοῖς ὕστερον χρό-

[1]) Βλ. π. χ. Παχυμέρ. Δ', 11 σ. 276 Bonn Φυσιολόγ. 43 ἐν Annuaire de l'Ass. pour l'encourag des ét. grecques 1873 σ. 275 — Ὁ Τζέτζης μύθους μὲν καλεῖ τὰς δημώδεις παροιμίας (Χιλιάδ. ΙΒ', 513), παροιμίας δὲ λέγων ἐννοεῖ τὰς ἀρχαίας παροιμίας ἢ ῥήσεις συγγραφέων. — Ἄλλοι πάλιν συγχέουσι τὰς λέξεις, παροιμίαν λέγοντες τὸν μῦθον καὶ τἀνάπαλιν (βλ. Λέοντ. Γραμματ. σ. 59 Bonn. Λέοντ. Διάκον. σ. 74 Bonn.).

νοις ἐδήλου καὶ τὸ πλασματικὸν διήγημα[1]), ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ νῦν ἔχει δύο σημασίας, πλὴν ἐννοεῖται τῆς κυρίας αὐτῆς σημασίας, ἥτις διὰ τοῦ σχολείου καὶ τοῦ θεάτρου ἐγένετο καὶ πάλιν γνωστὴ εἰς τὸν λαόν· πρῶτον μέν, ὡς καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις, σημαίνει πρᾶξιν σκοποῦσαν νὰ ἐξαπατήσῃ τινά, ἢ νὰ κινήσῃ εἰς γέλωτα τοὺς ἄλλους· δεύτερον δὲ λόγον γελοῖον ἢ ἀστειολογίαν ἢ εὐτράπελον διηγημάτιον. Ταύτην δὲ τὴν ἔννοιαν, τοῦ γελοίου λόγου, ἔχει ἡ λέξις ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς συλλογῆς τῶν παροιμιῶν, πρὸς ἐπίτασιν δὲ καὶ πρὸς ἀκριβέστερον ἅμα προσδιορισμόν, προσετέθη καὶ τὸ ἐπίθετον κωμικός, διότι κατ' ἐμὴν γνώμην ὀρθοτέρα εἶναι ἡ γραφὴ τοῦ κώδικος τοῦ Μονάχου. Ὅτι δὲ γελοίους λόγους ἐθεώρουν τὰς παροιμίας οἱ σπουδαιολόγοι βιβλιογράφοι, μαρτυρεῖ ἀριδήλως ἡ ἐπιγραφὴ τῆς συλλογῆς τῶν δημωδῶν παροιμιῶν ἐν τῷ Μαρκιανῷ ἑλλ. κώδ. 412 τοῦ ΙΓ΄ πρὸς τὸν ΙΔ΄ αἰῶνα: «Τὰ παρὰ πολλοῖς χάριν γελοίου λεγόμενα» (Krumbacher MGS. σ. 41)· ὁμοίως καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τῆς ἑρμηνείας τοῦ Ψελλοῦ ἐν τῷ 1182 παρισινῷ κώδικι (Σάθα MB. Ε΄, 541): «Ἕτεραι ἐξηγήσεις καὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἀστείων λόγων καὶ δημωδῶν, καὶ μετάφρασις τούτων ἐκ τοῦ ἀστείου εἰς τὸ βέλτιον καὶ ὑψηλότερον».

Ὁ συλλογεὺς τῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Αἰσώπου φερομένων παροιμιῶν ἐσκόπει τὴν συναγωγὴν τοιούτων γελοίων λόγων πρὸς ἁπλῆν ψυχαγωγίαν τῶν ἀναγνωστῶν. Δὲν εἶχε τὴν φιλοδοξίαν νὰ «ἐγκεντρίσῃ πρὸς γνῶσιν ἄλλην» τὰ παρὰ πολλοῖς χάριν γελοίου λεγόμενα, ὡς ὁ Μιχαὴλ ὁ Γλυκᾶς, οὐδ' ἀνεζήτησε τὰς «φρικτὰς ἐννοίας» τὰς ἐγκρυπτομένας δῆθεν εἰς τοὺς κοινοὺς λόγους τῶν χυδαίων ἀνθρώπων Διὰ τοῦτο, πλὴν ὀλιγίστων, αἱ παροιμίαι, ἃς ἀπήνθισεν, ἔχουσι πᾶσαι τὸ ὀξύμωρον, τὸ εἰς γέλωτα κινοῦν, καὶ εἶναι ἀπηλλαγμέναι τοῦ ἐπαχθοῦς φόρτου τῆς ἀναγωγικῆς ἑρμηνείας, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ κυριώτατον γνώρισμα τῆς ἑτέρας κατηγορίας τῶν βυζαντινῶν συλλογῶν δημωδῶν παροιμιῶν, εἰς ἣν τάσσονται αἱ πέντε ἄλλαι ἐν τῷ παρόντι τόμῳ δημοσιευόμεναι.

Τούτων ἡ ἀμέσως ταῖς κωμῳδίαις τοῦ Αἰσώπου ἑπομένη (σ. 6-9), ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπ' ἐμοῦ τῷ 1881 ἐν Ἀττικῷ ἡμερολογίῳ

[1]) Βλ. Rohde d. griech Roman σ. 351 · 2 σημ. Krumbacher Gesch. d. byz. Litteratur σ. 647.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

τοῦ 1882 σ. 364-368. Τὸ χειρόγραφον ἐξ οὗ ἀντεγράφη εἶναι νεώτατον, τοῦ 1756, χάρτινον ἐκ φύλλων 560, ὧν τὰ πλεῖστα (μέχρι φύλλου 230α) καταλαμβάνει τὸ Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον τοῦ Ματθαίου τοῦ Βλαστάρεως, ᾧ ἐπισυνάπτονται δέκα ἄλλαι πραγματεῖαι τοῦ αὐτοῦ Βλαστάρεως καὶ τὰ κείμενα τῶν κανόνων. Ἔπονται δὲ πραγματεῖαι διάφοροι φύρδην τεταγμέναι ὑπὲρ τὰς 160, αἱ πλεῖσται περὶ θρησκευτικῶν, καὶ τούτων ὑπὲρ τὰς 60 περὶ κανονικῶν ὑποθέσεων. Ταῦτα κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ χειρογράφου, ἣν ἐδημοσίευσεν ὁ κάτοχος αὐτοῦ Ε. Βουλισμᾶς, ὁ ἀποθανὼν ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας (ἐν Ἀττικῷ ἡμερολογίῳ 1877 σ. 323-5). Ἀντιβολὴν τοῦ κώδικος δὲν ἠδυνήθην δυστυχῶς νὰ κάμω, διότι ἀπὸ τοῦ πρό τινων ἐτῶν συμβάντος θανάτου τοῦ κατόχου πάντα τὰ βιβλία καὶ χειρόγραφα αὐτοῦ ἀπόκεινται ἐν δωματίῳ τῆς Μητροπόλεως Κερκύρας, ἐσφραγισμένῳ ὑπὸ τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, ὅπερ θ' ἀποσφραγισθῇ μετὰ τὴν παραλαβὴν τῆς ἐπισκοπῆς ὑπὸ τοῦ ἐσχάτως διορισθέντος νέου ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας.

Ἐν τῷ ἀντιγράφῳ, ὅπερ ἐδημοσίευσα, ὁ ἀοίδιμος Βουλισμᾶς παρέλιπε τὴν θεολογικὴν ἑρμηνείαν, πλὴν τῆς ἑρμηνείας 3 παροιμιῶν. Ὁ βιβλιογράφος εἶναι ἀμαθέστατος. Ὁ κῶδιξ, ὡς σημειώνει ὁ Βουλισμᾶς, «ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐγράφη διὰ τῆς αὐτῆς χειρός, καὶ ἤθελεν εἶναι ἓν τῶν ἐπισημοτέρων χειρογράφων, ἐὰν ὁ ἀντιγραφεὺς εἶχε μετρίαν γνῶσιν τῆς χρήσεως τῶν τόνων καὶ τῶν φωνηέντων». Πολλαὶ λέξεις διχάζονται, ἄλλαι συνάπτονται ἀλλήλαις, καθόλου δ' οὐδεμία λέξις γράφεται ὀρθῶς· ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις εὐκολύνεται, τῶν γραμμάτων ἐπιμελῶς χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων.

Ἐδήλωσα τὸν κώδικα τοῦτον διὰ τοῦ στοιχείου L, συνάπτων οὕτω πρὸς τὴν παρὰ Κρουμβάχερ (MGS. 30) ἀναγραφὴν τῶν μετὰ θεολογικῆς ἑρμηνείας συλλογῶν, ὧν ἡ τελευταία δηλοῦται διὰ τοῦ στοιχείου Κ. Ἡ συνάρτησις τοῦ κώδικος τούτου καὶ τοῦ G (Παρισινοῦ 2316 τοῦ ΙΕ΄ αἰῶνος) εἶναι καταφανεστάτη· αἱ 34 παροιμίαι, αἱ μόναι περιεχόμεναι ἐν τῷ G, ἀντιστοιχοῦσιν ἀκριβέστατα πρὸς τὰς 34 πρώτας τοῦ L· παραλλαγαὶ γραφῆς ἐν ἑκατέρῳ ἐλάχισται παρατηροῦνται (ἔν τισιν ἡ γραφὴ τοῦ ἡμετέρου L εἶναι ἡ ὀρθοτέρα), μόνη δὲ διαφορὰ παρουσιάζεται ἡ προσθήκη μιᾶς παροιμίας διαφόρου ἐν ἑκατέρῳ· ἐν

ΝΒΟΗΥ Μεπι Ι.Μεπιμοва

μὲν τῷ G προστίθεται ἡ 122 παροιμία (κατὰ τὴν παρὰ Κρουμβάχερ τάξιν) ὡς τετάρτη, ἐν δὲ τῷ L ἡ 130, ὡς 29η. Ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ πιθανῶς ἔχομεν ὁμοιότητα μᾶλλον τῶν δύο κωδίκων ἀντὶ διαφορᾶς. Διότι ἐν τῷ G ἡ 122 παροιμία μετὰ τῆς ἑρμηνείας της δὲν χωρίζεται τῆς ἑρμηνείας τῆς προηγουμένης παροιμίας· τοῦτο δ' ἴσως συνέβη καὶ ἐν τῷ L καὶ ὁ Βουλισμᾶς ἐν τῷ ἀντιγράφῳ του παραλείπων τὰς ἑρμηνείας παρέλιπε καὶ τὴν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ λανθάνουσαν 122 παροιμίαν· ἡ δ' ἐν τῷ L κώδικι ὑπ' ἀριθ. 130 παροιμία ὑπάρχει βεβαίως καὶ ἐν τῷ G κώδικι ἐν τέλει τῆς ἑρμηνείας τῆς προηγουμένης παροιμίας, ὡς ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ H ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Κατὰ ταῦτα ἀμφότεροι οἱ κώδικες οὗτοι ἔχουσιν ἀναμφιβόλως τὸ αὐτὸ ἀρχέτυπον.

Ὁ L ἔχει ἐπὶ πλέον 46 παροιμίας, ἐν ὅλῳ 80. Περιλαμβάνει πάσας ἀνεξαιρέτως τὰς ἐν τῷ κώδικι H (Μαρκιανῷ Cl. III, 4, τοῦ ΙΔ΄ αἰῶνος) 55 ἐν ὅλῳ παροιμίας, σύμφωνον ἔχων τὴν τάξιν αὐτῶν, καὶ τὴν γραφὴν τοῦ κειμένου καὶ αὐτὴν τὴν ἑρμηνείαν, πλὴν ὀλιγίστων διαφορῶν. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ παρενείρονται ἄλλαι ἐξ ἄλλων συλλογῶν παροιμίαι, οὕτως ὥστε ἡ τελευταία 55η παροιμία τοῦ H κώδικος εἶναι ἐπίσης τελευταία, ἀλλ' 80ὴ, ἐν τῷ L. Τῶν 25 ἐπὶ πλέον παροιμιῶν, αἱ μὲν 11 κεῖνται καὶ ἐν τῷ G καὶ κατὰ τὴν αὐτήν, ὡς ἐλέχθη, τάξιν. Αἱ δὲ λοιπαὶ ἐν οὐδεμιᾷ τῶν ἄλλων συλλογῶν εὑρίσκονται κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς τάξιν· κατανεμόμεναι ὅμως εἰς συστήματα παρουσιάζουσιν ὁμοιότητας πρὸς ἄλλας συλλογάς· οὕτω π. χ. αἱ παροιμίαι 36-42 τοῦ L ἀντιστοιχοῦσιν ἀκριβῶς πρὸς τὰς 35-41 τοῦ N. αἱ 38-42 καὶ 48-61 τοῦ L πρὸς τὰς 23-30 καὶ 31-49 τοῦ I. Καθόλου δὲ ἀπὸ τῆς 35 μέχρι τῆς 80 τοῦ L προστίθενται εἰς τὰς τοῦ H παροιμίαι ἐξ ἄλλων, τριῶν πιθανῶς, συλλογῶν κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν, καθ' ἣν καὶ ἐν ταῖς πρώταις 34 παροιμίας τοῦ αὐτοῦ κώδικος καὶ ἐν ταῖς τοῦ G. Ὅθεν πιθανὸν θεωρῶ ὅτι ὁ ἀρχέτυπος τῶν δύο τούτων κωδίκων προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀρχετύπου τοῦ H, πλουτισθέντος διὰ παροιμιῶν ἐκ τριῶν ἄλλων συλλογῶν.

Ἡ ἀμέσως ἑπομένη συλλογὴ (σ. 10-31), ἣν δηλῶ διὰ τοῦ στοιχείου M, εἶναι ἡ σπουδαιοτάτη πασῶν, διότι ἐκ τῶν 91 παροιμιῶν ἃς περιέχει αἱ 12 μόνον ἢ παραλλαγαὶ αὐτῶν ἦσαν γνωσταὶ ἐκ τῶν

παρὰ Κρουμβάχερ συλλογῶν. Ἀντεγράφη ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 779 κώδικος τοῦ ΙϚ΄ καὶ ΙΖ΄ αἰῶνος τῆς ἐν Ἄθωνι μονῆς τοῦ Παντοκράτορος (κοινῶς τοῦ ῥωσικοῦ). Περιγραφὴν τοῦ κώδικος τούτου βλ. παρὰ Λάμπρῳ (Catalogue of the Greek Mss. on Mount Athos τ. Β΄ σ. 43). Αἱ ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ γνωσταὶ ἄλλοθεν παροιμίαι εἶναι τεταγμέναι εἰς δύο συστήματα, ἐξαιρέσει δύο, τῶν ὑπ' ἀρ. 74 καὶ 77, αἵτινες εὑρίσκονται μεμονωμέναι ἑκάστη μεταξὺ νέων παροιμιῶν. Αἱ ὑπ' ἀρ. 9-13 ἀπαντῶνται κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς τάξιν καὶ ἐν τοῖς κώδιξι L ἀρ. 37-41, N ἀρ. 36-40, μετὰ μικρᾶς δὲ διαφορᾶς ἐν τῷ I ἀρ. 24-29. Αἱ δ' ὑπ' ἀρ. 16-21 ἀντιστοιχοῦσιν ἀκριβῶς πρὸς τὰς ὑπ' ἀρ. 34-39 τοῦ H. Παρατηροῦνται δὲ διαφοραί τινες πρὸς τοῦτον ἔν τε τῷ κειμένῳ καὶ τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν παροιμιῶν. Ἡ ἑρμηνεία παροιμιῶν τινων συμπίπτει καὶ πρὸς τὴν ἐν τῷ I (βατικ. 695 τοῦ ΙϚ΄ αἰῶνος) καὶ ἐνιαχοῦ συμπληροῦται καὶ ἐπανορθοῦται ἐκ ταύτης· ἀλλ' ἐν ἄλλοις χωρίοις τοὐναντίον ἡ ἡμετέρα συλλογὴ εἶναι ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ πληρεστέρα καὶ ἀκριβεστέρα τῆς ἐν τῷ I. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι προσέτι ὅτι ἔν τισιν αἱ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ ἐπαναλαμβανόμεναι περικοπαὶ τῆς παροιμίας ἔχουσι τύπον δημωδέστερον τοῦ ἐν τῷ κειμένῳ. —Τὰ ἐπισυναπτόμενα εἰς τὴν συλλογὴν θεολογικὰ προβλήματα παρουσιάζουσι ταύτην τὴν ἐξωτερικὴν διαφοράν, ὅτι τὰ ἐν ταῖς παροιμίαις παρασημειώματα «κείμενον — ἑρμηνεία», ἀντικαθίστανται διὰ τῶν «ἐρώτησις — ἀπόκρισις».

Ἡ δ' ἐν σ. 34-52, δηλουμένη διὰ τοῦ στοιχείου N, ἐλήφθη ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 805 ἀθωνικοῦ κώδικος τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων, τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος, οὗ περιγραφὴν βλ. παρὰ Λάμπρῳ Catalogue τ. Β΄ σ. 226. Συστήματά τινα παροιμιῶν βλέπομεν ὅμοια καὶ ἐν ἄλλαις συλλογαῖς (ὡς λ. χ. N, 1-5=F, 2-6. G, 18-20. K, 20-22. L, 17-19.—N, 8-13=F, 41-15. I, 41-45), ἀλλ' οὐδαμοῦ παρατηρεῖται ἀκριβής τις ἀντιστοιχία τῆς τάξεως τῶν παροιμιῶν ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ πρὸς τὴν ἐν ἄλλαις. Τό τε κείμενον καὶ ἡ ἑρμηνεία παροιμιῶν τινων (2-7) εἶναι ὅμοιον ἀλλ' ἀτελέστερον τῶν ἐν τῷ H (ἀρ. 10. 11. 46. 12. 38. 35). Σημειωτέον δὲ καὶ ὅτι ἡ ἑρμηνεία τῆς ὑπ' ἀρ. 8 παροιμίας ὁμοία πρὸς τὴν ἐν I, 70, ἀναφέρεται καὶ εἰς

τὴν προηγουμένην ἐν τῷ I ἑρμηνείαν ἄλλης παροιμίας, ἐλλειπούσης ἐκ τοῦ Ἀθηνικοῦ κώδικος.

Ἡ ὑπὸ στοιχεῖον O συλλογὴ (σ. 53 κἑ.), ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 695 κώδικος τῶν Ἰβήρων τοῦ IϚ΄ αἰῶνος (Lambros Catalogue τ. B΄ σ. 207) περιέχει 10 μόνον παροιμίας, εἰς ἃς ἄνευ τινὸς διακρίσεως ἐπισυνάπτονται ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις περὶ θεολογικῶν ζητημάτων. Ἐκ τῶν 10 δὲ τούτων παροιμιῶν αἱ τέσσαρες εἶναι παντελῶς νέαι, τῶν δὲ λοιπῶν ἡ τάξις οὐδαμῶς ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις συλλογαῖς. Ἡ ἑρμηνεία εἶναι ἐπίτομος καὶ διάφορος κατὰ τὰ πλείστα τῆς ἐν ταῖς ἄλλαις συλλογαῖς.

Οἱ κώδικες ὑπὸ τὰ στοιχεῖα P Q περιέχουσι τὴν αὐτὴν συλλογὴν 34 παροιμιῶν μετ' ἐπιτόμου ἑρμηνείας, εἰς ἣν ἐπισυνάπτουσι διάφορον ἑκάτερος προσθήκην, ὁ μὲν τρία δημώδη αἰνίγματα, ὁ δὲ ἐκλογὴν παραβολῶν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, μεθ' ἑρμηνείας παραπλησίας πρὸς τὴν τῶν παροιμιῶν. Εἶναι δ' οἱ κώδικες οὗτοι ὁ ὑπ' ἀρ. 243 τῆς μονῆς τοῦ Δοχειαρίου τοῦ IZ΄ αἰῶνος (Lambros Catalogue τ. A΄, σ. 260) καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 14 τῶν Καυσοκαλυβίων τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος (αὐτ. τ. B΄ σ. 463-4). Ἡ τάξις συστημάτων τινῶν παροιμιῶν τῆς συλλογῆς ταύτης ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς ἐν τοῖς κώδιξιν F καὶ I.

Τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐν τῷ Q ἑρμηνείας τῶν παραβολῶν (σ. 63-68) δὲν ἔκρινα ἄσκοπον, διότι ἐκ ταύτης καταφαίνεται ὁπόσον συναφῆ ἐθεώρουν οἱ συλλογεῖς καὶ ἑρμηνευταὶ τῶν δημωδῶν παροιμιῶν ταύτας, τὰ αἰνίγματα, τὰς παραβολὰς καὶ τὰ θεολογικὰ προβλήματα. Αἱ παροιμίαι λέγονται παραβολαὶ καὶ ὁ περὶ τούτων λόγος παραβολικὸς (ὡς ἐπιγράφεται ἡ συλλογὴ ἐν τοῖς P καὶ Q), μεταβληθείσης τῆς σημασίας τοῦ γνωστοῦ καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους τεχνογράφους ὅρου τούτου[1]). Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐν τῷ κώδικι N (σ. 34) ἡ συλλογὴ τῶν παροιμιῶν ἐπιγράφεται «λόγοι μυθολογικοί» τῆς λέξεως μῦθος λαμβανομένης ἐν τῇ σημασίᾳ τῆς παροιμίας. Εἰς τὴν ἐκλογήν τινων τῶν ἐν χρήσει κατὰ τοὺς μέσους χρόνους πρὸς δήλωσιν τῆς παροιμίας ὅρων ἴσως συνετέλεσε τὸ χωρίον τῶν Παροιμ. Σαλωμ. α΄, 6: «νοήσει τε παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις τε σοφῶν καὶ αἰνί-

[1]) Τὸ ἐπίρρημα παραβολικῶς ἐν Πτωχολ. στ. 74 σ. 279 Wagner κεῖται ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ διὰ παροιμιῶν λαλεῖν· τὴν παροιμίαν εἰς ἣν ἀναφέρεται βλ ἐν λ. φωτιὰ 16α.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

γματα». Αἰνίγματα λέγονται αἱ παροιμίαι ἐν τῷ B (Krumbacher MGS. 36), πρὸς τὰς ῥήσεις δὲ τῶν σοφῶν ἀντιστοιχοῦσι τὰ ἐπιρρήματα ἐν H καὶ L καὶ τἀποφθέγματα ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ἄλλων συλλογῶν.

Ἀναγκαῖον κρίνω νὰ μὴ παρέλθω ἀμνημόνευτον ὅτι ἐν τῇ συλλογῇ τῶν κωδίκων τούτων PQ ὑποφαίνονται ἴχνη κατατάξεως τῶν παροιμιῶν κατὰ τὴν κυρίαν ἑκάστης λέξιν. Οὕτως ἀπὸ τῆς 23 μέχρι τέλους, αἱ παροιμίαι ἔχουσι τὰς ἑξῆς κυρίας λέξεις: ἀρνί, (κάμνω), γείτων, γενεά, γέννημα, γέννημα, γραῖα, δάκρυα, λουτρόν, νερόν, (τρῦπα), ὄνειρον. Ἴσως ὁ αὐτὸς λόγος καθώρισε καὶ τὴν ἀριθμητικὴν τάξιν τῶν παροιμιῶν 4-10, ὅπου αἱ κυρίαι λέξεις εἶναι: κάτος, κλέπτης, κράζω, λαός, οὐρὰ ἢ παχύς, πιπέρι, ὑπάγω ἢ φαρί. Τὸ τοιοῦτο πιθανῶς δὲν εἶναι τυχαῖον, ἀφοῦ μάλιστα ἄλλο τι κοινὸν αἱ παροιμίαι αὗται δὲν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας, πλὴν τῆς ἀλφαβητικῆς τάξεως τῶν κυρίων λέξεων ἑκάστης. Ὅμοιον σύστημα κατατάξεως δὲν παρατηρεῖται ἐν ἄλλῃ συλλογῇ. Δὲν παραδέχομαι δὲ τὴν γνώμην τοῦ H. Schenkl ἐν Zeitschrift f. öster. Gymn. 1887 σ. 179 ὅτι τοιαύτην κατάταξιν εἶχεν ἐν ἀρχῇ καὶ ἡ τοῦ Πλανούδη συλλογή, διαταραχθεῖσαν ὕστερον ἄγνωστον ἕνεκα τίνος λόγου. Διότι τὰ ὀλίγιστα τεκμήρια, ἅτινα προσάγει ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης, οὐδὲν ἀποδεικνύουσιν. Ἐν πάσῃ συλλογῇ παροιμιῶν, μὴ κατατεταγμένῃ ἀλφαβητικῶς ἢ κατ' ἄλλον οἱονδήποτε τρόπον, κεῖνται πολλάκις πλησίον ἀλλήλων συναφεῖς παροιμίαι. καὶ εἶναι τοῦτο φυσικὸν καὶ εὐνόητον. Ὁ συλλογεὺς γράφων τὴν παροιμίαν, συνήθως ἐνθυμεῖται καὶ καταγράφει ἀμέσως καὶ ἄλλην, ἔχουσαν ὁμοιότητά τινα πρὸς τὴν γραφεῖσαν ἐσωτερικὴν ἢ ἐξωτερικήν, ὁμοίαν δηλ. διὰ τὸ νόημα ἢ τὴν λέξιν. Πᾶσαι ἀνεξαιρέτως αἱ σταλεῖσαί μοι χειρόγραφοι συλλογαὶ ἑλληνικῶν παροιμιῶν, καὶ τῶν ἐκδεδομένων ὅσαι δὲν εἶναι κατὰ σύστημά τι κατατεταγμέναι παρουσιάζουσι τὸ φαινόμενον τοῦτο. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀλφαβητικῶς κατατάσσοντες τὰς παροιμίας συλλογεῖς, ἀπροσεκτοῦντες ἐνίοτε ταράσσουσι τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν, διὰ νὰ θέσωσι πλησίον ἀλλήλων συναφεῖς παροιμίας· πλεῖστα τοιαῦτα παραδείγματα παρατηροῦνται ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Βενιζέλου.

Αἱ ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας τόμῳ συλλογῶν παροιμιῶν μετὰ θεολογικῆς ἑρμηνείας προστιθέμεναι εἰς τὰς τέως

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

γνωστὰς παροιμίας ἀνέρχονται, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη, εἰς 93, ἃς καταγράφομεν ὧδε, ἀριθμοῦντες ἐν συνεχείᾳ τοῦ παρὰ Krubacher MGS. σ. 116 κἑ. πίνακος, περατουμένου εἰς τὸν ἀριθμὸν 129.

130. L. 29. Ἡ αὐτὴ παροιμία κεῖται καὶ ἐν τῷ Η ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς 18.
131. L. 64. N. 60.
132. M. 1.
133. M. 2.
134. M. 3. Βλ. καὶ Πλανούδ. 100.
135. M. 4.
136. M. 5.
137. M. 6 (δυσανάγνωστος).
138. M. 7.
139. M. 8.
140. M. 14.
141. M. 15.
142. M. 22.
143. M. 23. Πρβλ. καὶ ἀρ. 60.
144. M. 24.
145. M. 26.
146. M. 27.
147. M. 28.
148. M. 29 (δυσανάγνωστος).
149. M. 30.
150. M. 31.
151. M. 32.
152. M. 33.
153. M. 34.
154. M. 35.
155. M. 36.
156. M. 37.
157. M. 38. Πρβλ. Πλανούδ. 202.
158. M. 39. Βλ. καὶ Πλανούδ. 197.
159. M. 40.
160. M. 41.
161. M. 42.
162. M. 43. Πρβλ. καὶ ἀρ. 44.
163. M. 44. Βλ. καὶ Πλανούδ. 169.
164. M. 45.
165. M. 46.
166. M. 47.
167. M. 48.
168. M. 49.
169. M. 50. Βλ. καὶ Πλανούδ. 135.
170. M. 51.
171. M. 52.
172. M. 53.
173. M. 54.
174. M. 55.
175. M. 56.
176. M. 57.
177. M. 58.
178. M. 59.
179. M. 60.
180. M. 61.
181. M. 62.
182. M. 63.
183. M. 64.
184. M. 65. Βλ. καὶ Πλανούδ. 272.
185. M. 66. Βλ. καὶ Πλανούδ. 75.
186. M. 67. Πρβλ. Πλανούδ. 11.
187. M. 68.
188. M. 69.
189. M. 70.
190. M. 71. Πρβλ. Πλανούδ. 77.
191. M. 72.
192. M. 73. Βλ. καὶ Πλανούδ. 133.
193. M. 75.
194. M. 76.
195. M. 76 (ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ. Βλ. ἄλλος 2).
196. M. 78.
197. M. 79.
198. M. 80.

НБУ імені І.І.Мечникова

199. M. 81.
200. M. 82. Βλ. καὶ Πλανούδ. 53.
201. M. 83.
202. M. 84. Βλ. καὶ Πλανούδ. 271.
203. M. 85.
204. M. 87.
205. M. 88.
206. M. 89.
207. M. 90.
208. M. 91.
209. M. 92.
210. N. 23. PQ. 26.
211. N. 70.
212. O, 1.
213. O, 3. PQ. 9.
214. O, 6.
215. O, 10. Βλ. καὶ Τζέτζ. Χιλ. ΙΒ΄, 418.
216. PQ. 7.
217. PQ. 8.
218. PQ. 10.
219. PQ. 11.
220. PQ. 12.
221. PQ. 14.
222. PQ. 30.

Πρὸς εὐχερεστέραν ἐπισκόπησιν τῶν ἐν ἑκάστῃ συλλογῇ περιεχομένων παροιμιῶν καὶ τῆς τάξεως, καθ' ἣν εἶναι ἀναγεγραμμέναι, παρατίθεται ὧδε ὁ παρὰ Krumbacher MGS. 128 κἑ. πίναξ, συμπεπληρωμένος διὰ τῆς προσθήκης καὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι τόμῳ δημοσιευομένων συλλογῶν. Ἡ πρώτη στήλη τοῦ πίνακος τούτου ἐμφαίνει τὴν ἐν ἑκάστῃ συλλογῇ ἀριθμητικὴν τάξιν τῆς παροιμίας· οἱ δ' ἐν ταῖς λοιπαῖς στήλαις ἀριθμοὶ τὴν τάξιν ἑκάστης παροιμίας ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Κρουμβάχερ καὶ ἐν ταῖς ἀμέσως ἀνωτέρω ἀναγραφομέναις προσθήκαις.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

	A	A¹	B	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	PQ
1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	3	33	1	132	96	212	37
2	56	113	56	56	113	90	96	90	2	11	34	90	133	10	67	38
3	90	6	90	90	6	91	10	91	3	46	68	91	134	11	213	39
4	8	3	8	8	3	122	11	(122)	4	12	35	2	135	46	40	40
5	92	114	92	92	114	2	46	2	5	47	70	3	136	12	80	2
6	93	115	93	93	115	3	12	3	6	56	36	4	137	38	214	42
7	108	3	108	108	8	4	47	4	7	13	71	5	138	35	54	216
8	2	116	2	2	116	9	36	5	8	57	37	92	139	70	34	217
9	109	117	109	94	117	94	13	92	9	14	38	6	62	49	31	213
10	94	118	94	109	118	95	57	6	10	58	5	56	63	36	215	218
11	6	56	6	6	56	20	14	56	11	15	92	7	64	71		219
12	7	92	7	7	92	59	58	7	12	16	6	8	25	72		220
13	3	110	3	3	110	21	15	8	13	17	56	93	65	37		36
14	5	119	5	5	119	19	16	93	14	18	7	9	140	85		221
15	4	5	4	4	5	16	17	9	15	19	8	94	141	53		48
16	110	120	110	110	120	17	18	94	16	20	93	95	34	86		25
17		121	111		121	18	19	95	17	59	9	96	35	88		26
18			112				20	96	18	60	94	10	36	87		32
19							59	10	19	21	95	11	37	89		66
20							60	11	20	22	96	12	38	97		67
21							21	12	21	23	10	13	39	54		34
22							22	13	22	61	11	57	142	55		99
23							23	57	23	24	12	14	143*	210		97
24							61	14	24	62	13	58	144	14		54
25							24	58	25	48	57	15	101	58		55

* Παραλλαγὴ τῆς 60 παρὰ Krumbacher.

ΗΒΟΗΥ imeni I. Mechnikova

	A	A¹	B	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	PQ
26							62	15	26	63	14	16	145	15		210
27							48	16	27	64	58	17	146	16		53
28							64	17	28	25	15	18	147	17		10
29							25	18	29	65	16	130*	148	18		80
30							65	19	30	26	17	19	149	19		222
31							26	20	31	32	18	20	150	20		78
32							32	59	32	31	20	59	151	59		56
33							66	21	33	66	21	21	152	22		103
34							67	22	34	67	22	22	153	61		105
35							34		35	33	23	23	154	24		
36							33		36	34	(24)	24	155	62		
37							68		37	68	62	62	156	63		
38							35		38	35	63	63	157	64		
39							49		39	49	64	64	158	25		
40							69		40	69	50	25	159	65		
41							70		41	70	80	65	160	26		
42							36		42	36	81	26	161	32		
43							71		43	71	82	27	162**	31		
44							72		44	72	52	28	163	67		
45							37		45	37	85	29	164	48		
46							38		46	38	88	30	165	66		
47							39		47	39	89	31	166	33		
48							40		48	40	97	32	167	34		
49							41		49	41	54	67	168	47		
50							2		50	2	98	33	169	56		

* Ἡ παρ. αὕτη κεῖται καὶ ἐν τῷ Η ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς 18.

** Παραλλαγὴ τῆς δπ' ἀρ. 44.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

	A	A¹	B	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	PQ
51							77		51	73	79	34	170	13		
52							78		52	44	100	68	171	57		
53							123		53	74	101	35	172	40		
54							108		54	75	102	70	173	41		
55							90		55	42	103	36	174	2		
56							124			76	104	71	175	73		
57							125			43	105	37	176	42		
58							126			77	106	38	177	76		
59							63			78	107	39	178	43		
60							31			79		40	179	131		
61							73			45		41	180	44		
62							79			50		42	181	74		
63							50			80		43	182	75		
64							80			81		131	183	77		
65							51			51		44	184	78		
66							82			82		74	185	79		
67							52			52		45	186	123		
68							127			83		46	187	108		
69							128			84		47	188	90		
70							129			85		61	189	211		
71										53		48	190			
72										86		66	191			
73										87		49	192			
74										88		72	42			
75										89		50	193			

НБОНУ імені І.І.Мечникова

	A	A¹	B	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P Q
76												51	194. 195			
77												52	117			
78												53	196			
79												54	197			
80												55	198			
81													199			
82													200			
83													201			
84													202			
85													203			
86													*			
87													204			
88													205			
89													206			
90													207			
91													208			
92													209			

* Ἐλλείπει ἡ 86 παρ ἐκ τοῦ κώδικος

НБОНУ імені І.І.Мечникова

Ἐκ τῶν παροιμιῶν τούτων πολλαί, ὡς εἰκός, ἀνευρίσκονται ἐν παραφράσει καὶ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Πλανούδη. Ἐν εὐσυνόπτῳ πίνακι παρὰ Κρουμβάχερ MGS. 131 ἐμφαίνονται τίνες αὗται· τὸν πίνακα τοῦτον μικρὸν μεταβαλὼν καὶ συμπληρώσας δημοσιεύω ὧδε.

Συλλογὴ Πλανούδη	Συλλογαὶ παρὰ Κρουμβάχερ καὶ ἐν τῷ παρόντι τόμῳ.	Συλλογὴ Πλανούδη.	Συλλογαὶ παρὰ Κρουμβάχερ καὶ ἐν τῷ παρόντι τόμῳ.
1	11	100	134
4	58	101	99
6	101	103	113
8	46	116[6]	13
9	29	135	169
10	7	166	125
18	31	169	193
33	13	177	62
45	42	178	95
49	108	180	37
51	16	183	89
53	200	184	25
56	19	189	87
58	53	197	158
59	67	202	157
67	70	205	20
71	38	208	6
75	185	212	39
76	104	216	75
78	23	217	24
79	50	229	17
83	86	260	36
89	79	271	202
90	2	272	184
91	147		

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Νεώτεροι συλλογεῖς δημωδῶν παροιμιῶν.

Ὁ Μιχαὴλ Ἀποστόλης δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ τελευταῖος τῶν συλλογέων δημωδῶν παροιμιῶν τῆς βυζαντινῆς περιόδου. Ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν παροιμιῶν, ἣν ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνέταξεν, ἐγκατέμιξεν εἰς τὰς ἀρχαίας καὶ μέγα πλῆθος δημωδῶν, τινὰς μὲν ῥητῶς ὡς τοιαύτας δηλώσας, τὰς δ' ἄλλας παραφράσας καὶ παραμορφώσας, ὡς ὁ Πλανούδης. Κατὰ τοὺς ἑπομένους δύο αἰῶνας οὐδεὶς Ἕλλην ἠσχολήθη περὶ τὴν συλλογὴν τῶν παροιμιῶν τοῦ λαοῦ. Ὁ Κ. Ν. Σάθας (Νεοελληνικὴ φιλολ. σ. 216) σημειώνει ἀορίστως ὅτι ὁ Μάξιμος ὁ Μαργούνιος ἔγραψε «παροιμίας ἑλληνικάς»· ἀλλὰ τοῦτο, ὡς ἠδυνήθην νὰ ἐξακριβώσω, ὑπ' οὐδενὸς μαρτυρεῖται καὶ οὐδεμία οὔτε δημωδῶν οὔτε ἀρχαίων παροιμιῶν συλλογὴ πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸν σοφὸν ἐπίσκοπον τῶν Κυθήρων. Καὶ ἀληθῶς μὲν οἱ πλεῖστοι τῶν ποιητῶν τοῦ ΙϚ΄ καὶ τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος παρεμβάλλουσιν εἰς τὸν λόγον των δημώδεις παροιμίας, καί τινες τῶν περὶ Ἑλλάδος καὶ Ἑλλήνων κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους πραγματευθέντων ἀλλοδαπῶν ἀναφέρουσιν ἐνίοτε πρὸς χαρακτηρισμὸν αὐτῶν καὶ δημώδεις παροιμίας· ἀλλὰ ταῦτα δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔργα συλλογέων.

Κατὰ τοὺς δύο ὅμως ἐκείνους αἰῶνας μετὰ τὸν Ἀποστόλην συνέλεξάν τινες τῶν ἀλλοδαπῶν ἑλληνικὰς παροιμίας. Ὡς πρώτη καὶ παλαιοτάτη τῶν συλλογῶν ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ ἡ τῶν βενετικῶν παροιμιῶν συναγωγή, ἡ ἐπιγραφομένη le Diece Tavole de proverbi ecc., ἐκδοθεῖσα δὲ τὸ πρῶτον ἐν ἀρχῇ τοῦ ΙϚ΄ αἰῶνος, μετὰ τὸ 1509, καὶ πολλάκις ἔπειτα ἀνατυπωθεῖσα, καὶ δὴ καὶ τῷ 1535 ἐν Τουρίνῳ. Ἀντίτυπον τῆς συλλογῆς ταύτης δὲν ἐδυνήθην νὰ ἴδω. Ὁ Pasqualigo (Raccolta di proverbi Veneti σ. VII) βεβαιοῖ ὅτι περιέχει καί τινας ἑλληνικὰς παροιμίας (Vi si trovan frammisti alcuni proverbi greci). Ἀλλ' ὁ κύριος κόμης C. Soranzo, διεξελθὼν κατὰ παράκλησίν μου τὸ ἐν τῇ Μαρκιανῇ βιβλιοθήκῃ ἀποκείμενον ἀντίτυπον τῆς συλλογῆς, εὑρεστήθη νὰ μοὶ ἀνακοινώσῃ διὰ τοῦ κ. Κρουμβάχερ, ὅτι ἐν αὐτῷ μία μόνη ἑλληνικὴ παροιμία περιέχεται, ἡ ἐν λ. ἀγάλια 16· καὶ αὕτη εἶναι μᾶλλον παροιμία βενετικὴ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένη. Ὁ Pasqualigo ὅμως (σ. 307)

μεταγράφει ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης καὶ ἄλλην ἑλληνικὴν παροιμίαν (βλ. κρασὶ 20).

Ἀναγραφὴ τῶν συλλογῶν κατὰ χρονολογικὴν τάξιν.

1. Ὅπως ἂν ᾖ, ἡ βενετικὴ Δεκάδελτος, καὶ πλείονας ἂν περιεῖχεν ἑλληνικὰς παροιμίας δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς συλλογὴ τοιούτων, οὖσα κυρίως συλλογὴ βενετικῶν παροιμιῶν, ἐν ᾗ εὑρηνται καὶ ἑλληνικαὶ συνήθεις τοῖς Βενετοῖς. Πρώτη δὲ συλλογὴ ἑλληνικῶν παροιμιῶν εἶναι ἡ τοῦ μοναχοῦ Ἑρμοδώρου τοῦ Ῥηγίνου, ὃν δὲν πρέπει νὰ συγχύσῃ τις πρὸς τὸν γνωστὸν Ζακύνθιον λόγιον τοῦ ΙϚ΄ αἰῶνος Ἑρμόδωρον τὸν Λήσταρχον. Πότε ἔζησεν ὁ Ῥηγῖνος Ἑρμόδωρος δὲν εἶναι γνωστόν. Νομίζω ὅτι δὲν εἶναι παλαιότερος τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος, κρίνων ἐκ τῆς γλώσσης τῶν παροιμιῶν τῆς συλλογῆς του· εἶναι δ' ἡ γλῶσσα αὐτῶν ἡ σημερινή, ἄνευ τινὸς ἀρχαϊσμοῦ. Ἡ εἰκασία τοῦ Crusius (Rh. Mus. τ. 53 σ. 479), ὅτι ἔζησε περὶ τὰ τέλη τοῦ μεσαίωνος ἢ τὰς ἀρχὰς τῶν χρόνων τῆς ἀναγεννήσεως δὲν μοὶ φαίνεται πιθανή.

Τὴν συλλογὴν τοῦ Ἑρμοδώρου γινώσκομεν ἐκ μόνου τοῦ Δουκαγκίου, παραλαβόντος 24 ἐν ὅλῳ παροιμίας ἐξ αὐτῆς ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ του [1]). Περὶ τῆς προελεύσεως αὐτῆς σημειώνει τὰ ἑξῆς ὁ Δουκάγγιος ἐν Ind. auctorum στ. 27: «Adagia collecta a R. P. Hermodoro Rhegio. Descripsit Adrianus Parvilerius Soc. Jesu, et ad me olim misit»· ἐξ ὧν τοῦτο μόνον δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ὅτι ὁ Ἑρμόδωρος ἀνῆκεν ἴσως εἰς ὃ καὶ ὁ ἀντιγραφεὺς τῆς συλλογῆς του μοναστικὸν τάγμα, ἤτο δηλ. Ἰησουΐτης, καὶ συνέλεξε τὰς παροιμίας κατὰ χώραν, ἀποσταλεὶς πιθανῶς εἰς Ἑλλάδα ὑπὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ προπαγάνδας. Ὅτι δ' ἀμέσως ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ συνέλεξε τὰς παροιμίας, μαρτυρεῖ ὁ ἀκραιφνῶς δημώδης τύπος αὐτῶν.

[1]) Ἐν λ. γαϊτάνιον στήλ. 234. λ. γαϊτανοφρυδού. καινούργιος. καμώννειν στ. 568-9 (4 παροιμ.). κατεβάζειν. κουκκὶ στ. 726. μακρὸς στ. 855. μέρα. μέρμιγκας στ. 908. μιλῶ στ. 933. νερὸν στ. 922 ξεύρειν ὄμορφος στ. 1043. ῥιμάζειν στ. 1299. σπουργήτης στ. 1424. τζήντζηκας στ. 1568. τζίμπλα. τσαγκάρις. τραγουδεῖν στ. 1595. φτωχὸς στ. 1707. σηπία. χρόνος.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Ὁ Crusius (die Adagia des Hermodorus Regius ἐν Rhein. Mus. 1888 τ. 53 σ 478-9) πιστεύει ὅτι ὁ Ἀποστόλης εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ χειρόγραφον τοῦ Ἑρμοδώρου καὶ κατὰ τοῦτο διώρθωσε δημώδεις τινὰς παροιμίας τῆς συλλογῆς του, μάλιστα τὴν ἐν ἀρ. 554. Εἰς τὴν γνώμην ταύτην ὡρμήθη ἐκ τῆς ἐσφαλμένης προϋποθέσεως ὅτι ἐν τῇ παροιμίᾳ ἐκείνῃ ὑπῆρχον λέξεις παρεφθαρμέναι, καθιστῶσαι αὐτὴν ἀκατανόητον. Ἀλλὰ τὴν παροιμίαν, ἣν πᾶς Ἕλλην εὐχερέστατα ἐννοεῖ, ἡρμήνευσαν ὁ Kurtz ἐν N. Jahrb f. Philol. u. Pädagog. 1891 σ. 6 καὶ ὁ Krumbacher MGS. σ. 260 κἑ. πρὸ αὐτῶν δὲ τὴν εἶχον ἑρμηνεύσῃ ὁ Σταματέλλος ἐν Ἐφ. φιλ. 1870 σ. 1990. Βάλληνδας αὐτ. σ. 2015-6 καὶ ἐν Κυθνιακοῖς σ. 123 κἑ. (βλ. λ. γριὰ 96. στραβὸς 88). Εἶναι δὲ προφανὲς ὅτι ἡ παρ' Ἑρμοδώρῳ εἶναι παραλλαγὴ τῆς παρ' Ἀποστόλῃ καὶ ὅτι οἱ συλλογεῖς δὲν ἐγίνωσκον ἀλλήλους, ἀλλὰ κοινὴν εἶχον ἀμφότεροι πηγὴν τὴν προφορικὴν παράδοσιν τοῦ λαοῦ.

2. Σπουδαιοτάτη εἶναι ἡ συλλογὴ τῶν ἑλληνικῶν παροιμιῶν, ἣν περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος κατήρτισεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Ὁλλανδὸς Βάρνερ. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἀπόκειται χειρόγραφος ἐν τῇ πανεπιστημιακῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατανικοῦ Λουγδούνου, παρέμεινε δ' ἄγνωστος μέχρι τοῦδε, κατατεταγμένη οὖσα ἐν τῷ τμήματι τῶν ἀσιατικῶν χειρογράφων. Τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς ἔμαθον παρὰ τοῦ ἐγκρίτου Ὁλλανδοῦ φιλολόγου κ. D. C. Hesseling, ὅστις οὐ μόνον τὴν κάτωθι σημείωσιν περὶ ταύτης καὶ τοῦ συλλογέως εὐηρεστήθη νὰ μοὶ ἀποστείλῃ, ἀλλὰ καὶ προφρόνως ἀνέλαβε νὰ παρασκευάσῃ ἔκδοσιν αὐτῆς, ὅπως δημοσιευθῇ ἐν παραρτήματι τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ βιβλίου τούτου.

Τὸ σημείωμα τοῦ κ. D. C. Hesseling ἔχει ὧδε·

« Ἡ πλουσία συλλογὴ ἀσιατικῶν χειρογράφων τῆς ἐν τῷ Βαταυικῷ Λουγδούνῳ πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης ἀπετελέσθη σχεδὸν σύμπασα ἐκ κληροδοτήματος τοῦ Βάρνερ, ὅστις κατέλιπε μετὰ θάνατον τὴν πολυτιμοτάτην αὐτοῦ συλλογὴν χειρογράφων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Ὁ Levinus Warner ἐγεννήθη τῷ 1619, ἐνεγράφη δὲ τῷ 1638 εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ὅπου ἐσπούδασε φιλολογίαν, διδάσκαλον ἔχων τὸ διάσημον ἀσιανολόγον Golius. Ἀποφάσει τῆς Ἀκαδημαϊ-

κῆς συγκλήτου ἀπεστάλη δαπάναις τοῦ Πανεπιστημίου πρὸς ἐπιστημονικὰς μελέτας εἰς τὴν Ἀνατολήν· γινώσκομεν δὲ ὅτι τῷ 1648 μετεκλήθη εἰς Λούγδουνον, ὅπως καταλάβῃ τὴν ἕδραν τοῦ ὑπὸ γήρως κωλυομένου διδασκάλου του Golius. Καὶ ἀπήντησε μὲν ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ μετὰ παρέλευσιν ἐτους, διότι ἐσκόπει νὰ μεταβῇ καὶ εἰς Χαλέπιον, ἀλλὰ δὲν ἐπανῆλθε. Διωρίσθη δὲ πρόξενος τῆς πολιτείας τῶν ἡνωμένων Κάτω Χωρῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπου καὶ παρέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του (1665). Εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα συνοψίζονται πάντα ὅσα περὶ τοῦ βίου τοῦ Βάρνερ γινώσκομεν, ἐρανισθέντες ἐκ τῶν ἐπιστολῶν του καὶ τῆς εἰσαγωγῆς, ἣν προέταξε τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν ὁ du Rieu[1]. Περὶ τοῦ πῶς δὲ συνέλεξε τὰ πολυάριθμα χειρόγραφα τῆς συλλογῆς του οὐδὲν εἶναι γνωστὸν ἡμῖν.

« Μεταξὺ τῶν χειρογράφων τούτων εὑρίσκεται καὶ φάκελος, ὃν οὕτω πως περιγράφει ὁ Κατάλογος τῶν ἀνατολικῶν χειρογράφων τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Λουγδούνου (Ε΄ μέρος): 2116 (cod. 389 Warn.). Collectio proverbiorum neo-graecorum cum paraphrasi Warneri. Constat volumine in 4to (444 pag.) et nitido apographo nondum absoluto quod 522 proverbia continet.

« Ὁ φάκελος περιέχει:

α΄. Χάρτινον χειρόγραφον εἰς φύλλον (ἐξ 180 φύλλων), περιλαμβάνον 522 νεοελληνικὰς παροιμίας μετὰ λατινικῆς μεταφράσεως καὶ λατινιστὶ γεγραμμένων ἑρμηνευτικῶν παρατηρήσεων· ἐνιαχοῦ παρατίθενται καὶ ὅμοιαι ἀραβικαὶ παροιμίαι. Τὸ χειρόγραφον εἶναι ἰδίᾳ χειρὶ ὑπὸ τοῦ Βάρνερ γεγραμμένον.

β΄. Χάρτινον χειρόγραφον εἰς 4ον σχῆμα ἐκ σελ. 444, γεγραμμένον διὰ διαφόρων χειρῶν, πασῶν ὅμως συγχρόνων, τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος. Περιλαμβάνει τὰς αὐτὰς παροιμίας μετὰ μεταφράσεως καὶ ἑρμηνείας ὡς ἄνω, καί τινας δωδεκάδας προσέτι. Ἡ σελίδωσις ἐτέθη μετὰ τὴν στάχωσιν τοῦ χειρογράφου, ἀμελῶς γενομένην, ὡς συνάγεται ἐκ τούτου ὅτι ἐν μέσῳ τῆς συλλογῆς τῶν παροιμιῶν παρεντί-

[1]) Levini Warneri de rebus Turcicis epistolae ineditae ed. G. N. du Rieu. Ἐν Λουγδούνῳ 1883 Πρόλ. καὶ Houtsma, Uit de Oostersche correspondentie van Erpenius, Golius en Warner. Ἐν Ἀμστελοδάμῳ 1888.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

θενται τύποι ἐπιστολῶν πρὸς ἄρχοντας, οἷον τὸν Σουλτάνον, τὸν Τσάρον, τὸν Πατριάρχην, πρὸς βοεβόδαν καὶ ἄλλαι τοιαῦται (σ. 221-228).

γ΄. Διάφορα ἰδιαίτερα φύλλα εἰς φύλλον καὶ 4ον σχῆμα, ἐν οἷς νεοελληνικαὶ παροιμίαι, ὧν ἔνιαι μετὰ λατινικῆς ἢ ἰταλικῆς μεταφράσεως.

«Τὰ εἰς τὴν β΄ καὶ τὴν γ΄ κατηγορίαν ὑπαγόμενα φαίνονται ὡς συλλογαὶ παροιμιῶν ὑπὸ διαφόρων γενόμεναι καὶ ἐγχειρισθεῖσαι εἰς τὸν Βάρνερ. Ὁ Ὁλλανδὸς λόγιος ἐσκόπει νὰ συναρμολογήσῃ ἐκ τούτων ἰδίαν συλλογήν· ἀλλ' ἐν τῷ α΄ χειρογράφῳ του δὲν περιέλαβε πάσας τὰς παροιμίας, παραλιπὼν ἰδίως τὰς ἀσέμνους. Τὸ ἔργον τοῦ Βάρνερ φαίνεται μᾶλλον ὡς πρόχειρον σχεδίασμα, καθὰ συνάγεται ἐκ τῆς ἀμελοῦς γραφῆς καὶ τῶν πολλῶν διαγραφῶν.

«Ὁ κατάλογος τῶν χειρογράφων περιγράφει καὶ ἄλλον φάκελον ὡς ἑξῆς: 2418 (cod. 1102 Warn.). Warneri exercitationes multifarii argumenti. Multa neograeca insunt, inter alia catalogus 586 proverbiorum. Τὰ νεοελληνικὰ χειρόγραφα τοῦ φακέλου εἶναι λειτουργικῆς ὑποθέσεως. Ὁ δὲ τῶν παροιμιῶν κατάλογος μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν ἐγράφη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Βάρνερ. Εἶναι δ' οὗτος ἁπλῆ ἀναγραφὴ 586 παροιμιῶν ἄνευ μεταφράσεως ἢ παρατηρήσεων».

3. Πρῶτος ἕλλην συλλογεὺς δημωδῶν παροιμιῶν εἶναι ὁ Ἰωαννίτης ἱερομόναχος Παρθένιος ὁ Κατζιούλης, ἀποθανὼν τῷ 1730[1]). Περὶ τοῦ βίου του οὐδὲν ἄλλο γινώσκομεν. Ὁ Βενδότης τὸν ὀνομάζει ἄνδρα σοφὸν καὶ πεπαιδευμένον ἔν τε τῇ θεολογίᾳ καὶ τῇ ἱερᾷ γραφῇ δόκιμον, τὴν δὲ κρίσιν ταύτην, πιστουμένην καὶ ὑπὸ τῶν καταλειφθέντων ἔργων του, αὐταῖς λέξεσιν ἐπαναλαμβάνει ὁ Ζαβίρας[2]). Ὡς ὁ Μιχαὴλ Ἀποστόλης, συνέλεξε καὶ ὁ Κατζιούλης γνώμας καὶ ἀποφθέγματα καὶ παροιμίας ἀρχαίας, εἰς ἃς ἐγκατέμιξε παραφράσεις πολλὰς δημωδῶν, ἀλλ' ὀρθότερον τοῦ Βυζαντίου λογίου κρίνων ὁ Ἰωαννίτης ἱερομόναχος ἐχώρισεν ἐπιμελῶς τὰς παροιμίας ἀπὸ τῶν ἀποφθεγμάτων, δύο διακεκριμένας ἀλλήλων συλλογὰς καταρτί-

[1]) Ἡ χρονολογία τοῦ θανάτου του ἐν Μελετίου Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ. Προσθήκης Γ. Βενδότη (Βιέννῃ 1795) τ. Δ' σ. 145 — Γ Ζαβίρα Νέα Ἑλλ. σ. 508.

[2]) Βενδότης αὐτ. Ζαβίρας αὐτ.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

σας, ὧν ἡ μὲν τῶν ἀποφθεγμάτων ἐξεδόθη ζῶντος τοῦ συγγραφέως τῷ 1728, ἡ δὲ τῶν παροιμιῶν παρέμεινεν ἀνέκδοτος [1]).

Ἡ συναγωγὴ αὕτη τῶν παροιμιῶν διεδόθη ἐν ἀντιγράφοις, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι πολλοὶ τῶν μετέπειτα συλλογέων ἠρανίσθησαν ἐξ αὐτοῦ. Δύο τῶν ἀντιγράφων τούτων εἶναι γνωστά, τὸ μὲν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Τεργέστῃ ἑλληνικῆς κοινότητος, τὸ δὲ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἱεροῦ κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ συλλογῇ τῇ μετενεχθείσῃ ἐκ τῆς θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (ἀρ. 89). Τὸ μὲν τεργεσταῖον χειρόγραφον, κατὰ τὴν σημείωσιν, ἣν εὑηρεστήθη νὰ μοὶ ἐπιστείλῃ ὁ γραμματεὺς τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος κ. Μαργαρίτης Κωνσταντινίδης, χάρτινον τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων 165, ὧν τὰ μὲν 109 πρῶτα περιλαμβάνουσι τὸν πρόλογον τοῦ Κατζιούλη καὶ τὴν συναγωγὴν τῶν παροιμιῶν κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν, τὰ 28 ἑπόμενα συναγωγὴν τῶν ταὐτοσημάντων παροιμιῶν ἀπὸ διαφόρων ἀρχομένων στοιχείων, τὰ ἑπόμενα 13 πίνακα κατὰ στοιχεῖον τῶν ταὐτοσημάντων παροιμιῶν καὶ ἕτερον πίνακα περὶ τῆς τῶν ταὐτοσημάντων ἐννοίας, τὰ δὲ 15 τελευταῖα φύλλα συλλογὴν δημωδῶν παροιμιῶν ἐπιγραφομένην «Παροιμίαι κοιναὶ κατὰ Ἰωαννίτας». Αἱ παροιμίαι αὗται εἶναι ἐν ὅλῳ 725, ἀλλ' αἱ τελευταῖαι τέσσαρες φαίνονται προστεθεῖσαι, ὡς σημειώνει ὁ κ. Κωνσταντινίδης ὑπὸ χειρὸς μεταγενεστέρας, καὶ δὴ ἀμαθοῦς ἀντιγραφέως. Τὸ δ' ἱεροσολυμιτικὸν χειρόγραφον, οὗ ἔλαβον γνῶσιν ἐξ ἀνακοινώσεως τοῦ ἐν Πετρουπόλει φίλου λογίου κ. Ἀθαν. Παπαδοπούλου Κεραμέως, ἐπίσης τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀποτε-

[1]) Ἐσφαλμένως ὁ Βενδότης ἔτος ἐκδόσεως τοῦ Ἀποφθεγματαρίου, ὡς τὸ ὀνομάζει, ἀναγράφει τὸ 1778, καὶ ὁ Σάθας (Νεοελλ. Φιλ. σ. 599) τὸ 1725. Θέλων δὲ νὰ διορθώσῃ τὸν Σάθαν καὶ παρανοήσας τὸν Βενδότην ὁ Ἀνδρ. Δημητρακόπουλος (Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὴν Νεοελλ. φιλολ. Κ. Σάθα σ. 100) συγχέει πρὸς τὸ Ἀποφθεγματάριον τὸ Παροιμιαστήριον καὶ σημειώνει ὅτι τοῦτο ἐτυπώθη τῷ 1778. Τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ἀπανθίσματος τῶν ἀποφθεγμάτων ἀκριβῶς ἀναγράφει ὁ Βρετὸς (Νεοελλ. φιλολ. Α' σ 66, 177) Εἶναι σχήματος 8ου μικροῦ καὶ ἀποτελεῖται ἐκ σελ. 16 μὴ ἠριθμημένων, περιεχουσῶν τὰ προεισαγωγικὰ καὶ ἐκ σ. 316 κειμένου. Περιεχόμενα: Τοῦ τυπογράφου πρὸς τοὺς καταβαλόντας τὴν δαπάνην (σ. ε' - ς'). Πρόλογος τοῦ συλλογέως (σ. ζ' - θ'). Ἐπιγράμματα εἰς τὴν βίβλον, πίνακες κττ. (σ. ι' - ις') Πατέρων καὶ Βίβλου ἀπανθίσματα (σ. 1 - 124). Φιλοσοφικῶν ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα (σ. 125 - 316). — Τὰ Ἀποφθέγματα ἀπήνθισεν ὁ Κατζιούλης μετὰ τὴν συναγωγὴν τῶν παροιμιῶν, διότι ἐν τῷ προλόγῳ τούτων (σ. 70) προαναγγέλλει τὴν μέλλουσαν ἔκδοσιν τῶν Ἀποφθεγμάτων.

НЕОНУ ИМЕНИ І. МЕЧНИКОВА

λεῖται ἐκ φύλλων 94· ἡ συναγωγὴ τῶν κατ' ἀλφάβητον τεταγμένων παροιμιῶν φθάνει μέχρι τοῦ φ. 78α, ἀπὸ δὲ τοῦ 78 β μέχρι τοῦ 94α εἶναι γεγραμμέναι αἱ ταὐτοσήμαντοι παροιμίαι· ἐλλείπουσι δ' ἐκ τοῦ χειρογράφου τούτου οἵ τε πίνακες τῶν ταὐτοσημάντων παροιμιῶν καὶ τῆς ἐννοίας αὐτῶν καὶ ἡ τῶν δημωδῶν παροιμιῶν συναγωγή.

Ὁ μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κῦρ Δαμιανός, παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ηὐδόκησε νὰ μοὶ χορηγήσῃ ἀντίγραφον τοῦ χειρογράφου τούτου, ἐπιμελέστατα καὶ ἀκριβέστατα φιλοπονηθὲν ὑπὸ τοῦ λογίου ἱερομονάχου κυρίου Πατρικίου Κωνσταντινίδου. Ἐκ τούτου δὲ δημοσιεύω ἐν τῷ παρόντι τόμῳ (σ. 69 κἑ.) τὸν πρόλογον καὶ πάσας τὰς ἐκ δημωδῶν παραφρασθείσας παροιμίας [1]). Λυποῦμαι ὅτι δὲν ἠδυνήθην νὰ παραβάλω τὸ ἀντίγραφον τοῦτο πρὸς τὸ τεργεσταῖον, διότι ὁ κανονισμὸς τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος διαρρήδην ἀπαγορεύει νὰ μὴ δανείζωνται βιβλία ἢ χειρόγραφα. Προπάντων ἐπαισθητὴ μοὶ ἦτο ἡ ἔλλειψις τούτου ἕνεκα τῆς παραλείψεως ἐν τῷ ἱεροσολυμιτικῷ χειρογράφῳ τῆς συναγωγῆς τῶν δημωδῶν παροιμιῶν. Ἀνεπλήρωσα κατὰ τὸ ἐνὸν ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας τόμῳ τὴν ἔλλειψιν ἐξ ἀτελοῦς ἀντιγράφου, ὅπερ ὁ ἀοίδιμος καθηγητὴς τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας Χ. Φιλητᾶς ἔγραψε καθ' ὃν χρόνον διετέλει σχολάρχης τῆς ἐν Τεργέστῃ ἑλληνικῆς σχολῆς· ἀλλ' ἐν τῷ ἀντιγράφῳ τούτῳ ἡ τάξις τῶν παροιμιῶν εἶναι μεταβεβλημένη, καί τινες τῶν παροιμιῶν εἶναι μετηλλαγμέναι συμφώνως πρὸς παραλλαγὰς αὐτῶν, ἃς φαίνεται ὅτι προέκρινεν ὁ μακαρίτης Φιλητᾶς [2]). Ἐσχάτως ὅμως ὁ γραμματεὺς τῆς ἐν Τεργέστῃ ἑλληνικῆς κοινότητος κ. Μαργαρίτης Κωνσταντινίδης ἔσπευσε μετὰ φιλόφρονος προθυμίας, ἐφ' ᾗ καὶ δημοσίᾳ ὁμολογῶ αὐτῷ χάριτας, νὰ μοὶ παράσχῃ ἀντίγραφον τῶν παρὰ Κατζιούλῃ δημωδῶν παροιμιῶν οὗ ἐδυνήθην νὰ κάμω χρῆσιν ἐν ταῖς διορθώσεσι τῶν τελευταίων σελίδων τοῦ τόμου τούτου [3]).

[1]) Ἀνορθογραφίας τινάς, ὧν δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένον τὸ χειρόγραφον, δὲν ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ δηλώσω ἐν ταῖς ὑποσελιδίοις σημειώσεσι.

[2]) Αἱ παροιμίαι ἃς ἐκ τοῦ ἀντιγράφου τούτου παρέλαβον δηλοῦνται διὰ τοῦ παρασημειώματος Κατζιούλης — Φιλητᾶς.

[3]) Αἱ ἐκ τούτου παραληφθεῖσαι παροιμίαι δηλοῦνται διὰ τοῦ παρασημειώματος Κατζιούλη Ἐπίμ(ετρον).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Ἡ συλλογὴ τοῦ Κατζιούλη εἶναι πολύτιμος ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις, οὐ μόνον διὰ τὸν χρόνον καθ' ὃν κατηρτίσθη, ἡ παλαιοτάτη οὖσα τῶν ἑλληνικῶν συλλογῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς καὶ προπάντων διὰ τὴν ὀρθότητα καὶ ἀκρίβειαν τῆς ἑρμηνείας πλὴν σπανιωτάτων ἐξαιρέσεων· εἶναι δ' ἄπορον, ὅτι δὲν ἔλαβον αὐτὴν ὡς ὑπόδειγμα ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν παροιμιῶν οἱ μεταγενέστεροι συλλογεῖς, τοὐλάχιστον οἱ ἀμέσως ἐκ ταύτης ἐρανισθέντες παροιμίας.

Καὶ ἡ τῶν ἀρχαίων παροιμιῶν συναγωγὴ δὲν περιορίζεται εἰς ἁπλῆν ἀντιγραφὴν παλαιοτέρων συλλογῶν· ἀληθὲς δ' εἶναι ὅ τι ἐν τῷ προλόγῳ λέγει ὁ Κατζιούλης, ὅτι ἐπόνησε περὶ τὴν συλλογὴν τῶν παροιμιῶν· διότι καὶ τῆς ἀλφαβητικῆς κατατάξεως αὐτῶν ἐπεμελήθη καὶ ἐνιαχοῦ ἰδίαν προσέθηκεν ἑρμηνείαν, καὶ τὰς ταὐτοσημάντους εἰς ἴδια κεφάλαια κατέταξεν, ὅπερ οὐδεὶς τῶν ἀρχαιοτέρων παροιμιογράφων ἐποίησε, πλὴν τοῦ ἐρανιστοῦ τῆς συλλογῆς τῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα μὲν τοῦ Πλουτάρχου φερομένης ὑπὸ τοῦ Boissonade δὲ τὸ πρῶτον ἐκδοθείσης (ἐν τῇ Γοττιγκείῳ ἐκδόσει τῶν Παροιμογρ. τ. Α΄ σ. 343 κἑ.), ἥτις ὅμως ἐκ δύο μόνον κεφαλαίων ἀποτελεῖται, ἐνῷ ἡ τοῦ Κατζιούλη περιέχει τοιαῦτα 103. Πᾶσαι ὅμως αἱ ἀρχαῖαι παροιμίαι, ἃς ἀναγράφει ὁ Κατζιούλης, εἶναι γνωσταὶ, διότι καὶ αἱ πηγαὶ ἐξ ὧν ἠρύσθη ταύτας εἶναι κοιναὶ καὶ συνήθεις. Αὗται δηλοῦνται ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ προλόγῳ (σ. 69)· εἶναι τὸ Λεξικὸν τοῦ Βαρίνου Φαβωρίνου (βεβαίως ἡ παρὰ Βόρτολι ἐν Βενετίᾳ ἔκδοσις αὐτοῦ τοῦ 1712, ἥτις ἦτο ἐν μεγάλῃ χρήσει παρὰ τοῖς Ἕλλησι τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος), ὁ Ἀποστόλης, τῆς ἐκδόσεως ἴσως τοῦ Παντίνου (Λουγδ. Βαταυ. 1653) καὶ ὁ Σουίδας, τῆς ἐκδόσεως πιθανῶς τῆς Κολωνίας (1619), διότι φαίνεται μελετήσας ὁ Κατζιούλης ὅλον τὸ λεξικὸν τοῦ Σουίδα καὶ οὐχὶ μόνον συναγωγὴν τῶν παρὰ τούτῳ παροιμιῶν. Τὰς συλλογὰς τοῦ Ταρραίου καὶ Διδύμου, φαίνεται ὅτι ἐμελέτησε ἐκ τῆς Ἀλδινῆς ἐν Βενετίᾳ ἐκδόσεως τοῦ Αἰσώπου (1505), διότι μόνον ἐν ταύτῃ φέρεται οὕτως ἡ ἐπιγραφὴ αὐτῶν, ἄνευ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ζηνοβίου. Ὁ Γραικολατῖνος, ὃν οὕτως ἀορίστως ἀναφέρει, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲν εἶναι ὁ Ἔρασμος, διότι ἐκ πολλῶν τεκμηρίων φαίνεται ἀγνοῶν τὰ Adagia αὐτοῦ· εἰκάζω μᾶλλον ὅτι ἐννοεῖ τὸν Ἰησουί-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

την Ἀνδρέαν Σχόττον, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντας παροιμιογράφους (Παροιμίαι ἑλληνικαί. Adagia sive proverbia Graecorum. Antverpiae, 1612)· εἰς τούτους δ' ἴσως περιλαμβάνονται καὶ οἱ μνημονευόμενοι ὑπὸ τοῦ Κατζιούλη «ἄλλοι ἀνώνυμοι». Διότι ἀγνώστους ἢ χειρογράφους συλλογὰς δὲν εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν. Διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι ὁσάκις παραλαμβάνει δημώδεις παροιμίας, εὑρισκομένας καὶ παρὰ Πλανούδῃ, ἡ παράφρασις αὐτοῦ εἶναι διάφορος (βλ. λ. ἀδελφὸς 7. 8). Μόνον τρεῖς παροιμίαι εἶναι σχεδὸν ἀπαράλλακτοι πρὸς τὰς ἐν ταῖς κωμῳδίαις τοῦ Αἰσώπου[1]) ἀλλὰ πείθομαι μᾶλλον ὅτι ἡ ὁμοιότης τῆς παραφράσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ κείμενον τῆς παλαιᾶς ἐκείνης συλλογῆς προέρχεται ἐκ τυχαίας συμπτώσεως.

Ἡ μελέτη τῆς συλλογῆς τοῦ Κατζιούλη εἶναι διδακτικωτάτη, καὶ ὡς ἀποκαλύπτουσα ἡμῖν τὸν τρόπον, καθ' ὃν κατήρτιζον τὰς συλλογάς των οἱ παλαιότεροι παροιμιογράφοι. Σκοπὸς τοῦ ἔργου του εἶναι, ὡς διαρρήδην λέγει, καὶ ὁ τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας, «ἤθη γὰρ παραινοῦσι, καὶ πάθη ἐπανορθοῦσι» αἱ παροιμίαι· ἀλλὰ προπάντων ὁ τῆς παροχῆς βοηθήματος εἰς τοὺς συγγραφεῖς, ὀφείλοντας πρὸς καλλωπισμὸν τοῦ λόγου των νὰ παρενείρωσιν εἰς αὐτὸν καὶ παροιμίας: «ὑπουργοῦσι γὰρ ὑμῖν πρὸς τὸ ὁμιλεῖν ἀστείως καὶ συγγράφειν κοσμίως». Τούτου ἕνεκα ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ συμπεριλάβῃ καὶ δημώδεις παροιμίας, προσαρμόσας τὸ λεκτικὸν αὐτῶν πρὸς τὸ τῶν ἀρχαίων ἢ ὡς αὐτὸς λέγει μετενεγκὼν ταύτας εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος τῆς ἑλληνίδος διαλέκτου, παρ' ἧς καὶ ἐπέζευσαν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὅπως ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον ἀφομοιώσῃ τὰς δημώδεις παροιμίας πρὸς τὰς ἀρχαίας, ἡ παράφρασίς του εἶναι πολλαχοῦ ἔμμετρος. Ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι τὸ μέτρον δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς τεκμήριον ὅτι ἐτηρήθη ἀμετάλλακτος ὁ τύπος τῶν δημωδῶν παροιμιῶν καὶ ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ Πλανούδη καὶ τοῦ Ἀποστόλη, διότι τὸν αὐτὸν καὶ οὗτοι εἶχον τρόπον. Καὶ ἀντιθέτως πάλιν ἐντείνει εἰς στίχους ἀρχαίας παροιμίας, ὅπως ἀποδώσῃ τάχα εἰς αὐτὰς τὸ ἀπολεσθὲν καλλώπισμα τοῦ μέτρου, καὶ ἀποροῦμεν βλέποντες ἐννοίας ἀρχαιοπρεπεῖς περικεκλει-

[1]) Ἀρ. 2338 (Αἰσώπ. 20), 2387 (Αἰσώπ. 34), 34, 1 (Αἰσώπ. 33).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

σμένας ἐντὸς πολιτικῶν στίχων [1]). Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται διατὶ καὶ παρ' Ἀποστόλῃ παροιμίαι τινὲς παλαιόταται ἔχουσι τονικὸν μέτρον.

Ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Κατζιούλη ἠρανίσθησαν πολλὰς παροιμίας ὁ Κρεμμύδης, ὁ Μανιάρης (ἴσως ἐκ τοῦ τεργεσταίου ἀντιγράφου) καὶ ὁ Ἀραβαντινός. Ἐμμέσως δ' ὁ Νέγρης ἐκ τοῦ Κρεμμύδη παραλαμβάνων καὶ ὁ Βενιζέλος ἐκ τοῦ Νέγρη καὶ Ἀραβαντινοῦ. Εἶναι δὲ χρεία ἀντιβολῆς τῶν πλείστων παροιμιῶν πρὸς τὸ πρωτότυπον τοῦ Κατζιούλη, ἵνα διορθωθῶσιν τὰ ἐξ ἀμελοῦς ἀντιγραφῆς ἢ κακῆς ἀναγνώσεως σφάλματα. Οὕτω λ. χ. ὁ Ἀραβαντινὸς ἀρ. 1549 παραλαμβάνει τὴν 2377 παροιμίαν ἐκ τοῦ Κατζιούλη ἐν ᾗ τὸ ζαγάρι ἐκ τυπογραφικοῦ λάθους γίνεται ταγάρι· ὁ δὲ Βενιζέλος σ. 47,70 ἀντιγράφει ἀνυπόπτως τὸ λᾶθος, ἀντιγράφει δὲ καὶ τὴν ἑρμηνείαν ἐκ τοῦ Ἀραβαντινοῦ, καίτοι ἡ παροιμία οὕτω παρομορφωθεῖσα οὐδὲν ἔχει πλέον νόημα. Ἐξέλεξα δὲ τὸ παράδειγμα τοῦτο, διότι καὶ ἄλλο τι ἐξ αὐτοῦ συνάγεται, ὅτι τὸ ἀντίγραφον ὅπερ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ Ἀραβαντινὸς περιελάμβανεν ἐν τῷ Ἐπιμέτρῳ καὶ παροιμίας δημώδεις μὴ ἀνευρισκομένας ἐν τῷ τεργεσταίῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ ἐν λόγῳ παροιμία ἀπαντᾶται μόνον ἐν παραφράσει εἰς τὴν ἀρχαίαν.

Διὰ τῆς συλλογῆς τοῦ Κατζιούλη ἐξηγεῖται καὶ παράδοξόν τι φαινόμενον, παρατηρούμενον ἐν ταῖς συλλογαῖς τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐρανισθέντων, ὅπερ εἰς ἐμὲ τοὐλάχιστον πολλὰ πράγματα παρέσχε προτοῦ νὰ γνωρίσω τὸ χειρόγραφον τοῦ Κατζιούλη. Ἐν ταῖς συλλογαῖς ταύταις ἀναφέρονται ἐνίοτε ὡς ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς τὰς δημώδεις καὶ παροιμίαι ἀρχαῖαι ἄγνωστοι. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἔσχον τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι ἐλήφθησαν αἱ παροιμίαι ἐξ ἀγνώστου τινὸς βυζαντινῆς συλλογῆς ἐξηρχαϊσμένων δημωδῶν παροιμιῶν, οἷα ἡ τοῦ Πλανούδη, ἢ ἐκ χειρογράφου τινὸς τῶν γνωστῶν παροιμιογράφων, εἰς ὃ θὰ ἦσαν ἐγκαταμεμιγμέναι καὶ παραφράσεις δημωδῶν· τὴν ὑπόνοιαν δὲ ταύτην ἐνίσχυον καί τινες ψευδεῖς παραπομπαί· οὕτω λ. χ. παρὰ Βερέττα σ. 14,26 (ἐξ οὗ παραλαμβάνει ὁ Βενιζέλος 21, 268), ὡς ἀντίστοιχος τῇ σημερινῇ παροιμίᾳ: «Ἀνύπαντρος προξενητὴς γιὰ λόγου του γυρεύει»

[1]) Οὕτω π. χ. ἡ ὑπ' ἀρ. 1322 παροιμία: «Κροτωνιάτης ἔσχατος πρῶτος Ἑλλήνων πάντων» κατεσκευάσθη ἐκ τῆς ἀρχαίας «Κροτωνιατῶν ὁ ἔσχατος πρῶτος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων» (Στραβ. Γ', 262. Εὐσταθ. εἰς Διον. περιήγ. 369).

НБОНУ імені І.І.Мечникова

ἀναγράφεται ἡ ἀρχαία δῆθεν «Ἄκαιρος πρόξενος εἰς ἑαυτὸν ἀφορᾷ», μεθ' ἑρμηνείας: «ἐπὶ τῶν τὸ ἴδιον συμφέρον προτιμώντων» καὶ παραπομπῆς εἰς: «Ζηνοδ. Διογεν.» [οὕτω]. Ἀλλ' ἥ τε παροιμία καὶ ἡ ἑρμηνεία αὐτῆς εἶναι κατὰ λέξιν εἰλημμέναι ἐκ τοῦ Κατζιούλη 95 (σ. 71), παρ' ᾧ ὅμως ἐλλείπει ἡ ψευδὴς παραπομπή. Δὲν εἶναι δ' ὀλίγα τὰ τοιαῦτα παραδείγματα[1].

4. *Guys P. Aug.* Voyage littéraire de la Grèce, ou lettres sur les Grecs anciens et modernes; avec un parallèle de leurs moeurs. Paris 1771. τ. 2 εἰς 12ον — Nouv. éd. revue corrigée et considérablement augmentée. Par. 1776. τ. 2 εἰς 8ον. — 3 éd. revue, corrigée et considérablement augmentée Par. 1783. 3 τ. εἰς 8ον — Literarische Reise nach Griechenland. Aus dem französ. Lpz. 1772. τ. 2.

Ἀναγράφω τὸ βιβλίον τοῦτο μεταξὺ τῶν συλλογῶν τῶν παροιμιῶν, διότι ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν δύο κεφαλαίων ἢ ἐπιστολῶν (8 καὶ 45) φαίνεται ὅτι πραγματεύεται ἰδιαιτέρως καὶ περὶ τῶν νεοελληνικῶν παροιμιῶν· ἀλλ' ἐν αὐτοῖς (3ης ἐκδ. τ. I σ. 99-101 τ. II σ. 164 κἑ.) μόνον 2 παροιμίας ἀναφέρει, ὧν τὴν ἑτέραν ἐν γαλλικῇ μόνον μεταφράσει.

5. **Δ. Ν. Δαρβάρεως.** Γραμματικὴ γερμανικὴ ἀκριβεστάτη Ἐν Βιέννῃ, 1785. (Ἐν σ. 435-445 «Συλλογή τινων ἐκλεκτῶν παροιμιῶν». Περιέχει ὅμως αὕτη συλλογὴν γερμανικῶν παροιμιῶν μεταφρασμένων οὐχὶ διὰ τῶν ἀντιστοίχων δημωδῶν, ἀλλ' ἢ κατὰ λέξιν, ἢ δι' ἀρχαίων ἑλληνικῶν). — **Τοῦ αὐτοῦ**, Ἐκλογάριον γραικικόν. Ἐν Βιέννῃ 1804. (Ὡς ἐπιγραφαὶ τῶν μύθων τίθενται δημώδεις τινὲς παροιμίαι, αἵτινες πᾶσαι ἐπαναλαμβάνονται ἐν ταῖς νεωτέραις ἐκδόσεσι τοῦ βιβλίου. Βλ. ἀρ. 12. 18. Ὁ ὁδηγὸς τοῦ βίου τοῦ Δαρβάρεως μετεφράσθη καὶ ῥωμουνιστὶ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς (Gaster σ. 206), τινὰ δὲ τῶν ἐν αὐτῷ γνωμικῶν περιελήφθησαν ὡς παροιμίαι ἐν ῥωμουνικαῖς συλλογαῖς).

[1]) Κατὰ τὸν G. Meyer ἐν Byz. Zts. III σ. 398 κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα καὶ ἕτερος Ἕλλην συνέλεξε παροιμίας, ὁ Καβαλλιώτης, καὶ ἐδημοσίευσεν αὐτὰς ἐν σ. 71 κἑ. τῆς Πρωτοπειρίας αὐτοῦ (Βενετ. 1770). Ἀλλ' ὡς συνάγεται ἐκ τῆς ἀκριβεστάτης ἀναγραφῆς τῶν περιεχομένων τοῦ σπανιωτάτου βιβλίου τούτου, ἣν ὁ αὐτὸς Meyer ἐδημοσίευσεν ἐν Sitzungsber. d. Wiener Akad. 1895 (Albanes. Stud. V σ. 3-4) οὐδεμία παροιμία περιέχεται ἐν αὐτῷ.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

6. *J. L. S. Bartholdy*, Bruchstücke zur nähern Kenntnis des heutigen Griechenlands gesammelt auf einer Reise. Berlin 1805. — Voyage en Grèce, fait dans les années 1803 et 1804. Traduit de l'allemand par A. du C. Par. 1807.

Ἐν τ. I σ. 443 - 453 τοῦ γερμανικοῦ πρωτοτύπου (τ. II σ. 146-155 τῆς γαλλ. μεταφράσεως) περιλαμβάνει 68 παροιμίας διὰ λατινικῶν χαρακτήρων, ἀλλ' ἀκριβῶς κατὰ τὸ πλεῖστον γεγραμμένας μετὰ μεταφράσεως. Ἐν τῇ συλλογῇ μου αἱ παραπομπαὶ γίνονται εἰς τὴν γαλλικὴν μετάφρασιν. Βλ. καὶ ἀρ. 8. 8. 16.

7. Γ(εωργίου) Κ(ρεμμύδη), Διατριβὴ ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐνεστώσης κοινῆς ἡμῶν γλώσσης. Ἐν Μόσχᾳ 1808. Εἰς 8ον σ. 362.

Εἰς τὸ γλωσσάριον, ἐξ οὗ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποτελεῖται ἡ διατριβή, παρενέβαλεν ὁ συγγραφεὺς ἠπειρωτικὰς παροιμίας (κατὰ τὴν ἐμὴν ἀρίθμησιν 140)· ταύτας, ὡς διαρρήδην ὁμολογεῖ ἐν τῷ προλόγῳ (σ. 4) παρέλαβεν ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Κατζιούλη, ἧς εἶχε βεβαίως ἀντίγραφον.

8. **(Τοῦ αὐτοῦ)** Ἀκολουθία τῆς διατριβῆς Γ. Κ. ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐνεστώσης κοινῆς ἡμῶν γλώσσης. Ἐν Βιέννῃ, 1811. εἰς 8ον σ. 43.

Εἰς τὸ γλωσσάριον παρεντίθενται 29 ἠπειρωτικαὶ παροιμίαι, ἐν τέλει δὲ σ. 39 - 43 προστίθενται 107 παροιμίαι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως συλλεγεῖσαι· τῶν πλείστων ἡ γλῶσσα εἶναι ἠλλοιωμένη. Ὡς ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κοραῆ φαίνεται τῆς τυπώσεως τῆς ἀκολουθίας ταύτης ἐπεμελήθη ὁ Ἀλέξανδρος Βασιλείου.

9. **(Τοῦ αὐτοῦ)** Β΄ Ἀκολουθία τῆς διατριβῆς Γ. Κ. ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐνεστώσης κοινῆς ἡμῶν γλώσσης. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας. 1813. εἰς 8ον σ. 56.

Ἡ β΄ αὕτη ἀκολουθία δὲν περιέχει γλωσσάριον, ἀλλὰ μόνον παροιμίας, κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν ἀτελῆ. Ἠρίθμησα ἐν ὅλῳ 624, ὧν αἱ πλεῖσται παρεφθαρμέναι δι' ἐξελληνίσεως, καὶ πλὴν τούτων 69 ἀρχαίας παροιμίας ἢ μεταφράσεις ἀρχαίων, ἀναμὶξ ἄνευ διακρίσεώς τινος ἀπὸ τῶν δημωδῶν καταγεγραμμένας. Αἱ παροιμίαι ἑρμηνεύονται πλὴν ὀλίγων, τὰς πλείστας δὲ τῶν ἑρμηνειῶν τούτων κατεχώρισεν ὡς ἰδίας καὶ ὁ Βενιζέλος ἐν τῇ συλλογῇ του, τινὰς δὲ καὶ ὁ Ἀρα-

НБ ОНУ імені І.Мечникова

βαντινός. Ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης ὁδηγούμεθα πρὸς ἀναγνώρισιν πολλῶν ἀρχαίων παροιμιῶν, ἃς περιέλαβεν ὡς δημώδεις ὁ Βενιζέλος ἐν τῇ συλλογῇ του. Τρίτη ἀκολουθία τῆς διατριβῆς ἐξεδόθη τῷ 1828 (βλ. ἀρ. 16).

Περίεργος φαίνεται ἡ προϊοῦσα παραφθορὰ τῶν παροιμιῶν ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Κρεμμύδη. Ἐνῷ ἐν τῇ διατριβῇ του τῷ 1808 ἀφῆκεν αὐτὰς ἀμεταλλάκτους ὡς τὰς εὗρεν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῦ Κατζιούλη, ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ ἐπήνεγκε μεταβολάς τινας, παραδιορθῶν τὸ λεκτικὸν αὐτῶν, καὶ ἐν τῇ β΄ ἀκολουθίᾳ προέβη εἰς πολλῷ δεινοτέρας τοιαύτας παραδιορθώσεις. Τὰς μεταβολὰς ταύτας προεκάλεσεν παράλογος κρίσις τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ περὶ τῆς Διατριβῆς, δημοσιευθεῖσα ἀνωνύμως ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ (1811 σ. 25—27). Ἐν σελ. 26 γράφει οὗτος ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: « Παρενέσπειρεν ἔτι καὶ διαφόρους παροιμίας, τὰς ὁποίας, ὡς ἀναφέρει ὁ ἴδιος ἐν τῷ προοιμίῳ αὐτοῦ, ἐσύναξεν ὁ συμπατριώτης του Παρθένιος ὁ Κατζιούλης, αἱ ὁποῖαι μήτε ῥυθμόν, μήτε πνεῦμα παροιμιακὸν ἔχουσιν· ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ναυτιάσεως καὶ ἀηδίας εἰσὶ πρόξενοι ». Αἱ παρατηρήσεις αὗται τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ εἶναι συμφωνόταται πρὸς ὅσα ἐφρόνει οὗτος περὶ μελέτης τῆς δημώδους γλώσσης· διότι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπικρίσει (σ. 25) θρηνεῖ καὶ ὀδύρεται, ὅτι ἐξέδωκεν ὁ Κρεμμύδης γλωσσάριον τῆς δημώδους· δὲν ἦσαν ἀρκετά, λέγει, πρὸς καταισχύνην τῆς Ἑλλάδος τὰ γλωσσάρια τοῦ Σομαυέρα, τοῦ Δουκαγκίου, τοῦ Μεουρσίου κλπ.; « ἀπορίας ἄξιον, προσθέτει, ὁποῖον τὸ ἐκ τούτου τοῦ γλωσσαρίου ὄφελος· οὐδὲν ἄλλο βέβαια εἰμὴ αἰσχύνη καὶ ἐντροπή », ἐπειδή, ἐννοεῖται, θὰ φανῶμεν εἰς τοὺς ξένους ὡς ἔχοντες βάρβαρον γλῶσσαν· « ἀλλ' οὔτε πρέπον ἦτο νὰ ἐκδίδωνται τοιαῦτα εἰς φῶς, ἐν ᾧ ἄνδρες πεπαιδευμένοι τοῦ γένους ὡς ἄλλοι Ἡρακλεῖς πάσχουσι νὰ ἀποσκορακίσωσι τὰς τοιαύτας γραώδεις καὶ ἀγροικικὰς φράσεις τοῦ χυδαίου λαοῦ καὶ νὰ καθαρίσωσι τὴν διάλεκτον ἀπὸ τῆς κόπρου τοῦ Αὐγείου. Ἔρρε κακὴ γλήνη »!

Αἱ ἄστοχοι αὗται ἐπιτιμήσεις τοῦ ἐκδότου τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ ἐνεποίησαν προφανῶς βαθυτάτην αἴσθησιν εἰς τὸν Κρεμμύδην, καὶ ἔσπευσεν ἐν ταῖς Ἀκολουθίαις τῆς διατριβῆς του νὰ καθάρῃ ὅσον ἐδύνατο ἀπὸ τοῦ ῥύπου τῆς χυδαιότητος τὰς παροιμίας· οὐδ' ἀπέτρε-

НБ ОНУ імені І. Мечникова

ψεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐγχειρήματος ἡ γνώμη ἀνδρὸς ἀληθῶς σοφοῦ, παραινοῦντος νὰ ἐξακουλουθήσῃ συλλέγων παροιμίας, μὴ προσέχων εἰς τοιαύτας ἐπιτιμήσεις· καὶ ἐνεθαρρύνθη μὲν ἐκ ταύτης πρὸς συλλογὴν παροιμιῶν, ἀλλ' ἐξέδωκε ταύτας συμφώνως πρὸς τὰ παραγγέλματα τοῦ Γαζῆ. Ἦτο δὲ ἡ γνώμη ἐκείνη τοῦ Κοραῆ, ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Βασιλείου,ἣν οὗτος χωρὶς νὰ δηλώσῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἐπιστέλλοντος ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ συγγράμματι (σ. 146. Βλ. καὶ Κοραῆ Ἐπιστολ. τ. Β΄ σ. 142): « ὅθεν εἶναι συγχωρήσεως ἄξια τὰ σφάλματα τοῦ Κ., καὶ τόσον περισσότερον, ὅσον ἔγραψε καὶ πολλὰ καλά, ὁποῖαι εἶναι αἱ κοιναὶ παροιμίαι. . . Εὐχῆς ἄξιον εἶναι νὰ εἴχαμεν δέκα καὶ περισσοτέρας τοιαύτας διατριβάς, ὁποία εἶναι ἡ τοῦ Κ., καὶ ἂν ἴσως εἶναι ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον, γράψε του νὰ ἐξακολουθῇ καὶ νὰ συλλέγῃ μάλιστα παροιμίας ».

Ὁ Κοραῆς καὶ ἀλλαχοῦ (Ἐπιστολ. τ. Β΄, σ. 274, βλ. καὶ σ. 147. 189 κἑ.) ψέγει τὴν κρίσιν τοῦ Γαζῆ,λέγων αὐτὴν ἀθλιεστάτην. Ἔν τινι δ' ἄλλῃ ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Βασιλείου (τ. Β΄ σ. 213) ἐξ ἀφορμῆς τῆς κρίσεως ἐκείνης γράφει πικρότατα κατὰ τοῦ ἐπικριτοῦ τοῦ Κρεμμύδη: « Τοῦτο μόνον σ' ἐξομολογοῦμαι, ὅτι ἐνόμιζα τὴν ἀμαθίαν του ὀλιγωτέραν ἀφ' ὅ τι εἶναι, μηδ' ἤλπιζα ποτὲ ὅτι σιμὰ τῆς ἀμαθίας εἶχε καὶ τόσην ἀγριότητα, ὥστε νὰ λυπήσῃ γηραλέον ἄνδρα τὸν Κρεμμύδην μὲ λέξεις καὶ φράσεις Ἀρχιλοχείους καὶ ἀρχιχολείους ».[1])

11. *W. M Leake* Researches in Greece. London, 1814. 4ον σ. 472.

Ἐν σ. 443-454 περιέχει 90 δημώδεις παροιμίας, ἀκριβῶς γεγραμμένας, μετ' ἀγγλικῆς μεταφράσεως. Πολλαὶ τούτων συμπίπτουσι πρὸς τὰς παρὰ Bartholdy, ἀλλὰ παραλλαγαί τινες δεικνύουσιν ὅτι ἰδίᾳ κατηρτίσθη ἡ συλλογὴ ἑκατέρου. Ἡ τοῦ Leake συλλογὴ ἀνετυπώθη καὶ ἐν Classical Journal 1818 τ. 17 σ. 39-46.

[1]) Ὁ Γαζῆς καὶ τῆς ἐν ἔτει 1811 ἐκδοθείσης Ἀκολουθίας τῆς διατριβῆς ἐδημοσίευσεν ἐπίκρισιν ἐν Λογ. Ἑρμ. 1811 σ 393-8. Ἀλλ' ἐν ταύτῃ κυρίως προσπαθεῖ ν' ἀνασκευάσῃ ὀρθότατας παρατηρήσεις περὶ σφαλμάτων τοῦ ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθέντος λεξικοῦ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἃς πιθανώτατα παρενέβαλεν ἐνιαχοῦ τῆς Ἀκολουθίας ὁ ἐπιμεληθεὶς τῆς τυπώσεως ταύτης Ἀλέξανδρος Βασιλείου.

12. **Δημ. Ν. Δαρβάρεως.** Χρηστομάθεια ἁπλοελληνικὴ εἰς χρῆσιν τῆς νεολαίας τοῦ γένους. Ἐν Βιέννῃ 1820.

Πλὴν τῶν ἐπιγραφῶν τῶν μύθων (ἐν σ. 98-139), ὧν ἔνιαι διεσκευάσθησαν ἐκ δημωδῶν παροιμιῶν, περιλαμβάνει ἐν σ. 296-301 παροιμίας δημώδεις 160. Τὸ λεκτικὸν τούτων εἶναί πως διωρθωμένον, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τότε συνήθειαν, ἀλλὰ σχετικῶς πολὺ ὀλιγώτερον ἢ παρὰ τῷ Νέγρῃ καὶ τῷ Μανιάρῃ. Ὁ συγγραφεὺς ἦτο Μακεδών, αἱ ὑπ' αὐτοῦ ὅμως δημοσιευθεῖσαι παροιμίαι οὐδένα ἰδιωτισμὸν ἔχουσιν, εἶναι δὲ καὶ ἐκ τῶν κοινῶν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι. Βλ. καὶ ἀρ. 5. 18.

13. *Sprichwörter* der Neugriechen ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τοῦ Μονάχου Flora. 1820 ἀρ. 86 (τὴν συλλογὴν ταύτην γινώσκω ἐκ σημειώσεως περὶ αὐτῆς ἐν Duplessis Bibliogr. parémiologique 1847 σ. 73).

14. *(B. Théotoky)* Détails sur Corfou. Corfou, 1826. 4ον σ. 148. (Ἐν σ. 49-50 περιέχει 9 κερκυραϊκὰς παροιμίας).

15. *C. Iken,* Eunomia. Darstellungen und Fragmente neugriechischer Poesie u. Prosa. Grimma, 1827. τ. 3 εἰς 8ον μικρόν.

Ἐν τ. II σ. 50-53 δημοσιεύει ὁ ἐκδότης 13 κοτσάκια (;) ὡς τὰ λέγει ἢ γνωμικὰ καὶ παροιμίας, ὧν μόνον 3 (ἀρ. 7. 9. 10) εἶναι ὄντως παροιμίαι δοθεῖσαι αὐτῷ ὑπὸ Χοϊδὰν τοῦ Θεσσαλονικέως (ἡ μία κακῶς μεταφρασμένη εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ Iken ἐκ τῆς γαλλικῆς μεταφράσεως αὐτῆς). Τὰ λοιπὰ εἶναι γνωμικὰ ἀρχαῖα καὶ κωμαστικὰ ᾄσματα.

16. **(Γ. Κρεμμύδη)** Ἀκολουθία τρίτη τῆς διατριβῆς Γ. Κ. ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐνεστώσης κοινῆς ἡμῶν γλώσσης, ἵνα διανεμηθῇ καὶ αὕτη δωρεὰν τοῖς φιλογενέσιν. Μόσχᾳ, τύποις Σ. Σελιβανόβσκη, 1828. 8ον

Βλ. καὶ ἀρ. 7-9. Τὴν ἐπιγραφὴν ἀντέγραψα ἐκ τῆς Νεοελλ. Φιλ. τοῦ Βρετοῦ (τ. Β', σ. 227, 767), δυστυχῶς δὲ δὲν εἶχον τὴν συλλογὴν ταύτην ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἀνὰ χεῖρας τόμου. Κατὰ τὰς πληροφορίας, ἃς μοὶ παρέσχεν ὁ ἐν Πετρουπόλει φίλος λόγιος κ. Ἀθαν. Παπαδόπουλος Κεραμεύς, ἀντίτυπον αὐτῆς εὑρίσκε-

НБ ОНУ імені І.Мечникова

ται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Αὐτοκρ. 'Ακαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἀποτελεῖται δ' ἐκ σ. 499. 'Εν τοῖς παραρτήμασιν αὐτῆς ὑπάρχουσι πολλαὶ αὐτοβιογραφικαὶ τοῦ Κρεμμύδη σημειώσεις, ἐξ ὧν φαίνεται ὅτι ἐν ἔτει 1827 εἶχεν ἡλικίαν ἐτῶν 84, ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν καὶ ὅτι εἶχε συχνὴν παρρησίαν ἐν τοῖς ἀνακτόροις, μάλιστα δὲ στενὴν σχέσιν μὲ τὸν καγκελλάριον Ποτέμκιν. 'Εν σ. 1-330 περιέχονται ἀρχαῖαι παροιμίαι κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν, μεθ' ἑρμηνείας· (ἐξ ἀποσπάσματος ἀνοικοινωθέντος μοι ὑπὸ τοῦ κ. Παπαδοπούλου συνάγεται ὅτι βάσιν τοῦ ἔργου του εἶχε πάλιν ὁ Κρεμμύδης τὴν τοῦ Κατζιούλη συναγωγήν, πλὴν ταύτης ὅμως ἔκαμε χρῆσιν καὶ ἄλλων βοηθημάτων). 'Απὸ σ. 331-370 ὑπάρχει «'Ακολουθία καὶ ἄλλων κοινῶν παροιμιῶν» μεθ' ἑρμηνείας. Παροιμίαι δημώδεις ἄνευ ἑρμηνείας, μὲ γράμματα πυκνὰ καὶ λεπτὰ ὑπάρχουσιν ὡσαύτως ἐν ταῖς σ. 479-480, καταστρωσθεῖσαι ἔτει 1826. 'Απὸ σ. 391-440 ὑπάρχει «'Εν ἔτει 1827 τετάρτη καὶ τελευταῖα (!) ἐξακολουθίας (!) τῆς διατριβῆς μου». Αἱ λοιπαὶ σελίδες περιέχουσι ποικίλα πράγματα. Τὸ βιβλίον βρίθει τυπογραφικῶν σφαλμάτων. Ταῦτα κατὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Παπαδοπούλου.

17. (**'Αδ. Κοραῆ**) 'Ατακτα. 'Εν Παρ. 1828-1835. 8ον εἰς τ.5 μέρ.7.

'Εν τοῖς λεξιλογίοις τοῦ Β΄, Δ΄ καὶ Ε΄ τόμου ἐγκατέσπειρεν ὁ Κοραῆς περὶ τὰς 140 παροιμίας, ὧν τὰς πλείστας διεφώτισε δι' ἑρμηνείας ἀκριβεστάτης, ἐξαίρων ἐν αὐτῇ καὶ τὰ ἠθικὰ διδάγματα, ἅτινα ἐξ ἑκάστης παροιμίας ποριζόμεθα. Σταχυολογηθεῖσαι ἐκ τῶν 'Ατάκτων ἀνετυπώθησαν ἐν περιοδικοῖς συγγράμμασι, πρῶτον μὲν ἐν **'Αποθήκῃ τῶν ὠφελίμων γνώσεων** (Σμύρνης 1841 τ. Δ΄ σ. 185 κἑ. 1842 τ. Ε΄ σ. 11 κἑ.) καὶ ἐν τῇ ἀνατυπώσει αὐτῆς (ἐν Σμύρνῃ 1872)· ἔπειτα ἐν τῇ **Μελίσσῃ τῶν Κυκλάδων** (Ἑρμούπολις 1845 τ. Α΄ σ. 112 κἑ). καὶ ἐν τῇ **Νέᾳ ἀποθήκῃ τῶν ὠφελίμων καὶ τερπνῶν γνώσεων** (Σμύρνη 1860 τ. Β΄ φυλλ. 1-2). Ὁ Βενιζέλος παρέλαβε τὰς πλείστας τούτων, ὡς εὐχρήστους καὶ σήμερον ὑπολαβὼν καὶ ὅσας βυζαντινὰς παραθέτει ὁ Κοραῆς ἐκ τοῦ Δουκαγγίου.

18. **Δημ. Ν. Δαρβάρεως**, 'Εκλογάριον γραικικὸν εἰς χρῆσιν τῶν πρωτοπείρων τῆς ἁπλῆς διαλέκτου συλλεχθέν. Βουκουρέστιον. 1831.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

Βλ. καὶ ἀρ. 5. 12. Ἡ δευτέρα αὕτη ἔκδοσις περιέχει πάντα τὰ ἐν τῇ πρώτῃ μετὰ πολλῶν προσθηκῶν. Ἐν σ. 54-106 μῦθοι ἐκλεκτοί, ἐπιγεγραμμένον ἔχοντες τὸ ἐπιμύθιον, ὅπερ πολλάκις λαμβάνεται ἐκ δημωδῶν παροιμιῶν, ὧν ὀλίγαι μένουσιν ἀμετάβλητοι, αἱ πλεῖσται δ' εἶναι διεσκευασμέναι. Πλὴν τῶν τοιούτων παροιμιῶν, αἵτινες καὶ ἐν τῇ Ἁπλοελληνικῇ χρηστομαθείᾳ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἐπαναλαμβάνονται, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι τινές, ἃς κατέγραψα πάσας ἐν οἰκείῳ τόπῳ. Καὶ ἐν τοῖς Γνωμικοῖς καὶ παραγγέλμασι (σ. 27-32) περιλαμβάνονται καί τινες παροιμίαι διεσκευασμέναι ἢ γνωμικά, ἅτινα δημώδεις παροιμίας ὑπολαβόντες, παρέλαβον ἐκ τοῦ Δαρβάρεως ὁ Βενιζέλος καὶ ἄλλοι συλλογεῖς.

19. **Ἰωάννου Ζαφείρη Μανιάρη** (καθηγητοῦ τῆς ἑλλην. φιλολ. καὶ γλώσσης ἐν τῇ αὐτοκρ. βασιλ. Ἀκαδημίᾳ πραγματικῇ καὶ τῆς ναυτικῆς) Ἡ Σφίγξ ἢ συλλογὴ ἑλληνικῶν παροιμοιῶν (!) συλλεχθεῖσαι (!) ὑπὸ — Ἐν Τεργέστῃ ᾳωλβ΄. εἰς 16ον σ. 48.

Περιέχει κατ' ἀτελῆ ἀλφαβητικὴν τάξιν 1130 παροιμίας (μὴ ἠριθμημένας), τὰς πλείστας διεστραμμένας διὰ παραδιορθώσεων, ἄνευ ἑρμηνείας. Πόθεν συνήχθησαν δὲν λέγει, ἔκ τινων ὅμως, ὀλιγίστων δυστυχῶς, διαλεκτικῶν τύπων, διαφυγόντων τὴν καθαρτικὴν μανίαν αὐτοῦ τεκμαιρόμεθα ὅτι εἶναι ἠπειρωτικαί. Εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν συλλογὴν τοῦ Κρεμμύδη καὶ τὸ τεργεσταῖον χειρόγραφον τοῦ Κατζιούλη, ἐξ ὧν ἠρανίσθη πολλὰς παροιμίας. Μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν γλωσσικὴν διαφθοράν, διαφθείρει καὶ ἄλλως τὰς παροιμίας, σεμνοποιῶν τὰς ἀσέμνους. Πάσας σχεδὸν τὰς ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ, πλὴν ὀλιγίστων, παρέλαβον ἐν ταῖς συλλογαῖς αὐτῶν ὁ Ἀραβαντινὸς καὶ ὁ Βενιζέλος. Τινῶν δὲ τῶν παρ' Ἀραβαντινῷ διεσκευασμένων ἀνευρίσκεται ἐν ταύτῃ τὸ πρωτότυπον.

20. *Alexander Negris* (Professor of Greek Literatur, editor of the Orations on the crown, Author of a Modern Greek Grammar etc.). A Dictionary of modern Greek proverbs, with an English translation, explanatory remarks, and philological illustrations. Edinburgh, Thomas Clark, 1834. 18ον σ. XI, 144.

Περιέχει 950 παροιμίας, κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν ὁριζομένην ἐκ

НВОНУ ІМЕНІ І. МЕЧНИКОВА

τῆς πρώτης λέξεως ἑκάστης. Δὲν εἶναι ὅμως δημώδεις πᾶσαι· 86 μὲν εἶναι ἀρχαῖαι, ἀμετάλλακτοι τυπωθεῖσαι, 45 δ' ἀρχαῖαι, ἀδεξίως παραφρασθεῖσαι εἰς τὴν δημώδη (π. χ. Ἄλας καὶ κουκκίον. Ἀράπη λούεις. Πτερνιστέρια μὴ λακτίζῃς. Τῆς Πηνελόπης τὸ πανί)· παρεισέφρησαν δὲ καί τινες ξέναι, ἀλλ' ὀλίγισται. Κυριώτατον βοήθημα εἶχεν ὁ Νέγρης τὴν συλλογὴν τοῦ Κρεμμύδη, ἐξ ἧς παρέλαβε πλείστων παροιμιῶν τὸ κείμενον καὶ τὴν ἑρμηνείαν, μικρὸν ἔν τισι μεταβαλών· εἶχεν ἐπίσης πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τὴν συλλογὴν τοῦ Μανιάρη. Τὸ σύστημά του εἶναι ἀνώμαλον· ἀλλαχοῦ μὲν τηρεῖ τοὺς δημώδεις τύπους, ἀλλαχοῦ δ' αὐθαιρέτως μεταβάλλει αὐτούς, κατὰ κανόνα δ' ἀντικαθιστᾷ τὰς λέξεις, ἃς θεωρεῖ χυδαίας, δι' ἀρχαίων ἀνεπιτυχῶς ἐκλελεγμένων (π. χ. ἀντὶ τσέργα γράφει στέργηθρον, ἀντὶ σωμάκι ἐρυθρός, ἀντὶ σαλβάρι ἀναξυρὶς κτλ.). Ἡ ἑρμηνεία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι εὔστοχος· ἐνίοτε συγκρίνει τὰς παροιμίας πρὸς ἀγγλικὰς καὶ πρὸς ἀρχαίας φράσεις καὶ γνώμας συγγραφέων· τούτων τὰς πλείστας ἀντέγραψε καὶ ὁ Βενιζέλος, ὅστις ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης παρέλαβε καὶ αὐτῶν τῶν ἀρχαίων παροιμιῶν μέγαν ἀριθμόν, μεταφράσας αὐτὰς ἵνα φαίνωνται δημώδεις.

21. **Σκαρλάτου Δ. τοῦ Βυζαντίου**, Λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῆς διαλέκτου, μεθερμηνευμένης εἰς τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν καὶ τὸ γαλλικόν. Ἀθην. 1835. - Ἔκδοσις β'. 1857. - Ἔκδοσις γ'. 1874.

Πολλαὶ παροιμίαι παρεντίθενται ὡς παραδείγματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετ' ἀντιστοίχου ἀρχαίας ἢ γαλλικῆς. Εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν β'. ἔκδοσιν.

22. *Ludw. Ross* Reisen auf den griechischen Inseln. Stuttgart, 1843. τ. 3. (ἐν τ. III σ. 174-178 παροιμ. 24 μετὰ γερμανικῆς μεταφράσεως).

23. *D. H. Sanders* Das Volksleben der Neugriechen dargestellt und erklärt aus Liedern, Sprichwörtern, Kunstgedichten. Mannheim, 1844.

Ἐν σ. 220-233 περιέλαβεν 146 παροιμίας μετὰ γερμανικῆς μεταφράσεως, ἐν δὲ σ. 238-242 ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις εἴς τινας τούτων. Αἱ πλεῖσται τῶν παροιμιῶν εἶναι εἰλημμέναι ἐκ προηγουμένων συλλογῶν.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

24. **Ι. Βενιζέλου** Παροιμίαι δημώδεις, συλλεγεῖσαι καὶ ἑρμηνευθεῖσαι ὑπὸ — Ἐν Ἀθήναις, 1846 8ον σ. ζ΄ 134.

Περιέχει 1500 περίπου παροιμίας κατατεταγμένας ἀτελέστατα ἀλφαβητικῶς, ὁριζομένης τῆς τάξεως ὑπὸ μόνου τοῦ πρώτου γράμματος ἑκάστης παροιμίας· καὶ ἡ τάξις αὕτη ὅμως οὐδέποτε τηρεῖται αὐστηρῶς· (οὕτω λ. χ. ἐν τῇ 2 σελ. ἐκ 10 παροιμιῶν αἱ 7 ἄρχονται ἀπὸ τοῦ Α αἱ δὲ λοιπαὶ 3 ἀπὸ ἄλλων γραμμάτων). Αἱ παροιμίαι ἐλήφθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν προγενεστέρων συλλογῶν τοῦ Κοραῆ καὶ τοῦ Νέγρη, ὧν μνημονεύει ὁ ἐκδότης, καθὼς καὶ τοῦ Κρεμμύδα καὶ ἄλλων τινῶν. Βλ. καὶ ὅσα σημειοῦνται περὶ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως τῆς συλλογῆς ταύτης ὑπ' ἀρ. 43. — Ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης ἐλήφθησαν 15 παροιμίαι ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι **Ἰωνικὴ Μελίσση** (Σμύρνη 1850 τ. Α΄ σ. 48).

25. **Ι. Δεκιγάλλα** Γενικὴ στατιστικὴ τῆς νήσου Θήρας. Ἐν Ἑρμουπόλει, 1850 εἰς 8ον σ. 126.

Ἐν σ. 68-71 περιέχει 173 παροιμίας, ὧν τὸ λεκτικὸν ὡς παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς ἐν σ. 126, «ἐπιδιωρθώθη ἐν μέρει καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ συγγραφέως, ὅστις εἶχεν ἀναφέρειν αὐτὰς ἀπαραλλάκτως, ὡς κοινῶς προφέρονται ἐν Θήρᾳ».

26. **Τοῦ αὐτοῦ,** Σύντομον δοκίμιον περὶ παροιμιῶν καὶ παροιμιωδῶν ἐκφράσεων τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης. ἐν Πανδώρᾳ 1852 τ. Γ΄ σ. 320-4. (Περιέχει περὶ τὰς 100 θηραϊκὰς παροιμίας).

27. *Marino P. Vréto,* Mélanges néohellèniques. Ath. 1856 (σ. 43-46 μετάφρασις 33 παροιμιῶν εἰλημμένων ἐκ προγενεστέρων συλλογῶν).

28. **Σπ. Ἀθανασιάδης** ἐν Ἐφημ. Φιλομαθ. 1857 σ. 203 ἐδημοσίευσεν 20 παροιμίας τῆς Πελοποννήσου. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου (ἀκριβέστερον ἐκ Λιβαρτζίου τοῦ δήμου Ψωφῖδος τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων) προέρχεται καὶ ἡ εἰς χεῖρας μου πλουσιωτέρα ἀνέκδοτος συλλογὴ τοῦ αὐτοῦ συλλογέως.

29. **Δ. Δανασσῆς** ἐν Ἐφημ. Φιλομαθ. 1857 σ. 146 ἐδημοσίευσεν 17 παροιμίας τῆς νήσου Σικίνου.

30. *Neugriechische Sprichwörter* nach wörtlicher Über-

НБ ОНУ імені І. Мечникова

setzung ἐν Magazin f. die Literatur des Auslandes 1857 φ. 62 καὶ 63. (Τὴν συλογὴν ταύτην δὲν ἐμελέτησα).

31. **Γ. Γ Παπαδοπούλου** περὶ τῶν προγενεστέρων ἑλληνικῶν σχολείων. Ἔκθεσις περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου. Ἀθ. 1858. καὶ ἐν Πανδώρᾳ τ. Η΄ σ. 169 κἑ.

Ἐν σ. 13 τῆς ἐκθέσεως (Πανδώρ. σ. 175) περισυνήγαγεν ὁ συγγραφεὺς ἱκανὰ τὸν ἀριθμὸν ῥητὰ ἐκκλησιαστικά, ἅτινα ἀμεταλλακτα, ἢ παρηλλαγμένα τὴν φράσιν ἢ τὴν ἔννοιαν φέρονται ἀνὰ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ. Ἐκ τούτου λαβόντες ἀφορμὴν συνεπλήρωσαν τὴν συλλογὴν ὁ Ἀραβαντινὸς καὶ ὁ Βενιζέλος. Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Παπαδοπούλου ἀνετυπώθωσαν τὰ ῥητὰ ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως **Ἑπταλόφῳ** (1862 τ. Α΄ σ, 331).

32. **Ἀθ. Σακελλάριος** ἐδημοσίευσεν ἐν Ἐφημ. Φιλομ. 1857 σ. 42 κυπριακὰς παροιμίας 7 ἀναδημοσιευθείσας ἐν τοῖς Κυπριακοῖς αὐτοῦ. Βλ. ἀρ. 49.

33. **Ι. Δ. Καστρισιάδης** ἐδημοσίευσεν ἐν Ἐφημ. Φιλομ. 1858 σ. 374 κυθνιακὰς παροιμίας 7.

34. **Ν. Μωραΐτης** ἐδημοσίευσεν ἐν Ἐφημ. Φιλομ. 1858 σ. 367 παροιμίας τῆς Καρυστίας 6.

35. **Ἰωάννου Φ. Βερέττα**, φοιτητοῦ τῆς νομικῆς. Συλλογὴ παροιμιῶν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων μετὰ παραλληλισμοῦ πρὸς τὰς τῶν ἀρχαίων. Ἐν Λαμίᾳ 1860. 8ον σ. 88.

Περιέχει 518 παροιμίας κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν ἄνευ ἑρμηνείας (σ. 67-88) καὶ ἄλλας 331 (σ. 9-63) μετὰ παραλληλισμοῦ πρὸς ἀρχαίας, ἤτοι μετὰ παραθέσεως ἀρχαίων γνωμῶν ἢ παροιμιῶν, ἐχουσῶν ὁμοιότητά τινα πρὸς τὰς δημώδεις, ἀλλ' ἄνευ ἀκριβοῦς δηλώσεως τῶν χωρίων· τινὲς τῶν δῆθεν ἀρχαίων παροιμιῶν εἶναι ἀνύπαρκτοι (βλ. καὶ ἀνωτέρω σ. λδ΄), καὶ τἀνάπαλιν παροιμίαι δῆθεν δημώδεις εἶναι ἐξ ἀρχαίων μεταφρασμέναι. Οὐδὲν ἧττον πολλαὶ εἶναι αἱ τὸ πρῶτον παρ' αὐτοῦ δημοσιευόμεναι δημώδεις παροιμίαι, πάσας δ' ἐκ τῆς συλλογῆς αὐτοῦ παρέλαβον ὁ Ἀραβαντινὸς καὶ ὁ Βενιζέλος· ὁ τελευταῖος μάλιστα ἀπροσέκτως ἀντιγράφων οὐκ ὀλίγας ἐστρέβλωσε. Κυριώτατα βοηθήματα εἶχεν ὁ συλλογεὺς τὰ Ἄτακτα τοῦ Κοραῆ καὶ τὸ

НБОНУ ім. І.І. Мечникова

Λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῆς τοῦ Σκ. Βυζαντίου. Ἄλλην μικροτέραν συλλογὴν ἐξέδωκεν ὁ Βερέττας ἐν ἔτει 1878 (βλ. ἀρ. 79).

36. **Γνωμικὰ** ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τῆς Κωνσταντινουπόλεως **Κασταλίᾳ** 1861 τ. Α΄ σ. 144 καὶ 192 (33 ἐν ὅλῳ παροιμίαι).

37. **Α. Καλούτση** Συλλογὴ λέξεων φράσεων καὶ παροιμιῶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς σημερινοῖς κατοίκοις τῆς νήσου Κυθήρων. Ἐν Πανδώρᾳ τ. ΙΒ΄, φυλλ. 276. 278-284. 288. τ. ΙΓ΄ φ. 301. 303. 305. 306. 308. 309. ΙΔ΄ φ. 314. 326. 333-336. ΙΕ΄ φ. 337. 338. 340. 342. 344. 346. 353. ΙΘ΄ φ. 433. 450. 451. Κ΄ φ. 457.

Εἰς τὸ γλωσσάριον παρεμβάλλονται πολλαὶ παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις, μετ' ἀκριβείας γεγραμμέναι.

38. **Π. Βενετοκλέους** Παροιμίαι τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης· ἐν Ἐφημ. Φιλομ. 1862 σ. 2125-6. 2131-3.

Παροιμίαι τινὲς ῥοδιακαὶ παρηλλαγμέναι τὴν γλῶσσαν, ἃς ἀνετύπωσεν ὁ ἐκδότης καὶ ἐν ἄλλοις δημοσιεύμασιν αὐτοῦ.

39. *Reinsberg-Düringsfeld* Das Sprichwort als Kosmopolit. Lpz. 1862-4. 8 φυλλάδ. (Περιλαμβάνει καί τινας παροιμίας ἑλληνικὰς ἐν γερμανικῇ μεταφράσει, εἰλημμένας ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Νέγρη).

40. **Στατιστικὴ** τῆς Ἑλλάδος. Γεωργία. Ἐν Ἀθ. 1864. Εἰς 4ον. Ἐν σ. 105-110 συναγωγὴ γεωργικῶν παρατηρήσεων καὶ ἀποφθεγμάτων, ὧν τινὰ ἀνετυπώθησαν ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι **Χρυσαλλίδι** (τ. Β΄ σ. 631-2), πάντα δὲ περιέλαβεν ὁ A. Mommsen ἐν τῇ συλλογῇ του.

41. **Π. Ἀραβαντινοῦ.** Παροιμιαστήριον ἢ συλλογὴ παροιμιῶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἠπειρώταις, μετ' ἀναπτύξεως τῆς ἐννοίας αὐτῶν καὶ παραλληλισμοῦ πρὸς τὰς ἀρχαίας. Ἐν Ἰωαννίνοις, 1863. Εἰς 8ον σ. 183. (Τὸ προοίμιον ἀνετυπώθη καὶ ἐν Πανδώρᾳ τ. ΙΔ΄ σ. 1-4).

Περιέχει 1962 προιμίας, 71 ῥητὰ καὶ 51 παροιμιώδεις ἐκφράσεις, κατατεταγμένας κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν, ὁριζομένην ἐκ τῆς πρώτης λέξεως ἑκάστης παροιμίας. Τὸ λεκτικὸν ἰδίωμα δὲν ἀποδίδεται πιστῶς ἐν τῇ μεταγραφῇ, ἡ δ' ἑρμηνεία τῶν πλείστων παροιμιῶν

НВ ОНУ імені І.Мечникова

εἶναι ἀτελὴς ἢ ἀόριστος, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἐσφαλμένη. Πολλὰς τῶν παροιμιῶν παραδιώρθωσεν ὁ ἐκδότης, διότι ἐνόμισεν ἀναγκαίαν τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ μέτρου, ἢ τὴν μεταβολὴν τῆς ἐννοίας ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ἀποκάθαρσιν τοῦ λεκτικοῦ, τοῦτο δὲ ὁμολογεῖ ἐν σ. ζ΄-η΄ τοῦ προλόγου του. Αἱ μεταβολαὶ αὗται γίνονται καταφανεῖς ἐν ταῖς παροιμίαις ταῖς εἰλημμέναις ἐξ ἄλλων συλλογῶν, προπάντων δὲ ἐν ἐκείναις ὧν γινώσκομεν τὸν ἀκραιφνῆ δημώδη τύπον ἐκ συλλογῶν ἀκριβεστέρων, οἷα π. χ. ἡ ὑπὸ τοῦ Δ. Μ. Σάρρου ἀνακοινωθεῖσά μοι. Ὀρθῶς δὲ παρατηρεῖ ὁ Krumbacher (MGS. σ. 11) ὅτι τῆς συλλογῆς τοῦ Ἀραβαντινοῦ καθὼς καὶ τῆς τοῦ Βενιζέλου πρέπει νὰ γίνεται χρῆσις μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ διηνεκοῦς δυσπιστίας. Περὶ τῶν πλημμελειῶν τούτων τῆς συλλογῆς ὁ Ἠπειρώτης Στέφ. Α. Ῥάδος γράφει ἐν τῇ Ἐφημερίδι Ἀθηνᾷ (17 Ἰαν. 1864) τὰ ἑξῆς: «ἐκολόβωσε πλείστας... ἐστρέβλωσεν ἄλλας, διορθώνων τὸ κείμενον αὐτῶν... καὶ μὴ ἐννοῶν τὴν φύσιν των ἐνόθευσε... τὸ καθαρὸν τοῦτο ἐθνικὸν προϊόν, τὸ μὲν μεταβάλλων ἐπὶ τὸ ἠθικώτερον τὰς ἐννοίας των, τὸ δὲ ἐξελληνίζων ἀπὸ ἄκαιρον ἐθνικὴν φιλοτιμίαν τὰς ξένας αὐτῶν λέξεις ἢ τὸ ἀνάπαλιν ἀφανίζων...τὸν ἀρχαῖον χαρακτῆρα τῶν γνησίων ἑλληνικῶν, καὶ καθόλου διὰ τῆς κακῆς ἑρμηνείας του παραμορφώνων τὰ ἤθη, τὰς προλήψεις καὶ δοξασίας τοῦ λαοῦ παριστάνει τὴν κοινωνικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτοῦ κατάστασιν ἄλλην ἀντ' ἄλλης».

Τὴν βιβλιογραφίαν τοῦ Παροιμιαστηρίου ὑπὸ τοῦ Στεφ. Α. Ῥάδου δημοσιευθεῖσαν ἐν Ἀθηνᾷ (17. 21 Ἰανουαρ. 1 Φεβρ. 19 Μαρτ. 1864) διακρίνει ὀρθὴ καὶ ἀσφαλὴς κριτικὴ δύναμις, εἶναι δ' ὄντως λυπηρὸν ὅτι δὲν εἶχον αὐτὴν πρὸ ὀφθαλμῶν οἱ μετέπειτα ἐκδόντες συλλογὰς παροιμιῶν, διότι καὶ αἱ γενικώτεραι παρατηρήσεις του περὶ τῆς μεθόδου τῶν συλλογῶν εἶναι εὔστοχοι· οὕτω π. χ. περὶ τῆς ἀλφαβητικῆς τάξεως τῶν παροιμιῶν λέγει (ἐν Ἀθηνᾷ 21 Ἰανουαρ.) ὅτι οὔτε σκόπιμος εἶναι, οὔτε ἀκριβὴς κἂν νὰ γίνῃ ἠμπορεῖ. —Εἰς τὰς ἐπικρίσεις τοῦ Ῥάδου ἀπήντησεν ὁ Ἀραβαντινὸς δι' ἰδίου φυλλαδίου ἐπιγραφομένου: Ὁ ἐν Ἰωαννίνοις καταγέλαστος ἐπικριτὴς τοῦ Παροιμιαστηρίου. (Ἐν Ἀθήν. 1864). Ἀνταπήντησε δ' ὁ Ῥάδος δι' ἑτέρου φυλλαδίου ἐπιγραφομένου: Ὁ Παναγιώτης Ἀραβαντινὸς καὶ ἡ καλὴ πίστις. (Κερκύρ. 1864 εἰς 8ον σ. 32), οὐδὲν ὅμως ἄξιον

НБ ОНУ ім. І.І. Мечникова

λόγου διὰ τούτου προσθέσας εἰς ὅσα ἔγραψεν ἐν τῇ Ἀθηνᾷ. — Ἄλλη κρίσις περὶ τοῦ Παροιμιαστηρίου ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Th. Kind ἐν Gött. Gelehrte Anzeigen 1868 σ. 954 — 960.

42. *Magasin pittoresque.* 1866 σ. 407 (7 παροιμίαι ἐν γαλλικῇ μεταφράσει).

43. **Ι. Βενιζέλου,** δικηγόρου. Παροιμίαι δημώδεις συλλεγεῖσαι καὶ ἑρμηνευθεῖσαι ὑπὸ — Ἔκδοσις δευτέρα ἐπηυξημένη καὶ διορθωμένη. Ἐν Ἑρμουπόλει, 1867. 8ον σ. η΄, 360. (Περὶ τῆς α΄ ἐκδόσεως βλ. ἀρ. 24).

Ἡ πλουσιωτάτη τῶν συλλογῶν, περιέχουσα περὶ τὰς πεντακισχιλίας παροιμίας, παροιμιώδεις φράσεις καὶ ῥητά, κατατεταγμένας καθ' ἣν καὶ παρ' Ἀραβαντινῷ τάξιν, ἀλλὰ πολὺ ἀμελέστερον· οὕτω π. χ. ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ σελίδι αἱ παροιμίαι 1 καὶ 2 ἄρχονται ἀπὸ τοῦ Α, ἡ 3 ἀπὸ τοῦ Μ, ἡ 4 ἀπὸ τοῦ Ο, ἀπὸ τῆς 5 δ' ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἀλφαβητικὴ σειρά, ἵνα διακοπῇ πάλιν ἐν τῇ 35· τινὲς παροιμίαι ἐπαναλαμβάνονται δὶς καὶ τρὶς εἰς διαφόρους σελίδας τοῦ βιβλίου, ἕνεκα μικρᾶς μεταβολῆς ἐν τῇ πρώτῃ λέξει, ἐξ ἧς ὁρίζεται ἡ κατάταξις. Ὁ ἐκδότης παραλαμβάνει ἐκ τῶν προγενεστέρων συλλογῶν τὸ κείμενον, συχνάκις δὲ καὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν παροιμιῶν, ἀλλ' ἀπροσέκτως ἐνίοτε ἀντιγράφων παραμορφώνει καὶ παρερμηνεύει αὐτὰς (βλ. π. χ. λ. ἀλήθεια 53 σ. 486). Ὅσάκις δὲ δὲν παραλαμβάνει παρ' ἄλλου τὴν ἑρμηνείαν, ἀλλ' ἑρμηνεύει αὐτός, σπανίως ἐπιτυγχάνει τοῦ ὀρθοῦ, μὴ προσέχων εἰς τὴν χρῆσιν τῆς παροιμίας ἢ ἀγνοῶν αὐτήν· καὶ ὁτὲ μὲν ἀρκεῖται σημειῶν ὅτι εἶναι σαφεῖς παροιμίαι ἀσαφέσταται, ὁτὲ δὲ ὑποβάλλει εἰς τὴν παροιμίαν ἔννοιαν παντελῶς ξένην αὐτῇ, συνηθέστατα παιδαριώδεις διασυρμοὺς τῶν πολιτευομένων ἢ ἱερεμιάδας περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως, καὶ ἄλλους τοιούτους κοινοὺς τόπους· ὁτὲ δὲ πάλιν γενικῶς καὶ ἀορίστως ἑρμηνεύει παροιμίας ἐπὶ εἰδικῶν καὶ ὡρισμένων περιπτώσεων λεγομένας. Καθόλου δ' εἰπεῖν οὐδὲν εἶναι ἀπηκριβωμένον ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ, ἥκιστα δὲ πάντων ἡ γραφὴ τῶν λέξεων· αἱ ἰδιωματικαὶ μάλιστα παροιμίαι (οἷαι λ. χ. αἱ κυπριακαὶ) ἢ παρουσιάζουσι τύπους ἀνυπάρκτους καὶ αὐτόχρημα τερατώδεις ἢ ἐξομαλίζονται ἀφομοιούμεναι κατὰ τὸ λεκτικὸν πρὸς τὰς ἐν κοινῇ διαλέκτῳ. Ὀρθῶς δὲ στιγματίζει ὁ Κρουμβάχερ (MGS. σ. 8) καὶ

τὴν σεμνοτυφίαν, ἣν κοινὴν μετὰ τοῦ Ἀραβαντινοῦ καὶ ἄλλων τινῶν συλλογέων ἔχει ὁ Βενιζέλος, καὶ ἧς ἕνεκα κιβδηλεύουσι τὰς ἀσέμνους παροιμίας ἀντικαθιστῶντες τὰς ἐν αὐταῖς χυδαίας λέξεις διὰ σεμνοτέρων.

Ἡ κρίσις τοῦ Κρουμβάχερ (MGS. σ. 7) περὶ τῆς συλλογῆς τοῦ Βενιζέλου, ὅτι ἔχει πάντα τὰ δυνατὰ ἐλαττώματα, εἶναι αὐστηροτάτη μέν, ἀλλὰ δικαία. Καὶ σημειωτέον ὅτι ὁ Κρουμβάχερ δὲν ἔλαβεν ἴσως ὑπόνοιαν ἄλλου τινὸς ἐλαττώματος τῆς συλλογῆς, ὅπερ εἶναι τὸ δεινότατον πάντων. Ὁ Βενιζέλος δηλαδὴ ἐν γνώσει παραλαμβάνει ἐκ διαφόρων βιβλίων μεταφράσεις παροιμιῶν ἄλλων ἐθνῶν καὶ καταχωρίζει αὐτὰς ἐν τῇ συλλογῇ του ὡς ἑλληνικάς. Τοῦτο παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει, ἀλλ' ἐν μικροτέρῳ μέτρῳ· καὶ παροιμίας περὶ ὧν ῥητῶς σημειώνει ἐν τῇ ἐκδόσει ἐκείνῃ ὅτι εἶναι ξέναι, παρουσιάζει ὡς ἑλληνικὰς ἐν τῇ δευτέρᾳ· οὕτω π. χ. τὴν ἐν σ. 3 ἀρ. 50 τῆς α΄ ἐκδόσεως ὡς ὁμοίαν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἀναφερομένην ἀγγλικὴν παροιμίαν ἐν τῇ β΄ ἐκδόσει σ. 25 ἀναγράφει ὡς ἑλληνικὴν ὑπ' ἀριθμὸν 324. Ἐκ τῶν ἑλληνιστὶ μεταφρασθεισῶν τουρκικῶν παροιμιῶν ἐν τέλει τῆς συλλογῆς τοῦ Μαλλοὺφ (Σμύρνη, 1861 σ. 28 κἑ.), οὐκ ὀλίγας ἐκλέξας δημοσιεύει ὡς ἑλληνικάς· ὁμοίως ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως τοῦ διηγήματος τοῦ Denis Le Brahme voyageur, ἐν ᾧ παρατίθενται πολλῶν ἐθνῶν παροιμίαι. Ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι **Μνημοσύνῃ** (1852 τ. Α΄ σ. 380-3. 406-7) ἐδημοσιεύθη διήγημα τοῦ L. Viardot, ὁ ἔγγονος τοῦ Δὸν Σάνσου, κατὰ μετάφρασιν Ζ, ἤτοι τοῦ ποιητοῦ Γ. Χ. Ζαλοκώστα. Τὸ διήγημα τοῦτο εἶναι κέντρων ἱσπανικῶν παροιμιῶν, ὧν πολλὰς ἐμμέτρως ἀπέδωκεν ὁ μεταφραστής. Πάσας λοιπὸν τὰς ἐν αὐτῷ παροιμίας, πλὴν 5-6, μετεκένωσεν ὁ Βενιζέλος εἰς τὴν συλλογήν του, μεταβαλὼν ἔν τισι μόνον τὸ λεκτικόν, ὅπως δημωδέστερον τὸ ἀποδείξῃ. Καὶ μετεκένωσεν οὐ μόνον ἀκρίτως, ἀλλὰ καὶ ἀμελῶς ἐνίοτε ἀντιγράφων, ὥστε νὰ παραμορφώνῃ τὴν ἔννοιαν καὶ νὰ διαστρέφῃ τὰς παροιμίας (βλ. λ. χ. ἄλογο 6, καλὸς 32, τιμῶ 13). Καὶ αὐτὰς τὰς παροιμίας, ὧν ἀντιστοίχους, σχεδὸν ἀπαραλλάκτους τὴν διατύπωσιν, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς, δὲν παραλείπει (βλ. λ. χ. τρώγω 247). Καὶ ὅταν ἀκόμη ῥητῶς ὁ διηγηματογράφος λέγῃ ὅτι παροιμία τις

НБ ОНУ імені І. Мечникова

εἶναι ἀραβική, ὁ Βενιζέλος δὲν διστάζει νὰ τὴν πολιτογραφήσῃ ἑλληνικὴν (βλ. γάμος 47)[1].

Καὶ ὡς νὰ μὴ ἤρκουν ταῦτα, αἱ μεταφράσεις τῶν ξένων παροιμιῶν αἱ μὴ γενόμεναι ὑπ' ἄλλων ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐκδότου βρίθουσι σφαλμάτων καὶ ἀστείων παρανοήσεων. Ἐκ τῶν πολλῶν ἀναφέρω ὀλίγιστα: ἡ παροιμία ἐν σ. 128,158: «Καλὰ λόγια καὶ πονηρὰ καμώματα καὶ τοὺς σοφοὺς κάνουν μωρούς», εἶναι κακὴ μετάφρασις τῆς ἰταλικῆς: Buone parole e cattivi fatti ingannano savi e matti (Giusti σ. 45). Ἡ ἀγγλική: If wishes were horses, beggars wad ride=Ἂν οἱ εὐχαῖς ἦσαν ἄλογα, οἱ διακονιαραῖοι θὰ περπατοῦσαν καβάλα (D. II, 721) μεταφράζεται ὑπὸ τοῦ Βενιζέλου (σ. 16, 204): «Ἂν αἱ ἐπιθυμίαι ἦσαν ἄλογα, οἱ ζητοῦντες αὐτὰ ἤθελον τὰ καβαλλικεύει». Τὸ χείριστον δ' εἶναι ὅτι καὶ γνώμας ἀρχαίων παρανοῶν καὶ διαστρέφων δημοσιεύει ὡς δημώδεις παροιμίας· π. χ. ἡ δῆθεν παροιμία (σ. 95,39): «Ἡ γλώσσα ποῦ τρέχει καὶ χώρα χαλᾷ καὶ χώρα φτειάνει» εἶναι ἡ ἀρχαῖα ῥῆσις: «Γλῶσσα ποῖ πορεύῃ; — Πόλιν ἀνορθώσουσα καὶ πόλιν καταστρέψουσα» (Ζηνόβ. 199. Kock CAF. τ. III, 631, 1238).

Τίνος ἕνεκα καὶ ὁ Βενιζέλος καὶ ἄλλοι συλλογεῖς παρέλαβον τοιαύτας παροιμίας ἐν γνώσει ὅτι δὲν εἶναι δημώδεις καὶ ὅτι ἡ προέλευσις αὐτῶν εἶναι ξένη; Πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν νὰ αὐξήσωσι τὸν ὄγκον τῶν συλλογῶν των; τοῦτο δὲν εἶναι πιθανόν. Μᾶλλον ἴσως, ἐπειδὴ ὑπελάμβανον ὡς διδακτικὸν μέσον προσφυέστατον τὴν διάδοσιν ἐκλεκτῶν ξένων παροιμιῶν παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ, εἰς μόνην τὴν ἠθικὴν ἐκ τοιαύτης διδασκαλίας ὠφέλειαν ἀποβλέποντες, διότι ἄλλον σκοπὸν τῆς συναγωγῆς τῶν παροιμιῶν δὲν ἠδύναντο νὰ διίδωσιν, ἐνόμισαν ἀναγκαίαν τὴν ἐπαύξησιν τοῦ θησαυροῦ τῶν δημωδῶν παροιμιῶν διὰ δανείων ἐκ ξένων φιλολογιῶν, περιττὴν δ' ὅλως τὴν δήλωσιν τῆς προελεύσεως.

Ἐπὶ πολὺ ἐδίστασα, ἂν πρέπει νὰ καταχωρίσω εἰς τὴν συλλογήν μου καὶ τὰς ἐν ταῖς προγενεστέραις συλλογαῖς τοιαύτας νόθας παροιμίας. Ἔκρινα ὅμως προτιμότερον νὰ περιλάβω καὶ ταύτας, διότι μό-

[1]) Ἐκ τοῦ διηγήματος τοῦ Viardot παρέλαβε καὶ ὁ Ἀραβαντινὸς μίαν παροιμίαν (βλ. γυναῖκα 106).

НБ ОНУ імені І.Мечникова

νον οὕτω ἠδυνάμην νὰ καταδείξω τὴν νοθείαν αὐτῶν καὶ ἀπαλλάξω ἀπὸ τῆς πλάνης τοῦ νὰ ὑπολαμβάνωσιν αὐτὰς γνησίας τοὺς μὴ εὐκαιροῦντας νὰ πολυπραγμονήσωσι περὶ ἑκάστης· διότι ἡ παράλειψις αὐτῶν ἴσως θ' ἀπεδίδετο ἁπλῶς εἰς ἀβλεψίαν, πάντως δ' ἡ παρασιώπησις ἄνευ δικαιολογίας τῆς περὶ νοθείας γνώμης μου ἠδύνατο ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐθαίρετον ὑποκειμενικὴν κρίσιν. Κυριώτατον δὲ βοήθημα πρὸς ἔλεγχον τῆς γνησιότητος εἶχον τὴν γνῶσιν μεγάλου πλήθους παροιμιῶν, καὶ τὴν ἀναστροφὴν πρὸς ἁπλοϊκοὺς ἀγρότας καὶ ἐργάτας μὴ εὐμοιρήσαντας παιδεύσεως, ἐξ ἧς ὡδηγούμην προσέτι καὶ ὅπως μὴ ἀπορρίπτω ὡς συνήθεις εἰς τοὺς λογίους μόνον ῥήσεις τινὰς ἀρχαίας καὶ παροιμίας ἀρχαϊκὸν ἐχούσας τύπον, ἐνῶ εἶναι ἀκραιφνῶς δημώδεις. Οὕτω π. χ. πᾶσαι αἱ παροιμίαι πλὴν ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, ἃς φέρει ὁ Κρουμβάχερ (MGS. σ. 7-8) εἰς ἀπόδειξιν ὅτι πολλὰ ἐκ βιβλίων παρεισέφρησαν εἰς τὰς συλλογὰς τῶν παροιμιῶν εἶναι κτῆμα τοῦ λαοῦ, καὶ ἔχουσι θέσιν ἐν ταῖς γνησίαις παροιμίαις. Τοὐναντίον δὲ ἀφῆκα ἀμνημονεύτους παροιμίας τινὰς ἀρχαίας, ἀγνώστους τῷ λαῷ, αἵτινες ἐκ συλλογῶν περιεχουσῶν ἀναμὶξ ἀρχαίας μετὰ δημωδῶν εἰσεχώρησαν καὶ εἰς τὰς συλλογάς, ὧν οἱ ἐκδόται βεβαιοῦσιν ὅτι ἀπὸ στόματος τοῦ λαοῦ συνέλεξαν τὴν ὕλην αὐτῶν.

44. *J. M. Firmenich — Richartz*, Τραγούδια ῥωμαϊκά. Berlin 1867 σ. 185-194 (100 παροιμίαι ἐκ τοῦ Παροιμιαστηρίου τοῦ Ἀραβαντινοῦ μετὰ γερμανικῆς μεταφράσεως).

45. **Μ. Σ. Λελέκου** Δημοτικὴ ἀνθολογία. Ἀθ. 1868. (Ἐν σ. 162-6 περιέχει «Γνωμικὰ» ἤτοι ἀναμὶξ δημώδη δίστιχα, παροιμίας καὶ μακαρονικὰς παραφράσεις παροιμιῶν· ἐν σελ. 167-9 εὐαρίθμους παροιμίας ἀμεταλλάκτους καὶ μακαρονικὰς παραφράσεις παροιμιῶν).

46. **Θ. Οἰκονόμου** Γραμματικὴ τῆς τσακωνικῆς διαλέκτου. Ἐν Ἀθ. 1870 (ἐν σ. 55-6 περιέχει παροιμιώδεις τινὰς λέξεις καὶ 2 παροιμίας).

47. **Ν. Γ. Πολίτου** Νεοελληνικὰ ἀνάμικτα. Παροιμίαι· ἐν Πανδώρ. τ. ΙΗ΄ σ. 432-6. 461-2. τ. ΙΘ΄ σ. 117-8. 357-8.

Συλλογὴ 73 παροιμιῶν, ὧν αἱ πλεῖσται ἦσαν γνωσταὶ καὶ ἄλλοθεν, μετὰ συγκρίσεως πρὸς γνώμας ἀρχαίων ἐχούσας ὁμοιότητά τινα πρὸς τὰς παροιμίας.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

48. **Φ. Παπαδοπούλου** Περὶ καταγωγῆς καὶ διαλέκτου τῶν κατοίκων τῆς κώμης Ἀρτοτίνης τῆς Δωρίδος ἐν Ἐφημ. Φιλομ. 1868. (ἐν σ. 1640. 1673-4 συλλογὴ 50 παροιμιῶν).

49. **Ἀθ. Σακελλαρίου** Τὰ Κυπριακά. Ἐν Ἀθήναις, 1868. τ. Γ΄ σ. 131-3 (94 κυπριακαὶ παροιμίαι, ἄνευ ἑρμηνείας, αἵτινες ἀνετυπώθησαν ἐν τῇ β΄ ἐκδόσει τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος. Βλ. ἀρ. 116).

50. **Α. Βάλληνδα** Ἀντιπαράθεσις τῶν ἔν τε τοῖς Πλάτωνος διαλόγοις καὶ παρὰ τοῖς σχολιασταῖς αὐτοῦ παροιμιῶν πρὸς τὰς νῦν ἐν χρήσει· ἐν Ἐφημ. Φιλομ. 1869 σ. 1946. 1953-8.

51. **Τοῦ αὐτοῦ** Ἀντιπαράθεσις τῶν ἔν τε ταῖς Ἀριστοφάνους κωμῳδίαις καὶ παρὰ τοῖς σχολιασταῖς αὐτοῦ παροιμιῶν πρὸς τὰς νῦν ἐν χρήσει· ἐν Ἐφημ. Φιλομ. 1869 σ. 1825-8.

52. **Ἀθ. Πετρίδου** Λακωνικά· ἐν Πανδώρᾳ τ. ΙΘ΄ σ. 199-200, 277. 303. 395-6. 438 κἑ. τ. Κ΄ σ. 39-40. 79-80. 112-3. 196-7 219-220. 262-3. 382-3. τ. ΚΒ΄ σ. 288 (Ἱκαναὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ ἀξιόλογοι παροιμίαι καὶ ἔμμετρα γνωμικὰ τῶν Μανιατῶν. Τούτων τινὰ ἀνετυπώθησαν ἐν Ἐφημ. Φιλ. 1869 σ. 1741-3. 1872 σ. 260 7 κἑ.).

53. *Reinsberg — Düringsfeld,* Volksthümliches von Kephallonia. ἐν Ausland 1869 σ. 15-16 (Γερμανικὴ μετάφρασις 100 κεφαλληνιακῶν παροιμιῶν ἐκ τῶν κοινῶν πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν. Ἀνεδημοσιεύθησαν καὶ ἐν τῷ συγγράμματι τῶν αὐτῶν: Ethnologische Curiositäten. Lpz. 1879 σ. 113-121.— Βλ. καὶ ἀρ. 80).

54. **Ἰδιωτικὰ** ἐξοχῆς Κερκύρας· ἐν Ἐφημ. Φιλομ. 1870 σ. 2245-8 (13 κερκυραϊκαὶ παροιμίαι).

55. **Ι. Βαλαβάνη** Μνημεῖα τῆς ἐν Πόντῳ δημοτικῆς. Β΄. Παροιμίαι· ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἑπταλόφῳ 1870 τόμ. Β΄ τεύχ. Β΄ σ. 349-381.

Περιέχει 308 παροιμίας, τὰς πλείστας ἐκ Κερασοῦντος, ἀκριβῶς γεγραμμένας καὶ ἡρμηνευμένας, μετὰ γλωσσικῶν παρατηρήσεων

56. **Σαβ. Ἰωαννίδου** Ἱστορία καὶ στατιστικὴ Τρπεζοῦντος (!) καὶ τῆς περὶ ταύτην χώρας ὡς καὶ τὰ περὶ τῆς ἐνταῦθα ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1870.

Ἐν σ. 268-270 περιέχει 85 παροιμίας ἐν τῇ τραπεζουντίᾳ διαλέκτῳ ἄνευ ἑρμηνείας.

НВ ОНУ імені І.І.Мечникова

57. *Gius. Morosi* Studi sui dialleti greci della Terra d' Otranto. Lecce 1870 (ἐν σ. 77 - 79 παροιμίαι 62).

58. **Νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα** περιοδικῶς ἐκδιδόμενα ὑπὸ τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου Παρνασσοῦ, ἐπιστασίᾳ ἑπταμελοῦς ἐπιτροπῆς. Ἐν Ἀθήν. Ἰανουάριος 1871 τόμ. Α΄ φυλλ. γ΄. σ. 129-192.

Τὸ φυλλάδιον τοῦτο περιέχει μόνον παροιμίας, ἐν ὅλῳ 530, ἄνευ ἑρμηνείας. Προτάσσεται «βραχεῖα σημείωσις περὶ τῶν προγενεστέρων συλλογῶν δημωδῶν παροιμιῶν». Οἱ ἐπιμεληθέντες τῆς ἐκδόσεως τοῦ φυλλαδίου Σ. Π. Λάμπρος καὶ ἐγώ, ἐξελέξαμεν ἐκ τῶν σταλεισῶν παροιμιῶν τὰς μὴ περιεχομένας ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Βενιζέλου. Σημειῶ δὲ κατωτέρω τὴν προέλευσιν τῶν παροιμιῶν τούτων, διότι κατὰ λάθος δὲν ἐδηλώθη ἐν τῷ φυλλαδίῳ. ἀρ. 1 - 61. 482, - 490 ἐκ Μήλου παρὰ Α. Μ. Ταταράκη. — 62 - 83 ἐκ Χίου, Σύρου καὶ Ἀθηνῶν παρὰ Π. Ι. Φέρμπου. — 84 - 101 ἐξ Ἄργους παρὰ Δ. Βαρδουνιώτη. — 102 - 5 ἐκ Κεφαλληνίας παρὰ Ι. Κρασσᾶ. — 160 - 124 ἐκ Χίου καὶ Σύρου παρὰ Δ. Ι. Φέρμπου. — 125 - 177. 491 - 7 ἐκ Καλαμῶν παρὰ Ν. Γ. Πολίτου. — 178 - 274 ἐκ Μήλου παρὰ Ν. Δραγούμη. — 275 - 296 ἐκ Κερκύρας παρὰ Παύλου Λάμπρου. — 297 - 316 ὁμοίως παρὰ Α. Πικραμμένου. — 317 - 336 ἐξ Ἀθηνῶν παρὰ Ε. Ρ. Ραφαήλ. — 337 - 362 ἐκ Κερκύρας παρὰ Ἀρσενίου Πανδῆ. — 363 - 426 ἐκ Κερκύρας παρὰ Γ. Σταμούλη. — 427 - 434 ἐξ Ἀθηνῶν παρὰ Ἀλ. Ι. Ὀλυμπίου. — 435 - 481 ἐκ Σύρου καὶ Χίου παρὰ Α. Κ. Χούμη. — 498 - 508 ἀθηναϊκὰ παρὰ Κ. Ζησίου. — 509 - 518 ἐκ Σύρου παρὰ Π. Ζερλέντη. — 519 - 530 ἐξ Ἀθηνῶν παρὰ Σ. Π. Λάμπρου.

59. **Π. Βενετοκλέους** Βραχεῖαι παρατηρήσεις εἴς τινας λέξεις καὶ παροιμίας τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐκ τῶν Ἀτάκτων τοῦ μακαρίτου σοφοῦ Κοραῆ καὶ ἐκ τῶν Κυπριακῶν τοῦ καθηγητοῦ κυρίου Σακελλαρίου. Ἐν Ἀθήναις 1872. 8ον σ. 130.

Παρενθέτει εἰς τὰς παρατηρήσεις παροιμίας τινὰς ῥοδιακάς, ὧν τὰς πλείστας ἐπαναλαμβάνει ἐν σ. 85—9, ὅπου καταχωρίζει 74 παροιμίας, καὶ ἐν σ. 126-9 ὅπου παραλληλίζει 37 ῥοδιακὰς πρὸς ἰσαρίθμους κυπριακὰς ἐκ τῶν παρὰ Σακελλαρίῳ· τὰς τελευταίας ταύτας εἶχε δημοσιεύσῃ καὶ ἐν Πανδώρας τ. ΚΑ΄ σ. 368-9. Τὰς πλείστας

δὲ καὶ ἐν Ἐφημ. Φιλομαθ. (βλ. ἀρ. 38)· εἶναι δὲ διεφθαρμέναι πᾶσαι διὰ διορθώσεων.

60. **Γ. Κ. Ὑ (περειδου)** Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις ἐκφράσεις. ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς Σμύρνης Μέντορι 1872 τ. Δ΄ σ. 52-3 (12 παροιμίαι γνωσταὶ μετὰ συγκρίσεως πρὸς ὁμοίας τὴν ἔννοιαν ἀρχαίας γνώμας. Βλ. καὶ ἀρ. 62).

61. **Ν. Γ. Πολίτου** Περὶ τῶν δημωδῶν παροιμιῶν· ἐν Παρθενῶνι 1872 τ. Β΄ σ. 921—930.

62. **Γ. Κ. Ὑ (περειδου)** Νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα. Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις ἐκφράσεις· ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τῆς Σμύρνης Ἀνατολικῇ ἐπιθεωρήσει 1873 τ. Α΄ σ. 378—380 (15 παροιμίαι γνωσταὶ καὶ ἄλλοθεν μετὰ παραλληλισμοῦ, ὡς ἐν ἀρ. 60).

63. **Ἐλπίδος Μελαίνης** (*Schwartz*) Κρητικὴ μέλισσα ἐκδοθεῖσα ὑπὸ ***. Ἐν Ἀθήναις 1873. 18ον σ. 63. καὶ ἐν γερμανικῇ μεταφράσει: Elpis Melena, Kreta-Biene. München, 1874.

Ἐν σ. 33-4 περιέχει 11 παροιμίας καὶ περαιτέρω γνωμικά τινα, μὴ ἀποδιδομένου ἐν πᾶσι μετ' ἀκριβείας τοῦ κρητικοῦ ἰδιώματος.

64. *August Mommsen* Griechische Jahreszeiten. Schleswig, 1873. Τεῦχος Α΄. Neugriechische Bauernregeln, geordnet nach Monaten alten Stils. 8ον σ. XV, 95.

Ἀρίστη συλλογή, εὐμεθόδως διατεταγμένη, μετ' ἀπηκριβωμένης ἑρμηνείας. Περιέχει 127 παροιμίας (μὴ συνυπολογιζομένων τῶν παραλλαγῶν αὐτῶν) συλλεχθείσας ἐκ τῶν προηγουμένων συλλογῶν τοῦ Μανιάρη, τῆς Στατιστικῆς τῆς Γεωργίας, τοῦ Ἀραβαντινοῦ καὶ τοῦ Βενιζέλου καὶ ἐξ ἀνακοινώσεων τῶν ἐν Πειραιεῖ Α. Μπρούσκου καὶ Rheinhold, τοῦ ἐν Ἀθήναις Th. v. Heldreich, τοῦ ἐν Κερκύρᾳ H. Kloetzscher, τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ ἰατροῦ Nieder, τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Στ. Ῥάδου καὶ τοῦ ἐν Σμύρνῃ Edw. Purser.

65. **Α. Ι. Παπαδοπούλου** Ἀνέκδοτοι δημώδεις παροιμίαι· ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τῆς Σμύρνης Ἀνατολικῇ ἐπιθεωρήσει 1873 τ. Α΄ σ. 422-6. 451-3. 474-5. 510-1. 530-4. 558-562.

Περιέχει 447 παροιμίας καὶ παροιμιώδεις φράσεις (πιθανῶς τῆς Σμύρνης καὶ τῶν πέριξ) ἄνευ ἑρμηνείας· δυστυχῶς τὰ παρεισφρήσαντα

εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην σφάλματα καθιστῶσιν ἀδιανοήτους πολλὰς τῶν παροιμιῶν.

66. **Γ. Λουκᾶ** Φιλολογικαὶ ἐπισκέψεις τῶν ἐν τῷ βίῳ τῶν νεωτέρων Κυπρίων μνημείων τῶν ἀρχαίων. Ἐν Ἀθ. 1874. (Ἐν σ. 144-8 περιέχει 68 κυπριακὰς παροιμίας, ὧν τὰς πλείστας παρέλαβεν ἐξ αὐτοῦ καὶ ὁ Σακελλάριος ἐν ἀρ. 116).

67. *Gius. Morosi* I dialetti romaici del mandamento di Bova in Calabria ἐν Archivio glottologico italiano 1874 τ. IV σ. 1-116.

Ἐν σ. 85-95 περιέχει 132 παροιμίας καὶ ἐν σ. 96-98 παροιμιώδεις φράσεις 36, ἐν σ. 98-9 ὁμοίως 18 παροιμιώδεις παρομοιώσεις, ἐν σ. 116 παροιμίας 2 τῆς ἐν Βαρδέτῳ τῆς Καλαβρίας ἐπὶ Μορόση ὑπὸ ὀλιγίστων γερόντων μόνον λαλουμένης ἑλληνικῆς διαλέκτου. Πᾶσαι εἶναι ἀκριβέστατα γεγραμμέναι διὰ λατινικῶν χαρακτήρων καὶ μεταφρασμέναι ἰταλιστί. Ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης παρέλαβεν 8 παροιμίας ὁ H. F. Tozer, The Greek speaking population of Southern Italy. Lond. 1889 σ. 33-4 (καὶ ἐν Journal of Hellen. Studies τ. X).

68. **Ι. Ν Σταματέλλου** Λευκαδία διάλεκτος ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου 1874 τ. Η΄. (ἐν σ. 397 - 9 παροιμ. 56 μετὰ συντόμου ἑρμηνείας).

69. **Δημοσθ. Ν. Χαβιαρᾶ**, Συμαϊκὴ διάλεκτος· αὐτόθι. (ἐν σ. 482 - 489 παροιμίαι 180 μεθ' ἑρμηνείας).

70. **Συμ. Ι. Μανασσείδου** Παροιμίαι Αἴνου· αὐτόθι 1875 τ. Θ΄ σ. 349 - 350 (18 παροιμίαι μεθ' ἑρμηνείας).

71. *Volksthümliches* aus Kephallonia ἐν τῇ βιενναίᾳ ἐφημερίδι Fremdenblatt τῆς 22 Σεπτ. 1876 ἀρ. 262 σ. 11 (Περιέχει 40 παροιμίας κεφαλληνιακάς. Τὴν συλλογὴν ταύτην γινώσκω ἐκ τῆς μνείας αὐτῆς παρὰ Wander τ. IV).

72. *Anton Jeannaraki* Ἄσματα κρητικὰ μετὰ διστίχων καὶ παροιμιῶν. Leipzig, F. A. Brockhaus 1876. (ἐν σ. 291 - 314 περιέχει 201 παροιμίας, ἐν ἀκριβεῖ μεταγραφῇ τῆς διαλέκτου, μετὰ βραχυτάτης γερμανικῆς ἑρμηνείας ὀλίγων ἐξ αὐτῶν).

73. **Γεωργίου Καβαδία** δικηγόρου Λευκαδίου. Ὁ πρακτικὸς

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

λόγος ἡ συλλογὴ 10000 παροιμιῶν γνωμικῶν καὶ ἄλλων εὐφυῶν καὶ γλαφυρῶν φράσεων τῆς ἑλληνικῆς καθομιλουμένης γλώσσης. Κερκύρᾳ, 1876. Εἰς 8ον σ. 104.

Περιέχει 1191 παροιμίας, ἀλφαβητικῶς κατατεταγμένας κατὰ τὴν τάξιν τῆς πρώτης λέξεως ἑκάστης. Φθάνουσι δὲ μέχρι τοῦ μέσου περίπου τοῦ στοιχείου Γ, διότι τὴν λοιπὴν συλλογὴν δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐκδώσῃ ὁ συλλογεύς. Συνελέχθησαν ἐν Λευκάδι, Ἰθάκῃ, Παξοῖς, Κερκύρᾳ καὶ Κεφαλληνίᾳ, καὶ ἐν Ἰταλίᾳ ἀπὸ στόματος Ἑλλήνων σπουδαστῶν, ὥστε πᾶσαι σχεδὸν εἶναι ἑπτανησιακαί. Μέγα μέρος τῶν παροιμιῶν τούτων, 500 περίπου, εἶναι ἀνέκδοτοι τέως ἢ σπουδαίως παραλλάσσουσι τῶν προεκδοθεισῶν· περιελήφθησαν ὅμως ὡς παροιμίαι, αὐξάνουσαι ἄνευ λόγου τὸν ἀριθμὸν καὶ γνῶμαι ἀρχαῖαι (π. χ. 186. 457. 462. 714. 745. 746. 749. 904. 1017), ῥητὰ τῶν ἱερῶν βιβλίων μὴ δημώδη (π. χ. 21. 26. 69. 143. 185. 594. 741. 747. 761. 896. 1111), φράσεις ἁπλαῖ (π. χ. 157. 432. 514. 522. 527. 559. 815. 851. 877. 1104), δίστιχα ἐρωτικὰ (404. 405. 696), αἰνίγματα καὶ χαλινοὶ ἢ καθαρογλωσσήματα (π. χ. 830. 832). Ὡς καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιγραφῆς φαίνεται, σκοπὸν προέθετο ὁ ἐκδότης μᾶλλον τὴν ἠθικὴν διδασκαλίαν, τούτου δ' ἕνεκα πολλάκις παρενείρει ἄσκοπα καὶ ἄκαιρα ἠθικὰ ὑπομνήματα, ψέγει τινὰς παροιμίας καὶ ἄλλας πομπωδῶς ἐξαίρει· ἀλλ' ἡ ἑρμηνεία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, γεγραμμένη εἰς τὴν δημώδη, εἶναι ἀκριβής, καὶ πολλαχοῦ συγχωρεῖ τις τὰς παρεκβάσεις διὰ τὴν εὐφυΐαν, μεθ' ἧς ἀρτύει αὐτάς. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι δὲν κατώρθωσε νὰ ἐκδώσῃ πλήρη τὴν συλλογήν, ἥτις ἂν κρίνωμεν ἐκ τῆς ἀναλογίας τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δημοσιευθεισῶν πρὸς τὰς ἐν τοῖς ἀντιστοίχοις στοιχείοις τῆς συλλογῆς τοῦ Βενιζέλου ἦτο πλουσιωτάτη. Ἀγνοῶ τί ἀπέγινε τὸ χειρόγραφον τοῦ ὑπολοίπου μέρους μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐκδότου.

74. **Μαριάννης Γρ. Καμπούρογλου** Παροιμίαι· ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Βύρωνι 1876 τ. Β΄ σ. 509-511 (48 ἀθηναϊκαὶ παροιμίαι, ἀναδημοσιευθεῖσαι καὶ ἐν τῇ Ἑβδομάδι. Βλ. ἀρ. 90).

75. **Γ. Κριάρη** Παροιμίαι· αὐτόθι σ. 512 (17 κρητικαὶ παροιμίαι).

76. (**Ν. Γ. Πολίτου**) Δημώδεις παροιμίαι καὶ παραγγέλματα περὶ τῶν μηνῶν τοῦ ἔτους· ἐν τῷ περιοδικῷ Ἑστίᾳ 1876 τ. Α΄ σ.

222-3. 302. 367. τ. Β΄ σ. 428-9. 526-7. 640. 686. 749. 794-5.—1877 τ. Γ΄.

Αἱ εἰς τοὺς μῆνας καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἀναφερόμεναι δημώδεις παροιμίαι, μεθ' ἑρμηνείας αὐτῶν· περισυνήχθησαν ἐκ τῶν προεκδεδομένων συλλογῶν, προσθήκῃ ὀλίγων ἀνεκδότων. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη ἐπηυξημένη ἐν Ἡμερολογίῳ τῆς Ἑστίας τοῦ 1891, ἀνετυπώθη δὲ πολλάκις ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ συλλογέως ἐν ἡμερολογίοις καὶ ἐφημερίσιν.

77. **Κ. Γ. Ζησίου** Παροιμίαι· ἐν Βύρωνι 1876 τ. Β΄ σ. 441-2 (21 ἀθηναϊκαὶ παροιμίαι).

78. **Παροιμίαι** ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τῆς Μυτιλήνης Πιττακῷ 1877-8 τ. Α΄ σ. 16. 32. 48. 64. 128. 144. 192. 224. 240. 272. 288. 336. 352 (50 παροιμίαι εἰλημμέναι πᾶσαι ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Βενιζέλου).

79. **Ἰω. Φ. Βερέττα** Παροιμίαι τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων μετὰ παραλληλισμοῦ πρὸς τὰς τῶν ἀρχαίων· ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Βύρωνι 1878 τ. Γ΄ σ. 164-7. 281-5. 373-8. 435-441 (Παροιμίαι 195 ἠριθμημέναι μετὰ παραλληλισμοῦ πρὸς παραπλησίας ῥήσεις ἀρχαίων συγγραφέων. Βλ. καὶ ἀρ. 35).

80. *Ida* und *Otto v. Reinsberg — Düringsfeld* Ethnographische Curiositäten. Lpz. 1879 σ. 113—121 (Ἀνατύπωσις τῶν ἐν ἀρ. 53 παροιμιῶν)· τ. II σ. 76—77 (Μετάφρασις 30 παροιμιῶν Καλημέρας τῆς Ἰταλίας).

81. (**Γ. Ἰακ. Καλαϊσάκη**) Κρητικαὶ παροιμίαι· ἐν τῇ κρητικῇ ἐφημερίδι «Ἄπτερα» 1880, ἀρ. 9. 10. 12 (90 παροιμίαι).

82. **Δ. Κ. Κράχτογλου**, φοιτητοῦ τῆς ἰατρικῆς. Συλλογὴ τῶν ἐν Βάρνῃ καὶ τοῖς πέριξ αὐτῆς ἐν χρήσει δημωδῶν παροιμιῶν. Ἐν Ἀθήν. 1880. 8ον σ. 32.

Περιέχει 482 παροιμίας ἄνευ ἑρμηνείας, πλὴν τῆς παραθέσεως παραπλησίων ἀρχαίων, εἰλημμένων ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Βενιζέλου. Ταύτην δὲ τὴν συλλογὴν ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν παρέλαβεν ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ παροιμιῶν ὅσας ἴσως εἶχεν ἀκούσῃ καὶ ἐν Βάρνῃ, τινὰς μὲν ἀπαραλλάκτους, ἄλλας μετὰ μικρῶν παραλλαγῶν, ὀλιγίστας δὲ προσέθηκεν ἀγνώστους τῷ Βενιζέλῳ. Παρέλαβε δὲ καὶ ἐκ τῶν παρὰ Βενιζέλῳ ὀθνείων παροιμιῶν μίαν ἱσπανικήν, τὴν ὑπ' ἀρ. 23, ἐξ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

οὗ φαίνεται ὅτι δὲν ἀπήνθιζεν ἐκ τοῦ Βενιζέλου μόνας τὰς ἐν Βάρνῃ εὐχρήστους παροιμίας. Ὡς εἰκός, δὲν ἐτήρησε τὸν διαλεκτικὸν τύπον τῶν παροιμιῶν, τοὐναντίον δέ τινας διώρθωσεν, ὑπὸ τῆς καθαρευούσης παρασυρόμενος.

83. *A. Pellegrini* Il dialetto greco-calabro di Bova. Torino e Roma, 1880. (ἐν σ. 80-2 περιέχει 10 παροιμίας τῆς Βούας).

84. **Ἀντ. Βάλληνδα** Κυθνιακά. Ἐν Ἑρμουπόλ. 1882 (ἐν σ. 134-6 περιέχει παροιμίας τινάς).

85. **Ν. Πεταλᾶ** Δημώδεις παροιμίαι Θήρας· ἐν Παρνασσῷ 1882 τ. Ϛ΄ σ. 424-7 (108 παροιμίαι, ἐν αἷς τηρεῖται ὁ ἰδιωματικὸς τύπος, ἄνευ ἑρμηνείας).

86. **Π. Ν. Κρητικάκη** διδασκαλιστοῦ. Πλανῆται ἤτοι συλλογὴ δημωδῶν παροιμιῶν. Ἐν Τριπόλει 1883. 8ον σ. 32.

Περιέχει 815 παροιμίας, πάσας γνωστάς, ἄνευ ἑρμηνείας. Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι ἔργον ἀσυνειδήτου λογοκλόπου. Ἐν τῷ προλόγῳ του λέγει: «Πλείστας τούτων δύναται νὰ ἴδῃ [τίς;] εἰς προγενεστέρους ἐμοῦ πονήσαντας, οἳ εἰσὶν οἱ κκ. Ι. Βενιζέλος, Π. Ἀραβαντινός, Φ. Βαρέττας [!] καί τινες ἄλλοι, οἵτινες συνέλλεξαν [!], ἱστόρησαν καὶ ἡρμήνευσαν [τί;], καὶ οὓς εἶχον ὑπ' ὄψιν». Ἐκ τῶν ἀναφερομένων συλλογέων εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν μόνον τὸν Βενιζέλον καὶ ἕνα, ὃν δὲν ἀναφέρει, τὸν Κράχτογλουν, ἀπαραλλάκτους παραλαβὼν πάσας τὰς ἐν τῇ συλλογῇ τούτου παροιμίας, μεταγράψας δ' ἐν ἐπιμέτρῳ καὶ τὸν πρόλογόν του ἐξ αὐτῆς· τὰς δ' ἐπιπλέον ὑπερτριακοσίας παροιμίας παρέλαβεν ἐκ τοῦ Βενιζέλου. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ συλγογὴ αὕτη φέρει καὶ δευτέραν ἐπιγραφὴν ἐν σ. 5: «Συλλογὴ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἐν χρήσει δημωδῶν παροιμιῶν»· καὶ ὅμως ἀνεξετάστως ἀντιγράφει παροιμίας ἐν Βάρνῃ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου ἐν χρήσει.

87. **Ἐμμ. Δ. Φραντζεσκάκη,** Κρητός. Ἡ Ἀριάδνη, ἤτοι συλλογὴ κρητικῶν ᾀσμάτων καὶ παροιμιῶν, διατεταγμένων κατ' ἀλφάβητον, συλλεγέντων καὶ ἐκδοθέντων ὑπό —. Ἐν Ἀθήναις, 1883. (ἐν σ. 105-117 περιέχει 341 παροιμίας, ὧν τινὲς εὕρηνται ἀπαραλλάκτως παρὰ Γιανναράκῃ).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

88. **Ι. Μ. Δαμβέργη** Ὁ κουζουλός. Κρητικαὶ παροιμίαι· ἐν Ἑβδομάδι 1884 τ. Α΄ σ. 128 (Συλλογὴ πολλῶν τῶν εἰς τοὺς τρελλοὺς ἀναφερομένων κρητικῶν παροιμιῶν μετὰ παρατηρήσεων).

89. *H. Gaidoz et P. Sébillot* Blason populaire de la France. Par. 1884. (Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ἐδημοσιεύθησαν σταλεῖσαι παρ' ἐμοῦ καὶ ἑλληνικαί τινες παροιμίαι, ἀναφερόμεναι εἰς τοὺς Γάλλους, καθὼς καὶ ἡ ἐν σ. 13-14 βυζαντινὴ ἐκ τοῦ Ἐγινάρδου).

90. **Μαριάννης Γρ. Καμπούρογλου** Παροιμίαι· ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Ἑβδομάδι 1884 τ. Α΄ σ. 96. 104. 120. 136. 152. 168. 176. 192. 208. 216 (347 παροιμίαι ἀθηναϊκαί, ἄνευ ἑρμηνείας, κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν τεταγμέναι).

91. **Β. Δ. Καλλίφρονος** Συλλογὴ παροιμιῶν· ἐν Ἡμερολογίῳ τῆς Ἀνατολῆς. Κων)πολις 1885 σ. 177-184 (86 παροιμίαι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὧν ὀλίγαι ἀνέκδοτοι).

92. **Παρχαρίδου** Παροιμίαι ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τῆς Τραπεζοῦντος Ἀστὴρ τοῦ Πόντου 1885 τ. Β΄ σ. 11 κἑ. (Περιέχει 405 ποντικὰς παροιμίας, ἃς δυστυχῶς δὲν εἶχον ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἀνὰ χεῖρας τόμου, μὴ δυνηθεὶς νὰ προμηθευθῶ ἀντίτυπον τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος ἐν ᾧ ἐδημοσιεύθησαν).

93. **Π. Παπαζαφειροπούλου**, ἱερέως καὶ σχολάρχου, Περισυναγωγὴ γλωσσικῆς ὕλης καὶ ἐθίμων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἰδίᾳ δὲ τοῦ τῆς Πελοποννήσου παραβαλλομένων ἐν πολλοῖς πρὸς τὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἐν Πάτραις, 1887. 8ον μικρόν.

Ἐν σ. 212-313 παροιμίαι 1178 πελοποννησιακαὶ κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν, μετὰ συντόμου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λίαν ἀορίστου ἑρμηνείας· ἐν σ. 313-5 παροιμίαι 18 Σκυρίων, Κυμαίων, Θηραίων, Κυθνίων καὶ παράλληλοι Πελοποννησίων. Ἐν σ. 335-355 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Ἀποφθέγματα καὶ προλήψεις περιλαμβάνονται καὶ πολλαὶ παροιμίαι·

94. *Ludw. Salvator* Paxos und Antipaxos. Wien, 1887 (ἐν σ. 45-49 περιέχει 35 παροιμίας ἐκ Παξῶν).

95. **Μιχαὴλ Δελέκου** Κλεωναίου, Ἐπιδόρπιον. Ἐν Ἀθήν· 1888. Τόμος Α΄ 8ον σ. 317. τόμ. Α΄ μέρος Β΄ σ. 88.

Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις ἢ φράσεις ἁπλαῖ εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι ἀτάκτως πολλαχοῦ τοῦ βιβλίου, μεταξὺ τῶν ᾀσμάτων

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

καὶ ἐν σ. 158-167 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Γνωμικὰ (ἐν ὅλῳ 104), ἐν σ. 167-174 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Παροιμίαι (101 τὸν ἀριθμὸν) καὶ ἐν σ. 232-242 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν 'Αλληγορικὰ (206). Ἐν σ. 311-7 ὑπάρχει παράφρασις τῶν «ἀλληγορικῶν» εἰς μακαρονικὴν γλῶσσαν. Αἱ παροιμίαι εἶναι αἱ πλεῖσται κορινθιακαί. Ὁμοίας παραφράσεις γελοιοτάτας περιέχει καὶ τὸ β΄ μέρος τοῦ Α΄ τόμου κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐκδοθὲν ἐν 'Αθήναις.

96. **Π. Γ. Μακρῆ** Βιθυνικαὶ σκιαγραφίαι. Τὸ Κατιρλὶ καὶ αἱ πέριξ αὐτοῦ κῶμαι. Ἐν Κων[πόλει, 1888 (ἐν σ. 84-87 περιέχει 21 βιθυνιακὰς παροιμίας μεθ' ἑρμηνείας).

97. **Διον. Ι. Οἰκονομοπούλου** Λεριακά, ἤτοι χωρογραφία τῆς νήσου Λέρου. Ἐν 'Αθήναις 1888. (ἐν σ. 95-6 περιέχει 8 παροιμίας).

98. **Α. Γ. Πασπάτη** Τὸ χιακὸν γλωσσάριον ἤτοι ἡ ἐν Χίῳ λαλουμένη γλῶσσα. Ἐν 'Αθήν. 1888.

Πολλαὶ χιακαὶ παροιμίαι εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν διαφόρων λέξεων, ἐν δὲ σ. 276-8 ἐν λ. παροιμία 27 τοιαῦται.

99. **Ν. Β. Φαρδὺ** Ὕλη καὶ σκαρίφημα τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Κορσικῇ ἑλληνικῆς ἀποικίας. Ἐν 'Αθ. 1888 (ἐν σ. 168 παροιμίαι ἑλληνικαὶ τῆς Κορσικῆς 7).

100. **Γ. Ζηκίδου** Νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα. Α΄. Παροιμίαι· ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ ἐν Κων[πόλει ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου 1888 τ. ΙΗ΄ σ. 179-194 (198 παροιμίαι ἠπειρωτικαὶ μετὰ παραλληλισμῶν πρὸς ἀρχαίας ὁμοίας τὴν ἔννοιαν).

101. *E. H. Carnoy* et *J. Nicolaides* Traditions populaires de l' Asie Mineure. Par. 1889 (Les littératures populaires τ. 28).

Ἐν σ. 283-290 περιέχονται 50 παροιμίαι ἐν γαλλικῇ μεταφράσει· οἱ ἐκδόται δὲν λέγουσι τίνος ἔθνους τῶν τὴν Μικρὰν 'Ασίαν οἰκούντων εἶναι αὗται· ὀλίγισται εἶναι ἑλληνικαί, αἱ πλεῖσται τουρκικαί.

102. *Karl Foy* Vulgärgriechisches· ἐν Bezzenbergers Beiträge z. kunde d. indogerman. sprachen 1889 τ. XIV σ. 33-49 (Παρατηρήσεις περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Κρουμβάχερ τῷ 1887 ἐκδοθείσης συλλογῆς μετά τινων ἀνεκδότων δημωδῶν παροιμιῶν).

НБ ОНУ имени И. Мечникова

103. **Ι. Κ. Γρίβα** Ἀρχαιολογικά. Τὰ κατὰ τὴν Ἀπολλωνιάδα· ἐν τῇ ἐφημερίδι Ἐπιθεωρήσει Κων]πόλεως τῆς 12 Ἰανουαρίου 1889 (26 παροιμίαι τῆς Ἀπολλωνιάδος, τίνος ὅμως Ἀπολλωνιάδος ἐκ τῶν πολλῶν τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἀγνοῶ).

104. **Δ. Γρηγ. Καμπούρογλου** Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων. Ἀθ. 1889 τ. Α΄ σ. 338 κἑ. (19 παροιμίαι ἀθηναϊκαί, αἱ πλεῖσται μεθ' ἑρμηνείας. Βλ. καὶ ἀρ. 118).

105. **Ν. Γ. Πο(λίτου)** Δημώδεις παροιμίαι περὶ τοῦ Πάσχα ἐν Ἑστίᾳ 1889 τ. ΚΖ΄ σ. 340 (13 παροιμίαι μεθ' ἑρμηνείας).

106. **Ἀχ Διαμαντάρα** Ναυτικαὶ παροιμίαι Καστελλοριζίων· ἐν Ἑστίᾳ 1890 τ. Α΄ σ. 231 (16 παροιμίαι).

107. **Κ. Ν Κανελλάκη** Χιακὰ ἀνάλεκτα. Ἐν Ἀθ. 1890.

Ἐν σ. 213-318 πλουσία συλλογὴ 793 χιακῶν παροιμιῶν, κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν διατεταγμένων. Αἱ ἑρμηνεῖαι εἶναι πάντοτε σύμφωνοι πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν παροιμιῶν, ἀλλ' ἡ διατύπωσις αὐτῶν κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι γενικὴ καὶ ἀόριστος, σπανιώτατα μνημονευομένων τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων, ἐφ' ὧν λέγεται ἑκάστη παροιμία.

108. **Π. Ι. Λιναρδάκη** Ἀνέκδοτοι δημώδεις παροιμίαι Ἠλείας· ἐν Ἑστίᾳ 1890 τ. Α΄ σ. 171. 190 (18 παροιμίαι, ἐν οἷς καὶ μία νόθη ἐκ τοῦ ἱσπανικοῦ διηγήματος περὶ οὗ βλ. ἀνωτέρω σ. μη΄).

109. *Jos Partsch*, Kephallenia und Ithaka. Gotha 1890. — ἐξελληνισθεῖσα ὑπὸ Λ. Γ. Παπανδρέου. Ἐν Ἀθήν. 1892 (ἐν σ. 83 κἑ. 195. 223 τῆς ἑλλ. μεταφράσεως παροιμίαι τινὲς κεφαλληνιακαί)·

110. **Ἀνωνύμου**, Λέξεις, φράσεις καὶ παροιμίαι· ἐν τῷ δημοσιεύματι τοῦ ἐν Κων]πόλει ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου τῷ ἐπιγραφομένῳ: Ζωγράφειος ἀγών, ἤτοι μνημεῖα τῆς ἑλλ. ἀρχαιότητος ζῶντα ἐν τῷ νῦν ἑλληνικῷ λαῷ. Κ]πολις 1891 τ. Α΄. σ. 198—201 (138 παροιμίαι ἠπειρωτικαὶ μεθ' ἑρμηνείας· τὸ ἠπειρωτικὸν ἰδίωμα ἐν τῇ μεταγραφῇ αὐτῶν ἀφωμοιώθη πρὸς τὴν κοινὴν ἑλληνικὴν διάλεκτον).

111. **Κ. Καρζώκα** Συλλογή. ἐν Ζωγραφ. ἀγῶνι Α΄ σ. 1—25 (ἐν σ. 19-20 παροιμίαι ἠπειρωτικαὶ 25 μεθ' ἑρμηνείας· ἡ μεταγραφὴ δὲν εἶναι ὅσον ἔδει ἀκριβής).

112. **Νικ. Βενέτη**, Λέξεις, φράσεις, παροιμίαι, δεισιδαιμονίαι

НВОНУ імені І.І. Мечникова

καὶ παραμύθια. ἐν Ζωγραφ. ἀγῶνι Α΄ σ. 191—7 (ἐν σ. 191—2 παροιμίαι 74 τῆς Β Δ. Ἠπείρου, ὧν ὀλίγισται μεθ' ἑρμηνείας γενικῆς καὶ ἀορίστου· καὶ ἐν ταύτῃ δὲν ἐτηρήθησαν πιστῶς οἱ ἰδιωματικοὶ τύποι).

113. **Ἐμμ. Μανωλακάκη** Γλωσσικὴ ὕλη τῆς νήσου Καρπάθου· ἐν Ζωγραφ. ἀγῶνι Α΄ σ. 318—342 (ἐν σ. 336-7 παροιμίαι 70 περίπου μετὰ βραχείας καὶ ἀορίστου ἑρμηνείας).

114. **Παππᾶ Ἰωάννου Μανωλακάκη** Παροιμίαι, φρασεολογίαι, αἰνίγματα καὶ δημοτικὰ ᾄσματα τῆς νήσου Καρπάθου· ἐν Ζωγραφ. Ἀγῶνι Α΄ σ. 343—380· (ἐν σ. 343—369 παροιμίαι 556 αἱ πλεῖσται μετὰ βραχείας ἑρμηνείας).

115. **Γ. Παπαδοπούλου** Νισυρίου, Γλωσσικὴ ὕλη τῆς νήσου Νισύρου· ἐν Ζωγραφ. ἀγῶνι Α΄ σ. 381-427 (ἐν σ. 410-3 παροιμίαι 78 ἄνευ ἑρμηνείας, πλὴν ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων).

116. **Ἀθ. Α. Σακελλαρίου** Τὰ Κυπριακὰ ἤτοι γεωγραφία, ἱστορία καὶ γλῶσσα τῆς νήσου Κύπρου. Ἐν Ἀθήν. 1891. τ. Β΄ σ. 277-289.

Συλλογὴ 401 κυπριακῶν παροιμιῶν, ἄνευ ἑρμηνείας, ἐν αἷς περιλαμβάνονται καὶ αἱ προδημοσιευθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἐκδότου (βλ. ἀρ. 32. 49) καὶ αἱ πλεῖσται τῶν παρὰ Λουκᾷ (ἀρ. 66). Οἱ ἰδιωματικοὶ τύποι ἐτηρήθησαν ὅσον ἔνεστι πιστῶς.

117. **Ἀχ. Σ. Διαμαντάρα** Γλωσσικὴ ὕλη τῆς νήσου Μεγίστης (Καστελορίζου). Α΄. Παροιμίαι. (ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ ἐν Κ[πόλει ἑλλην. φιλολογικοῦ συλλόγου 1892 τ. ΚΑ΄ σ. 315-326).

Περιέχει 554 παροιμίας,ἄνευ ἑρμηνείας, μετ' ἀκριβείας γεγραμμένας.

118. **Δ. Γρ. Καμπούρογλου** Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων. Ἐν Ἀθήν. 1892 τ. Β΄ σ. 15-6. 245-6 (34 ἀθηναϊκαὶ παροιμίαι ἄνευ ἑρμηνείας, ἀναμὶξ καὶ ἄνευ διακρίσεως μετὰ δημοτικῶν ᾀσμάτων καὶ ἄλλης λογραφικῆς ὕλης, ἐκ συλλογῆς Σ. Φιντικλέους).

119 **Ἰ. Πολυλᾶ** Ἡ φιλολογική μας γλῶσσα. Ἐν Ἀθήν. 1892 (ἐν σ. 68-70 ἐκλογὴ 32 παροιμιῶν προεκδεδομένων ἐν ἄλλαις συλλογαῖς).

120. **Ἀντων. Μηλιαράκη** Κολοκύθια ἐς τὸ πατερό· ἐν Ἑστίᾳ 1893 τ. Β΄. (Διατριβὴ περὶ τῆς ἐννοίας τῆς παροιμίας ταύτης).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

121. *Κ. Νεστορίδου* Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις ἀνέκδοτοι· ἐν Παρνασσῷ 1893 τ. ΙΕ΄ σ. 469-477. 635-9. 878-880. 946-955. τ. ΙϚ΄ σ. 159-160.

Ἐν ὅλῳ 153 παροιμίαι ἀπὸ τοῦ Α ἀρχόμεναι, διαφόρων τόπων, δηλουμένων ὑπὸ τοῦ ἐκδότου, μετὰ συντόμου ἑρμηνείας καὶ σημειώσεως τῶν ἔν τισι τῶν προηγουμένων συλλογῶν παραλλαγῶν.

122. *Ἐπαμ Ι Σταματιάδου* Ἰκαριακά. Ἐν Σάμῳ, 1893. (ἐν σ. 144 παραθέτει 3 παροιμίας.)

123. *Παύλου Γ. Βλαστοῦ* Κρητός. Ὁ γάμος ἐν Κρήτῃ. Ἐν Ἀθήναις, 1893.

Ὁ συγγραφεὺς παρεμβάλλει ἱκανὰς τὸν ἀριθμὸν κρητικὰς παροιμίας καὶ δημώδεις γνώμας ἀναφερομένας εἰς τὸν γάμον.

124. *Ἰακώϐ. Χ. Δραγάτση* Κολοκύθια 'στὸ πατερό· ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Πειραιῶς· Στάδιον 1894 τ. Α΄ σ. 5-6 (Διατριβὴ περὶ τῆς ἐννοίας τῆς παροιμίας ταύτης).

125. *(Παν. Γενναδίου)* Γεωργικὰ ἀποφθέγματα· ἐν Ἑλληνικῇ γεωργίᾳ 1894 τ. Ι΄, σ. 427 (3 παροιμίαι). — (**Τοῦ αὐτοῦ**) Γεωργικαὶ παροιμίαι· αὐτ. σ. 591 (2 παροιμίαι).

126. *G. Georgeakis* et *Leon Pineau* Le Folklore de Lesbos Par. 1894 (ἐν σ. 281-7 παροιμίαι λεσβιακαὶ 60 ἐν γαλλικῇ μεταφράσει).

127. *Ἀστερίου Δ. Γουσίου* Ἡ κατὰ τὸ Πάγγαιον χώρα. Ἐν Λειψίᾳ (γρ. Σέρραις) 1894. (Ἐν σ. 87-103 παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις 316 μὴ ἠριθμημέναι, ἄνευ ἑρμηνείας· οἱ ἰδιωματικοὶ τύποι δὲν ἐτηρήθησαν, ὡς προχείρως καταδείκνυται ἐκ συγκρίσεως τῶν παροιμιῶν τούτων πρὸς τὰς ὑπ' ἐμοῦ παραληφθείσας ἐκ τῆς ἀνεκδότου συλλογῆς τοῦ Ι. Πρωίου ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης τῆς Μακεδονίας καταγομένου).

128. *Γ. Ἰακ. Καλαϊσάκη* Κρητικαὶ παροιμίαι· ἐν Παρνασσῷ 1894. τ. ΙϚ΄ σ. 479-480. 559-560. 635-8. 878-890. τ. ΙΖ΄ σ. 795-800.

240 κρητικαὶ παροιμίαι ἀπὸ τοῦ Ο ἀρχόμεναι, ἀκριβῶς γεγραμμέναι, ἄνευ ἑρμηνείας, μετὰ παραλληλισμῶν ἐνιαχοῦ πρὸς ἀρχαίας. Ἡ λοιπὴ συλλογὴ μοὶ ἀνεκοινώθη ἐν χειρογράφῳ ὑπὸ τοῦ κ. Καλαϊσάκη.

129. *Κ. Α. Τρίμη* Κυμαϊκὰ ἤτοι ἱστορία καὶ τοπογραφία τῆς Κύμης. Ἐν Ἀθήν. 1894 (ἐν σ. 62-70 περιέχει 50 παροιμίας).

НВОНУ ІМВНІ Г.І.МЕЧНИКОВА

130. *Σ. Π. Λάμπρου* Ἐθνικαὶ ὕβρεις· ἐν Ἑστίᾳ 1895 σ. 163-5. 172-3 (Καλλίστη διατριβὴ περὶ τῶν παροιμιῶν τῶν ἀναφερομένων εἰς τἀκληρήματα ἐθνῶν καὶ πόλεων.

131. *Κ. Νεστορίδου* Ὁ Μάρτιος κατὰ τὸν λαόν· ἐν ἐφημερίδι Ἑστίᾳ 10 Μαρτ. 1895 (10 παροιμίαι Μάνης).

132. *Ἠπειρωτικαὶ παροιμίαι*· ἐν ἡμερολογίῳ Δωδώνῃ 1896 σ. 162 (10 παροιμίαι μεθ' ἑρμηνείας).

133. *Μ. Γιουζελέτη* Παροιμίαι δημώδεις· ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς Ἀλεξανδρείας Κόσμῳ 1896 τ. Α΄ ἀρ. 17. σ. 3.

47 παροιμίαι ἀρχόμεναι ἀπὸ τοῦ Α, ἄνευ ἑρμηνείας. Ἀγνοῶ ἂν ἐδημοσιεύθησαν τῆς αὐτῆς συλλογῆς παροιμίαι καὶ ἐν ἄλλοις τεύχεσι.

134. *Ν. Γ. Πολίτου* Δημώδεις παροιμίαι ἐν μεσαιωνικοῖς ἑλληνικοῖς ποιήμασι. Ἐν Ἀθήναις 1896. 8ον σ. 17. Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν Ἐπετηρίδι τοῦ Παρνασσοῦ Α΄ σ. 212-226.

Συναγωγὴ δημωδῶν παροιμιῶν ἐκ μεσαιωνικῶν ἑλληνικῶν ποιημάτων μετὰ παραθέσεως τῶν σωζομένων σήμερον παραλλαγῶν αὐτῶν. Κρίσεις περὶ αὐτῆς ἐν Deutsche Litteraturztg. 1898 σ. 703 (ὑπὸ G. Wartenberg), ἐν Βυζαντινοῖς χρονικοῖς 1898 σ. 342 (ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως).

135. *Αἰμιλίου Παπινιανοῦ* (Ν. Δημητρακοπούλου, δικηγόρου) Νομικὰ σκαλαθύρματα. Τεῦχος δεύτερον. ια΄. Τὸ δίκαιον ἐν ταῖς παροιμίαις. Ἐν Ἀθήν. 1897 8ον σ. 61. Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Νομικῇ.

Καλλίστη μελέτη, ἐν ᾗ συστηματικῶς ἐξετάζονται καὶ μεθοδικῶς κατατάσσονται αἱ εἰς τὰς ἐννόμους σχέσεις καὶ τὸ δίκαιον καθόλου ἀναφερόμεναι παροιμίαι. Ὁ συγγραφεὺς εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὰς πλείστας τῶν ἐκδεδομένων συλλογῶν, ὀρθῶς δὲ καὶ ἀκριβῶς ἑρμηνεύει τὰς παροιμίας.

136. *Κώστα Καιροφύλα* Λαογραφία Ζακύνθου. Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις ἐκφράσεις· ἐν ἐφημερίδι τῆς Ζακύνθου Ἐλπίδι 16 Αὐγούστου — 25 Ὀκτωβρίου 1898 ἀρ. 1188-1198.

Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς ἐφημερίδος σημειοῦται ὅτι ἔπεται συνέχεια, ἀλλ' ἀγνοῶ ἂν ἐξηκολούθησεν ἡ δημοσίευσις τῆς συλλογῆς ταύτης, περιλαμβανούσης 225 παροιμίας καὶ ἑρμηνείαν αὐτῶν. Τού-

НБ ОНУ імені І. Мечникова

των 108 σημειώνει ὁ ἐκδότης ὅτι παρέλαβεν ἐκ χειρογράφου συλλογῆς Φραγκ. Πήλικα βυρσοδέψου, γραφείσης τῷ 1844. Ἀλλ' ἐπειδὴ πολλαὶ τῶν παροιμιῶν εἶναι ἀπαράλλακτοι πρὸς τὰς παρὰ Δαρβάρει, ἄλλαι δὲ πρὸς τὰς ἐγκατεσπαρμένας ἐν τῷ Βασιλικῷ τοῦ Μάτέση, πιθανῶς ἐκ τούτων εἶχεν ἀντιγράψῃ ὁ Πήλικας· δυστυχῶς ὁ ἐκδότης δὲν διέκρινε τὰς ἐκ τοῦ χειρογράφου αὐτοῦ ληφθείσας, ἀλλὰ κατεχώρισεν ταύτας ἀναμὶξ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου συλλεχθεισῶν.

137. *Ν. Γ. Πολίτου* Δημώδεις παροιμίαι ἐν τοῖς Στίχοις τοῦ Μιχαὴλ Γλυκᾶ· ἐν Byz. Zts. 1898 τ. VII σ. 138 - 165.

Ἐκλογὴ παροιμιῶν ἐκ τῶν Στίχων τοῦ Μιχαὴλ Γλυκᾶ μετὰ τῶν φερομένων παρὰ τῇ λαῷ νῦν παραλλαγῶν αὐτῶν.

138. *Τοῦ αὐτοῦ* Ἑρμηνευτικὰ εἰς τὰς Βυζαντινὰς παροιμίας. Ἐν Ἀθήν. 1898. 8ον σ. 59. Ἀπόσπασμα τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Παρνασσοῦ Β΄ σ. 79 - 135.

Ἑρμηνεία τῶν σκοτεινῶν καὶ δυσερμηνεύτων βυζαντινῶν παροιμιῶν ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Κρουμβάχερ τῇ βοηθείᾳ τῶν δημωδῶν παροιμιῶν. Κρίσεις περὶ τῆς διατριβῆς ταύτης βλ. ἐν Byz. Zts. 1898 σ. 462 ὑπὸ Κρουμβάχερ. Zts. des Vereins f. Volkskunde 1898 σ. 351. Βυζαντ. Χρον. 1899 σ. 271. The Athenaeum 2 Ἰουλ. 1898 ὑπὸ Rob. Zimmermann.

139. *Παροιμίαι* ἐν τῷ ἡμερολογίῳ Δωδώνῃ 1899 σ. 154-7 (197 ἠπειρωτικαὶ παροιμίαι ἄνευ ἑρμηνείας).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συλλογῶν παρέλαβον πάσας τὰς δημώδεις παροιμίας, ἐπιμελῶς σημειῶν τὰς ἐν ἑκάστῃ διαφόρους γραφάς. Ἐν τῇ βιβλιογραφίᾳ δ' ὑφ' ἑκάστην τῶν προεκδεδομένων παροιμιῶν ἐτήρησα τὴν χρονολογικὴν τάξιν, ὅπως κατάδηλον ἀμέσως γίνεται τίς πρῶτος ἐξέδωκε τὴν παροιμίαν καὶ τίς ἡ πρὸς ἀλλήλας σχέσις τῶν συλλογῶν. Παρέλαβον δὲ καὶ τὰς ἐγκατεσπαρμένας ἐν διαφόροις βιβλίοις παροιμίας, σημειῶν ἐπίσης τὰ χωρία ὅπου κεῖνται αὗται. Ἄξια ἰδίας μνείας ἐκ τούτων εἶναι τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ τὸν ΙΣ΄ αἰῶνα ἐκδοθέντων ποιημάτων εἰς δημώδη γλῶσσαν, καὶ οἱ Κρῆτες ποιηταὶ τοῦ ΙΣ΄ καὶ τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος, ἐκ δὲ τῶν τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος ἡ τοῦ Ματθαίου Μυρέων κατὰ τὸ 1658 εἰς στίχους γραφεῖσα Ἱστορία τῆς Οὐγκροβλαχίας (ἐν Legrand Bibliothèque

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

gr. vulgaire τ. II). Ἄφθονος ἦτο καὶ ἡ σταχυολογία ἐκ στιχουργῶν τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνας· ἐκ τούτων ὀφείλω νὰ μνημονεύσω πρῶτον τὸν Μάνθον Ἰωάννου, τὸν στιχουργὸν τῆς Συμφορᾶς καὶ αἰχμαλωσίας τοῦ Μωρέως, γραφείσης πιθανώτατα βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐκδοθείσης δὲ πιθανῶς μετὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ πολλάκις ἀνατυπωθείσης ἐν Βενετίᾳ. (Ἐξεδόθη καὶ ὑπὸ Legrand αὐτ. τ. III). Οὗτος πλὴν ἐγκατεσπαρμένων ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐκθέσει παροιμιῶν, πλείστας ἄλλας παρενείρει καὶ ἀναπτύσσει ἐν τῷ ἐπιμέτρῳ αὐτῆς. Δεύτερον τὸν Σκοπελίτην πολυγράφον Κωνσταντῖνον (Καισάριον ἐν μοναχοῖς) Δαπόντε, ὅστις ἐπίσης παρενείρει πολλὰς παροιμίας εἰς τὰ ποικίλα στιχουργήματα αὐτοῦ· ἐκ τῶν ἔργων τούτου ἐμελέτησα τὸν Καθρέπτην τῶν γυναικῶν (Λειψ. 1765 εἰς 2 τόμ.), τὸν Κῆπον χαρίτων, γραφέντα τῷ 1768, ἐκδοθέντα ἐν Ἀθήν. τῷ 1880 καὶ τὴν Ἱστορικὴν γεωγραφίαν του (ἀποσπάσματα παρὰ Σάθα ΜΒ. τ. Β΄ καὶ Legrand ἔνθ. ἀν. τ. III). Τρίτον τὸν Μανιάτην στιχουργὸν Νικήταν Νηφάκην, οὗ πλὴν τῆς πολλάκις ἐκδοθείσης περιγραφῆς τῆς Μάνης, ἐμελέτησα τοὺς ἀνεκδότους διαλόγους περὶ τῶν ἐν Μάνῃ πραγμάτων ἐν χειρογράφῳ ἀνακοινωθέντι μοι ὑπὸ τοῦ φίλου ὁμιλητοῦ κ. Σωκράτους Κουγέα. Τέταρτον τὴν κωμῳδίαν Χάσην τοῦ Ζακυνθίου Γουζέλη, ποιηθεῖσαν τῷ 1786. Παροιμίας Ζακυνθίων ἠρύσθην καὶ ἐκ τῆς κωμῳδίας «ὁ βασιλικὸς» τοῦ Α. Μάτεση, ποιηθείσης πρὸ 70 περίπου ἐτῶν (αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν ἐν Ζακύνθῳ ἔκδοσιν τοῦ 1859).

Ἀνέκδοτοι συλλογαί.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐκ τῶν ἐκδεδομένων συλλογῶν καὶ τῶν ἄλλων βιβλίων συγκομισθείσης ὕλης, πρὸς καταρτισμὸν τῆς παρούσης συλλογῆς εἶχον καὶ μέγα πλῆθος παροιμιῶν ἀμέσως ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ περισυναχθεισῶν ὑπὸ φίλων συνεργατῶν ἢ ὑπ' ἐμοῦ τοῦ ἰδίου. Ἐκ τούτων δὲ κυρίως ὡδηγούμην, ὅπως κρίνω περὶ τῆς γνησιότητος τῶν ἀμφιβόλων παροιμιῶν· διὰ τῆς ἀκριβοῦς δὲ σημειώσεως τῆς προελεύσεως ἑκάστης τούτων καὶ ἐφ' ὅσον ἦτο ἐφικτὸν καὶ τῆς τῶν ἄλλοθεν γνωστῶν παρέχεται ἡ εὐκολία ὅπως λαμβάνῃ ἕκα-

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

στος ἔννοιαν ὅπωσοῦν ἀκριβῆ τῆς διαδόσεως ἑκάστης παροιμίας ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις καὶ διακρίνῃ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀσφαλῶς τίνες τῶν παροιμιῶν εἶναι πανελλήνιοι καὶ τίνες ἐνιαχοῦ μόνον ἐπιχωριάζουσι.

Καὶ ἐγὼ μὲν συνέλεξα χιλιάδας τινὰς παροιμιῶν ἐν Ἀθήναις, σημειῶν ὅσας ἤκουον παρὰ κατοίκων διαφόρων ἑλληνικῶν χωρῶν, ἐν Μεσσηνίᾳ, Λακωνίᾳ καὶ Ἀρκαδίᾳ, κατὰ τὴν πολυχρόνιον διατριβήν μου ἐν πόλεσι καὶ χωρίοις τῶν νομῶν τούτων, καὶ ἐν ἐκδρομαῖς εἰς διαφόρους τόπους τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος.

Ἡ ἁπλῆ ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ σημείωσις τοῦ τόπου ὅπου ἐπιχωριάζει παροιμία τις, ἄνευ ἄλλης προσθήκης, σημαίνει ὅτι ἐγὼ ἤκουσα τὴν παροιμίαν ἢ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ, ἢ παρ' ἀνδρὸς ἐκεῖθεν καταγομένου. Ἡ δὲ παρὰ τὸν τόπον σημείωσις ὀνόματός τινος ἄνευ ἀριθμοῦ δηλοῖ τὸν ἀποστείλαντά μοι συλλογὴν παροιμιῶν ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου. Αἱ ἐκ βιβλίων ληφθεῖσαι παροιμίαι γνωρίζονται διὰ παραπομπῶν εἰς ταῦτα, ὧν τὰ συντετμημένα ὀνόματα σαφηνίζονται ἐν τῷ προσηρτημένῳ πίνακι.

Τῶν δὲ ἐπιμεληθέντων τῆς συλλογῆς κατὰ τόπους παροιμιῶν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ καὶ ἀνακοινωσάντων μοι τὰς συλλογὰς αὐτῶν, ἀναγράφω τὰ ὀνόματα ὧδε, εὐγνωμονῶν αὐτοῖς διὰ τὴν πολύτιμον συνδρομήν, ἣν παρέσχον εἰς τὸ ἔργον μου.

Γρηγόριος Ν. Βερναρδάκης μοὶ ἔπεμψε παροιμίας λεσβιακὰς 3386, καὶ πρὸς ταύταις 100 ἐκ Κρήνης (Τζεσμέ). Τῶν λεσβιακῶν παροιμιῶν 1263 συνελέχθησαν ἐν Μυτιλήνῃ, 404 ἐν Πλωμαρίῳ, 355 ἐν Πολιχνίτῳ, 347 ἐν Ἁγιάσῳ, 282 ἐν Μανταμάδου, 213 ἐν Καλλονῇ, 174 ἐν Γιέρᾳ 144 ἐν Πηγῇ, 130 ἐν Ἁγίᾳ Μαρίνῃ καὶ 74 ἐν Ἀσωμάτου.

Σπ. Δ. Παγώνης ἐκ Ληξουρίου παροιμίας κεφαλληνιακὰς 2371, ὧν τὰς 470 συνέλεξεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ κ. Ι. Κορφιωτάκη.

Γ. Ἰακ. Καλαϊσάκης, ἐκ Χανίων, κρητικὰς παροιμίας 899.

Κ Κασιμάτης, ἐκ Δημητσάνης, παροιμίας γορτυνιακὰς (Δημητσάνης, Ζατούνης καὶ Λαγκαδίων) 786.

Δημ. Μ Σάρρος παροιμίας ἠπειρωτικὰς (νομοῦ Ἰωαννίνων καὶ ἰδίᾳ τῆς πόλεως Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Ζαγορίου) 562.

НБОНУ ім. В.І. Меркулова

Μ. Ι. Μαρκόπολις ἐκ Νάξου, παροιμίας 513.

† *Ν. Πεταλᾶς* ἐκ Θήρας, παρ. 508.

Π. Ι. Λιναρδάκης ἐκ Πύργου τῆς Ἠλείας, παροιμίας 442.

Ν. Ι. Λάσκαρης ἐκ Λάστα τοῦ δήμου Μυλάοντος τῆς Γορτυνίας παρ. 424.

Ἰωάννης Βαλαβάνης ἐκ Κερασοῦντος τοῦ Πόντου, παρ. 406 (ὧν τινὲς εἶναι παραλλαγαὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν Ἑπταλόφῳ τῷ 1870 δημοσιευθεισῶν ποντικῶν παροιμιῶν).

Ἀδαμάντιος Ι. Ἀδαμαντίου παροιμίας 404, πάσας ἐκ Τήνου, πλὴν 22 ἐκ Κιμώλου καὶ 17 ἐξ Ἁγίου Πέτρου Κυνουρίας.

Ὄθων Στασινόπουλος Γορτύνιος κάτοικος Ἀθηνῶν, 390 παρ. (Ἀθηνῶν, Γορτυνίας, Ἄνδρου).

Φώτιος Ἠλιόπουλος ἐκ Δημητσάνης τῆς Γορτυνίας 344 παρ.

Σπ. Δ. Δουκάκης παρ. 310, ὧν 262 ἐκ Σίφνου, 40 ἐκ Κύθνου καὶ 8 ἐξ Ὑπάτης τῆς Φθιώτιδος.

Κυρία Στυλιανὴ Καραλῆ ἐκ Τήνου, 314 τηνιακὰς παρ.

Χ. Μαλανδράκης, ἐκ Πάτμου, 280 πατμιακὰς παρ.

Λεωνίδας Γ. Κωνσταντόπουλος Κυνουρεύς, 262 παρ. τῆς Κυνουρίας καὶ Βρεσθένων Λακεδαίμονος.

† *Παναγ. Σαρρῆς* 253 παρ. Σύρου καὶ Πάρου.

Παναγ. Γεννάδιος 240 παρ. (ὧν 69 μεσσηνιακαί, συλλεγεῖσαι ὑπὸ Γ. Ι. Κυριακοῦ, γεωπόνου, καὶ 171 λακωνικαί, συλλεγεῖσαι ὑπὸ Γ. Ἠλ. Κοτολέβα).

Κυρία Ἀργυρὼ Παπαβασιλείου 210 παρ. Μυκόνου.

Ν. Βραχνὸς καθηγητής, 193 παροιμίας θεσσαλικὰς (Τρικάλων).

Α. Κωνσταντινόπουλος, ἐπιθεωρητὴς τῶν δημ. σχολείων, 147 παρ. ἐκ Καλαβρύτων.

Αἰδεσ. Α. Δ. Λαδιᾶς 141 παρ. Θεσσαλικὰς (ἐκ Μισενικόλα τῆς Καρδίτσης).

Ι. Πρώιος 134 παροιμ. μακεδονικὰς (ἐκ Λακκοβικίων ἐπὶ τοῦ Παγγαίου).

Α. Δ. Καρκαβίτσας 130 παροιμ. ἐξ Ἠλείας καὶ Ἀκαρνανίας.

Δημ. Φιλικὸς Δ. φ. 125 παρ. Σιφνιακάς.

Δ. Χρ. Δουκάκης, καθηγητής, 126 παρ. κορινθιακάς.

НБ ОНУ ім. І.І. Мечникова

Κ. Γ. Νοητάκης 112 παρ. θηραϊκάς.

Δημ. Ἀντωνίου Κυνουρεὺς 104 παροιμίας (ἐξ Ἄστρους).

Ἀλέξ. Κούμανης 90 παρ. (Ἀθηνῶν, Τριπόλεως).

Χαραλάμπης Ἄννινος 84 παρ. κεφαλληνιακάς.

Φραγκίσκος Π. Σαρρῆς 72 παρ. ἐκ Πάρου.

Κ. Γ. Πασαγιάννης 68 παροιμίας ἐκ Μάνης (ἰδίως ἐκ τῶν δήμων Καρδαμύλης καὶ Λεύκτρου).

Δημ. Ν. Κωλᾶς 62 παρ. θεσσαλικὰς (Πορταριᾶς Πηλίου).

Ι. Δ. Σαχίνης σχολάρχης, 60 παρ. μακεδονικὰς (Σιατίστης).

Ῥαβ. Ἀβραὰμ Δανὼν 52 παρ. θρακικὰς (Ἀδριανουπόλεως).

Γ. Τσαγρῆς, γυμνασιάρχης 49 κορινθιακὰς (ἐκ Καρυᾶς τοῦ δήμου Τρικάλων).

Α. Βολιανίτης 40 παρ. ἐκ Γκοριτσᾶς τῆς Λακεδαίμονος.

Γαβριὴλ Λεγάκης 31 παρ. ναξιακάς.

Δημ. Γρ. Καμπούρογλους 27 παρ. ἀθηναϊκάς.

Μ. Σ. Πυργιανὸς 27 παρ. θηραϊκάς.

Ἅγγ. Σ. Βλάχος 26 παρ. ἀθηναϊκάς.

Κ. Μπιλίρης, δημοδιδάσκαλος 25 παρ. τοῦ χωρίου Κάδδι τῆς Καρυστίας.

Δημ. Διακόπουλος 24 παρ. ἐκ Κυθήρων.

Εὐστ. Ἀθ. Λάζαρος 23 παρ. ἀκαρνανικὰς (Πλαγιὰ Βονίτσης).

Σπ. Α. Καλογερόπουλος 17 παρ. ζακυνθίας.

Ν. Καλιαγκάκης 16 παρ. βοιωτικὰς (Δαυλείας τῆς Χαιρωνείας).

Ἀθ. Στυλιανόπουλος 15 παρ. μεσσηνιακὰς (Θουρία).

Ἀθ. Μπενέκος 12 κορινθιακὰς (Χαλκί).

Ν. Π. Ἀθανασόπουλος 10 μεσσηνιακὰς (Διαβολίτσι).

Ι. *Δέλλιος*, γυμνασιάρχης, 8 κυπριακάς.

Χ. Κωνσταντινίδης, καθηγητὴς 8 κυζικηνάς.

Λεων. Παπαφωτίου 5 θεσσαλικὰς (Μπλάσδου)

Χρ. Βαλαμουτόπουλος 5 θεσσαλικὰς (Πορταριᾶς Πηλίου).

Πλὴν δὲ τούτων ἐμελέτησα, εὐμενῶς παραχωρηθείσας μοι, καὶ τὰς ἑπομένας χειρογράφους συλλογάς.

Τοῦ λόρδου *Γκυίλφορδ*, 80 παρ. τῶν Ζακυνθίων, συλλεγείσας ὑπ' αὐτοῦ τῷ 1821, ἀντιγραφείσας δ' ἐκ τοῦ χειρογράφου του ὑπὸ τοῦ ἀοι-

НБОНУ імені І.Мечникова

δίμου καθηγητοῦ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας Χ. Φιλητᾶ.

Τοῦ αὐτοῦ *Χ. Φιλητᾶ* συλλογὴν παροιμιῶν, ἧς μοὶ ἐπέτρεψε νὰ κάμω χρῆσιν ὁ κάτοχος αὐτῆς συνταγματάρχης κ. Σαρλῆς. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ 455 παροιμιῶν, ἐξ ὧν 21 τῶν Ζακυνθίων (ὡς συμπλήρωμα τῆς συλλογῆς τοῦ Γκυίλφορδ), 109 κερκυραϊκαὶ καὶ 325 ἐξ ἄλλων τόπων, μάλιστα δ' ἐξ Ἠπείρου. Εἰς ταύτας δὲν συνυπολογίζω καὶ 259 παροιμίας ἀντιγραφείσας ἐκ τοῦ τεργεσταίου χειρογράφου τοῦ Κατζιούλη.

Τὸ ἐπίμετρον τῆς συλλογῆς τοῦ Κατζιούλη, ὅπερ ὡς ἀνωτέρω ἐσημειώθη περιέχει 725 παρ. τῶν Ἰωαννιτῶν.

Συλλογὴν τοῦ ἀποθανόντος διδασκάλου *Σ. Ἀθανασιάδου* ἐξ 118 παρ. τοῦ Λιβαρτζίου τῶν Καλαβρύτων, γραφεῖσαν τῷ 1858.

Συλλογὴν τοῦ ἀποθανόντος *Ι. Ν. Κονταρίνη*, περιέχουσαν 386 παρ. τῆς Φολεγάνδρου.

Συλλογὴν τοῦ διδασκάλου *Μ. Ι. Μουσαίου*, περιέχουσαν 332 παρ. ἐκ Λειβησίου τῆς Λυκίας.

Συλλογὴν τοῦ *Ἀχ. Διαμαντάρα*, 70 ἀνεκδότων παρ. τῆς Μεγίστης.

Συλλογὴν 74 παροιμιῶν, σταλεῖσαν εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος Ἑστίας ἀνωνύμως ἔκ τινος πόλεως τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἐν τῇ συλλογῇ μου αἱ ἐκ ταύτης ληφθεῖσαι παροιμίαι δηλοῦνται διὰ τοῦ παρασημειώματος Στερεὰ Ἑλλάς.

Αἱ ἐν πάσαις ταῖς ἀνεκδότοις ταύταις συλλογαῖς περιεχόμεναι παροιμίαι ἀνέρχονται εἰς 18000 περίπου, μὴ συνυπολογιζομένων τῶν ἀμέσως ὑπ' ἐμοῦ συλλεχθεισῶν.

Συλλογαὶ παροιμιῶν ἄλλων ἐθνῶν.

Πρὸς ἀκριβεστέραν γνῶσιν τῆς πνευματικῆς κοινωνίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς ἄλλους, καὶ διάκρισιν τοῦ ἰδιάζοντος αὐτῷ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἰδιοτυπίας ἐν τῇ ἐκφορᾷ τῶν ἰδεῶν, μεγάλως συντελεῖ ἀναμφιβόλως ὁ παραλληλισμὸς τῶν ἑλληνικῶν παροιμιῶν πρὸς τὰς ὁμοίας τῶν ἄλλων ἐθνῶν. Ὁ τοιοῦτος ὅμως παραλληλισμὸς εἶναι βεβαίως δυσχερέστατον νὰ γίνῃ πλήρης ὑπὸ ἑνὸς μόνου ἀνδρός· τὸ ἐπ' ἐμοὶ περιωρίσθην νὰ σημειώσω μόνας τὰς ὁμοίας τὴν ἔν-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

νοιαν καὶ τὴν διατύπωσιν πρὸς τὰς ἑλληνικὰς ἀλλογλώσσους παροιμίας, ὅσας εὗρον ἐν ταῖς κάτωθι ἀναγραφομέναις συλλογαῖς.

Συλλογαὶ πολύγλωσσοι.

1. *Ida v. Düringsfeld* und *O. v. Reinsberg - Düringsfeld*, Sprichwörter der Germanischen u. Romanishen Sprachen. Lpz. 1872 - 5. τ. 2.

2. Τῶν αὐτῶν, Das Sprichwort als Kosmopolit. Lpz. 1862 - 4. 7 τεύχη.

Ἰταλικαὶ

3. *Balladoro A.* Motti dialogati Veronesi (ἐν Archivio per lo studio delle tradiz. popolari 1898 σ. 106 κἑ.).

4. *Bernoni G.* L'igiene della tavola dalla bocca del popolo, ossia proverbi raccolti in varie parti d'Italia. Venezia, 1872.

5. *Τοῦ αὐτοῦ*, Tradizioni popolari veneziane. Ven. 1878 σ. 205 κἑ. (Proverbi igienici e fisionomici).

6. *Candela P.* Proverbi di S. Sperato (ἐν La Calabria 1898 τ. X σ. 46 κἑ.).

7. *Castagna N.* Proverbi italiani 3α ed. Napoli, 1869.

8. *Giani L. C. M.* Sapienza italiana in bocca Alemanna. Stoccarda, 1876.

9. *Giusti Gius.* Raccolta di proverbi toscani. Firenze, 1853.

10. *Mandolari M.* Proverbi calabro - reggini (ἐκ παλαιοτέρας συλλογῆς τοῦ Fed. Barilla) ἐν Calabria 1897 σ. 34 κἑ. 1898 σ. 25 κἑ. 37 κἑ.

11. *Marzano G. B.* Proverbi in uso nel mandamento di Laureana di Borrello, ἐν Calabria 1895. 1896.

12. *Musatti* C. Duecento proverbi Veneziani. Ven. 1891.

13. *Pasqualigo Crist.* Raccolta di proverbi veneti 2α ed. Venez. 1879.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

14. *Pellandini V.* Proverbi ticinesi in Arbedo ἐν Archiv, per le trad. pop. 1898 σ. 451 κἑ.

15. *Pitrè G.* Proverbi siciliani raccolti e confrontati con queli degli alti dialetti d' Italia. Palermo 1880. Τόμ. 4. (Biblioteca delle tradizioni popolari τ. 8—11).

16. *Pitrè Mlla Maria* ἐν Archiv. delle tradiz. pop. 1886 σ. 358 κἑ.

Γαλλικαὶ

17. *Beauquier* ἐν Revue des trad. popul. 1899 τ. 14 σ. 13 κἑ.

18. *Bouchet Ém.* Proverbes dans l' épopée française, αὐτ. 1894 τ. 9 σ. 384 κἑ.

19. *Dauzat A.* Proverbes, locutions, formulettes de la Basse Auverne, αὐτ. 1898 τ. 13 σ. 389 κἑ.

20. *Fertiault* αὐτ. 1894 τ. 9 σ. 513 κἑ. 1895 τ. 10 σ. 556 κἑ.

21. *Gaidoz H.* et *Sebillot P.* Blason populaire de la France. Par. 1884.

22. *Haupt's* Zeitschrift f. deutsches Alterthum τ. XI σ. 118 κἑ.

23. *Lacuve* Proverbes Poitevins ἐν Rev. des trad. pop. 1894 σ. 647 κἑ. 1895 σ. 49 κἑ. 1897 σ. 105 κἑ.

24. *Lechef* αὐτ. 1895 σ. 577 κἑ. 666 κἑ.

25. *Legai Hilaire* Petite encyclopédie des proverbes français. Par. 1852.

26. *Leroux de Lincy* Le livre des proverbes français; 2e éd. Par. 1859. τ. 2.

27. *Littré É.* Dictionnaire de la langue française. Par. 1874.

28. *Pineau L.* Le folklore du Poitou. Par. 1892.

29. *Quitard* P. M. Études sur les proverbes français et la langue proverbiale. Par. 1860.

30. *Τοῦ αὐτοῦ* Dictionnaire des proverbes et des locutions proverbiales de la langue française. Par. 1842.

НБОНУ імені І.І.Мечникова

Ἱσπανικαὶ

31 *Cortils y Vieta Jos.* Ethología de Blánes. Barcelona, 1886 (Biblioteca popular de la Associació d'Excursions Catalana τ. 3ος).

32. *Cels Gomis D.* Metereología y agricultura populars. Barcelona, 1888 (τῆς ἀνωτέρω βιβλιοθήκης τ. 5ος).

33. *Haller J.* Altspanische Sprichwörter. Regensburg, 1883.

34. *Valles M. P.* Libro de Refránes. Σαράγοσσα 1549 (ἐμελέτησα μόνον τὸ ἐν τῇ προηγουμένῃ συλλογῇ ἀνατυπωθὲν μέρος).

Ῥωμουνικαί.[1])

35. *Reinsberg-Düringsfeld O.* Die Sprichwörter der Rumänen, im Vergleich zu denen anderer romanischen Völker ἐν Jahrbuch f. romanishe u. engl. Literatur 1865 τ. VI.

36. *Gaster M.* Literatura populara Romana. Bucureshti 1883.

37. *Zanne Iuliu A.* Proverbele Românilor. Bucuresci, 1895-7. τ. 2.

Κελτικαί.

38. *Brizeux* Oeuvres complètes. Par. 1860 (Michel Levy) τ. I. σ. 347 κἑ.

39. *Ernault E.* Dictons et proverbes Bretons ἐν Mélusine τ. 8.

40. *Macadam J. H.* Proverbes gaeliques; ἐν Rev. des trad. pop. 1895 σ. 156 κἑ.

41. *Milin G.* Notes sur l'île de Batz. αὐτ. σ. 234 κἑ.

Ἀλβανικαὶ

42. *Dozon Aug.* Manuel de la lanque Chkipe ou albanais. Par. 1878.

[1]) Τὴν χρῆσιν τῶν εἰς ῥωμουνικὴν καὶ εἰς ῥωσικὴν γλῶσσαν συλλογῶν μοὶ κατέστησε δυνατὴν ὁ ἀγαπητὸς φίλος μου κ. Ἀδαμάντιος Ι. Ἀδαμαντίου Δ. φ. διευθυντὴς τῆς ἐν Ταϊγανίῳ ἑλληνικῆς σχολῆς, ὑποβληθεὶς πρὸς χάριν μου εἰς τοὺς τεραστίους κόπους τῆς μεταφράσεως αὐτῶν.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

43. *Fazio Gaet.* Proverbi Albanesi. (La Calabria 1898 σ. 35 κἑ. 45 κἑ.).

44. *Hahn J. G* Albanesische Studien. Wien, 1853.

45. *Κουλουριώτου Α. Ι.* Ἀλβανικὸν ἀλφαβητάριον κατὰ τὸ ἐν Ἑλλάδι ὁμιλούμενον ἀλβανικὸν ἰδίωμα. Ἀθην. 1882 (Πλὴν 109 παροιμ. ἐν σ. 158-164 καὶ ἄλλαι πολλαὶ εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι ἐν τοῖς διηγηματίοις τοῦ ἀναγνωσματαρίου).

46. *Meyer Gustav* Albanesische Studien. VI. Wien, 1897 (Sitzungsber. d. Wiener Akad. Phil.-hist. Classe τ. 136 διατρ. 12). Ἐν σ. 5-33 παροιμ. 206 εἰς γεγκικὴν διάλεκτον ἐκ τοῦ Σκούταρη.

47. *Reinhold* Πελασγικὴ διάλεκτος τοῦ στόλου. Noctes pelasgicae. Athen. 1855. (Παροιμίαι τινὲς ἀλβανικαὶ ἐγκατεσπαρμέναι εἰς τὸ ἀλβανικὸν λεξιλόγιον).

48. *Riggio F.* e *Bruzzano L.* Proverbi di Falconara. (La Calabria 1895 τ. VII σ. 43 κἑ.).

Ὁλλανδικαί.

49. *Ozenfant Em.* Les proverbes de Jacob Cats (La tradition 1892-5 τ. 6-8.

Γερμανικαί.

50 *Altdeutscher* Witz u. Verstand. Lpz. 1877.

51. *Grimm Gebrüder* Deutsches Wörterbuch. Lpz. 1854 κἑ.

52. *Haase K. Ed.* Sprichwörter u. Redensarten aus der Grafschaft Ruppin (Zts. d. Vereins f. Volksk. 1892 σ. 437 κἑ.).

53 *Hauser Chr.* Sprüche u. Sprichwörtliche Redensarten aus Parznaun (αὐτ. 1897 σ. 199 κἑ.).

54. *Köhler C. S.* Das Tierleben im Sprichwort der Griechen u. Römer in Parallele mit dem deutschen Sprichwort. Lpz. 1881.

55. *Wander W.* Deutsches Sprichwörter-Lexicon. Lpz. 1867-1868. τ. 5 εἰς 4ον.

Βουλγαρικαί.

56. *Τσίλεφ Π. Θ* χειρόγραφος συλλογὴ βουλγαρικῶν παροιμιῶν

НБОНУ імені І.І.Мечникова

μεθ' ἑλληνικῆς μεταφράσεως, εὐμενῶς ἀνακοινωθεῖσά μοι ὑπὸ τοῦ συλλογέως.

Σερβικαί.

57. *Wuk Stephanowitsch Karadschitsch,* Volksmärchen dsr Serben. Berlin, 1854 σ. 273-345.

Ῥωσικαί.

58. Dal Vladimir Παροιμίαι τοῦ Ῥωσικοῦ λαοῦ. Ἔκδοσις Β'. Πετρούπολις Μόσχα, 1879.

59. *Cymtsof N. Th.* Δοκίμιον ἱστορικῆς μελέτης τῶν Μικρορωσικῶν παροιμιῶν. Χάρκωφ, 1896.

Λιτανικαί.

60. *Schleicher* Litauische Märchen, Sprichwörter usw. Weimar 1857.

Ἀρμενικαί.

61. *Joannissiany Abgar.* Hundert armenische Sprichwörter (Das Ausland 1871 σ. 403 κἑ).

Ἀσιατικῶν λαῶν σύμμικτοι.

62. *Bochet L.* Sentences,maximes et proverbes Mantchoux et Mongols. Par. 1875.

63. *Handjeri Al.* Proverbes et adages arabes, turcs et persans (Revue orientale et américaine. 1859 σ. 169 κἑ. 423 κἑ).

64. *Long J.* Eastern proverbs and Emblems. Lond. 1881.

65. *Morel A.* Les moralistes orientaux. Paris (Hetzel).

66. *Rhasis D.* Analecta. Constantinople 1889.

Ἀραβικαί.

67. *Freytag G. W.* Arabum proverbia. Bonnae 1838-1843.

68. *Socin Alb.* Arabische Sprichwörter u. Redensarten. Tübingen 1878 (Παροιμ. τοῦ Νοτ. Κουρδιστάν).

69. *Tallqvist Knut L.* Arabische Sprichwörter und Spiele. Helsingfors, 1897 (Συρίας).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Τουρκικαί.

70. *Ausland* 1872 σ. 1204 κἑ.

71. *Davis E. J.* Osmanli Proverbs and Quaint sayings. Lond. 1898 (ἡ πλουσιωτάτη τῶν συλλογῶν τουρκικῶν παροιμιῶν).

72. *Decourdemanche J. A.* Mille et un proverbes turcs. Par. 1878.

73. *Μαλοὺφ Ν.* Νασρεδὶν Χότζα ἀστεῖα, οἷς προσετέθησαν καὶ παροιμίαι τουρκικαί. Ἐν Σμύρνῃ 1861.

75. *Merx A.* Türkische Sprichwörter. Venedig, 1877.

75 *Μουσαίου Μ.* Χειρόγραφος συλλογὴ τῶν ἐν Λειβησίῳ ἐν χρήσει τουρκικῶν παροιμιῶν.

76. *Osmanische Sprichwörter* hsg. durch die k. k. orientalische Akademie in Wien. Wien, 1865.

Ἑβραϊκαί.

77. *Δανὼν Ἀβρ.* Χειρόγραφος συλλογὴ παροιμιῶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἐν Ἀδριανουπόλει Ἰσραηλίταις, εὐμενῶς ἀνακοινωθεῖσά μοι ὑπὸ τοῦ συγγραφέως. (Τὰς παροιμίας ταύτας μετέγραψε κατὰ παράκλησίν μου διὰ λατινικῶν χαρακτήρων καὶ ἐξελλήνισεν ὁ ἐν Τρικάλοις τῆς Θεσσαλίας Ἑβραϊστὴς κ. Ν. Πανταζῆς).

Ἰαπωνικαί.

78. *Valenziani C.* Proverbi Giapponesi (Rendiconti della R. Accad. dei Lincei. Roma 1896 τ. V).

Λαπωνικαί.

79. *Poestion J. C.* Lappländische Märchen, Volkssagen, Räthsel u. Sprichwörter Wien 1886.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΣΥΝΤΕΤΜΗΜΕΝΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΩΝ

Αἰσώπ. κωμ. — Βλ. σ. ϑ΄, 3-5.
— παρ. — βλ. σ. ι΄.
Altd. W. σ. ογ΄, 50.
Ἀν. ἐπ. = Ἀνατολικὴ ἐπιθεώρησις (σ. νγ΄, 62. 65).
Ἀποστόλ. = Μιχαὴλ Ἀποστόλη συναγωγὴ παροιμιῶν (CPG. II).
App. prov. = Appendix proverbiorum (CPG. I).
Ἄπτερ(α) — σ. νς΄, 81.
Ἀρ. = Ἀραβαντινός. σ. με΄. 41.
Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. = Ἀρχεῖα τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἀθ. 1892.
Ἀστ. Π. = Ἀστὴρ τοῦ Πόντου (σ. νη΄, 93).
B. = Βενιζέλου β΄ ἔκδ. (σ. μζ΄ ἀρ. 43).
B¹ = Βενιζέλου α΄ ἔκδ. (σ. μγ΄ ἀρ. 24).
Βάλληνδ. = Βάλληνδας (σ. νζ΄, 84).
Βάρνερ — Βλ. σ. κζ΄.
Bartholdy — Βλ. σ. λς΄, 6.
Βενετ. = Βενετοκλῆς (σ. νβ΄, 58).
Βερ. = Βερέττας (σ. μδ΄, 35).
βλ. = βλέπε.
Βλαστ. = Βλαστὸς (σ. ξ β΄, 123).
Βύρ(ων) — σ. νε΄, 74, 75. νς΄, 77, 79.
Βυζ. = Βυζαντίου Λεξ. (σ. μβ΄, 21).
CAF. = Comicorum Atticorum fragmenta, ed. Kock.
Carnoy — Βλ. σ. νϑ΄, 102.
Castagna — Βλ. σ. ο΄, 7.
Cels Gomis — σ. οβ΄, 32.
Χ. ἢ χειρ. = χειρόγραφον.
CPG. = Corpus paroemiographorum graecorum. Edid. Leutsch et Schneidewin. Gotting. 1839-51.
Cr. Anal. = O. Crusius Analecta critica ad paroemiographos graecos. Lips. 1883.
Cymtsof — Βλ. σ. οδ΄, 59.
D. = Düringsfeld (σ. ο΄, 1).
Dal — σ. οδ΄, 58.
Δάρβ. = Δάρβαρις (σ. μ΄, 18).
Davis — σ. οε΄, 71.
Δε. = Δεκιγάλλας (σ. μγ΄, 26).
Decourdemanche — σ. οε΄, 72.
Δημητρ. = Δημητρακόπουλος (σ. ξ γ΄, 135).
Δε. Στ. = Δεκιγάλλας (σ. μγ΄, 25).
Διογενιαν. = Διογενιανὸς (ἐν CPG. I).
Διογενιαν. Βι. = Διογενιανὸς ἐκ τοῦ Βιενναίου κώδικος (CPG. II).
Δωδώνη — σ. ξ γ΄, 132. ξδ΄, 139.
Δουκάγκιος — σ. ζ΄.
Dozon — σ. οβ΄, 42.
Ἐλπὶς — σ. ξγ΄, 136.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

Elter I = Ant. Elter Gnomica I. Sexti Pythagorici Clitarchi Evagrii Pontici sententiae. Lips. 1892 (Pars II. Bonn. 1892. III Bonn. 1893).
Elter II = Τοῦ αὐτοῦ Gnomica II. Epicteti et Moschionis quae feruntur sententiae. Lips. 1892.
Ἐφ. φιλ. = Ἐφημερὶς τῶν φιλομαθῶν. 1852-1881.
Ἐπιθεώρ. — σ. ξ΄, 103.
FCG. = Fragmenta comicorum Graecorum, ed. Meineke
Freytag — σ. οε΄, 67.
Gaidoz — σ. οα΄, 21.
Gaisford = Paroemiographi Graeci, ed. Th. Gaisford. Oxon. 1836.
Gaster — σ. οβ΄, 46.
Georgeakis — σ. ξβ΄, 126.
Giani — σ. ο΄, 8.
Giusti — σ. ο΄, 9.
Γούσιος — σ. ξβ΄, 127.
Γρηγόρ. Κύπρ. = Γρηγορίου Κυπρίου παροιμίαι (CPG. I).
Γρηγόρ. Κύπρ. Λ. = Τοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸν κώδικα τοῦ Λουγδούνου (CPG. II).
Γρηγόρ. Κύπρ. Μ. = Τοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸν κώδικα τῆς Μόσχας (CPG. II).
Hahn — σ. ογ΄, 44.
Haller — σ. οβ΄, 33.
Ἑβδομ. — σ. νη΄, 90.
Ἡμερ. Ἀν. = Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς (σ. νη΄, 91.
Ἑπτάλ. = Ἑπτάλοφος (σ. να΄, 55).
Ἑρμόδωρος — σ. κς΄.
J. = Jeannaraki (σ. νδ΄, 72).
Ἰωαν. = Ἰωαννίδης (σ. να΄, 56).
Κ. = Κρεμμύδης (σ. λς΄, 7).
Κ. α΄. = Κρεμμύδη ἀκολουθία (λς΄, 8).
Κα. = Καβαδίας (σ. νδ΄, 73).
Καμ. ἱστ. = Καμπούρογλους (σ. ξ΄, 104).
— Μν. = » (σ. ξβ΄, 118).
Καν. = Κανελλάκης (σ. ξ΄, 107).
Κασία = K. Krumbacher Kasia. München, 1897.
Κατζιούλη Ἐπίμ. = Ἐπίμετρον δημωδῶν παρ. τεργεσταίου χειρ. (σ. λα΄, 3).
Κατζιούλης — σ. κθ΄, 69 κξ.
Κατζιούλης-Φιλητᾶς—σ.λα΄, σημ.2.
Κ. β΄. = Κρεμμύδη Β΄ Ἀκολουθία (σ. λς΄, 9).
Κ. γ΄. = Κρεμμύδη Γ΄ Ἀκολουθία (σ. λθ΄, 16).
Köhler = σ. ογ΄, 54.
Κοραῆ Ἄτ. = Ἄτακτα (σ. μ΄, 17).
Κόσμος — σ. ξγ΄, 133.
Κουλουριώτης — σ. ογ΄, 45.
ΚΠ. = Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικὸς φιλολογικὸς σύλλογος, σύγγραμμα περιοδικόν.
Κρ. = Κράχτογλους (σ. νς΄, 82).
Krumbacher MGS. = Mittelgriechische Sprichwörter (σ. ς΄, ζ΄).
Krumbacher Sitzungsber. = Sitzungsberichte d. bayr. Akad. 1887 (σ. ς΄).
Kurtz Planud. — Βλ. σ. ς΄.
λ. = λέξις· οὕτω δηλοῦται καὶ ἡ κυρία λέξις, ὑφ' ἣν τάσσεται ἡ παρ.
Leake — βλ. σ. λη΄, 11.
Legai — σ. οα΄ 25.

НБУ ім. І. Мечникова

Λελ. ΔΑ. = Λελέκου Δημοτ. ἀνθολογία (σ. ν', 45).
Λελ. Ἐπ. — Λελέκου Ἐπιδόρπιον (σ. νη', 95).
Leroux — σ. οα', 26.
Littré Diction — σ. οα', 27.
Long — σ. οδ', 64.
Λουκᾶς — σ. νδ', 66.
M. = Mommsen (σ. νγ', 64).
Μα. = Μανιάρης (σ. μα', 19).
Μακάρ. = Μακάριος (CPG. II).
Μακρῆς — σ. νθ', 96.
Μαλοὺφ — σ. οε', 73.
Mant. pr. = Mantissa proverbiorum (CPG. II).
ΜΕ. = Σάθα Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη (σ. ς').
Μέλαινα — σ. νγ', 63.
Μέντωρ — σ. νγ', 60.
Merx — σ. οε', 75.
G. Meyer — σ. ογ', 46.
W. Meyer = Wilh. Meyer aus Speyer, die Urbinatische Sammlung von Spruchwesen des Menander Euripides und Anderer. München 1880.
MGS. — Βλ. Krumbacher σ. ς', ζ'.
Miller — βλ. Ζηνόβ. Ἀθ.
Mor. = Morosi (σ. νδ', 67).
Νεα. = Νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα (σ. νβ', 58).
Ne. = Negris (σ. μ', 20).
Οἰκονομόπ. — σ. νθ', 97.
Osm. Sprichw. — σ. οε', 76.
Otto = A. Otto die Sprichwörtes der Römer. Lpz. 1890.
Πανδ. = Πανδώρα 1850—1873.
παρ. = παροιμία.
Πασπάτ. — σ. νθ', 98.
Pasqualigo — σ. ο' 13.
Φαρδὺς — σ. νθ', 99.
Φρ. — Φρανζεσκάκης (σ. νζ', 87).
Pitrè — σ. οα', 15.
Πλανούδ (ης) — σ. ς'.
Πλουτάρχ. = Πλουτάρχου παροιμίαι αἷς Ἀλεξανδρεῖς ἐχρῶντο (CPG. I).
Πλουτάρχ. Boiss. = Πλουτάρχου ἐκλογὴ περὶ τῶν ἀδυνάτων (CPG. I).
Πλουτάρχ. Cr. = O. Crusius Plutarchi de proverbiis Alexandrinorum libellus ineditus. Gotting. 1887.
Πολίτου Γλυκᾶς — σ. ξδ', 137.
— ΔΠ. — σ. ξγ'. 134.
— Ἑρμην. — σ. ξδ', 138.
— ΝΕΜ. = Νεοελληνικὴ μυθολογία 1871-4.
Πυθαγορ. γνῶμ. = Pythagoreersprüche ed. Schenkl.
Quitard — σ. οα', 30.
Rhasis — σ. οδ' 66.
Rheinhold — σ. ογ' 47.
Ross — σ. μβ', 22.
RTP. = Revue des traditions populaires. 1886-1899.
Σ = Σακελλαρίου Κυπριακὰ (σ. ξα', 116).
Σ' = Σακελλαρίου Κυπρ. α' ἐκδ. (σ. να', 49).
Salvator — σ. νη', 94.
Sand (ers) — σ. μβ', 23.
Schleicher — σ. οδ', 60.
Socin — σ. οε', 68.
Στατ. = Στατιστικὴ (σ. με', 10).
Sternbach = Sternbach de gnomologio vaticano inedito ἐν Wiener Studien 1887-8.

НБУ імені І.І. Мечникова

Στοβ. Meineke = Ἰωάννου Στοβαίου Ἀνθολόγιον. Recognovit A. Meineke. Lips. 1857. τ. IV.

Στοβ. Wachsmuth = Io. Stobaei Anthologii libri dvo priores qvi inscribi solent Eclogae physicae et ethicae, recensvit C. Wachsmvth Berol. 1884.

Szelinski = V. Szelinski Nachträge zu Otto d. Sprichwörter d. Römer. Jena 1892.

Tallqvist — σ. οε΄, 69.

TGF. = Tragicorum Graecorum fragmenta, ed. Nauck.

Τρίμης — σ. ξβ΄, 129.

Valles — σ. οβ΄, 34.

W. = Wander (σ. ογ΄, 55).

Wuk — σ. οδ΄, 57.

Wunderer Polyb. = C. Wunderer Polybios Forschungen. Lpz. 1898 I.

ZA. = Ζωγράφειος ἀγών (σ. ξ΄, 110).

Zanne — σ. οβ΄, 37.

Ζηνόβ. = Ζηνόβιος (CPG. I).

Ζηνόβ. Ἀθ. = Ἀθωνικὴ συλλογὴ παροιμιῶν ἐν Miller Mélanges de littérat. grecque. Par. 1868.

〈 . . . 〉 = Διὰ τοιούτων γωνιωδῶν ἀγκυλῶν περικλείονται ὅσα κρίνονται προσθετέα εἰς ξένον κείμενον.

[. . .] = ὁμοίως τὰ διαγραπτέα ἐκ τοῦ κειμένου.

(!) = δηλοῖ ὅτι ἀπαραλλάκτως παρατίθεται ξένον κείμενον.

ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ

Ἐν σ. 433 στ. 1-2 γρ. «πράγματα πάγκοινα. Δι' ἄλλων εἰκόνων ἐκφράζουσι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν».

Ἐν σ. 519 σημ. 1. Ἀκριβὴς εἶναι ἡ μετάφρασις τοῦ ἱσπαν bayo διὰ τοῦ ντορής, διότι οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν λέγεται ὁ τοιοῦτος ἵππος, καὶ οὐχὶ κοῦλα. Ὁ δὲ doré λέγεται ντορὴς ἀνοιχτός.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

Α'.

ΣΥΛΛΟΓΑΙ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Α΄.

Αἰσώπου κοσμικαὶ κωμῳδίαι κατ' ἀλφάβητον.

---

1. Ἀρχὴ ἀηδίας, χαῖρε, φαλακρέ.
2. Ἄσπορος ἀγρός, ἀμέριμνος οἰκονόμος.
3. Ἀργῷ μαγείρῳ πάντα ἐκζεστά.
4. Ἀργὸς ἐργάτης δρέπανον ἀλλάσσει.
5. Ἀργὸς ἐκλάσθη, καὶ εἶπεν· «Αἱ εὐχαί μου ἐπληρώθησαν».
6. Βαλανεῖον ἔχω, καὶ οὐ λούει. Εἰ εἶχεν ἔλουεν.
7. Γὺψ κόρακα ἐγγυᾶται.
8. Γέροντα μοὶ εἶπας, κακόν μοι εἶπας.
9. Γραῖα ἰδοῦσα θόρυβον, εἶπεν· «Ἄνδρα μοι δότε».
10. Δειλοῦ μήτηρ οὐ κλαίει, ἀλλ' οὐδὲ χαίρει.
11. Δῶρα καὶ θεοὺς ἔπεισαν.
12. Εἰπὲ ἃ θέλεις καὶ ἄκουε ἃ μὴ θέλεις.

Ἐπιγραφὴ [φ. 28δ. Μον. φ. 530α. Μ.] κωμικαι Μον. — Αἰσωπος εἶπεν κοσμικᾶσ κωμωδίασ Μ. — καταλφάβητον Μον. — κ(α)τα ἀ. Μ.

1. ἀειδίασ, χαίρε Μ. — Παραλείπεται ἐν Rh Μ.
3. ἔκζετα Rh. Μ.
4. ἀλάσσει. Μ τίθεται ὡς πέμπτη, μετὰ τὴν κατωτέρω ἐν τῷ κώδ. τῆς Μ.
5. Ἀ. κλασθείς, αἱ εὐ. μου εἶπεν ἐ. Μον. Αργὸς εκλάσθη· καὶ ειπεν Μ.
6. Ει εἶ. Μ. Χωρίζεται εἰς δύο παρ. ἐν τῷ τῆς Μ. — Βαλ. ἔχει Rh. Μ.
7. εγγιᾶται Μ.
8. Ἑλλ. ἐκ τοῦ Rh. Μ.
9. ἄνδρους Rh. Μ.
10. Δ. γυνῆ — οὐδε καὶ χέρει. Μ. — Ἐλλείπει ἐκ τοῦ Rh. Μ.
11. ἔπεισε Μ.
12. Ε ειπὲ ἃ θελης· καὶ ἀκουσης Μ.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

13. Εὐτυχοῦντας μὴ ἐμπόδιζε, τὰς γὰρ ὥρας ἀπώλεσας.

14. Ζῆσον πρῶτον, εἶθ' οὕτως ζήτησον [φ. 530^{6} M.].

15. Τὰ πολύλαλα στρουθία πολλοῦ πωλεῖται.

16. Τῷ τράγῳ ὁ ἔριφος ἔλεγεν· «Ὦ πάτερ μου, οἱ μάγειροι ἀπέθανον». Κἀκεῖνος εἶπεν· «Οὐαί σοι, τέκνον, ὅτι εἰς ἰδιώτου χεῖρας μέλλεις ἐμπεσεῖν».

17. Τὰ μὴ ὄντα σὰ μὴ χάριζε.

18. Ἰδὼν ποτέ τις παλάτιον, τὸν ἑαυτοῦ οἶκον ἐνέπρησεν.

19. Τίς ποτε ἐξ ἀνάγκης τὰ ἴδια τέκνα ἐπώλει, καὶ ἄλλος ταῦτα ἐν πίστει ἠγόραζε.

20. Τὸ ταχὺ καὶ χάριν ἔχει.

21. Τίς ἑαυτῷ κακὰ ἐπίσταται;

22. ⟨Φ⟩αλακρὸς καθήμενος ἀπέναντ⟨ι⟩ κριοῦ ἐνύσταζε.

23. Τοῦ τρέχοντος ⟨μὴ⟩ τὸ σκέλισμα βλέπε.

24. Τὰ μεγάλα κέρδη μεγάλας ζημίας προξενοῦσιν.

25. Ὕβρις ἔρωτα λύει.

26. Ὕδωρ ἱστάμενον ὄζει.

13. Ε ευτυχούντας - απόλεσάς. M. Εὐτυχοῦντι Μον. Ἐλλείπει ἐκ τοῦ Rh. M.

14. πρώτον. εἰθούτως M. ῆσον Μον. — Διὰ τὴν παράλειψιν τῶν ἀπὸ τοῦ Ζ μέχρι τοῦ Τ παρ. ὁ βιβλιογράφος τοῦ Μονάχου σημειώνει: «⟨Δοκοῦσι⟩ μοι λείπεσθαι τῶν ἑπομένων στοιχείων ιδ' ἀπὸ τοῦ *η* ἕως τοῦ *σ*. Ζητητέον οὖν».

15. Τὰ λαλοῦντα στρ., πολοῦ M. πολύλαλλα Μον.

16. π(άτ)ερ μοι — ἀπέθανεν — ἐμπίπτειν. M. ἡ ἔρ. ἔ. Ὦ π. μοι Μον.

17. χαρίζου (ἐκ παραδιορθώσεως) Rh. M.

18. Τίς ποτὲ ἰδὲν παλάτιον. — ἐνέπρισεν. M. τὸ παλ. Μον. Ἡ ἀλφαβητικὴ τάξις ἀπαιτεῖ βεβαίως τὴν γραφὴν τοῦ κώδικος τῆς Μόσχας· προετίμησα ὅμως ὡς ὁμαλωτέραν τὴν ἑτέραν γραφήν.

19. ἐπώλησεν — ἠγόρασεν. M. ἐξανάγκης Μον.

20. [τ]ὸ ταχυ Μον.

21. ἐπίσταται. M. Μον. ἑαυτοῦ (ἐκ διορθ.) Rh. M.

22. κρύους M. Ἐν τῷ τοῦ Μον. ἐλλείπει ἡ παρ., ἀφεθέντος ἀντὶ ταύτης ἀγράφου χώρου 8 - 10 γραμμάτων. — ἀπεναντίους κρύους Rh. M.

23. μὴ ἐλλείπει ἐκ τοῦ τῆς M. ἐν δὲ τῷ τοῦ Μον. εἶναι ἐξίτηλα τὰ δύο γράμματα.

24. κέρδ(η) M. κερδία μεγάλην ζημίαν προξενεῖται. Rh. M.

25. Ἐξίτηλα τὰ δύο πρῶτα γράμματα. Μον.

26. ὄζη. M

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

27. Φάγῃ με λέων καὶ μὴ ἀλώπηξ.
28. Φαλακρέ, πῶς κατὰ τρίχα ἐμαδίσθης;
29. Φίλος βλάπτων οὐ διαφέρει ἐχθροῦ.
30. Φίλος καὶ ἵππος ἐν ἀνάγκῃ δοκιμάζονται.
31. Φάγῃ με ἡ διαφορὰ καὶ μὴ ἀλλότριος [φ. 531ˣ M.].
32. Φίλους κτίζε καὶ μὴ χρήματα.
33. Χωλῷ παροικήσας, ὑποσκάζειν μαθήσῃ.
34. Χρεώστης νεῦρα οὐκ ἔχει.
35. Χωρικοῦ ἐνθύμησις ἐνιαυτοῦ ζήτημα.
36. Χωρικὸν εὑρηκώς, ὄξος πότισον.
37. Χωρία κινεῖ ὄνομα λέοντος.
38. Ὦ καιρέ, διατὶ οὐ καλεῖς;
39. Ὠμόν, ἀλλ' ἐμόν.
40. Ὥρας μιᾶς ἔργον, ἐνιαυτοῦ μέριμνα.
41. Ὁ εἷς πυρετὸς καὶ τὰ πάντα κάτω.

27. φάγει M. Mον. ἁλώπηξ. M.
28. (φαλ)ακρὲ πᾶς κ(α)τὰ M. (φαλ)ακρὰ Mον. Ἄνευ ἐρωτηματικοῦ ἐν ἀμφοτέροις. — Παρελείφθη ἐν τῷ Rh. M.
30. ἐναναγκη M. (φίλος καὶ) ἀντεδοκίμαζον. Ἐξίτηλοι αἱ δύο πρῶται λέξεις. Mον.
31. φάγει M. Mον.
32 Ἐξίτηλοι αἱ τρεῖς πρῶται συλλαβαί, πλὴν τοῦ τόνου τῆς τελευταίας ἐν τῷ τοῦ Mον.
33. Χολῶ παροικίσας M.
34. Χρεώτης Rh. M.
35. Ἐλλείπει ἐκ τοῦ Mον.
36. ευρικὼς M. εὕρηκὼς Mον.
37. Χορεία κυνός M.
38 οὐκ αὐλεῖς M. — Ἐν τῷ τοῦ Mον. ἡ παρ. κεῖται μετὰ τὴν 40.
39. αλλεμοί. M. Συνάπτεται ἡ παρ. μετὰ τῆς προηγουμένης ἐν ἀμφοτέροις τοῖς κώδ. — Ἀμφότεραι δὲ παρελείφθησαν ὑπὸ τοῦ ἐκδότου ἐν τῷ Rh. M.
40 Ἐν τῷ τοῦ ***Mον.*** κεῖται πρὸ τῶν 38. 39.
41. εἶσ π. M. Ὦ εἷς πυρετός. καὶ Mον.

НБОНУ імені І.І.Мечникова

Β'.

(Κῶδιξ Βουλισμᾶ).

Ἐπιρρήματα τῶν ἀνθρώπων, διηρμηνευμένα παρὰ κυρίου Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ. Εἰσὶ γὰρ ὠφέλιμα.

α'. Εἶσαι καὶ κλέπτης καὶ σκουρός.

Κλέπτης μὲν ὁ Ἀδάμ, ὡς φαγὼν ἀπὸ τοῦ φυτοῦ, ἀφ' οὗ παρηγγέλθη μὴ φαγεῖν, ὁ αὐτὸς ὢν καὶ σκουρός, διὰ τὸ μετὰ τὸ πταῖσμα μὴ βαλεῖν μετάνοιαν· εἶπε δὲ ὅτι ἡ γυνή, ἣν ἔδωκάς μοι, ἐκείνη ἐποίησέ με φαγεῖν· καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ᾐτιᾶτο τὸν θεόν.

β'. Οἱ δύο τὸν ἕνα πείθουν τον καὶ οἱ τρεῖς κατάπονοῦν τον.

γ'. Τὰ σὰ ἐμὰ καὶ οἷος γελάσῃ.

δ'. Ἀπὸ κλέπτην κλέπτε καὶ κρῖμα οὐκ ἔχεις.

ε'. Οἱ τέσσαρες τοὺς τέσσαρας καὶ ἐνίκησεν ἡ θύρα.

ς'. Ὡς εὕρῃς τὸν καιρόν, φάγε καὶ τὸν λαγωόν.

ζ'. Καλὴ πετρέα ἄνω ἐκ τὸ ἀνῶγιν.

η'. Νὰ τὴν εἰπῶ καὶ νὰ σὲ ἀγαπᾷ.

θ'. Ἡ πτωχεία κατέδειξε τὰ μοναπλᾶ.

ι'. Μία χερέα νερὸ πνίγει με.

ια'. Ἀπὸ σαλοῦ καὶ μεθυστοῦ τὴν ἀλήθειαν ἄκουε.

ιβ'. Ὑπήγαμεν ὅπου μᾶς ἐχρεωστοῦσαν καὶ ἐχρεωστοῦμαν ἡμεῖς αὐτοῖς.

ιγ'. Μικρὸς τὸν μέγα δύναται, σκελέαν τὸν βάλλει καὶ αὐτός.

ιδ'. Τὸ ποιήσῃς πάθῃς, καὶ ἄλλο περισσότερον.

Αἱ ἀνορθογραφίαι δὲν σημειοῦνται. — Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ: Ἐπηριμάτων—

α', 2. ὡς φαγὴν. παρηνγκέλθην (ἡ τοιαύτη σύγχυσις τοῦ α' καὶ τοῦ γ' προσώπου συνηθεστάτη ἐν τοῖς τοιούτοις χειρογράφοις).

ζ'. ἀνω]ης

НБ ОНУ імені І. Мечникова

ιε'. Καθαρὰ καὶ κουβαρά, ὅλα ἡ χάρις δέχεται.

ις'. Ὁ λύκος τὴν τρίχα ἀλλάσσει, τὴν δὲ γνώμην οὐκ ἀλλάσσει.

ιζ'. Ἡ ἔρις καὶ ἡ ὕβρις οἴκους ἔκλεισαν, καὶ ἐγὼ καὶ ἡ πεθερά μου τὸν ἡμέτερον.

ιη'. Εἴχαμεν φίλον κηπουρόν, καὶ δίδαμέν του γέννημαν, καὶ ἔδιδέν μας λάχανα.

ιθ'. Ἄλλος ἔφαγε τὸν βοῦν καὶ εἰς τὴν οὐρὰν ἀπεστάθη.

κ'. Ἔργον τοῦ τελειώσαντος καὶ μὴ τοῦ ἀποκινήσαντος.

κα'. Ὅπου φιλεῖς μὴ δάνειζε, καὶ ὅπου ἀγαπᾷς μὴ σύχναζε.

κβ'. Ἐδῶ νὰ δῇς, οὐ μὴ ἐλθῇ; ὧδε νὰ ἦσαι καὶ νὰ δῇς.

Καταβὰς ὁ Ἰωάννης ὁ πρόδρομος ἐν τῷ ᾅδῃ, ἤρξατο καὶ τοῖς ἐν ᾅδῃ εὐαγγελίσασθαι τὴν τοῦ Σωτῆρος κατάβασιν· καὶ ἤρξαντο σκιρτᾶν οἱ προφῆται καὶ οἱ λοιποί. Καὶ στραφεὶς ὁ Ἅδης λέγει· Ὧδε ἂς ἔλθῃ, καὶ τότε δείξει ὑμῖν ὃ φρονεῖτε καὶ λέγετε. Τοίνυν καὶ καταβὰς ὁ κύριος ἡμῶν ἐν τῷ ᾅδῃ, ἔλυσε τὰ δεσμά, καὶ τοὺς μοχλοὺς συνέτριψε, καὶ τὰς πύλας συνέθλασε, καὶ αὐτὸν ὕπτιον τὸν ᾅδην ἐποίησε, καὶ δεσμήσας ἄπρακτον τοῦτον κατέστησε. Καὶ στραφεὶς λέγει πρὸς τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ. Καλῶς μοι ὁ Ἰωάννης ἔφησεν, Ὧδε νὰ δῇς, οὐ μὴ ἐλθῇ, τουτέστιν ὧδε οὐ χρονίζει;

κγ'. Κηπουρέ, συνέπαρε καὶ θέλω νὰ ποτίσω.

κδ'. Σαλοὺς καὶ ἐξήχους ὁ θεὸς οὐ κρίνει.

κε'. Πᾶν ζῷον τὸ ὅμοιον αὐτοῦ ἀγαπήσει.

κς'. Ἡ σκύλα σπουδαζομένη τυφλὰ κουλούκια ἐγέννησεν.

κζ'. Ὅσον ἐξεπορεύετο ⟨τὸ⟩ νὶν πά⟨λι⟩ν βελόνι σώζει.

Ἐνταῦθα ὁ σατανᾶς καὶ ἐκχθρὸς τῶν ἀνθρώπων διάβολος τὸν λόγον ποιεῖται, καί φησιν· Ὅσον ἂν ἐταπεινώθη⟨ν⟩ ὑπὸ τοῦ θεανθρώπου λόγου καὶ οὐκ ἐνεργῶν ὡς πρὸ τῆς αὐτοῦ καταβάσεως καὶ οὐδὲν κεντρῶσι τὰ βέλη μου ὁλικῶς τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι,

ιζ'. Ὁ Ἔρις καὶ ὁ Ὕβερις οἶκον ἔ.

κβ', 3 ευοινγελύσασθαι — ὐρξα(ν)το (σ)κυρτὰν —

κζ', 1. ἐξεπορεύετονηνπανδελὼν οισὸζοι.

πάλιν δὲ τὸ νὶν βελόνι σώζει, καὶ οὐ παύσομαι πλήττειν διὰ τῶν μιαρῶν βελῶν τούτους πάλιν.

κη'. Κόπτε χρέος, κόπτε λύπην.

κθ'. Ἡ γυνή μου ἐξωλόθρευσέ με ἐκ τοῦ οἴκου μου.

λ'. Τοῦ Αὐγούστου τὰ πεντάλιτρα τὸν Μάιον ἀναζητοῦνται.

λα'. Πρὸς τὰ σακκιὰ μερίζει ὁ Θεὸς τὴν κρυάδαν.

λβ'. Ταῦτ', ἃ μὲ συντυχαίνεις, εἶναι παλαιοῦ οὐρανοῦ ἀποκλάσματα.

λγ'. Εἴδαμεν καὶ φαλακρὸν ἀλλ' ὁ μυελός του ⟨νὰ⟩ φαίνεται, οὐκ ἔνι καλόν.

λδ'. Κάμνει ὁ πίθος καὶ ὁ ρογὸς καὶ ἀκού⟨ει ἡ⟩ κερὰ καματερή.

λε'. Τὸν κακὸν ὅλοι χρεωστοῦν τον.

λς'. Διπλὸν γὰρ σώζει καὶ μοναπλοῦν οὐ σώζει.

λζ'. Τὸν γάδαρον ἐκούρευσαν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην οὔλιζεν.

λη'. Εὗρε τὰ σάγματα εἰς κατάπετρα.

λθ'. Ἀφοῦ τὸν ἄγουρον πομπεύουσιν, πάλιν ταύτην κατορθώνει τὴν πομπὴν νὰ τοῦ ἀπομείνῃ.

μ'. Ἑκατὸν Παῦλοι ἀπέθαναν καὶ ὁ καθεὶς τὸν ἴδιον Παῦλον κλαίγει.

μα'. Οἰκονομήθη ἡ ἁγία Σοφία το ἐλᾶδι τῆς φόλλης.

μβ'. Ἃ μὲ γελάσῃς, νὰ βάλω τὸ ἱμάτιόν σου.

μγ'. Τῆς χήρας καὶ τῆς ὀρφανῆς, ὅσον τῆς κροῦς φουσκώνει.

μδ'. Κάτης καὶ ποντικὸς ἐμάχοντο, καὶ ὁ βλέπων ἐγέλα.

με'. Ὁ πτύων εἰς τὸν οὐρανὸν τὰ γένειά του πτύει.

μς'. Ἄλλος εἶχε τὸ κουδοῦνιν καὶ ἄλλος ἐκωδώνιζεν.

μζ'. Ἐδῶ μένω καὶ ἀλλοῦ φροντίζω.

μη'. Ὅπου ἔχει πολὺ πιπέριν βάνει κ' εἰς τὰ λάχανα.

μθ'. Ὅταν ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸ γέννημαν, ὁ διάβολος τὸ σακκίν.

ν'. Πτωχὸς καὶ πλούσιος ἂν δὲ τὸν βάλῃ, οὐδὲν κοιμᾶται.

να'. Γλυκὺν τὸ φαγεῖν, πικρὸν τὸ χέσειν.

κζ', 7 τονμεικρὼν βελῶν. (Νομίζω ἀναγκαίαν τὴν διόρθωσιν, ἀντὶ τοῦ "μικρῶν„ ὅπερ δὲν εἶναι τὸ ἁρμόζον ἐνταῦθα ἐπίθετον).

λη'. κατὰ πέτραν.

НБОНУ імені І.І.Мечникова

νϐ'. Ἀπόψε τὰ ἅγια κούντουρα καὶ αὔριον τῆς Ἀναλήψεως.
νγ'. Οἴδαμεν, γυνή, οὐ πλουτοῦμεν, κἂν ἂς φάμεν τὸ προζῦμιν.
νδ'. Σαρακηνὸν 'ς τὸ σπίτι σου, καὶ σὺ ὅπου θέλεις γύρευε.
νε'. Πρὶν πνιγοῦμεν, δὸς τὸν ναῦλον.
νς'. Ὅσοι σκύλοι κούντουροι, ὅλ' ἡμέτεροι γαμβροί.
νζ'. Ὁ κόσμος ἐποντίζετον, καὶ ἡ γυνή μου ἐστολίζετον.
νη'. Ὡς ἐδέξου τὰς πηκτάς, δέξου καὶ τὰς ἐμπηκτάς.
νθ'. Πρὶν τοῦ ποταμοῦ τὰ ἱμάτιά σου σήκωνε.
ξ' Ποντικοῦ βουλὰς κόψει κάτης.
ξα'. Εἰς ἄλλου τὸ γιβέντισμαν εὑρέθη ἄλλου ἄλογον.
ξϐ'. Ὅπου πολλοὶ πετεινοί, ἐκεῖ ἡμέρα οὐ γίνεται.
ξγ'. Ἀναλαμπὴ χειμῶνος, δάκρυα ποιμένος.
ξδ'. «Ἔλα, νὰ σὲ εἰπῶ εἰς τὸ ὠτίον. — Ἐγὼ τοῦ ὠτίου καμένη εἶμαι».
ξε'. Ἀπὸ πτωχὸν μὴ δανεισθῇς καὶ ἀκολουθᾷ σε.
ξς'. Ὅταν ψωριάσῃ ὁ γείτων σου ἐσὺ κεδρέαν ἀγόραζε.
ξζ'. Ἐὰν τὰ πρῶτα καλά, καὶ τὰ ὕστερα κακά, ὅλα κακά. Καὶ πάλιν· εἰ τὰ πρῶτα κακά, καὶ τὰ ὕστερα καλά, ὅλα καλά.
ξη'. Ἡ Γῆ ὤμοσεν τοῦ Οὐρανοῦ, μυστήριον μὴ κρυβήτω.
ξθ'. Ὡς ὁ κόσμος κι' ὁ Κοσμᾶς.
ο'. Τὰ ἑκατὸν προσκυνήματα ἄξια φόλλας οὐκ εἶναι.
οα'. Ὄψιμος γὰρ υἱὸς οὐχ ὁρᾷ τὸν πατέρα.
οϐ'. Μηδὲ τοῦ τρέχοντος, μηδὲ τοῦ διώκοντος.
ογ'. Ἔδωκάς μου καὶ ἔδωκά σε, καὶ εὐλόγησον εὔξου μου.
οδ'. Ἐγένετο ὁ ἐνάγων ἐναγόμενος.
οε'. Ἔπιε ὁ πτωχὸς τὸν οἶνον καὶ ἐλησμόνησε τὰ χρέη του.
ος'. Γέροντα Σαρακηνὸν γράμματα μὴ μανθάνῃς.
οζ'. Ὁ ἐλεῶν φλασκίν, χάνει ἀσκίν.
οη'. Ὅταν σὲ ταχθοῦν σιτάριν, τὸ σακκάκι σου καὶ τρέχε.
οθ'. Ἂν θὲ νὰ κάμνω νὰ πεινῶ, κἂν ἂς κοιμοῦμαι καὶ ἂς πεινῶ.
π'. Τὸ πρᾶμά σου ἀσφάλιζε, καὶ τὸν γείτονά σου κλέπτην μὴ τὸν κάμῃς.

Τέλος τῶν ἐπιρρημάτων.

Γ'.

(Ἀθωνικὴ συλλογὴ Ῥωσικοῦ κῶδ. 779).

[φ. 4ᵃ] α'. Ὄτα⟨ν⟩ εὕρα⟨μεν παπᾶν ἂς θάψωμεν⟩ τοὺς ζῶντας.

Ὄτα⟨ν⟩ ἦν ἐν σώματι ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωή, ὦ ἄνθρωπε, θάψε [δὲ] τὰς κακὰς συμβουλὰς καὶ τὰς πονηρὰς ἐνθυμήσεις· ὅτι ἐλθόντα ὁ θάνατος οὐκ οἶδας τί ποιήσεις· ὅτι ἐν τῷ ᾅδῃ οὐκ ἔστιν μετάνοια, οὐδὲ ἐλεημοσύνη. Καὶ λοιπὸν σπούδαξον ἵνα ποιήσῃς τὸ καλόν.

β'. Ἀφοῦ ἐψόφησεν τὸ φαρὶν ἐσφάλισαν τὸν στάβλον.

Ἀφοῦ ἔλθῃ ὁ θάνατος, καὶ τελευτήσῃς, ὦ ψυχή, ἀπομείνῃ δὲ τὸ σῶμα κενὸν καὶ ἀμέτοχον εἰς τὰς ἔρωτας(;), τὰς ποιοῦντας εἴτε καλὰ εἴτε φαῦλα·* ὅτι τὸ σῶμα νενεκρωμένον ὄν, οὐ δύναται ποιῆσαι οὔτε καλόν, οὔτε κακόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εὐλογηθήσεται.

γ'. Ὀκνὸν παιδίν, ὅλον νοῦς.

Ὀκνὸς ἄνθρωπος, τουτέστιν ἁμαρτωλός, κατὰ τὸ οὐδεὶς ἀναμάρ-

Πρὸ ἑκάστης παροιμίας δι' ἐρυθροῦ προτάσσεται ἡ λ. ***κείμ***(ενον) καὶ πρὸ τῆς ἑρμηνείας ἡ λ. ***ἑρμ***(ηνεία).— Τὸ ὑπογεγραμμένον ι σπανιώτατα σημειοῦται.

α'. Ἡ παρ. ἐξίτηλος· εὐανάγνωστοι εἶναι μόνον αἱ δύο τελευταῖαι λέξεις, ἐν ἀρχῇ δὲ διακρίνονται αἱ συλλαβαί: « Σότα εὔρχαι ». Νομίζω ὅτι διὰ τῆς συμπληρώσεώς μου ἀποκαθίσταται ἡ ἐξαφανισθεῖσα ἐν τῷ κώδικι παροιμία· ὑπολαμβάνω δὲ ταύτην ὡς τὸν παλαιότερον τύπον παγκοίνου δημώδους, ἧς τὰς παραλλαγὰς βλ. ἐν λ. παπᾶς ἀρ. 92 93. 103—107. Συνεπλήρωσα δ' ὁδηγούμενος ἔκ τε τῆς τελευταίας λέξεως καὶ ἐκ τῆς ἑρμηνείας, ἐξ ἧς συνάγεται ὅτι ἐν τῇ παρ. ἐγίνετο λόγος περὶ ταφῆς καὶ σπουδῆς πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργου τινός. Ἡ συμπλήρωσις βεβαιοῦται ἐκ τῆς καρπαθίας παραλλαγῆς (παπᾶς 92), ἥτις διετήρησε καὶ τὸν σύνδεσμον σόταν· — 2. Σότα ἦν— ψυχή. — 4. συμβουλὰς· — πονηρᾶς ἐνθυμήσεις· — ἐλθῶντα·— 5. οὐκέστιν· — 6. ποιήσεις —

δ', 1. Ἀφ' οὗ ἐ. τὸ φ. καφά(;)λισαν τον σταυλον. — Μέχρι τοῦ καφά τὰ γράμματα εἶναι μέλανα, νεωτέρᾳ χειρὶ γεγραμμένα ἐπὶ τῶν ἀφανῶν ὅλως ἐρυθρῶν. — 2. θάνατος· καὶ τελευτήσις ὦ ψυχῆ· ἀπομένη — 3 κενόν· — ποιοῦντας· εἴται καλλὰ — 4 ὧν — ποιήσαι οὖται καλὸν οὖται—

γ' 1 παιδιν — νοὺς. 2 Ὀκνὸς ἄ. τοὺτ. — οὐδεῖς — 3. ὅλλον νοὺς — 5 νοὺς — 6 συμπαθεῖς.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

τητος, εἰμὴ μόνος ὁ θεός· καὶ ὅλον νοῦς, ἤγουν μελετισμούς· ὅτι ὅλον λέγει ὁ ἁμαρτωλός, φάγε δὲ καὶ ἐμπλήσθητι ἐν ταῖς* τῶν ἀρετῶν τοῦ πλάνου βίου τούτου. Καὶ ὅλον νοῦς, ὅτι ὁ θεὸς ἐλεήμων ἐστὶν καὶ συμπαθής.

δ΄. Ἀηλὶ πτωχοῦ καὶ ὅταν ἐγεννᾶτο!

Ἀηλὶ τὸν ἁμαρτωλὸν τὸν ἄνθρωπον, τὸν βεβαρημένον ὑπὸ τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἀμέτοχον τῆς ἐλεημοσύνης· ⟨ὅτι⟩ ἀκούσει παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως τό, οὐκ οἶδα ὑμᾶς· καὶ τότε ἀηλὶ αὐτόν.

ε΄. Ἀφοῦ καταλυθῇ τὸ ἱμάτιον, ὅσο θέλεις ἐμπάλωνέ το.

Ἀφοῦ τελευτήσῃς, ὦ ἄνθρωπε, καὶ κοιμηθῇς ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, αἱ ἐλεημοσύναι σου οὐκ ὠφελοῦσιν· ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει· ἐν τῷ ᾅδῃ δῶρα οὐκ ἔστιν, οὔτε προσωποληψία, οὔτε ἐλεημοσύναι, οὔτε δάκρυα· ἀλλὰ τὸ ἐν τῇ ζωῇ σου ποιήσεις μετὰ σοῦ θὰ φθάσῃ κἄν τε καλόν, κἄν τε φαῦλον.

ς΄. Τὴν κεφαλὴ . . . νηφθα . . . . . .

Τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἀμέτοχον παντὸς [φ. 4^{6}] ἀγαθοῦ ὅσα θέλῃς κατήχιζέ τον, οὐκ ἀποστρέφεται· ὅτι λέγει ἐσυνείθισα καὶ ἐντρέπομαι τοῦ μεταστρέψαι εἰς τὸ ἀγαθόν.

ζ΄. Ἀστραπὰς ἀκούσει θέλεις καὶ βροντὰς ἀκούσει θέλεις, καὶ τὰ ὠά σου φύλασσέ τα.

Καὶ αὐτὸ τροποῦται· καί φησι, ὦ ἄνθρωπε, κἂν ἁμαρτίας θέλῃς ποιῆσαι καὶ πλεονεξίας καὶ ἀδικίας, καταλαλιάς, ψεύδη καὶ ἐπιορκίας, καὶ τὴν πίστιν φύλαττε ἐκ πάντων τῶν κακῶν ἐννοιῶν, ὡς ἵνα φυλά-

δ΄ 1 Ἀήλη — ἐγεννάτον. 2. Ἀήλή — 3. ἁμαρτιῶν 5 ἀήλή.

ε΄, 1 καταληθῇ τὸ ἱμάτιον — ἐμπάλονετο. 2 τελευτήσις—καὶ κοιμηθῆναι τῷ αἰώνι τοῦτω· αἱ αἰλεημοσύναι — 3 πρβλ. Ῥωμ. ϐ΄, 11. πρὸς Ἐφεσ. Ϛ΄, 9 πρὸς Κολοσσ. α΄, 25. — 4 οὔτε ἐλαιημοσύναι· οὔτε — 5 ζωή σου ποιήσας — φθάσω — 6 φαύλον.

ς΄, 1 ἐξίτηλα. Ἀλλ' ὡς εἰκάζομεν ἐκ τῆς ἑρμηνείας ἡ παρ. θὰ ἦτο ἴσως παραλλαγὴ τῶν ἐν λ. γάδαρος 67 καὶ σκύλος 90. (Πρβλ. καὶ Ἀποστολ. 1179). 2 θὲλεις κατήχηζέτον — 3 ἐσηνήθησα·

ζ΄ 1. ἀκούση — ἀκούση — 2 φύλασέτα. 4. θέλεις ποιήσαι — κατάλαλιας ψεύδους — 5 φύλαται — ἐνιῶν — φυλάξεισαι — 6 ἀνταποδώσεως -

НБ ОНУ ІМЕНІ І.І.Мечникова

ξει σε ⟨κύριος⟩ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς.

η'. Ὅπου πελεκᾷ πολλὰ παλούκια, τὸ ἓν εἰς τὸν κῶλόν του ἐμπαίνει.

Ὁ ποιῶν πολλὰς ἁμαρτίας καὶ ἀδικίας καὶ δυναστείας καὶ ζωὴν ἁρπάζων ἑτέρου καὶ μὴ μετανοῶν εἰς ἐπιστροφήν,* καὶ κράξει πρὸς Κύριον· ὅτι, ἐλέησόν με, Κύριε·* ἤγουν ἡ ψυχὴ χαθήσεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς φοβερᾶς ἀποφάσεως.

θ'. Τὸν γάιδαρον ἐκούρευσαν καὶ ἀπὸ τὴν οὔλην οὔριζε.

Γάιδαρον ὁ λόγος ἐνταῦθα λέγει τὸν δόλιον ἄνθρωπον, τὸν ἀποτασσόμενον ⟨τὰ⟩ τοῦ κόσμου, ⟨καὶ συγχωρούμενον⟩ τοῦ μηκέτι ἅψασθαί τινος· καὶ μετὰ ὀλίγον καιρὸν ἐπιστρέφει, καὶ πάλιν ἁμαρτάνει, ἐφ' οἷς ἀπετάξατο· διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν οὔλην οὔριζεν.

ι'. Ἀλλὶ τὰ σώματα εἰς τὴν κακοπετρίαν.

Ἐνταῦθα δὲ ὁ λόγος τὰ σώματα λέγει τὰ βάρη τῶν ἁμαρτιῶν· κακοπετρίας δὲ τὰ ἐν τῷ ἀέρι κρεμάμενα τελώνια, ὡς ὁ τῆς Κλίμακος Ἰωάννης φησί· καὶ οἱ ἔχοντες πεπληρωμένον τὸν γόμον αὐτῶν, λέγω δὴ τὰς ἁμαρτίας, ἐμπόδιον εὑρήσουσιν τοὺς φορολόγους τοῦ αἰῶνος τούτου.

ια'. Τὸν ἄγουρον, τὸν ἐπόμπευαν, ἀπὸ μιᾶς πομπῆς οὐκ ἦτον.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος ἄγουρον τὸν διάβολον λέγει· πομπεύουσιν [τοῦτον] οἱ ἄνθρωποι διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως τὰς αὐτοῦ μεθοδίας καὶ ἐνέδρα· καὶ οὕτως θεατριζόμενος ὁ ἐχθρὸς τῆς δικαιοσύνης, ὡς ἄγουρος, οὐκ ἔδεισε τὸ σύνολον· ἀλλὰ σπεύδει παντοίως ἐν παντὶ ὥρᾳ τε καὶ ἡμέρᾳ καὶ νύκτᾳ τοῦ παγιδεῦσαι τὸ ⟨γένος τῶν ἀνθρώπων⟩· [φ. 5ᵃ].

η' 1. πελεκά — κολον — 2 ἐμπένει. 4 ἁρπάζων — 6. φοβέρας —

θ', 1 ὀρθότερον ἐν ἄλλοις χ(φοις: ἀπὸ τὴν ἄλλην οὔλιζε. 2 ἐν ταύθα — 3 Συνεπλήρωσα ἐκ τοῦ Βατικανοῦ κώδ. 695.

ι', 1 Ἀλεῖ — 2 βάρει — 4. πεπλιγμένον τὸν ἡγεμόνα· αὐτὸν λέγει διὰ τὰς ἁ.—Περὶ τῶν τελωνίων βλ. τὴν ἐμὴν Νεοελλ. Μυθολ. σ. 318 κέ.

ια', 1 μιάς — εἶττον. 2 τούτον — 4. καὶ αὐτὸς θ. — ὡς ἄγουρον οὐκ ἔδησε τὸ σύνολλον. 5 παντίως — 6 παγειδεύσαι — Συνεπλήρωσα τὸ χάσμα ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς παραλλαγῆς τῆς παρ. ταύτης ἐν τῷ Βατικανῷ (Krumbacher MGS. σ. 97, 27).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ιβ'. ⟨Ἑκατὸν Παῦλοι ἀπέθανον καὶ ὁ καθεὶς⟩ τὸν ἴδιον ⟨Παῦλον ἔκλαιεν⟩.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος τοῖς πᾶσιν ⟨λέγει⟩, ὅτι πολλοί εἰσιν ἁμαρτωλοί, οἳ καὶ ἥμαρτον, ἀλλ' οὐδεὶς ὑπὲρ ἄλλου ἀπολογήσεται· ἀλλὰ ἕκαστος δώσει λόγον ὑπὲρ τῶν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ διὰ λόγων καὶ ἔργων καὶ ἐνθυμήσεως ⟨ἁμαρτημάτων⟩, ὧν ἕκαστος ἔπραξεν καὶ οὐκ ἐξωμολογήθη, καὶ συγχώρησιν παρ' ἑτέρου οὐκ ἔλαβεν.

ιγ'. Οἰκοδομήθη ἡ ἁγία Σοφία μὲ τῆς φόλλης τὸ ἐλᾶδιν.

Ὁ λόγος δηλοῖ ὅτι ηὐφράνθη ὁ φιλάνθρωπος θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τοῖς δύο ὀβολοῖς τῆς χήρας ἐκείνης, ⟨τῆς⟩ ἐπὶ τῷ γαζοφυλακίῳ βαλούσης. Καὶ οὐ μόνον ⟨ὁ⟩ ὀβολὸς ἢ ὁ βραχὺς ἄρτος ἢ ⟨ὁ⟩ ὀλίγος οἶνος εὐφραίνει τὸν θεόν· ἀλλὰ τί φησι πρὸς ἡμᾶς ὁ Σωτήρ, ἄκουε: Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὅστις ποτίσῃ ἓν ποτήριον ὕδατος ψυχροῦ, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ηὐφράνθη ὁ ⟨θεὸς⟩* τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

ιδ'. Σήμερον ἄς σε λούσωμεν, αὔριον ἄς σε λούσωμεν, ὡς που τὸν ἐκούρευσαν.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος λέγει· πρὸς τὸν ἄνθρωπόν φησι, καὶ λέγει. Ὦ ἄνθρωπε, σπούδαξε καλὸν ποιῆσαι καὶ μὴ βραδύνῃς, ὅτι οὐκ οἶδας τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα· καὶ μὴ εἴπῃς ὅτι σήμερον μετανοήσω, αὔριον μετανοήσω, αὔριον ποιήσω τὴν ἐλεημοσύνην, καὶ ἔλθῃ ἡ ὥρα, ἣν οὐ προσδοκᾷς, καὶ κενὸς ὑπομείνῃς εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον.

ιβ' 1. 2. Μετὰ τοῦ τέλους τῆς προηγουμένης παρ. συνεφθάρη καὶ ὁ τελευταῖος στίχος τῆς σελίδος τοῦ κώδ., ὁ περιέχων τὸ πρῶτον μέρος τῆς προκειμένης παρ. Τοῦ δὲ λοιποῦ μέρους περιεσώθησαν μόνον αἱ δύο λέξεις « τὸν ἴδιον » Συνεπλήρωσα ὅμως τὴν παρ. ὁδηγηθεὶς ἐκ τοῦ κώδ. τῶν Ἰβήρων Δ, 39 καὶ ἐκ τοῦ Μαρκιανοῦ Η. (παρὰ Krumbacher MGS. 82, 25). — 4 οἷον καὶ — οὐ δεῖς — 6 ὧν ἕκ.

ιγ', 1. Οἰκοδομήθη — φόλης τὸ ἐλάδην. 2 δειλή· 4. βαλοῦσα. — ὀβολόν — ὁ λίγος (δύναται ὅμως νὰ θεωρηθῇ ὡς ὀρθῶς ἔχον καὶ τὸ λίγος, δημωδῶς ἀντὶ τοῦ ὀλίγος). — 5 ἀλλατί φησί — 6 ὥστις ποτίσει — Ἡ εὐαγγελικὴ βῆσις ἐκ τοῦ Μάρκ. θ', 41.

ιδ' 1. ασελούσωμεν· αὔριον ἀσελούσωμεν — 4 σπούδαξαι — ποιεῖσαι — 5 μετανοῆσω· αὔριον μετανοῆσω αὔριον — 7 ἢ οὐ προσδοκάς· —

НБ ОНУ імені І.Мечникова

ιε'. Ἂν ἴδῃς φρόνιμον ὅτι τρέχει, ἀπὸ μωρὸν ἕνι κομπω-
⟨μένος⟩.

Τοῦτο περὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος λέγει· ὅταν ἀπατηθῇ ἡ ψυχὴ εἰς ἐπιθυμίαν κακήν, ἀπὸ τοῦ σώματός ἐστιν· καὶ πλανᾶται εἰς τὰ τοῦ κόσμου τούτου πρόσκαιρα καὶ μάταια καὶ πρὸς ὀλίγον φαινόμενα, καὶ ἀπολαύει ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ εἴτε καλοῦ εἴτε πονηροῦ, ἔμπροσθεν τοῦ φιλανθρώπου καὶ ἐλεήμονος θεοῦ.

ις'. Γλυκὺν ⟨τὸ⟩ φᾶν καὶ πικρὸν ⟨τὸ⟩ χέσειν.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν πλούσιον καὶ ἀμετάδοτον ποιεῖται καί φησι· ὅτι γλυκύν ἐστιν τὰ μάταια τοῦ ὁρωμένου κόσμου τούτου· πικρὰ δὲ [φ. 5[6]] εὑρῃ ἐν τῇ καμίνῳ τοῦ αἰῶνος ἐκείνου.

ιζ'. Οἶδα, οὐκ οἶδα, ⟨γυνή, οὐ πλου⟩τοῦμεν, καὶ γὰρ ἂς φάμεν τὸ προζῦμιν.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν ἄνθρωπον λέγει· Ὦ ψυχή, ἐπεὶ οἶδας ὡς τὰ τοῦ κόσμου τούτου ῥευστά, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον οὐκ ὄντα, καὶ ⟨ὡς ὁ σήμερον πλούσιος αὔριον⟩ πένης, κατὰ τὸν Ἐκκλησιαστήν, τὸν λέγοντα· Ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης· κἂν ἂς φάγωμεν τὸ προζῦμιν, τουτέστι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἵνα εὑρεθῶμεν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ καθαροί, καὶ οὐ μὴ αἰσχυνθῶμεν κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν.

ιη'. Πρὶν πνιγοῦμεν, δὸς τὸν ναῦλον.

Ἐνταῦθα ⟨ὁ λόγος ἀναφανδὸν βοᾷ, τοῖς πᾶσιν⟩ νουθετῶν καὶ λέγων· Ὦ ἄνθρωπε, πρὶν πνιγῇς ἐν ταῖς βιωτικαῖς τοῦ βίου τούτου φροντίσι, καὶ πρίν ⟨σε⟩ καταλάβῃ ὁ θάνατος, πρὶν ν' ἀρρωστήσῃς ταπεινώθητι· οὐ γὰρ οἴδαμεν, ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται· καὶ δὸς τὸν

ιε', 1. ὅτι τὸ ἔχει — Διώρθωσα καὶ συνεπλήρωσα τὴν παρ. ταύτην, ὁδηγηθεὶς ἐξ ἄλλης παραπλησίας βυζαντινῆς, ἣν βλ. ἐν λ. τρέχω ἀρ. 7 — 3 Τοῦτω — 4 ψυχῆ· — πλανάται — 5 πρόσκερα — ὀλίγον φαινόμενος. 6 εἴτε —

ις' 1 Γλυκὴν — χέσιν. 2 ἀμετάδωτον ποιήται — 3 γλυκὴν —

ιζ' 1 . . . ποῦμεν — 2 προζύμην. — 3 ψυχῆ· ἐπεί — 5 πενῆς — 6 καὶ ἂς φ. — 7 προζύμην· τοῦτέστι — 9 ἔργα αὐτῶν.

ιη' 1 πνυγοῦμεν — αὔλον. 2. Συνεπλήρωσα ἐκ τοῦ H. (Krumbacher MGS. σ. 86). — 3 πνυγῆς — 4. φροντήσι· — ἀρωστήσῃς ταπεινόθητι — 6 αὖλον — 7 ἐκεί —

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ναῦλον διὰ τὸν Κύριον, ἵνα ἀκωλύτως περάσῃς τὰ διαβήματα ἐκεῖνα, τὰ μεγάλα καὶ δύσκολα ἐκεῖ⟨να⟩ κολαστήρια τῶν τελωνίων τοῦ ἀέρος, τοῦ πυρὸς τοῦ ἀσβέστου.

ιθ'. Ὁ κόσμος ἐποντίζετον καὶ ἡ ἐμὴ γυνὴ ἐστιλιβώνετον.

Ὁ λόγος οὗτος πρὸς τὸν ἄνθρωπόν φησι καὶ διαγορεύει. Ὁ νοῦς ⟨βλέπων⟩ τὴν ψυχὴν ποντιζομένην εἰς τὰ τοῦ κόσμου τούτου ἁμαρτήματα, λέγει· ὁ κόσμος ὅλος ⟨ποντίζεται, τουτέστιν ἡ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ διαβόλου κεκρατημένη, καὶ ἡ ἐμὴ γυνὴ⟩ καλλωπίζεται ⟨ἤγουν τὸ σῶμα, τὸ τερπόμενον⟩ εἰς τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου τούτου· καὶ γυνὴ ὀνομάζεται τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχήν.

κ'. Ὡς ἐδέξω τὰς πηκτάς, δέξου καὶ τὰς ἐμπηκτάς.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ποιεῖται. Καί φησι· ὦ ψυχὴ καὶ σῶμα σύ, [λέγει], ὡς ἐδέξου καὶ εὐφραίνου ἐν ταῖς γλυκείαις τρυφαῖς ⟨τοῦ κόσμου τούτου⟩, δέξου καὶ τὰς ἐμπηκτάς, ἤγουν τὰς αἰωνίους κολάσεις

κα'. Πρὶν ποταμοῦ τὰ ἱμάτιά σου σήκωνε.

Καὶ πάλιν ὁ λόγος πρὸς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα λέγει, ὅτι, ⟨ὦ ψυχή, τί ἀμελεῖς καὶ⟩ οὐδὲν σπεύδεις ἐν τάχει καὶ οὐκ ἀπορρίπτεις ὄπισθεν τὰ ῥερυπωμένα καὶ τὰ κατάσαθρα ⟨καὶ ἐρ⟩ρακωμένα ἱμάτια τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος πρίν σε μέλλει περᾶσαι τὸν πύρινον ἐκεῖνον ποταμὸν καὶ ἀποφανῶσίν σου αἱ πράξεις, ἃς ἔπραξες ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ.

κβ'. Εἴδαμέν σε καὶ εἰς τὰ Φῶτα, τὸ κερίν σου φόλλη.

Φῶτα μὲν λέγονται αἱ ἡμέραι οὗται· κερὶ δὲ οἱ καιροί, οὓς ποι- [φ. 6ᵛ] οῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἐνταῦθα· φόλλα δὲ ἡ μικρὰ ἐλεημοσύνη, [τὴν] ὅπερ ἀποδίδεις πρὸς τοὺς δεομένους· καὶ ἐὰν μικρὰν ἐλεημοσύνην ἔχῃς, σωθήσεται δι' αὐτῆς ἡ σὴ ψυχή.

ιθ', 1 ἐμοὶ γ. ἐπληβόνετον. 2. νοὺς — 4 - 6 Συνεπλήρωσα συμφώνως πρὸς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Η. — 6 καλλοπίζεται — 7 γυνῆ —

κ' 1 πυκτὰς — ἐμπυκτάς. 2 τοῦ σώματος — 4 τροφαῖς — ἐμπυκτάς —

κα' 1. ἱμάτιά σου σύκονε. 3 οὐδὲ σ. — ἐντάχυ — 4 κατασαθρακομένα — 5 μέλη περάσε — 6 ἀποφανώσιν — τοῦτω.

κβ' 1 φολι. 2 κεροὶ δὲ οἱ κεροί — 3 φόλα — 5 ἔχεις — ἡ σὺ ψυχῆ.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

κγ'. Ὅταν ηὔραμεν τὸ σῖτον, ἐπῆρεν ὁ διάβολος τὸ σακκί μου.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν ἄνθρωπον λέγει· ὅταν ἴδῃ ὁ διάβολος τὸν ἄνθρωπον ἐν καλῇ ἐνθυμήσει καὶ καλῇ καταστάσει πρὸς τὸ σωθῆναι, ἐπαίρει τὸ σακκὶν αὐτοῦ, τουτέστιν μεταστρέφει αὐτὸν εἰς ἐπιθυμίας κακάς, καὶ μολύνει αὐτοῦ τὸ σῶμα, καὶ τὴν ψυχὴν ποντίζει διὰ τῶν ἐνθυμήσεων καὶ πονηρῶν ἔργων.

κδ'. Κρασοβολέα καὶ ῥαβδέα ποτὲ οὐκ ἐλησμονᾶται.

Καὶ αὐτὸ ἑρμηνεύεται. Κἂν δικαιοσύνας, κἂν ἁμαρτίας ποιήσῃς, ὦ ἄνθρωπε, οὐκ ἐλησμονᾶται, ἀλλὰ μέλλει ἀποφαίνεσθαι πρὸς τὸν ἐκεῖ κριτήν, ⟨τὸν⟩ φοβερὸν καὶ ἀπροσωπολήπτην· καὶ δῴη σοι Κύριος, κατὰ τὸ γεγραμμένον· οἱ καλῶς ποιοῦντες τὴν ἐλεημοσύνην ⟨ἀκούσουσι⟩ τὸ δεῦτε οἱ εὐλογημένοι· οἱ δὲ κακοὶ καὶ ἁμαρτωλοί, ὡς ἐμὲν τὸν πολυαμάρτητον, τὸ δεῦτε οἱ εὐλογημένοι οὐκ ἀκούσω, ἀλλὰ τὸ ἀπέλθετε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι.

κε'. Τῶν φρονίμων τὰ παιδία πρὶν πεινάσουν μαγερεύουν.

Τῶν ἐλεημόνων τὰ παιδία πρὶν πεινάσουν μαγερεύουν, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ· Ἐγὼ εἶπα, ἐὰν μὴ τὴν ἀκακίαν τελειώσουν, οὐ μὴ σωθοῦσιν.

κς'. Ὅπου θέλει νὰ σὲ ποιήσῃ ἀμαγέρευτον, λέγει σε, τὸ μακέλλι κρέας οὐκ ἔχει.

Κατατροποῦται καὶ αὐτό, ὅπου θέλει νὰ σὲ ποιήσῃ ἁμαρτωλὸν καὶ ἀμέτοχον τῶν ἀγαθῶν τοῦ κυρίου· λέγει δέ, τὸ μακέλλι κρέας οὐκ ἔχει, τουτέστιν ἐν τῇ κρίσει φόβον μὴ ἔχῃς, ὅτι ἐλεήμων ἐστὶ καὶ φιλάνθρωπος· σὺ δὲ ἄνθρωπε, βλέψον πρὸς τὰς καλὰς ἀρετάς, ἵνα σωθῇς.

κγ' 1. σήτον — σακημου. 2 ἴδει — 3 καλὴ κ. 4. ἐπέρει —

κδ' 1. οὐκελισμονατέ. 2 αὐτῶ — 3 ελισμονᾶται. ἀ. μέν. ἀποφένεσθαι — 8 ἀπέλθατε.

κε' 1. ποινάσουν — 2. ποινάσουν μαγερέβουν. 3 Πρβλ. Α' Ἰωάνν. δ', 17-18. 4 σωθούσιν.

κς' 1 μακέλι — 3 θέλεις νά σε ποιήσω — 4 μακέλι — 5 τοῦτέστιν — μὴ ἔχεις — 7 σωθεῖς.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

κζ'. Ὅσα θέλῃς ἃς μὲ λέγῃς· ἐγὼ κυρὰ Βαρβάρα ἀκούω.

Ὅσα θέλῃς ποιῆσαι πρὸς τὰ τοῦ κόσμου τούτου ἁμαρτήματα, οὐ μὴ εἰσέλθῃς ἐν τῷ παραδείσῳ, ἐὰν μὴ μετανοήσῃς καὶ ἔλθῃς ἐν ἐλεημοσύνῃ· ὅτι ἐγὼ κυρὰ Βαρβάρα ἀκούω, τουτέστιν ἐγὼ ἐκ τοῦ παραδείσου ἐδιώχθην, καὶ πάλιν σπουδάζω τοῦ στραφῆναι ἐκεῖ.

κη'. Ἐκεῖ ὅπου ἔμεινες ἐσύ, ἐγὼ ψύλλους ἀφῆκα.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν ἄνθρωπον λέγει, ὅτι ἐνταῦθα, ὅπου μένεις, ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ψύλλους ἄφες, τουτέστι καλὰς ἀρετάς, ἐλεημοσύνας, πίστιν, ἐλπίδα, ἀγάπην, [φ. 6^{ρ}] μακροθυμίαν καὶ σωφροσύνην, ἵνα ἔξῃς ἔλεος ἐν ἡμέρᾳ, ἣν οὐ προσδοκᾷς, καὶ ἐν ὥρᾳ, ἣν οὐ γινώσκεις.

κθ'. Ὀργὰς . . . . . κτηνε(;) ἐγέμισας(;)

Ὁ συμπεριφερόμενος μετὰ σοφῶν, σοφὸς ἔστω· ὁ δὲ συμπεριφερόμενος μετὰ ἀσόφων καὶ αὐτὸς ἄφρων λογισθήσεται παρὰ τῷ θεῷ.

λ'. Κακὰ σὰν τὰ ἐψάλαμεν ὅτι ὁ νεκρὸς ἠγέρθη.

Κακά εἰσιν τὰ ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἁμαρτήματα, διότι ἐν ⟨τῷ⟩ σώματι καὶ ἐν τῇ ψυχῇ παραμένουσι ἐν τῷ μνημείῳ, ἐγερθήσονται δὲ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ· καὶ ἀποδώσει ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν ὁ ἀπροσωπόληπτος κριτής.

λα'. Πολέμα ὡς πολεμᾷς, ἀμὴ ὁ θεὸς θεωρεῖ.

Πολέμα εἴ τι βούλεσαι, ὦ ἄνθρωπε, ἀμὴ ὁ θεὸς θεωρεῖ σε, διότι οὐκ ἔστι κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται· καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ βλέπων σε ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ, τουτέστιν ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων ἁπάντων, ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων καὶ πάντων τῶν πολυομμάτων ἑξαπτερύγων, τῶν παριστημένων τὸν θρόνον τοῦ φοβεροῦ κριτοῦ.

κζ' 1 θέλεις — λέγεις — 2 θέλεις — 5 ἐδιῶχθην. — στραφήναι

κη' 1. ψύλους — 3 ψύλους — 4 πίστην — 5 ἔξεις — ἣ οὐ προσδοκάς — ἣ οὐ γινόσκεις.

κθ'. 1. Δυσχερὴς ἡ ἀποκατάστασις τῆς παρ., ἥτις ἴσως εἶναι ὁμοία τῇ παρὰ Πλαν. 191. — 2 σοφῶς ἔ. —

λ' 1. ἐψάλλαμεν — 3 σῶματι — παριμένουσι, —

λα' 1 πολεμὰς — 2 θεωρείσαι — 3 Λουκ. η', 17. — Μάθ. Ϛ', 6. — 4 ἀποδώσι — 6 πολυομάτων ἑξαπτ.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

λδ΄. Ὄξινα κρασία καὶ πρᾶσιν ⟨θέλει⟩.

Ὄξινα δέ εἰσιν τὰ τοῦ αἰῶνος τούτου ἁμαρτήματα, πρᾶσις δὲ *μετὰ ἀβουλίας· καὶ ἐμπλήσεται συνέσει κακίας καὶ πονηρίας· διὰ τοῦτο πρᾶσιν θέλει τὸ κακὸν κρασί, ἤγουν πρᾶσιν θέλει ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος, πρὶν λυθῇ ἡ πανήγυρις τοὺ κόσμου τούτου· καὶ ἄλλον(;) πατὴρ τὸν υἱὸν οὐκ ἐλεεῖ, οὐδὲ υἱὸς τὸν πατέρα.

λγ΄. Ὁ μωρὸς οὐδὲ ὑπᾷ μίαν, ἀμὴ ὑπᾷ δύο.

Τοῦ ἀνθρώπου ἡ ψυχὴ οὐκ ἀφίσταται ἀπ᾽ αὐτοῦ μίαν, ἀλλὰ δύο· πρὸς τὸν λέγοντα, ὅτι ὑπάγωμεν ὁδὸν τὴν αἰώνιον, πρὸς τὸν μόνον θεὸν τὸν αἰώνιον· ἡ χώρα ἐκείνη ἀγνώριστος· καὶ ἐν τούτῳ ἀγωνιστῶμεν πάντες, ἵνα μὴ κριθῶμεν μωροί, ὡς υἱοὶ τοῦ Κάιν, ὅτι κατεστρώννυον ἐπὶ τὰς θυγατέρας Ἄβελ, διὰ τοῦτο ἔλαβαν παρὰ Κυρίου ἀντὶ εὐλογίας κατάραν.

λδ΄. Καλὴ μάννα, ἀμὴ πατρ..ὸς οὐ μή σε λείψῃ.

Καλὸν ἀγῶνά σοι ποιεῖσαι, ὦ ἄνθρωπε, ἐν τῷ βίῳ τούτῳ· ἀμὴ μητρυιὸς οὐ μή σε λείψῃ· τουτέστιν ἡ πατρίδα ἡμῶν παράδεισος οὐ μή σε λείψῃ καὶ τὰ αὐτοῦ ἀγαθά, τὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ δικαίως ἱσταμένους, τοὺς ποιοῦντας τὴν καλὴν μάνναν, τουτέστιν τὴν καλὴν πολιτείαν.

λε΄. Τὸ δένδρον μὴ ἐπαινέσωμεν, ὥστε νὰ φάμεν τὸν καρπόν.

Τὸν ἄνθρωπον, τὸν ποιοῦντα καλῇ καταστάσει καὶ σωφρονήσει, τοῦτον μὴ ἐπαινέσωμεν [φ. 7ᵛ], ὡς ἵνα μὴ ὁ ἐχθρὸς φθονήσῃ αὐτὸν καὶ κάμῃ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τοῦ καρποῦ ποιήσῃ· τουτέστι, ὅταν ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος τούτου· τότε καὶ τοῦ καρποῦ ἔφαγεν, τό, ἐθάφθην μετ᾽ αὐτοῦ, κἄν τε ἀγαθόν, κἄν τε κακόν.

λδ΄. 1. Ὄξυνα — πράσιν. 2 Ὄξυνα — πράσις — 4 πρα — πρα — 5-6. Γρ. ἐν δὲ τῷ ἄλλῳ (;) — οὐκ ἠλεᾶ οὐδὲ νίός —

λγ΄ 1. μὴ — 2 ψυχῆ — μύλων ἀλλὰ δύο — 6 κατεστρόνιον — Πρβλ. Γεν. Ϛ΄, 2-3.

λδ΄ 1 καλὴν μάνα, ἀ. πατρίους — λίψει. — Ἐν τῇ ἑρμην. ἀντὶ πατρυιὸς κεῖται μητρυιός. 2 σε ποιῆσαι — 3 μητρίως — λήψει — 4 λήψειν — 5 δικαίους — μάναν —

λε΄ 1 ἐπενέσωμεν — φᾶμεν — 3 ἐπενέσωμεν — 4 κάμει — ποιήσει — 6 Γρ τουτέστιν ἐθάφθην = ἐτάφη.

НБ ОНУ имени И.И. Мечникова

λς'. Κ⟨ροῦν⟩ τὴν αἶγαν ἐκ τὸν πισινόν, καὶ γεννᾷ ἐκ τὸ κέρατον.

Αἶγαν δὲ τοῦτο καλοῦμεν τὴν ἀνθρωπίνην ἡμῶν φύσιν, τὴν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ πλασθεῖσαν. Κροῦν δὲ ταύτην, οἱ τοῦ ἐχθροῦ παγίδες καὶ ἐνέδραις καὶ οἱ πειρασμοί. Καὶ γεννᾷ ἐκ τὸ κέρατον· τουτέστι, ἐγεννήθη ἡ σωτηρία ἡμῶν ἐκ τὸ κέρας τοῦ Δαυίδ, τουτέστιν ἡ Θεοτόκος ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἐκ τῶν παγίδων τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἀφανῆ ἐποίησεν τὰ αὐτοῦ βέλη καὶ ἔνεδρα.

λζ'. Τοῦ κωμοδρόμου τὰ παιδία ὅλα μουζωμένα εἰσίν.

Τοῦ αἱρετικοῦ καὶ ἀπίστου οἱ παῖδες ὅλα μουζωμένα ἦν καὶ ἀπελπισμένα· καθὼς λέγει· ὁ μὴ βαπτιζόμενος εἰς πατέρα υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

λη'. Ὅσα κάμνει ὁ καλόγερος τοῦ ἀλλοῦ καλογέρου εἶναι.

Ὅσα καὶ ἐὰν βιοτεύσῃ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ παρόντι βίῳ, κἂν τε ἀμπελῶνας κτήσῃ κἂν τε ἀγροὺς ἢ χρυσὸν ἢ ἄργυρον, οὐ κερδαίνει ἐξ αὐτοῦ οὐδέν, εἰμὴ τὸ ἐδόθη εἰς ἐλεημοσύνην· τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἄπρακτα μένουσιν καὶ κερδαίνουσιν ταῦτα οἱ ζῶντες, κατὰ τὸν Δαμασκηνόν· « Οὐ παραμένει ὁ πλοῦτος, οὐ συνοδεύει ἡ δόξα· ἐπελθὼν γὰρ ὁ θάνατος, ταῦτα πάντα ἐξηφάνισεν ».

λθ'. Ἂν ἔχῃς τύχην τρέχε, καὶ ἂν οὐκ ἔχῃς τύχην τί τρέχεις;

Ἂν ἔχῃς ἐλεημοσύνην καὶ πίστιν πρὸς θεόν, ἄνθρωπε, τί τρέχεις ἐν τῷ βίῳ τούτῳ; πρὸς τὰ ἄνω θέσον τὸν σκοπόν σου, ἵνα προθύμως ἰδῇς τὴν βασιλείαν ἐκείνην τοῦ πατρός· καὶ ἐὰν οὐκ ἔχῃς ἐλεημοσύνην καὶ πίστιν, τί τρέχεις ἐν τῷ παρόντι βίῳ, ἵνα μετὰ αἰσχύνης ἀποδιωχθῇς παρὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἀπολαύσῃς ἀντὶ τοῦ παραδείσου τὰ κολαστήρια;

λς' 1. κ . . . τὴν αἶγαν ἐκ τοπτηνον καὶ γεννὰ ἐκ τῶ κεράτω — 3 Ἄγαν — καλλοῦμεν — 4 πλασθέντος. — ἡ τοῦ ἐ. π. καὶ ἐνέδρες· καὶ ἐν ποιρασμοῖς. 8 ἀφανεὶς

λζ' 1. κομοδρόμου — ὅλλα. 2 αἱ παίδαις ὅλλα — 3 καθῶς

λη'. 1. εἶναι. 2 βιωτεύσῃ. 3 κερδενει — 4 ἐδώθη. 6 Ἡ ῥῆσις ἐκ τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας. παραμένοι — 7 ταύτα.

λθ'. 1 ἀνέχεις. 2 Ἀνέχεις — πρὸς σὲ ἄνθρ. 4 ἰδεῖς. — οὐκέχεις. 5 βίον. ἀποδιωχθεῖς περὶ τοῦ π. — 6 ἀπολαύεις.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

μ'. Κάθησε, κόρη, ἀμέριμνος, τύχη σὲ περιμένει.

Κάθησε, ψυχή, ἀμέριμνη ἐκ τῶν κακῶν ἐνθυμήσεων τῶν πονηρῶν συμβουλῶν καὶ ἔλθῃ ἐπὶ σὲ τύχη, τουτέστι σωτηρία καὶ ἔλεος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως.

μα'. Τὸ καλὸν ἀρνὶν ἀπὸ τὴν μάνδρα χωρίζει.

Τὸν καλὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ αἰῶνος τούτου χωρίζει [αὐτὸν] ἡ πραότης, ἡ τα[φ. 7^{b}]πεινοφροσύνη, ἡ ἀγάπη, ἡ ἐλεημοσύνη καὶ τὰ ἑξῆς. Μάνδραν δὲ λέγομεν τὸν αἰῶνα τοῦτον· χωρίζονται οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου, εἴτε ἀγαθοὶ ὄντες, εἴτε πονηροὶ ὑπάρχοντες.

μβ'. Καλὸν ὀρνίθι εἰς τὴν αὐλήν, καὶ ἄρα γεννᾷ καὶ μὴ γεννᾷ.

Σπουδάσωμεν πάντες ἵνα ⟨τὸν⟩ τῆς ὄρνιθος πληρώσωμεν λόγον. Καλόν ἐστιν πάντες ἵνα γενώμεθα ἐλεήμονες, ὅτι ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος ἐλεήμων ἐστίν, καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ κυρίου, τοῦ γενέσθαι τὸν λόγον αὐτοῦ, ὅτι ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι.

μγ'. Ἀπὸ πτωχὸν μὴ δανεισθῇς καὶ πάρῃ σε ἐξοπίσω.

Ἀπὸ τὸν πλάνον τοῦτον τὸν βίον μὴ δανεισθῇς ἁμαρτίαις μετ' ἀσχημοσύνης· καὶ ἐπάρῃ σε ἐξοπίσω, ἤγουν θαφῶσι μετὰ σὲ ἐν τῷ μνήματι, καὶ ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν νεκρῶν σταθῶσιν ἔμπροσθέν σου καὶ αἰσχυνθῇς παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ὄπισθεν πάντων μείνῃς.

μδ'. Εἶχεν ὁ μωρὸς χλιάριν καὶ ἔτρωγεν ὁ φρόνιμος.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν Ἀδὰμ ἑρμήνευται· τουτέστιν εἶχεν τὸν παράδεισον ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ ὡς κουτάλιν, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ἀπὸ παντὸς τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ φάγῃς, μόνον διατήρησον τὸ ξύλον τῆς ζωῆς· αὐτὸς δὲ ὡς μωρός, παρακούσας τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ, [καὶ] ἐδιώχθη ὑπ' αὐτοῦ· ἐλθὼν δὲ ὁ διάβολος ὡς

μ' 1. καθισε τύχη κόρη, ἀ. — 3 ἐλθει.

μα'. 1 ἀρνήν — χορίζει. 5. εἴτε — εἴτε —

μβ'. 1. γεννὰ καὶ μη γεννὰ καὶ μη γεννά. 3 καλλόν ἐστίν — γενόμεθα — 5 γενήσε — ἀφαίονται — Βλ. Ματθ. θ'. 2. 5. Μάρκ. ϛ'. 5. 9. Λουκ. ε', 20. 23. ζ' 48.

μγ', 1. δανισθὴς καὶ πάρει—2. τῶν πλάνων τούτων τόν — δανισθεὶς ἁμαρτίες μεταἰσχημοσύνης. 3 θαφώσιμετασέ—5 αἰσχυνθείς — μήνης.

μδ', 1. χλυαριν. 2 τουτέστην — ἰδία—4. Βλ. Γένεσ. ϛ', 16. 17 — 5 αὐτός — 6 ἐλθόν. —8 ἐλθόν. 9 ὢν. 10 ἐξονίσατο.

φρόνιμος ὤν, ἐπαρέλαβεν τὸν πάντα κόσμον καὶ περιτρώγει αὐτόν· ἐλθὼν δὲ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ πάντας καὶ ὑπὲρ πάντας ὑψηλὸς καὶ φρόνιμος ὤν, ἔφαγεν τὰς αὐτοῦ παγίδας καὶ ἐνέδρας καὶ ἡμᾶς ἐξωνήσατο.

με'. Γυμνὸς τὸν πεῦκον ἔδερνεν· θέλεις τὸ πελέκιν του ἔπαρε, θέλεις τὸ σκεπάρνιν του.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος [λέγει] πρὸς τὸν ἄνθρωπον ποιεῖται καί φησιν: Γυμνὸς ⟨ἐξῆλθες ἐκ κοιλίας μητρός σου, γυμνὸς⟩ καὶ ἀπελεύσῃ ἐν τῷ αἰῶνι ἐκείνῳ. Δέρνει δὲ τὸν πεῦκον τὸν σταυρὸν αὐτὸν τοῦ Χριστοῦ ἐν κυπαρίσσῳ καὶ πεύκῃ καὶ κέδρῳ· ἤγουν λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ. Πέλεκ⟨υς⟩ δέ ἐστιν ἡ τοῦ θανάτου ὥρα· ἐρχομένου δὲ τοῦ θανάτου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, γυμνὸς ἀπέρχεται, μόνον δὲ ἀποφέρων μετ' αὐτοῦ τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν, ὡς ἔπραξεν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ.

μς'. Οὐδὲν τὸν ηὗραν καὶ ἔφερεν· ἐδὰ τὸν ηὗραν καὶ νὰ ἰδῇς.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν διάβολον ποιεῖται καί φησιν: Οὐδὲν τὸν ηὗραν καὶ ἤφερναν· ὅπου ἦν, ἐλθόντα ὁ Χριστὸς* καὶ ἤφερνεν τοὺς κακοδόξους καὶ ἀπίστους εἰς αὐτόν· ἐλθὼν δὲ ὁ Χριστὸς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὡς ἄνθρωπος, πάντας τοὺς ἀπ' αἰώνων κεκοιμημένους, οὓς εἶχεν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ ἀνέστησεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ἐδὰ τὸν ηὗραν καὶ νὰ ἰδῇς· τουτέστι τώρα νὰ φανῶσι οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ οἱ ἐλεήμονες.

μζ'. Ἀπότις ἔφυγεν ὁ λαγός, ἐποῖκεν ὁ σκύλος τὰ θέματά του.

Ἀφοῦ ἠλευθερώθη ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῶν παγίδων αὐτοῦ τοῦ ἐπηρμένου καὶ ἐχθροῦ [ὄντα] διαβόλου, ἐποῖκεν ὁ σκύλος τὰ θέματά του, τουτέστιν ἐποῖκεν ὁ διάβολος πρὸς πᾶσιν ἀνθρώποις τοῦ κόσμου, τοὺς μὲν διὰ πορνείας, τοὺς δὲ δι' ἀνελεημοσύνης καὶ τοὺς ἄλλους δι'

με'. 2. σκεπάρνην—3 ποιήται. 4 Πρβλ. Ἰώβ α', 21. — 5 πεύκον τὸν αὐτὸν σταυρόν— 6 πρβλ Ἡσαΐαν Ξ', 13. — 8 ἀπείρων μετ' αὐτοῦ —

μς', 1. ἰδεῖς — 2 ποιῆται — 3 ηὗραν — ἦν — 7 ἰδεῖς. 8 τόρα —

μζ'. 1. Ἀπὸ τῆς ἔ. ὁ λαγωὸς καὶ ἐπῆκεν ὁ διάβολος τὰ θ. του. — Ὁ διάβολος εἰσεχώρησεν εἰς τὸ κείμενον τῆς παρ. ἐκ τῆς ἑρμηνείας. (Βλ. περὶ τῆς παρ. ταύτης λ. λαγὸς 3). — 3. ὄντα δ. ἐπήκεν — 4 ἐπίκεν — 5 πορνίας — 6 οἷος ἐκφεύξηται —

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἀνεξομολογήσεως, ὡς ἵνα νικήσῃ αὐτοὺς πάλιν. Καὶ οἷος βούλεται ἔχειν σωτηρίαν ἐκφεύξει ἀπ' αὐτοῦ καὶ γίνεται δίκαιος.

μη'. Βρωμεῖ καὶ ὁ Ἑβραῖος καὶ ἡ θήκη του.

Ἐνταῦθα* Ἑβραῖοι δὲ λέγονται πάλιν οἳ βρωμοῦσιν, οἳ μὴ εἰσερχόμενοι ⟨εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν⟩ διὰ τῶν κακῶν αὐτῶν ἔργων τε καὶ ἐνθυμήσεων. Ἡ θήκη δὲ λέγεται ἡ τούτων γραφή, ἣν παρερμήνευσαν καὶ οὐκ ἔστι κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀλλὰ παρέγραψαν καὶ παρερμήνευσαν ἐν κακῇ ἑρμηνείᾳ· καὶ τὸν λαὸν αὐτῶν ἐπάχυναν ἐν τῇ ἀπιστίᾳ καὶ σκληροκαρδίᾳ αὐτῶν.

μθ'. Δάμαλιν κλέπτης, βοῦν κλέπτης.

Δάμαλις δὲ λέγεται ἡ Εὔα, κλέπτης δέ, περὶ τῆς παγίδος τοῦ μισοκάλου δαίμονος· βοῦν δὲ κλέπτης, αὐτὸν τὸν Ἀδάμ, ⟨ὃς⟩ πλανᾶται διὰ τῆς γυναικὸς τὰς παγίδας καὶ ἔνεδρας τῆς αὐτῆς Εὔας, καὶ ἐξόριστος γίνεται τοῦ παραδείσου καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.

ν'. Ἐγώ σε ἔκτισα, φοῦρνέ μου, καὶ ἐγὼ νὰ σὲ χαλάσω.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν ἄνθρωπόν φησι· καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος: Ἐγώ σε ἔπλασα, ἵνα ἐργάζεσαι ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ μὴ ᾖς λαίμαργος καὶ ⟨βροτ⟩οφάγος καὶ ἅρπαξ καὶ δυνάστης· σὺ δὲ παρακούσας τὰς ἐμὰς ἐντολὰς, ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην [τούτου] μόνον μὴ φαγεῖν· ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες ἐγὼ δέ σε ἐξελάσω καὶ ἀποστρέψω πάλιν εἰς γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης.

να'. Ἀπέξω ἔνι καλοκτένιστος καὶ μέσα γέμει ὡραῖον κονίδιν.

Καὶ αὐτὸ τροποῦται, καὶ φησί: Ἀπ' ἔξω ἔνι καλοκτένιστος καὶ ἔσω γέμει φθεῖρας· τουτέστι τὸ σῶμα καλλωπισμένον καὶ εὐτρεπισμένον πρὸς τὰς τοῦ κόσμου ἡδονάς· ἀπέσω γέμει φθεῖρας, ἤγουν ἡ ψυχὴ γέμει τὰ βαρήματα τῶν ἁμαρτιῶν· καθὼς λέγει καὶ ἡ γραφή,

μη', 1. Βρομή — 2 οἱ βρομοῦσιν — 6 ἑρμηνία.

μθ', 1. Δάμαλης. 2 Δάμαλης — μισοκαλο — 4 ἔνεδρας

ν', 1 φούρνε μου καὶ ἐγώνασε. 3 ἐργάζεσε. 4 εἰς — ἅρπαξ 6 μοφάγος. (ἔγραψα βροτοφάγος καὶ οὐχὶ ὠμοφάγος, διότι γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως ταύτης καὶ ἐν τῇ 66 παρ.). 7. δέ σοι ξηλώσω — γήν — ἐξής —

να', 1. κονίδην. 2 αὐτῶ — 3 φθήρας. καλλοπισμένον. 4 φθήρας. 5. ψυχῆ — βαρύματα· 6 Βλ. Ματθ. κγ', 27. 7. γέμω ὀστέα. — φθήρας.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

ὅτι ἔξωθεν φαινόμεθα ὡραῖοι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἔσωθεν δὲ γέμομεν ὀστέων καὶ ἀκολασίας, τουτέστι φθεῖρας. [φ. 8^{β}].

νδ'. Ἀφοῦ τυφλωθῇ ἡ γυνὴ ὅσα θέλῃς χόλιαζέ την.

Ἀφοῦ πνιγῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰ τοῦ κόσμου τούτου παθήματα, ἤγουν κενοδοξίας φιλαργυρίας καταλαλιὰς ψεύδη καὶ ἐπιορκίας καὶ ἀνελεημοσύνας, ὅσα θέλεις κατήχιζέ τον, οὐ μὴ ὑποστραφῇ εἰς τὴν ἀγαθὴν στράταν, καθὼς λέγει καὶ ἡ γραφή: εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

νγ'. Καλὴ ἔναι ἡ νύμφη μας, ἀμὴ ἔναι στραβή.

Καλὴ ἔναι ἡ ψυχή, ἐὰν οὐκ ἔνι ἁμαρτωλός· ἡ δὲ στραβὴ τουτέστιν ἁμαρτωλὸς καὶ ἀμέτοχος παντὸς ἀγαθοῦ πολλὰ σιχαντὴ καὶ ἀπρεπὴς τυγχάνει ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· διὰ τοῦτο καὶ νύμφην καλεῖ τὴν ψυχὴν ἐν τῷ κόσμῳ.

νδ'. Φυλάσσει ὁ θεὸς τὸν ἁμαρτωλὸν ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ.

Φυλάγει ὁ θεὸς τὴν πονηρὰν ψυχὴν καὶ ἀμετανόητον εἰς ἡμέραν πονηράν, ἤγουν κρίσεως· ἐκεῖ φανῶσιν ἑκάστου αἱ πράξεις καὶ ἀποδώσει κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τὸν δὲ κακοποιοῦντα* καὶ τὸν ἀγαθοποιοῦντα*.

νε'. Τιμᾶται ἡ πόλις διὰ τὸ βασίλειον.

Καὶ αὐτὸ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἑρμηνεύεται. Πόλις δὲ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου· βασιλεὺς ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου· τιμᾶται δὲ καὶ ἀτιμοῦται ἡ πόλις παρὰ τοῦ βασιλέως, τουτέστι παρὰ τοῦ νοῦ. Τὸ σῶμα δὲ [πορεύεται] εἴτε καλὴ πολιτεία εἴτε κακὴ ἀπὸ τοῦ νοῦ πολιτεύεται.

νς'. Γαμβρὸν σ' ἐπῆραν, ἀμὴ ὄχι πολυζώητον.

Ὦ ἄνθρωπε, γαμβρὸν σὲ ἐπήραμεν, τουτέστιν ἐν τῷ κόσμῳ ἦλ-

νδ', 1. γυνῆ ὅ. θέλεις γώλιαζέ την. 3 ψεύδους 4 θέλει κατήχη ζετον — ὑποστραφὴ 6 Μάρκ· ι', 25. Λουκ. ιη', 25. — κάμιλος διὰ τριμαλιάς ῥ. εἰσελθεῖν.

νγ', 1. στραβῆ. 2 Καλῆ ἔ. ἡ ψυχῆ. στραβῆ. 3 συχαντὰ καὶ ἀπρεπεῖς. 4 τούτο καὶ νύμφη καλή.

νδ', 1. φυλάσει. 2 πονηρᾶν. φανώσιν. 3 ἐπράξεις καὶ ἀποδόση.

νε', 1. Τιμάτε. 3 ἀτιμάτε. 4 τῶ σῶμα μὲν π. εἶται. 5 κακῆ πολιτέβεται.

νς' 1. σεπείραν ἀ. ὄχη πολυζόητον. 2 ἐποίραμεν. 3 ὄχη πολυζότος. καθῶς. 4 πολυζώτος.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

θες, ἀλλὰ ὄχι πολυζώητος. Καθὼς λέγει ἡ θεία γραφή, θάνατος καὶ ζωὴ ἐκ χειρὸς κυρίου. Λοιπὸν οὐκ εἶσαι πολυζώητος. Σπούδασον ποιῆσαι καλὸν ἐνταῦθα ἕως οὗ ἡ πανήγυρίς ἐστιν.

νζ'. Ὅσα καὶ ἐὰν σὲ λέγουν κρέας μαγείρευε ἐκ τοῦ χοίρου χοιρινόν.

Ὅσα ποιήσεις ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἄνθρωπε, καὶ ὅσα καὶ ἐὰν σὲ λέγουν, τουτέστιν* πράξεις, ἔχεις τὸν ἀνάδοχον τοῦ μαγειρεῦσαι χοιρινόν, τουτέστιν πληρωθήσεται ἐν τῇ κρίσει· διὰ τοῦτο μαγείρευσε τὴν ἐλεημοσύνην, ἵνα μὴ χαθῶσι οἱ κόποι, οὓς ὑπέστης ἐνταῦθα.

νη'. Ἡ φόλλη μου γεράκιν ἔν· καὶ οὐκ ἀστοχῶ ὁπουδὰν καὶ πέμψω αὐτήν.

Ἡ ἐλεημοσύνη γὰρ συγκεκραμένη τῇ νηστείᾳ ἐκ θανάτου ῥύεται [φ. 9ᵃ] τὸν ἄνθρωπον· ὅπου δ' ἂν καὶ δίδῃς τὸν φόλλην σου γεράκιν ἕνι, τουτέστιν ἀνεξάλειπτόν ἐστιν τὸ μνημόσυνον αὐτῆς· καὶ οὐ μὴ ἀστοχήσεις δι' αὐτῆς πρὸς κύριον. Καθὼς λέγει, ὁ δώσας πτωχῷ δανείζει θεῷ, καὶ ὁ βάλας ἐν τῇ χειρὶ τοῦ πένητος εὑρήσει τοῦτο ἐν παλάμῃ τοῦ δικαστοῦ.

νθ'. Τὸν κακότυχον ἄνθρωπον ἐδάκασέ τον ὁ σκύλος ἀπάνω εἰς τὸν κάμηλον καὶ ἐκακοδίκησεν.

Τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον δάκνει [αὐτὸν] ὁ διάβολος ἐπάνω εἰς τὰ πάθη τοῦ βίου, ἤγουν εἰς τὴν φιλαργυρίαν καὶ πληγώνει αὐτὸν διὰ τῆς αὐτοῦ ἐνέδρας τε καὶ παγίδας.

ξ'. Ἔχεις με καὶ οὐκ ἔχεις με, χάσεις με, γυρεύσεις με.

Ἔχεις δὲ ζωὴν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ καὶ οὐ ποιεῖς καλόν· γυρεύσεις δὲ τοῦτο ἐν τῷ ἄλλῳ αἰῶνι καὶ οὐχ εὕρῃς· ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εὐλογηθήσεται, καθὼς λέγει ὁ προφήτης.

νζ', 1. μαγήρευε. 4 μαγηρεύσε — 5 πληρώσετε — μαγηρεύσεσαι. 6 χαθώσι ὁ κ ἧς.

νη', 1. φόλη. οὐκαστοχον ὅπουδάν. 3 σὺν κεκραμένη τῇ νιστία. 4 δίδις τὸν φόλην σου. 5 ἀνεξάλυπτον. 6 πτωχὸν δανίζη. 7 εὑρήση τούτω

νθ', 4 πληγένη.

ξ', 1. χάσις με καὶ γυρεύσης μου. 2 ζωῆς — γηρεύσης.

ξα΄. Μὴ σπουδάξῃς ⟨πα⟩ξα⟨μάδιν⟩ παραμπρὸς πηγάδιν ἔναι.

Πρὸς τὸν ἄνθρωπον ποιεῖται ὁ λόγος. Μὴ σπουδάζῃς, ὦ ἄνθρωπε, εἰς τὸ παξιμάδιν σου, τουτέστιν εἰς τὸν βίον σου, ἵνα βιοτεύσῃς· ὅτι ἔμπροσθέν σου ἔχεις τὸ πηγάδι αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ τῆς ζωῆς, ἵνα μὴ διψήσῃς εἰς τὸν αἰῶνα.

ξβ΄. Γέροντα βοῦν ἄχναις οὐ βλάπτουν.

Καὶ αὐτὸ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τροποῦται. Γέροντα βοῦν, τουτέστιν ἄνθρωπον δίκαιον καὶ θεοσεβῆν* πονηροῖς αὐτοῦ ἔργοις· μήτε τοῦ θεοῦ τοῦ ἁγίου ὑποταχθῇς καὶ πάλιν νὰ ἀφήσῃς τὰ χριστιανῶν ἔργα ⟨τὰ⟩ χρηστά, καὶ ἐν τοῖς πονηροῖς καὶ ἀτόποις ἔργοις αὐτοῦ εἰσέλθῃς.

ξγ΄. Ὁ μωρὸς καὶ τὴν ἁγίαν κυριακὴν δέρνεται.

Ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ἀνελεήμων καὶ τὴν μεγάλην καὶ ἁγίαν κυριακὴν δέρνεται τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· τουτέστιν διωχθήσεται εἰς κόλασιν αἰώνιον καὶ εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον ⟨τὸ ἡτοιμασμένον⟩ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.

ξδ΄. Μωρὸν γοναῖον παίδευε, νὰ ἐπάρῃς τὴν εὐχήν του.

Μωρὸν τὸν Ἀδὰμ λέγει, τὸν καταφρονήσαντα τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ· καὶ ἐπαίδευσεν αὐτὸν ὁ κύριος διὰ τῆς αὐτοῦ ἀρᾶς· εἰσῆλθε πάλιν αὐτὸς ὁ θεὸς ὡς ἄνθρωπος καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ⟨καὶ⟩ τὴν ἀρὰν ἐξηφάνισεν καὶ τὴν χαρὰν προσέφερεν, τουτέστι τὴν εὐχήν, καὶ ἀπέδοτο αὐτὴν τοῖς χριστιανοῖς [φ. 9^{6}].

ξε΄. Ἀηλὶ τὸν ἐκδεχόμενον τὸ γιόμαν ἐκ τὸ χωρίον.

Τουτέστιν σωθῆναι ἄνευ ἀρετῶν καὶ πληρῶσαι πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ.

ξα΄, 2. ποιῆται. 3 Ἡ λ. παξιμάδιν κατὰ διόρθωσιν τοῦ βιβλιογράφου ἐκ τοῦ πρὶν γραφέντος παξομάδιν (τοῦ παλαιοτέρου τύπου τῆς λέξεως). 3 βιωτεύσῃς. 5 διψήσις —

ξβ΄, 1. ἄχνες. 2 αὐτῶ. 4 ὑποταχθεῖς — ἀφήσεις. 5 χρηστᾶ.

ξγ΄, 5. ἐξότερον.

ξδ΄, 1. γονέον. 3 ἀρὰς 5 ἐξηφάνησεν — προσήφερεν. 6 ἀπέδωτο.

ξε΄. 1. ἀήλὴ τὸν ἐ. τὸ χωμαν(;) ἐκ το χωριον. 2. ἐντωλάς.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ξς'. Ἀπὸ τὸν γάμον ἔρχομαι καὶ ἄι τὸ τί πεινῶ!

Γάμος μέν ἐστιν ὁ αἰών· αὐτὸς περιμνηστεύεται ὡς ἄνθρωπος ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ καὶ πεινᾷ, τουτέστιν τὸν βροτοφάγον καὶ μιαρὸν ἄνθρωπον, τὸν τρώγοντα τὰς σάρκας τῶν ἀνθρώπων καὶ πίνοντα τὸ αἷμα αὐτῶν· καὶ πεινᾷ, τουτέστιν κριματίζεται.

ξζ'. Εἰς κουφοῦ θύραν ὅσα θέλεις κράζε.

Εἰς κουφοῦ δὲ θύραν τὸ σῶμα ἐστὶν [τὸ σῶμα]· ὅσα δὲ θέλῃς κράζε, ὅσα δὲ θέλῃς ἑρμήνευε αὐτόν· τὰ ὦτα αὐτοῦ οὐκ ἀκούουσιν ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ τὸν γλυκύτερον τοῦ μέλιτος τῶν ἁγίων γραφῶν λόγον· ἀλλὰ κουφός ἐστιν καὶ ἄλαλος.

ξη'. Καλόγηρος ἀγράμματος, χοιρίδιν κουρεμένον.

Καλόγηρος, ἤγουν καλὸς ἄνθρωπος ἀγράμματος, τουτέστιν ἀνελεήμων· χοιρίδι κουρεμένον, τουτέστιν ἀποδυόμενος τῶν τοῦ θεοῦ ἀρετῶν, κατὰ τὸν λέγοντα, ὅτι γίνεσθε ἐλεήμονες, ὅτι καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος ἐλεήμων ἐστὶν καὶ μακρόθυμος.

ξθ'. Ἡ γραῖα πίνοντα τοῦ γάμου της ἐθυμήθην.

Ἡ ψυχὴ γὰρ ἐνταῦθά ἐστιν γραῖα, διὰ τῶν πολλῶν ἡμερῶν αὐτῆς, τουτέστιν ἁμαρτήσαντα καὶ μὴ μετανοήσαντα(;) Τοῦ γάμου της ἐθυμήθην, ⟨τουτέστιν⟩ τῆς κρίσεως ἣν μέλλομεν παραλαβεῖν ἐν ἡμέρᾳ ἀνταποδόσεως.

ο'. Ξένος πόνος, ὅλον γέλι.

Ξένα καὶ ἀμέτοχά εἰσιν τὰ τοῦ κόσμου τούτου φαινόμενα. Γελῶνται παρὰ τῶν δαιμόνων, ὅτι λέγουν· φάγε, πίε, καὶ μὴ φοβᾶσαι· ὅταν δὲ ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου τοῦ ἀποδῶσαί σε τὴν ψυχήν, παραστήκονται οἱ τοιοῦτοι δαίμονες καὶ ἀναγελοῦσίν σε διατί δὲν ἐπολιτεύθης ἐν καλῇ πολιτείᾳ καὶ ἐν καλῇ καταστάσει πρὸς κύριον.

ξς'. 1. ἄητοτι πινῶ; 2 περιμνοστεύεται. 3 αἰώνι — πινά. 4 τρόγοντα. 5 πινά
ξζ' 3 ὦτα. οὐκακούουσιν. 4 γραφῆ. καὶ γλυκύτερα τοῦ μ.
ξη'. 4. γίνεσθαι.
ξθ'. 1. γραία πινόντα τοῦ γ. τεις 2 γραία. 3 ἁμαρτίσαντα.
ο', 2 γελόντε. 3 φοβάσε. 5 Τοιαῦτοι. ἀναγελούσιν. 6 καλὴ πολιτίᾳ· καλὴ κ.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

οα'. Ψεύστου κυνηγοῦ ἡ τσοῦκά του τὸ εὑρίσκει.

Τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἀμετόχου παντὸς ἐλεημοσύνης ἡ τσοῦκά του τὸ εὑρίσκει, οἷον ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

οβ'. Ἁλιοῦ καὶ πουλιοπιάστου ἄδηλος βίος.

Τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἁρπάγου ἄδηλος ὁ βίος τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. [φ. 10ᵃ]. Τί ⟨τὸ⟩ ὄφελος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃς καὶ τὴν ψυχὴν [αὐτοῦ] ζημιωθῇς· ἢ τί ἀντάλλαγμα δώσεις δι' αὐτήν;

ογ'. Τί καλὸν ἔχει ὁ ψεματάρης; Ὅτι λέγει καὶ ἀλήθειαν καὶ οὐδὲ⟨ν⟩ τὸν πιστεύουν.

Τί καλὸν ἔχεις, ὦ ἄνθρωπε, πρὸς τὰ τοῦ κόσμου τούτου φαινόμενα, μάταια δὲ καὶ ψευτικά, καὶ πρὸς ὀλίγον φαινόμενα; Μᾶλλον δὲ καὶ λέγει⟨ς⟩ καὶ ψέμαν, ὅτι ἀποτάσσεσαι τὸν κόσμον καὶ τὰ παρόντα, καὶ ἐν τοῖς μοναχικοῖς διαπορεύεσαι, καὶ πάλιν τὸν αὐτὸν βίον πολιτεύεσαι· καὶ ἀπόλλυσαι, κατὰ τὸν Δαυίδ, ὅτι ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος.

οδ'. Ἐκεῖ ὅπου ἔνι πολλοὶ πετεινοί, τἀκεῖ ἡμέρα οὐ γίνεται.

Ἐκεῖ ὅπου κατοικεῖ πᾶσα πρᾶξις πονηρὰ τῶν δαιμονικῶν ἐνθυμήσεων, τἀκεῖ ἡμέρα οὐ γίνεται, τουτέστιν ἀγαθωσύνη τοῦ κυρίου οὐκ ἔστιν, οὐδὲ γίνεται, ἀλλὰ πάντα σκότος καὶ νύκτα.

οε'. Ὁ μωρὸς γαβρὸς εἰς τὰ πεθερικά του ὅσα εἶδεν, ὅλα ἤθελεν.

Ἐνταῦθα μωρὸν γαβρὸν λέγει τὸν ἄνθρωπον· ὅσα εἶδεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θέλει, κἂν τε ἁρπαγάς, κἂν τε ἄλλας ἐπιθυμίας κακάς, ποιεῖ αὐτὰς καὶ οὐκ ἐθυμᾶται θάνατον καὶ κρίσιν· καθὼς ἐν τῇ γραφῇ λέγει: μὴ ἐπιθυμήσῃς ⟨τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου⟩ οὔτε τὸν βοῦν αὐτοῦ, οὔτε τι αὐτοῦ, ἵνα μὴ κρῖμα ἔχῃς.

οα', 1. τζούκα του. 2 τζούκα του. ἦον

οβ', 1. ἁλυοῦ. 2 ἁρπάγου.

ογ'. 5. ἀποτάσσαισε. 6 ἀπόλεσαι. ἀπολῆς. 7 ψεύδος.

οδ', 1. τακεῖ 2 πράξεις. 3 τακεῖ. ἀγαθοσύνη.

οε', 1. γαυρός — ὅλλα ἤθελεν 2. γαυρὸν — 4 ἁρπαγάς· κάντε. 5 ἐθυμάται. 6. Βλ. Ἔξοδ. κ', 17. — 7. οὔτε — κρίμα ἔχεις.

НВОНУ імені І.І.Мечникова

ος'. Ἀηλὶ ὅπου ἐπάρῃ τὸ σακκὶν καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλου πόρταν· οὗτος ἀναγκάζεται, κἀκεῖνο κοπτειμήσους (;).

Ἀηλὶ ὅπου ἐπάρῃ τὸ δίκαιον καὶ χώσῃ αὐτό, τουτέστιν ἀδικήσῃ τὸ δίκαιον· ὁ ἔχων ἀνα ἔχει (;) τουτέστιν κάθε εἷς ἅγιον ἔχει, τουτέστιν ὁ κάθε εἷς ἄνθρωπος τὴν ἁμαρτίαν ἔχει. Ἔχει δὲ καὶ τὴν ἑορτήν του, τουτέστιν τὴν δικαιοσύνην, καθὼς ἐν τῇ γραφῇ λέγει. Ἐποίησα κρῖμα καὶ δικαιοσύνη, μὴ παραδῶς με τοῖς ἀδικοῦσί με.

οζ'. Ἀπότις ἐκαβαλλίκευσε, κῦρ ἥλιε, μὴ τὸν κλαύσῃς!

Καὶ αὐτὸ δὲ πρὸς τὸν διάβολον τροποῦται καὶ φησί. Ἀπότις ἠθέλησεν τὴν ἰσοθεΐαν τοῦ στῆσαι τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπὶ τῶν νεφελῶν καὶ ἔσται ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ, καὶ ἐξέπεσεν ἀπὸ τῆς ἀγγελικῆς αὐτοῦ δόξης, καὶ ἀλλότριος γέγονεν, κῦρ ἥλιε, τουτέστιν ὁ νοητὸς ἥλιος Χριστὸς ὁ θεός, μὴ τὸν κλαύσῃς· μὴ τὸν ὑποστρέψῃς εἰς ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν καὶ δύναμιν τῆς [φ. 10^6] ἀγγελικῆς αὐτοῦ καταστάσεως.

οη'. Ἐμίχτηκεν ἡ μητρυιά μου μὲ τὰς οἰκοδέσποινας.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος φησί, ὅτι ὁ ληστὴς ἐν τῷ τρόπῳ τὸ ἔργον ἐν τῷ κόσμῳ ἐτύγχανεν (;) Ἐσμίκτην δὲ μὲ τὰς οἰκοδέσποιναις, τουτέστιν ἐδέξατο αὐτὸν ὁ κύριος μὲ τοὺς ἁγίους ἐν τῷ παραδείσῳ, κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ κυρίου, τὸ σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

οθ'. Ὁποῦ φυλάγει τὸν καρπὸν εἰς ἄλλου ῥιζικὸν γράφει.

Περὶ τῆς φυλαργυρίας τοῦ πάθους λέγομεν τοῦτο· ὅπου φιλαργυρία καὶ ποιήσεις χρήματα καὶ οἰκοδομὰς μεγάλας, ἄλλου εἰσίν, τουτέστιν ἀποδίδονται· καὶ στρέφεται καὶ τοῦτο, μηδεὶς ὑμᾶς (;) ἀπιστήτω ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ὅτι τὸ ὑπόδειγμα ἦν ἐν τῷ κόσμῳ.

ος'. 1. ἀήλὴ ὁπου ἐ. τὸ σακὶν καὶ ὑπάγει — (Βλ. λ. ἄλλος 2). 2. οὗτος. 3. Ἀήλὴ ὅπου επαρει — χώσει. 4. καθ'ἕ εἰς — εχει — 5 καθε εἰς — 6 καθῶς — 7 κρίμα — ἀδικούσι.

οζ', 1. ἀπὸ τῆς ἐκαβάλίκευσα κυρίλιε. 2 αὐτῶ ἀπὸ της ἠθελησεν. 3 τοῦ θύσαι. 4 ὅμοιως — 5 κυρίλιε. 6 κλαύσις· μὴ τὸν ὑποστρέψῃς. 7 τοῖς ἀγγελικοῖς —

οη', 1 μητριά — 2 ληστῆς—3 ἐσμήκτην δὲ μετ' ἂς οἰκοδέσποινας. 5. Βλ. Λουκ. κγ', 43.

οθ', 1. φυλάγη—γράφη. 2 τὸ πάθος — τούτω. 3. οἰκοδομᾶς — 4 τοῦτω μὴ δεῖς. 5 ἦν.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

π'. Ἀφότις ἐξέπεσεν ὁ βοῦς ἠκόνισαν ὅλοι τὰς μαχαίρας αὐτῶν.

Καὶ αὐτὸ δὲ πρὸς τὸν Ἀδὰμ τροποῦται καί φησι: Ἀφ' οὗ ἐξέπεσεν τῆς δόξης αὐτοῦ καὶ ἐπαρήκουσεν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἠκόνισαν ὅλοι τὰς μαχαίρας αὐτῶν, οἷον ὁ διάβολος καὶ ὁ ὄφις καὶ ἡ γυνὴ τὰς βουλὰς αὐτῶν, ὡς ἵνα σφάξουσιν αὐτόν, οἷον διώξουν τοῦ παραδείσου αὐτόν.

πα'. Πολλὰς ⟨γνώμας⟩ ἔπαιρνε καὶ ἀπὸ τὴν ⟨βουλήν σου⟩ μὴ λείψῃς.

Οἷον τὴν ἐδικήν σου βουλήν,* ὀλίγην δύναμιν.

πβ'. Ἀρμένην ἔχεις φίλον; κάλλιον ἐχθρὸν οὐ θέλεις.

Τὸν διάβολον ἔχεις φίλον καὶ ἀκολουθεῖς αὐτοῦ τοῖς διδάγμασιν, κάλλιον ἐχθρὸν οὐ θέλεις τοῦ ποντίσαι τὴν σὴν ψυχήν, καὶ ἀλλότριον ποιήσει⟨ν⟩ σε τῆς τοῦ κυρίου μερίδος καὶ ἐξόριστον τῶν ἀγαθῶν ὁδῶν τοῦ κυρίου.

πγ'. Ἀηλὶ τὸν σκύλον, τὸν ἐπαίρνουν στανέω εἰς τὸ κυνῆγιν.

Ἀηλὶ τὸν ἄνθρωπον, τὸν μὴ ἔχοντα ἐλεημοσύνην εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, κυνηγᾶται δὲ ὑπὸ τοῦ διαβόλου* χερσὶν ἀνηλεῶς.

πδ'. Ἀηλὶ ὅπου χάσῃ τὰ ὀμμάτια του καὶ θαρρεῖ εἰς τὰ ὀφρύδια του.

Ἀηλὶ τὸν ἄνθρωπον ὅπου χάσῃ τὸν παράδεισον, οἷον τὸ φῶς, καὶ θαρρεῖ εἰς τὰ ὀφρύδιά του, οἷον εἰς τὰ τοῦ κόσμου τούτου πρόσκαιρα καὶ δεινὰ καὶ πρὸς ὀλίγον φαινόμενα. [φ. 11α].

πε'. Β⟨ρέχει⟩ ὁ Θεὸς καὶ καυχῶνται οἱ μῆνες.

Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν Θεὸν τροποῦται καὶ φησί. Βρέχει ἐν τῷ κόσμῳ τὸ πολὺν αὐτοῦ ἔλεος καὶ καυχῶνται οἱ μῆνες, ⟨τουτέστιν⟩

π', 1. ἐπέπεσεν ὁ βούς, ἠκόνισαν ὅλλοι — 4 ὅλλοι — εἷον . 5 αὐτῶν· εἷον διόξουν.

πα', 1. πολλὰς ἔπερνε καὶ ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην μὴ λύψις . 2 Εἷον — ὀλίγην —.

πβ', 1. κάλιον — 2 ἀκολουθεῖς — 3 κάλιον —

πγ', 1. ἀήλὴ ἐπέρνουν — κυνήγιν. 2 Ἀήλή. 3 κυνηγάται — ἀνιλεῶς.

πδ', 1. ἀήλὴ ὅπου χ. τὰ ὀμάτιά του καὶ θαρει εἰς τὰ ὀφρίδιά του. 3. εἷον — 4 θαρεῖ — εἷον — 5 δυνά — ὀλίγα —

πε', 1. καυχῶν τεν — 4 κυρίσσοντες — 5 δράμουσι. — Ἡ πς' παροιμία καὶ ἡ ἑρμηνεία αὐτῆς ἐλλείπουσιν.

НБОНУ імені Г.І.Мочнікова

οἱ ἀπόστολοι κηρύσσοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ὅτι οἱ θέλοντες σωθῆναι πρὸς αὐτὸν δραμοῦσι τὸν Χριστὸν καὶ Θεόν· καὶ οὐ μὴ βραχῶσι, τουτέστι σωθῶσιν.

πζ'. Τὸν ἔμαθα καὶ διακονεῖ ἐξέβη ὀμπρός μου καὶ ζητᾷ.

Τὸν ἐκήρυξαν οἱ προφῆται καὶ ἀπόστολοι, αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. Λέγει ὁ Πρόδρομος: ὅς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν καὶ ζητᾷ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

πη'. Τὸν ἔμαθα καὶ κολυμβᾷ ἠγέρθη νὰ μὲ πνίξῃ.

Οἷον ὁ λόγος λέγει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ [τὸ] τοῦ μαρτυρίου* λαβὼν ὁ διάβολος ἐμποδίζει αὐτόν, ῥίπτει εἰς τὰς παγίδας τοῦ κόσμου τούτου* καὶ ἡ εὐσπλαγχνία.

πθ'. Ἦτον καὶ πτωχὸν τὸ ἀρνίν, καὶ εἶχεν καὶ παχεῖαν οὐράν.

Ἀρνὶν τὸν Χριστὸν λέγομεν, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν τὸν λέγοντα· ἐγὼ δὲ ὡς ἀρνίον ἄκακον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι· πτωχὸν δέ, κατὰ τὸν λέγοντα τὸν ἄνθρωπον τὸν θέλοντα πτωχεῦσαι ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ· παχέαν δὲ οὐρὰν τὴν δευτέραν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν παρουσίαν· οὐρὰν δὲ τὰ τέλη τῶν αἰώνων εἰσίν· πάντες οὖν γυμνοὶ καὶ τετραχηλισμένοι ἔμπροσθεν αὐτοῦ παραστησόμεθα.

〈ϟ〉'. Κακὸν παιδίν, φιλεῖ το ἡ μάννα του.

Μάννα δὲ λέγεται ἡ ἐκκλησία, παιδὶ δὲ 〈τὸ〉 τῶν ἀνθρώπων γένος· φιλεῖ το, ἤγουν κατηχίζει καὶ παραινεῖ αὐτούς, ὡς ἵνα ἐπιστρέψουσιν, καθὼς λέγει ὅτι τὸν ἐρχόμενον πρός με, οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω.

〈ϟα'.〉 Ἄλλος ἐδίωκεν τὴν ἑαυτοῦ γυνή, καὶ ἄλλος τὴν ἔκοπτεν ἱμάτιν.

Γυναῖκα δὲ λέγομεν ἐνταῦθα τὴν ψυχήν, διώκει δὲ αὐτὴν τὸ

πζ'. 1. ἐξέβην—ζητά. 3. Βλ. Ἰωάνν. α'. 30. 15. 27—3 πρώτος μου ἦν καὶ ζητά —
πη'. 1. ἠγέρθη—πνίξει. 2 Οἷον—3 λαβόν—ἐμποδίζων—
πθ'. 1. εἶτον—ἦχεν καὶ παχίαν οὐρᾶν. 3 Ἀρνήν—Πρβλ. Ἡσαΐαν νγ', 7. —πτωχεύσαι 5— οὐραν—6 αἰῶνων—7 παραστησώμεθα.
ϟ Ἐλλείπει τὸ ἀριθμητικὸν τοῦτο σημεῖον. 1. π. ὀφελὴ ἡ μάννα του. 2. Μάνα—παίδει δέ—3 φιλήτα, κατοιχήζει—αὐτάς 4 καθῶς—Βλ. Ἰωάνν. ς', 37.
ϟα'. Ὁμοίως παραλείπεται ἐν τῷ κώδικι ὁ ἀριθμός. 1 γυνῆ—5 ἤγουν τὴν ἀπόλειαν—

σῶμα ὑπὸ τῶν πονηρῶν ἐνθυμήσεών τε καὶ πράξεων· ὁ δὲ διάβολος κόπτει ἱμάτιον, ἤγουν τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς.

⟨ϟϛ⟩'. Ἀπότις ἐγαμήθη ἡ γραῖα, ἐμανδάλωσεν

Ἀφ' οὗ ἡ ψυχὴ ἐχόρτασεν τὰς πονηρὰς αὐτῆς πράξεις καὶ μεθοδίας τοῦ διαβόλου ἐμαν[φ. 11⁶]τάλωσεν, οἷον ἐφυλάχθην ὑπὸ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ ἐξο⟨μολ⟩ογήσεως καὶ ἐσώθην ἀπὸ παντὸς μάστιγος τοῦ πονηροῦ.

. . . . . .

1. Ἐρώτ. Ἄλαλος ἀπόστολος, ἄγραφον ἐπιστολὴν ⟨ἀθεμελίωτον ἐπὶ πόλιν⟩ [τοὺς πολλοὺς] ἀπήνεγκεν.

Ἀπόκρ. Ἄλαλος ἀπόστολος ἦν ἡ περιστερά, ἄγραφος ἐπιστολὴ τὸ κάρφος τῆς ἐλαίας, ἀθεμελίωτον ἐπὶ πόλιν ἐστὶν ἡ κιβωτός.

2. Ἐρώτ. Δύο στέκουν καὶ δύο τρέχουν καὶ δύο συναλλαγησόμενα ⟨καὶ δύο λαλοῦντα⟩.

⟨Ἀπόκρ.⟩ Στέκει ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ· τρέχει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη· καὶ δύο συναλλαγησόμενα ἡ νὺξ καὶ ⟨ἡ⟩ ἡμέρα· καὶ δύο λαλοῦντα ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα.

3. Ἐρώτ. Καὶ ποῖον ζῶον ἄνδραν δίκαιον ἐλύπησεν;

Ἀπόκρ. Ὁ ἀλέκτωρ ἐπὶ τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου.

4. Ἐρώτ. Καὶ ποῦ ἐστὶν τὸ μέσον τῆς γῆς;

Ἀπόκρ. Εἰς τὸν Κρανίου τόπον

ϟϛ'. Παραλείπεται ὅτε ἀριθμὸς καὶ αἱ ἐν πάσαις ταῖς προηγουμέναις ὑπάρχουσαι παρασημειωτικαὶ δηλώσεις τοῦ κειμένου καὶ τῆς ἑρμηνείας. Ἐν δὲ τοῖς ἑπομένοις παραλείπεται ἐπίσης ἡ ἀρίθμησις καὶ ἐν ταῖς παρασημειώσεσιν ἀντὶ τοῦ «κείμενον» «ἑρμηνεία» τίθεται «ἐρώτησις» «ἀπόκρισις». 1. ἀπὸ τῆς — γραῖα 2 ψυχῆ".

1. Ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ παραθέσω καὶ τὰς ἐν τῷ κώδικι συνημμένας εἰς τὴν συλλογὴν τῶν παροιμιῶν αἰνιγματώδεις κατηχητικὰς ἐρωτήσεις, διότι κατάδηλον ἐκ τούτων γίνεται, ὅτι ὁμοίας τὴν φύσιν πρὸς ταύτας καὶ τὸν αὐτὸν ἐχούσας σκοπὸν ὑπελάμβανον οἱ ἑρμηνευταὶ καὶ τὰς δημώδεις παροιμίας. 1, 1. ἄγραφος ἐπιστολή 3 ἦν — Τὸ αὐτὸ ἐρώτημα εὑρηται μετά τινων παραλλαγῶν καὶ εἰς τὰ «Ῥήματα διδασκάλων» ἀρ. 1. τοῦ ὑπ' ἀρ. 226 φ. 249α κώδικος τῆς ἀθωνικῆς βιβλιοθήκης Καρακάλλου, καὶ ὑπ' ἀρ. 3 ἐν φ. 124β καὶ ἀρ. 7 φ. 193α τῶν ἀθων ἰβηριτικῶν κώδ. 688. 755

2. Ὅμοια ἐν κώδ. Καρακάλλου φ. 250 α – 1 καὶ Β' συναλγησώμενα. 4 δ' συναλαγησόμενα — λαλοῦνται.

4. Ἡ ἐρώτησις αὕτη εἶναι γεγραμμέναι διὰ μελανος, ἐν ᾧ αἱ λοιπαὶ δι' ἐρυθροῦ. 4, 1. τὸ μέρος τῆς γῆς. 2. τὸ Κρ.

НВОНУ имени Н.Меликова

5. Ἐρώτ. Καὶ ποία προσευχὴ γίνεται*.

Ἀπόκρ. Τὸ ἔχειν ἔχθραν μετὰ τοῦ πλησίον καὶ οὐ ποιεῖν ἀγάπην.

6. Ἐρώτ. Καὶ τίς ἔχει πολλὰ καὶ ἄλλος εἶχεν ὀλίγα καὶ ἔδωκεν ὁ μὴ ἔχων;

Ἀπόκρ. Ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν Ἰωάννην ἐζήτειν.

7. Ἐρώτ. Καὶ πόσα ἔτη ἐκρύβην ὁ σταυρὸς τοῦ κυρίου;

Ἀπόκρ. Ἔτη τριακόσια.

8. Ἐρώτ. Καὶ τί ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός;

Ἀπόκρ. Μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

9. Ἐρώτ. Ὁ πατήρ μου ἐγέννησέν με ἐκ κοιλίας μητρός μου, κἀγὼ ἐγέννησα τὴν μητέρα τοῦ υἱοῦ μου, καὶ οἱ υἱοί μου ἐγέννησαν τὴν μητέρα τοῦ πατρός μου.

Ἀπόκρ. Τίς ὁ πατήρ; ὁ Θεός. Τίς ἡ μήτηρ; ἡ γῆ. Τίς ἡ μήτηρ τοῦ υἱοῦ μου; ἡ Εὔα. Τίς ἡ μήτηρ τοῦ πατρός μου; ἡ Θεοτόκος.

10. Ἐρώτ. Καὶ τίς βαστάζει τὸν θεμέλιον τῆς γῆς;

Ἀπόκρ. Ἡ Θεοτόκος τὸν Χριστόν.

11. Ἐρώτ. Καὶ τίς οὐκ ἔπιεν ὕδωρ οὐράνιον οὔτε ἐπίγειον;

⟨Ἀπόκρ. Ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα⟩.

12. ⟨Ἐρώτ. Καὶ τίνα⟩ κοινὰ ἔχουσιν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ;

Ἀπόκρ. Ἄνω ὕδωρ καὶ καὶ κάτω ὕδωρ· ἄνω πῦρ καὶ κάτω πῦρ· ἄνω νεφέλη καὶ κάτω νεφέλη.

5, 1. γίνεται ⟨εἰς ἁμαρτίαν⟩, ἢ τι τοιοῦτο. 2 τὸ ἔχων—ποιεῖ —

6, 1 ἄλλος εἶχον — 2 ἐζήτην. Ἐννοεῖται τὸ βάπτισμα.

7, 1 ἐκρίβην. 2 ἔτη ο'. Διώρθωσα τὸ προφανὲς χρονολογικὸν λάθος, προελθὸν ἐκ τῆς χρήσεως στοιχείων τοῦ ἀλφαβήτου ἀντὶ τοῦ ἀριθμοῦ ὁλογράφου.

10, 1. τῶν θεμελίων —

11 Ἡ ἐρώτησις αὕτη συνηνώθη μετὰ τῆς ἑπομένης, καὶ ἐξερρύη ἡ ἀπόκρισις. Συνεπλήρωσα δ' ὁδηγούμενος ἐκ παραπλησίας ἐρωτήσεως ἐν τῷ ἀθωνικῷ κώδικι τῶν Ἰβήρων ἀρ. 688 φ. 130α: «***Ἐρώτησις***. Δύο πηγαῖς εἰσιν ἐν τῷ κόσμῳ, πάντες δὲ ἔπιον ἐξ αὐτῶν, οἱ δύο οὐκ ἔπιον — Οἱ δύο πηγαί, τὰ δύο βυζία τῆς γυναικός, ἐπειδὴ πάντες οἱ ἄνθρωποι ἕκαστος τὴν ἰδίαν μητέρα ἐθύζασεν; ὁ δὲ Ἀδὰμ ⟨κ⟩αὶ Εὔα τινὰν οὐκ ἐθύζασαν ». —

НБ ОНУ імені І.Мечникова

13. Ἐρώτ. Πόσαι φύσεις εἰσίν;

Ἀπόκρ. Δύο: ὁ θεὸς ἐν οὐρανῷ καὶ ⟨ὁ⟩ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς.

14. ⟨Ἐρώτ.⟩ Ἑπτὰ αἰῶνας ἔζησα, καὶ ὁ κόσμος ὅλος οἶδέ με καὶ ἐγὼ τὸν κόσμον· τὸν δὲ ἥλιον οὐκ οἶδα.

15. Ἐρώτ. Διατὶ ἐξέπεσεν ὁ διάβολος;

Ἀπόκρ. Μυθεύονταί τινες ὅτι μὴ καταδεξάμενος προσκυνῆσαι τὸν Ἀδάμ, καὶ ὡς διὰ τοῦτο ἐξέπεσεν ὁ διάβολος. Μωρῶν ἀνδρῶν τὰ τοιαῦτα ῥήματα· ὁ γὰρ διάβολος πρὶν γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐξέπεσεν, [διὰ τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ Ἀδάμ], ὡς φησὶ Ἡσαΐας ὁ προφήτης· λογισάμενος ὁ διάβολος ὅτι θέλω στήσει τὸν θρόνον μου ἐπάνω τῶν νεφελῶν καὶ ἔσομαι ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ.

13, 1. φύσις —

14. Ἡ ἐρώτησις συνημμένη τῇ ἀποκρίσει τῆς προηγουμένης· ἡ ἀπόκρισις ἐξέπεσε

15, 2. Μεθέβοντες τοινές,— προσκυνεῖται—3 διατούτω—5 ὑπερηφάνιαν—5 Βλ. Ἡσαΐαν ιδ', 14 —6 θέλει στήσει — 7. ἔσωμαι—

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Δ'.

('Εκ τοῦ ἀθωνικοῦ κώδικος Ἰβήρων ἀρ. 805).

Λόγοι μυθολογικοὶ περὶ ὠφελείας ψυχῆς καὶ σώματος.

1. [φ. 69ᵃ] Ἐρώτησις. Ἡ ἔρις καὶ ἡ ὕβρις οἶκον ἔκλεισαν, κἀγὼ κ' ἡ πενθερά μου τὸν ἡμέτερον.

Ἑρμηνεία. Ἡ θεότης καὶ ἡ ἀνθρωπότης ἑνώθη μετὰ τῶν δύο οὐσιῶν ἀδιαιρέτως καὶ ἀσυγχύτως· οἶκον ἔκλεισαν, τὸν ᾅδην· τὸ δὲ ἐγὼ καὶ ἡ πενθερά μου τὸν ἡμέτερον, τοῦτ' ἔστιν τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχή, ἐν τούτῳ καὶ οἱ ἄνθρωποι· ἐὰν γὰρ θέλωμεν, νήφοντες καταβάλλομεν κεκλεισμένον τὸν διάβολον.

2. Ἐρώτ. Εἴχαμεν φίλον κηπωρὸν καὶ ἐδίδομεν αὐτῷ γέννημα καὶ ἐδίδου ἡμῖν αὐτὸς λάχανα.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος κηπουρὸν τὸν Χριστὸν λέγει, τὸν τρέφοντα καὶ ποτίζοντα ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους· δίδομεν δὲ αὐτῷ κομμάτιν ἄρτου [φ. 69ᵇ] καλόν τι τῶν εὐτελῶν, καὶ δίδει ἡμῖν λάχανα, τοῦτ' ἔστιν τὴν χλόην τοῦ παραδείσου, καὶ ἀντὶ τῶν φθαρτῶν τὰ ἄφθαρτα, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ κληρονόμους ⟨ἡμᾶς πεποίηκεν⟩.

3. Ὁ μῦθος. Καὶ ἄλλος ἔφαγε τὸ βοΐδιον ὅλον καὶ εἰς τὴν οὐρὰν ἀπεστάθη.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος ⟨τὸν διάβολον⟩ λέγει· ὁ ἄλλος ἔφαγε τὸν βοῦν ἀπὸ τῆς ⟨τοῦ⟩ Ἀδὰμ πλάσεως μέχρι τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ, τουτέστιν ἐκράτησεν ἡ τυραννὶς αὐτοῦ· ἀφ' οὗ δὲ τὸ ἀπόρρητον μέγα μυστήριον οἰκονόμησεν ἡ αὐτοῦ ἀγαθότης καὶ ἐν

1, 1-2 Ὁ σήερις καὶ ὁ σύβερις — κἀγὼ δὲ καὶ ἡ π. μου τὸ ἡ. 6 νηφῶντες.

2, 1. κηπορὸν εἴ τις καὶ ἐδίδωμεν — 7. Ἡ συμπλήρωσις ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ Μαρκιανοῦ κώδ. (Krumbacher MGS σ. 77 ἀρ. 10).

3, 1-2. Ὁ μύθος ἑρμηνεία. Καὶ — ἀπεστάθη. Ἐνταῦθα — 7 καὶ ἐγενήθην — 8 καὶ ἐστάθη ὁ πανμίαρος —

НБ ОНУ ім. І.Мечникова

ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐσαρκώθη εἰς τὴν ἁγίαν Παρθένον καὶ ἐγεννήθη εἰς τὰ τέλη τῶν αἰώνων, ἐστάθη ὁ παμμίαρος πρὸς τὴν οὐράν.

4. Ὁ μῦθος. Ἡ γῆ ὤμωσε τὸν οὐρανόν, μυστήριον οὐ κρυβήσεται.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ⟨ὁ λόγος λέγει⟩· ἐκ τοῦ χοὸς ἡ φύσις ἡμῶν συνέστηκεν· διὰ γὰρ τῆς Εὔας τὴν παράβασιν φθορᾷ ὑπέστημεν καὶ πάλιν ὁ χοῦς εἰς τὸν χοῦν ἀπελεύσεται, εἰ δὲ πράξει τι τὸ σῶμα σὺν τῇ ψυχῇ, τοῦτο πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς κατοικοῦντα τὸ μυστήριον οὐ κρυβήσεται, καθώς φησιν, βίβλοι ἀνοιχθήσονται καὶ τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους δημοσιεύονται.

5. Ὁ μῦθος. Ἔργον τοῦ τελειώσαντος καὶ μὴ τοῦ ἀποκινήσαντος.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν Λὼτ καὶ τῇ αὐτοῦ συμβίῳ φέρεται, δι' οὗ φησιν ἐκεῖνος μὲν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ πληρώσας ἐσώθη, ἡ δὲ γυνὴ παρακούσασ⟨α⟩ ἐγένετο στήλη ἁλὸς καὶ ἀπώλετο.

6. Ὁ μῦθος. Ὡς ἐδέξου τὴν πηκτήν, δέξου καὶ τὴν ἐμπηκτήν.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν πλούσιον ἐκεῖνον ποιεῖται τὸ νόημα· γλυκέα μὲν ἐκεῖνος εὐφραίνετο ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, πικρὰ δὲ ἔτυχεν ἐκείνου τοῦ αἰῶνος τὴν παφλάζουσαν κάμινον.

7. Ὁ μῦθος. Οἶδα οὐκ οἶδα, γυνή, οὐ πλουτοῦμεν, κἂν ἂς φάγωμεν τὸ προζῦμιν.

[φ. 70ᵛ] Ἑρμ. Ἡ γυνὴ ψυχή ἐστι, πρὸς ἣν καὶ ὁ καλῶς νοήσας εἶπεν· Ὦ ψυχή, ἐποίησα τὰ τοῦ κόσμου παράνομα, καὶ κἂν διὰ τὸν Κύριον ἂς φάγωμεν τὸ προζῦμιν, ἵνα γεύσηται ὁ Κύριος τὴν καρδίαν καὶ ἡ καρδία τὸν Κύριον.

8. Ὁ μῦθος. Σαρακηνὸς εἰς τὸ σπίτιν σου καὶ σὺ ὅπου θέλῃς ὅδευε.

Ἑρμ. Πάλιν ὁ λόγος πρὸς τὸν νοῦν ποιεῖται τὸν λόγον καί φη-

4, 5 τὸν χόν ἐπελεύσεται.

6, 1 Τὸ δέξου εἶναι δι' ἐρυθρᾶς μελάνης παραδιωρθωμένον ἐν τῷ κώδ. δέξονται. 3 ποιῆσαι — 5 παμφλάζουσαν —

7, 1. Ἶδα οὐκ ἴδα γυνὴ οὐ πληστοῦμεν καὶ κἂν — τὸ προζύμιον.

8, 3 Τὸ πάλιν ἀναφέρεται εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς παρὰ Κr. MGS. ἀρ. 69 παροιμίας, ἐλ-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

σιν, ὅτι ἐὰν ῥεύσαι ἐν ταῖς γλυκοπικραῖς ἡδοναῖς τῆς ἡμέρας ταύτης, ἔνθα ὁ ἐχθρὸς πάντας ἡμᾶς ὑποσκελίζει διὰ τῶν παγίδων αὐτοῦ, Σαρακηνοὺς ἤγουν δαίμονας εὑρήσει ἡ ψυχὴ ἐκεῖθεν.

9. Ὁ μῦθος. Ἔδωκάς με καὶ ἔδωκά σε καὶ εὐλογῶν εὔξου με.

Ἑρμ. Περὶ τοῦ Ἰὼβ ὁ λόγος εἴρηται, ἐπεὶ κατὰ θείαν παραχώρησιν ὁ δίκαιος ὑπέστη τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὸν στέφανον ἐδέξατο. Τοῦτον ἡμεῖς ζηλώσωμεν, ἀδελφοί. Πάσας τὰς μηχανίας αὐτοῦ καὶ ῥήσεις τε καὶ τέχνας κατὰ τοῦ ἀθλητοῦ ἔβαλε καὶ μὴ ἰσχύσας κατ' αὐτοῦ ἔφη πρὸς αὐτόν· «Ἔδωκές μοι ἐξουσίαν κατὰ τοῦ Ἰὼβ καὶ ἔδωκα αὐτῷ τοὺς πολέμους καὶ οὐκ ἴσχυσα νικῆσαι αὐτόν, εὐλογῶν εὔξου με».

10. Ὁ μῦθος. Πρὶν πνιγῇς δὸς τὸν ναῦλον.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ μῦθος ἀνακηρύττει τοῖς πᾶσιν, νουθετῶν ἡμᾶς καὶ λέγων: Ὦ ἄνθρωπε, ⟨πρὶν⟩ πνιγῇς ἐν ταῖς βιωτικαῖς φροντίσιν τοῦ βίου καὶ πρὶν ἀποδώσῃς τὸν χοῦν τῷ χοΐ, πρὶν ἀρρωστήσῃς, ταπεινώθητι. Οὐ γὰρ οἴδαμεν ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ⟨θάνατος⟩ ἔρχεται, καὶ δὸς διὰ τὸν ναῦλον, ἵνα ἀκωλύτως διέλθῃς τὰ διαβήματα ἐκεῖνα τὰ μεγάλα καὶ δύσκολα τῶν τελωνίων τοῦ ἀέρος.

11. Ὁ μῦθος. Ὅσοι σκύλοι κούντουροι ὅλοι ἡμέτεροι γαβροί.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὴν ψυχὴν ποιεῖται καί φησιν· ὅσοι σκύλοι κούντουροι (τοὺς δαίμονας ὀνομάζει) ἐπιβαίνουσι μὲν ἄλλην ἄλλος καὶ οὐ μένουσιν οἱ γαυροί· τουτέστιν ὅσων παθῶν περίκεινται τὰ σώματα ἡμῶν, τοσοῦτον καὶ [φ. 70$^{\theta}$] οἱ δαίμονες θρασύνονται καθ' ἡμῶν γαυριῶντες καὶ ⟨εἰ μὴ ὁ⟩ ἐμὸς κύριος ἐβοήθησε παρὰ βραχὺ παρῴκησε τῷ ᾅδῃ ἡ ψυχή μου.

12. Ὁ μῦθος. Ἐγένετο ὁ ἀνάγων ἀναγόμενος.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα φησὶν ὁ λόγος· ὁ γὰρ ἀκόρεστος ᾅδης πρὸς

λειπούσης ἐκ τοῦ ἀνὰ χεῖρας κώδικος, ἀλλὰ προτασσομένης τῆς παρούσης ἐν ἄλλοις κώδιξιν. 3. πρὸς τὸν νῦν — 4 ῥεύσαι = φθείρεσαι (ῥέω). — τῆς ἡμέρας ταύτης = τοῦ νῦν αἰῶνος (τοῦ παρόντος κόσμου) — 6 δαίμονας καλεῖ εὑρήσει —

9, 7 αὐτῷ εὐλογῶν εὔξου μαι.

10, 1 Τὸν αὐλόν. (ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ ὀρθῶς). 2 ἀνακηρύττων 3. πνιγεὶς ἐν ταῖς 6.

11, 1 γαυροί. 4 νόσσων παθῶν—5 τουσοῦτον καὶ καὶ οἱ δαίμωνες —

θ

12, 2. Ἑρμ. (Γράψας πρῶτον ὁ βιβλιογράφος ἑρμηνεία καὶ κατιδὼν τὸ λάθος, ἠθέ-

ἑαυτὸν εἵλκε πρὸ τῆς Χριστοῦ καταβάσεως· ἀφ' οὗ δὲ τὸ τοῦ Χριστοῦ μυστήριον γέγονεν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας, ἐγένετο ὁ ᾅδης ἀναγόμενος διὰ τοῦ Χριστοῦ.

13. Ὁ μῦθος. Ὁ κόσμος ἐποντίζετο καὶ ἡ ἐμὴ γυνὴ ἐστιλβώνετο.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα βλέπει ὁ νοῦς τῆς ψυχῆς τὰς αἰσθήσεις ὑπὸ τοῦ κακούργου ἐχθροῦ αἰχμαλωτιζομένας· λέγει· ὁ κόσμος ἐποντίζετο, τουτέστιν ἡ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ διαβόλου, καὶ ἡ ἐμὴ γυνή, ἤτοι τὸ γήινον σῶμα ἐστιλβώνετο καὶ ἐκαλλωπίζετο, καλλωπίσμασι ματαίοις καὶ ἀπατηλοῖς.

14. Ὁ μῦθος. «Ἔποικες, γυνή, τό σε εἶπα; — Ναί, ἔποικα καὶ τό με οὐκ εἶπας».

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὴν Εὔαν λέγει· ἐποίησας τό σε εἶπα; ὅτι ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ παραδείσου φαγῇς, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ ἐν μέσῳ ⟨τοῦ⟩ παραδείσου μὴ φαγεῖν· ἡ δὲ Εὔα ἔφη, Ναί, Κύριε, ἐποίησα καὶ τό με οὐκ εἶπες.

15. Ὁ μῦθος. Ὅταν σε εἴπῃ τις, νὰ γέννημα, τὸ σακκίν σου καὶ τρέχα.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὴν ψυχὴν ποιεῖται, καί φησιν. Ὦ ψυχή, ὅταν ἀκούσῃς τοῦ καλοῦντος σε εἰς δόσιν σωτηρίου γεννήματος ἀφθάρτου, ἵνα μὴ πεινάσῃς εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα, ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καὶ μέγας λιμὸς τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ὥρας ἔλθῃ, σπεῦδε εὐθὺς ἀναλαμβανόμενος τὸ σακκίον, τουτέστιν τοῦ σώματος, καὶ τρέχε τὴν καλὴν ὁδὸν ⟨τῆς⟩ σωτηρίας, τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην, τὴν ἀπάγουσαν ὅπου ὁ οὐράνιος κεῖται ἄρτος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

λησε διὰ τῆς προσθήκης ἑνὸς θ ἄνωθεν τοῦ μ νὰ διορθώσῃ εἰς μῦθος. Σημείωσις Σ. Π. Λάμπρου) 3 ἔλκει πρὸς τῆς Χρ.

13, 6 καλώπισμα ματαίοις —

14, 3. Τὸ κείμενον συγκεχυμένον Μετὰ τὸ ***Ἑρμην***. κεῖται ἡ κατωτέρω ἀρ. 15 παροιμία· ταύτης δὲ ἡ Ἑρμηνεία μετὰ τὴν τῆς ὑπ' ἀρ. 14 προτασσομένων αὐτῆς τῶν δηλουσῶν ἑκάστην παροιμίαν λεξεων «ὁ ***μῦθος***».

15, 1 νὰ γενη — 4 - 5 γενήματος ἄφαρτον —

НБ ОНУ імені І.Мечникова

16. Ὁ μῦθος. Καὶ φοβεῖται καὶ φοβερίζει.

Ἑρμ. Ὁ λόγος φησίν, ⟨ὅτι⟩ ὅταν ὁ διάβολος ἴδῃ ψυχὴν ἐγειρομένην νήφουσαν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὸ ὅπλον τοῦ σταυροῦ ἀραμένην, ἄπρακτα τὰ βέλη αὐτοῦ γίνονται· καθὼς ὁ Χριστός φησι πρὸς ἡμᾶς· [φ. 71α] Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶ ὡς ἀστραπὴ πεσόντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ· φοβερίζει δὲ τὸν αὐτοῦ καταφρονοῦντα, ὅτι τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἀκονημένα ⟨μᾶλλον⟩ διστόμου μαχαίρας· καὶ τίς ἱκανὸς σῶος φυλαχθῆναι ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἅμα καὶ ἀνθρωποκτόνου;

17. Ὁ μῦθος. Εἴχαμεν σκύλον καὶ ἐβοήθει τοῦ λύκου.

Ἑρμ. Περὶ τοῦ προδότου ἐκείνου Ἰούδα, εἴρηκεν.

18. Ὁ μῦθος. Τὸ κέρδος ἐξυπνᾷ τὸν ἄνδρα.

Ἑρμ. Ἐπεὶ γὰρ ὁ θεὸς λόγος, μὴ φέρων ὁρᾶν ὀλλύμενον τὸν ἄνθρωπον, ὃν οἰκείαις χερσὶν διεμόρφωσεν [αὐτόν], χεῖρα δέ ἐστιν ἡ οἰκεία αὐτοῦ φιλανθρωπία, ὅτι ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον, ὕστερον δὲ ἐγένετο ἄνθρωπος, δι' ἡμᾶς κατελθὼν ἐκ τῶν πατρικῶν αὐτοῦ κόλπων, ὡς αὐτὸς οἶδεν καὶ ὡς ηὐδόκησεν, γεννηθεὶς ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου ἀνερμηνεύτως καὶ σταυρωθεὶς καὶ ταφεὶς καὶ κατελθὼν ἐν τῷ ᾅδῃ, εὗρε τὴν ἀπολλυμένην δραγμὴν καὶ διὰ τοῦτο λέγει· τὸ κέρδος ἄνδρα ἐγείρει, δῆλον τὸν Ἀδὰμ ἐκ τὸν Ἅδην.

19. Ὁ μῦθος. Κακὴ ἐπισκοπὴ τὸν ἐπίσκοπον τρέφει.

Ἑρμ. Ὁ ⟨λόγος⟩ τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον λέγει, ὅτι ἁμαρτωλοὶ ἄνθρωποι τυγχάνομεν καὶ τὸ δοθέν μοι τάλαντον οὐκ εἰργασάμην, ἀλλ' ὁ ἐπίσκοπος ὁ θεὸς ἡμῶν εὐφραίνεται ὡς ἐπὶ τῆς χήρας τὰ δύο λεπτά, καὶ ὅστις ⟨ἂν⟩ ποτίσῃ ποτήριον ἓν ψυχροῦ ὕδατος ἕνεκεν ἐμοῦ, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

16. 3 νύμφουσα — ἀράμενος 8 ἀκονημένα, δίστομον μάχαιραν. Πρβλ. Παροιμ. Σολομ. ε', 4.

17, 2 πρὸ ἑκάστου τῶν Ἰουδαίων εἴρ.

19, 3. Βλ. Ματθ. κε'. 14. 18. – 4 Μάρκ ιϐ', 42. 5 ὅς τι ποτίσοι, — Βλ. Ματθ. ι', 42. Μάρκ. θ', 41.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

20. Ὁ μῦθος. Ὅτι καλὸν ἀρνὶν δύο μάννας βυζάνει.

Ἑρμ. Καλὸν ἀρνὶν λέγει τὸν ἐκπληροῦντα τὴν εὐαγγελικὴν φωνήν, ὡς τὸ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου· ἰδοὺ ⟨ἡ⟩ μία μάννα, ⟨ἡ δὲ δευτέρα⟩ ἥτις ἐστίν, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, ὡς ἑαυτόν.

21. Ὁ μῦθος. Ὅταν θέλω κάμνει καὶ πεινᾷ, κἂν ἂς κοιμοῦμαι καὶ ἂς πεινῶ.

Ἑρμ. Ὁ διάβολος λέγει, ὅτι ἐὰν θέλω σπουδάζειν νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ πᾶσαν ὥραν ἵνα καθέξω [φ. 71β] πάντας εἰς τὴν ἀποκειμένην ἀπώλειαν, καὶ ἀπρακτοῦσί μου τὰ βέλη διὰ τοῦ θεανθρώπου λόγου, τῶν ἀνθρώπων μετανοούντων, καὶ ἵνα τι κενοποιῶ, μᾶλλον δὲ προξενῶ αὐτοῖς τὴν σωτηρίαν τοῦ θεοῦ, ὡς τὴν πόρνην, ὡς τὸν ληστὴν καὶ ὡς τὸν τελώνην καὶ Μανασσήν.

22. Ὁ μῦθος. Τὸ ὀσπίτιν σου σφάλιζε καὶ τὸν γείτονάν σου κλέπτην μὴ κάμνῃς.

Ἑρμ. Πρὸς τὴν ψυχὴν ὁ λόγος ἔχει, καί φησιν. Ὦ ψυχή, σφάλιζε τὸν σὸν νοῦν καὶ ⟨τὸ⟩ τῆς συνειδήσεως κιβώτιον καὶ χαλίνου τὰς σωματικάς σου ὀρέξεις διὰ τῶν πέντε αἰσθήσεων, ἵνα μὴ ὁ κλέπτων σου γείτων, ὁ διάβολος, τὰς ἀρετάς σου αἰχμαλωτεύσει σοι, ὥς ποτε τοὺς γενάρχας αἰσθητῶς καὶ νοητῶς. Αἱ δὲ πέντε αἰσθήσεις εἰσὶν αὗται· ὅρασις ὄσφρησις ἀκοὴ γεῦσις καὶ ἁφή.

23. ⟨Ὁ⟩ μῦθος. Οὐδεὶς ἀπὸ τῶν γονέων σου κονταρέαν ἔδωκε.

Ἑρμ. Ἡ ψυχὴ πρὸς τὸ σῶμά φησιν. Οὐδεὶς τοῦ πηλίνου σώματος τῶν γενομένων ἀνθρώπων τὸν ὅμοιον τρόπον, ὅστις κατ᾽ ὄναρ ὁρᾷ τὸν πόλεμον, εἰμὴ οἱ ἄνωθεν αὐτοῦ συμμαχήσει δεξιὰ κατὰ τὸν Δαυίδ τὸν λέγοντα: Ἐὰν μὴ κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες.

20, 3. Μάρκ. ιϐ', 30. 31
21. 3 ὅταν τι ἐάν —
22, 8 ἀμφή.
23, 2. Τὸ κείμενον τῆς ἑρμηνείας διεφθαρμένον καὶ ἀδιανόητον. 3 ὥστις κατόναρ —

НВ ОНУ имени І.І.Мечникова

24. Ὁ μῦθος. Κηπουρὲ συνέπαρε καὶ νά, ψήψη.

Ἑρμ. Πλάσας ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον προσέταξεν αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ διάγειν ⟨καὶ⟩ φυλάττειν τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἐφύλαξεν. Εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος: Ἔξελθε ἐκ τοῦ θείου παραδείσου, κηπουρέ, καὶ ἐκ τοῦ θείου κήπου συνέπαρε· καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν ἀπατήσαντα αὐτὸν ὄφιν καὶ τὴν Εὔαν εἶπε· Νὰ ψήψη, γυμνὸς εἰσῆλθον, γυμνὸς καὶ ἐξέρχομαι· ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς οἱ ἀπατήσαντες μετ᾽ ἐμοῦ.

25. Ὁ μῦθος. Σαλοὺς καὶ ἐξήχους θεὸς οὐ κρίνει.

Ἑρμ. Σαλοὺς ὁ λόγος τοὺς κατ᾽ οἰκονομίαν πάσχοντάς φησι, καθὼς ὁ Χριστὸς λέγει: Ἐὰν μὴ ἐπιστραφῆτε καὶ γίνεσθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Λοιπὸν τοὺς κατὰ παραχώρησιν θεοῦ ἐξήχους οὐ κρίνει ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ [φ. 72ᵃ], δύο γὰρ κολάσεις ὁ θεὸς οὐκ ἐποίησεν.

26. Ὁ μῦθος. Πᾶν ζῷον τὸ ὅμοιον αὐτοῦ ἀγαπήσει.

Ἑρμ. Ὁ λόγος ἔφη πρὸς τὸ οἷος ὁ χοϊκὸς τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· ὅταν μὲν τοῦτο, ἤγουν τὸ ζῷον, φρονῇ τὰ τοῦ κόσμου καὶ ἡ ψυχὴ θλίβεται· ὁμοίως καὶ τὸ σῶμα, ἐὰν ⟨ἡ ψυχὴ τὰ οὐράνια⟩ πο⟨θ⟩ῇ, ⟨ὡς⟩ ἄϋλόν τι πρᾶγμα, καὶ ⟨τούτων⟩ μετέχει, τὸ γήινον σῶμα τρύχεται, ὡς μὴ τῆς ⟨αὐτῆς⟩ φύσεως ⟨εἰς⟩ ἀμφότερα ὑπαρχούσης.

27. Ὁ μῦθος. Ἡ σκύλα σπουδάζουσα τυφλὰ σκυλάκια γεννᾷ.

Ἑρμ. Ἐπεὶ μὲν ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων σπεύδει παντοίως τὸν μωσαϊκὸν φυλάττειν νόμον, καὶ ἐπεὶ τῶν παίδων οἱ ὀφθαλμοὶ βλέπουσιν περὶ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, τὰ δὲ περὶ τὴν ὀγδόην κυνάρια, οὕτως καὶ εἰς αὐτοὺς γίνεται· τινὲς μὲν τῶν Ἰουδαίων εἰσέρχονται εἰς τὸ

25, 1. Καλοὺς καὶ ἐ. 2. Καλοὺς ὁ λ. 4 Λοιπὸν οὖν κατά—

26, 3 τοῦτον— 5 ἐὰν εἰς τὰς ἀνωρὰς ποιῇ ἄϋλον τὸ πρᾶγμα καὶ μετέχει—7 τῆς φύσεως τὰ ἀμφ. ὑπάρχει.

27, 3. Ἰδαίων σπ. παντὸς τῶν μωσαϊκῶν φιλῶν τὸν νόμον. — 4 καὶ ἐπὶ τῶν παίδων σφάλμα βλέπουσιν ἐπὶ τὴν ἑ. ἡμ. τὰ δὲ παρὰ τὴν ὀ. κυνάρια, οὕτως καὶ εἰς αὐτὸν γ 7 τινῶν δὲ—

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἅγιον βάπτισμα καὶ βλέπουσι τὸ φῶς τὸ σωτήριον, τινὲς δὲ ἐπιμένουσιν ἄχρι καὶ τοῦδε αἰῶνος καὶ τότε ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

28. Ὁ μῦθος. Ὅσον καὶ ἂν ἀποπέσῃ τὸ ὑννὶν βελόνι οὖν γίνεται.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ Σατανᾶς καὶ ἐχθρὸς ἡμῶν διάβολος τὸν λόγον ⟨ποιεῖται⟩ καί φησιν, ὅσα ἂν ἐταπεινώθην ὑπὸ τοῦ θεανθρώπου λόγου καὶ οὐκ ἐνεργοῦσί μου τὰ βέλη, ὡς πρὸ τῆς αὐτοῦ καταβάσεως, πάλιν ἀπὸ τῶν πολλῶν τὸ ὑννὶν βελόνι οὖν γίνεται· οὐ παύσομαι τύπτειν τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας, ἤτοι τὸν Χριστόν.

29. Ὁ μῦθος. Κόπτε χρέον, κόπτε λύπην.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος καθολικῶς πρὸς πάντας φησί, [τουτέστι] ⟨κόπτε⟩ χρέος μέγα καὶ ἄλυτον· δῆλον τῶν ἁμαρτημάτων σου τὸ χειρόγραφον· λῦσον διὰ τοῦ Κυρίου, ὅπερ ἔπλεξας μακρὸν σχοινίον καὶ πολυποίκιλον. ⟨Κόπτε λύπην⟩, τουτέστιν τῆς φοβερᾶς καὶ φρικτῆς ἡμέρας ἐκείνης κόψον ⟨τὴν κρίσιν⟩ διὰ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης καὶ ἐξομολογήσεως, ἵνα μὴ λυπῆσαι ἐκεῖ μεγάλως.

30. Ὁ μῦθος. Τοῦ Αὐγούστου τὰ δεκάλιτρα τὸν Μάην ἀναζητοῦνται.

Ἑρμ. Αὔγοστον ὁ λόγος τὸν Χριστὸν λέγει, δέκα λίτρας δέκα τάλαντα. Μάϊον δὲ λέγει [φ. 72^{b}] τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως. Ὅταν τὸ ἔαρ τῆς θείας ἐπιλάμψεως ἀνατελῇ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν δικαίων, τότε ζητηθήσονται καὶ τοῦ Αὐγούστου τὰ δεκάλιτρα, τουτέστι τοῦ Χριστοῦ τὰ δέκα τάλαντα, ἅπερ κατεπίστευσεν τοῖς ἀνθρώποις εἰς σωτηρίαν, ἵνα ἐκεῖ ἀκούσωσι τό, Εὖ δοῦλε ἀγαθέ, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου.

28, 1. βελονίου γ. 3 ἡμῶν διαβάλλει τὸν λ. καὶ φ. 6 βελονίου γ. οὐ πλανῶ μὲν καὶ πίπτει τοὺς ὑπ' αὐτὸν π.

29 1. χρέων—3 καὶ ἄλυπον—4. λύσιν διὰ τοῦ Κυρίου, ὅπως πλέξαν μικρὸν σχ. 5 καὶ δικαστῆς ἡμέρας ἐκ. 6 κόψονται διὰ — 7 λυπῆσθε —

30, 1. Τὰ σ' δέκα [τὸ δ διωρθωμένον εἰς λ] λλύτρας-ἀναζητοῦντες. 3. Αὔγοστος

НБОНУ імені І.Мечникова

31. Ὁ μῦθος. Ὁ θεὸς πρὸς τὰ ῥοῦχα μεράζει καὶ τὴν κρυάδαν.

Ἑρμ. Σάγια καὶ ῥοῦχα ὁ θεὸς τὰ ἡμῶν ἁμαρτήματα καλεῖ, κρυάδας δὲ τὰς παιδεύσεις, ⟨ἃς⟩ δι' οἰκονομίας ἐπάγει, καθὰ καὶ Δαβὶδ καὶ Σολομὼν φάσκει. Μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου· καὶ πάλιν, ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, ὥσπερ τὸν Ἰὼβ ἐκ τῆς αἰτίας· ὁμοίως καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Σαούλ· ἑτέρας δὲ ἁμαρτίας καὶ ἀπροσεξίας, καταφρονήσεις τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ δικαίου, καὶ πρὸς τὰς ἁμαρτίας καὶ τὰς παιδεύσεις, γίνεται κατὰ θείαν παραχώρησιν.

32. Ὁ μῦθος. Αὐτὰ τὰ λέγει ἦν παλαιοῦ οὐρανοῦ ἀποκλάσματα.

Ἑρμ. Περὶ τὴν πεντηκοστὴν ⟨τὰ⟩ εὑρεθέντα ἔθνη, ὅταν κατῆλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἐσόφισε τοὺς ἀποστόλους καὶ ἐλάλουν γλώσσαις ἕτεραις, [τὰ δὲ ἔθνη] ἔλεγον αὐτοὺς οἰνοφλύκτους μεθύειν καὶ λέγειν παλαιοῦ οὐρανοῦ ἀποκλάσματα καὶ οὐχὶ τὴν ἡμετέραν διάλεκτον. Ταῦτα δὲ τῶν ἀποστόλων τὰ ῥήματα καὶ τοῦ παλαιοῦ οὐρανοῦ ἀποκλάσματα καὶ ἀποφθέγματα Δανιὴλ προσανεφώνει καὶ Δαυΐδ. Ὁ μὲν λέγει, «Ἐκάθισεν ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν»· ὁ δὲ Δαβίδ, «Αἰνεῖτε ⟨αὐτὸν⟩ οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν».

33. Ὁ μῦθος. Κάμνει ὁ πίθος καὶ ὁ ῥογὸς καὶ ἀκούει ἡ γυνὴ καματερή.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα πίθον ὁ λόγος τὴν ἀγαθὴν σπουδὴν καὶ προθυμίαν καλεῖ· ῥογὸν δὲ τὸν ἄλογον καὶ βοηθὸν τῶν ἀγαθῶν· ἀγωνιστήν, σωτῆρα Χριστὸν τὸν πλουτοδότην καὶ ψυχοσώστην· καὶ ἀκούει ⟨ἡ⟩ γυνὴ καματερή.

31, 4. Τὸ ψαλμικὸν ῥητὸν (Ψαλμ. ριζ', 18) ἐξέπεσε, διετηρήθη δὲ μόνον τὸ ἐκ τῶν Παρ. Σολομ. γ', 11 κέ. 7 (αὐτοῦ λέγων ἐννοεῖ βεβαίως τὸν Δαυίδ).—8 καταφρονήσεως— Τὸ κείμενον τῆς ἑρμηνείας τεταραγμένον· πληρέστερον ἐν τῷ Μαρκιανῷ Η παρὰ Krumbacher MGS. σ. 81, 20.

32, 1 ὑποκλάσματα, ἐν δὲ τῇ ἑρμηνείᾳ ἀποκλάσματα. 2 Παρὰ τὴν πεντ. εὑρ. ἔθνη—5 αὐτοῖς οἰνοτευκτὰς μεθύειν— Βλ. Πραξ. Ἀποστ. ϐ', 13. 6 ἡμετέραν—9. Δανιὴλ ζ', 9 — 10 Ψαλμ. ρμη', 4.

33, 1 ὁ πηθεὶς — ἀκούει γυνὴ ἀγωνιστήν. Τὴν λ. καματερὴ παρελάβομεν ἐκ τῆς ἑρμηνείας. 3 πηθεὶς ὁ λ.— 4 λόγος δὲ τὸν ἄλλογον—

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

34. Ὁ μῦθος. Τὰ ἑκατὸν προσκυνήματα ἄξια φόλλης οὐκ εἶναι.

Ἑρμ. Μὴ μόνον ἑκατόν εἰσιν, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἑπτάκις ἑκατὸν ἐὰν προσκυνήσῃς, δύναται ὠφέλιμον εἶναι ἐκτὸς εὐποιίας [φ. 73ᵃ] ⟨καὶ⟩ ἐλεημοσύνης. Διάθρυπτε γάρ φησιν τὸν ἄρτον σου τοῖς πένησι καὶ διάλυε πάντα σύνδεσμον ἀδικίας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἄγγελος τῷ Κορνηλίῳ εἶπε: Κορνήλιε, αἱ προσευχαί σου καὶ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν πρὸς τὸν θεόν. Ὁρᾷς πῶς συνέζευξεν ὁ θεὸς τὰ δύο καλά, τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὴν προσευχήν· ἐν ταύταις γὰρ ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται· ἔχουσι δὲ θεμέλιον τὴν ἀγάπην.

35. Ὁ μῦθος. Διπλοῦν σώζει καὶ μοναπλοῦν οὐ σώζει.

Ἑρμ. Πρὸς ἡμᾶς παραγγέλλει ὁ λόγος· Σὺ ἄνθρωπε, διπλοῦν σώζει πρὸς τὸ σωθῆναι, ὅπερ ἐστὶν μικρὸν καὶ κοντόν, διὰ τῶν δύο ἐντολῶν, ὧν προείπομεν ἄνωθεν· ὅτι ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμονται· καὶ ὅταν τὸ διπλοῦν ἐκταθὲν εἰς μῆκος ἁπλωθῇ καὶ ⟨μεῖζον γένηται⟩ σώζει πλέον ὧν ἔλεγεν· ἐπεὶ μετὰ ἐντολῶν καὶ τὴν ἀγάπην σώζονται ψυχαί, πολλὰ πλέον σώζουσιν αἱ πολλαὶ ἐντολαὶ καὶ προσευχαί.

36. Ὁ μῦθος. Ἀΐδαρον ἐκούρευαν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην οὔλιζεν.

Ἑρμ. Ἀΐδαρον ⟨ὁ λόγος⟩ τὸν δολερὸν ἄνθρωπον λέγει, τὸν ἀποτασσόμενον τοῦ κόσμου καὶ τὰ τοῦ κόσμου καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν ἐπιστρέφοντα πρὸς τὴν ἁμαρτίαν· καὶ διὰ τοῦτο λέγει ἀπὸ τὴν ἄλλην οὔλιζεν, τουτέστιν ⟨ἐν ᾧ⟩ ἦτο κουρευόμενος τὰς τρίχας, ἄλλη τῆς κεφαλῆς μερία ἐτριχονούλιζεν.

34, 1 φόλλιν—4 ὠφελῆσαι μὴ εἶναι-
θ
35, 1 Ἐύ. (ὁ βιβλιογράφος ἤρχισε νὰ γράφῃ Ἑρμηνεία, καὶ διώρθωσε μετὰ τὸ πρῶτον γράμμα). 2 παραγγέλειν — 5 ἐκτείνῃ εἰς μ 6 μετὰ, (γεγραμμένον ἄνωθεν τοῦ καί) — σώζουσι ψυχάς—
36, 1. Ἀ. ὁ λόγος οὔρεβαν-2 «ὁ λόγος» διεγράφη ἔπειτα ἐν τῷ κώδ. ἐκ λάθους ὡς εἰκάζω, τοῦ βιβλιογράφου σκοποῦντος ἴσως νὰ διαγράψῃ τὰς δύο ταύτας λέξεις ἐκ τοῦ κειμένου τῆς παρ. 4 μετὰ μικροῦ πάλλιν ἐπιστρέφον-6 τουτέστιν ἤτοι κ.-

37. Ὁ μῦθος. Ἀηλὶ τὰ συμβάντα εἰς τὴν κατάπετραν.

Ἑρμ. Τὰ συμβάντα λέγει τὰ βάρη τῆς ἁμαρτίας [καλεῖ], κάτω δὲ πέτρα λέγει τὰ ἐν τῷ ἀέρι τελώνια τεταμένα, κατὰ τὸν Κλίμακα Ἰωάννην, ἅτινα καὶ φορολόγους καὶ ἐξεταστὰς ἐκάλεσεν, ἐξετάζοντας ἑκάστῳ περὶ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, εἰ ἐμετανόησεν ἀφ' ἧς ἐπλημμέλησε δι' ἐξομολογήσεως καὶ δακρύων καὶ ἐγκοπῆς τῶν κακῶν.

38. Ὁ μῦθος. Ἰδὲ ποῖον ἄγουρον πομπεύουν, οὗ τινος ἀτιμία πομπῆς οὐκ ἔνι.

Ἑρμ. Ἄγουρον ὁ λόγος τὸν διάβολον λέγει [φ. 73^{ό}]· πομπεύεται δὲ καὶ ἐξουθενεῖται καὶ καταγελᾶται καὶ ἐμπαίζεται, ὅταν οἱ ἐξομολογούμενοι ἐξαγγέλλουσι πνευματικοῖς πατράσιν· ἄπρακτος καθίσταται καὶ οὗτοι εὐπραγοῦσιν.

39. Ὁ μῦθος. Ἑκατὸν Παῦλοι ἀπέθανον καὶ ὁ καθεὶς Παῦλος τὸν ἴδιον πόνον ἔκλαιε.

Ἑρμ. Καθολικὸς ὁ λόγος πρὸς πάντας οὕτω λέγει καὶ μᾶλλον ἐπὶ ἁμαρτωλούς· ἕκαστος γὰρ ταῖς ἰδίαις σειραῖς συσφίγγεται, καὶ περὶ τῶν αὐτοῦ ἁμαρτημάτων θρηνήσει.

40. Ὁ μῦθος. Ὅποῦ οἰκονομήθη ἡ ἁγία Σοφία μὲ τῆς φόλεως τὸ ἐλᾶδιν.

Ἑρμ. Καὶ οἰκονομήθη ἡ ἁγία Σοφία· ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐσαρκώθη δι' ἡμᾶς, Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ ηὐφράνθη μετὰ τῶν δύο λεπτῶν τῆς χήρας καὶ ἐμαρτύρησε λέγων· Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα αὕτη πλεῖον πάντων ἔβαλεν· καὶ ὅστις ποτίσῃ ποτήριον ἕνεκεν ἐμοῦ τῷ πτωχῷ ἢ κομμάτιν ἄρτου, ἐπεὶ ἐμὲ εὐφραίνει, κἀγὼ εὐφρανῶ αὐτὸν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι καὶ παρέξω αὐτῷ ζωὴν τὴν αἰώνιον.

37. 1. Δηλεὶ-κατὰ πέτραν· ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ κάτω πέτραν. 2. καλὴ κάτω—3 τὸν κλίβανον Ἰωάννου. 4 φορολόγος καὶ ἐξετάς— 5 αὐτοῖς· ἢ ἐμ.—6 ἐνκοποῖς —

38, 1 ἀτιμίας 5 ἄπρακτοι καθίστανται-

39, 4 περὶ τῶν αὐτῶν-

40, 1 τῆς φολεοῦ τὸ ἐλάδιν. 8, εὐφραίνω αὐτῷ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

41. Ὁ μῦθος. Καὶ ἂν μὲ τὸ γελάσῃς, νὰ φορέσω τὸ ἱμάτιόν σου.

Ἑρμ. Ὁρῶν ὁ διάβολος τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν τῇ δυνάμει τοῦ σταυροῦ ὑπὸ τῶν ἀγωνιζομένων ⟨κατασυντριβομένην;⟩ μαίνεται, ἐπαπειλούμενος τοὺς ἐναρέτους λόγοις καί φησιν· Ἐὰν εὐμοιρήσω κἀγὼ καιροῦ ⟨οὐκ ἐγλυτώνεις, εἰ δὲ⟩ καὶ ἐγλυτώσῃς τὰς βουλὰς τῶν μηχανημάτων μου, νὰ περιβάλλωμαι κἀγὼ τὸ ἱμάτιόν σου, τουτέστι τὸ φθαρτὸν καὶ πήλινόν σου σῶμα.

42. Ὁ μῦθος. Ὁποῦ ἔχει περισσὸν πιπέριν, βάνει καὶ εἰς τὰ λάχανα.

Ἑρμην. Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν ἀγωνιστὴν ἄνθρωπον καὶ ἐνάρετον. Ὁ γὰρ πίπερος πασῶν τῶν ἀρετῶν μυρεψικόν ἐστιν ἐπέκεινα· τὰ δὲ λάχανά εἰσιν τὰ κάλλη τοῦ παραδείσου καὶ τὰ ἄρρητα ἀγαθά, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, ἅπερ ὁ ἀγωνιστὴς ἀξιοῦται διὰ τῶν ἀρετῶν ἀρτύματα ἐκείνου τοῦ πίπερος [φ. 74ᵃ].

43. Ὁ μῦθος. Ὥδε μένω καὶ ἂς φουρνίζω.

Ἑρμην. Ἐνταῦθα δι' ἡμᾶς ὁ λόγος ἐστὶν ἐν τῷδε τῷ βίῳ, ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους· ἀλλοῦ δὲ τὰ ἔργα ἡμῶν φουρνίζομεν καὶ ἀποτιθέμεθα· καὶ εἰ μέν εἰσι καθαρὰ καὶ σωστικά, ἄγουσιν ἡμᾶς τότε εἰς τὴν ζωήν, εἰ δέ εἰσι φαῦλα ἄγουσιν ἡμᾶς εἰς τὴν κόλασιν τὴν αἰώνιον

44. Ὁ μῦθος. Ὅταν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν σωρόν, ὁ διάβολος εἰς τὸ σακκίν.

Ἑρμ. Περὶ τῶν Ἰουδαίων ὁ λόγος λέγει τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε ὁ θεὸς τὸ μάνα [αὐτοὺς] καὶ τὴν ὀρτυγομήτραν τὰ τεσσαράκοντα

41, 5. λόγους Ἐὰν ἐρευνήσω κἀγὼ καιρῷ-

42, 4 ἀρτιῶν μυρ.

43, 3 ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἕ. 4 καὶ ἀποθώμεθα.

44, 3 τῷ ἐν τῇ—6 ἐπέβαλεν αὐτοὺς, (δὶς ἐν τῷ κώδ. τὸ δεύτερον διαγεγραμμένον διὰ κιναβάρεως;) ἔτη τῆς βρ. — 8 (μετὰ τὸ σακκίον δύο λέξεις « τῆς σαρκίον » διαγεγραμμέναι διὰ κιναβάρεως) — ἀχάριστοι. καὶ ἡλικία αὐτῶν τὸ σακκίον — τὸν δαίμονα κ.

НБ ОНУ имени И.И. Мечникова

ἔτη ἐνέπλησεν αὐτούς· τότε καὶ ὁ διάβολος ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς εἰσερχόμενος ἐπέβαλλεν αὐτοὺς εἰς βλασφημίας· καὶ ἔτι τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν κατελάλουν τοῦ θεοῦ οἱ ἀχάριστοι· καὶ ⟨ὁ διάβολος τὸ σακκίν, τουτέστιν⟩ τὸ σακκίον τῆς σαρκὸς τῷ δαίμονι κατέσμιξαν.

45. Ὁ μῦθος. Ὄψιμος υἱὸς οὐχ ὄψεται πατέρα.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὄψιμον υἱὸν ἐκεῖνον λέγει ὁ λόγος, τὸν λέγοντα τρυφήσω καὶ ἀπολαύσω τὸν κόσμον καὶ ἐγγὺς τοῦ θανάτου μετανοήσω καὶ σωθήσομαι· οὗτος οὐ μὴ ἀξιωθῇ ἰδεῖν τὸν οὐράνιον πατέρα, ὡς ἐνόμισεν. Πολλοὶ γὰρ βουλευσάμενοι, τὴν αὔριον οὐ κατέλαβον.

46. Ὁ μῦθος. Μήτε τοῦ κάμνοντος, μήτε τοῦ τρέχοντος.

Ἑρμ. Κἂν μὴ ὁ θεὸς εὐδοκήσῃ, καὶ ὁ τρέχων ματαίως πονεῖ καὶ ὁ φεύγων οὐ σώζεται, ἐὰν μὴ παρακαλῇ τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν.

47. Ὁ μῦθος. Πτωχός, πλούσιος, ἐὰν οὗς μὴ βάλῃ, οὐ κοιμᾶται.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος λέγει· κἂν ἁμαρτωλοί, κἂν ⟨δίκαιοι⟩ ἐὰν μὴ ἀποδώσουν τὸν ⟨χοῦν⟩ τῷ χοΐ, ἀδύνατόν ἐστιν κοιμηθῆναι τὸν ὕπνον, ἐὰν οὐ συμβάλλῃ τὴν σάρκα ἐν τάφῳ· βροτοῦ γὰρ θνήσκοντος πᾶσα γῆ τάφος.

48. Ὁ μῦθος. Γλυκὺν τὸ φαεῖν, πικρὸν τὸ χέσειν.

Ἑρμ. Τῷ βιώσαντι ὁ λόγος λέγει· μένονται(;) οἱ ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους τελείου βιώσαντες· ἕτερος δὲ νοεῖται, ὅτι πολλοὶ εἰς τὴν ἀρχὴν εὐδοκ⟨ιμ⟩ήσαντες [φ. 74 β] πρὸς τὸ τέλος ὠλίσθησαν, ὡς ὁ προδότης Ἰούδας, καὶ ἄλλοι τὸν βίον μιάναντες ἐν αἰσχροεργίαις, περὶ τὸ τέλος μετενόησαν καὶ ἐσώθησαν, ὡς ὁ λῃστὴς καὶ ἡ πόρνη καὶ Μανασσῆς.

45, 2 Πρὸ τῆς λέξεως υἱὸν ἐγράφη πατέρα, καὶ ἐσβέσθη. — 3 τρύφησον καὶ ἀπόλαυσον
47, 1. Πωχὸς — ἐὰν οὐ συμβάλλει — 5 βροτὸς δὲ θνήσκοντα. — Ὁ βιβλιογράφος ἐξέλαβε βεβαίως τὸ βροτὸς ὡς γενικήν.
48, 1 Τὸ φάειν 2 μ. ἔξαρχοι μέχρι 3 βιώσαντος — ἕτερος — 5 ἄλλος — τῷ βίῳ μ.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

49. Ὁ μῦθος. Ὡς ὁ κόσμος, καὶ ὁ Κοσμᾶς.

Ἑρμ. Κόσμον ὁ λόγος τὸν ἄνθρωπον λέγει· καὶ εἰ μὲν καλῶς, [ὡς] τὰς δέκα αἰσθήσεις ταῖς νοηταῖς καὶ αἰσθηταῖς ἐχρήσατο, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν φωνὴν τὴν λέγουσαν· ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις* καὶ ὅσος χρυσὸς οὐκ ἦν κόσμῳ ἄξιος τὴν ἀνταμοιβὴν χαρίσεται ὁ πρύτανις θεὸς ἡμῶν.

50. Ὁ μῦθος. Ἐμὲ χερεὰ νερὸν πνίγει με.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ κακοῦργος καὶ ἐχθρὸς ἡμῶν διάβολος, βλέπων διὰ τῆς χάριτος Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν, ὅτι ὑπερισχύει ἡ πίστις ἡμῶν καὶ βέλη νηπίων ἡγούμεθα τὰς αὐτοῦ μηχανὰς τῇ τοῦ σταυροῦ πανοπλίᾳ, λέγει πρὸς τοὺς αὐτοῦ μύστας· Τί θέλετε λέγειν πολλὰ καὶ προλέγειν καὶ ἀκούειν, κἀγὼ ἐν ὕδατος χερεᾷ πνίγομαι, ὅτι ἄνθρωπος βαπτιζόμενος ἐν τρισὶ προσώποις ἐν βραχεῖ ὕδωρ πνίγει με.

51. Ὁ μῦθος. Ὅπου φιλεῖς μὴ δανείζῃς καὶ ὅπου ἀγαπᾷς μὴ συχνάζῃς.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος οὕτως φησίν, ὅπου φιλεῖς μὴ δανείζῃς, ἐπεὶ ὡς ἄνθρωποι ἁμαρτάνομεν πρὸς τὸν ⟨θεόν, ὅτι⟩, οὐδεὶς ἀναμάρτητος, εἰμὴ μόνος ὁ θεός· καὶ ὅπου ἀγαπᾷς μὴ συχνάζῃς, τουτέστιν εἰς [τὴν] τοῦ κόσμου τούτου τὰ πρόσκαιρα καὶ βραχέα καὶ πρὸς ὀλίγα φαινόμενα, ἵνα μὴ ζημιωθῇς ἐκεῖ τὰ ἄφθαρτα, ὡς ὁ πλούσιος ἐκεῖνος ὁ τὸν κόσμον κερδίσας καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσας.

52. Ὁ μῦθος. Ἐδὰ νὰ ἴδῃς οὐ μὴ εὕρω ἐβγεῖν· ἐδῶ νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἴδῃς.

Ἑρμ. Καταβὰς ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς καὶ πρόδρομος ἤρξατο λέγειν καὶ τοῖς ἐν τῷ ᾅδῃ εὐαγγελίζειν τὴν τοῦ σωτῆρος κατάβασιν· ἐσκίρτων δὲ καὶ ἔχαιρον ἀκούοντες οἱ προφῆται. Καὶ πρὸς αὐτοὺς ὁ ᾅδης ἀτενίσας εἶπεν· Ὧδε ἂς κατέλθῃ [φ. 75ᵛ] καὶ ἐγὼ δείξω ὑμῖν τί φρονεῖτε. Καταβὰς δὲ μετ' ὀλίγον ὁ Χριστὸς ἐν τῷ ᾅδῃ, λύσας τὰ δεσμὰ καὶ τοὺς μοχλοὺς συνέτριψεν καὶ τὰς πύλας συνέθλασε καὶ γυμνὸν τὸν ᾅδην ἐποίησε. Στραφεὶς δὲ ὁ Ἅδης πρὸς τοὺς

49, 2 οἱ μὲν καλῶς — 3 ταῖς νοηταῖς καὶ νοητὲς καὶ ἐσθηταῖς — 6 χαρίσηται —
50, 1 χαιρεᾷ — 4 νηπίων μιμούμενος τὰς — 6 ἐν ὕδατι χ.

ἑαυτοῦ λειτουργοὺς σύντρομος λέγει: Καλὰ εἶπεν, ὅπου εἶπεν· ἐδῶ νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἴδῃς.

53. Ὁ μῦθος. Ποντικοῦ βουλὰς κόψει κάτα.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὰς ἐνθυμήσεις τοῦ ἐχθροῦ λέγει καί φησιν· νήφουσα καὶ διεγηγερμένη πρὸς θεὸν ψυχὴ κόψει, τουτέστιν ἀσφαλῆ αὐτῆς ποιήσει τὰ βουλεύματα, ⟨καὶ τὰ βουλεύματα⟩ τοῦ κεκρυμμένου ποντικοῦ ⟨τουτέστι τοῦ⟩ διαβόλου εἰς κενὸν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ ποιήσει.

54. Ὁ μῦθος. Εἰς τοῦ ἄλλου τὸ γιβέντισμα εὑρέθη τοῦ ἄλλου τὸ ἄλογον.

Ἑρμ. Ὁ λόγος φησίν, ὅτι εἶπον οἱ προφῆται: Καταβήσεται ὁ θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον [ἔφη] πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως αὐτοὺς ἐδίδαξε, καὶ [ὅσα] ἐπὶ τῆς γῆς ἐγιβέντισαν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ⟨καὶ⟩ εὑρέθησαν οἱ ἀπόστολοι ἵπποι, καθὼς ἔφη· ἐπέβης ἐφ' ἵππους τοὺς ἀποστόλους σου καὶ ἡ ἱππασία σωτηρία.

55. Ὁ μῦθος. Ἀπὸ κλέπτην κλέψε καὶ κρῖμα οὐκ ἔχεις.

Ἑρμ. Συμβουλευτικῷ τῷ τρόπῳ τὴν ψυχὴν ὁ λόγος λέγει· ὅτι ἀπὸ κλέπτην νόησόν μου, ψυχή μου, τὰς αὐτοῦ μεθοδίας καὶ ἐνέδρας καὶ ἐξαγοράζου τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσιν καὶ μὴ γνῷῃ ἡ ἀριστερά σου τὶ ποιεῖ ἡ δεξιά σου· καὶ ἐὰν οὕτως κλέπτῃς κρῖμα οὐκ ἔχεις.

56 Ὁ μῦθος. Πρὸς τοὺς δύο οὐδὲ ὁ Ἡρακλῆς ἐκεῖνος.

Ἑρμ. Λέγεται μὲν καὶ περὶ τοῦ Ἀδάμ, ὅτι ἠπατήθη ὑπὸ τῶν δύο, τοῦ τε ὄφεως καὶ ⟨τῆς⟩ Εὔας· ὁ λόγος οὕτως φησί. τίς γὰρ καὶ δυνατὸς δυσὶ κυρίους δουλεύειν καὶ τοῖς δυσὶ χάριν ἀπονέμειν; Διὰ τοῦτο καὶ σύ, ὦ ψυχή, μὴ κατανεύσῃς ταῖς ἡδοναῖς τῶν παθῶν, καὶ ⟨γὰρ⟩ βδελυκτὰ ταῦτα τὰ γήϊνα, [φ. 75^{6}] ἵνα λάβῃς τὰ αἰώνια καὶ ἄφθαρτα ἀγαθὰ ἐκεῖνα.

53, 3 νύμφουσα καὶ διεγηγερμένην — ψυχὴν — 4 αὐτοῖς ποιήσω — 6 ἐποίησεν.
54, 1. Εἰς τὸ ἀλόγου —
56, 3 οὗτος φησι — 4 καὶ τὴν σὴν χαρὰν ἀπον.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

57 Ὁ μῦθος. Ὅπου πολλοὶ πετεινοὶ ἐκεῖ ἡμέρα οὐ γίνεται.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τὸν λόγον ποιεῖται, καί φησιν, ὅπου πολλοὶ πετεινοί, τουτέστιν πολλοὶ μοχθηροὶ λογισμοὶ ἐν τῷ νοῒ εἰσφέρονται, ⟨ἐκεῖ ἡμέρα οὐ γίνεται,⟩ ἀλλὰ νύκτα ζοφώδης τε καὶ ἀβέβαιος.

58. Ὁ μῦθος. Μέγας ὁ ναὸς καὶ ὀλίγη ἡ χάρις.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος μέγαν ναὸν τὸν ⟨ὑπὸ⟩ τοῦ Σολομῶντος ἐκείνου κτισθέντα [ὁ λόγος] λέγει· ὀλίγη ἡ χάρις εἶπε τοῖς Ἰουδαίοις καὶ ἑτέροις ἐξ ἄλλων ἐθνῶν, ⟨οἳ⟩ ἐγένοντο ἄμοιροι τῆς θεογνωσίας. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλως μέγας ναὸς οἱ μεγαλοπρεπεῖς καὶ πρὸς τὴν ψυχὴν [εἰσὶν] ἀλόγιστοι καὶ ἄκαρποι τῶν θείων ἐντολῶν.

59. ⟨Ὁ⟩ μῦθος. Ἀναλαμπὴ χειμῶνος, δάκρυα ποιμένος.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς πάντα ἄνθρωπον τὸν λόγον ποιεῖται καί φησιν, ὅτι ἡ ἀναλαμπὴ γίνεται, ἡ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν παρουσία, ἐν χειμῶνι καὶ σαββάτῳ· πολλὰ δάκρυα ποιμένος εἰς ἀπολωλὸς πρόβατον γενήσεται· καὶ εὔχεσθε διὰ τὸν κύριον, ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν ἐν σαββάτῳ καὶ χειμῶνι.

60. Ὁ μῦθ. « Ἔλα νὰ σὲ εἰπῶ εἰς τὸ ὀφτίν. — Ἐγὼ τοῦ ὠτίου καμένη εἶμαι ».

Ἑρμ. Ὁ σατανᾶς διὰ τοῦ νοὸς τὴν ψυχὴν δελεάζω, φησί, κἀγὼ τοῦ ὠτίου καμένη εἶμαι διὰ τῆς προμήτορος Εὔας, ἡ πάλαι ψιθυρίσασα διὰ τοῦ ὄφεως, καὶ φθορᾷ ὑπεπέσαμεν.

61. Ὁ μῦθ. Ἀπὸ πτωχὸν μὴ δανεισθῇς καὶ κλαίει καὶ ἀκολουθεῖ σε.

Ἑρμ. Πάλιν πρὸς τὴν ψυχὴν ὁ λόγος τὸν λόγον ποιεῖται καὶ φησιν. Ὦ ψυχὴ ταλαίπωρε, ἀπὸ πτωχὸν μὴ δανεισθῇς, ⟨ἤγουν ἀπὸ⟩ τὸν κόσμον τοῦτον· ἐπεὶ γὰρ τὸ στάσιμον οὐκ ἔχει οὗτος, οὐδὲ ἡ τρυφὴ τούτου ἐκεῖθεν δυνήσεται ἐμπλῆσαι τὴν σὴν γαστέρα· ἀλλὰ ἀκολου-

58, 2 τὸν τοῦ σώματος ἐκείνου — 4 ἐξ ἄλλοτε ἐ.
59, 1. Ἀναλάμπη χείρονος —
60, 2 τοῦτο καλῶμεν οἶμαι — 3-4 καόμεν οἶμαι.
61, 6 ἀκολουθήσε σοι —

θήσει σοι ἐν τοῖς καταχθονίοις τοῦ ᾅδου, ὡς τὸν πλούσιον ἐκεῖνον [φ. 76 α], ⟨καὶ⟩ μετὰ κλαυθμοῦ συνοδεύσει σοι, ὡς τὰς πέντε μωρὰς παρθένους ἐκείνας, τὰς μὴ ἐχούσας ἔλαιον ἐν ταῖς λαμπάσιν αὐτῶν.

62. Ὁ μῦθ. Ὅταν ψωριάσῃ ὁ γείτων σου κεντρέαν ἀγόραζε.

Ἑρμ. Ὁ λόγος πρὸς τὴν ψυχὴν ποιεῖται καί φησιν· ὅταν βλέπῃς τὸν νοῦν καὶ τὸ σῶμα, ὃ κατεσπίλωσεν ὁ σατανᾶς διὰ τῆς μοχθηρᾶς κακομηχανίας, διὰ τῶν ἀλλήλων (;) τροφῶν τῶν τε νοητῶν καὶ αἰσθητῶν, σὺ οὖν, ψυχή, κεντρέαν ἀγόραζε, τουτέστιν τὴν ἐλεημοσύνην διὰ μετανοίας, ὡς τῷ Κορνηλίῳ ἐκείνῳ ὁ ἄγγελος ἔφη. Νῆφε διηνεκῶς, ἵνα μή σε κολάσῃ, καὶ τὰ ἀμφότερα τῆς εἰδώλου καὶ δυσεξαλείπτου φθορᾶς [στενοχωρούμενος] (;).

63. ⟨Ὁ⟩ μῦθ. Ἀπὸ τὸν ὄρθρον ἔφευγα καὶ ἡ λειτουργία μὲ συναπάντησεν.

Ἑρμ. Στενοχωρούμενος ὁ σατανᾶς ὑπὸ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ⟨τοῦ⟩ θεανθρώπου παρουσίας καὶ ἀστοχήσας ὁ κακοῦργος ⟨καὶ ἰδὼν⟩ ἄπρακτα τὰ βέλη αὐτοῦ γενόμενα, ἔφη. Ἀπὸ τὸν ὄρθρον ἐφεύγαμεν, τουτέστιν ἀπὸ τῆς τοῦ οὐρανοῦ ταξιαρχίας, καὶ οὐδὲ πάλιν ἔφυγα τοῦ αὐγεστάτου (;) ἐκείνου ὄρθρου, ἀλλὰ καὶ συναπαντήσας με ὁ θεὸς λόγος ἐπεκράτησεν.

64. Ὁ μῦθος. Ἐκεῖ ὁποῦ ἐμείναμεν ὀψὲ ὁ Γιάννης καὶ ὅλοι ἐχόρευαν.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος φησίν, ὅτι καταβαίνοντος τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ Ἅδῃ, ἐτριημέρευσεν ἐκεῖ· καὶ ἰδὼν αὐτὸν ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος λέγει πρὸς τοὺς κατεχομένους. Οὗτός ἐστιν περὶ οὗ εἶπον ὑμῖν. Καὶ ἀκούσαντες οἱ προφῆται καὶ οἱ λοιποὶ ἤρξαντο χορεύειν καὶ σκιρτᾶν, ὅ τε Ἰωάννης καὶ οἱ λοιποί.

62, 1. Κέντρα τὸν ἀγόραζε (διωρθωμένον ἀντὶ τοῦ πρότερον γεγραμμένου ἀγόρασε) — 4 κακομοιχίας — 6 Βλ. Πράξ. Ἀπ. ι', 30. 31. — Πρβλ. Παῦλ. Β' πρὸς Τιμ. δ', 5. — 8. Ἡ τελευταία λέξις τῆς ἑρμηνείας εἶναι ἴσως διττογραφία τῆς πρώτης λέξεως τῆς ἑπομένης ἑρμηνείας.

63, 7 ἀλλὰ καὶ εἰπεῖν ὁ θεὸς λ.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

65. Ὁ μῦθος. Ἄλλος ηὗρε τὸ λουτρὸν σάβουρον καὶ τὸ ποῦ στρώσειν οὐκ εἶχεν.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος ἄλλον τὸν ᾅδην λέγει. Καταβάντος δὲ τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ᾅδῃ, ἐκένωσε τοὺς τάφους ὁ λυτρωτὴς καὶ μηνύων ἐν τοῖς αὐτοῦ ταμείοις, τίνα τόπον στρώσειν οὐκ εἶχε· πάντας γὰρ ὁ ἀκόρεστος ᾅδης [φ. 76 β] ἐξέμεσε τοὺς ἀπ' αἰῶνας νεκρούς.

66. Ὁ μῦθος. Κλέπτης κλέπτου φουσκωτὰ λουκάνικα ἐπώλει· λέγει «Καμπανοῦ, καὶ ὅσα θέλῃς».

Ἑρμ. Τοῦτό ἐστιν, ἵνα ὑπερνικήσῃ, ἄνθρωπε, τὸ ἔργον σου εἰς τὸ δίκαιον, καμπανοῦ* τῆς ἡμέρας ἐκείνης· κλέπτου τὸν διάβολον ἐνταῦθα λέγει, ἵνα τῆς αὐτοῦ μεθοδίας διαδιδράσῃ τὸν ἐπάλληλον πειρασμόν· ἐπεὶ βλέπων σε(;) καὶ ἐπίγνωθι, ἄνθρωπε, ⟨ὅτι⟩ ἐν μέσῳ παγίδων πολλῶν διαβαίνεις καὶ ⟨ἐπὶ⟩ ἐπάλξεων πολλῶν περιπατεῖς.

67. Ὁ μῦθος. Ἐάν σε ἔλθῃ ἕνα καλόν, ἀπάντεχε καὶ ἄλλον.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς ἡμᾶς ποιεῖται καί φησιν. Ἐὰν ἡ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματος ἐν σοὶ κατοικῇ καὶ γεύσηται ἡ καρδία τὸν Κύριον καὶ ὁ Κύριος τὴν καρδίαν καὶ σκύβαλα ἡγήσηται τοῦ κόσμου τὰ τερπνά, πάντεχε καὶ ἄλλον καλὸν εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς ἀνταποδόσεως.

68. Ὁ μῦθος. Ἕως ⟨τὸ⟩ τρίτον καὶ ἡ ἀλήθεια.

Ἑρμ. Ἐπειδὴ ὁ θεὸς ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης λελάληκε τῷ Μωϋσῇ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν καὶ οὐ συνιοῦσιν ἔτι Ἰουδαῖοι, εἶτα προφήτας ἐξαπέστειλε καὶ λαβόντες αὐτοὺς ἀπέκτειναν· εἶτα τί μετ' αὐτούς; Ἕως τὸ τρίτον ἡ ἀλήθεια· ὁ θεὸς λόγος ἐν ἡμῖν ἐπεδήμησεν καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ σκότους καὶ σκιᾶς θανάτου καὶ ἀνήγαγεν ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν.

65, 1 Ἄλλους —
66, 5 τὰς αὐτοῦ μ. διαδράσκει —
68, 3 οὐκ ἠσινηῶσι — 4 τί μετ' αὐτῶν;

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

69. Ὁ μ ῦ θ ο ς. Οἱ δύο τὸν ἕνα πείθουν τον καὶ οἱ τρεῖς καταπονοῦν τον.

Ἑρμ. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος βαπτιζόμενος εἰς τρεῖς ὑποστάσεις καὶ ἐν τρισὶ προσώποις μία θεότης ἀδιαίρετος,* καταβάλλωσιν αὐτὸν καὶ αὐτὸς ἄρδην ἐν ὕδατι καταποντίζεται· διὰ τοῦτο καὶ οἱ τρεῖς καταπονοῦν τον.

70. Ὁ μ ῦ θ ο ς. Χάφτε με καὶ νὰ σὲ χάφτω.

Ἑρμ. Ἐνταῦθα ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς αὐτὸν πιστεύοντας οὕτως ἔφη· ὅτι χάφτε με, τουτέστιν ὅ τι ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου ἐποίησας ἐμοὶ ἐποίησας· ἐγώ σοι παρέξω τὴν τρυφὴν καὶ τῆς βασιλείας μου κληρονόμον ποιήσω.

(Ἕπονται ἐν φύλλοις 77α — 80α ἐρωταποκρίσεις περὶ ζητημάτων τῆς παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης).

69, 1. πείθονται—
70, 4 καὶ καὶ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Ε'.

('Εκ τοῦ ἀθωνικοῦ κώδικος 'Ιβήρων ἀρ. 695).

1. [φ. 80⁶] Ἐρώτ. Ἡμεῖς ψωμὶν οὐκ εἴχαμεν καὶ οἱ σκύλοι πίτταις ἔσυρναν.

Ἀπόκρ. Ἡμεῖς ποθοῦμεν [φ. 81ᵃ] ἰδεῖν τὸν οὐράνιον ἄρτον καὶ Ἰουδαῖοι τὸν ἐσταύρωναν.

2. Ἐρώτ. Ὅταν ἔδωκεν ὁ θεὸς τὸ γέννημα, ὁ διάβολος ἔκλεψεν τὸ σακκίν.

Ἀπόκρ. Ὅταν ἐξέβαλεν ὁ θεὸς τοὺς Ἰσραηλίτας ἐξ Αἰγύπτου καὶ ἔδωκεν τὸ μάνα αὐτοῖς καὶ τὴν ὀρτυγομήτρα καὶ ἔμελλον πιστεύειν εἰς αὐτὸν ⟨οἱ⟩ Ἰουδαῖοι, ⟨ὁ διάβολος⟩ ἐπῆρεν τὸ σακκίν, ἤγουν τὸν λογισμὸν αὐτῶν ἵνα μὴ πιστεύουν.

3. Ἐρώτ. ⟨Ἂ⟩ν λείψῃ τὸ πιπέρι μου, νὰ ἰδῇς τὴν μαγεριάν σου.

Ἀπόκρ. Λέγει ὁ θεὸς ⟨πρὸς⟩ τοὺς ἀνθρώπους, ἂν λείψῃ ἡ βοήθειά μου ἀφ' ὑμῶν νὰ ἰδῶ τὸν ὄφελό σας.

4. Ἐρώτ. Ποντικῶν βουλὰς κόψει κάτα.

Ἀπόκρ. Βούλονται οἱ δαίμονες [φ. 81⁶] ἀπολέσαι τοὺς ἀγαθοὺς ἀνθρώπους καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν, διότι ⟨οἱ⟩ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι πρὸς τὸν θεὸν ἐλπίζουσιν καὶ ὁ θεὸς κόπτει τὰς βουλὰς τῶν κεκρυμμένων ποντικῶν, ἤγουν τῶν ἀντικειμένων διαβόλων.

1, 1 ψωμήν—ἔχαμεν (εἶ) 2 πήτοις — 3 ποθούμεν — 4 'Ιουδαίοι.

2, 1 γένημα — 2 σακῆν. 3. 'Ισραηλιτας — 4 ἔδωκέν αὐτοὺς καὶ τὴν ἀρτηγομήτρα καὶ ἔμελεν πιστέβειν. 5. 'Ιουδαίοι ἐπήρεν τὸ σακκὴν 6. ἤγουν — αὐτοῦ — πιστέβουν. Τἀνωτέρω παρέχουσιν ἔννοιαν ἐπαρκῆ τῶν ἐν τῷ κώδικι ἀνορθογραφιῶν. Ἐν τοῖς ἑπομένοις κρίνω περιττὴν τὴν σημείωσιν τούτων.

3, 4 τὸν ὤφελώ σας.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

5. Ἐρώτ. Ἡ γραῖα τὸ μεσοχείμωνον τετράγγουρον ἐθυμήθη.

Ἀπόκρ. Ἔρχουνται οἱ ἀνελεήμονες ἄγγελοι λαβεῖν τὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ψυχὴν καὶ λέγει ἡ ἀθλία πρὸς τοὺς ἀγγέλους. «Δέομαι ὑμῶν, ἀγαθοὶ ἄγγελοι, ἐάσατέ με χρόνον ἕναν, ἵνα μετανοήσω ἢ μίαν ἑβδομάδαν ἢ μίαν ἡμέραν»· καὶ λέγουσιν οἱ ἄγγελοι· «ὦ ἀθλία ψυχὴ καὶ ταλαίπωρη, ὅλον σου τὸν βίον ἐν ἀμελείᾳ ἔζησας καὶ ἄρτι μετανοῆσαι θέλεις»;

6. Ἐρώτ. Ὅσον νὰ φυσήσωσιν οἱ ἄνεμοι ἔχασεν ἡ γραῖα τὸ ἀλεῦρί της.

[φ. 82ᵃ] Ἀπόκρ. Ὅσον ἁμαρτάνομεν καθ' ἡμέραν ἐν ἀμελείᾳ, ἐν ῥᾳθυμίᾳ ἀπὸ τοῦ φθονεροῦ δαίμονος, αἰχμαλωτίζεται ἡ ψυχὴ καὶ οὐ φροντίζει.

7. Ἐρώτ. Περὶ νὰ κάμνω καὶ νὰ πεινῶ, ἂς κάθωμαι καὶ ἂς πεινῶ.

Ἀπόκρ. Ὁ διάβολος λέγει τοῦτο, ὅταν πολεμῇ τὸν ἄνθρωπον ἵνα ἀπολέσῃ αὐτὸν καὶ οὐ δύναται. Τότε λέγει· «Περὶ ⟨νὰ⟩ κάμνω καὶ νὰ πεινῶ, ἂς κάθωμαι καὶ ἂς πεινῶ.»

8. Ἐρώτ. Γλυκὺν τὸ φαγεῖν, πικρὸν ἐβγαίνει.

Ἀπόκρ. Γλυκὺν μὲν εὐφραίνεσθε καὶ χαίρεσθε εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, πικρὸν δὲ εὕρῃ θέλετε τὴν αἰώνιον κόλασιν.

9. Ἐρώτ. Δῶ μένομεν καὶ ἀλλοῦ φουρνίζομεν.

[Ἀπόκρ.] Τοῦτο λέγει ἐδῶ μένομεν πάροικοι καὶ ἀλλοῦ [82ᵇ] γράφουνται τὰ ἡμῶν ἁμαρτήματα.

10. Ἐρώτ. Ἡ γραῖα δαίμοναν οὐκ εἶχεν καὶ γουροῦνιν ἀγόραζεν.

Ἀπόκρ. Τοῦτο περὶ διὰ τὸν πλούσιον εἶπεν ὁ θεός· δίδει τὸν

5, 5. ἐάσαταί με χρόνον ἕναν ἢ ἵνα μετὰνοήσω μίαν ἡμέραν ἢ μίαν εὐδομάδαν
8, 1. ευγένην.
10, 1 γουρίνην αγόραζεν.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἄνθρωπον πλοῦτον ν' ἀγοράζῃ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ αὐτὸς ἀγοράζει τόκον, κλεψίαν, μοιχείαν, πορνείαν, φιλαργυρίαν, ἤγουν τὴν αἰώνιον κόλασιν.

11. Ἐρώτ. Τίς Ἰεριχώ;

Ἀπόκρ. Ὁ κόσμος καὶ ὁ νόμος.

12. Ἐρώτ. Τίς ὁ λύχνος;

Ἀπόκρ. Ὁ Πρόδρομος.

13. Ἐρώτ. Τίς ἐστιν στατήρα;

Ἀπόκρ. Ὁ σταυρός.

14. Ἐρώτ. Τί δηλοῖ ἀμὴν ἀμὴν ἀμήν;

Ἀπόκρ. Ἀλήθεια, ἀλήθεια, λέγω ὑμῖν.

15. Ἐρώτ. Τί δηλοῖ Ἀδάμ;

Ἀπόκρ. Εἶναι οἱ τέσσαρες κόχαις τῆς γῆς. Ἔχει καὶ ὁ Ἀδὰμ τέσσαρα γράμματα, τὰ ὁποῖα λέγουν οὕτως· ἄλφα ἀνατολή, ἢ δέλτα δύσις, ἢ ἄλφα πάλιν ἄρκτος, τὸ δὲ μῦ λέγεται μεσημβρία· διατί ἐπῆρεν ὁ θεὸς ἀπὸ τὰ τέσσαρα μέρη τῆς γῆς καὶ ἐποίησεν τὸν ἄνθρωπον, διὰ τοῦτο ἐπωνόμασεν τὸ ὄνομά του Ἀδάμ.

16. Ἐρώτ. Τί δηλοῖ ἑβραϊκὰ ἀλληλούια, ἀλληλούια, ἀλληλούια;

⟨Ἀπόκρ.⟩ Ἔρχεται ὁ θεὸς καὶ δοξάσατε αὐτόν.

17. Ἐρώτ. Τί δηλοῖ χριστιανικὰ ἀλληλούια;

Ἀπόκρ. Ἦλθεν καὶ ἐφάνη ὁ θεὸς καὶ δοξάσατε αὐτόν.

18. Ἐρώτ. Πότε ἀπέθανεν ὁ τέταρτος ὁ κόσμος;

Ἀπόκρ. Ὅταν ἀπέκτεινεν ὁ Κάιν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Ἄβελ.

19. Ἐρώτ. Πόσα παιδία ἐποίησεν ὁ Ἀδάμ;

Ἀπόκρ. Ξ', λ' ἄρση καὶ λ' θῆλυ.

20. Ἐρώτ. Πόσα ἔτη ἐποίησεν Ἀδὰμ εἰς τὸν παράδεισον;

Ἀπόκρ. Μόνον ὥρας β'. [φ. 83 β]

15, 2. Εἶπα ἢ τέσαρες —

НБ ОНУ імені І.Мечникова

21. Ἐρώτ. Τί τὸ πανδοχεῖον;

〈Ἀπόκρ.〉 Ἡ ἐκκλησία

22. 〈Ἐρώτ.〉 Τίς ὁ πανδοχεύς;

〈Ἀπόκρ.〉 Παῦλος ὁ Ἀπόστολος.

23. 〈Ἐρώτ.〉 Τί τὰ δύο δηνάρια;

Ἀπόκρ. Ἡ παλαιὰ καὶ νέα διαθήκη.

24. Ἐρώτ. Τίς ἡ τοῦ Ζαχαρίου κώφωσις;

Ἀπόκρ. Ἡ τοῦ παλαιοῦ κόσμου σιωπή.

25. Ἐρώτ. Τίς ἐγεννήθη καὶ οὐκ ἀπέθανεν;

Ἀπόκρ. Ἠλίας, Ἐνὼχ καὶ Ἰωάννης ὁ θεολόγος.

26. Ἐρώτ. Πόσοι ἄνδρες ἦσαν ἐξ ἐπαγγελίας;

Ἀπόκρ. Ἑπτά. Σήθ, Ἐνώχ, 〈Ἰσαὰκ〉 Σαμψών, [Ἡσάμ], Σαμουήλ, Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καὶ ἡ ἁγία Θεοτόκος.

27. Ἐρώτ. Τίς οὐρανὸν οὐκ εἶδεν καὶ 〈ἐπὶ〉 γῆς οὐ περιεπάτησεν καὶ θεῷ ἐπροσκύνησεν;

Ἀπόκρ. Ἰωάννης ὁ πρόδρομος, ἐσκίρτησεν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

28. Ἐρώτ. Τίς εἶπεν ψέμα καὶ ἐσώθη καὶ τίς εἶπεν ἀλήθεια καὶ ἀπωλέσθη;

Ἀπόκρ. [φ. 84α]. Ψέμα εἶπεν ὁ Πέτρος ὁ ἀπόστολος, ὅτι οὐκ οἶδεν τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐμετανόησεν καὶ ἐσώθη, καὶ ὁ προδότης Ἰούδας εἶπεν ἀλήθεια, οὗτός ἐστιν, καὶ ἀπωλέσθη.

24, 1. κοφε̃ς.
26, 1. ἄνδες

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Ϛ.

[Ἐκ τῶν ἀθωνικῶν κωδ. Δοχειαρίου ἀρ. 243 (Δ). Καυσοκαλυβίων ἀρ. 14 φ. 205δ-211α (Κ)].

Λόγοι παραβολικοί, οὗτοι διαφέρουσι, περὶ ψυχῆς.

1. [φ. 140ᵃ]. Μία γυνὴ ἐκτενίζετο καὶ ἡ ψυχὴ ἐπο⟨ν⟩τίζετο καὶ ὁ νοῦς φροντίζει.

Ὁ νοῦς ὁρᾶται τὴν ψυχὴν παρὰ τοῦ φθονεροῦ δαίμονος πο⟨ν⟩τιζομένην.

2. Ὡς ἐδέξου τὴν πηκτήν, δέξου καὶ τὴν ἐμπηκτήν.

Περὶ τοῦ πλουσίου λέγει· ὅτι ὡσὰν ἔφαγε πολλὰ καὶ ἐχάρη πολλὰ καὶ οὐδὲν ἐλέησεν πτωχόν, οὕτως ἂς δέχεται καὶ τὸ αἰώνιον πῦρ.

3. Πρὶν τοῦ ποταμοῦ σήκωνε τὰ ῥοῦχά σου.

Πρὶν τοῦ θανάτου μερίμνα διὰ τὴν ψυχήν σου, διὰ νὰ περάσῃς εὔκολα [φ 140, β) τὸν πύρινον ποταμόν.

4. Ποντικοῦ βουλὰς κόψει κάτος.

Λέγει ὅτι ψυχὴν ἐγηγερμένην καὶ νήφουσαν θεὸς οὐκ ἐγκατέλιπεν [αὐτήν], ἀλλὰ κόψει τὰς βουλὰς καὶ τὰ μηχανήματα τοῦ ἐχθροῦ.

5. Ἀπὸ κλέπτην κλέπτε καὶ κρῖμα οὐκ ἔχεις.

Τοῦτό ἐστιν, ὥσπερ ὁ διάβολος κλέπτης ἐστίν, οὕτως καὶ ἐσύ, ἄνθρωπε, πρόφθασον καὶ κλέπτε αὐτόν, καὶ σπούδαζε εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ δίδε ἐλεημοσύνην, καὶ θέλεις κλέψει τοῦ διαβόλου τὰ ἔνεδρα καὶ δικαιώνεσαι.

Παραλείπεται ἡ σημείωσις τῶν ἀνορθογραφιῶν.

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ : παραβολοικαί, οὗτοι διὰ φέρουσι περὶ ψυχῆς (Δ) Ἐλλείπ. ἐν Κ. 1, 1. ἐκτενίζετον (Δ). καὶ νοῦς (Κ). 3 — 4. Περὶ τοῦ φθονεροῦ δαίμος ποτῆζομένη (Δ). περὶ—ποτιζομένη (Κ).

2, 1. πικτὴν—ἐμπικτήν. (Δ. Κ.) 2, ἐχάριν (Δ. Κ.).

4, 2 ψυχὴ ἐγυρουμένη (Δ.) ψυχὴ ἐγιρουμένη (Κ.) οὐ]κ ἐδήλωσεν (Κ. φ. 206α). ὁμοίως Δ.

5, 1 κρίμαν (Κ). 2 Τοῦτος ἐστὶν (Δ. Κ.) 3 σπούδαξε (Κ.) 4 ἔνεδρα (Κ.).

НВОНУ імені І. Мечникова

6. Ὅποῦ πολλοὶ πετεινοὶ κράζουν [φ. 141α] ἀργεῖ νὰ ἐξημερώσῃ.

Ὅπου εἰσὶν πολλοὶ ἄνθρωποι ἀνόητοι, ἐκεῖ οὐδεμία σωτηρίας ἐλπίς.

7. Μία ὥρα καὶ λαοῦ δερμάτι.

Διὰ μίαν μικρὰν ἐξομολόγησιν ἀληθινὴν δέχεται ὁ θεὸς τὴν ψυχήν.

8. Ἐὰν οὐκ ἔνε παχὺν τὸ φαρίν σου ⟨τί⟩ καὶ ἂν σηκώνῃ τὴν οὐράν του.

Ἐὰν ἰδῇς ὅτι οὐκ ὠφελεῖ τὴν ψυχήν σου ὁ κόσμος, σηκώσου καὶ φεῦγε εἰς τὴν μετάνοιάν σου.

9. Ἂς λείψῃ τὸ πιπέρι μου, νὰ ἰδῶ τὴν μαγειρίαν σου.

Ἐὰν λείψῃ τοῦ θεοῦ ἡ βοήθεια ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ποσῶς οὐκ ὠφελοῦνται. [φ. 141 β].

10. « Πῶς ὑπάγει τὸ φαρίν σου; - Ὡς θωρεῖ τὸν καβαλλάριν ».

Καθὼς βλέπει ὁ ὑποτακτικὸς τὸν κύριον, οὕτως πολιτεύεται καὶ ἐκεῖνος.

11. Ἑκατὸν τυφλοὶ πρὸς ἕνα βλεπούμενον.

Ἑκατὸν ἁμαρτωλοὶ οὐκ ὠφελοῦνται πρὸς ἕνα δίκαιον.

12. Ἀββᾶς εἰς ὄρος κάθεται, οὔτε βλέπει, οὔτε λέγει.

Πᾶς ἐνάρετος ἄνθρωπος ἀγωνίζεται τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ καὶ οὐχὶ τῶν ἀνθρώπων.

13. Πρὶν περάσῃς εἰς τὴν θάλασσαν δὸς τὸν ναῦλόν σου νὰ περάσῃς.

Πρὶν ν' ἀποθάνῃς κάμε ἐλεημοσύνην καὶ εὔκολον νὰ περάσῃς. [φ. 142α].

8, 1 Ἐάν. Κ φ. 206 6.
9, 2. Ἀπόκρισις || Ἐὰν (Κ.) φ. 206^{6} Κ. τοῦ τοῦ θ. (Δ.) τὸν ἄνθρωπον (Δ.).
10, 1. Ἐρ. Πῶς (Κ.)—θορὶς (Δ. Κ.) 3. Ἀπόκρισις. Καθὼς ἐβλέπει (Κ.)
11, 1 Ἐρ. Τυφλοὶ πρὸς ἕνε (Κ.) ρ' τυφλοὶ—(Δ.) Ἐρ. ἁμαρτωλοὶ (Κ.).
12, 2 Ἀπόκρισις Πάς (Κ.)
13, 1 Ἐρώτησις. Πρὶν (Κ.) τὸν αὖλον σου (Δ. Κ.) ἀποκρ. Πρὶν ἀ (Κ.).

НБ ОНУ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА

14. Διπλὰ ζώσου καὶ μὴ πλουτήσῃς.

Διὰ τὸ μοναχικὸν σχῆμα λέγει τοῦτο, ὅτι ζώσου τὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ἄφις τὰ πλούτη τοῦ κόσμου.

15. Ὄψιμος υἱὸς οὐκ ὄψεται πατέρα.

Τοῦτο ἡ ἀπόλαυσις τοῦ κόσμου ὅπου λέγει ὁ ἄνθρωπος «ἐὰν ἀπολαύσω τὸν κόσμον καλὰ καὶ εἰς τὸ γῆρας θέλω μετανοήσει»· καὶ ὁ θάνατος ἁρπάζει τὸν ἀμετανόητον καὶ οὐκ ὄψεται πατέρα, ἤγουν τὸν θεόν.

16. Ἑκατὸν δύο Παῦλοι ἀπέθανον καὶ ἑκατὸν δύο Παῦλοι ἔκλαυσαν.

Καὶ λέγει· πολλοί εἰσι δίκαιοι, ἀλλὰ ἄλλος ὑπὲρ ἄλλου οὐ λαμβάνει.

17. Ἐὰν μὲ γελάσῃς, νὰ φορέσω τὰ ροῦχά σου.

Οὕτω λέγει ὁ διάβολος πρὸς τοὺς ἐναρέ [φ. 142β] τους ἄνδρας· ὅτι πειράζει τους πάντοτε ὁ ἐχθρὸς καὶ τυχαίνει εἰς τὸ τέλος καὶ σκελίζει τους.

18. Ὅποῦ ἔχει πολὺ πιπέρι βάλλει καὶ εἰς τὰ λάχανα.

Ἄνθρωπος ὅπου ἔχει ἐλεημοσύνην, πᾶσα σοφία τὸν ἔρχεται ἀπὸ θεοῦ, καὶ πᾶσα εἰς ὅ τι χρήζει.

19. Οὐδὲ τοῦ φεύγοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, εἰμὶ τοῦ θεοῦ θέλοντος.

Ἤγουν χωρὶς θέλημα ⟨θεοῦ⟩ οὐ κατορθοῦται καλόν.

20. Ὅταν ἔδωκεν ὁ θεὸς τὸ ἀλεῦριν, ἐπῆρεν ὁ διάβολος τὸ σακκί.

Περὶ τοὺς Ἰουδαίους λέγει· ὅταν τοὺς ἐξήγαγεν ἐκ τῆς δουλείας

14. 1 ἁπλὰ (Δ). ἀπόκρισις· διὰ (Κ.)
15. 1 Ἐρώτησις. Ὄψημος (Κ.) 2 Ἀπόκρισις. Τοῦτο (Κ.). ὁποῦ (φ. 207δ Κ.).
16, 1, Ἐρώτησις Ε. ρδ παῦλοι (Κ.). ἀπόκρ. Πολλοὶ εἰσὶ (Κ.)
17, 1. Ἐρώτ. Ἐὰν (Κ.) ἀπόκρισις Οὕτο (Κ.) 3, πάντας ο ἐ.
18, 1 ἐρώτησις || ὁποῦ (Κ. φ 208 α). 2 πᾶσαν σοφίαν (Δ) σοφίαν τοῦ (Κ.) εἰς τί χρήζει ἐρώτησις (Κ.)
19, 3. ἀπόκρισις. Ἤγουν (Κ.)
20, 1. Ἐρώτησις· ἀπόκρισις ὅταν (Κ.) Ἀπόκρισις. Περὶ (Κ.) διάβολος || ἐ. (φ. 208δ Κ.)

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἔπεμψεν αὐτοὺς εἰς τὴν ὀρτυγο[φ. 143α]μήτραν, τότε ὁ διάβολος ἔδωκεν αὐτῶν τὴν δυστυχίαν καὶ ἐχάθησαν.

21. Γλυκὺν τὸ φαγεῖ, πικρὸν τὸ χέσει.

Περὶ τοῦ πλουσίου λέγει· ὅτι καθὼς εὐφραίνεται τὸν κόσμον καὶ ἁρπάζει καὶ συνάγει ἐξ ἀδίκων, οὕτως ἂς ὑπομένῃ καὶ τὸ αἰώνιον πῦρ.

22. Τὰ μακρὰ καὶ θαυμαστά, τὰ κοντὰ καὶ ἐπίκερδα.

Οἱ σοφοὶ τῶν ἀνθρώπων πρὶν τοῦ θανάτου ἑτοιμάζονται.

23. Τὸ καλὸν ἀρνὶ δύο μάνναις βυζάνει.

Πληροῦντες τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ πλησίου.

24. Ἂν θέλω κάμνει καὶ πεινῶ, κάλλιον ἂς κάθωμαι καὶ ἂς πεινῶ.

Ὁ διάβολος λέγει, ὅτι ἐὰν παραδέρνω νὰ [φ. 143β] καταλύσω ἄνθρωπον ἀγαθὸν καὶ οὐδὲν τὸ εὐοδώσω, καὶ ὁ κόπος ἂς μοῦ λείπῃ.

25. Κλείδωνε τὸ σπίτι σου καὶ τὸν γείτονά σου κλέπτην μὴ τὸν κάμνῃς.

Διὰ τὸν ἄνθρωπον λέγει· σφάλιζε τὴν ψυχήν σου καὶ τὸ σῶμά σου ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ οὐ μὴ σὲ κλέψῃ ὁ διάβολος.

26. Τινὰς ἐκ τῆς γενεᾶς μας κονταρίαν οὐκ ἔδωκεν.

Ἄνθρωπος χωρὶς θέλημα θεοῦ τὸν ἐχθρὸν οὐ νικᾷ ποτε.

27. Ὅταν σὲ τάξουν γέννημα, τρέχε μὲ τὸ σακκί σου.

Ὅταν σὲ εἰπῇ ὁ πνευματικός σου, ἔλα εἰς μετάνοιαν, πορεύου μετὰ προθυμίας.

21, 1. Ἐρώτησις· ἀπόκρισις. (Κ.) Γλυκὴν τὸ φάγει (Δ. Κ.) 3 ὑπομίνη (Κ.)
22, 1. Ἐρώτησις. Ἀπόκρισις. Τὰ μ. — ἐπὶ κερδει. Ἐρώτησις. Ἡ σοφία (Κ.) ἐπὶ κερδει=ἐπικερδῆ. 2 Ἡ σοφία (Δ.)
23, 1. Ἀπόκρισις. Ἐρώτησις. Τὸ (Κ.)
24, 1 Ἐρώτησις ἀπόκρισις (φ. 209α) Ἂν θ. (Κ.) Ἀπόκρισις. Ὁ δ. (Κ.) 3 νὰ νὰ
25, 1. Ἐρώτησις. Κλύδονε (Κ.) 3 Ἀπόκρισις. Διὰ τὸν (Κ.)
26, 1. Ἐρώτησις. Τινὰς ἐν τῇ γενεᾷ μας (Δ.) Ἀπόκρισις Ἄ. (Κ.)
27, 1. φ. 209 δ Ἐρώτησις. Ὅταν (Κ.) Ἀπόκρισις. Ὁσὰν σε εἰπεὶν (Κ.)

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

28. Εἴχαμεν φίλον κηπουρὸν καὶ ἐδίδαμέν τον γέννημα καὶ ἔδιδέ μας λάχανα.

[φ. 144α]. Ὁ θεὸς ἦν κηπουρός· καὶ ἂν δώσωμεν αὐτὸν δικαιοσύνην, δίδει μας καὶ αὐτὸς τὴν τροφὴν τοῦ παραδείσου.

29. Ἡ γραῖα τὸ μισοχείμωνον πεπόνι ἐθυμήθηκεν.

Περὶ τοῦ ἀνθρώπου ὅπου δὲν μετανοεῖ εἰς τὸν κόσμον, ἀμμὴ πορεύεται εἰς τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας· ὅταν οὖν ἔλθῃ νὰ ἐβγῇ ἡ ψυχὴ ἐκ τοῦ σώματος, λέγει πρὸς τὸν ἀρχάγγελον· «ἄφες με νὰ μετανοήσω», καὶ γυρεύει πρᾶγμα ὁ ἄθλιος, ὅπου δὲν τὸ εὑρίσκει, ὥσπερ ἡ γραῖα τὸ πεπόνι.

30. Μάτια οὐκ εἶναι, δάκρυα πόθεν νἄρθουν;

Ἐὰν δὲν πάρῃ ὁ ἄνθρωπος γυναῖκα, παιδία οὐ ποιεῖ, οὐδὲ δακρύει ποτέ. [φ. 144β].

31. Εὕρομεν τὸ λουτρὸν ἄδειον καὶ ποῦ λουστῆν οὐκ εἴχαμεν.

Εὗρεν ὁ Ἀδὰμ τὸν παράδεισον ἔμορφον καὶ μέγαν καὶ φθονήσας ὁ διάβολος ἐξέβαλεν αὐτὸν ἔξω.

32. Ἐγὼ εἰς μίαν χερίαν νερὸν πνίγομαι.

Ὁ δαίμονας εἰς ὀλίγον νερὸν πνίγεται, ὅταν βαπτίζωνται τὰ βρέφη ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς· ἐκεῖ θάπτεται ὁ διάβολος καὶ τὸ βρέφος ἀνακαινοῦται.

33. Εὖ ῥέει τὸ ἀγγεῖό σας μὴ ἔχον τρῦπα.

Μὴ ἀμελῆς, ἄνθρωπε, ὅταν ἁμαρτάνῃς καὶ οὐκ εἰσέρχεσαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν· διότι λέγει ὁ θεός, ἐν ᾧ εὕρω σε, ἐν αὐτῷ καὶ κρινῶ σε. [φ. 145 α]

28, 1. Ἐρώτησις· ἀπόκρισις. Ἤχαμεν (Κ.) Ἐρώτησις ἀπόκρισις Ὁ θ. (Κ.)

29, 1. Ἐρώτησις· ἀπόκρισις. Ἡ (Κ.) πιπόνη (Κ.) εἰς τὰς (φ. 210 α). Κ.— 5 πράγματα (Δ — ὁποῦ οὐδὲν (Κ) — 6 πιπόνη. (Κ.)

30, 1. Ἐρώτησις. μάτια (Κ.) ἀπόκρ. Ἐὰν (Κ.)

31 ἀπόκρ. Εὗρεν (Κ.)

32, 1. Ἐρωτ. ἀπόκρ. ἐγὼ (Κ. φ. 210 δ) χρείαν (Δ) πνίγομεν (Κ.) 3 δάπτιται (Κ.) 4 ἀναμαινοῦται. (Κ).

33, 1 Ἐρώτησις. Εὐραῖοι (Κ.) 2 Ἀπόκρισις. Μὴ ἀλῆς (Κ). εἰσέρχεται (Κ) 3 διὸ της λ, (Κ.) εὐρῶ σε (Κ).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

34. Ἡ γραῖα εἶδεν ὄνειρον καὶ οὐδὲν τὸ εἶπεν ὡς τὸ εἶδεν, ἀλλ' ὡς τὴν ἔδοξεν.

Περὶ τοὺς Ἰουδαίους λέγει ὅτι οἱ προφῆται ἐπροεῖπαν περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τὸ λέγουν ὡς τὸ ἤκουσαν, ἀλλὰ καθὼς τοὺς ἔδοξεν.

---

35. Εἷς τὸν μεγαλόφρονα ἔπεισεν ὄρνιν
ἔνδον οἰκίας ὡρολογεῖν εὐφρόνῃ,
καὶ τοὺς ἐνύπνους ἐξυπνίζειν ἐργάτας,
καὶ μὴ παρόντα προβλέπει τὸν ἥλιον.

(Πετεινός).

36. Ἀνήρ τις καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ἐκ πέτρας λευκῆς ἐγεννήθη, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ὡσεὶ χιὼν λευκόν ἐστιν καὶ [φ. 145^{6}] ἀχειροποίητον, ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ ὡσεὶ τεῖχος πόλεως, καὶ ἐκ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἡ γῆ σαλεύεται· καὶ ἐκ τῶν πτερύγων αὐτοῦ ἀέρια ἔρχεται, καὶ ἐκ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἐξεγερθήσονται οἱ ἐν τῷ σκότει κεκοιμημένοι· οὗτος φθείρει μητέρα καὶ ἀδελφάς, καὶ ἐν τῷ τέλει μαρτυρήσει καὶ ἀποκεφαλισθήσεται, καὶ ὑπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ βαπτισθήσεται καὶ ὀπτηθήσεται ὑπὸ πυρὸς καὶ οὕτως σωθήσεται καὶ ἐκ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ εὐφρανθήσονται πάντες. [φ. 146^{a}].

37. Ἕνα ἐζήτουν καὶ τρία εὗρον καὶ ὅπερ ἐπεθύμουν οὐδεὶς μὲ ἔδειξεν εἰμὴ νεκρὰ κόρη. — Περὶ τοῦ σταυροῦ λέγει τοῦ Χριστοῦ· ὅτε γὰρ ἐφανερώθησαν οἱ τρεῖς, ἔθηκαν πρῶτον ἐν τῷ νεκρῷ σώματι τοὺς δύο σταυροὺς τῶν λῃστῶν καὶ οὐκ ἀνέστη· ὅτε δὲ ἔθηκαν τοῦ Χριστοῦ, εὐθέως ἀνέστη· καὶ ἐφανερώθη ἡ δόξα αὐτοῦ.

34, 4. Ἐρώτησις. Ἀπόκρισις. Ηγρέα (Κ.) 3 πτοφῆται (Κ.) καὶ / αὐ (φ. 211α Κ.) τὸν κουσαν (Κ.)

35 Ἀντὶ τῶν αἰνιγμάτων ἔπονται ἐν τῷ Κ. φ. 211α - 218 δ. αἱ κατωτέρω συνημμέναι παραβολαί— Τὸ αἴνιγμα εἶναι γεγραμμένον καταλογάδην. — 2 εὐφρόνει — 4 παρόντος —

36 Ἡ λύσις (πετεινὸς) δὲν ἀναγράφεται, ἀφέθη ὅμως κενὸς χῶρος ἐν τῷ χειρογράφῳ πρὸς ἀναγραφήν.

37, 2 εἰμί.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

[φ. 211ᵃ]. Παραβολαὶ ὀλίγαι τοῦ Εὐαγγελίου.

1. Ἐρώτησις. Εἶπεν ὁ κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ· καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ, καλέσας τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους.

Ἀπόκρισις. Τίς ὁ βασιλεύς; ὁ θεός. Τίς ὁ υἱός; ὁ σαρκωθεὶς λόγος τοῦ θεοῦ. Τίνες οἱ κεκλημένοι; ⟨οἱ⟩ προφῆται ⟨καὶ οἱ⟩ ἀπόστολοι. Οἱ δὲ οἳ οὐκ ἠθέλησαν ἐλθεῖν, ὁ ἰουδαϊκὸς λαός.

2. Ἐρώτ. Εἶπεν ὁ κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. [φ. 211 β]. Ἄνθρωπός τις ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν αὐτοῦ δύναμιν.

[Ἐρώτ.]. Ἀπόκρ. Οἱ τὰ πέντε τάλαντα λαβόντες, οἱ προφῆται, ὁ τὰ δύο ἕκαστος τῶν ἀποστόλων· ⟨ὁ⟩ δὲ τὸ ἓν λαβὼν καὶ ἀποκρύψας, ὁ Ἰούδας ἐστί, τὴν πίστιν ἀποκρύψας. [Ἀπόκρισις].

3. Ἐρώτ. Εἶπεν ὁ κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμαι, καὶ [αἱ] πέντε μωραί, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἀπόκρ. [φ. 212 α] Τίνες αἱ πέντε φρόνιμοι; πίστις ⟨ἐλπὶς⟩ ἀγάπη μακροθυμία καὶ ἐλεημοσύνη. Τίνες αἱ πέντε μωραί; Τὰ ἐναντία τούτων τῶν ἀρετῶν. Τίς ὁ νυμφίος; ὁ Χριστός. Τί τὸ ἔλαιον; ἡ ἐπιείκεια. Τίνες οἱ πωλοῦντες; οἱ πτωχοί· τίνες οἱ ἀγοράζοντες; οἱ ἐλεήμονες. Τίνες οἱ καθεύδοντες; οἱ ῥᾴθυμοι. Τίς ἡ κραυγή; ⟨ἡ⟩ σάλπιγξ τοῦ ἀρχαγγέλου. Τίνες οἱ εἰσελθόντες μετ' αὐτοῦ; οἱ ἐλεήμονες καὶ οἱ φυλάσσοντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ.

4. Ἐρώτ. Εἶπεν ὁ κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον [φ. 212 β] αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπεί-

Παραβολαί. Ἐκ τοῦ κώδικος Καυσοκαλυβίων, ἀμέσως μετὰ τὴν 34 παροιμίαν.

1. Βλ. Ματθ. κδ', 2. 3

2. Βλ Ματθ κε', 15 — 5 ταλ. λαβῶν, — 6 δύο, κλεῖττος τῶν ἀ.

3. Ματθ. κε', 1 κέ. — 5. ἀγάπις, — 6 τούτων τῶν αὐτῶν. — 7 τίς εἰ ἀγορά, οἱ ἐλαιοίμονες. — 8 τῇ ἡ κραυγῇ —

4. Βλ. Βλ Λουκ. η', 5. Ματθ. ιγ', 3. Μάρκ. δ', 3 - 7 ἐπέπνιξαν — 15 ἀκοῦοντες; καὶ ὑπὸ μεριμνῶν —

ИВОНИМЕНИ Мельникова

ρειν αὐτόν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ κατεπατήθη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγον αὐτό. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτρα, καὶ φυὲν ἐξηράνθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα.

Ἀπόκρ. Ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ· οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ ἀκούοντες· εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύ[φ. 213 α]σαντες σωθῶσιν· οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἳ ὅταν ἀκούσωσι μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον· καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἳ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσὸν ἔστιν ὁ Ἰούδας, ἀπελθὼν γὰρ ἀπήγξατο· ἢ καὶ πρὸς τοὺς ἀκούοντας, οἳ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν προφῆται καὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ λοιποί.

5. Ἐρώτ. Εἶπεν ὁ κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς· καὶ εἶπεν ὁ νε[φ. 213 β]ώτερος αὐτῶν τῷ πατρί, Πάτερ δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας.

Ἀπόκρ. Τίς ⟨ὁ⟩ ἄνθρωπος; ὁ θεός. Τίνες οἱ δύο υἱοί; οἱ δίκαιοι καὶ οἱ ἁμαρτωλοί· ὁ νεώτερος υἱός ἐστιν ὁ τὴν ἄστατον γνώμην ἔχων· τὸ δὲ ἐπιβάλλον μέρος ⟨τῆς οὐσίας⟩ τὰ λόγια τοῦ θεοῦ καὶ ⟨αἱ⟩ ἐντολαὶ αὐτοῦ.

6. Ἐρώτ. Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν τοῦ λαβεῖν βασιλείαν καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἀπόκρ. Ἄνθρωπος ὁ θεός· χώρα μακρὰ ἡ ἐπὶ γῆς κατὰ σάρκα παρουσία αὐτοῦ· ἡ δὲ βασιλεία, ἡ δευτέρα παρουσία· οἱ δὲ δοῦλοι εἰσὶν οἱ προφῆται ἀπόστολοι [φ. 214 α] καὶ μάρτυρες. Ἡ μνᾶ ἐστὶ ἡ χάρις, ἣν ἔλαβεν Ἰούδας· ὁμοίως καὶ τὸ τάλαντον.

7. Ἐρώτ. Ἀπέλθατε εἰς τὴν ἀπέναντι κώμην καὶ εὑρήσετε ἄνθρωπον καὶ πῶλον δεδεμένον.

5. Λουκ. ιε', 11 κέ. — 3 δὸς μοι — 5 ὁ τὴν ἀστάκτον γνωμην ἔχων. —
6. Λουκ. ιθ', 12. — 2 καὶ καὶ τὰ ἑξῆς. 5 Γυμνᾶς ἐστὶ ἡ χάρις. —
7. Λουκ. ιθ', 30. Ματθ. κα', 2. Μάρκ. ια', 2. — 3. ἡ κόμης, ὁ κόσμος.

Ἀπόκ. Τίς ἡ κώμη; ὁ κόσμος· ὁ ὄνος; οἱ Ἰουδαῖοι· οἱ πῶλοι; οἱ Χριστιανοί· πῶλος ἀρεστὴ (;) ἡ ἀγνωσία καὶ ἡ ἀλογία.

8. Ἐρώτ. Ἀπέλθατε εἰς τὴν ἀπέναντι κώμην πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἴπατε αὐτῷ. Ὁ διδάσκαλος λέγει, πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.

Ἀπόκρ. Τίς ἐστι ἡ πόλις; ὁ ᾅδης· ὁ δεῖνας; ὁ [φ. 214 β] Ἀδάμ, ἔμελλε γὰρ ἐγεῖραι τοῦτον ἐκ νεκρῶν.

9. Ἐρώτ. Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία.

Ἀπόκ. Ζύμη ἐστὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ· γυνὴ δὲ ἡ φύσις ἡ ἡμετέρα τῶν ἀνθρώπων· σάτα τρία, ψυχὴ νοῦς καὶ σῶμα· τὸ δὲ «ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον» τοὐτέστιν ἕως τὴν ἡμετέραν σάρκαν ἀφθαρτοποιήσας διὰ τῆς αὐτοῦ τριημέρου ἐγέρσεως, ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν θρόνον τὸν πατρικὸν ἀνεβίβασεν.

10. Ἐρώτ. Οὐδεὶς βάλλει νέον οἶνον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς.

Ἀποκ. Οἶνος νέος ἡ χάρις τοῦ θεοῦ· οἶνος παλαιός, ὁ νόμος, ⟨ἀσ⟩κοὶ νέοι, οἱ χριστιανοί. [φ. 215ᵃ].

11. Ἐρώτ. Δύο ἀλέθουσαι ἐν τῷ μύλωνι ⟨μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται⟩.

Ἀπόκ. [Ἡ ψυχὴ· καὶ τὸ σῶμα ἀφίεται]. Τίς ὁ μύλος; ὁ βίος· τίς ἡ παραλαμβάνεται; ἡ ψυχὴ· καὶ τὸ σῶμα ἀφίεται.

12. ⟨Ἐρώτ.⟩ [Ἀπόκρισις]. Τί κοινὸν ἔχει ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ;

Ἀπόκρ. Ἄνω ὕδωρ, κάτω ὕδωρ· ἄνω πῦρ, κάτω πῦρ· ἄνω νεφέλη, κάτω νεφέλη.

13. Ἐρώτ. Ποία γωνία βαστάζει τὸ θεμέλιον τῆς γῆς;

Ἀπόκρ. Ἡ θεοτόκος τὸν κύριον τῆς δόξης.

8. Ματθ. κς', 18.-3 μαθητῶν μων. 4 ὁ ὁ Ἀδάμ.
9. Ματθ. ιγ', 33. Λουκ. ιγ', 20 Βλ. καὶ Krumbacher. MGS. σ. 264-6 -4. τῶ δὲ ἑως θ τοῦ ζημο ὅλον-
10. Ματθ. θ', 17.-1 βαλὸν νέον-
11. Ματθ. κδ', 41. Λουκ. ιζ', 35.-1. Λύο ἀ.
12. Βλ. ἀνωτέρω σ.
13. Βλ. ἀνωτέρω σ.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

14. Ἐρώτ. Ῥαββουνὶ τί λέγει;

Ἀπόκρ. Διδάσκαλε, ποῦ μένεις;

15. Ἐρώτ. Τίς μὴ γεννηθεὶς ἀπέθανε, καὶ εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ εἰσῆλθεν;

Ἀπόκρ. Ὁ Ἀδάμ.

16. Ἐρώτ. Πότε ἐχάρη ὁ κόσμος; [φ. 215β].

Ἀπόκρ. Ὅτε ἐξῆλθε Νῶε ἐκ τῆς κιβωτοῦ.

17. Ἐρώτ. Πόσοι ἐξ ἐπαγγελίας ἐγεννήθησαν;

Ἀπόκρ. Ἑπτά, ἤγουν Σαμψών, Σήθ, Ἐνώχ, Ἰσαάκ, Σαμοήλ, ἡ θεοτόκος καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος.

18. Ἐρώτ. Διὰ πόσων στοιχείων ἵσταται ὁ κόσμος;

Ἀπόκρ. Διὰ τεσσάρων· διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ γῆς.

19. ⟨Ἐ⟩ρώτ. Διὰ πόσων στοιχείων εἵστήκει ὁ ἄνθρωπος;

Ἀπόκρ. Διὰ τεσσάρων· ἐξ αἵματος καὶ φλέγματος καὶ θυμοῦ καὶ χολῆς.

20. Ἐρώτ. Αἱ ε΄ αἰσθήσεις ⟨τοῦ⟩ ἀνθρώπου τί δηλοῦν;

Ἀπόκρ. Ἐν τῇ ὁράσει τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν· ἐν δὲ τῇ γεύσει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν· ἐν δὲ τῇ ἀκοῇ τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ· ἐν δὲ τῇ ἁφῇ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν [φ. 216α].

21. Ἐρώτ. Ποιὸς νεκρὸς βαστᾷ τὸν ζῶντα;

Ἀπόκρ. Ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα.

22. Ἐρώτ. Διατὶ εἶχεν ὁ Χριστὸς δώδεκα μαθητάς, καὶ οὐδὲ πλέον, οὔτε ἔλαττον;

Ἀπόκρ. Διὰ τὰ δώδεκα σκῆπτρα, ἃ εἶχεν ὁ Ἰσραήλ.

23. Ἐρώτ. Καὶ διατί ἐκ τῶν δώδεκα τέσσαρις εὐαγγελίσαντο;

Ἀπόκρ. Διότι καὶ τέσσαρα ζῶα βαστάζουν τὸν θρόνον τοῦ θεοῦ, ἤγουν ἄνθρωπος ταῦρος ἀετὸς καὶ λέων, καὶ κατὰ μίμησιν αὐτῶν δ΄ εὐαγγελισταί εἰσι.

14. Ἰωάν. κ', 16. Μάρκ ι', 51.-1 Ῥαμβουνεί-
15, 1 γεννηθὲν-
18, 3 αἔρου-
20, 2. μέλανο·- 3 τὸ ὀξῶ τὸ βαρύν,- 4 τοῦ θερμοῦ καὶ τῆς ψυχῆς.
21, 1 τὸν ζώντας.
23, 1 εὐαγγελίσοντο; 3 βαστάξουν-

НБ СНУ імені І. Мочникова

24. Ἐρώτ. Διατί ἀφῆκεν ὁ θεὸς τὸν διάβολον ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐπηρεάζει τοὺς ἀνθρώπους;

〈Ἀπόκρ.〉 Ἵνα γνωρίσῃ ἕκαστος τὴν οἰκείαν δύναμιν καὶ ἐργασίαν τὸ πῶς ἀντιστήκει τῷ ἐχθρῷ, καὶ οὕτως νὰ ἀπολαμβάνῃ καὶ τὸν μισθόν· καὶ μα[φ. 216α]κάριος ὁ δυνάμενος ῥίψαι καὶ καταργῆσαι αὐτὸν τὸν ἐχθρόν.

25. Ἐρώτ. Τί ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν ὁ θεὸς πρῶτον, τὸν οὐρανὸν ἢ τὴν γῆν;

Ἀπόκρ. Οὔτε τὸν οὐρανὸν ἐποίησε πρὸ τῆς γῆς, οὔτε τὴν γῆν πρὸ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' εὐθὺς εἶπεν καὶ ἐγένοντο ἅμα.

26. Ἐρώτ. Ποῖος ἐκ τῶν δικαίων οὐκ ἐλάλει μῆνας ι΄;

Ἀπόκρ. Ζαχαρίας ὁ προφήτης, ἰδὼν τὴν ὀπτασίαν ἐν τῷ ναῷ οὐκ ἐλάλησεν μῆνας ι΄ καὶ ἡμέρας θ΄.

27. Ἐρώτ. Τίς οὐρανὸν οὐκ εἶδεν καὶ γῆν οὐκ ἐπάτησεν καὶ θεὸν ἐπροσκύνησεν;

Ἀπόκρ. Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος.

28. 〈Ἐρώτ.〉 Τί δηλοῖ τὸ ἅγιον σή[φ. 217α]μανδρον;

Ἀπόκρ. Ἐστὶν ἡ καθομοίωσις τῆς σάλπιγγος τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, ἐν ᾗ μέλλει σαλπίσαι ὁ ἄγγελος καὶ ἐξυπνίσαι τοὺς ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένους· οὕτω καὶ τὸ ἅγιον σήμανδρον ἀνιστᾷ τοὺς ὑπνοῦντας πρὸς δοξολογίαν θεοῦ.

29. Ἐρώτ. Ἄβροχος καιρός, ποταμὸς πόρον οὐκ ἔχει.

Ἀπόκρ. Ἄβροχος καιρός, ἡ ὑπεραγία θεοτόκος· ἀπέραντος ποταμός, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος.

30. Ἐρώτ. Ἆρα ἐπάνω τοῦ οὐρανοῦ τί ἐστιν;

Ἀπόκρ. Ἀπάνω τοῦ οὐρανοῦ ἐστιν ὕδωρ, καὶ ἐπάνω θεότης, καὶ ἐπάνω φῶς ἀέναον.

24, 2 καὶ ἐπε$^{\rho}$-

26. Λουκ. α', 20.

27. Διότι ἐσκίρτησεν ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός, ὅτε ἠσπάσθη ταύτην ἡ θεοτόκος (Λουκ. α', 41).

28, 2 σάλπικος — 5 ἐξιπνοῦντας-

29, 2 ἀπεράντους-

30, 1. Ἐρώτησις ἐν τῇ ὥᾳ, ἐν δὲ τῷ κειμένῳ διαγεγραμμένον τὸ Ἀπόκρισις.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

31. Ἐρώτ. Καὶ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ τί ἐστιν; [φ. 217β.]

Ἀπόκρ. Ἀστήρ, ἀθὴρ καὶ νεφέλαι.

32. Ἐρώτ. Καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς τί ἐστιν;

Ἀπόκρ. Ὕδωρ, καὶ παρακάτω πῦρ, καὶ παρακάτω ᾅδης, καὶ παρακάτω ὄμβρος, καὶ παρακάτω τάρταρος.

33. Ἐρώτ. Πῶς ἑρμηνεύεται τὸ ἀλληλούια, δήλωσον ἡμῖν.

Ἀπόκρ. Κατ' ἑβραϊκὴν διάλεξιν ἑρμηνεύεται οὕτως· ἀντὶ τοῦ ἄλ ἔρχεται, ἀντὶ τοῦ ἦλ ἐφάνη, ἀντὶ τοῦ οὔια ὁ θεός· τουτέστι ἔρχεται ἐφάνη ὁ θεός.

34. Ἐρώτ. Πόθεν κινοῦνται ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου λογισμοὶ καὶ λόγοι βλάσφημοι καὶ ἀθέμιτοι καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν πολλάκις [φ. 218α] ὑβρίζοντες, οὓς καὶ οὐκ ἐβούλετο λαλῆσαι ἡ ψυχὴ ἢ γλῶσσα [τοῦ] ἀνθρώπου ὀνομάσαι;

Ἀπόκρ. Τοῦτο ὁ διάβολός ἐστιν ὁ ἐργαζόμενος· καὶ αὐτὸς τὰ τοιαῦτα ἀθέμιτα ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου ὑποβάλλει, λαλῶν κατὰ τοῦ θεοῦ ῥήματα, εἰς ἀπόγνωσιν τὸν ἄνθρωπον ἐνεγκεῖν βουλόμενος· ἀλλ' ἐκ τούτου τὸ σύνολον οὐ κατακρίνεται ὁ ἄνθρωπος· ἐξηγήσεως(;) δὲ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς ἐπάγεται τῷ ἀνθρώπῳ. Ἀπαλλάττεται αὐτοῦ γῆν καὶ σποδὸν ἑαυτὸν λογιζόμενος καὶ μηδόλως εἰς μέτρον τὸν τοιοῦτον λογισμὸν ἔχων, ἀλλὰ λέγων τῷ διαβόλῳ. Ἡ βλασφημία σου ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου, διάβολε· [φ. 218β] ἐγὼ γὰρ κύριον τὸν θεόν μου προσκυνῶ, καὶ αὐτὸν οὐδέποτε βλασφημήσω. Ἀσφαλῶς οὖν προσεκτέον τοῖς εἰρημένοις. Πολλοὶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων, ὑπὸ τούτου τοῦ λογισμοῦ κρατηθέντες, οἳ μὲν ἑαυτοὺς ἐκρήμνισαν, οἳ δὲ εἰς ἀπόγνωσιν ἐλθόντες ἐτελεύτησαν καὶ ἀπώλοντο.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

Ζ'.

('Ιεροσολυμιτικὸν χειρόγρ. σχολῆς Σταυροῦ ἀρ. 89)

Παροιμίαι συλλεγεῖσαι ἀπὸ διαφόρων βιβλίων ὑπὸ Παρθενίου ἱερομονάχου Κατζιούλη τοῦ ἐξ 'Ιωαννίνων εἰς χρῆσίν τε καὶ ὠφέλειαν τῶν φιλοπόνων σπουδαίων καὶ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφῶν.

[φ. 1 α] Οἶμον ἀνακτορίων διζήμενος, ὦ τάν, 'Αθήνης,
οἶμον ἄθρει [1]) πυκνῶς τήν δε παροιμιάων
ἔμφρονα γὰρ ψυχὴν κἀστείην ἔξοχα δείξεις,
Παρθενίῳ εἰδὼς καὶ χάριν ἀθάνατον.

Τοῖς ἐντευξομένοις ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφοῖς εἰδήμοσι, πᾶσί τε καὶ σπουδαίοις, ὅσοι τε τῆς ἱερατικῆς τάξεως, ὅσοι τε τοῦ λαϊκοῦ καταλόγου, ὑγείαν καὶ σωτηρίαν παρὰ θεοῦ.

'Αγαθόν τι χρῆμα τὸν πόνον ἀποφήναντά τινα τῶν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ βεβοημένων ἀνδρῶν κομιδῇ θαυμάσας, τὰ μέγιστα ἐπῃνεσάμην, ὡς κάλλιστά τε καὶ δοκιμώτατα φιλοσοφήσαντα· διὰ πόνου γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἐπεισρέει τὰ ἀγαθά, διὰ πόνου πάντες τιμῆς ἀξιοῦνται· διὰ τούτου πλουτοῦσι· διὰ τούτου Θεοῦ βασιλείαν κληρονομοῦσιν. 'Οντως ἀγαθὸν ὁ πόνος· τῷ γὰρ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει, κατὰ τὴν παροιμίαν [2]). Τούτῳ δὴ καὐτὸς τῷ πόνῳ ὡς μέσῳ τινὶ χρησάμενος ἔρχομαι πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην καὶ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητα ἀσπασάμενος ὑμᾶς τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμόν· ἐπόνησα γὰρ οὐ μετρίως περὶ τὴν συλλογὴν τῶν παροιμιῶν· καὶ γάρ, ὡς δῆλον, διεσπαρμένων τυγχανουσῶν, καὶ μὴ ἐν ταὐτῷ, πόνον τε οὐκ ὀλίγον τοῖς θέλουσι χρῆσθαι ταύταις παρεχουσῶν, συνελεξάμην ἔγωγε ταύτας ἀπὸ βιβλίων διαφόρων, ἀπό τε Βαρίνου, καὶ Σουίδα, ἀπό τε Μιχαήλου 'Αποστολίου καὶ Ταρραίου, καὶ Διδύμου, ἀπό τινος Γραικολατίνου καὶ ἄλλων ἀνωνύμων, πολλάς τε ἀπὸ τῆς τῶν χυδαίων

[1]) Χ. ἄθροι
[2]) Ἐκ τοῦ 'Αποστολ. 1643 6.

НВ ОНУ імені І.І.Мечникова

γλώττης, ἃς καὶ μετήνεγκα εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος τῆς ἑλληνίδος διαλέκτου, παρ᾽ ἧς καὶ ἐπέζευσαν· τῶν [1]) δὲ λαχουσῶν μοι οὐδεμίαν παρῆκα. Τούτων δὲ τὸ χρήσιμόν τε καὶ ὑπουργ[φ. 1 β]γὸν ἐγνωσμένον ὑμῖν· ἤθη γὰρ παραινοῦσι, καὶ πάθη ἐπανορθοῦσι· λόγος γὰρ βιωφελὴς ἡ παροιμία. Καί εἰσιν οἷον ὕλη ἀναγκαιοτάτη τοῖς λόγου καὶ ἐπιστήμης μετεσχηκόσιν· ὑπουργοῦσι γὰρ ὑμῖν πρὸς τὸ ὁμιλεῖν ἀστείως, καὶ συγγράφειν κοσμίως. Τοῦτο κἀγὼ προορῶν, ἐπόνησα περὶ τὴν συλλογὴν τῶν αὐτῶν· ἃς τάξεως ἀμοιρούσας εὑρών, ταύτην ἐχαρισάμην αὐταῖς· ἐξ ὧν τὰς μὲν εἰς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν συντεινούσας, ἃς καὶ ταυτοσημάντους καλέσας, ἐν τῷ τέλει μετεθέμην τοῦ βιβλίου. Τοῦτο⟨ν⟩ οὖν τὸν πόνον προσανατίθει τῇ ὑμῶν λογιότητι· ὃν ὑπτίαις ὑποδέξασθε χερσὶν ἀξιῶ, οὐκ ἀφορῶντες εἰς τὸ τοῦ δώρου λιτόν, ἀλλὰ τὸ πρόθυμον τοῦ πονήσαντος μετὰ φιλοφροσύνης δεξιώσασθε· καὶ γὰρ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ μέγας οὐκ ἀπηξίωσε τὸν ὀλίγον τι ταῖς χερσὶν ὕδωρ κομίσαντα [2]). Μετ᾽ οὐ πολὺ δέ, ἢν Θεὸς διδῷ, καὶ ἄλλην συλλογὴν τὴν τῶν ἀποφθεγμάτων προσοίσω ὑμῖν· ἀδελφὰ γάρ, κατὰ τὸν εἰπόντα, παροιμίαι καὶ ἀποφθέγματα. Ἐγὼ μὲν οὖν, ᾧ σεβασμία ὁμήγυρις, ὃ κατὰ δύναμιν εἶχον, πάρεστιν· ὑμῶν δὲ ἕκαστος τὸν οἰκεῖον ἔρανον μὴ ἀποστερείτω καθὰ δυνάμεως ἔτυχεν. Οὕτω δὲ ποιοῦντες, ἐντολὴν πληροῦμεν Θεοῦ ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· Ἀμήν.

Ἐῤῥῶσθε μὲν τῷ σώματι, ὑγιαίνετε [3]) δὲ τῇ ψυχῇ, κατὰ Χριστὸν ἀδελφοί.

Παρθένιος Ἱερομόναχος ὁ Κατζιούλης, ὁ ἐξ Ἰωαννίνων,

τῆς ὑμετέρας λογιότητος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

Ὁρισμὸς παροιμιῶν.

Παροιμία ἐστὶ παραίνεσις ἠθῶν, καὶ παθῶν ἐπανόρθωσις.

Παροιμία γάρ ἐστι λόγος βιωφελής, παρὰ τὴν ὁδὸν λεγόμενος, οἷον παροδία, οἶμος γὰρ ἡ ὁδός.

[1]) Χ. ὧν.

[2]) Ἀναφέρεται εἰς τὸ γνωστὸν περὶ τοῦ Ἀρτοξέρξου διήγημα (βλ. Αἰλιαν. Ποικ. ἱστ. Α′, 32), ὅπερ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων λογίων ἐν ταῖς ἀφιερώσεσι τῶν βιβλίων αὐτῶν ἐπαναλαμβάνουσι.

[3]) Χ. ὑγυαίνετε

НБ ОНУ імені І.Мечникова

Παροιμία ἐστὶ λόγος ἀπόκρυφος, δι' ἑτέρου προδήλου σημαινόμενος.

[φ. 2 α] Παροιμία ἐστὶ λόγος ὠφέλιμος ἐν τῷ βίῳ, ἐπὶ κρύψει μετρίᾳ πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχων ἐν ἑαυτῷ.

Παροιμία ἐστὶ λόγος ἐπικαλύπτων τὸ σαφὲς ἀσαφείᾳ.

ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ

12. [φ. 2β] Ἄγετέ με καὶ κλαίουσαν. — Ἐπὶ τῶν ἃ ὁλοψύχως στέργουσι προσποιητῶς ἀποστρεφομένων.

14. Ἁγιασθῆναι βουληθεὶς, ἐναγὴς ἐγένετο. — Ἐπὶ τῶν ἀγαθόν τι λαβεῖν ἐγχειρούντων, τοὐναντίον δὲ πασχόντων.

15. Ἅγιον οὐ βοηθοῦντα μὴ προσκύνει. — Ἐπὶ τῶν μηδὲν εὐεργετούντων.

21. Ἀγρὲ πόσων ἧς, καὶ πόσων ἔσῃ; — Ἐπὶ ῥευστῶν, καὶ ἀστάτων· τοῦτο καὶ πρὸς οἰκίας, καὶ πρὸς χρήματα, καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ μὴ διαμένοντα λέγεται.

23. Ἀγροῖκος ἐὰν μὴ ἀφαιρεθῇ τὸ σκιάδιον, τέλος οὐκ ἀποτίσει. — Ἐπὶ τῶν μὴ ἑκουσίως ἀποτιόντων τὸ χρέος.

37. [φ. 3α]. Ἅδου πρωκτῷ περιπέσῃς· — ἤγουν τελευτήσῃς.

73.]φ. 4β] Αἷμα ὕδωρ οὐ τελεῖται. — Ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν συγγενῶν εὐεργετουμένων.

74. Αἴξ εἰς τὴν ἑορτήν. — Ἐπὶ τῶν εὐκαίρων ἐπί τι ἀφικνουμένων.

83. Αἰσχύνη πᾶσα μετὰ τῆς ἰδίας παραμυθίας. — Ἐπὶ τῶν τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας τρόπῳ τινὶ καλυπτόντων.

86. Αἰσχυνόμενος πολλῶν καλῶν στέρεται. — Ἐπὶ τῶν δι' αἰδῶ τὰ ἐλλείποντα μὴ αἰτούντων.

95. [φ. 5α] Ἄκαιρος πρόξενος εἰς ἑαυτὸν ἀφορᾷ. — Ἐπὶ τῶν τὸ ἴδιον συμφέρον προτιμώντων.

12. Βλ. κλαίω 63. — Χ. ὁλοψύχου —
14 Βλ. θέλω 33. Πρβλ. καὶ πηγαίνω 19. — Χειρ. ἀγαθῶν τί.
15. Βλ. ἅγιος 8. Χειρ. εὐεργετούτων.
21. Βλ. χωράφι 8. 23 Βλ. βλάχος 9.
37. Βλ. διάβολος 106. 73. Βλ. αἷμα 12. 74. Βλ. πανηγῦρι 7.
83. Βλ. πομπὴ 26. 86. Βλ. ἐντρέπυμαι 19. Χ. αἰτούντων
95. Βλ. προξενητὴς 1. Χ. προτιμόντων.

НБОНУ імені І.І.Мечникова

122. [φ. 6α] Ἀλεκτορὶς ὕδωρ πίνουσα, εἰς Θεὸν ὁρᾷ.—Ὅτι δεῖ πάντα μετὰ δικαιοσύνης πράττειν.

125. Ἄλευρα καλοῦ ἀνδρὸς πέμματα, καὶ τηγανῖται.—Ἐπὶ δαπανηρῶν γυναικῶν, ἁπλοῦς ἄνδρας ἐχουσῶν.

141. [φ. 7α] Ἄλλοθι τὰ ἄσματα, ἀλλαχοῦ δὲ γεννῶσιν ἀλεκτορίδες.—Ἐπὶ τῶν πλουτεῖν φαινομένων, ἀτυχούντων δέ· ἑτέρων δὲ πένεσθαι δοκούντων, ἀλλ᾽ εὐπορούντων.

146. Ἄλλος ἱερέα θέλει, ἕτερος ἱέρειαν.—Ὅτι οὐ τὸ αὐτὸ εὐάρεστον τοῖς πᾶσι.

149. Ἄλλος τὸ πῦρ ἅπτει, ἕτερος δ᾽ αὐτὸ ἐξάπτει. Ἐπὶ τῶν τὸ παρ᾽ ἄλλων ἄρξαν κακὸν ἐπιτελούντων.

152. Ἄλλο τὸ ἰδεῖν, ἄλλο δὲ τὸ ἀκοῦσαι.—Ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ πιστότεροι ἀκοῆς.

154. Ἀλλοτρίῳ οἴνῳ μὴ χέε ὕδωρ.—Ἐπὶ τῶν ἐθελόντων τὰ ἀλλότρια διορθοῦν.

155. Ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τίθεσθαι.—Ἐπὶ τῶν ἀλλοτρίαις ὑποθέσεσι φιλονεικούντων.

159. [φ. 7β] Ἄλλους ὁ ἀκούων, ἄλλοσε βαίνει.

160. Ἅπαντας πυθόμενος, τοῦ νοὸς μὴ παρατρέπου.—Ὅτι οὐ δεῖ εἰς πάντα συμβούλοις χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν δεῖ σκοπεῖν τὸ γινόμενον.

167. Ἀλώπεκι ἐπέταξαν, ἡ δὲ τῇ κέρκῳ.—Ἐπὶ δούλων ἐπιταγὴν παρὰ τῶν κυρίων λαβόντων, αὐτῶν δ᾽ ἑτέρους ἐπιταττόντων.

171. Ἀμαθὴς ἀναξυρίδα περιθέμενος, πᾶσι ταύτην ἐδείκνυ.—Ἐπὶ τῶν δι᾽ ἀπειρίαν, καὶ ἀλαζονείαν τὰ ἀπρεπῆ δημοσιευόντων· ἢ ἐπὶ τῶν εὐπορούντων ὧν οὐκ εἰσὶν ἄξιοι. Ἀναξυρὶς δὲ τὸ κοινῶς λεγόμενον βρακίον.

122. Βλ. θεὸς 106. Χ. Ἀλεκτρίς. 125. Βλ. ἄνδρας 79.
141. Βλ. ἀλλοῦ 39. 146. Βλ. ἀγαπῶ 13. Χ. ἱερά.
149. Βλ. ἄλλος 125. 152. Βλ. βλέπω 8.
154. Βλ. ξένος 152. 155. Βλ. ἀλλότριος 3. Χ. χωρῷ.—
159. Βλ. κόσμος 52
160. Βλ. ῥωτῶ 22. Χ. παρατρέπων· συμβόλους· ἀφ᾽ ἑτῶν. (Ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται εἰς ἀμφοτέρας τὰς παροιμίας).
167. Βλ. ὁρίζω 9. 171. Βλ. ἀναξυρὶς 1.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

174. [φ. 8 α] Ἁμάξῃ Ἀγαρηνοὶ ἁλίσκονται τὸν λαγόν. — Ἐπὶ τῶν μετὰ ἀνέσεώς τι πραττόντων.

179. Ἃ μὲν πίνεις ἀποχέεις, ἃ δ' ὀφείλεις ἀποτίεις. — Ἐπὶ τῶν τηνάλλως τὰ οἰκεῖα καταναλισκόντων, τὸ δὲ χρέος οὐκ ἀποτιόντων· ὃ κατ' ἀνάγκην μέλλουσιν ἀποδοῦναι.

182. Ἃ μὴ κερδῶ καταλαμβάνει, ἠρτημένα ταῦτα ἔχει. — Ἐπὶ τῶν τὰ μὴ ἐφικτὰ ὑποκρινομένων ἔχειν.

183. Ἄμισθον ὄξος γλυκύτερον μέλιτος. — Ἐπὶ τῶν τὰς χάριτας στεργόντων.

197. Ἀναγκαιότερος πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος.

204. [φ. 8 β] Ἀναψυχὴν τῷ ἀσθενοῦντι ἕως ἂν ἀποβιώσῃ. —Ἐπὶ ἀνωφελῶν ψυχαγωγιῶν.

205. Ἄνδρ' ἀπολύει τὰ πολλά, καὶ γυναῖκα δὲ τὰ ὀλίγα. — Ὅτι ὁ μὲν ἀνὴρ διὰ κέρδος μοχθηρὰν λαβών, ἡ δὲ διὰ κάλλος ἀνδρὸς ἢ δι' ἄλλο τι, ἀπόλλυνται.

206. Ἄνδρας μὲν μαγείαις, παῖδας δὲ φαρμάκοις.— Ἐπὶ τῶν ἐπί τι μεταβαλλομένων.

214. [φ. 9 α] Ἀνεμοσυνάγματα δαιμονοσκεδάσματα. — Ὅτι ⟨τὰ⟩ κακῶς συναγόμενα οὐ μόνιμα.

227. Ἄνθρωπος μὲν πολύβουλος, θεὸς δὲ βουληκόπος. — Ἐπὶ τῶν δεινόν τι ἐργάσασθαι βουλομένων, ὑπὸ θεοῦ μὴ συγχωρουμένων.

228. Ἄνθρωπος ἀνθρώπου λύκος.—Ἐπὶ τοῦ μὴ δεῖν παρέχειν πίστιν ἀνθρώπῳ ἀγνοουμένῳ.

232. [φ. 9 β] Ἀνθρώπου παράκλησις ἀγγαρεύματι ἔοικεν. —Ἐπὶ τῶν δι' αἰδῶ τοῖς φίλοις ὑπακουόντων.

250. [φ. 10α] Ἀνώγαια κατώγαια τοῖς λόγοις κτίζει μόνοις.

174. Βλ. λαγὸς 50. Χ. ἀγαρινοί. 179. Βλ. χρωστῶ 29.
182. Βλ. φτάνω 23. 183. Βλ. χάρισμα 8.
197. Ἡ παρ. αὕτη, ἄγνωστός μοι ἄλλοθεν, ἴσως διεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Κατζιούλη εἰς στίχον πολιτικὸν ἐξ ἀρχαίας τινὸς γνώμης, ἂν μὴ παρεφράσθη καὶ αὕτη ἐκ δημώδους.
204. Βλ. παρηγοριὰ 3. 205. Βλ. πολὺς 75
206. Βλ. μάγια 3. 214. Βλ ἀνεμομαζώματα 2
227. Βλ. θεὸς 139. Χ. δεινῶν τι — 228. Βλ. ἄνθρωπος 8.
232. Βλ. παρακάλεση 1. 250. Βλ. λόγος 93.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

258. Ἃ οἰκοδεσπότης οἶδεν, ἀγνοεῖ ὁ σύμπας κόσμος. — Ἐπὶ τῶν τὰ τοῦ ἑτέρου ἀγνοούντων.

267. [φ. 10^{c}] Ἅπαν ἡμῖν τὸ χρέος κρόμμυα εἴη. — Ἐπὶ τῶν ὀλίγα ὀφειλόντων καὶ ἀτελῆ.

273. Ἅπαξ πυρρὸς καὶ δέκατον χλωρός. — Ἐπὶ τῶν δανειζομένων· οὓς ἀνάγκη ἐρυθριᾶν, καὶ μελαίνεσθαι· ἐρυθριῶσι γάρ, ὅτε τὴν ὀφειλὴν ἀπαιτῶνται· μελαίνονται δὲ φοβούμενοι μὴ εἰς φυλακὴν ἐμβληθῶσιν.

274. Ἅπας ὁ κόσμος δώδεκα, Πόλις δὲ δεκαπέντε. — Ἐπὶ τῶν καθ' ὑπερβολὴν διὰ μέγεθος, ἢ δι' ἄλλο τι προτέρημα ἐπαινουμένων.

275. Ἀπείλει σὸν πρωκτόν, μή σου τῇ ἀναξυρίδι ἀποπατήσῃ. — Ἐπὶ τῶν ἀνισχύρως ἀπειλούντων.

277. Ἀπερριμένος υἱός, ἀγαθὸς οἰκοδεσπότης. — Ἐπὶ τῶν πρότερον μὲν καταφρονουμένων, ὕστερον δὲ τιμωμένων.

278. Ἀπέστη ὄρνις ἢ τὸ μέγα τίκτουσα ὠόν. — Ἐπὶ τῶν μηκέτι εὐεργετουμένων δι' ἀτυχίαν τῶν εὐεργετούντων.

280. Ἀπίεσαν καὶ ὠὰ καὶ κάλαθοι. — Ἐπὶ τῶν μεγάλην ὑποστάντων ζημίαν.

286. [φ. 11^{a}] Ἀπὸ γάμου πάρειμι τρέμω δὲ πείνης. — Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τραπέζης πολυτελοῦς ἐπανιόντων, δι' αἰδῶ δὲ ἢ δι' ἄλλο τι κωλῦον, τῶν ἐκεῖσε οὐκ ἀπολαμβανόντων.

289. Ἀπὸ θύρας ἁμάρτοι.

290. Ἀπὸ θύρας ἡ ἁμαρτία. — Ἐπὶ τῶν ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς ἔργου τινος ἢ λόγου παρεκτρεπομένων.

292. Ἀπὸ κακοῦ χρεοφειλέτου καὶ σάκκος ἀχύρου καλός. — Ἐπὶ τῶν μικρόν τι λαμβανόντων ἀπὸ δυστρόπων χρεοφειλετῶν.

300. Ἀπὸ πασσάλου τὸ ξυστόν. — Δηλοῖ τὸ λαβεῖν καὶ ἐπιμεληθῆναι τοῦ οἰκείου ἔργου.

258. Βλ. νοικοκύρης 49. 267 Βλ. χρέος 7.
273. Βλ. κόκκινος 9. 274. Βλ. Πόλη 5.
275. Βλ. φοβερίζω 5. Χ. ἀναξυρίδη. 277. Βλ. παιδὶ 17. Χ. τιμωμένον.
278. Βλ. αὐγὸ 38, Χ. ἢ τὸ 280. Βλ. αὐγὸ 65. 286. Βλ. γάμος 6.
289. 290. Βλ. ἁμαρτία 8. Διὰ κοινῆς γραμμῆς δηλοῦται ὅτι ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται εἰς ἀμφοτέρας τὰς παροιμίας.
292. Βλ. χρεοφειλέτης 4. 300. Βλ. ἀπὸ 24.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

302. Ἀπὸ πέτρας ἐπὶ λίθον.— Ἐπὶ τῶν διὰ κακὰς προσποιήσεις τῶν ὀφειλόντων [11β] ἀποκρουομένων τῶν παρ᾽ αὐτῶν λαβεῖν ζητούντων.

303. Ἀπορία ψάλτου βήξ.—Ἐπὶ τῶν ἐν ἀπορίᾳ προσποιουμένων τι πράττειν.

305. Ἀπορρίπτων τὰ μικρά, τὰ μεγάλα δὲ ζητῶν, ἔλκε τὴν χειρομύλην. — Ἐπὶ τῶν τὰ μικρὰ ἀγαθὰ μὴ στεργόντων, ἐν πειρασμοῖς δὲ περιπιπτόντων.

306. Ἀποστολικὴν διάγεις πολιτείαν. — Ἐπὶ τῶν ἐναρέτων καὶ θεαρέστως βιούντων.

310. Ἀπ᾽ οὐρᾶς τὴν ἔγχελυν ἔχεις. — Ἐπὶ τῶν τοὺς δυστρόπους καταγωνίσασθαι ἐπιχειρούντων, οἵτινες πολυτρόπως ἀποφεύγουσιν, ὡς ἡ ἔγχελυς.

312. Ἀπρεπὲς καὶ δύσμορφέ μου τὶ δεῖ ἑσπέρας πρῶτον φαγεῖν;— Ἐπὶ δυσειδῶν μέν, εὐπορούντων δέ.

331. [φ. 12α] Ἄρκτον ὁρῶν ἐν τῇ τοῦ γείτονος ἀμπέλῳ, καὶ τῇ σαυτοῦ προσδόκα.— Ὅτι οὐ δεῖ κακὸν εὔχεσθαι τῷ πλησίον.

334. Ἀρνῶν δέρματα πλείω, ἢ τὰ τῶν οἰῶν. — Ἐπὶ τῶν τὸν θάνατον ἀναβαλλόντων.

338. [φ. 12^{b}] Ἀρτζιβούριον καλεῖ, ἄρτον δὲ λιτὸν ἐσθίει. — Ἐπὶ τῶν μόλις τὰ ἀναγκαῖα ἐχόντων.

340. Ἄρτοι πολλοὶ τῷ πεινῶντι καθ᾽ ὕπνους. — Ἐπὶ τῶν τὰ ἐλλείποντα φανταζομένων.

341. Ἄρτον μὴ καταγνύειν. — τουτέστι μὴ ἀποκρούεσθαι τὴν φιλίαν. Καταγνύειν δὲ τὸ κατακλᾶν.

344. Ἀρχηγοῦ παρόντος, ἀρχὴ παυσάσθω.

355. Ἄσον δέσποτα. Πάσχω τὸν ὄνυχα. — Ἐπὶ τῶν ἄνευ αἰτίας προσποιουμένων.

302. Βλ. ἀπὸ 16. 303. Βλ. βῆχας 2.
305. Βλ. γυρεύω 38. 306. Βλ. ἀποστολικὸς 1.
310. Βλ. χέλι 4. 312. Βλ. ἄσχημος 3.
331. Βλ. γείτονας 47. 334. ἀρνιακὸ 1. Χειρ. οἴων.
338. Βλ. ἀρτσιβοῦρτσι 1. 340. Βλ. πεινῶ 32.
341. Βλ. ψωμὶ 12. 344. Βλ. ἀρχηγὸς 1.
355. Βλ. ψάλλω 12.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

356. Ἄστει παλαιῷ νέον ἔθος μὴ ποίει.

378. [φ. 13^{b}] Αὐλῆς σου διψώσης μὴ ἔκχεε ὕδωρ. — Ὅτι δεῖ τῶν οἰκείων μᾶλλον, ἢ τῶν ἀλλοτρίων ἐπιμελεῖσθαι.

398. [φ. 14^{a}] Αὐτοῦ καθέζου, δυστυχῆ, δι' ὃ δὲ βλέπεις μηδὲν λέγε. — Ἐπὶ τῶν διὰ χρείαν τὰ πάντα ὑπομενόντων.

401. Αὐτῷ πήχει, — ἤτοι τῷ αὐτῷ κανόνι, καὶ τῷ αὐτῷ μέτρῳ.

403. Ἀφελόντος μου τὸ πέπερι, ἔωλόν σου τὸ ἔψημα. — Ἐπὶ τῶν καταφρονούντων ὧν χρήζουσι· ἢ ἐπὶ τῶν κομπαζόντων ὡς δῆθεν ἀφ' ἑαυτῶν τι δυναμένων, παρ' ἄλλων ἐχόντων τὴν δύναμιν.

409. Ἄφρακτος ὁ κῆπος, ἔρημα τὰ λάχανα. — Ἐπὶ τῶν δι' ἀνεπιμέλειαν φθειρομένων.

414. Ἄφρονι ὁμιλῶν λίθον κράτει. — Ὅτι δεῖ φυλάττεσθαι τοὺς ἄφρονας καὶ κακούργους.

415. [φ. 14^{b}] Ἄφρων κώδωνα οὐ φέρει. — Ὅτι ὁ ἄφρων ἐκ τῶν ἔργων δηλοῦται.

416. Ἄφρων χάριν λαβών, ἤσθη, ἔμφρων δ' ἠνιάθη.

430. Ἄψαι τυφλοῦ καὶ λάβε ὀφθαλμούς. — Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῶν μηδὲν ἐχόντων λαμβάνειν ζητούντων.

435. [φ. 15^{a}] Βαλάντιον τεθνηκότος ἐκκενοῦται.

449. [φ. 15^{b}] Βάτραχος ἐχολώθη, ἡ δὲ λίμνη ἀγνοεῖ. — Εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν ἀφρόνων κατὰ τῶν κρειττόνων ἐπαιρομένων.

453. Βδέλυγμα ἐρημώσεως· ἦν εἴδωλον καὶ ἐκτύπωμα τῆς ἐρημώσεως· ἦσαν δὲ εἰκόνες τινὲς ἀπηγορευμέναι τῶν νόμων, εἰς τοῦτο εἰσκομιζόμεναι. Ὃ δὴ Πιλάτος πεποίκε· λέγεται δὲ ἐπὶ τῶν ἐβδελυγμένων.

455. Βελόνην τὸν γύην ἀποτελεῖ. — Ἐπὶ τῶν θελόντων αὐξῆσαί τι, δι' ἀνοησίαν δὲ σμικρυνόντων καὶ ἐλαττούντων.

356. Βλ. καινούριος 4. 378. Βλ. διψῶ 4.
398. Βλ. βλέπω 74. 401. Βλ. μετρῶ 14.
403. Βλ. λείπω 30. Χειρ. Ἀφελοῦντος — 409 Βλ. ἄφρακτος 1.
414. Βλ. μωρὸς 63. 415 Βλ. μωρὸς 128.
416 Βλ. χάρη 16. 430. Βλ. πιάνω 33.
435. Βλ. πεθαμένος 16. 449. Βλ. κακιώνω 2.
453. Βλ. βδέλυγμα 1. 455. Βλ. κάνω 62.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

457. Βία πενήτων πλουσίου παράκλησις. — Παρόσον οἱ μὲν πένητες ἀναγκάζονται, οἱ δὲ πλούσιοι θρύπτονται.

487. [φ. 16β] Βραδύνει μὲν θεός, ἀμνημονεῖ δ᾽οὔ. — Ὅτι ὁ ἁμαρτάνων οὐκ ἀτιμώρητος εἰς τέλος.

490. Βρῶσις πολλὴ ὄγκον φέρει, ὀλίγη δὲ θεραπείαν. — Ὅτι ἡ ὀλιγαρκία χρήσιμον.

495. [φ. 17α] Γαλῇ γραῒ παρακαθεζόμενος, μὴ πτοοῦ μύας. — Ἐπὶ τῶν μεγάλους συνηγόρους ἐχόντων· ὁμοίᾳ τῇ:

495α. Φίλον ὁ ἔχων τὸν κριτήν.

499. Γαλῆς ἀπούσης χορεύουσι μύες.—Ἐπὶ τῶν διὰ φόβον συστελλομένων.

501. Γαμβρὸς καὶ νύμφη συμφωνοῦσιν εἰς αἰσχύνην τῶν οἰκείων.—Ἐπὶ τῶν ἀλλήλοις διά τι συμφωνούντων, συμβούλων ἑτέρων καὶ μὴ δεομένων.

502. Γαμβρὸς υἱὸς οὐ γίνεται, οὐδ᾽ ἡ νύμφη θυγάτηρ. — Ἐπὶ τῶν ἀπὸ ἀλλοτρίων βοηθείας οὐ λαμβανόντων.

505. Γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα.—Ἐπὶ τῶν διὰ πεῖναν μὴ ἀκουόντων λόγους, κοσμίους τε καὶ ἀστείους.

506. Γειτνιῶσα, ἡ οἰκία σου ἐκάη.—Ἐγώ, ἔφη, τὴν κλεῖδα φέρω.—Ἐπὶ τῶν ἐπισφαλέσι βοηθήμασι θαρρούντων, ὡς μωρῶν ὄντων.

507. Γειτνιῶσα, ὁ ἀνήρ μου εἰς μύλον ὤχετο, ἐγὼ δὲ γήμασθαι, ἢ διαμείνω; — Ἐπὶ γυναικῶν ἀσέμνων καὶ ἀφρόνων.

508. Γελᾷς δέσποτα; κακῶς δέ.—Ἐπὶ τῶν τὰ μέλλοντα συμβαίνειν ἀγνοούντων.

512. Γενειάδα ὁ ἔχων, ἰχθὺν ἐσθίει.— Ἐπὶ ἐντίμων προτιμωμένων τῶν μὴ τοιούτων.

539. [φ. 18α] Γνῶσις ὑστέρα προτέρα μοι εἴη. — Ἐπὶ τῶν μεταμελουμένων ἐπί τινι.

457. Βλ. πλούσιος 1. Ἡ τε παρ. καὶ ἡ ἑρμηνεία αὐτῆς ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 397.
487. Βλ. θεὸς 51. 490. Βλ. φαγεῖ 21.
495. Βλ. γέρος 48. Χ. μῦας. 495α. Βλ. κατὴς 8.
499. Βλ. γάτος 27. Χ. μῦες. 501. Βλ. γαμπρὸς 39.
502. Βλ. γαμπρὸς 13. 505. Βλ. κοιλιὰ 20.
506. Βλ. κλειδὶ 2. Χ. ἔφην. ἐπισφλέσι. 507. Βλ. παντρεύομαι 5. Χ. μῦλον.
508. Βλ. γελῶ 13. 512. Βλ. γένεια 20. 539. Βλ. ὑστερινὸς 36.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

543. Γοργοὺς ὁ ἔχων ἵππους, γοργῶς ἱππεύει.—Ἐπὶ τῶν εὐχερῶς τὰ πάντα πραττόντων δι' εὐπορίαν.

545. Γραῦς ἀμοιροῦσα διαβόλου, ἐπρίατο σῦν.

546. Γραῦς ὀβολὸν κατέθετο ἐμβῆναι χορῷ, εἶτα δύο βαλοῦσα, ἐξελθεῖν οὐκ ἠδύνατο.—Ὁμοία τῇ, πράγματ' ἐξ ἀπραξίας. Ἐπὶ τῶν παρ' ἐλπίδα συμβαινόντων δι' ὧν ἐπιχειροῦσιν.

555. [φ. 18β] Γυμνὸν ἕνα μύριοι ἐνδεδυμένοι, ἐκδῦσαι ἀδυνατοῦσιν.—Ὅτι ἀπὸ τῶν μηδὲν ἐχόντων οὐδεὶς δύναται λαμβάνειν.

557. Γυμνὸς ἐθίσας, ἱματισμένος αἰσχύνεται. —Ἐπὶ τῶν ἀγαπώντων ἐν οἷς εἰσί, διὰ τὸ ἐν ἕξει γενέσθαι τῆς ἀτυχίας.

569. Δάνεια τὰ ἄλευρα, δανεία καὶ ἡ ζύμη. —Ἐπὶ τῶν τὸ δάνειον μὴ ἀποδιδόντων.

570. Δανειζόμενος ἐντρύφα, ἀποτίων δέ, πιέζου. —Ἐπὶ τῶν εὐχερῶς δανειζομένων [φ. 19α], δυσκόλως δὲ ἀποτιόντων.

571. Δάνειον ὁ πίνων δὶς μεθύει.—Ἐπὶ τῶν μετὰ πόνου καί πως τὸ δάνειον ἀποτιόντων.

585. Δέκα μέτρει, μίαν δὲ τέμνε. —Ὅτι μετὰ πολλῆς σκέψεως δέον ποιεῖν ὃ ποιεῖ τις.

594. [φ. 19β] Δέσποιναν καλείτω με, πεῖνα δὲ φθειρέτω με. —Ἐπὶ τῶν σεμνύνεσθαι βουλομένων, καίτοι ἐνδεῶν ὄντων.

596. Δεσπότου μ' ἀγαπῶντος, μισείτωσαν ἅπαντες. —Ἐπὶ τῶν προκρινόντων τὴν τῶν κρειττόνων εὔνοιαν.

597. Δεῦρο, πλακοῦ, φαγεῖν σε.—Ἐπὶ τῶν μὴ θελόντων πονεῖν.

613. [φ. 20α]. Διάνοια ὄρνιθος ἐν κέγχρῳ. —Ἐπὶ τῶν παρανενοημένα λεγόντων, ἢ πραττόντων, διὰ τὸ πρὸ ἄλλο ἀφορᾶν τὸν αὐτῶν νοῦν.

543. Βλ. ἔχω 150. 545. Βλ. γουροῦνι 12.
546. Βλ. γριὰ 16. —Ἡ ἑρμηνεία «ἐπὶ τῶν παρ' ἐλπίδα κτλ.» κοινὴ εἰς ἀμφοτέρας τὰς παρ. 545-6.
555. Βλ. γυμνὸς 3. 557. Βλ. μαθαίνω 30.
569. Βλ. δανεικός 12. 570. Βλ. δανείζομαι 2.
571. Βλ. δάνειον 1. 585. Βλ. μετρῶ 8 Χ. μία δέ.
594. Βλ. λέγω 28. 596. Βλ. ἀγαπῶ 18.
597. Βλ. πέφτω 27.
613. Βλ. νοῦς 74. Χ. παρανενοημένων.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

615. Διὰ τὴν ἀπειρίαν εἰς πᾶσαν ἦλθον ἀπορίαν.—Ἐπὶ τῶν διὰ τὴν ἀπαιδευσίαν ἀτυχήμασιν ἐμπιπτόντων.

616. Διὰ τὸ κάρφος ἀποβάλλει τὸ πέταλον.—Ἐπὶ τῶν τοῖς μικροῖς ἀκριβολογουμένων, ἐκ τούτου δὲ ζημίαν μεγάλην ὑφισταμένων.

618. Διὰ φίλον ἕκαστος πλεῖστα καταναλίσκει.—Ἐπὶ τῶν τοῖς φίλοις ἀντιβοηθούντων.

619. Διδάσκαλος διδάσκων, νόμους μὴ φυλάττων.—Ἐπὶ τῶν τοὺς ἄλλους τὰ σεμνὰ διδασκόντων, αὐτῶν δὲ ἀσέμνως διαγόντων, ὁμοίᾳ τῇ, χρηστολόγοι.

620. Διέβη δορὰ τοῖς δώδεκα. — Ἐπὶ τῶν τὰ οἰκεῖα κακῶς δαπανώντων· σκυτοτόμος τις οἰνοπώλῃ δώδεκα ὀφείλων ὀβολούς, ἀπέδοτο τὴν δοράν· ἐρωτηθεὶς δὲ ποῦ ἡ δορά; ἔφη.

621. Διεσπάρησαν λαγωοῦ παῖδες ὥς!—Ἐπὶ τῶν παροίκων· λαγωὸς γάρ τεκών, διίστησι τὰ οἰκεῖα τέκνα, καὶ χωρὶς ἕκαστον ἀνατρέφει.

626. Δίκην ἀστραπῆς ἡ χείρ σου ἐπὶ τῇ τοῦ φίλου πήρᾳ. —Ἐπὶ τῶν τοὺς ἄλλους ζημιούντων.

627. [20 β]. Δίκην κυνός. — Ἐπὶ τῶν κακουργούντων.

630. Δι᾽ ὅλης ἡμέρας μὲν καλός, ἑστέρας δὲ ὁ αὐτὸς κακός. — Ἐπὶ τῶν τοὺς δούλους πρὸς ἐργασίαν προτρεπόντων, τὰ πρὸς χρείαν δὲ μὴ δαψιλῶς διδόντων.

636. Διπλῇ μαχαίρᾳ κείρεσθαι.—Ἐπὶ τῶν θηλυπρεπῶν τῶν κατὰ τὰς γυναῖκας κοσμουμένων· μάχαιρα δὲ τὴν ψαλίδα ὑποφαίνει, ᾗ χρῶνται αἱ γυναῖκες εἰς κόσμον τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ προσώπου.

640. [φ. 21α] Δὶς ἡ πέτρα ἐν ταὐτῷ.—Ἐπὶ τῶν τὰ αὐτὰ πολλάκις πασχόντων.

642. Δίσκος διπρόσωπος. — Ὁμοία τῇ, Ἴανος ἄλλος.

615. Βλ. ἀπειρία 1. 616. Βλ. χάνω 20.
618. Βλ. φίλος 15α. 619. Βλ. διδάσκω 1
620. Βλ. προβειὰ 2. Χ. δαπανόντων. 621. Βλ. λαγὸς 55.
626. Βλ. χέρι 59. 627. Βλ. σκύλος 61.
630. Βλ βράδυ 2. 636. Βλ. κουρεύω 2.
640. Βλ. μαθαίνω 39.
642. Βλ. διπρόσωπος 2. Χ. Ἴαννος.

НЕОНЧ имени Л.Н.Мелникова

651. Δὸς ἄρτον τυχὸν καὶ κόνδυλον ὄψον ἐπ᾽αὐτῷ.—Ἤγουν χορήγησον τὸ ἀρκοῦν παιδίῳ ἢ τινι τοιούτῳ προσώπῳ· καὶ εἰ μὴ ἀρκεῖται, ἀλλ᾽ ὀχλῇ εἰς πλέον, τότε δὴ ἐπίβαλλε ἀντὶ τοῦ ὄψου.

652. Δόσις χειρὸς ἄνεσις ψυχῆς. — Ἐπὶ τῶν σωτηρίας τυγχανόντων δι᾽ εὐποιίαν.

653 Δός κᾀμοὶ καὶ τῷ παιδί μου, ὁ δ᾽ ἀνήρ μου πρὸ τῆς θύρας. — Ἐπὶ τῶν πλεονεκτῶν καὶ ἀκορέστων.

654. Δός μοι, κυρία, τὸν ἄνδρα σου, σὺ δὲ ἔχε τὸν κόπανον. — Ἐπὶ τῶν ἑαυτοῖς τὰ ἀναγκαῖα ζητούντων, ἑτέροις δὲ τὰ ἀνωφελῆ διδόντων.

656. Δούλευέ μοι, δυστυχές, μὴ γενήσωμαι ὡς σύ. — Ἐπὶ τῶν ἄλλους ἀμισθὶ διακονούντων.

662. [φ. 21[6]] Δρυὸς αὐξομένης, συναύξεται ἡ σκιά. — Ἐπὶ τῶν εὐδοκιμούντων.

664. Δυοῖν ἀδελφοῖν μαχομένοιν, μωροὶ δύο ἔχαιρον.— Ἐπὶ τῶν ἀγαλλομένων ἐν τοῖς τῶν ἄλλων κακοῖς.

665. Δυοῖν ἀσκοῖν, ὁ τυχὼν διαρρήξεται. — Ἐπὶ τῶν ἀλλήλοις μαχομένων.

666. Δύο πόδας ἐνὶ ὑποδήματι.—Ἐπὶ τῶν κατά τι βιαζομένων.

668. Δυστυχὲς ἄνερ, πάντων φθαρέντων, σὺ ἐπανῆλθες. —Ἐπὶ τῶν τοῖς ἀχρείοις ἀρεσκομένων.

670. Ἔαρ χελιδὼν οὐ καθίστησι μία. — Ἤτοι μία ἡμέρα οὐ ποιεῖ τὸν σοφὸν εἰς τελείωσιν ἐμβαλεῖν, καὶ δυσημερία μία τὸν σοφὸν εἰς ἀμάθειαν.

673. Ἔγγὺς ἀμπέλου φύτευε, ἐγγὺς χωρίου οἴκει.— Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἄλλων χωριζομένων.

680. [φ. 22α] Ἐλθὲ ὁ τρέμων ἐμοὶ τῷ ῥιγοῦντι.

651. Βλ. δίνω 46. Χ. ἐπέβαλλε — 652. Βλ. δόσιμο 1.
653. Βλ. δίνω 34. 654. Βλ δίνω 40
656. Βλ. δουλεύω 13. 662. Βλ. αὐξαίνω 5.
664. Βλ. ἀδελφὸς 7. 665. Βλ. δύο 12.
666. Βλ. δύο 70. 668. Βλ. ἄνδρας 59
670. Βλ. ἕνας 48. Χ. δυσυημερία. Ἡ ἑρμηνεία ἐκ τοῦ Σουίδ. λ. μία χελιδὼν καὶ τοῦ Ἀποστ. 1063.
673. Βλ. χωριὸ 18. 680. Βλ. ἔρχομαι 12.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

681. Ἐνὶ βοΐ πάντες ἀροῦμεν.—Ἐπὶ τῶν ὁμοιοπαθῶν. Πένης τις ἑνὶ βοΐ ἀρῶν εἰς ἕτερον ἀπῆρε χωρίον, κἀκεῖσε ἀγρότῃ περιτυχὼν ἑνὶ ἀροῦντι βοΐ, ἔφη.

683. Ἐγὼ οὐκ ἀδηφάγος, ἀλλὰ δὴ σχετλιάζων καὶ προσκλαιής. — Ἐπὶ τῶν μὴ ἀπολαμβανόντων ὧν δεῖ.

685. Ἐγώ φημι ὅτι εὐνοῦχος, αὐτὸς δέ μοι πόσους κέκτησαι λέγει, παῖδας;—Ἐπὶ τῶν τὰ αὐτὰ ἐκ δευτέρου ἐπανερωμένων.

686. Ἐθίζον γίγνεσθαι, οὐκ ἀπογίνεται. — Ὅτι ἀμετάβλητον τὸ εἰθισμένον.

687. Εἶδος μὲν ἐπισκόπου, καρδία δὲ μυλωθροῦ. — Ἐπὶ τῶν εὐπρεπὲς εἶδος ἐχόντων, δειλῶν δὲ καὶ ἀνάνδρων.

688. Εἰ θεὸς κορώνης ἠκροᾶτο, ὄνοι πάντες ἀπωλοῦντο. — Ἐπὶ τῶν παραλόγως καταρωμένων, διὸ καὶ μὴ εἰσακουομένων.

689. Εἰ θύτης ἐν ναῷ, ὄρθρος ὑπεμφαίνει. — Ὁμοίᾳ τῇ, ἡμέρας φωσκούσης.

697. [φ. 22^{b}] Εἴ μου ὁ νοῦς ἐν τῷ ἀγρῷ, εὑρεθείησαν οἱ βόες. — Ἐπὶ τῶν μὴ θελόντων πονεῖν.

698. Εἰ οἶδεν ἕκαστος ὁμιλεῖν, καὶ ὄνοι συ⟨ν⟩ηγωνίζοντο ἵπποις. — Ἐπὶ τῶν πρός τι ἀνεπιτηδείων.

699. Εἶπας λόγον κατὰ θύρας. — Εἰρωνικῶς. Ἐπὶ τῶν παρὰ τὸ δέον ὁμιλούντων.

700. Εἰπεῖν σοι φαγεῖν ἤθελον, ὁρῶ δὲ τὰς χεῖράς σου ἐν πολλῇ ἀσχολίᾳ. — Ἐπὶ τῶν ἀνυποστόλως ἐσθιόντων.

702. Εἴπω σοι τὸ ἀσφαλὲς καὶ σύντομον. — Ἐπὶ τῶν συντόμως καὶ ἀληθῶς λεγόντων.

703. Εἰργασμένον, ζηλούμενον.—Ὅτι τὸ μετ᾽ ἐπιμελείας γινόμενον ζηλωτόν.

681. Βλ. ἕνας 95 Χ. περιτυχεῖν. Ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν προηγουμένην ὁμοιώδη καὶ εἰς τὰς ὑπ᾽ ἀριθ. 678 καὶ 679 ἀρχαίας: « Ἐγὼ δὲ καὶ σὺ τὸν αὐτὸν ἕλκομεν ζυγόν ». « Εἰς ἀσθενοῦντας ἀσθενῶν ἐλήλυθα »

683. Βλ. παραπονιάρης 1.

685. Βλ. λέγω 46.

686. Βλ. γίνομαι 22.

687. Βλ. θεωρία 1.

688. Βλ. θεὸς 36.

689. Βλ. παπᾶς 13 Χ. Ὄρθος.

697. Βλ. νοῦς 58.

698. Βλ. ὁμιλῶ 7. Χ. εἶδεν.

699. Βλ. λέγω 66.

700. Βλ. τρώγω 110.

702. Βλ. λέγω 118.

703. Βλ. δουλεύω 8.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

712. [φ. 23α] Εἰσέλθετε, κύνες, ἀλήσετε, μισθοὺς δὲ μὴ παρέξητε.— Ἐπὶ παντελοῦς ἐρημίας.

713. Εἷς θεὸς καὶ πολλοὶ φίλοι.— Ἐπὶ τοῦ δεῖν μετὰ θεόν, καὶ πολλοὺς ἔχειν φίλους.

714. Εἰς θεοῦ ὦτα ἦλθεν.— Ἐπὶ τῶν μὴ λανθανόντων, ἐφ' οἷς ἔπραξαν.

715. Εἰσὶ καὶ μέλανες καὶ λευκοὶ γέλωτες. — Ἐπὶ λυπουμένων, ἄξιον δέ τι γέλωτος ἀκουόντων.

721. Εἴσοδος νόσου ἐν σάκκῳ, ἔξοδος δὲ βελόνῃ. — Δυσέκβλητος γὰρ ἡ νόσος.

733. [φ. 23 β] Εἰ τὸν ὑετὸν ὁ λύκος ἐφοβεῖτο, περιεβέβλητο κάλυμμα. — Ἐπὶ τῶν δι' ἀνδρείαν μηδένα πτοουμένων.

734. Εἰ τυρὸν εἶχον οὐκ ἂν ἐδεόμην ὄψου.— Ἐπὶ τῶν τοῖς ὀλίγοις καὶ αὐτοσχεδίοις ἀγαπώντων.

735. Ἕκαστος αὑτοῦ τὸ βδέλος μήλου γλύκιον ἡγεῖται. —Ἐπὶ τῶν τὰ οἰκεῖα αἰσχρὰ ὡς ἀγαθὰ οἰομένων.

755. [φ. 24α] Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος τὸ θερμόν, καὶ τὸ ψυχρὸν ἐξάγειν. — Ἐπὶ τῶν ψεγόντων καὶ ἐπαινούντων.

760. Ἐκ τοῦ λέγειν τὸ λέγειν πορίζεται. — Ἐπὶ τῶν διὰ συνέχειαν κατορθούντων τι.

766. Ἔχε, δέσποινα, γαμβρόν, πῦρ ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. — Ἐπὶ τῶν φθοροποιῶν.

773. [24 β] Ἐλθ', ὦ πάππος, ἐπιδείξω σοι τὰ παππῷα. — Ἐπὶ τῶν ἐπαγγελλομένων ὧν μηδεμίαν πεῖραν ἔχουσιν.

774. Ἕλκε ἵππον, μή σε ὄνος πατήσῃ.—Ἐπὶ τῶν εἰρωνικῶς ἐπαιρομένων κατὰ τῶν κρειττόνων.

779. Ἐμέ σοι μὴ παρέχειν, ἕκαστος δὲ λεγέτω.—Περὶ σφαλερᾶς ὑπολήψεως, ἣν ἔχει τις κατά τινος.

712. Βλ. ἀλέθω 7. 713. Βλ. φίλος 23.
714. Βλ. θεὸς 86. 715. Βλ. γέλιο 7.
721. Βλ. ἀρρώστια 6. 733. Βλ. φοβοῦμαι 4.
734. Βλ. ἔχω 16. Χ. ὄψον. 735. Βλ. ἑαυτοῦ 2. Χ. γλυκίου.
755. Βλ. στόμα 8. 760. Βλ. λόγος 134.
766. Βλ. γαμπρὸς 18. 773. Βλ. δείχνω 14. Χ. ἐχόντων.
774. Βλ. ἄλογο 23. 779. Βλ. δίνω 52.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

780. Ἐμοῦ πταιούσης, διαρραγείη μου ὁ ἀνήρ, αὐτοῦ δέ, αὐτὸς οὗτος. — Ἐπὶ τῶν ὅλως πεῖραν ἀτυχημάτων μὴ θελόντων λαβεῖν.

782. Ἐμπεπλησμένος ἀπιστεῖ τῷ πεινῶντι. — Ἐπὶ τῶν τοὺς ἄλλους ὡς ἑαυτοὺς οἰομένων.

785. Ἔμπορον ζητῶν τελώνου τετύχηκα. — Ἐπὶ τῶν κέρδος τι ζητούντων, ζημίας δὲ ὑφισταμένων.

786. Ἔμπροθεν κρημνὸς ὄπισθεν λύκοι. — Ἐπὶ τῶν δυσὶ κακοῖς ἐμπιπτόντων, καὶ ἐνδοιαζόντων διὰ τὸν κίνδυνον.

787. Ἔμφοβος ἀπειλητήρ. — Ἐπὶ δειλῶν ἀνδρείαν ἐνδεικνυμένων.

788. Ἔμφρων μὲν λαβίδα ἔχων, ἄφρων δὲ τὴν ταύτης χρῆσιν. — Ἐπὶ τῶν ⟨τῶν⟩ οἰκείων πραγμάτων ἀμελούντων, ἑτέροις δὲ χρῆσθαι διδόντων.

789 Ἐνάγων ἐναγόμενος. — Ἐπὶ τῶν ἄλλους αἰτιωμένων, αὐτῶν δὲ ὑπευθύνων ὄντων· ὁμοίᾳ τῇ, αἱροῦντες ⟨ἠρήμεθα⟩.

791. [φ. 25α] Ἐν ἀνομβρίᾳ καλὴ καὶ ἡ χάλαζα. — Ἐπὶ τῶν δι' ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὰ βλαβερὰ ἀντὶ χρησίμων κρινόντων.

803. Ἐν ἡλίῳ εἰσάγει, ἐν ἡλίῳ ἐξάγει. — Ἐπὶ προβάτων εἴρηται κακῶς ποιμενομένων· ὅθεν ἐπὶ τῶν κακῶς τὰ αὐτῶν διοικούντων.

808. Ἐνὶ καλοποδίῳ πάντας ὑποδέουσιν. — Ἐπὶ ἰατρῶν ἑνὶ φαρμάκῳ πάντας θεραπευόντων.

809. Ἐνιψάμην ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου. — Ἀντὶ τοῦ ἀθῶον ἐμαυτὸν ἐτήρησα.

810. Ἐν καιρῷ λαβών, ἐν χρείᾳ μ' ἔχεις. — Ὅτι πρὸ τῆς χρείας ⟨δεῖ⟩ τὰ χρειώδη ἑτοιμάζειν.

780. Βλ. φταίω 6. Χ. αὐτὸς δὲ- 782. Βλ. χορταίνω 17 Χ. πεινόντι.
785. Βλ. βρίσκω 126. 786. Βλ. ἔμπρὸς 10.
787. Βλ. φοβοῦμαι 10. 788. Βλ. φρόνιμος 6.
789. Βλ. ἐνάγων 1. 791. Βλ. καλὸς 57. Χ. χαλάζα.
803. Βλ. ἥλιος 33. Χ. Ἐν ἁλίῳ.-
808. Βλ. ἕνας 99. Χ. Ἐν καλωδίῳ π. — (καλοποδίῳ διορθοῖ καὶ ὁ ἀντιγράψας τὸν κώδ. ἱερομόναχος κ. Πατρίκιος Κωνσταντινίδης).
809. Βλ. νίβω 2. 810. Βλ. ἔχω 38.

НБОНУ імені П.Мелникова

818. [φ. 25 β] Ἐν Μαΐῳ μηλωτήν, ἐν Αὐγούστῳ δὲ διφθέραν.— Ἐπὶ τῶν ἐπαρωμένων τισὶ νοσῆσαι, καὶ οὕτω χρήσασθαι ἱματίοις τοιούτοις.

821. Ἐννεάψυχος κύων.—Ἐπὶ τῶν σφόδρα καρτερικῶν.

832. [φ. 26 α] Ἐν πάσχα μὲν ἔχειν φαγεῖν, μετὰ τοῦτο δὲ φορεῖν.—Ἐπὶ τῶν τὰ ἀρκοῦντα μὴ ἐχόντων.

835. Ἐν περικεφαλαίᾳ ἡμῖν ἔτεκεν ἀλεκτορίς.—Ἐπὶ τῶν εὐτυχίαν εὐτελῆ σημῆναι βουλομένων.

838. Ἐν πολλοῖς σάκκον μὴ λύσῃς, εἰ δέ γε λύσεις μηκέτι δέσῃς.—Ὅτι οὐ δεῖ σπάνιόν τι ἐπὶ πολλῶν δωρεῖσθαι· πάντες γὰρ θέλουσιν, ἐκεῖνο δ' ἴσως οὐκ ἀρκεῖ.

839. Ἓν πρὸς ἕν φασι.—Ὅτι οὐ δεῖ ἀδιακρίτως, ἀλλὰ μετὰ τάξεως ἓν καθ' ἓν διατάττειν.

840. Ἐν πρωκτῷ πράου παραχειμάζουσι δαίμονες.—Ἐπὶ τῶν πράων μὲν φαινομένων, μεστῶν δὲ κακιῶν ὄντων.

844. [φ. 26 β] Ἐν σκότῳ ὁ γαμῶν, ἐν φωτὶ αἰσχύνεται.—Ἐπὶ τοῦ μὴ δεῖν τι ἐν κρυπτῷ πράττειν.

847 Ἐν τῇ φωνῇ καὶ ὁ Λάζαρος.—Ἐπὶ τῶν ὧν ἄν τις μνησθῇ εὐθὺς παραγενομένων.

850. Ἐν τοῖς τόποις τῶν τυφλῶν Λάμων βασιλεύει.—Ἐπὶ τῶν μικρὰν παίδευσιν ἐχόντων, παρὰ δὲ τοῖς ἀμαθέσι τελείων φαινομένων. Μονόφθαλμος γὰρ ὁ Λάμων.

878. [φ. 27 β] Ἐπ' ἄκρων ὀνύχων.—Ἐπὶ τῶν μετὰ προθυμίας ἀκροωμένων καὶ ἐπὶ τῶν ὑπερηφάνων.

884. Ἐπέστη τούτῳ ὡς γλαυκὶ ὄρνις.—Ἐπὶ τῶν παρ' ἐλπίδα τι κερδαινόντων. Γλαὺξ γὰρ ἐν ὀπῇ διημερεύουσα, πτηνά τινα πλησιάζοντα λαβοῦσα, τροφῇ χρῆται.

890. [φ. 28 α] Ἐπὶ κυνὸς πρὸς κεφαλῆς ψωμὸς οὐ διαμένει.—Ἐπὶ ἀδηφάγων καὶ ἁρπάγων.

818. Βλ. Μάης 45.
821. Βλ. σκύλος 22α.
832. Βλ. πάσχα 9.
835. Βλ. γεννῶ 10. Χ. ἀλεκτρίς.
838. Βλ. πολὺς 64.
839. Βλ. ἕνας 37.
840. Βλ. ταπεινὸς 3.
844. Βλ. παντρεύω 48.
847 Βλ. φωνὴ 9.
850. Βλ. τυφλὸς 5. Χ. τοῦ μικράν
878. Βλ. νύχι 15.
884. Βλ. μποῦφος 1.
890. Βλ. σκύλος 100.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

899. Ἐπὶ τῆς χαρᾶς καὶ ὁ φορολόγος.—Ἐπὶ τῶν ἀνελπίστως συμβαινουσῶν δυσχερειῶν.

901. Ἐπὶ τόπου ἀκερδοῦς μήποτε πολὺ καθέζου.

906. Ἑπόμενον τὸ ἄναντες τῷ κατάντει.—Ἐπὶ τῶν ποτὲ μὲν εὐτυχούντων, ποτὲ δὲ δυστυχούντων.

921 [φ. 29α] Ἐρῶμεν ἀλλοτρίων, παρορῶμεν συγγενεῖς.—Ἐπὶ τῶν τῶν πλησίων ὀλιγωρούντων, κηδομένων δὲ τῶν ἀλλοτρίων.

926. Ἐσθ' ὅτε πλακοῦντα, καὶ κρατῆρα, ἄλλοτε πλακοῦντα μόνον.—Ἐπὶ τῶν μὴ τὰ αὐτὰ ἀεὶ ἐχόντων.

929. Ἔσο καὶ λέων ὅπῃ χρή, καὶ πίθηκος ἐν μέρει.—Ἐπὶ τοῦ πρὸς τὰ πράγματα μεταβαλλομένου καλῶς.

936. Ἔτος φέρει οὐχὶ ἄρουρα.—Ὅτι οὐ τοσοῦτον ἡ εὐγένεια πρὸς ἀρετὴν συμβάλλεται [φ. 29 β], ὅσον ἡ ἀγαθὴ διαγωγή. Ὥσπερ οὐδὲ ἡ γῆ, ἀλλ' ἡ εὐκαιρία τὴν εὐφορίαν ἀποτελεῖ.

938. Εὐγενεῖ ἐφώνησαν, ὁ δ' ἔχων ἀπεκρίθη.—Ἐπὶ πλουσίων ἀγενῶν εὐγένειαν ὑποκρινομένων.

939. Εὐγενεῖ συνομιλῶν, κατανάλισκε τὸν βίον.—Ὅτι δεῖ μετὰ ἐντίμων συνομιλεῖν.

943. Εὐδαίμων ὁ μὴ δεθείς.—Ἐπὶ τῶν μοναδικὴν βιοτὴν αἱρουμένων.

944. Εὐδαίμων ὁ μηδὲν ὀφείλων.

947. Εὐήθει δάκτυλον μὴ δείξῃς, ἵνα μὴ καὶ τὴν παλάμην καταπίῃ.—Ἐπὶ τοῦ μὴ δεῖν συγχωρεῖν τοῖς ἀνοήτοις μηδὲ τὸ σμικρόν· διὰ γὰρ τούτου καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις βλάψουσιν ἡμᾶς.

951. Εὔμορφε καλέ μου ἄνερ, δός μοι τίποτε φαγεῖν.—Ἐπὶ τῶν εὐειδῶν μέν, εὐτελῶν δέ.

955. [φ. 30α] Εὗρεν ἡ ἀρὶς τὸν ὄζον.—Ἐπὶ τῶν τοῖς κρείττοσιν ἀντιτασσομένων.

899. Βλ. χαρὰ 7. Χ. συμβαινόντων. 901. Βλ. ἀδιαφόρετος 3.
906. Βλ. ἀνήφορος 7. 921. Πρβλ. ξένος 8.
926. Βλ. πότε 9. 929. Βλ. λεοντάρι 9.
936. Πρβλ. καιρὸς 65. 938. Βλ. ἔχω 71.
939. Βλ. εὐγενὴς 4. 943. Βλ. δένω 17.
944. Βλ. χρωστῶ 9. 947. Βλ. δείχνω 20. Χ. Εὐηρη δ.
951. Βλ. ὄμορφος 11. 955. Βλ. βρίσκω 54.

НБОНУ імені Г.І.Мелишкова

956. Εὗρεν ἡ κορυφὴ τὸν πυθμένα. — Ἐπὶ τῶν ἀφειδῶς τὰ οἰκεῖα δαπανώντων.

957. Εὗρεν ἡ λοπὰς τὸ πῶμα. — Ἐπὶ τῶν ἁρμοδίως συζευγνυμένων· λοπὰς δὲ ἡ χύτρα.

958. Εὗρεν ἡμῖν ἡ νύμφη ὄπισθεν θύρας τὸν γύην. — Ἐπὶ τῶν εὐηθές τι πραττόντων. Γύης δὲ τὸ κοινῶς λεγόμενον γυννί.

959. Εὗρε τὸν ὀβολὸν ἐν ἰλύι. — Ἐπὶ τῶν ἐλπίδι κέρδους ζημίαν ὑφισταμένων. Ἴσως ὀβολόν τις ἐν ἰλύι κύψας λαβεῖν, ἐνέπεσεν αὐτῇ.

965 Εὐφορήσέ ποτε καὶ χωρίον κακόν. — Ἐπὶ τῶν ὀψὲ καλόν τι ποιούντων.

966. Εὔχου τῷ πλησίον ἔχειν, ἐπὶ πλέον δὲ τῇ χύτρᾳ. — Τουτέστι καλὸν μὲν τὸ πλούσιον ἔχειν γείτονα, κάλλιστον δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς πλουσίους εἶναι.

967. Ἔφαγεν ἡ κύων τὰ ἄλευρα. — Ἐπὶ τῶν μετὰ προσποιήσεως ἀρνουμένων.

971. Ἔχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα.

972. Ἔνεστι καὶ μύρμηκι χολή. — Ἐπὶ τῶν μὴ δεῖν μηδὲ τῶν μικρῶν καταφρονεῖν, καὶ γὰρ πολλάκις καὶ παρὰ τῶν ἐλαχίστων τὰ μέγιστα βλαπτόμεθα.

974. Ἔχε σὺ τὸ σόν, ἐγὼ δὲ τοὐμόν. — Ὅτι δεῖ τοῖς ἰδίοις ἀρκεῖσθαι ἕκαστον.

979. [φ. 30β] Ἔψησον ὠόν, πάρεσμεν γὰρ ἐννέα. — Ἐπὶ τῶν τὰ μὴ ἀρκοῦντα ἑτοιμαζόντων, ἢ δι' ἔνδειαν ἢ διὰ φειδώ.

980. Ἕως ἀποκοσμηθῆναι τὴν νύμφην, ὀφθαλμοὶ οἱ τοῦ νυμφίου ἐξῆλθον. — Ἐπὶ τῶν ἐπί τι χρονιζόντων.

956. Βλ. πάτος 4. 957. Βλ. βρίσκω 61.
958. Βλ. βρίσκω 60. 959. Βλ. βρίσκω 75. — Χ. ὀβολόν τις ἐν ἰσχύϊ.
965. Βλ. κάνω 16. 966. Βλ. γείτονας 22.
967. Βλ. τρώγω 95. 971. Βλ. ἔχω 78.
972. Βλ. ἔχω 92. Χ. χολός. Ἡ ἑρμηνεία δηλοῦται διὰ κοινῆς γραμμῆς ὅτι ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν προηγουμένην παρ.
974. Βλ. δικός μου 16. 979. Βλ. αὐγὸ 95.
980. Βλ. γαμπρὸς 48.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

983. Ζέοντι κάλλιον λούσαιτο μετὰ σποδοῦ μεμιγμένῳ. — Ἐπὶ τῶν πικρῶς τιμωρῆσαι ἀπειλούντων.

984. Ζεῦγος καὶ κλάδος. — Ἐπὶ τῶν ὑπ' ἀλλήλων ἀγαπωμένων.

991. Ζῆσον, ὦ ἵππος, εἰς νομὴν καλῆς πόας.

992. Ὃ ζήσων ζησάσθω. — Ἐπὶ δικαίων καὶ ἀδίκων· τὸ μέλλον ⟨ἄδηλον⟩.

996. [φ. 31 α] Ζυγοῦ τὸ τρίζειν, τρίζει δ' ἅμαξα. — Ἐπὶ τῶν ἐναντία ὑφισταμένων.

997. Ζύμην ἐν χαλκεῦσι. — Ἐπὶ τῶν παρ' ὧν οὐκ ἔχουσι ζητούντων τι.

998. Ζύμη χρονίζουσα οἰδαίνει. — Ἐπὶ καλῶν ἢ κακῶν εἰς τὸ μεῖζον χωρούντων.

1007. Ἠγγάρευόν τινα· ὁ δὲ ὄκνῳ εἶχετο. — Ἐπὶ τῶν δυναστείαν ὑπόκρισιν οἰομένων.

1008. Ἥδε γραῦς προσκολληθεῖσα ἑστιᾶσαί μου τὴν ὄρνιν. — Ἐπὶ τῶν διά τινα χρείαν πολλὴν φιλίαν ἐνδεικνυόντων.

1012. [φ. 31 β] Ἢ ἱερεὺς ἢ ζευγηλάτης. — Ἐπὶ τῶν πολλοῖς ἐγχειρήμασι καταγινομένων.

1015. Ἡλίκον ὑπνώσας, πηλίκον ὄνειρον ἐθεάσω. — Ἐπὶ τῶν ἐπί τι προθυμουμένων, καὶ μὴ ἀνεχομένων.

1019. Ἡμεῖς γελῶμεν δώδεκα, ἡμᾶς πολλάκις ἄλλοι. — Ἐπὶ τῶν αἰσχύνης ἀξίων, ἑτέρους δὲ περιπαιζόντων.

1020. Ἡμεῖς ἐν ξένοις, ξένοι δὲ τοῖς ἐμοῖς. — Ἐπὶ τῶν ἐν ἀποδημίαις ὄντων.

1021. Ἢ μέλι ἐπὶ γλώττης, ἢ ἀργύριον ἐν χειρί. — Ἐπὶ ὀφειλόντων· ὅτι δεῖ προσηνῶς ὁμιλεῖν, εἰ οὐκ ἔχουσιν ἀποτῖσαι.

983. Βλ. λούζω 2 Χ. λούσατο

984. Βλ. ζευγάρι 1. 991. Βλ ζῶ 12.

992. Βλ. ζῶ 20. — Διὰ κοινῆς γραμμῆς δηλοῦται ἐν τῷ χειρογράφῳ ὅτι ἡ ἄλλως ἀτυχὴς καὶ ἀκατανόητος ἑρμηνεία ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν προηγουμένην παρ.

996. Βλ. ἀντὶ 8. 997. Βλ. γύφτος 22.

998. Βλ. προζύμι 2. 1007. Βλ. ἀγγαρεύω 1.

1008. Βλ. συγκολλιέμαι 1. 1012. Βλ. παπᾶς 28.

1015. Βλ. ὄνειρο 21. 1019. Βλ. γελῶ 30.

1020. Βλ. ξένος 29. 1021. Βλ. γλῶσσα 35.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

1023. Ἡ μὲν κυρία τὴν οἰκίαν, ἡ δὲ θεράπαινα τὴν κλεῖδα.—Ἐπὶ κλεπτόντων.

1026. Ἡμέρα ἀγαθὴ ἀπ' ὄρθρου γνωστή.—Ἐπὶ τῶν ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς οἵους δεῖ γενέσθαι φαινομένων.

1027. Ἡμέρας φωσκούσης ἴδωμεν πάντες.—Ἐπὶ τῶν ἀδήλων καὶ μελλόντων· ὁμοίᾳ τῇ, εἰ θύτης ἐν ναῷ κ.τ.λ.

1029. [φ. 32 α]. Ἡμῶν ψωμοῦ ἀμοιρούντων, οἱ κύνες πλακοῦντας σύρουσι.—Ἐπὶ ἐνδεῶν ὑπερηφάνων, εὐπορίαν ἐνδεικνυόντων· ἢ ἐπὶ τῶν ⟨τῶν⟩ οἰκείων μὴ ἐπιμελουμένων.

1040. Ἡ ῥακώδη περικειμένη καὶ παῖδα φέρουσα πρὸς χορὸν μὴ κατελθέτω.—Ἐπὶ τῶν μὴ τὰ συντείνοντα πρὸς τοῦργον ἐχόντων.

1042. Ἡσθεῖσα γραῦς ἐν σύκοις, ἔδεται καὶ τὰ φύλλα.—Ἐπὶ τῶν διὰ συνήθειαν τὴν λιχνίαν αὐξομένων.

1047. Ἤ τύψον τὸν εὐγενῆ ἢ μὴ δοκίμαζε.—Ἐπὶ τῶν πολύ τι ζητούντων.

1054. [φ. 32 β] Θαλλὸν κόψας, αὐτὸν κάλει.—Ἐπὶ τῶν πάνυ ἁπλῶν καὶ ἀκάκων.

1055. Θαλλοῦ θάλλοντος, ἡ πάχνη κωλύει.—Ἐπὶ τῶν εἰς τὸ προκόπτειν κωλυομένων.

1059. Θανόντος τοῦ ἵππου μου, πόα μὴ βλαστησάτω.—Ἐπὶ τῶν φιλαύτων.

1069. [φ. 33 α] Θείου με καὶ θείας φυλαττόντων, πῦρ καὶ φλὸξ με περιφλέγει.—Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῶν οἰκείων βλαπτομένων.

1070. Θέλοντος οὐκ ἤθελες, νῦν θέλοντος οὐ θέλω.—Ἐπὶ τῶν ἐν ταὐτῷ μὴ συμφωνούντων.

1071. Θέντος μου, θέντος σου, προκαθέζου.—Ἐπὶ τῶν ἔρανον ἐξίσου τιθεμένων.

1023. Βλ. κυρὰ 3. 1026. Βλ. ἡμέρα 26.
1027. Βλ. φέγγω 1. 1029. Βλ. ἔχω 65.
1040. Βλ. χορὸς 12. Χ. Ἡ ῥακίδη. 1042. Βλ. γριὰ 21.
1047. Βλ. Βλ. ἀρχοντόπουλο 2. 1054. Βλ. κόβω 11.
1055. Βλ. ἀφίνω 20. 1059. Βλ. ψοφῶ 8.
1069. Βλ. θεῖος 3. 1070. Βλ. θέλω 129.
1071. Βλ. βάλλω 20.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

1075. Θεὸς τὴν κακουχίαν, ὁ αὐτὸς τὴν θεραπείαν.—Ὅτι τὰ πάντα παρὰ θεοῦ.

1076. Θεοῦ θέλοντος βοηθοῦσιν ἅγιοι.

1077. Θέουσι νέαι μετὰ σάκκων, γραῖαι δὲ μετὰ πηρῶν.—Ἐπί τινων χρησίμων καὶ ἐφετῶν.

1080. [φ. 33β] Θὲς ἄλευρα καὶ τέλει πλακοῦντα.—Ἐπὶ τῶν εὐτελῶς γινομένων.

1089. Θηρεύσει ποτὲ λαγωὸν καὶ τὸ χωλόν μου κυνίδιον.—Ἐπὶ ἀνισχύρων, ἐλπιζόντων τι εὐδοκιμῆσαι.

1102. [φ. 34α]. Θύτην εὕρομεν φρενήρη, καὶ δι' ὅλης ἄδομεν.—Ἐπὶ τῶν δι' ἐπιείκειαν τῶν δεσποτῶν τὰς αὐτῶν πραττόντων θελήσεις.

1106. [φ. 34β]. Εἴδομεν καὶ Δημοσθένην ἀγράμματον.—Ἐπὶ τῶν πρόσωπον φιλοσόφου, ἢ προσηγορίαν ἐντίμου ὑποκρινομένων.

1108. Ἱεροκατήγορος, ἱεροκατάρατος.

1119. Ἱππέα πόδας ἔχοντα κρεμαμένους μὴ λυποῦ.—Ἐπὶ τῶν τὰ λυσιτελῆ ὡς ἀσυντελῆ οἰομένων.

1123. Ἵππον ὄμμα τρέφει δεσπότου.—Ὅτι ἡ παρὰ τῶν δεσποτῶν οἰκονομία ἐπιμελεστέρα τῆς τῶν δούλων.

1125. Ἵππος οὐκ ἀπὸ τοῦ ὠτὸς χωλαίνει.—Ἐπὶ τῶν τὴν αἰτίαν τοῦ πταίσματος μὴ εὐστόχως λεγόντων.

1126. Ἵππος τεσσαράκοντα, σάγη δὲ ἑξήκοντα.—Ὅταν τὰ κρείττω ἐλάττω τιμὴν ἔχωσι τῶν ἡττόνων.

1127. Ἵππος τὸν ἐπιβάτην.—Νόει τὸ ἁφαρπάζει· λέγεται δὲ πηνίκα ἐκ τῆς ὁρμῆς τοῦ λόγου ἁφαρπαζόμενοι, εἰς ἑτέραν ὑπόθεσιν μεταφερόμεθα.

1075. Βλ. θεὸς 149. 1076. Βλ. θεὸς 201.
1077. Βλ. τρέχω 47. 1080. Βλ. βάλλω 3.
1089. Βλ. κουτσὸς 4.
1102. Βλ. μωρὸς 65. (τὸ φρενήρης ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ ἄφρων).
1106. Βλ. ἀγράμματος 3. Χ. Ἴδομεν. 1108. Βλ. ἱεροκατήγορος 1.
1119. Βλ. καβαλλάρης 10. 1123. Βλ. μάτι 116.
1125. Βλ. κουτσαίνω 14 1126. Βλ. σαμάρι 9.
1127. Βλ. καβαλλάρης 12.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

1128. Ἵππος ὑπὸ μισθὸν θνήσκει.—Ἐπὶ τῶν διὰ μισθὸν πᾶσαν ζημίαν ὑφισταμένων.

1130. Ἵππου ὁ ἐπιβαίνων ἀλλοτρίου μέσον ἀγυιᾶς πεζεύει.—Ὅτι ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων οὐδὲν ὄφελος.

1140. [φ. 35 α]. Ἰχθύες δύο συντηγανίζονται, καὶ ἀλλήλοις ἀπιστοῦσι.—Ἐπὶ τῶν τὰ αὐτὰ πασχόντων.

1141. Ἰχθὺς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄζει.—Ἐπὶ δεσποτῶν παρανομούντων.

1147. Καθ' ἑκάστην χαίρετε.—Ἐπὶ τῶν συχνῶς ἔν τισι διατριβόντων.

1148. Καθ' ἣν ἔκαστος χαίρει στρωμνήν, ἐφαπλούτω τοὺς πόδας.—Ἐπὶ τῶν ὑπὲρ δύναμιν θελόντων βιοῦν.

1149. Καθ' ἣν ἔχω κεφαλὴν προσκυνῶ.—Ἐπὶ τῶν κατὰ δύναμιν ὑπηρετούντων.

1150. Καθῆσθαι προσκυνήσαντας.—ἤτοι τοὺς ἀρχομένους πράξεώς τινος ἐμμένειν δεῖ ἐν αὐτῇ.

1157 [φ. 35 β] Καὶ ἐν κρήνῃ ἀπιὼν ὕδατος ἀποτυγχάνεις.—Ἐπὶ τῶν δι' ἀνεπιτηδειότητα δυστυχῶν.

1160. Καὶ κακὸς ὁ μύλος καὶ βαρὺς ὁ μισθός.—Ἐπὶ τῶν μηδὲν ὑγιὲς ἐχόντων.

1161. Καὶ κορώνη καὶ τετράς.—Ἐπὶ τῶν τὰ μὴ καθήκοντα προτρεπομένων ποιεῖν· ἐβιάζετο γάρ τις κορώνην φαγεῖν, τετράδος οὔσης.

1163. Καὶ ὁ νιπτόμενος μεθ' ἡμῶν ἐσθίει;—Ἐπὶ τῶν τὰ μὴ ἀνήκοντα οἰκειοποιουμένων· ὁ γὰρ ἐρωτῶν, τῆς τραπέζης μὴ ὢν, προσποιεῖται εἶναι.

1164. Καὶ παιδὶ δῆλον.—Ἐπὶ τῶν γνωριμ⟨ωτ⟩άτων.

1128. Βλ. ἀγῶγι 3.
1130. Βλ. ξένος 118. Χ. πετρεύει.
1140. Βλ. πιστεύω 5.
1141. Βλ. κεφάλι 100.
1147. Βλ. καλημέρα 8.
1148. Βλ. ἁπλώνω 11. ξαπλώνω 2.
1149. Βλ. προσκυνῶ 5.
1150. Βλ. προσκυνῶ 1. Χ. ἐρχομένους πρᾶξιν τινά
1157 Βλ. βρίσκω 139.
1160. Βλ. κακὸς 35.
1161. Βλ. τετράδη 5.
1163. Βλ. τρώγω 121 Χ. Καὶ ὁ νιπτόλεμος.
1164. Βλ. βλέπω 75.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

1167. Καὶ σοῦ χωρίς, καὶ μετὰ σοῦ τὸ ζῆν με ἀπαρέσκει. — Ἐπὶ τῶν διὰ οἰκειότητα συνοικούντων, διά τινα δὲ δυσχέρειαν μὴ συμφωνούντων.

1168. Καὶ τὰ πολλὰ ὁ ἔχων, καὶ τὰ ὀλίγα ἐθρήνει. — Ὅτι οὐδεὶς ἀλύπως ζῇ.

1170. Καὶ τόδε μοῖρά μοι, κἀκεῖνο μέρος μου. — Ἐπὶ τῶν τὰ πάντα οἰκειοποιουμένων.

1172. Καὶ τὸ ξίφος ἐν χειρί, καὶ ἡ μάχη ἐν αὐτῷ. — Ἐπὶ τῶν ἐξουσιαστῶν.

1181 [φ. 36α]. Κακὸν ἄγγος οὐ κλᾶται.

1182. Κακὸς ἀνὴρ μακρόβιος. — Ἐπὶ τῶν κακῶν τῶν μὴ βλαπτομένων ἐν τοῖς κινδύνοις.

1186. Κακὸς χρόνος ἄπεισι, κακὸς δὲ γείτων οὐκέτι. — Ἐπὶ μονίμων κακῶν.

1190. [φ. 36β] Καλὰ τὰ πλατέα, ἀλλ' ὁ λίνος ὀλίγος. — Ἐπὶ τῶν τὰ πολυτελῆ ἀγαπώντων.

1191. Καλή μου ἡ νύμφη, παραβλῶψ δέ. — Ἐπὶ τῶν εἰρωνικῶς τινα ἀποσεμνυνόντων.

1193. Κάλλιον ἀνθράκων πέντε, ἢ προβάτων δισμυρίων. — Ἐπὶ τῶν τοῖς οἰκείοις ἐπιτηδεύμασιν ἀγαπώντων. Χαλκεύς τις προτρεπόμενος προβάτοις χρήσασθαι, πρὸς τὸ τὴν τύχην μεταβαλεῖν ἔφη.

1194. Κάλλιον λόγους ἐν ἀγρῷ, ἢ μάχην ἐν ἄλωνι. — Ὅτι δεῖ βεβαίας ποιεῖν τὰς συνθήκας.

1197. Κάμηλος ἐπιθυμήσασα κεράτων καὶ τὰ ὦτα προσαπώλεσεν. — Ἐπὶ τῶν τῶν ἀλλοτρίων ἐφιεμένων καὶ οὕτω τὰ ἴδια ἀφαιρουμένων.

1167. Βλ. ἀντάμα 1. 1168. Βλ. κλαίω. 23.
1170. Βλ. μοῖρα 49. 1172. Βλ. σπαθὶ 2.
1181. Βλ κακὸς 53.
1182. Βλ. κακὸς 7. — Ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται εἰς ἀμφοτέρας τὰς παρ.
1186. Βλ γείτονας 28. 1190. Βλ. καλὸς 22.
1191. Βλ. νύφη 26. 1193. Βλ. κάρβουνο 2.
1194. Βλ. λόγος 50.
1197. Βλ. καμήλα 12. Ἡ τε παρ. καὶ ἡ ἑρμηνεία κατὰ τὸν Ἀποστόλ. 743.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

1199. Καμήλου μνησικακία.— Ἐπὶ τῶν ἄγαν μνησικάκων· αὕτη γὰρ διαμνημονεύει ὧν ἂν τύχοι παθοῦσα κακῶν, καὶ ἀνιστορεῖ τοὺς ταῦτα πεπραχότας, εἴπου ἐντύχοι.

1200. Καμήλου μνήμη.—Ἐπὶ τῶν μνημονικωτάτων· μνημονικὴ γὰρ αὕτη.

1202. Κἂν ἀστραπὰς βροντὰς τ' ἀκούσης, νεοσσῶν σου μὴ ἀπόσχου.—Ἐπὶ τῶν τῶν οἰκείων ἀμελούντων.

1209. [φ. 37α] Κἀξ αἰγὸς στείρας γάλα οἴσει.—Ἐπὶ τῶν εὐφυῶς κερδαινόντων.

1223. Κατὰ ναῦν τὰ ἄρμενα.

1224. Κατὰ τὰ ὄρη καὶ αἱ χιόνες.—Ἐπὶ τῶν ἀναλόγως γινομένων.

1229. Κατὰ τάξιν διέρχεται τὸ θηρίκλειον.—Ὅτι καθεξῆς πάντες εὐτυχοῦσι τε καὶ ἀτυχοῦσι· θηρίκλειον δὲ τὸ ποτήριον.

1230 [φ. 37β] Κατὰ τοὺς λόγους διαθέτεις τὴν καρδίαν.—Ἤτοι καλῶς ἢ κακῶς.

1236. Κεκορεσμένος ἱερεύς, καὶ ἱέρεια ὡσαύτως.—Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἰδίων τὰ ἀλλότρια κρινόντων.

1245. Κεραμεὺς οὐ θέλει τίθησι τὴν λαβήν.—Ἐπὶ τῶν δυναμένων ποιεῖν ὅ τι βούλονται.

1251. [φ. 38α] Κέρδος κωνοειδές, ἡ δὲ ζημία στρογγύλη.—Ἐπὶ τῶν μεγάλην ζημίαν ὑφισταμένων, μικρὸν δὲ κέρδος εὑρισκόντων. Πέταλον γάρ τις ἵππου ἀποβαλών, προσπορευόμενος δέ, κάρφος κωνοειδὲς εὑρών, κατειρωνεύσατο τούτου, ὡσανεὶ μεγαλύνων τὸ κάρφος διὰ τοῦ κῶνον, τὸ δὲ πέταλον σμικρύνων διὰ τοῦ κυκλοτερές.

1257. Κεφαλὴν ἀνθρώπου ἐπίκαμπτε, βοὸς δὲ αἶρε.—Ἐπὶ τοῦ μὴ δεῖν διδόναι ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν τοῖς κακοτρόποις.

1199. 1200. Βλ. καμήλα 13. Ἀμφότεραι αἱ παρ. καὶ αἱ ἑρμηνεῖαι κατὰ τὸν Ἀποστόλ 1072. 1073.

1202. Βλ. ἀστραπὴ 3. 1209. Βλ γάλα 11. βγάζω 18

1223. Βλ. κατὰ 16.

1224. Βλ. κατὰ 1. Ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν προηγουμένην.

1229. Βλ. ἀράδα 6. 1230. Πρβλ. λόγος 97.

1236. Βλ. χορταίνω 25. 1245. Βλ. θέλω 112.

1251. Βλ. διάφορο 1. Χ. τὸ κυκλ. 1257. Βλ. κεφάλι 4.

НБОНУ ім. І.І. Мечникова

1271. [φ. 38 β] Κλεπτόντων μὴ κλέπτε· κηρυσσόντων δὲ θάρρει.—Ἐπὶ τῶν ἀπταίστως βιούντων.

1279. Κόκκον λίνου ὁ τρώγων, ἔδεται τὸν χιτῶνα.—Ἐπὶ τῶν τὰ ἀναγκαῖα καὶ λυσιτελῆ φθειρόντων.

1281. Κόκκυξ ἄκαιρος τοὐπίσω μὴ ᾄσάτω.—Ἐπὶ τῶν ἀλυσιτελῶν.

1282. Κολακεῖαι ἄναλτοι, κύαμοι ἕψημένοι.—Ἐπὶ τῶν ἀηδῶς ὁμιλούντων.

1283. Κολάκευσον αὐτόν, τοῦ φαγεῖν ὀστέων μέχρι.—Ὅτι μεθ' ὑποκρίσεως καὶ ὑπομονῆς ⟨δεῖ⟩ κατορθοῦν τὸ βουλόμενον.

1291. [φ. 39α]. Κόραξ κόρακος ὀφθαλμοὺς οὐκ ἐκβάλλει.—Ἐπὶ τῶν κακοτρόπων, μηδὲν ἀλλήλους βλαπτόντων.

1295. Κόρος μοι οἱ λόγοι σου, τὸ δὲ ψωμόν σου φάγε.—Ἐπὶ τῶν τοῖς λόγοις πληττόντων.

1298. Κορώνῃ πασσάλοις πολλοῖς ἐμπηδώσῃ πήγνυταί τις ἐν αὐτῇ.—Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβαινόντων.

1300. Κόσκινον καινὸν οἵ σὲ δεξιῶς κρεμάσω;—Ὅτι πάντα τὰ καινὰ τιμῶμεν.

1301. Κοσκίνῳ ἥλιον κρύπτει.—Ἐπὶ τῶν λίαν φανερῶν.

1303. Κόσμιος ὠὸν φαγών, ἤλειπτο ἐπὶ τοῦ ὤμου.—Ἐπὶ τῶν ἀκόσμων καὶ ἀνεπιτηδείων. Τὸ δὲ κόσμιος εἰρωνικόν.

1304. Κόσμος μὲν ἐχιονίζετο, γραῦς δὲ ἐξηροκτενίζετο.—Ἐπὶ τῶν ἐν καιρῷ κινδύνου ἐν ἀπρεπέσιν ἀσχολουμένων.

1309. [φ. 39 β] Κραυγὴ λαοῦ, ὀργὴ Κυρίου.

1310. Κρεῖσσον κακῶς συμβιβασθῆναι ἢ καλῶς κριθῆναι.—Τοῦτο νοεῖται διὰ τὰς πολλὰς τὰς ἐν τοῖς δικαστηρίοις συμβαινούσας ἀναλώσεις.

1324. Κύαμος ἦν καὶ ἐρράγη.—Ἐπὶ πολλῆς ὁμοιότητος.

1271. Βλ. κλέφτω 28.
1279. Βλ. τρώγω 196.
1281. Βλ. κοῦκος 3.
1282. Βλ. χάιδια 3.
1283. Βλ. παινεύω 18.
1891. Βλ. κόρακας 22.
1295. Βλ. λόγος 128.
1298. Βλ. πηδῶ 4. Χ. πήγναιται
1300 Βλ. καινούριος 8.
1301. Βλ. κρύβω 14.
1303. Βλ. ἀρίφης 1. Χ. εἴληπτο.
1304. Βλ. κόσμος 35.
1309 Βλ. λαὸς 10.
1310. Βλ. συμβιβασμὸς 3.
1324. Βλ. κουκκὶ 29.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

1333. [φ. 40 α]. Κυλισθεῖσα ἡ λοπάς, εὗρε τὸ οἰκεῖον πῶμα. —Ἐπὶ τῶν τὰ λυσιτελῆ εὑρισκόντων. Λοπὰς δὲ ἡ χύτρα.

1337. Κύνες ὑλακτοῦσιν, ὁδῖται περῶσι.—Ἐπὶ τῶν τὰ τεκμήρια σαφῆ ἐχόντων ἐπί τινος.

1340. Κυνὸς ἐν μακέλλῳ ἐθισθέντος, ἢ τὸν μάκελλον ἢ τὸν κύνα ἀπολέσαιο.—Ἐπὶ τῶν κακῶς ἐθισθέντων.

1342. Κυριακὴ χαρίεσσα, δευτέρα ψιθυρίζουσα.—Ἐπὶ τῶν τοῖς μέλλουσι δυσχεραινόντων.

1343. Κυρία νύξ.—Ἐπὶ νωθρῶν καὶ ἀφώνων.

1347. Κύων ἡ σπεύδουσα τυφλὰ τίκτει.—Ὅτι ἡ σπουδὴ ⟨εἰς⟩ δεξιὸν τέλος οὐκ ἄγει.

1348. Κύων θέων ἐπὶ τὸν βεβλημένον λίθον.—Ἐπὶ τῶν ἄλλους ἀντ' ἄλλων βλαπτόντων, ὥσπερ ὁ κύων ὁρμώμενος ἐπὶ τὸν προσριπτόμενον λίθον.

1350 [φ. 40 β] Κύων προσαίνων μέν, λάθρα δὲ δάκνων.—Ἐπὶ τῶν ὑποκρινομένων εὐνοεῖν, ἐπιβουλευόντων δὲ λάθρα.

1356. Λαβὲ καὶ δὸς χαρὰ μεγίστη.—Ἐπὶ τῶν συναλλαγμάτων.

1357. Λάβε μηδέν, καὶ κράτει καλῶς.—Ἐπὶ τῶν δοκούντων μὲν μανθάνειν τι, μηδόλως δὲ ἅπτομένων.

1358. Λαβὲ τὸν φόρτον, καὶ λήψει φόρον.—Ἐπὶ τῶν ἀναιτίων.

1361. Λαγωοῦ βίον ζῇς.—Ἐπὶ τῶν ἀεὶ φοβουμένων.

1368. [φ. 41 α]. Λάκκον ἔχει τὸ ἔτνος.—Ἐπὶ τῶν ὑποπτευομένων ζητεῖν τι. Καὶ γὰρ τὸ ἔτνος λάκκον ἔχον, ἐλαίου δεῖται.

1374. Λάχανα κρεῖττον μετ' εἰρήνης ἢ μέλι μετὰ μάχης.—Ἐπὶ τῶν τὴν εἰρήνην ἀσπαζομένων.

1378. Λέγων καὶ μὴ εἰσακουόμενος, δόκει ἐν μύλῳ εἶναι.—Ἐπὶ τῶν παρηκόοις ὁμιλούντων.

1333. Βλ. βρίσκω 29.
1337 Βλ. σκύλος 83.
1340. Βλ σκύλος 93.
1342. Βλ. Κυριακὴ 7. Χ. δυσχαιρονόντων.
1343. Βλ. νύχτα 20.
1347. Βλ. σπουδάζω 8. Κατὰ τὸν Μακάριον 432.
1348. Βλ. σκύλος 73. Χειρ. δι' ἄλλους
1350. Πρβλ. σκύλος 77.
1356. Βλ. δίνω 76.
1357. Βλ. κρατῶ 11.
1358. Βλ. φόρτωμα 3.
1361. Βλ. λαγὸς 29.
1368. Βλ. λάκκος 6.
1374. Βλ. γρίνια 5.
1378 Βλ. ἀκούω 24.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

1379. Λεγούσης μου, φλυαρεῖ μου ὁ ἀνήρ.—Ἐπὶ τῶν ἐμφρόνως ὁμιλούντων.

1390. [φ. 41 β] Λευκή ἐστι καὶ ἡ χιών. — Ἐπὶ τῶν εὐειδῶν μέν, βλαπτικῶν δέ.

1394. Λευκὸς κύων, μέλας κύων.—Ἐπὶ τῶν ἀδιακρίτων.

1408. [φ. 42 α] Λίθος κυλινδούμενος, τὸ φῦκος οὐ ποιεῖ. —Ἐπὶ τῶν ἀκαταστάτων, καὶ ἀρετὴν ἢ πλοῦτον μὴ κατορθούντων. Ὁ γὰρ ἐν θαλάσσῃ λίθος, ἐὰν μὴ ἀκίνητος μείνῃ, ἀδύνατον φῦκος ἐπ' αὐτῷ γενέσθαι· φῦκος δὲ χόρτος θαλάσσης.

1416. Λιπαρὰ πάντα ὡραῖα, πλούσια δὲ συνετά.—Ἐπὶ τῶν τοὺς πλουσίους σεμνυνόντων.

1420. Λόγος ἀφ' ἑνὸς ἐκρυεὶς στόματος, ἐν μυρίοις χείλεσι καταντᾷ.

1424. Λοπὰς πεπωματισμένη ἀσφαλής. — Λοπὰς δὲ ἡ χύτρα.

1435. [φ. 42 β]. Λύκον εἶδες.—Ἐπὶ τῶν αἰφνίδιον ἀχανῶν γινομένων.

1436. Λύκον ὁρῶν, ἴχνος ζητεῖς;—Ἐπὶ τῶν τὰ φανερὰ καταλιμπανόντων, τὰ δὲ ἀφανῆ ἐπιζητούντων, ὡς οἱ δειλοὶ κυνηγοί.

1439. Λύκος γηράσας, παίγνιον κυναρίοις.—Ἐπὶ τῶν ἐν γήρᾳ ἀτιμαζομένων.

1441. Λύκος κειρόμενος, ἀπίεσαν, ἔφη, τὰ πρόβατα.—Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τοῦ κακοῦ ἀμεταβλήτων.

1446. Λύκος τοῖς μηνύμασι ἀρνίον οὐκ ἐσθίει.

1449. Λύκῳ τὴν ὄϊν.—Ἐπὶ τῶν τοῖς ἐχθροῖς συμπραγματευομένων.

1459 [φ. 43α] Μακρόθεν, ἀγρότα, τὴν κριθήν.—Ὅτι δεῖ πρὸ τοῦ παθεῖν σκοπεῖν. Ἀμελοῦντός τινος τοῦ οἰκείου ⟨ἵππου⟩, ὁ δὲ τὴν κριθὴν μὴ διδόντος ἀσθενήσας ὁ ἵππος, εἰς βόθρον ἔπεσεν· ὁ δὲ τὴν

1379. Βλ. ἄνδρας 25.
1390 Βλ. ἄσπρος 10.
1394. Βλ. ἄσπρος 21.
1408. Βλ. πέτρα 25.
1416. Βλ. πλούσιος 5.
1420. Βλ. λόγος 11.
1424. Βλ. σκεπάζω 7.
1435. Βλ. λύκος 79.
1436. Βλ. βλέπω 109.
1439. Βλ. γερνῶ 19.
1441 Βλ. λύκος 86.
1446. Βλ. μήνυμα 2.
1449. Πρβλ. λύκος 74. Χ. συμπραγματευσομένων.
1459. Βλ. μακριά 3.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

κριθὴν δεικνύων ἐκάλει αὐτόν, μὴ δυνάμενον ἐγερθῆναι. Ἕτερος δέ τις ἰδών, ἔφη τοῦτο.

1462. [φ. 43β] Μάνδρα κενὴ πλήρης λύκων.—Ἐπὶ πόλεως ἡγεμόνων ἀμοιρούσης.

1466. Μάρτιος τεσσαρακοστῆς οὐκ ἄπεστι.—Ἐπὶ τῶν ἀπ' οὐδεμιᾶς ὑποθέσεως ἐλλειπόντων.

1475. Μεγάλως φάγε καὶ πίε, μέγα δὲ λόγον μὴ ἀπόπτυε.—Ἐπὶ τῶν τὰ μὴ συμφέροντα λεγόντων.

1482. [φ. 44α] Μεθ' ἡσυχίας ὁ ἔμφρων τὴν ἄμπελον, μετ' ἠρεμίας περκάζουσιν ὄμφακες.—Ὅτι τὰ μετὰ ἀνέσεως γινόμενα εὐδόκιμα.

1493. [φ. 44β] Μένε, γραῦ, ἐμόν σε παῖδα φιλήσοντα.—Ἐπὶ τῶν ὑπισχνουμένων ἢ ἐλπιζόντων τι ἀγαθόν· ἢ ἁπλῶς ἐπὶ τῶν βραδέως συμβαινόντων· ὡς καὶ οἱ βόες ἀναμένουσι τὴν ἀναφαινομένην ἐν ἔαρι χλόην.

1495. Μέσον μαίας καὶ μητρὸς ἀπέστη τὸ παιδίον.—Ἐπὶ κλοπῆς μεταξὺ δύο τινῶν γινομένης.

1496. Μετὰ ἀρνῶν κείρῃ.—Ἐπὶ τῶν μετὰ παίδων παιζόντων.

1502. Μεταξὺ δακτύλων πολὺ τὸ διάφορον.—Ἐπὶ τῶν διαφερόντων.

1503. Μεταξὺ σαρκὸς καὶ ὄνυχος οὐδὲν χωρεῖ.—Ἐπὶ τῶν τοῖς οἰκείοις σκάνδαλα ἐμβαλλόντων.

1504 [φ. 45α] Μετὰ οἰκείου φάγε καὶ πίε, συναλλάγματα δὲ μὴ ποίει.—Ἐπὶ οἰκείων διά τι κέρδος μαχομένων.

1509. Μὴ ἀπὸ πτωχοῦ δανείζου, ἵνα μή σου κατόπιν ἔλθῃ.—Οἱ γὰρ πτωχοὶ δι' ἔνδειαν ἀπαιτοῦσιν ἐν τάχει.

1512. Μηδ' ἀλεκτορίδας ἔχω, μηδ' ἀλώπεκι μάχην.—Ἐπὶ τῶν ἐν εἰρήνῃ βιούντων.

1462. Βλ. ἔρημος 1. 1466. Βλ. λείπω 14. Χ. μεθ' ἠρεμίας.
1475. Βλ. λόγος 87. 1482. Βλ. ἀγάλια 13.
1493. Βλ. ἀναμένω 4. Χ. ἀγαθῶν Ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν προηγουμένην ἀρχαίαν παρ. «Μένε βοῦς ποτε βοτάνην».
1495. Βλ. γάνω 13. 1496. Βλ. κουρεύω 11.
1502. Βλ. ὅμοιος 1. 1503. Βλ. νύχι 2. 1504. Βλ. δικός 5.
1509. Βλ. φτωχός 55. 1512. Βλ. μαλλώνω 15. Χ. ἀλεκτρίδας.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

1518. Μηδὲ τὸ κρέας, μηδ' ὀβελὸν καῆναι.—Ἐπὶ τοῦ δεῖν τὸ δίκαιον φυλάττειν.

1520. Μὴ δυνάμενος ὃ θέλεις, θέλε ὃ δύνασαι.—Ἐπὶ τοῦ δεῖν ἀρκεῖσθαι τοῖς δυνατοῖς.

1527. [φ. 45β] Μήλοις ὁ μύλος οὐ τελεῖται—Ἐπὶ τῶν πολυεξόδων.

1536. Μὴ πρόαγε τοὺς βόας· ὁ γὰρ βουκόλος οὐ θέλει.—Ἐπὶ τῶν ἀνοησίαν προσποιουμένων.

1541. [φ. 46α]. Μήτε διαβόλῳ συναντήσῃς, μήτε κόνδυλον παρέξῃς.—Ὅτι δεῖ φεύγειν τὰ κακὰ συναντήματα, κἂν μὴ βλαπτώμεθα παρ' αὐτῶν. Κόνδυλος δὲ τὸ ῥάπισμα.

1542. Μήτε κηρὸν ἁγίῳ, μήτε πέμμα παιδίῳ.—Ἐπὶ τῶν κατὰ ἀνάγκην γινομένων.

1543. Μήτε κύων ἄχυρα, μήτε ὄνον ἐᾷ.—Νόει ἐσθίει. Ἐπὶ τῶν ἄλλους κωλυόντων ἀπό τινων ἔργων, αὐτῶν δὲ μηδὲν πραττόντων.

1546. Μητέρες δύο ἥμερον ἓν θηλάζουσιν ἀρνίον.—Ὅτι οἱ ἀγαθοὶ ὑπὸ πολλῶν εὐεργετοῦνται.

1553. [φ. 46β] Μιᾶς ὥρας σύμπτωμα ὅλου ἔτους ἀποτύχημα.—Ἐνίοτε τὰ τυχηρὰ εὐδοκιμώτερα τῶν ἐξ ἐπίτηδες.

1554. Μιᾷ τομῇ ὁ δρῦς οὐ τέμνεται.—Ἐπὶ τῶν μὴ εὐχερῶς γινομένων.

1558. Μικρὸν δέλεαρ μέγαν ἰχθὺν ἐκβάλλει.—Ἐπὶ τῶν μικρόν τι δωρούντων, μέγα δὲ κερδαινόντων.

1560. Μικρὸν χωρίον, συχνὴ ἀγγαρεία.—Ἐπὶ τῶν τῶν αὐτῶν πολλάκις γινομένων.

1564. Μισθὸς ἱππηλάτην διυπνίζει.—Ἐπὶ τῶν διὰ τὰ χρήματα προθύμως ἀποτελούντων τὰ ἔργα.

1518. Βλ. καίω 41.
1520 Βλ. θέλω 64.
1527. Βλ. μύλος 24.
1536. Βλ. θέλω 122.
1541. Βλ. διάβολος 93.
1542. Βλ. τάζω 21.
1543. Βλ. τρώγω 141.
1546. Βλ. βυζαίνω 4.
1553. Πρβλ. χαρὰ 8.
1554. Βλ. ἕνας 59.
1558. Βλ. μικρὸς 36.
1560. Βλ. χωριὸ 20. Χ. ἐγκαρεία.
1564. Βλ. ἀγῶγι 2.

НВОНУ ім. І.І.Мечникова

1569. [φ. 47α] Μίτος συγκεχυμένος, κακοΰφαντος ὀθόνη. — Ἐπὶ πραγμάτων μὴ καλῶς ἀρχομένων, κακῶς δὲ ἀποβαινόντων.

1570. Μνημόσυνον ἀλλότριον ἄγεις τῷ σῷ τεκόντι. — Ἐπὶ τῶν δι' ἀλλοτρίων οἰομένων ὠφελεῖσθαι.

1592. [φ. 47β] Μῦς εἰς τρώγλην οὐ χωρῶν, κολοκύντην ἔφερεν. — Ἐπὶ τῶν μείζοσιν ἐπιχειρούντων τῆς οἰκείας δυνάμεως.

1598. Μωρόστε καὶ ἀγρότης ξένοις πάθεσι γηράσκει. — Ἐπὶ τῶν ἐν ἀλλοτρίοις ὑποθέσεσι καταγινομένων.

1599. Μωρὸς τῇ μωρίᾳ ἐμπιπλᾶται τὴν κοιλίαν. — Ἐπὶ τῶν δι' ὑποκρίσεων εὐπορούντων.

1602 [φ. 48α]. Ναῦς μεγάλη κινδύνους μεγάλους ἔχει. — Ὅτι αἱ μεγάλαι ἐγχειρήσεις μετὰ φροντίδων καὶ πόνων μεγάλων ἀποτελοῦνται.

1606. Νεανίας ὁ πηδῶν τὸν μύκητα. — Εὐφημία κατὰ ἀντίφρασιν ἐπὶ τῶν ἀνάνδρων. Μύκης δέ, τὸ κοινῶς μανιτάριον.

1617. Νέῳ πρέπει ἡ νεότης, κόσμος δὲ τῷ γέροντι. — Ἐπὶ τῶν τὰ δέοντα φυλαττόντων.

1619. Νηστείας ὄζειν. — Ἐπὶ τῶν λίαν πεινώντων.

1620. Νηστεύει τις, ψωμοῦ σπανίζων. — Ἐπὶ τῶν κατ' ἀνάγκην τι ποιούντων.

1621. Νήστης ἄρκτος οὐ χορεύει. — Ὅτι ἄνευ τῶν ἀναγκαίων οὐδὲν γίνεται.

1628 [φ. 48β] Νυκτὸς ἔργον ἡμέρας γέλως. — Ἐπὶ τῶν μὴ καλῶς γινομένων.

1629. Νύμφη μὴ ὡς οἶδες, ἀλλ' ὡς εὕρες. — Ὅτι δεῖ μεταβάλλειν κατὰ καιρὸν τὰ ἔθη.

1630. Νυμφίου βίον ζῇς. — Ἐπὶ τῶν ἑαυτοὺς κοσμούντων. Οἱ γὰρ νυμφίοι φυτοῖς τισιν ἐστέφοντο πρὸς τὰς τῶν γάμων ἡμέρας.

1569. Βλ. ἀνακατώνω 3. 1570. Βλ. ξένος 41.
1592. Βλ. χωρῶ 11. Ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 1090. 1598. Βλ. ξένος 184.
1599. Βλ. μωρία 4. 1602. Βλ μεγάλος 35.
1606. Βλ. παλληκάρι 2. Χ. εὐφημίαν — ἀντίφασιν — 1617 Βλ. γέρος 94.
1619. Βλ. πεῖνα 4. 1620. Βλ. νηστεύω 6.
1621. Βλ. νηστικὸς 5. 1628. Βλ. νύχτα 44.
1629. Βλ. νύφη 40. 1630. Βλ. γαμπρός 22. Πρβλ. Ἀποστολ. 1115..

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

1636. Νὺξ τίκτει βασιλέα, ὄρθρος δὲ μητροπολίτην.— Ὅτι ἐν ὀλίγῳ καιροῦ μεταβολαὶ πολλαὶ γίνονται.

1646 [φ. 49α] Ξένος βίος εὐαρίθμητος. — Ἐπὶ τῶν περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀποφαινομένων.

1653. Ὁ ἀηδιζόμενος ἐμείτω.

1654. Ὁ βαρυνόμενος ἀποφορτισάσθω. — Ἐπὶ τῶν δυσαρεσκομένων.

1655. Ὁ ἀφ' ἑσπέρας βουληθεὶς ἐν στρωμνῇ διημερεύει. — Ὅτι ἡ περὶ τῶν μελλόντων βουλὴ σφαλερά.

1657. [φ. 49β] Ὁ βιαζόμενος διὰ τάχους γηράσκει. — Ὅτι δεῖ μετὰ ἀνέσεως πάντα γίγνεσθαι, ἵνα ⟨μὴ⟩ λύπας ἄγωσι.

1658. Ὁ βίος μου ἐν βίᾳ μου. — Ἐπὶ τῶν πολλὰ καταναλισκόντων ἐν καιρῷ χρείας.

1660. Ὁ γνῶσιν ἔχων ἔκειρεν, οὐ μὴν δ' ἀπέκειρε. — Ἐπὶ τῶν τὸ κέρδος μὴ προλαμβανόντων, διὸ καὶ ζημιουμένων. Ἀπέκειρε δὲ τὸ ἐκ μέρους σημαίνει.

1661. Ὁ δεσπότης ἡμῶν δεσπότην ἔχει.

1662. Ὅ δημόσιον, ἡμῖν μυστήριον. — Ἐπὶ τῶν ὃ πᾶσι δῆλον κρυπτόντων.

1663. Ὁ διάβολος πενόμενος τελώνης καθίσταται. — Ἐπὶ τῶν ἐνίων πενομένων καὶ αἰσχροῖς ἐπιχειρούντων.

1667. Ὀδύνη ἀλλοτρία ἐπιπολαίως. — Ἐπὶ τῶν μικρὸν φροντιζόντων περὶ ἀλλοτρίων ἀτυχημάτων.

1668. Ὀδύνην μου λέγων, αἰσχύνην μοι λέγω. — Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῶν οἰκείων βλαπτομένων, προσκλαυθῆναι δὲ θελόντων ὕβριν τε προστριβόντων τοῖς οἰκείοις καὶ ἑπομένως ἑαυτοῖς.

1636. Βλ. νύχτα 1. 1646. Βλ. ξένος 67.
1653. Βλ. ἀναγουλιάζω 1.
1654. Βλ. ξεφορτώνω 1. Ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν προηγουμένην παρ.
1655. Βλ. βούλομαι 3. 1657. Βλ. βιάζομαι 4.
1658. Βλ. βίος 11. 1660. Βλ. κουρεύω 15.
1661. Βλ. ἀφέντης 19. 1662. Βλ. κρυφό 10.
1663. Βλ. φτωχαίνω 6. 1667. Βλ. ξένος 81. Χ. μικρῶν φρ.
1668. Βλ. πομπή 1.

1669. Ὁ δύνην ὁ ἔχων φέρει αὐτήν, γείτονες δὲ κοιμῶνται. — Ἐπὶ τῶν παρ' οὐδενὸς βοηθουμένων.

1670. Ὁ ἐν πρωΐ⟨ᾳ⟩ κακός, ἐν ἑσπέρᾳ χείρων. — Ἐπὶ τῶν ἀπὸ παιδιόθεν ἀδοκίμων.

1672. Ὁ ἐρωτῶν οὐκ ἀποτυγχάνει. — Ὅτι δεῖ μετὰ συμβουλῆς πάντα πράττειν.

1673. Ὁ εὑρίσκων χαίρει, ὁ δὲ γινώσκων ἔχει.

1675. Οἶδα ὃ θέλει, σῦκα θέλει. — Σικελός τις ἔμπορος σῦκα ἄγων, ἐναυάγησεν· εἶτα ἐπὶ πέτρας καθήμενος καὶ ὁρῶν τὴν [φ. 50α] θάλασσαν ἐν γαλήνῃ, ἔφη· ἐπὶ τῶν προσδοκώντων αὖθις ἐπελευσόμενον κίνδυνον.

1677. Οἶδε ποιμὴν τί φέρει πήρα. — Ὅτι ἕκαστος τὰ αὐτοῦ γινώσκει, ἄλλος δ' οὔ.

1678. Οἶδε τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν. — Ἐπὶ τῶν εἰδότων ἃ καὶ ἀμαθέσι γνώριμα.

1680. Οἱ διψῶντες σιωπῇ πίνουσιν. — Ἐπὶ τῶν μηδενὶ κοινολογούντων, ὧν αὐτοὶ ἐφίενται.

1681. Οἴκοθεν οἴκαδε. — Πηνίκα ὁ φίλος παρὰ φίλου δῶρα λαμβάνῃ.

1687. Οἶκοί τινες καίονται, οἶκοι δὲ οὐκ αἰσθάνονται. — Ἐπὶ ἐνίων βλαπτομένων, ἢ μὴ αἰσθανομένων τοῦ κοινοῦ κακοῦ.

1691. [φ. 50 β] Οἱ μὲν κομῶντες ψιλοί, οἱ δὲ ψιλοὶ κομῶσι. — Ἐπὶ πλουσίων πτωχευσάντων, καὶ πενήτων πλουτησάντων.

1692. Οἱ μὲν πολλοὶ πολλῶν, ὁ δὲ εἷς ἁπάντων. — Ἐπὶ τῶν ⟨τῶν⟩ ἀναγκαίων δεομένων.

1694. Οἶνος πωλεῖται, δέσποτα, πίνε δὲ καταβάλλων. — Ἐπὶ τῶν δυσκόλως ἀποτιόντων τὸ ὀφειλόμενον.

1669. Βλ. πόνος 19. 1670. Βλ. βράδυ 4.
1672. Βλ. ρωτῶ 28. 1673. Βλ. βρίσκω 111.
1675. Βλ θέλω 34. 1677. Βλ. ξέρω 65.
1678. Βλ. ξέρω 66. 1680. Βλ. διψῶ 3.
1681. Βλ. πλούτη 9. 1687. Βλ. σπίτι 31.
1691. Βλ. μαλλιά 27. 1692. Βλ. μοναχός 27.
1694. Βλ. ἀγοράζω 13.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

1695. Οἳ ὁ κόσμος καὶ Κοσμᾶς. — Ἐπὶ τοῦ ἑαυτὸν συναριθμοῦντος τοῖς κοινοῖς πάθεσι.

1696. Οἰὸς λακτιζομένης χαρὰ τῷ λύκῳ. — Ἐπὶ τῶν ⟨τῶν⟩ οἰκείων ἀμελούντων.

1700. Ὁ καιρὸς πωλεῖ τὰ ξύλα ἡ δὲ στέρησις ὠνεῖται. — Ἐπὶ τοῦ δεῖν ἔπεσθαι τοῖς καιροῖς.

1702. «Ὀκνέ, κυάμους κατάβρεξον. — Εἰ φάγοις ὠμούς, οὐδέποτε ἐπιλάθοιο». — Ἐπὶ τῶν πάνυ ῥᾳθύμων.

1703. Ὀκνηρὸν ὁ ἔχων προφήτην ἔχει. — Ἐπὶ τῶν πολλὰ προφασιζομένων δι' ὀκνηρίαν.

1704. Ὀκνηρῷ ἡ ὁδοιπορία μακρὰ καὶ ὁ πόνος διπλοῦς — Ἐπὶ τῶν πολλὰ μοχθούντων, ὀλίγα ἐξόν.

1706. Ὄκνος παῖδας οὐ τίκτει, εἰ δέ γε τέξει οὐ προκόπτουσιν οὗτοι. — Ἐπὶ τῶν ὀκνηρῶς τι ποιούντων.

1707. Ὀκτὼ κερδίζει, δέκα δὲ τρώγει. — Ἐπὶ τῶν ἀφ' ὧν ἐργάζονται μηδὲν κερδαινόντων.

1713. [φ. 51α] Ὁ μὴ εἰδὼς ἄστυ, κρίβανον ἰδών, ἐθαύμασεν. — Ἐπὶ τῶν ἀνεμπείρων.

1714. Ὁ μὴ ἔχων οὗ ἔξεσθαι, καὶ ἀπὸ γυμνοῦ ξίφους ἔχεται. — Ἐπὶ τῶν τὰς ἐλπίδας ἀπορριπτόντων.

1715. Ὁ μὴ φυράσων ἀεὶ σινιάζει. — Ἐπὶ τῶν τὰς ὑπηρεσίας ἀναβαλλόντων.

1716. Ὁμιλοῦσι καὶ ζῶντες τοῖς τεθνηκόσι. — Ἐπὶ τῶν τοὺς μικροὺς ἐξευτελιζόντων.

1723. Ὃν ἀγαπᾷς ἐπίπληττε, μισεῖς δ' ὃν προσαγόρευε. — Ἐπὶ τῶν τοὺς φίλους δι' ἐπιπλήξεως διορθούντων. Ὁμοία τῇ ὁ φιλῶν με κτλ.

1695. Βλ. κόσμος 55.
1696. Βλ. προβατίνα 2.
1700. Βλ. καιρός 86.
1702. Βλ. ὀκνός 9. Ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 1115.
1703. Βλ. ὀκνός 24.
1704. Βλ. ὀκνός 16.
1706. Βλ. ὀκνία 3.
1707. Βλ. βγάζω 6.
1713. Βλ. βλέπω 89.
1714. Βλ. πιάνω 34.
1715. Βλ. θέλω 115. Χειρ. ᾀεὶ συνιάζει.
1716. Βλ. πεθαμένος 6.
1723. Βλ. ἀγαπῶ 64.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

1724. Ὃν ἂν φιλεῖς μὴ δάνειζε, ᾧ δὲ ποθεῖς μὴ σύχναζε. — Ὁ μὲν γὰρ μὴ διδοὺς λυπήσει, ὁ δ᾽ ἐμπλησθείς σου μισήσει σε.

1725. Ὄνειρον ἀνέκβατον μὴ λέγε. — Ἐπὶ τῶν οὗ ἐφίενται ἀποτυγχανόντων.

1727. Ὄνοι δύο ἐμαχέσθην ἀχυρῶνι ἀλλοτρίῳ. — Ἐπὶ τῶν ἐν ἀλλοτρίοις πράγμασι μαχομένων, καὶ ταῦτα σφετερίσασθαι οἰομένων.

1728. Ὄνομα μέν, χωρίον δ᾽ οὔ. — Ἐπὶ τῶν μὴ δεῖν τὰ κρυπτὰ δημοσιεύειν.

1729. Ὄνον κοινὸν ὁ λύκος ἔσθίει. — Ἐπὶ τῶν διὰ φιλονεικίαν τὰ οἰκεῖα μὴ προσεχόντων.

1730. Ὄνον ὁ κεντῶν ἀκουέτω αὐτοῦ καὶ τὸ βδέλος. — Ὅτι δεῖ ἕκαστον φέρειν τὰ ἀπὸ τῶν οἰκείων ἐπιχειρημάτων συμβαίνοντα.

1737. [φ. 51 β] Ὄνος ἐχαρίζετό τινι, ὁ δὲ ὥρα τοὺς ὀδόντας. — Ἐπὶ τῶν τὰ δωρούμενα ἀνακρινόντων.

1743. Ὄνος σάγην φέρει, βαίνων δὲ αὐτὴν οὐ βλέπει. — Ἐπὶ τῶν ἔγκλημά τι ἐχόντων, οὐ νοούντων δέ.

1746. Ὄνου δεδεμένου ἤρεμος ὁ δεσπότης. — Ἐπὶ τῶν τὰ οἰκεῖα ἀσφαλιζόντων.

1752. Ὃν οὐ τύπτει λόγος, οὐδὲ ῥάβδος. — Ἐπὶ τῶν μὴ πειθομένων τοῖς εἰσηγουμένοις τὰ βέλτιστα.

1753. Ὀξὺς οἶνος, σαθρὸς ἰχθύς. — Ἐπὶ τῶν μηδὲν ὑγιές ἐχόντων.

1754. Ὃ ὁρίζουσιν οἱ θέμεθλοι, προσκυνοῦσιν οἱ κέραμοι. — Ἐπὶ τῶν τοῖς κρείττοσιν ὑπεικόντων.

1759. Ὅπου εἷς πτύει, οὐδὲν τελεῖ, ὅπου δὲ πολλοὶ φρέαρ ἐκεῖ. — Ὅτι ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος κρατεῖ.

1724. Βλ. ἀγαπῶ 63.
1725. Βλ. ὄνειρο 12.
1727. Βλ. ξένος 10.
1728. Βλ. ὄνομα 25.
1729. Βλ. ἀντάμικος 2.
1730. Βλ. γάδαρος 69.
1737. Βλ. χαρίζω 8.
1743. Βλ. σαμάρι 4. Χειρ. πάγην φέρει.
1746. Βλ. δένω 7.
1752. Βλ. ῥαβδί 4. Βλ. καὶ Ἀποστολ 1177.
1753. Βλ. ξινὸς 4.
1754. Βλ. θεμέλια 3.
1759. Βλ. πολὺς 47.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

1760. Ὅπου ὄνος, αὐτὸς σάγη. — Ἐπί τινων μέσων, ὧν ἄνευ οὐ δύναταί τις ἐνεργῆσαι.

1761. Ὅπου πολλοὶ ἀλέκτορες ᾄδουσι, χρόνιος ὁ ὄρθρος. — Ἡ ἀπὸ πολλῶν καὶ ἀμαθῶν γινομένη βουλὴ ἀλυσιτελής.

1764. Ὅρα τὸν ὑγιῆ ὀδόντα. — Ὅτι δεῖ μετὰ προσοχῆς ὁτιοῦν πράττειν. Θέλων γάρ τις ὀδόντα ἐκβαλεῖν σεσηπότα, τὸν ὑγιῆ δι' ἀπροσεξίαν ἐξέβαλε.

1767. Ὄρνιν ἔχων ἐν χερσί σου πετασθῆναι μὴ συγχώρει. — Ὅτι δεῖ τηρεῖν τὰ ἐν χερσίν.

1768. Ὄρνις ἀπιὼν οὐκ ἐπάνεισιν.

1769. Ὁ σῖτος τέως ἐν τῷ μύλῳ καταντᾷ.

1770. Ὅ ὗσε, κατῆλθε. — Ἐπὶ τῶν ἄλλως μὴ ἐνδεχομένων γενέσθαι.

1771. Ὄρος ὄρει οὐ μίγνυται. — Ἐπὶ τῶν ἀσυμπαθῶς πρός τινα διακειμένων.

1774 [φ. 52 β] Ὅσα ὗει οὐρανός, γῆ πάντα πίνει — Ὅτι τὰ ἐκ Θεοῦ ἐκδέχεσθαι χρή.

1776. Ὅσα φάγωσι μάντεις, ἄλλα δὲ γητευταί. — Ἐπὶ τῶν τὰ οἰκεῖα ἀσώτως διαφθειρόντων.

1782. Ὁ τιμῶν, ἑαυτὸν τιμᾶ.

1783. Ὁ τοῦ ὄνου καταγελῶν ἐπιβαίνει αὐτοῦ. — Ἐπὶ τῶν ὧν ἄλλων καταγελώντων αὐτῶν πασχόντων.

1785. Ὁ τῷ ζέοντι καεὶς ἐμφυσᾷ καὶ τὸ ψυχρόν. — Ἐπὶ τῶν ἐξ ὧν ἔπαθον σωφρονισθέντων, διὸ καὶ τὰ μὴ τοιαῦτα φυλαττομένων.

1786. Οὐαὶ τῇ κεφαλῇ τῇ γεννώσῃ τοὺς φθεῖρας. — Ἐπὶ τῶν ὀκνηρῶν καὶ μηδὲν εὐδόκιμον ἐχόντων.

1760. Βλ. γάδαρος 73. 1761. Βλ. πολὺς 38.
1764. Βλ. δόντι 12. 1767. Βλ. κρατῶ 1.
1768. Βλ. πετῶ 11. 1769. Βλ. μύλος 56.
1770. Βλ. βρέχω 41. Ἡ ἑρμηνεία κοινὴ καὶ εἰς τὰς προηγουμένας δύο.
1771. Βλ. βουνὸ 5. ὄρος 1. Ἡ τε παρ. καὶ ἡ ἑρμηνεία ἐκ τοῦ Ἀποστ. 1302.
1774. Βλ. γῆ 12. Χειρ. οὐρανός, γίνει πάντα π.
1776. Βλ. τρώγω 213. Χ. γυτευταί. 1782. Βλ. τιμῶ 8
1783. Βλ. ἀναγελῶ 5. 1785. Βλ. καίω 49. 1786. Βλ. ἔχω 8.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

1787. Οὐαὶ τοῖς τυπτομένοις ὅσον τοὺς κριτὰς ἐλθεῖν.— Ἐπὶ τῶν βοήθειάν τινα ἐλπιζόντων, πρὸ ταύτης δὲ κακόν τι ὑφισταμένων.

1788 [φ.53α] Οὐαὶ τῷ μὴ τοῖς ἰδίοις ὄνυξι ξυομένῳ. — Ὅτι ἡ παρ' ἑαυτῶν εἰς ἑαυτοὺς βοήθεια κρείττων τοῖς ἀφ' ἑτέρων.

1789. Οὐαὶ τῷ νυκτὸς καταληφθέντι, καὶ τοῦ ἄρτου στερηθέντι.—Ἐπὶ τῶν δυσχερέσι περιστάσεσι πιπτόντων.

1794. Οὐ γὰρ πτηνὰ ἐδώδιμα πάντα. — Ἐπὶ τῶν μὴ δυναμένων τὰ πάντα κατορθῶσαι, ὅσοις ἐπιχειροῦσι.

1798. Οὐδ' ἀπὸ Πρόκου προκοπή, οὐδ' ἀπὸ Ῥίζου ῥίζα.— Ἐπὶ τῶν ἀναξίων καὶ μηδὲν λυσιτελούντων. Πρόκος δὲ καὶ Ῥίζος ὀνόματα κύρια.

1829. [φ. 54β] Οὐδὲ ὑγιᾶ στρωμνή, οὐδὲ τράπεζα νοσοῦντα.—Νόει τὸ δέχεται ἐπὶ τῶν ἐπί τι προσποιουμένων.

1855. [φ. 55α] Οὐκ οἶδεν ἀγρότης πολυτέλειαν ἐδεσμάτων. — Ἐπὶ τῶν πεῖραν μηδενὸς ἐχόντων.

1876. [φ. 55β] Οὗτο οὖρον καθαρόν, ἀποκρίνει τὸν ἰατρόν.

1877. Οὗτος ὁ καθήμενος ἱσταμένῳ ἔοικεν. — Ἐπὶ τῶν σπουδαίων καὶ μὴ βουλομένων ἀμερίμνως καθῆσθαι.

1879. [φ. 56α] Οὐ φθέγξῃ, λύκον εἶδες. — Ἐπὶ τῶν διά τινα ὀπτασίαν ἀφώνων.

1886. Οὐκ ὠόν, ἀλλὰ ταὐτόν.— Ἐπὶ τῶν ταὐτολογούντων.

1887. Ὁ φαγὼν οἶδεν, ὁ δὲ ἔχων ὁρᾷ. — Ἐπὶ τῶν πεῖραν ἐχόντων τινῶν.

1889. Ὀφειλέτης ὁ κακὸς οὐδ' ἀναίνεται, οὐδ' ἀποτίει.— Ἐπὶ τῶν τοῖς λόγοις πειρωμένων θεραπεῦσαι τοὺς δανειστάς.

1787. Βλ. δέρνω 1. 1788. Βλ. ξύνω 1.
1789. Βλ. νύχτα 2. 1794. Βλ. τρωγόσιμος 1.
1798. Βλ. προκοπή 2. 1829. Βλ. γερὸς 4.
1855 Βλ. ξέρω 60. 62.
1876. Βλ. οὖρον 1. Ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 1225.
1877. Βλ. κάθομαι 50. 3. Πρβλ. καὶ 20. Ἡ τε παρ καὶ ἡ ἑρμηνεία ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 1233.
1879. Βλ. λύκος. 79. 1886. Βλ. ὄχι 2.
1887. Βλ. τρώγω 206. 1889. Βλ. χρεωφειλέτης 11.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

1890. Ὀφθαλμοὶ εὐτυχεῖς, χεῖρες δὲ δυστυχεῖς.—Ἐπὶ τῶν εὐειδῶν μέν, δυστυχῶν δέ.

1891. Ὀφθαλμοὶ μὴ βλεπόμενοι λήθης ἀμπίσχονται.—Ἐπὶ τῶν τῶν φίλων ἐπιλανθανομένων.

1894. Ὃ φιλῶν με κλαίειν ποιεῖ, γελᾶν δ' ὁ μισῶν.—Ἐπὶ τῶν τοὺς φίλους δι' ἐπιπλήξεως διορθούντων.

1895. Ὅφις ἢν μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται.—Ἐπὶ δυναστῶν καὶ τυράννων [φ. 56 β] ταῖς ⟨οὐσίαις⟩ τῶν ἀλλοτρίων δι' ἁρπαγῆς αὐξομένων.

1903. Παῖδες μῆλα τρώγουσι, γέροντες δὲ ναρκῶσιν.—Ἐπὶ τῶν διὰ τοὺς παῖδας κολαζομένων.

1904. Παιδὶ μὴ κλαίοντι μαστὸν οὐ δίδωσιν.—Ὅτι δεῖ αἰτεῖν τὰ ἐλλείποντα.

1905. Παίων μὲν τὸν καλὸν βελτιώσεις, παίων δὲ τὸν κακὸν ἀχρειώσεις.—Ὅτι διὰ τῆς αὐτῆς παιδείας, ὁ μὲν κρείττων· ὁ δὲ χείρων καθίσταται.

1915. [φ. 57α] Πᾶν πρόβατον ἀπὸ τοῦ ἰδίου κρέμαται ποδός.—Ἐπὶ τῶν καλόν τι ἢ κακὸν μόνων ὑφισταμένων.

1918. Πάντα ἐκφαγὼν τὸν βοῦν, εἰς τὴν οὐρὰν ἀπέκαμε,—Ἐπὶ τῶν δι' ὅλου τοῦ ἔργου προθυμουμένων, πρὸς δὲ τῷ τέλει ῥᾳθυμούντων.

1925. Πάντας τοὺς ἀδοκίμους ἄρτους ἡ νύμφη ἐργάζεται.—Ἐπὶ τῶν ἄλλοις τὰ οἰκεῖα πταίσματα ἀπορριπτόντων.

1928. Πάντες περῶσιν, ἐγὼ δὲ διέρχομαι.—Ἐπὶ τῶν ὁμοίως τοῖς πᾶσι διακειμένων.

1949 [φ. 58α] Πάσχα καλογήρου, κύαμοι ἕψημένοι.—Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῶν οἰκείων ἐθῶν μὴ μεταβαλλομένων.

1953. Παχείας εὐποροῦμεν ἀναξυρίδος.—Ἐπὶ τῶν παρὰ τὸ δέον γινομένων· ἀναξυρὶς δὲ τὸ κοινῶς βρακίον.

1890. Βλ. μάτι 60. 1891. Βλ. μάτι 71. 1894. Βλ. κλαίω 45.
1895. Βλ. τρώγω 238. Ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 1279. 1903. Βλ. τρώγω 264.
1904. Βλ. κλαίω 61. 1905. Βλ. δέρνω 9. 1915. Βλ. κρεμῶ 13.
1918. Βλ. τρώγω 239. Βλ. Ἀποστόλ. 1297. 1286α. 1925. Βλ. στραβός 31.
1928. Βλ. περνῶ 21. Χ. Πάντεσι. 1949 Βλ. πασχάζω 1.
1953. Βλ. ἔχω 93.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

1964. [φ. 58 β] Πενία τέχνας ἐργάζεται. — Ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῆς ἐνδείας πολλὰ μηχανωμένων.

1973. Περίφραγμα μὲν παλαιὸν σήπεται, χρέος δ' οὔ. — Ὅτι ἄφευκτον τὸ χρέος.

1976. Πέτραν ἀφρόνου ἐν ὕδατι βαλόντος, μύριοι φρόνιμοι ἐκβαλεῖν ἀδυνατοῦσιν. — Ὅτι εὐχερὲς μὲν τὸ κακόν, δυσίατον δέ.

1981 [φ. 59 α] Πηλὸς ἢν μὴ δαρῇ, κέραμος οὐ γίνεται. — Ἐπὶ τῶν ἄνευ πόνου μὴ δυναμένων εἰς τελείαν ἀρετὴν ἀφικέσθαι.

1984. Πῇ πορεύοι κακὴ τύχη; ἐν οἰκίᾳ πολυτέχνου. — Ἐπὶ τῶν πολλοῖς ἐπιχειρούντων, ὀλίγα δὲ κερδαινόντων.

1986. Πικρὰ κολοκυνθὶς σπέρμα μὴ λιπέτω. — Ὅτι οὐ δεῖ ζῆν τὰ τῶν κακῶν τέκνα.

1988. Πίσσα ναυπηγῶν κακ' ἐλέγχεα πάντα καλύπτει. — Ἐπὶ τῶν πλαστὸν βίον χρωμένων καὶ μὴ ἐλεγχομένων.

1990. Πλακοῦς καθαρός. — Εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν ὑπόπτων.

1991. Πλακοῦς οὗτος καὶ κρητὴρ ὅλον μ' ἐτέλεσε γυμνόν. — Ἐπὶ τῶν διὰ τρυφὴν πενομένων.

1996. [59 β] Πλείω τὰ ἄδικα τῶν δικαίων. — Ἐπὶ τῶν συκοφαντουμένων.

2000. Ποδὸς καθέδρας πεσόντος, πύξινος ἄλλος. — Ἐπὶ τινων μεθισταμένων, κρειττόνων δ' ἀντικαθισταμένων.

2001. Πόθεν οὗτος ὁ ἀκρέμων; ἀπὸ τούτου τοῦ δρυός. — Ἐπὶ τῶν τοὺς οἰκείους μιμουμένων γονεῖς.

2002. «Ποῖ γῆς, αἶξ; — Εἰς Πόλιν, ἔφη. — Καὶ πρόσω ἴθι ἡμῶν ἐώντων». — Ἐπὶ τῶν τοὺς ἄλλους βιαίως κωλυόντων.

2003. Ποίει καλὸν καὶ ἐν ὕδατι ῥίπτε. — Ἐπὶ τοῦ δεῖν καὶ τοὺς ἀχαρίστους εὐεργετεῖν.

1964. Βλ. φτώχεια 27.
1973. Βλ. χρέος 12.
1976. Βλ. μωρὸς 163.
1981. Βλ. δέρνω 25.
1984. Βλ. πολυτεχνίτης 8. Χ. ἐν ἀνίᾳ π.
1986. Βλ. κολοκύθα 4.
1988. Βλ. πίσσα 1.
1990 Βλ. καθαρὸς 12.
1991. Βλ. πίττα 38.
1996. Βλ. ἄδικο 6
2000. Βλ. σκαμνὶ 3.
2001. Βλ. κλωνάρι 2. Χ μιμουμένους.
2002. Βλ. πηγαίνω 59.
2003. Βλ. καλὸ 19.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

2004. Ποίησόν με προνοεῖν, καὶ ποιήσω σε πλουτεῖν — Ἐπὶ τῶν μὴ ἐνδεχομένων γενέσθαι.

2008. Ποιμὴν ἄρχων γενόμενος, προβατείου ὀσμῆς ὄζει. — Ἐπὶ τῶν παρ' ἀξίαν τιμωμένων.

2009. Ποιμήν ἐστι, τυρὸν φέρει, ἀλλ' οὐκ εἶδε δι' ἔτους. — Ἐπὶ τῶν εὐπορεῖν ὑποπτευομένων, ἀτυχούντων δέ.

2030. [φ. 60β] Πολλοὶ τεθνηκότες ἐπὶ προσκεφαλῆς ἀρρώστου. — Ὅτι πολλοὶ ὑγιαίνοντες προαποθνήσκουσι τῶν νοσούντων.

2050. Πρὸ ποταμῶν ἀναστέλλει τὰ ἱμάτια. — Ἐπὶ τῶν τοὺς καιροὺς προλαμβανόντων.

2054. Πρόβατα ὁ ἔχων ἔχει αὐτά, ὁ δὲ βόσκων ἐσθίει. — Ἐπὶ τῶν περιουσίαν ἄλλων καταναλισκόντων.

2056. Προβάτοις μὲν λύκον, ἀμπέλοις δὲ κύνα. — Ἐπὶ τῶν κακοὺς ἐπιστάτας τοῖς πράγμασι τιθεμένων.

2058. Πρόβατον ὑστεροῦν ποίμνης θήραμα λύκου. — Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῆς κοινότητος σχιζομένων.

2067. [φ. 61β] Πρὸς δύο τέμνε φίλε τὴν ἐλαίαν. — Ἐπὶ τῶν κατὰ κόρων ἐσθιόντων τι.

2070. Προσκυνοῦσαν κεφαλὴν οὐ τέμνουσιν. — Ἐπὶ τῶν εὐπειθῶν.

2081. [φ. 62 α] Πρωκτὸν μικρὸν οὐκ ἔτυψας, μέγαν μὴ ἀπείλει. — Ὅτι παιδιόθεν δεῖ παιδεύειν τὰ τέκνα.

2087. Πτωχὸς μὲν ὃ δύναται, πλούσιος δ' ὃ βούλεται. — Ὅτι τῷ πλουσίῳ πάντα εὐχερῆ.

2090. Πτωχοῦ πλουτοῦντος ὁ θάνατος πάρεισι. — Ὅτι ἄστατος ἡ παροῦσα ζωή.

2093. Πυγμῇ μάχαιραν παίεις. — Ἐπὶ τῶν μεγίστην ὑφισταμένων ζημίαν, μὴ δυναμένων δέ τι ποιῆσαι.

2004. Βλ. προφήτης 6. 2008. Βλ. βλάχος 12.
2009. Βλ. βλάχος 3. Χειρ. οἶδε δι' ἔ 2030. Βλ. ἄρρωστος 9.
2050. Βλ. πρὶν 17. Ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται καὶ εἰς τρεῖς ὁμοίας ἀρχαίας παρ.
2054. Βλ. ἔχω 131. 2056. Βλ. λύκος 6.
2058. Βλ. πρόβατο 13. ?067 Βλ. ἐλιὰ 11.
2070. Βλ. κεφάλι 46. 2081. Βλ. μικρὸς 17.
?087. Βλ φτωχὸς 154. 2090. Βλ. φτωχὸς 100. 2093. Βλ. γροθιὰ 3.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

2100. [φ. 62β] Πῦρ ἐγγὺς καλάμης οὐκ ἀσφαλές. — Ἐπὶ τοῦ μὴ δεῖν τοὺς νέους γυναιξὶ συνοικεῖν.

2108. Πωλοῦντός μου οὐκ ἠγόραζες. — Ἐπὶ τῶν παρὰ καιρὸν ἐρωτώντων.

2122. [φ. 63α] Σάββατον κυριακὴ γειτνιῶσα ἑορτή. — Ἐπὶ τοῦ μετ' ὀλίγον γενησομένου.

2131. [φ. 63β] Σεμνείου καλῶς σχόντος, καλόγηροι πλεῖστοι. — Ἐπὶ τῶν ἀπὸ δεσποτῶν διδρασκόντων· σεμνεῖον δὲ τὸ μοναστήριον.

2132. Σήμερον ἐπορεύθη, αὔριον δὲ πόσας ἔχεις; — Ἐπὶ τῶν τινος ἔργου ἀρχομένων, εὐθὺς δὲ περὶ τοῦ τέλους σκοπούντων.

2137. Σίτου σπαρέντος κριθὴ ἔφυ. — Ἐπὶ τῶν καλῶς λεγόντων, τῶν δὲ λόγων κακῶς ἐκβαινόντων.

2152 [φ. 64 α]. Σοὶ λέγω, πενθερά, ἡ δὲ νύμφη ἀκουέτω. — Ἐπὶ τῶν δι' ἄλλων προσώπων ἄλλους νουθετούντων.

2153. Σοῦ ἀπιόντος, ἐγὼ ἐπανῆλθον. — Ἐπὶ τῶν προπεπαιδευμένων.

2159. [φ. 64β] «Στάζει σου ἡ ῥίς, γαμβρέ. — Ἀπὸ τοῦ χειμῶνος, ἔφη. — Οἶδά σε καὶ τοῦ θέρους». — Ἐπὶ τῶν ἀνεπιτηδείων καὶ αἰσχρῶς βιούντων.

2161. Στεῖρον ἀγρὸν μὴ σπείρειν. — Αἰνιγματωδῶς τοὺς ἀρσενοκοίτας ἐλέγχει· δύναται μέντοι καὶ ἀντὶ τοῦ μὴ δίδασκε τοὺς ἀπαιδεύτους.

2162. Στεναγμῷ δειπνεῖν, κλαυθμῷ ἀριστᾶν. — Ἐπὶ τῶν τινὶ ἀρωμένων.

2180. [φ. 65 α]. Σὺ μὲν κακὰ δράγματα, ὁ δὲ κακὰς ἀμάλλας. — Ἐπὶ τῶν μηδὲν τελεσφορούντων.

2185. Συντείνει σοι ὁ τόπος καὶ φαίνῃ ἀνδρεῖος. — Ὁμοίᾳ τῇ Γαλῇ γραΐ.

2100. Βλ. φωτιὰ 10. 2108. Βλ. ἀγοράζω 18.
2122. Βλ. κυριακὴ 15. 2131. Βλ. μοναστῆρι 6.
2132. Βλ. σήμερα 8. 2137. Βλ. σπέρνω 11.
2152. Βλ. λέγω 41. 2153. Βλ. γυρίζω 14.
2159. Βλ. ξέρω 100. 2161. Βλ. σπέρνω 31.
2162. Βλ. ἀναστενάζω 1. 2180 Βλ. κακὸς 24. 2185. Βλ. ἀνδρειωμένος 3.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

2187. [φ. 65 β]. Σύντομος ψαλμὸς ἀλληλούια. — Ἐπὶ τῶν συντόμως ἀποφαινομένων.

2198. [φ. 66 α] Τὰ ἐν χερσὶ κρατούμενα μείζονά ἐστι τῶν προσδοκωμένων.

2204. Ταμίας φειδωλός, ἄριστος οἰκονόμος. — Ἐπὶ τῶν μετὰ φειδοῦς οἰκονομούντων.

2224. [φ. 67 α] Τέθνηκεν ἡ πενθερά μου, ἐπλατύνθη μου γωνία. — Ἐπὶ τῶν ἀπό τινος φευκτοῦ ἀπαλλαττομένων.

2241 [φ. 67 β] Τῇ ἐφέσει τοῦ βοὸς λείχει λύκος τὸν ζυγόν. — Ἐπὶ τῶν δι' ἄλλο τι κολακευόντων τινά.

2255. [φ. 68 α] Τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ὁ μὴ ἐπαινῶν καλυπτέσθω ὑπ' αὐτῆς. — Ἐπὶ τῶν τὰ οἰκεῖα ἀποσεμνυνόντων.

2261. Τῆς καλῆς ὀπώρας ἡ ὗς ἀπολαύει. — Ἐπὶ μοχθηρῶν εὐπορούντων.

2265. [φ. 68 β] Τί εἰ οὐρανὸς ἐμπέσῃ; — Ἐπὶ τῶν ἐν ἀσφαλεστάτοις πράγμασι γελοιωδῶς δειλιώντων.

2274. [φ. 69 α] Τίνι διδοῦσι καὶ οὐ λαμβάνει; τίνα δέρουσι καὶ οὐ φεύγει; — Ἐπὶ τῶν τὰ συμφέροντα δεχομένων.

2275. Τίνι τυφλῷ μισητὴ ὄψις; — Ὅτι πάντες τὴν εὐτυχίαν στέργουσιν.

2280. Τίς ἐν χερσὶ μέλι ἔχων, οὐ λείχει τὰ δάκτυλα; — Ἐπὶ τῶν ὧν ἔχουσι ἀπολαμβανόντων.

2282. Τί σοι λέγω, τί μοι λέγεις; — Ἐπὶ τῶν μὴ ὁμονοούντων· καὶ ἐπὶ τῶν ταὐτὰ λεγόντων.

2294. [φ. 69 β] Τὸ εὔωνον κρέας οἱ κύνες ἐσθίουσιν. — Ἐπὶ τῶν τὰ εὐτελῆ ὄψα διὰ φειδωλίαν ὠνουμένων.

2295. Τὸ ἴδιον ἑκάστῳ ὡραῖον. — Ἐπὶ τῶν φιλαύτων.

2187. Βλ. κοντὸς 17. 2198. Βλ. χέρι 79. Ἐκ τοῦ Ἀποστ. 1506.
2204. Βλ. ἀκριβὸς 9. 2224. Βλ. πεθαίνω 6.
2241. Βλ. πόνος 2. Χειρ. τὴν συγόν. 2255. Βλ. παινεύω 8.
2261. Βλ. τρώγω 275. 2265. Βλ. οὐρανὸς 2.
2274. Βλ. δίνω 97. 2275 Βλ. θέλω 117.
2280. Βλ. μέλι 51. 2282. Βλ. λέγω 174.
2294. Βλ. φτηνὸς 7. 2295. Βλ. δικός μου 35.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

2296. Τοιούτῳ ξύλῳ ἐντυχών, ἐνταυθὶ διημερεύσει.— Ἐπὶ τῶν εἰς κίνδυνον πιπτόντων· πτηνόν τι ἐν παγίδι ληφθέν, ἔφη.

2298. Τοῖς κακοῖς πάντες χρεῶσται. — Πάντες γὰρ ἀδικοῦσι.

2299. Τοῖς κακοῖς τρὶς κακά. — Ὅτι τοῖς κακοῖς πολλὰ τὰ ἐπακολουθοῦντα κακά.

2303. Τοῖχος ὠτία, πεδίον ὄμματα ἔχει. — Ἐπὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰ κρύφια ἐκφαίνειν.

2308 [φ. 70 α] Τὸ κρέας αὐτῶν, οὐ βράσσει μιᾷ χύτρᾳ. — Ἐπὶ τῶν ἀσυμφώνων.

2309. Τὸ κρέας μετὰ τῶν ὀστέων πωλεῖται. — Ἐπὶ τῶν τὰ καλὰ ὤνια ἐκλεγόντων.

2310 Τὸ κρυπτὸν ἄκρυπτον. — Ὅτι οὐδὲν κρυπτόν, ὃ μὴ φανερωθήσεται.

2313. Τὸ μὲν ὕδωρ ἠρεμεῖ, οἱ δὲ ἐχθροὶ οὐδόλως. — Ἐπὶ τῶν ἀεὶ ἐπιβουλευόντων.

2325. [φ. 70 β] Τὸν τόκον καὶ τὸ κεφάλαιον ἐκτίνειν. — Ἐπὶ τῶν βραδέως μὲν κολαζομένων ἢ κολαζόντων, βαρέως δέ.

2329 Τὸ πολλάκις παίζειν ἄγει τὸ πολλάκις παίειν. — Τῷ γὰρ πολλάκις ἀτακτοῦντι ἕπεται τὸ τύπτεσθαι πολλάκις.

2330. Τὸ πολὺ κύρι' ἐλέησον καὶ ἁγίοις φορτικόν. — Ἐπὶ τῶν κατακόρως γινομένων.

2332. Τὸ σκαμβὸν ξύλον οὐδέποτε ὀρθόν. — Ἐπὶ τῶν ἀδιορθώτων.

2333. Τὸ σκαμβὸν ξύλον τὸ πῦρ ἰθύνει. — Ἐπὶ τῶν διὰ παιδείας διορθουμένων.

2335. Τοσοῦτον γραῦς τῷ βεβρεγμένῳ, ὅσον καὶ τῷ βεβαμένῳ. — Ἐπὶ τῶν ἀδιαφόρων.

2296. Βλ. ξύλο 30. 2298. Βλ. κακὸς 43.
2299. Βλ. κακὸς 44. Βλ. Ἀποστολ. 1589. 2303 Βλ. αὐτὶ 36.
2308. Βλ. βράζω 11. 2309. Βλ. κόκκαλο 13.
2310. Βλ. κρυφὸ 15α. 2313. Βλ. ἐχτρὸς 14.
2325. Βλ. διάφορο 2. 2329. Βλ. παίζω 30.
2330. Βλ. πολὺς 82. Χειρ. φορτοτικόν.
2332. Βλ. σκαμβὸς 1. Ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 1585. Βλ. καὶ Μακάρ. 669.
2333. Βλ. στραβὸς 91. 2335. Βλ. γριὰ 101.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

2338. Τὸ ταχὺ καὶ χάριν ἔχει. — Ἐπὶ τῶν διὰ τάχους γινομένων.

2340 [Φ. 71α] Τὸ τετυγμένον οὐκ ἄτυκτον. — Ἐπὶ τῶν μὴ ἄλλως ἐνδεχομένων γενέσθαι. Ὁμοία τῇ, ὄρνις ἀπιὼν.

2345. Τοῦ πατρὸς ἐστὶ τὸ παιδίον. — Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῶν πατρῴων ἐπιτηδευμάτων γνωριζομένων.

2346. Τὸ ὑπόδημα πρὸς τὸν πόδα, οὐ τὸν πόδα πρὸς τὸ ὑπόδημα προσαρμόζειν δεῖ. — Ἐπὶ τῶν παραλόγως τι ποιούντων.

2359 [φ. 71β] Τρέχε λίπος στέατι. — Ἐπὶ τῶν κέρδος τι ἐπὶ κέρδει λαμβανόντων.

2366. [φ. 72α] Τρίχα σχίζει, καὶ χαλινὸν ἐντίθησι ψύλλῃ. — Ἐπὶ τοῦ ἀγχίνου καὶ λίαν ἐπιτηδείου.

2368. Τροχάλοις ἅπαντες, σὺ δὲ λίθοις. — Ἐπὶ τῶν ὑπὸ πάντων πολεμουμένων.

2369. Τυρὸς καλὸς ἐν κυνέῃ. — Ἐπὶ τῶν χάριν τινα ἐχόντων, γνώμην δὲ κακήν.

2372. Τυφλοῦ βελόνην ἐν ἀχυρῶνι ζητοῦντος, κωφός τις ἔφη, οὐκ ἀκούει τοῦ κτύπου.

2376. Τῷ καλῶς ἀποδιδόντι ἕκαστος καλῶς δανείζει.

2377. Τῷ κυνὶ τὰ πίτυρα φυρῶσιν. — Ἐπὶ τῶν ματαίως τι ἐλπιζόντων.

2378. Τῷ μὲν στόματι λόγον, ταῖς δὲ χερσὶ νάρκην ἔχε. — Ἐπὶ τῶν ταῖς χερσὶ ἀκρατῶν.

2381. Τῶν ποδῶν ὁ φειδόμενος ἀποστερεῖ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ. — Ἐπὶ τῶν δι' ὀκνηρίαν πτωχευόντων.

2383. [φ. 72 β] Τῷ πολλά σοι κλάσματα ἐπαγγέλλοντι ἄρτων μικρὰν ἑτοίμαζε πήραν. — Ὅτι οὐ δεῖ πιστεύειν τοῖς πολλὰ ὑπισχνουμένοις.

2338. Βλ. γοργὸς 1. Πρβλ. Αἰσώπου κωμῳδ. 20. 2340. Βλ. γίνομαι 25
2345. Βλ. πατέρας 13. 14 (Ἀποστολ. 1579). 2346. Βλ. ποδι 32.
2359. Βλ. παστὸ 5. 2366. Βλ. τρίχα 24. Χειρ. ἐκτίθησι ψύλλῃ.
2368. Βλ. ὅλος 10. Χειρ. οὐδὲ λίθοις. 2369. Βλ. σκύλινος 3.
2372. Βλ. τυφλὸς 18. 2376. Βλ. δανείζομαι 15.
2377. Βλ. ἀναδεύω 1. 2378. Βλ. χέρι 34.
2381. Βλ. πόδι 16. 27. 2383. Βλ. τάζω 24 α.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

2385. Τῷ τὰ οἰκεῖα φυλάττοντι ἱμάτια, πάρεισι τὰ ἡμίση. — Ἐπὶ τῶν οἰκείων ἐπιμελουμένων.

2386. Τῷ φρονίμῳ σήμαινε· τῷ δ' ἀγροίκῳ σύριττε. — Ἐπὶ τῶν εὐκόλως νοούντων καὶ μή.

2387. Ὕβρις ἔρωτας ἔλυσεν. — Ἐπὶ τῶν διὰ τὰς ὕβρεις τὴν φιλίαν διαλυόντων.

2391. Ὕδατος κοπέντος ἠρεμεῖ ὁ μύλος.

2392. Ὕδατος χωρὶς ὁ μῦλος οὐκ ἀλέθει. — Ἐπὶ τῶν δι' ἔλλειψιν ἀναγκαίων μηδὲν τελούντων.

2395. Ὑδρία πολλάκις εἰς φρέαρ ἀπιοῦσα, ἐσθ' ὅτε οὐκ ἐπάνεισι. — Ἐπὶ τῶν μὴ ἀεὶ εὐτυχούντων.

2398. Ὕδωρ ἐνταὐτῷ διαμένον ὄζει. — Ἐπὶ τῶν διὰ πολυκαιρίαν ἀτιμαζομένων.

2419. [φ. 73 β] Ὑπόδημα ἐγχώριον, ἔστω καὶ πεπαλαιωμένον. — Ἐπὶ τῶν τοῖς ἰδίοις ἀρεσκομένων καὶ εὐτελέσιν οὖσιν.

2421. Ὑπὸ θεοῦ ἐστὶ καὶ τὸ βίαιον. — Ὅτι πολλάκις λυσιτελεῖ καὶ τὸ βίαιον.

2423. Ὑπόσχεσις μακρά, πρᾶξις δὲ σμικρά. — Ὁμοία τῇ, χρυσᾶ ὄρη.

2424. Ὑπὸ τὸν δάκτυλον αὐτοῦ ὁ κρυπτόμενος, ἅπας δῆλος. — Ἐπὶ τῶν λίαν φανερῶν.

2426. Ὑς ἐν σάκκῳ. — Ἐπὶ ἀδήλων συναλλαγμάτων.

2428. Ὑφορᾷ με ὡς ὁ λύκος τὴν σελήνην. — Διὰ τὸ φαίνειν καὶ μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ ἁρπάζειν τὰ πρόβατα.

2429. Φακῇ ἐγκέχυται τοὔλαιον. — Ἐπὶ τῶν ἐπὶ μικραῖς ζημίαις εἰρωνευομένων.

2430. Φακὴ πιεζομένη ἔψεται. — Ἐπὶ τῶν βιαίως τι ποιούντων.

2385. Βλ. φυλάγω 15. 2386. Βλ. φρόνιμος 33.
2387. Βλ. βρισιὰ 2. Βλ. καὶ Αἰσώπ. κωμ, 25. 2391. Βλ. μύλος 18.
2392. Βλ. μύλος 33. Ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν προηγουμένην.
2395. Βλ. πηγαίνω 57. πολλάκις 1. 2398. Βλ. νερὸ 62.
2419. Βλ. τόπος 30. 2421. Βλ. στανιὸ 2. Χειρ. λυσιτελεῖς.
2423. Βλ. ὑπόσχεση 2. 2424. Βλ. κρύβω 27.
2426. Βλ. σακκὶ 9. 2428. Βλ. κυττάζω 5.
2429. Βλ. χύνω 6. 2430. Βλ. φακὴ 15.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

2435 [φ. 74 α] Φειδωλὸς καὶ ψεύστης ταχέως συμφωνοῦσιν. — Ἐπὶ τῶν ὑπ' ἀλλήλων ἀπατωμένων.

2436. Φειδωλοῦ μήτηρ ἐν ἀγορᾷ πωλεῖται. — Ὅτι ἐν ἀγορᾷ εὐκόλως αἱ συμβάσεις τελοῦνται.

2437. Φειδωλοῦ περιουσία ἐν χερσὶ ταῖς τοῦ ἀσώτου. — Ἐπὶ τῶν κακῶς δαπανώντων ἑτέρου περιουσίαν.

2440. Φέρω μίτον τῆς μηλωτῆς σου χάριν. — Ἐπὶ τῶν πρὸς ἐκδίκησιν ἀπειλούντων· μίτος δὲ τὸ κοινῶς ῥάμμα.

2441. Φθονερὸν ἀεὶ τὸ ὄμματ᾽ ὧν γειτόνων.

2444. Φίλησόν με προσδοκᾶν χρεῦσαί σε λαβεῖν με. — Ἐπὶ τῶν σφαλερὰς ὑποσχέσεις διδόντων.

2445. Φίλοι μὲν ὦμεν, τὰ δὲ μαρσίπια μάχην ἀγέτω. — Ὅτι δεῖ ἄνευ ζημίας φιλεῖν ἀλλήλους.

2446. Φίλον ὁ ἔχων τὸν κριτήν, τὸν δυνάστην οὐ πτοεῖται. — Ὅμοια τῇ Γαλῇ γραΐ.

2449. Φίλος διὰ φίλον ἀλεκτορίδα μετὰ πτερῶν ἐσθίει. — Ἐπὶ τῶν παρὰ λόγον τι διὰ φιλίαν πραττόντων.

2450. Φίλος ἐν ἀνάγκῃ μου, ἐχθρὸς δ' ἐν τῇ χαρᾷ μου. — Ὅτι δεῖ τῶν ἀτυχημάτων τοῖς φίλοις συγκοινωνεῖν.

2459. [φ. 74β] Φρονίμων ἔργα γενειάσι σοφῶν γνωστά. — Ἐπὶ φρονίμων τὴν ἰδίαν κρυπτόντων βουλήν.

2464. Φύσις φύσιν, μῦν δὲ γαλῆ διώκει. — Ἐπὶ φυσικῶν ἐπιτηδευμάτων.

2474. [φ. 75 α] Χαλκεῖς πάντες γένος ἕν. — Ἐπὶ τῶν ἀλλήλους οἰκειοποιουμένων.

2482. [φ. 75β] Χάρων εἴσοδον μὲν ἔχει, ἔξοδον δ' οὔ. — Ἐπὶ τῶν ἀμεταβλήτων.

2435. Βλ. ἀκριβὸς 8. 2436. Βλ. ἀκριβὸς 26.
2437. Βλ. ἀκριβὸς 27. 2440. Βλ ῥάμμα 3.
2441. Βλ. γείτονας 23. 2444. Βλ. φιλῶ 19.
2445. Βλ. φίλος 98. 2446. Βλ. κατὴς 8. Βλ. καὶ ἀνωτέρω ἀρ. 495 α.
2449. Βλ. φίλος 105 α Χειρ. ἀλεκτρίδα. 2450. Βλ. φίλος 94.
2459. Βλ. γένεια 39. 2464. Βλ. φύση 2.
2474 Βλ. γενιὰ 11. Χειρ. Χαλκεῖαι πᾶντες. 2482 Βλ. Χάρος 13.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

2490. Χεὶρ ὑπὸ δίκης τμηθεῖσα οὐκ ἀλγεῖ. — Ὅτι τῷ δικαίῳ οὐδεὶς ἀντιτείνει.

2493. [φ. 76 α] Χελώνῃ ὁ δηχθεὶς μὴ ἰαθήτω. — Ἐπὶ τῶν ἡττόνων ὀλιγωρούντων· τῇ γὰρ χελώνῃ μυιῶν οὐ μέλει, τὸ ὀστρακῶδες ἐχούσῃ περίβλημα.

2495. Χἡμεῖς πονηροί, ἀλλ' ὑμεῖς ὑπὲρ ἡμᾶς. — Ἐπὶ πανούργων ἀπατωμένων ὑφ' ἑτέρων ὁμοίων.

2498. Χίλιαι νύμφαι τῷ νυμφίῳ, καὶ τῇ νύμφῃ οἱ νυμφίοι. — Ἐπὶ τῶν πολλὰ ἐκλεγόντων, ἓν δὲ κερδαινόντων.

2500. Χλωρὸν ὂν ἐμαράνθη. — Ἐπὶ κλεπτομένων, ἢ ἄλλως πῶς κρυπτομένων.

2515 [φ. 76 β] Χωλοὶ καὶ τυφλοὶ τῷ πανοικτίρμονι πάντες. — Ἐπὶ τῶν τοὺς πάντας εὐεργετούντων.

2516. Χώρα βάλλει ἱερέα, χώρα τοῦτο⟨ν⟩ ἐξωθεῖ. — Ὅτι ἡ ἐξουσία ἐπὶ τῆς κοινότητός ἐστι.

2533. [φ. 77 β] Ψωμόν με τὸν κορένοντα μακρόθεν γινώσκω. — Ἐπὶ τῶν τὰ ὠφελοῦντα προγινωσκόντων.

2534. Ψωμὸς ἐκχέει δάκρυα, ψωμὸς ἵστησιν αὖθις. — Ἐπὶ παίδων πεινώντων, διὸ καὶ κλαιόντων.

2535. Ὤδινεν ὄρος καὶ ἔτεκε μῦν. — Ἐπὶ τῶν μεγάλα λεγόντων, εἶτα ἀποτελούντων μικρά.

2540. Ὠὸν κολλῆεν ἢ Ὠὸν διερρωγὸς κολλᾷς. — Ἐπὶ τῶν εἰς γελοιώδη ματαιοπονούντων.

2544. Ὡς ἠγόρασα πωλῶ. — Ἐπὶ τῶν ὡς ἀκούουσι λεγόντων.

2546. Ὡς ὀλυρίτης ἄρτος διαχωρεῖ. — Ἐπὶ τῶν ἀκλήτως εἰσερχομένων. Ἐν κριβάνῳ γὰρ τῷ αὐτοπύρῳ ἄρτῳ συνεψόμενος ὁ ὀλυρίτης προσκολλᾶται ἐκείνῳ καὶ διαμένει τεμάχιον τῷ αὐτοπύρῳ.

2490. Βλ. κρίση 3.

2493. Βλ. χελῶνα 6. Ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν προηγουμένην ταύτης ἀρχαίαν παρ. «Χελώνῃ μυιῶν οὐ μέλει».

2495. Βλ. πονηρὸς 3. 2498. Βλ. γαμπρὸς 68. 2500. Βλ. χλωρὸς 5.

2515 Βλ. ἅγιος Παντελεήμονας 1. Χειρ. τῷ πανοικτήμον πᾶντες. 2516. Βλ. χώρα 3.

2533. Βλ. ψωμὶ 22. 2534. Βλ. ψωμὶ 25. 2535. Βλ. ὄρος 2.

2540. Βλ. κολλῶ 11. Χειρ. Ὠὸν κολλήεις. 2544. Βλ. ἀγοράζω 12. Χειρ. ἀκούει.

2546. Βλ. παραχώνω 2.

НБ СНУ імені І. Мечникова

2553. [φ. 78 α] Ὦ τὸ ὀλίγον οὐχ ἱκανόν, τούτῳ γε οὐδὲν ἱκανόν. — Ἐπὶ τῶν τοῖς ὑπάρχουσι μὴ ἀρκουμένων.

[φ. 78 β΄.] Περὶ τῶν ταὐτοσημάντων ἀπὸ διαφόρων ἀρχομένων στοιχείων.

1.

Ἐπὶ τῶν ἀνοήτοις καὶ ἀδυνάτοις ἐπιχειρούντων.

9. Τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖν.

2.

[φ. 79α]. Ἐπὶ τῶν μάτην πονούντων.

15. Ὅσον βούλει μέλας νίπτου, οὐδὲ μελαγχρὸς ἐκμάσσου.
16. Σίδηρον τύπτεις ψυχρόν.
22. Ὕδατι τελεῖς ὀπάς.
26. Ὕδωρ ὑπέρῳ πλήττειν.
27. Κατὰ ψάμμου κτίζεις.
30. Ῥάπτε, διαρρήγνυε, ἀσχολίαν ὅπως ἄγῃς.

3.

[φ. 79 β] Ἐπὶ τῶν μάτην λαλούντων τοῖς μὴ ἐπαισθανομένοις.

4.

Ἐπὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐπὶ ταῖς τῶν θεῶν ἐλπίσι καθημένους ἀργεῖν.

5.

Ἐπὶ τῶν σκυθρωπῶν καὶ σιωπηλῶν.

2553. Βλ. ὀλίγος 7.

1. Τὰ πρῶτα 3 κεφάλαια τῶν ταὐτοσημάντων παροιμιῶν φέρουσιν ἐν τῷ χειρογράφῳ τὴν ἐπιγραφὴν σελὶς 1η, 2α, 3, τὰ δὲ λοιπὰ εἶναι ἁπλῶς ἠριθμημένα δι' ἀραβικῶν ψηφίων — Τὸ πρῶτον κεφάλαιον περιλαμβάνει 30 παροιμίας.

1, 9. Πρβλ. λαγὸς 35. 2. Περιλαμβάνει 30 παρ.
2, 15. Βλ. νίβω 30. Βλ. 4. 2, 16. Βλ. σίδερο 12. Χειρ. σίδηρηρον.
2, 22. Βλ. νερὸ 18. 2, 26. Βλ. νερὸ 30.
2, 27 Βλ. χτίζω 6 2. 30. Βλ. δουλειὰ 70.
3. Περιλαμβάνει 5 παρ. 4. Παροιμ. 3.
5. Παροιμ. 2.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

6.

Ἐπὶ τῶν ἀπὸ ἐλάττονος κακοῦ εἰς μεῖζον περιπιπτόντων.

3. Ἔτρεχέ τις μὴ βρεχθείη, καὶ εἰς βόθρον ἀπεπνίγη.

7.

Ἐπὶ τῶν ἀπὸ εὐγενῶν ἢ ἀγενῶν γονέων, ἀγενῶν ἢ εὐγενῶν γινομένων· ἢ ἐπὶ τῶν ἀπὸ σεμνῶν ἐπὶ τὰ ἄσεμνα ἡκόντων· ἢ τὸ ἀνάπαλιν.

7. [φ. 80α] Ἐκ ῥόδων ἄκανθα.
8. Ἐξ ἀκάνθης ῥόδον.

8.

Ἐπὶ τῶν ἐν ἐσχάτοις κινδύνοις ὄντων.

3. Ἐκ τριχὸς κρέμαται.

9.

Ἐπὶ τῶν ταῦτα διδόντων, οἷσι χαίρουσιν οἱ λαμβάνοντες.

10.

Ἐπὶ τῶν διὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν πάντας εἰς ἑαυτοὺς ἑλκόντων.

11.

Ἐπὶ τοῦ τὸν φεύγοντα μὴ ἀπ' εὐθείας τὴν φυγὴν ποιεῖσθαι, ἀλλ' εἰλεῖσθαι.

12.

Ἐπὶ τῶν τοῖς μεγάλοις τὰ μικρὰ φιλοτιμουμένων.

13.

Ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευόντων παίγνια, δι' ὧν εἰς γέλωτα κινήσουσι τοὺς ὁρῶντας ἢ ἀκούοντας.

14.

Ἐπὶ τῶν ἀχρήστους ἐμπορίας ἀγόντων ἔνθα πολὺ τοιοῦτον πλῆθος.

15.

Ἐπὶ τῶν ἰσχὺν ἐχόντων ἐν τῷ δικάζεσθαι.

16.

Ἐπι τῶν δυσκατορθώτων μέν, ἐπιμελείᾳ δὲ καὶ συνεχείᾳ πράξεως κατωρθωμένων.

6. Παροιμ. 4. 6, 3. Βλ. βρέχω 8. 7. Παροιμ. 11.
7, 7. 8. Βλ. ἀγκάθι 3. 8. Παροιμ. 4. 8, 3. Βλ. τρίχα 3.
9. Παροιμ. 3. 10. Παροιμ. 2. 11. Παροιμ. 2.
12. Παροιμ. 2. 13. Παροιμ. 2. 14. Παροιμ. 5. Χειρ. ἐμπορίων.
15. Παροιμ. 2. 16. Παροιμ. 2.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

17.

Ἐπὶ τῶν διπλοῦν νόημα ἐχόντων.

18.

Ἐπὶ τῶν ἀποτόμως οἰμώζειν τινὰ λεγόντων.

19.

Ἐπὶ τῶν πραοτάτων καὶ ἁπλουστάτων.

20.

Ἐπὶ τῶν καθ' ὑπερβολὴν γινομένων.

21.

Ἐπὶ τῶν ἀρετὴν ἀλόγως μετερχομένων.

1. [φ. 80 β]. Καλῶς μὲν τρέχουσιν, ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ.

22.

Ἐπὶ τῶν σχολαζόντων.

2. [φ. 81 α]. Ἐπὶ πασσάλῳ τὸ ξυστόν.

23.

Ἐπὶ τῶν εὐμεταβόλων.

24.

Ἐπὶ τῶν πεῖραν ἐχόντων οἷς προκαλοῦνται.

25.

Ἐπὶ τῶν ἀνωμάλως συμβαινόντων.

1. Ἅπαντ' ἀνώμαλα, ὁ δὲ γάμος τῇ τετράδι.
2. Τοῦ κακοῦ καιροῦ τὰ νέφη ἀλλεπάλληλα.

26.

Ἐπὶ τῶν παρὰ καιρὸν γινομένων

1. Ἐν καιρῷ οὐκ ἔβρεχεν, ἐν Μαΐῳ δ' ἔνιφε.
2. Μάθε, γέρον, γράμματα.
3. Πέρυσι μὲν ἐκάη, ἄρτι δ' ὄζει.

17. Παροιμ. 2. 18. Παροιμ. 2. 19. Παροιμ. 2.
20. Παροιμ. 2. 21. Παροιμ. 2. 21, 1. Βλ. τρέχω 11.
22. Παροιμ. 2. 22, 2. Βλ. ἀπὸ 24 καὶ ἀνωτέρω 300.
23. Παροιμ. 6. 24. Παροιμ. 3. 25. Παροιμ. 2.
25, 1 Βλ. γάμος 51. 25, 2. Βλ. νέφη 4. Χειρ. ἀνεπάλληλα.
26. Παροιμ. 3. 26, 1. Βλ. πρέπει 8. 26, 2. Βλ. μαθαίνω 53,
26, 3. Βλ. πέρσι 12.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

27.

Ἐπὶ τῶν παρὰ καιρὸν ὁμιλούντων.

1. Πέρυσιν ἀνέφερες, νῦν δέμοι λέγεις.

28.

Ἐπὶ τῶν ἀκαίρως τι πραττόντων.

3. Δείπνει, πενθερά, ἐλθὲ δέ σε φθειρίσω.
6. Μετὰ τὸν τρυγητὸν ἡ γραῦς πλέκει σφενδόνην.
7. Εἰ θέρους ὥραις ηὔλεις, χειμῶνος ὀρχοῦ.
8. Παῖς οὔπω φανεὶς Ἰωάννης ἐκλήθη.
10. Ἔριφοι τυφλοὶ σελήνης βόσκονται.

29.

Ἐπὶ τῶν τὰ τίμια τοῖς ἀναξίοις ἐπιδιδόντων.

30.

Ἐπὶ τῶν πάνυ παλαιῶν.

31.

Ἐπὶ τῶν ἐν γήρᾳ μὲν ὄντων ἢ δυστυχίαις, πολλῶν δὲ ἄμεινον ἐχόντων.

1. [φ. 81 β] Βούβαλος καὶ γηράσας αὖθις ἐν τιμῇ βοός.
3. Ψωριῶσα κάμηλος πολλῶν ὄνων ἀνατίθεται φορτία.
5. Γέρων ὄρνις νεοσσῶν πολλῶν κρείσσω⟨ν⟩.

32.

Ὅτι οὐ δεῖ τοῖς κρείττοσιν ἐξισοῦσθαι.

5. Κυάμους μὴ σπεῖρε τῷ κρείττονι.
7. Εἰς τὴν λεῖψιν τῶν ἀγγέλων καὶ ὁ Μάρδαρις ἄγγελος.
9. Μετὰ τῶν ἐμπόρων, καὶ ὁ τυμπανιστρίας ἀνήρ.

33.

[φ. 82α]. Ἐπὶ τῶν τοῖς ὁμοίοις προσομιλούντων.

27. Παροιμ. 2. 27, 1. Βλ. πέρσι 2. 28. Παροιμ. 13.
28, 3 Βλ. πεθερὰ 8. 28, 6 Βλ. ἀποτρυγῶ 1. 28, 7 Βλ. ψάλλω 8.
28, 8 Βλ. βλέπω 5. 28. 10 Βλ. τυφλὸς 15. 29 Παροιμ. 4.
30 Παροιμ. 9. 31 Παροιμ. 5. 31, 1. Βλ. γερνῶ 34.
31, 3. Βλ. καμήλα 17. 31, 5 Βλ. γεροντόκοττα 1. 32 Παροιμ. 11.
32, 5. Βλ. καλύτερος 9. 32, 7. Βλ λεῖψα 1. Πρβλ. Ἀποστλ 554. Πλανούδ. 225.
37, 9 Βλ. πραματευτὴς 9. 33. Παροιμ. 10.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

3. Ἡ μὲν βλοσυρὰ τὸ ἀρνίον, ἡ δὲ παραβλὼψ τὸ οἰκεῖον.
5. Βότρυς πρὸς βότρυν πεπαίνεται.
6. Ὅμοιον ὁμοίῳ δεῖ πλησιάζειν.
7. Ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον.
8. Ὑπερήδεται ἄφρονι ἄφρων.

34.

Ἐπὶ τῶν ἑαυτοὺς ἐξομοιούντων, οἷς ὁμιλοῦσιν

1. Ἂν χωλῷ παροικήσῃς ὑποσκάζειν μαθήσῃ.
2. Πηρῷ πάρεδρος πηρώσεως μέτοχος.
3. Οἴῳ διδασκάλῳ πάρει, τοιαδὴ καὶ μαθήσῃ.

35.

Ὅτι ἄλλων ἁμαρτανόντων, ἄλλοι τιμωροῦνται.

1. Ἵππου πταίοντος, σάγην δέρει.
2. Μάγειρος ἀδικήσας, αὐλητὴν λαβεῖν πληγάς.
4. Ὑφάντου πταίσαντος ἠπητὴς ἐτύφθη. — Ἠπητὴς δὲ ὁ ῥάπτης.

36.

Ἐπὶ τῶν ἀνόμοια κακῶς συγκρινόντων.

1. Ἄλλοι ὀφθαλμοὶ γλαυκός, ἕτεροι τοῦ λαγωοῦ.

37.

Ἐπὶ τῶν οἰκείας κηλῖδας ἑτέροις προσαπτόντων.

1. Αἰσχύνη ἐν ὁδῷ αἰσχύνει τοὺς ὁδίτας.
3. Γειτνιῶσα κυρία, δέξαι μου τοὔνομα.
4. Τὰ οἰκεῖα τοῖς πλησίον.

38.

Ἐπὶ τῶν διδασκόντων τινάς, ἃ οὗτοι σαφῶς γινώσκουσι.

33, 3. Βλ. βρίσκω 85. 35, 5. Βλ. ῥῶγα 4 ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 405.
33, 6. 7. Βλ. ὅμοιος 8. 33, 8. Βλ. μωρὸς 133 34. Παροιμ. 3. Χειρ. ἑαυτοῖς.
34. 1 Βλ. μαθαίνω 122. Βλ. καὶ Αἰσώπ. κωμῳδ. 33.
34, 2. Πρβλ. στραβὸς 45. 34, 3. Βλ. μαθαίνω 67. 35. Παροιμ. 4.
35, 1. Βλ. δέρνω 35. Χειρ. πάγην δέρει. 35, 2. 4 Βλ. δέρνω 37.
36. Παροιμ. 3. 36, 1. Βλ. ἄλλος 62. 37. Παροιμ. 4.
37, 1. Βλ. πομπὴ 16. 37, 3. Βλ. ὄνομα 17.
37, Βλ. 4. δικός μου 36. 38. Παροιμ. 2.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

39.

[φ. 82 δ]. Ἐπὶ τῶν φιλίας παλαιᾶς ἀμνημονούντων.

3. Νέων φίλων εὐπορῶν παλαιῶν μὴ ἐπιλανθάνου.

40.

Ἐπὶ τῶν ὑπόπτων καὶ δεδιότων μὴ καταληφθῶσι.

1. Ἐγεύσατό τις τοῦ μέλιτος; ὁ τὴν μυῖαν ἐν σκιαδίῳ φέρων.

41.

Ἐπὶ τῶν ἀκαταληψίαν ὑποκρινομένων.

1. Τύμπανά που κρουόμενα.
2. Εἰς τὸ πέραν ὕει.

42.

Ἐπὶ τῶν ἀσύμφωνα λεγόντων

1. «Χαίροις, φίλε. — Κυάμους σπείρω».
3. Ἐγὼ σκόροδά σοι λέγω, σὺ δὲ κρόμμυα ἀποκρίνῃ.

43.

Ἐπὶ τῶν ἀναστροφὴν σημαινόντων πραγμάτων, παρὰ τὸ προσῆκον.

5. Τρεῖς ᾄδουσι, δύο δὲ χορεύουσι.
7. Ἡ κύων ὑπερέβη τὸν λαγωόν.

44.

Ἐπὶ τῶν πολλὰ μὲν ἅμα ζητούντων λαβεῖν, μηδὲν δὲ καρπουμένων.

1. Δύο πτῶκας ὁ διώκων οὐδέτερον καταλαμβάνει.
2. Πέπονες δύο οὐ φέρονται ὑπὸ μάλης.
4. Ὁ πολλὰ φαγεῖν λιχνεύων, μυίας τρώγει.
5. Βοῦν χανὼν λαβεῖν, μυῖαν ἔσχε.

39. Παροιμ. 3. 39, 3. Βλ. φίλος 33. 40. Παροιμ. 2.
40, 1. Βλ. μῦγα 30. 41. Παροιμ. 4. 41, 1. Βλ. κάπου 1.
41, 2. Βλ. βρέχω 47. 42. Παροιμ. 4. 42, 1. Βλ. σπέρνω 42.
42, 3. Βλ. σκόρδο 5. Ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 548α. 1708. 43 Παροιμ. 7.
43, 5 Βλ. τρεῖς 13. 43, 7. Βλ. περνῶ 14. 44. Παροιμ. 7.
44, 1 Βλ δύο. 45. Ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 1133. 44, 2 Βλ. δύο 37.
44, 4 Βλ. χάφτω 6. 44, 5 Βλ. χάφτω 3. Χειρ. Βοῦν χακόν.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

45.

[φ. 83 α] Ἐπὶ τῶν ὑπὸ πάντων καταφρονουμένων.

2. Καὶ φίλοι μοι ἐχθροί, καὶ οἰκεῖοί μοι ξένοι.

46.

Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῶν εὐεργετουμένων βλαπτομένων

1. Κύων ἐμοὶ λύκῳ διάκονος.
2. Κύων τῷ πτωχῷ βοηθῶν.
3. Θρέψον λύκον χειμῶνος, φαγεῖν σε θέρους.
4. Κακὴν χώραν μὴ εὐποίει.
5. Λίθοις με βάλλοις τοῖς ἐμοῖς.
6. Κακὸν ποίει καλόν, ἵν' ἔχῃς κακόν.
8. Ξένον ὁ ἔχων δεσπότην ἔχει.
9. Ξένον φυλάττων, λύκον φυλάττεις.
10. Μηδ' ἀγαθὸν ποιήσῃς, μηδὲ κακὸν ἀκούσῃς.
11. Ποίει καλῶς, ἀκοῦσαι κακῶς.
12. Ἐδιδαξά σε κυβιστᾶν καὶ σὺ βυθίσειν με ζητεῖς. — Κυβιστᾶν δὲ τὸ κολυμβᾶν.
13. Ἀνάστα, λύκε, φαγεῖν δεσπότην.

47.

Ὅτι τοῖς χρείαν ἔχουσι δεῖ φροντίζειν.

2. Ὁ ἄμπελον ἔχων βαλέτω ἐργά⟨τας⟩.
3. Ὁ τὴν γενειάδα ἔχων φέρει καὶ τὸ κτένιον.

48.

Ἐπὶ τῶν τοὺς ὁμοτέχνους λοιδορούντων.

49.

Ἐπὶ ἀμαθῶν καὶ διὰ τοῦτο ἀφώνων.

45 Παροιμ. 2. 45, 2 Βλ. φίλος 52. 46 Παροιμ. 13.
46, 1 Βλ. σκύλος 19. 46, 2 Βλ. κύων 2. 46, 3 Βλ. θρέφω 5.
46, 4 Πρβλ. καλὸ 22. 46, 5 Βλ. βαρῶ 22. 46, 6 Βλ. καλὸ 24.
46, 8 Βλ. ξένος 143. Χειρ. Ξένων. 46, 9 Πρβλ. ξένος 78. Χειρ. Ξένων-λύκος.
46, 10 Βλ. καλὸ 40α 46, 11 Βλ. καλὸ 21. 46. 12. Βλ. μαθαίνω 109,
46, 13. Βλ. ἀφέντης 30 α. 47 Παροιμ. 5. 47, 2 Βλ. ἔχω 140.
47, 3 Βλ. γένεια 21. 48 Παροιμ. 2. 49. Παροιμ. 4.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

50.

Ὅτι ἕκαστον ἔθνος ἦθος ἴδιον ἔχει.

1. Κατὰ χώραν καὶ τὸ ἔθος.
2. Νόμος καὶ χώρα.

51.

Ἐπὶ τῶν πρότερον μὲν μεγίστων, ὕστερον δὲ μικρῶν καὶ ἐμφόβων φαινομένων.

52.

Ὅτι δεῖ περὶ τῶν ἀναγκαίων προνοεῖσθαι.

2. Τῶν φρονίμων οἱ παῖδες πρὸ τῆς πείνης τὰ ὄψα.

53.

Ἐπὶ τῶν κακῷ τὸν κακὸν ἐκκρουόντων.

54.

[φ. 83 δ] Ἐπὶ τῶν πειρωμένων κακῷ τὸ κακὸν ἰᾶσθαι.

1. Κακῷ τὸ κακὸν θεραπεύειν.

55.

Ἐπὶ τοῦ δεῖν τὸν μετερχόμενον καὶ ἐσκεμμένως καὶ μὴ ὡς ἔτυχε πράττειν.

1. Βραδέως ἐλθέ, μετ' ἀλφίτων δέ.

56.

Ἐπὶ τῶν ἀπαιδεύτων, ἑτέρους νουθετούντων.

3. Νεοσσὸς ὄρνιν διδάσκει.
4. Τυφλὸς τυφλῷ ὁδηγός.

57.

Ἐπὶ τῶν εὐχερείας πραγμάτων τυγχανόντων.

1. Εὗρεν ὁ χωλὸς κατάντη.
2. Χωλὸς ἐπὶ πρανοῦς.

50. Παροιμ. 2. 50, 1. Βλ. τόπος 21.
50, 2 Βλ. νόμος 3. Ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 1214 α. Σουίδ. λ. 51. Παροιμ. 2.
52. Παροιμ. 2. 52, 2 Βλ. πρὶν 23. 53 Παροιμ. 3.
54. Παροιμ. 2. 54, 1 Βλ. κακὸ 18. 55. Παροιμ. 3
55, 1. Βλ. ἀργῶ 6. 56 Παροιμ. 6. 56. 3. Βλ. ὁρμηνεύω 8.
56, 4. Βλ. στραβὸς 50. 57. Παροιμ. 2.
57, 1. 2. Βλ. κατήφορος 2. Χειρ. κρετάντη.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

58.

Ὅτι τοῖς ἀθώοις οὐδὲν ἐπέρχεται κακόν

1. Οὐρανὸς αἴθριος ἀστραπὴν οὐ πτοεῖται.
2. Οἱ μέλιτος ἄγευστοι κοιλοπονίας ἐκτός.

59.

Ἐπὶ τῶν ἀσθενῶς βιούντων

3. Χάρωνι ὕδωρ κομίζει.
4. Χάρωνος παρακαλοῦντος, αὐτὸς γάννυται.

60.

Ὅτι ἕκαστον δεῖ τὴν ἰδίαν τάξιν σώζειν.

1. Ἱερέα δεῖ τιμᾶσθαι, ἀλλὰ δὴ καὶ γνῶσιν ἔχειν.
2. Τὸν μικρὸν αἰδεῖσθαι, τὸν δὲ μέγαν χρὴ γινώσκειν.
3. Φύλαττε τάξιν, καὶ ἱερεὺς ὤν.

61.

Ἐπὶ τῶν μελαγχολούντων

62.

Ἐπὶ τῶν κατ' ἀξίαν ἀμειβομένων.

1. Τοιοῦτος φίλος, τοιαύτη δεξίωσις.
2. Οἷος ὁ φίλος, τοιοῦτος πλακοῦς.

63.

Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῶν οἰκείων ἔργων ἢ κτημάτων τοὺς δεσπότας διωκόντων.

1. Ἔπηλυς τὸν ἔνοικον.
2. Ἦλθον τὰ ἄγρια ἐξελθεῖν τὰ ἥμερα.

64.

[φ. 84α]. Ἐπὶ τῶν ὧν βούλονται τυγχανόντων.

5. Μαρία τὸν χορὸν ἀγαπῶσα περιέτυχεν ἀνδρὶ ὀρχηστῇ

58. Παροιμ. 3. 58, 1. Βλ. καθαρὸς 5. 58, 2. Βλ. τρώγω 139.
59. Παροιμ. 4. 59, 3. Βλ. Χάρος 11. 59, 4. Βλ. Χάρος 14.
60. Παροιμ. 4. 60, 1. Βλ. τιμῶ 3. 60, 2. Βλ. ἐντρέπομαι 22.
60, 3. Βλ. ἀράδα 7. 61. Παροιμ. 2. 62. Παροιμ. 2.
62, 1. Πρβλ. φίλος 85. 62, 2. Βλ. φίλος 85. 63. Παροιμ. 2.
63, 1. Βλ. ἔνοικος 1. Ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 676. 63, 2. Βλ. ἔρχομαι 14.
64. Παροιμ. 5. 64, 5. Βλ. βρίσκω 3.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

65.

Ἐπὶ γειτόνων διαστρόφων.

66.

Περὶ συκοφαντῶν.

6. Φόβησον οἰκοδεσπότην ἀπορρίψαι τὸ οἰκεῖον. — Ἐπὶ τῶν συκοφαντούντων.

[67.]

Περὶ σκληρῶν καὶ ὀργίλων.

9. [φ. 84 β] Γλῶσσα μὲν ἀνόστεος, ὀστέα δὲ θλάττει. — Ἐπὶ τῶν πικρῶς ἐπιτιμώντων.

10. Τὸ ὀξὺ ὄξος τὸ αὐτοῦ βλάπτει ἀγγεῖον. — Ἐπὶ τῶν ὀξυχόλων.

12. Ἔθος ὄρεσιν ὕειν καὶ χιονίζειν. — Ἐπὶ τῶν ὀργίλων.

19. Λέγε κακῶς, ἐπεὶ καλῶς οὐκ ἔμαθες. — Ἐπὶ τῶν φύσει ὑβριστῶν.

25. Πικρᾶς ἐλαίας πικρία.

26. Προσηλία ἔχιδνα. — Ἐπὶ τῶν πικρολόγων.

[68.]

Περὶ τῶν εἰς μηδὲν χρησιμευόντων.

7. [φ. 85 α]. Στερηθῆναί σου χειμῶνος, θέρους δέ σου εὐτυχεῖν. — Ἐπὶ τῶν ἀχρείων καὶ εἰς οὐδὲν λυσιτελούντων.

8. Κεκαθαρμένη Θεοδώρα, τὴν ἐμβάδα ἐν τρυβλίῳ. — Ἐπὶ τῶν ῥυπαρῶν καὶ ἀνεπιτηδείων.

[69.]

Ἐπὶ τῶν μηδενὸς λόγου ἀξίων.

2. Ἄωρα βράβελλα, πικραὶ ἐλαῖαι. — Βράβυλλα δὲ τὰ κοινῶς δαμάσκηνα.

65. Παροιμ. 2. 66. Παροιμ 7. 66, 6. Βλ. φωνὴ 2. 17.
67. Παροιμ. 30. 67, 9 Βλ. γλῶσσα 26. 67. 10 Βλ. ὀξὺς 1.
67, 12 Βλ. μαθαίνω 58. 67, 19. Βλ. κακολογῶ 1. 67, 25. Βλ. πικρὸς 6.
67, 26 Βλ. ὀχιὰ 1. Ἡ ἑρμηνεία κοινὴ καὶ εἰς τὴν προηγουμένην.
68. Παροιμ. 8. 68, 7. Βλ. χάνω 60. 68, 8. Βλ. παστρικὸς 9.
69. Παροιμ. 32. 69; 2. Βλ. ἄγουρος 3.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

3. Δέκα τοὐβολοῦ.

4. Ἄνεμος τετηγανισμένος.

6. Χιὼν ἐν ὀβελίσκῳ.

14. Ἡλίκος ὁ καρκίνος, πηλίκον δ' ἔχει βρῶμα.

24. Τίς χρεία πυθομένου κρομμύου; — Ἐπὶ ἀχρήστων· πυθομένου δὲ ἤτοι σεσηπότος.

[**70.**]

Περὶ κακοτρόπων.

11. [φ. 85 β] Τὸν οἴκοθεν βρεχόμενον οὐδὲ θεὸς οἰκτείρει. — Ἐπὶ τῶν ἐξ οἰκείας γνώμης κακῶν.

21. Πτηνὸν πονηρὸν δυσὶν ἁλίσκεται τοῖς ποσίν.

22. Ἀριστῶν ἠπάτησας, δειπνήσων οὐ λήσεις.

24. Κἀκεῖνος αἰσχύνης, καὶ οὗτος παιγνίου γέμει.

30. Θεὸς τῷ δυστυχεῖ δίδωσι κακὴν βουλήν.

31. Λύκος τὴν τρίχα, οὐ τὴν γνώμην ἀλλάττει.

32. Οἶδε Θεὸς τίνα ξηραίνει δένδρων. — Ἐπὶ κακοτρόπων.

[**71.**]

[φ. 86 α]. Περὶ δικαίων.

1. Οὐ πᾶν δίκαιον βαρύ, οὐδ' ἄδικον προσῆκον.

2. Λοξὰ καθέζου, ὀρθὰ δεκρῖνον.

[**72.**]

Περὶ ἀδίκων.

[**73.**]

[φ. 86 β]. Περὶ ἀδολέσχων.

69, 3. Βλ. παρᾶς 2 Χειρ. Δεκάτου ὀβολοῦ. Ἐκ τοῦ Ἀποστολ 493 f.
69, 4. Βλ. ἄνεμος 7. 69. 6. Βλ. ἄνεμος 7. χιόνι 13.
69, 14. Βλ. κάβουρας 13. 69, 24. Βλ. σάπιος 6. Χειρ. πειθομένου
70. Παροιμ. 47. 70, 11. Βλ. βρέχω 55. Ἐκ τοῦ Ἀποστολ. 1591.
70, 21. Βλ. πονηρὸς 9. 70, 22. Βλ. γελῶ 23. 70, 24. Βλ. πομπὴ 22.
70, 30. Βλ. κακορρίζικος 4. 70, 31. Βλ. λύκος 63. Ἀποστόλ. 1166.
70, 32 Βλ. θεὸς 137. Ἡ ἑρμηνεία διὰ κοινῆς γραμμῆς δηλοῦται ὅτι ἀναφέρεται καὶ εἰς πάσας τὰς προηγουμένας 16-31.
71. Παροιμ. 10 71, 1. Βλ. δίκιο 3.
71, 2. Βλ. κρίνω 4. 72. Παροιμ. 7. 73. Παροιμ. 29.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

5. Σχοινίον λῶρος.

6. Ὡς ὁ μωρὸς τὸ τύμπανον. — Ἐπὶ τῶν τὸ αὐτὸ πολλάκις λεγόντων ἢ πραττόντων.

11. Ἐκ στόματος κοράκων ἐξελεύσεται κρά. — Ἐπὶ τῶν ἀλυσιτελῶς λαλούντων.

22. Στρογγύλοι σου ἔστωσαν οἱ λόγοι.

23. Ταῦτα λῆροι γηραιοῦ καὶ τῆς γραὸς μαντεῖαι. — Ἐπὶ πολυλόγων καὶ φλυάρων.

[74]

Περὶ φρονίμων.

[75.]

[φ. 87α] Περὶ μωρῶν καὶ ἀνοήτων.

22. [φ. 87β] Κωφὸν φωνησάντων, ἑνάτῃ μὲν ἀκούσας, δεκάτῃ δ' ἀπεκρίθη. — Ἐπὶ νωθρῶν καὶ ἠλιθίων.

27. Ἅπαντες ξύλον, αὐτὸς δὲ δαλός.

30. Αἶρον κεφαλὴν καὶ πάτασσε τοῖχον.

31. Ἀνόητος νεοττὸς ἑκὼν δείκνυσι τὴν ἑαυτοῦ νεοσσιάν.

38. Ὄνῳ τις ἔλεγε μῦθον, ὁ δὲ τὰ ὦτα ἐκίνει.

46. Τυφλὸς τῷ τοίχῳ ἐπερειδόμενος, ἕως ὧδε ὁ κόσμος ἔφη.

[76]

Περὶ κενοδόξων.

5. [φ. 88α] Π⟨ό⟩τε κολοκύνθη, καὶ λοξὴ κατὰ λαιμόν; — Ἐπὶ τῶν παρ' ὥραν κενοδοξούντων.

8. Τέμνει σου τὸ ξίφος ὕδωρ, ἡ δὲ σπάθη σου χιόνα. — Ἐπὶ τῶν διὰ σμικρὰν ἐξουσίαν λίαν ἐπαιρομένων.

73, 5. Βλ. σκοινὶ 3

73, 6. Βλ. μωρὸς 145 Ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν προηγουμένην παρ.

73, 11. Βλ. κόρακας 13. 73, 22. Βλ. λόγος 154. Χειρ. Στογγύλοι.

73, 23. Βλ. γριὰ 17. Ἡ ἑρμηνεία κοινὴ εἰς πολλὰς τῶν προηγουμένων καὶ ἑπομένων.

74 Παροιμ. 5. 75 Παροιμ. 46. 75, 22 Βλ. κουφὸς 38.

75, 27. Βλ. ὅλος 8. 75, 30. Βλ. κεφάλι 22.

75, 31 Βλ. ἀνόητος 1. Ἀποστόλ. 217. 75, 38 Βλ. ὄνος 3. Χειρ. Ἄνω τίς.

75, 46 Βλ. τυφλὸς 19. 76. Παροιμ. 31.

76, 5 Βλ. κολοκύθα 8. 76, 8. Βλ. κόβω 7α.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

15. Χάλαζα αἶγα δέρει, αὐτὴ δὲ τὴν οὐρὰν ἄνω.—Ἐπὶ τῶν πολλὰ πασχόντων, μὴ ταπεινουμένων δέ.

25. Κεφαλῇ τὸν οὐρανὸν ἐκταράττει. — Ἐπὶ ἀλαζόνων.

26. [φ. 88β] Ἰσχνὸν μὲν τὸ ἀρνίον, πλατεῖα δὲ ἡ οὐρά. — Ἐπὶ πτωχῶν καὶ ἀχρείων κενοδόξων.

29. Ἐν τῷ τυχόντι σχοινίῳ ⟨οὐκ⟩ ἀπάγχεται. — Ἐπὶ τῶν καὶ ἐν ἀτυχήμασι τὴν κενοδοξίαν αἱρουμένων.

[**77**]

Περὶ ἀχαρίστων.

4. Λούεις με, κτενίζεις με, οἶδα τὸν τεκόντα με.

5. Ὅς κύνα τρέφει ξ|ένον, τούτῳ μόνον λῖνος μένει.

[**78**]

Περὶ φυλαργύρων

1. Ἀγαρηνοὶ χρημάτων δοῦλοι. — Ἐπὶ τῶν ἄκρως φιλαργύρων.

3. Ἀπὸ τῆς χώρας ἡ διφθέρα. — Ἐπὶ τῶν δωροληπτῶν καὶ ἐθάδων τοῦ ἁρπάζειν τὰ τῶν πολλῶν.

5. Καὶ σῶος ὁ ἄρτος, καὐτὸς κεκορεσμένος. — Ἐπὶ φειδωλῶν τῶν μήτε δαπανᾶν ἐθελόντων, μήτε τὴν χρείαν αὐτὼν ἀπλήρωτον ἔχειν.

7. Ὀφθαλμοὶ λίχνοι, ψυχὴ ἀπωλεσμένη. — Ἐπὶ πλεονεκτῶν.

9. Βάλλει κεράμους, ἐξάγει δ' ἄρτους. — Νόει κριβάνῳ. Ἐπὶ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἀπόρων τι κερδαινόντων.

11. Εἷς οἶκος οὐ δύναται τοὺς δύο κύνας.—Ἐπὶ δωροληπτῶν σπουδαζόντων ἵνα εἷς ἐξ αὐτῶν τὸ ὅλον λάβῃ.

14. [φ. 89α] Δόλου χωρὶς ἰχθὺς οὐχ ἁλίσκεται. — Ἐπὶ τῶν δωροληπτῶν.

76, 15. Βλ. γίδα 7. Χειρ. δαίρει, ἀντὶ δὲ τὴν. 76, 25. Βλ. οὐρανὸς 4.
76, 26. Βλ. φτωχὸς 30. 76, 29. Βλ. ποταπὸς 1. 77. Παροιμ. 5.
77, 4. Βλ. γεννῶ 8. 77, 5. Βλ. ξένος 145. Ἀποστόλ. 1210.
78. Παροιμ. 24. 78, 1. Βλ. Τοῦρκος 4. 78, 3. Βλ. χώρα 1.
78, 5. Βλ. χορταίνω 9. 78, 7. Βλ. μάτι 68.
78, 9. Βλ. βγάζω 29 78, 11. Βλ. δύο 40α. 78 14. Βλ. δόλος 10.

НБ ОНУ ІМЕНІ І.Мечникова

18. Ἕλκει λαγὼς λέοντα χρυσίνῳ βρόχῳ. — Ἐπὶ τῶν ὑπὸ δώρων ἁλισκομένων.

20. Τὸν πόκον περικείρεσθαι βούλομαι τῶν προβάτων, ἀλλ' οὐ ξηρᾶσθαι δυσμενῶς ἄχρις ἐπιδερμίδος.

Ἐπὶ τῶν βαρέως φορολογούντων.

24. Ὠὸν ὅλον καταναλίσκεις. — Ἐπὶ τῶν λίαν φειδωλῶν.

[**79**]

Περὶ τῶν εὖ ποιεῖν μὴ θελόντων.

3. Ἐπαίτῃ κλάσμα ἐπίδος, θύρας δὲ μὴ δείκνυ.

4. Οὐδέπω δέδωκας ὠόν, οὐδ' ἐν Λαζάρου ἡμέρᾳ.

6. Ὁ δοτὴρ μετέστη, ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ ἀπέστη.

7. Ὠὰ καὶ μὴ πτερά.

[**80**]

Περὶ πλουσίων.

5. Πολὺ ὁ ἔχων πέπερι κἂν λαχάνοις. — Ἐπὶ τῶν δι' εὐπορίαν καὶ [φ. 89 β.] τὰ μὴ ἀναγκαῖα πραττόντων.

[**81**]

Περὶ τῶν παρ' ἐλπίδα πλουτούντων.

1. Σὺ καθίζων, τύχην ἔχεις ὑπουργοῦσαν.

2. Ὠὸν ἕψοντος, ἄλλου δὲ παρισταμένου, ἕτερος ἀφείλετο.

3. Ἄλλοι σκάπτουσιν ἀμπέλους, ἕτεροι μεθύουσι.

6. Ἄλλοι σπείρουσιν, ἄλλοι δ' ἀμήσονται.

7. Ὁ σπείρας μὴ θερισάτω.

8. Ψωμὸς ἀλλότριος, ὀδόντες οἰκεῖοι.

10. Ἔμπορος ἀφυὴς σαφὴς ἐπαίτης. — Ἐπὶ τῶν παρ' ἀξίαν εὖ πραττόντων.

78, 18. Βλ. γρυσὸς 4. Χειρ. Εἵλκει. 78, 20. Βλ. περικείρω 1. Mant. prov. 216.
78, 24. Βλ. αὐγὸ 62. 79. Παροιμ. 7.
79, 3. Βλ. διακονιάρης 7. Χειρ. δείκνυς. 79, 4. Βλ. δίνω 99.
79, 6. Βλ. χαριστὴς 1. 79, 7. Βλ. αὐγὸ 20. 80. Παροιμ. 25.
80, 5. Βλ. πολὺς 25. 11. Ἀποστόλ. 1136. 81, Παροιμ. 10.
81, 1. Βλ. τύχη 12. 81, 2. Βλ. ἄλλος 110. 81, 3. Βλ. ἄλλος 87.
81, 6. Βλ. ἄλλος 123. 81, 7. Βλ. θερίζω 12. 81, 8. Βλ. ξένος 97.
81, 10. Βλ. πραματευτὴς 1.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

[**82**]

Περὶ ψευστῶν.

4. Χίλιοι χιλίους λόγους καὶ ἐκ τούτων οὐδὲ εἷς.

7. Πᾶς ψεύστης κλέπτης.—Ἐπὶ κλεπτῶν τούτου γὰρ χάριν ψεύδεται, ἵνα τι κερδάνῃ.

[**83**]

[Φ. 90α] Περὶ ἀληθευόντων.

6. Μῦθος ψευδὴς οὐκ ἔνι.

9. Τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ μεθύοντος.—Ἐπὶ τῶν ἐν μέθῃ τὴν ἀλήθειαν λεγόντων.

[**84**]

Περὶ κολάκων.

[**85**]

Περὶ φιληδόνων.

10. Ὅπου γάμος, καὶ τρυφή, Ἰωάννης ὁ λίχνος.—Ἐπὶ τῶν τοῖς πότοις χαιρόντων.

[**86**]

[φ. 91α] Περὶ ἀσελγῶν.

[**87**]

Ἐπὶ τῶν εἰς τὰς αὐτὰς αἰσχρουργίας ἐπιστρεφόντων.

1. Κύων ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα.

2. Ὗς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου.

[**88**]

Ἐπὶ τῶν εἰς τὸ χεῖρον προχωρούντων.

1. Ὅσον δεῖ προχωρῆσαι ἀναποδίζει.

2. «Πῶς σοι ἔχουσι, κόραξ, οἱ νεοσσοί;—Μελάντεροι», ἔφη.

82. Παροιμ. 9. 82, 4. Βλ. λόγος 205. 82, 7. Βλ. ψεύτης 14.
83. Παροιμ. 14. 83, 6. Βλ. μῦθος 1.
83, 9. Βλ. μεθῶ 17. Ἀποστολ. 1604. 84. Παροιμ. 4.
85. Παροιμ. 33 85, 10 Βλ. γάμος 61. 86. Παροιμ. 17.
87. Παροιμ. 2. 87, 1. Βλ. σκύλος 72. Πετρ. ἐπ. Β', δ', 22.
87. 2. Βλ. γουροῦνι 19. Πέτρ αὐτ 88. Παροιμ. 2
88, 1. Βλ. ἐμπρὸς 33. 88, 2. Βλ. παιδὶ 69.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

[**89**]

Ἐπὶ τῶν πεῖραν πραγμάτων μὴ ἐχόντων

1. Ἃ εἶδες ταῦτα λέγεις.

[**90**]

Ἐπὶ τῶν ἀλλήλους βοηθούντων.

[**91**]

[φ. 91 δ] Ἐπὶ τῶν ποτὲ ἰσχυρῶν ἢ νέων ἢ εὐτυχῶν.

[**92**]

Ἐπὶ τῶν ἑαυτοὺς μᾶλλον τῶν ἑτέρων ἀγαπώντων

[**93**]

Ἐπὶ τῶν δυσμόρφων

[**94**]

Ἐπὶ τῶν δυσειδῶν καὶ ἀσέμνων.

[**95**]

Ἐπὶ τῶν λίαν ὡραίων.

[**96**]

Ἐπὶ ἀκάρπων.

2. Χίλια κλήματα, βότρυες δέκα.

[**97**]

[φ. 92 α] Ἐπὶ τῶν ἀπορωτάτων.

7. Ἐν ἡλίῳ μοῖραν οὐκ ἔχει.
8. Ἐξ ὧν περίκειμαι, κλέπτην οὐ πτοοῦμαι.
10. Ὀψὲ κυάμους, νῦν δὲ ζωμὸν κυάμων.
11. Ἅπασαν τὴν οὐσίαν ἠμφιᾶσθαι.
12. Οὐαὶ τῷ ἐλπίζοντι δείπνῳ τῶν γειτόνων.
15. Τί Θεὸς παρέσχε, τί δὲ Χάρων λαβεῖν;

[**98**]

Περὶ δυστυχῶν.

89. Παροιμ. 2. 89, 1 Βλ. βλέπω. 97. 90. Παροιμ. 3.
91. Παροιμ. 3. 92. Παροιμ. 2. 93. Παροιμ. 5.
94. Παροιμ. 3. 95. Παροιμ. 5. 96. Παροιμ. 2.
96, 2. Βλ. κλῆμα 4. 97. Παροιμ. 15. 97, 7. Βλ. ἥλιος 14.
97, 8. Βλ. φορῶ 2. 97, 10. Βλ. κουκκιὰ 13. 97, 11. Βλ. ἔχω 162.
97, 12. Βλ. γείτονας 7. 97, 15. Βλ. Χάρος 18. 98. Παροιμ. 30.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

15. Ἄκμονος μεταξὺ καὶ σφύρας. — Ἐπὶ τῶν ἐν μεγάλαις στενοχωρίαις εὑρισκομένων.

23 [φ. 92β] Ἐγγὺς ὀστέου ἡ μάχαιρα.

24. Μωρῷ καὶ παράφρονι τάφος ἡ θεραπεία.

25. Σάκκῳ διερρωγότι μὴ ἐπίβαλλε. — Ἐπὶ κακῶν ἀθεραπεύτων.

27. Πάχνη πίπτει, ἵνα ψύξῃ. — Ἐπὶ τῶν ἐπερχομένων ἡμῖν κακῶν.

30. Σὺν τῷ κυνὶ καὶ τὸν ἱμάντα. — Ἐπὶ τῶν τὰ πάντα ἀποβαλόντων, καὶ μηδενὸς λειπομένου πρὸς παραμυθίαν.

[99]

Ἐπὶ τῶν οἷα ἔδρασαν πασχόντων.

1. Ὅπου πτωχὸς αὐτοῦ πεπρωμένη.
2. «Τί εἶχες, Παῦλε;—Ὃ εἶχον ἀεί». — Ἐπὶ τῶν δυστυχῶν.
3. Ὁ ἐκ γενετῆς μέλας ἀεὶ μέλας.
4. Οὐαί, ᾧ ὁ χιτὼν μὴ ἐκόπη ποδήρης.
5. Ὁ πρωὶ μὴ γελῶν, οὐδ' ἐν μεσημβρίᾳ.
6. Οὐδέπω ἡδονὴ τῷ δεῖνι, οὐδὲ νῦν αὐτοῦ τοῖς τέκνοις.
7. Ὃ ἡ αἶξ ποιεῖ βαλάνῳ, τοῦτο βάλανος αἰγίδι.
8. Ἀπήντησε κακοῦ βουλὴ πρὸς ὑπερτάτην ἄτην.
9. Ὁ μῦς τὰ ἄλευρα, τὸν δὲ μῦν ἡ γαλῆ.
10. Καρπὸν ὃν ἔσπειρας θέριζε.
11. Ποιῶν πάσχε, καρδίαν δὲ μὴ δάκνου.
12. Καθὼς ἔθρυψεν ἔφαγεν.

98, 15. Βλ. ἀμόνι 2. 98, 23. Βλ. κόκκαλο 3. Χειρ. μάουαιρα.
98, 24. Βλ. μωρὸς 155.
98, 25. Βλ. σακκὶ 29. Ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται καὶ εἰς τὰς δύο προηγουμένας.
98, 27. Βλ. πάχνη 1. 98, 30. Βλ. καὶ 10.
99. Παροιμ. 15. 99, 1. Βλ. φτωχὸς 74.
99, 2. Βλ. ἔχω 176. Ἡ ἑρμηνεία ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν προηγουμένην.
99, 3. Βλ. γεννιέμαι 8. 99, 4. Βλ. κοντὸς 1.
99, 5. Βλ. γελῶ 35. 99, 6. Βλ. χαρὰ 19. 99, 7 Βλ. κάνω 94.
99, 8. Βλ. κακὸς 2. Ἀποστόλ. 264. Χειρ. Ἀπήντησα.
99, 9. Βλ. τρώγω 316. 99, 10. Βλ. θερίζω 9. 99, 11. Βλ. κάνω 50.
99, 12 Βλ. τρίβω 2.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

14. Ἄτοπα σπείρων ὀδύνας θερίσεις.

[100]

Ἐπὶ τῶν μείζονα τιμωρίαν ὧν ἥμαρτον διδόντων.

2. Γλυκέα φαγών, ἀποτίσεις πικρά.

[101]

Περὶ τῶν καθ' ἑαυτῶν τι ποιούντων.

4. Διὰ τὴν βληχὴν ὁ χρεμετισμὸς ἀπέδρα. — Ἐπὶ τῶν μικρὰ κλεπτόντων, μεγάλα δὲ ἀποτιόντων. Πρόβατον γάρ τις κλέψας ἀφῃρέθη τὸν ἵππον· τὴν φωνὴν ἔλαβε τοῦ προβάτου καὶ ἵππου ἀντ' αὐτῶν.

7. Λαγὼς καθ' ἑαυτοῦ σπείρει τὸ πέπερι. — Ἐπὶ τῶν ἑαυτοῖς αἰτίων ὄντων κακῶν.

22. [φ. 93β] Ἧλον κἀμοὶ ἐμβάλετε. — Ἐπὶ τῶν καθ' ἑαυτῶν τι ζητούντων· κάμηλος γὰρ κάρφος ἐμβαλεῖν τῷ ποδὶ αἰτήσασα, ὃν τρόποις τοῖς ἵπποις ἐμβάλλεται, ἐνέβαλον καὶ πληγὴν ἐδέξατο.

26. [φ. 94α] Ἄνω ὁ πτύων, εἰς ἑαυτὸν πτύει. — Ὁ τοῦ οἰκείου καταφρονῶν ἑαυτὸν ἀτιμάζει. Ὡς γὰρ τὸ ἄνω ῥιπτόμενον ἀναγκαίως κατὰ τοῦ ῥίπτοντος κάτεισιν, οὕτω καὶ ἡ τῷ οἰκείῳ ἐπιρριπτομένη ὕβρις ἐπὶ τὸν ῥίψαντα ἐπιστρέφει.

31. Βέβληται βάλλων.

32. Ἐκφοβῆσαι προϊόντες, κατεπλάγημεν τῷ δέει. — Ἐπὶ τῶν ἄλλους βλάψαι θελόντων, αὐτῶν δὲ μείζω βλαπτομένων.

[102]

Ἐπὶ τῶν μετὰ πεῖραν εἰς γνῶσιν ἐρχομένων.

[103]

Ἐπὶ τῶν προσεχόντων τοῦ μηκέτι ταὐτὰ παθεῖν.

1. Ἀλλ' οὐκ αὖθις ἀλώπηξ εἰς πάγην.

2. Ἅπαξ ἀλώπηξ εἰς πάγην.

3. Εἰ ἐξέλθω τοῦ κλιβάνου, ἐν αὐτῷ μηκέτι ἔλθω. — Μῦς γὰρ κλιβάνῳ εἰσελθών, ἔφη τόδε.

99, 14. Πρβλ. θερίζω 2. 100 Παροιμ. 3. 100, 2. Βλ. τρώγω 37. 101. Παροιμ. 33. 101, 4. Βλ. χάνω 21. 101, 7. Βλ. λαγὸς 23. 101. Βλ βάλλω 11. 101, 26 Βλ. φτύνω 13. 101, 31. Βλ. βαρῶ 6. 101, 32. Βλ. σκιάζομαι 3. 102. Παροιμ. 7. 103 Παροιμ. 3. Χειρ. ταῦτα παθεῖν 103, 1. 2. Βλ. παγίδα 1. 103, 3. Βλ. φοῦρνος 2.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

Β'.

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

ΚΑΙ

ΦΡΑΣΕΙΣ ΠΑΡΟΙΜΙΩΔΕΙΣ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἀβανιά.

1. Ἡ ἀανιὰ πούρισεν, 'ς τὴν ἀάννισσαν ἤκατσεν.

(Καρπάθου. Μαν. 282, 200).

Ἀβανιὰ ἐκ τοῦ ἰτ. avania (γαλ. avanie) ἡ συκοφαντία καὶ κακολογία. Ἡ κακολογία διαδίδεται εὐκόλως, ἀλλ' ἐν τέλει ἐξελέγχεται ὁ δὲ κακολογῶν κατακρίνεται. Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχουσι καὶ πολλαὶ ἄλλαι παροιμίαι, ὡς ἡ λέγουσα ὅτι ὁ κακὸς λόγος καὶ ὁ κάλπικος παρᾶς γυρίζει εἰς τὸν νοικοκύρη (βλ. λόγος 82. 106. 113. 115) ἢ ὅτι τὸ κακὸν (βλ. κακὸς 19) ἢ ἡ κατάρα (βλ. κατάρα 6. 7) κτλ. ἐπανέρχονται εἰς τὸν ἴδιον αὐθέντην.

2. Τῆς ἀβανιᾶς τὸ γέννημα σὲ ποντισμένο μύλο.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη καὶ Φ. Ἡλιοπούλου).

Τῆς συκοφαντίας καὶ τῆς κακουργίας τὰ ἔργα κακὸν ἔχουσι τέλος, ὡς καταστρέφεται ὁ σῖτος ὁ εὑρεθεὶς ἐν μύλῳ κατακλυσθέντι ὑπὸ πλημμύρας. Ἀπαραλλάκτως λέγεται ἡ παροιμία καὶ περὶ τῆς ἀδικίας (βλ. ἀδικιὰ 4).

ἀβανιάρης.

3. Ἀάνισσα 'ς τὸ σπίδι σου σοῦραθ θὰ νὰ σοῦ βγάλῃ.

(Καρπάθου. Μαν. 270, 1).

Σοῦρα ἡ δυσφημία, καὶ ῥῆμα σουρεύγω, καὶ σουρευτής. Μὴ φιλοξενήσῃς κακόγλωσσον γυναῖκα, διότι θὰ σὲ κακολογήσῃ, ἡ δ' ἐν τῇ οἰκίᾳ σου διαμονὴ αὐτῆς θὰ καταστήσῃ πιθανὴν τὴν συκοφαντίαν. Ὁμοίως παραγγέλλει νὰ φυλαττώμεθα ἀπὸ τὸν σουρευτὴν ἄλλη παροιμία (βλ. σουρευτὴς 1).

ἀβάρετος.

4. Ἀάρετοπ παιί, χαρὰ σπιdιοῦ.

(Καρπάθου. Μαν. 270, 2).

Ἄοκνος παῖς φέρει εὐτυχίαν εἰς τὸν οἶκον.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἀβιτζής.

1. Τἀβτζῆ ἡ τρουβὰς
δέκ' ἀδειανὸς τσὶ μιὰ γιμάτους.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Οἱ πόροι τοῦ βίου τοῦ κυνηγοῦ εἶναι ἀβέβαιοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπανερχομένου εἰς τὸν οἶκον μὲ κενὸν τὸν θηρευτικὸν σάκκον. Ἡ αὐτὴ παροιμία λέγεται καὶ ἄλλως:

2. Τἀβζτῆ τοὺ πιάτου
ἐννιὰ φουραῖς ἀδειανὸ τσὶ μιὰ γιμάτου.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Παράφρασις ἀπαραλλάκτου βυζαντινῆς παροιμ. παρὰ Πλανούδ. ἀρ. 187 (βλ. κυνηγὸς 4, ὅπου σημειοῦνται καὶ οἱ παραλληλισμοὶ πρὸς ξένας). Κεφαλληνιακὴ ἀπαράλακτος ἐν λ. κυνηγὸς 6. Ἄλλας ὁμοίας παροιμίας βλ. ἐν λ. ἁλιεὺς 1, κυνηγὸς 7, ψαρᾶς 8. (1.3-7.9-16). Τὸ φουραῖς ἐν τῇ παρ. ταύτῃ παρέλκει· παραλειπομένου ἀποκαθίσταται ὁ στίχος.

ἀβράκωτος.

1. Ἀβράκωτε καλόγερε, τἀντσία σ' τσιλεμένα.

(Πόντου. Ἀρχ. νεωτ ἑλλην. τ. Α', γ' σ. τ̄).

«Σκῶμμα παιδικόν, λεγόμενον πρὸς παιδίον μὴ φέρον περισκελίδα, καὶ δὴ φαινόμηρον». (Ι. Βαλαβάνης, αὐτ.)—Τἀντσία σ' τσιλ.= αἱ κνῆμαί σου λερωμέναι.

ἀγαθὸν

* 1. Ποίησον ἀγαθὸν καὶ ῥίψον αὐτὸ εἰς τὴν θάλασσαν.

(Πλαν. 255. [θάλαττὰν Βαρ.]).

Ὁ Πλανούδης δὲν μετέβαλε πολὺ τὴν βυζαντινὴν ταύτην παροιμίαν· τοὐλάχιστον ἡ προστακτικὴ ποῖσον διετηρήθη καὶ ἐν δυσὶ σημεριναῖς παραλλαγαῖς αὐτῆς (βλ. καλὸ 50. 50[α], ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ Κάμε (βλ. καλὸ ἀρ. 18. 19. 33). Παραλειπομένης τῆς ἀντωνυμίας ἀποκαθίσταται τὸ μέτρον ⏑–⏑–⏑–⏑–⏑ ‖ (–⏑)–⏑–⏑–⏑, ἤτοι τρίμετρος τροχαϊκὸς ὑπερκατάληκτος ἢ μετὰ τῆς ἀντωνυμίας τροχαϊκὸς τετράμετρος καταληκτικός.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Ἡ ἔννοια, ὅτι πρέπει νὰ εὐεργετῇς, ἀδιαφορῶν ἂν δὲν σοὶ ἀποδοθῇ ἡ χάρις· ὑπονοεῖται ὅμως ὅτι θὰ λάβῃς τὴν ἀμοιβὴν ὁπόθεν δὲν προσδοκᾷς. Τὸ αὐτὸ διδάσκουσι καὶ ἄλλαι δύο σημεριναὶ παροιμίαι (καλὸ ἀρ. 11. 54) καὶ ἡ παρ' Ἀπολλωνίῳ τῷ ἐν Τύρῳ (καλὸ ἀρ. 20), ἡ παραβάλλουσα τὸ ἀγαθὸν πρὸς σπόρον σίτου, ὅστις ῥιπτόμενος εἰς τὴν γῆν, ἀποδίδει ὕστερον τοὺς καρπούς. Πολλαὶ δ' ἄλλαι παροιμίαι γνωμικῶς ἢ διὰ μεταφορῶν ὑποδεικνύουσιν ὅτι κακὸν ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ πρέπει ν' ἀναμένῃ ὁ εὐεργετῶν (καλὸ ἀρ. 21 - 30. 32. 34 - 37. 39. 44. 49). — Τὴν παροιμίαν ὑπομνηματίζει πελοποννησιακὸς μῦθος (Ἀττικ. ἡμερολ. 1886 σ. 348 κἑ. ἐν παραφράσει. Παραπλήσιος λέσβιος ἐν Revue des trad. popul. τ. VIII. σ. 320 - 1. Georgakis -Pineau le folklore de Lesbos σ. 46 - 49). Ἕνας ψυχοπονετικὸς ἄνθρωπος, ποῦ δὲν τὸν ἄφινε νὰ κάνῃ τὸ καλὸ ἡ κακὴ γυναῖκά του, ἔρριχνε κρυφὰ εἰς τὴν θάλασσαν ἀπ' ἕνα ψωμὶ κάθε δύο ἡμέραις. Αὐτὸ τὸ ἔτρωγε ἕνα μικρὸ δελφίνι. Ὅταν τὸ δελφίνι ἐμεγάλωσε, ἐπαρουσιάστη 'ς τὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦ εἶπε. «Γι' αὐτὸ τὸ καλὸ ποῦ μοῦ κανες τόσα χρόνια, ζητησέ μου ὅ τι χάρη θέλεις νὰ σοῦ δώσω.» Ὁ ἄνθρωπος ἐζήτησε νὰ τὸν κάμῃ νὰ καταλαβαίνῃ τὴν γλῶσσα τῶν ζώων, καὶ τὸ δελφίνι τοῦ ἔδωκε αὐτὴ τὴ χάρη, μὲ τὴ συμφωνία ὅμως νὰ μὴν εἰπῇ σὲ κἀνένα τίποτε, γιατὶ ἀλλιῶς θὰ πεθάνῃ ἀμέσως. Ἡ συνέχεια τοῦ μύθου ἐκθέτει τὸν κίνδυνον ὃν διέτρεξεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐκ τῆς περιεργείας τῆς γυναικός του καὶ τὴν σωτηρίαν του ἐπιβαλόντος σιγὴν αὐτῇ διὰ δαρμῶν, συμφώνως πρὸς τὰ διδάγματα τῶν ζώων. (Ἡ διατύπωσις τοῦ ἐπεισοδίου τούτου παραπλησία πρὸς τὸν πρῶτον μῦθον τῆς Χαλιμᾶς. Βλ. Tausend u. eine Nacht. Breslau 1827 τ. I. - Burton. The book of the Thousand Nights and a Night. London 1894 τ. I. σ. 14 - 22: Tale of the Bul and the Ass).

Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καὶ διὰ τῆς αὐτῆς εἰκόνος ἐκφράζει τὸ τοῦ Ἐκκλησ. ιά, 1: «Ἀπόστειλον τὸν ἄρτον σου ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ὕδατος, ὅτι ἐν πλήθει ἡμερῶν εὑρήσεις αὐτόν·» ὅπερ καὶ ὡς παροιμία φέρεται νῦν παρὰ τοῖς **Ἑβραίοις**, καθὰ μοὶ σημειοῖ ὁ ἐν Ἀδριανουπόλει ῥαβῖνος Ἀβρ. Δανών: «Shelach lachmechà al pene amajim, qui berov jamim timtsaenou» (ῥίψον τὸν ἄρτον σου εἰς

τὸ ὕδωρ, διότι μετὰ πολλὰς ἡμέρας ἄλλοι θὰ τὸν εὕρωσιν). Ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ εἶναι ἡ **ἀραβ.** παροιμ. τοῦ Μοσοὺλ παρὰ Socin 544 καὶ ἐν Zts. der d. morgenl. Ges. 1860 τ. XIV σ. 562 (ἀραβικὴ καὶ περσική). Ἐν **σερβικῇ** (Wuk σ. 277) ἀντὶ θαλάσσης ἀναφέρεται νερό. Ἡ παρὰ Carnoy et Nicolaides σ. 288, 36 εἶναι πιθανώτατα ἡ ἑλληνική. Ἐν τῇ **τουρκικῇ** προστίθεται καὶ δεύτερον μέρος: «Κάμε καλὸ καὶ ῥῆχ' το 'ς στὸ γιαλό· ἂν δὲν τὸ ξέρῃ τὸ ψάρι, τὸ ξέρει ὁ θεός». (Handjeri ἐν Rev. Orientale 1859 σ. 169. — Decourdemanche 400. — Erman's Archiv τ. 18 σ. 172. — Kurtz ἐν Philologus τ. III σ. 466) Ὁ Wander (II, 208, 33) ἀναφέρει, ὡς **γερμανικὴν** δῆθεν, παροιμίαν, ἥτις εἶναι μετάφρασις ἐπὶ λέξει τῆς τουρκικῆς: « Das Gute thue und wirf' s ins Meer, weiss es der Fisch nicht, weiss es der Herr ». — Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν δι' ὁμοίας εἰκόνος ἐκφράζει καὶ ἡ **σικελικὴ** (Pitré I, 185): « Fa beni, e metti a lu munti». (Κάμε καλό, καὶ βάλ' το 'ς τὸ βουνό).

ἀγαθὸς

1. Ἀνέπιασε τὸν ἀαθόν, νὰ πῇ τὰ μυστικά του.

(Καρπάθου Μαν. 273, 54).

Περιποιούμενος καὶ κολακεύων ἁπλοϊκὸν ἄνθρωπον, πολλὰ δύνασαι παρ' αὐτοῦ νὰ ἐπιτύχῃς. Πλεῖσται ἄλλαι παροιμίαι διδάσκουσιν ὅμοια· (βλ. π. χ. γελῶ 15. 16. καλὸ 10. 47. ἐργάτης 1. χωριάτης 27-29. 32).

ἀγάλια

1. Ἀγάλια ἀγάλια γίνεται ἡ ἀγουρίδα μέλι.

(Βυζάντ. λ. ἀγουρίδα. — Κυθήρων Πανδ. ΙΒ', σ. 285. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1. [γένεται]. — Ὁ Ῥάδος ἐν Ἀθηνᾷ 21 Ἰαν. 1864 ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ παρ. παρ' Ἀραβαντινῷ φέρεται κεκολοβωμένη, διότι παρ' Ἠπειρώταις εἶναι εὔχρηστος ὁ πληρέστερος τύπος ὁ ἐν ἀρ. 17. — Βάρνης. Κρ. 13. — Πτζ. 213, 1 [γ. καὶ γῆ ἀ.] — Ἠπείρου ΚΠ. ΙΗ'. 190, 143. — Λακκοβικίων. Γούσιος 99. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [κ' ἡ ἀγ.]. — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι. — Μεσσηνίας παρὰ Π. Γενναδίου. — Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη. — Πύργου Ἠλείας παρὰ Λιναρδάκη [ἀ. ἡ ἀγ. γίνεται μ.]).

Πᾶν ἔργον ἀπαιτεῖ χρόνον ἵνα συντελεσθῇ, πρέπει δὲ νὰ ἔχωμεν ὑπομονὴν διὰ ν' ἀπολαύσωμεν τοὺς καρποὺς τῶν κόπων μας.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Ἄλλας παραλλαγὰς τῆς παροιμίας ταύτης βλ. ἐν ἀρ. 3. 4. 13. 17-20. 23 καὶ ἐν λ. ἡμέρα 12, καιρὸς 70. 71. καὶ 71α (ὅπου ἀναφέρονται καὶ ὅμοιαι τουρκικαί, καθὼς καὶ ἐν λ. ὑπομονὴ 14)· πρὸς τούτοις λ. σιγὰ 3. 4 καὶ λ. ἀχλάδα 1, ὅπου δι' ἄλλης εἰκόνος ἐκφέρεται ἡ αὐτὴ ἔννοια. Ὅμοιαι εἶναι αἱ **ῥωμουνικαί**: Cu încetul, încetul agurida se face miere (Σιγὰ σιγὰ ἡ ἀγουρίδα γίνεται μέλι).— Incet, încet agurida se face miere (Ὁμ.). Si cu aguride s' face ñere. (Zanne ἀρ. 355). S' a facut agurida miere (Γίνεται ἡ ἀγουρίδα μέλι). Agurida s' a facut miere (αὐτ. 354). καὶ δι' ἄλλης εἰκόνος: Cu încetu se face oçetu = Ἀγάλια γίνεται τὸ ξεῖδι. (D. II, 736). ἡ **ἱσπανική**: Con el tiempo maduran las uvas.=Μὲ τὸν καιρὸ ὡριμάζουν τὰ σταφύλια (αὐτ.) καὶ ἡ ἀπαράλλακτος ταύτῃ **ῥαιτορωμανική** (Ἑλβετικὴ τῆς Ἄνω Ἐγκαδίνης): Cun il temp madüran las üas. (αὐτ. σ. 417). Παραπλησία εἶναι ἡ **ἰταλική**: Il tempo matura i frutti acerbi, e guasta i maturi (Castagna σ. 292, 7). Δι' ἄλλων δ' εἰκόνων τὴν αὐτὴν ἐκφέρουσιν ἔννοιαν αἱ **γερμανικαί**: De Teit bringet reipen Roggen = ὁ καιρὸς ὡριμάζει τὴν βρίζαν. (W. V, 526, 61). Mat der Zeit mécht ên Hé = μὲ τὸν καιρὸν κάνουν χορτάρι (D. II, 736)· καὶ ἡ **ὁλλανδική**: Met der tijd rijpt het koren = μὲ τὸν καιρὸν ὡριμάζει τὸ γέννημα (αὐτ.). — Πρβλ. καὶ τὸ τοῦ Ὀβιδίου (Rem. am. 83): teneras mora percoquit uvas.

2. Ἀγάλι' ἀγάλια βρίσκει ἡ τάβλα τὸ καρφί της.

(Παρν. ΙΕ', 470, 2)

Σὺν τῷ χρόνῳ θὰ εὕρῃ ὁ ὅμοιος τὸν ὅμοιον, ὁ πονηρὸς τὸν πονηρόν· ἔχει προσέτι καὶ τὴν ἔννοιαν ὅτι ὀψέποτε ἀποτείνει δίκην τῶν ἔργων του ὁ κακουργῶν. Ἡ αὐτὴ καὶ ἐν λ. βρίσκω 87. 88. Ὅμοιαι εἶναι καὶ αἱ κατωτέρω ἀρ. 6. 10, καὶ πλεῖσται ἄλλαι καταχωρισθεῖσαι ἐν λ. βρίσκω.

3. Ἀγάλια ἀγάλια γίνεται ἡ ἀγουρίδα μέλι,
κ' ἐκείνη ποῦ σοῦ τσούνευε μεθαύριο σὲ θέλει.

(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Ἡ ὑπ' ἀρ. 1 παροιμία διὰ τῆς προσθήκης τοῦ δευτέρου στίχου

μερικεύεται: ὡς ἡ ἀγουρίδα ὡριμάζουσα γίνεται γλυκεῖα σταφυλή, καὶ ἡ δύστροπος καὶ σκληροτράχηλος ἐρωμένη μαλάσσεται σὺν τῷ χρόνῳ καὶ ἐμπίπτει εἰς ἔρωτα ἐκείνου, ὃν πρὶν ἀπέστεργε. Τσουνεύω καὶ τσουνίζω καὶ τσινῶ ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τῶν λακτιστῶν καὶ δυσαγώγων ὄνων. (Περὶ ἄλλων σημασιῶν τοῦ ῥήμ. βλ. Κοραῆ Ἀτ. Δ΄ σ. 601. Πασπάτη, Χιακ. γλωσσ. σ. 370. Meyer, Neugr. Stud. IV σ. 94).

4. Ἀγάλια ἀγάλια γίνεται ἡ ἀγουρίδα μέλι,
κι᾽ ἀπὸ τὸ μέλι τὸ κρασί, καὶ ᾽ς τὸ βαένι μπαίνει.
(Λακεδαίμονος Παρν. ΙΕ΄, 470 [μέλι ᾽ς τὸ κρ.]).

Πλατυσμὸς τῆς ὑπ᾽ ἀρ. 1.

5. Ἀγάλια ἀγάλια, κάβουρα, νάρτη τὸ καλοκαῖρι,
νὰ ξεραθοῦν οἱ ποταμοί, νὰ πιάσῃς ἄλλα μέρη.
(Χίου. Καν. 215, 6).

Τῶν ἀσώτων καὶ ὀκνηρῶν ἡ εὐημερία δὲν διαρκεῖ πολὺν χρόνον ὡς οὐδ᾽ ἡ δύναμις τῶν καταχρωμένων τὴν ἐξουσίαν των ἀρχόντων· ἀλλὰ θὰ στειρεύσωσιν οἱ πόροι αὐτῶν, καὶ οἱ ἄδικοι ἄρχοντες θὰ ἐκπέσωσι πάντως τῆς ἀρχῆς, ὡς στειρεύουσι τὸ θέρος τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν, ὅπου ἀμέριμνος διαιτᾶται τὸν χειμῶνα ὁ πετροκάβουρας. Βλ. καὶ ἀρ. 9.

6. Ἀγάλια ἀγάλια καὶ βρίσκει τὸ καρφὶ τὴν τροῦπά του.
(Λακωνίας παρὰ Π. Γενναδίου).

Ὁμοία τῆς ὑπ᾽ ἀρ. 2 βρίσκω 88.

7. Ἀγάλι ἀγάλι κόσευε, ἂν θέλῃς νὰ προφτάσῃς.
(Ἑπτανήσου. Κα 15).

Κοσεύω ἢ συνηθέστερον κοσίζω σημαίνει κυρίως θερίζω χόρτον μὲ ἰδιαίτερόν τι εἶδος δρεπάνου, ὅπερ ἐνιαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν σλαβικαῖς γλώσσαις λέγεται κόσα. — Ἐνταῦθα ὅμως τὸ κοσεύω εἶναι εἰς τὴν σημασίαν τοῦ τρέχω. Ἐν Ἠπείρῳ συνειθίζεται ἡ προστακτικὴ κόσ᾽α = τρέξε, ὡς παρακέλευσις εἰς παιδία, καὶ ὁ ἀόρ. ἠκόσ᾽ιψι = ἔτρεξεν, ἔκαμεν δρόμον, καὶ Κοσ᾽ὴς παρωνύμιον δρομέως. Ὁμοία τῇ παροιμίᾳ ταύτῃ ἡ βυζαντινὴ παρὰ Πλανούδ. 42 (βλ. βράδιον 1, ὅπου

σημειοῦνται καὶ οἱ παραλληλισμοί). τὸ Σπεῦδε βραδέως τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου.

8. Ἀγάλι' ἀγάλια, κόττα μου, κ' ἐγὼ σὲ μαγερεύω.

(Β. 1, 1. [μαγειρεύω] — Κα. 14. [μαγειρεύω] — Πτζ. 213, 2. — Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη]).

Ἤτοι πρὸ τῆς παρελεύσεως πολλοῦ χρόνου θὰ δυνηθῶ νὰ σὲ τιμωρήσω σκληρῶς. (Βλ. καὶ σιγὰ 6).

9. Ἀγάλι ἀγάλι, πάγουρα καὶ θἄλθῃ καλοκαῖρι,
καὶ θὰ συρθοῦνε τὰ νερὰ καὶ θὰ βρεθῇς 'ς τὴν ξέρη.

(Κα. 16)

Ὁμοία τῇ ὑπ' ἀρ. 5.

10. Ἀγάλια ἀγάλια πάει κάθε πέτρα 'ς τὸν τόπο της.

(Λακωνίας παρὰ Π. Γενναδίου).

Ἀργὰ ἡ γρήγορα ἕκαστος ἀπολαμβάνει ἄξια ὧν ἔπραξεν. Βλ. ἀρ 2.

11. Ἀγάλια ἀγάλια πᾷς μακριά.

(Καρπάθου. Ζ Α. 363, 429 καὶ Μαν. 270,5).

Ὅστις εἰς τὸ ἔργον του προβαίνει βραδέως μέν, ἀλλ' ἐπιμόνως καὶ μετὰ περισκέψεως πολλὰ κατορθώνει, ὡς ὁ βραδέως ἀλλὰ συνεχῶς ὁδοιπορῶν μακρὰν διανύει ὁδόν. Βλ. ἀρ. 21 καὶ ἀργῶ 11. σιγὰ 1. Παραπλήσιαι αἱ ὑπ' ἀρ. 7 καὶ ἐν λ. βράδιον 1. ὁμαλὸς 1 (ὅπου καὶ παραλληλισμοὶ πρὸς ἄλλας παροιμίας). Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν εἰδοποιεῖ ὁ περὶ χελώνης καὶ λαγωοῦ Αἰσώπειος μῦθος (420. 420 β Halm), οὗ τὸ ἕτερον τῶν ἐπιμυθίων: «πολλοὶ τῇ μὲν φύσει ἀργοί. τῇ δὲ συντομίᾳ, τοὺς φύσει ταχεῖς, ῥᾳθύμους δέ, νικῶσιν.» Βλ. καὶ Κοραῆ, Αἰσωπ. μύθ. σ. 398 ἀρ. 287, οὗ τὸ ἐπιμύθιον: «ἐκ δὲ σπουδῆς καὶ μακροπονίας πολλοὶ περιεγένοντο τῆς φύσεως» Βλ. καὶ Βαβρ. 177 Crusius. — Ὁ Μάνθος Ἰωάννου (Συμφορὰ 1803 σ. 102) παραφράζει τὴν παροιμίαν ὡς ἑξῆς: «Ποιὸς ἀπὸ γάλι πάνει, || εὔκολα 'ς τὴν στράτα φθάνει.»

Ὅμοιαι τήν τε ἔννοιαν καὶ τὴν διατύπωσιν εἶναι αἱ ἑπομέναι ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι. **Ἰταλικαί**. Pian piano si va lontano. (τοσκανικὴ ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ. Giusti 276. Pitrè III, 357. D.I, 35.

Gianni 1690). Ancor pian piano si va lontano (D. I, 35). A pian, a pian, se van luntan. (ἡ αὐτὴ ἐνετιστί. Pasqualigo 269). Caval che va pian, va luntan. = Ἄλογο ποῦ πάει ἀγάλια, πάει μακριὰ (Pasqualigo 49). Chi va pian, va lontan· ὅποιος πάει ἀ. κλπ. (ἐνετικὴ Pitré III, 357). Chianu chianu si va luntanu. (σικελικὴ Pitré III, 356). Cui va chianu, fa gran caminu. = ὅποιος πάει ἀ. κάνει πολὺν δρόμο (αὐτ.). Adaciu adaciu si fa gran caminu. = Σιγὰ σιγὰ γίνεται πολὺς δρόμος. (αὐτ. 357). Cui va adàciu fa gran jurnata. (αὐτ.). A passu a passu si fa gran caminu. = βῆμα μὲ βῆμα γίνεται πολὺς δρόμος. (αὐτ. 355). A piano a piano si fa buon cammino. = Ἀγάλια ἀγάλια γίνεται καλὸς δρόμος. (αὐτ. 357). Chi vae chianu, vae ntanu· = ὅποιος πάει ἀ. πάει μ. (αὐτ.—D. I. 35). A pòch a pòch se fa on gran tòch. = Λίγο λίγο γίνεται μεγάλο κομμάτι. (Pitré III, 357. — D. I, 35). Chi va piano, va sano; chi va sano va lontano. = Ὅποιος πάει ἀγ. πάει καλά, ὅποιος πάει καλὰ π. μακριά. (Giusti 275. — Castagna 212, 23. Giani 1690. Βλ. καὶ τοὺς παραλληλισμοὺς ἐν. λ. ὁμαλὸς 1). Chi va adagio, fa buona giornata· = ὅποιος πάει ἀγ. παίρνει πολὺν δρόμο τὴν ἡμέρα. (D. I, 35). Chi cammina adaso, fa bona jornata· ὁμ. (αὐτ.). Cui va adaggiu, fa viaggiu. = ὅποιος πάει ἀγ. κάνει ταξεῖδι. (αὐτ.). Adasciu, adasciu si fa gran caminu. = Ἀγ. ἀγ. γίνεται πολὺς δρόμος (αὐτ.). A passo a passo (ἢ: Un passo dopo l'altro) si va a Roma. = Βῆμα μὲ βῆμα πάει κάνεὶς 'ς τὴ Ῥώμη. (Giusti 276). A passo a passo si fà di gran camino. = Βῆμα μὲ β. πάει κάνεὶς πολὺν δρόμο. (D. I, 535). Chi va pian, va san, e va luntan = ὅποιος πάει ἀ., πάει καλὰ καὶ πάει μακριὰ (Τικίνου. Archivio tr. pop. 1898 σ. 452, 28).

Γαλλικαί. Qui va doucement, va loin. (D. I, 35). Qu-va douc'-mint, va longtimps (αὐτ.). — Ke pllan va llein tsemena. = Ὅποιος ἀγ. πάει, μακριὰ φτάνει. (αὐτ.). — Tout belement on va bien loin. (αὐτ.). — Petit à petit on va bien loin. (αὐτ.). Tout doucement va bien loin. (W. II, 1788, 24). Pas à pas on va loin. (Legai 319. 384). Pas à pas l'on vâi bë liuén. (D. I, 535). — Pas à pas l'on vay ben luench. (αὐτ.) — Qui va lentement

loin chemine. (W. II, 1789, 31).—**Καταλανική**. Poc á poc anirem lluñ. = Λίγο λίγο πηγαίνομε μακριά. (D. I, 35).—**Ἱσπανικαί**: Poco a poco, se va léjos. = Λίγο λίγο πᾶν μ. (αὐτ.). — Paso á paso van á léjos. = Βῆμα μὲ βῆμα πᾶν μ. (D. I, 535).— **Πορτογαλική**. Molle molle se vai longe. = Ἥσυχα ἥσυχα πᾶν μ. (D. I, 35). **Ῥωμουν.**: Boul cu încetul departe merge. = Τὸ βῶδι ἀγάλια ἀγάλια πάει μακριά. (Zanne 1324). — Un pas dup altul departe te duce = ἕνα βῆμα μετὰ τὸ ἄλλο μακριὰ σὲ πάει. (αὐτ. 5668).—**Ἀγγλική**. Fair and softly goes far in a way. = Ἥσυχα καὶ σιγὰ πᾶν μακρινὸ δρόμο. (D. I, 35). **Ὁλλανδικαί**. Op zijn gemak komt men ook ver. — Καὶ ἀγ. φθάνουν μακριά. (D. I, 35). — Met stade gaet men oeck verre. = Ὁμ. (φλαμανδικὴ αὐτ.). — Voet voor voet kan men met der tijd verre gaan = Βῆμα τὸ βῆμα μπορεῖ κἀνεὶς μὲ τὸν καιρὸ νὰ πάῃ μ. (D. I, 535). — Voet voor vordert wel. = Βῆμα τὸ βῆμα προχωροῦν καλά. (αὐτ.) Voet voor voet kwam de man te Rom. = Βῆμα μὲ τὸ βῆμα πῆγε ὁ ἄνθρωπος 'ς τὴ Ῥώμη. (αὐτ.). — **Ἰσλανδική**. (φαιροϊκή) Framm kemur hann, íð hóvliga fer. = Ἐμπρὸς φθάνει ὅποιος ἀγάλια ταξειδεύει. (D. I, 35). — **Σουηδικαί**. Han går långt, som går sakta. = Πηγαίνει μακριά, ὅποιος πηγαίνει ἀγάλια. (αὐτ.) — Dhen sachta faar, kommer och til Hårberget. = Καὶ ὅποιος ἀγ. ταξειδεύει, φτάνει εἰς τὸ κατάλυμα. (αὐτ.). — **Γερμανικαί**. Allgemach kommt man auch weit. — Καὶ λίγο λίγο φθάνουν μακριά. (αὐτ.). — Mit langsam gehen kompt man das fernest. = Περπατῶντας σιγὰ φθάνουν πολὺ μακριά. (W. IV, 1788, 24). — De langsam geit, kummt am Enne uck wit. = Καὶ ὅποιος σιγὰ πάει φθάνει 'ς τὸ τέλος μακριά. (W. II, 1787, 5). — Wër langsam geit, kümt âk. = Καὶ ὅποιος σιγὰ πάει, φθάνει. (D. I, 35. — W. II. 1788, 6. 26. 27.) — Wer langsam geht, kommt auch hin. = ὁμ. (D. I, 35). — De langsam kummt, kummt ook. = ὁμ. (αὐτ.). — Allsgmach chond au dar. = Καὶ λίγο λίγο φθάνουν. (αὐτ.).—Langsam kommt auch ans Ziel. = Καὶ σιγὰ φθάνουν ἐκεῖ ποῦ θέλουν. (W. II, 1788, 12). — Wer langsam geht kommt auch zum Ziel. = Καὶ ὅποιος ἀγάλια πηγαίνει φθάνει ἐκεῖ ποῦ θέλει. (αὐτ. 1789, 93). — Dei

langsam gehen (fahren), kommen auch zu Markte. = Καὶ ὅσοι ἀργὰ πηγαίνουν (ταξειδεύουν) φθάνουν 'ς τὴν ἀγοράν. (αὐτ. 1788, 8. 1789, 32). — Fuss vor Fuss geht man fern. = Βῆμα μὲ βῆμα πᾶν μακριά. (D. I, 535.) — Schritt für Schritt kommt man weit. = Ὁμ. (W. IV, 345, 19). — Schritt für Schritt geht man meilenweit. = Βῆμα μὲ βῆμα πᾶν πολλὰ μίλλια μακριά. (αὐτ. 18). — Viel Schrittlein machen eine Meile. = Πολλὰ βηματάκια κάνουν ἕνα μίλλι. (W. IV, 345).

12. Ἀγάλια ἀγάλια τὸ πουλὶ φτειάνει τὴ φωλιά του.

(Πύργου παρὰ Λιναρδάκη).

Ὁ ἐπιμελῶς ἐργαζόμενος φέρει ἀσφαλῶς εἰς πέρας τὸ ἔργον του. — Ἀπαράλλακτοι ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι: **Γαλλ.** Petit à petit l'oiseau fait son nid. (D. II, 137). — Petit a petit l'ausèt hè soun nid. (αὐτ.) — **Γερμ.** Nach und nach macht der Vogel sein Nest. (W. III, 823, 2). — **Ὁλλανδ.** Langzamerhand volbouwt de vogel zijn nest. (αὐτ.) — **Δανική.** Lidt efter lidt bygger Fuglen sin Rede. (D. II, 137).

13. Ἀγάλια ἀγάλια φύτευεν ὁ φρόνιμος ἀμπέλι,
κι' ἀγάλια ἀγάλια ἐγίνετο ἡ ἀγουρίδα μέλι.

(Βλ. Κατζιούλην 1482. — Κ. δ' 9. — Ne 1. [ἀγάλι ἐφύτευεν] — Β' 1, 1. — Βερ. 9. 1. — Β. 1, 2. — Ἀρτοτίνης Δωρίδος. Ἐφημ. Φιλομ. 1868 σ. 1640 [φ. ὁ γέροντας ἀ. κ' ἡ ἀγουρίδα γίνονταν μὲ τὸν καιρόν της μ.] — Κα. 12 [ἀγάλι ἐφύτευε — ἀγάλι ἐγίνηκε ἡ ἀγορίδα]. — Παξῶν Salvator σ. 48 [ἐφύτευεν ὁ γεωργὸς — ἐγίνηκε] — Ππζ. 213, 3. [μἄρθε καιρὸς κ' ἐ. καὶ γὴ ἀγ. μ.] — Χίου. Καν. 228, 112 [φύτεψεν ὁ ἀμπελουργὸς — ἔγεινεν] — Λακεδαίμονος. Παρν. ΙΕ', 470 [ἦρθ' ὁ καιρὸς καὶ γίνηκεν ἡ ἀ. μ.] — Λακεδαίμονος. αὐτ. σ. 471. [φ. ὁ γέροντας 'ς τὴν ἔρημο ἀ. — γίνηκεν ἡ ἀ.) — Λακωνίας παρὰ Π. Γενναδίου [φύτευε ὁ γεωργὸς — γίνεται] — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη. [ἀγάλι γάλι γίνουνταν ἡ ἀ. μ.] — Ἀθηνῶν παρ' Ὀ. Στασινοπούλου [φ. ὁ γεωργὸς ἀ.] — Ἀθηναϊκὴ παρὰ Κ. Ζησίου [φ. ὁ γέροντας ἀ.]).

Πλατυσμὸς τῆς ὑπ' ἀριθ. 1. Ἐνῷ ἡ ὑπ' ἀρ. 4 ἀναφέρει τὰ γινόμενα μετὰ τὴν ὡρίμανσιν τῆς σταφυλῆς, αὕτη ἐπεκτείνει τὴν ἰδέαν ἐκθέτουσα τὰ γενόμενα πρὸ τῆς βλαστήσεως τῆς ἀμπέλου. Βλ. καὶ ἀρ. 14. 16. 17.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

14. Ἀπὸ μικρὸς ἐφύτευε ὁ φρόνιμος ἀμπέλι,
κι᾽ ἀγάλια ἀγάλια γίνηκε ἡ ἀγουρίδα μέλι.

(Κα. 13 [ἐγίνηκε ἡ ἀγορίδα] — Παρν. ΙΕ′, 534).

Βλ. ἀρ. 13.

15. Κάλλιο ἀγάλια καὶ καλά, παρὰ γλήγορα καὶ τυφλά.

(Βερ. 78, 59 [Κάλ' ἀ.] — Β. 131, 214).

Τῆς ἀκρίτου σπουδῆς προτιμοτέρα ἡ βραδεῖα, ἀλλ᾽ ἀσφαλὴς ἐνέργεια. Πρβλ. λ. βιάζομαι 4-9 σπουδάζω 11-14.

16. Μὲ τὸν καιρὸ κι᾽ ἀγάλι ἀγάλι.

(Κα. 13)

Ἐνέργει μετὰ περισκέψεως ἐν εὐθέτῳ καιρῷ. Ἐν τῇ παλαιᾷ βενετικῇ συλλογῇ τῶν παροιμ. Li dieci tavole περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἑξῆς κατ᾽ ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. C. Soranzo: « Agalli agalli dice il griego».

17. Μὲ τὸν καιρὸν ὁ πλούσιος ἐφύτεψεν ἀμπέλι,
κι᾽ ἀγάλια ἀγάλια ἔγινεν ἡ ἀγουρίδα μέλι.

(Θήρας Δε. Στ. 69 [κ. ὁ φρόνιμος ἐφύτευσεν] — Ἠπείρου. Ἀθηνᾶ 21 Ἰανουαρ. 1864 [Ὁ φρόνιμος μὲ τὸν κ. ἐφύτευσεν ἀ. — γίνεται ἡ ἀ.]. — Θήρας. Β. 1, 3 [κ. ἐφύτευεν ὁ φρόνιμος ἀ. — ἐγίνετο ἡ ἀ.] — Ῥόδου Βενετ. σ. 23 [κ. ἐφύτευσεν ὁ κηπουρὸς ἀ. καὶ γάλι]. — Ἀν. ἐπ. Α′, 531, 240 [κ. κι᾽ ὁ ἀμπελουργὸς — γίνετο ἡ ἀ.] — Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ].

Βλ. ἀρ. 1. 13. 18. 19. 20. 23. καιρὸς 119.

18. Μὶ τοὺν κιρὸν ἰφύτηυγι γι᾽ ἀπιλουργὸς ἀπέλι,
κι᾽ ἀγάλια ἀγάλια γίνιτι γὴ ἀκουρίδα μέλι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναδάκη. [ἢ: φύτηυγι ἡ γιουργός]).

Βλ. ἀρ. 17.

19. Ὁ Βίσεκτος ἐφύτευσε τὸν Αὔγουστον ἀμπέλι,
ἀγάλια ἀγάλια ἐγίνετο ἡ ἀγουρίδα μέλι.

(Β' 1, 2. — Β. 1, 4. — Μ. 28).

Βλ. ἀρ. 1. 17. — Τὸν πρῶτον στίχον τῆς παροιμίας ταύτης ἀδυνατῶ νὰ ἐννοήσω, καὶ πείθομαι μᾶλλον ὅτι πρόκειταί τι τῶν συνηθεστάτων ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Βενιζέλου σφαλμάτων. Ὁ Μόμμσεν ὑποθέτει

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

ὅτι Βίσεκτος εἶναι ὁ Φεβρουάριος καὶ ἀντιτίθεται πρὸς τὸν Αὔγουστον· ἀλλὰ διατὶ ἡ ἀντίθεσις αὕτη καὶ τίς ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας, δὲν λέγει. Βίσεκτον ὁ λαὸς λέγει τὸν δυστυχῆ χρόνον, διότι τὸ δίσεκτον ἔτος κατὰ τὰς δημώδεις προλήψεις φέρει δυστυχίαν· ἀλλὰ καὶ ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι Βίσεκτος εἶναι ὁ Φεβρουάριος, τίνα ἔννοιαν ἔχει ὁ στίχος, λέγων ὅτι ὁ Φεβρουάριος ἐφύτευσεν ἄμπελον τὸν Αὔγουστον; — Ἡ ἐμφύτευσις τῆς ἀμπέλου γίνεται συνήθως περὶ τὸ τέλος τοῦ χειμῶνος, οὐδέποτε δὲ τὸν Αὔγουστον.

20. Ὁ γεωργὸς ἐφύτεψεν εἰς τὸ χωράφι ἀμπέλι,
κι᾽ ἀγάλια ἀγάλια ἐγίνετο ἡ ἀγουρίδα μέλι.

(Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ Καραλῆ).

Βλ. ἀρ. 1. 17.

21. Ὅποιος ἀγάλια περπατεῖ πολὺ μακριὰ πηγαίνει.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 11. — Ἀπαράλλακτος ταύτῃ ἡ ἀλβανική: Κουσ᾽ παιρτόν, μbαιτέγαι (ἤ: τούτγε) βέτε. (Hahn 153, 42) καὶ ὁμοιοτάτη ἡ ἑξῆς: Κουσ᾽ ετσ᾽ε̱κ νγὰ dάλι̱ε βέτε κε̱ρ νde μάλιε = Ὅποιος περπατεῖ ἀγάλια πάει ὡς τὰ βουνά. (Κουλουριώτ. 160).

22. Ὅποιος πάει γάλι γάλι
σώνει πρῶτα ἀπ᾽ ἐκεῖνον ποῦ πηλαλάει.

(Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Ὁμοία τῇ παρὰ Πλανούδῃ βυζαντινῇ (βλ. βράδιον 1).

23. Ὁ φρόνιμος ἠφύτεψε μὲ τὸν καιρὸν ἀμπέλι,
κι᾽ ἀγάλια ἀγάλια γέννηκε ἡ ἀγουρίδα μέλι.

Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη. — Φολεγάνδρου παρὰ Κονταρίνη [ἐφύτεψε — γίνηκε]).

Βλ. ἀρ. 1. 17.

ἀγάνωτος

1. Ἀγάνουτου κδοῦνι δὲ παίζι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ὡς τὸ κουδοῦνι ἀγάνωτον δὲν ἠχεῖ καλῶς, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρω-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

πος, ὁ μὴ ἔχων γανωμένην (πλήρη) τὴν κοιλίαν του, ἀδυνατεῖ νὰ εὐθυμήσῃ. Τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἄλλως ἐκφέρουσιν αἱ παροιμίαι ἐν λ. κοιλιὰ 1. 3. 4. 8. 17. νηστικὸς 4. 5. 9.

ἀγάπη.

1. Ἀγάπη δὲν ἐστάθη ποτὲ χωρὶς καημούς,
μὲ βάσανα μὲ πόνους καὶ μ' ἀναστεναγμούς.

(Κα 23).

Φέρεται μὲν ὡς παρ. παρὰ τῷ Καβαδίᾳ, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον κωμαστικὸν δίστιχον, δημοσιευθὲν καὶ ἐν συλλογαῖς τοιούτων ᾀσμάτων (Λιανοτράγουδα 1866 σ. 1 στ. 15-16. — Passow σ. 483, 3).

1α. Ἀγάπη δίχως πείσματα δὲν ἔχει νοστιμάδα.

(Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα).

Βλ. καὶ ἀρ. 8. — Τῶν ἐρώντων αἱ ἔριδες καὶ τὰ πείσματα εἶναι τὸ ἄρτυμα τοῦ ἔρωτος, ἀναρριπίζοντα αὐτόν. Τὴν γνώμην ταύτην ἐκφέρουσι καί τινες τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων καὶ πολλαὶ νεωτέρων ἐθνῶν παροιμίαι. Non bene, si tollas proelia, durat amor. (Ovid. Amor. I, 8, 96). — Amantium ira amoris integratio est. (Terent. Andr. 3, 3, 23. — Publil. Syr. 37 Rib.) — Discordia fit carior concordia (Publil. Syr. 131). Ἄλλα χωρία βλ. παρὰ Otto 176. — Ὅμοιαι παροιμίαι **Ἰταλικαί:** Sdegno cresce amore. = Ἡ δυσαρέσκεια αὐξαίνει τήν ἀγ. (Giusti 44. Τοσκανική). — Amor senza barufa, fa la mufa. = Ἀγ. χωρὶς μάλλωμα μουχλιάζει. (Ἐνετική. Pasqualigo 46). — L'amore non è bello, se non è scorocciarello. = Ἡ ἀγ. δὲν εἶν' ὡραία χωρὶς τσακώματα (Ὀμβρική). — Nó l'è gna amúr fina, se no la s'rampina = κἀμμιὰ ἀγάπη δὲν εἶναι καλή, ἂν δὲν μαλλώνουν (περγαμηνή). — Amuri tannu è beddu, quannu è un pocu stizzateddu. = Μὲ λίγη γρύνια γίνεται καλύτερη ἡ ἀγ. — Sciarri d' amuri, criscinu amuri. = Τὰ μαλλώματα τῆς ἀγάπης αὐξαίνουν τὴν ἀγ. (σικελικαί). (Pitré I, 108. IV, 216) — **Γαλλικαί:** Querelles d'amants, renouvellement d'amour. — Petites querelles et noisettes sont aiguillons d'amourettes. — Les amants qui se disputent s'a-

НБ НУ імені І. Мечникова

dorent. (W. III, 134, 123). — Les petits démêlés réveillent l' amour. (αὐτ. 177, 2). — **Ὁλλανδική**: Geliefdens twist is haast bekost. (W. V. 678, 4). — **Γερμανικαί**: Liebeszorn ist neuer Liebeszunder. = Τῆς ἀγ. τὸ κάκιωμα εἶναι καινούριο προσάναμμα τῆς ἀγ. (Körte 4912). — Buhlerzank ist der Liebe Anfang. = Τῶν ἀγαπητικῶν τὸ μάλλωμα εἶναι ἀρχὴ τῆς ἀγ. (W. I, 507). — Die lieb will gezenck haben. = Ἡ ἀγ. θέλει νἄχῃ γρύνια. (W. III, 134, 123). — Die Liebe will geneck sein. = Ἡ ἀγ. θέλει πείσματα. (αὐτ. 137, 189). — Die Liebe zankt gern. = Τῆς ἀγ. τῆς ἀρέσει νὰ μαλλώνῃ (αὐτ. 191). — Lieb muss zank haben. = Ἡ ἀγάπη πρέπει νἄχῃ μαλλώματα· (αὐτ. 145, 358). — Lieb'ohne Schelten soll nicht viel gelten. = Ἀγ. χωρὶς λογομαχία δὲν ἀξίζει καὶ πολύ. (αὐτ. 362). — Was sich liebt, das neckt sich. = Ὅποιοι ἀγαπιοῦνται πειράζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. (αὐτ. 169, 87). — Ein kleiner Zwist bringt oft die Herzen näher. = Μικρὴ φιλονεικία φέρει πολλαῖς φοραῖς τοῖς καρδιαῖς πλιὸ κοντὰ τὴ μιὰ 'ς τὴν ἄλλη. (W. V, 677, 1). — Zwist unter Liebesleuten hat nicht viel zu bedeuten. = Ἡ φιλονεικία τῶν ἀγαπητικῶν δὲν ἔχει καὶ μεγάλη σημασία. (αὐτ. 678, 4).

16. Ἀγάπη ποῦ χα κ' ἔχασα ἀπ' τὴν ἀνεμυαλιά μου.
Πρώτη μου ἀγάπη ἀγάπη μου, δεύτερη σκοτεινιά μου.

(Κα. 24).

Καὶ τοῦτο κωμαστικὸν δίστιχον· παραλλαγὴν τοῦ α΄ στίχου βλ. ἐν Φραντζεσκάκη Ἀριάδνῃ σ. 14. Λιανοτράγουδα 1866 σ. 2. στ. 25 - 6. Νεοελλ. Ἀνάλ. Α΄ σ. 293 καὶ ἀλλ. Ὁμοίαν δὲ πρὸς τὴν ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ ἰδέαν βλ. ἐν λ. γυναῖκα ἀρ. 51 - 59.

2. Ἀγάπη τῆς Ἀποκριᾶς,
στάχτη τῆς πανωστριᾶς.

(Σίφνου. Ἑστία 1890 Α΄ σ. 92).

Ὁ πρῶτος στίχος ἀποτελεῖται ἐκ τετραποδίας ἰαμβικῆς, διότι ἡ τελευταία λέξις αὐτοῦ ἀπαγγέλλεται ὡς τετρασύλλαβος. — Ὁ ἔρως ὁ γεννηθεὶς κατὰ τὰς διασκεδάσεις τῶν Ἀπόκρεων δὲν εἶναι σταθερός,

НБОНУ імені І. Мечникова

ἀλλὰ ταχέως παρέρχεται, ὡς πρόσκαιρος εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἑστίας εἰς τὴν παροστίαν (τὸν ἀλλαχοῦ σταχτολόγον) ἐναπόθεσις τῆς στάχτης, μέχρι τῆς χρησιμοποιήσεως αὐτῆς ἀλλαχόσε. Ὁμοία εἶναι ἡ **ἰταλικὴ** παροιμία: L'amore di carnevale muore in quaresima. = Ἀγάπη τῆς ἀποκριᾶς πεθαίνει τὴ σαρακοστή.(Giani 84). καὶ ἐν βενετικῇ παραλλαγῇ: L'amor de carneval, mor in quaresema (Pasqualigo 47). Τὴν ἔννοιαν τῆς βραχείας διαρκείας τῶν ἐν ταῖς εὐθυμίαις γεννωμένων αἰσθημάτων ἐκφράζει καὶ ἡ **γερμανική**: Freundschaft, die der Wein gemacht, währt, wie der Wein, nur eine Nacht. = Φιλία ποῦ ἔκαμε τὸ κρασί, σὰν τὸ κρασὶ βαστᾷ μιὰ νύχτα μόνο. (D. I, 511). Ἀνάλογος εἶναι καὶ ἡ **ἱσπανική**: Amor de monja, fuego de estopa. = ἀγάπη καλογριᾶς, φωτιὰ στουππειοῦ (Valles 199 Haller σ. 221), ἤτοι ἀκαριαίως καὶ ἀνάπτει καὶ σβύνεται.

3. Αἱ ἀγάπη σου χαλᾷ με,
τσ' αἱ ἀμάχη σου φελᾷ με.

(Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα).

Ἡ ἀγάπη σου μοῦ εἶναι ἐπιβλαβής, ὠφέλιμος δ' ἡ ἔχθρα σου. Λέγεται πρὸς φίλον δυσαρεστηθέντα, πρὸς ἔνδειξιν περιφρονήσεως τῶν ἀπειλῶν του. Παραλλαγὴν ταύτης βλ. ἐν λ. ἀγαπῶ 53, ἀτελεστέραν δ' ἐν λ. μάχη 1.

4. Ἀλησμονιοῦνται κ' οἱ φιλιαῖς, ξεχνιοῦνται κ' οἱ ἀγάπαις,
συναπαντιοῦνται καὶ μιλοῦν, σὰν ξένοι, σὰν διαβάταις.

(Κα. 249 [ξεχάνονται κ' οἱ ἀ. σ. δὲ μιλοῦν] — Παρν. ΙΕ', 879, 75).

Τὸ κάλλιστον τοῦτο γνωμικὸν φέρεται καὶ ὡς λιανοτράγουδο ἐν συλλογαῖς δημοτικῶν ᾀσμάτων. (Tommaseo 465 Passow 485, 27 [ἀρνοῦνται κ' οἱ ἀ.]. Λιανοτράγουδα 1866 στ. 80 - 1 [ὁμ.] — Καζαμίας Κορομηλᾶ 1869 σ. 50 [ὁμ.] — Λιανοτράγουδα 1876 σ. 4 στ. 80 - 81 (ὁμ.) — Φραντζεσκάκη Ἀριάδνη σ. 26 [Μ' ἀλησμονοῦνται — ἀ., καὶ χαιρετοῦνται 'ς τὰ στενά, ὡσὰν τσοῖ δρομαλάταις.).

5. Ἀπ' ἀγάπη τὴν ἐπῆρεν ὁ κοχλιὸς τὴν πεταλοῦδα.

(Κυθήρων. Β' 4, 39).

Σκωπτικὴ εἰς ἄσχημον ἄνδρα συζευχθέντα δυσειδῆ γυναῖκα καὶ

НБ ОНУ ІМЕНІ І.Мечникова

λέγοντα ὅτι δῆθεν ἐξ ἔρωτος ἐνυμφεύθη, ἐνῷ ἀληθῶς μόνον τὸ συμφέρον καὶ ἡ μεγάλη προῖξ τὸν παρεκίνησαν εἰς τὸν γάμον.

6. Ἀπ' ἀγάπη τοῦ καλοῦ μου δὲν τὸν εἶδα ἂν ἔχῃ γένεια.

(Νο. 9, 59. — Β' 4, 36. — Β 27, 351 [ἂν ἔ. μάτια]).

Ἡ αὐτὴ καὶ ἐν λ. ἔννοια 9, πόθος 1. — Εἰρωνικῶς πρὸς δήλωσιν ὅτι τοσοῦτον ἀπεχθὴς εἶναι εἰς ἡμᾶς ὁ ἄνθρωπος, ὥστε καὶ νὰ προσβλέψωμεν αὐτὸν ἀποστέργομεν, τούτου δ' ἕνεκα δὲν γνωρίζομεν καὶ αὐτοὺς τοὺς κυριωτάτους χαρακτῆρας τοῦ προσώπου του. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλως ἐπὶ τῶν προσποιουμένων μὲν ἀγάπην, ἀληθῶς δὲ σφόδρα ἀδιαφορούντων πρός τινα· καθὼς ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς περιστάσεως ἐφ' ἧς καὶ ὑπ' ἀρ. 9.

7. Ἀπὸ τὰ μάτια πιάνεται ἡ ἀγάπη.

(Β. 26, 342 [μ. ἡ ἀγ. π.]. — Κα. 616).

Ἡ γνώμη ὅτι ὁ ἔρως τὴν ἀρχὴν ἔχει ἐκ τῶν ὀμμάτων, ὅτι γεννᾶται τὸ πρῶτον ἐκ τῆς θεωρίας τοῦ ἀγαπωμένου, ἐπαναλαβάνεται καὶ ἐν δημοτικοῖς ᾄσμασι, προστιθεμένου ὅτι ἀπὸ τὰ μάτια κατεβαίνει εἰς τὰ χείλη, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν καρδίαν ὅπου ῥιζώνει· φέρεται δ' ὡς ἀπόκρισις Ἀράπη ἢ τοῦ Ἔρωτος ἢ ἄλλου τινὸς ἀπωτάτην οἰκοῦντος χώραν, ἐρωτωμένου περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀγάπης, ἢ ἐγκαταπλέκεται εἰς ᾄσματα διαφόρων ὑποθέσεων· ποικίλαι δ' εἶναι αἱ παραλλαγαὶ αὐτῆς:

Ἀπὸ τὰ μάτια πιάνεται, 'ς τὰ χείλη κατεβαίνει,
κι' ἀπὸ τὰ χείλη 'ς τὴν καρδιὰ ῥιζώνει καὶ δὲ βγαίνει.

(Passow σ. 523. — Λιανοτράγουδα 1876. σ. 72 καὶ 174).

ὁ δεύτερος στίχος καὶ ἄλλως:

κι' ἀπὸ τὰ χείλη 'ς τὴν καρδιά, 'ς τὰ φυλλοκάρδια μένει.
(Λελέκου Ἐπιδ. σ. 76).

καὶ 'ς τὴν καρδιὰ κάνει κλαριά, ῥιζώνει καὶ δὲ βγαίνει. (αὐτ.).
καὶ ἀπὸ τὰ χείλη 'ς τὴν καρδιά, καὶ 'ς τὴν καρδιὰ ἀναμένει.
σὰ δένδρου ῥίζα ῥίζωσε σὰν πλάτανος φυτρώνει.
(Λελέκου Ἀνθολογ. 1868 σ. 69).

κι' ἀπὸ τὰ χείλη 'ς τὴν καρδιά, καὶ 'ς τὴν καρδιὰ ῥιζώνει.
(Ἑστία ΙΕ' σ. 361).

НБ ОНУ імені І.Мечникова

Ἄλλαι παραλλαγαί:

Ἀπὸ τὰ μάτια πιάνεται, 'ς τὰ χείλη ξεφυτρώνει,
κι' ἀπὸ τὰ χείλη χύνεται καὶ 'ς τὴν καρδιὰ ῥιζώνει.
(Β. σ. 26-27).

Ἀπὸ τὰ μάτια βάνει ἀρχή, 'ς τὰ χείλη κατεβαίνει,
κι' ἀπὸ τὰ χείλη 'ς τὴν καρδιά, καὶ 'ς τὴν καρδιὰ ἀναμένει.
(ΖΑ. σ. 138 ἀρ. 228).

Τὴν αὐτὴν γνώμην ἐκφράζει ὁ εἰς παροιμίαν μεταπεσὼν ἀρχαῖος στίχος: «Ἐκ τοῦ γὰρ εἰσορᾶν γίγνετ' ἀνθρώποις ἐρᾶν», (Ἡσύχ. λ. ὀμμάτειος πόθος. — Κλήμ. Ἀλεξανδρ. Παιδ. III σ. 100 Sylb. — Διογενιαν. 349. — Μακαρ. 272. — Ἀποστόλ. 589. Σχολ. Α. Ἰλ. Γ, 424. — Σχολ. Β. Ἰλ. Γ, 425), ὃν, κατὰ τὸν παροιμιογράφον παρὰ Miller, Mél. de littérat. gr. σ. 364, ἄλλοι μὲν ἀπέδιδον εἰς Σθένελον (Σθενέλου ἀπ. 1 Nauck σ. 762), ἄλλοι δ' εἰς Ἀγάθωνα τὸν τραγῳδὸν (Ἀγάθ. ἀπ. 29 Nauck σ. 768). Τινὲς ὑπέθεσαν ὅτι ὁ στίχος εἶναι τοῦ Σοφοκλέους, παραπλανηθέντες ἴσως ἐκ τῆς παρ' Ἡσυχίῳ μετὰ τὴν παροιμίαν παραθέσεως καὶ στίχου ἐκ τραγῳδίας τοῦ Σοφοκλέους. (Leutsch εἰς Διογενιαν. 349. — Σοφ. ἀπ. 169 Dind. 161 Nauck), ὁ δὲ Meineke (FCG. IV σ. 645 ἀρ. 164) καὶ ὁ Kock (CAF. III σ. 622 ἀρ. 1290) ἀποδίδουσιν αὐτὸν εἰς ἄγνωστον κωμῳδοποιόν. — Ἀνάλογά πως εἶναι τὰ τοῦ Εὐριπίδ. Ἱππολ. 525: «Ἔρως, Ἔρως, ὃ κατ' ὀμμάτων | στάζεις πόθον, εἰσάγων γλυκεῖαν | ψυχαῖς χάριν οὓς ἐπιστρατεύῃ». Ὁμοίαν δ' ἐξήνεγκε γνώμην καὶ ὁ κωμικὸς Φιλήμων (Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωματ. Ϛ΄, β΄, 23. — Kock CAF. II, 520, 138): «Ὁρῶσι πάντες πρῶτον, εἶτ' ἐθαύμασαν, | ἔπειτ' ἐπεθεώρησαν, εἶτ' εἰς ἐλπίδα | ἐνέπεσον· οὕτω γίνετ' ἐκ τούτων ἔρως». Ὁ δὲ Πλάτων (Φαίδρ. 251 β) καὶ ἰδίαν ἔχει θεωρίαν περὶ τοῦ πράγματος: «δεξάμενος γὰρ τοῦ κάλλους τὴν ἀπορροὴν διὰ τῶν ὀμμάτων ἐθερμάνθη». Ταύτην δὲ σχεδὸν αὐταῖς λέξεσιν ἐπαναλαμβάνει ὁ Ἀριστaίνετος (Β΄, 18 σ. 168 Hercher): «Ταύτης (τῆς Θελξινόης) ὁ Πάμφιλος οὐκ οἶδα ὅπως πολυπραγμονήσας τὸ βλέμμα ἐκ πρώτης θέας ἠράσθη ταχύ· δεξάμενος γὰρ τοῦ κάλλους τὴν ἀπορροὴν διὰ τῶν ὀμμάτων ἐρωτικῶς διεθερμάνθη». Μιμεῖται δὲ καὶ ὁ Λιβάνιος (Δ΄ σ. 194): «οὗτοι γὰρ (οἱ ὀφθαλμοὶ) πρῶτοι τὸ κακὸν ἐδέξαντο, καὶ τὸ κάλλος δι' αὐτῶν εἰσρυὲν

τὸν λογισμὸν τὸν ἐμὸν κατεδουλώσατο»· καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς Τάτιος (Α΄, θ΄, 4): «Ὀφθαλμοὶ γὰρ ἀλλήλοις ἀντανακλώμενοι ἀπομάττουσιν ὡς ἐν κατόπτρῳ τῶν σωμάτων τὰ εἴδωλα, ἡ δὲ τοῦ κάλλους ἀπορροὴ δι' αὐτῶν εἰς τὴν ψυχὴν καταρρέουσα ἔχει τινὰ μεῖξιν ἐν ἀποστάσει»· (ἐπίσης καὶ ἐν Ε΄, ιγ΄, 4 ὅπερ χωρίον παραθέτομεν κατωτέρω). Ὁ δ' Ἡλιόδωρος (Γ΄, 7) ὁμοίαν νομίζει τὴν αἰτίαν τῆς βασκανίας καὶ τὴν τῆς γενέσεως τῶν ἐρώτων: «οἷς τὰ ὁρώμενα τὴν ἀρχὴν ἐνδίδωσι, καὶ οἷον ὑπήνεμα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ πάθη ταῖς ψυχαῖς εἰστοξεύονται».

Καὶ οὗτοι μὲν ἀκολουθοῦσι τὸν Πλάτωνα, ἄλλοι δὲ πρόσκεινται μᾶλλον εἰς τὸν τύπον τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος παροιμιακοῦ στίχου. Βλ. Φιλοστράτ. ἐπ. 52 σ. 359 Kayser: «ἀπὸ τοῦ ἐρᾶν τὸ ἐρᾶν». — αὐτ. 12 σ. 347 K.: «Πόθεν μου τὴν ψυχὴν κατέλαβες; ἢ δῆλον ὅτι ἀπὸ τῶν ὀμμάτων, ἀφ' ὧν μόνων κάλλος ἐσέρχεται;... οὕτω καὶ ὁ ἔρως τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἀκρόπολιν — τειχίσας ἡσυχῇ καὶ κατὰ μικρὸν εἰς τὴν ψυχὴν ἐσδύεται... Τὰ δὲ ὄμματα, ἐπεὶ πρῶτα συνίησι κάλλους, διὰ τοῦτο μάλιστα καὶ κάεται. — Τί γάρ, ὦ κακοὶ δᾳδοῦχοι ἔρωτος κλπ.» (Πρβλ. καὶ ἐπ. 11 σ. 346-7 K.). — Νόνν. Ε΄, 588: «ὀφθαλμὸς προκέλευθος—ἐγίνετο πομπὸς ἐρώτων». — ΙΕ΄, 239: «ὄμμα παλινδίνητον ἄγων ὀχετηγὸν ἐρώτων». — Ἀχιλλ. Τάτ. Α΄, δ΄, 4: «ὀφθαλμὸς γὰρ ὁδὸς ἐρωτικῷ τραύματι». (Βλ. καὶ Β΄, ιγ΄, 1). — Φωτ. ἐπιστ. Α΄, ς΄, 92 σ. 242 ἐκδ. Βαλέττα: «κάλλος δὲ σωμάτων εἴλκυσεν ὀφθαλμόν, καὶ δι' αὐτοῦ δέσμιον λαβὼν κατεδουλώσατο τὸν αὐτοδέσποτον λογισμόν.» — Εὐσταθ. Ὑσμίν. Γ΄ σ. 185, 3 Hercher: «ὀφθαλμὸς γὰρ ἔρωτος πηγή». — σ. 187, 26: «ὀφθαλμὸς ἐν ἐρῶσιν ἀνάπτει τὸν ἔρωτα». — Νικήτ. Εὐγενειαν. Α΄, 121 σ. 452 Hercher: «δι' ὀμμάτων γὰρ δὺς Ἔρως τὴν καρδίαν | οὐ μέχρι ταύτης ἵσταται φλέγειν θέλων, | μέλη δὲ πάντα πυρπολεῖ περιτρέχων». — Πρβλ. καὶ Θεοκρίτ. Β΄, 82 ὅπου ἡ γένεσις τοῦ ἔρωτος ταὐτόχρονος παρίσταται τῇ θέᾳ τοῦ ἐρωμένου: «Χὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην, ὥς μοι πυρὶ θυμὸς ἰάφθη δειλαίας».

Ὡς δ' ἐν τῷ δημοτικῷ τραγουδίῳ, ὅπερ ἐν ἀρχῇ παρεθέσαμεν, ἡ ἐπέκτασις τοῦ ἔρωτος ἐκτίθεται διὰ κλιμακωτοῦ σχήματος καὶ παρὰ Γεωργ. Μοναχῷ (Γ΄, 119 σ. 266 Muralt): «ἐκ τοῦ ὁρᾶν τὸ ἐρᾶν τίκτεται, καὶ ἐκ τοῦ ἐρᾶν ἡ συγκατάθεσις γίνεται καὶ ἐκ τῆς συγκα-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ταθέσεως ἡ πρᾶξις τελεῖται». (ἐκ τούτου Λάνδου, Ἀμαρτ. Σωτ. Α΄, 10 σ. 43 ἐκδ. 1857).—Βλ. καὶ Μανασσῆ Ἀρίστανδρ. Α΄, 35,=II, σ. 556 Hercher: «Ὁ γὰρ τοῦ κάλλους ὀχετὸς δι' ὀφθαλμῶν εἰσρέων—εἰς τὴν καρδίαν κάτεισι καὶ τὴν ψυχὴν θηλύνει κλπ.»—Πρβλ. καὶ Ἀχιλ. Τατ. Ε΄, ιδ΄, 4, ὅπου πάλιν ἐγκαταπλέκεται καὶ ἡ πλατωνικὴ θεωρία: «Ἡ δὲ τῆς θέας ἡδονὴ διὰ τῶν ὀμμάτων εἰσρέουσα τοῖς στέρνοις ἐγκάθηται· ἕλκουσα δὲ τοῦ ἐρωμένου τὸ εἴδωλον ἀεὶ ἐναπομάττει τῷ τῆς ψυχῆς κατόπτρῳ καὶ ἀναπλάττει τὴν μορφήν· ἡ δὲ τοῦ κάλλους ἀπορροὴ δι' ἀφανῶν ἀκτίνων ἐπὶ τὴν ἐρωτικὴν ἕλκομένη καρδίαν ἐναποσφραγίζει κάτω τὴν σκιάν».

Ἐκ τῶν Ῥωμαίων ποιητῶν ἔχει τὴν αὐτὴν γνώμην καὶ ὁ Προπέρτιος (2, 15, 12): Si nescis, oculi sunt in amore duces. Ὅμοιαι δὲ παροιμίαι νεωτέρων ἐθνῶν μοὶ εἶναι γνωσταὶ αἱ ἑξῆς: **Ἰταλ.** L'occhio attira l'amore. = Τὸ μάτι τραυᾷ τὴν ἀγ. (Giani 1184).—L'amore entra per gli occhi. = Ἡ ἀγάπ. μπαίνει ἀπὸ τὰ μάτια. (Castagna 322, 15).—Con l'occhio si comincia a far l'amore, e l'altro se ne viene in mano in mano. = Μὲ τὸ μάτι ἀρχίζει νὰ πιάνεται ἡ ἀγ., καὶ τὸ ἄλλο ἔρχεται γλήγορα (αὐτ. 24, 15). **Γαλλ.** L'oeil est le conducteur de l'amour. (W. I, 172, 86). **Ρωμουν.** Ochii si sprîncenele fac tote pecatele, si lega dragostele. = Τὰ μάτια καὶ τὰ φρύδια κάνουν ὅλαις ταῖς ἁμαρτίαις καὶ δένουν τὴν ἀγάπη. (Zanne 4194).—De n'ar fi ochi si sprîncene n'or mai fi pecate grele, nici dragoste tinerele. = Ἂν δὲν ἦσαν μάτια καὶ φρύδια, δὲν θὰ ἦσαν βαρειαῖς ἁμαρτίαις, οὔτε ἀγάπαις γκαρδιακαῖς. (αὐτ. 4195.—Ὡς σημειώνει ὁ Zanne τ. I. σ. 341 τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἐπαναλαμβάνουσι καὶ πολλὰ δημοτικὰ ᾄσματα).—Cautatura dulce, haz de dragoste ne aduce. = Γλυκειὰ ματιὰ ἀγάπης εὐχαρίστηση μᾶς φέρνει (αὐτ. 5028).—**Γερμανικαί:** Das Auge ist der Liebe Führer. = Τὸ μάτι εἶναι τῆς ἀγάπης ὁδηγός. (αὐτ. 171. 49).—Das Auge sieht's, im Herzen glüht's. = Τὸ μάτι βλέπει, 'ς τὴν καρδιὰ πιάνει φωτιά. (αὐτ. 59).—Die Augen sind der Liebe Boten. = Τὰ μάτια εἶναι τῆς καρδιᾶς οἱ μαντατοφόροι· (αὐτ. 172, 86).—Die Lieb entwechst aus den Augen. = Ἡ ἀγ. φυτρώνει ἀπὸ τὰ μάτια (W. III, 132, 67).—Die lieb kompt vom sehen. = Ἡ ἀγά-

πη ἔρχεται ἀπὸ τὸ ἰδεῖ. (αὐτ. 134, 108). — Die Lieb sitzt in den Augen. = Ἡ ἀγ. κάθεται 'ς τὰ μάτια. (αὐτ. 14). — Liebe hat ihren Sitz in den Augen. = Ἡ ἀγ. ἔχει τὸ θρονί της 'ς τὰ μάτια. (αὐτ. 150, 461). — Liebe und Buhlen fahet im Gesicht an. = Ἡ ἀγ. καὶ τὸ ταίριασμα ἀρχίζουν ἀπ' τὴν ὄψη. (αὐτ. 154, 586. — Βλ. καὶ 168, 53). — **Ὁλλανδ.** De min komt door de oogen in. = Ἡ ἀγ. μπαίνει ἀπὸ τὰ μάτια. (αὐτ. 134, 108). — Het oog is leidsman van de min, en brengt voor eerst de lusten in. = Τὸ μάτι εἶναι ὁδηγὸς τῆς ἀγάπης, αὐτὸ πρῶτα πρῶτα φέρνει τὸν πόθο. (W. I, 171, 49). — **Δανική:** øiet er anfører i kiaerlighed. = Τὸ μάτι εἶναι ὁ ὁδηγὸς τῆς ἀγ. (αὐτ. 172, 86). — **Ῥωσικαί**: Ἡ ἀγάπη ἀπὸ τὰ μάτια ἀρχίζει. (Dal II σ. 302). Ἀπὸ τὰ μάτια ἀγαπιῶνται. (αὐτ.) Ἡ ἀγάπη πέφτει 'ς τὴν καρδιὰ ἀπὸ τὰ μάτια, ταὐτιὰ καὶ τὸ στόμα. (αὐτ.).

8. Ἀπὸ τὰ χείλη πηγαδιοῦ δὲ λείπει πρασινάδα,
ἀγάπη χωρὶς πείσματα δὲν ἔχει νοστιμάδα.
(Θήρας. Παρν. Γ'. 425, 28).

Ἡ ὑπ' ἀρ. 1 παροιμία διαπλατυνθεῖσα διὰ τῆς προσθήκης τοῦ πρώτου στίχου πρὸς ἐμφαντικὴν βεβαίωσιν. Ὡς εἶνε βέβαιον ὅτι οὐδέποτε στεροῦνται χλόης τὰ χείλη πηγαδίου, οὕτω καὶ ὅτι ἀναγκαῖον ἄρτυμα τοῦ ἔρωτος εἶναι τὰ πείσματα. Ἡ παροιμία ᾄδεται καὶ ἐν κώμοις:

Ποτὲ ἀπὸ χείλη πηγαδιοῦ δὲν λείπει πρασινάδα,
κι' ἀγάπη χωρὶς πείσματα δὲν ἔχει νοστιμάδα.

Passow σ. 559, 798 [Ποτὲ 'ς τὰ χ. — κι' ἀ. χωρὶς πλεισμονὴ] — Λιανοτράγ. σ. 134, 2929 - 2930).

ἢ μετὰ παρηλλαγμένου τοῦ πρώτου στίχου:

Ἡ ἄσπρη πέτρα τοῦ γιαλοῦ δὲν πιάνει πρασινάδα.

Ἐνίοτε ὅμως ἡ ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ παρομοίωσις φέρεται πρὸς βεβαίωσιν ἄλλων πραγμάτων. Τὸ παλαιότατον παράδειγμα εὑρίσκομεν ἐν ἐρωτικῷ διστίχῳ τοῦ βιενναίου χειρογράφου:

Ποτ' ἐκ τὸ παρεποταμὸ δὲν λείπει πρασινάδα
μηδέ, κόρη, ἐκ τὰ χείλη σου δὲν λείπει κοκκινάδα.

(Legrand, Recueil σ. 358, 64. Βλ. καὶ Tommaseo 269 = Pass w 559, 795 = Λιανοτράγ. 134 στ. 2927 - 8 καὶ σ. 16 στ. 354 - 5).

9. Ἀπ' τὴν ἀγάπη τὴν πολλὴ ξέχασα τὄνομά σου.

(Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Βλ. καὶ ἀρ. 6 καὶ ἐν λ. ἀγαπῶ 67. — Λέγεται πρὸς ἐκεῖνον, οὗ θέλομεν νὰ ἐλέγξωμεν τὴν ἀδιαφορίαν πρὸς πράγματα, περὶ ὧν ὑποκρίνεται ὅτι μεγάλως φροντίζει. Τόσον δηλ. ἐνδιαφέρον ἔχεις, ὥστε δὲν ἐζήτησες νὰ πληροφορηθῇς περὶ τῶν κυριωτάτων στοιχείων τῆς ὑποθέσεως.

10. Γι' ἀγάπη τοὺ βασιλικοῦ πίνει ἡ γάστρα τὸ νερό.

(Κατζιούλης - Φιλητᾶς.— Φολεγάνδρου παρὰ Κονταρίνη).

Ἡ αὐτὴ ἐν ἀριθ. 11 καὶ ἐν λ. ἀφορμὴ 8. 13, πινομὴ 1. χάρη 3. 4. χατίρι 2. 3. 6. 7. (ἐν ᾗ ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ ἀναφέρεται γαρυφαλιά) Ὅμοιαι δὲ ἐν ἀρ. 12. 32 καὶ ἐν λ. χατίρι 4. πόνος 2. Ὡς χύνομεν νερὸν εἰς τὴν γάστραν οὐχὶ χάριν αὐτῆς, ἀλλ' ἵνα ποτίσωμεν τὸν ἐν αὐτῇ βασιλικὸν (ὤκιμον, ocimum basilicum L.), οὕτω περιποιούμεθα πολλάκις ἀνθρώπους ἀναξίους λόγου, ὅπως γίνωμεν ἀρεστοὶ εἰς ἄλλους στενῶς μετὰ τούτων συνδεομένους, παρ' ὧν προσδοκῶμεν κέρδος τι. Δι' ἄλλης εἰκόνος τὴν αὐτὴν ἐκφράζουσιν ἔννοιαν αἱ **γερμανικαί**: Der Fuchs grüsst den Zaun um des Gartens willen. = Ἡ ἀλεποὺ χαιρετᾷ τὸ φράχτη γιὰ χάρη τοῦ κήπου. (D. II, 38). — Es ist ihm nicht um's Schaf, sondern um die Wolle = δὲν τὸ κάνει γιὰ τὸ πρόβατο, ἀλλὰ γιὰ τὸ μαλλί. (αὐτ.) — Dèr grüásst' n Zaun'n Gàrtn wág'n. = Χαιρετᾷ τὸ φράχτη, γιὰ τὸν κῆπο. (αὐτ.) — Man grüsst oft den Zaun des Gartens wegen. = Χαιρετοῦν πολλαῖς φοραῖς τὸν φράχτη γιὰ τὸν κῆπο. (αὐτ.) — Ἄλλας δ' ὁμοίας βλ. ὑπ' ἀρ. 31 καὶ ἐν λ. πόνος 2.

11. Γι' ἀγάπη τοῦ βασιλικοῦ ποτίζεται κ' ἡ γάστρα.

(Ἠπείρου Ἀρ. 206).

Ἀπαράλλακτος τῇ ἀνωτέρω.

12. Γιὰ τοῖ Χάλντι τὴν ἀγάπην
κλίσκουμαι, φιλῶ τἀγάντιν.

(Πόντου παρὰ Ι. Βαλαβάνη.)

Ὅμοία ταῖς ἀνωτέρω ἀρ. 10. 11. — Πρὸς χάριν τοῦ (ἐκ Χαλδίας) χωρικοῦ κύπτων φιλῶ τὴν ἄκανθαν. Ἐπὶ τῶν ἕνεκα κέρδους ὑπομενόντων ἐξευτελισμούς.

13. Ἡ ἀγάπη εἶνε δανεικιά.

(Χίου. Καν. 246, 253).

Δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ ἡ ἀγάπη, ἂν δὲν εἶναι ἀμοιβαία. — Ὅμοια λέγουσι καί τινες τῶν Ῥωμαίων ποιητῶν, παραφράζοντες πιθανῶς κοινὴν παροιμίαν. (Βλ. Otto 75): Ut ameris, amabilis esto. (Ovid. Ars am. 2, 107). — Ut ameris, ama (Martial. 6, 11, 10. Auson. Epigr. 91, 6). — Si vis amari, ama. (Senec. ep. 9, 4). — Τῶν δ' ὁμοίων παροιμιῶν νεωτέρων ἐθνῶν παραθέτομέν τινας ὑπὸ τὰς ἑλληνικὰς ἐν λ. ἀγαπῶ 5. 10· αἱ μᾶλλον δὲ προσεγγίζουσαι κατὰ τὴν διατύπωσιν πρὸς τὴν προκειμένην εἶναι αὗται: **Ἰταλ.** Amore con amor si paga. = Ἀγάπη μ' ἀγάπη πληρώνεται (ὀμβρική. Pitrè I, 103). — Amuri e pagamentu d'amuri = Ἀγ. εἶναι πληρωμὴ τῆς ἀγ. (σικελική· αὐτ.) — Amuri cu n'àutru amuri si paga. = Ἀγ. μ' ἄλλη ἀγ. πληρώνεται. (σικελική: αὐτ.). — Amuri e lu prezzu d'amuri. = Ἀγ. εἶναι ἡ τιμὴ τῆς ἀγ. (σικελική. αὐτ.) — Lu fruttu di l'amuri è amuri. = Ὁ καρπὸς τῆς ἀγ. εἶναι ἀγ. (ὁμ. αὐτ.). — Amore e il vero prezzo, con che si compra amore. = Ἡ ἀγ. εἶναι ἡ σωστὴ τιμὴ π' ἀγοράζεται ἡ ἀγάπη. (τοσκανικὴ αὐτ.). — Amore non si compra, nè si vende, ma in premio d'amor amor si rende. = Ἡ ἀγ. οὔτε ἀγοράζεται οὔτε πουλιέται, μὰ δίνεις ἀγ. καὶ παίρνεις ἀγ. (ὁμ. αὐτ.) — Con l'amô, l'amô se paga. = Μ' ἀγ. πληρώνεται ἡ ἀγ. (γενοατική. αὐτ. 104). — L'amoûr fa l'amoûr — Ἡ ἀγ. κάνει τὴν ἀγάπη. (βονωνική. αὐτ. 104). — Nô se compra l'amor e no'l se vend = δὲν ἀγοράζεται ἡ ἀγ. καὶ δὲν πουλιέται. (μεδιολανική. αὐτ.). — L'amûr al vé de l'amûr. = Ἡ ἀγ. θέλει ἀγάπη. (περγαμηνή. αὐτ.) — Amor vuol amor = Ἡ ἀγ. θέλει ἀγ. (Haller σ. 220). — **Γαλλ.**: Amour veut amour. (W. III, 147, 388). — Amour ne s'achète ni se vend; mais aux prix d'amour amour se vend. (Haller σ. 220). — **Αγγλ.** Love can neither be bought nor sold, its only price is love. =

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Ἡ ἀγ. οὔτε ν' ἀγορασθῇ μπορεῖ οὔτε νὰ πουληθῇ, ἡ μόνη της τιμὴ εἶναι ἡ ἀγ. (W. III, 147, 410). — Love begets love = Ἡ ἀγ. γεννᾷ ἀγ. (αὐτ. 153, 536). — Love worketh love = Ἡ ἀγ. κάνει ἀγ. (Haller 220). — **Δανικαί;** Kierlighed windes med pierlighed = ἡ ἀγ. βρίσκει ἄλλη ἀγάπη. (W. III, 149, 445). — Paa kierlighed følger gien kierlighed. = Εἰς τὴν ἀγ. ἀκολουθεῖ ἄλλη ἀγ. (Haller 220). — **Σουηδ.** Kärlek winnes med kärlek = ἡ ἀγ. κερδίζεται μ' ἀγ. (W. III, 147, 410). — **Γερμανικαί.** Lieb vmb lieb = ἀγ. γι' ἀγ. (W. 146, 386 βλ. καὶ 387). — Lieb vmb widerlieb = ἀγ. μ' ἄλλη ἀγ. (αὐτ. 388). — Lieb wil geliebet sein = ἡ ἀγ. θέλει ν' ἀγαπιέται. (αὐτ. 147, 407). — Lieb wird mit lieb erkaufft = ἡ ἀγ. μ' ἀγ. ἐξαγοράζεται. (αὐτ. 409). — Lieb würt vmb lieb verkaufft und kaufft = Ἡ ἀγ. μ' ἀγ. πουλιέται καὶ ἀγοράζεται. (αὐτ. 410). — Liebe findet wieder Liebe = ἡ ἀγ. βρίσκει ἄλλη ἀγ. (αὐτ. 149, 445). — Liebe macht Gegenliebe = ἡ ἀγ. κάνει ἄλλη ἀγ. (αὐτ. 153, 536). — Nur Liebe zahlt Liebe = μόνο μὲ ἀγ. πληρώνεται ἡ ἀγ. (αὐτ. 157, 661). — Wer Liebe ernten will, der muss auch Liebe säen = ὅποιος θέλει νὰ θερίσῃ ἀγ. πρέπει καὶ νὰ σπείρῃ ἀγ. (αὐτ. 161, 757). — Liebe erwirbt Liebe = ἡ ἀγ. ἀποκτᾷ ἀγ. (Körte ἀρ. 4870.) — **Τουρκική.** Μουχαμπὲτ ιλὶ μπασ'δαντίρ. = Ἡ ἀγ. ἀπὸ δύο πρέπει ν' ἀρχίζῃ. (Osman. Spr. 423. — Decourdemanche 539. Βλ. καὶ ἀρ. 508). — Βλ. καὶ ἀγαπῶ 4. 5. 6. 28. 29. 70.

14. Ἡ ἀγάπη εἶναι στραβή.

(Σύρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Ἡ αὐτὴ καὶ ἐν λ. ἔρωτας 1, ὅπου ἀναγράφονται καὶ αἱ γνῶμαι τῶν ἀρχαίων καὶ ἀρχαῖαι καὶ νεώτεραι παροιμίαι, λέγουσαι τυφλὸν τὸν ἔρωτα. Βλ. καὶ ἀγαπῶ 42.

15. Ἡ ἀγάπη θέλει φρόνησι, θέλει ταπεινοσύνη,
θέλει λαγοῦ περπατησιά, πουλιοῦ γληγορωσύνη.

(Β. 92, 1 [γρηγορωσύνη]).

Ἡ γνώμη αὕτη ᾄδεται καὶ ἐν κώμοις. (Βλ. Fauriel II, 286, 42.

Passow 483, 4. — Λιανοτράγουδα σ. 2. 17. — Ἀραβαντινοῦ, Συλλ. δημ. ᾄσμ. σ. 329, 426 - 7. [κι' ἀϱτοῦ γλ.]. — Πρβλ. Ζ Α. σ. 75, 23).

16. Ἡ ἀγάπη καὶ τὰ μίση δὲν βαστοῦν πολὺν καιρόν.

(Β. 92, 2. — Πάρου παρὰ Φρ. Σαρρῆ).

Παραπλήσια διδάσκει ἡ **βενετική**: El ben e'l mal no dura sempre = Τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ δὲν βαστᾷ γιὰ πάντα. (Pasqualigo 144).

17. Ἡ ἀγάπη πάει μπροστά.

(Τριπόλεως).

Ἤτοι ὁ ἄνθρωπος μετὰ τοὺς γονεῖς μὲ ἀγάπην μεγαλυτέραν θ' ἀγαπήσῃ τὴν σύζυγον, καὶ πλειότερον ταύτης τὰ τέκνα του καὶ εἶτα τοὺς ἐγγόνους. Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχουσι καὶ αἱ ἑπόμεναι. **Γαλλ.**: L'amour descend et ne monte pas. (W. III, 132, 74). — L' amour des parents descend et ne remonte pas. (αὐτ.) — **Σουηδ.**: Kärleken gär utföre = Ἡ ἀγ. πάει κάτω. (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** De liefde gaat onder zich, niet boven zich = Ἡ ἀγ. κατεβαίνει, δὲν ἀνεβαίνει. (αὐτ.). — **Γερμ.** Die lieb gehet vnter sich, nicht vber sich; sie steigt ab, nicht vf. = Ἡ ἀγάπη πάει κάτω, ὄχι ἀπάνω· κατεβαίνει, δὲν ἀνεβαίνει. (αὐτ.). — Die Liebe wurtzelt vnter sich. = Ἡ ἀγ. ϱιζώνει ἀποκάτω. (W. III, 137, 190).

18. Ἡ ἀγάπη πύργους καταλεῖ καὶ κάστρα ϱήχνει κάτου, καὶ παλληκάρια τοῦ σπαθιοῦ ϱήχνει τα τοῦ θανάτου.

(Κρήτης. Βλαστ. σ. 25 [κάτω] — Μέλαινα σ. 45. [Γι' ἀ. — ϱίπτει κάτω τὰ παλ. τ' ἔρωτος]).

Φέρεται καὶ λιανοτράγουδον παρόμοια λέγον:

Ἡ ἀγάπη βράχους κατελεῖ καὶ τὰ θεριὰ μερώνει,
κ' ἐγὼ τὴν ἔχω 's τὴν καρδιά, γι' αὐτὸ μὲ θανατώνει.

(Passow σ. 519, 371. — Λιανοτράγ. 1866 σ. 59 στ. 1384-5. — 1876 σ. 64, 1386 - 7. — Ἀραβαντινοῦ Συλλογὴ σ 329, 428-9).

Διὰ παραπλησίας δ' εἰκόνος ἐκφράζει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καὶ ἡ γερμανικὴ παροιμία: Liebe kann Berge versetzen. = Ἡ ἀγ. μπορεῖ βουνὰ νὰ μετακινήσῃ. (W. III, 151, 508).

НБОНУ імені І Мечникова

19. Ἡ ἀγάπη σου μὲ κάνει
νὰ σφαγῶ μ᾽ ἕνα ῥαπάνι.

(Πάρου παρὰ Π Σαρρῆ).

Μᾶλλον σκωπτικὸν δίστιχον, ὡς τοιοῦτο δ᾽ ἔχει καταχωρισθῆ καὶ ἐν τῇ συλλογῇ Λιανοτράγ. 1866 σ. 59 στ. 1398-9. — 1876 σ. 64.

20. Ἡ ἀγάπη ψωμὶ δὲν φέρνει.

(Πύργου παρὰ Λιναρδάκη).

Μόνος ὁ ἔρως δὲν ἀρκεῖ νὰ καταστήσῃ εὐτυχὲς τὸ ἀνδρόγυνον, τοὐναντίον δ', ὡς λέγουσιν αἱ παροιμίαι, οἱ ἐξ ἔρωτος νυμφευόμενοι, μὴ προνοοῦντες δὲ νὰ ἐξασφαλίσωσι τὰ τοῦ βίου, ζῶσιν ἐν μεγάλῃ στενοχωρίᾳ, ἐνῷ εὐημεροῦσι οἱ κατὰ τὸν γάμον μὴ ἀποβλέψαντες εἰς τὸ κάλλος, ἀλλ᾽ εἰς τὴν εὐτυχῆ συμβίωσιν. Τὰ δεινὰ τῶν ἐξ ἔρωτος νυμφευθέντων ὡραίων συζύγων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν εὐδαίμονα βίον τῶν ἀσχήμων ἐκτραγῳδοῦσιν αἱ παροιμίαι ἐν λ. ἄσχημος 1 - 6, ὄμορφος 2 - 5, 8, 10 - 14, 16. Παραπλήσιαι εἶναι ἡ **ἑνετικὴ** παροιμία: Amor no fa boger la pignata. = Μ' ἀγ. δὲ βράζει ἡ χύτρα. (Pasqualigo 47), αἱ **γερμανικαί**: von der Liebe hat niemand gegessen (den Tisch gedeckt) = Ἀπὸ ἀγ. κἀνεὶς δὲν ἐχόρτασε· ἢ, δὲν ἔστρωσε τραπέζι. (W. III, 158, 692). — Von blosser Liebe raucht der Schornstein nicht. = Μ' ἀγ. μοναχὰ δὲν καπνίζει ὁ καπνοδόχος. (αὐτ. 691). — Von der Liebe allein kann man nicht leben = Μ' ἀγ. μονάχα δὲν μπορεῖ κἀνεὶς νὰ ζήσῃ. (αὐτ. 693. — Ἡ παρὰ Wander III, 153, 533 φερομένη ὡς γερμανικὴ εἶναι ἁπλῆ μετάφρασις τῆς ἰταλικῆς). — καὶ ἡ **ὁλλανδική**: Van liefde rookt de schoorsteen niet = Μ' ἀγ. δὲν καπνίζει ὁ καπνοδόχος. (αὐτ. 691).

21. Ἡ δεύτερη ἀγάπη εἶναι σὰν τὰ ξαναζεσταμένα λάχανα.

(Δημητσάνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Ὡς τοῦ δὶς μαγειρευθέντος φαγητοῦ διαφθείρεται ἡ γεῦσις, οὕτω καὶ διὰ τῆς συνδιαλλαγῆς τῶν ἐρισάντων πρὸς ἀλλήλους φίλων ἢ τοῦ χωρισθέντος ἀνδρογύνου δὲν ἀποκαθίσταται ἀκμαία καὶ ἄδολος ἡ προτέρα ἀγάπη. Τὸ αὐτὸ περὶ τῆς φιλίας λέγει παροιμία τις μὴ γνησία παρὰ Βενιζέλῳ (βλ. φιλία 5)· ἑτέρα δημώδης παροιμία παρομοιά-

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

ζει τὸ ξαναπαντρεμένο ἀντρόγενο πρὸς τὸ ξαναζεσταμένο μαγείρευμα (βλ. ξαναζεσταίνω 1), ἄλλη δ' ἄνευ δευτέρου ὅρου συγκρίσεως λέγει μόνον ὅτι κακὸν τὸ τοιοῦτο φαγητὸν (βλ. ματαζεσταίνω 1, ὅπου καὶ παραλληλισμοὶ πρὸς ξένας παροιμίας γίνονται). — Ὅμοιαι τήν τε ἔννοιαν καὶ τὴν διατύπωσιν ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι **Ἰταλικαί**: Ne amico riconciliato nè pietanza due volte cucinata. = Οὔτε φίλος ξαναγαπημένος, οὔτε φαγεῖ ξαναμαγειρεμένο. (τοσκανική. Giusti 38). — Amiçizia renovada, menestra rescaldada. = Φιλία ξαναφτειασμένη, σοῦπα ξαναζεσταμένη. (ἐνετ. Pasqual. σ. 43). Verze riscaldà e moger ritornà no xe mai bona· = Λάχανο ξαναζεσταμένο καὶ γυναῖκα ποῦ ξαναγύρισε ('ς τὸν ἄνδρα της) δὲν εἶναι ποτὲ καλή· (ἐνετ. Pasqual. σ. 117). — Amicizia ricunciliata e minestra scarfata mai fôru boni. = Φιλία ξαναφτειασμένη καὶ σοῦπα ξαναζεσταμένη ποτὲ δὲν ἦσαν καλά· (σικελική. Pitré I, 88). — Amisizia rinovada l'è minestra riscaldada, che no val na sbolgirada. = Φιλία ξαναγενομένη εἶναι σοῦπα ξαναζεσταμένη ποῦ δὲν ἀξίζει ἕναν παρᾶ. (Μεδιολάνων. D. I, 512). = Amiçizia rinovà, minestra riscaldà, saporita che la sia, no xe piú quela de pria. = Φιλία ξαναγενομένη, σοῦπα ξαναζεσταμένη, ὅσο νόστιμη καὶ ἂν εἶναι, δὲν εἶναι πλιὸ ἡ προτυτερινή. (ἐνετική. αὐτ.). — **Ἱσπανικαί**: Ni de amigo reconciliado, ni de manjar dos veces guisado = οὔτε φίλο ξαναγαπημένο, οὔτε φαγητὸ ξαναμαγειρεμένο. (Haller σ. 154, 49). — Ni pastel recalentado, ni amigo reconciliado. = οὔτε πίττα ξαναζεσταμένη, οὔτε φίλο ξαναγαπημένο· (αὐτ. 50). — Las sopas y los amores, los princieros son mejores = οἱ σούπαις καὶ οἱ ἀγάπαις οἱ πρώταις εἶναι καλύτεραις. (W. IV, 972, 7) — Sopa y amores los primeros los mejores = Ὁμ. (αὐτ.) Las sopas y amors los primers son los millors. = Ὁμ. (D. I, 400). **Πορτογαλλικαί**: As sopas, e os amores, os primeiros são os melhores. = ὁμ. (αὐτ.). — De amigo reconciliado e de caldo requentado, nunca bom bocado. = ἀπὸ φίλο ξαναγαπημένο καὶ ἀπὸ χυλὸ ξαναζεσταμένο ποτὲ (μὴν περιμένῃς) καλὴ μπουκιά. (D. I, 512). — **Ἀγγλική**: Take heed of enemies reconcil'd and of meat twice boil'd. = Φυλάγου ἀπὸ ἐχθροὺς ξαναγαπημένους καὶ ἀπὸ κρέας

ξαναμαγερεμένο. (αὐτ.) — **Γερμανικαί.** Hüte dich vor aufgewärmtem Fisch und vor versöhntem Feind an deinem Tisch. = Φυλάγου ἀπὸ ξαναμαγειρεμένο ψάρι κι' ἀπὸ ξαναγαπημένο ἐχθρὸ (νὰ μὴν ἔχῃς) 'ς τὸ τραπέζι σου. (W. II, 949, 69). — Aufgewärmte Pasteten und versöhnte Feinde sind gleich gut. = Ξαναζεσταμέναις πίτταις καὶ ξαναγαπημένοι ἐχθροὶ τὸ ἴδιο ἀξίζουν, (W. III, 1192, 1). — Aufgewärmte Suppe und Liebe schmecken nicht mehr gut. = Ξαναζεσταμένη σοῦπα καὶ ἀγάπη δὲν εἶναι πλέον νόστιμαις. (W. IV, 972, 7). — Einem versöhnten Freunde und einer aufgewärmten Speise muss man aus dem Wege gehen. = Τὸν ξαναγαπημένο φίλο καὶ τὸ ξαναζεσταμένο φαεῖ πρέπει νὰ τ' ἀποφεύγουμε (W. I, 1180, 189).

22. Ἡ ξενιτειὰ καὶ ἡ ὀρφανιά, ἡ πρίκα καὶ ἡ ἀγάπη,
τὰ τέσσαρα ζυγίσανε καὶ ἤλθε βαρειὰ γὴ ἀγάπη.

(Κρήτης. Μέλαινα σ. 47).

Τῶν τεσσάρων μεγάλων δεινῶν, τοῦ ἐκπατρισμοῦ, τῆς ὀρφανίας, τῆς λύπης καὶ τοῦ ἔρωτος, βαρύτατον ὁμολογοῦσι τὸν ἔρωτα τοῦτο καὶ τὸ ἀμέσως ἑπόμενον γνωμικόν. Ἄλλο ὅμως, ἐν ᾧ τέταρτον κακὸν ἀντὶ τῆς πίκρας ἀναφέρεται ἡ παντρειά, βαρύτατον λέγει τὰ ξένα (Λιανοτράγουδα σ. 68 στ. 1470-1), μᾶλλον συμφωνοῦν πρὸς τὴν καὶ ἐν δημοτικοῖς ἄσμασι συχνοτάτην διεκτραγῴδησιν τῶν δεινῶν τῆς ξενιτειᾶς. Μοιρολόγιον δέ τι τῆς Μεγίστης δὲν ἀναφέρει τὴν ἀγάπην, ἀλλ' ἐκ τῶν τριῶν κακῶν, τῆς ξενιτειᾶς τῆς ὀρφανιᾶς καὶ τῆς πίκρας τοῦ θανάτου, βαρύτατον θεωρεῖ τὴν ὀρφανιάν. (ΚΠ. ΚΑ΄ σ. 340, 98). Βλ. καὶ ξένα 4.

23. Ἡ ὀρφανιὰ κ' ἡ ξενιτειά, ἡ πίκρα κ' ἡ ἀγάπη,
ὅλα ἐμετρηθήκανε, βαρύτερ' εἶν' ἡ ἀγάπη.

(Μεσσηνίας.)

Βλ. ἀρ. 22.

24. Ἡ πουλλὴ ἀγάπ' φέρνι καὶ πουλλὴ ἀμάχη.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Παραλλαγὴ τῆς βυζαντινῆς ὑπ' ἀρ. 36.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

25. Ἡ σύμπλιαση γεννᾷ τὴν ἀγάπη.

(Μήλου. Νεα. 47).

Ἐκ τῆς γειτονείας καὶ τῆς συνεχοῦς κοινωνίας γεννᾶται πολλάκις ἔρως. Ὁμοίως οἱ **Γερμανοὶ** ἔλεγον: Lieb kompt auss beywonung. (W. III, 144, 336) καὶ οἱ **Δανοί**: Kierlighed kommer af omgiengelse = ἡ ἀγ. ἔρχεται (γεννᾶται) ἀπὸ τὴν συναναστροφήν (W. III, 144, 336) — Βλ. καὶ ἀρ. 26.

26. Καὶ μὲ τὸ συχνοπέρασμα πιάνεται ἡ ἀγάπη.

('Αν. ἐπ. Α', 475, 174 [πιάνετ' ἡ]).

Ὁμοία τῇ ἀνωτέρω. Ἡ συχνὴ πάροδος νέου πρὸ τῆς οἰκίας κόρης φέρει γνωριμίαν ἐξ ἧς ἐνίοτε γεννᾶται ἀμοιβαῖος ἔρως. Πρβλ. τὴν **ἰταλικήν**: La pràttica fa l'amuri = Ἡ σχέση κάνει τὴν ἀγ' (Pitré I, 114).

27. Καινούρια ἀγάπη ἔπιασα, παλιά μου, στάσου πίσω.

(Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 97).

Ὅτι ὁ νέος ἔρως ἀποδιώκει ἀπὸ τῆς καρδίας τὸν παλαιόν. Ὁμοίαν ἔννοιαν ἔχει καὶ ἡ ἐν λ. φιλία 2. Πολλαὶ ὅμως παροιμίαι ἀποτρέπουσι τοῦτο (βλ. ἀρ. 28. 29. 37. φίλος 9. 10. 31. 104), ἄλλαι δὲ τοὐναντίον βεβαιοῦσιν, ὅτι τὸ ἀντίθετον συνήθως συμβαίνει (βλ. ἀρ. 30. φιλία 15 - 17). — Ἐν παλαιῷ δημοτικῷ ᾄσματι τοῦ βιενναίου χειρογράφου (παρὰ Legrand Recueil σ. 50 ἀρ. 21), ὅπερ προδήλως εἶναι ἀπόσπασμα μακροῦ ἐρωτικοῦ διαλόγου, οἱ πρῶτοι δύο στίχοι φαίνονται ἐκφράζοντες τὸ παράπονον τῆς κόρης:

Ἡ ἀγάπη ⟨ἡ⟩ πρώτη ἔτυχε περίσσια ν' ἀγαπᾶται,
καὶ ὅπ' ἀγαπήσῃ δεύτερο τῆς πρώτης δὲν θυμᾶται.

διότι πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται ὁ νέος, βεβαιῶν ὅτι ἡ πρώτη εἶναι ἡ ἀληθινή του ἀγάπη, τὰς δ' ἄλλας γελᾷ. Πάμπολλα δ' εἶναι ἐν τῇ δημώδει ποιήσει τὰ παραδείγματα τοιούτων ἐρωτικῶν παραπόνων, τῶν ἐγκαταλελειμμένων νεανίδων καταρωμένων τοὺς νέους ἔρωτας, δι' οὓς ἐλησμονήθη ὁ παλαιός. — Ὅμοια εἶναι τὰ τοῦ Ὀβιδίου: Successore novo vincitur omnis amor. (Remed. amor. 462) καί: Et prior est cura cura sepulta nova. (αὐτ. 484). Ταὐτὰ δὲ λέγουσι

НБ ОНУ имени И.И. Мечникова

καί τινες παροιμίαι νεωτέρων ἐθνῶν, ἐνῷ πάλιν ἄλλαι, ἃς ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις παραθέτομεν, τὰ ἐναντία διδάσκουσι. **Ἰταλικαί.** L'amore nuovo caccia il vecchio = Ἡ καινούρια ἀγ. διώχνει τὴν παλιά. (Haller σ. 619 ἀρ. 13. 14). — Amuri novu caccia amuri vecchiu. — Ὁμ. (σικελική. Pitré I, 105). — Lu novu amuri fa scurdari lu vecchiu. = Ὁμ. (σικελικὴ αὐτ.). — S'amore noa que cazzat sa bezza. = Ὁμ. (σαρδηνιακή. αὐτ.). — **Γαλλικαί.** Amours nouvelles oublient les vieilles. (Leroux II σ. 237). — Le dernier venu est le mieux aimé. (Legai 16). — Les nouvelles choses tolent la remembrance des viés. = Τὰ καινούρια πράματα κάνουν νὰ λησμονιοῦνται τὰ παλιά. (πικαρδική. Haller 618). — **Ἱσπανικαί.** Amores nueuos, oluidan los viejos. = Μὲ τοῖς καινούριαις ἀγ. ξεχνιοῦνται οἱ παλιαῖς. (αὐτ.) — Un amor saca otro = μιὰ ἀγάπη διώχνει ἄλλη. (W. III, 138, 205). — **Πορτογαλική.** Pelos amores novos esquecem os velhos = Γιὰ τοῖς καινούριαις ἀγάπαις λησμονοῦμε τοῖς παλιαῖς. (Haller 619.) — **Γερμανικαί.** Eine Liebe vertreibt die andere = Ἡ μιὰ ἀγ. διώχνει τὴν ἄλλη. (W. III, 138, 205). — Neue Liebschaft tödtet die alte. = Καινούρια ἀγ. σκοτώνει τὴν παλιά. (W. III, 181, 6). — Alte lieb ist bald auss, wenn newe kommt in das Haus. = Παλιὰ ἀγ. γλήγορα φεύγει, ἂν καινούρια ἔλθῃ 'ς τὸ σπίτι. (αὐτ. 129, 9).

28. Καινούρια ἀγάπη ἔπιασες, παλιὰ μὴ λησμονήσῃς,
γιατὶ θὲ νἄρθῃ ἕνας καιρὸς καὶ θὰ μετανοήσῃς.
(Βλαστ. 123, 92)

Βλ. τὴν προηγουμένην καὶ τὴν ἑπομένην. Πρβλ. καὶ τὸ δημοτικὸν ᾆσμα (Λιανοτράγ. σ. 75):

Καινούρια ἀγάπη ἔκανες, μὲ γειά σου μὲ χαρά σου,
καὶ τὴν παλιὰ νὰ θυμηθῇς καὶ νὰ καῇ ἡ καρδιά σου.

29. Καινούριαν ἀγάπη κάμνε, παλαιὰν μὴν ἀλησμονῇς.
(Μα. 23).

Βλ. ἀρ. 27. 28. 37. φίλος 9. 10. 31. 104.

НБ ОНУ имени И.Мечникова

30. Καινούρια ἀγάπη χάνεται, παλιὰ δὲ λησμονιέται.

(Μεσσηνίας).

Ἀντίθετος πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 27. Ὁμοία ἰδέα καὶ ἐν κωμαστικοῖς ἄσμασιν, ὡς ἐν Passow 555 ἀρ. 754 (Λιανοτράγ. σ. 126 στ. 2751-2 — Πρβλ. καὶ Passow σ. 525 ἀρ. 438. Λιανοτράγ. 75 στ. 1634-7 Ἀραβαντ. σ. 331). Πολλαὶ δὲ παροιμίαι νεωτέρων ἐθνῶν ἐκθειάζουσι τὴν δύναμιν καὶ τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου ἔρωτος (βλ. φιλία 16. 17). Ἐν ἀντιθέσει δὲ πρὸς τοὺς νέους ἔρωτας αἱ ἑπόμεναι. **Ἰταλ.**: Amore nuovo va e viene, ed il vecchio si mantiene. = Καινούρια ἀγ. πηγαίνει κ' ἔρχεται, καὶ ἡ παλιὰ μένει. (τοσκανική. Giani 89). — Amor novo va e vien, amor veccio se mantien. = Ὁμ. (ἐνετική. Pasqualigo 44). — Amor növ el va e 'l ven; amor vèc el se mantèn. = Ὁμ. (Μεδιολάν. D. I, 52). — S'amore bezza que cazzat sa noa. = Ἡ παλιὰ ἀγ. διώχνει τὴν καινούρια. (σαρδηνιακή. Pitré I, 109) — Binchi l'amuri novu trova locu, scurdari nun si pó l'amuri anticu. = Κι' ἂν ἡ καινούρια ἀγ. βρίσκει τόπο, νὰ ξεχαστῇ δὲν μπορεῖ ἡ παλιά. (σικελική. αὐτ. 108). — S'amuri novu caccia amuri anticu, anticu nun si pó diminticari. = Ἂν καινούρια ἀγ. διώχνει παλιὰ ἀγ., ἡ παλιὰ δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξῃ· (αὐτ. 109). = Gira, gira dal pê fin a la cima, e 't tarmarê a la morusa prima. = Γύρνα, γύρνα ἀπὸ τὴ ῥίζα ὡς τὴν κορφή, καὶ θἄρθῃς πάλι 'ς τὴν πρώτη σου ἀγαπητικιά. (Μεδιολάνων. αὐτ. 109.). — Te girarè dal piè fin a la cima, te tornarè da la morosa prima. = Ὁμ. (ἐνετική. Pasqualigo 47). — **Γερμανική**: Neue Liebe kommt und geht, alte aber besteht. = Καινούρια ἀγ. ἔρχεται καὶ πάει, μὰ ἡ παλιὰ μένει. (W. III, 157, 659). — **Ῥωσικαί**: Παλιὸς φίλος καλύτερος ἀπὸ δύο νέους. Παλιὰ ἀγάπη δὲ λησμονιέται. (Dal II σ. 309).

31. Ὅθε βλέπεις πολλὴ ἀγάπη, πάντεχε καὶ πολλὴ ἀμάχη.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ Παγώνη [ἢ: παντύχαινε]. Γραπτέον μᾶλλον Ὅθε ἰδῇς, πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ στίχου).

Παραλλαγὴ τῆς βυζαντινῆς ὑπ' ἀρ. 36.

32. Ὁ λύκος ἀπ' τ'ν ἀγάπη τοῦ βοιδιοῦ ἔγλυφε τὰ σιαδούκλια.
(Ἠπείρου ΚΠ. ΙΗ', 193, 180 (ἢ: τὰ σιαμπλούκια.]).

Ὁμοία τῇ ὑπ' ἀρ. 10· διὰ τῆς αὐτῆς δ' εἰκόνος ἐκφράζουσι τὴν ἔννοιαν ταύτην καὶ αἱ ἐν λ. χατίρι 4 καὶ πόνος 2 (ὅπου καὶ τὰ παράλληλα σημειοῦνται).

33. Ὅποιος περάσῃ
καὶ δὲν μὲ πιάσῃ,
τὴν ἀγάπη του νὰ χάσῃ.
[Πάρου. Ἀττ. ἡμερολ. ΙΓ', 1879 σ. 340 [ἀγάπην]]. — Κρήτης. Μελαίνης σ. 39 [Ἀποῦ — ἀγάπην]).

Ὑπόμνησις, ἀπὸ στόματος δῆθεν τῆς μύρτου, τῆς δημώδους δοξασίας, καθ' ἣν ὁ διερχόμενος πρὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου φυτοῦ τῆς Ἀφροδίτης ὀφείλει πάντως νὰ δρέψῃ κλῶνα, ἵνα διατηρηθῇ ἀκμαῖος ὁ ἔρως του. Τὸ αὐτὸ συμβουλεύει καὶ ἄλλη παροιμία ἐν λ. μυρτιὰ 1, ἐνῷ ἄλλαι (λυγαριὰ 1 - 4) παραγγέλλουσι τοῖς διαβάταις νὰ κόπτωσι κλῶνα λύγου. Ἀγνοοῦμεν ἂν τοιαύτη δοξασία ἐπεκράτει καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, παρ' οἷς ἐπίσημον κατεῖχεν ἡ μύρτος θέσιν ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς Ἀφροδίτης (Βλ. Boetticher, Der Baumkultus der Hellenen σ. 445 - 455).

34. Ὅπου ἰδῇς μεγάλη ἀγάπη δέξου καὶ μεγάλη ἔχθρα.
(Β' 89, 177. — Β. 222, 662. — Βύρ. Γ', 439, 45).

Παραλλαγὴ τῆς βυζαντινῆς ὑπ' ἀρ. 36.

35. Ὅπου δῇς πολλὴ ἀγάπη,
δέξου καὶ πολλὴ ἀμάχη.
(Κρήτης. Παρν. ΙΖ', 797, 89).

Καὶ αὕτη παραλλαγὴ τῆς κατωτέρω.

* 36. Ὅπου πολλὴ ἀγάπη, ἐκεῖ καὶ πολλὴ μάχη.
(Βυζαντινή. Σάθα ΜΒ. Ε', 551, 9. — Kr. MGS. 127, 109).

Ἡ μεγάλη φιλία καὶ ὁ σφοδρὸς ἔρως εὐκόλως εἶναι δυνατὸν

НБ ОГУ імені І. Мечникова

ν' ἀντιστραφῶσιν εἰς μῖσος. Ταύτην δ' ἀκριβῶς τὴν ἔννοιαν ἔχουσι καὶ αἱ σημεριναὶ παραλλαγαὶ τῆς βυζαντινῆς παροιμίας (ἀρ. 31. 34. 35. φιλία 11. 33), ὧν ἡ ἀμέσως προηγουμένη εἶναι σχεδὸν ἀπαράλλακτος. Οὐδεμίαν δ' ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ὑπ' ἀρ. 1, διότι ἡ ἐνταῦθα ἀναφερομένη πολλὴ μάχη δὲν εἶναι ταὐτόσημος πρὸς τὰ πείσματα ἐκείνης· διὸ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀντίστοιχος τῆς βυζαντινῆς ἡ γερμανική, «Was sich liebt, neckt sich,» ὡς σημειώνει ὁ Κρουμβάχερ (MGS. σ. 219). Τοὐναντίον ὁμοιοτάτη τῇ παροιμίᾳ εἶναι ἡ γνώμη ἀρχαίου ποιητοῦ, τραγικοῦ πιθανῶς (Βλ. Nauck FTG. σ. 584) παρ' Ἀριστολ. Πολιτ. Η, 7 σ. 1738α 16: «οἵ τε πέραν στερξαντες, οἳ δὲ καὶ πέραν | μισοῦσιν».—Ἐπίσης αἱ παροιμίαι νεωτέρων ἐθνῶν. **Ἰταλ.** Grande amicizia genera grand'odio (Giusti 40).—Dalle grandi amicizie nascono le grand'inimicizie. Ἀπὸ τοῖς μεγάλαις φιλίαις, γεννιῶντ' οἱ μεγάλαις ἔχθραις. (W. I, 1203, 75).—Tantu amuri, tantu sdegnu.=Ὅση ἀγάπη, τόση δυσαρέσκεια. (Pitrè IV, 216). **Γαλλική**: De grant courroux grant amitié. (Leroux II, 281).—**Γερμαν.** Bei grosser Lieb ist grosse anfechtung.=Σ τὴ μεγάλη ἀγ. εἶναι μεγάλη μάχη. (W III, 130, 32).—Grosse lieb gebieret grossen zorn.=Ἡ μεγάλη ἀγ. γεννᾷ μεγάλο θυμό. (αὐτ. 140, 251).—Von heisser Liebe. kommt bitteres Leid=Ἡ θερμὴ ἀγ. φέρνει πικρὸν πόνο (αὐτ. 159, 694).—Je näher Freundschaft, je bitterer Feindschaft=ὅσο στενώτερη φιλία, τόσο πικρότερη ἔχτρα. (W. I, 1203, 75)—Je lieber freünd, je heffiger feind=ὅσο ἀγαπητότερος φίλος, τόσο χειρότερος ἐχθρός. (W. V, 1279, 637)—Je näher de Fründ, je ärger de Düwel=ὅσο στενώτερος ὁ φίλος, τόσο χειρότερος ὁ διάβολος. (αὐτ. 638).—**Βουλγαρική.** Ako tsrm drága, tstánr schte ti vrága=Ἂν εἶμαι ἀγαπημένη, θὰ γίνω ἐχθρά. (Κατ' ἀνακοίνωσιν Π. Θ. Τσίλεφ).—**Ῥωμουν.** Πολλὴ ἀγάπη, πολλὴ δυσαρέσκεια. (K. E. Franzos, Vom Don zur Donau τ. I σ. 302 παρὰ E. Kurtz ἐν Blätter f. d. bayer. Gymnasialschulw. 1894 σ. 135).

37. Παλιὰ ἀγάπη μὴν ἀφήσῃς
καὶ καινούρια ν' ἀρχινήσῃς,
κ' ἡ παλιὰ θὰ καινουργώσῃ,
κ' ἡ καινούρια θὰ παλιώσῃ.
(Θήρας. Δε. 97).

Βλ. τὰς ἀνωτέρω 28. 29.

38. «Πόθεν εἶσ', ἀγάπη μου;
— 'Απ' τ' 'Αγάπι, ἀγάπη μου».
(Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ).

'Ανήκει εἰς τὰ συνήθη περιπαίγματα τῶν χωριῶν. 'Αγάπη χωρίον τοῦ δήμου Περαίας ἐν Τήνῳ. Βλ. καὶ ἀρ. 39.

39. «Πόθεν εἶστι κὶ γοὶ δυό;
— 'Απ' τ' 'Αγάπι, ἀπ' τὸ χουριό».
(Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ).

Βλ. ἀρ. 38.

40. Σκορδά χω τὴν ἀγάπη σου, κρομμύδια τὴ φιλιά σου,
καὶ σὰν τὰ παλιοπάπουτσα ἔχω τὴν ἀφεντειά σου.
(Θήρας. Δε. 6' 125. — Β 275, 104).

Εἰς ἔνδειξιν ἐσχάτης περιφρονήσεως πρός τινα. Ἡ παρομοίωσις τῶν εὐτελεστάτων πραγμάτων πρὸς σκόρδα καὶ κρόμμυα καὶ ἐν βυζαντινῇ παροιμίᾳ παρ' 'Αποστολ. 1292. (Βλ. χρέος 14. 7).

41. Τί ἀγάπη; τί ἀπάτη;
(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ἐπὶ τῶν δολιευομένων ἡμᾶς ἐν προσχήματι φιλίας.

42. Τίγαρις καὶ ἠγέννηκεν γιὰ τ' ὄμορφαις ἡ ἀγάπη;
Γιὰ τ' ὄμορφαις, γιὰ τ' ἄσκημαις, κι' ὅπου ριχτῇ τὸ μάτι.
(Θήρας. Δε. 98 [κ' ἠγέννηκεν — ἀ.; γιὰ ὄμορφα γιὰ ἄσχημα κι' ὅ. ῥιφθῇ]. Β. 299, 208 [κ' ἐγίννηκε — ἀ.; γιὰ ἄσχημη, γιὰ ὄμορφη, κι' ὅ.] — Κρήτης. Βλαστ. 171 [Γιὰ σπάντιμως ἐδόθηκε — ῥεχτῇ τὸ μ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σπ. Παγώνη. [Τιγάρις γιὰ τσοῖ ἔμορφαις ἐπιάστη κ' ἡ ἀ.; Γιὰ τ's ἔμορφαις, γιὰ τ's ἀ., γιά ποια βαλθῇ 's τὸ μ.]).

Ὁ ἔρως δὲν εἶναι μόνων τῶν ὡραίων προνόμιον, ἀλλὰ δυνατὸν

НБ ОНУ імені І.Мечникова

νὰ γεννηθῇ καὶ πρὸς δυσειδῆ ἔρως. — Τὴν αὐτὴν ἐκφράζει ἔννοιαν καὶ ἡ **γερμανική**: Liebe und Thau fallen auf Rosen und Nesseln = Ἀγάπη καὶ δροσιὰ πέφτουν καὶ σὲ τριαντάφυλλα καὶ σὲ τσικνίδαις. (W III, 156, 614.). — Ἄλλας ὁμοίας βλ. αὐτ. 130, 27. 131, 44. 46. 47 (ὅπου σημειοῦνται καὶ παράλληλοι δανικὴ καὶ σουηδική) 132, 62. 69. 75. 133, 84. 135, 132. 136, 158. 137, 194). D. II, 39. — Πρβλ. καὶ ἀγαπῶ 10.

43. Χωρὶς ψωμί, χωρὶς κρασί, παγώνει κ' ἡ ἀγάπη.
(Β· 341, 74 [ψ. καὶ κρ. παγώνει ἡ ἀ.]).

Ἡ πτωχεία καταπνίγει τὸν ἔρωτα, διότι κατὰ τὴν ἄλλην παροιμίαν (ἀρ. 20) ἡ ἀγάπη ψωμὶ δὲν φέρνει. Τὰ αὐτὰ ἐδίδασκεν ὁ κυνικὸς Κράτης: «Ἔρωτα παύει λοιμός, εἰ δὲ μή, χρόνος κλπ.» (Διογ. Λαέρτ. Ϛ΄, ε΄, 86. — Τὰς λοιπὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων βλ. ἐν Müller Fr. phil. Gr. II σ. 333). — Ὅμοια δὲ καὶ παροιμίαι νεωτέρων ἐθνῶν: **Ἀγγλ.**: Whan poverty comes in at the doors, love leaps out at the windows = Ὅταν ἡ φτώχεια ἔρχεται ἀπὸ τὴ θύρα, ἡ ἀγ. φεύγει ἀπὸ τὸ παράθυρον. (W. II, 916, 157). — **Γερμαν.** Wenn de Hunger nach de Stubendöhr herinkümt, so geht de Lêw nah dat Finster 'rût. = Ὅμ. (αὐτ. 154). — Hunger ist das beste Mittel gegen das Liebesfieber = Ἡ πεῖνα εἶναι τὸ καλύτερο γιατρικὸ γιὰ τὸν πυρετὸ τῆς ἀγ. (αὐτ. 912, 74). — Hunger und Liebe wohnen nicht lange in einem Haus. = Πεῖνα κι' ἀγ. δὲν μένουν πολὺν καιρὸ 'ς τὸ ἴδιο σπίτι. (αὐτ. 915, 135). Ἄλλων ἐθνῶν παροιμίας βλ. αὐτ. 915, 135. 916, 157.

ἀγαπητικιά.

1. Ὅπ' ἔχει δυὸ ἀγαπητικιαῖς,
νά χῃ καὶ δέκα μαχαιριαῖς,
κι' ὅπου δὲν ἔχει κἀμμιά,
μπάλα νὰ τοῦ 'ρθῃ 'ς τὴν καρδιά,
κι' ὅπ' ἔχει μιὰ καὶ μοναχή,
ὁ θιὸς νὰ τοῦ τηνε χαρῇ.
(Θήρας. Β. 203, 371 [μαχ., ὁπ' ἔχει τρεῖς καὶ τέσσαρες, νάχῃ σαραντατέσσαρες — τὴν χαρῇ])

Εἶναι κωμαστικὸν ᾆσμα μᾶλλον ἢ παροιμία, πάντως δὲ δὲν ἔ-

χει τὴν ἔννοιαν, ἣν ἀποδίδει εἰς αὐτὴν ὁ Βενιζέλος, «ὅτι αἱ μεγάλαι ἐπιχειρήσεις μεγάλα καὶ παρέχονται πράγματα τῷ ἐπιχειροῦντι, μικρὰ δὲ καὶ καλὰ ὠφέλιμα [οὕτω]». Οἱ στίχοι οὐδὲν πλέον τῶν ὅσων λέγουσιν ἐννοοῦσιν, ὅτι δηλ. ἄριστον μίαν μόνην νὰ ἔχῃ τις ἐρωμένην, κακὸν νὰ ἔχῃ πλείονας, κάκιστον δὲ νὰ μὴ ἔχῃ καμμίαν. Ἀντιθέτως πρὸς ταῦτα ἄλλα κωμαστικὰ ᾄσματα κάλλιστον θεωροῦσι νὰ ἔχῃ τις δύο ἐρωμένας, διότι ἂν μαλλώσῃ μὲ τὴν μιὰ φεύγει καὶ πάει 'ς τὴν ἄλλη. (Passow 552, 721. — Λιανοτράγ. σ. 117. — Φραντζεσκάκη, Ἀριάδνη σ. 14. — Λελέκ. Ἐπιδ. σ. 111).

2. Οὔτε πρόβατο χωρὶς μαλλί,
οὔτε νιὸς χωρὶς ἀγαπητική.

(Βερ. 82, 51. — Β. 241, 947).

Ὁ Μάνθος Ἰωάννου (Συμφορὰ Μωρέως 1803 σ. 117) λέγει ἐπὶ ἀδυνάτων.

Πρόβατο δίχως μαλλί,
κ' εὔμορφη χωρὶς φιλί.

Οὗτος δ' ἴσως εἶναι ὁ ὀρθότερος τύπος τῆς παροιμίας, ἀποκαθισταμένου καὶ τοῦ μετρικῶς πλημμελοῦς δευτέρου στίχου αὐτῆς.

ἀγαπῶ

1. Ἀαπᾷ τὰ ξινόμηλα.

(Καρπάθου. ΖΑ. 343, 3. καὶ Μαν. 271, 7. — Παρν. ΙΕ', 472 [Ἀγαπᾷ]).

Λέγεται καὶ ἁπλῶς ἀ. τὰ ξινὰ (βλ. ξινός 1). Παροιμιακὴ φράσις ἐπὶ τῶν φιλερώτων, ἐξομοιουμένων οὕτω πρὸς τοὺς προτιμῶντας τῶν ὡρίμων τοὺς ἀώρους καὶ ὀξίνους καρπούς, τοὺς ἀπηγορευμένους καρπούς.

2. Ἀγάπα με καὶ μὴν τὸ λές,
νὰ τελειώνουν οἱ δουλειαῖς.

(Φολεγάνδρου παρὰ Κονταρίνη).

Ἐν ταῖς συναλλαγαῖς αἱ κολακεῖαι καὶ αἱ φιλικαὶ ἐκδηλώσεις εἶναι ἄκαιροι καὶ εἰς οὐδὲν ὠφελοῦσι, μόνον ἀπώλειαν χρόνου ἐπιφέρουσαι. Ἂν μὲ ἀγαπᾷς μὴ ἐκλέξῃς ὅπως μοὶ τὸ εἴπῃς τὴν ὥραν

НБ ОГУ имени И.И.Мечникова

καθ' ἣν διαπραγματευόμεθα περί τινος ὑποθέσεως, διότι πάντως δὲν θὰ παρίδω τὸ συμφέρον μου διὰ τὴν κολακείαν, ἀλλ' ὁπωσδήποτε θὰ στενοχωρηθῶ καὶ δυσχερέστερον θὰ ἐπέλθῃ ἡ συμφωνία. Πρβλ. ἀρ. 10.

3. Ἀγάπα με μιὰ ὀργυιά,
νὰ σ' ἀγαπῶ μιὰ τριχιά.

(Λακεδαίμονος. Παρν. ΙΕ', 472).

Ἡ ἀγάπη πρέπει νὰ εἶναι ἀμοιβαία (βλ. ἀρ. 5. ἀγάπη 13). Ἂν ἡ ἀγάπη σου εἶναι ὀργυιαία, ἡ ἰδική μου θὰ εἶναι σχοινοτενής, μακρὰ ὡς τρίχινον σχοινίον (τριχιά), τὸ καλὸν ὅπερ θὰ μοῦ κάμῃς, πολλαπλάσιον θὰ σοὶ τὸ ἀποδώσω. Ὁμοία τῇ ὑπ' ἀριθ. 6. (Βλ. καὶ θέλω 6).

4. Ἀγάπα με νὰ σ' ἀγαπῶ, θέλε με νὰ σὲ θέλω,
γιατὶ θε λἄρθῃ ἕνας καιρός, νὰ θέλῃς νὰ μὴ θέλω.

(Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. ἀρ. 5 καὶ παρακαλῶ 1-4. Εὔχρηστος καὶ ὡς κωμαστικὸν ᾄσμα. (J. 259, 3. — Ἀραβαντιν. Συλλ. σ. 316. — Passow 483, 2. — Λιανοτράγ. 1 στ. 13-14).

5. Ἀγάπα με νὰ σ' ἀγαπῶ, καὶ ἔχε με νὰ σ' ἔχω.

(Μα. 9.)

Ὁμοία ταῖς ὑπ' ἀριθ. 3. 4. 6. 70, καὶ τῇ ἐν λ. ἀγάπη 13. Τὰ αὐτὰ διδάσκει ὁ Ἡσίοδος ἐν στίχῳ ἀθετουμένῳ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου (Ἔργ. καὶ Ἡμ. 353 καὶ Πρόκλ. αὐτ.): «Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσῖμεν». — Ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὴν προκειμένην μᾶλλον παροιμίαν διὰ τὴν διατύπωσιν αὐτῶν αἱ ἑπόμεναι ἄλλων ἐθνῶν. **Ἰταλ.**: Ama chi t'ama, e rispondi a chi ti chiama. = Ἀγάπα ὅποιον σ' ἀγαπᾷ καὶ ἀποκρίνου 'ς ὅποιον σὲ φωνάζει. (τοσκανική. Giusti 41. ἐνετικὴ Pitré I, 101). — Ama a cui t'ama, rispunni a cui ti chiama. = Ὁμ. (σικελική. Pitré I, 101). — Ama, ca t'amu. = Ἀγάπα με νὰ σ' ἀγαπῶ. (ὁμ. αὐτ.). — Ama si queres esser amadu = Ἀγάπα ἂν θέλῃς νὰ σ' ἀγαποῦν (σαρδηνιακή, αὐτ.). — Ama a cui t'ama, e sia macàri petra = Ἀγάπα

ὅποιον σ' ἀγαπᾷ κι' ἂς εἶν' μακάρι πέτρα. (σικελική, αὐτ.). — Chi vuol essere amato convien che ami. = Ὅποιος θέλει ν' ἀγαπιέται πρέπει ν' ἀγαπᾷ. (τοσκανική. Giusti 43). — **Γαλλ.** Il faut aimer pour être aimé. (Quitard σ. 27). — Aimer est doux, non pas amer, quand est suivi de contre aimer. (Leroux II, 234). — **Δανική**: Jeg elsker den mig elsker = Ἀγαπῶ ὅποιον μ' ἀγαπᾷ. (W. III 167, 20). — **Γερμ.**: Ich liebe, wer mich liebt = ὁμ. (αὐτ.) — Lieb mich, so lieb ich dich wieder = Ἀγάπα με νὰ σ' ἀγαπῶ. (αὐτ. 29). — Lieb, so wirst du geliebt = Ἀγάπα καὶ θ' ἀγαπηθῇς. (αὐτ. 30).

6. Ἀγάπα με τσαμπὶ τσαμπί, νὰ σ' ἀγαπῶ σταφύλι.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Δι' ἄλλης εἰκόνος ἐκφράζει τὴν αὐτὴν καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 3 ἔννοιαν. Τσαμπιὰ ἐν Κρήτῃ καὶ ἀλλαχοῦ καλοῦνται τἀποτελοῦντα τὸ σταφύλι κλωνάρια.

7. Ἀγαπᾷ τὰ κάρδαμα.

(Κ. 6', 7. — Νε 1, 2 [Ἀγαπάει] — Β' 5, 42. — Β. 1, 8).

Ὁ πρῶτος ἐκδότης τῆς παροιμίας Κρομμύδας σημειώνει ὅτι λέγεται «εἰς μωρόν», τοῦτο δ' ἐπαναλαμβάνουσι καὶ οἱ μετ' αὐτόν. Δυσκολεύομαι ὅμως νὰ παραδεχθῶ ὅτι εἶναι γνησία δημώδης ἡ παροιμία· ἐπειδὴ δὲ οὐδ' ἀρχαία εἶναι, ὑποθέτω ὅτι ἐπλάσθη ἐξ ὅσων λέγει ὁ Ἀθήναιος (Η', 347 d) περὶ τῶν ἐκλεγόντων λεπτὰ καὶ ἀτυχῆ ἰχθύδια, παραβλεπόντων δὲ τὰ μεγάλα τεμάχη· διότι ὁ Ἀθήναιος ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ παραθέτει καὶ στίχους τοῦ κωμικοῦ Εὐβούλου, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ τῶν ἐσθιόντων ἄνηθα καὶ σέλινα καὶ φλυαρίας καὶ κάρδαμ' ἐσκευασμένα, καίτοι ἔχουσι πρόχειρα καλύτερα ἐδέσματα (Kock CAF. II σ. 176, 36). Πιθανὸν δὲ καὶ νὰ ἐπλάσθη ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ῥήματος καρδαμίζω παρ' Ἀριστοφ. Θεσμοφ. 617. «Τί καρδαμίζεις»; = τί καρδαμολογᾷς; τί λέγεις κενοὺς καὶ ἀσχέτους πρὸς τὴν προκειμένην περίστασιν λόγους;

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

7α. Ἀγάπησ' ὁ κακόμοιρος τὴν παλιοκακομοῖρα,
τὴν ἀγανή, μονόκλωνη καὶ τὴν παλιοσανίδα.
(Κα. 25).

Ἐπὶ γάμου δυσειδῶν καὶ εὐτελῶν.

8. Ἀγαπῶ θὰ πῇ ἀγαπάω,
κι' ὄχι παίζω καὶ γελάω.
(Κα. 28).

Ὅποιος ἀγαπᾷ πρέπει ν' ἀγαπᾷ μὲ τὰ σωστά του, διότι δὲν εἶναι παιγνίδι ὁ ἔρως.

9. Ἂ θ' ἀγαπήσῃς καὶ ἄλλονε, τὰ ὕστερά σου ῥώτα.
(Κα. 148).

Ἡ ἀπιστία ἐν τῷ ἔρωτι φέρει πικρὸν μετάμελον, ἡ ἄπιστος ἐρωμένη θὰ ἔχῃ κακὸν τέλος.

10. Ἄλλο νὰ νογιώμαστε,
κι' ἄλλο ν' ἀγαπιώμαστε.
(Κα. 323).

Ὅσον καὶ ἂν προσπαθῇς νὰ μὲ ἀπατήσῃς, ἐπικαλούμενος συγγένειαν ἀνύπαρκτον ἢ παλαιὰν φιλίαν, δὲν θὰ τὸ κατορθώσῃς. Ἡ ἀγάπη ἦν προσποιεῖσαι ὅτι τρέφεις πρός με οὐδὲν ἔχει τὸ κοινὸν πρὸς τὴν ὑπόθεσίν μας. Ἂν θέλῃς νὰ συνεννοηθῶμεν ὁμίλει εἰλικρινῶς καὶ ἄφες τὰς ὑποκρίσεις. Πρβλ. ἀρ. 2.

11. Ἄλλος ἀγαπᾷ τὴ μαυρομμάτα,
κι' ἄλλος τὴν τσιμπλομμάτα.
(Β. 9, 99).

Ποικίλαι καὶ ἀντίθετοι πολλάκις εἶναι τῶν ἀνθρώπων αἱ ὀρέξεις, καθὼς καὶ οἱ ἔρωτες· διὸ καὶ αἱ δυσειδεῖς εὑρίσκουσιν ἐραστάς, ὄχι μόνον αἱ ὡραῖαι μελανόφθαλμοι κόραι, ἀλλὰ καὶ αἱ λημώδεις ἔχουσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄσχημοι. Βλ. τὰς δύο ἀμέσως ἑπομένας καὶ ἀρ. 34, ἀγάπη 42. — Ὁμοίως εἶπεν ὁ Εὐριπίδης (ἀπ. 551 Nauck παρὰ Στοβ. Ἐκλ. Α΄, θ΄, 2 σ. 22. Canter): «Ἑνὸς δ' ἔρωτος ὄντος οὐ μί' ἡδο-

νή· | οἳ μὲν κακῶν ἐρῶσιν, οἳ δὲ τῶν καλῶν». καὶ ὁ Πίνδαρος (Πυθ. Ι′, 91 - 2): «καὶ γὰρ | ἑτέροις ἑτερωνίων ἔκνιξ' ἔρως φρένας.» καὶ ὁ Ὁράτιος (Ep. 2, 2, 58): Non omnes eadem mirantur amantque. — Ἀντίστοιχοι δὲ νεώτεραι παροιμίαι, πλὴν τῶν σημειουμένων ὑπὸ τὰς ἑπομένας καὶ ἐν λ. ἀγάπη 42, εἶν' αἱ ἀκόλουθοι. **Ἰταλ.** (πεδεμοντική): Chi ai pias bianch e chi neir, chi la crosta, chi la moléa = Ἄλλος ἀγαπάει ἄσπρο καὶ ἄλλος μαῦρο, ἄλλος τὴν κόρα, ἄλλος τὴν ψίχα. (D. I, 581). — **Γαλλικὴ** ἀνάλογος: Chacun prend son plaisir, où il le trouve. (αὐτ.) — **Γερμ.** Die Lieb ist blind, fallt so leicht auf Koth als auf ein liebes Kind = ἡ ἀγάπη εἶναι στραβή, μὲ τὴν ἴδια εὐκολία πέφτει 'ς τὴν κοπριὰ καὶ σὲ νόστιμο κορίτσι. (W. III, 133, 83). — Deam einen fällt de Leiwe up den Butterweck, deam annern up den Koudreck = Τὸν ἕνα πιάνει ἀγάπη γιὰ φέτα βούτυρο, τὸν ἄλλον γιὰ σβουνιά. (W. III, 131, 48). — Lieb fält sobald auff einen schwartzen hesslichen Kohlsack als auff ein schön weissen Wollsack = Ἡ ἀγάπη πέφτει καὶ σὲ μαῦρο ἄσχημο καρβουνόσακκο, καὶ σὲ ὡραῖο ἄσπρο μάλλινο σάκκο. (αὐτ. 142, 301). — Lieb felt sobald auff ein Strohsack als Federbett = ἡ ἀγάπη πέφτει καὶ σὲ ἀχυρένιο καὶ σὲ πουπουλένιο στρῶμα. (αὐτ. 302).

12. Ἄλλος ἀγαπᾷ τὴ μάννα, κι' ἄλλος ἀγαπᾷ τὴν κόρη.

(Βάρνης. Κρ. 12)

Βλ. 10. 13. 34. ἀγάπη 42. — Ὅμοιαι παροιμίαι ἄλλων ἐθνῶν: **Γερμ.** Der eine liebt die Mutter, der andere die Tochter = ὁ ἕνας ἀγ. τὴ μάννα, ὁ ἄλλος τὴν κόρη (W. III, 166, 2). Der eine hat Lust zur Mutter, der andere zur Tochter; so kommen beide zur Frau = ὁ ἕνας ἔχει ὄρεξη γιὰ τὴ μάννα, ὁ ἄλλος γιὰ τὴν κόρη· γι' αὐτὸ κ' οἱ δυὸ παντρεύονται (W. III, 287, 9). — De en hält't mit de Mutter un de anner mit de Dochter = ὁ ἕνας τά χει μὲ τὴ μάννα καὶ ὁ ἄλλος μὲ τὴν κόρη. (αὐτ. 804, 11). — Dem einen gefällt die Mutter, dem andern die Tochter = Σ' τὸν ἕναν ἀρέσει ἡ μάννα, 'ς τὸν ἄλλον ἡ κόρη. (αὐτ. 13). — Die Liebe ist verschieden; der eine liebt die Mutter der andere die

НБ ОНУ імені І. Мечникова

Tochter und der dritte alle beide. = Ἡ ἀγάπη εἶναι πολλῶν λογιῶν· ὁ ἕνας ἀγαπᾷ τὴ μάννα, ὁ ἄλλος τὴν κόρη καὶ ὁ τρίτος καὶ τοῖς δυό. (αὐτ. 136, 156). — **Ὁλλανδική.** De een heeft zin in de moeder en de ander in de dochter, en zoo geraaken zij beide aan den man — ὁ ἕνας ἔχει κλίση 'ς τὴ μάννα καὶ ὁ ἄλλος 'ς τὴν κόρη καὶ ἔτσι βρίσκουν καὶ οἱ δυὸ ἄνδρα. (αὐτ. 804, 11). — **Σουηδ.** Den ena tycker om modren, den andra om dottern, och så bli de begge gifta = 'Σ τὸν ἕνα ἀρέσει ἡ μάννα, 'ς τὸν ἄλλον ἡ κόρη καὶ ἔτσι παντρεύονται κ' οἱ δυὸ (D. I, 581).

13. Ἄλλος ἀγαπάει τὸν παπᾶ, κι' ἄλλος τὴν παπαδιά.

(Βλ Κατζιούλην 146. — Κ. δ', 9 [παπᾶν, καὶ ἄ.] — Νε. 5, 23 [καὶ ἄ.] — Β 1 6· 67. — Ἀρ. 1495 [καὶ ἄ]. — Β. 9, 98. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 11. 12. 34. — Ἀπαράλλακτοι εἶναι αἱ **γερμανικαί**: Einer hält es mit dem Pastor, der andere mit der Frau Pastorin (W. III, 1193, 9, ὅπου καὶ ὁμοία βοημικὴ ἀναγράφεται). — Der eine liebt den Pfarrer, der andere dessen Frau. (W. III, 1250, 3). — Τὴν αὐτὴν δ' ἔχουσιν ἔννοιαν καὶ αἱ τῶν ἀρχαίων γνῶμαι: «Ἄλλος γὰρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις» (Ὀδυσ. Ξ, 228). — «Ἀλλ' ἄλλος ἄλλοις μᾶλλον ἥδεται τρόποις». (Εὐριπ. ἀπ. 564 Nauck παρὰ Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. Ζ' σ. 739, 20 Potter). — «Ἀλλ' ἄλλος ἄλλῳ καρδίην ἰαίνεται» (Ἀρχιλόχου ἀπ. 36 (25) Bergk παρὰ Σέξτ. Ἐμπειρ. πρὸς δογματ. Ε', 44 σ. 699). — Esto aliis alios rebus studiisque teneri. (Horat. Epist. 1, 1, 81). — καὶ αἱ **Ἰταλικαὶ** παροιμίαι: Varii sono degli uomini i capricci: A chi piace la torta, a chi i pasticci = Λογῆς λογῆς εἶναι τῶν ἀνθρώπων οἱ ὀρέξεις· 'ς ἄλλον ἀρέσουν οἱ τούρταις, 'ς ἄλλον τὰ παστίτσια. (D. I, 581). — A chi piase la mazza e a chi'l pandòlo = 'ς ἄλλον ἀρέσει ἡ μάτσα καὶ 'ς ἄλλον τὸ παντόλο (ὀνόματα παιδικῶν παιγνίων). (Pasqualigo 17). — A chi piase la crosta e a chi 'l formagio = 'Σ ἄλλον ἀρέσει ἡ φλοῦδα καὶ 'ς ἄλλον τὸ τυρί. (αὐτ. 18).

14. Ἂ μ' ἀγαπᾷ καὶ ἡ μάννα μου τῆς μοίρας μου ἔχω χάρη.

(Κα. 353).

Βλ. τὴν κατωτέρω.

15. Ἄ μ' ἀγαπάῃ καὶ ὁ ἄντρας μου τσῆ μοίρας μου ἔχω χάρη,
καὶ ἃ μ' ἀγαπάῃ κι' ἄλλος κάνεὶς τό χω κρυφὸ καμάρι.
(Κα. 354).

Βλ. καὶ τὴν ἀνωτέρω. Εἰρωνικῶς πρὸς δικαιολογίαν δῆθεν ἐρωτοτρόπων, αὕτη μὲν ὑπάνδρων γυναικῶν, ἡ δὲ προηγουμένη κορασίδων. Ἡ μήτηρ καὶ ὁ σύζυγος ἀγαπῶσι τὴν κόρην ἢ τὴν σύζυγόν των κατ' ἀνάγκην, ὑπὸ τῆς φύσεως ἢ τοῦ καθήκοντος βιαζόμενοι, ὅθεν οὐδεμία χάρις ὀφείλεται εἰς αὐτούς, τοῦ ἐραστοῦ ὅμως ἡ ἀγάπη ἀβίαστος οὖσα μείζονα ἔχει ἀξίαν.

16. Ἄμ με γκαπάῃ δὲν γάννει τίποτε.
(Βούας Καλαβρίας. Morosi 97, 149).

Ἐκ τῆς πρός με ἀγάπης τίποτε δὲν χάνεις, διότι καὶ ἐγὼ σοῦ ἀνταποδίδω τὴν ἀγάπην σου. Πρβλ. καὶ ἀρ. 28. 29.

17. Ἀπ' ἀγαπᾷ γνωρίζεται πὸ τὴν πορπατηξιά του.
(Κρήτης. Μέλαινα σ. 41, 40).

Ὁ στίχος ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐν κωμαστικῷ ᾄσματι (Λιανοτράγ. σ. 116), οὗ ὁ δεύτερος στίχος συμπληρώνει τὴν ἰδέαν.

ὀμπρὸς κι' ὀπίσω του τηρᾷ, νὰ διῇ τὴν πιθυμιά του.

18. Ἄς μ' ἀγαπᾷ ὁ πίσκοπος, κι' ἂς μὲ μισοῦν οἱ διᾶκοι.
(Βλ. Κατζιούλην 596 — Βερ. 68, 43. — Ἀρ. 150 [ἀγαπάῃ ὁ ἐπίσκοπος — μισᾶν]. — Β. 33, 429. — Κα. 804 [ἀγαπάῃ ὁ π. κι' ἂς μὲ μισάῃ ὁ κόσμος.] – Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνῃ· [ἀγαπάῃ ὁ π. κι' ἂς μὲ μισάῃ ἡ γώρα.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Καλογεροπούλου).

Ἂν μ' εὐνοῇ ὁ ἰσχυρὸς προϊστάμενος, οὐδόλως φροντίζω περὶ τῶν πρός με αἰσθημάτων τῶν ὑπ' αὐτόν.

19. Ἂς σὸ στοῦδίμ μ' ἓν ντὸ 'κὶ ἀγαπίουμαι.
(Πόντου. Ἑπτάλ. 365, 154).

Φαίνεται ὅτι τὸ κόκκαλόν μου τὸ ἔχει νὰ μὴ ἀγαπῶμαι· ὑπονοουμένου ἴσως ὅτι ἔχει ὁ λέγων ἀντίθετον δύναμιν ἀπὸ τὸ κόκκαλον τῆς νυκτερίδος, ὅπερ ὡς ἰσχυρότατον φίλτρον φοροῦσί τινες. Λέγεται ἐπὶ τῶν ἄνευ εὐλόγου τινὸς αἰτίας μὴ εὑρισκόντων που τὴν ἀγάπην, ἧς εἶναι ἄξιοι.

НВО НУ імені І. Мечникова

20. Γιἄθριπους μὶ τὰ καμώματά τ' ἀγαπιέτι,
τσ' ἀπ' τὰ καμώματά τ' μισιέτι.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ἡ αὐτὴ καὶ ὑπ' ἀπ. 32. 33. Ὁ ἄνθρωπος ἑλκύει τὴν ἀγάπην τῶν ἄλλων διὰ τῶν προτερημάτων του ἢ τῶν ἀγαθῶν πράξεων αὐτοῦ καὶ μισεῖται ἕνεκα τῶν ἐλαττωμάτων ἢ τῶν κακῶν ἔργων του.

21. Δὲν μ' ἀγαπᾷ ὁ ἄντρας μου, γιατὶ δὲ μ' ἐματσούκωσε.
(Ne. 24, 169 [ἄνδρας μου, διότι δὲν]. — B¹ 26, 34. — B. 56, 61).

Ἄδηλον ἂν εἶναι παροιμία δημώδης, ἢ ἁπλῶς παράφρασις τῶν λόγων ἀλβανίδος τινός, οὓς ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ ἀναφέρει ὁ Νέγρης· οὐδὲ μαρτυρεῖ τὸ ἐναντίον ἡ καταχώρισις ταύτης ὡς παροιμίας καὶ ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ Βενιζέλου, διότι οὗτος ἀνεξετάστως παρέλαβεν ἐν αὐταῖς πάσας σχεδὸν τὰς ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Νέγρη. Οἱ ῥαβδισμοὶ θεωροῦνται ὑπὸ τῆς δερομένης γυναικὸς ὡς ἔνδειξις ἀγάπης τοῦ συζύγου της ἐνιαχοῦ τῆς Ἄνω Ἀλβανίας, ὡς σημειώνει ὁ Νέγρης. Λέγεται δ' ὅτι τοιαῦται ἰδέαι ἐπεκράτουν ἐν παλαιοτέροις χρόνοις καὶ ἐν Ῥωσσίᾳ (Quitard σ. 51), ὁ Wander μάλιστα (V, 10, 233) ἀναγράφει ὡς γερμανικὴν δῆθεν παροιμίαν καὶ τὴν ἑξῆς, ἥτις μοὶ φαίνεται μᾶλλον ῥῆσις γερμανοῦ τινος συγγραφέως: Die russischen Weiber lieben den Mann am meisten, der sie am stärksten schlägt (Αἱ ῥωσίδες γυναῖκες ἐκεῖνον ποῦ δυνατώτερα τὰς δέρνει ἀγαποῦν καὶ περισσότερον). Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων διευκρινοῦσιν αἱ κατωτέρω καταχωριζόμεναι ῥωσικαὶ παρ. Ὁμοίας ἰδέας ἀποδίδει εἰς τὰς Γαλλίδας τοῦ Μομπελλιὲ καὶ παλαιόν τι λαγγεδοκικὸν ᾆσμα: Les fillos de Mounpelié plouroun quan soun pas batudos (τὰ κορίτσια τοῦ Μομπελλιὲ κλαίουν ὅταν δὲν δέρνωνται), ἐνῷ τοὐναντίον γαλλική τις παροιμία (ὁμοία πρὸς τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. βρισιὰ 2) λέγει ὅτι τὸ ξύλον καταπαύει τὸν ἔρωτα: A battre faut l'amour. (Quitard σ. 51). Οὐδὲν ἧττον καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι ἐνίοτε, ὡς τοὐλάχιστον μαρτυρεῖ ὁ Λουκιανὸς (ἑταιρ. διαλ. 8 σ. 299 κἑ.), αἱ γυναῖκες ὑπελάμβανον τὰ ῥαπίσματα καὶ τὰς ὕβρεις ὡς δείγματα τοῦ θερμοῦ ἔρωτος τοῦ ἐραστοῦ καὶ μετὰ χρηστῶν ἐλπίδων ὑπέμενον ταῦτα. — Παροιμίαι

НБСНУ імені І.Франка

δὲ νεωτέρων ἐθνῶν παραπλησίας ἐκφράζουσαι ἰδέας μοὶ εἶναι γνωσταὶ αἱ ἀκόλουθοι: **Ἰταλ.** Le mazzate del marito ridanno la vita. = Οἱ ξυλιαῖς τοῦ ἀνδρὸς κάνουν εὐχάριστη τὴ ζωή. (Castagna 198, 28). Le mazzate del marito è dolce e saporite, le mazzate del cognato è dolce e svergognate = Οἱ ξυλιαῖς τοῦ ἀνδρὸς εἶναι γλυκειαῖς καὶ νόστιμαις· οἱ ξυλιαῖς τοῦ ἀνδραδέλφου εἶναι γλυκειαῖς καὶ πομπιεμέναις. (αὐτ. 29). — **Ῥωμουν.** Femeia ne-batuta (ἢ: ne mustrata· ἢ: ne-tseselata), e ca mora ne-ferecata. = Γυναῖκα ἄδαρτη (ἢ: ἀμάλλωτη· ἢ: ἀξύστρηγη) εἶναι σὰ μύλος ἀχάραγος (Zanne 3337). Femea ne-batuta (e) ca calul ne tseselat. = Γυναῖκα ἄδαρτη (εἶναι) σὰν ἄλογο ἀξύστρηγο (αὐτ. 3338). Fimeila ne-mustrate, ca bucatela ne-sarate. = Γυναῖκες ἀμάλλωταις σὰν φαγειὰ ἀνάλατα· (αὐτ. 3339). Muierea ne-cartata e ca móra ne ferecata, un macina bine. = Γυναῖκα ἀξύλιστη εἶναι σὰν μύλος ἀχάραγος, δὲ δουλεύει καλά. (αὐτ. 3921). — **Ῥωσικαί.** Ὅποιον ἀγαπᾷ κἀνεὶς τὸν δέρνει. (Dal II, 307). Ὁ ἀγαπημένος δέρνει τὸ κορμὶ καὶ μεγαλώνει. (αὐτ.). Ὁ ἀγαπημένος σκοτώνει 'ς τὸ ξύλο, μὰ εὐχαριστεῖ. (αὐτ.). Τοῦ ἀγαπημένου οἱ ξυλιαῖς δὲν πονοῦν πολύ. (αὐτ. 309). Τοῦ ἀγαπημένου οἱ ξυλιαῖς δὲν ἀγγίζουν 'ς τὰ κόκκαλα (αὐτ.).

22. Ἐκεῖ ὁποῦ ποθεῖς μὴ δανείζῃς, καὶ ἐκεῖ π' ἀγαπᾷς μὴ συχνοπᾷς.

(Κατζιούλης — Φιλητᾶς)

Παραλλαγὴ τῆς βυζαντινῆς ὑπ' ἀρ. 51.

23. Ἐκεῖ ποῦ πολὺ ἀγαπᾷς νὰ μὴν πολυπηγαίνῃς,
μὴ λάχῃ καὶ σὲ βαρεθοῦν, κι' ἀπέκει τὶ θὰ γένῃς;

(Βερ **23, 9.** — Β. **75, 147** [π., γιατὶ ἐὰν σὲ βαρεθοῦν, ὕστερα τὶ θὰ γ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [ποῦ σὲ πολυαγαποῦν — π., διότι ἂν σὲ β. ἔπειτα τὶ θὰ γ.;]).

Παραλλαγὴ τῆς αὐτῆς βυζαντινῆς παροιμίας ὑπ' ἀρ. 51.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

24. Ἡ ἀλποὺ ἔλεγι μιὰ φουρά· « τ' χρόν' θὰ γένουν πουλλὰ σῦκα. — Ποῦ ξέρ'ς; — Γιατὶ τ' ἀγαπάει ἡ κιλιά μ' » εἶπι.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Ὁ μῦθος, ὅστις πλήρης ἐν τῇ παροιμίᾳ ταύτῃ διεφυλάχθη, συνεπτύχθη μετὰ λιτότητος εἰς ἕνα μόνον στίχον ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 57, παραλλαγὴ δ' αὐτοῦ ὑπόκειται ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 30. Ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν ἐχόντων ἀεὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας καὶ προσδοκώντων τὰ μέλλοντα σύμφωνα μὲ τὰς ἐπιθυμίας των.

25. Θωρεῖς δυὸ ἀγαπημένους, ἔξερε κὶ ἔν ποὺ τὸν ἕναν.

(Κύπρου. Σ. 286, 302).

Ἡ σφοδρότης τοῦ πάθους τοῦ ἑνὸς τῶν ἀγαπωμένων ἀρκεῖ πολλάκις νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν ἕτερον τὸν ἔρωτα καὶ νὰ συγκρατήσῃ αὐτόν. Ὅθεν ὅταν βλέπωμεν ἐρωτικὸν ζεῦγος, πρέπει νὰ γινώσκωμεν ὅτι πάντως εἰς τὸν ἕτερον τῶν ἐραστῶν ὀφείλεται ὁ σύνδεσμος αὐτῶν.

26. Καὶ σὰ μ' ἀγαπᾷς, γιατὶ δὲν μὲ μπαλλάρις;

(Σύρου παρὰ Π. Σαρρῆ. [Σὰν μ' ἀ.] — Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου καὶ τῆς Κας Στ. Καραλῆ).

Ἡ πρόσκλησις τῆς κόρης ὑπὸ νέου εἰς τὸν χορὸν μπάλλον εἶναι σαφὴς ἔνδειξις τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος, τοὐναντίον δ' ἡ ἀπὸ τοῦ χοροῦ ἀποχὴ ἐμφαίνει ἀδιαφορίαν.

27. Κειὸν π' ἀγαπᾷς πολύβριζε, κειὸν ποῦ μισᾷς χαιρέτα, καὶ κειόνε πῶχεις 'ς τὴν καρδιὰ συχνὰ συχνὰ μελέτα.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Παραλλαγὴ τῶν ὑπ' ἀρ. 64. 65.

28. « Μ' ἀγαπᾷς, γειτόνισσα; — Τὴν καρδιά σου ρώτησε».

(Πατρῶν. Νεα. 312).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

29. « Μ' ἀγαπᾷς ; — Ῥώτα τὴν καρδιά σου ».

('Ηπείρου 'Αρ. 705. — Μεσσηνίας. — Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βεβαίως σ' ἀγαπῶ, ἂν καὶ σὺ μ' ἀγαπᾷς, διότι ἡ ἀγάπη εἶναι δανεικιὰ κατὰ τὴν ἄλλην παροιμίαν (ἐν λ. ἀγάπη 13). Βλ. καὶ τὴν προηγουμένην καὶ ἀρ. 16. 70.

30. « Μάννα, τοῦ χρόνου θὰ γενοῦνε πολλὰ σῦκα ; — Γιατί, γιέ μου ; — Γιατί, μάννα μου, τἀγαπῶ ».

(Β. 152, 29).

Παραλλαγὴ τῆς ὑπ' ἀρ. 24. 'Ερωτηματικῶς ἐκφερομένης τῆς πρώτης φράσεως, ἔχει τὴν ἔννοιαν ὅτι συχνάκις ζητοῦμεν πληροφορίας καὶ ἐκπέμπομεν εὐχὰς ὑπὲρ εὐδοκιμήσεως ἐκείνων, περὶ ὧν ἔχομεν ἐνδιαφέρον. Παραπλησία εἶναι ἡ **τουρκική**: Νὲ σεβέριμ γιαριμί, νὲ σοράριμ χαλινί. = Ὅσον ἀγαπᾷ κάνεὶς τὸν φίλον του, τόσον ἐρωτᾷ γι' αὐτόν. (Μαλλοὺφ σ. 29, 28).

* 31. Νὰ τὴν εἰπῶ, καὶ νὰ σὲ ἀγαπᾷ.

(Βυζαντινή. ἀναγεγραμμένη ἐν 8 χειρογράφοις. — Σάθα ΜΒ. Ε', 548, 5. — Ψελλοῦ 'Επιρρ. σ. 6, 8. — Kr. MGS. 107. 113 125, 92).

'Αφαιρουμένου τοῦ συνδέσμου ἀποκαθίσταται τὸ μέτρον (ἰαμβικὴ τετραποδία). 'Εν τῷ παρισ. 2316, φέρεται τὸ ἄρθρον κατ' ἀρσ. γένος (Νὰ τὸν εἰπῶ), ἐν δὲ τῷ ταυρινικῷ Κ ἔχει μείζονας παραλλαγάς: « νὰ τὴν εἴπω καὶ νάστ (γρ. νά σοι; ἢ νὰ σὲ τό;) εἴπω ἄν σε ἀγαπᾷ. » — 'Ορθῶς ἑρμηνεύει ὁ Κρουμβάχερ (σ. 208): « φθάνει μόνον νὰ τῆς ὁμιλήσω καὶ εὐθὺς θὰ σὲ ἀγαπήσῃ· ἐννοεῖται ὅτι λέγεται εἰρωνικῶς ἐπὶ ἀδεξίων νέων, οἵτινες ὅπως ἑλκύσωσι τὴν ἀγάπην γυναικὸς ζητοῦσι τὴν ἀρωγὴν καὶ ἄλλων, καθόλου δὲ ἐπὶ τῶν ζητούντων συστάσεις ἄλλων ἀντὶ αὐτοὶ νὰ ἐνεργῶσι. Τὴν ἔννοιαν ταύτην (ἄνευ βεβαίως τῆς εἰρωνείας) ἐπιμαρτυρεῖ καὶ ἡ θεολογικὴ ἑρμηνεία ». Διὰ τῆς παροιμίας ταύτης ἐκεῖνος, οὗ ζητεῖται ἡ συνδρομὴ εἰς ἔργον ἐνδιαφέρον τὸν αἰτοῦντα καὶ οὗ ἡ συντέλεσις εἰς τούτου καὶ μόνου τὴν ἐνέργειαν ἀπόκειται, ὑποδεικνύει ὅτι ἡ πα-

НБОНУ імені І.І.Мечникова

ρέμβασίς του θὰ εἶναι οὐ μόνον ἀλυσιτελὴς ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβής. Ἂν ἀφαιρεθῇ μάλιστα ὁ σύνδεσμος προσδίδεται μείζων δύναμις εἰς τὴν εἰρωνικὴν ῥῆσιν. Διότι οὕτω οὐδεμίαν παρέχει βεβαίωσιν περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς συνηγορίας του ὁ λέγων, ἀλλ' ἁπλῶς ἀναδέχεται νὰ ὁμιλήσῃ περὶ ἀλλοτρίου ἔρωτος· καὶ τὸ ἀποτέλεσμα δὲν εἶναι ἄδηλον· ὁ μὴ φροντίζων αὐτὸς περὶ τῶν ἰδίων ὑποθέσεων, ἀλλ' ἐξ ἄλλων ἀναμένων βοήθειαν, πάντως θ' ἀποτύχῃ. — Ὁμοία τις νεοελληνικὴ ἡ ξένη παροιμία δέν μοι εἶναι γνωστή.

32. Ὁ ἄθρωπους μὲ τοῖς χάραις τ' ἀγαπιέται.

(Τήνου παρὰ Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Παραλλαγὴ τῆς ὑπ' ἀρ. 20.

33. Ὁ ἄνθρωπος μόνος του ἀγαπιέται καὶ μόνος του ξεσιχαίνεται.

(Γορτυνιας [ἢ: μοναχός του ἀ. καὶ μοναχός του ξ.]).

Παραλλαγὴ τῆς αὐτῆς ὑπ' ἀρ. 20 παροιμίας.

34. Ὁ ἕνας ἀγαπάει τὸν παπᾶν καὶ ὁ ἄλλος τὴν παπαδιάν.

(Ross σ. 177).

Παραλλαγὴ τῆς ὑπ' ἀρ. 13.

35. Ὅπ' ἀαπᾷ τὰ φάατα
σπέρ' ἀρακᾶ καὶ κάμνει τα.

(Καρπάθου. ΖΑ. 359, 338).

Παραλλαγὰς τῆς παροιμίας ταύτης βλ. ἐν λ. ἀρέσω 9. 10. 12. — Φάβα (ἡ) καὶ σπανιώτερον ἀρσ. ὁ φάβας καὶ οὐδ. τὸ φάβα καὶ πληθ. τὰ φάβατα, ἐκ τοῦ λατ. faba, ἔχει καὶ νῦν ἀμφοτέρας τὰς σημασίας, ἃς οἱ βυζαντινοὶ λεξικογράφοι ἀναγράφουσι, τὸ σύνηθες ὄσπριον καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ μαγειρευόμενον ἔτνος (Ἡσύχ. λ. φάβα. Ἐτυμ. Μ. λ. ἔτνος) Βλ. καὶ τὰς παροιμίας ἐν λ. φάβα. Ἀρακᾶς δὲ (ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἄρακος) σημαίνει ἑκασταχοῦ διάφορον εἶδος ὀσπρίων, καὶ γενικῶς τὰ ἐδώδιμα σπέρματα πολλῶν χεδροποφόρων. Ὅθεν ἡ παροιμία δηλοῖ ὅτι ὁ ἐπιθυμῶν νὰ τρώγῃ τὸν πόλτον τῆς

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

φάβας πρέπει ἐγκαίρως νὰ σπείρῃ, καὶ καθόλου ὁ θέλων τι πρέπει νὰ προνοῇ ἐν καταλλήλῳ καιρῷ ὅπως τὸ ἀποκτήσῃ. — Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν δι' ὁμοίων εἰκόνων ἐκφέρουσιν αἱ ἑπόμεναι ξέναι παροιμίαι. **Ἰταλ.** Cui voli robba, simina linu. = Ὅποιος θέλει φόρεμα σπέρνει λινάρι (Pitré II, 26) — Cui voli tila mi simina lina = ὅποιος θέλει πανὶ ἂς μοῦ σπείρῃ λινάρι. (αὐτ.). — Cui voli pagghia, si la scinni — ὅποιος θέλει ἄχυρο πάει καὶ τὸ παίρνει ἀπὸ τὸν ἀχυρῶνα. (αὐτ.). — **Γερμ.** Wer zur Zeit will Schoten (Möhren) essen, muss das Pflanzen nicht vergessen = ὅποιος θέλει 'ς τὸν καιρό τους νὰ φάῃ πιζέλια (ἢ: δαυκιὰ), πρέπει νὰ μὴ λησμονῇ νὰ τὰ φυτέψῃ. (W. V, 551, 642). **Ὁλλανδ.** Die op zijn' Knollen wil eten, moet sint Lourens niet vergeten. = Ὁμ. (αὐτ.).

36. Ὅπ' ἀγαπᾷ δὲν ντρέπεται μηδὲ καὶ δὲ φοβᾶται.

(Κρήτης. Παρν. ΙΖ'. 796, 168).

Φέρεται καὶ ὡς πρῶτος στίχος κρητικῆς μαντινάδας (Μέλαινα σ. 40). — Ὁ ἀληθῶς ἀγαπῶν πρέπει νὰ εἶναι θρασὺς καὶ τολμηρός, οὔτε εἰς τὰς κατακρίσεις τῶν γειτόνων ἢ τὰς μομφὰς τῶν οἰκείων προσέχων, οὔτε πρὸς τὰς ἀπειλὰς ἢ οἱουσδήποτε ἄλλους κινδύνους πτοούμενος. — Πρβλ. Α΄ ἐπιστ. Ἰωάνν. δ΄, 18: «φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον». — Ὅμοιαι παροιμίαι ἄλλων ἐθνῶν. **Ἰταλ.** Amante non sia chi coraggio non ha = δὲν εἶναι κἀνεὶς ποῦ ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ μὴν ἔχῃ θάρρος (Giusti 41). — Amor no porta rispeto a gnessun = Ἡ ἀγάπη κἀνένα δὲν ἐντρέπεται. (Pasqualigo 44). — Donna amorosa, donna coraggiosa = Γυναῖκα π' ἀγαπᾷ, γυνναῖκα γενναία. (Giani 520). — **Ὁλλανδ.** De liefde kent geen gevaar = Ἡ ἀγάπη δὲν εἰξεύρει τὶ θὰ εἰπῇ κίνδυνος. (W. III, 149, 452). — **Γερμαν.** Die Liebe kennt keine Furcht = Ἡ ἀγ. δὲν εἰξεύρει τὶ θὰ εἰπῇ φόβος. (αὐτ. 136, 163). — Die Liebe grawet nicht = ἡ ἀγάπη δὲ σκιάζεται. (αὐτ. 135, 138). — Liebe fürchtet keine Gefahr = Ἡ ἀγ. δὲν φοβᾶται κανένα κίνδυνον. (W. III, 149, 452). — Die lieb treibt die forcht auss = ἡ ἀγάπη διώχνει τὸν φόβον. (W.

III 134, 117, μετὰ βοημικῶν καὶ πολωνικῶν παραλλήλων). — Die Liebe ist keck = ἡ ἀγάπη εἶναι ἀδιάντροπη. (αὐτ. 136, 150).

37. Ὅπ' ἀγαπᾷς κατούρησε, κι' ὅπου μισεῖς χτενίσου,
κι' ὁπ' ἔχεις πολὺ ὄχτρητα κάτσε καὶ ξενυχίσου.

(Β. 201, 344. — Κρήτης Παρν. ΙΖ', 797 [μισᾶς χτ., κι' ὅπου πολλὰ κακοθελᾶς κάτσε κουτσονυχίσου] — Μεγίστης παρὰ Ἀχ. Διαμαντάρα. [τσ' ὅπ' ἀπᾶς χτ., τσ' ὅπου θέλεις νά χουν κακὸ κάτσε τσαὶ ξενυχώθου.) — Σύρου παρὰ Π. Σαρρῆ [χτ., κι' ὁποῦ χεις κάκητα πολλὴ κάτσε κουτσονυχίσου.]).

Παράγγελμα στηριζόμενον εἰς δημώδεις προλήψεις περὶ μαγγανειῶν.

38. Ὅπ' ἀγαπᾷς μὴ πουλυπᾷς, τσ'ἄμα πᾷς μὴ πουλυαργῇς.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Παραλλαγὴ τῆς βυζαντινῆς ὑπ' ἀρ. 51.

39. Ὅπ' ἀγαπᾷ 'ς τὴ γειτονιὰ ἔχει περίσσια χάρη,
οὔτε παπούτσια κατελᾷ, οὔτε τὸν ὕπνο χάνει.
(Σίφνου Β. 201, 345).

Μετὰ μικρῶν παραλλαγῶν ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ φέρεται καὶ ὡς κωμαστικὸν ᾄσμάτιον ἐν πλείσταις συλλογαῖς. (Passow 550, 700. — Λιανοτράγ. σ. 117. — Jeannaraki 279, 169. — Ἀραβαντινοῦ, Συλλογὴ σ. 339, 612. — Φραντζεσκάκη, Ἀριάδνη σ. 31). — Τὰ πλεονεκτήματα τῶν γειτονικῶν ἐρώτων ἐκθειάζουσι καὶ ἰταλικαὶ παροιμίαι: Non è più bell'amor che la vicina, La si vede da sera e da mattina. = Δὲν εἶναι ἄλλη καλύτερη ἀγάπη ἀπὸ τὴ γειτονική, ποῦ νὰ βλέπωνται (οἱ ἀγαπημένοι) βράδι καὶ πρωΐ. (Giusti 44). — Amari la sò vicina è gran vantaggiu, Spissu si vidi, e nun si fa viaggiu. N' ἀγαπᾷ κάνεὶς τὴ γειτόνισσά του ἔχει μεγάλο κέρδος, συχνὰ τὴ βλέπει, χωρὶς νὰ κάνῃ δρόμους. (Pitré I, 101).

40. Ὅπ' ἀγαπήσῃ κι' ἀρνηθῇ κάλλιο του νὰ πεθάνῃ,
κάλλιο του νὰ ξενιτευτῇ, γιατὶ ζωὴ δὲν κάνει.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Παροιμία κατὰ τῶν ἀπίστων ἐραστῶν, ἔχουσα μᾶλλον τὸν τύπον κωμαστικοῦ ᾄσματος, ὡς καὶ ἡ προηγουμένη.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

41. Ὅποιον δὲν τὸν ἀγαποῦν
καὶ τὰ χνῶτά του βρωμοῦν.

Κ δ', 39. [δὲν ἀγαποῦν]. Μα. 32. — Νε. 95, 614 [δὲν ἀγαποῦν] — Β 76, 38 [Ὁμ.] — Ἀρ. 929 [ἀγαπᾷς — βρωμᾶν.] — Β. 204, 392 [δὲν ἀγαποῦν]).

Πολλὰς προφάσεις εὑρίσκομεν καὶ πολλὰς πλάσσομεν ἀδίκους κατηγορίας διὰ νὰ δικαιολογήσωμεν τὴν ἀπέχθειαν ἡμῶν πρός τινα. Καὶ ἡ πρόφασις ἡ ἐν τῇ παροιμίᾳ ἀναφερομένη φαίνεται εὐλογωτάτη, διότι τὸν ὀζόστομον δυσκόλως δύναταί τις νὰ ἔχῃ φίλον (πρβλ. Μάρκ. Ἀντων. Ε΄. 28), ἀφοῦ καὶ ὁ σύζυγος ἐπιτρέπεται νὰ διαζευχθῇ τοιαύτην γυναῖκα, ὡς κοινῶς πιστεύεται. Πρβλ. καὶ τὴν **ῥωσικήν**: Εἰς ἐκεῖνον π' ἀγαποῦμε ὅλα μᾶς ἀρέσουν, εἰς ἐκεῖνον ποῦ δὲν μᾶς ἀρέσει, τίποτε δὲν ἀγαποῦμεν (Dal II σ. 302).

42. Ὅποιος ἀγαπᾷ στραβώνεται.

(Βερ. 46, 19. — Β. 204, 394 — Βάρνης Κρ. 27).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. ἀγάπη 14 καὶ ἔρωτας 1, ὅπου σημειοῦνται καὶ αἱ παράλληλοι ἀρχαῖαι καὶ νεώτεραι παροιμίαι.

43. Ὅποιος ἀγαπᾷ τὸ μέλι δὲ φοβεῖται τὰ μελίσσια.

(Β. 205, 397).

Ὁ ἀγαπῶν δὲν παραπονεῖται διὰ τὰς πικρίας τοῦ ἔρωτος, ὁ ἐπιθυμῶν τι δὲν φείδεται κόπων ὅπως τὸ ἀπολαύσῃ καὶ ἄνευ φόβου ἀναλαμβάνει πάντα κίνδυνον. Ὁμοία ἡ νόθη ἐν λ. μέλι 60, καὶ δι' ἄλλης εἰκόνος τὴν αὐτὴν ἐκφράζει ἔννοιαν ἡ ἐν λ. θέλω 88 ὅπου σημειοῦνται αἱ ἀντίστοιχοι ἄλλων ἐθνῶν. Παραπλήσιαι δὲ τῇ προκειμένῃ εἶναι αἱ ἑξῆς. **Ἰταλ.** Non si può aver il mel senza le pecchie — Δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ κανεὶς τὸ μέλι χωρὶς τὰ μελίσσια (τοσκανική. D. I, 748). — As peul nen aveje l'amel senssa j' avie. = ὁμ. (πεδεμοντιακή. αὐτ.). — No se pol aver el miel senza le ave. = Ὁμ. (ἐνετική. Pasqualigo σ. 144). — Lu meli non si mangia senza muschi = τὸ μέλι δὲν τρώγεται χωρὶς μύγαις. (καλαβρική. Calabria 1897 IX σ. 36). — **Γαλ.** Le miel est doux, mais l'abeille pique. (W. II, 768, 35). — **Ἱσπαν.** El

havo es dulce, mas pica el abeja. = Ἡ κερήθρα εἶναι γλυκειά, μὰ κεντρώνει ἡ μέλισσα. (D. I, 748). — **Ῥωμουν.** Albina schî de ne muschca, dar cu miere ne îndópa. = Ἡ μέλισσα καὶ ἂν μᾶς κεντρώνῃ, ὅμως μὲ μέλι μᾶς χορταίνει. — (Zanne 1262). — **Ἀγγλ.** The honey is sweet, but the bee stings = τὸ μέλι εἶναι γλυκό, μὰ ἡ μέλισσα κεντρώνει. (W. II, 770, 87). — **Δανική.** Hvo der vil honning slikke, maa ikke raeddes for bier = ὅποιος θέλει νὰ γλύψῃ μέλι δὲν πρέπει νὰ φοβᾶται τὰ μελίσσια. (αὐτ.). — **Σουηδ.** Dhen Honing vil sleekia, måste intet rådas för Bijen = ὁμ. (D. I, 748). — **Ὁλλανδ.** Die den honig wil uithalen, moet het steken der bijen ondergaan = Ὅποιος τὸ μέλι θέλει νὰ πάρῃ, πρέπει τὸ κέντρωμα τῶν μελισσιῶν νὰ ὑποφέρῃ (W. II, 770, 87). — De honig is zoet, maar de bij steekt = τὸ μέλι εἶναι γλυκύ, μὰ ἡ μέλισσα κεντρώνει (αὐτ. 768, 35). — **Γερμ.** Wer Honig lecken will, muss der Bienen Stachel nicht scheuen. = ὅποιος θέλει νὰ γλύψῃ μέλι, πρέπει νὰ μὴ φοβᾶται τὸ κεντρὶ τῶν μελισσιῶν. (D. I, 748). — Dé welt Hunnéch lécken, dén daref d'Beien nét fieréchten = ὁμ. (αὐτ.). — Wer des Honigs will geniessen, der muss sich auch Bienen stechen lassen = ὅποιος θέλει νὰ φάγῃ τὸ μέλι, πρέπει καὶ ν' ἀφίνῃ νὰ τὸν κεντρώνουν τὰ μελίσσια. (W. II, 770, 82). — Honig ist süss, aber die Bienen stechen. = τὸ μέλι εἶναι γλυκό, μὰ τὰ μελίσσια κεντρώνουν. (αὐτ. 768, 35). — Wer Honig will sammeln und Rosen will brechen, muss leiden, dass Bienen und Dornen ihn stechen. = Ὅποιος θέλει μέλι νὰ τρυγήσῃ καὶ τριαντάφυλλα θέλει νὰ κόψῃ, πρέπει νὰ βαστάξῃ νὰ τὸν κεντρώσουν τὰ μελίσσια καὶ τἀγκάθια. (αὐτ. 770, 90). — **Τουρκ.** Μπαλὶ γὲ αρυσινὶ ζόρμα = φάγε τὸ μέλι καὶ τὴ μέλισσά του μὴ ῥωτᾷς. (Osm. Sprich. 134).

44. Ὅποιος ἀγαπάει φοβᾶται.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνῃ).

Οὐδαμῶς ἀντιφάσκει πρὸς τὴν ὑπ' ἀρ. 36, διότι ἐκείνη μὲν ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἐκ τοῦ ἔρωτος κινδύνους, οὓς πρέπει νὰ καταφρονῇ ὁ ἐρῶν, ἡ προκειμένη δὲ εἰς τοὺς φόβους οὓς ἔχει περὶ τοῦ ἀγα-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

πωμένου· φοβεῖται ἄλλοτε μὲν μὴ πάθῃ τι οὗτος, ἄλλοτε μὴ ἀποτύχωσιν τὰ ἔργα του, ἄλλοτε μὴ τὸν λυπήσῃ ἀκουσίως. — Ὁμοίως εἶπεν ὁ Ὀβίδιος (Heroid. I, 12): Res est solliciti plena timoris amor· καὶ ὁ Σενέκας (de ira II, 31): ubi maxime gaudebis, maxime metues. — Πρβλ. καὶ Publil. Syr. 359: Metuendum semper esse scias, quem tutum uelis. (Πρβλ. καὶ Append. sentent. 152 τ. II σ. 378 Ribeck). — Ἀπαράλλακτοι δ' εἶναι αἱ νεώτεραι παροιμίαι. **Ἰταλ.** Chi ama teme. (Giusti 42. — Pasqualigo 16). Cu'ama, timi. (Pitré I, 110. — Calabria VIII σ. 3). — Cchiù s'ama, cchiù si timi. (Pitrè I, 110). — Ch'à dol amùr, à dol timùr. (αὐτ.). — Qui non timet, non amat = ὅποιος δὲν φοβᾶται δὲν ἀγαπᾷ. (σαρδηνιακή. αὐτ.) — **Γαλ.** Qui aime il craint. (Leroux II, 382) Nulle amitié sans crainte. (Legai 26). — **Γερμ.** Wer liebt, fürchtet. (W. III, 170, 108). — Wer liebt, ist immer in Sorge = ὅποιος ἀγαπᾷ, ἔχει πάντα ἔννοια (αὐτ. 171, 111).

45. Ὅποιος μ' ἀγαπᾷ ξεύρει ποῦ εἶναι τὸ μάγουλό μου.

(Σύρου παρὰ Π. Σαρρῆ)

Ἡ αὐτὴ καὶ ἐν λ. θέλω 5. 63. 92. 93. 126.

46. Ὅποιους θέλει ν' ἀαπήσῃ
πρέπει νὰ κακουνυχτίσῃ.
θέλει κι' ἄσπρα νὰ ξουδιάννῃ,
κὶ νὰ μὴν τὰ λουαριάννῃ.

(Λειβησίου παρὰ Μουσαίου).

Παραλλαγὴ τῆς ὑπ' ἀρ. 49.

47. Ὅποιος θέλει ν' ἀγαπήσῃ, θέλει νὰ ξοδέψῃ.

('Αδριανουπόλεως παρ' Ἀδρ. Δανών).

Παραλλαγὴ τῆς αὐτῆς παροιμίας 49.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

48. Ὅποιος θέλει ν' ἀγαπήσῃ
πρέπει νὰ χασομερήσῃ.
(Κρήτης Παρν. ΙϚ', 879, 125).

Ὁμοίως παραλλαγὴ τῆς κατωτέρω.

49. Ὅποιος θέλει ν' ἀγαπήσῃ
θέλει νὰ χασομερήσῃ·
θέλει κι' ἄσπρα νὰ ξοδιάσῃ,
καὶ νὰ μὴ τὰ λογαριάσῃ.

(Κ. Δαπόντε, Περιγραφὴ τῆς Δακίας στ. 1-5 παρὰ Σάθα ΜΒ. τ. Γ' σ. ν'. [— λέγει ὁ λόγος ὁ κοινός, ἤγουν ἡ παροιμία.] — Μα. 32 [Ὅποιος — πρέπει νὰ χ. — οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι ἐλλείπουσιν.] — Β. 212, 513 [Ὅμ.] — Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα. — Ἀδριανουπόλεως παρ' Ἀδρ. Δανὼν [ὅποιος — Ἐλλείπουσιν οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη. [Ὅποιος θ. ν' ἀ. πρέπει νὰ χασουμιρήσῃ, πρέπει ἄ νὰ ξουδιάσ', χουρὶς νὰ τὰ λουγαριάσ'.])

Βλ. καὶ τὰς ἀνωτέρω 46-48 καὶ λ. φιλῶ 8. — Διὰ τὸν ἔρωτα χρειάζονται καὶ σχολὴ καὶ πλοῦτος. — Ἡ παροιμία φέρεται καὶ ὡς κωμαστικὸν ᾄσμα ἐν Καρπάθῳ (ZA. 275, 7) καὶ ἐν Κρήτῃ (Φρ. σ. 32). — Ἀνάλογος εἶναι ἡ **γερμανικὴ** παροιμία: Liebe hasst Ruhe = ἡ ἀγάπη μισεῖ τὴν ἡσυχία. (W. III, 150, 460).

50. Ὁποῦ θέλει ν' ἀγαπήσῃ
μένα ἂς ἔρχῃ νὰ ῥωτήσῃ.
(Σίφνου παρὰ Σ Δουκάκη).

Διὰ νὰ μάθῃ δηλ. παρ' ἐμοῦ τοῦ παθόντος ὁπόσα βάσανα ἔχει, ἡ ἀγάπη. — Πρβλ. τὸ τοῦ Ὀβιδίου (Ars am. I, 1): Si quis in hoc artem populo non novit amandi, me legat.

* 51. Ὅπου φιλεῖς μὴ δάνειζε,
καὶ ὅπου ἀγαπᾷς μὴ σύχναζε.

(Βυζαντινὴ φερομένη ἐν 7 χειρογρ. — Ψελλοῦ Ἐπίρρ. 21 σ. 7. — Kr. Sitzungsb. 69, 9. — Kr MGS. 78, 13. 118, 13. — Ἀθων. Δ' 51. σ. 47. — Αἱ προστακτικαὶ κεῖνται οὕτω ἐν τῷ Μαρκιανῷ Η καὶ ἐν τῷ τοῦ Βουτσινᾶ. Ἐν τοῖς λοιποῖς μὴ δανείζῃς — μὴ συχνάζῃς, οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ θεολογικῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Μαρκιανοῦ Η).

Παροιμία ἔμμετρος ἀποτελουμένη ἐκ δύο ἰαμβικῶν τετραποδιῶν.

НВ ОНУ имени И.Мечникова

— Ἂν δανείσῃς φίλον ἢ συγγενῆ κινδυνεύῃς νὰ τὸν κάμῃς ἐχθρόν, ὅταν θὰ τὸν ζητήσῃς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ δανείου· ἐπισκεπτόμενος δὲ συχνάκις αὐτόν, θὰ γίνῃς ὀχληρός. Δύο λοιπὸν εἶναι αἱ ὑπὸ τῆς παροιμίας διδόμεναι συμβουλαί, ἀμφότεραι δὲ συνάπτονται ἐν τρισὶ μόνον τῶν νεοελληνικῶν παραλλαγῶν (ταῖς ὑπ' ἀριθ. 22, 63 καὶ 66), ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς φέρονται κεχωρισμέναι. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἐν ἄλλαις διατυπώσεσιν ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῇ παραφράσει τοῦ Πλανούδη (λ. προσήκων 1) καὶ ἐν ταῖς σημεριναῖς ἐν λ. δικὸς 4-8. 10-12, φιλία 7. 8. 9. φίλος 56. 58. 60. 98. χάρη 11. Ἡ δὲ δευτέρα ἐν τῇ παραφράσει τοῦ Πλανούδη (λ. ἐρῶ 1) καὶ ἐν ταῖς σημεριναῖς ἐν λ. ἀγαπῶ 23. 38. 52. 66. ἀργῶ 4. φίλος 39. 52. Καὶ ἐν ὁμοίαις παροιμίαις ξένων λαῶν αἱ γνῶμαι φέρονται κεχωρισμέναι. Ἡ μὲν πρώτη, ἧς ἀνάλογα εἶναι τὰ παρὰ Πλαύτῳ (Trinum. IV, 3, 43): Si quoi mutuom quid dederis, fit pro proprio perditum: Quom repetas inimicum amicum benefacto invenias tuo, κεῖται ἐν ταῖς ἑξῆς (παραλειπομένων τῶν διάφορον ἐχουσῶν τὴν διατύπωσιν, αἵτινες καταγράφονται ὑπὸ τὰς ἀντιστοίχους νεοελληνικάς). **Ἰταλ** Chi fa credenza perde l'amigo = ὅποιος κάνει πίστωση χάνει τὸ φίλο. (ἐνετική. Pitré II, 45). — Cui fa cridenza, perdi l'amicu. = ὁμ. (σικελικὴ αὐτ. 44). — Chi impresta bezzi se fa dei nemiçi. = ὅποιος δανείζει χρήματα κάνει ἐχθρούς. (ἐνετ. Pasqualigo 107). — Chi dà a credenza, spaccia assai, perde l' amico ed il danaro non ha mai = ὅποιος δίνει μὲ πίστωση, πολλὰ παθαίνει, χάνει τὸ φίλο καὶ τὰ χρήματα ποτὲ δὲν τὰ παίρνει. (τοσκανική. Giusti 92). — Chi fa crensa e vende assae, perde l'amicizia e i dinae = ὅποιος κάνει πίστωση καὶ πολλὰ πωλεῖ, χάνει τὴ φιλία καὶ τὰ χρήματα· (γενοατική. Pitré II, 44). — Cui fa cridenza vinni robba assai, perdi l'amici e dinari 'n'ha mai. = ὅποιος κάνει πίστωση πολλὰ τραυάει, χάνει τοὺς φίλους καὶ τὰ χρήματα ποτὲ δὲν τὰ παίρνει. (σικελικὴ αὐτ.). — Si vôi perdiri l'amicu, facci cridenza = Ἂν θέλῃς νὰ χάσῃς τὸ φίλο, κάμε του πίστωση. (σικελ. αὐτ.). — Chi vend a credit, a perd l'amis e i dnè = ὅποιος πουλεῖ μὲ πίστωση χάνει τὸ φίλο, καὶ τὰ χρήματα. (πεδεμοντική· αὐτ. 45). — Cul impresta bêz ai amîs, si piard l'amicizie = ὅποιος δανεί-

ζει χρήματα σὲ φίλους, χάνει τοῖς φιλίαις· (φριουλανικὴ αὐτ. 47) = Cu' 'mpresta dinari, 'mpresta nnimicizia = ὅποιος δανείζει χρήματα δανείζει ἔχθρα. (σικελ. αὐτ.). — Vôi nnimicizia acquistari? 'Mpresta dinari. = Θέλεις ἔχθρα ν' ἀποχτήσῃς; Δάνεισε χρήματα. (αὐτ.). — Cu' 'mpresta dinari si fa nnimici = ὅποιος δανείζει χρήματα κάνει ἐχθρούς. (αὐτ.). — A impresta sold ai amis, Se perd i sold e po i se fa nemis. = Ὅποιος δανείζει χρήματα σὲ φίλους, χάνει τὰ χρήματα καὶ ἔπειτα κάνει ἐχθρούς. (λομβαρδ. αὐτ.). — Cu' 'mpresta li dinari e fa cridenza, 'Mpresta nnimicizia, e resta di senza = ὅποιος δανείζει χρήματα καὶ κάνει πίστωση, δανείζει ἔχθρα καὶ μένει χωρὶς (τίποτε). (σικελ. αὐτ.) — Presta denari, che ti fai nemici = δάνεισε χρήματα νὰ κάμῃς ἐχθρούς (νεαπολιτ. D. II, 27). — Si ti queres fagher inimigos, impresta, o faghe fidanzia = Ἂν γυρεύῃς νὰ κάμῃς ἐχθρούς, δάνεισε ἢ κάμε πίστωση. (σαρδηνιακή. Pitré II, 47). — Dai sa die qui prestas, has un'inimicu de pius = Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ ἐδάνεισες ἔχεις ἕνα ἐχθρὸ περισσότερο. (σαρδην. αὐτ.). — Inimigos queres, dimanda su tou = Ἐχθροὺς γυρεύεις, ζήτα τὸ δικό σου (σαρδην. D. II, 27). — **Γαλλικαί.** Ami au prêter, ennemi au rendre. (Quitard σ. 45. — Leroux II, 404). — Qui prête à l'ami, perd au double. (D. II, 27). — Ami po epronter, en-n'mi po rinde. (αὐτ.) — **Καταλανική.** Si vols tenir anemigs, dexa diners als amigs = Ἂν θέλῃς ν' ἀποκτήσῃς ἐχθρούς, δόσε χρήματα εἰς τοὺς φίλους. (αὐτ.) — Deixa diners als amichs, si vols tenir enemichs = Δόσε εἰς τοὺς φίλους χρήματα, ἂν θέλῃς νὰ κάμῃς ἐχθρούς. — **Πορτογαλ.** Dinheiro emprestate, inimigo ganhaste = χρήματα δανείζεις, ἐχθρὸ ἀποχτᾷς. (αὐτ.)

Ἀγγλ. He that does lend, loses his friend = ὅποιος δανείζει χάνει τὸν φίλον του (αὐτ.). — He had lend to his friend losed double = ὅποιος δανείζει τὸ φίλο του χάνει διπλᾶ. (W. III, 26, 23). The way to lose a friend is, to lend him money = Ὁ τρόπος ποῦ νὰ χάσῃς ἕνα φίλο εἶναι νὰ τοῦ δανείσῃς χρήματα. (αὐτ.) — **Δανική** Laan, og mist baade Penge og Ven = Δανεισε καὶ χάσε καὶ τὰ δύο, χρήματα καὶ φίλο. (D. II, 27). — **Ὁλλανδ.**

Die zijne vrienden behouden wil, moet ze geen geld leenen = ὅποιος θέλει νὰ μὴ χάσῃ τοὺς φίλους του, πρέπει νὰ μὴ τοὺς δανείζῃ χρήματα. (αὐτ.) — Die op borg geeft verliest zijn goed en zijn vriend = ὅποιος δίνει δανεικά, χάνει τὸ πραμά του καὶ τὸ φίλο του. (W. III, 26, 23). — **Γερμαν.** Leihen macht Freundschaft, (ἢ Freund), wieder fordern macht Feindschaft (ἢ Feind) = ὅταν δανείζῃς κάνεις φίλους, ὅταν τὰ γυρεύῃς πίσω κάνεις ἐχθρούς. (W. III, 25, 10, ὅπου σημειοῦνται καὶ βοημικαί, κροατικαὶ καὶ πολωνικαὶ παράλληλοι). — Borgen macht Freunde, Wiederhaltenwollen Feinde = ὁμ. (D. I, 27). — Mit leihen gewint man einen freund, mit wiedergeben verleurt man ihn = Μὲ τὸ δάνειο ἀποχτᾶμε ἕνα φίλο καὶ μὲ τὴν πληρωμὴ τὸν χάνομεν. (W. III, 26, 16. 17.) — Wer leihet seinem Freund, verliert sein Geld und gewinnt einen Feind = ὅποιος δανείζει τὸ φίλο του χάνει τὰ χρήματά του καὶ ἀποχτᾷ ἕναν ἐχθρό. (αὐτ. 23. Βλ. καὶ 22). — **Ῥωσική.** Ne davai deneg, ne terjai dpyzbi = μὴ δίνῃς χρήματα, μὴ χάνῃς φίλους. (Dal 855 παρὰ Timoschenk σ. 27, ὅστις ἀναφέρει καὶ ὁμοίας δύο πολωνικάς, μίαν μικρορωσικὴν καὶ μίαν γαελικήν).

Τήν δευτέραν γνώμην ὑπομνηματίζει δημώδης μῦθος, ἀναγόμενος εἰς τὴν τάξιν τῶν παραμυθίων τῶν ἀφηγουμένων τὴν ἐπαλήθευσιν τριῶν παραδόξων συμβουλῶν (Λελέκου Ἐπιδ. σ. 244). Τὸ εἰς ταύτην ἀναφερόμενον μέρος τοῦ παραμυθίου ἔχει οὕτω: «Γιὰ νὰ δοκιμάσῃ κι' αὐτὴ τὴν δρμήνεια τοῦ πατέρα του, ἐπολυπήγαινε 'ς ἕνα κουμπάρο του. Τὴν πρώτη φορὰ ποῦ πῆγε τοῦ ἔσφαξε ἓν' ἀρνί. Ἐπεράσανε κἀμμιὰ δεκαριὰ ἡμέραις, ἐξαναπῆγε, τοῦ σφάξανε μιὰ κόττα· σὲ λίγαις μέραις ποῦ ξαναπῆγε, τοῦ βάλανε ψωμὶ καὶ τυρί· τὴν τελευταία φορὰ ποῦ ξαναπῆγε, τοῦ βάλανε ψωμὶ μουχλιασμένο μὲ ἐλιαῖς. Δὲν τά φαγε, παρὰ τὰ ἐπῆρε καὶ ἔφυγε· ἐπῆγε 'ς τὸ σπίτι καὶ τὰ ἔβαλε 'ς τὸ ταγάρι, ποῦχε καὶ τὸ πουλαράκι τῆς ἀφοράδας. Ἔπειτα ἐβγῆκε ὄξω καὶ ἔγγραψε ἀπανώπορτα». Καὶ ἀναφέρει ὁ μῦθος ὅτι ἔγραψε τὰς τρεῖς ἐπιβεβαιωθείσας διὰ τῶν πραγμάτων συμβουλὰς τοῦ πατρός του, ἐν αἷς καὶ ταύτην: «Σ' τὸ φίλο σου νὰ μὴν παραπηγαίνῃς».

Πλὴν τῆς παρὰ Πλανούδη παραφράσεως (ἐρῶ 1), ἄλλη παράφρασις τῆς δημώδους εὑρηται παρ' Εὐσταθίῳ (Opusc. σ. 347 Tafel βλ. καὶ Kurtz ἐν Philologus 1890 τ. III σ. 459): «εἰ δὲ μὴ θαμίζειν ἐς φίλου, μηδὲ συχνὰ τοῦτο ποιεῖν ὁ ἐξ ἀγορᾶς λόγος λαλεῖ κτλ.» Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Αἰσώπου ἀναγράφει τοὺς ἑξῆς δύο στίχους βυζαντινοῦ στιχουργοῦ ὁ Γεωργίδης (Boissonade An. Gr. I σ. 47): «Θαμινὰ φοιτᾶν τοῖς φίλοις οὐκ ἐθέλων, Βέβαιον ἔσῃ καὶ οὐ στυγητὸν κτῆμα.» (Συμφωνοτέρα ὅμως πρὸς τοὺς στίχους τούτους κατὰ τὴν διατύπωσιν εἶναι ἡ δημώδης παρ. ἐν λ. ἀργῶ 4, ὅπου καὶ ἄλλαι παράλληλοι σημειοῦνται) — Ὁμοίως εἶπε καὶ ὁ γράψας τὸν πρὸς Δημόνικον λόγον (Ἰσοκράτ. Α΄, 20 σ. 6): «Τὰς ἐντεύξεις μὴ ποιοῦ πυκνὰς τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν, πλησμονὴ γὰρ ἁπάντων». — Τὴν αὐτὴν γνώμην εὑρίσκομεν καὶ ἐν Σολομ. Παροιμ. κε΄, 7: «Σπάνιον εἴσαγε σὸν πόδα πρὸς σεαυτοῦ φίλον, μήποτε πλησθείς σου μισήσῃ σε». Ταύτην δ' ἄνευ μνείας τοῦ Σολομῶντος ἀναγράφουσιν ὡς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ῥῆσιν ὁ Γεωργίδης (ἔ. ἀ. I, 79) καὶ ὁ Ἀποστόλιος 1460, ὁ δ' Ἀντώνιος Μέλισσα, βραχύτατον παραλλάξας αὐτήν, τὴν ἀποδίδει εἰς τὸν Σόλωνα (Müller, Fr. philos. Gr. I σ. 221, 27). Παραπλήσια εἶναι καὶ τὰ τοῦ Σειρὰχ κα΄, 22: «Ποὺς μωροῦ ταχὺς εἰς οἰκίαν, ἄνθρωπος δὲ πολύπειρος αἰσχυνθήσεται ἀπὸ προσώπου». — Πολλαὶ δ' εἶναι καὶ αἱ ὅμοιαι παροιμίαι τῶν νεωτέρων ἐθνῶν, καίτοι ἐπίσης συνήθεις εἶναι αἱ τὸ ἀντίθετον διδάσκουσαι παροιμίαι ὅτι γοργὰ λησμονοῦνται ὅσα μάτια δὲν φαίνονται· (βλ. μάτι 33 καὶ τὰς αὐτ. σημειουμένας παραλλαγάς). — **Ἰταλ.** Alla casa dell'amico non andar tanto spesso, Se vuoi sederti dove si siede esso = εἰς τὸ σπίτι τοῦ φίλου μὴν πᾷς τόσο συχνά, ἂν θέλῃς νὰ σὲ καθίζῃ ὅπου καὶ αὐτὸς κάθεται. (Castagna 20, 13). — **Γαλ.** Trop se bese (ἢ bisita), hé lamistat esearta = Ὅταν συχνοβλέπωνται (ἢ: συχνὰ κάμνουν ἐπισκέψεις) φεύγει ἡ φιλία· (γασκωνική. D.I, 508). — Bèn bede tante, mes pas trop souben = Πήγαινε 'ς τὴ θειά σου, μὰ ὄχι παραπολὺ συχνά. (βεαρνική. D. II, 360). — **Ἱσπαν.** A de te quieren mueho: novayas amenudo = Ἐκεῖ ποῦ σὲ πολυαγαποῦν, μὴ συχνοπηγαίνῃς· (Walles 54 = Haller 51). — A casa de tu herma-

no no irás cada serano = Σ τὸ σπίτι τοῦ ἀδελφοῦ σου νὰ μὴν πηγαίνῃς κάθε βράδυ· (Haller 154, 41). — A casa de tu tia, mas no cada dia = Σ τὸ σπίτι τῆς θειᾶς σου, μὰ ὄχι κάθε μέρα. (αὐτ. 42). — **Ἰσλανδικαί.** Kom ei of opt til vina þinna, svo þá væmi ekki við þèr = Μὴ πηγαίνῃς πολὺ συχνὰ 'ς τοῦ φίλου σου, γιατὶ θὰ σὲ βαρεθῇ. (D. I, 508). — Betstir eru vinir, íð sjaldan finnast = Οἱ καλύτεροι φίλοι εἶναι ὅσοι σπανίως βλέπονται· (φαιροϊκή. αὐτ.) = Tàð verkar forakt at finna ofta vinir sínar = φέρνει καταφρόνια νὰ πολυπηγαίνῃ κανεὶς 'στοὺς φίλους του· (φαιροϊκή αὐτ.). — **Δανικαί.** Man skal varlig Vennehuus søge = πρέπει μὲ προσοχὴ νὰ πηγαίνῃ κἀνεὶς σὲ φίλου σπίτι· (αὐτ.) — Sielden kommen er vel-kommen· = ὁ ἀργὸς ἐρχομός, εἶναι καλὸς ἐρχομός· (D. II, 360). — **Νορβηγ.** Sjeldan komen er kjaeraste komen = ὁ ἀργὸς ἐρχομός, εἶναι πολὺ καλὸς ἐρχομός· (αὐτ.). — Ein skal vitja sin Vin, men inkje for ofta = Πρέπει νὰ πηγαίνῃ κἀνεὶς 'στὸ φίλο του, μὰ ὄχι πολὺ συχνά· (D. I, 508). = **Γερμαν.** Wo man mich gern sieht, geh ich selten hin; wo ungern, nie = ὅπου ἀγαποῦν νὰ μὲ βλέπουν ἀργὰ πηγαίνω, καὶ ὅπου δὲν ἀγαποῦν ποτέ· (W. IV, 508, 179 μετὰ βοημικῶν καὶ πολωνικῶν παραλλήλων). — Ein guter Freund, der selten kommt = καλὸς φίλος ὅποιος ἀργὰ ἔρχεται. (Haller σ. 51). — Ein Freund der selden kommt ist am angenehmsten = φίλος ποῦ ἀργὰ ἔρχεται εἶνε ὁ πιὸ εὐχάριστος ἀπ' ὅλους. (W. V, 1278, 604). E gudde' Frent, dé séle'kent = ὁμ. (D. II, 360). — Wer etwas will gelten, der komme selten = ὅποιος θέλει νά χῃ κἄποια ὑπόληψη, ἂς ἔρχεται ἀργά· (αὐτ.) — 'Nen goden Fründ möt man nich to faken kamen = Σὲ καλὸ φίλο δὲν πρέπει νὰ πηγαίνωμε παραπολὺ συχνά. (D. I, 508 — W. I, 1191, 424). **Ρωσσική.** Gde liubjat, tam ne uksaschai = ὅπου ἀγαπᾷς μὴ πολυσυχνάζῃς. (Timoschenk σ. 27. — Kurtz, Planudes σ. 18 — N. Th. Symtsof σ. 5). — **Τουρκ.** Ντοστὰ τσ'ὸκ βαρὰν εκσ'ὶ σουρèτ γκαιριούρ = Ὅποιος πολυπάει 'στὸ φίλο του βλέπει ξινισμένα μοῦτρα (Osman. Sprinchw. 242. — Decourdemanche 502). — **Ἀραβ.** Ἀργὰ πήγαινε, τὴν ἀγάπη αὐξαίνεις. (Freytag I, 587, 12). —

52. Ὅταν θὲς νὰ σ' ἀγαποῦνε,
ἄργε νὰ σ' ἐπιθυμοῦνε.
(Β. 233, 837 [ἢ: στέργε νὰ]).

Βλ. τὴν ἀνωτέρω καὶ ἀργῶ 4.

53. Ὅτι ἀγαπᾷς με κλαίω, ὅτι μὲ μισεῖς γελῶ.
(Κ. δ', 39 [ὅτι δὲ μὲ]. — Ne. 103, 673 [δμ.]).

Ὁμοία τῇ ἐν λ. ἀγάπη 3. — Λέγεται καὶ ἐπὶ δυσμενῶν ὑποκρινομένων φιλίαν, χείρονα τῆς φανερᾶς ἔχθρας, ἣν εὐκολώτερον φυλασσόμεθα.

* 54. Οὕτω σε ἀγαπῶ, ὡς ὁ κύων τὸ κρόμμυον καὶ ἡ γραῦς τὸ ἀνώφορον.
(Βυζαντινή. Πλανούδ. 40 [ἐν τῷ βαροκκ. οὕτω σε — καὶ ὡς ἡ γρ.]).

Εἰρωνικῶς, ἀντὶ σὲ ἀπεχθάνομαι. Δι' ἄλλης παρομοιώσεως τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐκφράζουσιν αἱ παροιμίαι ἐν λ. χιόνι 8. 14. Ὁπόσον δὲ μισητὸν εἰς τοὺς γέροντας εἶναι τὸ ἀνώφορον (ἤτοι τὸ ἀνήφορο, ὁ ἀνήφορος) δεικνύουσιν αἱ παροιμίαι ἐν λ. γέρος 22. 60. 62. 64, γριὰ 36. 56-60. 85. 99. — Τὴν δ' ἑτέραν παρομοίωσιν τῆς ἀγάπης, πρὸς τὴν τοῦ σκύλου πρὸς τὸ κρόμμυον, ἀνευρίσκομεν ἐν τῇ **ῥωσικῇ** παροιμίᾳ: Liubit, kak sabaka tsibyliu = τὸ ἀγαπᾷ σὰν ὁ σκύλος τὸ κρομμύδι. (Timoschenk σ. 28-Symtsof σ. 5). ἢ: Liubit kak sabaka redku = τὸ ἀγαπᾷ σὰν ὁ σκύλος τὸ ῥαπάνι. (Kurtz Planudes σ. 19).

55. Π' ἀγαπάει τὸ συγγενῆ μου, ἀγαπάει καὶ τὸ σκυλί του.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ὅμοιαι αἱ ἐν λ. σύντεκνος 5. 6, φίλος 21, ἄνδρας 73, γείτονας 65, κουμπάρος 5. Ὁ ἀληθῶς ἀγαπῶν τινα πρέπει ν' ἀγαπᾷ καὶ τοὺς φίλους τούτου. Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν διὰ τῆς αὐτῆς εἰκόνος ἐκφράζουσι πολυπληθεῖς παροιμίαι ἀλλων λαῶν, τινὲς δὲ τούτων διὰ τῆς αὐτῆς ἐπίσης εἰκόνος ὑποδεικνύουσιν ὅτι ἵνα φανῇς ἀρεστὸς εἴς τινα, οὐ μόνον τοῦτον, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐνοουμένους αὐτοῦ ὀφείλεις νὰ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

κολακεύης. — **Ἰταλικαί.** Chi ama me, ama il mio cane = Ὅποιος μ᾽ ἀγαπᾷ, ἀγ. τὸ σκύλο μου. (τοσκανικὴ Giusti 42). = E' si rispetta 'l cane per amor del padrone = τιμᾷ τὸ σκύλο γι' ἀγάπη τἀφέντη. (ὁμ. — Pitré III, 318) — Si ha rispetto al cane per il padrone = ὁμ. (D. I. 762). — Per amore del padrone si rispetta il can. = ὁμ. (αὐτ.). = Porta rispetto al cane per amor del padrone. = ὁμ. (W. II, 856, 891. IV, 263, 4). — Fe d'carạsse al'can pạr amore dạl padron = χαϊδεύει τὸ σκύλο γι' ἀγάπη τοῦ ἀφέντη. (πεδεμοντιακή. D. II, 47). — Portè rispet al can pạr amor dạl padron = τιμᾷ τὸ σκύλο γι᾽ ἀγ. τἀφέντη. (ἐπίσης D. I, 762). = Chi ama é can, ama é patron = ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν σκύλο, ἀγαπᾷ τὸν ἀφέντη· (ῥωμαϊκή. Pitré III, 317). — Chi ama al can, ama al padròn = ὁμ. (βολωνιακή. αὐτ.) — Far finèzz al can pr 'l padron = Νὰ χαϊδεύῃ τὸ σκύλο γιὰ τὸν ἀφέντη. (ἐπίσης. D. I, 762). — Rispèta el càn pr' 'l padròn = τιμᾷ τὸ σκύλο γιὰ τὸν ἀφέντη. (Πάρμας αὐτ.). — Rispèta el can per el padron. = ὁμ. (Μεδιολάνων αὐτ.). — Bisogna rispetá 'l cá per el padrú = Ἀνάγκη νὰ τιμᾷς τὸ σκύλο γιὰ τὸν ἀφέντη του. (Λομβαρδικὴ τῆς Βαλκαμονίκας αὐτ. — Fa carèz a la gata, se te vö sta in grazia de la padrona = Χάϊδευε τὴ γάτα, ἂ θέλῃς νὰ τά χῃς καλὰ μὲ τὴν κυρά της. (Μεδιολάνων. — αὐτ.) — Rispeta 'l can (ἢ Bisogna rispetar el can) per el paron = Τίμα (ἀνάγκη νὰ τιμᾷς) τὸ σκύλο γιὰ τὸν ἀφέντη. (ἐνετική. Pitré III, 318. Pasqualigo 56). — Faghe carezze el can par el paron = Χάϊδευε τὸ σκύλο γιὰ τὸν ἀφέντη. (ἐπίσης. Pasqualigo 56). — Chi no me vol ben a mi, no lo vol gnanca al me can. = ὅποιος δὲ θέλει τὸ καλό μου, δὲν τὸ θέλει οὔτε τοῦ σκύλου μου. (ἐπίσης, αὐτ.) — Bezeugna portâ rispetto a-u can pe u padron = Ἀνάγκη νὰ τιμᾷς τὸ σκύλο γιὰ τὸν ἀφέντη του. (γενοατική. Pitré III, 318). — Rispetta lu cane pe lu padrune. = Τίμα τὸ σκύλο γιὰ τὸν ἀφεντικό του (Ἀπουλίας Pitré III, 317) — Rispetta lo cane pe lo patrune = ὁμ. (νεαπολιτικὴ αὐτ.) — Si porta riguardo al cane per il padrone = Περιποιοῦνται τὸ σκύλο γιὰ τὸν ἀφεντικό του. (ἐπίσης D. I, 762) — Ama lu cani pe l'amuri d'u patruni = Ἀγάπα

НБ ОНУ імені І.Мечникова

τὸ σκύλο γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ ἀφεντικοῦ του. (καλαβρία τῆς Laureana di Borello. Calabria τ. VIII. σ. 3).— Cui rispetta lu cani, rispetta lu patruni = ὅποιος τιμᾷ τὸ σκύλο τιμᾷ τὸν ἀφεντικό· (σικελική. Pitré III, 317). — Porta rispettu a lu cani pri amuri di lu patruni = Τίμα τὸ σκύλο γι' ἀγάπη τοῦ ἀφεντικοῦ· (ἐπίσης· αὐτ.) — Pro amore de su padronu si àrdiat su cane — Γι' ἀγάπη τοῦ ἀφεντικοῦ τιμοῦν τὸ σκύλο. (σαρδονία, αὐτ.).

Γαλλικαί. Παλαιαί: Qui meime e mun chien (Haupt's Zts. XI σ. 120). — Qui m'aime il aime mon chien. (αὐτ. — Leroux I, 170). — Qi me eyme eme mon chen. (D. II, 47). — On sert le chien por le seignor. (D. I. 762). — Νεώτεραι: Qui m' aime, aime mon chien. (D. II, 47). — Qui aime le maître, aime son chien. (W. II, 572, 849). — Qui aime saint Roch, aime son chien (αὐτ.). — Qui aime Bertrand, aime son chien. (Legai 95. Quitard σ. 31). — Il faut avoir égard au chien à cause du maître. (W. II, 855, 884). — Qui aymo Martin, aymo sou can. (ἀρμανιακική. D. II, 47). — Qui ayme Jourdàa, qu' ayme soun càa. (βεαρνική· αὐτ.). — Qâou aimo Marti, aimo soun chi (λαγκεδοκική. αὐτ.). — Qu amo Martin amo son chin (νεοπροβηγκιακή· αὐτ.).—

Ἱσπανικαί. Quien bien quiere á Pedro, no hace mal á su perro = ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν Πέτρο δὲν κάνει κακὸ τοῦ σκύλου του· (D II, 47). — Quien bien quiere a Beltran, bien quiere a su can = ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν Βελτράνδον, ἀγαπᾷ τὸ σκύλο του. (αὐτ.). — **Καταλανική.** Chi vol bè á Bertran, vol bè á sos cans = ὅποιος ἀγ. τὸν Β. ἀγαπᾷ καὶ τοὺς σκύλους του· (αὐτ.) **Πορτογαλική.** Quem ama a Beltrão, ama o seu cão. = Ὅποιος ἀγ. τὸν Β. ἀγ. καὶ τὸ σκύλο του (αὐτ.) — **Ῥωμουνικαί.** Cinstesce pe câine pentru al seu stapân = Τιμᾷ τοὺς σκύλους γιὰ τὸν ἀφέντη τους. (Zanne 1513).—Pentru stapân, schî pe câine mângâi = Γιὰ τὸν ἀφέντη χαϊδεύει τοὺς σκύλους (αὐτ).

Ἀγγλική. Love me, love my dog = M' ἀγαπᾷς, ἀγάπα τὸ σκύλο μου. (W. III, 170, 101). **Δανικαί** Den som elsker mig, elsker og min Hund = Ὅποιος μ' ἀγαπᾷ, ἀγ. καὶ τὸν σκύλο μου. (D. II,

НВ ОНУ імені І. Мечникова

47). — Man elsker hunden for herrens skyld, frenden for huusbondens skyld, tornen for rosernes skyld = Ἀγαποῦν σκύλους γιὰ τῶν ἀφεντικῶν τὴν ἀγάπη, ξένους γιὰ τῶν νοικοκυραίων τὴν ἀγάπη, ἀγκάθια γιὰ τῶν ῥόδων τὴν ἀγάπη. (W. III, 169, 65). — Man æter ofte hunden vor herrens skyld = Χαϊδεύουν πολλαῖς φοραῖς σκύλους γιὰ τοῦ ἀφέντη τὴν ἀγάπη. (W. IV, 263, 4). — **Σουηδική.** Älskar du mig, så älskar du äfven min hund = Μ' ἀγαπᾷς, λοιπὸν ἀγαπᾷς καὶ τὸν σκύλον μου. (D. II, 47). — **Νορβηγική** Ein lyt stundom høla Hunden fyre Husbondens Skuld = Πρέπει κἄποτε νὰ κολακεύῃ κἀνεὶς τὸ σκύλο γι' ἀγάπη τοῦ ἀφεντικοῦ. (D. I, 762). — **Ὁλλανδικαί.** Die mij bemint, bemint ook mijn' hond = Ὅποιος μ' ἀγαπᾷ, ἀγαπᾷ καὶ τὸν σκύλο μου. (D. II, 47) — Dikwijls heeft men een oog op den hond om des meesters wille = Κἄποτε περιποιοῦνται (ῥήχνουν ἕνα μάτι 'ς) τὸ σκύλο γιὰ χάρη τοῦ ἀφεντικοῦ (W. II, 853, 838). — Die zegt, dat hij den man bemint, gun ne ook zijnen hond het goede = Ὅποιος λέγει πῶς ἀγαπᾷ τὸν ἄνθρωπο, πρέπει καὶ μὲ τὸ σκύλο του νὰ τά χῃ καλά. (W. III, 433, 1602).

Γερμανικαί. Man hält einen Hund in Ehren seines Herren wegen = Τιμοῦν τὸ σκύλο γιὰ χάρη τοῦ ἀφεντικοῦ. (D. I, 762). — Des Herrn wegen muss man den Hund lieben — Γιὰ χάρη τοῦ ἀφεντικοῦ πρέπει ν' ἀγαπᾷ κἀνεὶς τὸ σκύλο. (W. II, 542, 167). — Wer den Herrn liebt, der liebt auch dessen Hund = Ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν ἀφεντικό, αὐτὸς ἀγαπᾷ καὶ τὸν σκύλο του. (W II, 573, 849). — Man liebt oft den Hund um des Herren willen = Ἀγαποῦν πολλαῖς φοραῖς τὸν σκύλο γιὰ χάρη τοῦ ἀφεντικοῦ. (W, III, 169, 65). — Wenn du mich liebst, muss du meinen Hund auch lieben = Ἂν μ' ἀγαπᾷς, πρέπει καὶ τὸν σκύλο μου ν' ἀγαπᾷς. (W. III, 170, 96) — Wer einen liebt, der ehret auch seinen Hund = Ὅποιος ἀγαπᾷ ἕναν, αὐτὸς τιμᾷ καὶ τὸ σκυλί του. (αὐτ. 101). — Wer den Mann liebt, der liebt auch seinen Hund = Ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν ἄνθρωπο, αὐτὸς ἀγ. καὶ τὸν σκύλο του. (αὐτ. 433, 1602). — Wer mich liebt, der liebt auch meinen Hund. = Ὅποιος μ' ἀγαπᾷ, ἀγ. καὶ τὸ σκύλο μου. (D. II,

47). — Man füttert den Hund um des Herrn willen = Ταγίζουν τὸν σκύλο γιὰ χάρη τοῦ ἀφεντικοῦ. (W. II, 853, 838). — Man muss offt ein Hundt in Ehren halten umb seines Herrn willen = Πρέπει πολλαῖς φοραῖς νὰ τιμᾷ κἀνεὶς τὸ σκύλο γιὰ χάρη τοῦ ἀφεντικοῦ. (αὐτ. 855, 884). — Man schmeichelt dem Hunde wegen des Herrn = Χαϊδεύουν τὸν σκύλο γιὰ τὸν ἀφεντικό. (αὐτ. 856, 891 IV, 263, 4). — Der Liebe Mund küsst auch den Hund = Τῆς ἀγάπης τὸ στόμα φιλεῖ καὶ τὸν σκύλο. (W. III, 131, 55). — Dén den Hont nét uocht, uocht den Hèr nét = Ὅποιος δὲν ἐκτιμᾷ τὸν σκύλο, δὲν ἐκτιμᾷ τὸν ἀφέντη. (D. I, 762). — **Ρωσικά**: Ὅταν ἀγαπᾷς ἐμένα, καὶ τὸ σκύλο μου ἀγαπᾷς (Dal II, σ. 305). — Κατὰ τὸν ἀφέντη καὶ 'ς τὸν σκύλο ἡ τιμή. (αὐτ. I, 283).

Ἀραβική: Δεῖξε 'ς τὸ σκύλο τιμὴ γιὰ χάρη τοῦ ἀφεντικοῦ του. (Socin 202). — **Τουρκική**: Ὅποιος ἐκτιμᾷ τὸν ἀφεντικό, ῥήχνει ἕνα κόκκαλο 'ς τὸ σκύλο. (Decourdemanche 607).

56. Π' ἀγαπᾷ ἡ καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ καλύτερο τοῦ κόσμου.

(Β ' 112, 1 [Τ' ἀγ]. — Δε. 88. — Β. 284, 2. [Τ' ἀ.]. — Κρήτης. Ἄπτ. 5. [Τ' ἀγ.]. — Θήρας. Παρν. Γ'. 425, 41 [Τἀγ. καρδιὰ]. — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη. [Τ' ἀγ.]. — Μυκόνου παρὰ τῆς Κας 'Αργ. Παπαβασιλείου).

Ὁμοία ἡ ἐν λ. ἀρέσω 16, ὅπου καὶ ἡ ἑρμηνεία. Πρβλ. καὶ τὴν κατωτέρω ἀρ. 60.

57. Πολλὰ θὰ γένουν κούμαρα, τί τ' ἀγαπάει ἡ κοιλιά μου.

(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ἀρ. 26.

58. Πρῶτα τὸν πρωτινὸ καιρὸ ἤλεε μιὰ 'υναῖκα:
Τὸν ἀαπᾷς περίμπαιζε καὶ τὸν μισᾷς χαιρέτα.

('Ικαρίας. Σταματιάδου 'Ικαριακὰ σ. 121 [περίπαιζε]).

Παροιμία μετὰ προλόγου. — Βλ. τὴν ὁμοίαν ἐν ἀρ. 64.

59. Σφάκελά της π' ἀγαπᾷ
παντρεμένον ἢ παπᾶ.

(Μήλου. Νεα. 42).

Αἶσχος εἰς τὴν ἀγαπῶσαν ἔγγαμον ἢ ἱερωμένον, διότι αἰσχρὸς

ὁ ἔρως, ὁ μὴ ἔχων σκοπὸν τὸν γάμον. — Ἀνάλογοί πως εἶναι αἱ **ἰταλικαί:** Chi ama donna maritata la sua vita tien prestata = Ὅποιος ἀγαπᾷ παντρεμένη, ἔχει τὴ ζωή του χρεωμένη. (τοσκανική. Pitrè II, 67). — Cu'ama donna maritata la sò vita è 'mpristata = ὁμ. (σικελική· αὐτ.). Πρβλ. καὶ τὴν **ῥωσικήν:** Παντρεμένο νὰ φιλῇς δὲν εἶναι εὐχάριστο. (Dal II σ. 306).

60. Τὰ γαπᾷ καρδιὰ τἀθρώπου τὸ σ'ειρόττερον τοῦ κόσμου.

(Μεγίστης. ΚΠ ΚΑ'. 325, 500).

Ὁμοία τῇ ἐν λ. ἀρέσω 17 καὶ τῇ βυζαντινῇ παρὰ Πλανούδῃ 193 (λ. ἐρῶ 2). Βλ. καὶ ἀρ. 56 καὶ ἐν λ. ἀρέσω 16. Δύναταί τις καὶ ἀσχημοτάτην ν' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ θεωρῇ αὐτὴν ὡραίαν. Παραπλήσια λέγουσιν αἱ ἑξῆς ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι. **Γαλ.** Il n'est nulle laide amour, ni belle prison. (Leroux, II, 314). Il n y a point de laides amours. (Quitard σ. 52). — **Πορτογαλ.** Quem ama ao feio, fermoso lhe parece = ὅποιος ἀγαπᾷ τὸ ἄσχημο, ὡραῖο τοῦ φαίνεται. (D. II, 323). — **Ἱσπαν.** Quien feo ama, hermoso le paresce = ὁμ. (Haller σ. 216). El deseo haze hermoso lo feo = ἡ ἐπιθυμία κάμνει ὡραῖο τὸ ἄσχημο. (D. II, 323). — **Ἀγγλ.** Love sees no faults — ἡ ἀγάπη δὲν βλέπει ψεγάδια. (W. III, 128, 6). — **Ὁλλανδ.** De liefde maakt schoon, wat leelijk is = Ἡ ἀγάπη τὸ ἄσχημο κάμνει ὄμορφο. (αὐτ.). — **Γερμ.** Es gibt kein hässliches Liebchen und kein schönes Gefängniss = Δὲν ὑπάρχει ἄσχημη ἀγαπητικιά, οὔτε ὄμορφη φυλακὴ. (αὐτ. 1). — Keinem ist sein Liebchen ungestaltet = Σὲ κανένα δὲν φαίνεται ἡ ἀγαπητικιά του ἄσχημη. (αὐτ. 6). — Liebchen ist schön und sollt's auch nur auf einem Auge sehn = Ἡ ἀγαπητικιὰ εἶναι ὄμορφη καὶ ἂς ἔχει μακάρι ἕνα μόνο μάτι. (αὐτ. 7). — Jedem ist sein Liebchen schön, wär's auch ohne Zähne = Σ τὸν καθένα ἡ ἀγαπητικιά του φαίνεται ὄμορφη, καὶ ξεδοντιάρα ἀκόμη ἂν εἶναι. (αὐτ. 3). — Es ist keine Lieb hesslich = Κἀμμία ἀγάπη δὲν εἶναι ἄσχημη. (αὐτ. 138, 218) — **Ῥωσικαί:** Κακὴ ἀγάπη καὶ τράγο ἀγαπᾷ. (Dal II, 303). — Τοῦ ἀρέσει ἡ κουκουβάγια καλύτερα ἀπὸ λαμπρὸ γεράκι· (αὐτ.).

НБСНУ імені І.Мечникова

*61. «Τίνα, παιδίον, ἀγαπᾷς;
—Τὸν δωρούμενόν μοι τί.»

(Βυζαντινή. Πλανούδ 126. 127 —Φιλεῖς ἀντὶ ἀγαπᾷς ἐν τῷ Βαροκκ. — ἀγαπῶ τὸν δ. ἐν τῷ Βατικ — Μετὰ τὸ ἀγαπᾷς ἐρωτηματικὸν ἐν τῷ Λαυρεντιακῷ, ἐξ οὗ ἴσως πλανηθεὶς ὁ Piccolomini ὑπέλαβεν ὅτι δύο ἀντὶ μιᾶς ἔχομεν παροιμίας καὶ ὑπὸ δύο ἰδίους ἀριθμοὺς κατέγραψεν αὐτήν. Ἀλλὰ τὴν ἑνότητα τῆς παροιμίας ἀνεγνώρισεν ὁ Kurtz, ὅστις καὶ τὸ παρὰ Piccolomoni τὸ δωρούμενον ἔγραψεν ὀρθῶς τὸν δωρούμενον. Βλ. καὶ Kurtz σ. 30 καὶ Crusius ἐν Rh Mus. τ. 42 σ. 411).

Ἡ παροιμία εἶναι ἔμμετρος. ἀποτελουμένη ἐκ μιᾶς ἰαμβικῆς καὶ μιᾶς τροχαϊκῆς καταληκτικῆς τετραποδίας. Ὀρθῶς δ' ἡρμήνευσεν αὐτὴν ὁ Kurtz, λέγων ὅτι ὁ ἀστεῖος διάλογος ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν **γερμανικὴν** παροιμίαν: Wer mich giebt, den hab ich lieb = ὅποιος μοῦ δίνει, αὐτὸν ἀγαπῶ. (W. V, 1304, 323). — Πρβλ. καὶ τὴν ἑπομένην: Wenn ich geben kann, so bin ich ein lieber Mann = Ἂν μπορῶ νὰ δίνω, εἶμαι καὶ ἀγαπητός (W. I, 1373, 157). —Ἡ παρατήρησις ὅτι τὰ παιδία στέργουσι παντὸς ἄλλου μᾶλλον τὸν φιλοδωροῦντα ἐφαρμόζεται βεβαίως καὶ εἰς τοὺς ἐνηλίκους, εἰς τούτους δὲ κυρίως ἀναφέρεται ἡ παροιμία.

62. Τὸν ἀγαπᾷς ἐπαίνα, καὶ τὸν μισεῖς χαιρέτα.
(Μα. 41).

Βλ. ἀρ 64. — Ὁ ἐκδότης Μανάρης παρανοήσας διέφθειρε τὴν παροιμίαν. Ὑπολαβὼν ἀνοίκειον τὸν προπηλακισμὸν τῶν φίλων, ὃν παραγγέλλει ἡ γνησία δημώδης παροιμία, μετέβαλεν αὐτὴν εἰς ἄχρουν εὐαγγελικὸν ῥητόν.

63. Τὸν ἀγαπᾷς μὴ δάνειζε, καὶ τὸν ποθεῖς μὴ σύγναζε.
(Βλ. Κατζιούλην 1724 —Κ. β' 49 [ἀγαπᾷς; — ποθεῖς;] —Νε. 131, 859 —Β' 118, 76. —Β. 309, 438).

Βλ. ἀρ. 51.

64. Τὸν ἀγαπᾷς περίβριζε καὶ τὸν μισᾷς χαιρέτα.
(Βλ. Κατζιούλην 1723. — Κατζιούλης — Φιλητᾶς. — Κ. 203. — Κ. δ'. 49. [ἀγαπᾷς; περιῤῥιζε — μισεῖς;]. — Νε. 131, 858. [ὁμ.] — Β' 118, 77 [περιῤῥιζε — μισεῖς] — Ἀρ. 1108 [ποιὸν ἀ. — καὶ ποιὸν μ.] — Β. 309, 349 [μισεῖς]. — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 325, 526 [Τὸν ἀαπᾶς περίπαιζε τσαὶ τὸμ μισᾷς σ'αιρέτα]).

Βλ. καὶ ἀρ. 27, 58, 62, 65. Δύνασαι καὶ ὀφείλεις τὸν ἁμαρτά-

НБ ОНУ імені І.Мечникова

νοντα φίλον σου νὰ ἐλέγχῃς πικρῶς, ἀδιαφόρει ὅμως πρὸς τὰς πονηρὰς πράξεις τοῦ ἐχθροῦ σου καὶ ἔσο τοὐναντίον εὐπροσήγορος πρὸς αὐτόν· διότι καὶ νουθετῶν δὲν θὰ τὸν διορθώσῃς, ἄλλως δ' ἐκ τῶν τοιούτων πράξεών του, εἰς αὐτὸν μὲν θὰ ἐπέλθῃ πάντως βλάβη, εἰς σὲ δ' ὠφέλεια. Οἱ ἔλεγχοι εἶναι γνώρισμα τῆς φιλίας, κατὰ τὴν ἰταλικὴν παροιμίαν: Chi se ama, se brama. (Pasqualigo 16).

65. Τὸν ἀγαπᾷς περίβριζε καὶ τὸν μισεῖς χαιρέτα,
τὸν ἔχεις πάντα 'ς τὴν καρδιὰ συχνὰ συχνὰ μελέτα.

(Β. 309, 350 [Τὸν ἔ. 'ς τὴν καρδοῦλά σου συχνὰ τὸν ἐχαιρέτα.] — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ἀρ. 64 καὶ 27. Εἰς τὴν προηγουμένην προσθέτει ἡ παροιμία αὕτη (ὡς καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 27) τὴν συμβουλὴν νὰ μεριμνᾷς διηνεκῶς περὶ ὅσων σοὶ εἶναι προσφιλέστατοι, ποιούμενος συχνάκις λόγον περὶ αὐτῶν. Ἡ παρὰ Βενιζέλῳ παραλλαγὴ τοῦ δευτέρου στίχου οὐδὲν ἔχει νόημα.

66. Τὸν ἀγαπᾷς χάριζε καὶ τὸν ποθεῖς μὴ σύχναζε.

(Μα. 41).

Βλ. ἀρ. 51 καὶ 63. Ἀντὶ τῆς ἐν ταῖς παροιμίαις ἐκείναις ἀπαγορεύσεως τοῦ δανείζειν εἰς φίλον, ἡ προκειμένη παραγγέλλει νὰ χαρίζωμεν εἰς αὐτόν, ἐννοοῦσα ὅτι ὁ θέλων νὰ δώσῃ τι εἰς φίλον εἶναι προτιμότερον νὰ τὸ δώσῃ ὡς δῶρον, μὴ προσδοκῶν ἀπόδοσιν, ἢ ὡς δάνειον, ὅτε θὰ ἐκινδύνευε νὰ χάσῃ τὸν φίλον, δυσαρεστούμενος διὰ τὴν μὴ ἐξόφλησιν αὐτοῦ.

67. Τόσο σ' ἀγαπῶ, καλέ μου, τ' ὄνομά σου δὲν τὸ ξέρω.

(Β. 316, 462).

Ὁμοία τῇ ἐν λ. ἀγάπη 9.

68. Τοὺν ἀαποῦ ἓν τοὺν θουροῦ, κὶ τοὺν μισοῦν θουροῦ τουν.

(Λειβησίου παρὰ Μουσαίου).

Συχνότερον τοῦ ἀγαπωμένου βλέπομεν ἀδιαφόρους ἢ ἀπεχθεῖς εἰς ἡμᾶς ἀνθρώπους. Παραπλησία ἡ **ῥωσικὴ**: Ἐκεῖνον, γιὰ τὸν ὁποῖον ὑποφέρω, δὲν τὸν βλέπω, ἐκεῖνος ποῦ ἐχθρεύομαι (βρίσκεται) πάντοτ' ἐμπρός μου. (Dal II σ. 306).

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

69. Τοὺν ἀγαπῶ σὰμ πάτου ἀποὺ ἀγγοῦρι.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [ἢ: ἀποὺ καστραβέτσ᾽ι]).

Παρ. φράσις πρὸς εἰρωνικὴν δήλωσιν τῆς ἀποστροφῆς μας πρός τινα. Τὸν ἀγαπῶ ὡς τὸν πάτον (τὸ πρὸς τὴν ῥίζαν μέρος) τοῦ σικυοῦ, ὅπερ ἀπορρίπτεται μὴ τρωγόμενον. Ἡ ἐν τῇ παραλλαγῇ λ. καστραβέτσι εἶναι βλαχικὴ (castravete , πληθ. castravetsi), σημαίνουσα ἐπίσης τὸν σικυόν.

70. Φτὰ μοναχή τση μιὰ καρδιὰ ποτὲς δὲν ἀγαπιέται.

(Κρήτης Ἄπτ. 15 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Ὁμοία τὴν ἔννοιαν πρὸς τὰς ὑπ' ἀρ. 5. 6. 28. 29. ἀγάπη 13. Η ἀγάπη θέλει σύντροφον· ὅσον ἰσχυρὸς καὶ ἂν εἶναι ὁ ἔρως, ὃν ἔχει τις, ἂν δὲν τὸν συμμερίζεται καὶ ὁ ἀγαπώμενος, δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ. Παραπλήσιαι αἱ **γερμανικαί**: Die Liebe ist nie allein = ἡ ἀγάπη ποτὲ δὲν εἶναι μοναχή. (W. III, 136, 153). — Liebe, die nur von einer Seite kommt, dauert nicht lange = Ἀγάπη ποῦ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ μόνο ἔρχεται, δὲν βαστᾷ πολὺν καιρό· (αὐτ. 148, 430) καὶ ἡ **ὁλλανδική**: Als de liefde slechts van éene zijde komt, duurt zij niet lang = ὁμ. (αὐτ.).

ἀγᾶς

1 Εἶπιν ἡ ἀᾶς· « Ἔ Παρασκιβγᾶ » !

(Λειβησίου παρὰ Μ.Μουσαίου).

Ἐπὶ μικροφιλοτίμων, ἐγκαυχωμένων διὰ παντελῶς ἀσημάντους ἐνδείξεις τῆς εἰς αὐτοὺς εὐνοίας ἰσχυρῶν. Ἀπό τινος Παρασκευᾶ, κομπορρημονοῦντος, διότι Τοῦρκός τις προσηγόρευσεν αὐτὸν μετ' εὐμενείας. Πρβλ. καὶ ἀρ. 4.

2. Ἡ ἀᾶς κκιοστέκια θέλει.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Ἐπὶ ἀσαφῶν καὶ εὐκόλως παρανοουμένων παραγγελιῶν. Τοῦρκός τις ἐζήτησε πέδας ἵππων (τουρκ. κιοστέκια), ἀλλὰ τοὺς λόγους τοῦ προεστῶτος τοῦ χωρίου, ἀνακοινοῦντος τοῦτο, παρενόησαν οἱ χωρικοί, ὑπολαβόντες ὅτι εἶναι τρελλὸς καὶ θέλει δέσιμον.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

3. Κατὰ τὸν ἀγᾶ καὶ τὸ καοῦκί του.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Πᾶν πρᾶγμα πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὸν ἄνθρωπον, δι' ὃν εἶναι προωρισμένον, πᾶσα τιμὴ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀξίαν καὶ τὰς πράξεις ἐκείνου, εἰς ὃν ἀπονέμεται, πᾶν ἔργον σύμφωνον πρὸς τὰς περιστάσεις. Τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς (καβοῦκι) τοῦ Τούρκου ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ.

4. Κ'ἰβὼ μὶ τοὺν ἀᾶν μιλοῦ κὶ ἀποὺ τοὺ σακκοῦλίν του γιμίννου.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Κ' ἐγὼ δὲν εἶμαι ὅλως ἐγκαταλελειμμένος, ἀλλ' ἔχω ἰσχυροὺς προστάτας, εἶμαι οἰκειότατος τοῦ ἀγᾶ. Ἀλλὰ λέγεται ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν καυχωμένων διὰ τὴν φιλίαν των δῆθεν πρὸς τοὺς ἄρχοντας καὶ τὴν δύναμιν, ἣν παρ' αὐτοῖς ἔχουσιν. (πρβλ. ἀρ. 1). Ἰβὼ = ἐγώ· γιμίννω = γεμίζω, γιομώνω.

5. Κόψε μ', ἀγᾶ μου, ν' ἁγιάσω.

(Πελοποννήσου. — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Παροιμία στιγματίζουσα τοὺς ἀθαρσεῖς καὶ ἀνάνδρους, οἵτινες μὴ τολμῶντες νὰ ὑπερασπίσωσι τὰ δικαιώματά των καταπατούμενα ὑπὸ ἰσχυρῶν βιαστῶν, ἐγκαταλείπουσι ταῦτα καὶ ζητοῦσι ν' ἀποκρύψωσι τὴν ἀνανδρίαν των, προφασιζόμενοι ὅτι παρωρμήθησαν ἐξ ὑψηλοτέρων ἠθικῶν συμφερόντων. Ἐλέχθη δ' ἀπὸ τῶν χριστιανῶν, οἵτινες ἀντὶ ν' ἀμυνθῶσιν ὑπὲρ τῆς ζωῆς των, πτήσσοντες πρὸ τῶν ἀλλοπίστων ὑπέμενον ἄνευ ἀντιστάσεως τὸν θάνατον, προσδοκῶντες τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου.

6. Ὁ ἀγᾶς μας ἔχει καὶ ἄλλον ἀγᾶ.

(Ἀν. ἐπ. Α', 533, 296).

Συνηθεστέρα εἶναι ἡ ἐν λ. ἀφέντης 19 ἀναγραφομένη παραλλαγή.

ἀγγαρεύω.

1. Κἄποιον ἀγγάρευαν, κι' αὐτὸς ἐκαμάρωνεν.

(Βλ. Κατζιούλην 1007. — Κ. 6', 27. — Νε. 67, 415 [ἀγγάρευσαν, καὶ]. — Β' 55. 69 — Β. 137, 306 | ἐκαμαρώνετο]).

Ἐπὶ τῶν ἀλόγως ὑποτιμώντων τοὺς ἐπικειμένους κινδύνους ἢ

μὴ ἀποδιδόντων τὴν προσήκουσαν σπουδαιότητα εἰς τὰς ἐπιβαλλομένας αὐτοῖς ὑποχρεώσεις, ὡς ὁ ἀγγαρευόμενος, ὅστις ὑπολαμβάνων ὅτι χάριν παιδιᾶς τῷ ἐπεβλήθη ἡ ἀγγαρεία, δὲν ἐκινεῖτο πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς. Ὁμοία ἡ ἐν λ. ἀδειάζω 3.

2. Τί ἀγγαρεύεσαι χωρὶς νὰ σοῦ εἰποῦνε!

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου).

Διατὶ ἀναλαμβάνεις ἔργα ὑπὲρ ἄλλων, οἵτινες οὐδὲν σὲ ἐζήτησαν καὶ οὐδεμίαν θὰ σοὶ ὀφείλωσι χάριν;

ἄγγελος.

* 1. Ἄγγελος καὶ ὠτίον μεγαρικοῦ.

(Βυζαντινὴ. Πλανούδ. 226 — Ἐν τῷ Βατικ. κωδ. μεγαρικ^{ο}).

Ὁ πρῶτος ἐκδότης Piccolomini ὑπέλαβεν ὅτι τὸ «ἄγγελος» προῆλθεν ἐκ διττογραφίας, ἐπαναληφθὲν ἐκ τῆς τελευταίας λέξεως τῆς προηγουμένης παροιμίας· ὅθεν ἀναγινώσκει «ὠτίον μεγαρικὸν» καὶ παραβάλλει τὴν βυζαντινὴν πρὸς τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν «Βοιώτιον οὖς» (Διογεν. 246). Ἀλλὰ τὸ ἐπακολουθοῦν «καί», ἀναγινωσκόμενον ἔν τε τῷ λαυρεντιακῷ καὶ τῷ βατικανῷ κώδικι, ἐλέγχει τὸ ἀσύστατον τῆς εἰκασίας. Ὁ δὲ δεύτερος ἐκδότης Kurtz, παραδεχόμενος καὶ οὗτος φθορὰν τῆς παροιμίας, προτείνει τολμηροτέραν διόρθωσιν: Μικρὸν ἀγγεῖον καὶ ὠτίον μέγα, ἤτοι τὰ μικρὰ παιδία τὰ πάντα ἀκούουσι, πλάττων οὕτω παροιμίαν ἀπαράλλακτον τῇ γαλλικῇ: Petit chaudron, grandes oreilles (D. I, 920). Ὁ Crusius (Rhein. Mus. τ. 42 σ. 419), ἀπορρίπτων ἀμφοτέρας τὰς διορθώσεις, δὲν ἐπιχειρεῖ νὰ ἑρμηνεύσῃ τὴν παροιμίαν, ὁμολογῶν ὅτι εἶναι αἰνιγματώδης. Ὁ Sitzler (Neue philol. Rundschau 1887 ἀρ. 13) διορθώνει μεγαρικὸν καὶ ἑρμηνεύει: «Ἄγγελος (Bote, ἀπεσταλμένος) « εἶναι καὶ τὸ ὠτίον Μεγαρέως, οἵτινες οὕτω διαβάλλονται ἐπὶ ῥυ- » παρότητι, καὶ ἄλλως κακὴν ἔχοντες φήμην· ἡ δ' ἔννοια τῆς πα- » ροιμίας, ὅτι ἀρκεῖ νὰ ψιθυρίσῃς τι εἰς τὸ οὖς φλυάρου, ὅπως δια- » δοθῇ τοῦτο ταχέως πανταχοῦ». — Πρόδηλον ὅμως ὁπόσον βεβιασμένη εἶναι ἡ ἑρμηνεία αὕτη· οὔτε ἡ ἐκδοχὴ τῆς λέξεως ἄγγελος εἰς

НБ ОНУ ім. І.І.Мечникова

τὴν ἀρχαίαν σημασίαν (= ἀπεσταλμένος) ἀντὶ τῆς χριστιανικῆς, οὔτε ἡ ἀπόδοσις τῶν μεγαρικῶν ὠτίων εἰς τοὺς Μεγαρεῖς συνετέλεσαν ὅπως ἐξαχθῇ πιθανόν τι νόημα ἐκ τῆς βυζαντινῆς παροιμίας.

Νομίζω ὅτι τὸ μὲν ἄγγελος πρέπει νὰ ληφθῇ εἰς τὴν συνηθεστάτην καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς χριστιανικοῖς λαοῖς μεταφορικὴν σημασίαν τοῦ ὠραῖος, τὸ δὲ μεγαρικὸς εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ὄνου. Ὅθεν ὠραῖος, ἀλλ' ὠτίον ἔχων ὄνου, ἤτοι εὐήθης, ἄνους, ἀφοῦ ἐκ τοῦ ὠτίου διαγινώσκεται ὁ ὄνος, ὡς ἐκ τοῦ ὄνυχος ὁ λέων. Ἤ ἂν ἡ λ. μεγαρικὸν ἢ μαγαρικὸν οὐδέποτε ἐλέχθη ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀντὶ τοῦ ὄνου, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι κεῖται ἐνταῦθα εἰς τὴν συνήθη ἐν τῷ μέσῳ ἑλληνισμῷ σημασίαν τοῦ ἀμφορέως καὶ ἀναλογεῖ πως ἡ παροιμία πρὸς τὸ παρ' Ἀριστοφάνει (Νεφ. 1202-3) « λίθοι, ἀριθμός, πρόβατ' ἄλλως, ἀμφορῆς νενησμένοι ».

Ἐκ τοῦ μαγαρικοῦ ὅμως ἐλήφθη τὸ ὄνομα τοῦ ὄνου ἐν τῇ ῥωμουνικῇ (Magar) καὶ τῇ βουλγαρικῇ γλώσσῃ (magare). Ὡς γέφυρα πρὸς μετάβασιν ἀπὸ τῆς μιᾶς ἐννοίας εἰς τὴν ἄλλην ἐχρησίμευσαν πιθανῶς τὰ ὦτα, τὸ χαρακτηριστικώτατον γνώρισμα τοῦ τε ζῴου καὶ τοῦ ἀγγείου. Ὅτι δὲ τὸ μαγαρικὸν παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς ἐσήμαινεν ἀμφορέα πιστοῦται ἐκ πολλῶν μαρτυριῶν (βλ. καὶ Ducang. Glossar. Graecit. λ. μαγαρικά). Ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Ἀριστοφ. Πλούτ. 808 ἐν μὲν τῷ λαυρεντ. κώδ. ἑρμηνεύει « ἀμφορῆς: τὰ κοινῶς μεγαρικὰ » ἐν δὲ τῷ βοδλεϊανῷ « ἀμφορεῖς τὰ μαγαρικά ». (Βλ. καὶ Σχ. Ἀριστοφ. Νεφ. 1205). Ὁ Στεφαν. ὁ Βυζ. λ. Μέγαρα διδάσκει ὅτι « τοὺς Μεγαρικοὺς κεράμους διὰ τοῦ ε̱ χρὴ λέγειν, οὐ διὰ « τοῦ α̱, ὡς οἱ ἔμποροι τὴν ἄρχουσαν παραφθείροντες », ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ συνηθέστατος ἦτο ὁ διὰ τοῦ α̱ τύπος. Ἐν τῇ εἰς κοινὴν γλῶσσαν παλαιᾷ παραφράσει τοῦ Νικήτα τοῦ Χωνιάτου (σ. 346 Bonn), οἱ ἀμφορεῖς μεταφράζονται μαγαρικά. Καὶ ὁ Σουίδ. τὴν λ. ἀμφορεὺς ἑρμηνεύει « ἀγγεῖον, μέτρον, κεράμιον Μεγαρικόν » (γρ. κεράμιον, μεγαρικόν). Παρ' Ἡσυχίῳ δὲ κεῖται ἡ γλῶσσα: « μαγαρίσκος· πινακίσκος ». Ἐκλήθησαν δὲ μεγαρικὰ κατ' ἀντονομασίαν ἀπὸ τῶν μεγαρικῶν κεραμίων, ἅτινα ἦσαν γνωστὰ καὶ εἰς τὸν Συνέσιον (σ. 77 c). Οὐδεμίαν δ' ἔχει ἡ λ. σχέσιν πρὸς τὸ κοινὸν ῥῆμα μαγαρίζω (μιαίνω, μολύνω), ἐξ οὗ καὶ τὰ μαγάρα, μα-

γαρισιά, μαγάρισμα, μαγαρίτης (κατὰ παρονομασίαν ἀντὶ τοῦ μακαρίτης). Διότι αὕτη παράγεται πιθανῶς ἀπὸ τοῦ μεγαρίζω, ὅπερ καὶ μαγαρίζω ἴσως ἐλέγετο, ὡς τὸ μέγαρον ἐλέγετο καὶ μάγαρον (Μένανδρ. παρὰ Φωτ. λ.— Αἴλ. Διονύσ. παρ' Εὐσταθ. σ. 1387. Meineke FCG. IV σ. 310, 465). Ἡ λ. μεγαρίζω κεῖται παρὰ Κλήμ. Ἀλεξ. Προτρ. Β΄. 17 σ. 14 P. σημαίνει δὲ τὸ κατασκευάζειν μέγαρα ἢ μάγαρα, ἤτοι χάσματα, βόθρους, εἰς οὓς ἐνέβαλλον κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν θεσμοφορίων αἱ γυναῖκες ζωντανὰ χοιρίδια εἰς τιμὴν τοῦ Εὐβουλέως. Τὰ χοιρίδια ἔμενον εἰς τοὺς βόθρους ἐκείνους ἐπὶ πολύ, μέχρις ὅτου ἐσήποντο (Βλ. Σχολ. Λουκ. Ἑτ. Διαλ. Β΄, 1 παρὰ Rohde ἐν Rhein. Mus. τ. 25 σ. 549), ὅθεν οὐδόλως ἄπορον πῶς μετέπεσεν ἡ λέξις μαγαρίζω εἰς τὴν σημερινὴν σημασίαν.

2. Ἂν δὲν βλαστημοῦσε, θὰ μιλοῦσε μὲ τ' ς ἀγγέλους.

(Β 13, 165).

Ἐπὶ ὑποκριτῶν. Βλ. καὶ ἀρ. 4.

3. Ἂν δὲν εἶν' ἐκειὸς ἔδεπα, εἶν' ὁ ἄγγελός του.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Καίτοι δὲν εἶναι παρὼν ἐνταῦθα ὁ περὶ οὗ λόγος, ὀφείλω ὅμως νὰ εἴπω περὶ αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν, διότι παρίσταται ἀόρατος ὁ φύλαξ ἄγγελος αὐτοῦ, ὅστις θὰ μὲ τιμωρήσῃ ψευδόμενον. Ἀναφέρεται εἰς τὴν δημώδη δοξασίαν περὶ τοῦ ἀγγέλου φύλακος, τοῦ ἐφόρου τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων δαίμονος τῶν ἀρχαίων, περὶ οὗ βλ. τὴν ἐμὴν Νεοελλ. Μυθ. σ. 493 κἑ.

4. Ἂν δὲν ἔτρωγε γουροῦνι, θὰ μιλοῦσε μὲ τ' ς ἀγγέλους.

(Βερ. 67, 13 [ἔτρωγα γ. θὰ μιλοῦσα]—Ἠπείρου. Ἀρ. 63. — Β. 13, 165).

Βλ. ἀρ. 2.

5. Εἶδ' ἀγγέλους ὡς ποῦ νὰ τὸν καταφέρω.

(Β. 69, 46 [καταπείσω.] — Πελοποννήσου).

Μετὰ πολλῆς ἀγωνίας ἐδυνήθην νὰ τὸν πείσω. Προῆλθεν ἐκ τῆς δοξασίας, ὅτι κατὰ τὴν ἐπιθανάτιον ἀγωνίαν βλέπει ὁ ἄνθρωπος τοὺς ψυχοπομποὺς ἀγγέλους (Νεοελλ. μυθολ. σ. 308).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

6. Εἶναι σὲ κακὸ ἄγγελο.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Εἶναι 'ς τὴν κακή του ὥρα, τὸν ἐπηρεάζει ὁ κακός του ἄγγελος (Νεοελλ. μυθολ. σ. 497), δὲν εἶναι κατάλληλος ἡ στιγμὴ νὰ ὁμιλήσῃς μετ' αὐτοῦ.

7. Ἔχει ἀγγελοπετρά(δ)α.

(Καρπάθου. ΖΑ 350, 158).

Ἐπὶ ἐρωτολήπτου. Καὶ ἡ λ. ἀγγελοπετράα εὐχρηστεῖ ἐν Καρπάθῳ εἰς τὴν σημασίαν τῆς ἐρωτοληψίας. Ἐκτυπήθη μὲ πετριὰν ὑπὸ ἀγγέλου, διότι φαίνεται εἰς τὸν ἀντικαταστήσαντα τὸν Ἔρωτα ἄγγελον ὅπλον δίδουσιν οἱ Καρπάθιοι ἀντὶ τόξου σφενδόνην. Ἀλλαχοῦ λέγουσιν ἔχει πετριὰ καὶ εἰς τὴν σημασίαν ταύτην· ἀλλὰ τότε τὸν ἔρωτα θεωροῦσιν ὡς μανίαν, διότι ἡ φράσις εἶναι συνώνυμος τοῦ ἔχει μίαν τρέλλαν, ἔχει μίαν ψύχωσιν, ὡς λέγουσιν ἄλλοι νεωτερίζοντες.

8. Μία φορά ἤμουν ἄγγελος, τώρ' ἀγγελίζουν ἄλλοι.

(Β. 165, 230. — Κύθνου. Ἐφ. Φιλομ. 1869 σ. 1828. [Κἀμμιὰ φ. μουν ἄ. τ. ἀγγελεύγουν ἄ.] καὶ Βάλληνδας σ. 39. [Ὁμ.]).

Ἄλλοτε ἤμην καὶ ἐγὼ ἀγαπητός, ἄλλοτε ἐτιμώμην, νῦν ὅμως ἄλλοι κατέλαβον τὴν θέσιν, ἣν ἐγὼ εἶχον. Ὡς παράπονον ἐραστοῦ φέρεται ἡ παροιμία καὶ ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ κωμαστικοῦ ᾄσματος, οὗ ὁ δεύτερος στίχος: «'ς τὴ βρύση πῶπινα νερὸ τώρα τὸ πίνουν ἄλλοι». (Passow 541, 597. — Λιανοτράγουδα σ. 100. Ἀλλως ἐν κερκυραϊκῷ: Ἐφ. Φιλ. 1870 σ. 2247). Ὁμοία τὴν ἔννοιαν εἶναι ἡ ἀρχαιοτάτη παροιμία: «Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι» (Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 1002. 1085. — Ζηνοβ. 480 καὶ τοὺς αὐτόθι ἐν τῇ Γοττιγγείῳ ἐκδόσει μνημονευομένους συγγραφεῖς. Ζηνόβ. Ἀθ. Α΄, 45. Ἀποστόλ. 1285 ὁμοίως. — Δημ. Κυδών. ἐπ. 2 ἐν Boissonade Anecd. nova σ. 260. ἐπ. 16 σ. 288) ἢ ἄλλως: «Ἦσάν ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι.» (Διογεν. 403 μετὰ τῶν ἐν τῇ Γοτιγγ. ἐκδ. μνημονευομένων συγγραφέων. — Γρηγ. Κύπρ. 162 Γρηγ. Κύπρ. Μ. 263. — Μακάρ. 358. — Ἀποστόλ. 769.)· ἐλέγετο δ' αὕτη, κατὰ τὸν Ἀποστόλιον ἐπὶ τῶν πρὶν μὲν εὐ-

ИД ОНУ имени Н.Н.Мещерова

πραγούντων, ὕστερον δὲ δυσπραξάντων, καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον μὲν χρωμένων τισὶν ὁπωσδήποτε, ὕστερον δὲ μὴ φροντιζόντων αὐτῶν. Πρβλ. καὶ τὴν χρῆσιν τῆς παροιμίας παρὰ Συνεσίῳ (ἐπ. 81 σ. 690 Hercher), ὁμοίαν τῇ τῆς δημώδους.

9. Οὔτε τὸν ἄγγελό του θυμίαμα.

(Κων πόλεως Ἡμερολ. Ἀνατ. 1885 σ 177 [Οὐδέ]. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ἐνν. δίνει. Εἶναι τοσοῦτον φιλάργυρος, ὥστε οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν φύλακα ἄγγελόν του τελεῖ τἀναγκαιότατα καὶ ἀδαπανώτατα τῶν νενομισμένων. Βλ. καὶ δίνω 10—12. 111.

10. Πράσινους ἀγγέλους εἶδε.

(Ἀθηνῶν).

Ἐτρόμαξε σφόδρα. Ἐλέχθη πιθανῶς κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶς ῥαπιζομένων, διότι πράσινοι ἄγγελοι λέγονται ἴσως μυκτηριστικῶς τὰ ἰνδάλματα τῶν σπινθήρων, ἅτινα φαίνονται εἰς τοὺς παθόντας τοῦτο. Ὁμοία τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν διατύπωσιν εἶναι ἡ γαλλική: Voir les anges violets. (Quitard σ. 60).

11. Σὰν ἄγγελος λαλεῖ.

(Β. 358, 142).

Λέγει καλοὺς καὶ φρονίμους λόγους. Μία τῶν παμπόλλων ἐν τῇ συνηθείᾳ παρομοιώσεων τῶν καλῶν πραγμάτων πρὸς ἀγγέλους.

12. Τὸν ἔκαμε νὰ ἰδῇ ξύλινους ἀγγέλους.

(Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1198, 216).

Ὁ ἐκδότης σημειοῖ ὅτι ἡ παρ. «λέγεται ἐπὶ ἀνθρώπου εὑρισκομένου εἰς δεινὴν περίστασιν». Ἀλλ' ἀκριβέστερον εἶναι ὅτι λέγεται ἐπὶ τοῦ δείραντός τινα σκληρῶς. Ξύλινοι ἄγγελοι εἶναι αἱ ῥάβδοι. Σαφῶς τοῦτο καταδεικνύει ἡ χρῆσις τῆς παρ. φράσεως ἐν τῇ ζακυνθίᾳ κωμῳδίᾳ τοῦ Μ[άτεση] ὁ βασιλικός. Πρ. Α΄ σκ. 7. σ. 25: «Νὰ τόνε κάμω νὰ ἰδῇ ξύλινους ἀγγέλους, νὰ τὸν οὐρμάσῃ καλὰ τὸ ματσοῦκι».

НБ ОНУ імені І.Мечникова

13. Τοῦ τὰ λέει ὁ ἄγγελός του.

(Μεσσηνίας).

Λέγουσι τοῦτο περὶ τῶν λόγων τῶν μικρῶν παιδίων· διότι, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ διέλαβον (Νεοελλ. μυθολ. σ. 494), πιστεύουσιν ὅτι ὁ φύλαξ ἄγγελος ἐμπνέει εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἂν ἁγνὴν ἔχῃ τὴν ψυχήν, εὐκρινεῖς περὶ τοῦ μέλλοντος προφητείας· ὅθεν μετ' ἐπιμελείας ἐνίοτε καὶ πολλῆς προσοχῆς περισυνάγουσι τοὺς ἀσυναρτήτους τῶν μικρῶν παιδίων λόγους καὶ περὶ ἀπολεσθέντων πραγμάτων ἐρωτῶσιν αὐτά, πεποιθότες ὅτι τοὺς λόγους καὶ τὰς ἀποκρίσεις ὑπαγορεύει αὐτοῖς ὁ ἄγγελός των. Βλ. καὶ τὴν ἐν λ. παιδὶ 80 παροιμίαν καὶ τὰς αὐτόθι ἀναφερομένας παραλλήλους ἄλλων ἐθνῶν.

ἀγγοῦρι.

1. Τοῦ ηὗρ' ἕνα ἀγγοῦρι.

(Κοινή).

Τὸ ἀγγοῦρι ἐν μεταφορικῇ ἐννοίᾳ, ἀντὶ ἐμπόδιον, δυσκολία, περιπλοκή. Πολλαὶ δὲ φέρονται παροιμιακαὶ φράσεις, ὅπου τοιαύτην ἔννοιαν ἔχει ἡ λέξις· ὡς: τοῦ βγαλ' ἕνα ἀγγοῦρι, ἐδῶ εἶναι τἀγγοῦρι κλπ.

ἀγελάδα.

1. Σὰν τὴν γελάδα τὴν κοπριά.

(Πτζ. 285, 854).

Ἀμελεῖ τῶν ἰδίων, ὡς ἡ ἀγελὰς τοῦ βολίτου.

ἀγέννητος.

1. Ἀγέννηο ζευγάρι, μαῦρο ἀλῶνι.

(Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη).

Ὁ μὴ προνοήσας ἐγκαίρως νὰ σπείρῃ, οὐδὲν θὰ συγκομίσῃ ἐν καιρῷ τοῦ θέρους. Ἀγέννηγο ἐνταῦθα μεταφορικῶς ἀντὶ τοῦ ἀγίνωτο, τὸ μὴ γενόμενον· ἂν τὸ ζευγάρι τῶν βοῶν, δι' οὗ ὁ ἄροτος, δὲν ἔχει ἀκόμη γεννηθῇ, ἂν ἐν ἄλλοις λόγοις δὲν ἔγινε τὸ ζευγάρι

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

(ἡ ἀροτρίωσις) εἰς τὸν ἀγρόν, μὴ περίμενε ν' ἁλωνίσῃς τι. Βλ. καὶ θερίζω 1.

2. Βγάνει τὸ ἀγέννητο μέσαθέ του.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ἐξερεύγεται τὰ αἴσχιστα. Ἀγέννητο κατ' εὐφημισμὸν ὁ διάβολος.

ἁγία Βαρβάρα (4 Δεκεμβρίου).

1. Κρατεῖ τ's Ἁγιοβαρβάρας τὰ κλειδιά.

(Λελ. Ἐπ. 235, 78).

Κάθηται ἀπρακτῶν. Ἀγνοῶ πόθεν αἱ κλεῖδες τῆς παροιμίας. Τὸ συναξάριον τῆς ἁγίας Βαρβάρας ἀναφέρει ὅτι τὴν εἶχεν ἐγκαθειργμένην ὁ πατὴρ εἰς πύργον ὑψηλόν, ἴσως δέ τι ἐκτενέστερον συναξάριον ἀνέφερέ τι περὶ τῶν κλειδῶν τοῦ πύργου ἐκείνου.

2. Νὰ πάρῃ ὁ διάολος τὸν πατέρα τῆς ἁγίας Βαρβάρας.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλασφημία κατ' ἐπίφασιν, διότι ὁ βλασφημῶν οὐδὲν ἱερὸν μνημονεύει, τοὐναντίον δὲ λέγει θεάρεστα· ὁ πατὴρ τῆς ἁγίας Β. ἦτο, κατὰ τὸν συναξαριστήν, Ἕλλην τὴν θρησκείαν, μιαρὸς δὲ καὶ ὠμότατος τὸ ἦθος, αὐτῇ χειρὶ ἀποκτείνας τὴν θυγατέρα του.

ἁγιάζω

1. Ἁγιάσαν τὰ νερά,
πᾶν τὰ παγανά.

(Κα. 33).

Κατὰ τὴν πρωτάγιαση (τὴν παραμονὴν τῶν Θεοφανίων, 5 Ἰανουαρίου), τὰ παγανὰ (οἱ ἀλλαχοῦ Καλλικάντζαροι, ἢ Καρκαντζόλοι ἢ Κωλοβελόνηδες) ἐγκαταλείπουσι τὴν γῆν ὅπου διέμενον ἀπὸ τῶν Χριστουγέννων, κατὰ τὰς δημώδεις δοξασίας.

2. Ἄγιασ' ὁ μαχαιροκλέφτης καὶ πουλεῖ σκουρολεπίδαις.

(Β. 2, 15. — Κα. 32 [Ἁγιάσαν οἱ μαχαιροκλέφταις καὶ πουλοῦν] — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1196, 173 [μαχαιροβγάρτης]. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ὅσον καὶ ἂν ὑποκρίνωνται μετάνοιαν οἱ ἐν κακίαις γηράσαντες,

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἐλέγχεται ἐκ τῶν πράξεών των ἀσφαλῶς ἡ προσποίησις· οὕτως ὁ μαχαιροκλέφτης, ὑποκρινόμενος ὅτι θὰ διάγῃ τοῦ λοιποῦ ἔντιμον βίον ἐμπορευόμενος, πωλεῖ τὰ λείψανα παλαιοτέρων κλοπῶν. Ἀπὸ τὰς κλαπείσας ὅμως μαχαίρας περιεσώθησαν μόνον αἱ λεπίδες, καὶ αὗται ἐσκωριασμέναι ἐκ τῆς πολυκαιρίας. — Βλ. καὶ ἀρ. 6.

3. Ἄγιασ' ὁ σκύλος, πῶφαγε τὴν πάσπαλη.

(Ππζ. 213, 7).

Ὁ κακοῦργος, ὁ θεομπαίκτης μένει διὰ βίου τοιοῦτος, ὡς ὁ σκύλος ὁ καὶ ἅπαξ φαγὼν πάσπαλην θὰ ἐπανέρχεται πάντοτε εἰς τὸν μύλον διὰ νὰ φάγῃ καὶ πάλιν, καθὰ λέγουσιν ἄλλαι παροιμίαι (βλ. σκύλος 23. 58. 66. 68-70).

4. Ἕνας ἐπότιζε γαϊδάρους κι' ἄγιασε.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Διὰ νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, οὔτε ἄσκησις οὔτε θεολογικαὶ γνώσεις χρειάζονται, ἀλλ' εὐσέβεια μόνον καὶ καθαρὰ καρδία. Οὕτως ἐγένετο ἅγιος ὁ εἰς πᾶν ἄλλο ἔργον ἄχρηστος ὀνηλάτης, περὶ οὗ ἴσως ὑπάρχει μῦθός τι ἢ συναξάριον ἄγνωστον εἰς ἐμέ.

5. Ἑφτὰ ποπάδη 'κὶ ἁγιάζουν ἀτό.

(Κερασοῦντος. Ἑπταλ. 369, 194).

Εἶναι τόσον μεμολυσμένον τὸ πρᾶγμα, ὥστε οὐδὲ δι' ἁγιασμοῦ ὑπὸ ἑπτὰ ἱερέων τελεσθησομένου, ἢ οὐδὲ δι' ἑπτὰ ἁγιασμῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ καθαρθῇ.

6. Ἤγιασ' ἡ παξιμαδουκλέφτις.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. καὶ ἀρ. 2. Ὁ ὑποκρινόμενος τὸν ὅσιον παξιμαδοκλέφτης ἀναφέρεται καὶ ἐν ἄλλαις παροιμίαις. (Βλ. ἅγιος 19. ἅγιος Θόδωρος 1).

7. Θέλω ν' ἁγιάσω, κ' οἱ διαβόλοι δὲν μ' ἀφίνουν.

(Β. 115, 37. — Βάρνης. Κρ. 20 [μὰ οἱ δ.]).

Δὲν πταίω ἂν πράττω τι κακόν, διότι ἄλλοι μ' ἐξαναγκάζουσι προ-

НБ ОНУ імені І.Мечникова

καλοῦντες. Λέγεται προσέτι καὶ ἐπὶ τῶν ὑποκρινομένων σύνεσιν, ἐνῷ τὰ ἔμφυτα ἐλαττώματά των εἶναι ἀδιόρθωτα. Θεολογικώτερον διατυποῦται ἡ αὐτὴ περίπου ἔννοια ἐν τῇ ἑπομένῃ **ῥωμουνικῇ** παροιμίᾳ: Sufletul bucuros este sa intre în raiu, numai pecatele nu 'l lasa = Ἡ ψυχὴ εὐχαριστημένη εἶναι νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν παράδεισον, ἀλλ' οἱ ἁμαρτίαις δὲν τὴν ἀφίνουν (Zanne 4661).

8. Ν' ἁγιάσῃ τὸ κόκκαλόσ σου.

(Καρπάθου. ΖΑ. 357, 297 [ἤ: τὸ χέρι σου.]).

Λέγεται εἰς δήλωσιν ἐπιδοκιμασίας τοῦ δικαίως τιμωρήσαντός τινα.

ἅγια Κατερίνα (25 Νοεμβρίου).

1. Ἡ ἅγια Κατερίνα τὸ δανείζεται τὸ νερό.

(Γορτυνίας).

Τόσον ὠφέλιμος εἶναι ἡ βροχὴ κατὰ τὰ τέλη τοῦ Νοεμβρίου, ὥστε ἡ ἁγία Αἰκατερίνα, ἂν ὁ καιρὸς δὲν εἶναι βροχερός, ὑποτίθεται ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ δανεισθῇ ἀπὸ ἄλλον ἅγιον τὸ νερόν, διὰ νὰ εὐεργετήσῃ τοὺς ἀνθρώπους, βρέχουσα τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς της.

ἅγια Κυριακή (7 Ἰουλίου).

1. Τἀγίας Κερεκῆς τἄψιμον.

(Πόντου Ἑπτάλ. 349, 4).

Δηλ. πῦρ τῆς ἁγίας Κυριακῆς. Λέγεται ἐπὶ κακοτρόπων παιδίων.

ἅγια Μαρίνα (17 Ἰουλίου).

1. Ἄη Μαρίνα βάνι 'ς τἀμπέλι μὲ τὸ κούτρουλο καλάθι.

(Μεσολογγίου. Μ. 101 [Ἄγ' Μ. — κουτρουλοκαλάθη]).

Περίεργος εἶναι ἡ ἐν τῇ παροιμίᾳ ταύτῃ ὁριζομένη πρόωρος ὡρίμασις τῶν σταφυλῶν ἐν Μεσολογγίῳ. Οὐχὶ σποράδην ὀλίγαι ῥᾶγες μόνον εἶναι ὥριμοι τὴν 17 Ἰουλίου, ὡς ἡ ὑπ' ἀρ. 3 ἀναφέρει, ἀλλ' ὁλόκληρον καλάθιον δύναται νὰ πληρωθῇ δι' αὐτῶν. Κούτρουλο ἢ ξεκούτρουλο λέγεται τὸ πλῆρες καλάθιον, οὗ τὸ περιεχόμενον ὑπερέχει τῶν χειλέων αὐτοῦ, κυρτούμενον ὡς κρανίον κουτρούλη (φαλακροῦ).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

2. Ὁ Προκόπης κόφτει ἀγγούρια,
ἡ ἁγία Μαρίνα σῦκα,
καὶ ὁ ἅη Λιὰς τὰ σταφυλάκια,
μέσ' 'ς τὰ βεργοπανεράκια.
(Μεσολογγίου. Μ. 100 [ὁ Προκόπιος κόπτ' ἀ.]).

Τοῦ ἁγίου Προκοπίου (8 Ἰουλίου) ὡριμάζουσι ταγγούρια, τῆς ἁγίας Μαρίνης τὸ σῦκα, τὴν δ' ἑορτὴν τοῦ προφήτου Ἠλία εἶναι ὥριμα ἀρκετὰ σταφύλια, ὥστε νὰ πληρωθῶσι δι' αὐτῶν μικρὰ καλάθια.

3. Τῆς ἁγιὰ Μαρίνας ῥῶγα καὶ τοῦ ἅγιο Λιὸς σταφύλι,
καὶ τἅγιο Παντελέημονος ξεκούτρουλο κοφίνι.
(Μεσσηνίας παρὰ Π. Ι. Γενναδίου).

Ἀρχίζει ἡ ὡρίμασις τῶν σταφυλῶν τῆς ἁγ. Μαρίνης, συλλέγονται ὀλίγαι τὴν 20 Ἰουλίου καὶ ἀφθονώτεραι μετὰ μίαν ἑβδομάδα, τὴν 27.

4. Τῆς ἅγιας Μαρίνης σῦκα, καὶ τἅγιου Παντελέμονα κουτρουλοκάλαθο.
(Χίου Καν. 316, 775).

5. Τῆς ἅγια Μαρίνας σῦκο, τἅγιο Ἠλιὸς σταφύλι,
καὶ τῆς Παναγιᾶς μὲ τὸ κοφίνι.
(Πύργου Ἠλείας παρὰ Λιναρδάκη).

Αὕτη ὁρίζει κατὰ τὴν 15 Αὐγούστου, εἴκοσι περίπου ἡμέρας μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, τὴν συγκομιδὴν ἀφθονωτέρων σταφυλῶν. Ἐκ τούτου ὅμως δὲν πρέπει νὰ συναγάγωμεν ὅτι βραδύτερον ὡριμάζουσιν ἐν Ἠλείᾳ αἱ σταφυλαὶ ἢ ἐν Μεσσηνίᾳ καὶ Χίῳ. Βλ. καὶ τὴν κατωτέρω.

6. Τῆς ἁγιᾶς Μαρίνας σῦκο,
τἄη Λιοῦ σταφύλι,
καὶ τὸν Αὔγουστο μαντῆλι.
(Β. 298, 189. — Μ. 99).

Ἐν Κισσῷ τοῦ Πηλίου (δῆμος Κισσοῦ, ἐπαρχία Βώλου) γίνε-

ІРОНУ імені І.Мечникова

ται τῆς ἁγίας Μαρίνης τριήμερος πανήγυρις, τότε δὲ φέρουσι τὰ πρωτόλεια τῶν σύκων· τὴν δ' ἑορτὴν τοῦ ἁγ. Ἠλία καθ' ὅλον τὸ Πήλιον κόπτουσι τὸ πρῶτον σταφυλάς· φέρουσι δὲ τὰ πρωτόλεια τῶν σταφυλῶν οἱ κάτοικοι τοῦ Πηλίου εἰς τοὺς ναοὺς τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως (6 Αὐγούστου) διὰ νὰ εὐλογηθῶσιν. Αἱ παρὰ Μόμσεν ἑρμηνεῖαι τοῦ τρίτου στίχου (ὅτι ἐτέθη χάριν τῆς ὁμοιοκαταληξίας, ἢ ὅτι εἶναι ὑγιεινὸν παράγγελμα, ὅπως σκεπαζώμεθα τὸν Αὔγουστον ἔστω καὶ μὲ μανδήλιον διὰ νὰ μὴ κρυολογήσωμεν) εἶναι ἀσύστατοι. Ἡ παροιμία λέγει ὅτι καθ' ὅλον τὸν Αὔγουστον δύναται ν' ἀποκομίζῃ ὁ κτηματίας ἐκ τῆς ἀμπέλου του ἓν μανδήλιον ἑκάστοτε πλῆρες σταφυλῶν διὰ νὰ τρώγῃ κατ' οἶκον· θὰ τρυγήσῃ ὅμως αὐτὴν τὸν ἐπιόντα μῆνα. Πρβλ. καὶ ἅγιος Γιάννης 9.

7. Τ'ς ἅγια Μαρίνας σῦκο, καὶ τἄγιο Λιὸς σταφύλι.

(Λελ. Ἐπ. σ. 166).

8. Τ'ς ἁγιᾶς Μαρίνας σῦκο, τσὶ τοῦ Ἡλιτρουπιοῦ σταφύλι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Προδήλως τὸ Ἡλιοτροπιοῦ (24 Ἰουνίου) εἶναι ἐσφαλμένον, προελθὸν ἐκ συγχύσεως πρὸς τὸν ἅγιον Ἠλίαν.

ἁγία Παρασκευή (26 Ἰουλίου).

1. Ἀπὸ τὴν Ἁγιὰ Παρασκὴ καὶ πέρα, μηδὲ γάιδαρο πουλήσῃς, μηδὲ γάιδαρ' ἀγοράσῃς.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Ἐκ τῶν ἐν Κρήτῃ συνήθων περιπαιγμάτων τῶν χωριῶν. Λέγεται διὰ τοὺς Ἀποκορωνιώτας, οὓς καταγγέλλει ὡς ἀναξίους πίστεως ἐν ταῖς συναλλαγαῖς. Βλ. καὶ Χοντροχάρακα 1.

2. Κουτσοὶ στραβοί,
'ς τὴν ἁγιὰ Παρασκευή.

(Ππζ. 255, 508 [οὖλοι 'ς τὴν] — Παρν. ΙΕ', 638. — Δημητσάνης παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Βλ. καὶ τὰς ἀμέσως κατωτέρω 3. 4, ἅγιος Γιάννης 4. καὶ τὰς ἐν λ. Ἅγιος Παντελέημονας. Ὡς οἱ χωλοὶ καὶ τυφλοὶ ἀθρόοι τρέχουσιν

НБ ОНУ имени И.И. Мечникова

εἰς τὴν μονὴν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς (ἄγνωστον τίνα), προσδοκῶντες τὴν διὰ θαυματουργίας θεραπείαν, οὕτω καὶ οἱ ἔχοντες χρείαν τινὸς προστρέχουσιν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἀκαταπαύστως τὸν παρακαλοῦσι. Λέγεται δὲ συνήθως ἡ παροιμία ὑπὸ τῶν ἐνοχλουμένων ἐκ τῶν συχνῶν αἰτήσεων ἀνθρώπων, οὓς πολλάκις εὐηργέτησαν. «Ὅλο 'ς ἐμένα θὰ φορτώνεσθε; Κουτσοὶ στραβοί, 'ς τὴν Ἁγιὰ Παρασκευή; Πηγαίνεται καὶ σὲ κἀνένα ἄλλον»!

3. «Ποῦ ἀράζουν οἱ κουτσοί;
— 'Σ τὴν ἁγιὰ Παρασκευή».
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 2. Ἰδίως λέγεται αὕτη ἐπὶ τῶν ὀχληρῶν ξένων, οἵτινες πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν καταλύουσι.

4. «Ποῦ κονεύουν οἱ στραβοί;
— 'Σ τὴν ἁγιὰ Παρασκευή.»
(Μεσσηνίας. Πολίτης ἐν Νεα. 157 — Κορινθίας παρὰ Δ. Χ Δουκάκη [οἱ λωβοί]. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου [Ποῦ μαζεύουντ' οἱ στρ; Ὅλοι 'ς τὴν ἁ. Π.]).

Βλ. ἀρ. 3.

ἁγιαράτιστος.

1. Μὴν παίρῃς τἁγιαράτιστα γιὰ νά σ' ἧς ὅσα θέλῃς.
(Μεγίστης παρὰ Ἀχ. Διαμαντάρα).

Ἁγιαράτιστα (ἀπὸ τοῦ ἁγιάρι) ἐκεῖνα, ὧν ὁ σταθμὸς εἶναι ἐξελεγμένος, καὶ εἶναι ἄρα γνωστὸν ἀκριβῶς πόσον ζυγίζουσι. Ὅθεν παῖρνε, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπὸ τὰ ἀζύγιστα καὶ ἀνεξέλεγκτα, διὰ νὰ ἔχῃς ὅσα θέλῃς.

ἁγία Τριάδα.

1. Ἡ ἁγιὰ Τριάδα βαστάει τὸ χαλάζι 'ς τὴν ποδιά της.
(Γορτυνίας Ππζ. 353, 87).

Ὅτι δὲν εἶναι ἀσυνήθης ἡ χάλαζα κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἁγίας Τριάδος. Αὕτη δ' ἡ ἑορτή, κινητὴ οὖσα (ἀγομένη 51 ἡμέρας μετὰ τὸ Πάσχα), δύναται νὰ συμπέσῃ μεταξὺ τῶν μέσων Μαΐου καὶ τῶν μέσων Ἰουνίου.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἅγιοι Ἀνάργυροι.

1. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες γιορτάζουν τοῦ ἁγίων Ἀναργύρων.

(Πελοποννήσου).

Οἱ ἅγιοι Ἀνάργυροι, ὧν ἡ μνήμη τελεῖται τῇ 1 Νοεμβρίου, ἐκλήθησαν οὕτω, κατὰ τὸν Συναξαριστήν, διότι οὐδέποτε ἔλαβον παρά τινος ἀσθενοῦς ἀργύριον διὰ μισθὸν καὶ πληρωμὴν τῆς ἰατρείας των. Διὰ τῆς παροιμίας ὅμως ταύτης λογοπαικτοῦντες ἐννοοῦσιν, ὅτι πάντες οἱ Ἕλληνες πένητες ὄντες πρέπει νὰ ὀνομάζωνται καὶ Ἀνάργυροι, καὶ ν' ἄγωσιν ἄρα ὡς ὀνομαστικὴν ἑορτήν των τὴν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων.

ἅγιοι Σαράντα (9 Μαρτίου).

1. Τῶν ἁγιῶ Σαράντων σαράντα νὰ φᾷς, σαράντα νὰ πιῇς, σαράντα νὰ δώσῃς γιὰ τὴν ψυχή σου.

(Ἀθηναϊκή. Ἐδδ. Α' σ. 8)

Ἀναφέρεται εἰς ἔθιμα καὶ δοξασίας ἀθηναϊκὰς, εἰς ὧν τὴν γένεσιν ἀφορμὴν ἔδωκεν ὁ συμβολικὸς ἀριθμὸς τῶν ἑορταζομένων τὴν 9 Μαρτίου ἁγίων. Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐν Ἀθήναις ἄλλοτε «ἔφτειαγναν πίτταις μὲ σαράντα φύλλα, ἄλλοι ἔφτειαγναν σαράντα κουταλίταις· ἀφοῦ ἔτρωγαν καὶ ἔπιναν καλὰ συγγενεῖς καὶ φίλοι, ἔφερναν καὶ τρεῖς βόλταις γύρω ἀπ' τὸ τραπέζι, καὶ ἔσερνε τὸ χορὸ ὁ μεγαλύτερος τῆς συντροφιᾶς τραγουδῶντας: Ὅ,ας χορέψωμε κι' ἂς εἶναι, τῶν ἁγιῶ Σαράντων εἶναι. Ὕστερα εὐχότανε ὁ ἕνας 'ς τὸν ἄλλον χρόνια πολλὰ καὶ καλά». (Μαριάννα Γρ. Καμπούρογλου).

ἁγιοκέρι.

1. Σὰν ἁγιοκέρι ἔγινε.

(Β 358, 143)

Ἔγινε κάτισχνος καὶ ὠχρὸς ὡς τὸ κίτρινον κηρίον.

ἁγιοπετρίτικος.

1. Ἁγιοπετρίτικη ψευτιά, Καστρίτικη ψεῖρα, Δολιανίτικη

НВ ОНУ имени И.И.Мечникова

πεῖνα, Βερβαινιώτικη κλεψιά, Ἀστρινὴ μπάκα καὶ Λενιδιώτικη γιαχουδιά.

(Μαντίνεια Ἀρκαδίας παρὰ Π. Ι. Παπαναστασίου. — Κυνουρία [Ἁγιαννίτικη μπάκα. — Λενιδ. γ. ἐλλείπει].

Ὀλίγιστα εἶναι τὰ περιπαίγματα τῶν χωριῶν τὰ συλλήβδην διασύροντα, ὡς ἡ προκειμένη παροιμία, τὰς ἐν πολλοῖς χωρίοις μιᾶς ἐπαρχίας ἰδιαζούσας κακίας. Ὁμοία εἶναι καὶ ἡ κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 2 παραλλαγή, καὶ ἡ βραχυτέρα ἐν λ. δολιανίτικος 1. Διὰ τῆς παροιμίας ταύτης οἱ ἄλλοι Ἀρκάδες διασύρουσι τοὺς ὁμόρους Κυνουρεῖς, ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κυνουρίας, οἱ μὲν κάτοικοι τοῦ Ἁγίου Πέτρου, τῆς πρωτευούσης τοῦ δήμου Πάρνωνος, εἶναι ὀνομαστοὶ διὰ τὴν φιλοψευδίαν αὐτῶν, οἱ τοῦ Καστριοῦ, τῆς πρωτευούσης τοῦ δήμου Τανίας, διὰ τὴν πτωχείαν καὶ ῥυπαρότητα, οἱ τῶν Δολιανῶν τοῦ ὁμωνύμου δήμου διὰ τὴν πεῖνάν των, διὸ καὶ λέγεται ὅτι ὅλοι γίνονται φουρναραῖοι γιὰ νὰ χορτάσουν τὸ ψωμί· οἱ τῶν Βερβαίνων τοῦ ὁμωνύμου δήμου διὰ τὴν ὁρμήν των πρὸς κλοπήν, οἱ τοῦ Ἄστρους, τῆς χειμερινῆς πρωτευούσης τοῦ δήμου Θυρέας, διὰ τὸ καχεκτικὸν αὐτῶν, διότι νοσηροῦ καὶ τελματώδους ὄντος τοῦ χωρίου των, καὶ αὐτοὶ εἶναι ἀσθενικοὶ καὶ μπακανιάρηδες· οἱ τοῦ Λεωνιδίου τελευταῖον, τῆς πρωτευούσης τοῦ δήμου Λιμναίου, χλευάζονται ὡς φιλάργυροι καὶ αἰσχροκερδεῖς (γιαχουδιὰ ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ὀνόματος Γιαχουντής, σημαίνοντος τὸν Ἰουδαῖον). — Ὁμοία τὴν διατύπωσιν εἶναι καὶ ἡ ἀρχαία βοιωτικὴ παροιμία περὶ τῶν ἀκληρημάτων τῶν βοιωτικῶν πόλεων· διότι πιθανώτατον νομίζω ὅτι μᾶλλον δημώδη παροιμίαν οὐχὶ δὲ κωμικόν τινα ποιητὴν ἔχει ὡς πηγὴν ὁ Δικαίαρχος (Β. Ἑλλάδος Α΄, 25 ἐν Müller Geogr. Gr. min. I, 104. Βλ. καὶ Kock CAF. τ. III σ. 469 ἀρ. 337): «Ἱστοροῦσι δ' οἱ Βοιωτοὶ — τὴν μὲν αἰσχροκέρδειαν κατοικεῖν ἐν Ὠρωπῷ, τὸν δὲ φθόνον ἐν Τανάγρᾳ, τὴν φιλονεικίαν ἐν Θεσπιαῖς, τὴν ὕβριν ἐν Θήβαις, τὴν πλεονεξίαν ἐν Ἀνθηδόνι, τὴν περιεργίαν ἐν Κορωνείᾳ, ἐν Πλαταιαῖς τὴν ἀλαζονείαν, τὸν πυρετὸν ἐν Ὀγχήστῳ, τὴν ἀναισθησίαν ἐν Ἁλιάρτῳ».

2. Ὁ θεὸς νὰ σὲ φυλάῃ ἀπὸ Καστρίτικη ψεῖρα, ἀπὸ Βερ-

βαινιώτικη κλεψιά, ἀπὸ Ἁγιοπετρίτικη ψευτιά, ἀπὸ Δολιανίτικη πεῖνα καὶ ἀπὸ Ἁγιαννιώτικη περηφάνεια.

(Τεγέας. Χ Π. Κορύλλου, Πεζοπορία ἀπὸ Πατρῶν εἰς Τρίπολιν. Πάτρ. 1890 σ. 96 [φυλάττῃ]).

Παραλείπονται ἐν ταύτῃ τὰ περιπαίγματα τῶν κατοίκων τοῦ Ἄστρους καὶ τοῦ Λεωνιδίου, καὶ προστίθεται τὸ τῶν κατοίκων τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, πρωτευούσης τοῦ δήμου Θυρέας, κατηγορουμένων ὡς ὑπερηφάνων· οὗτοι ἐν τῇ κυνουριακῇ παραλλαγῇ τῆς προηγουμένης παρ. κατηγοροῦνται ὡς φιλάσθενοι. — Περὶ τοῦ εἰσαγωγικοῦ τύπου «ὁ θεὸς νὰ σὲ φυλάγῃ» βλ. θεὸς 168.

ἅγιος.

1. Ἅγιος ποῦ δὲ θαματουργεῖ, λιβάνι δὲν τοῦ καῖνε.

(Κα. 35 [θαυματουργεῖ]).

Βλ. ἀρ. 4.

2. Ἅγιος ποῦ δὲ θαματουργεῖ,
μήτε λιβάνι, μήτε κερί.

(Λακεδαίμονος. Παρν. ΙΕ΄. 475).

Βλ. ἀρ. 4.

3. Ἅγιος ποῦ δὲθ θαμματουργᾷ τὴδ δόξατ τί τήθ θέλει;

[Καρπάθου ΖΑ. 343, 5. — 363, 444 [θαματουργεῖ τὴ δόξα]).

Βλ. ἀρ. 4.

4. Ἅγιος ποῦ δὲ θαματουργεῖ, μηδὲ δοξολογιέται.

(Πελοποννήσου. Β. 2, 19 [δὲν θαυματουργεῖ, δὲν δοξάζεται.] — Λακωνίας παρὰ Π. Γενναδίου. — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη καὶ Φ. Ἡλιοπούλου [Ἅ δὲ θαματουργήσῃ ὁ ἅ. δὲ δοξάζεται]).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ὑπ' ἀρ. 1-3. 5. 6. 8. 23. 28. Ὁ μὴ ὠφελῶν τοὺς ἄλλους δὲν πρέπει νὰ προσδοκᾷ παρ' αὐτῶν ἐπαίνους ἢ χάριτας· οἱ ἄνθρωποι τιμῶσιν ἐκείνους μόνους τῶν ἁγίων, οἵτινες εὐηργέτησαν αὐτοὺς διὰ θαυμάτων, εἰς δὲ τοὺς μὴ ἀποδείξαντας τὴν φιλανθρωπίαν των ἢ τὴν δύναμίν των οὐδὲ θυμίαμα οὐδὲ κηρίον προσφέρουσιν, ὡς παραγγέλλουσιν ἰδίᾳ αἱ ὑπ' ἀρ. 1. 2. 8 παροιμίαι. Ἐπίσης γίνεται χρῆσις τῆς παροιμίας καὶ πρὸς δήλωσιν τοῦ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ὅτι ὁ ἰσχυρὸς πρέπει νὰ εἶναι καὶ αὐστηρὸς διὰ νὰ τὸν σέβωνται οἱ ἄλλοι, ὁ ἔχων ἐξουσίαν, νὰ τιμωρῇ ἀπηνῶς διὰ νὰ τὸν φοβῶνται καὶ τὸν ὑπακούωσιν. — Ὁμοίας παροιμίας ἔχουσι καὶ ἄλλοι χριστιανικοὶ λαοί. **Γαλλ.** Saint qui ne guérit de rien, n'a guère de pélerins (W, II, 466, 82). — On n'creut les saints s'i n'fet mirâke = Δὲν πιστεύουν τοὺς ἁγίους, ἂν δὲν κάμουν θαύματα. (βαλλωνική. D. I, 700). — On n'kinoh 'les saints qu' à leus mirâkes = Ἀπὸ τὰ θαύματα τους μόνο γνωρίζονται οἱ ἅγιοι. (ἐπίσης. αὐτ.). — Comme on connait les saints on les honore. (Leroux I, 42). — C'est un saint qu'on ne chôme plus, λέγουσι περὶ ἀνδρὸς ἀπολέσαντος τὴν ἐξουσίαν ἣν πρότερον εἶχε. (αὐτ.). — Un saint qui ne guérit de rien, λέγουσιν ἐπίσης περὶ ἀνθρώπου οὐδεμίαν ἔχοντος δύναμιν. (αὐτ. 43). — **Ἰταλικαὶ** Non si crede al santo finchè non ha fatto il miracolo = Δὲν πιστεύουν τὸν ἅγιο προτοῦ νὰ κάμῃ τὸ θαῦμά του (Giusti 135). — No crèd al sant se no'l te fa 'l miracol = Μὴν πιστεύῃς τὸν ἅγιο, ἂν δὲ σοῦ κάμῃ τὸ θαῦμα (λομβαρδικὴ Περγάμου. Pitré II, 261). — No se crede al santo, fin che no s'ha visto 'l miracolo = Δὲν πιστεύουν τὸν ἅγιο ὡς νὰ φανῇ τὸ θαῦμα (βενετική. Pasqualigo 147) — Nun cridi a santu si nun vidi a festa. = Μὴν πιστεύῃς τὸν ἅγιο ἃ δὲν ἰδῇς τὴ γιορτή του. (καλαβρία. Pitré II, 261). — Nun cridiri a lu santu, si nun vidi lu miraculu = Νὰ μὴν πιστεύῃς 'ς τὸν ἅγιο, ἂν δὲν ἰδῇς τὸ θαῦμα. (σικελική. αὐτ.). — Allura si cridi a lu santu quannu si vidi la vigilia = Τότε πιστεύουν 'ς τὸν ἅγιο, ὅταν βλέπουν τὴν ὁλονυχτία του. (ἐπίσης — αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Hij gelooft geene heiligen, of zij moeten mirakelen doen = Δὲν πιστεύει κἀνένα ἅγιον, γιατί πρέπει νὰ κάμνουν θαύματα. (D. I, 700). — **Φλαμανδ.** Ten syn gheene Santen gheacht, sy en doen miracule = Δὲν τιμᾶται κἀνεὶς ἅγιος, ἂν δὲν κάμῃ θαύματα. (αὐτ.). — **Σουηδ.** Tro icke träguden, utan att han gör järtecken = Μὴν πιστεύῃς τὸν ξύλινο θεὸ (τὸ ξόανον), ἐκτὸς ἂν κάμῃ θαύματα. (αὐτ.) — **Δανικαί**: Tro ikke Træguden, uden han gjør Jertegn. = Ὁμ. (αὐτ.). — Man troer ikke Helgen før man seer Jertegn = Δὲν πιστεύουν τὸ ἅγιον πρὶν νὰ

ἰδοῦν θαύματα. (αὐτ.).—**Γερμανικαί.** Man glaubt an keinen Heiligen, er zeichne denn = Δὲν πιστεύουν σὲ κἀνένα ἅγιον προτοῦ νὰ θαυματουργήσῃ (αὐτ. — Βλ. καὶ W. II, 466, 82).—Man glaubt den Heiligen nicht ehe, sie thun den zeichen = Δὲν πιστεύουν τοὺς ἁγίους προτοῦ νὰ θαυματουργήσουν. (W. II, 466, 81.—Βλ. καὶ D. I, 700).—Zu einem Heiligen, der nicht zeichnet, wallfahrtet man nicht = Σὲ ἅγιο, ποῦ δὲ θαυματουργεῖ, δὲν πηγαίνουν ταματαραῖοι. (W. II. 469, 142).—Ein Heiliger ohne Macht wird verlacht = ἅγιος χωρὶς δύναμη περιγελιέται. (W. II, 464, 35).—**Ῥωσσικαί**: Τὰ θαύματα ποῦ κάμνει ὁ ἅγιος αὐξάνουν τὴ δόξα του. (Altmann παρὰ W. V, 449, 5). Ψάλλε δοξολογία 'ς τὸν ἅγιον ποῦ συχωράει. (Dal I, 137).—Τί παρακαλεῖς τὸν ἅγιο ποῦ δὲ συχωράει; (αὐτ.).

5. Ἅγιος ποῦ δὲν κάνει θάματα πολλὴ δόξα δὲν ἔχει.
(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Βλ. τὴν ἀνωτέρω.

6. Ἅγιος ποῦ δὲ θαματουργεῖ δοξολογία δὲν ἔχει.
(Βερ. 67, 2 [Ἅ. χωρὶς θαύματα δοξολογιά].—Β. 2, 18 [Ὁμ.].—Κα. 36).

Βλ. ἀρ. 4.

7. Ἅγιο τὸ κόκκαλό του, κι' ἅγιο τὸ χῶμά του!
(Ἀρ. 9.—Β. 2, 20.—Κα. 34 [Ἅγια τὰ κόκκαλά του])

Λέγουσι μὲν ταύτην καὶ εὐλογοῦντες ἄνδρα φιλάνθρωπον καὶ ἐνάρετον· ἀλλὰ συνηθεστέρα εἶναι χρῆσις αὐτῆς ὡς ἐπιφωνήματος εἰρωνικοῦ πρὸς ἐπαινοῦντας τεθνεῶτας πονηρούς, εἰς ἔνδειξιν ὅτι οὐδεὶς πιστεύει τοὺς λόγους των.

8. Ἁγίου ποῦ δὲν βοηθάει κηρὶ μὴ ἀνάφτης.
(Βλ. Κατζιούλην 15 — Κατζιούλης Φιλητᾶς).

Βλ. ἀρ. 4.

9. Ἃ δὲν ἐκάναν κ' οἱ ἅγιοι θαύματα!...
(Κα. 95).

Ἐλλειπτικῶς· θὰ ἐθριάμβευον οἱ κακοί, ἂν μὴ πολλάκις ὡς ἐκ

θαύματος ἀνεκαλύπτοντο τὰ ἔργα των, ἢ ἂν μὴ ἐτιμώρει αὐτοὺς ἡ θεία δίκη.

10. « Ἄχου μάννα, τί παθα 'ς τὸ ἅγιο τὸ γυμνόκωλο » !

(Ἀν ἐπ. Α', 425, 60).

Ἀγνοῶ καὶ τὸν μῦθον εἰς ὃν ἀναφέρεται ἡ παροιμία καὶ τὴν ἔννοιαν αὐτῆς.

11. Κάθ' ἁγιοῦ κ' ἡ μνήμην του.

(Δε. 10. — Β. 119, 28 [Καθενὸς ἁ. κ' ἡ μνήμη.]).

Βλ. ἀρ. 13.

12. Καθ' ἁγιοῦ ναι μιὰν ἡμέρα.

(Κρήτης. Φρ. 110. καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. τὴν κατωτέρω.

13 Κάθε ἅγιος κ' ἡ γιορτή του.

(Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη).

Βλ. ἀριθ. 11. 12. 15. 16. 21. — Εἰς ἕκαστον πρέπει ν' ἀποδίδεται ἡ προσήκουσα εἰς τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ τιμή. Συνηθέστερον ὅμως γίνεται χρῆσις τῆς παροιμίας πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι ἕκαστος θὰ τύχῃ νὰ λάβῃ ποτὲ ἐξουσίαν καὶ νὰ γίνῃ ἰσχυρὸς ἐπί τινα χρόνον, καὶ ὅτι τοῦ σήμερον καταδυναστευομένου ἴσως αὔριον λάβῃ τὴν ἀνάγκην ὁ δυνάστης. Παραπλήσιαι ξέναι. **Γαλλ.** A chaque saint sa chandelle (Leroux I, 42. — Legai 429) ἢ: son cierge· (D. I, 699)· ἢ: son offrande. (W. II, 466, 67). — Il n' y a si petit saint qui ne veuille sa chandelle. (Leroux I, 42). — Il n' est si petite chapelle qui n'ait sa dédicace et feste. (αὐτ. 6). — Totts lous sents que bolin lutz = ὅλοι οἱ ἅγιοι θέλουν φῶς. (βεαρνική). (D. I, 669). — **Ἰταλ**. Ad ogni santo la sua candela = Σὲ κάθε ἅγιο τὸ κερί του· (Giusti 18). — A ogni santo si fa la festa = Κάθε ἅγιος γιορτάζεται (Castagna 149, 8). — Ad ogni santo la sua torcia = Σὲ κάθε ἅγιο ἡ λαμπάδα του. (D. I, 699) — Töc i sant i völ la sò candela = ὅλοι οἱ ἅγιοι θέλουν τὸ κερί τους. (λομβαρδ. Περγάμου. αὐτ.) — Vor-

НБ ОНУ ИМЕНІ І.Мечникова

raven tücc i sant la soa candira = ὁμ. (λομβαρδ. Μεδιολ. αὐτ.) Tuti ii sant veulo la soa candeila = ὁμ. (Πεδεμοντ. αὐτ.) — Ogni santo veul soa candeila = Κάθε ἅγιος θέλει τὸ κερί του. (πεδεμοντ. αὐτ.) — Ogni santo vol la so candela = ὁμ. (βενετ. Pasqualigo 15). — Töc i sant i völ la só sera = Ὅλοι οἱ ἅγιοι θέλουν τὸ κερί τους. (λομβαρδ. Βρηξίας. Pitré I, 10). — Ogni sanctu faghet sa festa sua = Κάθε ἅγιος κάνει τὴ γιορτή του (σαρδονία αὐτ.) — A ogni santu nci veni a so festa = Καθενὸς ἁγιοῦ ἔρχεται ἡ γιορτή του (καλαβρία Calabria X, 47). — Ad ogni santu veni la sò festa = ὁμ. (σικελ. Pitré I, 274). — Ogni santu havi la sò festa = Κάθε ἅγιος ἔχει τὴ γιορτή του· (ἐπίσης. Pitré I, 9). — ἢ: li so' divoti = τοὺς προσκυνητάς του. (αὐτ.) Ogni santu voli la sò cannila = Κάθε ἅγιος θέλει τὸ κερί του (ἐπίσης αὐτ. 10). ἢ: lu sò tabirnaculu = τὸ παναγιάριόν του· (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Geen zoo kleine sant, of hij wil zijne kaars hebben = Κἀνεὶς δὲν εἶναι τόσο μικρὸς ἅγιος, ποῦ νὰ μὴ θέλῃ τὸ κερί του (D. I, 699) — Eer dat ieder heilige zijn lichtje heeft = Τιμὴ (εἶναι) νὰ ἔχῃ κάθε ἅγιος τὸ κερί του. (W. II, 466, 67). — **Δαν.** Ingen Helgen er saa ringe, han jo vil have sit Voxlys = Κἀνεὶς ἅγιος δὲν εἶναι τόσο μικρός, ποῦ νὰ μὴ θέλῃ τὸ κερί του. (D. I, 699). — **Γερμαν** Er ist kein Heiliger so klein, er will seine eigene Kerze haben = ὁμ. (αὐτ.) — Jedem Heiligen seine eigene Kerze (ἢ sein Licht) = Σὲ κάθε ἅγιο τὸ κερί του (ἢ τὸ φῶς του). (W. II, 466, 67). — Jeder Heilige hat seinen Festtag = Κάθε ἅγιος ἔχει τὴ γιορτή του (αὐτ. 69). — 't As kên Hêlégen eso klèng, en hèt giér séng Kapèllchen = Κἀνεὶς ἅγιος δὲν εἶναι τόσο μικρός, ποῦ νὰ μὴ τοῦ ἀρέσῃ νὰ ἔχῃ τὸ παρεκκλησάκι του (D. I, 699).

14. Καθένας μὲ τὸν ἅγιο του.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 526. — Β. 119, 23).

Καθεὶς τιμᾷ ἐκεῖνον ποῦ τοῦ ἀρέσει· καὶ ἐν ἄλλῃ χρήσει, καθεὶς ἔχει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γνώμην, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν γνώμην τοῦ ἄλλου. Ὅμοιαι αἱ **Ἰταλ.** Ognuno poda il proprio santo =

Καθένας τὸν δικό του τὸν ἅγιο ἐπαινεῖ. (W. II, 466, 70). — Tuti adora 'so santo = Καθένας λατρεύει τὸν ἅγιο του· (βενετ. Pasqualigo 15) καὶ ἡ **γερμαν**. Jeder lobt (verehrt) seinen eigenen Heiligen = Καθένας ἐπαινεῖ (λατρεύει) τὸν δικό του τὸν ἅγιο. (W. II, 466, 70).

15. Καθενὸς ἁγίου ἔρχεται κ' ἡ μνήμη.
(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 13.

16. Καθενὸς ἁγιοῦ μὲ τὴν ἀράδα του ἔρχεται.
(Β. 119, 27).

Βλ. ἀρ. 13.

17. Καλλιά 'ν' οἱ σκόλαις τῶν ἁγιῶν,
παρὰ τῶν προσκεφαλαριῶν.
(Κρήτης. Βλαστ. σ. 155).

Εἶναι προτιμότεραι αἱ ἑορταὶ τὰς ὁποίας ὁρίζει ἡ ἐκκλησία εἰς μνήμην τῶν ἁγίων, ἀπὸ τὰς ἑορτὰς ποῦ δημιουργοῦσιν οἱ ὀκνηροί, κατακλινόμενοι ἐπὶ προσκεφαλαίων τὰς ἐργασίμους ἡμέρας.

18. Καλὸ 'ς τὸν ἅγιο τοῦ θεοῦ,
καὶ τὸν ἐχτρὸ τοῦ καρβελιοῦ.
(Μεσσηνίας).

Εἰρωνικὴ προσφώνησις, ὁμοία τῇ ἐν λ. φίλος 49 καὶ τῇ κατωτέρω.

19. Καλὸ 'ς τὸν ἅγιον τοῦ θεοῦ, τόμ παξιμαδοκλέφταν.
(Πόντου Ἑπταλ. 378, 276 [παξιματοκλέφταν] καὶ Ἀρχ. νεωτ. Ἑλλ. Α', γ', σ. 14. — παρὰ Ι. Βαλαβάνη [παξιμαδοκλέφτεν.])

Ὁμοία τῇ ἀνωτέρω. Παξιμαδοκλέφτης ὁ ὕπουλος ἄνθρωπος, ὁ ὑποκρινόμενος τὸν ἐνάρετον, κλέπτων δὲ λάθρα τὰ παξιμάδια τῶν συμπλωτήρων. Βλ. καὶ ἅγιος Θεόδωρος 1. ἁγιάζω 6.

20. Μήτε μὲ τοὺς ἁγιοὺς νὰ τὰ βάλῃς, μήτε μὲ τοὺς τρελλούς.
(Β. 163, 191).

Ἀπόφευγε ὅσα δύνανται νὰ προκαλέσωσιν ἔριδας· πρὸς μὲν φι-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

λονείκους ἀντιλέγων ἀναμφίβολον εἶναι ὅτι θὰ διαπληκτισθῇς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς φύσει πράους καὶ ἀγαθοὺς δὲν εἶναι ἀκίνδυνος ἐνίοτε ἡ συζήτησις, διότι ἐνδέχεται νὰ ἐξοργισθῶσι καὶ ἡ ὀργὴ αὐτῶν εἶναι δεινοτέρα τῆς τῶν ἄλλων.

21 Μιανοῦ μιανοῦ ἁγιοῦ ἡ μνήμη ἔρχεται.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [ἢ: ἁγίου ἡ μνήμη του]).

Βλ. ἀρ. 13.

22. Μικρὸς ἅγιος δοξολογιὰ δὲν ἔχει.

(B. 357, 105).

Τὸ αὐτὸ λέγεται καὶ περὶ τοῦ πτωχοῦ ἁγίου (βλ. κατωτέρω ἀρ. 26. 30-34. — Τὸν ἀνίσχυρον καὶ ταπεινὸν οὐδεὶς τιμᾷ. Ἀπαράλλακτος ἡ **γερμαν**. Kleinen Heiligen feiert man nicht = Μικροὺς ἁγίους δὲν γιορτάζουν (W. II, 468, 78)· ἀνάλογος δ' ἡ **γαλλική**. Le saint de la ville n'est point aouré = adoré. (Leroux I, 43). — Ἐν πλείσταις ὅμως ἄλλαις παροιμίαις ξένων ἐθνῶν ἐκφράζεται ἡ γνώμη ὅτι τοὺς ἁγίους τιμῶσιν ἀναλόγως τῆς ἀξίας καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν. **Γαλλ.** A petit saint petite offrande. (Leroux I, 42). — A tel saint telle offrande. (αὐτ.). — A saint breneux chandelle de merde (αὐτ.). — Selon le saint, l'encens (D. II, 639). — **Ἰταλ.** A tal santo, tal offerta = Κατὰ τὸν ἅγιο κ' ἡ προσφορά. (αὐτ.) — Fê la fèsta sgond e sant = Κάνε τὴ γιορτὴ κατὰ τὸν ἅγιο· (ῥωμαϊκή· αὐτ.) — Fe la festa second el sant = ὁμ. (πεδεμον. αὐτ.) — Secondo o santo, se fa l'offerta Κατὰ τὸν ἅγιο γίνεται ἡ προσφορά. (λιγυστική· αὐτ.) — Segundu su sanctu sa festa = Κατὰ τὸν ἅγιο ἡ γιορτή. (σαρδονία, αὐτ.) ἢ: s'incensu = τὸ θυμίαμα· (ἐπίσης· αὐτ.). = **Ῥωμουν**. Cumu e santu, asia e si tamaia = Ὅπως ὁ ἅγιος, ἔτσι καὶ τὸ θυμίαμα. (αὐτ.) — **Ἀγγλ.** Like saint, like offering = Κατὰ τὸν ἅγιο κ' ἡ προσφορά (αὐτ.) — **Ὁλλανδ**. Zoo de zant is, is zijne offerande = Ὅπως εἶναι ὁ ἅγιος, εἶναι καὶ ἡ προσφορά του. (αὐτ.) — **Σουηδ.** Små Helgon få lijtet offer = Μικροὶ ἅγιοι ἔχουν μικραῖς προσφοραῖς (αὐτ.) — **Γερμαν.** Kleine Heiligen, kleiner Feyertag = Μικροὶ ἅγιοι, μικρὴ γιορτή. (W. V, 1420, 194) ἢ:

kleine opfer μικρὴ προσφορά. (W. II, 466, 75). — Kleinen Heiligen hält man schlechte Feiertage = Τοὺς μικροὺς ἁγίους κακὰ γιορτάζουν. (αὐτ. 79). — Wie der Heilige, so der Feiertag = Κατὰ τὸν ἅγιο καὶ ἡ γιορτή. (D. II, 699) ἢ: so der Weihrauch = καὶ τὸ θυμίαμα. (W. V, 1420, 198).

23. Ὁ ἅγιος ἂν δὲ θαυματουργήσῃ δὲν προσκυνιέται.

(Πτζ. 264, 606).

Βλ. ἀρ. 4.

24. Οἱ ἅγιοι κι' ἂν δὲ μιλοῦνε,
κοντοροχτυπαῖς χτυποῦνε.

(Κρήτης. Παρν. ΙϚ', 559, 24).

Οἱ ἔχοντες ἐξουσίαν καὶ δύναμιν τιμωροῦσιν ἀπηνῶς τὰς εἰς αὐτοὺς ὕβρεις, οὐδεμίαν δ' ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ βοῶσι καὶ διαμαρτύρωνται. Ὅμοιαι αἱ **γερμανικαί**: Schweigende Heiligen reden nicht, sie rächen sich aber. = Οἱ ἀμίλητοι ἅγιοι δὲν μιλοῦν, ἀλλ' ὅμως ἐκδικοῦνται. (W. II, 467, 102). — Die Heiligen, wenn sie umb ihr wachss kommen, reden nicht, sie rechen sich aber. = Οἱ ἅγιοι, ἂν χάσουν τὸ κερί τους, δὲν μιλοῦν, ἀλλ' ὅμως ἐκδικοῦνται. (W. V, 1420, 189).

25. Οὔλοι οἱ ἅγιοι σὰν τὴν δέσποινα εἶναι;

(Πτζ. 278, 765).

Ὡς ὑπάρχουσι καὶ μικροὶ καὶ μεγάλοι ἅγιοι καὶ οὐδεὶς αὐτῶν δύναται νὰ ἀξιώσῃ ὅτι εἶναι ἴσος πρὸς τὴν Παναγίαν, οὕτω καὶ οἱ ἄνθρωποι διακρίνονται εἰς ἀδυνάτους καὶ ἰσχυροὺς καὶ οἱ μικροὶ δὲν πρέπει ν' ἀμιλλῶνται πρὸς τοὺς μεγάλους, οὐδὲ νὰ μεμψιμοιρῶσι διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀνισότητα, ἀφοῦ καὶ ἐν οὐρανοῖς δὲν ὑπάρχει ἰσότης.

26. Ὁ φτωχὸς ἅγιος δοξολογία δὲν ἔχει.

(Β. 335, 58 [Φτ. — δοξολογιὰ] — Βύρ. Γ', 378, 65 [Ὁμ.]. — Στερεᾶς Ἑλλάδος. — Πάρου παρὰ Φρ. Σαρρῆ. — Ἀθηνῶν [ἅ. λειτουργιὰ δὲν ἔ.]).

Βλ. ἀρ. 22.

НБ ОНУ ІМЕНІ І.МЕЧНИКОВА

27. Πότι τούρτσιψις τσὶ πιτρουβουλᾶς τ'ς ἁγιοί;

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Πῶς μετέβαλες τόσον ἀποτόμως γνώμην καὶ ὅσα πρὶν ἐτίμας νῦν καταφρονεῖς; Ὁμοιάζεις πρὸς χριστιανὸν ἀλλαξοπιστήσαντα, ὅστις μιμούμενος ἐν ταῖς ἱεροσυλίαις τοὺς ὁμοθρήσκους του, προπηλακίζει τὰς εἰκόνας τῶν ἁγίων, ἃς πρὶν ἐσέβετο.

28. Τὸν ἅγιον ποῦ δὲν σὲ βοηθᾷ νὰ μὴν τὸν προσκυνᾷς.

(Ἠπείρου ἀρ. 1916 [βοηθάει]. — Β. 309, 351).

Σαφέστερον καὶ κατηγορηματικώτερον διατυποῦται ἐν τῇ παροιμίᾳ ταύτῃ ἡ ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 4 ἔννοια. Εἰς ἐκεῖνον ὅστις δὲν σὲ ὠφελεῖ δὲν ὀφείλεις καὶ σὺ χάριτας. Ἀντὶ τοῦ προσκυνᾷς γραπτέον ἴσως προσκυνήσῃς, πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ στίχου.

29. Τὸν ἅγιον, τινὰν ἔχω, τὴν δόξαν ἀτ' ἐξέρω.

(Πόντου. Ἑπταλ. 355, 56 [τὴν δύναμίν ἀτ' ἐ.] καὶ παρὰ Ι. Βαλαβάνη).

Τινὰν ἀναφ. ἀντ. = ὅν. Εἰξεύρω καλῶς τίς ἡ δύναμις τοῦ ἁγίου, ὃν λατρεύω. Γινώσκω καλῶς ἐκεῖνον, περὶ οὗ ὁμιλῶ, εἴτε ἐπαινῶν, εἴτε κακολογῶν.

30. Φτωχὸς ἅγιος δὲ δοξάζεται.

(Τήνου παρὰ τῆς Κας Στυλ. Καραλῆ).

Βλ. ἀρ. 22.

31. Φτωχὸς ἅγιος δὲν προσκυνιέται.

('Αν. ἐπ. Α', 559, 367 [Πτωχὸς]).

Βλ. ἀρ. 22. — Πρβλ. Εὐριπ. Ἀρχέλ. ἀπ. 250 Nauck παρὰ Στοβ. ΡΓ', 4: « οὐκ ἔστι πενίας ἱερὸν αἰσχίστης θεοῦ ».

32. Φτωχὸς ἅγιος μνήμη δὲν ἔχει.

(Θήρας).

Βλ. ἀρ. 22.

33. Φτωχὸς ἅγιος θυμιαταριαῖς δὲ θέλει.

(Δε. Στ. 68 [Πτωχὸς ἅ. θυμιαταριὰς δὲν ἔχει.] — Β. 335, 59).

Βλ. ἀρ. 22. Ὅμοιαι αἱ **ἰταλικαί**: Ai santi vecchi non gli

НБ ОНУ імені І.Мечникова

si dà più incenso = τοὺς παλιοὺς ἅγιους δὲν τοὺς θυμιατίζουν πλιό. (Giusti 22). — A santo vecchio non s'appicciano più candele = Στὸν παλιὸ ἅγιο δὲν ἀνάβονται πλιὸ κεριά. (Castagna 226, 1). — A santi vêgi no se gh' assende ciù candeje = Σὲ παλιοὺς ἅγιους δὲν ἀνάβονται πλιὸ κεριά· (γενοατική. Pitré I, 12). — Ai sant vecc an s' gh'impizza più il candeli = ὁμ. (μιρανδολική· αὐτ.) — Ai santi vecci no se ghe impizza pi candele = ὁμ. (βενετ. Pasqualigo 15). — A santi vecchi no s' ajuma lampi = ὁμ. (καλαβρία Calabria VIII σ. 4). — Alli santi viecchi non s'appiccine lampe = ὁμ. (Ἀπουλ. Pitré I, 12). — A sante viecchie non s'allumano cannelle = ὁμ. (νεαπολιτ. αὐτ.). — A santi vecchi'un si cci addumanu lampi = ὁμ. (σικελική. αὐτ.) — Crucifissu vecchiu, nun ha cchiù 'ncensu = Παλιὸς σταυρὸς δὲν ἔχει πλιὸ θυμίαμα. (ἐπίσης αὐτ.).

34. Φτωχὸς ἅιος ἓν ἔχει γεορτήν.

(Κύπρου. Σ. 284, 217).

Βλ. ἀρ. 22.

ἅγιος Ἀντρέας (30 Νοεμβρίου)

1. Ἀπὸ τ' ἀγι' Ἀντριῶς ἡ μέρα ἀντρειεύεται.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. καὶ ἀρ. 2. Ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ἀρχίζει νὰ μεγαλώνῃ ἡ ἡμέρα, ὅπερ ὅμως ἀνακριβῶς λέγεται, μᾶλλον χάριν τοῦ λογοπαιγνίου. Περὶ τῆς αὐξήσεως τῆς ἡμέρας μετὰ τὰς χειμερινὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου βλ. Χριστούγεννα 1.

2. Ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἀντρέα ἀρχίζει ἡ ἡμέρα κι' ἀντρειώνεται.

(Γορτυνίας)

Βλ. ἀρ. 1.

3. Τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ἀντρεύει τὸ κρύο.

(Ἀθηνῶν. Æginitis, le climat d'Athènes σ. 57).

Τοῦτο εἶναι ἀκριβὲς κατὰ τὰς μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις τοῦ κ. Αἰγινήτου. Ἀπὸ τῆς δευτέρας δεκάδος τοῦ Δεκεμβρίου (ἔ. ν.) λέ-

НБОНУ імені І.І.Мечникова

γει οὗτος, ἀρχίζει συνήθως ὁ χειμὼν νὰ γίνεται σχετικῶς δριμύτερος ἐν Ἀθήναις. Ὁμοίως λέγουσιν οἱ Ἰταλοί: Da sant' Andrea, 'l fredo becoléa = Ἀπὸ τοῦ ἁγι' Ἀντρέως τὸ κρύο τσούζει. (βενετική. Pasqualigo 206). — A sant' Andria, u freido sciappa a pria = Τοῦ ἁγίου Ἀντρέως τὸ κρύο σπάζει τὴν πέτρα. (γενοατική. Pitré III, 51). — Pri Sant' Andria, la nivi pri la via = Ἀπὸ τοῦ ἁγ. Ἀντρέως τὸ χιόνι παίρνει δρόμο. (σικελική. αὐτ.) — Βλ. ἀρ. 1.

ἅγιος Ἀντώνης (17 Ἰανουαρίου).

1. Ἅγις Ἀντώνης 'ς τὸ γουροῦνι.

(Κεφαλληνίας. Νεα 102).

Βλ. καὶ τὴν κατωτέρω. Λέγεται ἐπὶ ἐπιμόνων, ἐμμενόντων εἰς τὰς στρεβλὰς ἰδέας των, ὡς ὁ ἅγιος Ἀντώνιος εἰς τὴν ἄλογον συμπάθειάν του πρὸς τὸν χοῖρον. Ἡ παράδοσις δ' αὕτη περὶ τοῦ χοίρου τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου, ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστὰς τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, μετηνέχθη ἐξ Ἰταλίας, συνταὐτισθέντος τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου τῆς Παδούης πρὸς τὸν κατ' ἐξοχὴν γνωστὸν ἡμῖν ἅγιον Ἀντώνιον τὸν Αἰγύπτιον.

2. Ἀναμορεύθηκε σὰν ὁ Ἁγιαντώνης τὸ γουροῦνι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. τὴν ἀνωτέρω. — Ὡς ὁ ἅγιος Ἀντώνιος ἐκ τοσούτων ὡραίων καὶ καθαρῶν ζώων προέκρινεν παραδόξως καὶ ὡς σύντροφον ἔλαβε τὸν χοῖρον, οὕτω καὶ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος συνεπάθησε πρὸς πρόσωπον ἀνάξιον συμπαθείας, ἢ ἐρωτεύθη γυναῖκα οὐδὲν ἔχουσαν θέλγητρον, ἢ προσωκειώθη ξένους ἀποστέργων τοὺς ἰδίους συγγενεῖς. Ὁμοία εἶναι ἡ **ἰταλική**, ἐπὶ τῆς αὐτῆς περιστάσεως λεγομένη: Sant'Antonio s'ha inamorà in t'un porco = Ὁ Ἁγιαντώνης ἐρωτεύθηκε ἕνα γουροῦνι. (βενετική. Pasqualigo 17). — Sant'Antoni si 'nnamurau di li porci (σικελ. Pitré I, 24).

3. Β'βαμὸς τ' ἁγιαντωνιοῦ !

(Λίνου. ΚΠ. Η'. 530, 21).

Ἐννοεῖται νὰ σὲ πιάσῃ ὁ βουβαμός, ἡ ἀφασία τοῦ ἁγίου Ἀν-

НБОНУ імені І. Мечникова

τωνίου. Ἐπιφωνεῖται εἰς φλυάρους ἢ φωνασκοὺς ὑπὸ τῶν ζητούντων νὰ ἐπιβάλωσιν αὐτοῖς σιγήν.

4. Εἶναι γιὰ τὸν Ἅη Ἀντώνη.

(Βυζάντ. λ. σκάρφη. — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 186, 91).

Εἶναι παράφρων, ὅστις πρέπει νὰ κλεισθῇ εἴς τινα μονὴν τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου, διότι συνήθως ἐν μοναστηρίοις ἐνοσηλεύοντο καὶ νοσηλεύονται ἀκόμη πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος οἱ παράφρονες. Βλ. καὶ Βαγγελίστρα 1. — Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχει καὶ ἡ **γαλλική**: Il faut l'envoyer à saint Mathurin. (Leroux I, 50).

5. Εἶναι σωστὸς Ἁγιαντώνιος.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνῃ).

Ἰσχνὸς δηλ. καὶ ἀδύνατος, ὡς ὁ ὀνομαστότατος τῶν ἀσκητῶν ἅγιος Ἀντώνιος.

6. Κακὴ ῥοπὴ τ'Ἁγιαντωνιοῦ.

(Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. Β. 127, 148).

Ὅτι κατὰ τὰ μέσα τοῦ Ἰανουαρίου ἐνσκήπτει ἐνίοτε βαρὺς χειμών, ὡς καὶ ἐν τῇ κατωτέρω παροιμίᾳ ἀναφέρεται.

7. Ἔτσοῖ δεκαφτὰ τοῦ Γενναριοῦ
εἶναι, κερά, τ' ἁγιαντωνιοῦ.
Τοτεσάς, κερὰ μαντόννα,
εἶν' ἡ φούρια τοῦ χειμῶνα.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. τὴν ἀνωτέρω καὶ ἅγιος Γιάννης 10. — Τὰ μέσα τοῦ χειμῶνος εἶναι κατὰ τὰ μέσα τοῦ Ἰανουαρίου, τὸ ψῦχος ἐπιτεινόμενον, κατὰ τὴν παροιμίαν τὴν 17 Ἰανουαρίου, ἐλαττοῦται ἀπὸ τῆς ἑπομένης. Κατὰ τὰς μετεωρολογικὰς παρατηρησεις, ἐν Ἀθήναις τὴν τελευταίαν δεκάδα τοῦ Ἰανουαρίου (ἔ. ν.) ἐπικρατεῖ τὸ μέγιστον ψῦχος. (Eginitis, Le climat d'Athénes σ. 55.) — Καὶ τῶν ἰταλικῶν παροιμιῶν αἱ πλεῖσται μὲν ὁρίζουσιν ὅτι τὸ μέγιστον ψῦχος παρατηρεῖται τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου (5]17 Ἰαν.): Sant' Anto-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

nio gran freddura (Giusti 194. — Pitrè III, 64), ἄλλαι δὲ τὴν 3]15 καὶ ἄλλαι τὴν 10]22 Ἰανουαρίου (Pitré III, 64-5).

ἅγιος Βασίλης (1 Ἰανουαρίου)

1. Ἔν εἶνι πάντα τἀγιοῦ Βασιλιοῦ.

(Λέσβου παρὰ Γ. Ν. Βερναρδάκη).

Δὲν εἶναι πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἑορτῶν καὶ ἀπολαύσεων ἡμέραι, οἵα ἡ πρώτη τοῦ ἔτους. Βλ. καὶ ἡμέρα 9. 31. 33-38. 40. 51-53.

2. «Καλημέρα, κῦρ Βασιλέ! ἤφερές μας γερωσύνη; — Κουκκιά, ῥοβίθια, φασούλια, ῥιφάκια, πρόβατια, νυφάδες, καὶ τὸ βάρος σας μάλαμα»!

(Χίου Καν. 252, 297).

Εἶναι μᾶλλον εὐχὴ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους λεγομένη, συνοδευομένη δὲ καὶ ὑπό τινων συμβολικῶν πράξεων.

3. Τὸ κακὸ τἄη Βασίλη.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ἐννοεῖται τὸ χαρτοπαίγνιον, συνειθιζόμενον μάλιστα κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους.

ἅγιος Γιάννης (7 Ἰανουαρίου. 24 Ἰουνίου).

1. «Ἄγιε μου Γιαννάκη μου,
πλέξε τὴν καρτσίτσα μου.
— Κούνειε καὶ σὺ τὰ χεράκια σου».

(Κρήνης παρὰ Γ. Ν. Βερναρδάκη).

Μία τῶν πολυπληθῶν παροιμιῶν, τῶν ἀντιστοιχουσῶν τῇ ἀρχαίᾳ «Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει». — Βλ. βοηθῶ 14. Καρτσίτσα ὑποκοριστικὸν τοῦ κάρτσα (ἰταλ. calza) περιπόδιον.

2. «Ἄη μου Γιάννη, βόηθα με.
— Σεῖσε καὶ σὺ τὸν πόδα σου».

(Θήρας. Δε. 3).

Βλ. τὴν ἀνωτέρω καὶ βοηθῶ 14.

НВ ОНУ імені І.Мечникова

3. Εἶναι γιὰ τὸν ἅη Γιάννη.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 175, 13. — Β. 70, 64).

Εἶναι τρελλός. — Βλ. Βαγγελίστρια 1.

4. Κουτσοὶ στραβοὶ 'ς τὸν Ἅη Γιάννη.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἅγια Παρασκευὴ 2.

5. Ὁ Ἅη Γιάννης εἶναι ρουφιᾶνος.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς εἶναι προαγωγός, διότι ἕνεκα τῆς πολλῆς οἰκειότητος, ἣν διὰ τὸ βάπτισμα ἔχει ὁ κουμπάρος πρὸς τὴν κουμπάραν, ἐξολισθαίνουσιν ἐνίοτε εἰς ἀθεμίτους ἔρωτας. Λέγεται δ' ἡ παροιμία ἐπὶ κουμπάρων, ὧν αἱ σχέσεις δὲν φαίνονται ἁγναί. Βλ. καὶ κουμπαριὰ 1.

6. Ὅπ' ἀκοῦς Μαριὰ καὶ Γιάννη,
βάνε ψάρια 'ς τὸ τηγάνι.

(Ross, Inselreisen III σ. 69. [Ὅπου ἀκούης — βάλλε] — Β. 201. 352. — Πτζ. 342, 36. — Πύργου Ἠλείας παρὰ Λιναρδάκη. — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βεναρδάκη [τσὶ Γιάννις, βάλ' ψ. 'ς τοὺ τ'γάνι.]).

Ἐπιτρέπεται ἡ κατάλυσις ἰχθύος τὴν Τετράδην καὶ τὴν Παρασκευήν, ἂν συμπέσῃ ἑορτὴ τῆς Παναγίας ἢ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Ἐξαιρεῖται ὅμως ἡ ἡμέρα τἀῆ Γιαννιοῦ τοῦ Νηστευτῆ (29 Αὐγούστου), ὅτε ἡ μνήμη τῆς ἀποκεφαλίσεως τοῦ Προδρόμου, διότι τότε οὐδὲ ἐλαίου κατάλυσις ἐπιτρέπεται. Μεταφορικὴν χρῆσιν τῆς παροιμίας δὲν γινώσκω· ὁ Βενιζέλος ὅμως μόνην ἑρμηνείαν ἔχει τὴν μεταφορικὴν ταύτην: « ἐπὶ τῶν ἐχόντων πασίδηλα ἐλαττώματα ». — Βλ. καὶ ἀρ. 8.

7. Ὅπου 'ν' Ἅη Γιάννης καὶ νερό, κι' ὅπου Ἁγιολιᾶς καὶ ῥάχη.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [νερό, ἁγιολιᾶς]).

Συνήθως παρεκκλήσια τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τιμωμένου ὡς Βαπτιστοῦ, ἐγείρονται παρὰ τὰς πηγὰς ὑδάτων· περὶ δὲ τῆς λατρείας

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

τοῦ προφήτου Ἠλία ἐπὶ ὀρέων βλ. τὴν ἐμὴν πραγματείαν ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους 1882 σ. 45 κἑ.

8. Παναγία καὶ Ἁγιογιάννη,
βάλε ψάρια 'ς τὸ τηγάνι.
(Μα. 36 [εἰς τὸ])

Βλ. ἀρ. 6.

9. Τάχη Γιαννιοῦ μὲ τὸ μαντῆλι,
καὶ τσῆ Βλαχερῶς μὲ τὸ καλάθι.
(Πάλλης Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ἀναφέρεται εἰς τὴν ὡρίμασιν τῆς σταφίδος. Τὴν 24 Ἰουνίου (τοῦ ἁγ. Ἰωάννου) μόνον ἓν μανδήλιον δύναται νὰ συλλέξῃ ὁ ἰδιοκτήτης, τὴν 2 Ἰουλίου ὅμως (ὅτε ἡ μνήμη τῆς ἐν Βλαχέρναις καταθέσεως τῆς ἐσθῆτος τῆς Θεοτόκου) ἡ ὡρίμασις ἔχει προχωρήσῃ καὶ δύναται νὰ γεμίσῃ ὁλόκληρον καλάθιον. —Πρβλ. καὶ ἁγία Μαρίνα 6.

10. Ὡς τἀγιαννιοῦ, τρυγόνα,
εἶν' ἡ φούρια τοῦ χειμῶνα·
κι' ἀπὸ κεῖ καὶ πίσω, χιόνα,
κορφοκόβετ' ὁ χειμῶνας.
(Κορινθίας; Λελ. Ἐπ. 167).

Τὸ μέσον τοῦ χειμῶνος ὁρίζεται ἐνταῦθα διάφορον ἢ ἐν τῇ ἀνωτέρω παρατεθείσῃ κρητικῇ (ἅγιος Ἀντώνης 7), ἤτοι ἡ 7 Ἰανουαρίου ἀντὶ τῆς 17· ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐλαττοῦται τὸ ψῦχος, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἥτις δὲν εἶναι πολὺ ἀκριβής, διότι σπανίως κατὰ τοὺς πρωΐμους μόνον χειμῶνας τὸ μέγιστον ψῦχος παρετηρήθη κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου, ἐν Ἀθήναις τοὐλάχιστον. (Éginitis, Le climat d'Athènes σ. 55).

ἅγιος Γεώργης. (23 Ἀπριλίου).

1. Ἁγὶ Γεώργης ὅσον κι' ἂν χάβουται κἀμπόσους ἅγιους χρειάζει.
(Πόντου παρὰ Ι. Βαλαβάνη).

Ὅσον καὶ ἂν ταπεινωθῇ ὁ ἅγιος Γεώργιος, ἀξίζει ὅσον πολλοὶ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἅγιοι. Ἡ παρακμὴ τοῦ μεγάλου κρείσσων τῆς ἀκμῆς πολλῶν μικρῶν. Δι' ἄλλης παρομοιώσεως τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐκφράζουσι πολλαὶ δημώδεις παροιμίαι, περὶ ὧν βλ. λ. ξεπέφτω 5.

2. « Ἅγιε μου Γιώργη, βόηθα με,
νὰ φάνω τὸ πανάκι μου.
— Κούνα καὶ σὺ τὸ χέρι σου ».
(Β. 2, 17).

Βλ. περὶ τῶν ὁμοίων παροιμιῶν λ. βοηθῶ 14. Ἐν τῇ παροιμίᾳ ταύτῃ, ὡς καὶ ἐν ταῖς ὑπ' ἀρ. 7. 8. 9 καὶ ἅγιος Φανούριος 1, ὑποτιθέται μῦθος ὑφαντρίας, ἐκ μόνης τῆς ἀρωγῆς τοῦ ἁγίου προσδοκώσης τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου της.

3. « Ἄη Γεώρκη, βούθα μου! — Καὶ σοὺ τὸν πόδα σάλευκε».
(Κύπρου. Σ 1 79 [Καὶ σὺ] — Σ 280, 80. — Λουκᾶς 146 [Ἄη Γεώργη — Καὶ σὺ τὸν π. σπούδεψε.]).

Βλ. βοηθῶ 14.

4. « Ἄη Γεώργη, βούθα μου! — Σειὲ καὶ σὺ τὸν πόδα σου».
(Ῥόδου. Πανδ. ΚΑ', 369 καὶ Βενετοκλ. 129, 30 [Ἄη Γεώργη, βόθα με! — Σεῖε] — Θήρας. Παρν. Γ', 425, 36 [Γεώργη — Σεῖ] — Θήρας παρὰ Νοητάκη. Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [Σέ]).

Βλ. βοηθῶ 14.

5. « Ἄη Γιώργη, γούθα μου! — Σὲ καὶ σοὺ τὸν πόδα σου ».
(Σύμης ΚΠ. Η', 428, 8).

Βλ. ἀρ. 4 καὶ βοηθῶ 14.

6. « Ἄη μου Γιώργη μου, βοήθα μου!
— Μὰ σειὲ καὶ σὺ τὰ πόδια σου ».
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 4 καὶ βοηθῶ 14.

7. « Ἄη μου Γιώργη, φαΐνέ μου τὸ πανάκι μου. — Φαΐνέ το νὰ φαίνεται ».
(Θήρας. Παρν. Γ', 4 5, 37)

Βλ. ἀρ. 2 καὶ βοηθῶ 14.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

8. « Ἄη μου Γιώργη, φάνε μου τὸ πανάκι μου.
— Κούνειε καὶ σὺ τὸ χεράκι σου. »
(Σύρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Βλ. ἀρ. 2 καὶ βοηθῶ 14.

9. « Ἄη μου Γιώργη, φάνε μου τὸ πανί. — Κούνειε καὶ σὺ τὰ πόδια σου ».
(Φολεγάνδρου παρὰ Κονταρίνη).

Βλ. ἀρ. 2 καὶ βοηθῶ 14.

10. Ἀπὸ τ' ἄγη Νικήτα, κοίτα,
ἀπὸ τ' ἄγη Γιωργιοῦ ξεκοίτα.
(Ῥόδου. Βενετ. σ. 113. — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 325, 308 [τ'ἄη Νιτσήτα, τσοίτα, τσαὶ τ'ἄη Γ. ξιτσοίτα]).

Ἀπὸ τῆς 23 Ἀπριλίου δύνασαι νὰ κοιμᾶσαι εἰς τὸ ὕπαιθρον, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ φθινοπώρου ὅμως πάντοτε ὑπὸ στέγην. Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγ. Νικήτα ἄγεται τὴν 15 Σεπτεμβρίου. — Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχει καὶ ἡ κατωτέρω. — Αἱ ἰταλικαὶ παροιμίαι τὸ τέλος τοῦ καλοκαιρίου ὁρίζουσι τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγ. Ματθαίου, 9]21 Σεπτεμβρίου (Pasqualigo σ. 202).

11. Ἀπὸ τ' ἁγιωργιοῦ καὶ πέρα,
δὸς τοῦ φουστανιοῦ σου ἀέρα.
(Μεσσηνίας παρὰ Π. Γενναδίου).

Ὁμοία τῇ ἀνωτέρω. Ἀπὸ τῆς 23 Ἀπριλίου δύνασαι νὰ ἐλαφρύνῃς τὴν ἐνδυμασίαν σου.

12. « Βοήθα μ', Ἄη Γιώργη. — Σειὲ καὶ σὺ τὰ πόδια σου ».
(Κρήτης Φρ. 106.).

Βλ. ἀρ. 2 καὶ βοηθῶ 14.

ἅγιος Δημήτρης. (26 Ὀκτωβρίου)

1. Ἅγιος Δημήτρης ἔρχεται τὰ χιόνια φορτωμένος.
(Γορτυνίας; Πτζ. 352, 82).

Αἱ πρῶται χιόνες φαίνονται τοῦ ἁγ. Δημητρίου καὶ δηλοῦσι τὴν

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος. Δὲν πρόκειται βεβαίως περὶ βαρέως χειμῶνος, ὃν ἐννοοῦσιν αἱ ὅμοιαι τὴν διατύπωσιν παροιμίαι περὶ τοῦ ἁγ. Νικολάου (βλ. ἅγιος Νικόλας 6-9), διότι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὀρεινῇ Γορτυνίᾳ οὐδέποτε εἶναι τοσοῦτον πρώιμος ὁ χειμών. Ἐν Ἀθήναις αἱ πρῶται χιόνες ἐπὶ τῆς Πάρνηθος φαίνονται συνήθως κατὰ Νοέμβριον, ἀλλὰ κατά τινας πρωΐμους χειμῶνας παρετηρήθησαν καὶ περὶ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου, σπανιώτατα δὲ καὶ πρὸ τῆς 26 τοῦ μηνὸς τούτου, ἅπαξ δὲ ἀπὸ τοῦ 1857 (τῷ 1859) τῇ 27 Σεπτεμβρίου (Éginitis, le climat d'Athènes σ. 178-9). Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Δημητρίου θεωρεῖται ὡς ἀρχὴ τοῦ χειμῶνος ὑπὸ τῶν ποιμένων, οἵτινες τότε κατέρχονται εἰς τὰ χειμάδια καὶ συμφωνοῦσι τοὺς ψυχογιούς των διὰ τὸ χειμερινὸν ἔξαμηνον (μέχρι τῆς 23 Ἀπριλίου). Καὶ οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος ὥριζον τὴν 26 Ὀκτωβρίου, διότι τότε συνέπιπτεν ἡ δύσις τῶν Πλειάδων, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Ἴδελερ (Βλ. Mommsen σ. 48), ἐνῷ νῦν κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ λαοῦ αἱ Πλειάδες δύουσι τὴν 18 Νοεμβρίου. — Αἱ **γαλλικαὶ** παροιμίαι ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος ὁρίζουσι τὴν 30 Ὀκτωβρίου (11 Νοεμβρ.), ὅτε ἄγουσι τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Μαρτίνου: A la sainct Martin L'hiver en chemin. (Leroux I. 125) καὶ αἱ **ἰταλικαί**: Da San Martin, l'inverno c'è in cammin = Ἀπὸ τοῦ ἁγίου Μαρτίνου, ὁ χειμῶνας εὑρίσκεται 'ς τὸ δρόμο. (Giani 1018). — Da san Martin, l'inverno xe in camin = ὁμ. (βενετ. Pasqualigo 205). — A san Martino, si veste il grande e il piccino = τοῦ ἁγίου Μαρτίνου ἐνδύνονται (διὰ τὸ κρύο) μεγάλοι καὶ μικροί. (Giusti 181. — Ὁμοίαν βενετικὴν βλ. παρὰ Pasqualigo σ. 204). Αἱ δὲ πρῶται χιόνες ἐπιφαίνονται ἐπὶ τῶν ὀρέων ἀπὸ τῆς 16]28 Ὀκτωβρίου καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Σικελίᾳ: Pri san Simuni, la nivi a lu sirruni = Ἀπὸ τοῦ ἁγίου Σίμωνος τὸ χιόνι 'ς τοῖς ῥεματαριαῖς τῶν βουνῶν. (Pitré III, 50).

2. Ἄη Δημητράκη
μικρὸ καλοκαιράκι.

(Κερκύρας. Μ. 121. — Κοινὴ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος).

Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον, ἐνίοτε κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Δη-

μητρίου, ἐπέρχεται συνήθως, ὡς τελευταία ἀναλαμπὴ τοῦ καλοκαιρίου, αὔξησις τῆς θερμοκρασίας καὶ ἐλάττωσις τῆς βαρομετρικῆς πιέσεως. (Éginitis, Le climat d'Athènes σ. 24-25. 56). Τοῦτο εἶναι τὸ μικρὸ καλοκαιράκι τοῦ ἁγιοῦ Δημητριοῦ. Ὁσάκις δ' ὁ καιρὸς κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐξακολουθεῖ ἄνευ διαλείμματος νὰ εἶναι βροχερὸς ἢ ψυχρός, παραπονούμενοι συνειθίζουσι νὰ λέγωσιν· «ὁ ἅγιο Δημήτρης δὲν μᾶς ἔκαμε φέτο τὸ καλοκαιράκι του». — Βλ. καὶ τὰς κατωτέρω ἀρ. 3. 4. — Ὅμοιον καλοκαῖρι, τὸ τοῦ ἁγίου Μαρτίνου (29 Ὀκτ. / 11 Νοεμβρ.), ἀναφέρουσι ἡ γαλλ. παροιμία: L'été Saint-Martin καὶ αἱ ἰταλικαί: L'estate di san Martino dura tre giorni e un pocolino = Τὸ καλοκαῖρι τοῦ ἁγίου Μαρτίνου βαστᾷ τρεῖς μέραις καὶ λιγουλάκι. (Giusti 186. — Giani 1117). — L'istadèla di san Martin dura tre zorni e un pochetin = ὁμ. (βενετική. Pasqualigo 205).

3. Τἀγιοῦ Δημητριοῦ τὸ γαϊδουροκαλόκαιρο.

(Ἀθηνῶν).

Βλ. ἀρ. 2. Γαϊδουροκαλόκαιρο λέγεται χλευαστικῶς καὶ διότι ἀφόρητος εἶναι ἡ θερμότης του, μάλιστα ἐπειδὴ πάντες φοροῦσι τότε τὰ χειμερινά των ἐνδύματα (πρβλ. τὰς ὁμοίας λέξεις γαϊδουρόκαιρος, γαϊδουρόκρυο), καὶ διότι εἶναι ἐπικίνδυνον εἰς τὴν ὑγείαν διὰ τὴν ἀπότομον μεταβολὴν τῆς θερμοκρασίας.

4. Τἀγιοῦ Δημητριοῦ τὸ καλοκαιράκι.

(Κοινή).

Βλ. ἀρ. 2.

ἅγιος Ἠλίας (20 Ἰουλίου)

1. Ἅγια Μαρίνα, δός μου σῦκα, κι' Ἁγη Λιᾶ, ἄπλωσ' κ' ἔπαρε.

(Κύθνου. Βάλληνδα Κυθνιακὰ σ. 135).

Παρακαλοῦμεν τὴν ἁγίαν Μαρίναν νὰ μᾶς δώσῃ σῦκα, διότι μετὰ δυσκολίας εὑρίσκομεν κατὰ τὴν ἑορτὴν αὐτῆς, ἐνῷ τοῦ ἁγ. Ἠλία ἀρκεῖ ν' ἁπλώσωμεν τὴν χεῖρα διὰ νὰ κόψωμεν ὅσα θέλομεν.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

2. Τἄγη Λιοῦ τὸ καρύδι, τοῦ Σωτῆρος τὸ σταφύλι, τῆς Παναγίας τὸ σῦκο.

(Ἰωαννίνων. Μ. 102)

Ἡ παρ. αὕτη δὲν εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν ἀκριβής, ὀρθῶς δὲ παρετήρησεν ὁ Μόμμσεν ὅτι ἀντιφάσκει πρὸς ἄλλας. — Σπανιωτάτη εἶναι ἡ ὡρίμασις ὀλίγων μόνον καρύων τὴν 20 Ἰουλίου. Ἐν τῷ Πηλίῳ ὡριμάζουσι τὴν δευτέραν περίπου ἑβδομάδα τοῦ Αὐγούστου. Ἐν Γορτυνίᾳ καὶ ἐν ἄλλοις ὀρεινοῖς τόποις τῆς Ἀρκαδίας ὡριμάζουσι τὸ τελευταῖον δεκαήμερον τοῦ Αὐγούστου ἢ τὴν πρώτην ἑβδομάδα τοῦ Σεπτεμβρίου, ὅτε καὶ ῥαβδίζουσι τὰς καρυδέας πρὸς συλλογὴν αὐτῶν. Περὶ τὰ τέλη δ' Ἰουλίου μόνον διὰ κατασκευὴν γλυκοῦ συλλέγουσιν ἄωρα καρύδια. Περὶ δὲ τῆς ὡριμάσεως τῶν σταφυλῶν κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος (6 Αὐγ.) παραβλητέα ὅσα ἀνωτέρω (ἁγία Μαρίνα 6) εἴπομεν περὶ εὐλογίας τῶν πρωτολείων τῶν σταφυλῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Τὰ σῦκα τέλος οὐδαμοῦ ὡριμάζουσι μετὰ τὰ σταφύλια, πάντως δ' εἶναι ὥριμα πρὸ τῆς Παναγίας (15 Αὐγούστου).

3. Τ' ἄγη Πνεμάτου βάλ' ὀρνὸ καὶ τ' ἄγη Λιᾶ φά' σῦκα.

(Κύθνου Βάλληνδα Κυθνιακὰ 135)

Κατὰ τὴν κινητὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγ. Πνεύματος γίνεται ὁ ἐρινασμὸς τῶν συκῶν, τοῦ δ' ἁγίου Ἠλία ὡριμάζουσι τὰ σῦκα.

ἅγιος Θόδωρος

1. Ἅγιος Θεόδωρος παξιμαδοκλέφτης.

(Χίου Νεα. 74)

Ἐπὶ ὑπούλων καὶ ὑποκριτῶν. Βλ. ἅγιος 19. ἅγιος Νικόλαος 17. — Ἡ παροιμία εἶχεν ἐν ἀρχῇ ἴσως ἢν καὶ ἡ περὶ ἁγίου Νικολάου ἔννοιαν, ἀλλὰ νῦν μόνον ἐν τῇ μεταφορικῇ σημασίᾳ εἶναι εὔχρηστος.

2. Εἶναι γιὰ τὸ κούτσουρο τῶν ἁγίων Θοδώρων.

(Σοπωτὸν Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου).

Πρέπει πρὸς θεραπείαν τῆς τρέλλας του νὰ σταλῇ εἰς τὴν μονὴν

τῶν ἁγίων Θεοδώρων, μικρὸν ἀπέχουσαν τῆς κώμης Σοπωτοῦ, πρωτευούσης τοῦ δήμου Ἀροανίας (Βλ. καὶ Βαγγελίστρα 1). Τὸ δὲ κούτσουρον εἶναι ἡ ποδοκάκκη ἢ τὸ ξύλον τῶν ἀρχαίων, ὁ φάλαγγας τῶν Τούρκων καὶ τῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας διδασκάλων, εἰς ὃ ἐμβάλλοντες συνέχουσι δεσμίους τοὺς πόδας τῶν δυστυχῶν παραφρόνων οἱ καλόγηροι τῆς μονῆς ἐκείνης. Περὶ τούτου μοὶ ἐπιστέλλει τὰ ἑξῆς ὁ κ. Α. Κωνσταντινόπουλος: «Τὸ διὰ τοὺς μαινομένους προωρισμένον κούτσουρον σύγκειται ἐκ δύο ἐπιμήκων ξύλων· τούτων τὸ ἓν ἔχει προσηλωθῇ ἐπὶ τοῦ δαπέδου σεσαθρωμένου τινὸς κελλίου καὶ ἔχει κοιλανθῇ κατὰ πλάτος τοσοῦτον, ὥστε νὰ χωρῇ ἀκριβῶς ἀνθρωπίνη κνήμη· τὸ δ' ἕτερον ἐπίκειται αὐτοῦ, ἀμφότερα δὲ συνδέονται διὰ κλείθρων. Ἐκεῖ κλειδώνουσι τὰς κνήμας τῶν δυστυχῶν φρενοβλαβῶν καὶ ἐγκαταλείπουσιν αὐτοὺς κραυγάζοντας ἢ κλαίοντας».

ἅγιος Λάζαρος

1. Σ' τὸν ἅγιο Λάζαρο καὶ 'ς τὴ Φανερωμένη,
βάλανε νὰ κουβαλῶ νερὸ μὲ τὸ βαρέλι.

(Ἀν. ἐπ. Α', 560, 396. [Ἴσως διορθωτέον: Ἀπὸ τὸν ἅ. — μέ βάλανε]).

Ὑποθέτω ὅτι λέγεται ἐπὶ ἀσυναρτήτων λόγων, ὡς καὶ ἄλλαι τινὲς κοινὸν ἔχουσαι τὸν πρῶτον στίχον (βλ. ἀπὸ 53-57).

ἅγιος Λουκᾶς (18 Ὀκτωβρίου).

1. Ἂν βρέξῃ τ' ἅγη Λουκᾶ,
χέσε μέσα 'ς τὰ βαρκά.

(Ἰωαννίνων. Μ. 118).

Βαρικὰ τὰ ἐν ὑγροῖς τόποις χωράφια· ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως ἄγνωστος· συγγενὴς τῇ ἀλβ. βλιάκε = ὑγρασία, βλιάγκετε = ὑγρὸς (G. Meyer, Neugr. Stud. II σ. 65). Ἡ βροχὴ τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγ. Λουκᾶ (δηλ. ἀκριβῶς τὴν συνήθη ὥραν τῶν βροχῶν) εἶναι ἐπιβλαβὴς εἰς τοὺς ἐν ὑγραῖς χώραις ἀγρούς.

2. Τοῦ ἁγίου Λουκᾶ
σπεῖρε τὰ κουκκιά.

(Μεσολογγίου. Μ. 119)

Γεωργικὸν παράγγελμα ὁρίζον τὸν κατάλληλον καιρὸν τῆς σπο-

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

ρᾶς τῶν κυάμων, οἵτινες πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος σπείρονται τὸν Ὀκτώβριον (Π. Φιλαρέτου, Γεωργικὸν ἡμερολόγιον σ. 89). Μόνον δ' ἡ πρώιμος ποικιλία τῶν χιακῶν κυάμων σπείρεται κατὰ μῆνα Ἰούνιον (Π. Γενναδίου, Ἑλληνικὴ Γεωργία τ. Ε΄ σ. 143).

ἅγιος Μηνᾶς (11 Νοεμβρίου).

1. Ἄη Μηνᾶς ἐμήνυσε τοῦ πάππου τοῦ Χειμῶνος.
«ἔρχομαι ἢ δὲν ἔρχομαι καὶ τοῦ ἄη Φιλίππου αὐτοῦ εἶμαι».

(Μεσολογγίου Μ. 124d. Ὁ W. Wagner φέρει παρὰ Μόμμσεν διορθώσεις τινὰς περιττὰς καὶ ἐσφαλμένας: Ὁ Ἄη — πὸ πάππου — αὐτοῦ μαι. — Ἀμφότεροι οἱ στίχοι τῆς παροιμίας εἶναι πολιτικοί, τετράμετροι ἰαμβικοὶ καταληκτικοί).

Ὁ ἅγιος Μηνᾶς ἐμήνυσε (κατὰ παρετυμολογίαν τοῦ ὀνόματος) τοῦ γέροντος Χειμῶνος, διὰ νὰ πληροφορηθῇ παρ' αὐτοῦ πότε θὰ ἔλθῃ· ὁ δὲ Χειμὼν ἀπεκρίθη, ἐνδεχόμενον νὰ ἔλθω ἐνδεχόμενον καὶ νὰ μὴ ἔλθω κατὰ τὴν ἑορτήν σου· πάντως ὅμως μετὰ τρεῖς ἡμέρας, τὴν 14 Νοεμβρίου, θὰ καταφθάσω. Ἡ ἔννοια δὲ τῆς παροιμίας, ὡς καὶ τῶν ἑπομένων (ἀρ. 2-4), ὅτι τὸ ψῦχος γίνεται αἰσθητὸν κατὰ τὰ μέσα τοῦ Νοεμβρίου.

2. «Ἐὰν δὲν ἔλθω τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, τοῦ ἁγίου Φιλίππου εἶμαι αὐτοῦ, καὶ νὰ μοῦ χαιρετᾷς τοὺς παλιοκαππάδες».

(Ἀγρινίου. Μ. 124α [παλαιοκαπάδες.]).

Ὑποτίθεται ἀποκρινόμενος ὁ Χειμὼν εἰς τὸν ἐρωτήσαντα πότε θὰ ἔλθῃ. Βλ. καὶ τὴν ἀνωτέρω ἀρ. 1. ἅγιος Φίλιππος 1. — Παλιοκαππάδες οἱ φοροῦντες παλαιὰς κάππας, οἱ μὴ εὐπορήσαντες νὰ προμηθευθῶσι καινουργεῖς, ὅθεν οἱ μὴ προφυλαγμένοι ἐπαρκῶς ἀπὸ τοῦ ψύχους. «Νὰ μοῦ χαιρετᾷς τοὺς π.» εἶναι ἀπειλή· μὲ αὐτοὺς θὰ λογαριασθῶ, λέγει ὁ Χειμών, διότι οἱ ἔχοντες καλαῖς κάππαις δὲν τὸν φοβοῦνται. — Ὁμοία τὴν διατύπωσιν εἶναι ἡ **βενετικὴ** παροιμία, ἐν ᾗ ὑποτίθεται λέγουσα ἡ χιών: Da san Nicolò, vegnerò se podarò; da santa Lucia, me meto in via; da Nadal, no fazzo fal = Τοῦ ἁγίου Νικολάου θἄρθω ἂν μπορέσω· τῆς ἁγίας Λουκίας (13 Δεκεμβρίου) θὰ ξεκινήσω· τὰ Χριστούγεννα χωρὶς ἄλλο. (Pasqualigo 216). Παραπλησίας δὲ παλαιὰς **γαλλικὰς** παρ. περὶ

НБ ОНУ імені І. І. Мечникова

τῆς ἀρχῆς τοῦ χειμῶνος βλ. παρὰ Leroux I, 102. — Βλ. καὶ ἅγιος Νικόλαος 23. 29.

3. Ὁ Ἅη Μηνᾶς ἐμήνυσε, καὶ τοῦ ἅη Φιλίππου αὐτοῦ εἶναι.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 812. — Μ. 124c. — Ἰωαννίνων. Μ. 124 β [Τοῦ ἅη Μηνᾶ ἐ. τ' ἅη Φ. αὐ. εἶμαι.]).

Βλ. ἀρ. 1. Ὀρθότερον καὶ σαφέστερον ἔχει ἡ κατωτέρω.

4. Τάη Μηνὸς ἰμήνυσα, κὶ τάη Φιλίππ' αὐτοῦ εἰμι.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 1 καὶ τὴν ἀνωτέρω. Ὑποτίθεται λέγων ταῦτα ὁ Χειμών. Τὸ πρῶτον μήνυμά του (τὸ πρῶτον ψῦχος) ἔστειλε τὴν 11 Νοεμβρίου, μετ' ὀλίγον δέ, τοῦ ἁγίου Φιλίππου, θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ ἴδιος.

ἅγιος Νικόλας (6 Δεκεμβρίου).

1. Ἁγιὰ Βαρβάρα γέννησε, κι' ἅης Σάββας τὸ δέχτη,
κι' ἅης Νικόλας ἔτρεξε νὰ πάῃ νὰ τὸ δαφτίσῃ.

(Σύμης ΚΠ. Ιθ', 215. — Χίου. Καν. σ 361, ὅπου δημοσιεύται ὡς παιδικὸν ἆσμα).

Ἐννοεῖται τὸ χιόνι· ἡ ἁγία Βαρβάρα (4 Δεκεμβρίου) τὸ ἐγέννησε, ὁ ἅγιος Σάββας (5 Δεκεμβρίου) τὸ ἐδέχθη, ὁ δὲ ἅγιος Νικόλας τὸ ἐβάφτισε, τὸ ὠνόμασε χιόνι, διότι πρὸ τῆς ἑορτῆς αὐτοῦ δὲν ἦτο τοιοῦτο, ἀναλυόμενον εὐθὺς ὡς ἔπιπτεν εἰς τὴν γῆν. Αἱ τρεῖς αὗται συνεχεῖς ἑορταὶ τῆς πρώτης ἑβδομάδος τοῦ Δεκεμβρίου καλοῦνται περιληπτικῶς διὰ κοινοῦ ὀνόματος τὰ Νικολοβάρβαρα, καὶ θεωροῦνται ὡς αἱ ἡμέραι, ἐξ ὧν ἀρχίζει νὰ γίνεται δριμὺς ὁ χειμών. — Βλ. καὶ ἀρ. 2. 3. 4. 15.

2. Ἁγιὰ Βαρβάρα γέννησε, κι' ὁ Σάββας ἀπεκρίθη·
κι' ἅης Νικόλας ἔδραμε νὰ πᾷ νὰ τὸ βαφτίσῃ.

[Κύθνου. Βάλληνδας σ. 40 [γέννησεν, ἅης Σ. τἄκουσεν, ἅης Ν.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [ἔτρεξε νὰ πάῃ]).

Ἀπαράλλακτος τῇ ἀνωτέρω· τὸ ἀκατάλληλον ἀπεκρίθη φαίνεται ὅτι παρενεβλήθη ἐκ συγχύσεως πρὸς τὰς ἄλλας παραλλαγὰς τῆς παροιμίας (βλ. ἀρ. 4-9).

НБ ОНУ імені І.Мечникова

3. Ἅγια Βαρβάρα γέννησε Σάββα κι' ἅγιο Νικόλα.
(Ἀθηναϊκὴ παρὰ Κ Ζησίου).

Οὕτως ἔχουσα ἡ παροιμία ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ ὡς σημαίνουσα ὅτι μετὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἁγ. Βαρβάρας ἕπονται ἡ τοῦ ἁγ. Σάββα καὶ τοῦ ἁγ. Νικολάου· ἀλλὰ φαίνεται μᾶλλον ἐλλειπτική, συμπτυχθεῖσα εἰς ἕνα στίχον ἐκ τῶν δύο τῆς ὑπ' ἀρ. 1.

4. Ἁγιὰ Βαρβάρα λάλησε κι' ἄη Σάββας ἀπεκρίθη,
κι' ἄη Νικόλας ἔτρεχε γιὰ νὰ βαφτίσῃ.
(Μάνης. Παρν. ΙΕ'. 474).

Καὶ ἐν ταύτῃ ἔγινε πιθανῶς οἵα καὶ ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 2 συγχώνευσις δύο διαφόρων παραλλαγῶν.

5. Ἁγιὰ Βαρβάρα λάλησε κι' ἄη Σάββας ἀπεκρίθη,
κι' ἄη Νικόλας ἔτρεχε νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια.
(Μάνης Παρν. ΙΕ', 474).

Περὶ τίνος συνωμίλουν ὁ ἅγιος Σάββας καὶ ἡ ἁγία Βαρβάρα διδάσκουσιν αἱ ὑπ' ἀρ. 8 καὶ 9 παραλλαγαὶ τῆς παροιμίας. Ἀλλ' ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως παραφθαρεῖσαι αἱ πλεῖσται τῶν παραλλαγῶν κατέστησαν ἀσαφέσταται. Ἡ χρῆσις ὅμως αὐτῶν μαρτυρεῖ ὅτι πᾶσαι ἔχουσι τὴν ἔννοιαν, ἣν ἐν ἀρ. 1 ἐσημειώσαμεν.

6. Ἅγια Βαρβάρα μίλησε,
καὶ ἅγιος Σπυρίδων ἀπελογήθη,
κι' ἅγιος Νικόλας ἔρχεται 'ς τὰ χιόνια φορτωμένος.
(Λακεδαίμονος. Παρν. ΙΕ', 474.

Βλ. ἀρ. 1. 9. ἅγιος Δημήτριος 1. Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἄγεται τὴν 12 Δεκεμβρίου.

7. Ἅγια Βαρβάρα μίλησε,
κι' ἅγιος Σπυρίδων ἀπελογήθη.
κι' ἅγιος Νικόλας ἔρχεται 'ς τὰ χιόνια φορτωμένος.
Τὰ γένεια του ἐτίναξε,

НБ ОНУ імені І.Мечникова

τὸν κόσμον τὸν ἐγιόμισε.

(Λακεδαίμονος. Παρν. ΙΕ', 474).

Βλ. ἀρ. 1. 9. Ἐγέμισε δηλ. τὸν κόσμον ἀπὸ τὰ χιόνια ποῦ ἦσαν εἰς τὰ γένεια του.

8. Ἅγια Βαρβάρα μίλησε, κι' ὁ Σάββας ἀπεκρίθη:
« Ἁγιονικόλας ἔρχεται τὰ χιόνια φορτωμένος ».

(Μεσσηνίας. — Ὁμοίως παρὰ Π. Γενναδίου [κι' Ἅγιον. ἔφτασε τὰ χ.]).

Βλ. τὴν κατωτέρω. Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Γενναδίου σημειουμένη παραλλαγή, ἣν καὶ ἐγὼ ἐν Μεσσηνίᾳ πολλάκις ἤκουσα, δεικνύει πῶς παρεμορφώθησαν αἱ παροιμίαι. Ὁ ἅγιος Σάββας, συνομιλῶν μετὰ τῆς ἁγίας Βαρβάρας, ἀναγγέλλει εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ ἅγιος Νικόλας ἔρχεται φέρων τὰς χιόνας· διὰ τῆς προσθήκης ὅμως τοῦ συνδέσμου «καὶ» ἐν ἀρχῇ τοῦ δευτέρου στίχου τὸ νόημα ἠλλοιώθη.

9. Ἅγια Βαρβάρα μίλησε, κι' ὁ Σάββας ἀπλοήθη:
« Μαζῶχτε ξύλα κι' ἄχερα καὶ σύρτε καὶ 'ς τὸ μύλο,
τί Ἁγιονικόλας ἔρχεται, τὰ χιόνια φορτωμένος ».

(Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου).

Βλ. τὴν ἀνωτέρω. Ὁ ἅγιος Σάββας παραγγέλλει εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ φροντίσωσι περὶ προμηθείας καυσίμου ὕλης καὶ ἀλεύρων, διὰ νὰ μὴ τοὺς προκαταλάβῃ ἀπαρασκεύους ὁ τὰς χιόνας κομίζων ἅγιος Νικόλας, καὶ τοὺς ἀποκλείσῃ ἄνευ προμηθειῶν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των.

10. « Ἅγιε Νικόλα, βόηθα με!
— Σεῖσε καὶ σὺ τὸ πόδι σου ».

(Βερ. 9,5. — Β 2, 16 [Ἅγιε μου Ν.] — Αἰγαίου πελάγους. Πτζ. 286, 867 [βόηθα, Σεῖσε]. — Κόσμος 3. [Ἁη Ν. δ. με. Κίνα καὶ σὺ τὰ πόδια σου.] — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [Ἁη Ν.]).

Βλ. ἀρ. 11. 12. 16. 35. ἅγιος Γιώργης 2. βοηθῶ 14.

11. « Ἅγιε Νικόλα, βοήθα με!
— Σήκω καὶ σύ, Νικόλα μου ».

(Κα. 40).

Βλ. τὴν προηγουμένην καὶ βοηθῶ 14. Ὁ ἐπικαλούμενος ὑποτί-

θεται ἔχων τὸν ἅγιον Νικόλαον προστάτην ἁγιόν του, διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ ἐπὶ τὸ ἀστειότερον τὸ αὐτὸ ὄνομα ἐν τῇ εὐχῇ καὶ ἐν τῇ ἀποκρίσει τοῦ ἁγίου.

12. « Ἁγιὲ Νικόλα, βόθα με !
— Σάζε τσαὶ σὺ τὸ πόδισ σου ».
(Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ' 316,51).

Βλ. ἀρ. 10 καὶ βοηθῶ 14. Σάζε = ἴσιαζε, ἑτοίμαζε, κίνει.

13. Ἄη Βαρβάρα μίλησε,
ἄη Νικόλας ἀπελογήθη.
Καὶ σὺ πτωχοσάββατε,
τί θέλεις 'ς τὴ μέση ;
(Παρν. ΙΕ', 473. — Κυνουρίας. αὐτ. [καὶ σὺ Κακοσάββα]).

Βλ. ἀρ. 14. 9. Ἀστείως ἐκφράζεται ἐν τῇ παραλλαγῇ ταύτῃ καὶ τῇ κατωτέρω ἡ ἀπορία διὰ τὴν ἀνάμιξιν τοῦ ἁγίου Σάββα εἰς τὰς ἑορτὰς αἵτινες διὰ τῶν ὀνομάτων τῶν δύο ἄλλων ἁγίων δηλοῦνται (τὰ Νικολοβάρβαρα). Ἕνεκα δὲ τῆς ἀπορίας ταύτης ἐλησμονήθησαν καὶ ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας.

14. Ἄη Βαρβάρα μίλησε,
κι' ἄη Νικόλας ἀπελογήθη.
Καὶ σὺ μικρὲ Σαββατιανέ,
Τί γύρευες 'ς τὴ μέση ;
(Παρν. ΙΕ'. 473. [γυρεύεις]).

Βλ. τὴν ἀνωτέρω.

15 Ἄη Βαρβάρα μίλησε, κι' ἄη Σάββας πελογήθη,
κι' ἄη Νικόλας ἔδραμε, νὰ πάῃ νὰ τὸ βαφτίσῃ.
(Λακεδαίμονος. Παρν. ΙΕ', 474 [ἀπελογήθη]).

Βλ. ἀρ. 1.

16. « Ἄη Νικόλα, βόηθα !
— Κούνα καὶ τὸ χέρι σου. »
(Ἠπείρου. Ἀρ. 8).

Βλ. ἀρ. 10 καὶ βοηθῶ 14.

НБ ОНУ имени И. Мечникова

17. Ἄης Νικόλας παξιμαδοκλέφτης.

(Pouqueville, Voyage dans la Grèce βιβλ. XIII κεφ. 1 τ. V σ. 29 ὁ ἐκδ.).

Βλ. ἅγιος Θόδωρος 1. ἅγιος 19. — Ὁ ναύτης ὅταν διὰ τὴν παρατεινομένην γαλήνην βλέπῃ ἀκινητοῦν τὸ πλοῖον, ἐξαντλούμενα δ' ἐπὶ ματαίῳ τὰ ἐφόδιά του, αἰτιᾶται τὸν ἅγιον Νικόλαον, τὸν προστάτην τῶν ναυτιλλομένων, διότι μὴ ἀποστέλλων ὡς ὀφείλει τὸν οὔριον ἄνεμον γίνεται πρόξενος τῆς δυστυχίας του· εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς νὰ κλέπτῃ τὰ παξιμάδια, τὰ ὁποῖα ἀναγκάζεται ὁ ναύτης νὰ καταναλώσῃ ἀπρακτῶν. Κατὰ τοῦ ἁγίου Νικολάου παραπονοῦνται ἐπίσης, διὰ τῆς αὐτῆς βλασφημίας, καὶ οἱ ἁλιεῖς, ἀποτυγχανούσης τῆς ἁλιείας.

18. Βαρβάρα βαρβαρώνει,
Σάββας σαβανώνει.
ἄη Νικόλας παραχώνει.

(Σιατίστης παρὰ Ι. Σαχίνη)

Διὰ παρετυμολογικῶν λογοπαιγνίων δηλοῖ ἡ μακεδονικὴ αὕτη παρ. ὡς καὶ ἡ κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 20, ὅτι ἡ χιὼν ἀρχίζει μὲν νὰ πίπτῃ ἀπὸ τῆς 4 Δεκεμβρίου πυκνοτάτη δὲ γίνεται τὴν ἕκτην. Τὸ βαρβαρώνει ἐπλάσθη κατὰ παρήχησιν ἀπὸ τοῦ Βαρβάρα, μὴ ἔχον σαφῆ τινα καὶ ὡρισμένην ἔννοιαν· τὸ σαβανώνει δεικνύει εἰκονικῶς ὅτι τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Σάββα ἡ γῆ καλύπτεται ὑπὸ χιόνος, ὡς ὑπὸ λευκοῦ σαβάνου· τὸ δὲ παραχώνει εἶναι ἐπιτατικὸν τοῦ χώνω = καλύπτω. Ἐν Ἀπολλωνίᾳ τῇ ἐπὶ Ῥυνδάκῳ τῆς Βιθυνίας λέγεται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ τουρκιστί: «Ἄγια Βαρβάρα βαραλήμ, ἅγιο Σάββα σαβαλήμ, ἁγιὸ Νικόλα τσὸκ τσὸκ λοκμὰ γεελίμ». (Ἐπιθεώρησις Κων]πόλεως 12 Ἰανουαρ. 1889).

19. «Βλάχε μου, πότ' ἐκρύωσες;
—Αὐτοῦ κοντὰ τ' Ἁγι - Ἀντριώς, τοῦ γέρο Νικολάου».

(Κα. 989).

Ἐρωτᾶται Βλάχος, νομὰς ποιμήν, ὡς ἁρμοδιώτατος νὰ κρίνῃ περὶ τῆς σφοδρότητος τοῦ ψύχους ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρᾳ. Μέγιστον δ' εἶναι, κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸ ψῦχος κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Νοεμβρίου ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δεκεμβρίου. Ὁ ἅγιος Νικόλαος λέ-

НБ ОНУ імені І.Мечникова

γεται γέρων διότι ἔχει λευκὰ τὰ γένεια ἀπὸ τὸ χιόνι (βλ. καὶ ἀρ. 7. 25). Ὅμοιαι καὶ αἱ ὑπ' ἀρ. 23. 27. Χριστοῦ 1-4. — Πρβλ. ἀρ. 22.

20. Ἡ Βαρβάρα βαρβαρίζει
καὶ ὁ Σάββας σαβανώνει,
κι' Ἁγιονικόλας πλάκωσε, τὰ χιόνια φορτωμένος.

(Μεσσηνίας).

Βλ. ἀρ. 18.

21. Ἡ φουρτοῦνα τοῦ ἁγίου Νικολάου.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ἀναπόφευκτος εἶναι ἡ τρικυμία κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου ἢ μικρὸν πρὸ ταύτης ἢ καὶ μετ' αὐτήν.

22. Μπρὸς πίσω τὰ Νικολοβάρβαρα,
πέφτουν χιόνια τάρταρα.

(Πύργου Ἠλείας παρὰ Λιναρδάκη).

Κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Δεκεμβρίου αἱ χιόνες δριμύτατον φέρουσι ψῦχος. Τὰ τάρταρα ἐτέθησαν μὲν καὶ χάριν τῆς παρηχήσεως, ἀλλὰ πρὸ πάντων κατὰ μετωνυμίαν· διότι τὰ Τάρταρα (τὸν Τάρταρον τῶν ἀρχαίων) ὁ λαὸς θεωρεῖ ψυχρότατον τόπον, ὡς μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἐπίθετον αὐτῶν «κρυοπαγωμένα» (Βλ. Νεολλ. μυθολογίαν σ. 364 κἑ.). Βλ. καὶ ἀρ. 23. 24.

23. Μπρὸς ὀπίσω τοῦ Χριστοῦ,
τὰ Νικολοβάρβαρα,
βαρὺς χειμῶνας γίνεται.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη. — Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου [Μπρὸς πίσω — τ' ἅγ Νικολ. — ἐλλείπει ὁ γ' στίχος.]).

Βλ. ἀρ. 19. Ἐν Γορτυνίᾳ λέγουσιν ὅτι «ἡ καρδιὰ τοῦ χειμῶνα εἶναι ἀπὸ τὰ Νικολοβάρβαρα ὡς τὰ Φῶτα.» — Ἐν Καλαβρύτοις δὲ προτάσσουσιν ἐνίοτε τῆς παροιμίας καὶ τὴν εἰσαγωγήν: «Μιὰ φορὰ ἐρωτήσανε ἕνα Βλάχο: Βλάχε, βλάχε, πότε εἶναι ὁ βαρὺς χειμῶνας; κ' ἐκεῖνος εἶπε: Μπρὸς πίσω κτλ.»

НБОНУ імені І.Мечникова

24. Νικολίτσα Βαρβαρίτσα, μπρὸς ὀπίσω εἶναι ὁ χειμῶνας.
(Ἰωαννίνων. Μ. 4).

Βλ. ἀρ. 22. 23. Τὸ μὲν Βαρβαρίτσα εἶναι κανονικῶς ἐσχηματισμένον ὑποκοριστικὸν τοῦ Βαρβάρα, τὸ δὲ Νικολίτσα ἐπλάσθη κατ' ἀναλογίαν.

25. Ὁ ἅη Νικόλας ἀσπρίζει τὰ γένεια του.
(Ἰωαννίνων. Μ. 3).

Τἀσπρίζει διὰ τῶν χιόνων, αἵτινες πίπτουσι τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς του. Βλ. τὴν ἐν ἀρ. 19 σημείωσιν.

26. Παραγέλα τοὺν Νικόλα,
ὅσουν νά μπῃς 'ς τοὺν λιμιῶνα.
(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Ἐπὶ τῶν ἐξαπατώντων δι' ὑποσχέσεων μέχρις ὅτου ἐπιτύχωσιν ὅσα ζητοῦσιν, ἔπειτα δὲ λησμονούντων τὰ ὑπεσχημένα. Εὔχου, λέγει ἡ παροιμία, πολλὰ ἀναθήματα εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον, ἵνα σὲ σώσῃ κινδυνεύοντα ἐν θαλάσσῃ, καὶ ἀφοῦ φθάσῃς ἀσφαλὴς εἰς τὸν λιμένα μὴ ἐκπληρώσῃς τὴν εὐχὴν (τὸ τάμα, τὸ τάξιμο). — Ὁμοία ἡ ἐν λ. γελῶ 7.

27. «Πότε», εἶπαν τοῦ Βλάχου, «κρύωσες»; Λέει: «Ὄμπρὸς ὀπίσω τοῦ Χριστοῦ, τοῦ γέρο Νικολάου.»
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 19.

28. Ἔς τοῖς τριάντα κι' ὁ Ἀντριάς, 'ς τοῖς ἕξι κι' ὁ Νικόλας.
(Πανδ. Η'. 421 [κι' Ἀνδριάς]. — Β. 277, 136 [Ἔστὰς τρ. Ἀ. 'ς τὰς ἕ.]).

Ἁπλῆ ὑπομνηστικὴ παροιμία, λέγουσα ὅτι ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ἄγεται τὴν 30 Νοεμβρίου, ἡ δὲ τοῦ ἁγίου Νικολάου τὴν 6 Δεκεμβρίου.

29. Τ'ἅγια τῶν ἁγιῶ ἂν δὲν ἔλθω,
τὸ γέρο τὸν Νικόλα ἀπ' ἔξω στέκω.
(Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ).

Ὑποτίθεται λέγουσα τοῦτο ἡ χιονιά. Ἂν δὲν πέσῃ ἡ χιὼν κατὰ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

τὰ Εἰσόδια τῆς θεοτόκου (21 Νοεμβρίου), πάντως θὰ πέσῃ τοῦ ἁγίου Νικολάου. — Βλ. καὶ τὴν ἐνετικὴν παρ. ἀνωτέρω σ. 237.

30. Τ' ἄη Νικολοβάρβαρα κάνει νερὰ καὶ χιόνια.

(Πειραιῶς. Μ. 1).

Πρβλ. ἀρ. 22. 31 - 33.

31. Τ' ἄη Νικολοβάρβαρα κ' οἱ τοῖχοι βράζουν.

(Σύμης. ΚΠ. Η', 486, 110).

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς πάσας τὰς ἄλλας παροιμίας, πλὴν τῆς κατωτέρω, περὶ τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου, ἡ προκειμένη, διὰ τὸ ἦπιον ἴσως τοῦ κλίματος ἐν Σύμῃ, δηλοῖ ὅτι τὸ ψῦχος δὲν εἶναι ἀκόμη ἐπαισθητὸν τότε· οἱ τοῖχοι τῶν οἰκιῶν δὲν ἔχουσι ψυχρανθῇ, εἶναι ἀκόμη θερμοί, βράζουν.

32. Τ' ἄη Νικολοβάρβαρα οἱ τοῖχοι δρώνουν, μὰ τὰ Φωτοκάλαντρα ἀποξυλώνουν.

(Θήρας Δε. 92 [Τὰ Νικ. — ἀλλὰ 'ς τὰ Φωτοκάλανδρα]. — Θήρας. Στ. 111 [τὰ Νικ. — ἱδρώνουν καὶ τὰ Φωτοκάλαντα οἱ τοῖχοι ἀ.] — Β. 287, 36 ['ς τὰ Φωτοκάλαντρα]. — Μ. 2.).

Ἡ παροιμία παρενοήθη ὑπὸ τοῦ Μόμμσεν, ἀποδίδοντος εἰς αὐτὴν τὴν σημασίαν ταύτην: ὅτι ἕνεκα τῶν συνεχῶν βροχῶν μέχρι τῶν ἀρχῶν Δεκεμβρίου ἡ ὑγρασία διαπερᾷ καὶ αὐτοὺς τοὺς τοίχους τῶν οἰκιῶν καὶ κατασταλάζουσι νερόν, ὡς ἱδρῶτα· ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου, ὅτε πλειότερον θερμαίνει ὁ ἥλιος στεγνώνουν οἱ τοῖχοι. Ἀλλ' ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον λέγει ἡ παροιμία, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν προηγουμένην. Μέχρι τοῦ ἁγίου Νικολάου οἱ τοῖχοι εἶναι θερμοί, ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον δὲ λέγεται ὅτι ἱδρώνουν, ὡς ἱδρώνει ὁ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ καύσωνος· σημειωτέον ὅτι τὴν αὐτὴν μεταφορὰν μεταχειρίζονται καὶ οἱ Σικελοὶ ἔν τινι παροιμίᾳ πρὸς δήλωλωσιν μεγάλου καύσωνος, λέγοντες: la petra suda = ἡ πέτρα ἱδρώνει (Pitré IV, 28). Ἀλλὰ κατὰ τὰ δωδεκάημερα (ἀπὸ τῶν Χριστουγέννων μέχρι τῶν Φώτων) ἐπέρχεται τὸ ψῦχος δριμύ, τὸ αἰσθάνονται δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ τοῖχοι, καὶ γίνονται καθολοκληρίαν ὡς ξύλα, ἀποξυλώνουν· ἡ μεταφορὰ ἐλήφθη καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,

διότι λέγομεν ἐπὶ ψύχους ὑπερβολικοῦ ὅτι ξυλιάζει κἀνεὶς ἀπὸ τὸ κρύο, ἢ ξυλιάζουν τὰ χέρια του, τὰ πόδια του, γίνονται δηλ. ὡς ξύλα ἀναίσθητα καὶ δυσκίνητα.

33. Τὰ Νικολοβάρβαρα κοντὰ 'ς τὸ στάβλο.

(Καρπάθου. ΖΑ. σ. 336).

Ἕνεκα τοῦ ψύχους τὸ ὁποῖον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δεκεμβρίου εἶναι δριμύ, δὲν πρέπει ν' ἀπομακρύνηται κἀνεὶς τῆς οἰκίας του, ὅπως μὴ κρυολογήσῃ, ἀλλὰ μάλιστα νὰ προτιμᾷ καὶ τὸ θερμότερον τῆς οἰκίας μέρος καὶ νὰ μένῃ παρὰ τὸν στάβλον, ὅπου ἀρκετὴ ἡ θερμότης διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ζῷα.

34. Τοῦ ἁγίου Νικολάου,
πού 'ν' τσῆ γῆς καὶ τοῦ πελάου.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ὁ ἅγιος Νικόλαος εἶναι προστάτης τῶν πλεόντων, καὶ ἐν τῇ γῇ ὅμως μεγάλην ἔχει δύναμιν. Τὴν παροιμίαν λέγουσι συνήθως ἐννοοῦντες ὅτι κατὰ τὴν ἑορτὴν τόσον μεγάλου θαλασσινοῦ ἁγίου πρέπει νὰ φάγῃς πάντως ψάρι σκορδαλιά. Καὶ ἀληθῶς δὲν λείπει ἀπὸ κἀμμίαν τράπεζαν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου τὸ φαγητὸν τοῦτο, ὀψάρια ἐν σκοροδάλμῃ, εἴτε τεταριχευμένα, εἴτε περατινά, ἐκ τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ ἰχθυοτροφείου.

35. Χωρὶς κουπιὰ καὶ ἄρμενα «Ἅγιε Νικόλα, βόηθα με»!

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1482 [βόηθα.] — Β. 340, 66 [Χ. ἄρμενα καὶ πανιά]. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [Χωρὶς ἄ. καὶ κουπιά, «Ἅη Ν. βόχθα»!]).

Ὁμοία τῇ ὑπ' ἀρ. 10 (βλ. καὶ βοηθῶ 14). Ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ εἰκὼν προσφυέστερον ἐλήφθη ἐκ τοῦ ναυτικοῦ βίου· ὁ ἐπιχειρῶν πλοῦν ἢ καταληφθεὶς ἐν μέσῳ πελάγει ὑπὸ τῆς τρικυμίας χωρὶς νὰ ἔχῃ τἀναγκαιότατα εἰς τὸ πλοῖον, τὰ κουπιὰ καὶ τὰ ἄρμενα (τὰ σκεύη τοῦ πλοίου, ἱστοὺς κεραίας καὶ ἱστία, τὴν ἄλλως ἁρματωσιὰ καλουμένην) ματαίως ἐπικαλεῖται σωτηρίαν ἐκ μόνης τῆς ἀρωγῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἅγιος Ὀνούφριος (12 Ἰουνίου).

1. Κάνει τὸν ἅη Νούφριο.

(Κοινή.)

Εἶναι ὑποκριτής, προσποιεῖται ὅτι οὐδόλως ἐνέχεται εἰς πρᾶξιν, ἧς εἶναι ὁ κυριώτατος ἐργάτης. Ἐνίοτε λέγεται καὶ ἐπὶ ἀτημελήτων. Ἀγνοῶ τίνος ἕνεκα λόγου ὁ Αἰγύπτιος οὗτος ἅγιος προεκρίθη ἄλλων ὡς ἄριστος τύπος ὁσίου ἀνδρός. Τὸ συναξάριόν του ἱστορεῖ περὶ αὐτοῦ ὅτι ὁ ὅσιος Παφνούτιος τὸν εὗρεν εἰς τὰ βάθη τῆς ἐρήμου, οὐδὲν δ' ἄλλο ἐκτάκτως θαυμαστόν· δημοτικώτερον ὅμως κατέστησεν ἴσως τὸ ὄνομά του ἡ ἀπεικόνισις αὐτοῦ, ὡς ἀνδρὸς γυμνοῦ, μακρότατον ἔχοντος πώγωνα καὶ τὸ δέρμα κεκαλυμμένον ὑπὸ μακρῶν λευκῶν τριχῶν. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ δευτέρα χρῆσις τῆς παροιμίας, συνηθεστέρα μᾶλλον ὑπὸ τὸν κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 2 τύπον.

2. Ὁ ὅσιος Ὀνούφριος.

(Β. 358, 125 [Ὅσιος Ὀ.] — Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 1.

ἅγιος Παντελέημονας (27 Ἰουλίου).

1. Κουτσοὶ στραβοὶ 'ς τὸν Παντελεήμονα.

(Βλ. Κατζιούλην 2515. — Ἠπείρου. Ἀρ. 663. — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 320, 244 [Κ. στραοὶ 'ς τὸν ἅγιν Π.] — Ἠπείρου ΖΑ. 22 [Κ. γκαβοὶ 'ς τὸν ἅη Π.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 6.

2. Κ'τσοί, στραβοί, 'ς τοὺν ἅγιου Πατιλέμουνα.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 1. 6.

3. Ὅλ' οἱ κουτσοὶ καὶ οἱ στραβοὶ 'ς τὸν ἅγιο Παντελέημονα.

(Βάρνης. Κρ. 27. [καὶ στρ.]).

Βλ. ἀρ. 6.

4. Ὅθε κουτσοί, κι' ὅθε στραβοί, 'τὸν ἅγιο Παντελέημονα.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 6.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

5. Ὅπου κουτσὸς κι' ὅπου στραβός,
τσίρος καὶ γόμπος καὶ σπανός,
'ς τὸν ἅγη Παντελέημονα.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. τὴν κατωτέρω. — Τσίρος ὁ ἰσχνὸς καὶ ἀσθενικός, γόμπος (ἰταλ. gobo) ὁ κυφός.

6. Ὅπου τυφλὸς κι' ὅπου κουτσὸς 'ς τὸν ἅγη Παντελέημονα.
(Θήρας. Δε δ', 20 — Β. 224, 700 [στραβὸς — ἅγιο Π.]. — Χίου. Καν. 273, 458 — Κρήνης παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ὅπου στραβὸς — Παντελέμονα.]).

Βλ. ἀρ. 1-5. 7. Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῆς ἐν λ. ἁγία Παρασκευὴ 2. Ὁ ἅγιος Παντελεήμων, ὡς μετελθὼν τὴν ἰατρικὴν τέχνην, θεωρεῖται ὁ κατ' ἐξοχὴν προστάτης τῶν ἀναπήρων. Κατὰ τὸ συναξάριον ἐθεράπευσεν ἕνα τυφλόν, ἀλλὰ τὸ περὶ τοῦ ἁγίου κυπριακὸν ᾄσμα ἀποδίδει εἰς αὐτὸν πολλὰς θαυμασίας θεραπείας. «Τυφλούς, χωλοὺς ἐγιάτρεψεν μὲ πᾶσαν ἐξουσίαν κλπ.» (Σακελλαρίου, Κυπριακὰ τ. Β΄ σ. 101 στ. 79). Ὡς πρὸς τὴν διατύπωσιν τῆς παροιμίας πρβλ. ὅσα λέγει ἡ Ἄννα ἡ Κομνηνὴ ('Αλεξ. ΙΕ΄, 7 σ. 483α Παρ.) περὶ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀρφανοτροφείου τοῦ ἁγ. Παύλου: «ἔστι γὰρ ἰδεῖν τούτους (τοὺς λελωβημένους) κατ' ἄνδρα » ἕκαστον ἐπερχόμενον, ὅπου μὲν τυφλούς, ὅπου δὲ καὶ χωλούς, ὅπου » δέ τι καὶ ἄλλο κακὸν ἔχοντας». 'Απαράλλακτος δ' εἶναι ἡ **ῥωμουνικὴ** παροιμία: Câti orbi shi shkiopi la Pantelimon = Ὅσοι τυφλοὶ καὶ κουτσοὶ 'ς τὸν Παντελέημονα (Zanne 5647) ἢ: la sfantul Panteleimon = 'στὴν γιορτὴ τοῦ Παντελέημονος. (αὐτ.). καὶ ἡ **ῥωσικὴ**: Ὅ τι κουτσό, ὅ τι στραβό, 'ς τὸν Κοσμᾶ καὶ Δαμιανό (Dal I σ. 11), ἤτοι τοὺς ἁγίους 'Αναργύρους.

7. Στραβοί, κουτσοὶ 'ς τὸν ἅγιο Παντελέημονα.
(Β. 282,200. [Παντελεήμονα.] — Κ]πόλεως. Ἡμερ. 'Αν. 181, 46 — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη ['Εκεῖ στρ. ἐκεῖ κ.]. — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [ἅγη Π.]).

Βλ. τὴν ἀνωτέρω.

8. Τοῦ ἅγη Παντελέημονος, πέντε μέραις κι' Αὔγουστος.
(Πύργου 'Ηλείας παρὰ Λιναρδάκη).

Μνημονικὴ παροιμία· ὅτι πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς πρώτης Αὐγούστου ἄγεται ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος.

НБОНУ імені І. Мечникова

ἅγιος Σπυρίδων (12 Δεκεμβρίου).

1. Ὁ ἅγιος Σπυρίδων εἶναι.
(Β. 357, 112).

Ἐπὶ ἰσχνῶν, ἀπὸ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ διατηρουμένου λειψάνου τοῦ ἁγίου· εἶναι δηλ. λιπόσαρκος ὡς τὸ ἐσκελετωμένον ἐκεῖνο λείψανον.

ἅγιος Ταξιάρχης (8 Νοεμβρίου).

1. Εἶναι γιὰ τὸν ἅγιο Ταξιάρχη.
(Λακκοβίκια Μακεδονίας Γούσιος 101).

Εἶναι παράφρων. Βλ. Βαγγελίστρα 1.

ἅγιος Φανούριος (27 Αὐγούστου).

1. «Ἅγιε μου Φανόριε, φάνε τὸ πανάκι μου.
— Μὰ κούνησε καὶ σὺ τὰ χεράκια σου.»
(Χίου. Καν. 226, 92).

Βλ. βοηθῶ 14. ἅγ. Γεώργιος 2. — Τὸν ἅγιον Φανούριον ἐπικαλεῖται ἡ ὑφάντρια τῆς χιακῆς παροιμίας, διότι ἐξόχως τιμᾶται ἐν Χίῳ ὁ ἅγιος οὗτος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν παρήχησιν.

ἅγιος Φίλιππος (14 Νοεμβρίου).

1. Ἂν τ' ἁγιοῦ Φιλίππου δὲν ἔρτω, τ' Ἅγια τῶν ἁγιῶν με δέξου.
(Χίου. Καν. 221, 61).

Βλ. ἀρ. 2. 6. ἅγιος Μηνᾶς 2. Ὑποτίθεται λέγων ὁ χειμών, ὅτι ἂν δὲν ἐπέλθῃ τὴν 14 Νοεμβρίου, θὰ ἐπέλθῃ μετὰ μίαν ἑβδομάδα, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Εἰσοδίων (21 Νοεμβρ.). Ὅθεν αἱ νησιωτικαὶ αὗται παροιμίαι τὴν ἔλευσιν τοῦ χειμῶνος ὁρίζουσι μίαν ἑβδομάδα βραδύτερον τοῦ ὑπὸ τῶν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἠπείρου ὁριζομένου χρόνου.

2. Ἂν τ' ἄη Φιλίππου λείπω,
τ' Ἅγια τῶν ἁγιῶ δὲ λείπω.
(Σίφνου Β. 351, 16 καὶ παρὰ Σπ. Δουκάκη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

НВ ОНУ імені І.І.Мечникова

3. Ὁ φτωχὸς ὁ Φίλιππος
ὁλημέρα δούλευε
καὶ τὸ βράδυ ἀπόκρευε.

(Β. 244, 983. — Κύθνου. Βάλληνδα Κυθνιακὰ 136 [Φίλιππος ὁ. δούλευγε — ἀπόκρευγε.] — Πελοποννήσου [Φίλιππας]).

Βλ. καὶ τὴν κατωτέρω. Τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Φιλίππου ἀποκρεύουν, διότι τὴν ἑπομένην ἄρχεται ἡ τεσσαρακονθήμερος νηστεία τῶν Χριστουγέννων. Ἀλλὰ τὸν Νοέμβριον, μῆνα τῆς σπορᾶς καὶ ἄλλων γεωργικῶν ἐργασιῶν, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν γεωργὸν νὰ καταδαπανᾷ τὸν καιρόν του εἰς εὐωχίας. Ὅθεν καίτοι ὁ ἑορταζόμενος ἅγιος εἶναι μέγας, εἷς τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ὁ γεωργὸς ἐργάζεται καὶ ἀποκρεύει ἢ ἐν αὐτῷ τῷ ἀγρῷ, ὡς ἡ κατωτέρω παροιμία ὑποδεικνύει, ἢ τὴν ἑσπέραν μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ του. Ἐπλάσθη δ' ὁ μῦθος ὅτι καὶ ὁ ἅγιος ἦτο γεωργὸς καὶ οὕτως ἀπόκρευε. Μίαν φορὰν δέ, ὡς διηγοῦνται, ἦρθεν ἀγνώριστος ὁ Χριστὸς εἰς τὸ σπίτι του, καὶ ἐπειδὴ ἦτο φτωχὸς καὶ δὲν εἶχε ἄλλο τίποτε γιὰ νὰ περιποιηθῇ τὸν ξένο ὅπως ἔπρεπεν, ἀπεφάσισε κ' ἔσφαξε τὸ ἕνα του τὸ βόϊδι καὶ ἀπόκρεψαν μαζί, γιατὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἦταν τὸ σαραντάημερο. Ἀλλὰ τὸ πρωῒ εὑρῆκε πάλι ζωντανὸ τὸ βόϊδι ποῦ ἔσφαξε, ἐπειδὴ ὁ ἀγνώριστος ξένος ἦταν ὁ Χριστὸς καὶ τὸ ζωντάνεψε τὸ βόϊδι. Τὸν μῦθον τοῦτον ἔχουσι καὶ οἱ Γάλλοι, ἀλλ' ἀναφέρουσιν εἰς ἄλλους ἁγίους (Revue des trad. popul. τ. Χ. σ. 101-2). Αἱ παραλλαγαὶ δ' αὐτοῦ, καθ' ἃς σφάζουσιν οἱ φιλοξενοῦντες χάριν τοῦ ξένου τὸ τέκνον των (οἷα ἡ θεσσαλικὴ ἐν Ἑβδομάδι τ. Γ΄ φ. 9 σ. 5-6), προῆλθεν ἴσως ἐκ τοῦ ἀρχαίου μύθου περὶ τῆς φιλοξενίας τῶν θεῶν παρὰ τῷ Ταντάλῳ.

4. Ὁ φτωχὸς ὁ Φίλιππας 'ς τὸ χωράφι ἀπόκρευε.

(Βερ. 81, 15 [Φίλιππος] — Ἠπείρου. Ἀρ. 979 [πτωχὸς] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [Φίλιππος — ἀπόκρεψε.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

5. Τ' ἄη Φιλίππου διάβηκε,
φροντίστε τὰ χειλούδια σας.

(Κύπρου. Σ. Α΄ σ. 718).

Παρῆλθεν ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγ. Φιλίππου, ἐπιμελήθητε τῶν χειλέων

НВ ОНУ имени Н.И.Мечникова

σας, διὰ νὰ εἶναι πρόσφορα πρὸς ἀσπασμούς. Τοῦ ἁγίου Φιλίππου γίνονται συνήθως ἐν Κύπρῳ οἱ ἀρραβῶνες ἢ αἱ προτάσεις περὶ γάμου. Λέγεται δ' ἡ παροιμία εἰρωνικῶς πρὸς τοὺς μὴ δυνηθέντας νὰ χαρτωθῶσιν (ἀρραβωνισθῶσι) νέους καὶ νέας· πρὸς ἐπίτασιν τοῦ σκώμματος ὁ λέγων διὰ τοῦ μανδηλίου του σπογγίζει τὰ χείλη τοῦ φίλου ὃν πειράζει.

6. Τῶν ἁγιῶ Φιλίππω ἂν λείπω, τ'ἄγια τῶν ἁγιῶ με δέξου.

(Ψαρῶν. Β. 351, 15).

Βλ. ἀρ. 1.

ἀγκάθι.

1. Ἀγκάθια ἔχει ὁ κῶλός του.

(Δελ. Ἐπ. 233, 8. — Πελοποννήσου).

Εἶναι ἀεικίνητος, δὲν ἠμπορεῖ νὰ καθήσῃ εἰς ἕνα τόπον, ὡς νὰ τὸν ἐμπόδιζε τίποτε. Βλ. καὶ ἀρ. 4. 12.

2. Ἀπ'ἀγκάθθιν βγαίννει ῥόδουν, κὶ ἀποὺ ῥόδουν βγαίνν'ἀγκάθθιν.

(Λειδησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. τὴν κατωτέρω.

3. Ἀπ' ἀγκάθι βγαίνει ῥόδο, κι' ἀπὸ ῥόδο βγαίνει ἀγκάθι.

(Βλ. Κατζιούλην 7, 7. 8. — Bartholdy τ. Π σ. 104. 147. — Leake 451,66 [Ἀπὸ ἀ. ϐ. ῥόδον καὶ ἀ. ῥόδον ἀ.] — Δαρϐ. 297 [ἐκϐαίνει ῥόδον καὶ ἀπὸ ῥόδον ἀ.] — Μα. 11 [Ἀπὸ ἀ. ἐϐγαίνει ῥόδον, καὶ ἀπὸ ῥόδον ἀ.] — Νθ 9,62 [ῥόδον — ῥόδον] — Sanders 224, 66 [ὁμ.] — Β' 4, 34. — Ἰων. Μ. 10 [ῥόδον — ῥόδον] — Ῥόδου Ἐφ. Φιλ. 1862 σ. 2133 [ῥόδον — ῥόδον] — Β 22, 281. — Ῥόδου Βενετ. 89, 52 [ῥόδον — ῥόδον] — Κα. 515. — Κρήτης J. 13 [Ἀπ' ἀ ῥ. βγαίνει, κι' ἀπὸ ῥόδ' ἀ. βγαίνει.] — Ἠπείρου ΚΠ. ΙΗ', 149, 6 [Ἀπὸ τὰ βγ. ῥόιδο κι' ἀπὸ τὸ ῥόιδο βγαίν' ἀ.) — Λακκοδικίων Μακεδονίας. Γούσιος 92 [ϐγ. τριαντάφυλλο καὶ ἀπὸ τριαντάφυλλο ἀ.] — Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου [Ἀπ' τἀγκ. — ἀπ' τὸ ῥόδο] — Χαλκίου Κορινθίας παρὰ Μπενέκου. [ὁμ.]. — Θουρίας παρὰ Στυλιανοπούλου [καὶ ἀπὸ τὸ ῥόδ' ἀ.] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Λιναρδάκη. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ Παγώνη — Νάξου παρὰ Γρ. Λεγάκη καὶ Μ. Ι. Μαρκόπολι — Μυκόνου παρὰ τῆς Κας Ἀργ. Παπαδασιλείου. — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη — Κρήνης παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ὅμοιαι αἱ ὑπ' ἀρ. 2. 5. 6. 19. 21. 22. Βλ. καὶ ἀρ. 11. 20. κάνω 57. Τὴν παροιμίαν μιμεῖται καὶ ὁ Ζακύνθιος ποιητὴς Γουζέλης (Χά-

НВОНУ імені І.І.Мечникова

σης πρᾶξ. Α΄ σκην. 5): «κ' εὐωδικὸ τριαντάφυλλο ἀπ' ἄγριου βάτου ἀγκάθι». — Ἡ ἔννοια αὐτῆς ὅτι ὡς ἐκ τῶν ἀκανθῶν βλαστάνει τὸ ῥόδον καὶ τοῦτο ξηραινόμενον μεταβάλλεται εἰς βάτον, οὕτω καὶ ἐκ πονηρῶν γονέων γεννῶνται χρηστὰ τέκνα καὶ τἀνάπαλιν ἐκ χρηστῶν γονέων ἀνάξιοι τούτων υἱοί. Τὴν αὐτὴν ἰδέαν, ἄνευ τῆς παρομοιώσεως, ἐκφράζει καὶ ἡ ἐν λ. γονιὸς 9, τὴν ἀντίθετον δὲ διὰ παραπλησίας εἰκόνος ἡ ἐν λ. κάνω 36. Ἡ παρ. φαίνεται παλαιοτάτη· πλὴν τῶν συγγραφέων, οἵτινες τὴν αὐτὴν ἐπαναλαμβάνουσι γνώμην, (ὧν τὰ χωρία βλ. ἐν λ. γονιὸς 9), ἀνευρίσκομεν τὴν αὐτὴν διατύπωσιν ἐν τῷ εἰς Ἀνάχαρσιν τὸν Σκύθην ἀποδιδομένῳ ἀποφθέγματι: «ὁ αὐτὸς (Ἀνάχαρσις) ὀνειδιζόμενος ὑπό τινος, ὅτι Σκύθης ἐστίν, εἶπεν· καὶ γὰρ τὰ ῥόδα ἐν ἀκάνθαις φύεται, ἀλλ' ἐν ἡδονῇ καὶ κάλλει διαφέρει». (Gnomol. Vatican. 22 παρὰ Sternbach ἐν Wiener Studien τ. IX. σ. 187. — Wachsmuth, Apophtegmensamml. ἀρ. 102). Καὶ βυζαντινοὶ συγγραφεῖς κάμνουσι χρῆσιν τῆς αὐτῆς εἰκόνος: «ἐκ τῶν ἀκανθῶν οἶδεν ἡ φύσις ῥόδον» (Μαν. Φιλῆ Γ΄, 153 στ. 1 τ. II σ. 187 Müller). «ἐδόξαζε τὸν θεόν, τὸν ἐκ πορνικῶν ἀκανθῶν κλάδον ῥοδοφόρον ἔγκαρπον εὐσεβείας ἀναβλαστήσαντα» (Γεωργίου τοῦ πρεσβυτέρου, βίος ὁσίου Θεοδώρου 25 ἐκ χειρ. τοῦ ΙΒ΄ αἰῶνος παρὰ Θεοφ. Ἰωάννου, Μνημ. ἁγιολογ. σ. 385). Πρβλ. καὶ βίον Κοσμᾶ καὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ 22 (Παπαδοπούλου Κεραμέως Ἀνάλεκτα ἱεροσολυμ. σταχυολ. 1897 τ. Δ΄ σ. 293): «ὁ ἀοίδιμος καὶ φιλόχριστος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁ ἐξ ἀκάνθης φυεὶς ῥόδον». — Καὶ παρὰ μεταγενεστέροις Ῥωμαίοις συγγραφεῦσι φέρεται ὡς παρ. (Otto 1552): Inter vepres rosae nascuntur (Ammian. Marcellin. XVI, 7, 4)· rosa, ut dicitur, de spinis floruit (Hieron. vit. Hilar. 1). — Συνήθεις δ' εἶναι ὅμοιαι παρ. καὶ παρὰ πολλοῖς τῶν νεωτέρων ἐθνῶν. **Γαλλ.** Après des spennes i vint des roses. (οὐαλλωνικὴ Λιέγης D. I, 300). — **Ἰταλ.** Anco tra le spine nascono le rose = Καὶ μέσ' 'ς τἀγκάθια βγαίνουν τὰ ῥόδα. (τοσκανική. D. I, 30. — Ὁμοίως εἶπε καὶ ὁ Ἀριόστος Orl. fur. 27, 121 «delle spine ancor nascon le rose) — Di la spina nni nasci la rosa, e di la rosa nni nasci la spina = ἀπαράλλακτος τῇ ἡμετέρᾳ σικελική (Pitré II,

204). — Nasci la rosa 'mmenzu di li spini = φυτρώνει τὸ ῥόδο ἀνάμεσα 'ς τἀγκάθια (σικελική. αὐτ. 223). — **Πορτογαλ.** Junto da ortiga nasce a rosa = Κοντὰ 'ς τὴν τσουκνίδα βγαίνει τὸ ῥόδο. (D, I, 300). — **Ῥωμουνικαί:** Trandafirul scóte ghimpi shi ghimpele trandafir = Τὸ τριαντάφυλλο βγάνει ἀγκάθια καὶ τἀγκάθια τριαντάφυλλο (Zanne 1205). = Dintr'un márácine ese un trandafir, shi adesea dintr'un trandafir, ese un márácine = Ἀπό να βάτο βγαίνει τριαντάφυλλο καὶ πολλαῖς φοραῖς ἀπό να τριαντάφυλλο βγαίνει ἀγκάθι (αὐτ. 839). — Di skin trandafila ese = Ἀπὸ ἀγκάθι τὸ τριαντάφυλλο βγαίνει (μακεδονοβλαχική. αὐτ. 1161). — Rásur frumos înflorit, s'între spini a résárit = Τὸ τριαντάφυλλο τὄμορφο ἀνθισμένο ἀνάμεσα 'ς ἀγκάθια φυτρώνει (παρ. διεσκευασμένη ὑπὸ λογίου· αὐτ. 1098). — **Ἀλβανική** Μπαιν τραινdαφίλιε φέρραιναι ε φέρρα τραινdαφίλιε. = Βγάνει τὸ τριαντάφυλλο ἀγκάθια καὶ τἀγκάθι τριαντάφυλλα. (Hahn 152, 36). — **Ἰσλανδική**: Opt vex rósin méðal þyrna = Συχνὰ φυτρώνει τὸ τριαντάφυλλο ἀνάμεσα 'ς τἀγκάθια. (D. I, 300). — **Σουηδ.** Roser wåxa bland Thörne = Ῥόδα φυτρώνουν ἀνάμεσα 'ς ἀγκάθια. (αὐτ.). — **Γερμαν.** Auch unter Dornen wachsen Rosen = Καὶ μέσ' 'ς τἀγκάθια φυτρώνουν ῥόδα. (W. I, 677, 2. 678, 26). — Auss Dornen wachsen Rosen = Ἀπ' ἀγκάθια βγαίνουν ῥόδα. (αὐτ. 677, 3). — Auf dem Dornbusch wächst die Rose = Ἀπὸ τὴν ἀγκαθιὰ βγαίνει τὸ ῥόδο (αὐτ. 680, 1). — Von Dornstrauch kommt Zuweilen auch eine Rose = Καὶ ἀπὸ τὴ βάτο φυτρώνει κἀμμιὰ φορὰ ῥόδο. (αὐτ. 4). — Rosen blühen aus den Dornen = Ῥόδ' ἀνθοῦν ἀπὸ τἀγκάθια. (W. III, 1726, 61). — Rosen wachsen unter Dornen, das gut vnter dem bösen = Ῥόδα βγαίνουν μέσ' 'ς τἀγκάθια, τὸ καλὸ μέσ' 'ς τὸ κακό. (αὐτ. 1727, 72). — **Σερβική**: Ἀπὸ ἀγκάθι βγαίνει ῥόδο (Vuk σ. 343). — **Τουρκική.** dikendén γκιοὺλ μπιτὲρ γκιουλdὲν dikén. = Ἀπὸ τἀγκάθι τὸ ῥόδο φυτρώνει, ἀπὸ τὸ ῥόδο τὸ ἀγκάθι (Osm. Sprich. 229. — Decourdemanche 97).

4. Ἀπάν' 'ς σἀχάντια κάθουμαι.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 373, 230).

Βλ. ἀρ. 12.

5. Ἀπὸ ρόδο βγαίνει ἀγκάθι, καὶ ἀπ' ἀγκάθι βγαίνει ρόδο.

(Βερ. 38, 21 [ρόδον — ρόδον] Ἠπείρου. Ἀρ. 126. — Βύρ. Γ', 165, 13. — Παξῶν. Salvator σ. 49 [Ἀπ' τὸ ῥ. — κι' ἀπ' τὸ ἀ.] — Κεφαλληνίας Παρν. ΙΕ', 534. — Ἠπείρου. Δωδώνη σ. 155 [Ἀπὸ τριαντάφυλλο βγ. — ἀγκ. τριαντάφυλλο.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [καὶ ἀπὸ ἀ. ῥ.] — Τήνου παρ' Ἀδαμαντίου. — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη. — Φολεγάνδρου παρὰ Κονταρίνη).

Βλ. ἀρ. 3.

6. Ἀπὸ τραντάφυλλου ἀγκάθι, κι' ἀπ' ἀγκάθι τραντάφυλλου.

(Τρικάλων παρὰ Ν. Βραχνοῦ).

Βλ. ἀρ. 3.

7. Δὲν εἶνι κιρὸς νὰ βουτανίῃς 'ς τἀγκάθια.

('Ιωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Δὲν εἶναι καιρὸς νὰ βοτανίζῃς ἀγκάθια, νὰ καθαρίζῃς τὸν ἀγρὸν ἀπὸ τὰς ἀκάνθας. Μὴ καταδαπανᾷς τὸν καιρὸν εἰς μικρὰ καὶ ἀνωφελῆ, ἐνῷ ἔχεις σπουδαιότερα ἔργα.

8. Ἐβγῆκε τἀγκάθι ἀπὸ τὸ χωράφι.

(Πτζ. 230, 207. — Λελ. Ἐπ. 233, 10 [Βγάλ' τἀγκάθ' ἀ.] — Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 18 καὶ φεύγω 7. Ὁ ἐν μέσῳ ἡμῶν πονηρὸς ἄνθρωπος ἐξέλιπεν ἀποθανὼν ἢ ἐκδιωχθεὶς ἢ φυλακισθείς· τὸ ἐμπόδιον ἤρθη· τὸ ζιζάνιον δὲν παρεμποδίζει πλέον τὸν σῖτον, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν παραβολὴν (Ματθ. ιγ', 24 κἑ.).

9. Ἔμπα ἀγκάθι, ἔμπα ἀφορμή.

(Πύργου Ἠλείας παρὰ Λιναρδάκη. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ὁ κακὸς γίνεται πρόξενος σκανδάλων, τὸ ἐλάχιστον παρεμβαλλόμενον ἐμπόδιον δύναται νὰ ἐπιφέρῃ πολλὴν βλάβην, ὡς τὸ ἀγκάθι ἐμπηγόμενον εἰς τὴν σάρκα τὴν «ἀφορμίζει».

10. Ἡ ἀγκαθιὰ 'ς τὸ πόδι,
πονεῖ κι' ἀγκελώνει.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ὁ ἔχων κρύφιόν τι κακὸν εἶναι περίφροντις, ὡς ὁ ἔχων ἄκαν-

НБ ОГУ имени И.И. Мечникова

θαν ἐμπεπηγμένην εἰς τὸν πόδα του πονεῖ, αἰσθανόμενος ἑκάστοτε νυγμούς. Παραπλήσιαι εἶναι ἡ **γερμαν**. Wer einen Dorn im Fusse hat, hinkt = Ὅποιος ἔχει ἀγκάθι 'ς τὸ πόδι κουτσαίνει. (W. I. 679, 43) καὶ ἡ **ὁλλανδ** Die een' doorn in den voet heeft, mag niet dan pijnlijk treden = Ὅποιος ἔχει ἀγκάθι 'ς τὸ πόδι δὲν πρέπει νὰ περιπατῇ (αὐτ.).

11. Ἡ τριανταφυλλιὰ κάνει καὶ τριαντάφυλλα κι' ἀγκάθια.

('Ηπείρου. 'Αρ. 1676. — Β. 109, 240)

Τὰ καλὰ εἶναι πάντοτε ἀναμεμιγμένα μετὰ κακῶν, διὰ ν' ἀπολαύσῃ τις τὸ ἀγαθὸν ἀνάγκη καὶ πικρίας πολλὰς νὰ ὑποστῇ· καὶ ἐπὶ ἄλλης σημασίας, τοῦ χρηστοῦ πατρὸς τὰ τέκνα δὲν εἶναι πάντα ὅμοια αὐτῷ. Παραπλήσιαι εἶναι αἱ ἑξῆς παρ. ἄλλων ἐθνῶν **Γαλλ.** Il n'y a point de roses sans épines. (Leroux I, 68) — Nulle rose sans espines. (αὐτ. 84.). — Rose ne naît pas sans piquerons. (αὐτ.) — **'Ρωμουν**. Dintr'un rásur ese shi trandafir shi márácine = 'Από μιὰ ἀγριοτριανταφυλλιὰ βγαίνει καὶ τριαντάφυλλο κι' ἀγκάθι. (Zanne 1097). — **Γερμ.** Ohne Dornen keine Rosen = Χωρὶς ἀγκάθια, κανένα ῥόδο (W. I, 678, 23 Βλ. καὶ Grimm Wörterb. τ. II σ. 1292 λ. Dorn). — **'Ρωσική** Οὔτε μέλισσα χωρὶς κεντρί, οὔτε τριαντάφυλλο χωρὶς ἀγκάθια (Dal I, 56).

12. Κάθεται ἀπάνω 'ς τἀγκάθια.

(Μα. 22 [Κ. ὡσὰν εἰς]. — 'Ηπείρου. 'Αρ. 535. [Κ. σὰν εἰς τὰ.] καὶ ΚΠ. ΙΗ', 187, 108 [Κάθουμαι πάν'] — Καρπάθου ΖΑ. 354, 234 [ἐπάνω 'ς τοῖς ἀκάθαις] — Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 102 [πάνω 'ς τὰ ἀ.] — Πελοποννήσου. — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη. ['Σ τὰ. κάθεται.])

Βλ. ἀρ. 1. 4. 14. βελόνι 6. 7. 2. κάθομαι 12. 55. Ὡς νὰ ἐκάθητο ἐπὶ ἀκανθῶν, δυσφορεῖ μένων ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἀνησυχεῖ, στενοχωρεῖται θέλει νὰ φύγῃ. Λέγεται ἐπὶ τῶν ἀδημονούντων καὶ ἐπὶ τῶν ἀνυπομόνων. 'Ανάλογον εἶναι τὸ τοῦ Θεοκρίτου (Ζ', 109) «ἐν κνίδαισι καθεύδοις». Ὅμοιαι δ' εἶναι αἱ ἑξῆς ἀλλόγλωσσοι παρ. **Γαλλ.** Il est sur des épines. (Leroux I, 68) ἢ: Il marche sur les épines (Littré Dict. λ. épine 1). — **'Ρωμουν.** Shéde pe ghimp = Κάθεται 'ς τἀγκάθια. (Zanne 750) ἢ: A stà pe gh. = Στέκεται 'ς τἀ.

НВ ОНУ імені І. Мечникова

(αὐτ.) — A shedé ca pe spin = Κάθεται σὰν 'ς τὰ. (αὐτ. 1162). — Calca ca pé spin = Περπατεῖ σὰν 'ς τὰ. (αὐτ. 5007). — A stà ca pe ghimp = Στέκεται σὰν 'ς τὰ. (αὐτ. 6013). = **Ὁλλανδ.** Datis hem een doorn in het vleesch = Τοῦ μπῆκε ἀγκάθι 'ς τὸ κρέας του. (W. I, 679, 60). — **Γερμαν.** Auf Dornen sitzen ἢ gehen = 'Σ ἀγκ. κάθεται· ἢ, περπατεῖ. (αὐτ. 54) ἢ liegen = κοίτεται (Grimm Wörterb. II, 1292). — Er hat einen Dorn im Fuss = Ἔχει ἀγκάθι 'ς τὸ πόδι. (w. I, 679, 60). — Ennen Dôrn en de Fût hebben = ὁμ. (αὐτ. 59). — Auf Nesseln sitzen = Σὲ τσουκνίδαις κάθεται (W. III, 999, 29). — Er geht auf Stacheln = Περπατεῖ σὲ στουρνάρια. (W. IV, 759, 14).

13. Κρῖμα τὰ καλὰ χωράφια,
πῶχουν ψύλληθρα κι' ἀγκάθια.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [ἢ: νά χουν ψ. — ἢ: νά ναι ψ.])

Δυστύχημα ὅτι καλοὶ ἀγροὶ ἔχουσι καὶ θάμνους καὶ ἀκάνθας. Λέγεται ἐπὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἐχόντων καί τινα δυσάρεστα ἐλαττώματα. Ψύλληθρον ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Μεσσηνίᾳ, ἢ ἀλλαχοῦ ψυλλήθρα ἢ ἀκόνυζα, ἀλβαν. κουνεζόιγς, ἢ κόνυζα τῶν ἀρχαίων (Ixula viscosa Ait. καὶ Ixula graveolens Desf.), θάμνος κληθεὶς οὕτω διότι καὶ σήμερον πιστεύεται, ὡς καὶ παρ' ἀρχαίοις, ὅτι ἀποδιώκει τῶν οἰκιῶν τοὺς ψύλλους. — Ὅμοία ἡ **ῥωμουν.** παρ. Burien se gásesc shî în cea mai buna grádin = Ἀγκάθια βρίσκονται καὶ 'ς τὸ καλύτερο περιβόλι (Zanne 473).

14. 'Σ τἀγκάθι στέκω.

(Λελ. Ἐπ. 237, 118).

Καὶ αὕτη, ὡς ἡ ὑπ' ἀρ. 12, λέγεται ἐπὶ ἀνυπομονούντων, ἀλλ' εἰδικώτερον ἐπὶ τῶν φιλονείκων, τῶν σπευδόντων νὰ ἔλθωσιν εἰς ἔριδας, ὡς ἡ ἐν λ. νύχι 15.

15. Τἀγκάθι ἀπὸ μικρὸ ἀγκελώνει.

(Πύργου Ἠλείας παρὰ Λιναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 16. 17. Ἡ ἔννοια τῆς παρ., ὅτι ἀπὸ τρυφερᾶς ἡλικίας ὁ πονηρὸς ῥέπει εἰς τὸ κακόν. Παρὰ μόνοις τῷ Ἀποστολίῳ 1071

НБ ОНУ імені І.Мечникова

καὶ τῷ υἱῷ του Ἀρσενίῳ 3487 [1]) φέρεται ὡς ἀρχαία ἡ παρ. «Μικρόθεν ἡ ἀγαθὴ ἄκανθα φαίνεται». Ἀλλ' αὕτη μοὶ φαίνεται μᾶλλον παράφρασις παραλλαγῆς τινος τῆς δημώδους, οἷα π. χ. ἡ μάλιστα τῇ παρ' Ἀποστολίῳ προσεγγίζουσα κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 17. Τοῦτο ὑπεμφαίνει ἴσως καὶ ἡ λ. μικρόθεν· ἡ δημώδης παρ., ἣν παρέφρασεν ὁ Ἀποστόλιος, δύναται πιθανῶς ν' ἀποκατασταθῇ οὕτω: «Ἀπὸ μικρόθε τὸ καλὸ ἀγκάθι φαίνεται». (Τὸν τύπον «ἀπὸ μικρόθεν» βλ. παρὰ Προδρόμ. Ε΄, 1 σ. 101 καὶ Ϛ΄, 56 σ. 109 Legrand. Βλ. καὶ Κοραῆ Ἀτ. Α΄, σ. 42). Ἡ δ' ἑρμηνεία τοῦ Ἀποστολίου: «ἐπὶ τῶν ἐκ πρώτης ἡλικίας φαινομένων ἀγαθῶν γενέσθαι», εἶναι ἐσφαλμένη· ἡ παροιμ. δὲν λέγεται, οὐδ' ἐλέχθη βεβαίως ποτέ, ἐπὶ ἀγαθῶν, διότι ἐν τῇ τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἐκλογὴ τῆς εἰκόνος θὰ ἠλέγχετο παντελῶς ἀπρόσφορος. Τὸν παροιμιογράφον παρήγαγε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν παρερμηνείαν τὸ ἐπίθετον καλὸς τῆς δημώδους· ἀλλὰ καὶ ἂν ἀληθῶς ἀρχαία ἦτο ἡ παροιμία, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐπίθετον ἀγαθὸς εἶναι, ὡς τὸ καλός, μέση λέξις, ἐνταῦθα δὲ κεῖται ἐπὶ κακοῦ, οὐδέποτε θὰ εἶχεν ἡ παρ. τὴν ἀποδιδομένην αὐτῇ ἔννοιαν· διότι ἡ ἀρετὴ τῆς ἀκάνθης εἶναί τι κακόν, τὸ κεντεῖν, καὶ ἡ ἔννοια ἄρα τῆς παρ. εἶναι πάντως ἡ ἀνωτέρω ἀναγραφεῖσα, ὅτι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς γίνεται καταφανὴς ἡ προαίρεσις τοῦ πονηροῦ.

Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν διὰ τῆς αὐτῆς εἰκόνος ἐκφέρουσι πολλαὶ παρ. ἄλλων ἐθνῶν· τούτων παραθέτομεν ὧδε τὰς προσομοιαζούσας μᾶλλον πρὸς τὴν προκειμένην κατὰ τὴν διατύπωσιν, ὑπ' ἀρ. 17 δὲ τὰς λοιπάς. **Γαλλ.** L'épine en naissant va la pointe devant. (Quitard 350.). — **Ἰταλ.** La spina cresce pungendo = Τἀγκ. ὅσο μεγαλώνει ἀγκελώνει. (τοσκανική. D. II, 173). — La spina ch'a pons (ἤ: dev ponse), a pons d' bonora = Τἀγκ. π' ἀγκελώνει (ἤ, ποῦ θ' ἀγκελώνῃ), ἀγκελώνει ἀπὸ νωρίς. (πεδεμοντ. αὐτ.) — A lu nasciri la spina, porta la punta 'n cima = Ἀφόντας φυτρώνῃ, τἀγκάθι ἔχει τὴ μύτη 'ς τὴν κορφή· (σικελ. Pitré I, 211). — **Ἱσπαν.** La espina quande nace la punta lleva delante = Τἀγκ. ὅταν φυτρώνῃ σηκώνει τὴ μύτη ἐμπρός. (D. II, 173). — **Καταλαν.** Dia la vella Perica, la espina quant naix ja pica

[1]) Ἐκ τούτων καὶ παρὰ Κατζιούλῃ ἀρ. **1557.**

= Λέει ἡ γριὰ Περίκα, τἀγκ. ἀφόντας φυτρώνῃ ἀγκελώνει. (βαλενθ. αὐτ.) — **'Αγγλ.** The thorn comes forth with his point forwards = Τἀγκ. φυτρώνει μὲ τὴ μύτη του ἐμπρός. (αὐτ.). — **Γερμαν.** Eine Nessel muss brennen, wenn sie jung ist = Ἡ τσουκνίδα πρέπει ν' ἀγκελώνῃ ὅταν εἶναι μικρή. (αὐτ.). — Was von Nesselart ist, brennt beizeiten = ὅτι εἶναι ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς τσικνίδας ἀγκελώνει ἐγκαίρως. (W. III, 999, 2). — Wât en Dâr gét, spetzt séch jonk = Ὅτι εἶναι ἀγκαθάκι ξυμυταίνει ἀπὸ μικρό. (D. II, 173).

16. Τἀγκάθι ποῦ θ' ἀγκελώνῃ φαίνεται.
(Β. 285, 10).

Βλ. τὴν ἀνωτέρω καὶ τὴν κατωτέρω.

17. Τἀγκάθι, ποῦ θ' ἀγκελώνῃ,
φαίνεται ἀφόντας φυτρώνῃ.
(Λιβαρτζίου Καλαβρύτων παρὰ Σ. 'Αθανασιάδου).

Βλ. ἀρ. 15. Αἱ πρὸς τὴν διατύπωσιν τῆς προκειμένης μᾶλλον προσεγγίζουσαι ὅμοιαι ξέναι εἶναι αὗται: **Γαλλ.** On cognoist tost l'ortie qui ortier doit = Γνωρίζεται γρήγορα ἡ τσουκνίδα ποῦ μέλλει νὰ τσουκνιδίζῃ. (Leroux I, 81). — On voit dejà où l'épine veut poindre (W. III, 678, 30). — Ëspîgno që noun poun qan nâi noun poun jhamâi = 'Αγκ. ποῦ δὲν ἀγκελώνει ὅταν φυτρώνῃ δὲν ἀγκελώνει ποτέ. (λαγκεδοκ. D. II, 173). — Espino que non pougné quand nay, non pougné jamay = ὁμ. (νεοπροβηγκ. — αὐτ.). — **'Ιταλ.** Se sarà rosa, fiorirà, s'ella è spina, pugnerà = Ἂν θὰ γίνῃ ῥόδο, θ' ἀνθήσῃ, ἂν εἶναι ἀγκάθι, θ' ἀγκελώσῃ. (W. III, 1727, 81). — **Πορτογ.** O cardo que ha de picar con espiña nasce = Τὸ γαϊδουράγκαθο ποῦ θ' ἀγκελώνῃ μὲ ἀγκάθι φυτρώνει. (αὐτ.). — **'Αγγλ.** It early pricks that will be a thorn = Γρήγορα κεντᾷ κεῖνο ποῦ θὰ γίνῃ ἀγκάθι. (αὐτ.). — **Δανικαί:** Hvad der vil blive en Nælde, brænder tidligen = Ὅτι θέλει νὰ εἶναι τσικνίδα τσικνιδίζει ἐνωρίς. (αὐτ.). — Det, der skal vorde Nælde, maa tidligt brænde = Ἐκεῖνο ποῦ μέλλει νὰ γίνῃ τσικνίδα πρέπει ἀπὸ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

νωρὶς νὰ τσικνιδίζῃ (αὐτ.). — **Σουηδ.** Den måste brånna i tid, som god nåsla skall bli = Πρέπει νὰ τσικνιδίζῃ ἀπὸ νωρὶς ἐκεῖνο ποῦ μέλλει νὰ γίνῃ καλὴ τσικνίδα. (αὐτ.). — Dhet som artar sigh til nåtzla, dhet brånner tijdigt = Ἐκεῖνο ποῦ ἑτοιμάζεται νὰ γίνῃ τσικνίδα, τσικνιδίζει ἀπὸ νωρίς. (αὐτ.). — Dhet godh nåtzla skal blij, måste brånna i tijdh = Ἐκεῖνο ποῦ μέλλει νὰ γείνῃ καλὴ τσικνίδα, πρέπει νὰ τσικνιδίζῃ ἀπὸ νωρίς. (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Dat eene netel zal worden, brandt haast = Ἐκεῖνο ποῦ μέλλει νὰ γίνῃ τσικνίδα, τσικνιδίζει ἀμέσως. (W. III, 999, 21). — Het moet vroeg steken, dat een goede doorn zal worden = Πρέπει ἀπὸ νωρὶς ν' ἀγκελώνῃ ἐκεῖνο ποῦ μέλλει νὰ γίνῃ καλὸ ἀγκάθι. (D. II, 173). — **Γερμαν.** Wo ein Dorn hervorkommen will, sieht man (bald) früh = Ὅπου θὰ φυτρώσῃ ἀγκάθι φαίνεται (γρήγορα) ἐνωρίς. (W. I, 679, 53). — Was zum Dorn werden will, sticht früh = Ἐκεῖνο ποῦ θὰ γίνῃ ἀγκάθι ἀγκελώνει ἀπὸ νωρίς. (W. I, 678, 30. Βλ. καὶ D. II, 173). — Was ein Dörnchen werden will, spizt sich in der Jugend = ἐκεῖνο ποῦ θέλει νὰ γίνῃ ἀγκαθάκι, γίνεται ξυμυτὸ 'ς τὰ μικρά του χρόνια. (D. II, 173). — Was zur Nessel werden will brennt jung (zeitig) = Ἐκεῖνο ποῦ θὰ γίνῃ τσικνίδα τσικνιδίζει ἀπὸ μικρό· — ἢ: ἐνωρὶς (W. III, 998, 21). — Was ein nessel soll werden, das brenndt zeitlich = ὁμ. (αὐτ. 18). — Was eine Nessel werden will, fängt bei Zeiten an zu brennen = Ἐκεῖνο ποῦ θὰ γίνῃ τσικνίδα ἀρχίζει ἀπὸ νωρὶς νὰ τσικνιδίζῃ. (D. II. 173). — Ez brenne fruo daz zeiner nezzeln werden sol = Τσικνιδίζει ἀπὸ νωρὶς ἐκεῖνο ποῦ θὰ γίνῃ τσικνίδα. (αὐτ.). — Wos a Brennëstdəl waar will brent bei Zeitən. = Ἐκεῖνο ποῦ θέλει νὰ γίνῃ τσικνίδα, τσικνιδίζει 'ς τὸν καιρό του. (αὐτ.). — Was a Brennessel weada will, muss bald brenna = ὁμ. πρέπει γρήγορα νὰ τσικνιδίζῃ· (αὐτ.). — Wat inne Neätel wart, breänt bi Tiden = Ἐκεῖνο ποῦ γίνεται τσικνίδα, τσικνιδίζει 'ς τὸν καιρό του. (W. III, 998, 18). — Wat enne Nessel wird, brinnet balle = ὁμ. (D. II, 173). — Bat 'ne guede Nietel wären well, dä brient frö = Ἐκεῖνο ποῦ θέλει νὰ γίνῃ καλὴ τσικνίδα, τσικνιδίζει ἐνωρίς. (αὐτ.). — Was ein

Rohs will werden das blühet, was ein Dorn will werden, das sticht = Ἐκεῖνο ποῦ θὰ γίνῃ ῥόδο ἀνθεῖ, ἐκεῖνο ποῦ θὰ γίνῃ ἀγκάθι ἀγκελώνει. (W. III, 1727, 81).

18. Τἀχάντιν ἐξῆβεν ἀς σὴμ μέσην.

(Πόντου παρὰ Ι. Βαλαβάνη).

Βλ. ἀρ. 8. Ἡ δυσκολία, εἴτε ἄνθρωπος ἦτο εἴτε ἄλλο τι, ἤρθη ἐκ τοῦ μέσου. Οἱ **Γάλλοι** λέγουσιν: Il s'est tiré une grande épine du pied (Leroux I, 68), ἐπὶ τῆς αὐτῆς περιστάσεως, ὅταν τις ἢ κατανικᾷ μεγάλην τινα δυσχέρειαν ἢ ἀπαλλάσσεται ἐπιφόβου ἐχθροῦ. Οἱ **Ὁλλανδοί**: Dat is hem een doorn uit den voet = Τοῦ βγῆκε ἓν ἀγκάθι ἀπὸ τὸ πόδι (W. I, 680, 61) καὶ οἱ **Γερμανοί**: Er ist der Dornen los = Ἔβγαλε τἀγκάθια (αὐτ. 63), ἢ: Er hat sich einen grossen Dorn aus dem Fusse gezogen = Ἔβγαλε ἕνα μεγάλο ἀγκάθι ἀπὸ τὸ πόδι του. (αὐτ. 61).

19. Τὸ ἀγκάθι βγάνει ῥόδο, καὶ τὸ ῥόδο βγάνει ἀγκάθι.

(Πτζ. 299, 1022. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου. — Γορτυνίας [κάνει ῥ. — κάνει ἀγκ.]).

Βλ. ἀρ. 3.

20. Τὸ ἀγκάθι κάνει μῆλο, τσαὶ τὸ μῆλο κάνει ἀγκάθι.

(Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 3.

21. Τὸ ῥόδ' ἀγκάθι βγάνει
καὶ τἀγκάθι ῥόδο βγάνει.

(Κρήτης Φρ. 115 [τἀγκάνθι]).

Βλ. ἀρ. 3.

22. Τοὺ ῥόιδου κάνι ἀγκάθι κὶ τἀγκάθι ῥόιδου.

(Τρικάλων Θεσσαλίας παρὰ Ν. Βραχνοῦ).

Βλ. ἀρ. 3.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

ἀγκαλιά

1. Κάθουμαι 'ς σὴν ἀγκαλιάσ σ' καὶ χτουπίζω τὰ γένεια σ'.
(Πόντου παρὰ Ι Βαλαβάνη).

Ἐνῶ μὲ κρατεῖς εἰς τὰς ἀγκάλας σου, ἐγὼ τίλλω τὸν πώγωνά σου. Ἐπὶ τῶν ἀποδιδόντων κακὸν ἀντὶ καλοῦ.

2. Μὲ ἀνοιχτὰς ἀγκάλας.
(Κοινή).

Ἁπλῆ μεταφορά· ἐπὶ ἐγκαρδίου δεξιώσεως. **Γαλλ.** Recevoir quelqu'un à bras ouverts. (Littré Dictionn. λ. bras). **Γερμ.** Einen mit offenen Armen anfnehmen ἢ empfangen (W. I, 129, 33). **Ῥωμουν.** Cu bratse deschise (Zanne 2777. 2778).

ἀγκελώνω

1. Ἀγκελώθη ἡ νύφη μας 'ς τὴν ἀλευροθήκη.
(Λακεδαίμονος. Παρν. ΙΕ', 476).

Ἐπὶ προδήλως ψευδῶν παραπόνων.

ἀγκίστρι

1. Ἀγκίστρι δὲν πιάνει ἀπάνω του.
(Παρν. ΙΕ', 473).

Ἐπὶ ἐνδεεστάτων· εἶναι δηλ. τοσοῦτον γυμνός, ὥστε καὶ ἄγκιστρον ἂν βάλῃς ἐπ' αὐτοῦ οὐδὲν θὰ συλλάβῃς. Δι' ἐκφραστικωτέρας εἰκόνος τὴν αὐτὴν ἐκφέρουσιν ἔννοιαν αἱ παρ. ἐν λ. βάτος 1. βατσινιά 1.

2. Εἶναι ντρέτος σὰν ἀγκίστρι.
(Κρήτης Φρ. 107.)

Εἰρωνικῶς. Εὐθὺς ὡς ἄγκιστρον. Ἐξ ὁμοίας μεταφορᾶς προῆλθε καὶ ἡ ἠθικὴ σημασία τῶν ἀρχαίων ἐπιθέτων ἀγκύλος, ἀγκυλομήτης·

ἀγκοῦσα

1. Ἂν ἡ ἀγκοῦσσα ἐφώναζε, νά χες αὐτιὰ νὰ βούλλωνες!
(Κα. 452).

Ἀγκοῦσσα ἢ ἀγκούσσια ἢ γκοῦσσα (ἐκ τοῦ ἰταλ. μοντεφ. an-

gussa, βενετ. angossa) ἡ ἀγωνία, ἡ βαθεῖα θλῖψις. Ἡ ἔννοια, ὅτι καίπερ μὴ ἀκούων πολλοὺς παραπονουμένους διὰ τὰς λύπας καὶ τὰς στενοχωρίας των, δὲν πρέπει νὰ συμπεραίνῃς ὅτι εἶναι πάντες ἀπηλλαγμένοι κακῶν. Αἱ μεγάλαι συμφοραὶ κρύπτονται· ἂν ὅμως δὲν ἦσαν βωβαί, ἂν ἐκραύγαζον, θὰ ἐσπάρασσον τὰ ὦτά σου.

ἀγκωνίζομαι

1. Ἀγκωνίστην κὶ ὁ σκύλος βρακοζῶνιν ;

(Κύπρου. Λουκᾶς σ. 145 καὶ Σ. 283, 203).

Ἤτοι ἀπέκτησε καὶ ὁ σκύλος ζώνην; Λέγεται συνηθέστερον μὲν ἐπὶ σπατάλων ἢ ἀκαταστάτων, οἵτινες οὐδὲν μόνιμον κτῆμα δύνανται νὰ ἔχωσιν. Ἔπειτα ἐπὶ πτωχῶν ἢ ἀκαταστάτων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἄσκοπον εἶναι νὰ ζητῶμεν πράγματα, ὧν μόνοι οἱ πλούσιοι εὐμοιροῦσιν· ἐν τοιαύτῃ δ' ἐννοίᾳ εὐχρηστεῖ ἡ παρ. καὶ ὡς ἀπάντησις τοιούτων πτωχῶν πρὸς τοὺς ζητοῦντας αὐτοὺς σπάνιόν τι ἢ βαρύτιμον πρᾶγμα. Τρίτον δὲ λέγεται ἐπὶ πτωχῶν ἁλαζονευομένων, διότι κατέχουσι κοινόν τι καὶ σύνηθες ἔνδυμα ἢ σκεῦος. Ὅμοιαι ἐν λ. ἀποτάζω 1, ἔχω 70. 86. 87. 89. 95. Βλ. καὶ ἔχω 19. 84, κάνω 30.

2. Ἀγκωνίστης καὶ σκύλον, βρὲ Σαλλούμη ;

(Κύπρου. Λουκᾶς σ. 145).

Λέγεται ἐπὶ μόνων τῶν περιστάσεων, εἰς ἃς ἁρμόζει ἡ τρίτη σημασία τῆς ἀνωτέρω παρ.

Ἄγναντα

1. Ἄγναντα καὶ Πράμαντα, τὰ δύο πουτανοχώρια.

(Ἠπείρου).

Ἀνάγεται εἰς τὴν τάξιν τῶν περιπαιγμάτων τῶν χωριῶν, δι' ὧν χλευάζονται τἀκληρήματα ἑκάστου τόπου. Αἱ ἀναφερόμεναι κῶμαι εἶναι πρωτεύουσαι ὁμωνύμων δήμων εἰς τὰ Τσουμέρκα ἐν τῷ νομῷ Ἄρτης. Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν μετέβαλον τὴν ὑβριστικὴν παρ. εἰς ἐγκωμιαστικήν, ἀντιλέγοντες: «Ἄ. καὶ Πρ., τὰ δυὸ καλὰ χωρία».

НБ ОНУ імені І.Мечникова

ἄγνεστος.

1. Ἄγνεστα κι' ἀνύφαντα, 'ς τὴν τέμπλα κρεμασμένα.

(Τρικάλων Θεσσαλίας. Παρν. ΙΕ', 476. — Μισενικόλα Καρδίτσης παρ' Α. Λαδιᾶ. — Στερεᾶς Ἑλλάδος [Ἄ. κι' ἀΰφαντα]).

Τέμπλα ἡ μακρὰ ῥάβδος, δι' ἧς ῥαβδίζουσι τὰς ἐλαίας καὶ ἐξ ἧς ὁριζοντίως τιθεμένης ἀναρτῶσι τὰ πλυμένα βαρέα ὑφάσματα, διὰ νὰ στεγνώσουν. — Ἡ παρ. λέγεται ὅτε μὲν ἐπὶ ὀκνηρᾶς οἰκοδεσποίνης καυχωμένης ἐπὶ φιλοπονίᾳ (χωρὶς δηλ. νὰ γνέσῃ καὶ νὰ ὑφάνῃ κατεσκεύασε τὰ ὑφάσματα καὶ πλύνασα τὰ ἥπλωσε διὰ νὰ στεγνώσουν)· ὅτε δὲ ἐπὶ ἀκαταστάτου σκορπίζοντος τῇδε κἀκεῖσε τὰ πράγματά του ἢ ἐργαζομένου ἄνευ τάξεως καὶ μεθόδου· ὅτε δὲ ἐπὶ τῶν παρακαίρως ζητούντων, ὡς νὰ ἦσαν συντετελεσμένα, πράγματα, ὧν πρὸ μικροῦ ἤρχισε μόλις ἡ προπαρασκευή. — Βλ. καὶ τὰς κατωτέρω ἀρ. 2. 3.

2. Ἄγνιστα κι' ἀνύφαντα κὶ 'ς τοὺμ. πλουκὸ ῥηγμένα.

(Βελβεντοῦ Μακεδονίας. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α', 6', 81).

Βλ. τὴν ἀνωτέρω.

3. Τἄγνεστα, τἀΰφαντα, 'ς τὸν πλόκο ἁπλωμένα.

(Μα. 38 [εἰς τὸν πλοκὸν] — Β. 285, 11. — Λακκοβικίων Μακεδονίας Γούσιος 100 [Ἄγνεστα κι' ἀνύφαντα 'ς τὸν πλοκὸ πλωμένα.] — Ἐπίσης παρὰ Ι. Πρωΐου. [Τἄγνιστα, τἀ. κὶ 'ς τοὺν πλακὸ πλουμένα.]).

Βλ. ἀρ. 1.

ἄγνυμι.

*1. Ἀξαιμί σου τὸ κρανίον καὶ ἔστω μοι διάστροφος ἡ κορύνη.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 254. [Ἀξαιμί σοι, ἐν τῷ Βατικ.]).

Ὁ Kurtz (σ. 45) ἀποδίδει τὴν ἐξῆς ἔννοιαν εἰς τὴν παρ.: «Πολλοὶ ἀσμένως φέρουσιν ἰδίαν βλάβην, φθάνει μόνον νὰ δυνηθῶσι νὰ βλάψωσιν ἄλλον τινά». Ἡ χρῆσις ὅμως τῆς ὁμοιοτάτης τῇ βυζαντινῇ κυπριακῆς παρ. (ἐν λ. δέρνω 18) εἶναι ἄλλη: νὰ σοῦ συντρίψω τὸ κρανίον καὶ ἂς μὴ ἔχω δίκαιον, ἢ δι' ἀδίκου τρόπου εὑρίσκω

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

τὸ δίκαιόν μου. Ὁμοία ἡ **ὁλλανδ.** Met een' krommen stok een'regten slag geven = Μὲ στραβὸ ῥαβδὶ δίνω ἴσιο κτύπημα. (W. IV, 869, 38)· καὶ ἡ **γερμαν.** Man kann auch mit einem krummen Stock einen guten (rechten) Schlag geben = Μπορεῖ κἀνεὶς καὶ μὲ στραβὸ ῥαβδὶ νὰ δώσῃ καλὸ (ἴσιο) χτύπημα. (αὐτ.).

ἄγνωστος.

1. Κἀμμιὰ φορὰ κι' ὁ ἄγνωστος φρόνιμη γνώμη δίνει.
('Ηπείρου. 'Αρ 615. — Β. 136, 287).

Πρβλ. καὶ μωρὸς 55. Ἄγνωστος ὁ μὴ ἔχων γνῶσιν, ὁ μωρός. — Ἡ παρ. εἶναι ἀπαράλλακτος μὲ τὸν ἀρχαῖον ἐκεῖνον ἑλληνικὸν στίχον, ὃν παλαιότατον (antiquissimus versus) λέγει ὁ Γέλλιος: «Πολλάκι τοι μωρὸς ἀνὴρ κατακαίριον εἶπε» (Στοβ. Δ΄, 21α [Αἰσχύλ. ἀπ. 258. Dind.]. — Aul. Gell. N. A. II, 6. — Macrob. Saturn. VI, 7. — Διογεν. 681. — Διογεν. Βι. 268. — Γρηγ. Κύπρ. 237. — Γρηγ. Κύπρ. Μ. 394. — Μακάρ. 629 [κατὰ μοῖραν ἔειπεν]. — 'Αποστόλ. 1369). 'Ανάλογον τὸ τοῦ Καικιλίου (στ. 266 Ribbeck) παρὰ Κικέρωνι (Tusc. quaest. III, 23, 56): Saepe est etiam sub palliolo sapientia. 'Αλλὰ καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις ἔθνεσι φέρονται πολλαὶ ὅμοιαι παροιμίαι. **Γαλλ.** Un fou avise un sage. (Quitard 407), ἧς ὅμως γίνεται χρῆσις ἐνίοτε καὶ πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι ἐκ τῶν σφαλμάτων τοῦ μωροῦ ἀρύεται διδάγματα ὁ φρόνιμος. — Ung fol advise bien ung saige. (Leroux I, 244. — Legai 272). Vng fol conseille bien ung saige. (W. III, 911, 783). — On sot advise bin on sutî (οὐαλλων. D. II, 151). — Un fou enseigne bien un sage (Leroux I, 244). — Un cornars a teste fole peut bien dire une bonne parole. (καμπανιτ. — D. II, 151). — **'Ιταλ** I matti qualchi bolta ponu dà ancu boni cunsigli a i judiziosi = Οἱ τρελλοὶ κἀμμιὰ φορὰ μποροῦν νὰ δώσουν καὶ καλαῖς συμβουλαῖς εἰς τοὺς φρόνιμους (κορσικαν. — αὐτ.). — D'volte a dè da ment ai mat a s'andvi̲na = Κἄποτε συμβαίνει καὶ 'ς τοὺς τρελλοὺς νὰ λὲν σωστά (πεδεμοντ. — αὐτ.). — Su maccu imparat su sabiu = ὁ τρελλὸς δασκαλεύει τὸ φρόνιμο.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

(σαρδην. — αὐτ.) — A li voti lu pazzu dici cosi di saviu = Κἄποτε ὁ τρελλὸς λέγει πράματα φρόνιμα. (σικελ. — Pitré IV, 49). — **Πορτογ.** Homen néscio dà (Dà hum homen necio) ás vezes bom conselho = Μωρὸς δίνει (ἕνας μωρὸς δίνει) κἄποτε καλὴ συμβουλή. (D. II, 151). — **Ἱσπαν.** Muchas veces el necio dice un buen consejo = Πολλαῖς φοραῖς ὁ μωρὸς λέγει καλὴ συμβουλή. (αὐτ.) — De un hombre necio á vezes buen consejo = Ἀπὸ μωρὸν ἄνθρωπο κἄποτε καλὴ συμβουλή. (W. III, 892, 334). — **Ἀγγλ.** A fool may gie a wise man a counsel = Μωρὸς μπορεῖ νὰ δώσῃ σὲ φρόνιμο συμβουλή. (σκωτ. D. II, 151). — A fool may put somewhat in a wise body's head = Μωρὸς μπορεῖ νὰ βάλῃ κἄποτε σὲ φρόνιμο κεφάλι κἄτι. (αὐτ.) — **Δαν.** En Tosse kan undertiden præke Viisdom = Ἕνας μωρὸς μπορεῖ κἄποτε νὰ κηρύξῃ γνώσῃ. (αὐτ.). — En daarlig kand undertiden sige viis tale = Ἕνας τρελλὸς μπορεῖ κἄποτε νὰ εἰπῇ φρόνιμο λόγο. (W. III, 879, 24). — Gekken kand og undertiden finde paa et sandt ord = Καὶ μωρὸς μπορεῖ κἄποτε νὰ βρῇ σωστὸ λόγο. (W. III, 879, 24). — **Σουηδ.** Narren råkar ock stundom på ett sannt ord = ὁμ. (D. II, 151). — **Νορβηγ.** Gapen veit stundom dat, som inkje dan vise veit = Ὁ μωρὸς ξεύρει κἀμμιὰ φορὰ ἐκεῖνο, ποῦ ὁ φρόνιμος δὲν ξεύρει. (αὐτ.) — **Ὁλλανδ.** Een gek zegt wel eens een wijs woord = Ἕνας τρελλὸς λέγει κἀμμιὰ φορὰ φρόνιμο λόγο. (αὐτ.) — Een dwaas raad wel eenen wijze = Ἕνας μωρὸς μπορεῖ νὰ συβουλέψῃ φρόνιμο (αὐτ.) — Een wijze man kan van een' gek leeren = Ἕνας φρόνιμος μπορεῖ νὰ μάθῃ πολλὰ ἀπὸ ἕνα τρελλόν. (αὐτ.). — De onwijze geeft altemet wijzen raad = Ὁ ἄγνωστος δίνει κἄποτε γνωστικὴ γνώμη. (W. III, 918, 948. V, 1204, 1). — **Γερμαν.** Auch ein Narr kann einmal ein klug Wort reden = Καὶ ἕνας τρελλὸς μπορεῖ μιὰ φορὰ νὰ εἰπῇ φρόνιμο λόγο. (W. III, 879, 24). — Aus eines Narren Kopf kommt auch wol ein witziger Gedanke = Καὶ ἀπὸ τρελλοῦ κεφάλι βγαίνει ἔξυπνη γνώμη. (αὐτ. 32). — Ein Narr gibt auch zuweilen einen guten Rath = Καὶ ἕνας τρελλὸς δίνει κἄποτε καλὴ συμβουλή. (αὐτ. 892, 334).

— Narren reden auch zuweilen ein gescheit Wort = Καὶ τρελλοὶ λένε κἄποτε γνωστικὸ λόγο. (αὐτ. 911, 783). — Von einem Narren kommt auch zuweilen ein kluger Rath (klug Wort) = Καὶ ἀπὸ τρελλὸ βγαίνει κἄποτε γνωστικὴ ὁρμήνεια· ἢ, γνωστικὸς λόγος (αὐτ. 918, 948). — De Dümmste gift oft den besten Râd = Καὶ ὁ πλιὸ ἀνόητος δίνει πολλαῖς φοραῖς τὴν καλύτερη γνώμη (W. V, 1204, 3). — **Ἀραβ.** Λόγος γνωστικοῦ ἀπὸ τὸ μυαλὸ παλαβοῦ. (Socin 360).

ἀγοράζω.

1. Ἀγοράζει μὰ δὲν πουλεῖ.

(Βαλαωρίτου Ποιήματα τ. Β' σ. 511. 541 [Δὲν τοῦ πουλῶ, γοράζω.] — Κυνουρίας. Παρν. ΙΕ', 476, 34 [ἀλλὰ δὲν πωλεῖ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ὡς ἐμπορεύματα θεωροῦνται οἱ λόγοι· αὐτοῦ δὲν τοῦ παίρνει κἀνεὶς λόγους, ἀλλ' αὐτὸς παίρνει. Λέγεται ἐπὶ τῶν σιωπηλῶν, ἀκουόντων μὲν μετὰ προσοχῆς τοὺς λόγους τῶν ἄλλων καὶ ὠφελουμένων ἐκ τῆς γνώσεως τῶν στοχασμῶν αὐτῶν, τοὺς δ' ἰδίους μὴ ἀποκαλυπτόντων.

2. Ἀγόρασ' τὸ σκοινὶ δίχως τὸ βόδι.

(Κερκύρας. Νεα. 378).

Ἐπὶ ἀγορᾶς πραγμάτων ἀχρήστων καθ' ἑαυτά, μελλόντων δ' ἴσως νὰ χρησιμεύσωσί ποτε ὡς συμπληρώματα ἢ ἐξαρτήματα κτημάτων, ὧν στερεῖται ὁ ἀγοραστὴς κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀγορᾶς, ὑπολογίζει δὲ νὰ προμηθευθῇ ἐν τῷ μέλλοντι. Βλ. καὶ ἀρ. 14. παίρνω 29. 30.

3. Ἀγρὸν ἠγόρασε.

(Κοινοτάτη)

Ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς ῥήσεως «ἀγρὸν ἠγόρασα» παρὰ Λουκ. ιδ΄, 18. — Ἐπὶ τῶν παντελῶς ἀφροντιστούντων ὑπὲρ ὑποθέσεων, ὧν ἡ ἐπιμέλεια εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς αὐτούς.

4. Ἄλλοτε προπωλούσαμε,
τώρα τυρὶ ἀγοράζουμε.

(Ἀνάφης. Παρν. ΙΕ', 953, 131).

Ἐπὶ μεταστροφῆς τῆς τύχης, ἐπὶ ἐνδείας μετ' εὐπορίαν ἐπερχο-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

μένης. Ἐνῷ ἄλλοτε ἐκ τῶν ἰδίων κτημάτων εἴχομεν ἀφθονώτατα τὰ ἐφόδια καὶ εἰσεπράττομεν εἰσοδήματα πωλοῦντες τὰ περισσεύοντα, σήμερον ἀναγκαζόμεθα διὰ χρημάτων νὰ ποριζώμεθα καὶ τἀναγκαιότατα.

5. Ἄμον ντ' ἀγόρασα πουλῶ ἀτο.

(Πόντου. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλην. Α', γ', σ. 20 [ἢ: Ὅπως ντ' ἐ.]).

Καθὼς ἠγόρασα πωλῶ. Μεταδίδω τι ἄκουσμα, χωρὶς νὰ βεβαιῶ τὴν ἀκρίβειαν αὐτοῦ. Βλ. καὶ ἀρ. 12.

6. Αὐτὸς σ' ἀγοράζει καὶ σὲ πουλεῖ.

(Βλάχ. Λεξ. λ. ἀγοράζω)

Εἶναι πονηρότατος εὐκόλως δύναται νὰ σ' ἐξαπατήσῃ. **Ῥωσική**: Αὐτὸς σὲ πουλεῖ καὶ σ' ἀγοράζει (Dal I, 176).

7. Γάδαρο γόρασες, γάδαρο πούλησες;

(Τήνου [Ὄξω μεριὰ] παρὰ Ἀδάμ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. ἀριθ. 8. 16. 22. πρβλ. ἀρ. 10. 26, πουλῶ 15. Ἐπιζήμιον τὸ ἐμπόριον, ὅταν πωλῇ ὁ ἔμπορος τὰ πράγματα εἰς ἣν τιμὴν τὰ ἠγόρασε. Λέγεται καθόλου ἐπὶ ἐμπορικῆς πράξεως, οὔτε κέρδος οὔτε ζημίαν ἀποφερούσης. Ὁμοία ἡ **τουρκική**: Aldoùκ ιππέκ, σαττοὺκ ιπέκ· κάνι καρούνῃ α κιουπὲκ = Μετάξι ἀγόρασες, μετάξι πούλησες· τί κέρδισες, σκύλε; (Davis 30).

8. Γάιδαρο πουλῶ καὶ γάιδαρο ἀγοράζω.

(Κα. 1044).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

9. Ἐγὼ ντ' εἶχα ἐπούλεσα καὶ ἄλλα 'κὶ ἀγοράζω.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 359. 92 [ἄλλο] καὶ παρὰ Ι. Βαλαβάνῃ)

Ἐγὼ ὅ τι εἶχα τὸ ἐπώλησα καὶ δὲν ἀγοράζω ἄλλα. Δὲν ἔχω χρείαν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον μοὶ προσφέρεις.

10. Ἐμεῖς ψωμιὰ 'οράζομεν, κ' ἐμεῖς ψωμιὰ πουλοῦμεν.

(Καρπάθου. ΖΑ. 349, 138).

Πρβλ. ἀρ. 7. πουλῶ 16. Ἐπὶ τῶν ἐξ ἀσκοπου οἰκονομίας πωλούν-

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

των πράγματα ἀναγκαιοῦντα αὐτοῖς, τὰ ὁποῖα πάλιν θ' ἀναγκασθῶσι ν' ἀγοράσωσι. Βλ. καὶ τὴν κατωτέρω.

11 Ἡ μάννα μας ψωμὶ πουλεῖ, κ' ἐμεῖς ψωμὶ ἀγοράζομε.
(Πτζ. 241, 334)

Ὁμοία τῇ προηγουμένῃ.

12. Καθὼς ἀγόρασε πουλεῖ.
(Βλ. Κατζιούλην 2544. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1698 — Β. 121, 63. — Βάρνης. Κρ. 22 [Κ. τ' ἀγόρασε πουλεῖ·] — Κοινὴ [ἡ: Κ. ἀγόρασα πουλῶ.])

Βλ. ἀρ. 5, πρβλ. πουλῶ 5. — Λέγεται καὶ ἐπὶ θρυλημάτων, ὧν δὲν βεβαιοῖ τὴν ἀκρίβειαν ὁ ἀνακοινῶν ταῦτα, ὡς ἡ ὑπ' ἀρ. 5, ἀλλὰ κυριολεκτικώτερον καὶ ἐπὶ πραγμάτων πωλουμένων εἰς τιμὰς εὐτελεστάτας, ὑποδηλουμένου οὕτω ὅτι προέρχονται ἐξ ἁρπαγῆς ἢ κλοπῆς. Παραπλησία εἶναι ἡ **γαλλ.** Qui diable achète diable vend. (Leroux I, 15). ἡ **ἰταλ.** (σικελική): Diavuli accattu e diavuli ti vinnu = Διαβόλους ἀγόρασα καὶ διαβόλους σοῦ πουλῶ. (Pitré I, 318). αἱ **γερμαν.** Wi mans kaufft, so verkaufft mans wider = ὅπως τ' ἀγοράζουν, ἔτσι πάλιν καὶ τὸ πουλοῦν. (W. II, 1224, 107). — Er verkauft wie er eingekauft hat = Πουλεῖ καθὼς ἀγόρασε. (αὐτ. IV, 1556, 40). ἡ **δανική**: At selge dat som man kjöber det = Πουλεῖ ἐκεῖνο ποῦ ἀγοράζει (αὐτ.) καὶ ἡ **σερβ.** Ὅπως ἀγόρασα πουλῶ. (Vuk σ. 336)

13. Κρασὶ πουλειέται, δέσποτα, ἀγόραζε καὶ πίνε.
(Βλ. Κατζιούλην 1694. — Κ. δ', 26 [Κρασίον πωλεῖται] Νε. 71, 439 [Ὁμ.] Β' 52, 26. [πουλεῖται] — Ἠπείρου Ἀρ. 1725 [κι' ἀγ.] — Β. 145 435).

Τὸ κρασὶ δὲν παρέχεται δωρεάν, ἀλλὰ πωλεῖται, ὅθεν διὰ νὰ πίῃς πρέπει ν' ἀγοράσῃς, δίδων χρήματα. Ἡ παρ. λέγεται ἐπὶ τῶν μὴ τηρούντων τὴν προσήκουσαν ἀκρίβειαν ἐν ταῖς δοσοληψίαις καὶ ἐπὶ τῶν ἀξιούντων ἄνευ λόγου νὰ ζημιωθῇ πρὸς χάριν των ὁ πωλητής, ὡς ὁ παπᾶς, ὅστις ὑποτίθεται ὅτι ἐζήτει δωρεὰν νὰ πίῃ τὸν οἶνον τοῦ καπήλου.

14. Μὴν ἀγοράζῃς τὸ σκοινί, πρίχου ἀγοράσῃς τὸ βοῦι.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη)

Βλ. ἀρ. 2.

НБОНУ „Неофит Рилски"

15. Ὅπ' ἀγοράζει ἀκριβά,
καὶ λέγει ἀγόρασε φθηνά,
τὸ πουγγί του τὸ γνωρίζει.
(Ἀν. ἐπ. Α', 532, 277).

Οὐδὲν ὄφελος ἔχεις, ἂν ψευδῶς καυχᾶσαι ὅτι ἐπικερδῶς ἠγόρασάς τι. Ὁμοίως λέγουσιν μὲ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν οἱ **Ἰταλοί**: Chi va al mercato e mente, la borsa se ne sente = Ὅποιος πηγαίνει 'ς τὴν ἀγορὰ καὶ λέγει ψέματα, τὸ πουγγί του τὸ αἰσθάνεται. (τοσκαν. Giusti 80). — Chi va a la fera e menti, la sò forza lu senti = ὁμ. (σικελ. Pitré I, 317).

16. Ὅπ' ἀγοράσῃ γάδαρο, καὶ πουλήσῃ γάδαρο, εἶναι χειρότερος γάδαρος.
(Δε. 59. — Β. 201, 347).

Βλ. ἀρ. 7. 22.

17. Ὅποιος ἀγοράζει τὰ περιττά, πουλεῖ τὰ ἀναγκαῖα.
(Β' 79, 79. — Β. 205, 399).

Ἡ παρ. δὲν φαίνεται ἀκραιφνῶς δημώδης, εἰκάζω δ' ὅτι ὁ Βενιζέλος παρέλαβεν αὐτὴν ἔκ τινος βιβλίου· τοῦτο ὅμως δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐξακριβώσω. Παραπλησία εἶναι ἡ εἰς τὸν σοφὸν Χίλωνα ἀποδιδομένη γνώμη: Δαπανώμενος ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, ὀλίγος ἔσῃ ἐφ' ἃ δεῖ. (Ἀντών. Μέλισσα, περὶ ἀσωτίας = Mullach, Fr. philos. Gr. I σ. 224, 8. — Ἀποστόλ. 487ᵃ). Ὅμοιαι παρ. ἄλλων ἐθνῶν. **Γαλλ.** Qui achète le superflu, vendra bientôt le nécessaire. (W. II. 1224, 96). — A trop acheter n'y a que revendre. (αὐτ.) — Qui achète ce qu' il ne peut, vend ensuite ce qu' il ne veut (αὐτ. 97). — Qui cronpe so que nou pot, Band so que nou bo au trot = Ὅποιος ἀγοράζει ὅτι δὲν μπορεῖ, πουλεῖ ὅτι δὲ θέλει τρεχᾶτος. (γασκων. D. I. 883). — **Ἰταλ.** Chi compra il superflio, venderà il necessario = Ὅποιος ἀγοράζει τὸ παραπανιστό, θὰ πουλήσῃ τὸ χρειαζούμενο. (Castagna 81, 67). — Chi compra quel che non puote, vende poi quel che non vuole = Ὅποιος ἀγοράζει ὅ τι δὲν μπορεῖ, πουλεῖ ὕστερα ὅ τι δὲν θέλει.

НБ ОНУ ІМЕНІ І.Мечникова

(W. II, 1224, 97). — Chi compra quel che non puole, vende poi quel che gli duole = Ὅποιος ἀγοράζει ὅ τι δὲν μπορεῖ, πουλεῖ ὕστερα κεῖνο ποῦ τοῦ πονεῖ. (Giani 379). — Chi compra ciò che pagar non può, vende ciò che non vuole = Ὅποιος ἀγοράζει κεῖνο ποῦ νὰ πληρώσῃ δὲν μπορεῖ, πουλεῖ κεῖνο ποῦ δὲ θέλει. (W. II, 1224, 96). — A comprà quel, che no se pöl pagà, se vend po quel, che se pöl pü comprà = Ν' ἀγοράζῃ κἀνεὶς κεῖνο ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ πληρώσῃ, πουλεῖ ὕστερα κεῖνο ποῦ δὲν μπορεῖ πλιὸ ν' ἀγοράσῃ. (λομβαρδ. Μεδιολ. — D. I, 883). — Cu'accatta cosi 'nùtili, Prestu vinni 'u bisugnèvuli — Ὅποιος ἀγοράζει πράγματα ἄχριαστα, γλήγορα πουλεῖ τὰ χρειαζούμενα. (σικελ. Pitré I, 314). — **Καταλαν.** Qui compra ço que no ha obs, ven ço que ha obs = Ὅποιος ἀγοράζει ὅ τι δὲ χρειάζεται, πουλεῖ ὅ τι χρειάζεται. (D. I, 883), — Qui compra mes del que pot, apres se ha de vender tot = Ὅποιος ἀγοράζει περσότερα ἀπ' ὅ τι μπορεῖ, ὕστερα πρέπει νὰ πουλήσῃ ὅλα. (αὐτ.). — **Πορτογαλ.** Quem compra o que não póde, vende o que não deve = Ὅποιος ἀγοράζει ὅ τι δὲν μπορεῖ, πουλεῖ ὅ τι δὲν πρέπει. (αὐτ.). — **Ἰσπαν.** Compra lo que no has menester y venderás lo que no podrás excusar = Ἀγόραζε κεῖνο ποῦ δὲ χρειάζεσαι καὶ θὰ πουλήσῃς κεῖνο ποῦ δὲ θὰ μπορέσῃς νὰ στερηθῇς. (W. II, 1224, 96). — Quien compra lo que no puede, vende lo que le duele = Ὅποιος ἀγοράζει κεῖνο ποῦ δὲν μπορεῖ, πουλεῖ κεῖνο ποῦ τοῦ πονεῖ (αὐτ. 97). Καὶ ἐν τῇ μεταφράσει τοῦ ἱσπανικοῦ διηγήματος ὑπὸ Ζαλοκώστα ἐν Μνημοσύνῃ τ. Α΄ σ. 381 φέρεται ἡ παρ. ἀπαραλλάκτως ὡς παρὰ Βενιζέλῳ: « Ὅποιος ἀγ. τὰ περιττά, θὰ πωλήσῃ τὰ ἀ. » Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ πρώτη ἔκδοσις τῆς συλλογῆς τοῦ Βενιζέλου εἶναι παλαιοτέρα τῆς μεταφράσεως ἐκείνης. — **Δαν.** Den, der kjøber, hvad han ikke behôver, maa ofte sælge hvad han ikke kan undvære = Ὅποιος ἀγοράζει ὅ τι δὲ χρειάζεται, πρέπει συχνὰ νὰ πουλῇ ὅ τι δὲν μπορεῖ νὰ στερηθῇ. (D. I, 883). — Hvo som vil kiøbe alt det, han seer, skal græde, naar en Anden leer = Ἐκεῖνος ποῦ θέλει ν' ἀγοράζῃ ὅλα ὅσα βλέπει, θὰ κλαίῃ ὅταν ἄλλος θὰ γελᾷ. (αὐτ.). — Hvo som lover

meere en han har, skal sælge alt det han eyer = Ἐκεῖνος ποῦ τάζει περσότερα ἀπ' ὅσα ἔχει, θὰ πουλήσῃ ὅλα ὅσα ἔχει. (W. II, 1224, 104). — **Νορβηγ.** Dan som kaupar dat, han inkje treng, fær selja dat, han treng = Ὅποιος ἀγοράζει ὅ τι δὲ χρειάζεται, ἀναγκάζεται νὰ πουλήσῃ ἐκεῖνο ποῦ χρειάζεται. (D. I, 883) — **Σουηδ.** Den som vill köpa allt hvad han ser, får sälja allt hvad han eger = Ὅποιος θέλει ν' ἀγοράζῃ ὅλα ὅσα βλέπει, ἀναγκάζεται νὰ πουλήσῃ ὅλα ὅσα ἔχει. (αὐτ.). — **Γερμαν.** Wer kauft, was er nicht braucht, muss bald verkaufen, was er braucht = Ὅποιος ἀγοράζει ὅ τι δὲ χρειάζεται, ἀναγκάζεται γλήγορα νὰ πουλήσῃ ὅ τι χρειάζεται. (W. II, 1224, 96). — Dé kêft, wât ên nét nedéch as, fer kêft bal, wât ên nedéch as = Ὁμ. (Λουξεμβουργ. D. I, 883). — Wer kofft, watt he nich nödig hett, de mut verköpen, watt he nödig hett = ὁμ. (Ἀννοβέρου. αὐτ. = W. II, 1224, 100). — Was man nicht braucht, muss man nicht kaufen, sonst muss man verkaufen, was man braucht = Ὅ τι δὲν χρειαζεται κἀνεὶς δὲν πρέπει ν' ἀγοράζῃ γιατ' ἀλλιῶς ἀναγκάζεται νὰ πουλῇ ὅ τι χρειάζεται. (βαυαρ. D. I. 883) — Wann ek köœpe, wat ek nich nöoedig hebbe, sau bestële ek mek sülwest = Ὅταν ἀγοράζω ὅ τι δὲν ἔχω ἀνάγκη, εἶναι σὰν νὰ κλέφτω ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό μου. (ἄννοβερ. αὐτ.). — Wer kauft, was er nicht nöthig hat, bestiehlt sich selbst = Ὅποιος ἀγοράζει ὅ τι δὲν ἔχει ἀνάγκη, κλέφτει τὸν ἑαυτό του. (W. II, 1224, 98). — Wer kauft, was er nicht kann, muss wieder verkaufen, was ihn gereuet = Ὅποιος ἀγοράζει ὅ τι δὲν μπορεῖ, ἀναγκάζεται πάλι νὰ πουλήσῃ ἐκεῖνο ποῦ θὰ τὸ μετανοιώσῃ (αὐτ. 97). — Wer will kaufen, was er sieht, muss verkaufen, was er hat = Ὅποιος θέλει ν' ἀγοράζῃ ὅ τι βλέπει, ἀναγκάζεται νὰ πουλῇ ὅ τι ἔχει. (αὐτ. 104). — **Τουρκ.** Ὅποιος ἀγοράζει περσότερα ἀπ' ὅ τι μπορεῖ, πουλεῖ ὕστερα περσότερα ἀπ' ὅ τι θέλει. (Decourdemanche 281).

18. Ὅταν ἐπουλοῦσαν, ἂς ἀγόραζες.

(Βλ. Κατζιούλην 2108. — Κ. α', 41 [Ὅ. ἐπώλουν] — Κ. δ', 40 [ὁμ.]. — Νε. 101, 665 [ὁμ.] — Β¹ 92, 206. — Β. 232. 817).

Πρὸς ἀκαίρους· ἂς ἠρώτας ὅτε ἦτο καιρός, τώρα οὐδὲν θὰ μάθῃς ἐξ ὅσων ζητεῖς. Ὁμοία ἡ κατωτέρω.

19. Ὅταν πουλοῦν, ἀγόραζε.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1814. — Τρικάλων παρὰ Ν. Βραχνοῦ [Ὅ. πλιοῦν ἀγουράζουν.]).

Ὁμοία τῇ προηγουμένῃ.

20. Ὅταν πουλοῦν ἀγόραζε, νὰ ἔχῃς ὅταν σοῦ χρειαστῇ.

(Μα. 34 [πωλοῦν — σοὶ χρειασθῇ.]).

Ὁ συνετὸς προμηθεύεται τὰ χρειώδη ὅταν εὑρίσκῃ κατάλληλον εὐκαιρίαν, καὶ οὐχὶ ὅταν ἡ ἀνάγκη τὸν βιάσῃ, διότι τότε ἢ δὲν θὰ εὕρῃ ὡς τὰ ἐπιθυμῇ ἢ θὰ πληρώσῃ μεγαλυτέραν τιμήν. Ὅμοιαι ξέναι παρ. **Ῥαιτορωμανική:** Cumpre a Temps, scha has e'lg Basengs = Ἀγόραζε 'ς τὸν κατάλληλο καιρό, καὶ ἔτσι θὰ ἔχῃς 'ς τὴν ἀνάγκη σου. (ὀβερλανδ. D. I, 882). — **Δαν.** Kjøb i tide, saa har Du i Nøden = ὁμ. (αὐτ.). — **Σουηδ.** Köp i tid, så har du i nöden = ὁμ. (αὐτ.). — **Νορβηγ.** Dan som Kauper i Tidi, han heve nokot i Naudi = Ἐκεῖνος ποῦ ἀγοράζει 'ς τὸν κατάλληλο καιρό, ἔχει κάτι τι 'ς τὴν ἀνάγκη του. (αὐτ.) — **Ὁλλανδ.** Koop het in den tijd, en gebruik het in den nood = Ἀγόραζέ το 'ς τὸν κατάλληλο καιρὸ καὶ μεταχειρίζου το 'ς τὴν ἀνάγκη σου. (αὐτ.). — **Γερμαν.** Kauf in der Zeit, so hast in der Noth = Ἀγόραζε 'ς τὸν κατάλληλο καιρό, ἔτσι ἔχεις εἰς τὴν ἀνάγκη. (αὐτ.) — Kauff vor der noth, so has tu es in der noth = Ἀγόραζε πρὶν τῆς ἀνάγκης, ἔτσι τὸ ἔχεις 'ς τὴν ἀνάγκη. (W. II, 1222, 42). — Kaufft in der noth, so habt ihr's im todt = Ἀγοράζετε 'ς τὴν ἀνάγκη, ἔτσι τὸ ἔχετε 'ς τὸ θάνατο. (αὐτ. 45). — Kaupt in der Tîd, denn hew ji in der Naut = Ἀγοράζετε 'ς τὸν κατάλληλο καιρό, γιὰ νὰ τὸ ἔχετε 'ς τὴν ἀνάγκη. (αὐτ. 49). Kôpt in de Tîd, so hen ji't in de Noth = ὁμ. (αὐτ. 52. βλ. καὶ ἀρ. 48).

21. Ποιὸς ἀγοράζει καὶ πουλεῖ,
αὐτὸς πετάει σὰν πουλί.

(Μα. 31. [Ὅποιος — πωλεῖ — πετᾷ σὰν τὸ πωλί.] — Ἠπείρου Ἀρ. 1110. — Β. 205, 398 [Ὅποιος]).

Τὰ μάλιστα εὐδοκιμεῖ ὁ ἔμπορος, ὁ ταχέως πωλῶν ὅσα ἀγοράζει. Περὶ τῆς φράσεως «σὰν τὸ πουλὶ πετᾷ» βλ. πουλὶ 17. Πρβλ. τὸ τοῦ Πετρωνίου 75: Bene emo, bene vendo.

22. Ποῦ γάιδαρο πουλεῖ καὶ γάιδαρο ἀγοράζει, γάιδαρος εἶν' καὶ κειός.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 16. 7.

23. Πουλήσαμε τὸν τραγουδιστὴ κι' ἀγοράσαμε τὸν κλαψιάρη.

('Αθηνῶν).

'Επὶ ἀνταλλαγῆς ἐπιζημίου. 'Αφήκαμεν τὸ καλὸν ὅπερ εἴχομεν, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐλάβομεν κακόν. Ὅμοιαι αἱ ἐν λ. βρίσκω 45, φεύγω 8.

24. 'Σ ἀγοράσαμε μ' ἕνα κόσκινο κάρβουνα.

(Μεσσηνίας. — Γορτυνίας [Σ' ἀ. μὲ μιὰ χοῦφτα ἀλεῦρι.]).

Οὕτω λέγουσι παίζοντες πρὸς τὰ παιδία διὰ νὰ τὰ πειράξωσι. Δὲν εἶσαι δηλ. δικό μας παιδί, ἀλλὰ σὲ ἀγοράσαμε ἀπὸ τοὺς γύφτους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐδώκαμεν ἀντάλλαγμα τὰ χρησιμώτατα εἰς αὐτοὺς καρβουνα, καὶ ταῦτα ἐντὸς τοῦ συνηθεστάτου εἰς τοὺς γύφτους σκεύους, τοῦ κοσκίνου· ἢ ἀντὶ ἀλεύρου τοῦ ὁποίου ἐπίσης στεροῦνται οἱ ἀτσίγγανοι. Ὅμοία τὴν ἔννοιαν εἶναι ἡ ἀρχαία «ἀλώνητον ἀνδράποδον». «Ἀλώνητοι δὲ ἐκαλοῦντο οἱ μηδενὸς ἄξιοι τῶν οἰκετῶν, ὅτι τῶν Θρᾳκῶν οἱ μεσόγειοι ἁλῶν ἀντικατηλλάττοντο τοὺς οἰκέτας». (Πολυδ. Ζ, 14. Βλ. καὶ Ἡσύχ. λ. ἁλώνητος. — Σουίδ. λ. ἁλώνητον. — 'Ετυμ. Μ. 74, 30. = Γουδ. 40, 31. — Bekker An. Gr. 380, 16). Οἱ παροιμιογράφοι, ἀναγράφοντες τὴν παρ., ἀναφέρουσι καὶ στίχον τοῦ Μενάνδρου, ταύτην αἰνιττόμενον (Meineke FCG. IV, 281 Μενάνδρ. ἀπ. 214. — Kock, CAF. III, 223, 825): «Θρᾷξ εὐγενὴς εἶ πρὸς ἅλας ἠγορασμένος». (Ζηνόβ. 112. Διογεν. 100. Διογεν. Βιέννης 59. — 'Αποστόλ. 127. 791 l ὅπου ὁ στίχος ἀποδίδεται εἰς τὸν Θεόκριτον).

25. Σπανὸς ξουράφι ἀγόραζε.

('Ηπείρου. 'Αρ. 1203. — Β. 276, 177. — Βύρ. Γ', 376, 49).

«Λέγεται ἐπὶ τῶν ἀχρήστως τι ἑαυτοῖς ἐμπορευομένων», ὡς καὶ ὁ ὁμοιοτάτη ἀρχαία «φαλακρὸς κτένα», ἣν οὕτως ἑρμηνεύουσιν

οἱ παροιμιογράφοι (App. prov. 412. — Διογεν. Βιέ. 288). Παραπλήσιαι αἱ ἐν λ. ἔννοια 3. 4, ὅπου καὶ ἄλλη ὁμοία ἀρχαία παρ. ἀναφέρεται.

26. Στάρι ἀγόραζα, ἀλεῦρι ἐπούλουνα·
καὶ τὸ κέρδος μου εἶντά το;
ἐτραγούδουν κι' ἄλεθά το.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 7.

ἀγοραστής.

1. Ἡ καμήλα γιὰ ἓν ἄσπρο καὶ δὲν βγαίνει ἀγοραστής.
Ἡ καμήλα γιὰ χίλια ἄσπρα καὶ παντοῦ ἀγοραστής.

('Ηπείρου. 'Αρ. 439 [ἐλλείπει ὁ β' στ.] — Β. 98, 91. 92. ['Η κ. γιὰ να ἀ.]).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ἐν λ. καμήλα 10. πουλῶ 18. 30. 36. 37. Ὁ φερόμενος μῦθος (Γέρω Κούτρα, Μουραπάδες σ. 46 ἀρ. 82) οὐδὲν λέγει πλέον τῆς παροιμίας. — Ἐν ἐλλείψει χρημάτων πολυτιμότατα πράγματα εἰς εὐτελῆ προσφερόμενα τιμὴν δὲν εὑρίσκουσιν ἀγοραστήν, τοὐναντίον δ' ἐν εὐπορίᾳ πωλοῦνται πάντα καὶ εἰς ἀνωτέραν τῆς πραγματικῆς τιμῆς αὐτῶν. Ὅμοιαι ξέναι παρ. **Γαλλ.** Beuf à denier dolent celui qui ne l'a. (Leroux I, 94 α΄ ἐκδ.) — **Γερμαν.** Was nützt mir der Ochs für einen Gulden, wenn ich keinen Kreuzer habe = Τί μ' ὠφελεῖ τὸ βόιδι γιὰ ἕνα φλωρίνι, ὅταν ἐγὼ δὲν ἔχω οὔτ' ἕνα σολδί; (W. III, 1103, 248). — Es bleibt mancher guter Kauff nach auss Mangel des Gelts = Πολλαῖς καλαῖς ἀγοραῖς χαλοῦν γιὰ ἔλλειψη χρημάτων (W. II, 1217, 22). — **Δαν.** Mangt et godt kiøb lades for pengene er borte = Πολλαῖς καλαῖς ἀγοραῖς ἀφίνουν γιατὶ τὰ χρήματα λείπουν. (αὐτ.). — **Ῥωμουν.** Cámila când erà un ban, nimeni nu dà nici un ban; acum ca trece piste suta, ne întrecem cu suta. = Ἡ καμήλα ὅταν εἶχε ἕνα λεφτό, κἀνεὶς δὲν ἔδινε ἕνα λεφτό· τώρα ποῦ πέρασε ἀπάνω ἀπὸ ἑκατό, ξεπερνοῦμε τὰ ἑκατό. (Zanne 1446). — Când n'ai, camila de un ban e scumpa = Ὅταν δὲν ἔχω, ἡ καμήλα ἑνὸς λεφτοῦ εἶναι ἀκριβή.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

(αὐτ. 1447). — Sáracul nu cumperá cámilá de un ban = Ὁ φτωχὸς δὲν θ' ἀγοράσῃ καμήλα ἑνὸς λεφτοῦ. (αὐτ.).

ἀγοραστός.

1. Ἀγοραστό, λιμαχτικό.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ὁ καλὸς νοικοκύρης πρέπει νὰ ἔχῃ τὰς προμηθείας του εἰς τὸ σπίτι, διότι τότε μόνον θὰ τὰς ἔχῃ ἀφθόνους ἡ οἰκογένειά του· ὅταν ὅμως προμηθεύεται τὰ πράγματα ἀπὸ τὴν ἀγορὰν ἀντὶ χρημάτων, ἐπειδὴ χάριν οἰκονομίας θὰ τὰ εἰσκομίζῃ ὀλιγοστά, ἡ οἰκογενειά του θὰ τὰ «λιμάζῃ». Διὰ τοῦτο τὸ ἀγοραστὸ πρᾶγμα εἶναι λιμαχτό, ἀνεπαρκὲς εἰς χορτασμόν.

ἀγόρι.

1. Τἀγούρια κακεύρετα εἶν.

(Πόντου. Ἐπτάλ. 372, 217 [εἶναι.] — καὶ Ἀρχ. τῆς νεωτ. ἑλλ. Α'. γ' σ. 21).

«Τἄρρενα τέκνα δυσεύρετά εἰσιν». (Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ.).

ἀγουρίδα.

*1. Εἰς βότρυν ἀγουρίδος μόλις ἵνα εὕρῃ τις μίαν ῥᾶγαν ὥριμον.

(Βυζαντινή; Νικήτ. Χωνιάτ. σ. 304 Bonn).

Πιθανὸν μοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι βυζαντινὴ παρ. σχεδὸν ἀμετάβλητος διατηρηθεῖσα ἐν τῇ εἰς κοινὴν γλῶσσαν παραφράσει τοῦ Νικήτα Χωνιάτου (κῶδ. 250 τῆς βιβλιοθ. τοῦ Μονάχου). Ἡ ἔννοια δ' αὐτῆς ὅτι ἐν κοινωνίᾳ διεφθαρμένῃ δυσκόλως δύναται νὰ εὑρεθῇ καὶ εἷς χρηστὸς ἀνήρ. Παρὰ τῷ Χωνιάτῃ ἡ παρ. ἔχει ὡς εἰκὸς ἐξελληνισθῇ: «ἐπειδὴ δὲ ἀεὶ τὰ χείρω νικᾶν εἴωθε καὶ ἐν πολλοῖς ὄμφαξι μίαν ῥᾶγα πεπανθεῖσαν μόλις εὑρήσει τις».

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἄγουρος

1. Ἄγουρα ἢ ἀγουρέλικα, πάντα φαρμακουλίδια.

(Κα 46).

Καθὼς τὰς ἀώρους ὀπώρας δὲν μεταβάλλει εἰς εὐγεύστους καὶ ἀβλαβεῖς ἡ προσθήκη τῆς ὑποκοριστικῆς καταλήξεως εἰς τὸ ἐπίθετον ἄγουρος, οὕτω καὶ ἡ εὔφημος γλῶσσα δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ περικαλύψῃ τὴν ἀσχημίαν τῶν κακῶν πραγμάτων.

2. Ἄγουρο κόμα εἶναι.

(Χίου. Καν. 218, 32).

Ἐπὶ τῶν καχεκτικῶν· εἶναι ἀκόμη ὡς ἄωρος καρπός, δὲν ὡρίμασε, δὲν ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος.

3. Ἄουρα δαμάσκηνα καὶ πρικιαῖς ἐλιαῖς.

(Βλ. Κατζιούλην 69, 2. — Κ. 6', 8 [Ἄγουρα δ. πικρὰς ἐλαίας.] Νε. 6 [Ἄγουρα δ. πικραῖς ἐλαίαις.] — Καρπάθου. ΖΑ. 346, 57).

Βλ. κρυφοκουβέντιασμα 1. κρυφομίλημα 1.

4. Γοῦρμα κι' ἄγουρα.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 220. — Β. 226, 727 [Οὖρμα — ἢ ὥρμα]).

Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην. Ἐπὶ τῶν μὴ ὁμιλούντων ἢ ἐνεργούντων μετὰ περισκέψεως, ἀλλ' ὡς ὁ λαίμαργος τρώγει ἀδιακρίτως ὡρίμους καὶ ἀώρους ὀπώρας, ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς λόγοις καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν αὐτῶν σπευδόντων καὶ συγχεόντων τὸ ὀρθὸν μετὰ τοῦ στρεβλοῦ. Βλ. παίρνω 35.

5. Οὖρμα κι' ἄγουρα ἔφαγε δαμάσκηνα.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 3 καὶ τὴν ἐν λ. κρυφομίλημα 1. Ἐπὶ ἀκολάστων.

*6. Προφθάνει ὁ τὴν ἄωρον καρπιζόμενος ἄνθην τὸν τὰ πέπονα ἐκδεχόμενον.

Ἡ βυζαντινὴ αὕτη παρ. εὑρηται ἐν ἐπιστολῇ τοῦ Τορνίκη πρὸς τὸν Ἀκομινᾶτον (τ. Β΄ σ. 414, 26 ἐκδ. Λάμπρου), ἐν ᾗ ῥητῶς ση-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

μειοῦται ὅτι εἶναι δημώδης: « Εἰ δ' αὐτὸς προβαλεῖταί μοι τὰ τῆς δημώδους παροιμίας, ὡς ἄρα προφθάνει κτλ. » Προδήλως ὁ Τορνίκης παρέφρασε τὴν δημώδη παρ., ἧς παραλλαγαὶ μὲν εἶναι αἱ κατωτέρω ἐν λ. ἀγουροφάγος ἀναγραφόμεναι 12 παρ., ὁμοία δὲ τὴν ἔννοιαν ἀλλὰ τὸν τύπον διάφορος ἡ ἀμετάλλακτος διατηρηθεῖσα βυζαντινή, ἣν βλ. ἐν λ. φυλάγω 26, ὅπου σημειοῦνται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἄλλων ἐθνῶν. Ἡ ἔννοια εἶναι σαφής· ὡς ὁ περιμένων νὰ ὡριμάσῃ πρῶτον ὁ καρπὸς καὶ ἔπειτα νὰ τὸν φάγῃ, στερεῖται αὐτοῦ, διότι προλαβὼν τὸν ἁρπάζει ἄλλος καὶ τὸν τρώγει καίπερ ἄωρον, οὕτω καὶ ὁ ἀκαίρως ἀλλὰ δραστηρίως ἐνεργῶν πλεονεκτεῖ τοῦ βραδέως καὶ μετὰ περισκέψεως χωροῦντος εἰς τὸ ἔργον.

ἀγουροφάγος.

1 Ἀγγουροφάγος ἔκαμε, καὶ καμωφάγος δὲν ἔφαγε.

(Ἀν. ἐπ. Α', 425, 63).

Βλ. ἄγουρος 6. — Ἀγγουροφάγος ἢ ἀγουροφάγος ἢ ἀγουροφάης ἢ ἀγουροφᾶς ὁ ἀώρους τρώγων ὀπώρας. Καμωφάγος δὲ κωμικῶς ἐσχηματισμένη λέξις ἀπὸ τοῦ κάμνω καὶ τρώγω = ἐκεῖνος ποῦ ἔκαμε διὰ νὰ φάγῃ, ὁ προπαρασκευάσας τὴν τροφήν.

2. Ἀγουροφάγος ἔφαγε, κι' ὁ οὐρμοφάγος καρτερεῖ.

(Λακεδαίμονος. Παρν. ΙΕ', 476 [κι' οὐρμ.] — Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [ἔ., ὁ οὐ. δὲν ἔφαγε.] — Δημητσάνης Γορτυνίας παρὰ Ὀθ. Στασινοπούλου [Ἀ ἔ., ὡρουμοφάγος δὲν ἔφαγε.]).

Βλ. ἄγουρος 6.

3. Ἀγουροφάης ἔφαγε, κι' ὡριμοφάης δὲν ηὗρε.

(Ἠπείρου παρ' Ἀλ. Α. Παπαγιαννοπούλου).

Βλ. ἄγουρος 6.

4. Ἀγουροφάης ἔφαγε, μὰ κεῖνος ποῦ πρόσμενε νὰ οὐρμάσῃ δὲν ἔφαε τίποτα.

(Κερκύρας Νεα 393).

Βλ. ἄγουρος 6.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

5. Ἀγουροφᾶς ἐκέρδισε.
(Ἀνάφης. Παρν. ΙΕ', 476. — Ἠπείρου ΖΑ. 27 [Ὁ ἀγουροφάης κερδίζει.]).

Βλ. ἄγουρος 6.

6. Κάλλια ἀγουροφάγης
πάρα γουρμοφάγης
(Ἠπείρου. Ἀρ 577 — Β. 129, 173 [παρὰ γουργοφάγης.]).

Βλ. ἄγουρος 6.

7. Ὁ ἀγουροφάγος ἔφαγε.
(Πηζ. 264, 607)

Βλ. ἄγουρος 6.

8. Ὁ ἀγουροφάγος ἔφαγε καὶ ὄχι ὁ ὡριμοφάγος.
(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ἄγουρος 6.

9. Ὁ ἀγουροφᾶς ἐκέρδισε, καὶ ὁ καμωφᾶς ἐχάσε.
(Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη).

Βλ. ἄγουρος 6.

10. Ὁ ἀγουροφᾶς ἤφαενε, κι' ὁ καμωφᾶς δὲν ἤφαενε.
(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἄγουρος 6.

11. Ὁ ἀγουροφᾶς κέρδισε τὸν ὡριμοφᾶ.
(Β' 73, 13 — Β. 176, 1. — Χίου Καν. 279, 510 [γελᾶ τὸν ὡ.]).

Βλ. ἄγουρος 6.

12. Οὐρμοφάης δὲν ἔφαγε, ἀγουροφάης κέρδισε.
(Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΔ', σ. 209).

Βλ. ἄγουρος 6.

ἀγράμματος.

1. Ἄθριπους ἀγράμματους, ξύλου ἀπιλέτσιτου.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη. — Τρικάλων παρὰ Ν. Βραχνοῦ [Ἄνθρωπους — ἀπελέκητου.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

2. Ἄνθρωπος ἀγράμματος, ξύλον ἀπελέκητον.

(Κορ. Ἀτ. Β', 10. — Μα. 10, 58. — Β¹. 1, 8. — Ἰων. Μέλ. 4. — Θήρας. Δε. Στ. 68. — Ἠπείρου. Ἀρ. 78. Ἐφ. Φιλομ. 1868 σ. 1673. — Β. 16, 213. — Πόντου. Ἑπτάλ. 349, 8. [ἀπελέκετον] — Κρήτης. J. 4. — Κα. 461 [κούτσουρο ἀπελέκητο.] — Κρήτης. Φρ. 105 [ἀπελέκητο.] — Κοινοτάτη [ξύλο ἀπελέκητο.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ὁ Κοραῆς ἐπιφέρει τὰς ἑξῆς παρατηρήσεις. «Παρ. ἀξία νὰ λέγεται καὶ νὰ μνημονεύεται συχνά. Καθὼς τὸ ξύλον διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς οἰκοδομὴν πρέπει πρῶτον νὰ πελεκηθῇ, παρόμοια καὶ ὁ πολίτης, διὰ νὰ ἦναι χρήσιμος εἰς τὴν πολιτείαν καὶ πατρίδα του, χρεωστεῖ νὰ ἐξεύρῃ κἂν, ἂν ὄχι ἄλλο, νὰ ἀναγινώσκῃ, νὰ γράφῃ, νὰ ἀριθμῇ, καὶ διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἠθικῶν καὶ ἱστορικῶν βιβλίων, νὰ σοφίζεται καθημέραν, ὥστε νὰ βλέπῃ καὶ νὰ κρίνῃ ὀρθῶς τὰ γινόμενα». — Ἡ παρ. διεδόθη προδήλως ἐκ τοῦ σχολείου, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲν ἐλήφθη ἐξ ἀρχαίου τινὸς βιβλίου. Ἐν τοῖς Μονοστίχοις εὑρίσκομεν ἄλλας παρομοιώσεις πρὸς τὸν ἀγράμματον, οὐχὶ δὲ τὴν προκειμένην (Βλ. ἀκάτεχος 1). Οὐδὲν ἧττον συνηθεστάτη εἶναι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καθὼς καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις λαοῖς ἡ παρομοίωσις τοῦ ἀπαιδεύτου ἢ ἀγροίκου ἢ παχύνου πρὸς κούτσουρο. Γνωστὸς εἶναι ὁ στίχος τοῦ κωμικοῦ Λυσίππου, στέλεχος λέγοντος τὸν μὴ ἐλθόντα εἰς Ἀθήνας, καὶ ἡ μεταφορικὴ σημασία τῶν λατιν. λέξεων truncus, stipes, codex, γαλλ. bûche, γερμ. Klotz κλπ. περὶ ὧν βλ. λ. κούτσουρο. Ἡ παρ. ἦτο γνωστοτάτη εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν κοινῶν σχολείων ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐντεῦθεν ἡ μεγάλη διάδοσις αὐτῆς. Ἐν τοῖς τοίχοις τῶν δημοτικῶν σχολείων ἦτο ἄλλοτε ἐπιγεγραμμένη μεγάλοις γράμμασιν, ὡς ἀξιομνημόνευτον γνωμικόν. Ἐπὶ τουρκοκρατίας δ' ἐν τοῖς κοινοῖς σχολείοις τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, καὶ μακρὸν μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐν πολλοῖς σχολείοις τῶν τουρκοκρατουμένων ἑλληνικῶν χωρῶν ἐπανελαμβάνετο παραλλαγὴ αὐτῆς ὡς μέρος τοῦ περιέργου σχολαστικοῦ ἄσματος, ὅπερ ᾖδον οἱ μαθηταὶ καθ' ἑκάστην μετὰ τὸ πέρας τοῦ μαθήματος. Τούτου ἡ τρίτη, ἡ καὶ προτελευταία, στροφὴ εἶχεν οὕτω:

Ἄνθρωπος ἀγράμματος
ξύλον ἄκαρπόν ἐστι.

HB-ONV.imeth.gr Μεθνικόν

Διὸ ὁποῦ φορεῖ τὰ γράμματα,
ὑπὲρ γρυσίου καὶ ἀργυρίου
τιμιώτερόν ἐστιν. [1])

Ὅθεν τὸ ᾄσμα παραβάλλει τὸν ἀγράμματον οὐχὶ πρὸς κούτσουρον ἢ ἀπελέκητον ξύλον, ὡς ἡ παρ., ἀλλὰ πρὸς ἄκαρπον δένδρον· ταύτην δὲ τὴν παρομοίωσιν ἀνευρίσκομεν καὶ ἐν ὁμοίαις παροιμίαις ἄλλων ἐθνῶν. **Δαν.** Menneske uden dyd er som tree uden frugt = Ἄνθρωπος χωρὶς ἀνατροφὴ εἶναι δένδρο χωρὶς καρπό. (W. III, 609, 410). — **Ὁλλανδ.** Een mensch zonder opvoeding is een boom zonder vruchten. ὁμ. (αὐτ.). — **Γερμ.** Ein Mensch ohne Zucht ist ein Baum ohne Frucht = ὁμ. (αὐτ.). — Ein ungelehrter Mensch ist wie ein unpolirter Spiegel = Ἀγράμματος ἄνθρωπος εἶναι σὰν ἀγυάλιστος καθρέφτης. (αὐτ. 610, 433). — **Τουρκ.** Χουνερσὶζ ατὰμ μεϊβασὶζ αγατζὰ πενζέρ = Ἀγράμματος ἄνθρωπος μοιάζει δένδρο ἄκαρπο. (Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου). — Πρβλ. καὶ τὴν ἐν λ. ἄγριος 3.

3. Εἴδομεν καὶ Δημοσθένην ἀγράμματον.

(Κατζιούλης 1106).

Ἡ παρ. κεῖται παρὰ τῷ Κατζιούλῃ, οὗ τὴν ἑρμηνείαν βλ. ἀνωτέρω σ. 89. Φαίνεται ὅτι ἦτο ἐν χρήσει παρὰ τοῖς συγχρόνοις αὐτῷ λογίοις.

ἀγράμπουλον

1. Ἀγράμπουλον κοκκύμελον.

(Πόντου. Ἐπτάλ. 349, 5).

Ἐπὶ στυγνῶν τὴν ὄψιν, ἐχόντων τὴν δριμύτητα τοῦ καρποῦ τοῦ καλουμένου ἀγράμπελο κοκκύμελον = βράβυλον κοκκύμηλον. Εἶναι δὲ τοῦτο, νομίζω, καρπὸς τοῦ δένδρου τοῦ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καλουμένου ἀγριοκορομηλιὰ (Prunus institia L.).

[1]) Chassiotis, L'instruction publique chez les Grecs σ. 20 — Ὁ σεβαστὸς συνάδελφός μου κ. Χ. Παπαδόπουλος μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι καὶ ἐν τῷ ἐν Ἀδριανουπόλει σχολείῳ, ἐν ᾧ ἐδιδάχθη τὰ πρῶτα γράμματα ᾖδον καθ' ἑκάστην τὸ ᾄσμα τοῦτο μετ' ἀσημάντων παραλλαγῶν.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἄγραφος

1. Αὐτὸ ἤταν ἀπὸ τἄγραφα.

(Κορ. Ἀτ. Β'. 11. — Κοινή. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [ἀπ' τἄγραφτα.]).

Βλ. καὶ γράφω 10. «ἤγουν ἀπὸ τὰ ἀσυνήθιστα, ἀπὸ τὰ παράξενα, ὅταν ὁ λόγος ἦναι περὶ παραδόξου τινὸς πράγματος» (Κοραῆς). **Γερμ.** Das steht nirgends geschrieben = Αὐτὸ δὲν εἶναι πουθενὰ γραμμένο. (W. IV, 336, 37) — Das steht nirgends geschrieben noch gedruckt = Αὐτὸ δὲν εἶναι πουθενὰ γραμμένον, οὔτε τυπωμένο. (αὐτ. 38).

ἄγριος

1. Ὅσο ἡ λύκαινα εἶν' ἄγρια, τόσο ἀγαπᾷ τὰ μικρά της.

(Β. 229, 770).

Ἡ παρ. δὲν μοὶ φαίνεται γνησία.

2. Σ' ἄγρια ὄρη, 'ς ἄγρια βουνά,
'ς τἀμπέλια τὰ Λαγκαδινά.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Εἰς τὴν γνωστὴν ἀπευχὴν Σ τἄγρια ὄρη (περὶ ἧς βλ. τὴν ἐμὴν πραγματείαν περὶ Ἀσθενειῶν ἐν Δελτ. ἱστ. ἑτ. Α΄ σ. 9), προστίθεται ἐνίοτε καὶ ἡ φράσις «καὶ 'ς τὰ λαγκάδια». Ἐν τῇ παρ. ὅμως ταύτῃ τὰ λαγκάδια παρ' ὑπόνοιαν ἀντικατέστησαν τἀμπέλια τῶν Λαγκαδίων, τῆς πρωτευούσης τοῦ ὁμωνύμου δήμου ἐν Γορτυνίᾳ τῆς Ἀρκαδίας. Τὰ λαγκαδινὰ ἀμπέλια εἶναι ὀλίγα, ὁ δ' ἐκ τούτων παραγόμενος οἶνος μετρίας ποιότητος.

3. Τἄγριο δέντρο καὶ ὁ ἀπαίδευτος ἄνθρωπος προκοπὴ δὲν κάνουν.

(Β. 285, 13).

Βλ. ἀγράμματος 2, παιδεύω 3. 6. Τὸ ἀπαίδευτος ἐνταῦθα σημαίνει ὄχι τὸν μὴ τυχόντα παιδεύσεως, ἀλλὰ τὸν μὴ ὑποστάντα ταλαιπωρίας ἢ τιμωρίας.

Проект имени Л.Л.Мочникова

ἀγροικῶ.

1. Ἀτὸ καὶ τὸ μωρὸν ἐγροίκ᾽ ἀτο.

(Πόντου παρὰ Ι. Βαλαβάνη).

Βλ. ξέρω 109. Αὐτὸ καὶ τὸ μικρὸν παιδίον τὸ ἐνόει.

2. Γροίκα πολλὰ καὶ λέγε λίγα.

(Κρήτης. Φρ. 106 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀκούω 11.

3. Γροίκα τυρὶ καὶ φούσκωνε μαλάκα.

(Κρήτης. Ἄπτ. 20 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀκούω 15.

4. Ὄντας σοῦ μιλοῦν ἀροίκα,
ὁ γαμπᾶς κ᾽ ἡ κουκουλλίκα.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Λέγεται συνήθως πρὸς τοὺς μὴ προσέχοντας εἰς τὴν συνομιλίαν καὶ ζητοῦντας τὴν ἐπανάληψιν τῶν λεχθέντων· ἢ καὶ πρὸς τοὺς προσέχοντας μόνον εἰς ὅσα ἐνδιαφέρουσιν αὐτούς. Ἴσως προῆλθεν ἔκ τινος ἀγνώστου μοι μύθου. Γαμπᾶς ὁ ἀλλαχοῦ ἀμπᾶς, καὶ κουκουλλίκα ἡ ἀλλαχοῦ κουκοῦλλα (λατ. cuculla), ἐν Κεφαλληνίᾳ δ᾽ ἀμφότερα μέρη τοῦ καππότου. — Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην.

5. Ὁ παπᾶς κ᾽ ἡ καμαλίκα,
ὅταν σοῦ μιλοῦν ἀγροίκα.

(Βερ. 81, 28. — Β. 202, 360).

Παραφθορὰ τῆς προηγουμένης.

6. Σὰ δὲ θέλῃς νά χῃς πίκρα,
τὰ δικά μου λόγια ἀγροίκα.

(Μήλου. Νεα. 8).

Ἡ ὁμοιοκαταληξία ἄπταιστος, διορθουμένου τοῦ πίκρα εἰς πρίκα, κατὰ τὸ κρητικὸν ἰδίωμα. Ἡ παρ. δήλη, ἀντίθετος δὲ τῆς βυζαντινῆς ἐν λ. ἀκούω 56.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

ἀγύριστος.

1. Πῆγε 'ς τὸν ἀγύριστον.

(Βλαχ. Λεξ. λ. ἀγύριστος).

Πῆγε 'ς τὸν τόπον, ἀπ' ὅπου δὲν γυρίζουν, συνώνυμος τοῦ πῆγε 'ς τὸ διάβολο. Ἀγύριστο ταξεῖδι συνήθως ἐν τοῖς μοιρολογίοις λέγεται ὁ θάνατος (Πολίτου, Νεοελλ. μυθολ. σ. 264).

ἀγῶγι.

1. Ὁ γάιδαρος 'ς τἀγῶι νὰ ψοφήσῃ.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ὁμοία τῇ ὑπ' ἀρ. 3.

2. Τἀγῶγι ξυπνᾷ τὸν ἀγωγιάτη.

(Κοινοτάτη. — Βλ Κατζιούλην 1564. — Κ. δ', 49 [τὸ ἀγώγιον ἐξυπνάει τὸν ἀγωγιάτην.] — Νε. 127, 833 [ὁμ.] — Β' 116, 51 [τὸ ἀ.]. — Β. 285, 14. — Ἀν. Ἐπ. Α', 561, 426. — Κ[πόλεως. Ἡμερ. Ἀν. 177, 2. — Πτζ. 209, 905. — Βάρνης Κρ. 30. — Χίου Καν. 308, 716. — Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 88. — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [τἀγῶι] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [ὁμ.]).

Παραλλαγὴ τῆς βυζαντινῆς ἐν λ. κέρδος 7. 8. καὶ ἐν λ. διάφορο 4. Ὡς ὁ ἀγωγιάτης ἐγείρεται τοῦ ὕπνου πρὸ τῆς ἡμέρας, ἐνθυμούμενος τὸ ἀγώγιον, οὕτω καὶ πᾶς ἄνθρωπος χάριν τοῦ κέρδους δεικνύει φιλοπονίαν καὶ δραστηριότητα. Σχεδὸν ἀπαράλλακτος εἶναι ἡ σικελική: Lu guadagnu risbigghia lu vurdunaru (Pitré II, 355). Κατά τινα δὲ γερμανικὴν οὐχὶ τὸν ἀγωγιάτην, ἀλλὰ τὸν ἵππον μικρὰ ὠφέλεια ἀναγκάζει νὰ τρέχῃ: Ein kleiner Nutzen ist auch was werth, es trabt auch wol eitel Pferd. (W. III, 1079, 17). Ἄλλα παράλληλα σημειοῦνται ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς βυζαντινῆς παρ.

3. Τὸ ἄλογο ἀποκάτω 'ς τἀγῶγί του ψοφάει.

(Βλ. Κατζιούλην 1128. — Κ. 229 [ἀποκάτω τἀ.] — Κ. δ', 52 [Τὸ ἄλογον ὑποκάτω τοῦ ἀγωγίου του ψ.] — Νε. 128, 836 [ὁμ.] — Β' 117, 54. [ἀπουκάτ ἀπ' τἀγῶγι ψ.] — Ἠπείρου Ἀρ. 1300. — Β. 289, 64 [τἄ. ἀ. ἀπ' τἀγῶγι ψ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη. [Τἄ 'ς τἀγῶι θὰ ψοφήσῃ.]).

Βλ. ἀρ. 1. κιρᾶς 2. ταβλᾶς 1. — Ὁ ἀναλαβὼν ἔργον τι ἐπὶ μισθῷ ὀφείλει ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ τὸ ἐκτελέσῃ, ὡς τὸ ἄλογον ὅπερ

ИРЯНИ имени И.Мечникова

μέχρις ὅτου ψοφήσῃ μισθοῦται καὶ φέρει πάντοτε τὸ φορτίον εἰς τὸν συμφωνηθέντα τόπον. Ἄλλη δ' ἔννοια τῆς παρ. εἶναι, ὅτι ἀγογγύστως καὶ ἐπιπονωτάτην οὖσαν πρέπει νὰ ἐκτελῶμεν τὴν ὑπηρεσίαν, ἐξ ἧς τρεφόμεθα.

'Αδάμ.

1. 'Απὸ τὸν 'Αδὰμ καταγόμαστε οὖλοι.

(Κα. 669.)

Βλ. Νῶε 1. — Πάντες οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ἴσοι καὶ οὐδεὶς ἔχει δικαιώματα ὑπεροχῆς ἐπὶ τῶν ἄλλων. Λέγεται προσέτι καὶ ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ, ὅτι ἑνὸς γένους ὄντες ὑποκείμεθα πάντες εἰς λάθη καὶ ἁμαρτήματα, ὡς ὁ προπάτωρ 'Αδάμ. — Παραπλήσιον τὸ τοῦ Σοφοκλέους (ἀπ. 532): «ἓν φῦλον ἀνθρώπων, μί' ἔδειξε πατρὸς | καὶ ματρὸς ἡμᾶς ἁμέρα τοὺς πάντας». — Ὅμοιαι παρ. ἄλλων ἐθνῶν. **Γαλλ.** Tous furent de Eve et d'Adam. (Leroux I, 2). — **'Ιταλ.** Tutti siam figlioli d'Adamo = Ὅλοι εἴμεθα ἀπόγονοι τοῦ 'Α. (τοσκαν. Pitré I, 196.) — Tutti siamo figli d' Adamo e Eva = Ὅλοι εἴμαστε παιδιὰ τοῦ 'Α. καὶ τῆς Εὔας. (D. I, 10). — Sem tüt fiö d'Adam = Εἴμαστε ὅλοι παιδιὰ τοῦ 'Α. (λομβαρδ. Μεδιολ. — Pitré III, 97). — Semo tuti fiòi de Adam = ὁμ. ἀπόγονοι τοῦ 'Α. (βενετ. Pasqualigo 72). — Semu tutti figghi d'Adamu = ὁμ. (σικελ. Pitré III, 97). — Tutti semu fighi d'Adamu ed Eva = ὁμ. καὶ τῆς Εὔας. (σικελ. Pitré I, 196). — **Πορτογ.** Todo somos filhos de Adão (e Eva); só a vida nos differença = Ὅλοι εἴμαστε παιδιὰ τοῦ Α. (καὶ τῆς Εὔας). μόνο ὁ τρόπος τῆς ζωῆς μᾶς κάνει διαφορετικούς. (D. I, 10). — **'Ισπαν.** Todos somos hijos de Adam y Eva = Ὅλοι εἴμαστε παιδιὰ τοῦ 'Α. καὶ τῆς Εὔας. (αὐτ.). — **'Ρωμουν.** Din acelash aluat sunt facutsi totsi ómenii = 'Απὸ τὴν ἴδια πάστα εἶναι καμωμένοι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. (Zanne 4366). — **Δαν.** Viere Alte Adams Sønner = Εἴμαστε ὅλοι τοῦ 'Α. παιδιά. (D. I, 10). — **Νορβ.** D'er alle Adam born = Εἶναι ὅλοι τοῦ 'Α. παιδιά. (αὐτ.) D'er Adams Art i alle = εἶναι τοῦ 'Α. ὁ τρόπος 'ς ὅλους. (αὐτ.) — **'Ολλανδ.** Wij zijn allen uit Adams ribben gekropen = Ὅλοι ἀπὸ τοῦ 'Α. τὴν πλευρὰ βγήκαμε. (αὐτ.) — **Γερμ.** Wir

sind alle Adams Kinder = Εἴμαστε ὅλοι παιδιὰ τοῦ Α. (W. I, 27, 2) — Wer ist nicht Adam's Sohn! = Ποιὸς δὲν εἶναι τοῦ Α. γιός! (αὐτ. 26) — Wir sind alle Adam's Kinder, ausgenommen der eine in Lumpen, der andere in Seide = Εἴμαστε ὅλοι τοῦ 'Α. παιδιά, ἐκτὸς μόνον ὁ ἕνας 'ς τὰ κουρέλια, ὁ ἄλλος 'ς τὰ μεταξωτά. (αὐτ. 27) — Adams Kinder sind Adam gleich = Τοῦ 'Α. τὰ παιδιὰ εἶναι μὲ τὸν 'Α. ὅμοια (αὐτ. 14). — Nach dem alten Adam schmeckt jeder = Καθένας ἔχει παρμένη μυρουδιὰ ἀπὸ τὸ γέρο 'Α. (αὐτ. 23). — Keiner, so nit nach Adam smeke, und der Eva Unterröcke = Κάνεὶς δὲν εἶναι ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ παρμένη μυρουδιὰ ἀπὸ τὸν 'Α. καὶ ἀπὸ τῆς Εὔας τὰ μεσοφούστανα (αὐτ. 22).

2. Κ' ἐγὼ ἀπ' τὸν 'Αδὰμ γεννήθηκα.
('Ηπείρου. 'Αρ. 636. — Β. 141, 371).

Βλ. τὴν προηγουμένην. — Δὲν εἶσαι ἐξυπνότερος ἀπὸ ἐμέ, σὲ ἐνόησα, εἶξεύρω τὸ συμφέρον μου καὶ δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ μὲ ἀπατήσῃς.

ἄδεια

1. Ἄδεια εἶχε ὁ καλόγερος καὶ μὲ ταῖς μύγαις πάλευε.
(Κόσμος σ. 3).

Ὁμοία τῇ ἐν λ. ἀδειανὸς 5.

2. Εὑρῆκε ἀδειαῖς καὶ λιβαδιαῖς, κι' ἀλωνίζει.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

'Επειδὴ δι' ἕνα οἱονδήποτε λόγον δὲν φοβεῖται τιμωρίαν, ἐπειδὴ οὐδεὶς τὸν περιορίζει, ἀτακτεῖ ἀφόβως. Ἡ παραβολὴ ἀπὸ τῶν εἰς τὰ λιβάδια ἀπολυομένων ὄνων ἢ πώλων. Ἀλωνίζω = τρέχω ὡς ὁ ἵππος εἰς τὸ ἁλώνιον καὶ μεταφορικῶς ἀτακτῶ, ἐπιφέρων ζημίας, κάμνω ὅ τι θέλω, χωρὶς νὰ φοβοῦμαι κἀνένα.

3. Ἡ σκύλ' ἀπ' τὴν ἀδειά τ'ς
ἀνάπουδα τὰ κάνῃ τὰ πιδιά τ'ς.
(Τρικάλων παρὰ Ν. Βραχνοῦ).

Βλ. βιά 1. 4-11. βιάζομαι 10. 17. βιάσῃ 2-4. βιασύνη 1. καὶ τὰς βυζαντινὰς ἐν λ. ἐπείγομαι 1 σπουδάζω 4. 5. 8.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

ἀδειάζω. (=εὐκαιρῶ).

1. Δὲν ἀδειάζω νὰ φάω ψωμί.

(Πελοποννήσου).

Τοσοῦτον εἶμαι πολυάσχολος, ὥστε οὐδὲ νὰ φάγω ἔχω καιρόν. Ἡ φράσις εὑρηται καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· «ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μήτε ἄρτον φαγεῖν». (Μάρκ. γ΄, 20). «οὐδὲ φαγεῖν ηὐκαίρουν». (αὐτ. ς΄, 31).

2. Περπατῶ καὶ δὲν ἀδειάζω.

(Πελοποννήσου)

Προσποιοῦμαι ὅτι εἶμαι πολυάσχολος, ἂν καὶ δὲν ἔχω κἀνὲν ἔργον.

3. Τὸν ἔκραξαν γι' ἀγγάρεια, κ' ἔλεγε δὲν ἀδειάζει.

('Ηπείρου. 'Αρ. 1352. — Β. 310, 373).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. ἀγγαρεύω 1.

4. «Χόρεψε, ἀράπη. — Δὲν ἀδειάζω, ἀφέντη».

('Ηπείρου. 'Αρ. 1955. — Β 339, 49).

Ὁμοία τὴν ἔννοιαν τῇ προηγουμένῃ, ὡς ἑρμηνεύει ὁ 'Αραβαντινός. Τὸ ὀξύμωρον ὅμως τῆς παρ. ἔγκειται κυρίως ἐν τούτῳ, ὅτι ὁ δοῦλος ἀρνεῖται νὰ ὑπακούσῃ εἰς ἀναπόδραστον προσταγὴν τοῦ κυρίου του, καίτοι αὕτη εἶναι συμφέρουσα αὐτῷ, ἀφοῦ ἀναμφιβόλως ἀκοπώτερος καὶ εὐχαριστότερος τῆς βαρείας ἐργασίας εἶναι ὁ χορός.

ἀδειάζω (=κενώνω).

1. Ἄδειασέ μας τὰ πιάτα.

(Ζακύνθου. Παρν. ΙΕ΄. 635, 42. καὶ 'Ελπὶς 1189, 17).

Παραλλαγὴ τῆς ἑπομένης. Ἡ μεταφορὰ ἴσως ἀπὸ ξενοδόχων ἢ μαγείρων ζητούντων ταχεῖαν ἀπόδοσιν τῶν πινακίων, ἐν οἷς ἐκόμισαν τὸ φαγητόν.

2. Ἄδειασέ μας τὴ γωνιά.

(Κοινοτάτη. — 'Ηπείρου. 'Αρ. 175, 1 [τὸν τόπο.] — Β. 3, 24. [ἢ: τὸν τόπο.] — Παρν. ΙΕ', 635. — Βλάχ. Λεξ. λ. ἀδειάζω).

Βλ. καὶ 1. 3. 10. 11. Λέγεται πρὸς ὀχληρούς, ὧν δὲν ἀνεχόμεθα

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

τὴν ἐνώπιον ἡμῶν παρουσίαν. Γωνιὰ καὶ ἡ ἑστία· ὅθεν πρώτη ἔννοια ἴσως τῆς παρ. φράσεως πρόσκλησις τοῦ ὀχληροῦ νὰ ἀπέλθῃ, ἀφίνων ἐλευθέραν τὴν θέσιν, ἣν παρὰ τὴν ἑστίαν κατέχει.

3. Ἄδειασέ μας τὴ γωνιά,
τὴ φετεινὴ χρονιά.

(Μάνης. Παρν. ΙΕ', 635. 43).

Βλ. τὴν προηγουμένην· ὁ β΄ στίχος εἶναι ἐκ τῶν οὐχὶ ἀσυνήθων παραπληρωμάτων, τῶν οὐδὲν ἄξιον λόγου προσθετόντων εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς παρ. Βλ. καὶ ἀρ. 10. 11.

4. Ἃ δὲν ἀδειάσῃς, δὲ γιομίζεις.

(Κα. 89).

Ὅμοιαι τὴν ἔννοιαν αἱ παρ. ἐν λ. δίνω 31. χάνω 63. 81. Ἂν δὲν δαπανήσῃς δὲν πρέπει νὰ προσδοκᾷς κέρδη, ἂν δὲν κενώσῃς τὸ βαλάντιόν σου δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ τὸ γεμίσῃς. Παραπλήσιαι, πλὴν τῶν σημειουμένων ἐν ταῖς μνημονευθείσαις λέξεσι, ξέναι παρ: **Ἰταλ.** Chi no sacrifica, no guadagna = Ὅποιος δὲ θυσιάζει, δὲν κερδίζει. (βενετ. Pasqualigo 99). — **Γερμ.** Der etwas haben will der muss auch geben = Ὅποιος θέλει κἄτι νὰ πάρῃ, πρέπει καὶ νὰ δώσῃ. (W, II, 238, 162). — **Τουρκ.** Μὴ σὲ μέλῃ γιὰ τὰ ἔξοδα, κύτταζε μόνο νὰ πιτύχῃ ἡ δουλειά. (Decourdemanche 165).

5. Θέλει ν' ἀδειάσῃ τὴ θάλασσα μὲ τὸ κουτάλι.

(Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου).

Βλ. ἀρ. 7.

6. Μὲ τὴ χοχλιδόκουπα ἀδειάζει τὴ θάλασσα.

(Κρήτης. Φρ. 111).

Βλ. τὴν ἑπομένην. — Χοχλιδόκουπα = ὄστρακον κοχλίου.

7. Μὲ τὸ χηβάδι τὸ μικρὸ τὴ θάλασσα ν' ἀδειάσῃ.

(Μάρκου Δεφαράνα, Λόγοι διδακτικοὶ τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν υἱόν. Βενετία 1543 φ. 36 στ. 113).

Βλ. ἀρ. 5. 6. Ὁ στίχος οὗτος τοῦ Δεφαράνα, ἐν χωρίῳ τοῦ

НБ ОНУ імені І.Мечникова

ποιήματός του ἐν ᾧ ἀναγράφει πολλὰ ἀδύνατα, μιμούμενος καὶ ἐν τοῖς πλείστοις ἀντιγράφων τὸν Στέφανον Σαχλήκην, ἐλήφθη ἐκ δημώδους παρ., ὡς ἐλέγχουσιν αἱ ἀνωτέρω παραλλαγαί, καὶ μάλιστα ἡ κρητική. Αἱ σημεριναὶ παραλλαγαὶ δὲν λέγονται ἁπλῶς ἐπὶ ἀδυνάτων, ἀλλ' ἐπὶ ματαιοπονούντων, ἐπὶ τῶν ἐπιχειρούντων μεγάλα δι' ἀνεπαρκεστάτων πόρων, ἐπὶ τῶν πειρωμένων νὰ διορθώσωσι τἀδιόρθωτα. — Συγγενὴς εἶναι ἡ παρὰ Πλάτωνι τὸ πρῶτον ἀναφερομένη ἀρχαία παρ. «θαλάττης χόες» (Εὐθύδ. 173 d ἐντεῦθεν: Θεμιστ. σ. 262 β. Γρηγ. Κύπρ. Λ. 176), ἣν ἐσφαλμένως ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Πλάτωνος καὶ ἐκ τούτου παραλαμβάνων Γρηγόριος ὁ Κύπριος ἑρμηνεύουσι «ἐπὶ τοῦ πολυμαθοῦς καὶ ἐμπείρου». Ὀρθότερον ἑρμηνεύει ὁ Μακάρ. 364 «ἐπὶ τῶν ἀμέτρων καὶ ἀνεφίκτων» καὶ εἰς τοιαύτην σημασίαν ἐποιήσατο χρῆσιν τῆς παρ. πλὴν τοῦ Πλάτωνος καὶ ὁ Θεμίστιος Ζ΄, 97. Ἐννοεῖ δὲ τὸν ἄπειρον ἀριθμὸν τῶν τῆς θαλάσσης χοῶν, τὸ ἄπειρον τῶν μέτρων τῆς θαλάσσης, ἅτινα ὅμως ἐκαυχᾶτο ὅτι ἐγίνωσκεν ὁ Δελφικὸς θεὸς ἐν τῷ γνωστῷ χρησμῷ πρὸς τὸν Κροῖσον (Ἡρόδ. Α, 47). Ἄλλη δ' ἀρχαία παρ. ὁμοιοτάτῃ τῇ δημώδει εἶναι ἡ ἐν Append. prov. 358 τῆς Γοττιγκ. ἐκδ. (II σ. 446): «θάλασσαν ἀντλεῖς», καὶ ἡ παρὰ βυζαντινοῖς μόνον συγγραφεῦσι κειμένη: «κυάθῳ θάλασσαν μετρεῖν» παρὰ Γρηγορ. Ναζιανζ. ΛΕ΄ σ. 556, ἣν ὁ Σχολιαστὴς αὐτοῦ Βασίλειος ὁ Καισαρείας (Notices et extr. des mss. τ. XI. — Boissonade An. Gr. I, 395) ἑρμηνεύει οὕτω: «παροιμία ἐστὶ ἐπὶ τῶν μικροῖς τισι σταθμοῖς καὶ μέτροις τὰ μέγιστα καταμετρούντων.» Κεῖται δὲ καὶ παρὰ Θεοφυλ. Σιμοκάτ. Ἐπ. 64 (Epist. gr. ed. Hercher σ. 782): «καὶ τοῦ καθαίρειν τὴν Αὐγέου κόπρον ἐστὶ δυσχερέστερον, ἢ κοτύλῃ τὸ Ἀτλαντικὸν ἅπαν ἐκμετρῆσαι πέλαγος». Τὴν παρ. δὲ ταύτην εἶχεν ἐν νῷ ὁ Φώτιος (Ἐπιστ. Α΄, 27 σ. 309 Βαλέττα) γράφων: «Καὶ τί ἂν τις πελάγη θαλάσσης σταλαγμοῖς μετρεῖν ἐπιχειροίη»;

Ἡ εἰκὼν τῆς ἀγόνου καὶ γελοίας προσπαθείας πρὸς ἐξάντλησιν τῆς θαλάσσης δι' ἀγγειδίου ὑφ' ἑνὸς μόνου ἀνδρὸς εἶναι κοινοτάτη. Ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος ποιεῖται χρῆσιν ταύτης ἐν παραβολῇ, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἐξ ἴσου ματαία εἶναι ἡ προσπάθεια πρὸς κατανόη-

σιν τοῦ ἀπείρου τῆς θεότητητος. Συνηθέστατα δὲ παρεμβάλλεται εἰς ἐπεισόδια παραμυθίων. Ἔν τινι θηραϊκῷ μωρὸν βασιλόπουλον ἀγωνίζεται μὲ καρυδόκουπα νὰ ὀλιγοστέψῃ τὸ νερὸν ποταμοῦ διὰ νὰ τὸν περάσῃ (Παρν. Ζ΄ σ. 556). Κρητικὴ παράδοσις ἀναφέρει καταχανάδες, καταδικασμένους νὰ μεταφέρωσιν ἄμμον ἀπὸ τό να βουνὸ εἰς τἄλλο μὲ μία χοχλιδόκουπα. (Ἑβδ. 1887 ἀρ. 30 σ. 1). Ἐκ δὲ τῶν ἐν τοῖς παραμυθίοις ἄλλων ἐθνῶν τοιούτων ἐπεισοδίων ἀρκοῦσιν ὀλίγα παραδείγματα. Ἐν βρεταννικῷ ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἥρωα ὁ ἄθλος τῆς ἐξαντλήσεως πηγαδίου μὲ ἀχηβάδαν (κογχύλιον) (Luzel, Contes bretons τ. II σ. 399). Ἐν ἄλλῳ γαλλικῷ τῆς Βρετάνης ἀναφέρεται ἐπίσης τὸ στέρεμα λίμνης μὲ καρυδόκουπα. (Sébillot, Contes popul de la Haute-Bretagne τ. I σ. 171). Ἐν γαλλικῷ τοῦ Main ὁμοίως ὁ ἄθλος τῆς ἐκκενώσεως ποταμοῦ μὲ καρυδόκουπαν (Rev. des tradit. popul. τ. VI σ. 589). Ἐν σερβικῷ παραμυθίῳ, βασιλεὺς δοκιμάζων ἔξυπνον χωρικὴν στέλλει πρὸς αὐτὴν ἓν ποτήριον, διὰ νὰ κενώσῃ μὲ αὐτὸ ὅλην τὴν θάλασσαν· ἐκείνη δὲ ἀνταποστέλλει πρὸς αὐτὸν στυππεῖον, παραγγέλλουσα νὰ φράξῃ πρότερον ὅλας τὰς πηγὰς τῶν ποταμῶν (Wuk Karadschitsch ἀρ. 25 σ. 159-160). Ἐν τούτῳ βλέπομεν ὅτι τὸ ἐπεισόδιον τῆς ἐξαντλήσεως τῆς θαλάσσης προσηρμόσθη εἰς τὸν μῦθον περὶ τοῦ ἀτόπου ἐπιτάγματος καταπόσεως τῆς θαλάσσης ἄνευ τῶν ποταμῶν παρὰ Συντίπᾳ (Η΄, α΄, 4 σ. 107. 109 Eberhard), οὗ τὴν λύσιν οἱ Ἕλληνες ἀνέφερον εἰς τὸν Βίαντα (Πλουτάρχ. Ἑπτ. σοφ. συμπ. 6 σ. 151 d), ὕστερον δ' εἰς τὸν Αἴσωπον (Πλανούδ. β. Αἰσ. Α΄, 17 σ. 269 κἑ. Eberhard).

Ὅμοιαι παρ. **Ῥωμαϊκαί:** Mare interbibere. — Fluctus siccare marinos. (Otto 1062). — Γαλλ. C'est la mer à boire, ἐπὶ δυσχερεστάτου αἰτήματος. (Leroux II, 140. — Quitard σ. 153. — Littré Dictionn. λ. 1 boire 8). — Moult a à faire qui la mer a à boire (Leroux II, 351). — **Γερμ.** Mit dem Löffel kann man das Meer nicht ausschöpfen = Μὲ τὸ κουτάλι δὲν μπορεῖ κἀνεὶς νὰ στερέψῃ τὴ θάλασσα. (W. III, 223, 39). — Du willst das Meer in ein Krüglein schöpfen = θέλεις τὴ θάλασσα νὰ στερέψῃς μ' ἕνα κανατάκι. (W. III, 557, 94). — Das Meer ausschöpfen (austrinken, austrocknen)

wollen = Θέλει νὰ στερέψῃ (ἢ νὰ πιῇ ὅλη, νὰ ξεράνῃ) τὴ θάλασσα. (αὐτ. 90) — Die See auschöpfen wollen = ὁμ. (W. IV, 489, 41).

8. Ὅποιους ἀδειάζι, χουρὶς νὰ γιμίζι, γλήγουρα θὰ βρῇ τοὺν πάτου.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκῃ).

Παραλλαγὴ τῶν ἐν λ. βγάζω 21. 23.

9. Σταλαματιὰ σταλαματιὰ ἤδειασε τὸ βαγένι.

(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Βλ. ἀρ. 12. Καὶ ἐλάχισται δαπάναι, συχνάκις γινόμεναι, φθείρουσι τὴν περιουσίαν, ὡς κενοῦται ὁ πίθος καὶ ἂν στάγδην ἐκχύνεται ὁ ἐν αὐτῷ οἶνος. Τὴν ἀντίστροφον ἔννοιαν, τῆς πληρώσεως τοῦ πίθου κατὰ σταγόνα, ἐκφέρει ἡ παρ. ἐν λ. γεμίζω 12. Ὅμοιαι παρ. **Γαλλ**. Goutte à goutte la mer s'égoutte. (Leroux I, 78). — Goûto à goûto, l'âizîno s'ëgoûto = Σταλαματιὰ σταλαματιὰ τὸ ἀγγειὸ ἀδειάζει. (λαγκεδοκ. D. II, 481). — Goutto à goutto, lou veisseou s'esgouto = ὁμ. (νεοπροβηγκ. — αὐτ.). — Se toté gotté cressan, toté gotté décressan = Ἂν ὅλαις οἱ στάλαις αὐξαίνουν, ὅλαις οἱ στάλαις λιγοστεύουν. (γαλλοελβετ. αὐτ.). — **Πορτογ**. Gotta e gotta, o mar se esgota = Σταλαματιὰ σταλαματιὰ ἡ θάλασσα ἀδειάζει. (αὐτ.). — **Ἱσπαν**. Gota á gota la mar se apoca = Σταλαματιὰ σταλαματιὰ ἡ θάλασσα λιγοστεύει. (αὐτ.). — **Ἀγγλ**. Drop by drop the sea (the lake) is drain'd = Σταλαματιὰ σταλαματιὰ ἡ θάλασσα (ἢ ἡ λίμνη) στερεύει (αὐτ.). — **Νορβ**. Ein Sup i Senn: dat tømer ei Tunna med Tidni = Μιὰ γουλιὰ κάθε φορά, ἀδειάζει τὸ πιθάρι μὲ τὸν καιρό. (αὐτ.). — **Γερμ**. Ein Tropfen nach dem andern macht den Kübel leer = Στάλα μὲ τὴ στάλα ἀδειάζει ἡ κολοκύθα. (W. IV, 1335, 10). — Wenn man immer schöpft, wird auch der tiefste Brunnen leer = Ὅταν δλοένα βγάζει κάνεὶς νερό, ἀδειάζει καὶ τὸ βαθύτερο πηγάδι. (αὐτ. 326, 3).

НВОНУ имени Мырникова

10. Τέσσερα καὶ πέντ' ἐννιά,
ἄδειασέ μας τὴ γωνιά.

(Λελ. Ἐπ. σ. 141).

Βλ. ἀρ. 2. Παιγνιωδῶς καὶ χάριν τοῦ ὁμοιοτελεύτου προσετέθη ὁ οὐδὲν λέγων α΄ στίχος ἐν ταύτῃ καὶ τῇ ἑπομένῃ, ὡς ὁ β΄ στίχος ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 3.

11. Τρὶς τρεῖς ἐννιά,
ἄδειασέ μας τὴ γωνιά.

(Λελ. Ἐπ. σ. 140. — Τρικάλων παρὰ Ν. Βραχνοῦ).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

12. Φασουλάκι φασουλάκι,
κι' ἀσπρουλάκι ἀσπρουλάκι,
ἀδειάζει γλήγορα τὸ σακκουλάκι.

(Β. 330, 9).

Ὁμοία τὴν ἔννοιαν τῇ ὑπ' ἀρ. 9, καὶ ἐν λ. ἕνας 15, ἀντίστροφος δὲ τῶν ἐν λ. γεμίζω ἀρ. 2. 5-11. 13. Ἀσπρουλάκι, ὑποκορ. τοῦ ἄσπρο, τὸ $^1/_3$ τοῦ παρᾶ ($^1/_{120}$ τοῦ γροσίου). — **Ἱσπαν.** Grano á grano se acaba el monton de antaño. = Σπειρὶ σπειρὶ χαλᾷ ὁ περσινὸς σωρός. (D. II, 481).

13. Χέρι δὲν ἄπλωσε
τόπος δὲν ἄδειασε.

(Πτζ. 307, 1110 [ἁπλώνει — ἀδειάζει.] — Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Παραλλαγὴ τῆς ἑπομένης.

14. Χέρι ποῦ δὲν πάρῃ,
τόπος δὲν ἀδειάζει.

(Β. 338, 31 [δὲν πιάσῃ] — Ἀθηναϊκή. Ἑβδ. Α΄, 216 [παίρνει] — Λελ. Ἐπ. 174 [Χ. ἂν δὲν πάρῃ] — Λιβαρτζίου Καλαβρύτων παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου [Ὁμ.] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Λιναρδάκη [δὲν παίρνει, τόπον] — Δημητσάνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [Χ. ὁποῦ] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη. — Σύρου παρὰ Π. Σαρρῆ [Χ. σὰν δὲν] — Ἀθηνῶν παρ' Ὀ. Στασινοπούλου [Χέρια ὁποῦ δὲν πάρουν, τ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην. — Τὸ πρᾶγμα ποῦ ἐχάθη ἐντὸς τοῦ οἴ-

НБ ОНУ имени И.И.Мечникова

κου κἄποιος τὸ ἐπῆρε βεβαίως, διότι ἄλλως θὰ εὑρίσκετο. Ἡ παρ. συνήθως λέγεται πρὸς ἄνθρωπον ὃν ὑποπτεύομεν ὅτι μᾶς ἔκλεψέ τι, ἀρνούμενον τὴν πρᾶξίν του. — Ὁμοία ἡ βενετική: Se man no prende, canton de casa rende = Χέρι ἂν δὲν πάρῃ, ἡ γωνιὰ τοῦ σπιτιοῦ τὸ δίνει πίσω. (Pasqualigo 152).

ἀδειανὸς (= ὁ ἔχων ἀδειάν, ἀργός, σχολάζων).

1. Ἀδειανὸς ἀρκάτης θωρεῖ τὸν Μᾶν κορώναις.

(Κύπρου Λουκᾶς σ. 148. [ἀργάτης] καὶ Σ. 284, 227).

Ὁ ἀργὸς ἐργάτης βλέπει τὸν Μάιον κορώνας. — Ὡς εὐστόχως μοὶ παρετήρησεν ὁ ἐν Λεμησῷ τῆς Κύπρου δικηγόρος κ. Σῖμος Μενάρδος, ὃν ἠρώτησα περὶ τῆς παρ. ταύτης, κορῶναι δὲν ὑπάρχουσι κατὰ τὸν Μάιον εἰς τοὺς πεδινοὺς τόπους τῆς Κύπρου, μεταβαίνουσαι εἰς τοὺς ὀρεινούς. Οὐδ' οἱ κολοιοί, οὓς ἀναφέρει ἡ ἑπομένη παρ., εἶναι δυνατὸν νὰ παρατηρηθῶσί ποτε ἐν τῷ πελάγει. Ὅθεν κατὰ τὴν παρ., ὁ ἀργὸς ἐργάτης, παραμελῶν τὴν ἐργασίαν του, φέρει ὡς πρόφασιν ὅτι ἀπησχόλησεν αὐτὸν τὸ παράδοξον καὶ ἀσύνηθες θέαμα τῶν κορωνῶν ἢ τῶν κολοιῶν, ὅπερ βεβαιοῖ ὅτι εἶδεν. Λέγονται δ' ἀμφότεραι αἱ παρ. ἐπὶ τῶν προφάσεων τῶν ὀκνηρῶν, ὧν εὐκόλως δύναται νὰ ἐλεγχθῇ τὸ ψεῦδος· γενικώτερον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν περιστάσεων, ἐφ' ὧν συνηθεστέρα εἶναι ἡ χρῆσις τῶν παρ. «τό εἶδες 'ς τὄνειρό σου» (βλ. ὄνειρο 13. 29) ἢ 'ς τὸν ὕπνο σου, ἤτοι ἐπὶ βεβαιώσεως πραγμάτων προδήλως ἀναληθῶν.

2. Ἀδειανὸς ἀρκάτης θωρεῖ κολοιοὺς 'ς τὸ πέλαος.

(Κύπρου. Λουκᾶς σ. 148 [ἀργάτης]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

3. Ἀδειανὸς καλόγερος ἔγραφε κι' ἀπέγραφε.

(Λευκάδος. ΚΠ. Η', 398, 30).

Ἀφοῦ ὁ καλόγηρος (διότι περὶ τούτων ὡς τύπων ἀεργίας αἱ πλεῖσται τῶν ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ παρ.) δὲν εἶχε τίποτε ἄλλο νὰ κάμῃ, κατεγίνετο εἰς ἔργα ἀνωφελῆ καὶ ἄχρηστα. Λέγεται, ὡς καὶ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

αἱ πλεῖσται τῶν ἐν τῇ λ. ταύτῃ παροιμιῶν, ἐπὶ τῶν ἀργῶν, οἵτινες κατατρίβουσι τὸν καιρόν των εἰς ἀλυσιτελῆ ἔργα διὰ νὰ φαίνωνται πολυάσχολοι. Ἐν ἄλλῃ σημασίᾳ κεῖται τὸ «ἔγραφε κι᾽ ἀπέγραφεν» ἐν ὁμοίαις τὴν διατύπωσιν παρ., ἃς βλ. ἐν λ. κρεμῶ 4. 24. 25.

4. Ἀδειανὸς καλόγερος, εὔκαιρο τὸ σακκί του.

(Λακωνίας παρὰ Π. Γενναδίου).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. ἀράθυμος 1. Ὁ καλόγηρος ὁ μὴ δραστήριος ἐν τῇ ζητείᾳ, ὀλίγιστα ἐλέη συνάγει· λέγεται δὲ καὶ γενικώτερον ἡ παρ. πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι ὁ ἀργὸς δυσκόλως πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

5. Ἀδειανὸς καλόγερος, μύγαις ἐκοντάρευε.

(Βερ. 67, 3. — Ἠπείρου Ἀρ. 10 — Β. 3, 23. — Βύρ. Γ', 164, 1. — Κα. 74. — Ζακύνθου παρὰ λόρδου Γκυίλφορδ).

Βλ. ἀρ. 3. ἄδειος 1. Ἡ ἀσχολία μὲ τὰς μυίας εἶναι χαρακτηριστικὸν τῶν ἀέργων οἵτινες καὶ μυγιοχάφταις ἐμπαικτικῶς καλοῦνται· ἀλλ᾽ ἐν τῇ προκειμένῃ παρ. διὰ νὰ κατασταθῇ γελοιότερον τὸ πρᾶγμα, παρίσταται ὁ ὀκνηρὸς καλόγηρος κονταρεύων τὰς μυίας, ἤτοι θηρεύων αὐτὰς δι᾽ ἀκοντίου.

6. Ἀδειανὸς καλόγερος τὰ ῥάσα του ἔσπαε κ᾽ ἔρραφτε.

(Κα. 72. 73 [ταρχίδια του ἔ.]).

Βλ. ἀρ. 3. — Κατ᾽ οὐδὲν διαφέρει τοῦ ἀέργου καὶ ὀκνηροῦ ὁ ἀσχολούμενος εἰς διόρθωσιν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ὁ ὁ ἴδιος ἄνευ λόγου κατέστρεψε. Παραπλήσιαι εἶναι αἱ παρ. ἐν λ. δουλειὰ 41. 68. 70. 91. 92.

7. Ἀδειανὸς καλόγερος ταρκίδια του ἔλυε κ᾽ ἔδενε.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 3. Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ἐν λ. διάβολος 87, δουλειὰ 3. 4. 48-50.

8. Ἀδειανὸς καλόγερος τὴ γάτα λύει καὶ δένει.

(Παρ. ΙΕ', 477 [καλόγηρος]).

Βλ. ἀρ. 3, παραλλαγὰς δ᾽ αὐτῆς ἐν λ. ἀργὸς 1, δουλειὰ 51. Ὁ-

НВОНУ имени Н.И.Мелникова

μοιαι **ἰταλ.** Chi non sa che fare, pettini i cani = Ὅποιος δὲν ξέρει τί νὰ κάνῃ χτενίζει τοὺς σκύλους. (Pitré III, 196). — Chi non ha che fare, piglia la gatta a pettinare = ὅποιος δὲν ἔχει τί νὰ κάμῃ παίρνῃ τὴ γάτα νὰ τὴν χτενίσῃ. (Ἀβρουγ. αὐτ.) — Pr'un aviri chi fari, pigghia gatti a pittinari = Γιὰ νὰ μὴν ἔχῃ τί νὰ κάμῃ, παίρνει γάτους νὰ χτενίζῃ. (σικελ. αὐτ.).

9. Ἀδειανὸς καλόγερος ψύλλους ἐμουνούχιζε.

(Κα. 73).

Βλ. ἀρ. 3.

10. Ἀδειανὸς κουνάμπελος.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Παντελῶς ἄεργος.

ἀδειανὸς (= κενός).

1. Ἀδειανὰ τὰ χέρια σου, κακό εἰν' τὸ ποδιακό σου.

(Κα. 80).

Βλ. ἄδειος 5, χέρι 2. — Ὅταν ἔρχεσαι μὲ κενὰς τὰς χεῖρας, ὅταν δὲν κομίζῃς δῶρα, θ' ἀποτύχῃς, δὲν θὰ εἰσακουσθῇ ἡ αἴτησίς σου· εἶναι ὡς νὰ εἶχες κακὸ ποδιακὸ ἢ ποδαρικό, περὶ οὗ βλ. τὴν ἐμὴν Νεοελλ. μυθολ. σ. 232 κἑ. — Ταῦτα διὰ παραδείγματος διδάσκει καὶ ὁ δημώδης μῦθος ἐν Γέρω Κούτρα Μουραπάδες 80 σ. 45: Ἕνας ἀφέντης εἶχεν ἕναν κουμπάρο χωριάτη, ποῦ ἤρχετο πάντα μὲ πεσκέσια. Τότε τοῦ λεγε ὁ ἀφέντης· — Καλὸ 'ς τὸν κουμπάρο, δόστε τοῦ κουμπάρου καφέ, τσιμποῦκι, ῥακί, φαεῖ. Μιὰ μέρα ἔρχεται μὲ ἀδειανὰ τὰ χέρια, καὶ καθὼς τὸν εἶδεν ἀπὸ τὸ μπαλκόνι, Φύγε μπρέ, τοῦ φωνάζει, καὶ θὰ μοῦ λερώσῃς τὸ σπίτι. — Ὅμοιαι παρ. ἄλλων ἐθνῶν: **Γαλλ.** De mains vides, vides prières. (Legai 325). — Des mains vuides prières vaines. (Leroux I, 41). — De wide main wide prière. (αὐτ.) — A vuide main fait on le sourt = Σ ἄδειο χέρι κάνουν τὸν κουφό. (καμπαν. D. I, 443). — **Ἀγγλ.** Empty hands no hawks allure = Ἀδειανὰ χέρια γεράκια δὲ μαυλίζουν. (W. II, 306, 306). — Wi'an empty hand

НБ ОНУ імені І.Мечникова

nae man can hawks lure = Μ' ἀδειανὸ χέρι κἀνεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μαυλίσῃ γεράκια. (σκωτική. D. I, 443). — A toom hand is nae lure for a hawk = Ἄδειο χέρι δὲν εἶναι μαύλισμα γιὰ γεράκι. (ἐπίσης. αὐτ.). — **Φρεισικαί**: Mey lege hannen ist quæ haucken fæn = Μ' ἀδειανὰ χέρια εἶναι δύσκολο νὰ πιάσῃς γεράκια. (αὐτ.). = Men lokt geene haviken met ledige handen = Δὲν μαυλίζουν γεράκια μ' ἄδεια χέρια. (αὐτ.) — **Ἰσλανδ**. Með tómum höndum tekr einginn fálka = Μ' ἄδειο χέρι δὲν πιάνουν κἀνένα γεράκι. (αὐτ.) — **Δαν.** Det er ondt at lokke Høg til sig med tomme Hænder = εἶναι κακὸ νὰ μαυλίζῃς πετρίτη μ' ἄδεια χέρια. (αὐτ.) — **Νορβηγ.** Ein fangar ingen Fugl med tome Handi = Δὲν πιάνουν κἀνένα πουλὶ μ' ἄδειο χέρι. (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Met ideler hant is quaet hauiken locken = Μὲ ἀδειανὸ χέρι εἶναι κακὸ νὰ μαυλᾷς γεράκια. (παλαιοολλανδ. αὐτ.) — Met ledige handen is het kwaad havikken vangen = ὁμ. — νὰ πιάνῃς γ. (W. II, 306, 309). = Men lokt geene havikken met ledige handen = Δὲ μαυλοῦν γεράκια μ' ἀδειανὰ χέρια. (αὐτ.) — Het is kvaad met ledige handen ter markt te gaan = Εἶναι κακὸ μ' ἀδειανὰ χέρια νὰ πηγαίνῃς 'ς τὴν ἀγορά (αὐτ. 307). — **Γερμαν.** Wer leer kommt, wird leer gehen = ὅποιος ἔρχεται ἀδειανός, ἀδειανὸς θὰ φύγῃ. (W. II, 1876, 7). Wer mit leeren Händen kommt, bittet vergeblich = ὅποιος μ' ἀδειανὰ χέρια ἔρχεται, τοῦ κάκου παρακαλεῖ (αὐτ. 313, 479). — Mit leeren Händen lassen sich die Processe schwer beenden = Μ' ἀδειανὰ χέρια δύσκολα τελειώνουν οἱ δίκαις (αὐτ. 306, 305). — Mit leerer Hand kauft man übel = Μ' ἄδειο χέρι κακὰ ἀγοράζει κἀνείς. (αὐτ. 307). — Mit lediger Hand fengt man keinen Habicht = Μ' ἀδειανὸ χέρι δὲν πιάνουν τὸν πετρίτη (αὐτ. 303). — Mit leren henden fat man keinn falcken oder habich = Μ' ἀδειανὰ χέρια οὔτε γεράκι πιάνουν οὔτε πετρίτη. (αὐτ. 309). — Mit leerer Hand ist schwer Vögel fangen = Μ' ἄδειο χέρι δύσκολα πιάνουν πουλιά. (αὐτ. 306). — Mit leeren Händen allein bekommt man keinen Vogel ins Netz herein = Μ' ἄδεια χέρια μοναχὰ δὲν τσακώνουν κἀνένα πουλὶ 'ς τὰ δίχτυα. (αὐτ. 304). — Mit leerer hant dorft niemand erscheinen vor

gots angesicht = Μ' ἀδειανὸ χέρι δὲν ἔχει κἀνεὶς τὴν ἄδεια νὰ ἰδῇ θεοῦ πρόσωπο· δηλ. νὰ ἐμφανισθῇ πρὸ τῶν ἐχόντων ἐξουσίαν κληρικῶν (αὐτ. 308).

2. Ἀδειανὸ βαρέλι φίλο δὲν πιάνει.

(Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [ἢ: Ἀ. βαγένι]].

Βλ. καὶ ἀρ. 3. Παραπλησία τὴν ἔννοιαν τῇ ἀνωτέρω. Ἂν δὲν ἔχῃ ὁ πίθος οἶνον διὰ νὰ τὸν κεράσῃς, δὲν συνδέεις μὲ τὸν ἄνθρωπον φιλίαν, διότι ἐκεῖνος γίνεται φίλος μας, ὅστις προσδοκᾷ παρ' ἡμῶν χάριτας.

3. Ἀδειανὸ σακκὶ καὶ ἀδειανὴ σακκοῦλα φίλο δὲν πιάνουν.

(Δημητσάνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. τὴν προηγουμένην. — Ἂν δὲν ἔχωμεν δῶρα καὶ δὲν συντρέχωμεν χρηματικῶς τοὺς ἀνθρώπους δὲν ἐπιδιώκουσι τὴν φιλίαν μας. Παραπλησία ἡ **τουρκ.** Μπόσ᾽ θορμπὰ ιλὲ ἀτ θουτουλμὰζ = Μὲ ἀδειανὸ σακκὶ δὲν πιάνεται τὸ ἄλογο. (Osm. Sprich. 164)

4. Ἡ ἀδειανὴ μπιστόλα δύο φοβίζει.

(Μεσσηνίας. Πολίτης ἐν Νεα. 140).

Βλ. ἀρ. 7. — Τὸν ἔχοντα δηλ. καὶ τὸν ἀπειλούμενον. Ἀπαράλλακτος ἡ **βενετική**: Un s-ciopo descargo fa paura a do = Ἄδειο τουφέκι φοβίζει δυό. (Pasqualigo 250). — **Σερβ.** Τὸ γιομᾶτο ὅπλο φοβίζει ἕνα, τὸ ἀδειανὸ δύο. (Vuk σ. 343). — **Ρωσσική**. Σπασμένο δοξάρι δυὸ φοβίζει. (Dal I, 246).

5. Σουλατσάριζε, προβάτει,
κόρη, 'ς τἀδειανὸ παλάτι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ἐπὶ τῶν κτιζόντων μεγάλας οἰκίας, καίτοι δὲν ἔχουσιν ἀνάλογον περιουσίαν πρὸς συντήρησιν αὐτῶν· ἢ ἐπὶ πλουσίων οἰκούντων ἐν μεγάροις, εἶτα δὲ πτωχευσάντων. Ἴσως ἐλήφθη ἡ παρ. ἐκ παραμυθίου τινός, ἐκ τῶν ἐχόντων ἐμβόλιμα ᾄσματια.

6. Τἀδειανὸ τἀγγειὸ σκούζει.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Οἱ ἔχοντες κενὴν ἐγκεφάλου τὴν κεφαλὴν φωνασκοῦσι, καθὼς τὰ

НБ ОНУ имені І. Мечникова

κενὰ ἀγγεῖα κρουόμενα ἀναδίδουσιν ἦχον ἰσχυρότερον ἀπὸ τὰ πλήρη. Ἀπαράλλακτοι αἱ **Ἰταλ.** (λεγόμεναι καὶ ἐπὶ ἄλλης ἐννοίας, ὅτι ἡ φτώχεια φέρνει γρίνια): Vaso vuoto suona meglio (Giusti 253) — La vutti quantu è cchiù vacanti, tantu cchiù sona (σικελ. Pitré III, 264).

7. Τὸ τουφέκι τὸ ἀδειανὸ
σκιάζει ἕναν κ' ἕναν, δυό.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1395. — Β. 317, 416)

Βλ. ἀρ. 4.

ἄδειος.

1. Ἄδειος ἄνθρωπος, παρηγοριὰ τῆς χώρας.

(Μισενικόλα Καρδίτσης παρὰ Α. Λαδιᾶ).

Ὁ ἄεργος ἄνθρωπος, ὁ μὴ ἀσχολούμενος περὶ τῶν ἰδίων ὑποθέσεων, εἶναι χρήσιμος εἰς τοὺς γείτονας καὶ τοὺς ἄλλους συγχωρίους του, ἀναδεχόμενος συχνάκις δωρεὰν εὐκόλους ἐργασίας αὐτῶν ἢ ἐκτελῶν παραγγελίας των. Ὅμοια ἡ ἐν λ. γείτονας 2.

2. Ἄδειος ὁ πάνω μαχαλᾶς.

(Παρν. ΙΕ', 635, 41).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

3. Ἄδειο τὸ πάνω πάτωμα.

(Παρν. ΙΕ', 635, 41).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Μεταφορικῶς ἀντὶ τοῦ εἶναι ἀνόητος. Ὁ ἀνώτατος ὄροφος τοῦ οἴκου του, ἡ ὑψηλοτέρα συνοικία τοῦ χωρίου του εἶνε κενή, δὲν ἔχει ἔνοικον, ἡ κεφαλή του ἐν ἄλλοις λόγοις δὲν ἔχει ἐγκέφαλον· περιφραστικώτερον δὲ λέγουσιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας καὶ ὅτι ἐνοικιάζεται τὸ ἀπάνω πάτωμα. (Βλ. νοικιάζω 1. 2). — Ὅμοιαι παρ. **Γαλλ.** Avoir des chambres vides dans la tête. (W. II, 1528, 685). — **Γερμ.** Der obere Stock bei ihm steht leer = Τὸ ἀπάνω πάτωμά του εἶναι ἄδειο. (W, IV, 871, 77). — Bei dem ist's im obern Stock nicht richtig = Σ τὸ ἀπάνω πά-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

τωμά του εἶναι ἀκαταστασία. (αὐτ. 71). — Dem fehlt' s im obern Stock = Ἔχει ἔλλειψη 'ς τὸ ἀπάνω πάτωμα. (αὐτ. 74.) — Den obern Stock verlieren = Ἔχασε τὸ ἀπάνω πάτωμα. (αὐτ. 75). — Er ist im obern Häuslein nicht richtig = Σ τὸ ἀπάνω σπιτάκι εἶναι ἀκαταστασία. (W. II, 433, 11). — Ἄλλας ὁμοίας παρ. βλ. ἐν λ. νοικιάζω 2. Ἄλλαι δέ τινες διὰ τῆς αὐτῆς εἰκόνος ἐκφέρουσι τὴν ἰδέαν ὅτι οἱ ὑψηλοὶ τὸ σῶμα εἶναι εὐήθεις (βλ. μακρύς 1).

4. Κάλλιο ἄδειο τὸ μαντρί, πέρι χίλιοι λύκοι μέσα.

('Αθηναϊκή. Ἐδδ. Α', 136).

Προτιμότερον νὰ μὴ ἔχῃ τις κτήματα, ἂν διὰ τὴν συντήρησιν αὐτῶν εἶναι ἠναγκασμένος νὰ περιπλακῇ εἰς ἔριδας καὶ νὰ ὑφίσταται μεγάλας ταλαιπωρίας. Ὁμοίως προτιμότερον νὰ μὴ εἶναί τις πλούσιος ἢ νὰ διαρπάζωσι καὶ σπαταλῶσι τὴν περιουσίαν του ἅρπαγες καὶ ἀχάριστοι. Λέγεται δὲ καὶ γενικώτερον ἐπὶ τῶν ἐχόντων πλεονεκτήματα, ἀνίαν καὶ δυσαρεσκείας παρασκευάζοντα εἰς αὐτούς. Διὰ τῆς αὐτῆς παραβολῆς διάφορος ἐκφέρεται ἔννοια ἐν τῇ παρ. ἐν λ. ἔρημος 1.

5. Μ' ἄδεια χέρια πάει 'ς τὸ μοναστῆρι.

(B. 150, 1).

Χωρὶς νὰ κομίσῃ ἀφιερώματα ἢ ἄλλα δῶρα, ἀξιοῖ νὰ φιλοξενηθῇ ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Ὁμοία τὴν ἔννοιαν μὲ τὴν ἐν λ. ἀδειανὸς (κενὸς) 1. Ἡ φρ. μ' ἄδεια χέρια εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχαία κεναῖς χερσίν, περὶ ἧς βλ. Θησαυρὸν Ἑρρ. Στεφάνου λ. κενός, καθὼς καὶ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Κοραῆ ('Ατ. Β'. σ. 386). **Γαλλ.** les mains vides (Littré Dictionn. λ. vide).

ἀδελφὴ

1. Γὴ ἀδριφὴ τοὺν ἀδριφὸ χρυσὸ σταυρὸ τοὺν ἔχι,
τσὶ ἀδριφὸς τ' ν ἀδριφὴ 'ς τὴ φοῦντα τοῦ σπαθιοῦ του.

(Λέσβου παρὰ Γ. Ν. Βερναρδάκη).

Παραλλαγὴ τῆς ἑπομένης.

НБОНУ імені І. Мєчникова

2. Ἡ ἀδερφὴ τὸν ἀδερφὸ χρυσὸ σταυρὸ τὸν ἔχει,
κι' ὁ ἀδερφὸς τὴν ἀδερφὴ σακκὶ ἄχιουρο τὴν ἔχει.

(Βερ. 73, 1 [Ἡ ἀδελφὴ τὸν ἀδελφὸν — κι' ὁ ἀδελφὸς τὴν ἀδελφὴν 'ς τὴν πόντα τοῦ σπαθιοῦ του.] — Β. 92, 3 [Ὁμ. — 'ς τὴν ποῦντα τοῦ σπ. του.] — Πτζ. 239. 314. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [Ἡ ἀδρεφὴ τὸν ἀδρεφὸ — κι' ὁ ἀδρεφὸς τὴν ἀδρεφή, ἄλλον ἐχτρὸν δὲν ἔχει.]).

Ὁμοία μὲ τὴν προηγουμένην. Βλ. καὶ ἀρ. 6. Ἡ ἀδελφὴ ἀγαπᾷ μετὰ πολλῆς τρυφερότητος τὸν ἀδελφὸν καὶ τιμᾷ αὐτὸν ὑπερβαλλόντως, ἐνῷ οὗτος προστατεύει μὲν αὐτήν, ἀλλὰ δὲν τῇ ἀποδίδει ἴσην ἀγάπην, τοὐναντίον δὲ σκαιῶς προσφέρεται πρὸς αὐτήν· τὴν περιφρονεῖ ὡς σάκκον ἀχύρων, ὡς εὐτελές τι καὶ ἀνάξιον προσοχῆς, κατὰ τὴν μίαν παραλλαγήν· φέρεται πρὸς αὐτὴν ὡς ἐχθρός, κατὰ τὴν ἄλλην, διὰ τὴν τραχύτητα τῶν τρόπων του καὶ τὴν ὑπεροψίαν· τὴν ἔχει 'ς τὴ φοῦντα τοῦ σπαθιοῦ του, κατ' ἄλλην παραλλαγήν, ὡς κόσμημα δηλ. ἀνάξιον λόγου· ἢ 'ς τὴν ποῦντα, κατὰ τὴν ἄλλην, τὴν αἰχμὴν δηλ. (ἰταλ. punta), διότι εἶναι αὐστηρότατος τιμωρὸς καὶ τῆς ἐλαχίστης παρεκτροπῆς.

3. Ἡ πρώτ' ἡ ἀδερφὴ παντρεύει καὶ τοῖς ἄλλαις.

(Πελοποννήσου. — Ζαγορίου Ἠπείρου παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην. — Ἂν ἡ πρώτη ἀδελφὴ νυμφευθεῖσα φανῇ καλὴ νοικοκυρὰ καὶ ἀγαθὴ σύζυγος, ἡ διαγωγὴ αὐτῆς εἶναι ὡς τις σύστασις διὰ τὰς ἄλλας, αἵτινες οὕτω εὐκόλως ὑπανδρεύονται, διότι «βγάνουν καλὸ ὄνομα», θεωρούμεναι ὅμοιαι τὸ ἦθος μὲ τὴν πρεσβυτέραν. Ἐνῷ τοὐναντίον ἂν μὴ εὐδοκιμήσῃ ἐν τῇ διοικήσει τοῦ οἴκου αὕτη δυσχεραίνει τὴν ἀποκατάστασιν τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν της· — Παραπλησία ἡ **ῥωσική**: Τὴν πρώτη κόρη παντρεύουν οἱ γονεῖς, τὴ δεύτερη ἡ ἀδελφή. (Dal I σ. 230).

4. Μι' ἀδερφὴ παντρεύει ὀχτώ,
μιὰ ξαδέρφη δεκοχτώ.

(Πτζ. 344, 46).

Βλ. ἀρ. 3. Ἐν τῇ προκειμένῃ προστίθεται καὶ ἡ ἐξαδέλφη, διότι ὑποτίθεται ὅτι τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν καὶ τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα ἔχουσι

συνήθως πάντες οἱ στενοὶ συγγενεῖς. Ὑπολογίζεται δ' ὡς εἰκὸς μείζων ὁ ἀριθμὸς τῶν νυμφευομένων ἕνεκα τοῦ καλοῦ παραδείγματος τῆς ἐξαδέλφης, διότι καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐξαδέλφων εἶναι μείζων τοῦ τῶν ἀδελφῶν· (ἐνταῦθα ὡρίσθη ὑπερδιπλάσιος)· τούτων δ' ἐτέθη ὡς ἀνώτατον ὅριον ὁ ἀριθμὸς ἐννέα, διότι τὸν μὲν εὐδαίμονα οἶκον ἀποτελοῦσι, κατὰ τὰς ἰδέας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐννέα υἱοὶ καὶ μία κόρη (Βλ. Πολίτου, τὸ δημ. ᾄσμα περὶ τοῦ νεκροῦ ἀδελφοῦ σ. 19), κατ' ἀναλογίαν δὲ τὸν κακοδαίμονα ἐννέα κόραι καὶ οὐδεὶς υἱός· ἀλλὰ καὶ αἱ ἐννέα θὰ ὑπανδρευθῶσιν, ἂν ἡ πρώτη ἀποδειχθῇ ἀγαθή.

5. Ὅποιος ἔχει ἀδρεφή,
ἂν δὲν πεθάνῃ δὲν θὰ τὴν ξεφορτωθῇ.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνῃ).

Αἱ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ὑποχρεώσεις τοῦ ἀδελφοῦ μόνον μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς λήγουσι. Καὶ ἀφοῦ τὴν ὑπανδρεύσῃ, ὀφείλει νὰ ἐξακολουθῇ φροντίζων περὶ αὐτῆς, καὶ παρέχων τὴν συνδρομήν του εἰς πάσας τὰς ἀνάγκας της.

6. Τῆς ἀδερφῆς ἡ καρδιὰ βράζει σὰν τὸ τσουκάλι, τοῦ ἀδερφοῦ σὰν τὸν τέτζερε.

(Μεσσηνίας).

Ἡ ἀγάπη τῆς ἀδελφῆς εἶναι πολλῷ θερμοτέρα τῆς τοῦ ἀδελφοῦ. Ἡ καρδία της κοχλάζει ἰσχυρῶς ὡς τὸ ἐν τῇ πηλίνῃ χύτρᾳ βράζον ὕδωρ, ἐνῷ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ ἀσθενέστερον, ὡς τὸ ἐν τῷ χαλκῷ λέβητι. — Ὁμοία τὴν ἔννοιαν μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 2.

7. Χάρου, μάννα, τὸν γιό σου,
κι' ἀδερφή, τὸν ἀδερφό σου,
πρίχου νάρθ' ἡ μουρμουρίστρα,
τοῦ στρωμάτου ἡ τσουτσουρίστρα.

(Κρήτης. Βλαστ. σ. 56-7).

Παραλλαγὴ τῆς ἑπομένης.

НВ ОНУ імені І. Мечникова

8. Χάρου, μάννα, τὸν ὑγιό σου,
κι᾽ ἀδερφή, τὸν ἀδερφό σου,
ὥστε νἄρθη ἡ κιουρκιουρίστρα
καὶ κρεβατομουρμουρίστρα.

(Β. 337, 14 [Χάρει ἀδελφὴ τὸν ἀδελφό σου, ὥ. νἄλθῃ] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [ἡ μουρμουρίστρα, κ᾽ ἡ κρεβατοσουσουρίστρα.]).

Βλ. ἀρ. 7. 9. — Ἀμέριστος εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ υἱοῦ καὶ ἀδελφοῦ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν μέχρι τοῦ γάμου του μόνον. Ὁ ἔρως ὅμως τῆς γυναικὸς ἐξωθεῖ τῆς καρδίας τοὺς ἄλλους συγγενεῖς· οὐκ ὀλίγον δ᾽ εἰς τοῦτο συντελοῦσι καὶ αἱ διαβολαὶ τῆς νύμφης, διότι αὕτη εἶναι ἡ δηλουμένη διὰ τῶν κωμικῶν ἐπιθέτων· μουρμουρίστρα ἢ κρεβατομουρμουρίστρα εἶναι ἡ ἐν τῇ συζυγικῇ κλίνῃ τὴν νύκτα παραπονουμένη πρὸς τὸν συζυγον διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν συμπεριφορὰν τῶν οἰκείων του· σουσουρίστρα ἢ τσουτσουρίστρα ἢ κιουρκιουρίστρα, ἡ σούσουρα, διαβολάς, καταλαλιὰς ἐπαναλαμβάνουσα, ἡ κακόγλωσσος νύμφη.

9. Χάρου, μάννα τὸν ὑγιόσ σου,
τσ᾽ ἀδερφὴ τὸν ἀδερφόσ σου.

(Καρπάθου. ΖΑ. 362, 414. [τὸν υἱόν σου κι᾽ ἀερφὴ τὸν ἀδερφόν σου] — Μεγίστης. ΚΠ ΚΑ΄, 325, 547).

Ἀτελεστέρα τῶν προηγουμένων, τὴν αὐτὴν ὅμως ἔννοιαν ἐλλειπτικῶς δηλοῦσα.

ἀδελφός.

* 1. Ἀδελφὸς ἀδελφοῦ βοήθεια.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 13. — Τὸ τοῦ λαυρεντιακοῦ βοη θ ὁ Piccolomini ἀνέγνω βοηθός· ἐν τῷ βαροκκιανῷ ὅμως κεῖται πλῆρες τὸ βοήθεια. Βλ. περὶ τῆς παρ. Crusius ἐν Rh. Mus. τ. 42 σ. 401. — Kurtz Plan. σ. 16 καὶ ἐν Philologus τ. III σ. 459).

Βλ. καὶ ἀρ. 3. 9. Ὁ ἀδελφὸς εἶναι φύσει ὁ συμπράκτωρ καὶ ἀρωγὸς ἐν παντί. Ὁμοιότατα καὶ λεκτικῶς εἶναι τὸ τοῦ Σιράχ μ΄, 24: «Ἀδελφοὶ καὶ βοήθεια εἰς καιρὸν θλίψεως»· καὶ τὸ τῶν Παροιμ. Σολομ. ιη΄, 19: «ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλή, ἰσχύει δὲ ὥσπερ τεθεμελιωμένον βασίλειον»· καὶ ιζ΄, 17: «ἀδελφοὶ δὲ ἐν ἀνάγκαις χρήσιμοι ἔστωσαν, τούτου γὰρ χά-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ριν γεννῶνται.» — Ἀπαράλλακτος δ' εἶναι καὶ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ παρ. «Ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη» (Πλάτ. Πολιτ. Β΄ σ. 362 d καὶ Σχολ. αὐτ. — Διογεν. 229. — Διογεν. Βι. 91. — Μακάρ. 29. — Ἀποστόλ. 36. — Φίρμου ἐπισκ. Καισαρείας ἐπ. 6 παρὰ Muratori An. Gr. 287)· πληρέστερον τῶν παροιμιογράφων ἑρμηνεύει ὁ Σουίδας λ. ἀδελφός: «ὅτι προτιμητέον τοὺς οἰκείους εἰς βοήθειαν ἐν καιρῷ περιστάσεως». Πολλαχῶς δ' ἐκφέρουσι τὴν αὐτὴν γνώμην καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς: Ὀδυσ. Π. 97-8 «κασιγνήτοις — οἵσί περ ἀνὴρ μαρναμένοισι πέποιθε, καὶ εἰ μέγα νεῖκος ὄρηται». — Ξενοφ. Ἀπομν. Β΄, γ΄, 19: «καὶ μὴν ἀδελφώ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν ἢ χεῖρέ τε καὶ πόδε καὶ ὀφθαλμὼ καὶ τἆλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις. — Ἀδελφὼ δὲ φίλω ὄντε καὶ πολὺ διεστῶτε πράττετον ἅμα ἐπ' ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν». — Ἀντισθένης παρὰ Διογ. Λαερτ. Ϛ΄, 6: «Ὁμονοούντων ἀδελφῶν συμβίωσιν παντὸς ἔφη τείχους ἰσχυροτέραν εἶναι». — Πυθαγορείων γνῶμαι 53 (Pythagoreersprüch. ed. Schenkl).

Ὅμοιαι καὶ αἱ **γερμαν.** παρ.: Ein Bruder hilft dem andern = Ὁ ἕνας ἀδελφὸς βοηθάει τὸν ἄλλο. (W. I. 487, 14). — Wer einen Bruder hat, der hat eine Stütze = Ὅποιος ἔχει ἀδελφό, ἔχει στήριγμα. (W. V, 1068, 69) καὶ ἡ **βουλγαρ.** Brat bráta ne hráni, amá se braní = Ἀδελφὸς ἀδελφὸ δὲν θρέφει, μὰ πάντα τὸν ὑπερασπίζει. (παρὰ Π. Θ. Τσίλεφ).

2. Ἀδελφὸς ἔσφαξε, μὰ δὲν ἔφαγε.

(Β. 3, 27. — Βύρ. Γ΄, 435, 2).

Ὁμοία ἐν λ. δικὸς 14. — Καὶ ἂν σ' ἐχθρεύεται ὁ ἀδελφός σου, ποτὲ ὅμως δὲν θὰ σοῦ κάμῃ ὅσον ὁ ξένος κακόν. Ἂν σὲ σφάξῃ, δὲν θὰ σὲ φάγῃ. — Παραπλησία ἡ σικελική: Si lu tò t'arrusti, nun ti mancia; lu straniu ti mancia cottu e crudu = Ἂν ὁ δικός σου σὲ ψήσῃ, δὲν σὲ τρώγει· ὁ ξένος σὲ τρώγει καὶ ψημένον καὶ ὠμό. (Pitré II, 233).

* 3. Ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται, λυτρώσεται ἄνθρωπος;

(Βυζαντινή. Νικήτ. Χωνιάτ. σ. 598, 12 Bonn).

Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τοῦ

Ἀγγέλου ὁ Νικήτας ὁ Χωνιάτης ἀφηγεῖται ὁποίαν μετατροπὴν εἰς τὰς κοινωνικὰς σχέσεις ἔφερεν ἡ μισάδελφος τοῦ νέου βασιλέως πρᾶξις· παρεμβάλλων δὲ καὶ ἄλλας παροιμίας εἰς τὸν λόγον, ὡς ἰδίας γνώμας, ἐπάγεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι δυσπιστοῦντες καὶ πρὸς τοὺς οἰκειοτάτους διέλυον τὰς φιλίας, ἐπιλέγοντες τἀνωτέρω. Δηλ. ἀφοῦ δὲν σῴζει ὁ ἀδελφός, ὁ ξένος θὰ μᾶς σώσῃ; Ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐκθέτει ταῦτα ὁ Νικήτας, μάλιστα δ' ἡ ἀκραιφνῶς δημώδης διατύπωσις τῆς γνώμης, μὲ πείθουσιν ὅτι πιθανώτατα οἱ φερόμενοι οὗτοι λόγοι τῶν διαλυόντων τὰς φιλίας ἦσαν παροιμιώδεις κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ἱστορικοῦ. — Μικρῷ πρότερον (σ. 597) ἀνέφερε καὶ ἄλλην περὶ φιλαδελφίας γνώμην: «Τί γὰρ ἀδελφοῦ, καὶ τούτου φιλουμένου, ἐγγύτερον ἄλλο καὶ γνησιώτερον»; ὁμοιοτάτην τοῖς τοῦ Σαλλουστίου (Bell. Iugurth. 10, 5): Quis amicior, quam frater fratri?

4. Ἀδελφὸς τοῦ Γιάννη εἶν' ὁ Παρασκευᾶς.

(Κυνουρίας Παρν. ΙΕ', 636, 44)

Βλ. ἀρ. 15. Ἐπὶ ὁμοίων.

5. Ἀνάθεμα ποῦ πίστευγε 'ς τῶν ἀδελφῶ τὴ μάχη!

(Θήρας. Δε. Στ. 68 [π. 'ς τῶν ἀδελφῶν τὴν μάχην.]).

Βλ. ἀρ. 8. — Ἡ τῶν ἀδελφῶν ἔχθρα εἶναι ἀπατηλή, οὐδὲ διαρκεῖ πολὺν χρόνον.

6. «Γιατὶ τὸ μάτι σου εἶναι βαθιὰ βγαλμένο;
— Γιατὶ μοῦ τό βγαλε ὁ ἀδελφός μου».

(Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου).

Βλ. ἀρ. 24.

7. Δύο ἀδέλφια μάλλωναν,
καὶ δυὸ τρελλοὶ ἐχαίρονταν.

(Κατζιούλης 664. — Κ. 6', 16 [Δ. ἀδελφοὶ ἐμ. καὶ δύο τρ. ἔχαιραν.]. Νε. 29, 187 [ὁμ.] — Μα. 14 [ὁμ. — ἐχαίρονταν.] — Β. ' 24 22 [ἐχαίρουνταν] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1577. — Β. 64, 155 [ἐχαίρουνταν.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Δ. ἀδέρφια — λωλοὶ ἐχαίρουνταν.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

* 8. Δύο ἀδελφοὶ ἐμάχοντο καὶ δύο μωροὶ ἐπίστευον.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 107. — Ὁ Piccolomini ἀνέγνω ἐν τῷ λαυρεντιακῷ «Δ. ἀσχετοί», ἀλλὰ κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Illberg ἀμφότεροι οἱ κώδ. ὅτε Λαυρεντιακὸς καὶ ὁ Βαροκκιανὸς ἔχουσιν ἀδελφοί. — Βλ. καὶ Crusius ἐν Rhein. Mus. τ. 42 σ. 409).

Ἀπαράλλακτοι αἱ σημεριναὶ ὑπ' ἀρ. 7. 10, ὁμοιόταται δ' αἱ ὑπ' ἀρ. 5. 11. 12. 16. 17. 18 καὶ 28. Ὁ Kurtz (Planud. σ. 27), καίπερ ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἐσφαλμένην ἀνάγνωσιν τοῦ Piccolomini, ἡρμήνευσεν ὀρθῶς τὴν παροιμίαν. — Μωρὸς αὐτόχρημα ὁ πιστεύων ὅτι αἱ ἔριδες ἀδελφῶν γεννῶσι μίση διαρκῆ ἢ ὅτι προέρχονται ἐξ ἔχθρας πρὸς ἀλλήλους! Ἀνάλογοι γνῶμαι καὶ ξέναι παροιμίαι παρατίθενται ἐν ἀρ. 17. Ἡ ἑρμηνεία τοῦ Κατζιούλη 664 εἶναι ἐσφαλμένη.

9. Δύο ἀδελφοὶ ἕνας κορμός.

(Νε. 30, 118. — Β' 26, 35. — Β, 64, 156).

Παραπλησία τῇ ὑπ' ἀρ. 1. πρβλ. ψυχὴ 6. Οἱ ἀδελφοὶ ἀποτελοῦσιν ἓν σῶμα, εἶναι ἀχώριστοι καὶ ἀδιάσπαστοι.

10. Δυὸ ἀέρφια μάλλωναν,
δυὸ λωλοὶ τὰ πίστευγαν.

(Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ' 317, 108).

Βλ. ἀριθ. 8.

11. Ἔχουν τἀντρόγενα χολή, ἔχουν τἀδέρφια μάχη;

(Ἠπείρου. Ἀρ. 413 [ἀνδρόγυνο — ἀμάχη;] — Πελοποννήσου. — Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου [Νά χαν τἀνδρόγυνα χ., νά χαν] Γορτυνίας [ὁμ.]).

Βλ. ἀρ. 17. 8.

12. Ἔχουν τἀνδρόϋνα χολή, ἔχουν τἀδρέφια μάχη,
ἔχει καὶ μάννα μὲ παιδὶ ὅσο νὰ μπῇ καὶ νά βγῃ.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 17. 11.—Ὁ Μ. Χουρμούζης (ἡ νῆσος Ἀντιγόνη, Κ[πολις 1869 σ. 25) παραθέτει τέσσαρας στίχους, ἄγνωστον πόθεν εἰλημμένους, ἐν οἷς διαπλατύνεται ἡ παρ.

НБОНУ ІМЕНІ І. МЕЧНИКОВА

Ἔχει τἀνδρόγυνο κακιά, ἔχουν τἀδέρφια μάχη,
χολιάζουνε κ' οἱ γείτονες γιὰ τὸ μικρὸ ποῦ λάχῃ·
ἀλλὰ ξαναγαπίζουνε, ξεχνοῦν τὰ περασμένα,
καὶ πάλε ζοῦν ἀδερφικά, σὰν πρῶτ' ἀγαπημένα.

13. Θέλου σι, τἀδερφάκιν μου, ἀμ' δέν σι θέλου παραπάνου μου.

(Λειδησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Σὲ στέργω, ἀδελφέ μου, ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον ἐμαυτοῦ· θέλω νὰ εἶσαι ἰσχυρὸς καὶ πλούσιος, ἀλλ' οὐχὶ ἀνώτερός μου. Ὅτι δύσκολος ἡ ἀναγνώρισις τῆς ὑπεροχῆς καὶ αὐτῶν τῶν φιλτάτων. Ὅμοιαι αἱ ἐν λ. ἔχω 1, καλύτερος 1. 2. — Πρβλ. καὶ Πλουτάρχ. π. φιλαδελφ. 14 σ. 485.

14. Καλύτεροι οἱ ἀδερφοὶ τῆς ἐκκλησίας,
παρὰ οἱ ἀδερφοὶ τῆς κοιλίας.

(Κρήτης Pashley, Travels in Crete — Sanders 228, 101).

Ὅτι πιστότεροι καὶ αὐτῶν τῶν φύσει ἀδελφῶν εἶναι οἱ «ἀδερφοποιτοί», οἱ διὰ τοῦ ὅρκου τῆς ἀδελφοποιήσεως ἐν ἐκκλησίᾳ συνδεθέντες ἀρρήκτως πρὸς ἀλλήλους. — Ἴσον τῷ ἀδελφῷ θεωρεῖ τὸν ἀγαθὸν φίλον καὶ ὁ Ὅμηρος (Ὀδ. Θ, 585-6): «ἐπεὶ οὐ μέν τι κασιγνήτοιο χερείων | γίγνεται ὅς κεν ἑταῖρος ἐὼν πεπνυμένα εἰδῇ» καὶ αὐτὸν τὸν ἱκέτην καὶ ξένον (546-7). Τοὐναντίον δ' ὁ Ἡσίοδος (ἔργ. 707) διδάσκει: «Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον». Βλ. καὶ Πλούτ. π. φιλαδελφ. 20 σ. 491. — Ἀνάλογοί πως τῇ δημώδει εἶναι καὶ αἱ περὶ ὑπεροχῆς τῆς φιλίας ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν συγγενικὴν ἀγάπην ἀλλόγλωσσοι παρ.: **Γαλλ.** Un bon ami vaut mieux que cent parents. (Quitard σ. 42). — Il n'y a meilleur parent que l'amy fidel et prudent (Leroux II, 318). — Mieux vaut amis que parentés, Mieux qu'amis sens et loiauté. (καμπαν. D. I, 496). **Ἰταλ.** È meglio un bon amico che cento parenti = Κάλλιο ἕνας καλὸς φίλος παρὰ ἑκατὸ συγγενεῖς. (αὐτ.). — Val più un amico che cento parenti = Ἀξίζει περισσότερο ἕνας φίλος ἀπὸ ἑκατὸ συγγενεῖς. (τοσκ. Giusti 40). — Buona amistà è un altro parentà = Ἡ καλὴ φιλία εἶναι σὰ συγγένεια. (τοσκ. Pitré I, 95). — Val püssé 'n bon amis che

cent parent = Ἀξίζει περισσότερο ἕνας καλὸς φίλος ἀπὸ ἑκατὸ συγγενεῖς. (περγαμ. D. I, 496). — Var pussee un ver amis che cent parent = ὁμ. — ἕνας ἀληθινὸς φίλος. (Μεδιολ. Pitré I, 95). — A l'è mej un bon amis, ch'un parent = Κάλλιο ἕνας καλὸς φίλος παρὰ συγγενής· (πεδεμοντ. αὐτ.) — Val piò un amigh che zêint parent = Ἀξίζει περισσότερο ἕνας φίλος ἀπὸ ἑκατὸν συγγενεῖς. (βενετ. αὐτ.). — Vâa ciù un bon amigo che sento parenti = ὁμ. — ἕνας καλὸς φίλος. (γενοατ. αὐτ.) — Val più un bon amigo che zento parenti = ὁμ. (τεργεστ. D. I, 496). — Megio un amigo che çento parenti = Κάλλιο ἕνας φίλος ἀπὸ ἑκατὸ συγγενεῖς. (βενετ. Pasqualigo 43). — Mezus unu bonu amigu qui non unu malu parente = Κάλλιο ἕνας καλὸς φίλος ἀπὸ ἕναν κακὸ συγγενῆ. (σαρδονία. D. I, 496). — L'amici su' cchiù di li parenti = Οἱ φίλοι εἶναι περισότερο ἀπὸ συγγενεῖς (σικελ. Pitré I, 94). — **Καταλαν.** No tindras parent millor que un amich que tinga amor = Δὲν ἔχεις καλύτερο συγγενῆ ἀπὸ φίλο ποῦ νὰ σ' ἀγαπᾷ (D. I, 496). — Mes val un bon amich, que parènt, ni così. = Περισσότερο ἀξίζει ἕνας καλὸς φίλος ἀπὸ συγγενῆ ἢ ἐξάδερφο. (αὐτ.). — **Ἱσπαν.** Mas vale un amigo que parientes ni primo = ὁμ. (Haller 152, 20). — **Ἀγγλ.** A good friend is my nearest relation = Καλὸς φίλος εἶναι ὁ στενώτερος συγγενής μου. (W. I, 1179, 160). — Ae gude friend is worth mony relations = ἕνας καλὸς φίλος ἀξίζει γιὰ πολλοὺς συγγενεῖς (σκωτ. — D. I, 496). **Ἰσλανδ.** Obt er einn vinr staðfastari enn bróðir = Πολλαῖς φοραῖς ἕνας φίλος εἶναι πιστότερος ἀπὸ ἕνα ἀδελφόν. (αὐτ.) — **Νορβηγ.** D'er betre Vinskap en Frendskap = Κάλλιο φιλία παρὰ συγγένεια. (αὐτ.) — **Δαν.** En god Ven er Mere vaerd, end hundrede Frænder = ἕνας καλὸς φίλος ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ ἑκατὸ συγγενεῖς. (αὐτ.). **Ὁλλανδ.** Een goed vriend is beter dan een namaag. = Καλὸς φίλος εἶναι καλύτερος ἀπὸ συγγενῆ. (W. I, 1179, 160). — **Γερμαν.** Ein guter Freund ist mehr werth, als hundert Verwandte — Ἕνας καλὸς φίλος ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ ἑκατὸ συγγενεῖς. (αὐτ.). — Ein rechtschaffener Freund ist besser als hundert Vettern und

Muhmen = Ἕνας ἀγαθὸς φίλος εἶναι καλύτερος ἀπὸ ἑκατὸ ξαδέρφια καὶ θειάδες. (W. I, 1180, 169) — Ein treuer Freund ist so viel werth wie ein Bruder = Πιστὸς φίλος ἀξίζει ὅσο ἀδελφός. (αὐτ. 175).). — Freundschaft geht über (ist besser als) Verwandschaft = Ἡ φιλία περνάει (ἢ, εἶναι καλύτερη ἀπὸ) τὴ συγγένεια. (αὐτ. 1202, 45). — Selbsterworbner Freund bleibt fest, wenn der Vetter uns verlässt = Ὁ φίλος π' ἀποχτήσαμε μόνοι μας μένει σταθερός, ἐνῷ ὁ συγγενὴς μᾶς παραιτᾷ. (αὐτ. 1192, 443). — Gute Freunde sind besser als arge Verwandte = Καλοὶ φίλοι εἶναι καλύτεροι ἀπὸ κακοὺς συγγενεῖς. (αὐτ. 1187, 340).

15. Κι' ὁ Γιάννης ἀδερφὸς τοῦ καλόγερου εἶναι.

(Ἐλευσῖνος Γόρτυνος παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 4.

16. Μηὲ τἀντρόϋνα κατσιάμ, μηὲ τἀέρφια μάσ᾽η.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 320, 282 .— Καρπάθου ΖΑ. 356, 289 [Μήε τἀντρόγυνα κακιά, μήε - μάχη.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην. — Κατσιὰ = κάκια, δυσαρέσκεια (κακία)· μάσ᾽η (μάχη) ἡ φιλονεικία.

17. Μήτε 'ς τἀντρόγυνο χολή, μήτε 'ς τἀδέρφια μάχη.

(Βερ. 42, 15 [ἀνδρόγυνο — ἀδέλφια]. — Β. 164, 204. — Λελ. Ἐπ. 172 [Οὔτε τἀντρόγυνο χ., οὔτε τἀδέρφια μ.]) .

Παραλλαγὴ τῶν ὑπ' ἀρ. 11. 12. 16. 18. Ὁμοία μὲ τὰς ὑπ' ἀρ. 8. 5. 7. 10. 28. — Τῶν συζύγων αἱ λογομαχίαι καὶ τῶν ἀδελφῶν αἱ ἔριδες εἶναι παροδικαί, οὐδὲ ταράττουσιν ἐπὶ πολὺ τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην, οὔτε μνησικακίαν φέρουσιν. — Ὁμοία ἡ εἰς τὸν Μένανδρον ἀποδιδομένη γνώμη : « Ὀργὴ φιλούντων ὀλίγον ἰσχύει χρόνον » [ἢ — φιλοῦντος μικρὸν ἰ.] (Στοβ ΞΓ', 20. — Μενάνδρ. Μονόστ. 410. Meineke FCG. IV σ. 351. — Kock CAF. III, 219, 797)· καὶ ἡ τοῦ Publil. Syr. 247 Rib.: In amore semper mendax iracundia est. — Βραχυτάτην κατὰ τὴν διάρκειαν λέγει τὴν ὀργὴν τοῦ ἀνδρογύνου καὶ ἡ βενετικὴ παρ.: La colera tra marìo e mugier, dura da la tola al fogher· τὴν δὲ τῶν ἐραστῶν ἄλλη βενετικὴ παρα-

βάλλει πρὸς τοὺς ἱστοὺς τῶν ἀραχνῶν, οὓς παρευθὺς αὗται διασπωμένους ἀναπλέκουσι: Le colere dei morosi xe come le tele dei ragni. (αὐτ.). — Ἰταλικὴ δέ τις παροιμία εἰς τὰς λογομαχίας τῶν ἀδελφῶν ἀναγνωρίζει ὅτι ὑποκρύπτεται ἀγάπη: Fratelli e suore quanto più male si dicono, più bene si vonno. (Castagna 11, 6). Ὀλιγοχρονίους δὲ τὰς ἔριδας τῶν ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους λέγει ἡ γερμαν. παρ.: Bruderzank dauert nicht lang (W. V 1069).

18. Νά χαν τἀντρόγυνα χολή, νά χαν τἀδέρφια μάχη,
ὁ κόσμος θἀ ἐχάλαε, θἀ γινοτάνε στάχτη.

(Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

19. « Ποιὸς ἤβγαλι τοὺ μάτ' σ' ; — Γι' ἀδριφόσι μ' ».

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 24.

20 Ποιὸς σ' ἔβγαλε τὰ μάτια ; Ὁ ἀδελφός σου.

(Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 99.).

Βλ. ἀρ. 24.

21. « Ποιὸς σ' ἔβγαλιν τοὺ μάτιν σου ; — Ἡ ἀδαρφός μου. — Κὶ γιὰ κείνου εἶνιν βαθιὰ βγαλμένουν ».

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 24.

22. « Ποιὸς σοῦ βγαλενε τὸ μάτι σου » ; Λέει· « ὁ ἀδερφός μου. — Γι' αὐτὸ εἶναι καλὰ βγαρμένο ».

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 24.

23. « Ποιὸς σοῦ βγαλε τἀμμάθια σου ; — Ὁ ἀδερφός μου. — Γι' αὐτὸ σοῦ τά βγαλε βαθιά ».

(Κρήτης J. 308, 150 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [τὸ μάτι σου; — τό βγαλε δ.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

24. «Ποιὸς σοῦ βγαλε τὸ μάτι σου; — Ὁ ἀδελφός μου. — Γιὰ τοῦτο σοῦ ναι βαθιὰ βγαλμένο».

(Μα. 11, 74 (Ἀπὸ ποῖον ἔχεις τ' ὀμμάτι σου ἐβγαλμένον; Ἀπὸ τὸν ἀδελφόν μου. — Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ τόσον βαθιὰ ἐβγαλμένον.) — Θήρας. Δε. β'. 116 [Γι' αὐτὸ να β. βγ.]. — Β. 259, 176β [τὸ μάτι;] — Ἐφ. Φιλομ. 1869 σ. 1827 [Γιὰ τοῦτο εἶναι β.] — Βάρνης Κρ. 27 [Γι' αὐτὸ εἶναι καλοβγαλμένο.] — Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ', 320, 272 [Λέει «Ποιὸς σ' ἔβγαλεν τὸ μ. σου»; Λέει, «Ἀδερφός μου». Λέει· «Γι' αὐτὸ ναιβ β. βγαρμένο».] — Ἀθηνῶν παρ' Ὄ. Στασινοπούλου. [Γι' αὐτὸ ναι β. βγ.] — Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ [μάτι σ'; Ὁ ἀδελφός μ'. Γι' αὐτό ναι καὶ β. βγ.] — Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ. [Ποιὸς τοῦ βγαλε τὸ μάτι του; Ὁ ἀδερφός του.]).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ὑπ' ἀρ. 6. 19 — 23. 25. 26. 30. 32, δικὸς 18. 19, συγγενὴς 4. — Ὁμοία τὴν ἔννοιαν μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 31· Ἐν τοῖς δημοτικοῖς ᾄσμασι τοῖς ἀφηγουμένοις τὸν φόνον ἐμπόρου ὑπὸ ληστάρχου, ὅστις ἀναγνωρίζεται ὕστερον ὅτι ἦτο ἀδελφός του, ἀναφέρεται ὅτι θανάσιμος ἦτο ἡ πληγή, διότι κατηνέχθη ὑπὸ ἀδελφικῆς χειρός, διότι ἦτο «ἀδερφομαχαιριά». Ὁ ἰατρὸς πρὸς ὃν προσήχθη ὁ πληγωμένος ἀδελφὸς ὑποτίθεται λεγων: «Ἂν εἶναι ξένη μαχαιριά, ἐγὼ νὰ τὸν γιατρέψω, κι' ἂν εἶν' ἀδερφομαχαιριά, ἐγὼ δὲν τὸν γιατρεύω» (ΖΑ. σ. 72). — Καὶ ἐν ἄλλῳ ᾄσματι τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως: «μὰ τἀδερφοῦ ἡ μαχαιριὰ καμμιὰ γιατρειὰ δὲν ἔχει» (αὐτ. σ. 172. Πρβλ. καὶ Passow σ. 367). Μεγίστη εἶναι ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη, ἀλλ' ἐπίσης σφοδρὸν ἀναπτύσσεται καὶ τὸ πρὸς ἀλλήλους μῖσος, ἂν ἤθελέ ποτε καταλάβῃ τὴν ψυχὴν τῶν ἀδελφῶν· ὅθεν καὶ ἡ συμπλοκὴ ἐχθρῶν ἀδελφῶν εἶναι τρομερὰ καὶ αἱ πληγαὶ αὐτῶν καιριώταται, κατὰ τὰς ἰδέας τοῦ λαοῦ. Ἀνίατοι ἐπίσης εἶναι καὶ αἱ ἠθικαὶ πληγαί, αἱ ὑπὸ τῶν οἰκείων προξενούμεναι· διότι οὗτοι γινώσκουσι κρεῖσσον παντὸς ἄλλου τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ σφάλματα ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον δύνανται νὰ μᾶς βλάψωσιν.

Ἡ παρ. ἦτο γνωστὴ καὶ εἰς τὸν Καισάριον Δαπόντε ὅστις ἐν τῷ Καθρέπτῃ γυναικῶν τ. Β' σ. 317 διεσκεύασεν αὐτὴν εἰς ὑδαρεῖς στίχους οὕτω:

εἶχεν ἀπαντήσῃ
ἕνας ποτὲ ἕνα τυφλόν, κ' εἶχε τὸν ἐρωτήσῃ.
Ὁ ἀδελφός μου τό βγαλεν, αὐτὸς ἀπηλογήθη.
Γιὰ τοῦτο εἶναι καὶ βαθιὰ βγαλμένον, ἀπεκρίθη.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

25. « Ποιὸς σοῦ τό βγαλε τὸ μάτι ; — Ὁ ἀδερφός μου. — Γι' αὐτὸ σοῦ τό χει βαθύτερα ».

(Στερεᾶς Ἑλλάδος).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

26. « Ποιὸς τά βγαλι τὰ μάτια σ' ; — Γι' ἀδριφός. — Γι' αὐτὸ τά βγαλι βαθιά ».

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀριθ. 24.

27. Τἀδέρφια ὄντας σμίγουνε, τριαντάφυλλ' ἀνοιμένα.

(Ππζ. 290, 906).

Εὐχάριστον εἶναι τὸ θέαμα ὁμονοούντων ἀδελφῶν, οὓς πρὸς ἀνθηρὰ ῥόδα παραβάλλει ἡ παρ. Ὁμοίως εἶπε καὶ ὁ Μένανδρος: « Ἡδύ γ' ἐν ἀδελφοῖς ἔστιν ὁμονοίας ἔρως » (παρὰ Στοβ. ΠΔ΄, 1. Meineke FCG. IV, σ. 290. Kock CAF. III, 320, 809).

28. Τὰ μαλλώματα τῶν ἀερφῶν εἶναι ἅλας τσαὶ νερό.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 324, 466).

Βλ. ἀρ. 5, 8. — Αἱ ἔριδες τῶν ἀδελφῶν ταχέως διαλύονται ὡς τὸ ἅλας ἐν τῷ ὕδατι. Πρβλ. ἅλας 8.

29. « Τί προσῆλθες, ἀδελφέ;
— Νὰ ξεχειμωνιάσω, βρὲ στραβέ.
— Ἀγαπᾷς τὸν τόπον τῆς ἀσκήσεως;
— Ἀγαπῶ τὸν τόπον τῆς μεθύσεως.
— Δεῦρο κι' ἀκολούθει μοι ».

(Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου).

Διασυρμὸς τῶν καλογήρων.

30. « Τίς σοῦ βγαλε τὸ μάτι ; — Ὁ ἀδελφός μου. — Γι' αὐτὸ σοῦ τὸ βγαλε βαθιά ».

(Χίου. Καν. 302, 673).

Βλ. ἀρ. 24.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

31. Τί τὸν θέλεις τὸν ἄσπονδο ἐχθρό,
μπροστὰ 'ς τὸν ἀδερφό;
(Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη).

Ὁμοία τὴν ἔννοιαν μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 24. Οὐδόλως δ' ἀντιφάσκει πρὸς τὴν ὑπ' ἀρ. 8 καὶ τὰς παραλλαγὰς αὐτῆς, διότι ἐν ἐκείναις μὲν πρόκειται περὶ τοῦ συνήθως γινομένου, τοῦ φυσικοῦ καὶ κανονικοῦ, ἐν ταύτῃ δὲ καθὼς καὶ ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 24 περὶ τῶν παραδόξων καὶ ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων ἔχθρας ἀδελφῶν. Δεινοτάτην δὲ θεωρεῖ ὁ λαὸς τὴν τοιαύτην ἔχθραν, ὡς εἶναι δεινότατα καὶ σφοδρότατα τὰ παρὰ φύσιν πάθη, καὶ φοβερὰς τὰς ἐκδηλώσεις αὐτῆς, συμφωνῶν ἐν τούτῳ πρὸς τὰς ἰδέας, ὧν ἐμφορούμενοι οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ ἔπλασαν τοὺς μύθους περὶ τῆς μισαδελφίας τοῦ Ἀτρέως καὶ τοῦ Θυέστου, τοῦ Ἐτεοκλέους καὶ τοῦ Πολυνείκους. — Ὅμοιαι τῇ παρ. ταύτῃ εἶναι αἱ ἑξῆς γνῶμαι τοῦ Εὐριπίδου: Εὐριπ. ἀπ. 965 Nauck (παρ' Ἀριστοτ. Πολιτ. Η (Δ), 7 σ. 1328 α, 15 καὶ Πλουτ. π. φιλαδελφ. σ. 480 d.): «Χαλεποὶ πόλεμοι γὰρ ἀδελφῶν». — Εὐριπ. Μήδ. 520-1· «Δεινή τις ὀργὴ καὶ δυσίατος πέλει, ὅταν φίλοι φίλοισι συμβάλωσ' ἔριν». — Εὐριπ. Φοίν. 377-8: «ὡς δεινὸν ἔχθρα — οἰκείων φίλων, καὶ δυσλύτους ἔχουσα τὰς διαλλαγάς». — Ὅς τι κοινὸν καὶ συνηθέστατον ὅμως ἀναφέρονται ἐν παροιμίαις νεωτέρων ἐθνῶν αἱ δειναὶ ἔριδες καὶ τἀδιάλλακτα μίση ἀδελφῶν. **Γαλ.** Courroux de frères, courroux de diables d'enfer. (Leroux I, 245. — Legai 202). — Courroux de frères, courroux d'enfer. (D. I, 283). — Ire de frères, ire de diables. (Legai 278). — Querèlle de frays, querèlle de diables (βεαρν. D. I, 283). — Plus étroite est la parenté, plus amère est l'inimitié. (W. I, 414). **Ἰταλ.** Ira di fratelli, ira di diavoli = Θυμὸς ἀδελφῶν, θυμὸς διαβόλων (αὐτ.). — Fratelli, flagelli = Ἀδελφοί, καμτσίκια (τοσκ. Pitré II, 208). — Corrucio di fratelli fa più che due flagelli = Θυμὸς ἀδελφῶν κάνει χειρότερα ἀπὸ δύο καμτσίκια. (ἐπίσης, αὐτ.) — Non è peggior lite, che tra sangue e sangue = Δὲν εἶναι χειρότερη μάχη παρὰ ἀναμεταξὺ σὲ αἷμα καὶ αἷμα· δηλ. μεταξὺ ὁμαιμόνων. (ἐπίσης, Giusti 127). — L'odiu piu forte è quellu chi nasce fra parenti = Ἡ μεγαλύτερη ἔχθρα εἶναι ἐκείνη ποῦ γεννιέται ἀνάμε-

ταξὺ τῶν συγγενῶν. (κορσικ. Pitré II, 208). — Amor d' fradèll, amor d' cortell = Ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν, ἀγάπη τῶν μαχαιριῶν. (Πάρμας. αὐτ.). — Amor de fradèl, amor de cortel = ὁμ. (λομβαρδ. D. I, 283). — L'amôr de fradell, l'è on amôr de cortell = Ἡ ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν εἶναι ἀγάπη τῶν μαχαιριῶν. (μεδιολ. Pitré I, 208). — I fradèi în tanti cortèi = Οἱ ἀδελφοὶ εἶναι ἄλλα τόσα μαχαίρια. (ἐπίσης, — αὐτ.). — Collera de fradèi, l'è pèg che dü flagèi = Θυμὸς τῶν ἀδελφῶν εἶναι χειρότερος ἀπὸ δύο καμτσίκια. (ἐπίσης, D. I, 283). — Pan de fradèl, pan e cortel = ψωμὶ ἀδελφῶν, ψωμὶ καὶ μαχαῖρι. (ἐπίσης, αὐτ.) — L'odio fra i parent a l'è el pì teribil = Ἡ ἔχθρα ἀναμεταξὺ συγγενῶν εἶναι ἡ φοβερώτερη. (πεδεμοντ. αὐτ.) — Amor d'fratel, amor d' cotel = Ἀγάπη ἀδελφῶν, ἀγάπη μαχαιριῶν. (ἐπίσης, Pitré II, 208). — Amur de fradèi, amur de cortèl = ὁμ. (βρηξ. αὐτ.). — Fradèi, cortèi, cügnade, spade = Ἀδελφοὶ μαχαίρια, συννυφάδες σπαθιά. (περγαμ. αὐτ.). — Fradei, cortei ; cugnàe, cortelàe (ἢ: Cugnade, spade) = ὁμ. (βενετ. Pasqualigo 139). — Fradiè, curtiè; cugnà, cortlá = ὁμ. (βενετ. αὐτ.) — Amor de fradelo, amor de cortelo = Ἀγάπη ἀδελφοῦ, ἀγάπη μαχαιριοῦ. (ἐπίσης, αὐτ.). — I fradei xe tanti cortei = Οἱ ἀδελφοὶ εἶναι ἄλλα τόσα μαχαίρια. (ἐπίσης, Pitré II, 208). — Briga de frades, briga de canes = Ἔχθρα ἀδελφῶν, ἔχθρα σκυλιῶν. (σαρδονία, αὐτ.). — Gherra de parentes piùs accanida — Πολεμος συγγενῶν ὁ λυσσωδέστερος. (ἐπίσης, D. I, 283). — Frati sciarriatu, mettili a latu = Ἀδελφοὶ μαλλωμένοι (θυμωμένοι), βάλ'τους κατὰ μέρος (σικελ. Pitré II, 208). — **Πορτογ.** Ira de irmãos, ira de diabos = Θυμὸς ἀδελφῶν, θυμὸς διαβόλων. (D. I, 283). — **Ἱσπαν.** Ira de hermanos, ira de diablos = ὁμ. (αὐτ.). — **Δαν.** Brødrekiv gaaer paa sjæl og Liv = Τῶν ἀδελφῶν ἡ μάχη εἶναι γιὰ ψυχὴ καὶ σῶμα. (αὐτ.). — Brøder - vrede, dievte - vrede = Ἀδελφῶν θυμός, διαβόλων θυμός. (W. V, 1069). — **Σουηδ.** Brödra vrede, värsta vrede = Ἀδελφῶν θυμὸς ὁ χειρότερος θυμός. (D. I, 283). — Brors wreden år altijdh (ofta) wårst = Τῶν ἀδελφῶν ὁ θυμὸς εἶναι πάντα (συχνὰ) ὁ χειρότερος· (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Broeders gekijf is om ziel en lijf = Τῶν ἀδελφῶν

ἡ μάχη γίνεται γιὰ ψυχὴ καὶ σῶμα. (αὐτ.). — Broeders gekyf komt om ziel en lyf = ὁμ. (φλαμανδ. — αὐτ.). — **Γερμαν.** Bruderzorn, Höllenzorn = Θυμὸς ἀδελφῶν, θυμὸς κολάσεως. (W. I, 488). — Bruderzorn ist heftig = Θυμὸς ἀδελφῶν εἶναι δυνατὸς (αὐτ.). — Bruderzwist der schlimste ist (gar heftig ist) = Μάχη ἀδελφῶν εἶναι ἡ χειρότερη (εἶναι πολὺ δυνατὴ) (αὐτ.). — Bruderhass, Teufelhass = Ἔχθρα ἀδελφοῦ, διαβόλου ἔχθρα (αὐτ.) Bruderkriege schlimme Kriege = Ἀδελφοπόλεμοι, κακοὶ πόλεμοι. (αὐτ.) — Brüder sind selten eins = Ἀδελφοὶ σπανίως μονοιάζουν. (W. I, 486, 4. V, 1067, 49). — Brüder vertragen sich selten = Ἀδελφοὶ σπανίως συμβιβάζονται μεταξύ τους. (W. I, 486, 6). — Brüder lieben einander wie Messerspitzen = Οἱ ἀδελφοὶ ἀγαπιῶνται μεταξύ τους σὰν μύταις μαχαιριῶν. (αὐτ. 4). — Ein Bruder hat den andern wie ein Spiess hinter der Thür = ἕνας ἀδελφὸς ἔχει τὸν ἄλλον σὰ σουβλὶ πίσω ἀπὸ τὴν θύρα. (W. I, 487, 13). — Die nächsten Freunde, die ärgsten Feinde = Οἱ στενώτεροι φίλοι, οἱ ἀσπονδότεροι ἐχθροί. (W. I, 1176, 105). — Kein bitterer Streit als unter Brüdern = Δὲν ὑπάρχει χειρότερη ἔχθρα παρὰ μεταξὺ ἀδελφῶν. (W. IV, 905, 24). — Je näher Blutsfreundschaft, je bitterer Feindschaft = ὅσο στενώτερη ἡ συγγενικὴ φιλία, τόσο πικρότερη ἡ ἔχθρα. (W. I, 414).

32. « Τὸ μάτι ποιὸς σοῦ τό βγαλεν ;
— Ὁ ἀδελφός μου.
— Γι' αὐτὸ εἶν' βγαλμένο σύρριζα ».

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1914 [εἶναι βγ].)

Βλ. ἀρ. 24.

33. Τὸν ἀδελφό σου ἀγάπαε, κι' ὄχι τὸ μερδικό του.

(Β. 309, 352)

Βλ. τὴν ἑπομένην. — Μὴ ζήτει νὰ πλεονεκτήσῃς τοῦ ἀδελφοῦ ἐν τῇ διανομῇ τῆς πατρικῆς περιουσίας. — Πρβλ. καὶ Πλουτάρχ. π. φιλαδελφ. 11 σ. 483.

НБ ОНУ ім. І. Мечникова

34. Τὸν ἀδερφό σου ἀγάπα, τὸ μερτικό του μὴν τἀγαπᾷς.

(Ππζ. 300, 1037)

Παραλλαγὴ τῆς προηγουμένης.

ᾅδης

1. Ἅδης ἀδηφάος.

(Κύθνου Βάλληνδας σ. 41)

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ἐπὶ ἀπλήστων, πλεονεκτῶν ἢ λαιμάργων. Εἶναι ἀδηφάγος ὡς ὁ Ἅδης. — Τὸ ἐπίθετον ἀδηφάγος, προσῆκον ἄλλως εἰς τὰς περὶ τοῦ Ἅδου παραστάσεις, εὕρηται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὡς ἐπίκλησις μόνης τῆς Δήμητρος (βλ. A. Dieterich, Nekyia σ. 48). Συνώνυμα ὅμως ἐπίθετα ἄλλα τοῦ Ἅδου εἶναι ἄλλιστος ἢ ἄπληστος καὶ παρὰ χριστιανοῖς ποιηταῖς καὶ ὑμνογράφοις ἀκόρεστος (Πλούτων), παμφάγος ἢ πανφάγος. Ἅδης. (Βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Bruchmann, Epitheta deorum σ. 1. 4· εἰς ταῦτα προστεθείσθω καὶ τὸ ἐν ἐμμέτρῳ ἐπιγραφῇ Λευκάδος ἐν Παρνασσ. Δ΄ σ. 164 ἐπίθετον « παντοβόρος »· περὶ δὲ τῆς ἀπληστίας τοῦ Χάρου ἢ τοῦ Ἅδου καὶ περὶ τῆς παμφάγου γαστρὸς αὐτοῦ κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς βλ. τὴν ἐμὴν Νεοελλ. μυθολ. σ. 250 κἑ.). — Τὴν αὐτὴν παρομοίωσιν ἀνευρίσκομεν καὶ ἐν τῇ **ῥωμουν**. παρ.: Omul shi pofta, ca iadul ne-satsióse = Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἐπιθυμία σὰν ᾅδης ἀχόρταγος. (Zanne 4351).

2. Ἅδης ἀνεχόρταγος.

(Βύρ. Γ', 281, 5 [ἀχόρταγος,] — Κα. 140).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

*3. Ἅδης εἴσοδον μὲν ἔχει, ἔξοδον δὲ οὐκ ἔχει.

(Βυζαντινή. — Πλανούδ. 87).

Σημερινὰς παραλλαγὰς τῆς βυζαντινῆς ταύτης παρ. βλ. ὑπ' ἀρ. 6 καὶ ἐν λ. Χάρος 13. — Εἶναι βεβαίως κοινὴ εἰς πάντα ἄνθρωπον ἡ παρατήρησις ὅτι εὐχερὴς μὲν ἡ εἰς Ἅδου κάθοδος, ἀδύνατος δ' ἡ ἔξοδος, ὅτι οἱ νεκροὶ οὐδέποτε πλέον ἀναβιοῦσι, καίτοι δ' ἐπανέρχονται εἰς τὸν κόσμον, κατὰ τὰς δημώδεις δοξασίας, οὐδέ-

НБ ОНУ имени И.Мечникова

ποτε ὅμως δύνανται νὰ ἐπαναλάβωσι τὸν βίον, ὃν ζῶντες διῆγον. Ἡ παρατήρησις αὕτη διετυπώθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ μυθικῶς ἐν τῇ παραστάσει τοῦ Κερβέρου, τοῦ θυρωροῦ τοῦ Ἅδου πολυκεφάλου κυνός, τοῦ περισαίνοντος μὲν τοὺς εἰσερχομένους, κατασπαράσσοντος δὲ τοὺς ἀποπειρωμένους νὰ ἐξέλθωσι. (Ἡσιόδ. θεογ. 770 κἑ. — Preller—Robert gr. Mythol I⁴ 808.—Roscher's Lex. d. Myth. II, 1120). [1] Καὶ πολλαχῶς δ' ἄλλως ἐπαναλαμβάνεται αὕτη ὑπὸ ἀρχαίων συγγραφέων, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἑξῆς παραδειγμάτων. Φιλήτας παρὰ Στοβ. 118, 3 καὶ Ἀποστολ. 323 θ: «ἀτραπὸν Ἅδεω Ἥνυσα, τὴν οὔπω τις ἐναντίον ἦλθεν ὀδίτης». — Ἀνακρ. ἀπ. 43

[1]. Ὁ B. Schmidt (Volksl. d. Neugr. σ. 245) νομίζει καθ' ἑαυτὴν οὐχὶ ἀπίθανον τὴν διατήρησιν τῆς παραστάσεως τοῦ Κερβέρου καὶ παρὰ τῷ καθ' ἡμᾶς λαῷ, τὸ δημῶδες ὅμως Ζακύνθιον ᾆσμα, ἐν ᾧ περιγράφεται τὸ τρικέφαλο σκυλὶ τοῦ ᾅδου δὲν θεωρεῖ ἀκραιφνῶς δημῶδες· εἰς τὴν γνώμην ταύτην ἀποκλίνω καὶ ἐγώ, καίτοι ὡς δημῶδες μετ' ὀλιγίστων παραλλαγῶν ἐδημοσίευσε τὸ αὐτὸ ᾆσμα καὶ ὁ Κατραμῆς (Φιλολογ. ἀνάλεκτα Ζακύνθου 1880 σ. 475-6). Τοὐναντίον δὲ διαφωνῶ πρὸς τὸν Schmidt, ἐν οἷς λέγει περὶ τοῦ παρὰ Passow ὑπ' ἀρ. 467β ᾄσματος. Ἐν τούτῳ ἀνευρίσκει ἀναμφίλεκτον μνείαν τοῦ ἐν ᾅδου κυνός, ἀλλὰ τὸ θεωρεῖ ἐπίσης οὐχὶ δημῶδες. Κατ' ἐμὴν γνώμην, τὸ ᾆσμα εἶναι δημῶδες, ἐκ τῶν συνήθων ἐκείνων ἐπικαίρων ᾀσμάτων τῶν διεκτραγῳδούντων ἐρωτικὰς συμφορὰς καὶ λησμονουμένων, εὐθὺς ὡς καὶ τοῦ γεγονότος εἰς ὃ ἀναφέρονται ἡ μνήμη ἐξαλειφθῇ· ὁ στίχος ὅμως ἐν ᾧ ἀναφέρεται δῆθεν ὁ Κέρβερος παρηρμηνεύθη ὑπό τε τοῦ Passow καὶ τοῦ Schmidt: «Σ' τὴν κόλασιν ἐπάησεν ἡ σκύλα τὴν ψυχή της!»· ἡ σκύλα αὕτη δὲν εἶναι, ὡς νομίζουσι, ψυχοπομπὸς κύων — ὅτε ἀληθῶς θὰ ἦτο περιεργοτάτη ἡ ὕπαρξις παρὰ τῷ λαῷ παραστάσεων περὶ θηλειῶν κυνῶν τοῦ ᾅδου — ἀλλ' αὐτὴ ἡ αὐτοκτονήσασα νεᾶνις, οὕτως ὑβριζομένη διὰ τὴν σκληρότητα ἣν πρὸς ἑαυτὴν ἔδειξε καὶ διὰ τὸ ἁμάρτημα τῆς αὐτοκτονίας εἰς ὃ ὑπέπεσεν· ἕνεκα τοῦ βαρέος τούτου ἁμαρτήματος αὐτὴ ἡ ἰδία ἔφερεν εἰς τὸν ᾅδην τὴν ψυχήν της. — Οὐδεμίαν πρὸς τὸν Κέρβερον ἔχει σχέσιν καὶ ἡ παλαιὰ τῶν Μανιατῶν παράδοσις περὶ ἐξόδου τοῦ διαβόλου ὑπὸ μορφὴν κυνὸς ἐκ τοῦ σπηλαίου τοῦ Ταινάρου (βλ. τὴν ἐμὴν Νεολλην. μυθολ. σ. 398), ὡς φρονεῖ ὁ Σίττλ εἰς Ἡσιόδ. Θεογ. 311, ὑπαγομένη εἰς τὴν κατηγορίαν ἄλλων διαφόρων δοξασιῶν. — Τρικέφαλο φίδι ἀναφέρεται ἐν δημοτ. ᾄσματι, ἐν ᾧ περίεργος περιγραφὴ τοῦ εἰς τὴν ἄκρη τοὐρανοῦ καὶ τὴν τέλειωση τοῦ κόσμου Ἅ'δου (Νεοελλ. μυθολ. σ. 162). Ῥητὴ δὲ μνεία πυλωροῦ τοῦ ᾅδου τρικεφάλου ὄφεως γίνεται ἐν ἀνεκδότῳ κρητικῷ ᾄσματι (παρὰ Ι. Ζωγραφάκη): «Σ' τὴν πρώτη πόρτα (τοῦ Νάδη) ποῦ μπαινε, εἰς τὸ μπαινοβγαρσίδι | ὄφι τρικέφαλο θωρεῖ δεμένο μ' ἁλυσίδι». Ἀλλὰ τὸ ᾆσμα τοῦτο οὐδεμίαν ἔχω ἀμφιβολίαν ὅτι εἶναι περίληψις τοῦ ποιήματος τοῦ Πικατόρου (βλ. στ. 82-3 σ. 226 Wagner). Ὁ δὲ Κρὴς ποιητὴς τῆς θρηνητικῆς ῥίμας εἰς τὸν πικρὸν καὶ ἀκόρεστον Ἅδην εἶχε πιθανῶς καὶ ἄλλας πηγὰς κατὰ τὴν σύνθεσιν τοῦ ἔργου του, πλὴν τῶν δημωδῶν δοξασιῶν. Ὁ Κέρβερος ὀνομαστὶ ἀναφέρεται ὡς πυλωρὸς τοῦ ᾅδου καὶ ἐν τῷ Τιμαρίωνι (κεφ. 15 σ. 58 Ellissen), ἀλλὰ προφανῶς κατὰ μίμησιν ἀρχαίων συγγραφέων.

(41) Bergk παρὰ Στοβ. 118, 13: «᾽Αΐδεω γάρ ἐστι δεινὸς μυχός, ἀργαλέη δ᾽ ἐς αὐτὸν Κάθοδος· καὶ γὰρ ἑτοῖμον καταβάντι μὴ ἀναβῆναι». — Catull 3, 11: nunc it per iter tenebricosum Illuc, unde negant redire quemquam. — Vergil Aen. VI, 126 κἑ. Facilis descensus Averno. Noctes atque dies patet atri janua Ditis, sed revocare gradum superasque evadere ad auras, hoc opus hic labor est. — Ὁ Κόιντος καὶ ἄλλοι τινὲς μεταγενέστεροι ποιηταὶ «ἀνόστητον» ἐπονομάζουσι τὸν Ἅδην, ὁ δὲ Τζέτζης «ἀνυπόστροφον» (Bruchmann Epith. d. σ. 1). Ἄνοστος ἀποκαλεῖται τόπος τις ἀλληγορῶν τὸν ᾅδην παρ᾽ Αἰλιαν. Π. Ἱστ. Γ΄. 18. Ταῦτα δ᾽ ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὸ «ἀγύριστο ταξεῖδι» τῶν ἡμετέρων δημ. ᾄσμάτων (βλ. τὴν ἐμὴν Νεοελλ. μυθ. σ. 345 κἑ.) καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ ᾅδου «τόπος ἄγυρτος» (αὐτ. 346. — ΖΑ. 132, 215). ἀγάερτος, ἀμεταγάερτος παρὰ τοῖς Κρητικοῖς (Jeannaraki σ. 121, 317). «Τὴν στράτα τὴν ἀνάγερτον», τὴν εἰς Ἅδου ἄγουσαν, ἀναφέρει καὶ ὁ Πικατόρος (στ. 333 σ. 234 W.) Πολυπληθεῖς δ᾽ εἶναι ἐν τῇ δημώδει ποιήσει αἱ ἐκφράσεις, δι᾽ ὧν ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐν τῇ προκειμένῃ παρ. ἰδέα. Ἐν τῷ Ἀποκόπῳ τοῦ Μπεργαδή: «Ὅποῦ ᾽ς τὸν ᾅδη κατεβῇ οὔ δύναται διαγύρειν»· ἐν ἄλλῳ μεσαιωνικῷ ποιήματι: «ἐκεῖ βληθῆναι γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν ἐκβληθῆναι» (Legrand, Recueil des chansons pop. σ. XXXVI). Κατὰ τὰ μοιρολόγια οἱ νεκροὶ «ς᾽ τὸ ἔμπα βρίσκουν ἀνοιχτό, ᾽ς τὸ ἔβγα εἶναι κλεισμένο» (ἀνέκδοτον Δημητσάνης παρὰ Χ. Μελετοπούλου· παραλλαγὴ Λευκάδος ἐν Χρυσαλλίδι τ. Δ΄ σ. 514)· ἢ ὁ Χάρος «᾽ς τὸ ἔμπα δώνει τὰ κλειδιά, ᾽ς τὸ ἔβγα δὲν τὰ δώνει.» (Νεολλ. μυθ. σ. 347. — Κανελλάκη Χιακὰ ἀν. σ. 343).

Ἐφραὶμ ὁ Σύρος (εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν σ. 353 ἐκδ. Ὀξον.) τὸν θάνατον λέγει «ἀποδημίαν ἐπιστροφὴν μὴ ἔχουσαν». Ἐν τῇ βαβυλωνιακῇ καταβάσει τῆς Ἰστὰρ εἰς ᾅδου, ὁ ᾅδης καλεῖται: «ἀγύριστος τόπος — οἶκος ὅπου ἐμβαίνουν καὶ δὲν ἐξέρχονται, ὁδὸς ἣν οἱ πορευόμενοι δὲν ἐπανέρχονται, οἶκος εἰς ὃν ὁ εἰσερχόμενος δὲν ἐπαναβλέπει τὸ φῶς» (Maspero, Hist. ancienne des peuples d'Orient I σ. 693). — Καὶ ἐν νεωτέραις δὲ παρ. ἐκφέρεται, ὡς εἰκός, ἡ αὐτὴ ἔννοια. **Δαν.** Af helvede er ingen forløsning

= Ἀπὸ τὸν ᾅδη κἀνεὶς δὲν ἐγύρισε. (W. II, 742, 3). — **Ὁλλανδ.** Die eens in de hel komt, moet erin blijven = Ὅποιος πάει μιὰ φορὰ 'ς τὸν ᾅδη, πρέπει καὶ νὰ μείνῃ ἐκεῖ μέσα. (αὐτ. 745, 59). — **Γερμαν.** In die Hölle kann man leicht kommen, aber schwer heraus = Εἰς τὸν ᾅδη μποροῦν εὔκολα νὰ ὑπάγουν, δύσκολα ὅμως νὰ ἔβγουν. (αὐτ. 744, 39) Der Tod gibt nichts zurück = ὁ θάνατος τίποτα δὲν δίνει πίσω (W. IV, 1228, 67). — Aus der Hölle her kommt man nimmermehr = Ἀπὸ τὸν ᾅδη ποτὲ δὲ γυρίζουν. (W. II, 742, 1). — Aus der Hölle kommt niemand zurück = Ἀπὸ τὸν ᾅδη κἀνεὶς δὲ γυρίζει. (αὐτ. 3). — Der Tod und das Kloster geben nichts zurück = Ὁ θάνατος καὶ τὸ μοναστῆρι τίποτε δὲν δίνουν πίσω. (W. IV, 1223, 185) — Tod und Kirche (Kloster) geben nichts mehr zurück = Ὁ θάνατος καὶ ἡ ἐκκλησία (τὸ μοναστῆρι) τίποτε πλέον δὲν δίνουν πίσω. (αὐτ. 1240, 326).

Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς χρήσεως τῶν σημερινῶν παραλλαγῶν, καὶ ἡ βυζαντινὴ παροιμία δὲν εἶχε μόνην τὴν κοινὴν καὶ τετριμμένην ἔννοιαν, ὅτι ὁ νεκρὸς δὲν ἐπανέρχεται ἐκ τοῦ ᾅδου καὶ ὅτι τὰ δάκρυα καὶ οἱ κοπετοὶ εἰς οὐδὲν ὠφελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἄλλην συγγενῆ. Ὡς ἐν ταῖς δυσὶ τελευταίαις γερμανικαῖς παρ. ἡ μὴ ἀπόδοσις τῶν εἰς μοναστήρια διδομένων χρημάτων παραβάλλεται πρὸς τὴν μὴ ἐπάνοδον τῶν νεκρῶν, οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν ἡ παρ. λέγεται συχνάκις εἰς χαρακτηρισμὸν ζημίας τινὸς ὡς ἀνεπανορθώτου. Ἂν π. χ. προσήφθη πιθανή τις κατηγορία εἴς τινα ὅτι διέπραξεν ἀτιμωτικὴν πρᾶξιν, διὰ τῆς παρ. δηλοῦται ὅτι οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ νὰ ἐξαλείψῃ τὸ στίγμα· ἢ ἂν ἐδάνεισέ τις ἀναξιόχρεων ὀφειλέτην, ὑποδεικνύεται αὐτῷ διὰ τῆς παρ. ὅτι οὐδέποτε θὰ τῷ ἀποδοθῶσι τὰ χρήματα· καὶ καθόλου λέγεται ἐπὶ πλεονεκτῶν ἢ φιλαργύρων, οἵτινες εὐκόλως δέχονται, δυσκόλως δ' ἀποδίδουσι τὰ ληφθέντα.

4. Ἀπὸ τὸν ᾅδην φῶς;

(Κύπρου. Λουκᾶς 148 καὶ Σ. 284, 224).

Ἀπὸ τοῦ πονηροῦ ἀναμένεις χρηστόν τι, ἀπὸ τοῦ ἐνδεοῦς προσδοκᾷς κέρδος ἢ ἀπὸ τοῦ δυστρόπου χάριν; Ὁ ᾅδης «οὐδέποτε φω-

τὸς ἐδέξατο φύσιν », κατὰ τὸν Χρυσόστομον (τ. Β΄ σ. 399 Par.), φοβερὸν καὶ πικρὸν σκοτάδι ἐπικρατεῖ ἐν αὐτῷ, κατὰ τὰς δημώδεις δοξασίας (Νεοελλ. μυθ. σ. 328). Ὡς δὲ λέγει μοιρολόγιόν τι τῆς Μάνης ὁ νεκρὸς «πάει κάτου 'ς τὸν Ἄδη, 'ς τἀψηφοῦ (εἰς τὸν ζόφον) καὶ 'ς τὸ σκοτάδι » ὁ δὲ Ἄδης « δὲν τοὺς δίνει φῶς νὰ ἰδοῦνε, στρῶμα γιὰ νὰ κοιμηθοῦνε » (Παρν. ΙΓ΄, σ. 955).

5. Κουφὸς ὁ ᾅδης,
στραβὸς ποῦ κλαίει.

(R. 282, 203. [Στραβὸς ὁ ᾅ., κουφὸς ποῦ] — Νεα 284).

Οὐδὲν ὠφελοῦσι τοὺς νεκροὺς οἱ θρῆνοι τῶν συγγενῶν. Ὁ ᾅδης εἶναι κωφὸς καὶ δὲν ἀκούει τὰς ἱκεσίας αὐτῶν. — Βλ. καὶ Propert. III, 11, 1 κέ. Desine, Paulle, meum lacrymis urgere sepulcrum : Panditur ad nullas janua nigra preces... Nempe tuas lacrymas litora surda bibent.

6. Ὁ ᾅδης ἔχει μβατίκια, ἀμ' ἐβγατίκια δὲν ἔχει.

(Καρπάθου. ΖΑ. 358 213).

Παραλλαγὴ τῆς βυζαντινῆς ὑπ' ἀρ. 3. — Ἡ λέξις μπατίκια, ἀπὸ τοῦ ἐμβαίνω, εἶναι συνηθεστέρα εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν, πρὸς δήλωσιν ἐπισκοπικῶν τινων δικαιωμάτων. Εὐχρηστότεροι εἶναι οἱ ἐν τῇ ἄλλῃ παραλλαγῇ (Χάρος 13) τύποι μπασίδια (εἰσόδους) καὶ βγαλσίδια (ἐξόδους)· τὸ δὲ σύνθετον μπασεβγασίδιν (παρὰ Πικατ. 83 σ. 226), μπανοβγαρσίδι (κρητ.) σημαίνει τὴν θύραν (ὅπου μπαινοβγαίνουν).

7. Ὁ ᾅδης φωνάζει.

(Λελ. Ἐπ. 236, 97).

Παροιμ. φράσις, δηλοῦσα πεῖναν. Ἄδης μεταφ. ἐνταῦθα ἡ ἀκόρεστος ὡς ὁ ᾅδης κοιλία.

8. « Πῶς πᾶν οἱ ἀποθαμένοι 'ς τὸν Ἀδὶ ; — Βλέπ' ὁ ἕνας τὸν ἄλλο 'ς τὸ λάκκο ».

(Τήνου παρὰ Ἀδαμ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

9. « Πῶς πᾶν οἱ στραβοὶ 'ς τὸν Ἅδη ; — Βλέποντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον ».

(Β. 226, 277 [Βλ. ἕνας]. — Πτζ. 284, 840. — Ἀθηνῶν παρὰ Ὀθ. Στασινοπούλου. — Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου. — Δημητσάνης Γορτυνίας παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου. — Μεσσηνίας. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [Κυττῶντας ὁ ἕνας] — Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ [Ἅδι ; Βλ. ὁ εἷς] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [πηγαίνουν οἱ στρ. — Βλ. ὁ γεῖς τὸν ἄ]).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ὑπ' ἀρ. 8. 10 - 14, λακκος 9. Ἐπὶ τῶν διαπραττόντων ἀτόπημά τι ἐξ ἁπλῆς μιμήσεως. « Παρακινεῖται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο καὶ πέφτει 'ς τὴ λάσπη », μοὶ ἔλεγέ τις ἑρμηνεύων τὴν παροιμίαν. Τυφλὸς ὁδηγῶν τυφλοὺς θὰ τοὺς φέρῃ εἰς λάκκον ἢ βάραθρον (πρβλ. τυφλὸς 22). Ὁ μωρὸς ἀκολουθεῖ ἀλόγως καὶ ἀσυνειδήτως ἄλλους, πολλάκις ὅσον καὶ αὐτὸς μωρούς, ὡς ὁ νεκρὸς ἀκολουθεῖ τοὺς πρὸ αὐτοῦ νεκρούς, ἐν τῇ εἰς τὸν Ἅδην ἀγούσῃ ὁδῷ. Ἡ παρομοίωσις φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως παράδοξος καὶ βεβιασμένη· ἀλλὰ προῆλθεν ἐκ παλαιοτάτης δημώδους δοξασίας. Εἰς τὸν κατὰ φύσιν ἄνθρωπον ἠγέρθη βεβαίως ἡ ἀπορία τίνι τρόπῳ ὁ θανὼν μεταβαίνει εἰς τὸν ἀπωτάτω, ἐκτὸς τῆς οἰκουμένης, κείμενον Ἅδην, πῶς εὑρίσκει τὴν εἰς αὐτὸν φέρουσαν ὁδόν, ἣν μέχρι τῆς στιγμῆς τοῦ θανάτου του ἠγνόει. Πολλὰς δὲ λύσεις τῆς ἀπορίας ταύτης ἐπενόησεν· ἡ πρώτη καὶ ἁπλουστάτη εἶναι, ὅτι ὁδηγοὺς εἰς τὴν ὁδὸν ἔχει τοὺς πρὸ αὐτοῦ νεκρούς, ὅτι πολλοὶ νεκροὶ συνερχόμενοι ἀποτελοῦσι συνοδίας, καὶ διανύουσι τὴν ὁδὸν ὡς οἱ εἰς μακρινὰς χώρας ταξειδεύοντες ἐν τῷ κόσμῳ· τοιαύτη δέ τις δοξασία ὑποδηλοῦται ἐν μακεδονικῷ μοιρολογίῳ τοῦ Βελβεντοῦ. Ἡ μήτηρ παρακαλεῖ τὸν νεκρὸν υἱόν της ν' ἀναμείνῃ μικρὸν διὰ νὰ τοῦ εἰπῇ δύο λόγια· ἐκεῖνος δ' ἀποκρίνεται :

Ἀγλήγουρα, μαννίτσα μου, μὶ φεύγ' ἡ συντρουφκιά.
τοὺ δρόμου δὲν τοὺγ ξέρου· πῶς πάνου μαναχός !
(Ἀρχ. τῆς νεωτ. ἑλλ. γλώσσης Α', 6' σ. 109). [1])

[1]) Κατ' ἄλλας δοξασίας οἱ ἄγγελοι παραλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν καὶ ὁδηγοῦσιν αὐτὴν εἰς τὴν μακρὰν πορείαν, καὶ κατ' ἐξοχὴν ὁ ψυχοπομπὸς ἀρχάγγελος Μιχαήλ (πρβλ. καὶ Νεοελλ. μυθολ. σ. 302 κἑ.), τῶν δὲ πονηρῶν τὰς ψυχὰς ὁ Διαβόλος. Συνηθέστερον δὲ ὁ Χάρος ἢ ἀνὰ μίαν παραλαμβάνει τὰς ψυχὰς καὶ τὰς φέρει εἰς τὰ βασίλειά του, ἢ ἄγει πολλὰς ὁμοῦ, ἔφιππος διατρέχων τὴν ὁδόν· καὶ οἱ μὲν ἀκμαιότεροι τῶν νεκρῶν προπορεύον-

Ἐν μιᾷ μόνῃ τῶν παραλλαγῶν τῆς παρ. (ἀρ. 8) ἀναφέρονται ἁπλῶς ἀποθαμένοι πορευόμενοι τὴν εἰς ᾍδου, ἐν πάσαις ὅμως ταῖς λοιπαῖς τυφλοί. Γίνεται μὲν οὕτω ὀξύμωρον σχῆμα, ὅπερ συνετέλεσεν ἴσως εἰς τὴν μεγάλην διάδοσιν τῆς παρ. Ἀλλ' ἡ εἰκὼν τῶν ἀπροσκόπως εἰς Ἅδου πορευομένων τυφλῶν ἐλήφθη ἐκ παλαιοῦ προτύπου, παρεμβεβλημένη οὖσα εἰς γνώμην, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσαν πρὸς τὴν ἡμετέραν παρ. Ἡ ὁδὸς τοῦ θανάτου εἶναι λεία καὶ εὔκολος. Ἁπλῆ οἶμος εἰς Ἄιδου φέρει, κατὰ τὸν Αἰσχύλον (ἀπ. 239 Nauck παρὰ Πλάτ. Φαίδ. σ. 108α. — Διονύσ. Ἁλικαρν. Ῥητορ. 6, 5 τ. V σ. 265. — Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωματ. Δ΄ σ. 583. — Στοβ. Ἐκλ. Α΄, 49, 58 σ. 434, 26 Wachsmuth. — Περὶ ὁμοίων δοξασιῶν τῶν Γερμανῶν βλ. Grimm Deutsche Myth. 4ης ἐκδ. σ. 704). Ἐπὶ τὸ εἰκονικώτερον δὲ προσετίθετο ὑπό τινων ὅτι καὶ μὲ κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἦτο δυνατὸν νὰ πορευθῇ τις αὐτήν, ἀφοῦ βεβαίως διὰ ταύτης ὥδευον καὶ οἱ νεκροί. Λεωνίδας παρὰ Στοβ. 120, 9: «Εὔθυμος ὢν ἔρεσσε τὴν ἐπ' ἄϊδος Ἀταρπὸν ἔρπων· οὐ γάρ ἐστι δύσβατος, Οὐδὲ σκαληνὸς οὐδ' ἐνίπλεως πλάνης, Ἰθεῖα δ' ᾗ μάλιστα καὶ κατακλινὴς Ἅπασα κἠκ μεμυκότων ὁδεύεται.» — Διογέν. Λαέρτ. Δ΄, 7, 49: «εὔκολον ἔφασκε (Βίων ὁ Βορυσθενίτης) τὴν εἰς ᾍδου ὁδόν· καταμύοντας γοῦν ἀπιέναι». — Gnomol. Vatik. 528 (ἐν Wien. Studien τ. XI, σ. 230): «ὁ αὐτὸς (Στρατόνικος) ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος· τίνα λειοτάτην ὁδὸν ἐπίστασαι; ἔφη· τὴν εἰς Ἅδου· ἐν ταύτῃ γὰρ καὶ μύοντες οὐ προσκόπτουσιν». — Ἐκ τῶν ἀποφθεγμάτων δὲ τού-

ται, ἔπονται δ' οἱ γέροντες, οἱ μετὰ κόπου παρακολουθοῦντες τὴν συνοδίαν, ἐν ᾧ τἀδυνατοῦντα νὰ βαδίσωσι μικρὰ παιδία ἔχει ἐπὶ τοῦ ἵππου, κατὰ τὸ γνωστότατον ᾆσμα τοῦ Χάρου καὶ τῶν ψυχῶν (τὴν προταθεῖσαν τελευταίον ὑπὸ τοῦ Hesseling, Charos 1897 σ. 31 ἑρμηνείαν τῆς παραστάσεως ταύτης θεωρῶ ἐσφαλμένην, ὡς ἀλλαχοῦ θ' ἀποδείξω)· ἢ κατ' ἄλλο ᾆσμα, σύρων ἀπὸ τῆς κόμης τοὺς νέους, ἀπὸ τῆς χειρὸς δὲ κρατῶν τοὺς γέροντας (Νεοελλ. μυθ. σ. 261 κἑ.). Ἀντιστοίχους ταύταις δοξασίας ἀνευρίσκομεν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν. Παρ' Ὁμήρῳ ἄνευ ὁδηγοῦ αἱ ψυχαὶ κατέρχονται εἰς τὸν ᾍδην, μόνον δ' ἐν μεταγενεστέραις παρεμβολαῖς εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη, ἐν δυσὶ χωρίοις, ἀναφέρονται ὁ ψυχοπομπὸς Ἑρμῆς, καὶ Κῆρες φέρουσαν τὸν νεκρὸν εἰς Ἀΐδαο δόμους. Ἀντὶ τῶν ἀγγέλων ἡγεμόνες τῆς ὁδοῦ ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος (Φαίδ. 107 d) ὁ ἑκάστου δαίμων. Ἀντὶ δὲ τοῦ Χάρωνος ἀναφέρονται ὑπὸ συγγραφέων ἰῶς ψυχοπομποὶ ὁ Θάνατος ἢ ὁ Ἅδης, ὁ Ἀγησίλαος ἢ Ἀγήσανδρος διὰ τοῦτο ἐπικαλούμενος, ὁ διὰ τῆς ῥάβδου του κατάγων τὰ σώματα τῶν θνησκόντων πρὸς τὴν κοίλην ἀγυιάν, κατὰ τὸν Πίνδαρον (Ὀλυμπ. θ', 50).

των ἴσως παρεφράσθησαν αἱ ἑξῆς **γερμανικαὶ** παροιμ. Es ist kein so grader weg als zum Todt, den kan man mit blinden Augen finden = Δὲν εἶναι ἄλλος τόσο ἴσιος δρόμος σὰν κ' ἐκεῖνον ποῦ πάει 'ς τὸ θάνατο, γιατὶ μπορεῖ κάνεὶς μὲ στραβὰ μάτια νὰ τὸν εὕρῃ (W. IV, 1848, 131). — Den Weg zum Tode kann man mit blinden Augen finden = Τὸ δρόμο ποῦ πάει 'ς τὸ θάνατο μπορεῖ κάνεὶς μὲ στραβὰ μάτια νὰ εὕρῃ (αὐτ. 1844, 52). — Πρβλ. καὶ τὴν **δαν.** Ingen Vei er saa god at finde, som Veien til Døden = Κάνένας ἄλλος δρόμος δὲν εὑρίσκεται τόσο εὔκολα, ὅσο ὁ δρόμος ποῦ πάει 'ς τὸ θάνατο (D. II, 456). — Ὁμοίαν τῇ ἑλληνικῇ παρ. ῥωμουνικὴν βλ. ὑπ' ἀρ. 12.

10. « Πῶς πᾶν οἱ στραβοὶ 'ς τὸν Ἄδη;
— Ἕνας κοντὰ εἰς τὸν ἄλλον ».

(Μα. 38 [Πῶς πηγαίνουν οἱ τυφλοὶ εἰς τὸν Ἄδην; Ε. κ. τὸν ἄλλον.] — Ross, Griech. Königsreisen τ. I σ. 214 [Πῶς ὑπάγουν — Ὁ ἕνας]. — Πελοποννήσου παρὰ Α. Καρκαβίτσα. [ἄλλονε.] — Μισενικόλα παρ' Α. Λαδιᾶ [πααίνουν οἱ τυφλοὶ — Ἕ κ. τὸν ἄ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

11. « Πῶς πᾶν οἱ στραβοὶ 'ς τὸν Ἄδη;
— Ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλονε ».

(Βάρνης Κρ. 28 [Ἄδην; Ὁ ἕ. κατόπιν ἀπ' τὸν ἄλλον.] — Λιβαρτζίου Καλαβρύτων παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου).

Βλ. ἀρ. 9.

12. « Πῶς πᾶν οἱ στραβοὶ 'ς τοὺν ᾄδη; — Οὐ ἕνας πίσου τοὺν ἄλλουν».

('Ιωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 9. — Πρβλ. τὴν **ῥωμουνικήν**: A dà chiorîsh (ἢ: chiori) unii peste altsii = Τυφλοί (ἢ ἀλλοίθωροι) ὁ ἕνας πίσω τὸν ἄλλον (Zanne 5056. 5052).

13. « Πῶς πᾶν οἱ τυφλοὶ 'ς τὸν ᾄδη; — Σέρνοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον ».

('Ηπείρου. 'Αρ. 1172).

Βλ. ἀρ. 9.

НБ ОГУ имени И.Мечникова

14. «Τί λουγιὰ παγαίν'ν οἱ στραβοὶ 'ς τοὺν Ἄδ'; — Ἕνας πίσ' τοὺν ἄλλουν».

(Λέσβου παρὰ Γ. Ν. Βερναρδάκη (ἠ: Πῶς π.]).

Βλ. ἀρ. 9.

15. Χορταίνει ὁ ἄδης κόκκαλα;

(Πτζ. 308, 1118).

Ὡς ὁ ἄδης δὲν χορταίνει κόκκαλα νεκρῶν, ἀλλ' ἀκαταπαύστως τρώγει, οὕτω καὶ ὁ ἄπληστος ἢ ὁ φιλάργυρος οὐδέποτε ἀρκοῦνται εἰς ὅσα ἔχουσιν. — Πρβλ. Παροιμ. Σαλωμ. κζ', 20: «Ἄδης καὶ ἀπώλεια οὐκ ἐμπίμπλανται, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀνθρώπων ἄπληστοι». — Παρ. **Δαν.** Helvede, havet og den gierrige faaer aldrig nok = Ἄδης, θάλασσα καὶ ὁ φιλάργυρος ζητοῦν πάντα καὶ ἄλλα (W. II, 743, 33). — **Γερμαν.** Hölle, Geizhals und Meer wollen immer mehr = Ἄδης φιλάργυρος καὶ θάλασσα θέλουν πάντα καὶ ἄλλα (αὐτ.).

ἀδιαλόγιστος.

1. Ἄθρουπους ἀδιαλόγιστους, ἀτός του τσ' ἀπατός του,
κάμει 'ς τοὺ τσιφάλι του, ποῦ δὲ τὰ κάμ' ἰχτρός του.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἄνθρωπος 37.

ἀδιάντροπος.

1. Τἀδιάντροπου τὸ πρόσωπο ζευγάρι βόδια ἀξίζει.

(Β. 286, 21).

Τοῦ ἀναιδοῦς ἡ ἀναισθησία εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν τοῦ κτήνους· πρέπει νὰ ἐνωθῇ ἡ ἀναισθησία ζεύγους βοῶν διὰ νὰ φθάσῃ τὴν ἰδικήν του.

ἀδιαφόρετος.

1. Ἀδιαφόρετον πρᾶμα 'ς τὴν πομπὴν τοῦ χτροῦ.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 315, 7).

Ἂν ἓν πρᾶγμα μοὶ εἶναι ἀδιάφορον, ἂν οὐδὲν κέρδος προσδοκῶ

ἐξ αὐτοῦ, οὐδόλως φροντίζω τί θὰ γίνῃ· ἂν δ' ὁ ἐχθρός μου τὸ καταστρέψῃ ἢ τὸ ἁρπάσῃ, νομίζων ὅτι θὰ μὲ βλάψῃ, αὐτὸς θὰ μυκτηρισθῇ διὰ τὴν ἀνόητον πρᾶξίν του.

1α. Ἀδιαφόρητ' ἐκκλησιά,
βγάλ' τὰ μάτια τοῦ παπᾶ.

(Ἠπείρου. Δωδώνη σ. 157).

Εἶναι ἄξιος οἴκτου ὁ ἱερεὺς τῆς ἐκκλησίας, ἡ ὁποία γλίσχρα ἔχει εἰσοδήματα (Περὶ τῆς φράσεως «βγάλ' τὰ μάτια» βλ. μάτι 128). Καθόλου δὲ κατακριτέος ὁ ἔχων ἐπιτήδευμα, ἐξ οὗ δὲν ἀνταμείβονται οἱ κόποι του.

2. Σὲ δένδρον ἀδιαφόρετον μὴν κάτσῃς 'ς τὸν ὁροσόν του.

(Χίου. Πασπάτ. σ. 47. καὶ Καν. 297, 637).

Βλ. καὶ μέλλω 1. Μήτε ὑπὸ δένδρον ἄκαρπον καὶ ἀνωφελὲς ν' ἀναπαύεσαι, μήτε νὰ προσφεύγῃς πρὸς ἄνθρωπον ἀδυνατοῦντα νὰ σὲ ὠφελήσῃ. Ἐν Λελέκου Ἀνθολογ. σ. 164 φέρεται πληρέστερον ὑπὸ τύπον ᾀσματίου:

Δένδρο ποῦ δὲν ἀνθεῖ ποτὲ μὴ φᾷς ἀπ' τὸν καρπό του·
μὴν κοιμηθῇς 'ς τὸν ἥσκιο του καὶ πάρῃς τὸν καϊμό του.

3. Σὲ τόπον ἀδιαφόρετον νὰ μὴν πολυκαθίσῃς.

(Βλ. Κατζιούλην 901. — Κ. 6', 21 [Εἰς τ. ἀ. πολὺ ποτὲ μὴ καθίσῃς.] — Μα. 16. [Εἰς τ. ἀ. ποτὲ μὴ π.] — Ἠπείρου Ἀρ. 1872 [πολυκαθίζῃς] — Λελέκου Ἀνθολογία 165 [τόπος ἀδιαφόρευτος μὴν π.]. — Πτζ. 286, 865 [ἀδιαφόρευτον] — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου [ἀδιαφόρητο]).

Παραλλαγὰς βλ. ὑπ' ἀρ. 4. 5, ἀνωφέλευτος 1. Ὁμοία τὴν ἔννοιαν μὲ τὴν προηγουμένην. Μὴ παράμενε ἐκεῖ, ὁπόθεν δὲν προσδοκᾷς ὄφελος, ἀπόφευγε τοὺς ἀνθρώπους παρ' ὧν οὐδὲν ἀγαθὸν ἀναμένεις.

4. Σὲ τόπον ἀδιαφόρευτο νὰ μὴ πολυκαθίσῃς,
σήκω τὰ ῥοῦχά σου ἀψηλὰ νὰ μὴ τὰ κορνιαχτίσῃς.

(B¹ 40, 47. — B. 273, 82).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ἐκ τοῦ δευτέρου πρὸ πάντων στίχου γίνεται καταφανὲς ὅτι ἡ παρ. ἐποιήθη κατὰ μίμησιν τοῦ εὐαγγελικοῦ:

НВОНУ ім. І.І.Мечникова

«Καὶ ὃς ἐὰν μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν» (Ματθ. ι΄, 14. Μάρκ. ς΄, 11. Λουκ. θ΄, 5. ι΄, 10-11. Πρβλ. Πράξ. ιγ΄, 51).

5. Σὲ τόπο ἀδιαφόρητο πολὺ μὴν κάθεσαι.

(Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη. — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Λιναρδάκη [ἀδιάφορο]).

Βλ. ἀρ. 3.

ἀδικιά.

1. Ἀδικιᾶς σπειρὶ σπαρμένο κι' ἂν φυτρώσῃ δὲ σταχυάζει.

(Κα. 141. — Πολυλᾶ, Φιλολ. γλῶσσα σ. 69).

Καὶ ἂν τὸ ἄδικον ἐν ἀρχῇ φανῇ εὐδοκιμοῦν, ἀδύνατον ὅμως εἶναι νὰ τελεσφορηθῇ. Καὶ ἂν ὁ κόκκος τῆς ἀδικίας σπαρεὶς φυτρώσῃ, ὅμως δὲν θὰ σταχυοφορήσῃ.

2. Ἡ ἀδικία δὲ συχωριέται.

(Κα. σ. 7 [σχωριέται.] ἔγραψα συχωριέται πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ στίχου).

Γνώμη κοινὴ ἐν ἁπλῇ διατυπώσει. Οἱ διαπράξαντες ἄδικα θὰ δώσωσι πάντες δίκην τῶν πράξεών των.

3. Ὅποιος ἀγαπᾷ τὴν ἀδικιά,
βρίσκει 'ς τὸ σπίτι του τὰ κακά.

(Β. 205, 396 [εὑρίσκει]).

Καὶ ἡ ἔννοια τῆς παρ. ταύτης καὶ ἡ τραχεῖα καὶ ἄτεχνος στιχουργία ἐλέγχουσιν ὅτι δὲν εἶναι ἀκραιφνῶς δημώδης· μᾶλλον φαίνεται γύμνασμα πρὸς στιχουργίαν γραφικῶν ῥήσεων. Πρβλ. Ψαλμ. ιά, 15 «ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν»· καὶ αὐτ. ζ΄. 15. 17. «ἰδοὺ ὠδίνησεν ἀδικίαν — ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται».

4. Τῆς ἀδικιᾶς τὸ γέννημα σὲ ποντισμένο μύλο.

(Ζακύνθου παρὰ Γκυίλφορδ. — Βερ. 13, 22 [ποντισμένον μύλον.] — Ἠπείρου Ἀρ.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

1288 [εἰς ποντισμένον μύλον.] — Ἑπτανήσου. Β. 18, 336. — Πτζ. 292, 944. — Πελοποννήσου παρὰ Α. Καρκαβίτσα. — Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου. — Μάνης παρὰ Κ. Πασαγιάννη [Τῆς ἀ. ταλέσματα]. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [σὲ ποντ. ἁλῶνι. ἢ: σὲ βρεμένο ἁλῶνι.]).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. ἀβανιὰ 2. — Τἀδίκως κτηθέντα κέρδη θὰ ἐξαφανισθῶσιν ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν θὰ ἐλπίζῃ ὅτι θὰ καρπωθῇ ταῦτα ὁ ἅρπαξ καὶ πλεονέκτης· ὁ ἐξ ἀδικιῶν συναχθεὶς σῖτος θὰ κομισθῇ εἰς μύλον, ὃν θὰ κατακλύσωσι συνεχεῖς ὄμβροι, ἢ κατὰ τὴν κεφαλληνιακὴν παραλλαγήν, θὰ τὸν παρασύρωσιν ἐκ τοῦ ἁλωνίου τὰ ὄμβρια ὕδατα.

ἀδικομάζωμα.

1. Ἀδικομαζώματα, διαβολοσκορπίσματα.

(Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Α. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. ἀδικομαζώνω 1, ἀνεμομάζωμα 1-5, διαβολομάζωχτος 1-2, διάβολος 117. — Τὰ ἐξ ἀδικιῶν συγκομισθέντα πλούτη πολλάκις ἐν μιᾷ στιγμῇ ἀπόλλυνται, ὥσεὶ ἐξ ἐπηρείας διαβολικῆς· διότι κατά τινα ἄλλην παρ. καὶ ἐκ τῶν ἐντίμως κτηθέντων λαμβάνει μοῖραν ὁ διάβολος, τὰ δὲ ἀδίκως ἁρπάζει πάντα μετ' αὐτοῦ τοῦ κτήτορος (βλ. διάβολος 5. 9 — 11. 14. 107). Παραπλησία καὶ ἡ ἐν λ. κλεφτὸ 1, ἄδικος 3. — Ὅμοιαι ἡ **ἰταλ.** La robba mal'acquistata, nun dura 'n'annata; vinni allura, e si nni va a malura = Τὸ κακὰ ἀποχτημένο πρᾶμα δὲ βαστάει ἕνα χρόνο· ἔρχεται γλήγορα, καὶ πάει 'ς τὴν κακὴ ὥρα (σικελ. Pitré II, 282) — **Πορτογ.** O mal ganhado, leva-o o diabo = τὸ κακοκερδεμένο τὸ παίρνει ὁ διάβολος (D. II, 651). — **Γερμ.** Was man mit Vnrecht bekompt, das führet der Teuffel weg = Ὅποιο μὲ τὸ ἄδικο ἀποχτᾷ κάνείς, τὸ παίρνει ὁ διάβολος (W. IV, 1471, 85). Ἄλλα παράλληλα βλ. ἐν ταῖς ἀνωτέρω μνημονευομέναις παρ.

ἀδικομαζώνω.

1. Ἀδικομαζωμένα, ἀδικοσκορπισμένα.

(Κερκύρας Νεα. 411).

Βλ. τὴν προηγουμένην. — Παραπλήσιον τὸ τοῦ Εὐριπίδου (Ἐ-

ρεχθ. ἀπ. 364 Nauck παρὰ Στοβ. Γ΄, 18. ⌐Δ΄, 4): « Ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ', ἢν βούλῃ πολὺν | χρόνον μελάθροις ἐμμένειν· τὰ γὰρ κακῶς | οἴκοις εἰσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν ». — Ἀνάλογοι δ' εἶναι καὶ αἱ ἀκόλουθοι γνῶμαι τῶν ἀρχαίων : « Ἅπαν τὸ κέρδος ἄδικον ὃν φέρει βλάβην (Μενάνδρ. Μονόστιχ. 6. Meineke FCG. IV, 340). « Κέρδος πονηρὸν ζημίαν ἀεὶ φέρει » (αὐτ. 301 σ. 348). — « Τὰ δ' αἰσχρὰ κέρδη συμφορὰς ἐργάζεται » (αὐτ. 586, 719 σ. 356. 360). — « Ὅταν ἐκ πονηροῦ πράγματος κέρδος λάβῃς, | τοῦ δυστυχεῖν νόμιζε σ' ἀρραβῶν' ἔχειν » (Μενάνδρ. ἀπ. 148. Meineke IV σ. 268). — « Τὰ πονηρὰ κέρδη τὰς μὲν ἡδονὰς ἔχει | μικράς, ἔπειτα δ' ὕστερον λύπας μακράς » (Ἀντιφάν. ἀπ. 40 παρὰ Στοβ. I, 22. Meineke III, σ. 148). — « Κακὰ κέρδεα ζημίην ἀρετῆς φέρει » (Δημοκρ. ἀπ. 64 Mullach = Στοβ. I΄, 45. — Mant. proverb. 78).

Ἀπαράλλακτος τῇ δημώδει εἶναι ὁ εἰς παρ. μεταπεσὼν στίχος τοῦ Ῥωμαίου τραγικοῦ Ναιβίου (στ. 54 Ribbeck): Male parta male dilabuntur. (Βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Otto 1013). Νεώτεραι δὲ παρ. πλεῖσται φέρονται ὅμοιαι. **Γαλλ** Bien mal acquis ne vient jamais à profit (Legai 102). — Bien mal acquis ne prospère pas (D. I, 647). — Chose mal acquise prend mal fin et guise (αὐτ.). — De bins mal acqwerous n'profitet mâïe = Κτήματα κακὰ ἀποχτημένα δὲν προκόβουν ποτὲ (σὐαλλωνική, αὐτ.). — D'injuste gain juste daim = dommage, ζημία. (Leroux II, 131). Laid gain fuit comme daim. (W. I, 1654, 3). — **Ἰταλ.** Vien presto consumato L'ingiustamente acquistato = Ἀμέσως ἐξοδεύεται τὸ ἄδικα ἀποχτημένο (Giani 29). — I beni mal acquistati non arricchiscono = Τὰ κτήματα τὰ κακὰ ἀποχτημένα δὲν πλουτίζουν (D. I, 647). — Della roba di mal acquisto non se ne vede allegrezza = Τὸ κακὰ ἀποχτημένο πρᾶμα δὲν τὸ χαίρεται κανεὶς (αὐτ.). — D'ingiusto guandagno giusto danno = Ἀπὸ τἄδικο κέρδος δίκαιη ζημία (W. I, 1657, 75). — Guadagno illecito presto va in fumo = Παράνομο κέρδος ἀμέσως πάει κατὰ καπνοῦ (αὐτ.). — Richezze mal acquistate non sono durabili = Πλούτη κακὰ ἀποχτημένα δὲν βαστοῦν πολὺν καιρό (W. I, 1661, 64). — Roba de mal acquist, nô fa bon prò = Πρᾶμα κακῶς

ἀποχτημένο δὲν φέρνει ὠφέλεια. (λομβαρδ. Μεδιολ. Pitré II, 281). — La robba và un la vein = Τὸ πρᾶμα πάει καθὼς ἔρχεται (D. II, 651). — Come se viens se va = Ὅπως ἔρχεται πάει. (βενετ. αὐτ.) — Danae de mal acquist, fan minga frutt = Χρήματα κακὰ ἀποχτημένα μικρὴ φέρνουν ὠφέλεια (ἐπίσης, Pitré II, 282). — Di malu acquistu nuddu sinni godi = Τὸ κακὰ ἀποχτημένο κἀνεὶς δὲν τὸ χαίρεται (σικελ. αὐτ.). — La robba di malu acquistu, comu veni accussi si nni va = Τὸ πρᾶμα τὸ κακὰ ἀποχτημένο ὅπως ἔρχεται ἔτσι φεύγει (ἐπίσης, αὐτ.). — Pocu dura lu malu acquistatu = Λίγο βαστᾷ τὸ κακὰ ἀποχτημένο (αὐτ.). — Guadagnu malu fattu, t'apporta dannu = Κέρδος κακὰ γενομένο σοῦ φέρνει ζημία (ἐπίσης, Pitrè II, 281). — Guadagnu 'ngiustu, giustu dannu = Κέρδος ἄδικο, δίκαιη βλάβη. (αὐτ.) — Su male acquiridu mai andat bene = Τὸ κακὰ ἀποχτημένο ποτὲ δὲν πάει καλά. (σαρδονία, αὐτ. 282). — Ricchesas male acquistadas non sunt de dura = Πλούτη κακὰ ἀποχτημένα δὲ βαστοῦν. (ἐπίσ. αὐτ.). — Ricchesas male factas, pagu profectu = Πλούτη κακὰ γενομένα, μικρὴ ὠφέλεια (ἐπίσης, D. I, 647). — Qui prestu benit, prestu siqu' andat = Ὅποιο γρήγορα ἔρχεται, γρήγορα φεύγει. (ἐπίσης. D. II 651). — Male acquiridu coment' intrat bessit = Τὸ κακὰ ἀποχτημένο ὅπως μπαίνει βγαίνει. (αὐτ.). — **Ῥαιτορωμαν.** Sco gudoingiau, aschia sgulau = Ὅπως κερδίζονται, ἔτσι χάνονται (D. II, 651). — Sco igl ei vegneu, aschi' er eu = Ὅπως ἦλθεν, ἔτσι ἔφυγεν. (αὐτ.). — Sco 'lg ei vangieu, sch' eilg jeu = ὁμ. (αὐτ.). — Spert gudignau, daven sgulau = Γλήγορα κερδίζονται, φεύγουν πέρα. (αὐτ.) — Roba mel acquiesteda nun ho lungia düreda = Πρᾶμα κακὰ ἀποχτημένο δὲν βαστᾷ πολύ (D. I, 647). — Roba mal aquistada non ha lunga dürada = ὁμ. (αὐτ.). — Rauba malaquistada ei da pauca cuzzada = Πρᾶμα κακοαποχτημένο λίγον καιρὸ βαστᾷ. (αὐτ.) — **Καταλαν.** Hacienda ques mal guanyada no tindrà mòlta durata = Κτῆμα ποῦ κακὰ ἐκερδήθη δὲν θὰ βαστάξῃ πολύ. (αὐτ.) — **Πορτογαλ.** Bens mal acquiridos não se logrão, vão-se como vierão = Κτήματα κακὰ ἀποχτημένα

δὲν ὠφελοῦν, πᾶνε καθὼς ἦλθαν (αὐτ.) — **Ἀγγλ.** So got, so gone = Ὅπως ἐκερδήθησαν, ἔτσι πᾶνε. (D. II, 651). — Lightly come, lightly go = Εὔκολα ἦλθαν, εὔκολα πᾶνε (αὐτ.) — Evil gotten, evil spent = Κακὰ κερδισμένα, κακὰ ξοδεμένα (αὐτ.) — Money which is gained by fraud, must be lost = Χρήματα ποῦ ἀποχτήθηκαν μὲ τὰ ψέματα θὰ χαθοῦν. (W. I, 345, 35). — **Ἰσλανδ.** Illa fengið fè gjörir stutta gleði (varir ei í föstum stað) = Κακὰ ἀποχτημένο πρᾶμα δίνει λίγη χαρά· ἢ, δὲν ἔχει στερεότητα. (D. I, 647). — Hvör hann aflar í synd, eyðir í synd = Ὅποιος ἁμαρτωλὰ ἀποχτᾷ, ἁμαρτωλὰ ἐξοδεύει. (D. II, 651). — það ferst með sorg, sem fæst með synd — Χάνεται μὲ ἔννοια, ἐκεῖνο ποῦ ἀποχτήθηκε μὲ κρίματα. (αὐτ.) — **Δαν.** Det man med synd fonger, det med sorg gonger — Ὅ τι ἁμαρτωλὰ ἀποχτᾷ κἀνείς, μὲ ἔννοια χάνεται. (W. IV, 1471, 85). — Ilde vundet, snart forsvundet = Κακὰ ἀποχτημένο, γλήγορα χαμένο. (W. I, 1661, 68). — Saat kommet, saa ganget = Καθὼς ἦλθε, ἔτσι ἔφυγε. (αὐτ.) — Som det kommer, saa gaaer det = ὁμ. (D. II, 651). — Hvad let kommer, det let gaaer = Ὅ τι εὔκολα ἔρχεται, εὔκολα φεύγει (αὐτ.). — Ulovig fang er ufang = Ἄδικα ἀποχτημένο εἶναι χαμένο. (W. IV, 1471, 86). — Uretfærdigt Gods lykkes ikke = Ἄδικο κτῆμα δὲν προκόβει, (D. I. 647). — Uretfærdigt Gods er der ingen Lykke ved = Σὲ τὸ ἄδικο κτῆμα δὲν εἶναι εὐτυχία. (αὐτ.) — **Νορβηγ.** Urett Gods er alltíd udrygt = Ἄδικο κτῆμα ποτὲ δὲν προκόβει. (αὐτ.). — D'er ryrt, son rangt er innkomet = Ὅ τι κακὰ ἦλθε δὲν στέκεται σὲ μιὰ μεριά. (αὐτ.), — Lett (Braadt) fenget er lett (braadt) gjenget = Εὔκολα (Γρήγορα) ἀποχτιέται, εὔκολα (γρήγορα) πάει (D. II, 651 . — Lettaste teent er letaste tært = Παραπολὺ εὔκολα κερδίζεται, παραπολὺ εὔκολα τρώγεται. (αὐτ.) — Dat som kjem inn med Synd, gjeng ut med Sorg = Ἐκεῖνο ποῦ μπαίνει μὲ ἁμαρτία φεύγει μὲ ἔννοια. (αὐτ.) — Dat fer med Sorg, som med Synd er sankat = Φεύγει μ' ἔννοια, ἐκεῖνο ποῦ ἔρχεται μὲ ἁμαρτία. (αὐτ.) — Ille fenget er snart gjenget = Κακὰ ἀποχτημένο γλήγορα πάει = χάνεται. (αὐτ.) — **Σουηδ.** Orått godz haar ingen treffnat = Ἄδικο κτῆμα δὲν ἔχει προκοπή.

(D. I, 647) — Såsom wunnet, så fôrswunnet = Καθὼς κερδίζεται, ἔτσι χάνεται. (D. II, 651). — Så kommet, så gånget = Ὅπως ἦλθε, ἔτσι πάει. (αὐτ.) — Det lätt fås, det lätt förgås = Ὅ τι εὔκολα ἀποχτιέται, αὐτὸ εὔκολα χάνεται. (αὐτ.) — Lått fånget, snart fôrgånget = Εὔκολα ἀποχτιέται, γρήγορα χάνεται (αὐτ.) — Rijkedom går som han kommer = Τὰ πλούτη πᾶν καθὼς ἔρχονται. (αὐτ.) — Illa wunnet, snart förswunnet = Κακὰ κερδημένα γρήγορα ἀφανισμένα. (αὐτ.). — Dhet orått fåås medh Sorg fôrgås = Ὅτι ἄδικα ἀποχτήθη μὲ ἔννοια φεύγει. (αὐτ.). — **Φρεισική.** Ünrógt Gäujd dàit ài = Ἄδικο κτῆμα δὲν προκόβει. (D. I, 647). — **Ὁλλανδ.** Kvaad goed verrijkt niet = Ἄδικο κτῆμα δὲν πλουτίζει κἀνένα. (αὐτ.) — Quallic ghewonnen, qualic verloren = Κακὰ κερδισμένο, κακὰ χαμένο. (W. I, 1661, 72). — Lichtelic ghewonnen, lichtelic verloren = εὔκολα κερδισμένο, εὔκολα χαμένο. (W. I, 1660, 49). — Ligt gekomen, ligt gegaan = Εὔκολα ἦλθε, εὔκολα πάει. (D. II, 651). — **Φλαμανδ.** Zoo gewonnen, zoo verteerd = Ὅπως ἐκερδήθη, ἔτσι ἐφαγώθη. (αὐτ.) — Qualick vercregen, onuerre ghedregen = Κακὰ ἀποχτημένο δὲ βαστιέται πολὺ μακριά. (D. I, 647). — **Γερμαν.** Leicht gewonnen, leicht zerronen = Εὔκολα κερδισμένο, εὔκολα λειωμένο. (W. I, 1660, 49). — Leicht gewunnen, leicht verlohren (verschlungen) = Εὔκολα κερδισμένο, εὔκολα χαμένο· ἢ: ῥουφημένο. (αὐτ. 50. 51). — Schnell gewonnen, schnell zerronen = Γρήγορα κερδισμένο, γρήγορα λειωμένο (αὐτ. 1661, 58). — Ring gewonnen, ring verspielt = Γρήγορα κερδισμένο, γρήγορα χαμένο ('ς τὸ παιγνίδι) (αὐτ. 1660, 57). — Wie gewonnen, so zerronen = Ὅπως ἐκερδήθη ἔτσι ἔλειωσε. (W. I, 1662, 112· Βλ. καὶ 111. σ. 1661, 60. 61. 1663, 113. 114. 1658, 2). — Vbel gewunnen, vbel verlohren = Κακὰ κερδισμένο, κακὰ χαμένο (W. I, 1661, 70. Ἄλλας ὁμοίας βλ. αὐτ. 64. 65. 66. 69. 71. 72. 75. 76. 79). — Ungerechte Gewinn ist bald dahin = Ἄδικο κέρδος γρήγορα χάνεται (W. I, 1657, 75. βλ. καὶ 1654, 3. — D. I, 647)· — Was Betrug gewonnen, ist bald zerronen = Ὅτι ἡ ψευτιὰ ἐκέρδισε γρήγορα λειώνει. (W. I, 345, 35). — Was man zu

Unrecht erlangt, geht zu Recht verloren = Ὅ τι μὲ τὸ ἄδικο κατορθώνει κἀνείς, χάνεται δίκαια. (W. IV, 1471, 86). — Mit Unrecht gewunnen, mit recht vnd schand entrunnen = Μὲ ἄδικο κερδισμένο, μὲ δίκαιο καὶ ντροπὴ χυμένο. (W. IV, 1469, 39). — Böser gewinn ist schad = Κακὸν κέρδος εἶναι ζημία. (W. I, 1655, 5).

ἄδικος

1. Ἄδικα ἀπὸ πάνου ρίχτεις; Ἄδικα ἀπὸ κάτου ρένε.

(Κα. 142).

Ῥένε = ῥέουνε, ῥέουσι. Ἂν δι' ἀδικημάτων προσπαθῇς νὰ πλουτήσῃς οὐδὲν θὰ κατορθώσῃς, διότι θὰ ζημιώνεσαι ἄλλοθεν χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῇς. Εἶναι ὡς νὰ ζητῇς νὰ πληρώσῃς τὸν πίθον ἐγχύνων ἄνωθεν τἀδικήματα, ἐνῷ κάτωθεν ἐξ ἀγνώστου εἰς σὲ ὀπῆς ἐκρέουσι ταῦτα.

2. Ἀπὸ τὰ δίκια ἐγλύτωτες, τἄδικα θὰ σὲ πνίξουν.

(Κα. 607).

Ἂν διέφυγες τὴν δικαίαν τιμωρίαν, ἐν οἷς ἔπταισας, θὰ σ' εὕρῃ πάντως ἡ δίκη ἐν οἷς οὐδὲν ἡμάρτησας. — Ὁμοίας τὴν ἔννοιαν παρ. βλ. ἐν λ. φταίω 8, κάνω 34.

3. Ἡ ἄδικη πέτρα τρώει τὸ δίκιον βουνόν.

(Κύπρου Σ. 289. 373).

Ἕνεκα ἑνὸς ἀδίκου λίθου καταστρέφεται ὅλον τὸ βουνόν. Ἕνεκα ἑνὸς κακοῦ πολλάκις ἐξολοθρεύονται πλεῖστοι συνδεόμενοι ὅπωσδήποτε μετ' αὐτοῦ· ἂν ἐξ ἀδίκων κατ' ἐλάχιστον μόνον ὠφεληθῇ τις, θ' ἀπολέσῃ καὶ τὴν λοιπὴν ἐντίμως κτηθεῖσαν περιουσίαν του. Παραπλήσιον τὸ τοῦ Ἡσιόδου (ἔργ. 240 καὶ παρ' Αἰσχ. κτ. Κτησιφ. 135. — Σχόλ. Ἑνετ. Ἰλ. Α, 42): « Πολλάκι δὴ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπηύρα ». — Δι' ἄλλων δ' εἰκόνων τὴν αὐτὴν ἐκφράζουσιν ἔννοιαν πολλαὶ νεώτεραι παρ. **Γαλλ.** Ben mau aquis, manjo l'autre = Κτήματα κακὰ ἀποχτημένα τρῶνε τἄλλα. (προβηγκ. D. II, 505). — **Ἰταλ.** Sa cosa male aquistada faghet perdere sa

licita = Τὸ κακὰ ἀποχτημένο πρᾶμα κάνει νὰ χαθῇ τὸ ἀποχτημένο δίκαια (σαρδονία, Pitré II, 282). — Un grosso di mal acquisto porta via tutto il bene acquistato = Ἕνα γρόσι κακὰ ἀποχτημένο συνεπαίρνει καὶ ὅλα τὰ καλὰ ἀποχτημένα. (D. II, 505). Τὴν αὐτὴν εἰκόνα, τοῦ ἀδίκου παρᾶ τοῦ κατατρώγοντος ὅλον τὸ τάληληρον ἐπαναλαμβάνουσι πλεῖσται παρ. ὁλλανδικαὶ (W. III, 1269, 108), δανικαὶ (αὐτ.), σουηδικαὶ (D. II, 505), γερμανικαὶ (D. II, 505. — W. II, 494, 4. 15. 18. 495, 36. 1612, 11. III, 1267, 60. 1269, 107, 108. 109). — Βλ. καὶ ἀρ. 7.

4. Θέ, καὶ βγάνε μ' ἀπ' ἄδικο!

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Παρ. ὑπὸ τύπον ἀπευχῆς. Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην.

5. Ὁ θεὸς νὰ σὲ φυλάῃ ἀπὸ τἄδικο!

(Λελ. Ἐπ. σ. 162. — Πελοποννήσου).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ὁ ἀθῷος ψευδῶς κατηγορούμενος δὲν δὲν εἶναι πολλάκις εὔκολον ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητά του, ὅθεν πρέπει νὰ εὔχηται ἕκαστος ὅπως τὸν προφυλάξῃ ὁ θεὸς ἀπὸ πάσης τοιαύτης κατηγορίας, καθὼς καὶ ἀπὸ παντὸς κακοῦ ἐπερχομένου ὡς τιμωρίας πράξεως, ἧς δὲν εἶναι ἔνοχος. Ἡ παρ. εἶναι εὔχρηστος καὶ ὡς εὐχή, λεγομένη συνήθως ὑπὸ τῶν ἐπαιτῶν. Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην.

6. Περισσότερα τἄδικα παρὰ τὰ δίκαια.

(Βλ. Κατζιούλην 1996. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1839. — Β. 253, 85 [τὰ δίκια.]).

Ὁμοία τὴν ἔννοιαν μὲ τὴν προηγουμένην. Τὸ ἄδικον πλεονάζει ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ κινδυνεύει ὁ ἄνθρωπος ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ πάθῃ ἀδίκως, τιμωρουμένος ἐν οἷς δὲν ἔπταισεν, διότι αἱ συκοφαντίαι συνήθως γίνονται πιστευταί.

7. Τἄδικα ἐν φωτιαῖς τοῦ πουτζιοῦ.

(Κύπριυ Σ. 289, 374).

Τὰ ἐξ ἀδικιῶν κτηθέντα χρήματα εἶναι ὥσπερ πῦρ κατακαῖον καὶ τἆλλα ἐν τῷ βαλαντίῳ ἐξ ἐντίμου ἐργασίας προερχόμενα. Ὅθεν

НБОНУ імені І.Мечникова

δι' ἄλλης εἰκόνος ἐκφράζει ἡ παρ. ἦν καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 3 ἔννοιαν.— Ὁμοία ἡ **γερμ.** Unrecht Gut ist ein Funken im Kleiderkasten = Τὸ ἄδικο κτῆμα εἶναι σὰν σπίθα 'ς τἀρμάρι τῶν ῥούχων. (W. II, 197, 262).

8. Τἄδικα χρήματα ἢ σὲ ζινᾶ ἢ σὲ μπινᾶ.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου).

Τἄδικα χρήματα θὰ καταδαπανηθῶσιν εἰς ἐπιχειρήσεις ἐπιζημίους. Δι' αὐτῶν θὰ κατασκευασθῶσιν τοῖχοι μὴ στερεοί, οἵτινες θὰ κρημνισθῶσι.

9. Τἄδκου γιννᾷ θάνατου.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. ἁμαρτία 14. Εἰς τὸν ἀδικήσαντα ἐπικρέμαται ὄλεθρος. — Πρβλ. Σέξτ. 208β (Elter I, 15): «Ἀδικία ψυχῆς θάνατος».

10. Τὸ ἄδικον οὐκ εὐλογεῖται.

(Κερκύρας. Théotoky σ. 49. — Β. 359, 156 — Ἀρτοτίνης. Ἐφ. Φιλομ. 1868 σ. 1674. — Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [εὐ. εἰς τὸν αἰῶνα.]).

Ἐκκλησιαστικὸν ῥητόν, ἀγνοῶ πόθεν ληφθέν. — Ἡ ἀδικία δὲν εὐδοκιμεῖ· ὁ ἀδικήσας θὰ δώσῃ δίκην τῶν πράξεών του, τἀδίκως κτηθέντα θὰ ἐξαφανισθῶσιν. Ἡ ἰδέα αὕτη καὶ ἐν ἄλλαις παρ. ποικιλοτρόπως ἐκφέρεται· βλ. πρὸ πάντων ἀδικομαζώνω 1, κλεφτὸ 2, ἀνεμομάζωμα. — Πρὸς τὴν προκειμένην παρ. παραβλητέα ἡ **γερμαν.** Es bleibt kein Unrecht ungestraft = Δὲν μένει κἀνὲν ἄδικον ἀτιμώρητον. (W. I, 1468, 19. 1469, 31)· καὶ ἡ **ἀραβική**: mal ilharam ma biitmur = Τὸ ἄδικα ἀποχτημένο χτῆμα δὲν εὐλογεῖται. (Tallqvist 167).

ἀδούλευτος

1. Ἄνθρωπος ἀδούλευτος θεοκαταραμένος.

(Κα. 463).

Τὸν ἄεργον μισεῖ ὁ θεός.

НБОНУ імені І.І.Мечникова

ἀδρασκελιὰ

1. Τοῦ κοριτσιοῦ ἡ ἀνδρασκελιά,
τρεῖς χρόνους εἶν' ἀναβολιά.

(Ἠπείρου ΚΠ. ΙΗ', σ. 195).

Δημώδης πρόληψις. Ἡ διασκέλισις (δρασκελιά, ἀδρασκελιά, ἀνδρασκελιά), ἡ ὑπερπήδησις δηλ. ἢ δίοδος ὑπεράνω κατακειμένου ἀνθρώπου ζῴου ἢ πράγματος, πιστεύεται ὅτι ἐπιφέρει πάντοτε κακόν. (Βλ. περὶ τῆς προλήψεως ταύτης τοὺς ἐμοὺς Δημώδεις μετεωρ. μύθους σ. 21). Ἰδίως ὀλέθρια ὑποτίθενται τἀποτελέσματα τῆς ὑπὸ παρθένου γενομένης διασκελίσεως, ἴσως διότι καὶ ἀναιδὲς εἶναι τοῦτο. Ὁ διασκελισθεὶς ἐπὶ τρία ὅλα ἔτη δὲν θὰ ἴδῃ προκοπήν, θ' ἀποτυγχάνῃ εἰς πάσας τὰς ἐπιχειρήσεις του. Ἀναβολιὰ (ἀναβολή), ἢ καὶ ἄλλως ζαβολιά, ἐμπόδιον, πρόσκομμα.

ἀδράχτι.

1. Ἄδραχτέ μου, γιόμιζε,
ρόκκα μου, κατέβαζε,
θυμήσου, κῶλε, τί ἔπαθες,
'ς τὸν Ἅη Παντελέημονα.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. καὶ νέθω 5. — Ἐπὶ ὀκνηρῶν γυναικῶν, αἵτινες ὑποκρίνονται φιλοπονίαν καὶ σπουδὴν πρὸς ἐργασίαν. Συνήθως λέγονται οἱ δύο πρῶτοι στίχοι, σπανιώτερον δὲ προστίθενται καὶ οἱ λοιποί, ἀναφερόμενοι εἰς τὸν ἑξῆς μῦθον, ὃν μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὁ κ. Σπ. Παγώνης.

Μιὰ φορὰ ἐγινότουνε ἕνα πανηγύρι 'ς τὸν Ἅη Παντελέημονα καὶ ἐπήγαινε πολὺς κόσμος. Ἦτανε καὶ μία ποῦ εἶχε τὴν πεθερά της· καὶ ἡ πεθερά της τῆς εἶπε πῶς νὰ πάῃ κ' ἐκείνη 'ς τὸ πανηγύρι. καὶ τῆς τὸ εἶπε γιὰ νὰ τσῆ βάλῃ μυαλό, ἐπειδὴς καὶ ἦτανε ἀδούλως. Μὰ ἡ νύφη τῆς εἶπε πῶς δὲν ἔχει φορέματα ἕτοιμα καὶ παπούτσια. Καὶ ἡ πεθερὰ τὴν ὡρμήνεψε νὰ δανειστῇ ἀπὸ τσοῖ γειτόνισσαις καὶ νὰ πάῃ, ποῦ θὰ πάῃ τόσος κόσμος, νὰ δώσῃ ὁ νοῦς της. Ἡ νύφη ἄκουσε τὴν πεθερὰ καὶ ἐπῆγε καὶ ἐδανείστηκε ἀπ' ἄλλη ὑποδήματα, πῶς καὶ δὲν τζῆ τά φτειασε ὁ τσαγκάρης, ἀπ' ἄλλη βέστα, πῶς δὲν τὴν ἔφτειασ' ἡ μαστόρισσα, ἀπ' ἄλλη σκαλτσούνια, ἀπ' ἄλλη ἀσπρόρρουχα, γιατί ἦταν πολὺ ἀκαμάτρα καὶ δὲν ἐφρόντιζε γιὰ τίποτε. Καὶ ἔτσι ἐπῆγε 'ς τὸ πανηγύρι μὲ τὸν ἄντρα της. Καὶ ὁ ἄντρας της ἐβγῆκε ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ καὶ ἐπουλοῦσε διάφορα πιοτὰ καὶ κρασί, ποῦ εἶχε φέρῃ μέσα· 'ς ἕνα βουτσί. Οἱ γειτόνισσαίς της τὴν εἶδανε μέσα 'ς τὴν ἐκκλησιά, καὶ ἄλλη τῆς ἐζήτησε

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

τὰ παπούτσια της, πῶς τῆς ἐτρυπήσανε 'ς τὸ δρόμο, ποῦ ἦταν παλιά, ἄλλη τὸ φόρεμά της, πῶς τῆς ἐσκονίστηκε, ἄλλη τὰ σκαλτσούνια της, ἄλλη τὸ μαντηλότο της, καὶ ἄλλη ἄλλο, καὶ ἔτσι τὴν ἀφήκανε γυμνή. Ἐκείνη ἐμπῆκε μέσ' 'στὸ στασεῖδι καὶ ἐγύρισε τὰ ὀπίσθιά της ποῦ ἐντρέπετο, καὶ ἐπερίμενε ν' ἀδειάσῃ ἡ ἐκκλησιά, ἀφοῦ ἀπόλυσε, νὰ πάῃ ὁ ἄντρας της νὰ τὴν πάρῃ. Ἔτσι ἀπόλυσε καὶ τὴν ἐπερίμενε νὰ βγῇ ἔξω καὶ δὲν ἔβγαινε, ἐμπῆκε μέσα καὶ τὴν εἶδε (καὶ φαίνεται πῶς εἶχε τυφλὴ ὑπακοὴ ὁ φτωχὸς σὲ δαύτηνε)· τὸν ἐκάλεσε καὶ τοῦ εἶπε πῶς, ἂν ἐπούλησε τὸ κρασί, νὰ βγάλῃ τὸ φοῦντι (fondo) τοῦ βουτσιοῦ καὶ νὰ φέρῃ τὸ βουτσὶ νὰ ἔμπῃ μέσα. Πραματικῶς τὸ ἔφερε, ἀφοῦ ἔβγαλε δυὸ τάβλαις ἀπὸ τὸ φοῦντι τοῦ βουτσιοῦ, καὶ ἐμπῆκε ἐκείνη μέσα. Τὸν ὡρμήνεψε νὰ μεταβάλῃ τσοῖ τάβλαις, καὶ κυλιστὰ νὰ τὴν κατεβάσῃ 'ς τὴν χώρα, νὰ τὴν πάῃ σπίτι,. Καὶ τὴν ἐπῆε. Ἡ πεθερὰ ποῦ τὴν εἶγδε, τῆς εἶπε « Πῶς ἦρθες ἔτσι ; » Λέει. « Μοῦ ἐπήρανε οἱ γειτόνισσαις τὰ δανεικά τους. » Ἡ πεθερὰ τσῆ λέει. « Δὲν σοῦ εἶπα νύφη μου, νὰ δουλεύῃς γιὰ νὰ χῃς » ; Καὶ ἐκείνη τότες ἄρχισε νὰ λέῃ, ποῦ τσῆ ἔδωκε ἡ πεθερὰ ἀδράχτι καὶ ῥόκκα : « Ἀδραχτέ μου, γιόμιζε. ῥόκκα μου, κατέβαζε - (γρήγορα, γρήγορα) « θυμήσου, κῶλε, τί ἔπαθες, 'ς τὸν Ἅη Παντελέημονα ». Ἀλλὰ ἀκαμάτρα ἦτανε, ἀκαμάτρα ἔμεινε. Τὸν ἄλλο χρόνο. 'ς τὸ πανηγύρι τοῦ Ἅη Παντελεήμονος, λέει ἡ γυναῖκα τἀντρός της. « Ἄντρα, θὰ πᾶμε 'ς τὸ πανηγύρι ; » Λέει « Πῶς » ; ὁ ἄντρας της. Λέει. « Ὅπως πέρσι θὰ γντυθῶ νὰ μὲ βάλῃς 'ς τὸ βουτσί κ' ἐγὼ νὰ βλέπω ἀπὸ τὴν τάπα τοῦ βουτσιοῦ τὸ πανηγύρι καὶ τὸ ἀσκέρι ποῦ θὰ πάῃ· κ' ἔτσι τελειώσῃ μὲ κατεβάζεις πάλι ».

2. Ἀκούω ἀδράχτι ποῦ βροντᾷ, σφοντύλι ποῦ ῥεντεύει,
τρεχᾶτε, βρὲ γειτόνισσαις, μὴν πᾷ καὶ μὲ πλακώσουν.
(Κα. 230).

Βλ. καὶ ῥόκκα 27. — Ἐπὶ ὀκνηρῶν γυναικῶν. Τοσον ἀπεχθάνονται τὴν ἐργασίαν ὥστε ὑπὸ δεινοῦ φόβου ὑποτίθεται ὅτι καταλαμβάνονται καὶ εἰς μόνην τὴν θέαν τῶν κλωστικῶν ἐργαλείων, τῆς ἀτράκτου καὶ τοῦ σφονδυλίου.

3. Εἶπάν μ', « Ἄνου, πιάσ' τἀγράχτιν »
κ' ἡ καρτία μου συντρομάχτη.
Εἶπάν μού « 'ν' γιορτὴ καὶ βλάφτει »,
κ' ἡ καρτία μου θεραπαύτη.
(Κύπρου. Σ. 11, 10).

Καὶ αὕτη ἐπὶ ὀκνηρῶν γυναικῶν. Μία τοιαύτη ὑποτίθεται λέγουσα ὅτι τρόμος τὴν κατέλαβεν ἀκούουσαν παρορμήσεις πρὸς ἐργασίαν « Σήκω, πιάσε τὸ ἀδράχτι», ἐνῷ εὐχαρίστως ἤκουσεν ὅτι εἶναι ἑορτὴ καὶ δὲν ἐπιτρέπεται ἐργασία.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

4. Ἕνα χρόνου τσ' ἕνα μῆνα
ἤκαμ' ἕνα ἀδράχτι νῆμα·
τού βαλα 'ς τοὺ δουλαπάτσι,
τού φαγι τοὺ πουτκάτσι.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀκαμάτης 14, νέθω 6-9. Καὶ αὕτη ἐπὶ ὀκνηρῶν γυναικῶν. Τόσον πολὺ ἐργάζεται ὥστε ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ ἕνα μῆνα μόνον ἓν ἀδράχτι ἔνεσε, καὶ αὐτὸ τὸ μικρὸν ἔργον τῶν χειρῶν της δὲν ἐχρησίμευσε, διότι τὸ ἔφαγεν ὁ ποντικός.

5. Νιὸ Σαββάτο, νιὸ ἀδραχτάκι.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Κατὰ πᾶν νέον Σάββατον, νέον ἀδράκτιον. Τὸ Σάββατον πρέπει νὰ γίνεται ἡ ἀρχὴ τῆς κλωστικῆς ἐργασίας.

6. Πέντε μῆνας ἓξ ἀδράχτια.
(Κ. δ', 43. — Νε 108, 715. — Κρήτης Βλαστ. σ. 5 [ἀρδάκτια,]).

Πληρεστέρας παραλλαγὰς ἐν λ. νέθω 6-9. Βλ. καὶ ἀκαμάτης 14. Εἰρωνικῶς ἐπίσης ἐπὶ ὀκνηρῶν γυναικῶν. Εἶναι τόσον φιλόπονος, ὥστε ἐντὸς πέντε μηνῶν γεμίζει ἓξ ἀδράχτια νῆμα, ὅσον δηλ. μία ἐπιμελῶς ἐργαζομένη νοικοκυρὰ νήθει ἐντὸς ἡμέρας.

7. Τῆς κακοεργοῦς τἀδράχτι
οὔλη νύχτα μέσ' 'ς τὴ στάχτη.
(Μεσσηνίας).

Ἡ ὀκνηρὰ ματαίως ἐπιδεικνύει φιλεργίαν καὶ φαίνεται πρόθυμος νὰ κάμνῃ νυχτέρι· ἡ κλωστὴ αὐτῆς νυσταζούσης συνεχῶς κόπτεται καὶ τὸ ἀδράχτι της πίπτει εἰς τὴν τέφραν τῆς ἑστίας, παρὰ τὴν ὁποίαν κάθηται. Συνήθως λέγεται καὶ ἐπὶ ἀδεξίων κλωστριῶν, ὧν κόπτεται ἡ κλωστὴ καὶ ἐπὶ τῶν καταλαμβανομένων ὑπὸ τοῦ ὕπνου, ἐνῷ ἐργάζονται.

8. Τὸ λοῦσμα καὶ τὸ χτένισμα ἀδράχτι δὲ γιομίζει.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ἡ δαπανῶσα πολὺν χρόνον εἰς τὸν καλλωπισμόν της δὲν κά-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

μνει πολλὴν ἐργασίαν· τὸ λοῦσμα καὶ τὸ κτένισμα τὴν ἐμποδίζουν νὰ γεμίσῃ τἀδράχτι της.

ἀδυνατίζω.

1. Ὅσο κι' ἂν ἀδυνατίσῃ τὸ βουβάλι,
πάλι γιὰ ἕνα βόϊδι κάνει.

(Ἀν. ἐπ. Α', 559, 356).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. ξεπέφτω 9-14.

ἀδύναμος

1. Σ' τἀδύναμο κρέας καθίζουν οἱ μύγαις.

(Κρήτης. Φρ. 115 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Ὡς ἐπὶ τοῦ ἰσχνοῦ κρέατος ἐπικάθηνται αἱ μυῖαι, οὕτω καὶ τὸν πτωχὸν καὶ ἀδύνατον καταδυναστεύουσιν οἱ ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι.

ἀέρας.

1. Ἀγέρ' ἀγέρα.

(Κυθήρων. Πανδ. ΙΒ' σ. 266).

Ὁμοία τῇ 3. 4. 23. — Παρ. φράσις λεγομένη πρὸς ἀποπομπήν τινος.

2. Ἀγέρας νὰ φυσᾷ καὶ ἀλέσματα ὅσα θέλῃς.

(Κα. 31).

Ὡς ὅταν ἔχῃ ἀέρα ὁ ἀνεμόμυλος καὶ κινῆται, δὲν λείπουν τἀλέσματα, οὕτω καὶ ὅταν ἔχῃ χρήματα ὁ ἄνθρωπος δὲν λείπουν οἱ φίλοι, καὶ δύναται προσέτι νὰ κατορθώνῃ ὅ τι θέλει.

3. Ἀέρα βγάζουν οἱ στεριαῖς,
τραυᾶτε λέραις καὶ σκουριαῖς.

(Β. 345, 2).

Βλ. ἀρ. 1. 4. 23. — Ἐφύσησεν ὁ ἀπόγειος ἄνεμος, ὅθεν εἶναι κατάλληλος ὁ καιρὸς ν' ἀποπλεύσῃς· εἶναι καλὸν νὰ φύγῃς ἀπὸ ἐδῶ. Λέγεται πρὸς ἀποπομπὴν ὀχληρῶν. Ὁ δεύτερος στίχος καθιστᾷ ἐντο-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

νωτέραν καὶ ὑβριστικωτέραν τὴν ἀπαγόρευσιν. — Ἀνάλογος, ἐπὶ παραπλησίας περιστάσεως λεγομένη, ἡ **ῥωμουν.** Vîntul alege gunóiele din bucate = Ὁ ἄνεμος ξεχωρίζει τοῖς λέραις ἀπὸ τὰ φαγητά. (Zanne 330).

4. Ἀέρα βγάνουν οἱ στεριαῖς.

(Κα. 147).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

5. Ἀέραγ κουρτᾷ.

(Πόντου. Ἀρχ. νεωτ. ἕλλην Α', γ', 33).

Βλ. ἀρ. 9.

6. Ἀέρα ζευγαρίζεις.

(Κρήτης. J. 2).

Ματαιοπονεῖς. Ζευγαρίζεις = ἀροτριᾷς. — Εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχία: «Ἀνέμους γεωργεῖς» λεγομένη πρὸς τοὺς πονοῦντας καὶ μηδενὸς μεταλαγχάνοντας» (Ζηνόβ. 99. Διογεν. 88. — Βι. 51. — Γρηγ. Κύπρ. 51. — Γρηγ. Κύπρ. Μ. 49. — Ἀποστόλ. 203. — Mantiss. prov. 17. = Σουίδ. λ. Ἀνέμους γ.). — Ὅμοιον τὸ τοῦ Ὀβιδίου (Trist. I, 8, 3) caelum findetur aratro, καὶ ἡ **γερμαν.** (;) παρ. Wind pflügen (W. V, 263, 415) καὶ ἡ **ἀγγλικὴ** He ploughs the air (W. III, 250, 41). — Ἄλλας παραλλαγὰς τῆς παρ. ταύτης βλ. ὑπ' ἀρ. 5. 7. 9. 10. 11. 18-22.

7. Ἀέρα καβουρτίζω.

(Λελ. Ἐπ. 241, 229).

Βλ. τὴν προηγουμένην καὶ ἀρ. 11. — Καβ. = φρύγω, λέγεται ἰδίως ἐπὶ τοῦ καφέ.

8. Ἀέρα καπαμᾶ.

(Μεσσηνίας).

Ἐπὶ τῶν ἀνύπαρκτα ἐπαγγελλομένων. Ἀντὶ φαγητοῦ πραγματικοῦ σοῦ παραθέτει ἀέρα καπαμᾶ· εἶναι δ' ὁ καπαμᾶς φαγητὸν ἐκ κρέατος ἀρνίου ἢ ὄρνιθος παρεσκευασμένον μὲ ἁπλοῦν ἔμβαμμα ἐκ τομάτας καὶ βουτύρου. — Πρβλ. καὶ ἄνεμος 9.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

9. Ἀέρα κοπανίζεις.

(Ἀν. Ἐπ. Α', 423, 3. — Βύρ. Γ', 281, 6 [κοπανᾷς.] — Κρήτης. J. 3. — Ππζ. 254, 495 [Κοπανίζ ἀ.]. — Λελ. Ἐπ. 242, 231. — Χίου. Καν. 286, 26 [ἀγέρα] — 292, 607 ['Σ τὸν ἀγέρα κοπανίζει] — Παρν ΙΕ', 636 — Λακκοβικίων Μακεδονίας Γούσιος 101 [Αὐτὸς ἀέραν κοπανίζει.] — Κοινή — Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου ['Αέραν κουπανᾷς] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη ['Αγέρα κουπανίζις.]).

Ὁμοία τῇ ὑπ' ἀρ. 6. — Παραπλησία ἡ ἀρχαία: «Αἰθέρα νήνεμον ἐρέσσειν» λεγομένη ἐπίσης «ἐπὶ τῶν μάτην πονούντων» (Ζηνόβ. 39. — Διογεν. 38. Βι. 15. — Μακάρ. 51. — Ἀποστόλ. 58. — Σουίδ. λ. αἰθέρα). — Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην. — **Γαλλ.** Battre l'air (Littré Dictionn. λ. air 16).

10. Ἀέρα κοπανιστὸν γυρεύει.

(Ἠπείρου. Παρν. ΙΕ', 636).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

11. Ἀέραν τηγανίννεις.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 6. 7. ἄνεμος 5 - 7.

12. Ἀέρας μ' ἔρηξε.

(Πελοποννήσου)

Παρ. φράσις, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὰς ἐρωτήσεις «ποιὸς ἀέρας σ' ἔρηξε ἐδῶ»; «Ποιὸς ἀέρας σ' ἔφερε»; ἃς κάμνομεν πρὸς γνωρίμους ἀπροσδοκήτως ἐπιφαινομένους, ἐνῷ τοὺς ἐνομίζομεν εὑρισκομένους μακρὰν ἡμῶν· ὑποδηλουμένου οὕτω, ὅτι μόνον ἂν ἀνεμοστρόβιλος τοὺς συνεπῆρε καὶ τοὺς κατέρριψε πλησίον των θὰ εὑρίσκοντο ἐκεῖ. — Τὸ δημῶδες ἀνέκδοτον, ὅπερ παίζει μὲ τὴν φράσιν ταύτην, ἐδημοσίευσα ἐν Δημώδ. μετεωρ. μύθ. σ. 44, ὅπου ἀναφέρεται καὶ τὸ περὶ τούτου στιχούργημα τοῦ Μανουὴλ Φιλῆ (τ. Ι σ. 213 Miller). Παραπλήσιον καὶ ἐν Φιλογέλῳ 166 σ. 300-1 Boissonade. Τὸν αὐτὸν μῦθον ἔχουσι καὶ οἱ Τοῦρκοι (Decourdemanche, Les plaisanteries de Nasr-eddin Hodza 1876 σ. 17 ἀρ 7. — Χρ. Χρυσοσπάθη Ἀνέκδοτα Νασρ-εδ-δὶν Χότζα σ. 22 ἀρ. 7 ἔνθα ὡς πρώτη δικαιολογία τοῦ λαχανοκλόπου φέρεται ἐπίσης ὁ σφοδρὸς ἄνεμος). Εἶναι δὲ

НБОНУ імені І.І.Мечникова

γνωστὸς ὁ μῦθος καὶ τοῖς Ῥωμούνοις (Zanne I σ. 90 ἀρ. 334), παρ' οἷς εὔχρηστοι ἐπίσης εἶναι καὶ ὅμοιαι ταῖς ἡμετέραις ἐρωτήσεσι: — Ce vînt a batul sa te repezi pe la noi? = Ποιὸς ἄνεμος σ' ἐφύσηξε τόσο γοργὰ σὲ μᾶς; — Il întreba ce vînturi îl aduc pe acolo = Γυρεύει νὰ τὸν φέρῃ ὁ ἄνεμος ἐδῶ κάτω. — Çe vînt te aduçe pi la noi = Ποιὸς ἄνεμος σὲ ἐφερε σ' ἐμᾶς; (Μακεδονοβλαχ.) (Zanne ἀρ. 334). — Ὁμοίας παλαιὰς γαλλικὰς ἀναφέρω καὶ ἐν Δημ. μετεωρ. μύθ. Quel vent vos maine? Quel vent vos guie? Quel vent vos mene et quel oré? — Βλ. καὶ Littré Dictionn. λ. vent 8: Quel bon vent vous amène?

13. Αἱ κόρφοι καὶ τὰ πελάη μοιράζουν τὸν ἀέρα.

(Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ' 318, 143).

Ναυτική. Οἱ κόλποι καὶ τὰ πελάγη διανέμουν, κανονίζουσι τὸν ἄνεμον.

14. Δὲν ξέρω τὶ ἀέρα βουλλοδέρνει ταύτί τ'.

(Τήνου παρ' Ἀδαμ. Ἀδαμαντίου).

Ἀγνοῶ τὶ γίνεται αὐτός, πῶς διάγει. Λέγεται ὑπὸ πτωχῶν ἐρωτωμένων περὶ τοῦ βίου ἄλλου οἰκείου ἢ φίλου, ὑποδηλούντων δὲ διὰ τῆς παρ. ταύτης ὅτι ἡ περὶ τῶν ἰδίων φροντὶς δυσχερεστάτη οὖσα τοὺς ἐμποδίζει νὰ πολυπραγμονῶσι περὶ τῶν ἄλλων.

15. Δός μου ἀγέρα καὶ μέτρα μίλλια.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 271. — Β. 62, 139).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. καιρὸς 24. Ἂν εὕρω οὔριον ἄνεμον ὁ πλοῦς θὰ εἶναι ταχύς· ἂν τύχω εὐνοϊκῶν περιστάσεων, ἀναμφισβητήτως θὰ εὐοδωθῶσιν αἱ ἐπιχειρήσεις μου.

16. Ζῇ μὲ ἀέρα.

(Κοινή).

Εἶναι παντελῶς ἄπορος, στερεῖται τῶν πρὸς τὸ ζῆν. — Ὁμοίως εἶπεν ὁ κωμικὸς Εὔβουλος ἐν Ἀντιόπῃ (παρ' Ἀθην. Β', 47^{b} = Meineke FCG. III, 208, 2. Kock CAF. II, 168. 10): «ἀεὶ πεινῶσι Κεκροπιδῶν κόροι | κάπτοντες αὔρας ἐλπίδας σιτούμενοι». Καὶ

οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον τὴν αὐτὴν παρ. φράσιν· quasi vento vixerit. (Cod. Iustin. 5, 20, 2 = Otto 1865). Ὅμοιαι δὲ καὶ παραπλήσιαι νεωτέρων ἐθνῶν. **Γαλλ.** Vivre de l'air du temps (Littré Diction. λ. air 16). Il ne vit pas de vent. (W. II, 1861, 346). — **Ἰταλ.** Non si campa d'aria = Δὲν τρέφεται κἀνεὶς μὲ ἀέρα. (Giusti 316). — De aria no se vive = Μὲ ἀέρα δὲν ζῇ κἀνείς. (βενετ. Pasqualigo 291). — Nun si campa d'aria = ὁμ. (σικελ. Pitré IV, 102). — **Ἀγγλ.** A man cannot live by the air = Ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ ζήσῃ μὲ ἀέρα (W. III. 249, 22). — **Γερμαν.** Man kann nicht von der Luft leben = Δὲν μπορεῖ κἀνεὶς νὰ ζήσῃ μὲ ἀέρα. (αὐτ.) — Von der Luft kann man nicht leben = ὁμ. (αὐτ. 28). — Me ca nid vo der Luft lebe = ὁμ. (αὐτ.) — Von der Luft wird man nicht satt = Μὲ ἀέρα δὲν χορταίνει κἀνείς. (αὐτ. 29). — Er lebt auch nicht von der Luft = Δὲν ζῇ ὅμως μὲ ἀέρα (W. II. 1860, 324). — Er lebt nicht vom Winde = Δὲν ζῇ μὲ τὸν ἄνεμο. (αὐτ. 1861, 346) — Er lebt vom Winde — Ζῇ μὲ τὸν ἄνεμο. (αὐτ. 355). — Vom Winde leben = Ἀπὸ τὸν ἄνεμο νὰ ζῇ κἀνείς. (W. V, 263, 402). — Der lebt vom Winde wie der Dudelsack = Αὐτὸς ζῇ μὲ τὸν ἄνεμο σὰν τὴν γκάιδα. (W. II, 1860, 314). — Er gelebt vom lufft vnd wind wie ein Stör = Ζῇ μὲ ἀέρα καὶ ἄνεμο σὰν ξυρούχι. (αὐτ. 318). — Er lebet des Winds wie der Stoer = Ζῇ μ' ἄνεμο σὰν τὸ ξυρούχι (αὐτ. 321)

17. Κάθε τερὲς μὲ τὸν ἀέρα του.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 320, 267).

Ναυτική. Ἕκαστον ἀκρωτήριον ἔχει διάφορον ἄνεμον· ἕκαστος ἄνθρωπος ἔχει τὸ ἰδίωμά του.

18. Κοπανᾷ ἀέρα καὶ νερὸ 'ς τὸ γουδί.

('Ηπείρου ΖΑ. 200, 72)

Βλ. ἀρ. 9 καὶ νερὸ 16. 29. 40. 41. 45. 79.

19. Κόφτει τὸν ἀέρα.

('Ηπείρου. ΖΑ 359, 343).

Διασχίζει τὸν ἀέρα, περιφέρεται ἀπράγμων ἀνὰ τὰς ὁδοὺς πρὸς

ἐπίδειξιν. — Οἱ **Γαλλοι** λέγουσι Fendre le vent, εἰς ἄλλην σημασίαν.

20. Κόψε κλωνάρι καὶ χτύπα τὸν ἀέρα.

(Νε. 70, 437 [κλωνάριον καὶ κτύπα]).

Βλ. ἀρ. 9 καὶ ἄνεμος 15. Ἐπὶ τῶν σκιαμαχούντων. Ὁμοία ἡ ἀρχαία: «ἀέρα δέρειν» (Σουίδ. λ. ἀέρα δαίρειν. — Φωτ. Ἐπιστ. Δ΄. 158 σ. 494 Βαλέττα «εἰς ἀέρα δέρων καὶ μάτην πονῶν») Βλ. καὶ Παύλ. Α΄ Κορινθ. θ΄, 28: «Οὕτω τρέχω, ὡς οὐκ ἀδήλως· οὕτω πυκτεύω, ὡς οὐκ ἀέρα δέρων». — Ἰω. Χρυσοστ. π. παρθεν. 1 τ. 48 στ. 535 Migne: «τρέχοντες εἰς τὸ κενόν, καὶ κοπιῶντες μάτην, καὶ εἰκῇ πυκτεύοντες καὶ τὸν ἀέρα δέροντες»; — Φωτ. Ἐπιστ. Β΄. 94 σ. 419 Βαλέττα: «εἰς ἀέρα δέρων ἐπύκτευσας». — Θεόδ. Ὑρτακην. ἐν Boissonade An. Gr. τ. II σ. 437: «παίων ἦν εἰς ἀέρα». — Γρηγόρ. Ναζιανζ. σ. 376: «τὸν ἀέρα πλείω παίοντες (οἱ ἄπειροι ἀθληταὶ) ἢ τὰ σώματα». Τὴν αὐτὴν μεταφορὰν ἔχει ὁ ἑλληνικὸς στίχος παρὰ Κικέρωνι (ad Att. 8, 5, 1): «πολλὰ μάτην κεράεσσιν ἐς ἠέρα θυμήναντα», ὃν ἐμιμήθη ὁ Κάτουλλος 64, 111: «vanis jactantem cornua ventis». Ὁμοία καὶ ἡ ῥωμαϊκὴ παροιμία· adversus aerem certare. (Βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ τῷ Otto 28)· καὶ ἡ ὡς γερμανικὴ φερομένη παρὰ W. III, 250, 41 (μᾶλλον δὲ ῥωσική): Die Luft peitschen.

21. Ὅποιος ἀέρα κυνηᾷ, ἀέρα κοπανίει.

(Καρπάθου ΖΛ. 359, 343 καὶ Μαν. 288, 298 [ἄνεμον κοπανίζει.]).

Βλ. ἀρ. 6. 22.

22. Ὅποιος ἀέρα κυνηγᾷ, ἀέρας τόνε παίρνει.

(Β. 205, 405).

Βλ. ἀρ. 6. 21. Τὴν εἰκόνα τῆς θήρας ἀνέμου ἀνευρίσκομεν καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ παρ. «Δικτύῳ ἄνεμον θηρᾷς» λεγομένῃ «ἐπὶ τῶν μάτην καὶ ἀνοήτως τι ποιούντων». (Ζηνόβ. 217. — Διογενιαν. 128. 329. Βι. 140. — Ἀποστόλ. 512. — Σουίδ. λ. δικτύῳ. — Πλούτ. ἀδύν. 3. — Ἀποστόλ. 213. — Νικηφ. Γρηγ. ΙΗ΄, δ΄, 3 σ. 559e Par.) πρὸς δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐκ ταύτης ἴσως μεταφρασθείσαις νεωτέραις: **Ἰταλ.**

НБ ОНУ імені І. Мечникова

Vigliare il vento in reti (D. II, 664)· — Non si può prender il vento con le reti (W. 252, 125). — **Ἀγγλ.** He catches the wind with a net (W. III, 250, 41). **Ὁλλανδ.** Hij vangt den wind met het net. (W. V, 259, 293). — **Γερμ.** Den wind in Garnen fahen wollen (αὐτ.). — Man kann den Wind nicht in Netzen fangen (αὐτ. 252, 125).

23. Πάρε τὸν ἀέρα σου.

(Κοινή).

Βλ. ἀρ. 1. — Πήγαινε νὰ περιπατήσῃς, διὰ ν' ἀναπνεύσῃς καθαρὸν ἀέρα. Εἰρωνικῶς πρὸς ὀχληρόν, ὃν ζητοῦμεν ν' ἀποπέμψωμεν.

24. Φόρτσα ἥλιος, φόρτσα ἀέρας,
κάτω ἥλιος, κάτω ἀέρας.

(Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου).

Ἂν κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου συμβῇ νὰ πνεύσῃ ἄνεμος, μεγεθύνεται καὶ σφοδρύνει καθόσον ὑψοῦται ὁ ἥλιος· ὅταν δὲ τὴν δείλην κλίνῃ ὁ ἥλιος, καὶ ὁ ἄνεμος γίνεται ἀσθενέστερος.

25. Φύσ' ἀέρα κ' ἔπαρέ τον.

(Κύθνου. Βάλληνδας σ. 40).

Ἐπὶ ἰσχνοτάτων· ἂν τὸν φυσήσῃ ὁ ἄνεμος θὰ τὸν συναρπάσῃ. Τὴν αὐτὴν ὑπερβολὴν εὑρίσκομεν καὶ ἐν σκωπτικοῖς ἐπιγράμμασι τῆς Ἀνθολογίας (ΙΑ΄, 91. 94. 99. 101. 106)· τοιαῦτα δ' ἴσως σκώμματα κωμικῶν ποιητῶν ἢ ἐπιγραμματοποιῶν πιστεύσαντες, μυθολογοῦσί τινες ὅτι καὶ ὁ ποιητὴς Φιλητᾶς ἐφόρει μολύβου πέλματα ἐν τοῖς ὑποδήμασιν, ἵνα μὴ ἀνατρέπηται ὑπὸ τῶν ἀνέμων (Ἀθήν. ΙΒ΄ σ. 552 Β. — Αἰλιαν. Ποικ. Ἱστ. Θ΄, 14). — Πρβλ. καὶ τὴν ὁμοίαν τῇ προκειμένῃ παρ. ἐν λ. πέφτω 17, καὶ τὴν ῥωμουνικήν: Sa 'l sufli chi sa cada = Τὸν φυσᾷ καὶ πέφτει (Zanne 6027).

ἀετός.

1. Ἀετὸς μύγαις δὲν πιάνει.

(Κ. 6', 3 [μυίας] — Νθ. 11 [ὁμ.] — Βι 1, 6 [ὁμ.] — Ἰω. Μ 2 [ὁμ.] — Βερ. 9, 4. — Β. 3, 30).

Ὁ εὐγενὴς καὶ μεγαλόφρων περιφρονεῖ τὰ μικρὰ καὶ ταπεινά,

ὁ γενναῖος ἀπαξιοῖ νὰ καταδιώξῃ τοὺς ἀδυνάτους· ὁ ἰσχυρὸς καὶ μεγαλοπράγμων δὲν ἐπιδιώκει τὰ μικρὰ καὶ εὐτελῆ. — Ἡ παρ. δὲν μοὶ φαίνεται ἀκραιφνῶς δημοτική, νομίζω δὲ μᾶλλον ὅτι ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐκδότου Κρομμύδα, ὃν ἀντιγράφουσιν οἱ λοιποί, παρεφράσθη ἐκ τῆς ἀρχαίας: «Αετὸς μυίας οὐ θηρεύει» (Ἀποστ. 44). Ἐκ ταύτης δ' ἐπίσης ἀπορρέουσι καὶ αἱ τῶν νεωτέρων ἐθνῶν ὅμοιαι παρ. **Γαλλ.** L'aigle ne chasse point aux mouches (Quitard 21). — D'ayglo non casso ey mousquos (προβηγκ. D. I, 13). — **Ἰταλ.** L'aquila non mangia mosche = Ὁ ἀ. δὲν τρώγει μύγαις. (Giani 128). — L'aquila non piglia mosche = Ὁ ἀ. δὲν πιάνει μύγαις (τοσκ. Giusti 70). — L'aquile non fanno guerra a'ranocchi = Οἱ ἀετοὶ δὲν πολεμοῦν μὲ βατράχους (ἐπίσης, αὐτ.). — L'àcula nun pigghia muschi = Ὁ ἀετὸς δὲν πιάνει μύγαις (σικελ. Pitré I, 259). — L'àcula nun fa guerra a li giurani = Ὁ ἀετὸς δὲν κάνει πόλεμο μὲ τοὺς βατράχους (ἐπίσης, αὐτ.). — S'abbilastru non si trattenet a cazziare musca = Ὁ ἀ. δὲν συντηρεῖται κυνηγῶντας μύγαις (D. I, 13). — **Ρωμουν.** Vulturul dupa musce nici cum alérga = Ὁ γῦπας ἀπὸ πίσω 'ς τοῖς μύγαις δὲν τρέχει (Zanne 2688). — **Ἀγγλ.** Eagles catch nae fleas = Οἱ ἀετοὶ δὲν κυνηγοῦν μύγαις. (σκωτ. D. I, 13). — A goshawk beats not a bunting = Τὸ γεράκι δὲν χυμᾷ 'ς τὴ σιταρήθρα (W. I, 31, 2) — **Δαν.** ørnen fanger ikke fluer = Ὁ ἀετὸς δὲν πιάνει μύγαις (D. I, 13). — Helte iage ingen Harer = Τὸ παλληκάρι δὲν κυνηγᾷ λαγοὺς (αὐτ.). — **Νορβηγ.** Aren fangar aldri Flugor = Ὁ ἀ. δὲν πιάνει ποτὲ μύγαις. (αὐτ.). — Store Fuglar fanga ingi Flugor = Μεγάλα πουλιὰ δὲν πιάνουν μύγαις (αὐτ.) — **Σουηδ.** Örnen fiskar inga flugor = Ὁ ἀ. δὲν πιάνει μύγαις (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Een aarend vangt geene vliegen = Ἀετὸς δὲν πιάνει μύγαις (αὐτ.). — Een olifant verslindt geene muggen = Ἐλέφας δὲν καταπίνει κουνούπια. (αὐτ.) — **Γερμ.** Adler fangen keine Fliegen = Ἀετοὶ δὲν πιάνουν μύγαις. (W. I, 31, 2). Ein Adler fängt nicht Mücken = Ἀ. δὲν πιάνει κουνούπια. (αὐτ. 13). — Der Habicht schiesst auf keine Fliegen = Τὸ γεράκι δὲ χυμᾷ 'ς τοῖς μύγαις (W. II, 244, 4). — **Τουρκ.** Καρτὰλ σινὲκ

αλμὰ = Ὁ ἀετὸς μύγαις δὲν πιάνει. (Osm. Spr. 334. Decourdemanche 614). — Λέγεται δὲ καὶ τὸ ἀνάπαλιν ἐπὶ μικρολόγων: «Ἀετὸς θηρεύει μυίας» (Ἀποστ. 44)· καὶ **γερμαν.** Der Adler geht auf die Fliegenjagd = Ὁ ἀ. πάει 'ς τὸ κυνῆγι τῶν μυγῶν (W. I, 31, 9).

Δι' ὁμοίων μεταφορῶν τὴν αὐτὴν ἐκφράζουσιν ἔννοιαν καὶ ἄλλαι ἑλληνικαὶ παρ. «Ἐλέφας μῦν οὐχ ἁλίσκει» (Ζηνόβ. 267. — Διογ. 345. Βι. 106. — Ἀποστ. 608). «Ἐλέφας μῦν οὐ διώκει» (Μακαρ. 75). «Ἐλέφας μυὸς οὐκ ἀλεγίζει» (Γρηγ. Κύπρ. 221), ὧν μίμησις εἶναι ἡ ἑτέρα τῶν ἀνωτέρω παρατεθειμένων ὁλλανδικῶν παρ.

2. Ὁ ἀετὸς μεγάλα πουλιὰ κυνηγάει.

(Β. 176, 2).

Εἶναι ὥσπερ συμπλήρωμα τῆς προηγουμένης. Ὁ γενναῖος ἀντιτάσσεται κατὰ τῶν ὁμοίων αὐτῷ, ὁ ἰσχυρὸς ἐπιδιώκει μεγάλα κέρδη, περιφρονῶν τὰ εὐτελῆ.

3. Ὁ ἀετὸς μύγαις δὲν πιάνει καὶ μὲ μύγαις δὲν χορταίνει.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 809).

Ἀποτελεῖται ἐκ δύο διακεκριμένων ἀλλήλων παρ., τῆς ὑπ' ἀρ. 1 καὶ παραλλαγῆς τῶν ἐν λ. χορταίνω 2. 3. 10.

4. Ὅπου κυνηγᾷ τὸν ἀετὸ ἀφίνει τὸ στρουθί.

(Β. 222, 673).

Ὁ Βενιζέλος ἑρμηνεύει: «ἐπὶ τῶν διωκόντων μεγάλα καὶ ὑστεριζόντων εἰς μικρά»· ὅθεν τὴν θεωρεῖ ταυτόσημον τῇ ἐν λ. χέρι 29. Ἀλλ' ὅπως ἐκείνη ἀναμφισβητήτως δὲν εἶναι γνησία, οὕτω κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ ἡ προκειμένη εἶναι μετάφρασις ξένης τινὸς παρ. Διότι καὶ ἡ ἔννοια δὲν ἐκφέρεται μετὰ σαφηνείας καὶ ἡ λ. στρουθὶ μοὶ φαίνεται ὕποπτος.

ἀζημίωτος

1. Μὲ τὸ ἀζημίωτό του.

(Κοινή).

Ἐπὶ συναλλαγῶν, αἵτινες συνομολογοῦνται ἄνευ ζημίας τοῦ ἑτέ-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ρου τῶν συναλλασσομένων. Συνηθέστερον ὅμως λέγεται εἰρωνικῶς περὶ τοῦ βοηθοῦντος ἄλλον ἄνευ ἰδίας βλάβης, μάλιστα δὲ καὶ ἐπὶ ἰδίᾳ ὠφελείᾳ, ἀποκρυπτομένῃ ὅμως. Πρβλ. τὰς **γερμ.** Mir ohne Schaden (W. IV, 51, 222) — Mir ohn schaden, so mach ich mit = Μὲ τὸ ἀζημίωτό μου, τὸ κάμνω κ' ἐγὼ μαζί. (αὐτ. 46, 97).

ἀηδόνι.

1. Ἂν αὐτὸς φτειάνῃ ἕνα ἀηδόνι, φτειάνω γὼ τρεῖς κουκκουβάγιαις καὶ τοῦ βγάνουν τἀηδονιοῦ τὰ μάτια.

(Ἀθῆναι παρ' Ὄθωνος Στασινοπούλου).

Ἂν αὐτὸς εἶναι δεξιὸς τεχνίτης καὶ κατασκευάζει καλιτεχνικώτατα ἔργα, ἐγὼ ὅμως ἐργάζομαι ἀτελέστερον μὲν ἀλλὰ ταχύτερον, καὶ εὐδοκιμῶ πλειότερον. Διότι πλουτοῦσιν ὅσοι εἶναι ἱκανοὶ νὰ προσφέρωσιν εἰς τοὺς ἀγοραστὰς πλείονα καὶ εὐωνότερα τεχνουργήματα, δυστυχοῦσι δὲ τοὐναντίον οἱ ἀληθεῖς καλλιτέχναι.

2. Κι' ὁ κοῦρός μας ἠθέλησε ἀηδόνι νὰ τὸν ποῦνε.

(Μάνης).

Κοῦρος ὁ ἀλέκτωρ. Ὁ ἀλέκτωρ ἠξίου ὅτι ᾄδει ὅσον καὶ ἡ ἀηδὼν μελῳδικῶς. Ἐπὶ τῶν ἀξιούντων νὰ τιμῶνται πολλῷ πλέον τῆς ἀξίας των. — Πρβλ. κόρακας 19.

Ἀθήνα.

1. Ὦ Ἀθήνα, πρώτη χώρα,
τὶ γαϊδάρους τρέφεις τώρα!

(Das Ausland 1834 σ. 743. — Sanders 230, 132 [Μώρ' Ἀ.]. — Ἀθῆναι).

Παροιμ. ἐπιφώνησις, συνειθιζομένη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς δήλωσιν ἐκπλήξεως διὰ λόγον τινὰ ἀνόητον σφόδρα, ἢ διὰ πρᾶξιν ταπεινὴν καὶ χυδαίαν. Παρὰ πολλῶν ἤκουσα ὅτι τὴν ἀρχὴν ἔχει ἐκ τοῦ Σπυριδιών, τοῦ ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας ἐν Ἀθήναις ἡμιπαράφρονος πολεμίου τῆς βαυαροκρατίας· οὗτος λέγεται ὅτι ἀνέβη ποτὲ εἰς τράπεζαν παρὰ τὴν ἀγορὰν καὶ ἐφώναζεν: «Ἀθηναῖοι! Ἀθηναῖοι»! Προσῆλθον καὶ τὸν περιεκύκλωσαν πολλοί, ἀναμένοντες ν' ἀκούσωσιν ὀξυμωρόν τινα διασυρμὸν τῶν Βαυαρῶν. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἰδὼν τὸ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

πλῆθος ἐφώνησε πάλιν: «Τί εἶστε σεῖς; Ἀθηναῖοι»; «Ναὶ» ἀπεκρίθησαν οἱ προσελθόντες. «Ὦ Ἀθήνα πρώτη χώρα τί γ. τρέφεις τώρα» ἐβόησεν ὁ Σπυριδιὼν καὶ κατῆλθε τοῦ αὐτοσχεδίου βήματος.

Ἀλλ' ἡ παρ. εἶναι παλαιοτέρα, ἀφοῦ ἐδημοσιεύθη πρὸ τῆς μεταθέσεως τῆς πρωτευούσης εἰς Ἀθήνας καὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Σπυριδιών. Ἡ μνήμη τῆς ἀρχαίας τῶν Ἀθηναίων λαμπρότητος καταφανεστέραν ἐδείκνυε τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν κατάπτωσιν τῆς πόλεως ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις. Ὁ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς, κατὰ τὸν Φιλόστρατον (Δ΄, 22 σ. 73 Kayser), ἐλέγχων πικρῶς τοὺς συγχρόνους αὐτῷ Ἀθηναίους, συνέκρινε πρὸς τοὺς ἀρχαίους. Πολλῷ δ' ὕστερον ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν Μιχαὴλ Ἀκομινᾶτος (τ. Α΄ σ. 124, 13 Λάμπρ.) λοιδορεῖ αὐτοὺς κατὰ τρόπον μικρὸν διαφέροντα τοῦ τῆς προκειμένης παρ. «Ὦ πόλις Ἀθῆναι, ποῦ ποτε ἀμαθίας περιέστης ἢ τῆς σοφίας τροφός»! — Τὸ δὲ περὶ τοῦ Σπυριδιὼν διήγημα φαίνεται ὅτι διεσκευάσθη κατὰ μίμησιν ὁμοίου τινὸς περὶ Διογένους, ὁ ὁποῖος ἐν Ἀθήναις «φωνήσας ποτέ, ἰὼ ἄνθρωποι καὶ συνελθόντων, καθίκετο τῇ βακτηρίᾳ, εἰπών, Ἀνθρώπους ἐκάλεσα, οὐ καθάρματα, ὥς φησιν Ἑκάτων ἐν τῷ πρώτῳ τῶν χρειῶν». (Διογ. Λαέρτ. Ϛ΄, β΄, 32).

Ἀθηναῖος.

1. Ἀθηναῖοι καὶ Θηβαῖοι
καὶ κακοὶ Μυτιληναῖοι,
ἄλλα λέγουν τὸ βραδύ,
κι' ἄλλα κάνουν τὸ ταχύ.

(Sanders 232, 133. — Β' 4, 40. [τὸ πρωΐ — κάνουν τὸ βραδύ]. — Ἀθηνᾶ 21 Ἰαν. 1864. — Β΄ 3, 31 [τὸ πρωΐ — κάμνουν τὸ βραδύ] — Κα. 184 [λέγουν ἀπὸ βραδὺς] — Ἀθηναϊκὴ Ἑβδ. Α΄, 96 [λένε τὸ πρωΐ]. — Καμπούρογλου ἱστορ Ἀθ. Α', 340 [λένε]).

Βλ. ἄλλος 19. — Ἐπὶ παλιμβούλων, ταχέως ἀθετούντων τὰ ὑπεσχημένα. — Ἡ παρ. φαίνεται παλαιά. Τὰ ὑπὸ τοῦ Βενιζέλου ὅμως λεγόμενα ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὰς βοιωτικὰς Ἀθήνας καὶ τὴν βοιωτικὴν Μυτιλήνην εἶναι ἀνυπόστατα, διότι πόλις μὲν Μυτιλήνη ἐν Βοιωτίᾳ οὐδέποτε ὑπῆρξε, αἱ δὲ βοιωτικαὶ Ἀθῆναι μόνον ἐν ταῖς παραδόσεσι τῶν ἀρχαίων Βοιωτῶν ἐμνημονεύοντο, ὡς καταποντισθεῖσαι

НБ ОНУ імені І.Мечникова

ἐν παλαιοτάτοις χρόνοις (Στράβ. Θ΄ σ. 407. — Παυσαν. Θ΄, κδ΄, 2). Δύσκολον βεβαίως εἶναι καὶ ἀκροσφαλὲς νὰ ὁρίσθῃ ἐκ τίνων ἀφορμῶν ἐπλάσθη ἡ παρ. Ἄξιον περιεργείας ὅμως φαίνεται, ὅτι ἀληθεύει ὡς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐν ἔτει 427 ἀντιθέτους ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἀποφάσεις αὐτῶν περὶ τῶν Μυτιληναίων, ὅτε «Ἀθηναῖοι ἐκινδύνευσαν μὲν ἀνηκέστῳ ψόγῳ περιπεσεῖν ψηφισάμενοι Μυτιληναίους ἡβηδὸν ἀποσφαγῆναι, μετέγνωσαν δὲ καὶ ἔφθη μιᾷ θάττον ἡμέρᾳ τὸ ψήφισμα ἀφιγμένον ὡς τοὺς στρατηγοὺς πρὶν ἢ πρᾶξαι τὸ προσταχθέν». (Στράβ. ΙΓ΄ σ. 618 — Θουκυδ. Γ΄, 50. — Διοδ. ΙΒ΄, 55).

2. Κάλλιο ἀχινὸ — 'ς τὰ στήθη σου
παρ' Ἀθηνιὸ — 'ς τὸ σπίτι σου.

(Ἀθηναϊκή. Ἑβδ Α΄. 136 καὶ Καμπούρογλου Ἱστ. Ἀθ. Α΄, 340 — Τήνου παρὰ Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην. Ἄπορον φαίνεται ὅτι τὴν τοιαύτην δυσφημίαν τοῦ χαρακτῆρος τῶν Ἀθηναίων καὶ αὐτοὶ οὗτοι λέγουσι παροιμιαζόμενοι.

3. Κάλλιο ἀχινὸ — 'ς τὸν κόρφο σου,
παρ' Ἀθηνιὸ — 'ς τὸν τόπο σου.

(Ἀθηναϊκή. Ἑβδ. Α΄, 136 καὶ Καμπούργλ. Ἱστ. Ἀθ. Α΄, 340).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

ἀθιβολή.

1. Σπίτι καὶ καράβι ἀθιβολὴ δὲ λείπει.

(Μήλου. Νεα. 222).

Κίνησις καὶ ζωὴ ἐπικρατοῦσιν ὡς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῷ πλοίῳ καὶ οὐδέποτε λήγει ἐν αὐτοῖς ὁ ἐκ τῶν ὁμιλιῶν θόρυβος.

ἀθῷος.

1. Ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου.

(Β. 353, 2)

Ῥητὸν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου (Ματθ. κζ΄, 24), λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἀρνουμένων τὴν συμμετοχήν των εἰς πρᾶξίν τινα.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

αἶγα.

1. Ἡ αἶγκα γεννάει,
καὶ ὁ γίδι μουγκάει.

(Βούα Καλαβρίας. Mor. 89, 15).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ἐν λ. γίδα 1. 5, ὁμοίας δ' ἐν λ. ἀντὶ 2. 3, πονῶ 12. Ἐπὶ τῶν ὑποκρινομένων ὅτι ἐνδιαφέρονται ὑπὲρ τῶν συμφερόντων ἄλλων περισσότερον ἐκείνων, ἢ ὅτι συμπονοῦσι διὰ τὰ ξένα παθήματα ὑπὲρ αὐτοὺς τοὺς πάσχοντας.

2. Οἱ αἶγκε πᾶσι πάντα 'ς τὰ ζουνάρια.

(Βούα Καλαβρίας. Mor. 92, 24).

Αἱ αἶγες ὑπάγουσι πάντοτε εἰς τὰ χείλη τῶν κρημνῶν· ἀγνοῶ ἂν λέγεται καὶ μεταφορικῶς.

3. Ὅπου πατήσῃ ἡ αἶγα, πατεῖ καὶ τὸ ριφάκι.

(Κρήτης. Φρ. 113).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

4. Πὸ κεῖ π' ἀππήησεν ἡ αἴγια, ἐννὰ πτηήσῃ καὶ τὸ ρίφιν.

(Κύπρου Σ. 282, 146).

Βλ. ἀρ. 3. 5. γίδα 3, κατσίκα 1-5. 8. Τὸ τέκνον μιμεῖται τὸ παράδειγμα τῶν γονέων, μάλιστα δ' ἡ κόρη τὸ τῆς μητρός, ὡς ὁ ἔριφος πηδᾷ ἀπὸ τὸ αὐτὸ μέρος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐπήδησε καὶ ἡ αἴξ. Ὅμοιαι παρ. **Γαλλ.** Quand la chèvre saute au chou Le chevreau y saute itou (= aussi) (Leroux I, 164. — Legai 169). — **Ἰταλ.** (σικελ.) Lu sàutu chi fa la càpra, lu soli fari la crapetta = Τὸ πήδημα ποῦ κάνει ἡ γίδα συνειθίζει νὰ τὸ κάνῃ καὶ ἡ κατσικάδα. (Pitrè II, 219) — Lu sàutu chi fa la jimenta fa la putra = Τὸ πήδημα ποῦ κάνει ἡ φοράδα τὸ κάνει καὶ τὸ πουλαράκι (αὐτ.) — Lu sàutu chi fa la scecca fa lu puddìtru = Τὸ πήδημα ποῦ κάνει ἡ γαϊδάρα κάνει καὶ τὸ γαϊδουράκι (αὐτ.) — Lu sàutu chi fa la matri fa la figlia = Τὸ πήδημα. ποῦ κάνει ἡ μάννα κάνει ἡ κόρη (αὐτ. II, 219. IV, 344). — **Πορτογ** Saltou a cabra na vinha, tambem saltará sua filha = Πηδᾷ

ἡ γίδα 'ς τἀμπέλι, τὸ ἴδιο θὰ πηδήσῃ ἡ κόρη της. (D. I, 858). — Cabra vai pela vinha, por onde vai a mãi, vai a filha = Γίδα πάει μεσ' 'ς τἀμπέλι, ἀπὸ κεῖ ποῦ πάει ἡ μάννα, πάει ἡ κόρη (αὐτ.) — **Ἱσπαν**. Saltó la cabra en la viña, tambien saltará la hija = Πηδᾷ ἡ γίδα 'ς τἀμπέλι, τὸ ἴδιο θὰ πηδήσῃ ἡ κόρη (αὐτ.) — Por do salta la cabra, salta la chota = Ἀπὸ κεῖ ποῦ πηδᾷ ἡ γίδα, πηδᾷ τὸ ῥίφι. (Haller 529, 17). — **Ῥωμουν** Unde sare capra, sare shi iéda = ὅπου πηδᾷ ἡ γίδα, πηδᾷ καὶ ἡ κατσικάδα. (Jahrbuch VI σ. 194. — Zanne ἀρ. 1589). — Pe unde a sarit capra sare shi iedul (iéda) = 'Απ' ὅπου ἐπήδησε ἡ γίδα, πηδᾷ καὶ ἡ κατσικάδα (τὸ ῥίφι). (Zanne 1589). — Pe unde a sarit capra trebue sa sara shi iéda = 'Απ' ὅπου ἐπήδησε ἡ γίδα πρέπει νὰ πηδήσῃ καὶ ἡ κατσικάδα (αὐτ.) — Unde a sarit capra, sare iéda shi mai sus = 'Απ' ὅπου ἐπήδησεν ἡ γίδα, θὰ πηδήσῃ ἡ κατσικάδα καὶ ἀκόμη ψηλότερα (αὐτ.) — Unde a sarit capra, mai pre sus sare iéda = Ὅπου ἐπήδησεν ἡ γίδα, ἀκόμη ψηλότερα πηδᾷ ἡ κατσικάδα. (Jahrbuch VI, 194. — Zanne 1589) — Pe unde a sarit capra, mai pre sus va sari iéda = 'Απὸ κεῖ ποῦ πήδησεν ἡ γίδα ἀκόμη ψηλότερα θὰ πηδήσῃ ἡ κατσικάδα (Zanne 1589). — Capra sare masa, iéda sare casa = Ἡ γίδα πηδάει τὸ τραπέζι, ἡ κατσικάδα πηδᾷ τὸ σπίτι. (Zanne 1590). — Capra sare peste masa, iéda chiar chi peste casa = Ἡ γίδα πηδᾷ ἀποπάνω ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἡ κατσικάδα τὸ ἴδιο καὶ ἀποπάνω ἀπὸ τὸ σπίτι. (αὐτ.) — **Ὁλλανδ**. Het geitje huppelt in het groen, en zoo zal ook haar jonge doen = Ἡ γίδα πηδᾷ 'ς τὸ λιβάδι, καὶ ἔτσι πρέπει νὰ κάμῃ καὶ τὸ μικρό της. (Jahrbuch VI, 195). — **Γερμ.** Wohin die alte Ziege gesprungen, dahin klettern auch die jungen = Ὡς ἐκεῖ ποῦ ἐπήδησεν ἡ γριὰ κατσίκα, ὡς ἐκεῖ σκαρφαλώνουν καὶ τὰ μικρά (W. V, 575, 87).

5. Ποῦ ἔνε ἡ αἶγκα, ἔρκεται ἡ χιμαίρα.

('Ροχοῦδι Καλαβρίας. Mor. 94, 110).

Βλ. τὴν προηγουμένην. 'Εκεῖ ποῦ εἶναι ἡ αἶγα ἔρχεται ἡ κατσικάδα (ἡ χίμαρος, χίμαιρα).

Αἴγινα.

1. Ἐν Αἰγίνῃ
δὲν ἐγίνη,
ἐν Ἑρμιόνῃ
τελειώνει.

(Πανδ. Η', 423).

Παιγνιώδης ῥῆσις τῶν ὑπὸ τὸν Κολοκοτρώνην ἀντικυβερνητικῶν ἐν ἔτει 1827, ὅτε διεφώνουν τὰ κόμματα περὶ τῆς ἕδρας τῆς συνελεύσεως, συγκληθείσης εἰς Αἴγιναν, ἐν ᾧ ὁ Κολοκοτρώνης ἐπέμενε νὰ συνέλθωσιν οἱ πληρεξούσιοι εἰς Ἑρμιόνην. Ἐπελθούσης δ' ὡς γνωστὸν συνδιαλλαγῆς ἡ συνέλευσις ἐξηκολούθησε τὰς ἐργασίας αὐνῆς ἐν Τροιζῆνι. (Βλ. Τρικούπη, Ἱστορ. ἑλλ. ἐπαναστάσεως κεφ. 66. τ. Δ΄ σ. 114 κἑ. — Gervinus, Insurrection et régénér. de la Grèce τ. II. σ. 315 κἑ. — Πρόκες-Ὄστεν, Ἱστορία τῆς ἑλλ. ἐπαν. τ. Β΄ σ. 133. — Μένδελσων Βαρδόλθη, Ἱστ. τῆς ἑλλ. ἐπαν. τ. Β΄ σ. 618 κἑ.).

αἷμα.

1. Αἷμα καὶ χολὴ εἶν' ἕνα.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. καὶ χολὴ 4. — Καὶ ὁ πραότατος ἐνίοτε καταλαμβάνεται ἐξ ὀργῆς, διότι πᾶς ἄνθρωπος ἔχει ἐν ἑαυτῷ καὶ χολήν, τὴν προκαλοῦσαν τὸν θυμόν.

2. Βράζει τὸ αἷμά του.

(Κοινοτάτη. — Ἡμερολ. Ἀν. 181, 51 — Ἀρχ. νεώτ. ἑλλ. Α', 6', 37 [Τὸ γαῖμάν ἀτ' βράζει.] — Βλάχου Λεξ. λ. αἷμα).

Εἶναι ἀκμαῖος, σφριγᾷ, διότι ζέει τὸ αἷμα εἰς τὰς φλέβας του. Τοιοῦτοι δ' εἶναι οἱ νέοι τὴν ἡλικίαν, διὸ ζέουσαν λέγει τὴν νεότητα ὁ Πλούταρχος (εἰ πρεσβυτ. πολιτευτέον 13 σ. 791c) καὶ τὴν λέξιν αἰζηὸς ἠτυμολόγουν οἱ ἀρχαῖοι ἀπὸ τοῦ αἷμα καὶ ζέω· «αἰζηός, ὁ νέος — ἀπὸ τοῦ αἷμα ζεῖν, ἤτοι βράζειν». (Ἡρῳδιαν. Ἐπιμ. σ. 28 Boissonade). — **Γαλ.** Le sang lui bout dans les veines (Littré Diction. λ. sang 4). — **Γερμ.** Siedendes, kochendes Blut (Grimm Wörterb. λ. Blut 1).

НБОНУ імені І. Мечникова

3. Γαίματα κλαίω.

(Πόντου. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α', γ', 37).

Ἔκλαυσα τόσον πολύ, ὥστε ἐστείρευσαν τὰ δάκρυά μου, καὶ αἷμα ἀντὶ δακρύων ῥέει ἐκ τῶν ὀμμάτων μου. «Κλάψον κλάψον γαίματα ἔρθαν ἀσσ' ὀμμάτια μ'» (αὐτ. 38)=ἐκ τῶν πολλῶν θρήνων αἵματα ἦλθον ἀπὸ τὰ ὀμ. μου. «Τὸ μωρὸν γαῖμαν ἐγέντον» (αὐτ. 37)=τὸ νήπιον ἔκλαυσε τόσον πολὺ ὥστε ἀντὶ δακρύων πλέον ἔχυνεν αἵματα. Καὶ μεταφορικῶς δὲ λέγεται ἀντὶ τοῦ πολλὰς πικρίας ὑπέστην· «ἀσ σὸν — γαίματα κλαίω» = ἀπὸ τὸν δεῖνα μεγάλα ἔπαθον κακά.

Εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχαία παρ.: Αἵματι ἢ αἵμασι ἢ αἵματα κλαίειν. (Ζηνόβ. 34 καὶ Schott, Gaisford καὶ Schneidewin αὐτ. — Διογεν. 32. — Γρηγ. Κύπρ. 35. Γρηγ. Κύπρ. Λ. 14 καὶ Leutsch αὐτ. — Μακάρ. 49. — Ἀποστόλ. 63. — Σουίδ. λ. — Θεοφύλακτ. εἰς Λουκ. κβ΄, 44). Πρβλ. Εὐριπ. Φοίν. 373 ὅπου ὁ ἐξόριστος Πολυνείκης ὑποτίθεται λέγων: «δι' ὄσσων αἷμ' ἔχων δακρυρροοῦν». Περὶ ταύτης ἑρμηνεύων τὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ (Λουκ. κβ΄, 44): «ἐγένετο δὲ ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβος αἵματος» λέγει ταῦτα ὁ Φώτιος (Ἀμφιλόχ. 216 σ. 292 Οἰκονόμου. — Ἐπιστ. Α΄, 17 σ. 274 Βαλέττα): «Παροιμία λέγεται ἐπὶ τῶν σφόδρα λυπουμένων καὶ ἀγωνιώντων αἵματι ἵδρωσεν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν πικρῶς ὀδυρομένων αἵματι κλαίει». — Βλ. καὶ αἱμάτινος 1.

4. Δὲν τσιμπάει ἡ μῦγα αἷμ' ἀπ' ἀουπάνω τ'.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [ἤ, ἀπ' αὐτόν.]).

Ἐπὶ κατίσχνων καὶ ἀναιμικῶν.

5. Ἔβρασεν τὸ γαῖμάμ μ'.

(Πόντου. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α', γ' σ. 37).

Πρβλ. ἀρ. 2. — Ὠργίσθην. Λέγεται ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ: «Μ' ἀνεβηκε τὸ αἷμα 'ς τὸ κεφάλι» «μ' ἄναψαν τὰ αἵματα». Ὁμοίως παρὰ (Θεοκρίτ.) κ΄, 15: «ἐμοὶ δ' ἄφαρ ἔζεσεν αἷμα — φέρω δ' ὑποκάρδιον ὀργάν». — **Γαλλ.** Vous me faites bouillir le sang (Leroux I, 275). Vous me faites tourner le sang (αὐτ.) — Le

sang me monte au visage (αὐτ.) Cela allume le sang (Littré Dict. λ. sang 4). — **Ἱσπαν.** La sangre sin fuego hierse =τὸ αἷμα χωρὶς φωτιὰ βράζει. (W. I, 411, 35). — **Ῥωμουν.** A fierbe sângele în cine - va=Τοῦ βράζουν τὰ αἵματα. (Zanne 5849)· καὶ χλευαστικῶς: Ferbe sangele în tine ca intr'o cója de rac=Βράζει τὸ αἷμα μέσα σου, σὰν σὲ καύκαλο καβούρου. (αὐτ. 5850). — A i se sui sângele în cap=τοῦ ἀνεβαίνουν τὰ αἵματα 'ς τὸ κεφάλι. (αὐτ. 5857). — **Γερμ.** Junges Blut kocht bald über =Νέο αἷμα γρήγορα παραβράζει. (W. I, 411, 35). — Junges Blut starke glut=Νέο αἷμα, δυνατὴ πύρα. (αὐτ. 38).

6. Ἐκόπη τὸ αἷμά του.

(Κοινὴ [ἢ Ἔκοψε τό]).

Ἐτρόμαξε τόσον πολύ, ὥστε τὸ αἷμα του ἐθρομβώθη, ἠλλοιώθη· (Τοῦ αὐτοῦ ῥήμ. ἔκοψε γίνεται χρῆσις καὶ ἐπὶ τῆς θρομβώσεως τοῦ γάλακτος καὶ τῆς τροπῆς τοῦ οἴνου). **Γαλλ.** Cela lui a fait tourner le sang. — Son sang se glace. — **Ῥωμουν** A' i stà sângele în vine=Τοῦ στέκονται τὰ αἵματα 'ς τὴ φλέβα. (Zanne 5855)·

7. Ἕναν ἓν καὶ γαῖμαν ἕν.

(Πόντου Ἑπτ. 355, 52).

Ἐπὶ τῶν μοναδικῶν, ἀλλὰ πολυτίμων.

8. Θὰ σὲ κάμω νὰ χέσῃς αἷμα.

(Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Νὰ περιστῇς εἰς μεγάλην ἀγωνίαν.

9. Παίρνω τὸ αἷμά μου πίσω.

(Κοινὴ)

Ἐκδικοῦμαι. Ἀπὸ τοῦ παλαιοτάτου ἐθίμου τῆς ἐκδικήσεως, τῆς τιμωρίας τοῦ φόνου διὰ φόνου τοῦ φονέως ἢ συγγενοῦς αὐτοῦ.

10. Ἐσὺ γαῖμα μ' ἐσῆβες.

(Πόντου. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλην. Α', γ' σ. 37).

Εἰς τὸ αἷμά μου εἰσέβης. Ἐγένεσο αἰτία νὰ πάθω μέγα τι κακόν.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

11. Τὸ αἷμα νερὸ δὲ γέν'ται, κι' ἂν γένῃ σκουτιὰ δὲν πλένει.

(Ἠπείρου παρ' Ἀλ. Α. Παπαγιαννοπούλου).

Βλ. ἀρ. 16.

12. Τὸ αἷμα νερὸ δὲ γίνεται.

(Κοινή. — Βλ. Κατζιούλην 73 — Κατζιούλης — Φιλητᾶς. — Κ. Ε', 48 [νερὸν δὲν γ.] — Νε. 128, 834 [δμ.] — Μα. 40 (δὲν γ.] — Β.[1] 116, 52 [δμ.]. — Δε. Στ. 68 [νερόν]. — Βερ. 58, 16. — Ἠπείρου Ἀρ. 1299 [γίνεται] — Ῥόδου Βενετ. σ. 13. — Κύπρου Σ. 280, 103 [τὸ γαῖμαν νερὸν ἔν γ.] — Ἠλείας παρὰ Α. Καρκαβίτσα [γίνεται] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [Ὅμ.].

Βλ. ἀρ. 16.

13. Τὸ αἷμα νερὸ δὲ γίνεται,
κι' ἂν γενῇ δὲν πίνεται.

(Β. 301, 236 — Λελ. Ἐπ. σ. 257 [κι' ἂν γίνεται] — Κρήτης Φρ. 115. — Χίου Καν. 300, 659. — Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ', 324, 499 [Τὸ γαῖμαν νερὸδ δὲγ γ. τσ' ἄγ γ. δὲν πίννεται]. — Καρπάθου. ΖΑ. 368, 524 [Τό μα — δὲπ πίνεται] — Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη. [Τοὺ αἷ. νιρὸ δὲ γίνιτι, τσ' ἄ γινῇ δὲν πίνιτι.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 16. — **Ἀλβαν.** Γιάκου οὔγιζ' μπένετε è ντ' ουμπέντε σ πίκεται = ἀπαράλλ. (Κουλουριώτη 158). Ἄλλην ἀλβανικὴν βλ. ἐν ἀρ. 16.

14. Τὸ αἷμα νερὸ δὲ γίνεται, κι' ἂν γίνῃ δὲ θολώνει.

(Βερ. 58, 16 [δὲν ἀσπρίζει.] — Β. 301, 235. — Κερκύρας. Ἐφ Φιλ. 1870 σ. 2247 [γένεται καὶ ἂν γένῃ] — Ἀν. Ἐπ. Α', 560, 408. — Ππζ. 294, 962 [γένῃ, δὲ θελώνει.] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Λιναρδάκη [κι' ἄ γένῃ]).

Βλ. ἀρ. 16.

15. Τὸ αἷμα τραυάει.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ἡ συγγένεια ἑλκύει, τὸ κοινὸν αἷμα γεννᾷ τὸ φίλτρον. — Ἰταλ. La carne dell' affinitá tira = Ἡ σάρκα τῆς συγγενείας τραυᾷ. (τοσκαν. Pitré II, 209)— L' acqua lava, e il sangue strigne = Τὸ νερὸ πλένει καὶ τὸ αἷμα σφίγγει (ἐπίσης, Giusti 126). — L'acqua corre e u sangue stringhie = Τὸ νερὸ τρέχει καὶ τὸ αἷ. σφίγγει (κορσικ. Pitrè II, 209). - L'acqua corre e'l sangue stringe = ὅμ. (μαρκ. αὐτ.). — Lu sangu (La carni) tira = Τὸ αἷμα (ἡ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

σάρκα) τραυᾷ (σικελική, αὐτ.). — **Ῥωμουν.** Sângele traje = ὁμ. (Zanne 5847). — **Ὁλλανδ.** Eigen bloed gaat voor = Τὸ δικό του αἷμα κἀνενὸς προτιμειέται. (W. I, 410, 19). — **Γερμαν.** Eigen Blut geht vor = ὁμ. (αὐτ.).

*16. Τὸ αἷμα ὕδωρ οὐ γίνεται.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 186).

Βλ. ἀρ. 11 - 14. 17. — Ὁ Πλανούδης παρέφρασε τὴν ὑπ' ἀρ. 12. 17 παραλλαγήν. Τὸ κοινὸν αἷμα δὲν μεταβάλλει φύσιν, οἱ συγγενεῖς διατηροῦσιν ἀείποτε τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην. Αἱ δ' ἐν ταῖς παραλλαγαῖς ὑπ' ἀρ. 11. 13. 14 δηλοῦσι διὰ μεταφορῶν ὅτι καὶ ἄν ποτε ταραχθῇ ἡ πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἀγάπη, οὐδέποτε θὰ μεταπέσῃ εἰς ἔχθραν. Καὶ ἂν ἕνεκα διαφορᾶς τινος ἔχωσι ψυχρότητα πρὸς ἀλλήλους, ἂν ἀληθῶς εἰς νερὸν μεταβληθῇ τὸ αἷμα, οὐδέποτε ὅμως θὰ θολωθῇ ὑπὸ τοῦ μίσους· ἡ μεταβολὴ οὐδέποτε θὰ εἶναι τελεία, τὸ αἷμα δὲν θὰ γίνῃ ὕδωρ κατάλληλον πρὸς πόσιν ἢ πλύσιν ἐνδυμάτων. Πρὸς κύρωσιν τῆς παρ. φέρεται ἐν Πελοποννήσῳ καὶ μῦθός τις (Λελέκου, Ἐπιδόρπιον σ. 255 - 7) περὶ γυναικός, ἥτις ἐν ἔριδι τοῦ συζύγου της πρὸς ἀράπην, ἐτάχθη κατὰ τοῦ συζύγου της, παρέχουσα βοήθειαν καὶ συμπαθοῦσα πρὸς τὸν ἄγνωστον αὐτῇ καὶ ἀλλόφυλον ἐχθρόν, καὶ τοῦτο, διότι ὡς ὕστερον ἀπεκαλύφθη, ἦτο θυγάτηρ ἄλλου ἀράπη.

Πολυπληθεῖς εἶναι αἱ ὅμοιαι τῇ ἑλληνικῇ παροιμίαι ἄλλων ἐθνῶν. **Ἰταλ.** Il sangue non fù mai aqua = Τὸ αἷ. δὲν ἦτο ποτὲ νερὸ (D. I, 252). — Il sangue si lagna ma non si magna = Τὸ αἷ. κόβεται, ἀλλὰ δὲν τρώγεται. (Castagna 10, 3). — Il sangue non è acqua. = Τὸ αἷ. δὲν εἶναι νερὸ (τοσκαν. Giusti 126). — E sanghv un è aqua. = ὁμ. (ῥωμαϊκή, Pitré II, 219). — U sangue unn è aqua = ὁμ. (κορσικ. αὐτ.) — U sangue non è ægua — ὁμ. (γενοατ. D. II σ. 455). — Al sangu n'è aqua = ὁμ. (βολων. Pitrè II, 219). — El sanghev n'è acqua = ὁμ. (Πάρμας, αὐτ.). — Al sànghev n'è acqua. = ὁμ. (Ῥηγίου αὐτ.). — Sanc no jè aghe = ὁμ. (φριουλ. αὐτ.). — Ol sangu' no l'è aqua = ὁμ. (Περγαμ. αὐτ.). — El sangu el spòrg a nô l'è l'istess de l'acqua = Τὸ

αἵ. λερώνει καὶ δὲν εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὸ νερό. (Μεδιολ. αὐτ.).— El sangh a l'è nen aqua = Τὸ αἵ. δὲν εἶναι νερό. (Πεδεμοντ. αὐτ.) — El sangua no xe aqua. = ὁμ. (βενετ. Pasqualigo 141). — Sangue no xe aqua. = ὁμ. (τεργεστ. Pitré II, 219). — Su sàmbene non est abba = ὁμ. (σαρδονία, αὐτ.) — Lu sangu nù se face mai acqua = Τὸ αἵ. δὲ γίνεται ποτὲ νερό. (Λέκκε, αὐτ.)— Lu sangu nun si pò fari acqua = Τὸ αἵ. δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ νερό. (σικελ. αὐτ.) καὶ τἀνάπαλιν: L'acqua nun si pò fari sangu = Τὸ νερὸ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ αἵ. (σικελ. αὐτ.).— **Καταλαν.** La sang no s' pod tornar aygua = Τὸ αἵ. δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ νερό. (D. I, 252).—La sanch nos pot tornar aygua = ὁμ. (αὐτ.) — **Ῥωμουν.** Din sânge apa nu se poate face = Ἀπὸ αἵ. νερὸ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ. (Gaster σ. 215). — Sângele apa nu se face = Τὸ αἵ. νερὸ δὲν γίνεται (Jahrbuch VI, 194. — Zanne 5847).— Sândzili apa nu s'façi = ὁμ. (κουτσοβλαχ. Zanne 5847).— Sângzele apa nu s'façe = ὁμ. (ἐπίσ. αὐτ.).— **Ἀλβαν.** γκιάκου ούϊε σ' μπένετε = ὁμ. (Hahn 151, 1). — **Ἀγγλ.** Blood is not water = Τὸ αἵ. δὲν εἶναι νερό. (D. I, 252).— Blood is thicker than water = Τὸ αἵ. εἶναι παχύτερο ἀπὸ τὸ νερό (W. I, 410, 4).— **Ἰσλανδ.** þunnt er það blóð, sem ekki er þykkra, enn vatn = Ἀραιὸ εἶναι τὸ αἵ. ἐκεῖνο, ποῦ δὲν εἶναι παχύτερο ἀπὸ τὸ νερό. (D. I, 252) —það er þunnt blóð, sem þynnra (ei storknar) er em vatnið = Ἀραιὸ εἶναι τὸ αἵ. ἐκεῖνο, ποῦ εἶναι ἀραιότερο (δὲν εἶναι δυνατώτερο) ἀπὸ τὸ νερὸ (αὐτ.). — Tunnt er það blóðið, íð ikki er tjúkkari enn vatn = Ἀραιὸ εἶναι τὸ αἵ. ἐκεῖνο ποῦ δὲν εἶναι παχύτερο ἀπὸ τὸ νερό. (φαιροϊκή. αὐτ.). — **Δαν.** Blodet er aldrig saa tynd, at det jo er tykkere end vand = Τὸ αἵ. δὲν εἶναι ποτὲ τόσο ἀραιό, ποῦ νὰ μὴν εἶναι παχύτερο ἀπὸ τὸ νερό. (W. V, 1021, 77). — **Νορβηγ.** Blodet er aldri so tunt, dat ei er tjukkare en Vatn = ὁμ. (D. I, 252). — **Σουηδ.** Bloden år aldrig så tunn, han år ju tjockare ån watten = ὁμ. (αὐτ.).— Blodet är alltid tjockare än vattnet = Τὸ αἷμα εἶναι πάντα παχύτερο ἀπὸ τὸ νερό. (αὐτ.) — **Γερμαν.** Blut ist nicht Wasser = Τὸ αἵ. δὲν εἶναι

νερό. (W. I, 410, 5).— Bluet isch nid Wasser = ὁμ. (ἔλβετ. D. I, 252).— Blut ist dicker als Wasser = Τὸ αἷ. εἶναι παχύτερο ἀπὸ τὸ νερό. (W. I, 410, 4). — Blut mag dünn sein, es bleibt doch dicker als Wasser = Τὸ αἷ. ἂς εἶναι ἀραιό, πάντα μένει παχύτερο ἀπὸ τὸ νερό. (W. V, 1021, 77) — **Σερβ.** Τὸ αἷμα δὲν εἶναι νερό (Wuk σ. 286). — **Ἀραβ** Τὸ αἷ. δὲν γίνεται νερό (Socin 196).

17. Τὸ γαῖμαν νερὸν κὶ γίνται.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 350, 12).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

18. Τὸ γαῖμαν ῥέμαν ἐγέντον.

(Πόντου. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α', γ' σ. 37).

Τὸ χυθὲν αἷμα ἀπετέλεσε ῥεῦμα. Λέγεται οὕτως ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον ἐπὶ σφοδρῶν ἐρίδων καὶ ταραχῆς καὶ ἐπὶ διαπληκτισμῶν.

19. Τὸν ἔβαλε 'ς τὰ αἵματα.

(Κοινή — Πόντου Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α', δ' 37 [Σ' σὰ γαίματα ἔβαλές με).

Τὸν περιέπλεξεν εἰς ἔριδας· ἐγένετο αἴτιος ὅπως ὑποστῇ ζημίας. Κυριολεκτικῶς τὸν ἠνάγκασε νὰ χύσῃ αἷμα, ν' ἀδικήσῃ ἄλλους.

20. Τὸν τρώει τὸ αἷμά του.

(Μ[άτεφη] ὁ βασιλικὸς Πρ. Α' σκ. 7 σ. 30 — Βαλαωρίτου, Ποιήματ. Β' σ. 345. — Λελ. Ἐπ. 237, 120 [Σὲ τρ. τὸ αἷ σου.])

Προκαλεῖ αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ κακά, ὡς νὰ τὸν ἐξαναγκάζῃ εἰς τὰς πράξεις του τὸ ἴδιον αἷμά του, ζητοῦν νὰ ἐκρεύσῃ τοῦ σώματός του. Ἰρβλ. ἀρ. 23. Σὲ τρώει τὸ αἷμά σου, εἶναι ἀπειλή, λεγομένη ὑπὸ ἰσχυροτέρου πρὸς τὸν διὰ λόγων ἢ ἔργων προκαλοῦντα ἔριδας. Ἡ παρ. εἶναι εὔχρηστος καὶ ἐπὶ προαισθανομένων μεγάλην τινὰ συμφοράν, διότι πιστεύεται κοινῶς ὅτι τὸ αἷμα, τὸ προωρισμένον νὰ χυθῇ, προξενεῖ κνισμούς, ἐρεθίζει καὶ παρασύρει τὸν ἄνθρωπον εἰς πράξεις ἐπιφερούσας τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ.

НБОНУ імені П.І.Мечникова

21. Τόσο 'ν' πρικὸ τὸ αἷμά μου, ποῦ σκύλος δὲν τὸ πίνει,
κ' ἡ μάννα ποῦ μ' ἐγέννησε μὲ σ'χάθηκε κ' ἐκείνη.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ὁ κ. Παγώνης σημειοῖ ὅτι εἶναι παρ. ἐν χρήσει ἐν Κεφαλληνίᾳ· ἀλλὰ καὶ αὕτη ὡς καὶ ἡ ἑπομένη μοὶ φαίνονται μᾶλλον ἔχουσαι τὸν τύπον κωμαστικοῦ ᾄσματίου. Βλ. καὶ ἀρ. 25.

22. Τόσο 'ν' πρικὸ τὸ αἷμά μου, ποῦ σκύλος δὲν τὸ πίνει,
στέκεται τὸ μυρίζεται, κι' ὀπίσω του τἀφίνει.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

23. Τοὺ αἷμα, ποῦ θὰ βγῇ, 'ς τὴ φλέβα δὲ κάθτι.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Προῆλθεν ἐπίσης ἐκ τῆς δοξασίας, περὶ ἧς βλ. ἀρ. 20. — Τὸ αἷμα, ποῦ εἶναι πεπρωμένον νὰ χυθῇ, δὲν μένει εἰς τὰς φλέβας τοῦ ἀνθρώπου· τὸ μοιραῖον δυστύχημα δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ ἐμποδισθῇ. Ἀπαράλλακτον παρ. ἔχουσι καὶ οἱ Τοῦρκοι: « ἀκαζδιακ κάν, δαμαρδά δουρμάζ» (Osman. Sprichw. 54. — Merx 152. — Davis 27). Ὁμοία τὴν διατύπωσιν εἶναι καὶ ἡ **Γερμαν.** Das Blut fliesst nicht mehr in die Adern zurück, ist 's einmal heraus = Τὸ αἷ. ἅμα μιὰ φορὰ βγῇ δὲ γυρίζει πίσω 'ς τοῖς φλέβες (W. I, 410, 9).

24. Τοῦ ὁωκα τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς μου.
(Κοινή).

Τοῦ ἔδωκα τὸ πολυτιμότατον τῶν ὅσων ἔχω. Τὸ αἷμα τῆς καρδίας, ἐν ᾗ ἡ ἕδρα τῆς ζωῆς, θεωρεῖται ὡς εἰκός, ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀγνοοῦντος τὸν νόμον τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, ὡς τὸ μέγιστον καὶ τιμιώτατον τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Ἡ αὐτὴ μεταφορὰ εἶναι ἐν χρήσει παρὰ πᾶσι σχεδὸν τοῖς λαοῖς οἷον: **Γαλλ.** Je lui ai donné le plus pur de mon sang (Littré Dict. λ. sang 1. 9). **Γερμ.** Sein Herzblut für einen hingeben (Grimm Deu Wörterbuch λ. Herzblut).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

25. Τοῦ κοριοῦ τὸ γαῖμαν ἔχω.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΛ', 324, 484). [ἢ : ἔσ'εις, ἔσ'ει.]).

Ὁμοία τὴν ἔννοιαν μὲ τὰς ὑπ' ἀρ. 21. 22. Δὲν μ' ἀγαποῦν, ὡς νὰ ἦτο τὸ αἷμά μου βρωμερὸν ὡς τὸ τοῦ κόρεως.

αἱμάτινος

*1. Αἱμάτινα δάκρυα.

(Βυζαντινή. Σχολ Εὐριπ. Ἑκάβ. 238).

Πρβλ. αἷμα 3. — Ὡς συνάγεται ἐκ τῶν λόγων τοῦ Σχολιαστοῦ τοῦ Εὐριπίδου εἶναι δημώδης παρ. φράσις: «Ὅθεν καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ αἱ. δ. φαμέν ἤγουν φονικά». — Ὅμοιαι φράσεις εἶνε συνήθεις παρὰ τοῖς πλείστοις λαοῖς. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις **Ρωμαίοις**: Sanguis lacrimae (Lucan. Phars. IX, 811). — **Γαλλ.** Des larmes de sang (Littré Dictionn. λ. larme). — **Γερμαν.** Blutthräne. — Blutige Thränen weinen. (Grimm Wörterb. λ. blutig 2, blutthräne).

αἶρα

1. «Αἶραν ἔχει.
— Μοῖραν νὰ χῇ».

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Πρβλ. καὶ Μοῖρα 7. Ὅταν συντρέχῃ ἡ τύχη καὶ τὰ φύσει εὐτελῆ τιμῶνται· ἡ ἄσχημος κόρη εὑρίσκει καλὸν γαμβρὸν ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον τῆς εὐειδοῦς, ἀλλ' ἀμοίρου, ὡς ἐν σιτοδείᾳ ὁ ἀχρεῖος σῖτος πωλεῖται ἀκριβότερα ἀπὸ τὸν κάλλιστον τὴν ποιότητα ἐν εὐθηνίᾳ. Ὑπόκειται εἰς τὴν παρ. ὁ ἁπλοῦς μῦθος ὅτι εἰς τὸν παραπονούμενον ὅτι ὁ σῖτός του εἶναι κακῆς ποιότητος ὡς ἔχων αἶραν, παρετήρησέ τις τῶν φίλων, ὅτι φθάνει μόνον νὰ ἔχῃ μοῖραν ὁ σῖτος, ἡ δὲ ποιότης εἶναι ἀδιάφορος.

2. Βγάνει τὴν ἥρα ἀπὸ τὸ σιτάρι.

— (Ζακύνθου. Γουζέλη, Χάσης Πρ. Α' σκ. 6. [Τὴν αἶρα ἔμαθα, μωρέ, νὰ βγάνω ἀπὸ τὸ σιτάρι.] — Ῥόδου. Πανδ ΙΒ', 503 [Ἔβγαλε τήν]. — Πελοποννήσου).

Βλ. ἀρ. 6. — Χωρίζει τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τοῦ πονηροῦ,

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

3. Εὐχαριστοῦν οἱ κότταις μου τὴν αἶρά σου.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Αἱ ὄρνιθές μου σ' εὐχαριστοῦν διὰ τὴν αἶραν, τὴν ὁποίαν ἀντὶ ἄλλης τροφῆς ἀπέστειλες πρὸς αὐτάς· διότι τρώγουσαι αἶραν αἱ ὄρνιθες ζαλίζονται. Εἰρωνικῶς πρὸς τοὺς προσφέροντας εὐτελές τι ἢ ἐπιζήμιον δῶρον ἢ ζητοῦντας νὰ διαφθείρωσι διὰ δώρων. Λέγεται ὑπὸ τῶν ἀποποιουμένων νὰ δεχθῶσι προσφερόμενόν τι δῶρον, ἢ ἀποστεργόντων τὴν φιλίαν τινός.

4. Ἐχώρισεν ὁ ἄρας πού τὸ σιτάρι.

(Καρπάθου. ΖΑ. 551, 170).

Βλ. ἀρ. 6. — Διεκρίθησαν τἀγαθὰ ἀπὸ τῶν κακῶν, διευκρινήθησαν τὰ πράγματα.

5. Νὰ μὴ φάῃ αἶρα τὶ δὲθ θέλει σκότο.

(Βούας Καλαβρίας. Mor. 91, 44.)

Νὰ μὴ φάγη αἶραν ὅστις δὲν θέλει νὰ ζαλισθῇ. Ἀγνοῶ ἂν ἔχῃ καὶ μεταφορικὴν ἔννοιαν.

6. Νὰ ξεχωρισθῇ ἡ αἶρα ἀπὸ τὸ στάρι.

(Μα 27 [σιτάρι] — Ἠπείρου. Ἀρ. 777. — Β. 170, 20 [ἤρα ἀπ' τὸ σιτάρι.] — Βάρνης. Κρ. 32 [χωρίστηκε ἡ ἤρα ἀπ' τὸ σιτάρι.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Νὰ χουρίσ' ἡ αἶ. πού τοὺ σ'τάρ'.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη. [Ἡ αἶ. ἀπὸ τὸ στ. — ἐλλειπτικῶς] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι Καλαϊσάκη [ἐξεχώρισ' ἡ ἤρα]).

Βλ. ἀρ. 2. 4. 8. — Νὰ ἀποβληθῶσιν οἱ πονηροί, ν' ἀρθῶσι τὰ σκάνδαλα, νὰ ἐκκαθαρισθῇ ἡ ὑπόθεσις. Ἡ παρ. τὴν ἀρχὴν ἔχει ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς παραβολῆς τῶν ζιζανίων (Ματθ. ιγ΄, 24-30), περατουμένης διὰ τῶν ἑξῆς: «Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια, καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά· τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου». — Πρβλ. καὶ Ματθ. γ΄, 12 «διακαθαριεῖ τὸν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ». Ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς ἐπίσης παραβολῆς προέκυψαν καὶ αἱ τῶν ἄλλων λαῶν παρ. **Γαλλ**. Séparer l'ivraie d'avec le bon grain (Leroux I, 75). **Ῥωμουν**. Acum s'o alege nighina din grâu = Τώρα χωρί-

ζεται ἡ αἶ. ἀπὸ τὸ στάρι. (Zanne 907). — A nu sci sa aléga neghina din grâu = Δὲν ξέρει νὰ χωρίσῃ τὴν αἶ. ἀπὸ τὸ στάρι. (αὐτ. 908). — **Γερμ.** Das Unkraut vor dem Weizen abschneiden = Νὰ ξεριζωθῇ ἡ αἶ. ἀπὸ τὸ στάρι. (W. IV, 1464, 51).

7. Τὸ στάρι ἔχει κ' αἶρα.

('Ηπείρου. 'Αρ. 1390. — Β. 317, 464 [κ' ἤρα.])

Βλ. σιτάρι 2. — 'Αδύνατον νὰ εὑρεθῇ ἀγαθὸν ἄμικτον κακοῦ καὶ ἄνθρωπος ἀπηλλαγμένος παντελῶς ἐλαττωμάτων, ὡς δὲν εὑρίσκεται σῖτος μὴ ἔχων αἶραν ἢ ἄλλα σκύβαλα. Τὴν παρ. παραφράζει καὶ ὁ Γλυκᾶς 'Επιστ. τ. 135 σ. 913 c Migne: «Τῷ καθαρῷ σίτῳ καὶ ῥυπώδη τινὰ παραμέμικται»· καὶ ἐν Χρονικ. 613, 8 Bonn: «τῷ ἀγαθῷ τούτῳ σίτῳ παραμιγνύεται καί τι ζιζάνιον». Πλεῖσται δ' ὅμοιαι φέρονται παρ. νεωτέρων ἐθνῶν. **Γαλλ.** Nul grain sans sa paille (Leroux I, 75). — Chacun grain a sa paille (αὐτ.) — Chaque grain d'blé il a s'paille. (πικαρδ. D. I, 843). — Li meyeu grain a todi s'paie = Τὸ καλύτερο στάρι ἔχει πάντα τἄχυρό του. (οὐαλλων. αὐτ.). — J n'y a nou grain qui n'aie si strain = Δὲν εἶναι στάρι ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ τἄχυρό του (ἐπίσης, D. I, 888) — **'Ιταλ.** Ogni farina ha crusca = Κάθε ἀλεῦρι ἔχει πίτυρα. (W. II, 559, 1). — Ogni grano ha la sua semola = Κάθε στάρι ἔχει τὸ πίτυρό του. (τοσκ. Giusti 200). — Non si può aver farina senza semola = Δὲν μπορεῖ νὰ βρεθῇ ἀλεῦρι χωρὶς πίτυρα (D. I, 888). — Non fu mai farina senza semola, nè nocella senza scorza, nè grano senza paglia, nè uomo senza difetto = Δὲν ὑπῆρξε ποτὲ ἀλεῦρι χωρὶς πίτυρα, οὔτε καρύδι χωρὶς ξώφλοι, οὔτε γέννημα χωρὶς ἄχυρο, οὔτε ἄνθρωπος χωρὶς ἐλάττωμα (αὐτ.). — Tute le buratine g'ha la so sèmola = Ὅλοι οἱ ἀλευρόσακκοι ἔχουν τὸ πίτουρό τους (βενετ. Pasqualiqo 223). — No gh'è miel senza mosche, ne farina senza semola = Δὲν ὑπάρχει μέλι χωρὶς μύγαις, οὔτε ἀλεῦρι χωρὶς πίτουρο (ἐπίσης, D. I, 888). Jnd ogni trigu hat mundaza = Σὲ κάθε γέννημα ὑπάρχουν σκύβαλα (σαρδονία, D. I, 843). — **'Ρωμουν.** Nu e grâu fara nesghina = Δὲν ὑπάρχει στάρι χωρὶς αἶρα. (Zanne 762). — P'între grâu, malura cresce = 'Ανα-

μέσα ᾽ς τὸ σιτάρι φυτρώνει μαυροκοῦκκι (αὐτ. 761). — **᾽Αγγλ.** Every grain has is bran = Κάθε γέννημα ἔχει τὰ πίτυρά του. (D. I, 843). — **Δαν.** Beste hvede har og avner = Καὶ τὸ καλύτερο σιτάρι ἔχει ἄχυρο (W. V, 154, 14). — Godt Meel har og sine Saader = Καὶ τὸ καλὸ ἀλεῦρι ἔχει τὸ πίτερό του (D. I, 843). — Intet Korn uden Avne = Δὲν ὑπάρχει γέννημα χωρὶς ἄχυρα (D I, 888). — Intet Meel saa fiint det jo har Saader = Δὲν ὑπάρχει ἀλεῦρι, ὅσο ψιλὸ κ᾽ ἂν εἶναι, ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ καὶ πίτυρα (αὐτ.). — Intet meel er saa fiint, som jo har Saader, eller viin saa klar, som jo haar bærme, eller træ saa godt, som jo har knort = Δὲν ὑπάρχει ἀλεῦρι ὅσο ψιλὸ καὶ ἂν εἶναι ποῦ νὰ μὴ ἔχῃ πίτυρα, δὲν ὑπάρχει κρασὶ ὅσο καθαρὸ καὶ ἂν εἶναι ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ καταπάτι, δὲν ὑπάρχει δένδρο ὅσο καλὸ καὶ ἂν εἶναι ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ ῥόζους (W. III, 560, 14). — **Σουηδ.** Bästa hvetet har ock agnar = Καὶ τὸ καλύτερο σιτάρι ἔχει ἄχυρον. (W. V, 154, 12). — Got miöl har ock sådor = Καὶ τὸ καλὸ ἀλεῦρι ἔχει πίτυρο (W. III. 560, 23). — Intet hvete år så rent, som ej har sina agnar = Δὲν ὑπάρχει ἀλεῦρι ὅσο καθαρὸ καὶ ἂν εἶναι ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ τὸ ἄχυρό του. (D. I, 888). — **Νορβηγ.** D'er inkje so godt Korn, dat ei er Skjele i = Δὲν ὑπάρχει γέννημα ὅσο καλὸ καὶ ἂν εἶναι ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ κούφια στάχυα (αὐτ.) — **᾽Ολλανδ.** Geen koren zonder kaf = Δὲν ὑπάρχει γέννημα χωρὶς σκύβαλα (W. II, 1542, 48). — Onder alle koren is kaf = Εἰς ὅλα τὰ γεννήματα εἶναι σκύβαλα (αὐτ.). — Alle graan heeft zijne zenelen = Κάθε γέννημα ἔχει τὰ πιτυρά του (αὐτ. 47). — **Φλαμανδ.** Daer is geen koren zonder kaf = Δὲν ὑπάρχει γέννημα χωρὶς σκύβαλα (D. I, 888). — Ten is gheen coorne sonder caf, gheen wyn sonder droesen, gheen goudt sonder schuym = Δὲν ὑπάρχει γέννημα χωρὶς σκύβαλα, οὔτε κρασὶ χωρὶς καταπάτι, οὔτε χρυσάφι χωρὶς σκουριὰ (αὐτ.). — **Γερμαν.** Alles Mehl hat Kleien = Ὅλα τἀλεύρια ἔχουν πίτυρα. (W. III, 559, 1). — Es ist kein Mehl, es hat seine kleien = Δὲν ὑπάρχει ἀλεῦρι ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ τὰ πίτυρά του (αὐτ. 13). — Jedes Mehl hat seine Kleien = Κάθε ἀλεῦρι ἔχει τὸ πίτυρό του. (D. I, 843). — Kein

Korn ohne Spreu = Δὲν ὑπάρχει γέννημα χωρὶς σκύβαλα. (D. I, 888. W. II, 1542, 32. 48). — Jedes Korn hat seine Hülse (Kleie, Schale, Spreu, Stroh) = Κάθε γέννημα ἔχει τὸ ξώφλοι του (τὸ πίτυρό του, τὴ φλοῦδά του, τὰ σκύβαλά του, τὸ ἄχυρό του) (W. II, 1542, 47). — Kein Korn so rein, es ist Gesäme drein = Δὲν ὑπάρχει γέννημα τόσο καθαρὸ ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ, καὶ φύτρα (αὐτ. 49). — Die Trespe mengt sich immer unter das Korn = Ἡ αἶρα ἀνακατώνεται πάντα μέσ' 'ς τὸ γέννημα. (W. IV, 1307, 1). — Auch im Weizen findet man Unkraut = Καὶ 'ς τὸ σιτάρι βρίσκεται αἶρα (W. V, 154, 1). — Der beste Weizen hat seine Spreu = Τὸ καλύτερο σιτάρι ἔχει τὰ σκύβαλά του (αὐτ. 7). — Der schönste Weizen hat sein Unkraut = Τὸ ὡραιότερο σιτάρι ἔχει τὴν αἶρά του (αὐτ. 8). — Im besten Weizen ist Unkraut = 'Σ τὸ καλύτερο σιτάρι εἶναι αἶρα (αὐτ. 14). — Es ist kein Weizen so fein, er hat seine Hülsen = Δὲν ὑπάρχει σιτάρι ὅσο ἐκλεχτὸ κι' ἂν εἶναι ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ τὰ ξώφλοια του (αὐτ. 12). — Jeder Wein hat seine Hefen, jedes Mehl seine Kleie = Κάθε κρασὶ ἔχει τὸ καταπάτι του, κάθε ἀλεῦρι τὸ πίτυρό του (αὐτ. 101, 358). — Es ist kein Mehl so fein, es hat seine Klümpchen = Δὲν ὑπάρχει ἀλεῦρι ὅσο ψιλὸ κι' ἂν εἶναι ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ τὰ σβωλάκια του (W. III, 559, 14). — Gutes Mehl hat auch seine Kleien = Καὶ τὸ καλὸ ἀλεῦρι ἔχει τὰ πίτυρά του. (αὐτ. 560, 23). — Man find kein korn ohne spreur = Δὲν εὑρίσκεται γέννημα χωρὶς ἄχυρο. (W. II, 1543, 62).

8. Τώρα θὰ διαλύσῃ ἡ ἧρα ἀφ' τὸ σιτάρι.

(Χίου. Καν. 315, 711)

Βλ. ἀρ. 6.

αἴρω

1. Ἄρατε πύλας.

('Ηπείρου 'Αρ. 172, 4. — Β. 358, 12)

Ῥητὸν ἐκ τοῦ ψαλτηρίου κδ', 7. — « Εἰς περιστάσεις ἀπαιτούσας τόλμην καὶ ὁρμήν ». ('Αραβαντινός). — Βλ. καὶ ἀρ. 4. 5.

2. Ἄρον, ἆρον.

(Ἠπείρου. Ἀρ 172, 6. — Β. 353, 14 — Κωνσταντ νουπόλεως. Ἡμερ. Ἀν. 183, 76. — Κοινή).

Ῥητὸν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου Ἰωάνν. ιθ΄, 15. Ἐπὶ τῶν βιαίως καὶ ἐν σπουδῇ ἀπαγομένων· «τὸν πῆραν ἆρον ἆρον» = τὸν ἀπήγαγον ἄκοντα καὶ ἐν τάχει. Λέγεται προσέτι ἐπὶ τῶν ἐξαναγκαζόντων τινὰ ἄκοντα εἰς ταχεῖαν περάτωσιν ἐργασίας, ἀπαιτούσης χρόνον πολὺν καὶ μελέτην. Παραπλήσιαι εἶναι αἱ γαλλ. παροιμ. φράσεις ἃς ποικιλοτρόπως ἐτυμολογοῦσιν οἱ γάλλοι παροιμιογράφοι καὶ λεξικογράφοι (Βλ. Littré καὶ Larousse λ. Haro): Crier haro sur quelqu' un. (Quitard 447. — Legai 291) καὶ ἡ παλαιοτέρα: Faire haro sur lui et sur sa beste (Leroux II, 42).

3. Ἆρον τὸν κράβατόν σου καὶ περιπάτει.

(Β. 353, 15).

Κατὰ τὸν Βενιζέλον, λέγεται «ἐπὶ τῶν διωκομένων». — Εἶναι δὲ καὶ τοῦτο ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου (Ἰωάνν. ε΄, 8. 11. 12. — Ματθ. θ΄, 6. — Μάρκ. β΄, 11. — Λουκ. ε΄, 24).

4. Ἔγινε ἄρατος πύλατος.

(Μεσσηνίας).

Ἐτράπη εἰς φυγήν· ἐξηφανίσθη διωκόμενος. — Εἶναι περίεργος ἡ ἀφορμὴ ἐξ ἧς ἐπλάσθησαν τὰ μονήρη ταῦτα ἐπίθετα, ἄτινα μόνον ἐν τῇ προκειμένῃ παρ. φράσει εἶναι εὔχρηστα. (Κατὰ τὸν Βάλληνδαν, Φιλ. Πάρεργα σ. 50 καὶ ἐν Μεγάροις λέγουσιν ἄρατον τὸν ἀόρατον, ἄφαντον. Ἐν Στενημάχῳ δὲ ἐσχηματίσθη καὶ ῥῆμα ἀρατίζω = φεύγω, προστ. ἀρατίσου = φύγε. Βλ. Ἐφ. Φιλομ. 1857 σ. 289. Ἐν Ζακύνθῳ ἀρατίζομαι. Βλ. Μάτεση βασιλικὸν Πρ. Α΄ σκ. 7. σ. 25). — Τὸ ψαλμικὸν «Ἄρατε πύλας, οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης» (κδ΄, 7), κατὰ τὰπόκρυφα Εὐαγγέλια, ἐφώνησαν οἱ Ἄγγελοι, κατερχομένου τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸν Ἅδην (Εὐαγγέλ. Νικοδήμου 21 ἐν Fabricii Cod. N. T. Apocr. τ. Ι σ. 282 κἑ. — Ἐπιφάν. τ. ΙΙ σ. 270 κἑ.). Τούτου ἕνεκα κατὰ τὰ ἐγκαίνια ἐκκλησίας ὁ ἐπίσκοπος

(ἢ ὁ ἱερεὺς κατὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τὴν τελετὴν τῆς Ἀναστάσεως εἰς τὸ προαύλιον αὐτῆς) ἐπιφωνεῖ τὴν ῥῆσιν πρὸ τῆς πύλης αὐτῆς, ὁ δ' ἐντὸς κεκλεισμένος ἱερεύς, ὁ ὑποκρινόμενος τὸν διάβολον, τρέπεται εἰς φυγήν. Φεύγων δ' εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ «ἄρατε πύλας» ἐπεκλήθη καὶ αὐτὸς ἄρατος πύλατος καὶ πάντες οἱ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον φεύγοντες. — Βλ. καὶ ἀρ. 1. 5.

5. Ἐπῆρε ἄρητα πύρατα.

(Ἠπείρου ΖΑ. 4).

Ἔφυγε ταχέως, ἐξηφανίσθη. Ὡς καὶ ἡ προηγουμένη προῆλθεν ἐκ παρερμηνείας τῆς αὐτῆς ψαλμικῆς ῥήσεως. Τὸ δ' ἐπῆρε προσετέθη κατὰ συνεκδρομὴν πρὸς τὰς ταὐτοσήμους φράσεις: «Ἐπῆρε τὰ πλατιά του» «Ἐπῆρε τὰ βρεμένα του» κτλ.

* 6. Τί ἂν ἄρῃς ἐκ τοῦ κορυζῶντος, ὡς ἐπιθεῖναι τῷ σιελίζοντι;

(Βυζαντινή. Πλανούδ 96. Ἐν τῷ βατ. ἄροις, βαροκκ. ἄρεις).

Ὁ Kurtz (σ. 26), ἀγνοῶ τίνος ἕνεκα λόγου, ἑρμηνεύει τὴν παρ διὰ τῆς ἀρχαίας «Γλαῦκα εἰς Ἀθήνας». Ὁ δὲ Crusius (Rhein. Mus. τ. 42. σ. 409) θεωρεῖ αὐτὴν συγγενῆ τῆς προηγουμένης ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Πλανούδη «ὃς ἀκούει σου οὐκ ἂν αὐτῷ χολὴ ἐπιλίποι», καίτοι αὕτη προφανῶς ἔχει ὅλως διάφορον ἔννοιαν. — Δυστυχῶς οὐδεμίαν εὗρον σημερινὴν παραλλαγὴν τῆς βυζαντινῆς· ὑποθέτω ὅμως ὅτι ἡ δημώδης παρ., ἣν παρέφρασεν ὁ Πλανούδης, εἶχε περίπου οὕτω: «Τί νὰ πάρῃς τοῦ μυξιάρη, Γιὰ νὰ βάλῃς τοῦ σαλιάρη»; Οἱ μυξιάρηδες καὶ οἱ σαλιάρηδες, οἱ κορυζῶντες καὶ σιελίζοντες τοῦ Πλανούδη, συνάπτονται πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐν ἄλλῃ δημώδει παρ. (μυξιάρης 2). Εἶναι δὲ τὰ ἐπίθετα ταῦτα συνώνυμα ἐν τῇ ὁμιλουμένῃ, καὶ ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ, ὡς καὶ τὸ ἀρχαῖον κορυζῶν, δηλοῦσι τὸν ἀμβλὺν τὴν διάνοιαν, τὸν λέγοντα «σάλια μύξαις» ἤτοι λήρους, πρὸς δὲ τούτοις τὸν ῥυπαρὸν καὶ ἄγροικον, τὸν κακῶς ἔχοντα τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν. Ὅθεν ἡ ἔννοια τῆς παρ. δὲν φαίνεται ἀσαφής. Τί νὰ πάρῃς ἀπὸ τὸν μὴ ἔχοντα διὰ νὰ δώσῃς εἰς τὸν ἐξ ἴσου στερούμενον; Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διορθώσῃς τὸν κακὸν διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ χείρονος; — Πρβλ. καὶ παίρνω 38.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

αἰσχρὸς

1. Αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν.

('Ιστορ. Πρελούμπου σ. 222 Bonn. — Παρνασσ. ΙΕ'. 636. — Κοινή).

Ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (πρὸς Ἐφεσ. έ, 12), ἐν κοινοτάτῃ καὶ σήμερον χρήσει.

αἰτία

1. Ἐγὼ αἰτία ἤθελα κι' ὁ θεὸς καλῶς τὴν ἔστειλε.

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Παραλλαγὴ τῶν ἐν λ. ἀφορμὴ 1. 2. 5. 9. 11.

ἀκάλεστος.

1. Ἄθθρωπος ἀκάλεστος 'ς τὸν γάμον εἶντα γυρεύκει;

(Κύπρου. Λουκᾶς 148 [ντὰ γυρ.;] καὶ Σ. 284, 236.)

Βλ. ἀρ. 2-5. 8-14 καὶ ἰδίως ἀρ. 2. 8. 9. — Οἱ προσερχόμενοι ἀπρόσκλητοι εἰς γάμους ἢ συμπόσια, οἱ παράσιτοι καθόλου, περιφρονοῦνται ἢ ἀποδιώκονται. Λέγεται δ' ἐπίσης ἡ παρ. καὶ ἐπὶ τῶν παρεμβαινόντων εἰς ἀλλοτρίας ὑποθέσεις ἢ τῶν προπετῶς λαμβανόντων τὸν λόγον, ὅταν καλύτεροί των συνομιλῶσιν. — Ἀρχαῖαι ἑλληνικαὶ παρ. καί τις βυζαντινὴ ἀπαράλλακτοι ταύταις (βλ. αὐτόκλητος 1) διδάσκουσι τοὐναντίον ὅτι ἀπρόσκλητοι προσέρχονται οἱ φίλοι πρὸς τοὺς φίλους. — Πολλαὶ ὅμως παρ. νεωτέρων ἐθνῶν λέγουσι τὰ αὐτά, καὶ τούτων ἀναγράφομεν ἐν ἑκάστῃ παραλλαγῇ τὰς μάλιστα ὁμοιαζούσας αὐτῇ. Μὲ τὴν προκειμένην ὁμοιάζουσιν αἱ ἑξῆς: **Γαλλ.** On ne va point aux noces sans prier (W. IV, 1431, 1). — L'en ne doit point aller aux nocez qui n' y est convoyé. (Leroux II, 336). — **Πορτογ.** A boda, nem bautizado não vàs sem ser convidado = Σὲ γάμο καὶ σὲ βαφτίσια μὴν πᾷς ἂν δὲ σὲ προσκαλέσουν (D. II, 503). — A boda nen à batizado no vaas sin ser chamado = ὁμ. (γαλικική, αὐτ.). — Quem se não roga, não lhe vão à boda = Ὅποιον δὲν παρακαλοῦν, αὐτὸς νὰ μὴν πηγαίνῃ 'ς τὸ γάμο. (αὐτ.) = **Καταλ.**

НБ ОНУ имени И.И.Мечникова

'A la boda del fiol qui no t'hi convida no t'hi vol = 'Σ τὸ γάμο τοῦ γιοῦ του, ὅποιος δὲν σὲ προσκαλεῖ, δὲν σὲ θέλει (αὐτ.).— **Ἰσπ.** A boda ni a baptismo no vayas sin ser llamado = 'Στὸ γάμο καὶ 'ς τὰ βαφτίσια μὴν πᾷς ἂν δὲν σὲ προσκαλεσουν. (αὐτ) — **'Αγγλ.** Go neither to a wedding nor a christening without invitation = Μὴ πηγαίνῃς σὲ γάμο μήτε σὲ βαφτίσια ἀκάλεστος (W. II, 697, 51). — **Γερμ.** Zu Hochzeiten und Taufessen muss man nicht uneingeladen gehen = ὁμ. (αὐτ.) — Man soll nicht ungeladen zur Hochzeit gehen = Δὲν πρέπει κἀνεὶς ἀκάλεστος νὰ πηγαίνῃ 'ς τὸ γάμο (αὐτ. 35) — Zu Hochzeitsmahl und Taufe nicht ungeladen laufe = 'Σ τὸ τραπέζι τῶν γάμων καὶ 'ς τὰ βαφτίσια μὴν τρέχῃς ἀκάλεστος (αὐτ. 699, 2). — Ungeladen geht man nicht zur Hochzeit = 'Ακάλεστοι δὲν πᾶν 'ς τὸ γάμο. (W. IV, 1431, 1).

2. Ἄθρωπος ἀκάλεστος 'ς τὸγ γάμοτ τί 'υρεύγει;

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 315, 18 [γάμον]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

3. 'Ακάλεστον 'ς τὸ γάμο σὲ γανώνουνε.

(Κα. 192)

Βλ. ἀρ. 1. Τὸν ἀκάλεστον προπηλακίζουσιν. **'Ιταλ.** Chi và alle nozze (alla festa) e non è invitato, torna a casa svergognato (sconsolato) = Ὅποιος πάει 'ς τὸ γάμο ('ς τὴ γιορτὴ) καὶ δὲν εἶναι καλεσμένος, γυρίζει 'ς τὸ σπίτι ντροπιασμένος (ἀπαρηγόρητος). (Pitré III, 319.— Giusti 266). — **Γερμ.** Wer zur Hochzeit geht uneingeladen, geht roth (schamroth) davon zu seinem Schaden = Ὅποιος 'ς τὸ γάμο πάει ἀκάλεστος, γυρίζει κόκκινος (κόκκινος ἀπ' τὴν ντροπὴ) κ' εἶναι κακὸ δικό του. (W. II, 697, 48).

4. 'Ακάλεστος γάαρος 'ς τὸγ γάμοτ τί γυρεύγει;

(Καρπάθου. Μαν. 271, 11).

Βλ. ἀρ. 1. 2. 5. 9. Πρὸς γάδαρον ἐξομοιοῦται ὁ παράσιτος διὰ τὴν ἀναίδειάν του.

НБОНУ імені І.І.Мечникова

5. Ἀκάλεστος γάδαρος 'ς τὸν γάμο δὲν πηγαίνει.

(Πάρου παρὰ Φρ. Σαρρῆ).

Βλ. ἀρ. 1. 4. — **Ἰταλ.** Cane no mmitato a nozze, no nce vaa ca si coglie zotte = Σκύλος ἀκάλεστος 'ς τὸ γάμο δὲν πηγαίνει, γιατὶ τρώει ξυλιαῖς. (νεαπολ. Pitré III, 319).

6. Ἀκάλεστους γαϊδαρους, ἀφέντις λουγιέτι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη)

Βλ. τὴν ἑπομένην. — Ὁ ἀναιδὴς εἶναι αὐθάδης. Ὁ ἀκάλεστος ἀντὶ νὰ αἰσχυνθῇ συμπεριφέρεται ὡς αὐθέντης. Λέγεται ὅμως καὶ εἰρωνικῶς μὲ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, ἣν ἔχουσι καὶ αἱ ὑπ' ἀρ. 3. 10. 11.

7. Ἀκάλεστος 'ς τὸν γάμον,
σὰν γάααρος 'ς τὸν κάμπον.

(Κύπρου. Σ. 284, 241).

Ὁμοία μὲ τὴν προηγουμένην. — Ὁ ἀκάλεστος εἶναι ἀναιδής, καὶ φέρεται ἀπρεπῶς, ὡς ὁ ἀχαλίνωτος γάδαρος τρέχει τῇδε κἀκεῖσε εἰς τὸν κάμπον ἢ κυλίεται.

8. Ἀκάλεστους 'ς τοὺ γάμου τί θέλις;

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 1.

9. Γάδαρος ἀκάλεστος 'ς τὸ γάμο τί γυρεύει;

(Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη).

Βλ. ἀρ. 1. 4.

10. Ὁ ἀκάλεστος ἀκάθιστος.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 1. 13. — Ὁ ἀκάλεστος εἰς τὸν γάμον δὲν εὑρίσκει θέσιν νὰ καθίσῃ, διότι οὔτε εἶναι ὡρισμένη αὐτῷ τοιαύτη, οὔτε ἄλλος τις τῷ προσφέρει τὴν ἰδικήν του. — **Γαλλ.** Hoste qui de soy mesme est convié Est bien tost saoul et contenté (Leroux II, 169). — Që vâi ën nôssos sans ëstrë convida, së rëtôrno san-z-avë dina = Ὅποιος πάει 'ς τὸ γάμο ἀκάλεστος, γυρίζει

НБ ОНУ имени И.Мечникова

ἀδείπνητος. (λαγκεδοκ. D. II, 503). — Qu va ey noueços senso estre envida, s'en tourno senso aver dina = ὁμ. (προβηγκ. αὐτ.) — **Ἰταλ.** Chi no xe invidai, no cata carega de sentarse = Ὅποιος δὲν εἶναι καλεσμένος, δὲν βρίσκει κάθισμα (καρέγλα) νὰ καθίσῃ (βενετ. Pitrè III, 319). — Cui va a nozzi senza 'mmitatu nun trova bancu di sidiri = Ὅποιος πάει 'ς τὸ γάμο ἀκάλεστος δὲν βρίσκει πάγκο νὰ καθήσῃ (σικελ. αὐτ.) — A banna (A zita) ca nun si' 'nvitatu, nun trovi seggia unni t'assetti = Σὲ μέρος (Σὲ γάμο) ποῦ δὲν εἶσαι καλεσμένος δὲν βρίσκεις κάθισμα γιὰ νὰ καθίσῃς (ἐπίσης αὐτ.) — La zita ch' 'un è 'nvitata, nun trova locu unni s' assittari = Ἡ κόρη ποῦ δὲν εἶναι καλεσμένη δὲν βρίσκει τόπο γιὰ νὰ καθίσῃ (ἐπίσης, αὐτ.). — Cui va a la zita senza 'mmitatu, si pigghia un vancu e sedi 'n terra = Ὅποιος πάει 'ς τὸ γάμο χωρὶς νὰ εἶναι καλεσμένος παίρνει ἕνα σκαμνὶ καὶ κάθεται καταγῆς (ἐπίσης, αὐτ.). — **Ῥωμουν.** 'Ospele nechienatu n'are scaunu = Μουσαφίρης ἀκάλεστος δὲν ἔχει σκαμνί. (D. II, 503) — **Ἀλβαν.** Κουσ᾽ βέτε πα φτούαραι, ε γχιαιν πα σ᾽τρούαραι = Ὅποιος ἔρχεται ἀκάλεστος δὲ βρίσκει στρωμένο (Hahn 157, 124). — **Ἀγγλ.** An unbidden guest knoweth not where to sit = Ἀκάλεστος μουσαφίρης δὲν ξέρει ποῦ νὰ καθίσῃ (D. II, 503). — Come unca'd, sits unserved = Ἔρχεται ἀκάλεστος, κάθεται χωρὶς περιποίηση (σκωτ. αὐτ.) — **Δαν.** For ubudne Gjester staaer ingen Stol = Γιὰ τοὺς ἀκάλεστους μουσαφίρηδες δὲν ὑπάρχει κάθισμα (αὐτ.) — Ubudne Gjester skulle staae udenfor Døren = Ἀκάλεστοι μουσαφίρηδες πρέπει νὰ σταθοῦν ἔξω ἀπὸ τὴ θύρα (αὐτ.). — Hwaar scal vbwdhen siddhe? = Ποῦ πρέπει ὁ ἀκάλεστος νὰ καθίσῃ; (αὐτ.). — Ubuden Gjest hører ei til Fest = Ἀκάλεστος μουσαφίρης δὲν ἀνήκει 'ς τὴ γιορτὴ (αὐτ.). — **Σουηδ** Hwar skal obudhin sithia? = Ποῦ πρέπει ὁ ἀκάλεστος νὰ καθίσῃ; (W. IV, 1431, 3). — För objudna gäster står ingen stol = Γιὰ τὸν ἀκάλεστο μουσαφίρη δὲν ὑπάρχει κάθισμα. (D. II, 503). — Obedna giåster låter man stå vthe = Τοὺς ἀκάλεστους μουσαφίρηδες τοὺς

ἀφίνουν νὰ στέκωνται ἀπέξω (αὐτ.) — **Γερμ.** Ungeladenem Gast ist nicht gestuhlt = Τὸν ἀκάλεστο μουσαφίρη δὲν τὸν καθίζουν (D. II, 503). — Wer ungladne Gast ist nit gstuelet = Ὅποιος εἶναι ἀκάλεστος μουσαφίρης, εἶναι ἀκάθιστος (αὐτ.). — Ae ungebädener Gast fengt en ungesassten Stuhl = Ἀκάλεστος μουσαφίρης βρίσκει πιασμένο κάθισμα (αὐτ.) — En ungelaadenen Gast finget ennen ungelaadenen Staul = ὁμ. (αὐτ.).

11. Σ' τὸν ἀκάλεστο τὸ γάμο ἢ διωγμένος ἢ δαρμένος.

(Ζακύνθου παρὰ λόρδου Γκυίλφορδ [Εἰς τὸν ἀκάλεστον γ. ἢ δαρμ. ἢ διωγμένος.] — Ἠπείρου Ἀρ 1213 [τὸν γάμον] — Β 272, 162).

Βλ. ἀρ. 1. 10. Εἰς τὸν γάμον, ὅπου δὲν ἔγιναν προσκλήσεις (ἢ εἰς ὃν ἀπρόσκλητος μεταβαίνεις) ἢ θὰ ἐκδιωχθῇς ἢ καὶ θὰ δαρῇς. **Ἰταλ.** Chi va alle nozze e non è invitato, ben gli sta se n' à cacciato = Ὅποιος πάει 'ς τὸ γάμο καὶ δὲν εἶναι καλεσμένος, εὐχαριστημένος νὰ εἶναι ἂν δὲν τὸν διώξουν (Giusti 266. — Giani 1176). — Chi va al ballo e non è invitato, torna a casa e non ha ballato = Ὅποιος πάει 'ς τὸ χορὸ καὶ δὲν εἶναι καλεσμένος, γυρίζει 'ς τὸ σπίτι, χωρὶς νὰ χορέψῃ (Castagna 143, 11). — **Σουηδ.** Oförtänkta Gäster få oförtänktá rätter = Ξένοι ποῦ δὲν τοὺς ἐπερίμεναν τρῶν φαγητὰ ποῦ δὲν τὰ ἐπερίμεναν. — **Δαν.** Hvo som kommer ubeden, gaaer utakked bort = Ὅποιος ἔρχεται χωρὶς νὰ τὸν παρακαλέσουν, φεύγει χωρὶς νὰ τὸν εὐχαριστήσουν (W. II, 1473, 187). — **Γερμ.** Wer ungebeten kommt, geht ungedankt davon = ὁμ. (αὐτ.). — Wer ungeladen kommt ins Haus, geht geladen wieder aus = Ὅποιος ἀκάλεστος ἔρχεται 'ς τὸ σπίτι, βγαίνει καλεσμένος ἔξω (W. IV, 1431, 3).

12. Τὸν ἀκάλεστο 'ς τὸ γάμο
ἀποκάτου ἀπ' τὸ μάγκο.

(Θήρας. Παρν. Ϛ', 426, 64 [ἀποκάτ' ἀπὸ τὸ σκάνιο.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [ἢ: Οἱ ἀκάλεστοι 'ς τὸ γ.]).

Βλ. ἀρ. 1. 13. 15. 16. Μάγκος τὸ θρανίον, ἰτ. banco (συνηθέστερον μπάγκος ἢ πάγκος)· σκάνιο δὲ (βενετ. scagno, λατιν. scammum) τὸ σκαμνίον, ὁ σκίμπους. — — **Γερμ.** Ungebetene Gäste gehö-

ren unter den Tisch = Ακάλεστοι μουσαφιραῖοι τοὺς πρέπει ἀποκάτου ἀπ' τὸ τραπέζι (Zts. des Vereins f. Volkskunde 1892 σ. 438). — Ungebetene Gäste setzt man unter den Tisch = Τοὺς ἀκάλεστους μουσαφιραίους τοὺς βάνουν ἀποκάτου ἀπ' τὸ τραπέζι (D. II, 503) — An ungebatnen gast steckt man untern Ofen = 'Ακάλεστο μουσαφίρη τὸν χώνουν ἀποκάτου 'ς τὴ θερμάστρα (αὐτ).

13. Τὸν ἀκάλεστο 'ς τὸ γάμο κάτω κάτω τὸν καθίζουν.

(Θήρας Δε. 53. — Β. 309, 253. — ΚΠ Η', 399, 46 [κάτου κάτου]. — Κρήτης. Βλαστ. 49. — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη. — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [καθίντζου]).

Βλ. ἀρ. 1. 12. — **Ἰσλανδ**. Yzt við dyr skal óboðinn sitja = Πίσω ἀπὸ τὴν θύρα πρέπει ὁ ἀκάλεστος νὰ καθίσῃ (D. II, 503). — Niðarlega skàl óboðin sita = Κάτω κάτω πρέπει ὁ ἀκάλεστος νὰ καθίσῃ. (φαιροϊκή, αὐτ.). — **Δαν**. Selvbuden giaest skal sidde ved Døren = 'Ο μουσαφίρης ποῦ μόνος του προσκαλειέται πρέπει νὰ καθίσῃ κοντὰ 'ς τὴ θύρα (αὐτ.). — **Νορβ**. Uboden skal sitja i Briki. = 'Ο ἀκάλεστος πρέπει νὰ καθίσῃ 'ς τὸ θρανίο (κοντὰ 'ς τὴ θύρα) (αὐτ.). **Ὁλλανδ**. Ongennoode gasten zet men achter de deur = Τὸν ἀκάλεστο μουσαφίρη καθίζουν πίσω 'ς τὴ θύρα (αὐτ.) — De vngebeden kumpt, de moet achter der doer sytten = Ὅποιος ἀκάλεστος ἔρχεται πρέπει πίσω ἀπὸ τὴ θύρα νὰ καθίσῃ (W. IV, 1429, 2). — Die onghebeden tot hove comt, sit achter die dore = Ὅποιος ἀκάλεστος ἔρχεται 'ς τὸ σπίτι κάθεται πίσω ἀπ' τὴ θύρα (αὐτ.). — **Γερμαν**. Ungebetene Gäste setzt man hinter die Thür (hinter den Feuerheerd) = Τοὺς ἀκάλεστους μουσαφιραίους βάνουν πίσω ἀπὸ τὴ θύρα (πίσω ἀπὸ τὴ γωνιὰ) (D. II, 503). — Wer kommt vngebeten, der mag hinder die Thür treten = Ὅποιος ἔρχεται ἀκάλεστος, ἂς ὁρίσῃ πίσω ἀπὸ τὴ θύρα (W. IV, 1429, 2). — Ungeladen sitzt hinter der Thür aus Gnaden = 'Ο ἀκάλεστος κάθεται πίσω ἀπὸ τὴ θύρα (καὶ τοῦ κάνουν) χάρη (αὐτ. 1431, 2). — Wer nicht geladen ist, gehört hinter die Thür = Ὅποιος δὲν εἶναι προσκαλεσμένος τοῦ πρέπει πίσω ἀπὸ τὴ θύρα (D. II, 503). — En ongeluodene' Gâscht dé sètzt ên hanner d'Dir

='Ακάλεστον μουσαφίρη βάζουν πίσω ἀπὸ τὴ θύρα (αὐτ.). — Ungebëene Gæste stellt man hinder de Dör = ὁμ. 'Ακάλεστος μουσαφίρης κλπ. (αὐτ.). — Die ungelôdene Geest setzt me henner'n Ofe = Τοὺς ἀκαλέστους μουσαφιραίους βάζουν πίσω ἀπὸ τὴ θερμάστρα (αὐτ.). — Ungebâtne Gäste setzt ma hinger a Ufen ὁμ. (αὐτ.). — Ungebetene Gäste gehören hinter den Ofen (die Thür) = 'Ακάλεστοι μουσαφιραῖοι τοὺς πρέπει πίσω ἀπὸ τὴ θερμάστρα (ἀπὸ τὴ θύρα) (αὐτ.).

14. Τὸν ἀκάλεστο 'ς τὸ γάμο σὰν τὸ γάιδαρο τὸν ἔχουν.

(Κρήτης. Βλαστ. σ. 49).

Βλ. 1. 3.

15. Τὸν ἀκάλεστο 'ς τὸ γάμο 'ς τὴν ἄκρια τόνε καθίζουν.

(Θήρας. Παρν. Ϛ΄. 426, 64).

Βλ. 1. 12. 13. 16.

16. Τοὺς ἀκάλεστους 'ς τὸ γάμο τοὺς καθίζουν 'ς τὴν κάτω μεριά.

(Πτζ. 303, 1071).

Βλ. 1. 13.

17. Φίλος ἀκάλεστος, καθάριος διακονιάρης.

(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ἀρ. 1. — Οὐδόλως διαφέρει τοῦ ἐπαίτου ἐκεῖνος, ὅστις ἀπρόσκλητος παρακάθηται εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ φίλου.

ἀκαμάτης.

1. 'Ακαμάτην ἔχεις, καὶ προφήτην γυρεύγεις;

(Κύθνου παρὰ Σ. Δουκάκη. — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [ἔ., πρ. μὴ γυρεύῃς.] — Τήνου παρὰ 'Αδ. 'Αδαμαντίου ['Ακαμάτη ἔχις — γυρεύις;]).

Βλ. ὀκνὸς 25.

2. 'Ακαμάτη ὅταν ἔχῃς τὸν προφήτη τί τὸν θέλῃς;

(Μεσσηνίας. — Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ [Ὅταν ἔχις ἀ. 'ς τὸ σπίτη σ' τὸν — θέλις;]).

Βλ. ὀκνὸς 25.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

3. Ἀκαμάτης καὶ φαγᾶς, ἢ κλέφτης ἢ ἀφέντης.

(Κα. 195).

Ὅταν ὁ ὀκνηρὸς ἢ ὁ ἀργὸς δαπανᾷ πολλά, πάντως θὰ ἔχῃ μεγάλην περιουσίαν, ἐκ κληρονομίας προερχομένην, ἄλλως ἂν ἰδίαν περιουσίαν δὲν ἔχῃ εἶναι φανερὸν ὅτι ἐκ κλοπῶν πορίζεται τὰ χρήματα. — Πρβλ. ἀρ. 8.

4. Ἀκαμάτης καὶ φαγᾶς, πρῶτος μάντις τοῦ χωριοῦ.

(Κα. 196).

Βλ. ὀκνὸς 24.

5. Ἀκαμάτης καὶ φαγᾶς,
ψάλτης διᾶκος καὶ παπᾶς.

(Κα. 198).

Τὰ προσήκοντα εἰς τοὺς ὀκνηροὺς ἐπαγγέλματα εἶναι τὸ τοῦ ψάλτου τῆς ἐκκλησίας, τὸ τοῦ διακόνου καὶ τὸ τοῦ ἱερέως. — Βλ. καὶ παπᾶς 69. 3 - 7. 10. 17. 46. 67. 68.

6. Ἀκαμάτης καλὸς γείτονας καὶ κακὸς σέμπρος.

(Κα. 197).

Ὁ ἀργὸς εἶναι πολὺ χρήσιμος, ὅταν τὸν ἔχῃς γείτονα, διότι σχολάζων πάντοτε, προθύμως ἀναδέχεται δωρεὰν τὴν ἐκτέλεσιν μικρῶν ἐργασιῶν τῶν γειτόνων· ἐπιζήμιος ὅμως εἶναι ὡς σύντροφος εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων ἢ εἰς τὴν ποιμαντικήν, διότι ἀποφεύγει τὴν ἐργασίαν. Βλ. γείτονας 2.

7. Ἀκαμάτης νιός, γέρος διακονιάρης.

(Κα. 199).

Βλ. ὀκνὸς 17.

8. Ἀκαμάτης πρωτοκλέφτης.

(Κα. 200).

Πῶς ἄλλως νὰ ζήσῃ ὁ ἀργός, ἂν μὴ ἐκ κλοπῶν; Ὅμοιον τὸ ψευδοφωκυλίδειον 154 Bergk: «Πᾶς γὰρ ἀεργὸς ἀνὴρ ζώει κλοπίμων ἀπὸ χειρῶν». — Πρβλ. ἀρ. 3. 26, ἀργία 3.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

9. Ἀκαμάτης φόρτωμα.

(Κα. 203).

Ὁ ἀργὸς εἶναι ὀχληρός· μὴ ἔχων αὐτὸς ἐργασίαν, κατατρίβει τὸν χρόνον ἐπισκεπτόμενος τοὺς φίλους καὶ ἀπασχολῶν αὐτούς.

10. Ἀκαμάτης φούρκισμα.

(Κα. 202).

Βλ. καὶ ἀρ. 21. — Ὁ ἀργὸς εἶναι ὁ χείριστος τῶν κακούργων· ἂν δ' εἰς τἆλλα ἐγκλήματα χωρῇ ἐνίοτε καὶ ἐπιείκεια, πρὸς τοὺς ἀργοὺς ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα ἀμείλικτοι· πρέπει νὰ ἐπιβάλληται εἰς αὐτοὺς ἡ ἐσχάτη τῶν ποινῶν. Ὁμοία ἡ **ῥωμουνική:** Pe nevoiashul shi leneshul cu o funie sa'i legi shi p'amîndoi sa' i înneci = Τὸν ἀνίκανο καὶ τὸν ἀκαμάτη μ' ἕνα σκοινὶ νὰ τοὺς δέσῃς καὶ τοὺς δυὸ μαζὶ νὰ πνίξῃς (Zanne 5614).

11. Ἀκαμάτη τρέφεις;
προφήτη ἔχεις.

(Β.' 14, 158. — Β. 4, 36 [προφήτην]).

Βλ. ὀκνὸς 24.

12. Ἀκαμάτρα ἂν βράσῃ κουκκιά,
θὰ τὰ φάγουμε ὡμά.

('Ηπείρου. Παρν. ΙΕ', 637).

Βλ. ὀκνὸς 9. 11.

13. «Ἀκαμάτρα, βράσ' κουκκιά,
— Ἂς τὰ φάγωμε κι' ὡμά.»

(Β. 4, 37. — Ζακύνθου παρὰ Χ. Φιλητᾶ ['Ακαμάτη, βράσε κουκκία.])

Βλ. ὀκνὸς 9. 11.

14. Ἀκαμάτρα κροκυδοῦ
τὸ σκουλλὶ τὸ μῆνα γνέθει,
τἀποκρόκυδο τὸ χρόνο.

(Β. 4, 38. — Κα. 204 (κρ., ἓξι μῆνες τὸ ποκάρι, τἀποκρόκυδο ἕνα χρ.]).

Ἄλλας παρομοίας παρ. σκωπτούσας τὴν εὐτελῆ καὶ ὀλίγην κλω-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

στικὴν ἐργασίαν τῶν ὀκνηρῶν γυναικῶν βλ. ἐν λ. ἀδράχτι 4. 6, νέθω 1. 6. 8. 9. Κροκυδοῦ ἡ κροκύδας κλώθουσα, ἀποκρόκυδο τὰ-πορρίμματα τῶν κροκύδων, σκουλλὶ δὲ (ἐκ τοῦ σκόλλυς ἢ σκολλὺς ἢ σκολλὶς) τὸ πρὸς κλῶσιν ἕτοιμον δέμα λιναρίου, τὸ τιθέμενον εἰς τὴν ἠλακάτην.

15. Ἀκαμάτραμ μ' ἐλαλοῦσαν, ἀμμ' ἐγιὼ καματέρ' ἤμουν.
(Καρπάθου. ΖΑ. 343, 9.)

Ἐπὶ ὀκνηρῶν γυναικῶν, ἐγκαυχωμένων ἐπὶ φιλεργίᾳ. Ἔλλιπής, συμπληρουμένη διὰ τῆς μνείας καὶ τοῦ ποσοῦ τῆς γενομένης ἐργασίας, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι μεῖζον τοῦ ἀναφερομένου ἐν τῇ προηγουμένῃ παρ. καὶ ἐν ταῖς παραλλαγαῖς αὐτῆς. Πρβλ. καὶ τὸ σκωπτικὸν ᾄσμα παρ' Ἀραβαντ. Συλλ. δημ. ᾀσμ. Ἠπείρου σ. 219 ἀρ. 365.

16. Ἀκαμάτρα νιὰ καὶ σέχλα,
σάπια πράσα, σάπια σέσκλα.
(Κα. 206).

Ἡ ὀκνηρά, ἐὰν μάλιστα εἶναι τὴν ἡλικίαν νέα, εἶναι βδελυρὰ καὶ ἀηδὴς ὡς σεσηπότα πράσα καὶ σεῦτλα. Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην.

17. Ἀκαμάτρα νιὰ μποχλιάμπω,
μαγκουφιά του ποῦ τοῦ λάχῃ!
(Κα. 205)

Ὁμοία τῇ προηγουμένῃ. Μποχλιάμπω εἶναι συνώνυμον τοῦ σέχλα, σημαίνει δ' ἐπίσης τὴν ῥυπαράν, βδελυράν. — Πρὸς τὸν β΄ στίχον ἀντιστοιχεῖ ἡ ῥῆσις Σιμωνίδου τοῦ Ἀμοργίνου (ἀπ. 7, 68 Bergk) περὶ τοῦ συζύγου τῆς καλλωπιστρίας καὶ φυγοπόνου: «τῷ δ' ἔχοντι γίνεται κακόν».

18. Ἀκαμάτρας χέρι ἰδρώνει κι' ἀκαματεροῦ ποδάρι.
(Λακεδαίμονος. Παρν. ΙΕ', 637).

Ἀποφεύγοντες τὴν ἐργασίαν οἱ ὀκνηροί, καὶ μὴ ἐν τῷ δέοντι χρόνῳ ποιοῦντες ὅτι ὀφείλουσιν, ἀναγκάζονται ἔπειτα νὰ ὑποβλη-

НБ ОНУ імені І.Мечникова

θῶσιν εἰς πολλαπλασίους κόπους. Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχουσιν αἱ παρ. ἐν λ. ὀκνὸς 4. 7. 16.

19. Ἂν πεινάῃ ὁ ἀκαμάτης, ψυχοπόνεση δὲν ἔχει.
(Κα 486).

Οἱ ὀκνηροὶ δὲν εἶναι ἄξιοι ἐλέους. Πρβλ. τὴν ἀρχαίαν γνώμην: «Μὴ τοὺς κακοὺς οἴκτιρε πράττοντας κακῶς» (W. Meyer σ. 439, 8. = Μενάνδρ. Γνῶμαι μονόστ. 345. Meineke FCG. IV, 349). —

20. «Βράσ', ἀκαμάτρα μου, κουκκιά,
— Μιὰ βραδιὰ ἂς τὰ φᾶμε ὠμά».
(Κα. 1024).

Βλ. ὀκνὸς ἀρ. 9. 11.

21. Γιὰ τὸν κάθε κλέφτη ξύλο, γιὰ τὸν ἀκαμάτη φοῦρκα.
(Κα. 1183).

Βλ. ἀρ. 10. — «Οἱ κλεψιαῖς εἶναι πολλῶ λογιῶν, καὶ οἱ ξυλιαῖς εἶναι μιὰ ποινὴ ποῦ ἐπιδέχεται βαθμολογίας καὶ προσθελαττώσεις. Ὁ ἀκαμάτης εἶναι πάντα ὁ ἴδιος καὶ πάντα ἄξιος ἀγχόνης» (Γ. Καβαδίας).

22. Ἐκάμναν οἱ καματεροὶ νὰ βροῦν οἱ ἀκαμάταις.
(Ῥόδου. Ἐφ Φιλομ. 1862 σ. 2125 [Ἔκαμαν — ἀκαμάται) καὶ Βενετ. σ. 85, 2 [ἔκαμαν]. — Καρπάθου ΖΑ 349, 136 [κ' ηὗραν οἱ ἀ.] καὶ Μάν. 280, 173 (ὁμ.) — Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου [Ἔκαμαν οἱ καματεροὶ]).

Παραλλαγαὶ ταύτης ἐν λ. φειδωλὸς 2. Ἐπὶ σπατάλων κληρονόμων. Τὰ δυσχερῶς καὶ μετὰ κόπων πολλῶν κτηθέντα χρήματα ὑπὸ τῶν πατέρων, διασπαθῶσι συνήθως ὀκνηρὰ τέκνα.

23. Νά εἶχα πουτάνας ῥιζικό, νά εἶχα ἀκαμάτρας μοῖρα!
(Πκζ. 262, 579).

Βλ. καὶ ἀρ. 31. 32. 33. — Δὲν εἶναι σπάνιον γυναῖκες ἀνάξιαι νὰ εὐτυχήσωσιν εἰς τὸν γάμον των. Νυμφεύονται δ' αἱ τοιαῦται καὶ εὐκολώτερον τῶν ἀγαθῶν, κατ' ἄλλας παρ. (ἄνδρας 76. 77). Παραπλησίας παρ. ξένων λαῶν, λεγούσας ὅτι οἱ ἀχρεῖοι εὐτυχοῦσι βλ. παρὰ D. I, 804.

ПБ ОНУ імені І.І.Мечникова

24. Νέος ἀκαμάτης, γέρος δυστυχής.

(B. 172, 56).

Βλ. ὀκνὸς 17. — Παροιμία νόθη, ἣν ὁ Βενιζέλος παρέλαβεν ἐκ τῆς μεταφράσεως ἱσπανικοῦ διηγήματος ἐν Μνημοσύνῃ τ. Α΄ σ. 383.

25. Νέος θέλει τὰ στολίδια καὶ τὸν ὕπνο ὁ ἀκαμάτης.

(B. 172, 58 [ὕπνον ἀ.]).

Τοὐναντίον ἄλλαι παροιμ. διδάσκουσιν ὅτι ἀρκετὸς στολισμὸς εἰς τὸν νέον εἶναι ἡ νεότης του, εἰς μόνους δὲ τοὺς γέροντας ἐμπρέπουσι τὰ κοσμήματα (γέρος 80. 94).

26. Ὁ ἀκαμάτης ἄνθρωπος τὸν κλέφτη ἀπερνάει.

(B. 176, 4).

Βλ. ἀρ. 8.

27. Ὁ ἀκαμάτης γιὰ τὸ καλό του
διπλᾶ πλερώνει τὸ ρεφενέ του.

(B. 176, 5. Ὀρθότερον θὰ ἦτο «πλερ. τὸ μερτικό του», τῆς ἑλληνικῆς λέξεως οὔσης συνηθεστέρας· οὕτω καὶ ἡ ὁμοιοκαταληξία θὰ διωρθοῦτο).

Πρβλ. ἀρ. 30. — Ἕνεκα τῆς ὀκνηρίας του πολλὰς ὑφίσταται ζημίας ὁ ὀκνηρός. Ἄλλη ὅμως παρ. εὐστοχώτερον λέγει ὅτι εἰς διπλάσιον ὑποβάλλεται κόπον ὁ ὀκνηρὸς, διπλάσια δὲ δαπανᾷ ὁ φιλάργυρος διὰ τὴν φιλαργυρίαν του (βλ. ὀκνὸς 7. 16).

28. Ὁ ἀκαμάτης δὲν τρώγει τἀμύγδαλα γιὰ νὰ μὴν τὰ σπάση.

(B. 176, 6).

Ἵνα μὴ ἀναγκασθῇ νὰ κοπιάσῃ, θυσιάζει εὐχαρίστως ὁ ὀκνηρὸς τὰς ἀπολαύσεις του. — Πρβλ. καὶ παξιμάδι 1.

29. Ὁ ἀκαμάτης εἶν' ἀδελφὸς τοῦ ζητιάνου.

(B. 177, 8).

Πρβλ. ὀκνὸς 6. — Ἡ παρ. δὲν εἶναι ἑλληνική. Ὁ Βενιζέλος παρέλαβεν ὡς δημώδη, κατὰ λέξιν μετάφρασιν τῆς γαλλικῆς: Le paresseux est frère du mendiant (D. I, 449).

НВ ОНУ имени И.И.Мечникова

30. Ὁ ἀκαμάτης καὶ τὸν παρᾶ του χαρίζει γιὰ νὰ μὴ κουρασθῇ.

(Β. 176, 7).

Βλ. ἀρ. 27. — Ἡ παρ. ἐπλάσθη ἐκ τοῦ ἀκολούθου μύθου:

Ἕνας ἀκαμάτης ἐχρεωστοῦσεν ἕναν παρᾶ εἰς ἕνα ἄλλον, ἀκαμάτην κι' αὐτόν. Μιὰ φορὰ ποῦ ἦσαν ξαπλωμένοι, ἐζήτησεν ὁ δανειστὴς τὸν παρᾶ του. Ὁ ἄλλος τοῦ λέγει. «Νὰ ἐκεῖ 'ς τὸ δισάκκι μου ἔχω παράδες, ἄνοιξέ το, καὶ πάρε τὸ χρέος μου» γιατὶ βαριόταν νὰ τοῦ τὸ δώσῃ ὁ ἴδιος. Ὁ δανειστής, ποῦ δὲν εἶχε καὶ αὐτὸς ὄρεξη νὰ σαλέψῃ ἀπὸ τὸν τόπο του, λέει· «Πήγαινε 'ς τὸ καλό, χριστιανέ μου, δὲν μοῦ χρωστᾷς τίποτα, εἶμαι πληρωμένος».

31. Οἱ ἀκαμάτραις κ' οἱ τρελλαῖς
ἔχουν τοῖς τύχαις τοῖς καλαῖς.

(Β. 92, 4. — Σύμης ΚΠ. Η', 484, 57 [κ' οἱ λωλαῖς ἔ. τοῖς μοίραις τοῖς κ.] — Πάρου παρὰ Φρ. Σαρῆ [ταῖς τ. ταῖς κ.] — Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ [καὶ λουλαῖς ἔ. ταῖς μοίραις ταῖς κ.] — Μεγίστης παρ' Α. Διαμαντάρα. [Αἱ ἀ. τσ' αἱ μουλαῖς ἔ. τοῖς μοίραις τοῖς κ.]).

Βλ. ἀρ. 23. 32. 33. — Περὶ τῶν μωρῶν μόνον, ὅτι εἶναι αἱ εὐτυχεῖς, λέγουσιν αἱ ἀκόλουθοι παρ. **Γαλ** Les sots sont heureux (Quitard 652). — La fortune rit aux sots (D. I, 805). — A fol, fortûno (αὐτ.). — **Ἰταλ.** La fortuna ajuta i matti e i fanciulli = Ἡ τύχη βοηθάει τοὺς τρελλοὺς καὶ τὰ παιδιά (Giusti 138). — Ii mat a l'an fortuna = οἱ τρελλοὶ ἔχουν τύχη (πεδεμοντ. Pitré II, 270). — Furtuna amica d'asini e di pazzi = Ἡ τύχη φιλενάδα τῶν γαδάρων καὶ τῶν τρελλῶν (σικελ. αὐτ.) — **Δαν.** Lykken er de Dummes Formynder = Ἡ τύχη εἶναι τοῦ λωλοῦ ὁ κηδεμόνας (D. I, 805). — **Σουηδ.** Lyckon är de dummas förmyndare = ὁμ. (αὐτ.). — **Νορβ** Største Gaparne hava beste Lukka = οἱ πιὸ μεγάλοι τρελλοὶ ἔχουν τὴν καλύτερη τύχη (αὐτ.). — **Ὁλλανδ** Hoe grooter ezel, hoe grooter geluk = Ὅσο μεγαλύτερος γάδαρος, τόσο μεγαλύτερη τύχη (αὐτ.). **Γερμ.** Je dümmer der Mensch, desto grösser das Glück = Ὅσο πιὸ κουτὸς ὁ ἄνθρωπος, τόσο πιὸ μεγάλη ἡ τύχη (W. I, 704, 8). — Der Dumme hat's Glück = Ὁ λωλὸς ἔχει τὴν τύχη (αὐτ. 5). — Dem Domme helpt de lewe gott = Τὸ λωλὸ βοηθάει ὁ Θεός (W. V, 1202, 15) — Den Dummen trifft's Glück = Τὸν

λωλὸ βοηθάει ἡ τύχη (αὐτ. 16). — De Dümmste hebbet det meiste Glück = Οἱ λωλοὶ ἔχουν τὴν καλύτερη τύχη (W. V, 1204, 4). — Die Dümmsten haben (ernten) die besten Kartoffeln = Οἱ πλέον κουτοὶ ἔχουν (ἢ, μαζεύουν) τοῖς καλύτεραις πατάταις (W. V, 1204, 5. I, 706, 6). — Die Dümmsten kriegen die grössten Speckkartoffeln = Οἱ πλέον κουτοὶ πέρνουν τοῖς μεγαλύτεραις ἀπὸ τοῖς (μαγειρεμέναις) πατάταις (D. I, 805). — Di Dummen kriäen die gröeste Nudel = ὁμ. (αὐτ.). — Der Dümmste bekommt das beste Stück vom Braten = Ὁ πλέον μωρὸς παίρνει τὸ καλύτερο κομμάτι ἀπὸ τὸ ψητό (W. I, 707, 1). — **Ρωσσική.** Ἔσ τὸν βλᾶκα εὐτυχία, ἔς τὸν ἔξυπνο δυστυχία (Dal I. σ. 48).

32. Ὅπ ἀκαμάτρα καὶ λωλὴ
Ἔχει τὴν τύχη τὴν καλή.

(Ἀν. Ἐπ. Λ', 532. 81).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

33. Ὅπ' ἀκαμάτρα ῥιζικό, κι' ὅπου μαμοῦρα μοῖρα,
κι' ὅπου κοπέλλα φρόνιμη, καθάρια κακομοῖρα.

(Βερ. 81, 11 [ἀκαμάτρας — μαμούρας]. — Β. 201, 350. — Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [Ὅπου πουτάνας ῥ. καὶ ἀκαμάτρας μ., κι' ὅ. κορίτσι φρόνιμο, κ. κ.] — Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ [Νά χα ἀκαμάτρας ῥιζικό, νά χα ἀκαμάτρας μ., ὅπου καλὴ καὶ φρόνιμη μαύρη καὶ κ.]).

Βλ. 23. 31. — Μαμοῦρα ἡ νωθρά.

34. Ὅταν ἔχῃς ἀκαμάτην, τί τὸν θέλεις τὸν προφήτην;

(Μα. 40 [Τὶ τὸν θ. τὸν πρ. ὅ. ἐ. τὸν ἀ. ;]. — Ἠπείρου Ἀρ. 1017).

Βλ. ὀκνὸς 25.

35. Τῆς ἀκαμάτρας τὸ φαεῖ κουτσὰ τσαὶ πατελλίναις.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 324, 482).

Βαρυνομένη νὰ μαγειρεύσῃ ἡ ὀκνηρὰ κακοπαθεῖ, τρώγουσα φαγητὰ εὐτελῆ μέν, ἀλλὰ πρόχειρα καὶ μὴ ἀπαιτοῦντα κόπον οἷον βρεχτοκούκκια καὶ πατελλίναις (παταλίδας ἢ παταλίδαις = λεπάδας, patella vulgata) — Πρβλ. ἀρ. 28.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

36. Τοῦ ἀκαμάτη τὸ τσουκάλι ὁ θεὸς τὸ μαγερεύει.
(Β. 317, 477).

Καὶ ἐν ἄλλαις παρ. βλέπομεν ἐπαναλαμβανόμενα τὰ παράπονα περὶ εὐημερίας τῶν ὀκνηρῶν καὶ ἀναξίων καὶ δυσπραγίας τῶν χρηστῶν καὶ φιλοπόνων (Βλ. καὶ ἀρ. 37. 38. 23. 31 - 33). Ἀντίθετος εἶναι ἡ εἰς τὸν Σοφοκλέα ἀποδιδομένη γνώμη: «Θεὸς δὲ τοῖς ἀργοῦσιν οὐ παρίσταται» (παρὰ Στοβ. Λ΄, 6. Μενάνδρ. Μονόστιχ. 242. Meineke FCG. IV, 347. — Kock CAF. III, 269, 1110. Βλ. καὶ ἀργία 3). Ἐπίσης καὶ ἄλλων νεωτέρων ἐθνῶν παρ. καὶ τοῦ ἡμετέρου ἐκφράζουσι τὴν ἀντίθετον ἔννοιαν, καὶ ἐκθειάζουσαι τὴν ἐκ τῆς φιλεργίας ὠφέλειαν καταταδεικνύουσι τὰ κακὰ τῆς ἀργίας. Ἀλλὰ καὶ τῆς προκειμένης παρ. ὅμοιαι πολλαὶ ὑπάρχουσιν, ἀναφερόμεναι εἰς τὴν ἐνίοτε κατ' ἐξαίρεσιν εὐδοκίμησιν τῶν φυγοπόνων. Τούτων τὰς πλείστας βλ. ἐν ἀρ. 37. Ἐνταῦθα σημειοῦνται σικελικαί τινες παραλλαγαὶ παροιμίας, πρὸς τὴν προκειμένην μᾶλλον ὁμοιαζούσης: Lu Signuri ajuta li putruna tri voti lu jornu = Ὁ Κύριος βοηθάει τοὺς ἀκαμάταις τρεῖς φοραῖς τὴν ἡμέρα. (Pitré III, 206). — A li minchiuna lu signuri li pruvidi tri voti lu jornu = Γιὰ τὴν κακορρίζικη ὁ Κύριος ἔχει τὴν ἔννοια του τρεῖς φοραῖς τὴν ἡμέρα (αὐτ.). — Pri li cajordi e li putruna Diu cci pensa setti voti lu jornu = Γιὰ τοὺς ἀκριβοὺς καὶ τοὺς ἀκαμάταις ὁ θεὸς φροντίζει ἑφτὰ φοραῖς τὴν ἡμέρα (αὐτ.).

37. Τοῦ ἀκαμάτη τὸ ψωμὶ εἶν' ἀκέριο καὶ καθάριο,
καὶ τοῦ δουλευτῆ εἶνε καμένο καὶ ψημένο.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. 36. 38.

38. Τοῦ δουλευτῆ τοῦ πέβει ὁ θιὸς ἕνα ψωμὶ
καὶ τἀκαμάτη δύο.
(Κερκύρας. Νέα. 425 [δ. τοῦ δίνει ὁ θεὸς] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 36. — **Γαλλ.** Celui qui travaille, a la paille; celui qui ne fait rien, a le foin (D. I, 110). — Qui hère tribalhe, que minye la palhe, qui nou hè arré, que minye lou hé

=Ὅποιος πολὺ δουλεύει, αὐτὸς τρώει τὸ ἄχυρο, ὅποιος δὲν κάνει τίποτε, αὐτὸς τρώγει τὸ χόρτο (αὐτ.) — A l'hospital les bons ouvriers, en dignité les gros asniers. (Leroux II, 143). — **Ἰταλ.** Chi fila porta una camicia, e chi non fila ne porta due = Ὅποιος νέθει φορεῖ ἕνα πουκάμισο, καὶ ὅποιος δὲν νέθει φορεῖ δύο (Giusti 67). — Chi ch'fila ha una camisa e chi ch'an fila n'ha dó = ὁμ. ἔχει ἕνα πουκάμισο κλπ. (ῥωμαϊκή, Pitré I, 257). — Chi manch lavora, pió gvadagna = Ὅποιος ὀλιγώτερο ἐργάζεται, πλιότερο κερδίζει (ἐπίσης, D. I, 110). — Chi fatica ha 'na camicia, e chi non fatica n'ha due = Ὅποιος κοπιάζει ἔχει ἕνα ποκάμισο, καὶ ὅποιος δὲν κοπιάζει ἔχει δύο (μαρκιακή, Pitré I, 256). — Chi lava mangia ûnn'anciöa, e chi no lavoa ne mangia due = Ὅποιος δουλεύει τρώει μιὰ σαρδέλλα, κι' ὅποιος δὲ δουλεύει τρώει δύο (γενοατική, αὐτ. — Βλ. καὶ δουλεύω 26). — Chi fila a'la una camisa, e chi fila nen a n'a doe = Ὅποιος νέθει ἔχει ἕνα ποκάμισο, κι' ὅποιος δὲν νέθει ἔχει δύο (πεδεμοντ. αὐτ. 257). — Chî filò avé una camisa, e chi n'filò n'avé dòu = ὁμ. (βολωνική, αὐτ.) — Chi fila ha una camisa, chi an fila n'ha do = ὁμ. (Παρμ. αὐτ.) — Chi cu' file, a un chiamese, e cui cu non file, an dá dôs = ὁμ. (φριουλ. αὐτ.). — Chi fila ga 'na camisa, e chi no fila ghe n'ha do (βενετ. Pasqualigo 85). — Chi lavora ga una camisa, e chi no lavora, ghe ne ga do. = Ὅποιος δουλεύει ἔχει ἕνα ποκάμισο, κι' ὅποιος δὲ δουλεύει δύο (Pitré I, 257). — Chi laura gh'à öna camisa, e chi nó laura ghe n'à dò = ὁμ. (περγαμ. αὐτ.) — Quel che lavora ha ona camisa, e dò ghe n'ha quell'olter che lavôra nó = Ἐκεῖνος ποῦ δουλεύει ἔχει ἕνα ποκάμισο, καὶ δυὸ ἔχει ἐκεῖνος ὁ ἄλλος ποῦ δὲ δουλεύει (Μεδιολ. αὐτ.). — Chi fa tant ghe manca el pan, chi fa pòch ghe n'à anca tròp = Ὅποιος κάνει πολὺ στερεύεται τὸ ψωμὶ, ὅποιος κάνει λίγο ἔχει καὶ παραπολύ (Μεδιολ. — αὐτ.). — Chi fa mal, guadagna on car de sal, chi fa ben, guadagna on car de fen = Ὅποιος φτειάνει κακὰ κερδίζει ἓν ἁμάξι ἅλας, ὅποιος φτειάνει καλὰ κερδίζει ἓν ἁμάξι χόρτο (ἐπίσης. D. I, 110). — Chi laúra, pa e ai; chi no laúra pa e formai

= Ὅποιος δουλεύει ψωμὶ καὶ σκόρδο, ὅποιος δὲν δουλεύει ψωμὶ καὶ τυρὶ (περγαμ. Pitré I, 257). — Chi fa bin, a n'a un quartin, chi fa mal, a n' a un bocal = Ὅποιος φτειάνει καλὰ ἔχει ἕνα τέταρτο (λίτρας), ὅποιος φτειάνει κακὰ ἔχει ἕνα κανάτι (πεδεμ. D. I, 110). — Chi pi a travaja, manch a n'a = Ὅποιος πλιότερο δουλεύει, λιγώτερο ἔχει (ἐπίσης, αὐτ.). — Chi fatica magna, e chi nun fatica magna e bive = Ὅποιος κοπιάζει τρώγει, κι' ὅποιος δὲν κοπιάζει τρώγει καὶ πίνει (νεαπολιτ. Pitré I, 256). — Ci fatia ae na sarda, e ci nò una e menza = Ὅποιος κοπιάζει ἔχει μία σαρδέλλα, κι' ὅποιος ὄχι, μία καὶ μισή. (Λέκκε. αὐτ.). — Cu travagghia, na sardina; e cu non travagghia, na gaddina = Ὅποιος δουλεύει, μία σαρδέλλα· καὶ ὅποιος δὲ δουλεύει μία κόττα (καλαβρία. La Calabria 1898 X, σ. 48). — Cui 'un travagghia, 'na gaddina, cui travagghia, 'na sardina (cipuddina) = Ὅποιος δὲ δουλεύει μία κόττα, κι' ὅποιος δουλεύει μία σαρδέλλα (ἕνα κρεμμυδάκι) (σικελ. Pitrè I, 256). — **Δαν.** For Arbeideren et Brød, for Lediggangeren to = Γιὰ τὸ δουλευτὴ ἕνα ψωμί, γιὰ τὸ χασομέρη δυὸ (D. I, 110). — **Γερμαν.** Dem Arbeiter ein Brot, dem Feierer zwei = Στὸν δουλευτὴ ἕνα ψωμί, γιὰ τὸν ἄνεργο δύο (W. I, 124, 4). — Dem der arbeit, gehört ein Brot, dem feyrer zwey = ὁμ. (W. V, 798, 99). — Wer arbeit' hat a Brod, wer feiert hat a Bradl = Ὅποιος δουλεύει ἔχει ἕνα ψωμί, ὅποιος σκολᾷ ἔχει ἕνα ψητό. (αὐτ. 799, 125). — D' Pfuscher ässe 's Brot und d'Mödeler liide Noth. = Οἱ μαστροχαλαστάδες τρῶν τὸ ψωμί, κ' οἱ δουλευτάδες στερεύονται (ἑλβετ. D. I, 110). — Die Arbeiter beklauben die Knochen und die Mussiggänger (Faulenzer) essen das Fleisch = Οἱ δουλευτάδες γλύφουν τὰ κόκκαλα καὶ οἱ χασομέρηδες (οἱ ἀκαμάταις) τρῶν τὸ κρέας (W. V, 801, 47). — Wer arbeitet, frisst Stroh, wer nichts thut, bekommt Heu, hier und anderswo = Ὅποιος δουλεύει τρώει ἄχυρο, ὅποιος δὲν κάνει τίποτε παίρνει χόρτο, κ' ἐδῶ κι' ἀλλοῦ (W. I, 122, 40). — Die Arbeiter sterben im Spital, und die Faulenzer mästen sich im Saal = Οἱ δουλευτάδες πεθαίνουν 'ς τὸ νοσοκομεῖο, κ' οἱ ἀκαμάταις παχαίνουν 'ς τὴ σάλα (αὐτ.

124, 8). — **Σερβ**. Ὁ θεὸς βοηθᾷ τὸν ἀκαμάτη, καθὼς καὶ τὸν δουλευτὴ (Wuk σ. 273).

39. Τσῆ ἀκαμάτρας κόβεται καὶ τσῆ μεθύστρας πέφτει.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ἡ ἀκαμάτρα κλώθουσα κόπτει τὴν κλωστήν, διότι βαρύνεται τὴν ἐργασίαν, ἡ δὲ μέθυσος δὲν αἰσθάνεται ὅτι τῆς πέφτει ὁ κλώστης ἢ τὸ ἀδράχτι.

40. Ὑπνιάρη δοῦλο μὴν κρατῇς κ' ἐργάτη ἀκαμάτη.

(Β. 329, 2).

Ἀποδίωκε τὸν ὑπνηλὸν ὑπηρέτην καὶ τὸν ὀκνηρὸν ἐργάτην.

ἀκαμωσιὰ

1. Ἀκαμασιά, θεοῦ κατάρα.

(Κα 193).

Ἡ ῥᾳθυμία εἶναι ἐπικατάρατος, διότι γεννᾷ πᾶσαν κακίαν (βλ. ἀργία 3.). — Παραπλήσιαι εἶναι αἱ ἑξῆς παρ. ἄλλων ἐθνῶν. **Γαλλ.** En oiseuse le diable se boute = Σ' τὴν ἀκαμωσιὰ ξαπλώνεται ὁ διάβολος (D. II, 113). — **Ἰταλ.** Un uom ozioso è il cappezzale del diavolo = Ὁ ἄνεργος εἶναι τὸ προσκέφαλο τοῦ διαβόλου (W. III, 792, 27). — L'uziusu è capizzali di lu dimoniu = ὁμ. (σικελ. Pitré III, 208). — **Ῥαιτορωμ.** La lischentadat ei il plumatsch dil giavel = Ἡ ἀκαμωσιὰ εἶναι τὸ προσκέφαλο τοῦ διαβόλου (D. II, 113). — Lischentadat ei dil satan lom plumatsch = ὁμ. (αὐτ.) **Ἀγγλ.** An idle brain is the Devils shop = Ἄνεργο μυαλὸ εἶναι τοῦ διαβόλου ἀργαστῆρι (αὐτ.). — An idle brain is the deil's workshop = ὁμ. (σκωτ. αὐτ.). — **Δαν.** Lediggang er Fandens Hovedpuded = Ἡ ἀκαμωσιὰ εἶναι τοῦ διαβόλου προσκέφαλο (αὐτ.). — **Σουηδ.** Lättjan är hin ondes örngott = ὁμ. (αὐτ.). — Låttia år Faners Ornegoth = ὁμ. (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Ledigheid dis des duivelsoorkussen = ὁμ. (αὐτ.). — Een luijaard is des duivels oorkussen = Ὁ ἀκαμάτης εἶναι τοῦ διαβόλου προσκέφαλο (αὐτ.). — **Γερμαν.** Wo der Müssig-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

gang, da ist des Teufels Anhang = Ὅπου ἡ χασομέρια ἐκεῖ τοῦ διαβόλου ἡ συντροφιά (W. III, 793, 49). — Missichgäng äs de Teiwels Râboank = Ἡ χασομέρια εἶναι τοῦ διαβόλου τὸ ξαπλωταρειό (αὐτ. 791, 4). — Müssiggang es des Drüvels Schlôfbank = Ἡ χασομέρια εἶναι τοῦ διαβόλου τὸ κρεβάτι (αὐτ. 8.). — Müssiggang ist des Teufels Ruhebett (ἢ Ruhebank) = ὁμ. (ἢ: τὸ ξαπλωταρειό) (αὐτ. 792, 26. 25) — ἢ Hauptkissen = προσκέφαλο (αὐτ. 28) ἢ polster = στρῶμα (αὐτ. 29). — Mussiggang ist des Teufels Zeitvertreib = Μὲ τὴν ἀκαμωσιὰ περνᾷ τὸν καιρό του ὁ διάβολος (αὐτ. 27). — Der Müssiggang ist des Guggers Ruhbank = Ἡ χασομέρια εἶναι τοῦ πειρασμοῦ τὸ ξαπλωταρειό. (D. II, 113).—

2. Ἀκαμασιά, σπιτιοῦ ξεθεμελιώστρα.

(Κα. 193).

Ἡ ὀκνηρία καταστρέφει ἐκ θεμελίων οἴκους. — Ὅμοιαι αἱ γνῶμαι τῶν ἀρχαίων: «Ῥᾳθυμί' ἐστι τοῦ βίου παντὸς φθορά» (W. Meyer σ. 446, 1). — «Ῥᾳθυμία τὰ πόλλ' ἐλαττοῦσθαι ποιεῖ» (Μενάνδρ. Μονόστ. 628. Meineke FCG. IV, σ. 358)· καὶ αἱ νεώτεραι παρ. **Ἰταλ.** Di povertà la chiave è la pigrizia = Τῆς φτώχειας τὸ κλειδὶ εἶναι ἡ ἀκαμωσιά (τοσκ. Pitré III, 203) — L'omu putruni, mori a l'agnuni = Ὁ ἀκαμάτης πεθαίνει ᾽ς τὴ γωνιά (σικελική, αὐτ.) — **Πορτογ.** Preguiça, chave de povreza = Ἡ ἀκαμωσιά, κλειδὶ τῆς φτώχειας (W. III, 791, 11) — **Ἱσπαν.** Pereza llave de pobreza = ὁμ. (αὐτ.). — **Ἀγγλ** Sloth is the key to poverty = ὁμ. (αὐτ.). — **Σουηδ** Lättia löhnes med armood = Ἡ ἀκαμωσιὰ πληρώνει μὲ φτώχεια (αὐτ. 10). — **Γερμ.** Müssiggang bringt Untergang = Ἡ ἀκαμωσιὰ φέρνει καταστροφὴ (αὐτ. 6). — Müssiggang ist ein Hausdieb = Ἡ ἀκαμωσιὰ εἶναι κλέφτης τοῦ σπιτιοῦ (αὐτ. 793, 31). — Müssiggang an allen Orten öffnet der Armuth die Pforten = Ἡ ἀκαμωσιὰ εἰς ὅλα τὰ μέρη ἀνοίγει εἰς τὴ φτώχεια ταῖς θύραις (αὐτ. 791, 5). — Müssiggang hat Armuth zum geferten (im Gefolge ἢ zun Lohn) Ἡ ἀκαμωσιὰ ἔχει συντροφιὰ (ἢ ἀκολουθία, ἢ μισθὸ) τὴ φτώχεια

(αὐτ. 11. 10). = Wer Müssiggang ergeben, der hat armuth zum geferten = Ὅποιος εἶναι παραδομένος 'ς τὴν ἀκαμωσιά, ἔχει τὴ φτώχεια συντροφιὰ (αὐτ. 793, 48). — Müssiggang begräbt den Menschen lebendig = Ἡ ἀ. θάβει τὸν ἄνθρωπο ζωντανό. (W. V, 1620, 55).

3. Ἡ ἀκαμωσιὰ 'ς τὸν ἄνθρωπο εἶναι μεγάλον πρᾶμα.
(Χίου. Καν. 246, 247).

Μέγα κακὸν ἡ ῥᾳθυμία. Πρβλ. τὴν ἀρχαίαν γνώμην: «Ἡ δ' ἀργία πέφυκεν ἀνθρώποις κακόν» (Μενάνδρ. Μονόστ. 602. Meineke FCG. IV, 357)· καὶ τὸ **γερμαν**. Müssiggang ist eine schwere Arbeit = Ἡ ἀκαμωσιὰ εἶναι βαρειὰ δουλειὰ (W. III, 793, 33).

4. Ὁ σπουργίτης ἀγαπᾷ τὸ κεχρί,
κι' ἀπ' τὴν ἀκαμασιά του τὸ λαχταρεῖ.
(Β. 228, 756 [ἀπὸ τήν]).

Καὶ αὐτῶν τῶν εὐχερῶς κτωμένων ἀγαθῶν στερεῖται ὁ ὀκνηρὸς διὰ τὴν ῥᾳθυμίαν του.

ἀκάτεχος

1. Ὁ στραβὸς κι' ἀκάτεχος ἕναν τό να βάλε τσοι.
(Κρήτης. Παρν. ΙΖ', 799, 111).

Οὐδὲν διαφέρει ὁ ἀμαθὴς τοῦ τυφλοῦ. Ὅμοιαι αἱ ἀρχαῖαι γνῶμαι: «Ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων». (Μενάνδρ. Μονόστ. 438 Meineke FCG. IV, 352. W. Meyer 440, 2)· «ὁ γραμμάτων δ' ἄπειρος ὡς τυφλὸς βλέπει» (W. Meyer αὐτ.) καὶ αἱ **ἰταλ**. παρ. Lu 'gnuranti assimigghia a la sceccu = ὁ ἀκάτεχος μοιάζει μὲ τὸν τυφλὸ (σικελ. Pitté IV, 43). — Unu chi nun sapi, è comu l'orvu chi nun vidi = Ἕνας ποῦ δὲν ξεύρει εἶναι σὰν τὸ στραβὸ ποῦ δὲν βλέπει (ἐπίσης, αὐτ. 47). — L'omu chi nun sapi, è comu unu quannu 'un vidi = Ὁ ἄνθρωπος ποῦ δὲν ξεύρει εἶναι σὰν ἕναν ποῦ δὲν βλέπει (ἐπίσης, αὐτ.) — Tantu sgarra cui nun sa, quantu cui nun vidi = Τόσο σφάλλει ὅποιος δὲν ξέρει, ὅσο ὅποιος δὲ βλέπει

НБОНУ імені І.Мечникова

(ἐπίσης, αὐτ.). — Tantu sgarra cui nun sa, quantu cui nun vidi = Τόσο σφάλλει ὅποιος δὲν ξέρει, ὅσο ὅποιος δὲ βλέπει (ἐπίσης, αὐτ.) Quie non ischit, est cumpagnu de su cegu = Ὅποιος δὲν ξεύρει εἶναι σύντροφος τοῦ τυφλοῦ (σαρδονία, αὐτ.).

ἀκέριος

1. Ἀκέριο κομμάτι καὶ ἡ τρυμμόψιχα!
(Κα. 209).

Ἐπὶ οὐτιδανῶν. Δὲν εἶναι ἀκέραιος, πλήρης ἄνθρωπος, ὡς αἱ ψίχες δὲν ἀποτελοῦσι τεμάχιον ἄρτου. Τρυμμόψιχα ἐκ τοῦ θρύμμα καὶ ψίχα.

ἀκίνητος

1. Τὸ καράβι τὸ ἀκίνητο.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀργοκίνητος 1. — Ἐπὶ νωθρῶν καὶ δυσκινήτων.

ἄκλαδος.

1. Ἕνα χρόνο ἄκλαδο, πέντε χρόνους ἔρημο.
(Ἑρμόδωρος παρὰ Ducange λ. χρόνος).

Παρ. γεωπονική. Ἡ ἄμπελος πρέπει νὰ κλαδεύηται κατ' ἔτος· ἂν ἓν μόνον ἔτος δὲν κλαδευθῇ, εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ἂν ἀφίνετο ἀκαλλιέργητος ἐπὶ πενταετίαν ὅλην.

ἄκληρος

1. Ἀκλερίτης
ἀθείτης.
(Ἁγίου Πέτρου Κυνουρίας παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

2. Ὁ ἄκληρος ἄθεος.
(Ππζ. 264, 608. — Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [Ὁ ἄ. εἶναι ἄ.] — Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου [Ἄκλ. ἄθ.])

Βλ. τὴν προηγουμένην. — Ὁ ἄπαις εἶναι συνήθως σκληρὸς καὶ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἀπάνθρωπος, «δὲν ἔχει θεό», φέρεται δηλ. ὡς νὰ μὴ ἐπίστευεν ὅτι ὑπάρχει θεὸς τιμωρός. Πήρωσιν τὸν ἄπαιδα βίον, λέγει ὁ Ποσείδιππος (Ἀνθολ. Θ΄, 359 καὶ παρὰ Στοβ. ⌙Η΄, 57). — Πρβλ. καὶ Πλουτ. Περ. 1.

ἀκοὴ

1. Ἀπ' ἀκοῆς ἀλέθει ὁ μύλος.

(Νάξου Β. 22, 282 [ἀκουῆς] — Καρπάθου ΖΑ. 356. 283 [Μὲ τὴν ἀκοὴ] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Ὡς ἀκούοντες παρ' ἄλλου ὅτι κινεῖται ὁ μύλος δὲν διστάζομεν νὰ κομίσωμεν εἰς αὐτὸν ταλέσματα, χωρὶς νὰ κρίνωμεν ἀναγκαῖον καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως νὰ βεβαιωθῶμεν πρότερον ἂν ὄντως ἔχῃ νερὸν ἢ ἄνεμον ὁ μύλος καὶ ἀλέθει, οὕτω καὶ τοὺς ἀνθρώπους τιμῶμεν ἀκούοντες ἀγαθὰ περὶ αὐτῶν, χωρὶς νὰ τοὺς γνωρίσωμεν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς.

2. Καλὴ ἀκοὴ 'ς τὸ Θεριστή, κι' ἂς πέφτῃ καὶ ἂς κοιμᾶται.

(Σύμης ΚΠ. Η΄, 483, 34).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ἐν ἀρ. 3, ὄνομα 3. 6, πρβλ. καὶ ἀρ. 2, ὅπου σημειοῦνται καὶ αἱ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅμοιαι παρ. — Ὅταν διαδοθῇ περί τινος ἀγαθὴ φήμη, ὅταν οὗτος «βγάλῃ καλὸ ὄνομα» ἢ «καλὴ ἀκοὴ» οὐδεμίαν ἔχει πλέον χρείαν νὰ πράττῃ καὶ ἔργα ἀντάξια τῆς φήμης του· οὕτω ἀφοῦ περὶ τοῦ μηνὸς Ἰουνίου ἔχει ἐπικρατήσῃ ἡ ἰδέα ὅτι εἶναι ὁ μὴν τῆς ἀφθονίας καὶ τοῦ πλούτου, ὡς μὴν τοῦ θερισμοῦ, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον θὰ μεταβληθῇ αὕτη καὶ ἂν ἐπέλθῃ ποτὲ κατ' αὐτὸν σιτοδεία ἢ ἂν ἐκ θεομηνίας καταστραφῇ ἡ συγκομιδὴ τῶν καρπῶν.

3. Καλὴ ἀκοὴ 'ς τὸ Θεριστή, μὴ σπείρῃ, μὴ θερίσῃ.

(Σύμης. ΚΠ. Η΄, 483, 34)

Βλ. τὴν προηγουμένην καὶ τὴν ἐν λ. ὄνομα 42.

4. Ὁ Μάης ἔχει τὴν ἀκοὴ καὶ ὁ Θεριστὴς τὴν πεῖνα.

(Βερ. 81, 21. — Μ. 75 6).

Παραλλαγὴ τῶν ἐν λ. ὄνομα 23. 24. — Ἄλλος πιστεύεται παρὰ

πάντων ὡς αἴτιος κακοῦ τινος καὶ ἄλλος εἶναι ὁ ἀληθὴς πταίστης. Οὕτως ὁ Μάιος κατηγορεῖται ὅτι εἶναι ὁ μὴν καθ' ὃν πεινῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἐξαντλήσαντες τὰς προμηθείας τοῦ ἔτους πρὸ τῆς συγκομιδῆς τῶν νέων καρπῶν, ἐνῷ κυρίως ἐξαντλοῦνται κατὰ τὸν Ἰούνιον, τὸν μῆνα τοῦ θερισμοῦ, ὅτε ὁ σῖτος δὲν ἔχει ἀκόμη συγκομισθῇ εἰς τὰς ἀποθήκας.

ἀκολουθῶ

1. Ἀκλούθα ἂν θέλῃς νὰ διαβῇς.

(Κα. 211).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Πρβλ. καὶ κάνω 105. — Μιμοῦ τοὺς ἄλλους, ἂν ἐπιθυμῇς νὰ διέλθῃς καλῶς τὸν βίον. Ἀκολούθει τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ὁδὸν ἂν θέλῃς νὰ διαβῇς (τὸν ποταμόν, τὴν κακοτοπιὰ κτλ.)

2. Ἀκλουθῶντας διάβαινε.

(Κα. 210).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

ἀκόμα.

1. Ἀκόμα δὲν ἀπέθανα κι' ἀνάψαν τὰ κεριά μου.

(Β. 4, 40. — Κα. 215).

Ἐπὶ τῶν σπευδόντων νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν τινός, καὶ ἐπὶ τῶν ζητούντων νὰ σφετερισθῶσι ξένην περιουσίαν. Πρὸ τοῦ θανάτου μου ἤναψαν τὰς λαμπάδας τῆς κηδείας μου, καὶ ζῶντα θέλουσι νὰ μὲ κληρονομήσωσιν. Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην.

2. Ἀκόμα δὲν ἀπέθανα κι' ἀνάψαν τὰ κεριά μου,
καὶ πῆραν τὴν ἀγάπη μου μέσα ἀχ τὴν ἀγκαλιά μου.

(Ἠπείρου. Παρν. ΙΕ', 637).

Βλ. τὴν προηγουμένην. — Ὁ β΄ στίχος ἐπεξηγῶν καὶ μερικεύων τὴν ἔννοιαν τοῦ πρώτου, μεταβάλλει τὴν παρ. εἰς κωμαστικὸν δίστιχον.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

3. Ἀκόμα δὲν ἀρχίσαμαν,
κι' αὔριο « Πόσαις ἔχουμε » ;
(Ἠπείρου. ΖΛ. 192, 74).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. σήμερα 8.

4. Ἀκόμα δὲν ἀρχίσαμε,
πέντε σακκιὰ γιομίσαμε.

(Λακεδαίμονος. Παρν. ΙΕ', 637 [Ἀκόμη] — Κορίνθου παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη [πέντε ἀσκιά]).

Ἐπὶ τῶν διακωδωνιζόντων εὐδοκίμησιν ἐπιχειρήσεως ἄρτι ἀρξαμένης.

5. Ἀκόμα δὲν ἐβάλαμε τὴν κόττα καὶ γυρεύει τὰ πουλιά.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 15. — Β. 4, 41 [Ἀκόμη δὲν ἐβγάλαμε]).

Πρβλ. ἀρ. 8. 9. — Ἐπὶ τῶν ἀνυπομονούντων νὰ λάβωσι πρὸ τῆς ὥρας τὰ κέρδη ἐργασίας μὴ συντελεσθείσης. Ἀκόμη δὲν ἐβάλαμε τὴν κότταν νὰ κλωσσήσῃ καὶ ζητεῖ τοὺς ἐκκολαφθέντας νεοσσούς.

6. Ἀκόμα δὲν ἐσούρπωσε, καὶ μᾶς καλημερίζεις;
(Κα. 214 [ἐσύρπωσε]).

Εἰρωνικῶς πρὸς ἐκείνους, οὓς αὐτοὶ οἱ λόγοι των ἐλέγχουσι ληροῦντας. Σούρπωμα τὸ λυκόφως. Μόλις ἐβράδυασε, δὲν παρῆλθεν ἡ ἑσπέρα, καὶ σὺ μᾶς προσαγορεύεις διὰ τοῦ ἐωθινοῦ χαιρετισμοῦ;

7. Ἀκόμ' ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς εὑρίσκονται ψωμία.
(Ἀθηναϊκή. Β' 14, 160 καὶ Β. 5, 43).

Ἀκόμη διατηροῦνται λείψανα τῆς πατρικῆς περιουσίας, καὶ ἐκ ταύτης ζῶσι τἀνίκανα τέκνα.

8. Ἀκόμη δὲν ἐγίνη κόττα καὶ γυρεύει νὰ κλωσσήσῃ.
(Κόσμος 3.).

Ὁμοία τῇ κατωτέρω. Ἡ πουλακίδα ζητεῖ νὰ γίνῃ κλῶσσα. Ἐπὶ τῶν ὀρεγομένων μειζόνων ἢ κατὰ τὴν ἡλικίαν των.

9. Ἀκόμη δὲν ἐθώκαμεν κ' οἱ πετεινοὶ κουκκύσαν.
(Καρπάθου. Μαν. 271, 13).

Παραπλησία ταῖς ὑπ' ἀρ. 5. 8. 4. — Πρὶν νὰ βάλωμεν ἀκόμη τὴν κλῶσσαν, φανταζόμεθα κοκκύζοντας τοὺς ἐκκολαφθέντας ἀλέκτορας.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

ἀκονάκι

1. Ἂν σὲ φάῃ τἀκονάκι,
τὸ τσαπὶ καὶ τὸ φτυαράκι.

(Βαλαωρίτου Ποιήματα τ. Β', σ. 334).

Ἀναλόγους παρ. βλ. ἐν λ. ἀστρίτης 1. 2. — Τὰ δήγματα τῆς σαύρας, ἥτις κοινῶς ὀνομάζεται ἀκονάκι (Gongylus ocelatus Forskal) θεωροῦνται θανατηφόρα κακῶς, διότι ἡ σαύρα αὕτη δὲν εἶναι ἰοβόλος· ὅθεν ὁ δηχθεὶς οὐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας ἔχει, κατὰ τὴν παρ., καὶ χρειάζεται ἀξίνην καὶ πτυάριον μόνον διὰ νὰ ταφῇ.

ἀκουγιάριν.

1. Ἀκουγιάριν ἐγένουμουν 'ς σὸγ κόσμον.

(Πόντου. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλην Α', γ', σ. 47 [ἐγένεσουν] καὶ παρὰ Ι. Βαλαβάνη).

Ἀκ. = κακὴ φήμη. — Ἐγενόμην διαβόητος, διασύρομαι.

ἀκουμπῶ.

1. Ἀκούμπα, ἃ θέλῃς νὰ βαστιέσαι.

(Κα. 226).

Στηρίζου (εἰς ἄλλον), ἂν θέλῃς νὰ ἵστασαι στερεὸς εἰς τοὺς πόδας σου. Ὅτι ἔχομεν πάντοτε ἀνάγκην τῆς βοηθείας τῶν ἄλλων. — Παραπλησίας βλ. ἐν λ. βοηθῶ 5. 6. 13.

ἀκουστὰ

1. Ἀκουστὰ τὸν ἔχει, ὡς καὶ ἡ μάννα του.

(Κα. 229).

Εἶναι τόσον ἄσημος, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ μήτηρ του ἐξ ἀκοῆς μόνον τὸν γνωρίζει. Εὔχρηστος ἡ παρ. ὡς ἀπόκρισις πρὸς τὸν ἐρωτῶντα περὶ οὐτιδανοῦ τινος ἢ ὁμιλοῦντα περὶ τοιούτου. Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην.

2. Ἀκουστὰ τὸν ἔχουν ὡς καὶ τὰ παιδιά του.

(Κα. 228).

Ὁμοία μὲ τὴν προηγουμένην.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἀκουστὸς

1. Ἀπουκουστὸν τὸν ἔσ᾽ει τὸν Πανερημιώτη.
(Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ΄, 316, 38).

Ἐπὶ τῶν ὑποκρινομένων ὅτι δὲν γνωρίζουσι γνωστὰ πρόσωπα.

ἀκούω

1. Ἄκγι, τσὶ παράκγ̱, τσ᾽ ἀπ᾽ τὴ θ᾽λὴ σ᾽ μὴ βγαίν̱ς.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 57.

2. Ἄκουα καὶ ἴδρωνα, εἶδα καὶ ξεπάγιασα.
(Ἐφ. Φιλομ. 1869 σ. 1828 [καὶ ξίδρωνα, κ᾽ εἶ.] — Κύθνου παρὰ Σ. Δουκάκη).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ἐν ἀρ. 3. 19. 66. Πρβλ. καὶ βλέπω 67. 101. — Ἡ φήμη μεγαλοποιεῖ πάντοτε τὰ πράγματα. Περὶ πολλῶν μακρὰν ἡμῶν εὑρισκομένων ἀκούομεν ἐπαίνους ὑπερβολικούς, νομίζομεν ὅτι εἶναι ἄνδρες ὑπέροχοι, ἀλλ᾽ ὅταν τοὺς γνωρίσωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς βλέπομεν ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι πολλῷ ὑποδεεστέρα τῆς προσδοκίας. Ἴδρωνα ἐξ ἀγωνίας καὶ φόβου ἀκούων τὰ περὶ σοῦ, ἀλλ᾽ ὅτε σὲ εἶδον ἡ ἀγωνία παρῆλθεν. — Ὑπόκειται ἴσως μῦθός τις παραπλήσιος πρὸς τὸν Αἰσώπειον περὶ λέοντος καὶ βατράχου (ἀρ. 248β Η. — Βαβρίου 12 σ. 238-9 Crusius). Ὁ ταραχθεὶς ἐκ τῶν φωνῶν τοῦ βατράχου λέων ὡς ἐθεάσατο αὐτὸν ἀπὸ τῆς λίμνης ἐξελθόντα, προσελθὼν κατεπάτησεν εἰπών· «Μηδέν᾽ ἀκοὴ ταραττέτω πρὸς τῆς θέας». Ὁμοίαν ἰδέαν ἐκφέρει καὶ τὸ ἐπιμύθιον ἄλλου Αἰσωπείου μύθου (310 Η. Βαβρίου 14 σ. 240 Cr.): «Τῶν ἀνθρώπων ἔνιοι ἐξ ἀπροόπτου δοκοῦντες φοβεροὶ εἶναι, ὅταν εἰς πεῖραν ἔλθωσιν, οὐδενὸς εὑρίσκονται ἄξιοι».

3. Ἄκουά σε καὶ ἴδρωνα, σ᾽ εἶδα κι᾽ ἀναπάηκα.
(Κα. 217).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

4. Ἄκουγέ το, σακκοδεμένε,
καὶ ᾽ς τὸν τοῖχο ἀκουμπισμένε.
(Παρν. ΙΕ΄, 638).

Βλ. ἀρ. 10. 12. 13. — Λέγεται πρὸς ἐκείνους, οἵτινες δὲν ἐπί-

НБ ОНУ імені І. Мечникова

στευον τοὺς λόγους ἡμῶν, ὅταν ἄλλος τις, χωρὶς νὰ γινώσκῃ τὰ διαμειφθέντα μεταξὺ ἡμῶν, ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς ἐπιβεβαιώνῃ τοὺς λόγους ἐκείνους. Εἶναι ῥῆσις εἰλημμένη ἐκ παραμυθίου, ἐν ᾧ τὸν δυσπιστοῦντα σύζυγον εἰς τὰς καταγγελίας φίλου του κατὰ τῆς μοιχαλίδος γυναικός του, ἐνέκλεισεν οὗτος εἰς σάκκον, τὸν ἔφερεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς γυναικός, στηρίξας αὐτὸν εἰς τὸν τοῖχον, καὶ ἐκεῖ ἐκ τῆς συνομιλίας μετὰ ταύτης, ἀγνοούσης τὴν παρουσίαν τοῦ ἀνδρός της, ἀπεκαλύφθη ἡ ἀλήθεια· ὁσάκις δ' ἐκ τῶν λόγων τῆς γυναικὸς ἐπεβεβαιοῦντο τὰ καταγγελθέντα, ἐπεφώνει τὴν παροιμιώδη γενομένην φράσιν ὁ καταγγείλας.

5. Ἄκουε ζύμη,
καὶ φούσκωνε προζῦμι.

(Μήλου. Νεα. 186. — Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [Ἄκγε ζῦμι, γιὰ νὰ φουσκώνῃ τὸ προζῦμι.]).

Βλ. ἀρ. 14. 8. 15, ἀγροικῶ 3. — Ἐξ ἁπλοῦ ὑπαινιγμοῦ, ἐξ ἐνδείξεων μόνον πρέπει νὰ ὁδηγῆσαι καὶ νὰ κάμνῃς τὸ ἔργον σου, μὴ ἔχων χρείαν λεπτομερῶν ὁδηγιῶν. Ὅταν ἀκούῃς νὰ γίνεται λόγος περὶ ζύμης (ζυμαριοῦ), φρόντιζε περὶ τῶν ἀναγκαίων πρὸς παρασκευὴν αὐτῆς, φουσκώνων ἢ ἀναπιάνων τὸ ἀπαιτούμενον προζῦμι. Ἡ παρ. λέγεται, συνήθως ὅταν τις δὲν ἐκτελῇ τὴν ἐργασίαν ἣν τῷ ἀνεθέσαμεν, πρὸς τρίτον, ἵνα, ἀκούων ὁ ἀμελήσας τὴν τοιαύτην ἔμμεσον ὑπόδειξιν, φιλοτιμηθῇ καὶ ἀναλάβῃ μετὰ μείζονος ζήλου τὸ ἔργον.

6. Ἄκουε καὶ μάθαινε.

(Κα. 220. καὶ 219 [Ἀ. νὰ μαθαίνῃς]).

Πρβλ. ἀρ. 65. — Λέγεται πρὸς νεωτέρους ἢ ὑποδεεστέρους, ὅταν λαμβάνωσι τὸν λόγον ἐν συνδιαλέξει πρεσβυτέρων ἢ ἀνωτέρων. Τὸ καθῆκόν σου δηλ. εἶναι ν' ἀκούῃς διὰ νὰ διδάσκεσαι ἐκ τῶν λόγων τῶν σοφωτέρων σου. Ὅμοιαι παρ. **Ἀγγλ.** From hearing comes wisdom, from speaking repentance = Ὅταν κἀνεὶς ἀκούῃ γίνεται γνωστικός, ὅταν μιλῇ μεταγνοιώνει (W. II, 779, 82). — **Γερμ.** Wer recht hört, wird belehrt = Ὅποιος καλὰ ἀκούει μαθαίνει (αὐτ.) — Πρβλ. καὶ Φιλήμ. ἀπ. 62 Meineke παρὰ Στοβ.

НБ ОНУ імені І. І. Мечникова

ΛΗ΄, 24 καὶ Ἀποστολ. 1550: «Πολλά με διδάσκεις ἀφθόνως διὰ φθόνον, ὅπως ἀκούων πολλὰ μηδὲ ἓν μάθω» καὶ Φιλήμ. ἀπ. 6 τ. IV σ. 35 Meineke: «ἐκ δὲ τοῦ λέγειν τε καὶ ἑτέρων ἀκούειν | κατὰ μικρὸν φύονται φρένες».

7. Ἄκουε καὶ τοῦ μεγαλυτέρου σου τὰ λόγια.

(Παρν. ΙΕ' 638. — Πελοποννήσου).

Ἄκουε καὶ τοῦ πρεσβυτέρου σου τοὺς λόγους, διότι εἶναι συνετώτερος σοῦ. Πρβλ. καὶ Μενάνδρ. Μονόστ. 384 τ. IV σ. 351 Meineke: «Νέος ὢν ἀκούειν τῶν γεραιτέρων θέλε». Ἀλλ' ἡ παρ. λέγεται εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν συνιστώντων εἰς ἄλλους νὰ ὑπακούσωσιν εἰς λόγους πρεσβυτέρων, οὐχὶ διότι οὗτοι εἶναι συνετοί, ἀλλὰ μᾶλλον διότι συμφωνοῦσι πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ συνιστῶντος. Τὴν ἔννοιαν ταύτην τῆς παρ. καταδεικνύει καὶ τὸ περὶ ταύτης μυθάριον: Μιὰ χήρα, ποῦ ἦταν πάνου ἀπὸ σαράντα χρονῶν, ἄκουσε μιὰ φορὰ τὸ μεγαλύτερό της γιὸ νὰ λέῃ ς τὸν μικρότερο· «Ἀδερφέ μου, καλὸ εἶναι γιὰ νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τὰ ἔξοδα καὶ νὰ ἔχουμε καὶ τὸ κεφάλι μας ἥσυχο, νὰ φροντίσουμε νὰ παντρέψουμε τὴ μάννα μας». Ἡ χήρα τότε, προτοῦ ν' ἀκούσῃ τί θὰ εἰπῇ καὶ ὁ μικρότερος, τοῦ λέει· «Παιδί μου, ἄκουε καὶ τοῦ μεγαλυτέρου σου τὰ λόγια».

8. Ἄκουε μανοῦρα, φούσκωνε μυζήθρα.

(Παρν. ΙΕ', 638 [μανοῦλα καὶ φ.]. — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 5. — Μανοῦρα ἢ μανοῦρι ἢ μανοῦλα ἢ μανοῦλι ἢ μαλάκα, ἡ ἐκ τῆς πήξεως τοῦ γάλακτος μᾶζα, ἥτις ἐντίθεται εἰς τουπὶ (τύπον) ἵνα ξηρανθῇ καὶ γίνῃ τυρός. Διὰ νὰ κατασκευασθῇ ὅμως ἡ μυζήθρα πρέπει νὰ ἐξαχθῇ πρῶτον ἡ μανοῦρα· διότι εἰς τὸ ὑπολειφθὲν μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν γάλα, χύνοντες καὶ ὀλίγον ἄλλο γάλα ἀτάρακτον καὶ θερμαίνοντες παράγουσι τὴν μυζήθραν.

9. Ἄκουε μὲ ταὐτιά σου καὶ βλέπε μὲ τὰ μάτια σου.

(Ζακύνθου. Παρν. ΙΕ' 638).

Μὴ ἐμπιστεύεσαι εἰς τὰς μαρτυρίας τῶν ἄλλων, πίστευε δὲ μόνα ὅσα σὺ αὐτὸς ἤκουσας ἢ εἶδες. — Πληρεστέρα ἡ **ρωμουν.** ἐπὶ ἄλλης ἐννοίας λεγομένη: Asculta cu urechile, yezi cu occhii, dar

taci cu gura = Ἄκουε μὲ ταὐτιά, βλέπε μὲ τὰ μάτια, ἀλλὰ σιώπαινε μὲ τὸ στόμα (Zanne 4854).

10. Ἄκουε, παπᾶ ἀπ' τὸ σάκκο.

(Κα. 221)

Βλ. ἀρ. 4.

11. Ἄκουε πολλὰ καὶ λέγε λίγα.

(B¹ 14, 163. — Βερ. 10, 7. — Β. 5, 45. — Κα. 222. — Ἠλείας παρὰ Α. Καρκαβίτσα [καὶ κρένε]).

Βλ. ἀρ. 6. 33. 34, ἀγροικῶ 2. Πρβλ. καὶ ἀρ. 58, λέγω 44. — Εἶναι αὐτὸ τὸ τοῦ Βίαντος ἀπόφθεγμα: «Ἄκουε πολλά, λάλει ὀλίγα». (Mullach, Fr. philos. Gr. I. σ. 215) ἢ: «Ἄκουε πολλά, λάλει καίρια» (Στοβ. Γ΄, 79 τ. Α΄ σ. 89, 18 Meineke)· ἢ κατὰ τὴν τῶν Μονοστίχων γνωμῶν διατύπωσιν: «Ἄκουε πάντων καὶ λάλει καιρῷ, φίλε» (Γνῶμαι 8 ἐν Wiener Studien τ. 13 σ. 58. — W. Meyer σ. 428, 43). — Ὅμοιον καὶ τὸ τῆς Κ. Διαθ. (Ἐπιστ. Ἰακώβ. α΄, 19): «ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι». — Τὸ ἀπόφθεγμα τοῦ Βίαντος μεταφρασθὲν ἐγένετο παροιμιῶδες παρὰ πολλοῖς λαοῖς, πρὸς δὲ τούτῳ καὶ ἄλλαι ταυτόσημοι παρ. φέρονται. **Γαλλ.** Escoute beaucoup, parle peu (Leroux II, 298). — Entend le premier, parle le dernier (αὐτ. 296). — **Ἰταλ.** Parla poco, odi assai. = Λέγε λίγα, ἄκουε ἀρκετά (W. IV, 738, 45). — Parla poco e ascolta assai, e giammai non fallirai = Λέγε λίγα καὶ ἄκουε ἀρκετά, καὶ ποτὲ δὲ θὰ σφάλῃς (τοσκ. Giusti 230). — 'Mpara assai, senti multu, e parra pocu = Μάθαινε ἀρκετά, ἄκουε πολλὰ καὶ λέγε λίγα. (σικελ. Pitré III, 228). — Senti assai, parra pocu, cridi nenti — Ἄκουε ἀρκετά, λέγε λίγα, μὴ πιστεύῃς τίποτε (ἐπίσης αὐτ. 231). — **Ῥωμουν.** Mai bine auzire multa, shi vorba mai scurta = Καλύτερα ν' ἀκοῦς πολλὰ καὶ νὰ λέγῃς λίγα (Zanne 4876). — Mai credincios lucru iaste a vedé de cât a auri = Ὠφελιμώτερο πρᾶμα εἶναι ν' ἀκοῦς παρὰ νὰ μιλῇς (αὐτ. 6249). — **Σουηδ** Hör mycket, tala litet = Α. πολύ, μίλει λίγο (W. III, 1558, 110). — **Γερμ.** Sprich wenig und höre viel = Λέγε λίγα καὶ ἄκουε

πολλὰ (W. IV, 738, 45).—Red wenig, hör vil = Μίλα λίγο, ἄ. πολύ. (W. III, 1557, 110).—Viel soll man hören, aber wenig reden = Πολλὰ πρέπει κἀνεὶς ν' ἀκούῃ, ἀλλὰ λίγα νὰ λέγῃ (W. II, 778, 52).—Hör vil red wenig, traw noch weniger = Ἄ. πολύ, μίλει λίγο, πίστευε ἀκόμη λιγώτερο (W. II, 776, 17). —**Λιταυική.** Ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (Schleicher σ. 165). **Τουρκ.** Μπὶν ισ'ὶτ μπὶρ σαιλέ = Χίλια ἄκουγε, ἕνα λέγε. (Osm. Sprich. 170).

12. Ἄκουε σακκὶ δεμένο καὶ πάντεχέ το γεμᾶτο.

(Τρικάλων Παρν. ΙΕ', 638, 61).

Πρβλ. ἀρ. 4.—Ἐξ ἀσφαλῶν τεκμηρίων λαμβάνομεν ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν πραγμάτων. Ὁ ἀκούων περὶ δεμένου σάκκου, τεκμαίρεται εὐλόγως ὅτι εἶναι καὶ πλήρης.

13. Ἄκουε, σακκὶ δεμένο
καὶ 'ς τὸν τοῖχο ἀκουμπισμένο.

(Θήρας. Δε. δ', 84.—Β. 5, 46.—Θήρας. Παρν. Γ', 427, 89.—Πτζ 213, 12·—Θήρας παρὰ Νοητάκη.—Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου [τ. ἀκουμπημένο. ἢ, κολλημένο.]).

Βλ. ἀρ. 4.

14. Ἄκουε σκάφη, καὶ φούσκωνε προζῦμι.

(Κρήτης. Β' 14, 1624 καὶ Β. 5, 49).

Βλ. ἀρ. 5.

15. Ἄκουέ τα οὖλα, κι' ὅσα θέλῃς πίστευε.

(Κα. 225).

Ἄλλαι ὅμως παρ. κατηγορηματικώτερον παραγγέλλουσι μηδὲν νὰ πιστεύωμεν ἐξ ὅσων ἀκούομεν (βλ. πιστεύω 3. 10-12).

16. Ἄκουε τυρί, καὶ φούσκωνε μαλάκα.

(Β. 5, 48 [ἢ: φ. μανοῦρα.]—Μήλου. Ἐφ. Φιλ. 1872 σ. 2525 [φ. μανοῦρα.]—Κρήτης. J. 7. καὶ Φρ. 105).

Βλ. ἀρ. 5 καὶ ἀγροικῶ 3.—Μαλάκα = μανοῦρα (βλ. ἀρ. 8).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

17. Ἄκου πάντα καὶ τσοῖ δυὸ καμπάναις.

(Κα 218).

Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχουσι καὶ αἱ παρ. ἐν λ. κρίνω 6. 1. 9-11, ὅπου ἀναγράφονται καὶ αἱ ὅμοιαι γνῶμαι τῶν ἀρχαίων καὶ αἱ νεώτεραι παρ. — Ὅτι δὲν πρέπει νὰ δικάζωμεν πρὶν ν' ἀκούσωμεν ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων τοὺς λόγους. Ὅμοιαι δὲ τὴν διατύπωσιν πρὸς τὴν προκειμένην εἶναι αἱ ἑξῆς: Γαλλ. Qui n'entend qu'une cloche, n'entend rien (Quitard σ. 237. — Legai 181). — Qui n' entend qu'une cloche n'entend qu'un son (Leroux I, 8. — Quitard 237). — Li ci qui n'étind qu'ine cloke, n'étind qu' on son = ὁμ. (οὐαλλων. D. I, 381). — Ἰταλ. Bisogna sentire ambe due le campane innanzi che si dia la sentenza. = Εἶναι ἀνάγκη ν' ἀκούῃ κἀνεὶς καὶ τοῖς δύο καμπάναις πρὶν νὰ βγάλῃ τὴν ἀπόφαση (D. I, 381) — A udire una campana e non l' altra, non si può giudicare = Ἂν ἀκούῃ κἀνεὶς τὴ μία καμπάνα καὶ ὄχι καὶ τὴν ἄλλη δὲν μπορεῖ νὰ δικάσῃ (τοσκαν. Pitré IV, 240) — Non bisogna sentire una campana sola = Δὲν πρέπει κἀνεὶς ν' ἀκούῃ μία καμπάνα μονάχα (ὀμβριακή, Pitré II, 327) — Bisogna sentì'tutte due le campane = Ἀνάγκη ν' ἀκούῃ κανεὶς καὶ τοῖς δύο καμπάναις (Μαρκ. αὐτ.). — Bisógna sentír tutt dóó èl campan = ὁμ. (Ῥηγίου. αὐτ.) — Bisogna sentir tute do le campane = ὁμ. (βενετ. Pasqualigo 261). — Aldir una campana e no aldir l'altra, no se pol ben giudicar = Ν' ἀκούῃ κἀνεὶς τὴ μία καμπάνα καὶ νὰ μὴν ἀκούῃ τὴν ἄλλη δὲν μπορεῖ νὰ κρίνῃ καλά (παλαιὰ βενετική, αὐτ.). — A sentir 'na campana e no sentir quel'altra, no se sa quala sona mègio = Ν' ἀκούῃ κανεὶς τὴ μία καμπάνα καὶ νὰ μὴν ἀκούῃ τὴν ἄλλη δὲν καταλαβαίνει ποιὰ σημαίνει καλύτερα (βενετ. Τρεβίζου, αὐτ.). — Bisogna sentir tute do campane a sonar = Ἀνάγκη ν' ἀκούῃ κἀνεὶς καὶ τοῖς δύο καμπάναις νὰ σημαίνουν (τεργεστ. Pitré II, 327). — Bezêugna sentî tutte e campann-e sûnnâ = ὁμ. (λιγυστ. αὐτ.). — A sintir sôul una canpana an s'impara gnieint = Ἂν ἀκούῃ κἀνεὶς μονάχα μία καμπάνα δὲ μαθαίνει τίποτε (βολων. αὐτ.). — Bisogna sintir anch' qul atra campana = Ἀνάγκη νὰ ἀκούσῃ κἀνεὶς κ' ἐκείνη

τὴν ἄλλη καμπάνα (ἐπίσης, αὐτ.). — Per giudicà, sent tutt e do i campann = Γιὰ νὰ κρίνῃς ἄκουε καὶ τοῖς δύο καμπάναις (Μεδιολάνων, αὐτ.). = Bisogna senti tucc i campan = Ἀνάγκη ν' ἀκούῃ κἀνεὶς ὅλαις τοῖς καμπάναις (ἐπίσ. αὐτ.). — Ona campana sola fa minga bell senti = Μιὰ καμπάνα μονάχα δὲ σημαίνει πολὺ καλά (ἐπίσ. αὐτ.) — Bisogna sentì töte do i campane = Πρέπει ν' ἀκούῃ κἀνεὶς καὶ τοῖς δύο καμπάναις. (Περγαμηνή, αὐτ.). — Intender una campana senza s'atera, ambas duas sonant bene = Ἂν ἀκούῃ κἀνεὶς μία καμπάνα χωρὶς τὴν ἄλλη, καὶ οἱ δύο σημαίνουν καλά (σαρδονία, αὐτ.). — **Γερμαν.** Wer nu ei Glogge ghört, ghört nu ei Ton = Ὅποιος μία μονάχα καμπάνα ἀκούει, ἀκούει μονάχα ἕναν ἦχο (ἑλβετ. D. I. 381. Βλ. καὶ W. I, 1727, 71). — Beide Glocken hören = Ν' ἀκούῃ κἀνεὶς καὶ τοῖς δύο καμπάναις (W. I, 1728, 86).

18. Ἄκουσα μιλιὰ 'ς τὸν τοῖχο.

(Καρπάθου. ΖΑ. 363, 431).

Ἀγνοῶ πότε γίνεται χρῆσις τῆς παρ. ταύτης. Ὁ ἐκδότης ἑρμηνεύει ἀορίστως: «ἐπὶ τῶν προσποιουμένων».

19. Ἄκουσά σε κ' ἴδρωσα,
εἶδά σε κ' ἐξίδρωσα.

(Leake 448, 36. — Μα. 9, 8. — Νε. 17. — San. 222, 36. — Β.Ι 14. 164. — Β. 5. 50. — Βύρ. Γ, 374, 11 [Ἤκουσα σε]. — Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ', 319, 203 [Ἔκουσά σε τσ' ἔδρωσα — τσαὶ ξέδρωσα.] — Φολεγάνδρου παρὰ Κονταρίνη. — Ζακύνθου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ἀρ. 2.

20. Ἀκοῦς ;
γιὰ νὰ φέρω Τηνιακούς ;

(Ἀν. Ἐπ. Α', 423).

Ὁ δεύτερος στίχος προστίθεται χάριν τοῦ ὁμοιοτελεύτου. Ἡ ἐπιφώνησις πρὸς τοὺς προσποιουμένους ὅτι δὲν ἀκούουσιν ἢ δυστροποῦντας νὰ ἐκτελέσωσι τὸ παραγγελλόμενον.

НБОНУ ІМЕНІ І. МЕЧНИКОВА

21. Ἄκουσον καὶ ὕστερον κρῖνον.

(Πόντου. Ἐπτ. 3:2, 33).

Βλ. ἀρ. 17, κρίνω 6. — Πρὶν ν' ἀκούσῃς μὴ ἀποφανθῇς γνώμην. — Ὅμοιαι ῥήσεις ἀρχαίων: «Δίκαζε πάντα πρῶτον, εἶθ' οὕτως λέγε» (Γνῶμ. 37 ἐν Wiener Stud. τ. 13 σ. 59). — «Ὁ προκαταγινώσκων δὲ πρὶν ἀκοῦσαι σαφῶς Αὐτὸς πονηρός ἐστι πιστεύσας κακῶς» (Μενάνδρ. ἀπ. ἀδήλ. 90 τ. IV σ. 258 Meineke παρὰ Στοβ. MC΄, 7). — «Καὶ μὴν ἄκουσον, ὦ γύναι, θυμοῦ δίχα Καὶ κρῖνον αὐτὴ μὴ μετ' ὀξυρεγμίας» (Ἀριστ. Σκην. καταλ. 5 ἐν Meineke FCG. τ. II σ. 1143 παρὰ Φωτ. σ. 340, 22 λ. ὀξυρεγμεῖν). — «ἐπειδὰν ἅπαντα ἀκούσητε, κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμβάνετε» (Δημοσθ. Δ΄, 14 σ. 44). — Νεώτεραι παρ. **Γαλλ.** Écoute avant de parler (W. II, 776, 10). — **Ἱσπαν.** Entienda primero, y habla postrero = Ἄκουγε πρῶτος καὶ μίλα στερνός (αὐτ). — **Ῥωμουν.** Intâi asculta shi pe urma vorbesce = Πρῶτα ἄκουε καὶ ὕστερα μίλα (Zanne 4855). — **Γερμ.** Erst höre, dann rede = ὁμ. (W. II, 776, 10). — Man muss erst hören, ehe man urtheilt = Πρέπει πρῶτα ν' ἀκούῃ κἀνεὶς προτοῦ νὰ φέρῃ γνώμη (αὐτ. 778, 41).

22. Ἄκου χτύπους πέρα κεῖ,
ἄκουσ' τσοι κ' ἐπὰ κοντά.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. γειτονιὰ 18. — Ὀφείλομεν νὰ συμπάσχωμεν εἰς τὰς ἀτυχίας τῶν ἄλλων, διότι καὶ εἰς ἡμᾶς δυνατὸν νὰ ἐπέλθωσιν. Ὁ θόρυβος τὸν δποῖον ἀκούομεν μακράν, ταχέως φθάνει καὶ πλησίον ἡμῶν.

23. Ἂν ἀκοῦς, κουμπάρε μου, ἄκου, εἰδεμὴ νὰ πά' καλιά σου.

(Κα. 388).

Ἂν θέλῃς ν' ἀκούσῃς τὰς συμβουλάς μου, ἔχει καλῶς· εἰδεμὴ ἄπελθε, οὐδὲν κοινὸν ἔχομεν πρὸς ἀλλήλους.

24. Ἂν μιλᾷς καὶ δὲ σ' ἀκοῦνε, πάντεχε 'ς τὸ μύλο κ' εἶσαι.

(Βλ. Κατζιούλην 1378. Ἀθηναϊκή. Βύρων Β΄, 442 [ἐὰν μ. καὶ δὲν σ' ἀ. π. 'ς τὸ μ. βρέχει.] καὶ Ἑβδ. Α΄, 192 [Σὰ μιλᾷς — 'ς τὸ μ. βρέχει.] — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ

[Ὄντα λὲς — 'ς τὸ μ. μένεις.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη | Σὰ μιλᾷς — 'ς τὸ μ. χτιεῖς.]—Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [Ὅταν μ. — κάτεχε 'ς τὸ μ.]).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ἐν ἀρ. 59. 67. 68. — Ἂν ἐνουθέτησας τὸν παρεκτρεπόμενον φίλον σου, καὶ διὰ τῶν συμβουλῶν σου προσπαθήσας νὰ τὸν ἐπαναφέρῃς εἰς τὴν εὐθεῖαν, δὲν εἰσηκούσθης, ἀδιαφόρει· τὰ καθῆκόν σου τὸ ἐξετέλεσας, οὐδὲ πρέπει νὰ φέρῃς βαρέως τὴν ἀπείθειαν ἐκείνου. Ὑπόθες ὅτι εὑρισκόμενος ἐντὸς μύλου ἐνουθέτησας αὐτόν, ὅτε ἕνεκα τοῦ κρότου δὲν θὰ ἤκουε τοὺς λόγους σου.

25. Ἀντάμα κουβεντιάζομε καὶ χώρια ἀκοῦμε.

(Ἀν. Ἐπ. Α', 425, 53. — Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου. [Μαζὶ κ.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Α. κουβεντιάζομι κὶ χ. ἀκοῦμι.])

Βλ. τὴν ἑπομένην καὶ ἀρ. 43. — Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ συνεννοηθῶμεν· ἄλλα λέγω ἐγὼ καὶ ἄλλα ἐννοεῖς σύ· παρερμηνεύεις τοὺς λόγους μου, ἢ δὲν προσέχεις εἰς αὐτούς. Ἀπαράλλακτος ἡ **κουτσοβλαχική**: Dadun sburam sh'ahoria avdzîm (Zanne 6488ε).

26. Ἀντάμα ὁμιλοῦμε,
καὶ χώρια ἀκοῦμε.

(Μα. 11. [ὁμιλοῦμεν καὶ χωριστὰ ἀκοῦμεν.] — Ἠπείρου Ἀρ. 1511 [μιλοῦμε] — Β. 20, 248).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

27. Ἀπ' ὅσα ἀκούσῃς τὰ μισὰ κι' ἀκόμα παρακάτου.
(Κα. 600.)

Βλ. τὴν ἑπομένην. Πρβλ. ἀρ. 15, πιστεύω 2. 3. 11. 12. — Ἐννοεῖται πίστευε. Οὐδὲ τὰ ἡμίση τῶν θρυλουμένων εἶναι ἀληθῆ.

28. Ἀπ' ὅσα λένε τὰ μισά, κι' ἀπ' ὅσα ἀκοῦς καμπόσα.
(Κα. 601).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Διακρίνονται « ὅσα λένε », ἡ κοινὴ φήμη δηλ., ἀπὸ ὅσα ἐμπιστευτικῶς ἀνακοινούμενα μανθάνομεν· ταῦτα δέ, κατὰ τὴν παρ., δὲν εἶναι πολλῆς πίστεως ἄξια.

29. Ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ δὲν ἀκοῦς, ὡς κ' ἐγὼ κουφάθηκα.
(Κα. 702).

Ἀφοῦ δὲν δίδῃς προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους μου, οὐδ' ἐγὼ θὰ πράξω ὅσα ζητεῖς.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

30. Ἂς εἶν' λωλὸς ποῦ λέγει, καὶ φρόνιμος π' ἀκούει.
(Χίου. Καν. 226 95)

Δὲν πρέπει νὰ ὀργιζώμεθα ἀκούοντες ὑβριστικοὺς καθ' ἡμῶν λόγους ἀνοήτων. Ἂν ὁ λέγων εἶναι τρελλός, ὁ ἀκούων πρέπει νὰ εἶναι φρόνιμος. Ἔχει προσέτι καὶ τὴν ἔννοιαν ὅτι καὶ ἐκ τῶν λόγων τοῦ μωροῦ δύναται ἐνίοτε νὰ ὠφεληθῇ ὁ φρόνιμος. — Ἀπαράλλακτος ἡ **ἱσπαν.** Aunque el dezidor sea loco: el escuchador sea cuerdo (Valles 397. Haller 489). Ὁ Wander (IV, 743, 3) παραθέτει καὶ **ἀραβικὴν** ἀπαράλλακτον, ἣν ἀγνοῶ πόθεν ἠρύσθη.

31. Αὐτὰ τἀκούγου βιρισέ.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ἐπὶ ψευδῶν ἢ ἀνοήτων λόγων. Τἀκούω ἐπὶ πιστώσει· «δὲν τὰ παίρνω μετρητά», κατὰ τὴν ἀντίθετον παρ.

32. Βάζει ὁ μύλος, δὲν ἀκούει.
(Μα. 12).

Παραπλήσιαι αἱ ἐν λ. μύλος 5. 7. 60. Ἀσχολοῦ εἰς τὸ ἔργον σου, χωρὶς νὰ σκοτίζεσαι δι' ὅσα περὶ σοῦ λέγουσιν οἱ ἄλλοι, ὡς ὁ μύλος βάζει σιτάρι καὶ ἀλέθει, χωρὶς νὰ φροντίζῃ διὰ τὸν γινόμενον κρότον.

33. Δέκα ἄκουγι τσὶ ἕνα λέγι.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 11. 34, μετρῶ 7. 8. 30. 33. 36. — Ὁμοία ἡ **Ἀγγλ.** Hear twice bevor you speak once = Ἄκουε δυὸ φοραῖς προτοῦ νὰ μιλήσῃς μία (W. III, 1557, 110)· ἡ **Γερμ.** Besser zehnmal hören, als einmal sprechen = Κάλλιο δέκα φοραῖς νὰ ἀκοῦς παρὰ μιὰ φορὰ νὰ μιλῇς (W. II, 776, 3), καὶ αἱ **τουρκ.** Μπὶν ισὶτ, μπίρ σοϊλέ = Χίλια ἄκουε, ἕνα λέγε (Μαλλοὺφ 29, 19. — Decourdemanche 315). Μία μίλει, δύο σκέπτου. (Ausland 1872 σ. 1205, 34).

34. Δέκα ν' ἀκοῦς, τσ' ἕνα νὰ μιλᾷς.
(Πλωμαρίου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

НБОНУ імені І.І.Мечникова

35. Ἐγὼ εἶπα κ' ἐγὼ ἄκουσα.

(Πόντου. Ἀργ. νεωτ. ἑλλ. Α', γ' 48 [ἔκουσα.] — Κοινή).

Βλ. ὁμιλῶ 8. Δὲν εἰσηκούσθην· ὡμίλουν εἰς ὦτα μὴ ἀκουόντων. Ἀπαράλλακτοι αἱ **ῥωμουν.** φράσεις: Eu ziceam, eu auziam = Ἐγὼ ἔλεγα, ἐγὼ ἄκουα (Zanne 5134). Eu spun, eu aud = ὁμ. (αὐτ.) — Eu dzic, eu avdu = ὁμ. (κουτσοβλαχική, αὐτ.). **Τουρκική** δὲ παρ. λέγει τρελλὸν ἐκεῖνον ποῦ μοναχὸς μιλεῖ καὶ μοναχὸς ἀκούει: ντελὶ ὁλντιρ κὶ γκεντὶ σοϱλὲρ γκεντὶ ισ'ιδιούρ. (Osm. Sprich. 237).

36. Ἔφαγε κουφολαχανίδαις καὶ δὲν ἀκούει.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη. — Πελοποννήσου [κουφολάχανο]).

Προσποιεῖται ὅτι δὲν ἀκούει, ὡς νὰ ἐκωφάθη αἰφνιδίως φαγὼν κουφολαχανίδαις, αἵτινες κατὰ τὴν δημώδη πρόληψιν ἐπιφέρουσι κώφωσιν. Ὀνομάζουσι δὲ κουφολάχανα ἢ κουφολαχανίδαις γένη τινὰ τῶν διψακωδῶν (Dipsaceae DC.). — Λέγεται προσέτι μυκτηριστικῶς πρὸς τοὺς μὴ ἀκούσαντας: «Κουφολάχανο ἔφαγες καὶ δὲν ἀκοῦς»;

37. Ἤκουγα τὰ κουδούνια του κ' ἤλεγα μάντραις ἔχει.

(Β. 100, 116 [Ἤκουσα τὰ κ. σου κ' ἔλεγα μ. ἔχεις.] — Κα. 216 [Ἄκουσα τὸ κ. σου κ. ἔλεγα μ. ἔχεις.] — Χίου Καν. 291, 603 [μ. εἶναι.] καὶ παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ [κ. σου]).

Ἀκούων τὰς καυχήσεις του ἐπίστευον κατ' ἀρχάς, ὕστερον ὅμως ἐξήλεγξα αὐτάς. Ἐνῷ ἐπίστευον ὅτι εἶχε ποίμνας πολλάς, ἀπεδείχθη ὕστερον ὅτι μόνον κώδωνας εἶχεν, οὐχὶ δὲ καὶ πρόβατα.

38. Ἤκσι ἡ κούκους ἕνα λόγου,
τσὶ ξικούφανι τοὺν κόσμου.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ἐπὶ τῶν ταὐτὰ τοῖς αὐτοῖς λεγόντων. Ὁ κοῦκος ἕνα μόνον λόγον εἰξεύρει, τὴν φωνήν του, τὸ κούκου (κόκκυ), καὶ ταύτην ἀείποτε ἐπαναλαμβάνων ἐνοχλεῖ πάντας.

39. Θεοῦ βροντὴ δὲν ἀκούει.

(Βύρ. Γ', 374, 14)

Εἶναι «θεόκουφος», οὐδὲ τὰς βροντὰς ἀκούει.

НВ ОНУ Імені І. Мечникова

40. Κάθε ποῦ ἀκούσῃ κἀνεὶς τσοῦκνα, ἂν πιάνῃ τὴ μύτη του, γλήγορα θὰ σαπίσῃ.

(Κρήτης. Ἄπτ 3).

Ἀκούω = ὀσφραίνομαι. Ἂν φράττῃ τις ἑκάστοτε τὴν ῥῖνά του, ὁσάκις ἤθελεν αἰσθανθῇ δυσωδίαν, ἡ ῥὶς θὰ ἐσήπετο, θὰ ἠλκοῦτο. Ὁ βίος θὰ ἦτο ἀφόρητος ἂν ἠνωχλούμεθα ὁσάκις ἠκούομέν τι δυσάρεστον.

41. Καλά λέει ὁ Γιάννης μας, μὰ δὲν τ' ἀκούει ἡ χώρα.

(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Εἰρωνικῶς. Οἱ λόγοι του οὐδένα πείθουσι.

42. Κούννει ὁλῶ τῶ λύκω ταῖφ φωναῖ.

(Βούας Καλαβρίας. Mor. 95, 26).

Ἀκούει ὅλων τῶν λύκων τὰς φωνάς. Ὅλα ὅσα τοῦ λέγουν τὰ πιστεύει καὶ τὰ θεωρεῖ σπουδαῖα. Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχει ἡ ἀρχαία φράσις: «πᾶν ῥῆμα καὶ πᾶσαν φωνὴν ἀκούειν» (Πολύβ. ΙΒ΄, 7 (8), 5).

43. Μαζὶ μιλοῦν καὶ χώρια ἀκούουν.

(Βάρνης. Κρ. 28).

Βλ. ἀρ. 25.

44. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

(Β. 357, 116).

Γραφικὸν ῥητὸν (Ματθ. ιά, 15. ιγ΄, 9. 43. Λουκ. η΄, 8. ιδ΄, 35. Μάρκ. δ΄, 9. 23. ζ΄, 16. Ἀποκάλ. β΄, 7. 11. 17. 29. γ΄, 6. 13. 22). Λέγεται συνήθως πρὸς δήλωσιν ὅτι ὑπαινιγμός τις εἶναι εὐνόητος, ἢ ὅτι ἐκ τῶν λεχθέντων δύναται ὁ προσέχων νὰ φωτισθῇ περὶ τοῦ πράγματος. — **Ἰταλ.** Chi ha bòn'na orèccia inténda = Ὅποιος ἔχει καλὸ αὐτὶ ἂς ἀκούσῃ (Pitrè III, 312) — **Ῥωμουνικαί**: Cine are urechi de auzit, sa auza! μετάφρασις τοῦ γραφικοῦ (Zanne 4752). — Açel çe-are urecli de-avdire sa avda — ὁμ. (αὐτ.) Cine are urechi, sa auda = Ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω! (αὐτ.) — **Γερμ.** Wer Ohren hat zu hören, der höre = τὸ γραφικόν (W. III, 1127, 74).

НВ ОНУ імені І.І. Мечникова

45. Ὁποῖος ἓν ἀκούει ταιρκάζει τα.

(Κύπρου. Σ[1] 41 καὶ Σ. 279, 42 [ὅποιος]).

Βλ. κουφὸς 30. — Ὁ κωφὸς ἢ ὁ ἀτελῶς ἀκούσας λόγον τινά, προσπαθεῖ πάντοτε διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ὀλίγων ὅσα ἤκουσε νὰ μαντεύσῃ τὸ νόημα· καὶ ἐνίοτε μὲν ἐπιτυγχάνει, συνηθέστερον ὅμως παρανοεῖ, ἀπατώμενος ἐκ τῆς παρηχήσεως. Ὁμοίας τινὰς ξένας παρ. ἀναφέρομεν καὶ ἐν τῇ παραλλαγῇ τῆς παρ. ταύτης (κουφὸς 30), ἐνταῦθα δὲ καταγράφομεν τὰς **Γερμαν.** ὅσαι ἐπίσης δὲν ἀναφέρονται εἰς τοὺς κωφούς: Die reimen wohl, die übel hören = Τὰ ταιριάζουν καλὰ ὅσοι κακὰ ἀκοῦνε (W. III, 1635, 1). — Wer nicht gut hört, reimt gut = Ὅποιος δὲν ἀκούει καλά, καλὰ τὰ ταιριάζει (W. II, 779, 76). — Wer nicht wohl hört, der reimet wohl = ὁμ. (αὐτ. 81). — Wer schlecht hört, reimt leicht = Ὅποιος κακὰ ἀκούει, εὔκολα τὰ ταιριάζει (αὐτ. 83).

46. Ὅποιος πααίνει 'ς τὸ μύλο, θ' ἀκούσῃ καὶ τὰ βαρδάρια.

(Μισενικόλα Καρδίτσης παρὰ Α. Λαδιᾶ).

Βλ. ἀρ. 69. Πρβλ. καὶ θέλω 77. 94. — Ὁ μετὰ ἀγροίκων ἀναστρεφόμενος γινώσκει βεβαίως ἐκ τῶν προτέρων ὅτι θ' ἀκούσῃ παρ' αὐτῶν χυδαίους λόγους· ὁ ἀναλαμβάνων ἔργον τι πρέπει νὰ ὑπομένῃ καὶ τὰ παρομαρτοῦντα αὐτῷ δυσάρεστα, ὡς ὁ κομίζων εἰς τὸν μύλον τὸν σῖτον διὰ νὰ τὸν ἀλέσῃ δὲν δυσφορεῖ διὰ τὸν κρότον τῶν βαρδαριῶν ἢ βαρδαλιῶν ἢ βρονταριῶν ἢ περδαριοῦ.

47. Ὅπου ἀκούεις μεάλον τρύος, ἔπαιρνε μικρὸν καλάθιν.

(Κύπρου. Σ. 281, 120 (Π' ἀ μ. τρύγος] καὶ παρὰ Ι. Δελλίου).

Παραλλαγαὶ ταύτης ἐν ἀρ. 49. 55. Δι' ἄλλων δ' εἰκόνων τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐκφράζουσιν αἱ παρ. ἐν ἀρ. 50. 51. 52. 63. 53. 48 καὶ γενικώτερον ἡ ὑπ' ἀρ. 54. — Βλ. καὶ τάζω 4α. Μετὰ δυσπιστίας πρέπει ν' ἀκούωμεν τοὺς λόγους τῶν ὑποσχομένων εἰς ἡμᾶς πολλὰ καὶ μεγάλα· προσέτι δὲν πρέπει ν' ἀξιῶμεν προσοχῆς τοὺς ὑπερβολικοὺς ὑπέρ τινος ἐπαίνους, διότι συνήθως οἱ παχεῖς λόγοι εἶναι εἰς ἄκραν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ πράγματα. Οὕτως ἀκούοντες ὅτι ἄμπελός τις ἔχει μεγάλην ἀφθονίαν σταφυλῶν, δὲν πρέπει νὰ προμηθευθῶμεν πολ-

НБ ОНУ імені І. Мечникова

λοὺς καλάθους διὰ τὸν τρυγητὸν αὐτῆς, διότι ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο καὶ ἓν μικρὸν καλάθιον. — Ὁμοία **Ἀλβανική** (γεγγικὴ Σκόδρας): Νε βενεσ'τε τε μᾶδε μεῤ σ'πορτ τε βογκελ = σὲ μεγάλο ἀμπέλι πάρε μικρὸ καλάθι (G. Meyer Alb. Stud. VI σ. 9, 59).

48. Ὅπου ἀκοῦς μεγάλα νταβούλια, ψωριακὸς γάμος γένεται.

(Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Λιναρδάκη).

Πρβλ. καὶ γάμος 1. Ὁμοία τὴν ἔννοιαν μὲ τὴν προηγουμένην. Ὅσον περισσότερα καὶ θορυβωδέστερα τὰ μουσικὰ ὄργανα, αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπιδείξεις, τοσοῦτον εὐτελέστερος ὁ γάμος.

49. Ὅπ' ἀκοῦς μεγάλο τρύγος, βάστα καὶ μικρὸ κοφίνι.

(Κρήτης. Παρν. ΙΖ', 797, 180).

Βλ. ἀρ. 47.

50. Ὅπου ἀκοῦς πολλὰ κεράσια,
βάστα καὶ μικρὰ καλάθια.

(Κορ. Ἀτ. Β', 167 [ἀκούεις π. κ. κράτει μ. κ.] — Θήρας. Δε. Στ. 72 [Ὅπ' ἀκούεις — δ. μικρά]. — Κρήτης J. 117. — Πτζ. 268, 659 [βάσταγε μ.] — Χίου Καν. 27δ, 472 [κράτα]. — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη. — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι. — Θήρας παρὰ Νοητάκη. — Μυκόνου παρὰ τῆς Κας Ἀργ. Παπαβασιλείου. — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [δ. καὶ λίγα καλάτσα] — Ἁγιάσου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [πουλλὰ τσιράσ'ια παῖρνι μ. κ.]).

Βλ. ἀρ. 51. 52. 63. Ὁμοία τὴν ἔννοιαν μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 47. — Ὅμοιαι **Κουτσοβλαχικαί:** Iu avzi frauzi multe s'lliai canestra acea mica = Ὅποῦ ἀκοῦς πολλὰ κούμαρα βάστα μικρὸ καλάθι (Zanne 712) — La gortsu avzît nu ti cu saclu mare = Σὲ παινεμένη ἀπιδιὰ (γκορτσιὰ) μὴν πᾷς μὲ μέγα σάκκο (αὐτ. 977). — La gornitul avzît nu ti du cu saclu mare = ὁμ. (αὐτ.). — **Ρωμουν** La parul laudat cu sacul mare sa nu te duci = ὁμ. (αὐτ.) — La parul laudat nu luà mare sac = Σὲ παινεμένη ἀπιδιὰ μὴ σηκώνῃς μεγάλο σάκκο (αὐτ.). — La parul laudat, nu merge cu sacul = Σὲ παινεμένη ἀχλαδιὰ μὴν πηγαίνῃς μὲ τὸ σακκί (αὐτ.) — Nu alergatsi cu sacul la pere laudate = Μὴν τρέχετε μὲ σάκκο 'ς τὰ παινεμένα ἀπίδια (αὐτ. 978) — La pon laudat sa nu mergi cu sacul = Σὲ παινεμένο δένδρο μὴν

πηγαίνῃς μὲ τὸ σακκί (αὐτ. 1046). — **Σερβ**. Ἀπὸ πολυπαινεμένα χαμοκέρασα μένουν ἄδεια τὰ καλάθια (Wuk σ. 326).

51. Ὅπου ἀκοῦς πολλὰ κεράσια βάσταινε μικρὸ καλάθι.

(Bartholdy II, 153. — Leake 451, 59. — Δάρβ. 297 [ἀκούεις π. κ. ἔπαρε] — Νε. 94, 606. — San. 224, 59. — Β' 89, 176 [βάστα καὶ μ. κ.] — Ἠπείρου. Ἀρ 964 [ἔπαρε μ. κ.] — Β. 202, 353 [βάστα καὶ μ. κ.] — Ἀρτοτίνης Δωρίδος. Ἐφ. Φιλομ. 1868 σ. 1673 [Ὅπ' ἀ. — βάστα μ.] — Βάρνης. Κρ. 25. [βάστα μ. κ.] — Κρήτης. Παρν. ΙΖ', 797, 179 [παῖρνε καὶ μ. κ.] — Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου [βάστα καὶ μ. κ.] — Βρεσθαίνων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [βάστα καὶ]. — Ἠλείας παρὰ Α. Καρκαβίτσα [Ὁμ.] — Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [βάσταγε] — Δημητσάνης Γορτυνίας παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου [βάστα να μικρὸ κοφίνι.] — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ [τοίμασε μ. κ.] — Μισενικόλα Καρδίτσης παρ' Α. Λαδιᾶ [πάρε ἕνα μ. κ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [Ὅθε ἀ. — βάστα μ. κ. ἢ: κράτει μ. κ.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [τσιράσ'ια βάστα τσὶ μ. κ,]).

Βλ. τὴν προηγουμένην καὶ ἀρ. 47.

52. Ὅπου ἀκοῦς πολλὰ κεράσια μικρὸ καλάθι πάρε.

(Μα. 33 [μικρὸν] — Λακκοβικίων Μακεδονίας Γούσιος 89. — Κατιρλίου. Μακρῆς σ. 85 [κ, πάρε μ. καλάθι.] — Ἠπείρου. Δωδώνη σ. 154 [κερ. πάρε μ. καλ.] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Λιναρδάκη [μ. κοφίνι βάστα.] — Κορίνθου παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη [καλ. βάστα.] — Ἁγιάσου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [πουλλὰ τσ'ουράσ'α μ. κ. παῖρνι.]).

Βλ. 50. 47.

53. Ὅπου ἀκοῦς πολλὰ λάχανα, βάστα μικρὸ σακκοῦλι.

(Κερκύρας. Νέα 391).

Βλ. ἀρ. 50 καὶ 47.

54. Ὅπου ἀκοῦς πολλὰ πολλά, λίγα νὰ περιμένῃς.

(Χίου. Καν. 276 486).

Βλ. ἀρ. 47.

55. Ὅπου ἀκοῦς πολλὰ σταφύλια κράτει τσαὶ μικρὸ καλάθι.

(Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ' 322, 345)

Βλ. ἀρ. 47. 51.

*56. Ὅς ἀκούει σου, οὐκ ἂν αὐτῷ χολὴ ἐπιλίποι.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 95).

Ὁ Λαυρεντιανὸς κῶδ. ἔχει: Ὅς οὐκ ἀ.— ἐπιλίπῃ. Ἀλλ' ὅ τε Βα-

τικανὸς καὶ ὁ Βαροκκιανὸς παραλείπουσι τὸ ἀρνητικὸν μόριον. Ὀρθῶς δ' ὁ Kurtz (Planud σ. 26), καίπερ ἀγνοῶν τῶν κωδίκων τούτων τὴν γραφήν, εἴκασεν ὅτι τὸ πρῶτον « οὐκ » παρελήφθη ἐκ τῆς προηγουμένης ἐν τῇ συλλογῇ παρ. Ἡ γραφὴ τοῦ Βατικανοῦ καὶ τοῦ Βαροκκιανοῦ καθιστῶσι περιττὴν τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τοῦ J. Sitzler, ὅτι ὁ ἀρνητικὸς σύνδεσμος εἶναι ἀναγκαῖος. Εἶναι δ' ἐσφαλμένη καὶ τούτου ἡ μετάφρασις τῆς παρ., καὶ ἡ τοῦ Kurtz, ἕνεκα τῆς πλημμελοῦς ἐκδοχῆς τῆς σημασίας τῆς λέξεως χολῆς· διότι αὕτη δὲν ἔχει ἐνταῦθα τὴν ἔννοιαν τῆς ὀργῆς, ἀλλὰ τὴν τῆς πικρίας, τῆς λύπης, ὡς καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις, λ. χ. ἐν τῇ γαλλικῇ ἡ λέξις bile, ἐν τῇ γερμανικῇ ἡ λέξις Galle (βλ. Grimm Wörterbuch λ. Galle 2c). Οὕτω λέγομεν « τὸν ἐπότισε χολὴ » τροπικῶς ἀντὶ πικρίας, κατὰ τὸ γραφικὸν « ποτιῶ αὐτοὺς ὕδωρ χολῆς » (Ἱερεμ. θ΄, 15)· καὶ ῥῆμα ἔχομεν ἐσχηματισμένον ἐκ τοῦ χολὴ καὶ τοῦ σχάζω, τὸ χολοσκάζω (ἢ χολοσκῶ ἢ χολοσκάνω) μεταβατ. καὶ ἀμεταβ., σημαῖνον τὸ πικραίνω ἢ πικραίνομαι. Καὶ τὸ τοῦ Ἡσυχίου « χολή· μανία πικρὰ » εὐστόχως διώρθωσεν ὁ Κοραῆς (Ἄτ. Δ΄ σ. 686) « μανία, πικρία », στηριζόμενος εἰς τὸ τοῦ αὐτοῦ Ἡσυχίου « χολοῦται· πικραίνεται, θυμοῦται »· συνάπτονται δ' ὡς συνώνυμα τὸ χολὴ καὶ τὸ πικρία ἐν Θρήν. Ἱερεμ. γ΄, 15. 20. Ἀντὶ τοῦ θλῖψις κεῖται ἡ λ. καὶ ἐν τῇ παρ. « Δέ με φτάνει ἡ χολή μου κτλ ». (βλ. χολή 1).

Ὅθεν ἡ βυζαντινὴ παρ. ἐλέγετο εἰρωνικῶς πρὸς τοὺς ἀσύνετα συμβουλεύοντας· ὁ πειθόμενος εἰς τὰς συμβουλάς σου διηνεκῶς θὰ αἰσθάνεται πικρίας, ἢ ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον « Ὅποιος σ' ἀκούει χολὴ δὲν θὰ τοῦ λείψῃ ». Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχουσιν αἱ κατωτέρω (ἀρ. 72. 73) παρατιθέμεναι παρ. Ἀντιστρόφως δ' ἐπὶ τῶν συνετῶν νουθεσιῶν λέγεται ἡ παρ. ἐν λ. ἀγροικῶ 6.

57. Ὅσα σοῦ λένε ἄκουε, κι' ὅσο σοῦ βγαίνει κάνε.

(Ἠλείας παρ' Α. Καρκαβίτσα. — Γορτυνίας παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου [ὅ τι σοῦ λ. ἄκουγε καὶ ὅ τι ξέρεις κ.]).

Βλ. ἀρ. 1. 60, γνώμη 10. 12-14. 18. 19, κόσμος 51. 52, λόγος 199, ῥωτῶ 21. 22. — Ἄκουε μὲν τὰς γνώμας πάντων, ἀλλὰ πρᾶττε ὅ τι σὺ κρίνεις συμφερώτερον. Ἡ παρ. αὕτη, ἧς πολλαὶ φέρονται παραλλαγαί, ἐπαναλαμβάνει ἀρχαῖα γνωμικά: « Δεῖ πάντα μὲν ἀκούειν,

ἐκλέγειν δὲ τὰ κρείττονα» (Ἄριστον μάθημα 35 ἐν Wiener Studien τ. XI σ. 16). — «Ἄκουε πάντων ἐκλέγου δ' ἃ συμφέρει» (Μενάνδρ. Μονόστ. 566 τ. IV σ. 356 Meineke). — «Πρᾶττε τὰ σαυτοῦ, μὴ τὰ τῶν ἄλλων φρόνει» (αὐτ. 448 σ. 352 Mein. — W. Meyer σ. 443, 4). — «Σὺ δ' αὐτός, ὥσπερ οἱ σοφοί, τὰ μὲν Δίκαι' ἐπαίνει, τοῦ δὲ κερδαίνειν ἔχου» (Σοφοκλ. ἀπ. 25 Nauck παρὰ Ἀθην. Γ΄, σ. 122 c. Εὐστάθ. Ἰλ. σ. 752, 31). — «Μηδεὶς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ, μήτε τι ἔργῳ, Πρῆξαι, μηδ' εἰπεῖν, ὅ τι τοι μὴ βέλτερόν ἔστι» (Πυθαγορ. Χρυσᾶ ἔπη 25-6 = Mullach Fr. phil Gr. I σ. 195). — Discute quod audis omne, quod credis proba (Publil. Syr. App. sentent. 291 (580) Ribbeck).

58. Ὅσο λιγώτερα μιλεῖς, τόσο πολλὰ ἀκούεις.

(Βερ. 82, 60 [μιλᾷς, τόσο πολύ]. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1001. — Β. 320, 781 [μιλᾷς τ. πολύ]).

Πρβλ. ἀρ. 11. — Λέγεται καὶ εἰρωνικῶς ἐπὶ φλυάρων, οἵτινες δὲν σὲ ἀφίνουσι νὰ ὁμιλήσῃς, ἵνα μὴ διακόψωσι τὸν λόγον των.

59. Ὅταν λὲς καὶ δὲ σ' ἀκοῦνε, τάξε πῶς εἶσαι 'ς τὸ μύλο.

(Κ. 199 [τὸ πῶς εἶ.] — Κ. δ', 35 [Ὅ. λέγῃς καὶ δὲν σ' ἀκούουν, τάξε τὸ ὅτι εἶσαι 'ς τὸν μύλον.] — Κορ. Ἄτ. Β', 344 [Ὅταν λαλῇς καὶ δὲν σ' ἀκούωσι, τάξ' ὅτι εἰς τὸν μύλον εἶσαι] — Μα. 34 [Ὅ λέγῃς καὶ δὲν σὲ ἀκούουν, τάξε το ὅτι εἶ. εἰς τὸν μύλον.] — Νθ. 102, 669 [ὁμ.] — Β' 92, 212 [Ὅ. λέῃς καὶ δὲν σ' ἀκοῦν τάξε ὅτ' εἶσαι] — Ἠπείρου Ἀρ. 86 [Ἂν λαλῇς — τάξε πῶς ς τὸν μύλον εἶσαι.]. — Β. 235, 851 [τ. ὅτ' εἶσαι]. — Πτζ. 276, 745. — Ἠπείρου ΚΠ ΙΗ', 193, 176 [ἀκοῦν, τ. πῶς 'ς τὸ μ. εἶσαι.] — Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [Ἂν μιλᾷς καὶ δὲ σ' ἀ. τάξ' πῶς]. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [πὲς πῶς εἶσαι εἰς τὸ μύλο]).

Βλ. ἀρ. 24.

60. Ὅ τι σοῦ λέουν ἄκουε, κι' ἀπὸ τὸ νοῦ σου μὴν ἐβγαίνῃς.

(Καρπάθου. ΖΑ. 367, 498).

Βλ. ἀρ. 57.

61. Πολλὰ ν' ἀκοῦς, λίγα νὰ λές.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου — Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη]).

Βλ. ἀρ. 11.

62. Ποτέ μου δέ σε ἤκουσα καὶ τώρα θά σε ἀκούσω.

(Μα. 37. — Β. 262, 218 [μὰ τώρα θά σ' ἀ.]).

Λέγεται πρὸ πάντων πρὸς ἐκείνους, ὧν τὰς συνετὰς συμβουλὰς δὲν ἠκούσαμεν ἐν καιρῷ καὶ παθόντες θέλομεν νὰ δείξωμεν τὴν μετάνοιαν ἡμῶν.

63. Ποῦ ν' ἀκούσῃς πολλὰ κεράσια, πάρε μικρὸ κοφίνι.

(Καδίου Καρυστίας παρὰ Μπιλίρη).

Βλ. ἀρ. 50. 47.

64. Ῥῆξε ταὐτιά σου πίσω ν' ἀκούσῃς.

(Καρπάθου. ΖΑ. 336 καὶ 369).

Ἄκουε κατῃσχυμμένος τί κατὰ σοῦ λέγεται. Περὶ τῆς φράσεως ῥήχνω ταὐτιὰ βλ. αὐτὶ 38.

65. Σὰ δὲ ξέρ'ς νὰ μ'λᾷς, μάθι ν' ἀκοῦς.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Πρβλ. ἀρ. 6.

66. Σ' ἄκουσα καὶ ἐδῶσα,
σέ εἶδα καὶ σ' ἀψήφησα.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 2.

67. Σὰν μιλῇς καὶ δὲν σ' ἀκούουν, ξείκασε 'ς τὸν μύλον εἶσαι.

('Ερμόδωρος παρὰ Ducange στ. 933 λ. μιλεῖν).

Βλ. ἀρ. 24. 68.

68. Σὰν μιλᾷς καὶ δέ σ' ἀκοῦνε, κάτεχε 'στὸ μύλο κ' εἶσαι.

(Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ. — Ἠλείας παρὰ Α. Καρκαβίτσα [πάντεχε 'ς τὸ μ. πῶς εἶσαι.]).

Βλ. ἀρ. 24. 67. — Περιπεσόντος εἰς ἀχρηστίαν τοῦ ῥήμ. (ἐ)ξεικάζω (σύνηθες εἶναι μὲ διάφορον σημασίαν τὸ ἀπεικάζω), ἀντικατεστάθη διὰ τῶν συνωνύμων κατέχω ἐν τῇ παραλλαγῇ ταύτῃ καὶ ἐν τῇ πλειότερον μεταβεβλημένῃ ὑπ' ἀρ. 59 δι' ἄλλων ῥημάτων.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

69. Σ τοὺ μύλου σὰν πᾷς, βαρδάλια θὰ ν' ἀκοῦς.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 46.

70. Τί γίνεται καὶ δὲν ἀκούγεται;

(Κοινή. [ἢ: Τί νὰ γίνῃ καὶ νὰ μὴν ἀκουστῇ; — ἢ: Τίποτα δὲ γίνεται ποῦ νὰ μὴν ἀκουστῇ]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

*71. Τί γίνεται καὶ οὐκ ἀκούεται;

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 242).

Ὁ Kurtz (σ. 43) ὀρθῶς μεταφράζει τὴν παρ. καὶ συγκρίνει πρὸς ὁμοίαν σαρδονίαν, ἣν βλ. κατωτέρω. Ἀλλ' ὁ Crusius (Rh. Mus N. F. τ. 42 σ. 421), ἄνευ ἀνάγκης ὑπολαμβάνει αὐτὴν ὡς αἴνιγμα, τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ K. Ohlert (Zur antiken Räthseldichtung ἐν Philologus 1894 σ. 754). Ὅτι εἰς τὸ τέλος τῶν συλλογῶν τῶν βυζαντινῶν παρ. ἐπισυνάπτονται ἐνίοτε αἰνίγματα παρετήρησα καὶ ἐν Ἑρμην. εἰς τὰς Βυζαντ. παροιμίας σ. 129 (53), ὅτι δὲ καὶ αἰνίγματα οὐχὶ σπανίως μετέπεσαν εἰς παροιμίας εἶναι ἀναντίρρητον, λεπτομερέστατος δὲ περὶ τούτων θὰ γίνῃ λόγος ἐν τέλει τῆς παρούσης συλλογῆς, ὅπου γενικώτερον περὶ τῶν δημωδῶν παρ. θὰ διαλάβω. Ἀλλ' ἡ προκειμένη παρ. ἀναμφισβητήτως δὲν εἶναι αἴνιγμα οὐδ' ἀρκεῖ βεβαίως ὁ ἐρωτηματικὸς τύπος αὐτῆς ὅπως ὡς τοιοῦτο τὴν θεωρήσωμεν. Ἄλλως δ' οἱ ἐξενεγκόντες τοιαύτην γνώμην εἰς μεγίστην δυσχέρειαν προσκρούουσι πρὸς ἐξεύρεσιν τῆς λύσεως τοῦ αἰνίγματος. Ὁ μὲν Ohlert περιορίζεται εἰς ἁπλῆν ὑπόδειξιν τοῦ αἰνίγματος, μὴ ἐπιχειρῶν νὰ λύσῃ αὐτό. Ὁ Crusius ὅμως φέρει εἰκασίας τινάς, ὄχι πολὺ εὐστόχους, κατ' ἐμὴν γνώμην. Πρῶτον μὲν εἰκάζει ὅτι ἴσως πρέπει νὰ συναφθῇ ἡ προκειμένη ὑπ' ἀρ. 242 παρ. πρὸς τὴν ὑπ' ἀρ. 194 τῆς αὐτῆς Πλανουδείου συλλογῆς, ἥτις τότε θὰ περιεῖχε τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὴν ἐρώτησιν. Εἶναι δ' ἡ 194 παρ. αὕτη: «Πτωχοῦ λόγος οὐκ ἀκούεται», ἥτις ὅμως δυσκόλως ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἀπόκρισις, καὶ διότι ἡ παρ. εἶναι αὐτοτελής, περισωθεῖσα μέχρι τῆς σήμερον, καὶ ἕνεκα τοῦ γίνεται τῆς ἐρωτήσεως· ὁ λόγος τοῦ πτωχοῦ δὲν γί-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

νεται, ἀλλὰ λέγεται. Ἔπειτα ἐξ ἀναλογίας πρὸς γερμανικὰ αἰνίγματα κρίνων, ὑποθέτει ὅτι ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς λύσις τοῦ αἰνίγματος ὁ ἥλιος ἢ ἡ σελήνη, μεταφράζων τὸ τί ⟨παρα⟩γίνεται; διὰ τοῦ τί ἔρχεται; Ἀλλ' ὅπως προσαρμοσθῇ πρὸς τοιαύτην ἑρμηνείαν ἡ παρ. παρίσταται ἀνάγκη τολμηροτάτης διορθώσεως, τοῦ γίνεται εἰς παραγίνεται. Τελευταῖον δὲ νομίζει ὅτι ἡ λύσις τοῦ αἰνίγματος κεῖται ἐν παρασημειώσει τοῦ βιβλιογράφου, ἣν παρετήρησεν ὁ Π-berg ἐν τῷ βατικανῷ κώδικι. Παρὰ τὸν στίχον δηλ. τοῦ κώδικος, τὸν περιέχοντα τὰς παρ. 242-244 τῆς Πλανουδείου σημειοῦται ἐν τῇ ᾠᾳ δι' ἄλλης μεταγενεστέρας χειρὸς τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἐν τέλει δὲ τῆς συλλογῆς διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς εἶναι γεγραμμένα τάδε « † ὃς ζιωεται » ὡς λύσις δηλ. τοῦ αἰνίγματος ἄλλο αἴνιγμα, κατὰ τὸν Crusius. Ἀλλ' οὔτε ἡ παρασημείωσις ἐγκρύπτει τὴν λύσιν αἰνίγματος, οὔτε εἶναι καὶ αὐτὴ αἰνιγματώδης, ὡς νομίζω. Διότι πρέπει ν' ἀναγνωσθῇ « ὡς γίνεται », καὶ τότε οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ συμπλήρωμα τῆς παρ., ἥτις πιθανώτατα καὶ οὕτω συμπεπληρωμένη ἐφέρετο.

Ἡ ἀπόκρισις εἰς τὴν διὰ τῆς παρ. προβαλλομένην ἐρώτησιν εἶναι ἁπλουστάτη: —Οὐδέν. Πάντα τὰ γινόμενα ἀκούονται, πάντα γίνονται φανερά, οὐδὲν μένει ἀπόκρυφον. Τοῦτο ἀριδήλως καταδεικνύει καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 70 παροιμιώδης φράσις καὶ πολυπληθεῖς ἄλλαι παρ. βυζαντιναὶ καὶ νεοελληνικαὶ καὶ ἀλλόγλωσσοι, ποικιλοτρόπως ἐκφράζουσαι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν (βλ. καιρὸς 83. 90, κρύβω 8, κρυφὸ 1. 16. 17, μαθητεύομαι 1. πορεύομαι 10). Αἱ δὲ κατὰ τὴν διατύπωσιν μᾶλλον πρὸς τὴν ἡμετέραν προσεγγίζουσαι ξέναι παρ. εἶναι πᾶσαι **Ἰταλικαί**: Nun si fa cosa, ch''un si sapi = Δὲ γίνεται πρᾶμα ποῦ νὰ μὴ μαθητεύεται (σικελ. Pitré III, 229. 233). — Tutti cosi si vennu a sapiri = Ὅλα τὰ πράματα μαθητεύονται (ἐπίσης, Pitré III, 233) — Niente si faghet qui non benit a s'ischire = Τίποτε δὲ γίνεται ποῦ νὰ μὴ μαθητεύεται (σαρδονία, αὐτ.).

72. Τὸν ἄκουσε τὸ χωριό, καὶ δὲν ἔμεινε καλύβι.

(Ἄργους Νεα 91).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Πρβλ. ἀρ. 56. Ἐπειδὴ ἐπείσθη εἰς τὰς συμβουλάς του τὸ χωρίον, ἠρημώθη καθ' ὁλοκληρίαν.

73. Τὸν ἄκουσε τὸ χωριό, κ' ἔκαμε τὴν καμπάνα κοφίνι.

(Ἄργους Νεα· 92).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ἤκουσε τὴν μωρὰν συμβουλήν του τὸ χωρίον καὶ μετεχειρίζετο τὸν κώδωνα τῆς ἐκκλησίας ἀντὶ κοφίνου. Ἀμφότεραι, ἐπὶ τῶν μωρὰ καὶ ὀλέθρια συμβουλευόντων λεγόμεναι, προῆλθον πιθανῶς ἐξ ἀγνώστων μοι μύθων.

ἄκρη.

1. Ἄκραις μέσαις.

(Παρν. ΙΕ'. 639. — Κοινή).

Βλ. καὶ ἀρ. 6. — Ἐπὶ τῶν ἀτελῆ ἢ ἀσυνάρτητα λεγόντων ἢ γινωσκόντων. Φράσεις: «Μοῦ τά εἶπε ἄ. μ.» = δὲν μοὶ ἀπεκάλυψεν ὅλα, ἀτελῶς μ' ἐπληροφόρησεν, ὑπηνίχθη πολλά. «Ἄ. μ. τὰ ξέρει» = δὲν τὰ γινώσκει ἀκριβῶς «Ἄ. μ. μιλεῖ» ὁ λόγος του δὲν ἔχει ἑνότητα, ἢ εἶναι ἀτελής, ἢ εἶναι ἀσυνάρτητος. Τὴν αὐτὴν ἐν μέρει ἔννοιαν ἔχει καὶ ἡ ἀρχαία: «Ἄκρον λάβε καὶ μέσον ἔξεις», λεγομένη «ἐπὶ τῶν δυσφράστων καὶ δυσνοήτων» (Ζηνοβ. 57. Παρ. Βοδλ. 207 σ. 20 b Gaisf. Διογεν. Βι. 27. Ἀποστόλ. 97. Σουίδ. λ.).

2. Ἄκρη εἶδες, παιδί μου,

(Β. 5, 51).

Δὲν ἐνεβάθυνες εἰς τὰ πράγματα, μόνον τὸ ἄκρον αὐτῶν εἶδες. Παραπλήσιαι αἱ ἀρχαῖαι: «Ἄκρῳ ἅψασθαι δακτύλῳ» λεγομένη «ἐπὶ τῶν οὐδὲν ἀκριβῶς ἠσκημένων» (Ζηνοβ. 61 καὶ Schneidewin αὐτ. Διογεν. 110. Διογεν. Βι. 29 καὶ Leutsch αὐτ. Γρηγ. Κύπρ. 34. Λουγδ. 13. Μακάρ. 72. Ἀποστόλ. 105. Βλ. καὶ Boissonade εἰς Παχυμέρ. Μελ. σ. 115. 326 καὶ ἐν Not. et extr. des Mss. XII, 2 σ. 11)· καὶ «Ἄκρῳ τῷ ὄνυχι» (Schneidewin εἰς Ζηνοβ. 61).

3. Ἄκρην ηὕρηκε ὁ στραβός,
μήτε πίσω, μήτ' ὀμπρός.

(Κα. 231)

Πολλὰς παραλλαγὰς ταύτης βλ. ἐν λ. στραβὸς 74-76 78, τυφλὸς 19-21. — Ἐπὶ τῶν ἀρκουμένων εἰς πενιχρὰ καὶ εὐτελῆ, διότι

Ивану імені Г. Мечникова

ἀγνοοῦσι τὰ κρείσσονα· καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ὀκνηρίας μὴ περαινόντων ἔργον τι, καὶ πρόφασιν φερόντων παρατυχόν τι ἀσήμαντον ἐμπόδιον.

4. Ἀπ' ἄκρη χωραφιοῦ κι' ἀπ' ἀχλαδοῦρα μέση.

(Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 8. — Ἐννοεῖται, τοῦ ἔδωκε. Κακῶς ἢ ἰδιοτελῶς προσηνέχθη πρὸς αὐτόν, ἢ γενικώτερον, ἠρνήθη νὰ ἐκτελέσῃ τὴν αἴτησίν του. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῆς διανομῆς πατρικῆς κληρονομίας, καθ' ἣν ὁ ἰδιοτελής, ἂν δυνηθῇ, εἰς τὸ μεράδι (τὸν κλῆρον) τοῦ ἀδελφοῦ του, θέτει τὰ χείριστα τῶν κτημάτων· ὡς τοιαῦτα δὲ θεωροῦνται οἱ ἄκραις τῶν χωραφιῶν, καὶ οἱ μέσαις τῶν κήπων, ὅταν ἄλλα δένδρα δὲν ἔχωσι πλὴν ἀπιδεῶν ἢ κερατεῶν ἢ ἄλλων τοιούτων. Τοιαύτην διανομὴν συμβουλεύει ἐν τῷ γνωστῷ δημοτικῷ ᾄσματι ἡ ἀπίστος σύζυγος τὸν ἀνδράδελφόν της ν' ἀξιώσῃ, ὅπως εὕρῃ ἀφορμὴν ἔριδος:

Κάμε τα νὰ μοιράσετε ταμπελοχώραφά σας,
κι' ὁποῦ μηλιὰ καὶ κυδωνιά, νὰ παίρνῃς ἰδική σου,
κι' ὁπ' **ἀχλαδιὰ** καὶ χαρουπιά, νὰ δίνῃς τἀδελφοῦ σου.

(Passow 467, 10)

καὶ ἐν ἄλλῃ παραλλαγῇ:

Σύρτε νὰ τὰ μεράσετε ταμπελοχώραφά σας.
Ἀπὸ **ταῖς ἄκραις** δόσε του, κι' ἀπὸ τὰ παλιοπύργια,
κι' ὅθε βρουκλὰ καὶ καρπερά. 'ς τὸ μέρος τό δικό σου,
κι' ὅθ' **ἄκρη** καὶ περίτραφος 'ς τὸ μέρος τὸ δικό του.

(αὐτ. 466, 16. — Βλ. καὶ ΖΑ. σ. 154. 281. 313).

5. Ἀπ' τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου.

(Ἠπείρου ΚΠ. ΙΗ', 381, 31. — Κοινή).

Ἐξ ἀπωτάτων τόπων. Καὶ ἄλλαι ὅμοιαι παροιμιώδεις φράσεις δηλοῦσιν ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον μεγίστην κατὰ τόπον ἔκτασιν, μεγάλας ἀποστάσεις. «Κάθεται 'ς τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου» = κατοικεῖ εἰς συνοικίαν ἀπόκεντρον. «Ἤρθε ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου». Ἄλλας παραπλησίας βλ. ἐν λ. πέρας 1, ἀπόστολος 1. Ἐν δημοτικῷ ᾄσματι ἀναφέρεται καὶ ἄκρη τ' οὐρανοῦ: «Κάτω 'ς τὴν ἄκρα τοὐρανοῦ, 'ς τὴν τέλειωση τοῦ κόσμου» (Πολίτου, Νεοελλ. μυθολ. σ. 161).

Ἡ ἄκρη τοῦ κόσμου εἶναι τὰ «πείρατα γαίης» τῶν παλαιῶν ποι-

ητῶν (Ἰλιαδ. Θ, 478-9. Ξ, 301, Ὀδυσ. Δ, 563. Ἡσιόδ. Θεογ. 622· Ἔργ. 168. Πρβλ. Roscher die Gorgonen σ. 25 κέ.). Ἐπειδὴ δὲ τὰ πέρατα τῆς γῆς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ὅσα καὶ τὰ κύρια σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος, ἐπλάσθη ἀπὸ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἡ λέξις τετραπέρατα, ἤτοι τὰ τέσσαρα πέρατα, καὶ φράσις «εἰς τὰ τετραπέρατα τῆς γῆς» δηλοῦσα ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς γῆς (Βλ. Ἀντιλογίαν τοῦ διαβόλου Β΄ ἐν Vassiliev Anecdota graecobyzant. σ. 10 καὶ τὴν ἐμὴν διόρθωσιν ἐν Βυζαντ. Χρον. 1897 σ. 95). — Ἡ ὑπερβολὴ αὕτη εἶναι συνήθης καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις: «τὸν — Μῆδον αὐτοὶ ἴσμεν ἐκ περάτων γῆς — ἐλθόντα» (Θουκ. Α΄ 69)· «συνελκυστέον αὐτῷ ἀπὸ περάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα» (Ξενοφ. Ἀγησίλ. θ΄, 4. Βλ. καὶ ἄλλας μαρτυρίας ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Ἑρρ. Στεφάνου λ. πέρας). Ὅμοιαι φράσεις ἐν τῇ Παλαιᾷ καὶ τῇ Καινῇ διαθήκῃ: «ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς» (Ματθ. ιβ΄, 42. Λουκ. ια΄, 31)· «πέρατα τῆς γῆς» (Ψαλμ. β΄, 8). Βλ. καὶ λ. πέρας 1. «ἕως ἐσχάτων τῆς γῆς» (Πράξ. ἀποστολ. α΄, 8). Συνηθεστέρα δ' ἡ χρῆσις τῆς λέξεως ἄκρον, ὡς ἐν τῇ δημώδει· «ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς» (Δεύτερον. ιγ΄, 7)· «ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ» (Μάρκ. ιγ΄, 27)· «ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης καὶ ἀπὸ ποταμοῦ ἕως ἄκρου γῆς» (Σειρὰχ μδ΄, 21)· «ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ ἕως τοῦ ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ» (Δευτερον. δ΄, 32). Πρβλ. πρὸς ταῦτα τὴν δημώδη φράσιν: «ἀπ' ἄκρη 'ς ἄκρη» = ἅπανταχοῦ· «ἀπ' ἄκρη 'ς ἄκρη ὁ χαλασμὸς» (Βαλαωρίτου Ποιήματα τ. Α΄ σ. 273)· πρὸς ἣν ἀντιστοιχεῖ ἡ γαλ. «aux deux bouts de la terre» (Littré Dict. λ. bout 1)· καὶ ἡ «d'un bout à l'autre» ἢ «de bout en bout» (αὐτ.).

Ὅμοιαι πρὸς τὴν παροιμιώδη φράσιν **Γαλλ.** Au bout de l' univers. — Chercher quelqu'un au bout du monde. — Être logé au bout du monde. — Nous sommes aux deux bouts de la terre (Littré ἔνθ. ἀν.). — **Γερμ.** Bis ans Ende der Welt laufen = νὰ τρέξῃς ὡς τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου (W. I, 818, 96). — Etwas auf aller Welt Enden zusammensuchen = νὰ γυρεύῃς κάτι 'ς τὰ τετραπέρατα τοῦ κόσμου (W. V, 1230, 134).

НБ ОНУ імені І. Мечникова

6. Μέσαις ἄκραις ὁμιλεῖ.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 176, 32. — Β. 155, 86).

Βλ. ἀρ. 1.

7. Ὅπου τὸ βγάλῃ ἡ ἄκρη.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1435 [Τρέχ' δ.]. — Β 326, 603 (Τρέχει κι' δ. — ἢ: Τρέχα κι' δ.] — Βύρ. Γ', 441, 61 [Τρέχει δ. τὸν βγ.]— Ἠπείρου. ΖΑ. 200. 87. — Κοινοτάτη).

Πρβλ. βλάχος 8, δρόμος 9, μάτι 30. 90. Ἐπὶ τῶν ἐξ ἀπογνώσεως ἢ ἐξ ἀβουλίας ἐπιχειρούντων τι ἄνευ προδιαγεγραμμένου σχεδίου, ἀγνοούντων δὲ ἂν καλὸν ἢ κακὸν θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πράξεώς των. Τρέχουσιν ἀγνοοῦντες τὸ τέρμα τοῦ δρόμου των ἢ ἀδιαφοροῦντες περὶ τούτου· θὰ τὸ μάθωσιν, ὅταν φθάσωσι εἰς αὐτό. Πηγαίνουν κατ' ἄλλην φράσιν, ὅπου βλέπουν τὰ μάτια τους καὶ ὅπου φτάνουν τὰ πόδια τους (βλ. φτάνω 31). Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχει ἡ παρὰ τῷ Λουκιανῷ (Ἑρμοτ. 28 σ. 767) ἀρχαία παροιμία: «ἔνθα ἂν ἡμᾶς οἱ πόδες φέρωσιν, ἐκεῖσε ἄπιμεν» ἣν ὁ παροιμιογράφος τοῦ Κοισλιανοῦ κώδ. (186 σ. 137e Gaisford. — App. prov. 159 Leutsch) ἑρμηνεύει: «ἐπὶ τῶν ἀπεγνωκότων καὶ ὡς ἔτυχέ τι ποιούντων». Βλ. καὶ Θεοκριτ. ΙΓ', 70. ΙΔ', 42.

8. Σ' ἄκρη χὠραφιοῦ καὶ 'ς ἀκλαδοῦρ' ἀμπέλι.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 4. Ἐννοεῖται «τὸν ἔρρηξε». Ἠρνήθη τὸ ζητούμενον.

9. Σ' τὴν ἄκρη σκάει ἡ σφεντόνα.

(Β. 278, 142 [τρίζ' ἡ σφ.] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Λιναρδάκη. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [ἢ: σπάει ἡ σφ.]).

Ἡ αὐτὴ καὶ ἐν λ. τέλος 2. Τὸ ἀπολυόμενον ὑπὸ τῆς χειρὸς κατὰ τὴν βολὴν τοῦ λίθου ἄκρον τῆς σφενδόνης πλαταγίζει· πολλὰ ἀπροσδόκητα συμβαίνουσι κατὰ τὸ τέλος πράξεώς τινος, ἢ τἀποτελέσματα ἀθορύβου ἐργασίας ἀναφαίνονται κατὰ τὸ πέρας αὐτῆς. Ἀπαράλλακτος ἡ ἀλβανική: ndai mpisˈt kairtsèt hompégia (Hahn 156, 108). ngka mpísˈti kairrsèt kompégia (Κουλουριώτ. 164).

10. Ταῖς δυὸ ἄκραις δὲ μπορεῖ νὰ φέρῃ ἴσια.

(Β. 287, 37).

Ὁμοία τὴν διατύπωσιν πρὸς τὴν παρ' Ἀριστοτέλει (Προβλημ. ιζ΄, 3) ῥῆσιν Ἀλκμαίωνος τοῦ Κροτωνιάτου: «οὐ δύνανται τὴν ἀρχὴν τῷ τέλει προσάψαι», ἥτις μετ' ἀσημάντων παραλλαγῶν φέρεται ὡς παροιμία παρὰ τῷ Ἀποστολ. 1550 (καὶ Ἀρσεν. 4849. Κατζιούλ. 2250)· συμπίπτει δέ πως πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς σημερινῆς καὶ ἡ διάφορος τῆς τοῦ Ἀριστοτέλους ἑρμηνεία τῆς ῥήσεως ὑπὸ τοῦ Ἀποστολίου: «ἐπὶ τῶν ἡμιτελῆ ἢ ἀτελῆ ἔργα ποιούντων». Ἀλλ' ἡ παρ. εἶναι μᾶλλον ἁπλῆ μετάφρασις τῆς **γαλλικῆς** «joindre les deux bouts» (Littré Dictionn. λ. bout 7), λεγομένη ἐπὶ τῆς ἐννοίας ἣν ἔχει αὕτη· ἑνώνει τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους, συντηρεῖται καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐκ τῶν ἰδίων πόρων. Οἱ μὴ γινώσκοντες ὅμως τὴν γαλλικὴν καὶ ἐπαναλαμβάνοντες τὴν παροιμιώδη φράσιν ἀντιλαμβάνονται ἄλλως τὴν μεταφοράν, ὑποθέτοντες ὅτι πρόκειται περὶ πραγμάτων φερομένων ἐντὸς μανδηλίου, οὗ δὲν δύνανται νὰ συνάψωσι τὰ ἄκρα ὅπως περιλάβωσι ταῦτα. Ἀλλὰ καὶ παρὰ Γάλλοις φέρεται παραλλαγὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσα εἰκόνα: «Il ne peut au bout de l'an nouer les deux bouts de sa serviette ensemble» (Legai 123).

11. Τὸ μπαστοῦνι ἔχει δυὸ ἄκραις, μιὰ τοῦ μουσαφίρη κι' ἄλλη τοῦ νοικοκύρη.

(Β. 64, 157 [Δυὸ ἄ. ἔ. τὸ μπ. μιὰ]).

Βλ. ἀρ. 13.

12. Τὸ ξύλο ἔχει δύο ἄκραις.

(Βάρνης. Κρ. 31).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

13. Τὸ ῥαβδὶ ἔχει δυὸ ἄκραις.

(Μα. 41 [ῥαβδίον—δύο ἄκρας.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1382. [δύο]. — Ῥόδου. Βενετ. σ. 13 [ἄκριας.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη. — Πελοποννήσου).

Βλ. ἀρ. 11. 12. 14. Ὁ ἔχων εἰς τὴν χεῖρα ῥάβδον καὶ ἀπειλῶν νὰ πατάξῃ δι' αὐτῆς ὅπλον ἀντίπαλον, πρέπει νὰ φοβῆται μὴ

НБ ОНУ імені І.Мечникова

στραφῇ τὸ ὅπλον καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου· διότι δὲν εἶναι δύσκολον ὁ ἀπειλούμενος, ὁ μουσαφίρης, κατὰ τὴν εἰρωνικὴν ἔκφρασιν τῆς ὑπ' ἀρ. 11 παραλλαγῆς, νὰ συλλάβῃ τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς ῥάβδου καὶ οὕτως νὰ ἐκλίπῃ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἔχοντος αὐτήν, τοῦ νοικοκύρη· Εἶναι ἐν χρήσει ἐνίοτε καὶ ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ, ὅτι ὁ νομίζων ἑαυτὸν πλεονεκτοῦντα τοῦ ἀντιπάλου δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ μειονεκτῶν. Τὴν ἔννοιαν ταύτην ἔχει ἐνίοτε καὶ ἡ **Γαλλ.** φράσις: Une épée (un glaive) à deux tranchants = Ξίφος (μάχαιρα) δίστομον (Littré Dictionn. λ. tranchant) — Ἀπαράλλακτοι εἶναι αἱ **ρωμουν** Bâta are doue capete (Zanne 448). — Betsul are doue capete (αὐτ. 452). — **Γερμαν** Ein Stock hat zwei Enden (W. IV, 869, 25 μετὰ βοημικῆς καὶ πολωνικῆς ὁμοίας) — Ittlicher Stecken hot zwei Ecken (αὐτ. 789, 6). — **Ρωσική**: Ἡ εὐτυχία σὰν τὸ ῥαβδί, μὲ δυὸ ἄκραις (Dal I, 56).

14. Τὸ ῥαβδὶ ἔχει δύο ἄκραις καὶ καθένας νὰ προσέχῃ.

(Β. 316, 447).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

ἀκριβά.

1. Ἀκριβὰ γουράζεις ἀκριβὰ καταλᾶς.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 316, 65).

Ὁμοία τὴν ἔννοιαν ταῖς ἐν λ. ἀκριβὸς 22-24, καλὸς 82. — Τὰ κριβὰ πράγματα, τὰ ἀντὶ πολλοῦ ἀγοραζόμενα εἶνε διαρκέστερα τῶν εὐώνων· δυσκόλως καταλύονται, φθείρονται. Τοῦτο δὲ διὰ δύο λόγους· πρῶτον μὲν διότι ἡ ποιότης των εἶναι καλή, καὶ ἔπειτα διότι ὁ ἀγοραστὴς καταβάλλει πολλὴν προσοχὴν πρὸς διατήρησίν των, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀξίας αὐτῶν. Ὅμοιαι αἱ γερμανικαί: Theuer dauert lange = τὸ ἀκριβὸ βαστᾷ πολὺ (W. IV, 1148, 9). — Was theuer kommt ins Haus, das giebt man langsam aus = ὅ τι ἀκριβὸ μπαίνει 'ς τὸ σπίτι ἀργὰ ξοδεύεται (αὐτ. 1449, 20).

2. Ἀκριβὰ πουλεῖ ὁ χωριάτης καὶ θαρρεῖ πῶς διαφορίζει.

(Πτζ. 214, 14)

Κακῶς ὑπολογίζει ὁ ἐκ τῆς ὑπερτιμήσεως τοῦ ἐμπορεύματός του

προσδοκῶν κέρδος· δυνατὸν μὲν νὰ πωλήσῃ αὐτὸ εἰς μεγάλην τιμήν, ἀλλὰ θὰ ζημιωθῇ πλειότερον ἄλλοθεν, ὡς λ. χ. ἐκ τῆς μὴ ἐγκαίρου ἐκπληρώσεως τῶν ὑποχρεώσεών του, ἐκ τῶν δαπανῶν πρὸς συντήρησιν τοῦ πράγματος μέχρι προσφορᾶς τῆς συμφερούσης τιμῆς καὶ τῶν τοιούτων. Ὠφέλιμος εἶναι μόνη ἡ ἐπίκαιρος πώλησις. Ὅμοιαι αἱ ἐν λ. ἀκριβὸς 5-7. 14, σαράφης 1, φτωχὸς 89.

3. Σὶ πουλῶ, μάννα, μούν' σὶ κρατῶ ἀκριβά, νὰ μὴ σ' ἀγουράσῃ κἀνένας.

(Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 194, 188 [Σὲ — σὲ κρ. — ἀγοράσ' (ῃ)]).

Βλ. ἀκριβὸς 26, πουλῶ 42. Ἐπὶ πωλητῶν οἵτινες ἕνεκα τῶν ὑπερόγκων ἀξιώσεών των φαίνονται ὥσπερ ἐπιζητοῦντες τὴν ματαίωσιν τῆς συναλλαγῆς. Οὕτως ἐμπορευόμενος ἠδύνατό τις καὶ αὐτὴν τὴν μητέρα του νὰ περιάγῃ πρὸς πώλησιν εἰς τὴν ἀγοράν, χωρὶς νὰ θεωρηθῇ ἄστοργος υἱός, διότι πάντες, ἐκ τῆς ζητουμένης παραλόγου τιμῆς κρίνοντες, θὰ ἐπείθοντο ὅτι ἡ προσφορὰ δὲν εἶναι σοβαρά.

ἀκριβαίνω.

1. Ἀκριβαίνεις ; Λιγοστεύω.

(Κα. 282).

Οἰκονομικὸς κανών· αὐξανομένης τῆς τιμῆς πράγματός τινος ἐλαττοῦται ἡ ζήτησις αὐτοῦ· ὅσον ἀκριβότερα μοῦ τὸ προσφέρεις, τόσον ὀλιγώτερον ἀγοράζω, περιορίζων τὰς ἀνάγκας μου. Ὅμοιαι ἀλλόγλωσσοι παρ. **Δαν.** Alt for dyyrt bliver sielden Kiøbt = Κάθε παραπολὺ ἀκριβὸ σπανίως πουλειέται (W. IV, 1149, 23). — **Σουηδ.** Alt för dyrt blifver sällan Kjöpt = ὁμ. (αὐτ. 24). **Γερμαν.** Wer zu theuer bietet, wird wenig verkaufen = ὅποιος παραπολὺ ἀκριβὰ τὰ δίνει, λίγα πουλεῖ (W. IV, 1149, 22). — Theuer ausgeboten, ist nicht verkauft — Ὅ τι δίνεται ἀκριβὰ δὲν πουλειέται (αὐτ. 1148, 8). — Zu theuer findet keinen Käufer = τὸ παραπολὺ ἀκριβὸ δὲ βρίσκει ἀγοραστὴ (αὐτ. 23). — Zu theuer geboten macht die Waare unwerth = Ὅταν τὴν πραμάτεια τὴ δίνουν πολὺ ἀκριβὰ χάνει τὴν ἀξία της (αὐτ. 24).

НБОНУ імені І. Мечникова

ἀκρίβεια.

1. Ἡ πολλὴ ἀκρίβεια φέρνει τὴ φτήνια.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1671. — Β. 105, 195. — Βάρνης. Κρ. 19).

Βλ. καὶ τὰς ἑπομένας ἀρ. 2-4. Ὅταν ἐμπόρευμά τι σπανίζον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὑπερτιμηθῇ, δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ἐπέλθῃ ὑποτίμησις αὐτοῦ· διότι πρῶτον μὲν θὰ μειωθῇ τὸ πλῆθος τῶν καταναλωτῶν διὰ τὸν ἐν τῇ προηγουμένῃ παρ. ἀναφερόμενον λόγον, δεύτερον δὲ πολλαὶ θὰ γίνωσιν προμήθειαι ὑπὸ τῶν κερδοσκόπων, καὶ τούτων ἕνεκα τὴν σπάνιν θὰ ἐπακολουθήσῃ ἀφθονία. Ὅμοιαι παρ. **Γαλλ.** Cherté foisonne (Quitard σ. 219). — **Γερμαν.** Auf Theuerung folgt Ueberfluss = Ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀκρίβεια ἀφθονία (W. IV, 1449, 1). — **Τουρκ.** Καντὰ τσ᾽οκλοὺκ αντὰ γιοκλοὺκ = ὅπου ἀφθονία ἐκεῖ ἡ ἀκρίβεια (Osman. Sprich. 351).

2. Ὅπου ἰδῇς ἀκρίβεια, καρτέρειε καὶ τὴν φθήνια.

(Θήρας Δε. 79. — Ἠπείρου Ἀρ. 1019 [Ὅταν ἰ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

3. Ὅπου ἰδῇς μεγάλη ἀκρίβεια περίμενε καὶ φτήνια.

(Β. 222, 611 [Ὅ. δῇς]).

Βλ. ἀρ. 1.

4. Ὅπου ἰδῇς πολλὴ ἀκρίβεια πάντεχε καὶ τὴν εὐτήνια.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου).

Βλ. ἀρ. 1.

ἀκριβοκόπος.

1. Τἀκριβοκόπου τὸ πουγγὶ σὲ χαροκόπου χέρια.

(Μάνης παρὰ Κ. Πασαγιάννη καὶ Π. Γενναδίου [Τοῦ κριβοκόπου]).

Βλ. φειδωλὸς 2. Ἀκριβοκόπος λέξις κατ᾽ ἀναλογίαν τοῦ χαροκόπος ἐσχηματισμένη, ὁ ἀκριβός, ὁ φιλάργυρος. «Τοῦ φιλάργυρου πατέρα τὸ βίος καταντᾷ ᾽ς τοῦ ἄσωτου γιοῦ τὰ χέρια» (Κ. Πασαγιάννης).

НБ ОНУ імені І.Мечникова

ἀκριβοπουλῶ.

1. Ἀκριβοπούλειε καὶ δίκαια ζύγιαζε.

(Χίου. Καν. 219, 41)

Βλ. ἀρ. 2-3, πουλῶ 2. 3. 33. Οὐδένα ἀδικεῖς ὁρίζων ὑπέρογκον τὴν τιμὴν τοῦ ὑπὸ σοῦ πωλουμένου ἐμπορεύματος, ὀφείλεις ὅμως δίκαια νὰ ἔχῃς μέτρα καὶ σταθμά. Δὲν εἶναι τίμιος ἔμπορος ὁ ἀπατῶν κατὰ τὴν στάθμισιν, μέγα δ' ἁμάρτημα θεωρεῖ τοῦτο καὶ ὁ Παροιμιαστής: «Ζυγοὶ δόλιοι βδέλυγμα ἐνώπιον κυρίου, στάθμιον δὲ δίκαιον δεκτὸν αὐτῷ» (Παροιμ. ια'. 1). Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Vendum chêr e pesa giόst = ἀπαράλλακτος (ῥωμαϊκή, D. II, 530). Vendi caro e pesa giusto = ὁμ. (ἐνετική Pasqualigo 98). — Pesa giusto e vendi caro = Ζύγιαζε δίκαια καὶ πούλειε ἀκριβά. (Τοσκαν. Pitrè I, 313) — Pisa giustu e vinni caru = ὁμ. (σικελική, αὐτ.). — **Ἀγγλ.** Weigh right and sell dear = ὁμ. (W, V, 1796, 10). — **Γερμαν.** (;) Recht wägen und theuer verkaufen = ὁμ. (αὐτ.). Ἄλλας ὁμοίας παρ. βλ. κατωτέρω.

2. Ἀκριβοπούλειε, μὰ δίκαια μέτρα.

(Θήρας. Δε. 65. — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ'. 316, 53 [τσαὶ δίτσια μ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Caro mi vendi e giusto mi misura = Ἀκριβὰ πούλειε μου καὶ δίκια μέτρα μου (τοσκανική, Pitrè I, 313). — Caru vinni e giustu misura = Ἀκριβοπούλειε καὶ δίκαια μέτρα (σικελική, αὐτ.). — **Νορβηγ.** Dyrt selt er ingi Synd, naar inkje Fals er i = Τὸ ἀκριβὸ πούλημα δὲν εἶναι ἁμαρτία, ἂν δὲν γίνεται ψευτιά (D. II, 530). — **Γερμαν.** Theuer verkaufen ist keine Sünde, aber falsch messen = Τὸ ἀκριβὸ πούλημα δὲν εἶναι ἁμαρτία, μόνο τὸ κακὸ μέτρημα (W. IV, 1554, 9). — **Δαλματική:** Drago prodaj, a pravo izmiri = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (αὐτ.).

3. Ἀκριβουπώλα καὶ δίκαια ζύγιαννι.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 1.

ἀκριβός.

1. Ἀκριβαῖς οἱ σαλάταις του.

(Λακεδαίμονος. Παρνασ. ΙΕ΄, 639).

Ἐπὶ τῶν ἀναγκαζομένων ν' ἀποδώσωσι πολλαπλασίαν τὴν χάριν, ἣν ἔλαβον παρά τινος. Ἀγνοῶ τὸν μῦθον, ἐξ οὗ προῆλθεν ἡ παρ. αὕτη, ὑποθέτω ὅμως ὅτι θὰ εἶναι παραπλήσιος τοῦ δόντος ἀφορμὴν εἰς τὴν γένεσιν τῆς ἑπομένης.

2. Ἀκριβά ναι τ'ἄη Γιωργιοῦ τὰ σφουγγᾶτα.

(Κρήτης. Φρ. 105 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Πρβλ. τὴν προηγουμένην· βλ. καὶ ἀρ. 3. Ἡ μὲν ἔννοια ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῆς προηγουμένης. Ὁ δὲ μῦθος ἐκτίθεται καὶ ὑπὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου Ὁμιλ. 14 περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου Γεωργίου, περιληπτικώτερον δὲ ἐν τῷ Μηναίῳ τοῦ Ἀπριλίου 23, ἐξ οὗ παραλαμβάνομεν αὐτόν. Εἶναι διήγησις περὶ θαύματος τοῦ ἁγίου, γενομένου ἐν Παφλαγονίᾳ Παιδίον τι ἔταξεν εἰς τὸν ἅγιον ἓν σφογγᾶτον [1]) καὶ ἔφερεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τοῦτο τέσσαρες ξένοι ἔμποροι, εἰσελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ προσκυνήσωσιν, ἔφαγον· ἀλλὰ διὰ θαύματος τοῦ ἁγίου ἐμποδίζοντο νὰ ἐξέλθωσι, μέχρις ὅτου κατέθηκεν ἕκαστος αὐτῶν ἀνὰ ἓν μιλιαρίσιον· «ἐξελθόντες δὲ εἶπον· Ἅγιε Γεώργιε, πολλοῦ πωλεῖς τὰ σφογγᾶτά σου, καὶ ἡμεῖς ἐκ σοῦ ἄλλοτε οὐκ ἀγοράσομεν». Τὸ θαῦμα τοῦτο ἀποδίδει εἰς τὴν Παναγίαν παράδοσίς τις τῶν Μανιατῶν, ἣν ἀναφέρει ὁ Carnavon (Reminiscences 1839 σ. 159).

3. Ἀκριβὰ τὰ σφουγγᾶτά του.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 17. — Β. 5, 52. — Παρνασ. ΙΕ΄, 639).

Βλ. ἀρ. 1. 2. — Πρβλ. καὶ τὴν **γερμαν.** Das ist ein theurer Eierkuchen = Αὐτὸ εἶναι ἀκριβὸ σφουγγᾶτο (W. I, 769, 4).

4. Ἀκριβό, ἀλλὰ τ'ἀξίζει.

(Μεσσηνίας).

Ἂν καὶ ἔχῃ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καὶ αἱ ὑπ' ἀρ. 22—24, ἡ χρῆ-

[1]) Ἔδεσμα ἐξ ὠῶν κτυπητῶν τηγανιζομένων μετὰ βουτύρου, οὕτω καλούμενον διὰ τὴν σπογγοειδῆ ὄψιν αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις ἀντὶ τῆς ἑλληνικῆς ταύτης λέξεως ἐξενίκησεν ἡ χρῆσις τοῦ γαλλικοῦ ὀνόματος ὀμελέττας (omelette).

σις ὅμως ταύτης εἶναι παντελῶς διάφορος. Διότι λέγεται ἐπὶ τῶν ἀδιακρίτων, τῶν ποιουμένων χρῆσιν πραγμάτων πολυτίμων ξένων, ἀδιαφορούντων δὲ περὶ τῆς φθορᾶς αὐτῶν. Ἐλήφθη ἐκ μύθου, ὅστις πληρέστερος κεῖται ἐν δυσὶν ἄλλαις παρ. (τρώγω 319. 337). Παραπλήσιοι τούτου γερμαν. μῦθοι ἐν Zeitschrift f. deutsche Mythol. τ. III σ. 56. Simrock, deutsche Märchen ἀρ. 53. Ὅμοιαι παρ. **γερμαν** Es kostet viel, schmeckt aber gut = Εἶναι ἀκριβό, ἀλλὰ νόστιμο (W. II, 1553, 6). — Et kost't wol zwar, aber et schmeckt ok rar = ὁμ. (αὐτ. 7). — **Βουλγαρ.** Eftino, ama gnilo, re sképo ama milo = εὐτηνὸ ἀλλὰ βρώμιο, ἀκριβὸ ἀλλὰ νόστιμο (κατ' ἀνακοίνωσιν Π. Θ. Τσίλλεφ).

5. Ἀκριβὸς θαρρεῖ κερδίζει, μὰ φυρᾷ καὶ δὲν τὸ νοιώθει.

(Θήρας Δε. 37. — Ῥόδου. Ἐφημ. Φιλομ. 1862 σ. 2132 [κερδαίνει καὶ φ. καὶ δὲν τὸ ξεύρει.] — Β. 5, 53. — Ῥόδου Βενετοκλῆς σ. 89, 49 [κερδαίνει καὶ φυρᾷ—τὸ ξεύρει.] αὐτ. 128, 23 [κερδαίνει καὶ φυρνᾷ καὶ δὲν τὸ νοιώνει.] — Πανδ. ΚΑ', 369 [ὁμ.] — Κρήτης. Ἄπτ 6 [κερδαίνει καὶ φ.]. — Χίου. Καν. 228, 111 [καὶ φ. — νοιώνει.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊτζάκη [κερδαίνει καὶ φ.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [ὁμ.] — Θήρας παρὰ Νοητάκη [ὁμ.] — Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ [κερδαίνει καὶ φ. καὶ δὲν τ' ἀνοιώθει.] — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [θαρρεῖ πλουταίνει]).

Ὁμοία τῇ ἐν λ. ἀκριβὰ 2, σαράφης 1, φτωχὸς 89, καὶ ταῖς ἑπομέναις ἀρ. 6. 7. 13. 14. 17. Πρβλ. καὶ ἀρ. 19. Ὁ φιλάργυρος οἰκονομῶν τὰς ἀναγκαίας δαπάνας πρὸς συντήρησιν ἢ καλλιέργειαν τῶν κτημάτων του, δὲν κατανοεῖ ὅτι πολλῷ μείζων εἶναι ἡ ἐκ τοιούτων οἰκονομιῶν ζημία. Οἰκονομῶν τὴν τροφὴν τοῦ γάτου, κατ' ἄλλην παρ. (γάτος 1. 6. 36. 40—42), δὲν βλέπει ὅτι πολλαπλασία εἶναι ζημία ἐκ τῆς φθορᾶς τῶν ἐνδυμάτων του ὑπὸ τῶν ποντικῶν· ὑπολαμβάνων ὅτι θὰ κερδήσῃ ἀγοράζων εἰς εὐτελῆ τιμὴν ἐμπορεύματα, ζημιοῦται τυφλούμενος ἐκ τῆς ἀπληστίας καὶ μὴ κατανοῶν ὅτι ταῦτα ἦσαν εὔωνα ἕνεκα φθορᾶς ἢ κακῆς ποιότητος.

6. Ἀκριβὸς θαρρεῖ κερταίννει, κὶ ἀστοχᾷ καὶ ἓν τὸ ξέρει.

(Κύπρου. Λουκᾶς 146 [κερδαίνει — καὶ δὲν τὸ ξ.] καὶ Σ. 279, 58).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

7. Ἀκριβὸς θαρρεῖ τσερδαίνει, χάνει τα τσαὶ δὲν τὸ νοιώνει.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ'. 315, 8).

Βλ. ἀρ. 5. 6. 14.

8. Ἀκριβὸς καὶ ψεύτης γλήγορα συβάζονται.

(Βλ. Κατζιούλην 2435. — Κ. β', 6 [ψεύστης γρήγορα συμφωνοῦν.] — Μα. 9 [ψεύστης ὀγλήγορα συντροφιάζουν.] — Νε. 3, 18 [ψεύστης ἐγρήγορα συμφωνοῦν.] — Β.¹ 14, 166 [ψεύστης γλ. συμφωνοῦν.] — Β 5, 54 [ὁμ.] — Κα. 233. — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1192, 95 [Ὁ ἀ. καὶ ὁ ψ. γλ. κάνουνε συμφωνία.] — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ [ὁ ἀ. καὶ ὁ ψ.] — Φυλεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [ὁ ἀ. κι' ὁ ψ.]).

Βλ. ἀρ. 16. 21, ταμαχιάρης 1. Εὐχερὴς καὶ ἀπρόσκοπος ἡ συναλλαγὴ τοῦ φιλαργύρου πρὸς ἀπατεῶνα, διότι εἰς ἀμφοτέρους φαίνεται ἐπικερδής. Σπεύδει νὰ συνομολογήσῃ ὁ φιλάργυρος τὴν σύμβασιν, ἑλκυόμενος ἐκ τοῦ ὑπερόγκου κέρδους, ὅπερ προθύμως τῷ προσφέρει ὁ ἀπατεών, προτιθέμενος νὰ σφετερισθῇ τὰ πάντα. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἄλλη παρ. (χρεωφειλέτης 12) διδάσκει ὅτι εὐκόλως εὑρίσκει ὁ χρεωφειλέτης δανειστήν, ἐννοοῦσα τὸν κακὸν χρεωφειλέτην, ὅστις διὰ τῆς προσφορᾶς ὑπερόγκου τόκου θὰ εὕρῃ πάντως ἄπληστόν τινα τοκογλύφον. Ἀπαράλλακτος ἡ **ἰταλ.** L'usuraru e lu baratteri prestu s'accordanu = Ὁ τοκογλύφος καὶ ὁ ψεύτης γλήγορα συμφωνοῦν (σικελική, Pitrè IV, 221)· παρπλησία δ' ἡ **τουρκ.** τῶν Λειβησίων: Ταμακιὰρ βάρ ἱκεν, τολαντιριτζὶ ἀτς καλμὰ = ὅταν ὑπάρχῃ φιλάργυρος, ὁ ψεύτης δὲν πεινᾷ (παρὰ Μ. Μουσαίου).

9. Ἀκριβὸς κελλάρης, καλὸς κελλάρης.

(Βλ. Κατζιούλην 2204. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1492. — Β. 5, 55. — Κα. 234 [Α., καλὸς κ.] — Παρνασ. ΙΕ', 639).

Κελλάρης (κελλάριος) ἐκ τοῦ λατιν. cellarium, ὁ οἰκονόμος, ᾧ εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ ἐπιμέλεια τῆς ὀψοθήκης ἐν τοῖς κοινοβίοις. Περὶ τῆς λ. καὶ τῆς χρήσεως αὐτῆς παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς βλ. Κοραῆ Ἄτ. τ. Α' σ. 81. Meyer Neugr. Stud. III σ. 30. (Προστεθείσθω εἰς τὰς παρὰ τούτῳ μαρτυρίας καὶ Ῥωμανοῦ κοντάκιον εἰς τὸν σώφρονα Ἰωσὴφ στ. 374 παρὰ Krumbacher St. z. Romanos σ. 147). Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην. — Ἡ φειδώ, ἣν δεικνύει ὁ οἰκονόμος ἐν τῇ διοικήσει τῆς ὀψοθήκης, εἶναι ἐχέγγυος τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ. Γενικώτερον δὲ λέγεται ἡ παρ. καὶ περὶ παντὸς θεράποντος, εἰς ὃν ἔχει ἐμπιστευθῇ ὁ κύριος τὴν διαχείρισιν χρημάτων ἢ σπουδαίων ὑποθέσεων.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

10. Ἀκριβὸς κελλάρης πάντα κελλάρης.

(Μα. 9 — Πτζ. 214, 15. 264, 609 [Ὁ ἀ.] — Ἠπείρου. ΖΑ. 30 [κ. εἶναι π.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην καὶ τὴν ἑπομένην καὶ λ. κελλάρης 1. Βυζαντινὴ παράφρασις ἐν λ. ταμίας 1. Ὁ διὰ τῆς φειδοῦς περὶ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐμπεπιστευμένης αὐτῷ περιουσίας ἀποδείξας τὴν τιμιότητα καὶ ἱκανότητα αὐτοῦ, οὐδέποτε θ' ἀπολυθῇ τῆς θέσεως ἣν ἔχει, διότι ἡ διατήρησίς του συμφέρει πρωτίστως εἰς τὸν ἀναθέσαντα αὐτῷ τὸ ἔργον. Ἄλλη ἔννοια τῆς παρ. εἶναι ὅτι ὁ φειδωλὸς οὐδέποτε θὰ στερηθῇ τῶν ἀναγκαίων, διότι ἐκ τῆς οἰκονομίας θὰ ἔχῃ πάντοτε ἀποταμιεύματα.

11. Ἀκριβὸς κελλαρτζῆς, πάντα κελλαρτζῆς.

(Τρικάλων Θεσσαλίας. Παρν. ΙΕ', 639).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

12. Ἀκριβὸς 'ς τὰ πίτουρα καὶ φτηνὸς 'ς τἀλεῦρι.

(Μα. 9. [πίτουρα κ' εὐθηνὸς εἰς]—Βl. 14, 167. [ἢ: Α. 'ς τὴ στάχτη] — Λιβαρτζίου παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου [Εἶν' ἀ. — ἀλεύρια.] — Ἠπείρου Ἀρ. 18 [πίτουρα καὶ φθηνός]. —Β. 5, 56 [ἢ: Α. 'ς τὴ στάχτη] — Κα. 235 [ὁμ.] — Ἀθηναϊκή. Βύρων Β', 509 [Α. 'ς τὴ στάχτη] καὶ Ἑβδομ. Α', 96 (ὁμ.]. — Βάρνης. Κρ. σ. 12.— Πτζ. 214, 16. — Ἠπείρου ΚΠ. ΙΗ', 183, 56 [πίτρα καὶ φτνὸς] — Μάνης παρὰ Κ. Πασαγιάννη [Α. 'ς τὴ στάχτη] — Γορτυνίας παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου καὶ Κ. Κασιμάτη [Μὴν εἶσαι ἀ. — 'ς τἀλεύρια.] — Τρικάλων Θεσσαλίας παρὰ Ν Βραχνοῦ [πίτουρα κι' — ἀλεῦρι.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [πίτερα]. — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Πρβλ. ἀρ. 33. — Ἐπὶ τῶν προσπαθούντων νὰ διοικήσωσι μετὰ φειδοῦς τὰ τοῦ οἴκου των, ἀλλ' ἐξ ἀβουλίας ἢ ἀπειρίας φειδωλῶν μὲν ὄντων περὶ τὰ εὐτελῆ καὶ ἀνάξια λόγου, διασπαθώντων δὲ τὰ μεγάλα καὶ τίμια. Ἰδίως λέγεται, μεταβαλλομένου τοῦ γένους τῶν ἐπιθέτων, ἐπὶ οἰκοδεσποινῶν δαπανηρῶν, αἵτινες φιλοτιμοῦνται νὰ φανῶσιν ἀγαθαὶ οἰκονόμοι. Λέγεται προσέτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀσκόπως δαπανώντων, «χωρὶς νὰ πιάνουν τόπον τὰ ἔξοδά των». — Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν φαίνεται ἔχουσα καὶ ἡ ἀρχαία: «Μέτρῳ ὕδωρ πίνοντες, ἀμετρεὶ δὲ μᾶζαν ἔδοντες» (Ζηνόβ. Ἀθ. Β', 31 σ. 361 Miller. — Ζηνόβ. 419. Παρ. Βοδλ. 640 σ. 76 c Gaisf. Διογενιαν. 543. Ἀποστόλ. 1031. Σουίδ. λ. ἀμετρί. μέτρῳ. Φώτ. ὁμ. Πρβλ. Διόδ. Σικ. ΙΒ', 10, 5) — Ὅμοιαι δ' εἶναι αἱ ἐξῆς παρ. ἄλλων ἐθνῶν. **Γαλλ.** Avare

pour le son, prodigue pour la farine (W. II, 1385, 20). — Amassadou de bren Barreyadou de harie = Μαζευτοπιτουρᾶς, σκορπαλευρᾶς (βεαρν. D. II, 538) — Dëstrëch âou brënn, largan à la farîno = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλλ. (λαγκεδοκ. αὐτ.). Sies estrech au bren et large à la farino = Εἶσαι ἀκριβὸς 'ς τὰ πίτουρα καὶ φτηνὸς 'ς τἀλεῦρι (νεοπροβηγκ. αὐτ.). Criblla lo son por perdre la farena = Κοσκινίζει τὰ πίτουρα γιὰ νὰ χάσῃ τἀλεῦρι (ἑλβετογαλλ. αὐτ.) — **Ἰταλ.** Strettu in lu brennu e largu in la ferina = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλλ. (κορσικαν. αὐτ.) — Avaru di la cinniri e sfragàru di la farina = ὁμ. (σικελική, Pitrè I, 155). L'avaru gavita la canigghia e sfraga la farina = ὁ ἀκριβὸς οἰκονομάει τὰ πίτουρα καὶ ξοδεύει τἀλεῦρι (ἐπίσης, αὐτ.). Guai a cui strudi la farina e sparagna la canigghia = 'Αλὶ 'ς ἐκεῖνον ποῦ χαλάει τἀλεῦρι, καὶ οἰκονομάει τὸ πίτουρο (ἐπίσης, Pitrè II, 138). Aurradore de sa chijina et isbaidore de sa farina = Μαζωχτοσταχτιᾶς καὶ σκορπαλευρᾶς (σαρδονία, D. II, 538). Fuliai su scetti e scavulai sa simbula = νὰ πετάῃ τἀλεῦρι καὶ νὰ σπέρνῃ τὸ πίτουρο (ἐπίσης, αὐτ.) — **Ἱσπαν.** Allegadora de la ceniza y desparramadora de la harina = Μαζωχτοσταχτοῦ καὶ σκορπαλευροῦ (Valles 147 = Haller 122). Derramar la harina, y allegar la ceniza = Νὰ σκορπᾷ τἀλεῦρι καὶ νὰ μαζεύῃ τὴ στάχτη (D. II, 538). Arreplegador de sagó y escampador de farina = Μαζωχτοπιτουρᾶς καὶ σκορπαλευρᾶς (νεοκαταλ. αὐτ.) Replegador del segò y escempadòr de la farina = ὁμ. (βαλενθ. αὐτ.) — **Πορτογαλ.** Apanhador de cinza, derramador de farinha = Οἰκονόμος τῆς στάχτης, ξοδιαστὴς τἀλευριοῦ (αὐτ.). Aproveitador de farellos, esperdiçador de farinha = Μαζωχτοπιτουρᾶς, σκορπαλευρᾶς (αὐτ.). — **Γερμανικαί:** Die Kleien sparen und das Mehl verschütten = νὰ οἰκονομῇ κάνεὶς τὰ πίτουρα καὶ νὰ σκορπᾷ τἀλεῦρι (W. II, 1385, 20). Die Kleie sieben und das Mehl verlieren = Νὰ κοσκινίζῃ κάνεὶς τὸ πίτουρο καὶ νὰ χάνῃ τἀλεῦρι (αὐτ. 18). Er sammelt die Asche und verstreut das Mehl = Μαζεύει τὴ στάχτη καὶ σκορπᾷ τἀλεῦρι (D. II, 538. W. I. 155, 19). Du samlest die äsch, vnd verstrewest dz mehl

=μαζώνεις τὴ στάχτη καὶ σκορπᾷς τἀλεῦρι (W. I, 155, 5). Das Mehl aus dem Sack schütten und Asche dafür einraffen = νὰ τινάζῃ κἀνεὶς τἀλεῦρι ἀπὸ τὸ σακκί, καὶ ἀντὶς γιὰ τἀλεῦρι νὰ βάνῃ στάχτη (W. III, 561, 57).

13. Ἀκριβὸς φτηνὰ ἀγοράζει,
μὰ τὴ φύρα δὲν τὴ βγάζει.
(Κα. 236. 237 [μὰ τὰ σάπια δὲν τὰ βγ.]).

Βλ. ἀρ. 5. Μία τῶν περιπτώσεων καθ' ἃς ζημιοῦται ὁ φιλάργυρος, ἐνῷ ὑπελάμβανεν ὅτι θὰ ἐκέρδιζεν· τὰ ἐμπορεύματα ἄτινα ἔσπευσε ν' ἀγοράσῃ εἰς εὐτελῆ τιμὴν εἶχον φύραν, ἣν δὲν εἶχεν ὑπολογίσῃ· ἀφαιρουμένου δὲ τοῦ ἀχρήστου μέρους τούτου, θὰ ἐκποιήσῃ τὸ ἐμπόρευμα εἰς τιμὴν κατωτέραν τῆς ὑπ' αὐτοῦ δοθείσης.

14. Ἀκριὸς θαρρεῖ κερδεύγει καὶ τὰ χάνει δὲτ τὰ νοιώνει.
(Καρπάθου ΖΑ. 343, 11 [κερδαίνει, μμὰ τὰ χ.] καὶ Μανωλ. 271, 16).

Βλ. ἀρ. 5. 7.

15. Ἀπὸ τὸν ἀκριβὸ εἶδα, ἀπὸ τὸν ἄσωτο ὄχι.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ἐννοεῖται εἶδα χάρη. — Ἡ παρ. αὕτη θὰ εἶχε ἔννοιάν τινα ἂν ἀνεφέρετο εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀσώτου, ὅστις μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς περιουσίας του θὰ ἐδυσκολεύετο περισσότερον ἀπὸ τὸν φιλάργυρον νὰ φανῇ γενναιόδωρος. Νομίζω ὅμως μᾶλλον ὅτι εἶναι παραφθορὰ τῆς παρ., τῆς λεγούσης ὅτι ἐλευθεριώτερος τοῦ λαιμάργου εἶναι ὁ φιλάργυρος, ἧς τὴν παρὰ Πλανούδῃ διατύπωσιν βλ. ἐν λ. λαίμαργος 2, ὅπου ἀναφέρονται καὶ αἱ δημώδεις παραλλαγαί, καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν αἱ ὅμοιαι παρ.

16. Γὴ ἀκριβὸς τσ' ὁ ψεύτ'ς γλήγουρα παζάρια.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Παραλλαγὴ τῆς ἀνωτέρω ἀρ. 8.

17. Γὴ ἀκριβὸς φυρᾷ τσὶ δὲ τοὺ νοιώνει.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 5.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

18. Κάλλια ἐργάτου κέρδος, παρὰ ἀκριβοῦ βιός.
(Β. 129, 179).

Ἐννοεῖ βεβαίως ὅτι εὐτυχέστερος εἶναι ὁ ἐργάτης, ζῶν ἐκ τοῦ γλίσχρου ἡμερομισθίου του ἀπὸ τὸν φιλάργυρον, ὅστις οὐδὲν δαπανᾷ ἐκ τῆς μεγάλης περιουσίας του. Ἀλλ' ἡ παρ. δέν μοι φαίνεται γνησία, πλασθεῖσα ἴσως ὑπὸ τοῦ ἐκδότου Βενιζέλου ἢ μεταφρασθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ.

19. Ὁ ἀκριβὸς διπλὰ πλερώνει.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 813. — Β. 177, 9. — Τρικάλων Θεσσαλίας παρὰ Ν. Βραχνοῦ [Οἱ ἀ. ὁ. πληρώνι.]).

Τὴν παρ. ταύτην παραφράζει ὁ Μάνθος Ἰωάννου (Συμφορὰ Μωρέως 1715 σ. 110 ἐκδ. Βενετ. 1803]: «Ἀκριβὸς διπλὰ ξοδιάζει καὶ ποτὲ δὲν τὸ λογιάζει». — Ἐκφράζει δ' ἡ παρ. γενικώτερον τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, ἣν καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 5 καὶ αἱ παραλλαγαὶ αὐτῆς. Ἀποφεύγων νὰ δαπανήσῃ ἐν καιρῷ ὅσα δεῖ, ὁ φιλάργυρος ζημιοῦται ἀποτείνων διπλάσια· τοῦτο ὁρίζει ὡς χαρακτῆρα τοῦ κίμβικος ὁ Ἀριστοτέλης (π. ἀρετῶν καὶ κακιῶν σ. 1251 b): «Κιμβεία δέ ἐστιν, καθ' ἣν δαπανῶσι μέν, κατὰ μικρὸν δὲ καὶ κακῶς, καὶ πλέον βλάπτονται τῷ μὴ κατὰ καιρὸν ποιεῖσθαι τὸ διάφορον». — Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Spende più 'l misero che 'l liberal = ξοδεύει πλιότερα ὁ φιλάργυρος ἀπὸ τὸν ἄσωτο (βενετική, Pasqualigo 61. 96). L' avaro spende più che il liberale = ὁμ. (τοσκανική, Pitrè I, 156). Spenni cchiù l'avaru chi lu sfragaru = ὁμ. (σικελική, αὐτ.) — L'avaru perdi cchiù di lu sfragaru = ὁ φιλάργυρος χάνει πλιότερα ἀπὸ τὸν ἄσωτο (ἐπίσης, αὐτ.) — **Ἀλβαν.** Κούσ' κουρτσὲν μπαι σ'ούμαι há = ὅποιος εἶναι ἀκριβὸς ἐξοδεύει περισσότερα (Hahn 151, 16).

20. Ὁ ἀκριβὸς κάμει ἀκρίδα.
(Ἀν. Ἐπ. Α', 532, 272).

Ἀκατανόητος· ὑποθέτω δ' ὅτι οὐδὲ ἔχει ἔννοιάν τινα, ἀλλ' ἀνεγράφη ἐσφαλμένως.

21. Ὁ ἀκριβὸς κι' ὁ ψεύτης γλήγορα κάνουν παζάρι.
(Κατζιούλης — Φιλητᾶς [καὶ ὁ ψεύστης — κάμνουν]. — Κ. 13 [κάμουν] — Δάρδ. 298

[καὶ ὁ ψεύστης ὀγλήγορα κάμνουν π.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 815 [ψ. ταιριάζουν γλήγορα.] — Νεα. 289 [ψ. κ. π. ὀγλήγορα.]).

Παραλλαγὴ τῆς ὑπ' ἀρ. 8.

22. Τὸ ἀκριβὸ εἶναι καὶ φθηνότερο.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1903).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

23. Τὸ ἀκριβὸ πρᾶμα εἶναι καὶ φτηνό.

(Β' 127, 190. — Β. 288,52 [Τἀκριβὸ εἶναι καὶ φτ.] — 302, 239. — Χίου. Καν. 308, 714 [εἶ τὸ φτ.]).

Βλ. ἀρ. 22. 24, ἀκριβὰ 1, καλὸς 82. Ὁ προτιμῶν τοῦ εὐώνου τὸ ἀκριβὸν πρᾶγμα, εἶναι βέβαιος ὅτι ἡ διαφορὰ τῆς τιμῆς προέρχεται ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς ποιότητος, καὶ οὐδόλως θὰ ζημιωθῇ· ἐνῷ ἐνδεχόμενον εἶναι τὸ εὔωνον, προσελκύον μᾶλλον τοὺς ἀγοραστὰς διὰ τὴν εὐτελῆ τιμήν, νὰ μὴ ἔχῃ κἂν ἀξίαν ἀνάλογον πρὸς ταύτην, ὡς διδάσκει καὶ ἡ ἐν λ. εὔωνος 1 παρ. καὶ αἱ παραλλαγαὶ αὐτῆς. Ὅθεν καίπερ κατὰ τὸ φαινόμενον μείζων, ἀληθῶς ὅμως ἴση εἶναι ἡ τιμὴ τοῦ ἀκριβοῦ καὶ τοῦ εὐθηνοῦ, ἐνίοτε δὲ συμβαίνει, ἂν ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλληλα ἐξετασθῶσι, νὰ καταδειχθῇ ὅτι τὸ ἀντὶ πολλοῦ ἀγορασθὲν εἶναι ὄντως εὐωνότερον τοῦ θεωρουμένου εὐθηνοῦ (βλ. τὴν προγουμένην παρ.). Ὅμοιαι ξέναι παρ. **Ἰταλ.** Chi più spende, meno spende = Ὅποιος πλιότερο ξοδεύει, λιγώτερο ξοδεύει (τοσκαν. Giusti 79). Chi piò spend, manch spend = ὁμ. (ῥωμαϊκή, D. I, 880) Chi megliu sa spende e più ellu risparmia = ὅποιος ξέρει νὰ ξοδεύῃ πλιότερα, καὶ πλιότερα οἰκονομεῖ (ἐπίσης, αὐτ.) — Chi più spend, manc spend = ὅποιος πλιότερο ξοδεύει, λιγώτερο ξοδεύει (βολωνιακή, αὐτ.) Chi piö spend, meno spend = ὁμ. (λομβαρδ. αὐτ.). Chi più spende, manco spende = ὁμ. (βενετ. Pasqualigo 96). Chi paga caro, compra a bon marcà = ὅποιος πληρώνει ἀκριβὰ ἀγοράζει φτηνά. (βενετική, αὐτ.). Qui plus ispendet, mancu ispendet = ὅποιος πλιότερο ξοδεύει, λιγώτερο ξοδεύει (σαρδονία, D. I, 880). — **Δανικαί**: Gott kjiøb koster mest = ἡ καλὴ ἀγορὰ στοιχίζει πλιότερο (αὐτ.). Det bedste er altid bedst kiøb = τὸ καλύτερο εἶναι πάντα ἡ καλύτερη ἀγο-

НБОНУ ІМВІТ І.І.МЕЧНИКОВА

ρά (αὐτ.). — Han døer ikke, som dyrt kjøber = Δὲν πεθαίνει ὅποιος ἀκριβὰ ἀγοράζει (αὐτ.). — **Νορβηγ.** Han svelt inkje, som dyrt kauper = Δὲν πεινᾷ ὅποιος ἀκριβὰ ἀγοράζει (αὐτ.). D'er alltid for dyrt, som inkje duger = εἶναι πάντα παραπολὺ ἀκριβὸ ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἀξίζει (αὐτ.) — **Σουηδ.** Dyrköpt vett är besta vett = Ἀκριβὰ ἀγορασμένη γνώση, εἶναι ἡ καλύτερη γνώση (αὐτ.) — **Ὁλλανδ.** Duurkoop, bestkoop = ἀκριβὴ ἀγορά, ἡ καλύτερη ἀγορὰ (αὐτ.) — Het beste goed is de beste koop = Τὸ καλύτερο πρᾶμα, εἶναι ἡ καλύτερη ἀγορά· ἤτοι ὅσον ἀκριβὰ καὶ ἂν ἠγοράσθη τὸ καλὸν πρᾶγμα, ἡ ἀγορὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἐπικερδὴς (αὐτ.). — **Γερμαν.** Das Beste kauft man am wohlfeilsten Τὸ καλύτερο ἀγοράζεται φθηνότερα (αὐτ.) — Am Besten hat man den besten Kauf = ὅποιος ἀγοράζει τὸ καλύτερο ἔκαμε τὴν καλύτερη ἀγορά (αὐτ.). — Der theuerste Kauf, der beste Kauf = ἡ ἀκριβότερη ἀγορά, ἡ καλύτερη ἀγορὰ (W. II, 1217, 15). De gudde' kâf as den deiere' kâf = ἡ καλὴ ἀγορὰ εἶναι ἡ ἀκριβὴ ἀγορὰ (D. I. 880).

24. Τὸ ἀκριβὸ πρᾶμα ἔχει τὸν παρᾶ του μέσα.

(Κοινή. — Β. 302, 239).

Βλ. τὴν ἀνωτέρω καὶ καλὸς 82. Ἔχει τὴν αὐτὴν καὶ ἡ προηγουμένη ἔννοιαν. Ὅσα δίδεις ἐπὶ πλέον πρὸς ἀγορὰν ἀκριβοῦ ἐμπορεύματος κερδίζεις ἐκ τῆς ὑπεροχῆς τῆς ποιότητος αὐτοῦ, διότι τὸ τοιοῦτο ἐμπόρευμα ἔχει πραγματικὴν ἀξίαν. Ὁμοιότεραι τὴν διαπωσιν πρὸς τὴν παρ. ταύτην εἶναι αἱ ἑπόμεναι ξέναι παρ. **Ἰταλ.** La buona roba non fu mai cara = τὸ καλὸ πρᾶμα δὲν ἦταν ποτὲ ἀκριβό (τοσκαν. Giusti 79). La roba bòn'na n'è mai pagada = τὸ καλὸ πρᾶμα ποτὲ δὲν εἶναι καλὰ πληρωμένο (Πάρμας. D. I. 880). Roba bona l'è mai cara = Τὸ καλὸ πρᾶμα δὲν εἶναι ποτὲ ἀκριβό (Τικίνου, Archivio per le trad. pop. 1898 σ. 452, 35. — λομβαρδική, D. I, 880 [La ròba —]. Ἐνετική. Pasqualigo σ. 96 [La roba bona, no xe mai cara] ἢ La roba bêlla ec. Pitrè I, 320. — σικελικὴ Pitrè I, 320 [La robba b. nun è ec.]) — La cosa bona nun havi prezzu = Τὸ καλὸ πρᾶ-

μα δὲν ἔχει τιμὴ (σικελική, αὐτ.). — **Ἴσπαν.** Lo que nucho vale, mucho questa = ἐκεῖνο ποῦ πολὺ ἀξίζει, πολὺ στοιχίζει (D. I, 880). — Tot lo bo costa = Κάθε καλὸ στοιχίζει (νεοκαταλανική, αὐτ.).

25. Τοῦ ἀκριβοῦ ἢ ζήτα του ἢ κλέβε του.

(Β. 318, 478).

Ὁ φιλάργυρος οὐδέποτε δίδει ἑκών· ὅθεν ἂν θέλῃς νὰ λάβῃς τι παρ' αὐτοῦ δύο τρόπους μόνον ἔχεις, ἢ νὰ τὸν ἐνοχλῇς δι' αἰτήσεων, ὅπως ἀναγκασθῇ νὰ τὸ δώσῃ, ἢ νὰ τὸ κλέψῃς.

26. Τ' ἀκριβοῦ ἡ μάννα
'ς τὸ παζάρι πουλειέται.

(Βλ. Κατζιούλην 2436. — Μα. 42 [Τοῦ ἀ. — εἰς τὴν ἀγορὰν πωλεῖται.] — Β. 288, 53 [ἡ μάννα πουλειέται.] — Κερκύρας. Νεα 314. — Πτζ. 290. 907. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου).

Παραπλησία μὲν τὴν διατύπωσιν, διάφορος ὅμως τὴν ἔννοιαν τῆς ἐν λ. ἀκριβὰ 3. — Ὅτι ἐν τῇ ἀγορᾷ εὐκόλως γίνονται αἱ συμβάσεις, πωλοῦνται δὲ καὶ τὰ λίαν ὑπερτιμημένα ἐμπορεύματα· ὡς παράδειγμα δ' ἐξελέχθη προσφυῶς ἡ μάννα τοῦ ἀκριβοῦ· οὗτος ὁ περὶ τὰς συναλλαγὰς δυσκολώτατος καὶ τὰ μάλιστα ἀσήμαντα τῶν ἰδίων ὑπερτιμῶν, ἂν συνέβαινε νὰ προσφέρῃ πρὸς πώλησιν τὸ πολυτιμότατον τῶν κτημάτων του, τὴν μητέρα του, εὔλογον εἶναι νὰ ὑποτεθῇ ὅτι θὰ ἐζήτει τιμὴν ὑπέρογκον· καὶ ὅμως καὶ αὐτὴ ἡ μάννα τοῦ ἀκριβοῦ θὰ ἐπωλεῖτο ἐν τῇ ἀγορᾷ. — Ἡ κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 28 ἐκφράζει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, ἄνευ τοῦ παραδείγματος.

27. Τοῦ ἀκριβοῦ τὸ ἔχει
σὲ χαροκόπου χέρια.

(Βλ. Κατζιούλην 2437. — Κ. δ' 48 [τὸ ἔχειν εἰς χ.] — Δάρβαρ. 297 [Τοῦ ἀκριβοῦ τὰ ἄσπρα] — Ne. 134, 882 [τὸ ἔχειν εἰς χ.] — Β[1]. 121, 104. — Βερ. 60, 28 [ἔχειν]. — Β. 318, 479. — Ἀθηναϊκή. Ἑβδ. Λ', 208 [Τἀκρ. τὸ βιὸς] — Πτζ. 290, 908 [ὁμ. | — Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [τὰ ῥοῦχα σὲ χ.] — Πελοποννήσου παρὰ Α. Καρκαβίτσα | τὸ βιὸς] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Λιναρδάκη [τὰ ῥοῦχα σὲ χαρχόπου χ.] — Κυθήρων παρὰ Δ. Διακοπούλου [τὸ πρᾶμα σὲ χαροπότου] — Τήνου παρὰ Ἀδ. Ἀδαμαντίου [Τοῦ ἀκριβοῦ τὸ καλὸ σὲ χαροκόπου χ.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [τὰ καλὰ σὲ χ.]).

Βλ. τὴν παρὰ Πλανούδῃ βυζαντινὴν παρ. ἐν λ. φειδωλὸς 2, ὅπου ἀναφέρονται καὶ αἱ ποικίλαι παραλλαγαὶ τῆς δημώδους.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

28. Τοῦ ἀκριβοῦ τὸ πρᾶμα 'ς τὸ παζάρι πουλειέται.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1926).

Ὁμοία τῇ ὑπ' ἀρ. 26.

29. Τῶν ἀκριβῶν τὰ στάμενα σὲ χαροκόπου χέρια.

(Bartholdy II, 146 [χαροκόπων] — Leake 451, 58 — Μα. 43 [εἰς γ.] — Μα. 42 [Τοῦ ἀκριβοῦ τὸ τίποτε εἰς τοῦ χ. τὰ χ.] — Νε 137, 907. — Sanders 224, 58. — Βι. 121, 105. — Ἠπείρου Ἀρ. 1396 [Τοῦ ἀκριβοῦ τὸ τίποτε] — Β. 318, 480 [τὰ τάματα] — Βύρ. Ι", 441, 60 [τὰ κτήματα σὲ χαροκόπων] — Παξῶν Salvator σ. 46 [τὰ στάματα εἰς χ.] — Χίου. Καν. 314, 760 [τὰ χρήματα σὲ χαροκόπων] — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1192, 2 [τοῦ ἀκριβοῦ τὰ στάματα] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [ἢ: τὰ στόματα] — Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ [τὰ πράματα] — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [μ.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [τοὺ τίπουτα σὶ χαροκόπ' χ.]).

Βλ. ἀρ. 27 καὶ φειδωλὸς 2. — Ἡ λ. στάμενα (ἱστάμενα, ἐκ τοῦ ἵστημι εἰς τὴν σημασίαν τοῦ σταθμίζω, ζυγίζω) εὔχρηστος ἐν τῇ ἑλληνικῇ τῶν μέσων χρόνων εἰς δήλωσιν τῶν νομισμάτων, καὶ ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὰ στεκούμενα ἢ ὑποστατικά, εἰς δήλωσιν τῶν ἀκινήτων κτημάτων. Κεῖται δὲ καὶ ἐν ἄλλῃ παρ. ἐν λ. ἔχω 150, ἧς παραλλαγὴ παρ' Ἀποστολ. 1135, ἀντικαταστήσαντι αὐτὴν διὰ τοῦ χρήματα. Λησμονηθείσης δὲ τῆς σημασίας αὐτῆς παρεφθάρη ἡ λ. ἢ ἀντικατεστάθη δι' ἄλλων, ὡς ἐμφαίνεται ἐν ταῖς σημειουμέναις παραλλαγαῖς.

30. Τῶν ἀκριβῶ τὰ κόπια
σὲ χαροκόπων δόντια.

(Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Βλ. ἀρ. 27 καὶ φειδωλὸς 2. Ἡ λ. κόπια ἐκ συνεκδρομῆς πρὸς τὸ συνώνυμον τὰ πλούτη ἐκφερομένη κατὰ πληθυντικὸν τοῦ οὐδετέρου, εἶναι ἰταλικὴ (copia, σημαίνουσα καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ ὡς καὶ ἐν τῇ λατ. τὴν εὐπορίαν), ἂν μὴ ἐλήφθη ἀπευθείας ἐκ τοῦ λατινικοῦ. Συνηθεστέρα εἶναι ἡ χρῆσις εἰς θηλυκὸν γένος (πληθ. οἱ κόπιαις) εἰς δήλωσιν τοῦ ἀντιγράφου (ἐκ τοῦ ταυτοσήμου ἰταλ. copia) καὶ εἰδικώτερον τοῦ προικοσυμφώνου καὶ τῆς ἀντιγραφικῆς μηχανῆς.

31. Τῶν ἀκριβῶ τὰ πράματα τὰ τρῶν οἱ χαροκόποι.

(Ῥόδου. Ἐφημ. Φιλ. 1862 σ. 2132 [2132 [ἀκριβῶν τὰ πράγματα] καὶ Βενετ. σ.

89, 50 [ὁμ.] — Κρήτης J. 192 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη. — Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ΄, 325, 518 [αἱ χ.]. Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ).

Βλ. ἀρ. 27. 32 καὶ φειδωλὸς 2.

32. Τῶν ἀκριῶτ τὰ πράματα οἱ χαροκόποι τρῶ τα.

(Καρπάθου. ΖΛ. 330 [ἀκριῶν]).

Βλ. ἀρ. 27. 31 καὶ φειδωλὸς 2.

33. Φτηνὴ 'ς τὴ στάχτη κι' ἀκριβὴ 'ς τἀλεῦρι.

(Μεσσηνίας ἀκριῶν])

Παρ' ὑπόνοιαν, ἀντὶ τῆς συνηθεστάτης φτηνὴ 'ς τἀλεῦρι κι' ἀκριβὴ 'ς τὴ στάχτη (ἀρ. 12). Εἰρωνικῶς ἐπὶ γλίσχρων οἰκοδεσποινῶν, ἐπιδεικνυμένων γενναιοδωρίαν. Ὁμοίως καὶ οἱ Σικελοὶ ἀντιστρέφοντες τὴν ἐν ἀρ. 12 ἀναγραφεῖσαν παρ. λέγουσιν: Avaru di la farina e sfragàru di la cinniri (Pitrè I, 155).

ἀκριβοχαρίζω.

1. Ἀκριβοχαρίζω σού το,
καὶ γιαέρνω, παίρνω σού το.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Ἀκριβοχαρίζω = δωρῶ μετὰ πολλῆς προθυμίας. — Ἐπὶ τῶν ζητούντων τὴν ἀπόδοσιν δώρου, ἢ ἀξιούντων μεγάλην ἀμοιβὴν τῆς πρός τινα χάριτος, ἢ διὰ ποικίλων τρόπων ἀπολαμβανόντων ἀπὸ τῶν εὐεργετηθέντων πολλαπλάσια τὰ εἰς αὐτοὺς δοθέντα. Ὁμοία τῇ ἐν λ. δίνω 72 (βλ. καὶ ἀρ. 73).

ἀκρόασις.

1. Οὐκ ἦν φωνὴ καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 174, 52. — Β. 358, 121).

Γραφικὸν ῥητὸν (ἐκ τῶν Βασιλ. Γ΄, ιη΄, 26), λεγόμενον ἐπὶ δυστρόπων ὀφειλετῶν καὶ καθόλου ἐπὶ τῶν μὴ ἀξιούντων προσοχῆς τὰς ὑποβαλλομένας αὐτοῖς αἰτήσεις.

НБОНУ імені І.Мечникова

ἄλαλος.

1. Ἄλαλα τὰ χείλη τῶν ἀσεβῶν.

(Β. 353, 3).

Ῥητὸν ἐκ τροπαρίου τοῦ παρακλητικοῦ κανόνος εἰς τὴν Παναγίαν τοῦ ψαλλομένου κατὰ τὴν δεκαπενθήμερον νηστείαν πρὸ τῆς ἑορτῆς τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (15 Αὐγούστου). Λέγεται «ἐπὶ βλασφήμων», ὡς σημειώνει ὁ Βενιζέλος.

2. Κάλλιο μ' ἕναν κακόνε,
παρὰ μ' ἕναν ἀλαλόνε.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ὁ ἀνόητος ἐνδεχόμενον νὰ σὲ βλάψῃ περισσότερον τοῦ πονηροῦ· ὅθεν προτιμοτέρα ἡ μετὰ τούτου συναναστροφὴ τῆς μετὰ τοῦ ἀνοήτου. Παραπλήσιαι αἱ παρ. αἱ λέγουσαι προτιμότερον τὸν ἐχθρὸν τοῦ ἀνοήτου φίλου (βλ. φίλος 38. 40. 41. 43. 45. 46).

ἀλάργα.

1. Ἀλάργα ἡ πέτρα ἀφ' τὸ καράβι.

(Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη).

Ἀνάγκη νὰ προσέξωμεν, ὡς προσέχει ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ σκοπέλου. Ἀλάργα ἢ ἀλάργου ἐπίρρημα = μακράν, ἐκ τοῦ ἰταλ. alla larga.

2. Γειά σου, χαρά σου, κι' ἀλάργου.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ἐπὶ πονηρῶν. πρὸς οὓς δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν ἄλλην σχέσιν πλὴν ἁπλοῦ χαιρετισμοῦ.

3. «Εἶν' ἀλάργα τὸ χωριό σου; — Σὰν πᾶς τὸ βλέπεις».

(Β. 70, 60 — Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη [χωριό; Σὰν] — Ἀθηνῶν παρ' Ὀ. Στασινοπούλου).

Ὁμοία ταῖς ἐν λ. βλέπω 50, σκοτάδι 1. 2. Ἐπὶ τῶν ἐρωτώντων περὶ πραγμάτων, ὧν πρόκειται μετὰ μικρὸν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως νὰ λάβωσιν ἀσφαλῆ γνῶσιν.

НВ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἀλαργινός.

1. Ἀλαργινὸς ὁ κῆπος, δωριανὰ τὰ λάχανα.

(Γορτυνίας. Ἐφ. Φιλομ. 1857 σ. 217. (Ἀλ. κ.) — Πτζ. 214, 20. — Λακεδαίμονος. Παρνασ. ΙΕ', 948, 95 [Ἀλαργιανὸς]).

Ἐλαχίστη ἡ ὠφέλεια τοῦ ἔχοντος κῆπον μακρὰν τῆς οἰκίας του, διότι ἀφυλάκτου κατ' ἀνάγκην μένοντος τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου, οἱ διαβάται ἀνενόχλητοι λαχανηλογοῦσιν· καὶ ἐνῷ οἱ ξένοι ἔχουσι δωρεὰν τὰ λάχανα, ὀλίγιστα ἀπομένουσιν εἰς τὸν ἰδιοκτήτην. Οὕτω καὶ αἱ ἐλπίδες ἐλέγχονται κεναὶ τῶν ἀναμενόντων κέρδη ἀπὸ τἀλαργινά, ἐξ ἐπιχειρήσεων δηλ. γινομένων μακρὰν τοῖς διαμονῆς των. Ἐπὶ τούτων δὲ κυρίως λέγεται ἡ παρ.

ἅλας.

1. Ἅλας καὶ κουκκί.

(Κ. δ'. 10 [κουκκίον.] — Νθ. 3, 19 [ὁμ.] — Β. 6, 65).

Ἀναμφισβήτητον νομίζω, ὅτι ἡ παρ. δὲν εἶναι δημώδης, ἀλλ' ἁπλῆ παράφρασις, καὶ δὴ πλημμελής, τῆς ἀρχαίας «(οἱ περὶ) ἅλα καὶ κύαμον» (Ζηνόβ. 25. Διογενιαν. 50. Γρηγ. Κύπρ. 11. Γρηγ. Κύπρ. Μ. 11. Ἀποστόλ. 141. Πλουτάρχ. Συμποσ. προβλ. Ε', θ', 1 σ. 684 f κἑ.) Ὁ Κρομμύδας παρέφρασε τήν τε παρ. καὶ τὴν ἑρμηνείαν αὐτῆς ἐκ τοῦ Κατζιούλη (ἀρ. 121), παρ' ᾧ ἡ ἐσφαλμένη γραφὴ «ἅλας καὶ κύαμον». Ἐκ τοῦ Κρομμύδα παρέλαβεν ὁ Νέγρης, μεταφράσας ἀγγλιστὶ τὴν αὐτὴν ἑρμηνείαν. Καίτοι δ' ἀμφότεροι ἀδιακρίτως παρενείρουσιν εἰς τὰς συλλογάς των ἀρχαίας παροιμίας μετὰ τῶν δημωδῶν, ὁ Βενιζέλος οὐδὲν ὑποπτευθεὶς κατεχώρισε ταύτην ὡς δημώδη, ἀντιγράψας καὶ τὴν παρὰ Κρομμύδᾳ ἑρμηνείαν.

2. Ἁλάτι πάει 'ς τὴν ἁλυκὴ καὶ φρύγανα 'ς τὸ λόγγο.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 19 [πάγ' 'ς τὴν ἁ. καὶ ξύλα πάγ' 'ς τὸν λ.]. — Β. 7, 71 [καὶ ξύλα πάει 'ς τὸ λ..] — Βύρ. Γ', 164, 2 [ὁμ.]. — Κα 238. — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 181, 25 [Πάν' ἅλας 'ς τὴν ἁλκὴ καὶ ξύλα πάν' 'ς τὸ λ. — Πολυλᾶ Φιλολ. γλῶσσα σ. 69).

Ἡ παρ. λέγεται εἰδικώτερον μὲν ἐπὶ ἐμπόρων ὡς σπάνιά τινα κομιζόντων ἐμπορεύματα εἰς τόπον, ὅπου ὑπάρχει ἀφθονία τοιούτων· γενικώτερον δὲ ἐπὶ τῶν δωρούντων ἄχρηστον τι εἰς τὸν λαμβάνοντα, διότι εὐπορεῖ τοιούτων, ἢ ἐπὶ τῶν λεγόντων ὡς ἄγνωστα καὶ

НБОАУ ім. І.І.Мечникова

παράδοξα πράγματα πάγκοινα τὰ ὁποῖα δι' ἄλλων εἰκόνων τὴν αὐτὴν ἔννοιαν αἱ ἀρχαῖαι: «Γλαὺξ εἰς Ἀθήνας» ἢ «Γλαῦκ' Ἀθήναζε» (Ζηνόβ. Ἀθ. Β΄, 12 σ. 360 Miller. — Ζηνοβ. Παρισ. 206. — Παροιμ. Βοδλ. 276 σ. 29 Gaisf. Κοϊσλιν. 78 σ. 128 Gaisf. Διογενιαν. 257. 281. Γρηγ. Κύπρ. 111. Γρηγ. Κύπρ. Μ. 164. Διογενιαν. Βι. 113. Ἀποστόλ. 446. 455. Λουκιαν. πρὸς Νιγρ. ἐπιστ. σ. 37 R. Προκοπ. ἐπιστ. 123. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. Α, 206 σ. 87, 45. Ἡσύχ. λ. Γλαῦκ' Ἀθήναζε. Σουίδ. λ. Γλαῦκα εἰς Ἀθήνας. Σχολ. Ἀριστοφ. Ἱππ. 1093 [γλαῦκας ἐς Ἀθήνας] Ὄρν. 301)· «πύξον ἐς Κύτωρον ἤγαγες» (Εὐστάθ. αὐτ. σ. 88, 2)· «ἰχθὺν εἰς Ἑλλήσποντον» (αὐτ.).

Ἐκ τῶν δύο παρομοιώσεων τῆς ἡμετέρας παρ. ἡ πρώτη σπανίως εὕρηται ἐν ξέναις παρ., ἐνῷ συνηθεστάτη εἶναι ἄλλη συγγενὴς παρομοίωσις τοῦ φέρειν νερὸν εἰς τὴν θάλασσαν (βλ. νερὸ 58). Παροιμ. τοιαῦται εἶναι ἡ **Ἀγγλ.** Carrying saut to Dysart = Νὰ φέρνῃ ἁλάτι 'ς τὸ Δ. (D. II, 469)· ἡ **Γερμ.** Salz ins Meer tragen = ἁλάτι 'ς τὴ θάλασσα νὰ κουβαλῇ (W. III, 1355, 110) καὶ ἡ **ῥωσική**: «Δὲν χρειάζεται νὰ πᾷς ἁλάτι 'ς τὴ λίμνη Ἔλτων (Altmann VI, 471 παρὰ W. ἔνθ. ἀν.).

Ἡ δὲ δευτέρα παρομοίωσις φέρεται ἐν ταῖς **ῥωμαϊκαῖς** παρ. In silvam ligna ferre ἢ silvis ligna transmiterre· ἢ frondes addere silvis (Otto 1649) καὶ ἐν πολλαῖς παρ. νεωτέρων ἐθνῶν. **Ἰταλ.** Portar legne al bosco = νὰ φέρνῃ ξύλα 'ς τὸ δάσος (D. II, 470) **Ρωμουν.** A carà lemne în padure = ὁμ. (Zanne 944). — **Ἰσλανδ.** Brák er að bera trè til skógar = χαμένος κόπος εἶναι νὰ κουβαλῇς ξύλα 'ς τὸ δάσος (D. II, 470). — **Δαν.** Man skal ikke bære Træ i Skoven = Δὲν πρέπει νὰ κουβαλῇ κάνεὶς ξύλα 'ς τὸ δάσος (αὐτ.) — **Σουηδ.** Båra Vedh til' skogz = Ξύλα 'ς τὸ δάσος νὰ κουβαλῇς (αὐτ.). — Det år onödigt båra wed til skogs = δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κουβαλῇς ξύλα 'ς τὸ δάσος (αὐτ.) — **Ὁλλανδ.** Hout in het bosche dragen = Νὰ κουβαλῇς ξύλα 'ς τὸ δάσος (W. II, 761, 330) — **Γερμαν.** Holtz in den Wald (ἢ Busch) tragen = ὁμ. (W. II, 761, 316. 330. 758, 253) — Hûlz än de Bäsch drôn = ὁμ. (D. II, 470). — Bääme ai a Puusch trään = Δέντρα 'ς τὸ ῥουμάνι νὰ κουβαλῇς (αὐτ.).

3. Βάλ' του ἁλάτι !

(Κα. 946. — Κοινή).

Ὁμοία ταῖς ἐν λ. ῥίγανη 2. 3. Εἶναι ἔωλον, ἔχει χρείαν ἅλατος διὰ νὰ μὴ ὄζῃ· ἐν μεταφορικῇ ἐννοίᾳ, ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀδύνατον πλέον νὰ διορθωθῇ, φέρεται εἰς καταστροφήν. Διότι ἡ τῶν ἁλῶν φύσις, κατὰ τὸν Πλούταρχ. συμποσ. προβλ. Ε΄, ι΄, 13 σ. 685 e : « τὰ νεκρὰ παραλαμβάνουσα ἀντιλαμβάνεται φερομένων εἰς φθοράν, καὶ κρατεῖ καὶ ἵστησιν, ἁρμονίαν παρέχουσα καὶ φιλίαν πρὸς ἄλληλα τοῖς μέρεσιν ».

4. Δὲν ἔχει ἁλάτι.

(Κοινοτάτη. — Βερ. 21, 3. — Ἠπείρου Ἀρ. 443. [Ἡ κουδέντα του δὲν ἔ. ἁ.] — Β. 99, 1126 [ὁμ.] — 55, 48 [Δὲν ἔ. ἁ. καθόλου. ἢ : εἶναι ἀνάλατος.] — Πόντου Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α΄, γ΄, 51 [Ἅλας 'κ ἔχουν τὰ λόγια σ'.]).

Βλ. καὶ λόγος 7. — Καθὼς ἄνευ τοῦ ἅλατος αἱ τροφαὶ εἶναι ἀνούσιοι, οὕτω καὶ ὁ λόγος ἂν δὲν ἐπανθῇ τις χάρις εἰς αὐτόν, γίνεται ψυχρὸς καὶ ἀηδής. Ἡ μεταφορὰ κυριολεκτεῖται ἐπὶ τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον « ἀνάλατος ἄνθρωπος » λέγεται ὁ ἄχαρις καὶ ἀπειρόκαλος. Παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις ἅλμυρὸς ἐλέγετο ὁ χαρίεις, ὡς ἐν τῷ στίχῳ ἀγνώστου κωμικοῦ: « Μηθ' ἅλμυρὸν εἶναι μήτε μῶρον ἐς τὸ πᾶν » (Φώτ. λ. μυρών. Meineke FCG. IV, 658, 220). Ἅλμυρὸν δὲ ἐλέγετο καὶ κάλλος γυναικὸς « τὸ μήτ' ἀργὸν μήτ' ἀπίθανον, ἀλλὰ μεμιγμένον χάριτι καὶ κινητικόν » (Πλουτάρχ. Συμπ. προβλ. Ε΄, ι΄, 4 σ. 685 e). Καὶ παροιμιακῶς « ἅλμην ἔχειν λέγεται ὁ ἡδὺς ἄνθρωπος » (Εὐσταθ. εἰς Ὀδ. Τ, 163 σ. 1859, 53. Βλ. καὶ εἰς Ὀδ. Χ, 285 σ. 1927, 14)· καὶ τἀνάπαλιν « Ἅλμη οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ » λέγεται « ἐπὶ τοῦ ἀηδοῦς καὶ ἀναρτύτου » (Ζηνόβ. 63. Παροιμ. Βοδλ. 92 σ. 10 B. Gaisf. Διογενιαν. 112. Γρηγ. Κύπρ. 25. Μόσχ. 25. Μακάρ. 75. Ἀποστόλ. 118. Εὐστάθ. σ. 1506, 60. Σουίδ. λ.). Τῆς μεταφορικῆς ταύτης σημασ. τῆς λέξεως γίνεται χρήσις καὶ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ (Ματθ. ε΄, 13, Μάρκ. θ΄, 50. Λουκ. ιδ΄, 34), ἰδίως δ' ὡς ἀρτύματος τοῦ λόγου παρὰ Παύλῳ πρὸς Κολοσσ. δ΄, 6 : « Ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος ». — Οἱ **Ῥωμαῖοι** ἀττικοὺς ἅλας (Attici sales) ἔλεγον (Cicer. ad famil. 9, 15, 2. Otto ἀρ. 200) τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλή-

НБ ОНУ імені І. Мечникова

νων καλουμένην «ἀττικὴν χάριν» ἢ «ἀττικὸν μυκτῆρα» (καὶ παρὰ Ῥωμαίοις lepos Atticus, elegantia Attica, nasus Atticus).[1] Συνήθης δὲ παρ' αὐτοῖς καὶ ἡ χρῆσις τῆς λ. sal, sales μεταφ. εἰς δήλωσιν τὰς εὐφυίας ἢ χάριτος: qui habet salem (Terent. Eun. III, α΄, 10). Nulla magno est corpore mica salis. (Catull. 86, 4). Nullaque mica salis (Martial. 7, 25, 3). — Ἐπίσης συνηθεστάτη εἶναι καὶ ἐν ταῖς νεωτέραις γλώσσαις ἡ χρῆσις τῆς λέξεως τῆς σημαινούσης τὸ ἅλας εἰς δήλωσιν τοῦ ἀρτύματος τοῦ λόγου. Τοιαύτας γαλλικὰς φράσεις βλ. παρὰ Littré Diction. λ. sel 4, γερμανικὰς παρὰ W. IV, 1854, 95. 1855, 109, 113. 121. Καὶ οἱ **Ἀλβανοὶ** λέγουσι: νίρι πα κουρρ φαρ κρύπετ = Ἄνθρωπος χωρὶς κανὲν ἁλάτι (Meyer 18, 166), ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ὃν καὶ ἡμεῖς λέγομεν ἀνάλατον. Πρὸς δήλωσιν δὲ δυσαρέστων, ἀτόπων, ἀηδῶν μεταχειρίζονται τὴν παροιμιώδη φράσιν: Σι γκιαίλαι ε πα κρίπαι = σὰν ἀνάλατα φαγειὰ (Hahn 156, 103).

5. Δὲ φοβᾶται ὁ παστρουμᾶς τὸ ἅλας.

(Ἠπείρου ΖΑ. 199, 29).

Παστρουμᾶς ἢ παστουρμᾶς (ἐκ τοῦ τουρκ. μπαστιρμὰ) τὸ ἁλίπαστον κρέας. Ὅσον ἅλας καὶ ἂν ἐπιθέσῃς εἰς τὸν παστουρμᾶν δὲν θὰ μεταβληθῇ ἡ ποιότης του· οὕτω καὶ ὁ ταλαιπωρηθεὶς ἐν τῷ βίῳ εἶναι προπαρεσκευασμένος νὰ ὑποστῇ οἱαδήποτε νέα παθήματα. Ἀνάλογοι αἱ παρ. ἐν λ. φοβᾶμαι 1. 9. 11. 12. 17-20. 23. 24. 33. 37. 3. 8. 14. 7. 22. 16.

6. Ἔρρηξαν κ' οἱ ῥαφτάδις ἅλας.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

«Ἐπὶ φαγητῶν ἁλμυροτάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐξ ἀγνοίας ἢ ἀπροσεξίας ἔρριψαν δύο ἢ τρεῖς τοῦ οἴκου ἅλας. Προῆλθε δὲ ἡ παρ. ἐκ ῥαφείου τινὸς ἢ μᾶλλον οἴκου ἐν ᾧ εἰργάζοντο καὶ ῥάπται. Διότι ἐν παλαιοτέροις χρόνοις ἐκάλουν τοὺς ῥάπτας εἰς τοὺς οἴκους των οἱ ἔχοντες ἀνάγκην καὶ δὲν ἀπέστελλον ἔξω τοῦ οἴκου αὐτῶν πρὸς ῥαφὴν τὰ ἐνδύματά των» (Δ. Μ. Σάρρος). — Πρβλ. δέρνω 37.

[1] Ἐν μεγάλῃ χρήσει εἶναι καὶ σήμερον παρὰ τοῖς λογιωτέροις ἡ φράσις «ἀττικὸν ἅλας».

7. Ἐφάγαμε ψωμὶ κι' ἁλάτι.

(Κοινοτάτη. — Γρηγ. Παλιουρίτου Ἀρχαιολ. Ἑλλ. 1815 τ. Β' σ. 273 [Ἔφαγε ψ. καὶ ἅλας μὲ αὐτόν.] — Iken Eunomia 1827 τ. 3 σ. 63 [Ψωμὶ κι' ἁλάτι φάγειν]. — Μα. 18 [Ἔφαγαν ἀντάμα ψ. καὶ ἅλας.] — Βυζ. λ. ἅλας [ἁ. μαζί.] — Βερ. 26, 24 [ὁμ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 393 [Ἔφαγε] — Β. 86, 299 [ὁμ.] — Ἀρτοτίνας Δωρίδος. Ἐφ. Φιλ. 1868 σ. 1673 [Ἡμεῖς μαζὶ ἐφάγαμεν ψ.] — Ἀνατ. ἐπιθ. Α', 423, 7 [Ἅλας καὶ ψωμὶ ἐ. μαζί]. — Βάρνης. Κρ. 18 [Ἔφαγε] — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 186, 88 [Ἐφάγαμεν ψ. κι' ἅλας μαζί.] — Λακκοβικίων Γούσιος 92 [καὶ ἅλας μαζί.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [ψουμὶ τσ' ἁλάτ' φάγαμι μαζί.]. — Βλ. καὶ τὸ Θεσσαλικὸν ἆσμα τοῦ Φώτη παρὰ Passow ἀρ. 75. 16 [ψωμὶ κι' ἁ. φάγαμε καὶ πάλι θὲ νὰ φᾶμε.]).

Ἡ παροιμιώδης αὕτη φράσις λέγεται ὑπὸ τοῦ θέλοντος νὰ ὑπομνήσῃ εἰς φίλον του τὰ ὑπὸ τῆς φιλίας ἐπιβαλλόμενα καθήκοντα ἢ νὰ βεβαιώσῃ αὐτὸν ὅτι καὶ ἂν ἐπῆλθον γεγονότα δυνάμενα νὰ διαλύσωσι τὴν φιλίαν των ἐξακολουθεῖ ὅμως νὰ θεωρῇ ἰσχυροὺς τοὺς συνδέοντας ἀμφοτέρους πρὸς ἀλλήλους δεσμούς. Τὴν καθιέρωσιν δὲ τῶν δεσμῶν τούτων συμβολίζει ἡ κοινωνία τῆς τραπέζης. Ἡ ἰδέα αὕτη εἶναι παλαιοτάτη· καὶ αὐτὰ τὰ ἐν τακταῖς τισι περιστάσεσι συνειθιζόμενα φυλετικὰ δεῖπνα παρὰ πολλοῖς τῶν κατὰ φύσιν λαῶν φαίνεται ὅτι ἔχουσιν ἐνίοτε καὶ τὸν σκοπὸν τῆς θρησκευτικῆς κυρώσεως τοῦ συνδέσμου τῶν ὁμοδείπνων· πάντως δὲ οὗτος ἦτο ὁ σκοπὸς τῶν φρατερικῶν δείπνων ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν παίδων εἰς τοὺς φράτερας. Κατά τινα δὲ πιθανὴν γνώμην, ἐπὶ τῆς ἰδέας ταύτης βασίζεται καὶ ὁ θεσμὸς τῆς ξενίας, διότι ἡ κοινωνία τῆς τραπέζης καθίστη ἱερὸν τὸν ξένον (Fustel de Coulanges, La cité antique. 10ης ἐκδ. III, 1 σ. 134· ἑλλην. μεταφρ. Φιλήμονος σ. 142. 537). Βυζαντινοὶ δέ τινες συγγραφεῖς ὑπολαμβάνουσιν ὅτι παλαιότατος ἑλληνικὸς νόμος ἐκήρυξεν ἱερὰν τὴν κοινωνίαν τῆς τραπέζης. Κατὰ τὸν παροιμιογράφον Μακάριον 73 (Παροιμ. Κοϊσλιν. 3 σ. 121 Gaisf): «τὴν Θέμιν φασὶν χρηστηριάζουσαν παραινεῖν, ταῦτα μὴ παραβαίνειν, ἢ ὅτι ἔκειντο ἐν τῷ μαντείῳ, ἢ ὅτι τοῖς κοινωνήσασι τούτων (ἁλῶν καὶ τραπέζης) φίλοις χρῆσθαι δεῖ». Κατὰ τὸν Μαλάλαν (Δ', σ. 83-4 Bonn) «νόμος ἐστὶν Ἕλλησι, μὴ ποιεῖν κακῶς τῷ συνεσθίοντι». Ὁ δὲ στιχουργὸς Γεώργιος Λαπίθης (Στίχοι πολιτικοὶ αὐτοσχέδιοι στ. 773-6 ἐν Notices et extr. des mss. τ. XII μέρ. 2 σ. 45) λέγει ὅτι ἡ «τραπέζης τῆς αὐτῆς καὶ ἁλῶν κοινωνία|τοσοῦτον πᾶσιν ἔδοξεν αἰδέσιμος ἀρχαίοις,| ὡς καὶ νόμον εἰσαγαγεῖν τοὺς

κοινωνοὺς τραπέζης | γεγονότας μὴ ἀνελεῖν ἐξεῖναι τὸ παράπαν».

Κατὰ συνεκδοχὴν τὸ κοινὸν δεῖπνον δηλοῦται ἢ ἁπλῶς διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς τραπέζης, ἢ δι' ἑνὸς ἢ δύο τῶν κυριωτάτων στοιχείων τῆς τροφῆς· καὶ δὴ α΄) διὰ τοῦ ἄρτου μόνου β΄) διὰ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου· γ΄) διὰ τοῦ ἅλατος μόνου καὶ δ΄) διὰ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ἅλατος. Παρ' ἐνὶ δὲ μόνῳ βυζαντινῷ στγγραφεῖ, καθ' ὅσον γινώσκω, δηλοῦται διὰ τοῦ ἅλατος καὶ τοῦ ὕδατος: «ἔπειτα κοινωνῆσαί οἱ ἁλῶν ἠξίου καὶ ὕδατος» (Θεόδωρος Πρόδρομος ἐν Not. et extr. des Mss τ. VI. σ. 546).

Τράπεζαν ἐλλειπτικῶς, ἐννοοῦντες, τὴν κοινήν, ἀναφέρουσι πολλοὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, οὐχὶ σπανίως προσθέτοντες καὶ τὸ ἐπίθετον ξενίη, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ κοινή, ὡς λ. χ. Εὐριπ. Ἑκ. 793: «κοινῆς τραπέζης πρῶτα τυχὼν ἐμοί».—Ἀχιλλ. Τάτ. Γ΄, κά, 6: «ἐδεόμην Δία ξένιον καλῶν καὶ κοινῆς ἀναμιμνήσκων τραπέζης»· κοινὴν δ' ἑστίασιν πρὸς διαλλαγὴν τῶν πρὸς ἀλλήλους ὀργιζομένων ὁ Πλούτ. Συμποσ. προβλ. Θ΄, ά, 1 σ. 736 d. — Τοῦ δ' ἄρτου μόνου εἰς δήλωσιν τῆς κοινωνίας τῆς τραπέζης γίνεται χρῆσις ἐν τῇ δημώδει φράσει «ἐπάτησε τὸ ψωμὶ» λεγομένῃ ἐπὶ τῶν παραβάντων τοὺς ὅρους τῆς φιλίας, καὶ ἐν τῷ συνθέτῳ ἐπιθέτῳ «ψωμοπάτης», δι' οὗ χαρακτηρίζεται ὁ προδότης φίλος (ὡς π. χ. ἐν λευκαδίῳ ᾄσματι ἐν ΚΠ. Η΄ σ. 405. 406 καὶ ἐν Πλάτωνι 1880 τ. Β΄ σ. 401-2. — Βλ. καὶ ψωμί 8). Καὶ ἐν τοῖς φαρρακίοις (confarreatio) τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων, τῷ ἱερῷ γάμῳ, καὶ ἐν τῇ διαλύσει τοῦ γάμου (difarreatio) ὁ ἐκ φαρὸς ἄρτος (fareus panis) ἦτο τὸ σύμβολον τῆς κοινωνίας τῆς τραπέζης (Πρβλ. Rossbach die römische Ehe σ. 95 κέ.) Ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία παραλαβοῦσα παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ γάμου τὰ φαρράκια, ὡς σύμβολον τῆς κοινωνίας τῆς τραπέζης ὥρισεν ἄρτον καὶ οἶνον. Κατὰ τοὺς μέσους χρόνους συνήθης παρὰ τοῖς φραγκικοῖς λαοῖς ἦτο ὁ ὅρκος κατ' ἄρτου καὶ οἴνου (jurare super panum et vinum. Βλ. Ducang. Gloss. Latinit. λ. jurare τ. III σ. 934 Didot). Πρὸς τὸν οἶνον δὲ καὶ τὸν ἄρτον ἀντιστοιχοῦσιν αἱ σπονδαὶ καὶ αἱ τράπεζαι τῶν ἀρχαίων (Δίων Χρυσόστ. ΟΔ΄, 16 σ. 641 Μ). — Συνήθης δὲ εἶναι ἡ χρῆσις καὶ τῶν ἁλῶν μόνων πρὸς δήλωσιν τῆς κοινωνίας τῆς τραπέζης. Τὴν ἀρχαίαν ἑλ-

ληνικὴν παρ. περὶ τοῦ μεδίμνου τῶν ἁλῶν παρέλαβον καὶ οἱ σημερινοὶ λαοὶ (βλ. ἄνθρωπος 57). «Τοὺς κοινοὺς ἅλας» ἀναφέρουσι συχνάκις οἱ βυζαντινοὶ συγγραφεῖς. (Βλ. Φωτ. ἐπιστ. Α΄, γ΄, 1 σ. 147 Βαλέττα. — Ἄνν. Κομν. Β΄, 7 σ. 111. — Φιλῆ Β΄, 96, 20 τ. Ι σ. 279 Miller). «Οἱ γὰρ ἅλες κρίνουσι τοὺς ὄντως φίλους, κοινωνίας τράπεζαν ηὐτρεπικότες», λέγει ὁ αὐτὸς Φιλῆς (Β΄, 55, 24-5 τ. Ι σ. 231 M.). Ἄξιαι σημειώσεως εἶναι καὶ αἱ παρὰ Θεοφυλάκτῳ τῷ Σιμοκάτῃ μεταφοραί: «καὶ τοὺς ἅλας τῶν ὅρκων αἰσχύνεσθαι» (Α΄, 5 σ. 41 Bonn. 48 De Boor)· «τὸ ἅλας τῆς φιλοφροσύνης ὑπὸ τὰς πτέρνας καταβαλόμενος» (Δ, 13 σ. 184 B. 173 D.) «ἅλες ὁμολογίας ἠθέτηνται» (Δ΄, 6 σ. 251 B.) — Ἡ ἐν τῇ Παλαιᾷ διαθήκῃ (Ἀριθμ. ιη΄, 19. Παραλιπ. Β΄, ιγ΄, 5) «διαθήκη ἁλὸς» ἴσως ταύτην ἔχει τὴν ἔννοιαν, εἰ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἑρμηνευτῶν ἄλλως ἑρμηνεύουσιν. Ἡ λατινικὴ ὅμως παροιμία τῶν μέσων χρόνων ἡ λέγουσα τὴν φιλίαν διαθήκην ἁλὸς (Amicitia pactum salis παρὰ Quitard σ. 44. Quitard Proverbes sur les femmes etc. σ. 179) προῆλθε πιθανῶς ἐκ συμφυρμοῦ τῆς γραφικῆς ῥήσεως καὶ τῶν κοινῶν ἁλῶν τῆς ἑλληνικῆς παρ.

Ἀλλὰ συνηθέστατα ἡ κοινωνία τῆς τραπέζης δηλοῦται συνεκδοχικῶς δι' ἀμφοτέρων, τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ἅλατος, ὡς ἐν τῇ προκειμένῃ παρ. Ὁ ἄρτος καὶ τὸ ἅλας καὶ μόνα ἤρκουν πρὸς τροφήν. Τὸ ἅλας ὡς μόνον ὄψον τῷ ἄρτῳ (cum sale panis) ἀναφέρει παλαιὰ λατινικὴ παρ. (Otto 1569). Πολλαὶ δὲ γερμανικαὶ παρ. λέγουσι τὰ δύο ταῦτα ὑγιεινὴν καὶ καλλίστην τροφὴν (Grimm Deutsche Sagen ἀρ. 572 τ. ΙΙ σ. 316-7. — W. III, 1852, 37. 39. 45). Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ὅμως ἀντὶ τοῦ ἄρτου πρὸς τῷ ἅλατι μνημονεύεται γενικώτερον ἡ τράπεζα· ἡ παλαιοτέρα μνεία παρ' Ἀρχιλόχῳ: «ὅρκον ἐνοσφίσθης μέγαν ἅλας τε καὶ τράπεζαν» (ἀπ. 96 Bergk. Ὠριγέν. κτ. Κέλσ. Β΄ σ. 74 Spenc. Δίων. Χρυσόστ. ΟΔ΄, 16 σ. 641 M.). Καὶ παροιμία ἐφέρετο: «Ἅλας καὶ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν», ἐπειδὴ τοῖς κοινωνήσασι τούτων φίλοις χρῆσθαι δεῖ, κατὰ τοὺς παροιμιογράφους (Ζηνόβ. 62. Διογενιαν. 111. Γρηγ. Κύπρ. Μ. 125. Μακάρ. 73. Ἀποστόλ. 110. Παρ. Βοδλ. 91 σ. 10 Gaisf. Κοϊσλιν. 3 σ. 121b). Ὁ Αἰσχίν. π. παραπρ. 22 ἀναφέρει «τοὺς τῆς πόλεως ἅλας καὶ τὴν δη-

μοσίαν τράπεζαν» καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐν δημοσίᾳ τραπέζῃ συνδειπνοῦντας θεωρῶν συνδεδεμένους πρὸς ἀλλήλους διὰ τῶν ὑπὸ τῆς κοινῆς τραπέζης ἐπιβαλλομένων καθηκόντων· ἀντιλέγει δὲ πρὸς ταῦτα ὁ Δημοσθένης (π. τῆς παραπρ. 189. 191) προσθέτων εἰς τοὺς ἅλας καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὰς σπονδάς. — Ἡ μνεία τοῦ ἄρτου πρὸς τῷ ἅλατι πρὸς δήλωσιν τῆς κοινωνίας τῆς τραπέζης νομίζω ὅτι ὑπολανθάνει ἐν δυσὶ τῶν Πυθαγορείων συμβόλων, ἅτινα κεχωρισμένα φέρονται: «Τὸν ἄρτον μὴ καταγνύναι» (Ἰαμβλίχου π. τοῦ Πυθαγορ. β. 18, 86 σ. 184. — Διογεν. Λαέρτ. Η΄, α΄, 35) καὶ «δεῖ παρατίθεσθαι (τοὺς ἅλας) πρὸς ὑπόμνησιν τοῦ δικαίου» (Διογέν. Λαέρτ. αὐτ.). Ὅτι τὸ δεύτερον σύμβολον ἀναφέρεται εἰς τὴν ξενίαν, παραγγέλλον τὴν πρόθυμον συνθήκην αὐτῆς, ἀνεγνώρισεν ἤδη ὁ Goettling (Gesammelte Abhandl. I σ. 315-6). Τὸ δὲ πρῶτον ἔχει πιθανώτατα τὴν ἔννοιαν, ἣν καὶ ἡ δημώδης παροιμία ἡ κελεύουσα νὰ μὴν πατᾶμε τὸ ψωμὶ (βλ. ψωμὶ 12. 23). Περὶ τούτου δὲ πειθόμεθα ἀπορρίπτοντες τὰς εἰκοτολογίας τοῦ Διογένους τοῦ Λαερτίου καὶ τὴν τοῦ Ἰαμβλίχου «ὅτι πρὸς τὴν ἐν ᾅδου κρίσιν οὐ συμφέρει», καὶ ἀναγνωρίζοντες ὡς εὔστοχον τὴν ἑρμηνείαν ἣν ἀμφότεροι οὗτοι ἀναφέρουσιν, ἐλέγχει δ' ὡς μὴ Πυθαγορικὴν ὁ Ἰάμβλιχος· «ὅτι οὐ δεῖ τὸν συνάγοντα διαλύειν· τὸ γὰρ ἀρχαῖον βαρβαρικῶς πάντες ἐπὶ ἕνα ἄρτον συνίεσαν οἱ φίλοι».

Ὁ νῦν συνήθης ὅρκος εἰς τὸ ψωμὶ καὶ τ' ἁλάτι, εἰς τὴν φιλίαν δηλ. ἣν καθιέρωσεν ἡ κοινωνία τῆς τραπέζης, ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ Διηγήσει τοῦ Ἀπολλωνίου (τοῦ Παρισινοῦ κώδ. 390): «ἰδοὺ καὶ μνήσθητι ἐμοῦ εἰς τὸ ψωμὶ καὶ εἰς τ' ἅλαν» (Wagner Carmina gr. med. aevi σ. 253 στ. 148) [1]). Εἶναι δὲ κοινὸς καὶ εἰς ἄλλους λαούς. Οἱ Ἀλβανοὶ ὁρκίζονται «παιρ μπούκαι ε παιρ κρύπαι» (μὰ τὸ ψωμὶ καὶ τ' ἁλάτι), προσθέτοντες ἐνίοτε· «ποῦ φάγαμε μαζί» (Hahn alb. St. II σ. 106). Οἱ Βεδουῖνοι ἀδελφοποιούμενοι θέτουσιν ἐπὶ ἅλατος τεμάχια ἄρτου, ἅτινα ἀκολούθως ἑκάτερος ἐμβάλλει εἰς τὸ στόμα τοῦ ἄλλου λέγων· «Μὰ τὸ ψωμὶ καὶ τὸ ἁλάτι τοῦτο, δὲν θὰ σὲ προδώσω»

[1]) Ἐν τῷ χειρογρ. «εἰς τάλαν». Ὁ Wagner παραδιώρθωσεν «εἰς τάβλαν». Ἐπηνώρθωσε δ' ὁ Korsch ἐν Ἐπετηρίδι τοῦ Νεορωμ. Πανεπιστημ. Ὀδησσοῦ. Ἱ. Βυζαντ. τμῆμα. 1892.

(Mayeux les Bedouins σ. 65-67. Michelet Origines du droit français 1838 τ. II. σ. 36). Ὅτι δὲ καὶ παρὰ τοῖς Τούρκοις εἰθίζετο, μαρτυρεῖ τὸ ἱστορούμενον περὶ Μωάμεθ τοῦ Α΄: «διατίθεται πάντα τὰ κατ' αὐτόν, διαθήκην συντάξας καὶ ὑστεραίαν βούλησιν, λέγων ἐν τῷ θεῷ καὶ ἐν τῷ προφήτῃ αὐτῶν καὶ ἐν τῷ ἄρτῳ καὶ ἅλατι τῷ παρ' αὐτοῦ δοθέντι καὶ δαπανηθέντι εἰς βρῶσιν αὐτῷ, ἤγουν τῷ Παγιαζὶτ (τῷ βεζίρῃ), ὡς ἔσται πιστὸς δοῦλος καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μουράτ, καθὼς καὶ αὐτοῦ ἦν» (Δούκ. 22 σ. 126-7 Bonn). Ὁμοίως οἱ Ῥῶσοι λέγουσι πρὸς ἀχαρίστους: «Ἐλησμόνησες τῷ ψωμὶ κι' ἁλάτι μου» (Dal I σ. 141). Πασίγνωστα δὲ ἄλλως εἶναι τὰ ῥωσικὰ ἔθιμα τῆς προσφορᾶς ἄρτου καὶ ἅλατος. — Οἱ Γερμανοὶ ἔχουσι παρ. παλαιὰν διὰ τοῦ αὐτοῦ συμβόλου παραγγέλλουσαν τὴν τήρησιν τῆς ἐκ τῆς κοινωνίας τῆς τραπέζης φιλίας: Brot vnd saltz soll man nicht schwechen (ἢ aufflösen) = ψωμὶ κι' ἁλάτι δὲν πρέπει νὰ χαλᾷ κἀνεὶς· ἢ νὰ τὰ λειώνῃ (W. I, 470, 51).

8. Νερὸ κι' ἁλάτι.

(Κοινή. — Βαλαωρίτου Ἀθανάσης Διάκος σ. 246. Ποιήματα Β' σ. 422).

Πρβλ. ἀδελφὸς 28. — Παροιμιώδης φράσις, ἐπιλεγομένη κατὰ τὴν συνδιαλλαγὴν φίλων, ἔχουσα τὴν ἔννοιαν ὅτι αἱ προκαλέσασαι τὴν ἔριδα αὐτῶν ἀφορμαὶ πρέπει νὰ διαλυθῶσιν, ὡς διαλύεται τὸ ἅλας ἐν τῷ ὕδατι. Ἐνιαχοῦ τῆς Ἀκαρνανίας διὰ συμβολικῆς πράξεως ἐκφέρει παρομοίαν εὐχὴν κατὰ τὸν γάμον ἡ μήτηρ τῆς νύμφης, καθ' ἣν ὥραν περιμένεται ἡ συνοδία τοῦ γαμβροῦ· θέτουσα εἰς πινάκιον ὕδωρ καὶ ἅλας, διὰ κλάδου σχίνου κάμνει τρὶς τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τοῦ πινακίου, καὶ βαπτίζουσα τὸν κλάδον εἰς τὸ ὕδωρ ῥαίνει τὴν θυγατέρα της, ἐπιλέγουσα εὐχάς, ἐν αἷς καὶ ταύτην· ὅτι ὅπως λειώνει τἀλάτι 'ς τὸ νερὸ ἔτσι νὰ λειώσουν κ' οἱ βαρυγώμιαις τῶν γονέων της, ποῦ τοὺς ἐπροξένησε ἡ νύφη ὡς ἐκείνη τὴ στιγμή. — Τὴν παρομοίωσιν ταύτην εὑρίσκομεν καὶ ἐν παλαιοτάτῳ θρησκευτικῷ ἄσματι τῶν Βαβυλωνίων, τῇ διαλογικῇ εὐχῇ τοῦ βασιλέως Ἀσουρβανιπὰλ καὶ τοῦ θεοῦ Νεβώ: «Οἱ ἐχθροί σου, Ἀσουρβανιπάλ, θὰ χαθῶσιν, ὡς τὸ ἅλας ὑπὸ τοῦ ὕδατος» (Roscher, Lexikon d. Mytholog. τ. III, σ. 63).

9. Ὀλίγον ἅλας τάραξον.

(Πόντου. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α', γ' σ. 52).

Βλ. ἀρ. 4.—Ἀνάμιξον ὀλίγον ἅλας εἰς τὸ ᾄσμά σου. Ἐπὶ τῶν ἀμούσως ᾀδόντων.

10. Τὸν ἔκαμε τἀλατιοῦ.

(Πελοπόννησος).

Τόσον πολὺ τὸν ἔδειρεν, ὥστε εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιτεθῇ ἅλας εἰς τὰς πληγάς του διὰ νὰ θεραπευθῶσιν. Διὰ τῆς αὐτῆς μεταφορᾶς, ἀλλ' ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ (ἐπὶ δυσφημήσεως), λέγουσιν οἱ **Γερμανοί**: Einen ins Saltz hawen (W. III, 1853, 79).

ἁλατίζω.

1. Ἁλάτισε τὸν κῶλό σου, καὶ ῥώτα τί βρωμάει.

(Κα. 239).

Πρὸς ἄχρειον κακολογοῦντα χρηστὸν ἄνδρα. Ἡ δυσωδία προέρχεται ἐκ σοῦ· ἁλάτισε τὸ δυσῶδες μέρος τοῦ σώματός σου καὶ ἂν δὲν ἐκλίπῃ ἡ ὀσμή, τότε σοὶ ἐπιτρέπεται νὰ ἐρωτήσῃς πόθεν ἡ δυσωδία, ν' ἀποδώσῃς δηλ. αὐτὴν εἰς ἄλλον.

2. Ν' ἅς ἁλατίζω σε καὶ νὰ μὴ βρωμᾷς.

(Πόντου. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α', γ' σ. 52).

Εἰρωνικῶς πρὸς μεγαλαυχοῦντα. Εἶναι ἀνάγκη νὰ σὲ ἁλατίσω διὰ νὰ διατηρηθῇς.

3. Ξύνε καὶ ἁλάτιζε.

(Μάνης παρὰ Κ. Πασαγιάννη).

Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἕωλον, ὁσονδήποτε καὶ ἂν ξύσῃς καὶ ἁλατίσῃς αὐτὸ δὲν διορθώνεται. Ἰδίᾳ λέγεται ἐπὶ τραυματιῶν, ὧν ἡ πληγὴ εἶναι ἀνίατος.

ἁλάφι

1. Ἁλάφια ζωντανὰ κι' ἀρκούδια μερωμένα.

(Παρν. ΙΕ', 878, 70).

Τυπικὸς στίχος δημοτικῶν ᾀσμάτων εἰς παρ. μεταπεσὼν (Passow

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

414, 11. 462, 17. 463, 15. 464, 8. 465, 9. Χασιώτ. σ. 132. Ἀραβαντ. 455, 12. ΖΑ. σ. 62, 12. κ. ἄ.). Λέγεται δ' εἰρωνικῶς ἐπὶ κυνηγῶν, οὐδὲν κομιζόντων ἐκ τῆς θήρας.

ἀλαφρός.

1. Ζυγιάζει ἀπὸ τοῖς ἐλαφραῖς.

(Μα 19 [ταῖς ἐλαφραῖς.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 419 [ὁμ.] — Β. 92, 26 — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ'. 186, 90 [Ζυγιάζ᾽ ἀπὸ τὴν ἀλαφρή.] — Καρπάθου. ΖΑ. 351, 174. — Βελβεντοῦ Μακεδονίας. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α', 6', 80 [Ζ᾽γιάζει ἀπ' τ᾽ς ἀλαφραῖς.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Ζγιάζ᾽ ἀποὺ 'ν ἀλαφρή.]).

Εἶναι κοῦφος, κουφόνους· τόσον ὀλίγον εἶναι τὸ βάρος τοῦ ἐγκεφάλου του καὶ τῆς διανοητικῆς του ἀξίας, ὥστε δὲν εἶναι χρεία τιθέμενος εἰς τὴν φορητὴν πλάστιγγα ἢ εἰς τὸν στατῆρα νὰ ζυγισθῇ διὰ τοῦ δείκτου τῶν μειζόνων βαρῶν, διότι ἐπαρκεῖ ὁ τῶν ἐλασσόνων. Ὁ τοιοῦτος λέγεται καὶ μονολεκτικῶς «ἀλαφροπελάντζα» καὶ ἁπλῶς «ἀλαφρός». Τὴν αὐτὴν μεταφορικὴν ἔννοιαν ἔχει καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ τό τε ἐλαφρὸς καὶ τὸ συνώνυμον κοῦφος, καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὸ levis καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις ἡ τὸν κοῦφον σημαίνουσα λέξις. Ὅμοιαι παρ. φράσεις: **Ὁλλανδ.** Hij is gewogen, maar te ligt bevonden = Ζυγιάστη, μὰ βρέθη παραπολὺ ἀλαφρὸς (W. IV, 1738, 1). — **Γερμαν** Er ist gewogen und zu leicht gefunden = ὁμ. (αὐτ.).

ἀλέθω.

1. Ἀλέθει ὁ μύλος; Δός του ν' ἀλέσῃ.

(Ἀθῆναι).

Βλ. ἀρ. 2. 3. μύλος 1. 27. 28. — Ὅτι δύνασαι νὰ τρώγῃς, τρῶγε, καὶ μὴ ἐμποδίζεσαι ἐκ διαιτητικῶν παραγγελμάτων· μύλος δὲ οἱ ὀδόντες, οἵτινες δηλοῦνται διὰ τῆς αὐτῆς μεταφορᾶς καὶ ἐν ἄλλαις παρ. (μύλος 19. 48) καὶ ἐν αἰνίγμασιν. Ἡ παρ. κεῖται καὶ ἐν τῷ ποιήματι τοῦ Βηλαρᾶ, ταῖς τηγανίταις τοῦ Ταγιαπιέρρα· ἀγνοῶ ὅμως ἂν ὁ ποιητὴς παρέλαβεν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ ἀμετάλλακτον τὴν παρ., ἢ ἂν μετέπλασεν αὐτὴν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναγραφομένων παραλλαγῶν, καὶ ὁ στίχος του μετέπεσεν εἰς παροιμίαν.

НБ ОНУ имени И. Мечникова

2. Ἀλέθει ὁ μύλος ὅ τι καὶ ἂν τοῦ ῥήξῃς.

(Κα. 240. — Παξῶν. Salvator σ. 45).

Βλ. ἀρ. 1. 3. Δὲν εἶναι δύσκολος εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς τροφῆς του, τρώγει ὅτι δήποτε. Ἰδίως λέγεται ἐπὶ ἀδηφάγων μὴ πολυπραγμονούντων περὶ τῶν προσφερομένων αὐτοῖς ἐδεσμάτων καὶ μεταφορικῶς ἐπὶ τῶν δωροδόκων, τῶν ἀνυποστόλως δεχομένων πᾶν τὸ διδόμενον αὐτοῖς.

3. Ἀλέθει ὁ μύλος του σιτάρι καὶ κριθάρι.

(Κόσμος 3).

Ὅμοια τῇ προηγουμένῃ.

4. Ἐλάτε, λύκοι ἀλέστε,
κι' ἀλεστικὸ μὴ δῶστε.

(Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου).

Βλ. ἀρ. 7.

5. Ἐλάτε, σκύλοι, ἀλέσετε,
κι' ἀλεστικὰ μὴ δώσετε.

(Κοινή. — Κ. 6', 20 [σκυλία καὶ ἀλέσατε καὶ ἀ. μὴν δ.] — Μα 17. [σκ. κι' ἀλέσατε καὶ ἀ. μὴ δώσητε.] — Νε. 38, 241 [Ἔλατε, σκυλία, καὶ ἀλέσατε].).

Βλ. ἀρ. 7.

6. Ἐμπᾶτε, σκύλοι, ἀλέστε,
καὶ ξάι μὴν πληρῶστε.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Μπᾶτε, στσύλι ἀλέσετε, τσ' ἀξάγι μὴ πάριτι.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην. — Ἀξάγι ἢ ξάγι ἢ ξάι, παρὰ βυζαντινοῖς ἐξάγιον (λατιν. exagium) τὸ ἀλεστικόν. (βλ. Meyer Neugr. St. III σ. 48-49).

7. Ἐμπᾶτε, σκύλοι, ἀλέσετε,
κι' ἀλεστικὰ μὴ δώσετε.

(Κοινή. — Βλ. Κατζιούλην 712. — Κατζιούλης - Φιλητᾶς. — Β΄ 34. 46. [μὴν δ.] Ἠπείρου. Αρ. 336 [ἀλεστικὸ μὴ δώσητε.] — Β. 78, 183. — Βάρνης. Κρ. 17 [Ἐμβᾶτε, σκύλ', ἀλέστε — δῶστε.] αὐτ. 23 [Μπᾶτε, σκύλ' ἀλέστε — δῶστε.] — Πτζ. 235, 262

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

[ἀλέστε κι' ἀλεστικὸ μὴ δίνετε.] — Λελ. Ἐπ. σ. 170 [Μπᾶτε, σκυλιά, κι' ἀ. κι' ἀλεστικὸ μὴ δίνετε.] — Χίου Καν. 239, 193. — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 318, 168 [λέσετε, τσ' ἀ. μὴ δώτσετε.] — Καρπάθου. ΖΑ 349, 140 καὶ Μαν. 280, 175 [ἀλεστικὸμ μὴ δ.] — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1189, 23 [ἀλέστε — δῶστε.] — Λιβαρτζίου παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου [ἀλεστικό]. — Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη [ὁμ.] αὐτ. [δῶστε] — Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη [κι' ἀλέστε κι' ἀ. μὴ δῶστε.] — Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [Μπᾶτε, σκ. — μὴ δίνετε.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [Ἐμπᾶστε]).

Βλ. ἀρ. 5. 6. 9-11. — Ἐπὶ τῶν διοικούντων κακῶς τὰ τοῦ ἰδίου οἴκου καὶ παραδιδόντων ταῦτα ἕρμαιον εἰς ἅρπαγας καὶ καταχραστάς. Εἰς τοὺς σκύλους, οἵτινες εἶναι ἐπιζημιώτατοι εἰς τοὺς μύλους, λαιμάργως τρώγοντες τὰ ἄλευρα, καθὼς καὶ ἄλλαι παροιμ. ἀναφέρουσι (βλ. σκύλος 23. 56. 58. 59. 66. 69-71, ἁγιάζω 3), οὐ μόνον ἀφίεται ἐλευθέρα ἡ εἴσοδος εἰς τὸν μύλον ὑπὸ τοῦ μυλωνᾶ, ἀλλὰ καὶ ν' ἀλέσωσι δωρεὰν ἐπιτρέπεται.

*8. Ἔχεις οὐκ ἔχεις, ἀλήσειν μέλλεις.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 156. Ἐν τῷ βαροκκ. μέλλει).

Ὑπάρχουσι δαπάναι τινὲς ἀναπόφευκτοι καὶ εἰς τὸν πλούσιον καθὼς καὶ εἰς τὸν πτωχόν, οἷα λόγου χάριν ἡ τοῦ ἁλεσμοῦ· διότι ἄρτον, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Kurtz, καὶ ὁ πτωχότατος ἔχει ἀνάγκην νὰ φάγῃ. — Οὐδεμίαν γινώσκω τῆς παρ. ταύτης σημερινὴν παραλλαγήν, οὐδ' ἀντίστοιχόν τινα ξένην.

9. Ἰμπᾶτε, στσύλε, ἀλέσιτι,
τσ' ἀλιστικὰ μὴ δώσιτι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 7.

10. Μπᾶτ', ἀλέστε κι' ἀλεστικὰ μὴ δίνετε.

(Στερεᾶς Ἑλλάδος).

Βλ. ἀρ. 7.

11. Μπᾶτι, μύλε, ἀλέσιτι, τσ' ἀλιστικὰ μὴ πάριτι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 7.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

12. Ὀλημέρ' ἀλέθαμε, καὶ τὸ βράδυ γέννημα.
(Κεφαλληνίας παρ Σ. Παγώνη).

Ἐπὶ συνεχοῦς ἐργασίας ἄνευ ἀναπαύλης.

13. Ὅπου ἀλέσῃ χαίρεται, π' ἀλέθει τραγουδάει,
κι' ὅπου καρτερεῖ ν' ἀλέσῃ
μπαιζοβγαίνει ὁ κῶλός του, σὰν τἀράπη τὸ τσιμπούκι.
(Πελοποννήτου παρὰ Α. Καρκαβίτσα. [Ὅπου ἄλεσε - ὁπ' ἀλέθει]).

Ἀνιαρότατον εἶναι νὰ περιμένῃς ἐν τῷ μύλῳ τὴν σειράν σου διὰ ν' ἀλέσῃς τὸ γέννημα, ὅπερ ἐκ τοῦ χωρίου σου ἐκόμισες. Ὁ εὑρὼν ἄλλους πρὸ αὐτοῦ ἐν τῷ μύλῳ οὐ μόνον κατατρίβει ἄεργος τὸν χρόνον, ἀναμένων νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά του, ἀλλὰ φοβεῖται καὶ μὴ τὸν καταλάβῃ ἡ νὺξ καὶ καταστήσῃ δυσχερῆ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὸν οἶκον. Διὰ τοῦτο μακαρίζει τοὺς ἀλέσαντας καὶ τὸν ἀλέθοντα, ὁ ὁποῖος ληξάσης τῆς προσδοκίας του τραγουδεῖ ἀμέριμνος. Ἡ δ' ἐν τῇ παρ. παρομοίωσις γίνεται ὄχι πρὸς κοινὴν καπνοσύριγγα, ἀλλὰ πρὸς τὴν τοῦ Ἀράπη τῶν δημωδῶν παραδόσεων, τοῦ ἐπιφαινομένου τὴν νύκτα εἰς τοὺς στοιχειωμένους τόπους· τὴν τεραστίαν καπνοσύριγγα, τῆς ὁποίας τὴν ὑπερμεγέθη φωτιὰν μόνην διακρίνει μακρόθεν ἔντρομος ὁ συναντῶν τὸ φάντασμα ὁδοιπόρος, ἀνυψουμένην εἰς τὸν λουλὰν καθ' ἑκάστην ἀναρρόφησιν τοῦ καπνοῦ καὶ εἶτα ἐλαττουμένην.

ἄλειμμα.

1. Ὁ τροχὸς χωρὶς ἄλειμμα δὲ γυρίζει.
(Μα. 35. [δὲν γ.]. — Β. 240, 933).

Βλ. τὴν ἑπομένην καὶ ἀλείφω 1. 6. Ὡς ὁ τροχὸς δὲν κυλίεται εὐκόλως, ἂν δὲν ἀλειφθῇ διὰ λίπους, οὕτω καὶ αἱ δίκαι καὶ πᾶσαι αἱ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν κρινόμεναι ὑποθέσεις δὲν λαμβάνουσιν αἴσιον πέρας, ἂν δὲν δοθῶσιν δῶρα εἰς τοὺς ἄρχοντας· καθόλου δὲ πρέπει διὰ δώρων νὰ ὑπεκκαίωμεν τὸν ζῆλον ἐκείνων, εἰς οὓς ἀναθέτομεν τὴν ἐκτέλεσιν οἱουδήποτε ἔργον. Ὅμοιαι παρ. **Γαλλ.** La roue du chariot mal engraissé crie (W. IV, 1739). — Arrode untade

qu'en bare mielhé = Ἀλειμμένος τροχὸς πάει πολὺ καλὰ (βεαρνική, D. I. 651). Rode mal engreichade és subiette a la cridade = Τροχὸς κακὰ ἀλειμμένος θὰ τρίζῃ (γασκωνική, αὐτ.). — **Ἰταλ.** Ungi l'assu e la rota camina = Ἄλειψε τὸν ἄξονα καὶ ὁ τροχὸς πηγαίνει. (Ἀπουλίας, Pitrè II, 352). A vlë che la rôda rózzla e bsögna onzla = Ἂν θέλῃ κἀνεὶς νὰ τρέχῃ ὁ τροχὸς χρειάζεται νὰ τὸν ἀλείφῃ (ῥωμ. αὐτ. 353) — A ontá le röde, le á = Ἂν ἀλείφῃ κἀνεὶς τοὺς τροχούς, πᾶνε (Βρηξίας, αὐτ.), — Chino onze la roda, no la va = Ὅποιος δὲν ἀλείψῃ τὸν τροχό, δὲν τοῦ πάει (βενετ. Pasqualigo 165). — **Γερμ.** Ein ungeschmiertes Wagenrad knarrt = Τροχὸς ἁμάξης χωρὶς ἄλειμμα τρίζει. (W. IV, 1739,). Mit ungeschmierten Rädern ist nicht gut fahren = μὲ τροχοὺς κακὰ ἀλειμμένους δὲν εἶναι καλὸ νὰ ταξειδεύῃ κἀνεὶς 'ς τ'ἁμάξι (W. III, 1755, 29). Mit gut geschmierten Rädern fährt man schnell = μὲ τροχοὺς καλὰ ἀλειμμένους ταξειδεύει κἀνεὶς γλήγορα (αὐτ. 28).

2. Χωρὶς ἄλειμμα καράβι δὲν πέφτει 'ς τὸ γιαλό.
(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Βλ. τὴν προηγουμένην καὶ ἀλείφω 1. 4. — Τὸ πλοῖον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθελκυσθῇ εἰς τὴν θάλασσαν, ἂν δὲν ἀλειφθῇ διὰ λίπους. Παραπλήσιαι **Ἰταλ.** A barca si non si ungi, non vara = ἡ βάρκα ἂν δὲν ἀλειφθῇ δὲν πηγαίνει (καλαβρία, Pitré, II, 352). La varca senza sivu nun camina = ἡ βάρκα χωρὶς ἄλειμμα δὲν ταξειδεύει (σικελική, αὐτ.). Lu sivu fa varari la varca = τὸ ἄλειμμα κάνει τὴ βάρκα νὰ πηγαίνῃ (ἐπίσης, αὐτ.). Chi bole fa barà prestu u vascellu, unga i parati = Ὅποιος θέλει νὰ ῥήξῃ γλήγορα τὸ καράβι 'ς τὸ γιαλό, ἀλείφει τὰ φαλάγγια (κορσικανική, αὐτ.). Chi non unze, non avvâa = Ὅποιος δὲν ἀλείφει, δὲ ῥήχνει τὸ καράβι 'ς τὸ γιαλὸ (γενοατική, αὐτ. 353).

ἀλείφης.

1. Ἀλείφης ἕνα αὐγὸ ἔφαγε καὶ ἀλείφτηκε ὡς τὸν κῶλο.
(Κα. 241).

Βλ. ἀνάξιος 1, ἀρίφης 1, Σαρείφης 1. Ἀλείφης ὄνομα πεπλα-

σμένον ἐκ τοῦ ἀλείφω, δηλοῦν τὸν ἔχοντα τὴν ἰδιότητα ν' ἀλείφηται. — Ὁ φύσει ἀδέξιος καὶ ῥυπαρὸς ἀδυνατεῖ νὰ διατηρήσῃ ἑαυτὸν καθάριον, καταρρυπαινόμενος καὶ ἂν ἓν αὐγὸν λάβῃ εἰς χεῖρας. Συνήθως λέγεται ἡ παρ. ἐπὶ τῶν τοιούτων, ἐνίοτε δὲ μεταφορικῶς καὶ ἐπὶ τῶν ἀναστατούντων τὰ πάντα πρὸς ἐκτέλεσιν ἀσημάντου ἔργου.

ἀλείφω.

1. Ἂ δὲν ἀλείψῃς τσοὺ τροχούς, ἡ ἅμαξα δὲν τρέχει.
(Κα 91).

Βλ. ἀρ. 2 - 6, ἄλειμμα 1. 2. Ἔχει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καὶ ἡ ἐν λ. ἄλειμμα 1. Ὅμοιαι παρ. **Γαλλ.** Pour faire aller la voiture il faut graisser les roues (W. IV. 277, 23). La voiture roule (ἢ va) mieux quand elle est bien graissée (αὐτ.). Pour bien charrier il faut bien graisser (αὐτ.). Chariot engraissé et oingt a charier est mieux en poinct (Leroux, II, 121). — **Ἰταλ.** Perchè vada il carro, bisogna unger le ruote = Γιὰ νὰ πάῃ τὸ ἁμάξι χρειάζεται ν' ἀλείψῃς τοὺς τροχοὺς (τοσκαν. Giusti 160) Per fa andà inanz el car, onta le röde = Γιὰ νὰ πάῃ τὸ ἁμάξι χρειάζεται ν' ἀλείψῃς τοὺς τροχοὺς = Γιὰ νὰ κάμῃς νὰ πάῃ μπροστὰ τ' ἁμάξι, ἄλειψε τοὺς τροχοὺς (Μεδιολ. Pitrè II, 353). Più che la se onzi, più la scori = Ὅσο τὸ ἀλείφουν, τόσο τρέχει (τεργεστ. αὐτ.). El caro no va se no se onze le rode = Τὸ ἁμάξι δὲν πηγαίνει, ἂν δὲν ἀλειφτοῦν οἱ τροχοὶ (βενετ. Pasqualigo 165). La cariòla no va se no l'è onta = ἡ ἅμαξα δὲν πηγαίνει, ἂν δὲν ἀλειφτῇ (ἐπίσης, αὐτ.). Il carro, se non lo unzi, non cammina = Τὸ ἁμάξι, ἂν δὲν τὸ ἀλείψουν, δὲν προχωρεῖ (νεαπολιτ. D. I, 651). Cu'unta, vara = ὅποιος ἄλειψε πηγαίνει (σικελ. Pitrè II, 352) Cu''un unci, 'un vara = ὅποιος δὲν ἀλείφει δὲν πηγαίνει (ἐπίσης, αὐτ.). Pri fari caminari lu carru, cci voli lu sivu = γιὰ νὰ κάμῃς τ' ἁμάξι νὰ βαδίσῃ, χρειάζεται ἄλειμμα (ἐπίσης, αὐτ.) S'unctura faghet currer su carru = τὸ ἄλειμμα κάνει νὰ τρέχῃ τ' ἁμάξι (σαρδονία, αὐτ.). S'ozu faghet andare su molinu = τὸ λᾰδι κάνει νὰ γυρίζῃ ὁ μύλος (ἐπίσης, αὐτ.). — **Ἱσπαν.** Quien su carro unta, sus bueyes ayuda = ὅποιος

ἀλείφει τὸ ἁμάξι του, βοηθᾷ τὰ βόιδα του (D. I, 651). — **Πορτογαλ.** Quem seu carro nnta, seus bois ajuda = ὁμ. (αὐτ.). — **Φρεισική.** De, dirr gäujd smjàrt, Kjàrt gäujd = ὅποιος καλὰ ἀλείφει, καλὰ ταξειδεύει μὲ τ' ἁμάξι (αὐτ.). — **Δανικαί.** Den, der smører godt, kjører godt = ὁμ. (αὐτ.). Hvo vel smører hand vel kjører = ὁμ. (W. IV, 277, 23). — **Σουηδ.** Den wäl smörjer han åker lätt = ὅποιος καλὰ ἀλείφει, ταξειδεύει εὔκολα μὲ τ' ἁμάξι (αὐτ. 278, 23). — Smörj wäl, så åker du lätt = ἄλειφε καλὰ καὶ θὰ ταξειδεύῃς εὔκολα μὲ τ' ἁμάξι (αὐτ. 276, 9). = **Ὁλλανδ.** Als men den wielen smeert, dan rolt de wagen = Ἂν ἀλείφουν τοὺς τροχούς, κυλάει τ' ἁμάξι (D. I, 651). Die rijnen wagen smeert, helpt zijne paarden = ὅποιος ἀλείφει τ' ἁμάξι του βοηθᾷ τἄλογό του (W. IV, 1732, 149). — **Γερμ.** Wer gut schmeert, der gut fährt = ὅποιος καλὰ ἀλείφει, καλὰ ταξειδεύει μὲ τ' ἁμάξι (D. I, 651 καὶ W. IV, 226-278 μετὰ πολλῶν διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). Wer den wagen wol smirt, der vert leichklich — ὅποιος τὸ ἁμάξι καλὰ ἀλείφει, αὐτὸς καὶ ταξειδεύει μέ τ' ἁμάξι εὔκολα (W. IV, 1732, 139). S heesst: War de schmeert, dar fåhrt = Λένε, ὅποιος ἀλείφει, ταξειδεύει μὲ τ' ἁμάξι (D. I, 651). Wu du smiärs, so du färs = ὅπως ἀλείφεις, ἔτσι ταξειδεύεις, (αὐτ.). Man muss den Karren schmieren, wenn er gehen soll = γιὰ νὰ πηγαίνῃ τ' ἁμάξι, πρέπει νὰ τ' ἀλείφουν (αὐτ.). Schmirla n'ond salba helft alethalba = τὸ ἄλειμμα κ' ἡ ἀλοιφὴ ὠφελεῖ παντοῦ (αὐτ.). Schmiere den Karren und füttere die Rosse, so geht der Karren besser = Ἄλειφε τ' ἁμάξι καὶ τάγιζε τ' ἄλογα, καὶ τὸ ἁμάξι θὰ πηγαίνῃ καλύτερα (W. IV, 276, 7) Schmieren und Salben hilft allenthalben; hilft 's nett bei den Kärren, hilft's doch bei den Herren· ἢ hilft's nett bei den Mädlen, hilft's doch bei den Rädlen = Τὸ ἄλειμμα κ' ἡ ἀλοιφὴ ὠφελεῖ παντοῦ· κι' ἂν δὲν ὠφελεῖ 'ς τἁμάξια, ὠφελεῖ ὅμως 'ς τἀφεντικά· ἢ κι' ἂν δὲν ὠφελεῖ 'ς τὰ κορίτσια, ὠφελεῖ ὅμως ς' τοὺς τροχοὺς (αὐτ. 14. 15). Wenn man schmeert, so gehts; schmiert man nit, so stehts = Ἂν ἀλείφουν πάει, ἂν δὲν ἀλείφουν στέκεται (W. IV, 277, 19), Wer fett schmärt, leichte fährt = Ὅποιος ἄφθονα ἀλείφει, εὔ-

κολα ταξειδεύει μὲ τ' ἁμάξι (αὐτ. 20). Wagen und Advokaten wollen geschmiert sein, sonst geht es nicht = Τ' ἁμάξια καὶ οἱ δικηγόροι θέλουν ν' ἀλείφωνται, ἀλλιῶς δὲ δουλεύουν (W. IV, 1730, 94). Wer seinen Wagen gut schmiert, hilft seinen Ochsen (Pferden) = ὅποιος ἀλείφει καλὰ τὸ ἁμάξι του βοηθᾷ τὰ βόιδα του· ἢ, τἀλογά του (αὐτ. 1732, 149). = **Τουρκ.** Αραμπὰ γιαγλανμαγινιὰ γιουρουμὲζ = Τὸ ἁμάξι ἂν δὲν ἀλειφθῇ δὲν κινειέται (Davis 13). Le char n'avance pas si l'on n'en graisse les roues (Decourdemanche 166). Δεγιρμὲν κερτισῖ γιαγλανμαγινιὰ δουνμὲζ = Τὰ κατάρτια τοῦ ἀνεμόμυλου ἂν δὲν ἀλειφτοῦν, δὲν γυρίζουν (Davis 13).

2. Ἀλείφθη λᾷδι ὁ τροχὸς γιὰ τοῦτο δὲν φωνάζει.

(Κόσμος 3)

Βλ. ἀρ. 1. 3. 6, ἄλειμμα 1. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** La carru non frulla se non è unta = Ἡ ἅμαξα δὲν τρέχει γρήγορα ἂν δὲν εἶναι ἀλειμμένη (τοσκαν. Giusti 160). A voler che il carro non cigoli bisogna ugner le ruote = Ὅταν θέλῃς τ' ἁμάξι νὰ μὴν τρίζῃ χρειάζεται ν' ἀλείψῃς τοὺς τροχοὺς (ἐπίσης, αὐτ.). Se te vo che 'l car no 'l vuse, unta le rode = Ἂ θέλῃς νὰ μὴν τρίζῃ τἁμάξι, ἄλειψε τοὺς τροχοὺς (περγαμ. Pitrè II, 353). A bsogna onse le roe del cher s'un veûl nen ch'a schersino = Χρειάζεται ν' ἀλείψῃς τοὺς τροχοὺς τοῦ ἁμαξιοῦ, ἂν θέλῃς νὰ μὴν τρίζουν (πεδεμ. αὐτ.). Per tan ch'el cher a subia nen, ai veûl d'oit a le ròe = Γιὰ νὰ μὴν τρίζῃ τἁμάξι, χρειάζεται ἄλειμμα 'ς τοὺς τροχοὺς (ἐπίσης, αὐτ.). Perchè 'l caro no çiga, bisogna onzer le rode = ὁμ. (βενετ. Pasqualigo 59. 165). Quannu lu carru scrusci, metti sivu = ὅταν τὸ ἁμάξι τρίζῃ, βάνε ἄλειμμα (σικελ. Pitrè II, 352). — **Γερμ.** Ungeschmierte Räder knarren = τροχοὶ ποῦ δὲν εἶναι ἀλειμμένοι τρίζουν (W. III, 1455, 33). Wem der Wagen nicht knarren soll, muss man ihn schmieren wohl = ὅταν δὲν πρέπῃ νὰ τρίζῃ τὸ ἁμάξι χρειάζεται νὰ τὸ ἀλείψουν (W. IV, 1731, 118). Soll das Rad nicht knarren, muss man es schmieren = Γιὰ νὰ μὴν τρίζῃ ὁ τροχὸς πρέπει νὰ τὸν ἀλείφουν (αὐτ. III 1435, 32).

ΠΒ Ο.Π.Υ. ΙΜΡΗΤΙ Μεννικόβα

3. Ἀλείφτηκεν ὁ τροχός.

(Κοινοτάτη. — Ἠπείρου. Ἀρ. 21 [Ἀλείφθηκεν] — Β. 7, 79 [Ὁμ.] Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 183, 57. — Παρνασσ. ΙΕ', 878, 71 [ἢ. Ἀλειμμένος ὁ τροχός.]).

Βλ. ἀρ. 1. 2. 4, ἄλειμμα 1. Ἡ παρ. ἐλλειπτικῶς λέγει ὅ τι ἡ προηγουμένη. Αἴτιον τῆς εὐκόλου καὶ ταχείας κινήσεως τῶν τροχῶν εἶναι τὸ ἄλλειμμα· αἴτιον τῆς αἰσίας περατώσεως τῆς ὑποθέσεως, ἢ τοῦ ζήλου ὃν καταβάλλουσιν οἱ ἐργαζόμενοι, εἶναι τὰ δῶρα. Παραπλήσιαι παρ. **Γαλλ.** Graisser la patte à quelqu'un (Quitard σ. 434. — Littré Dict. λ. graisser). — Graisser le marteau = δωροδοκία τοῦ θυρωροῦ (αὐτ.). — **Ἰταλ.** Unto alle ruote = Ἄλειμμα 'ς τοὺς τροχοὺς (τοσκαν. Giusti 160). — **Ὁλλανδ.** Den wagen smeren = Ν' ἀλείφῃ τ' ἁμάξι (W. IV, 1734, 189) — **Γερμ.** Seinen Wagen schmieren = ν' ἀλείφῃ τ' ἁμάξι του (αὐτ.). Schmiren macht lind heut ἢ hend ἢ Schmieren macht linden Leute Τὸ ἄλειμμα μαλακώνει τὸ δέρμα· ἢ τὰ χέρια· ἢ τοὺς ἀνθρώπους (W. IV, 277, 17. 16. 276, 13).

4. Ἀλείφτησαν τὰ φαλάγγια.

(Μάτεση, Βασιλικὸς Πράξ. Δ', σκ. 2 σ. 30 [Χρειάζεται ν' ἀλείψουμε τὰ φ.] — Καρπάθου. Μαν. 272, 22).

Βλ. τὴν προηγουμένην καὶ ἄλειμμα 2. Φαλάγγια αἱ φάλαγγες τῆς ἐσχάρας (γαλλ. les transversales, ἀγγλ. transversal-pieces), ἐφ' ὧν νεουλκεῖται τὸ πλοῖον. Ὅθεν ἡ παρ. σημαίνει ὅτι διὰ τοῦ ἀλείμματος τῶν φαλάγγων καθειλκύσθη ἢ θὰ καθελκυσθῇ εὐκόλως τὸ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ τῆς δωροδοκίας ἐπερατώθη ἢ θὰ περατωθῇ ἐπικερδῶς ἡ ὑπόθεσις.

5. Ὅποιος ἀλείφει τοὺς τροχοὺς τῆς ἁμάξης του βοηθᾷ τὸ ἄλογό του.

(Β. 205, 402).

Παρ. νόθη. Ὁ Βενιζέλος ἀντέγραψεν αὐτὴν μικρὸν μεταβαλὼν ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ ἱσπανικοῦ διηγήματος ἐν Μνημοσ. τ. Α', 383, ὅπου φέρεται οὕτω: «Ὅ. ἀ. τοὺς τρ. τῆς ἁμάξης, βοηθεῖ τὰ ἄλογά του». Προσέθεσε δὲ καὶ ἰδίαν ἑρμηνείαν οὐδὲν λέγουσαν: «Ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου ἑαυτοὺς βοηθούντων».

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

6. Τὸν τροχό, ἂν δὲν τὸν ἀλείψῃς λᾴδι, δὲν κυλάει.

(Πελοποννήσου παρὰ Α. Καρκαβίτσα).

Βλ. ἀρ. 2, ἄλειμμα 1.

ἀλεμοῦρα.

1. Μιὰ ἀλεμοῦρα ποῦ ναι!

(Χίου Καν. 262, 378. Πρβλ. καὶ Πασπάτη Χιακὸν γλ. ἐν λ.).

Ἀλεμοῦρα κατὰ παραφθορὰν ἀπὸ τοῦ ἀνεμοῦρα = τὸ ἀνεμούριον, τὸ καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ναυτικῶν λεγόμενον ἀνεμοῦρι (la girouette). Μεταφορικῶς λέγεται οὕτως ὁ ἀσκόπως καὶ ἀτάκτως πολλῶν ἐπιλαμβανόμενος ἔργων, ἐν οὐδενὶ δὲ τελεσφορῶν, καὶ ὁ ἀναμιγνυόμενος εἰς τὰς τῶν ἄλλων ὑποθέσεις καὶ προκαλῶν σκάνδαλα. Τῆς αὐτῆς μεταφορᾶς ποιοῦνται χρῆσιν οἱ **Γάλλοι** ἐπὶ ἄλλης ἐννοίας, λέγοντες: tourner à tous vents comme une girouette (Littré Dict. λ. girouette) ἐπὶ τῶν ἀσταθῶν, τῶν μεταβαλλόντων ἑκάστοτε γνώμην. Ὁμοίως καὶ οἱ **Γερμανοὶ** λέγουσι: Wie die Windfahne auf dem Dach = σὰν τὸ ἀνεμοῦρι ἀπάνω 'ς τὰ κεραμίδια (W. V, 265).

ἀλεπού.

1. Ἀλεποὺ δὲν εἶχε τρῦπα, κολοκύθια μάζευε.

(Κύμης. Τρίμης σ. 62).

Βλ. καὶ ἀρ. 10. Ἡ αὐτὴ καὶ ἐν λ. χωρῶ 3-7. 26, ὅπου καὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ ἀναγράφονται ἐν αἷς καὶ δύο βυζαντιναὶ (ἀρ. 10. 11) καὶ ξέναι παρ. ὅμοιαι. — Ἐπὶ τῶν μεγαλαυχούντων.

2. Ἀλεποὺ κατσιμαδού,
τσὶ 'ς τὰ κ'μάσια, τσὶ παντοῦ.

(Κυδωνιῶν. Ἀν. Ἐπ. Α', 423, 10 [κ. στὴ 'ς τὰ κμάσα] — Λέσβου. παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Γιὰ λεποὺ τσὶ 'ς τὰ κ'μάσα]).

Ἀγνοῶ τίς ἀκριβῶς ἡ σημασία καὶ τὸ ἔτυμον τῆς λ. κατσιμαδού· εἰκάζω ὅτι σχηματισθεῖσα κατὰ τὸ κατσίμαλλος, σημαίνει τὸν τριχορρυῆ. Ὅθεν ἡ μαδημένη ἀλεπού, ἀντὶ νὰ κρύπτεται αἰσχυνο-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

μένη μέχρι τῆς τριχοφυΐας, εἰσχωρεῖ καὶ εἰς τοὺς ὀρνιθῶνας (τὰ κουμάσια) καὶ παντοῦ. Λέγεται ἴσως ἐπὶ ἀναιδῶν καὶ πολυμηχάνων, ἀναμιγνυομένων εἰς ξένας ὑποθέσεις.

3. Ἀπὸ γίγαντα δανείσου,
ἀπὸ ἀλεποὺ ἀλαργαρίσου.
(Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη).

Προτιμότερον εἶναι νὰ συναλάττησαι πρὸς σκαιὸν καὶ ἀπηνῆ δανειστήν, ἢ πρὸς ἄδικον καὶ κερδαλέον. Ἀλαργαρίσου = ἀπομακρύνθητι, ἀπόφυγε· ῥῆμα παράγωγον ἀπὸ τοῦ ἐπιρρήματος ἀλάργα (ἰταλ. alla larga). Περίεργος εἶναι ἡ χρῆσις τῆς λέξεως γίγας, ἥτις μᾶς ἐνθυμίζει τὸν Κύκλωπα τοῦ Αἰσωπείου μύθου (384 Κοραῆ, 53 Η.): «Πορευόμενος δὲ λάκκον τινὰ βαθύτατον ἔτυχεν εὑρηκώς, ἐν ᾧ χρυσίον οὐκ ὀλίγον παρά τινος τῶν γιγαντιαίων ἀπετέθειτο, ᾧ Κύκλωψ τὸ ὄνομα». Ὁ γίγας εἰς ὃν ἔδωκε τὸ ὄνομα τοῦ Κύκλωπος ὁ τὸν εἰς τὸν Συντίπαν ἀναφερόμενον μῦθον συντάξας βυζαντινός, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τοὺς φυλάσσοντας θησαυροὺς γιγαντιαίους ἐπίσης Ἀράπηδες ἢ Δράκοντας ἢ τὰ Στοιχειὰ τῶν δημωδῶν παραδόσεων. Παρὰ τοιούτου λοιπὸν διδάσκει ἡ παρ. νὰ δανείζησαι μᾶλλον, ἂν πρόκειται οὕτω ν' ἀποφύγῃς τὰς πλεκτάνας πονηρῶν καὶ δολίων δανειστῶν.

4. Γιάλπού ἱκατὸ χρουνῶ, τσὶ τἀλπέλι ἱκατοδέκα.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [ἢ, τἀλπδελ']).

Βλ. ἀρ. 14.

5. Γυάλισέ του τῆς ἀλεποῦς τὰ μάτια, καὶ τότε θὰ τὸν ἰδῇς.
('Αθηνῶν παρ' Ὄθωνος Στασινοπούλου).

Τῆς ἀλεποῦς τὰ μάτια εἶναι τὰ ἔχοντα τὴν αὐτὴν λάμψιν χρυσᾶ νομίσματα, ὡς ἐν ἀρ. 42. Λέγεται ἡ παρ. ἐπὶ δωροδόκων. Δὸς εἰς αὐτὸν χρυσὸν καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι προθύμως θὰ ἐκτελέσῃ τὴν αἴτησίν σου.

6. Ἐβάλανε τὴν ἀλεποῦ ταῖς ὄρνιθαις νὰ βλέπῃ.
(Κύπρου Σ. 282. 272 ['Εβάλαν τὴν ἀλουποὺν νὰ βλ. ταῖς ὄ.] — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Βλ. καὶ ἀρ. 38. 43, δραγάτης 2, λύκος 5-8. 54. Ὁ πονηρὸς εἰς

ὃν ἤθελέ τις ἐμπιστευθῇ χρήματα ἢ ἤθελεν ἀναθέσῃ ἐπιμέλειάν τινα εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ σφετερισθῇ τὰ χρήματα καὶ θ' ἀποδειχθῇ ἄπιστος, ὡς ἡ ἀλώπηξ, ἥτις, ἂν ἀνατεθῇ αὐτῇ ἡ φύλαξις ὀρνίθων, ἀντὶ νὰ τὰς φυλάξῃ θὰ σπεύσῃ νὰ τὰς φάγῃ. Ὅμοιαι παρ. πλὴν τῶν ἀναγραφομένων ἐν λ. λύκος: **Γαλλ.** Vendre la poule au renard (Littrè Dictionn. λ. renard). — **Ἰταλ.** Ha messu a golpe tra e galline = ἔβαλε τὴν ἀλεποὺ μέσα 'ς τοῖς ὄρνιθαις (κορσικαν. Pitrè II, 284). — **Ῥωμουν.** Vulpea pazitor gainilor = Ἀλεποὺ ποῦ φυλάει ὄρνιθαις (Zanne 2669). — **Ἀγγλ.** To set the fox to keep one's geese = Νὰ βάνῃ κανεὶς τὴν ἀλεποὺ νὰ φυλάγῃ τοῖς χήναις (D. I, 253). — **Δαν.** At sætte Ræven til a vogte Gæs = ὁμ. (αὐτ.) — **Ἰσλανδ** þúbiðe tóu að taka fjárgeymslu = παράγγειλες τὴν ἀλεποὺ νὰ γίνῃ πιστικὸς (αὐτ.) — **Νορβ.** Ein skal inkje setja Reven til aa gjæta Gjæserna = δὲν πρέπει νὰ βάνουν τὴν ἀλ. νὰ φυλάγῃ τοῖς χήναις (αὐτ.). — Ein skal inkje setja Hauken i Hönsehuset = δὲν πρέπει νὰ βάνῃ κἀνεὶς τὸ γεράκι 'ς τὸν ὀρνιθῶνα (αὐτ.). — **Σουηδ.** Det duger icke såtta råfwen til gåsewagtare = Δὲν ἀξίζει νὰ κάνῃ κἀνεὶς τὴν ἀλεποὺ χηνοβοσκὸ (αὐτ.). — När höken vactar kycklingarna blir hönsehopen tunn = Ὅταν τὸ γεράκι φυλάγῃ τὰ κλωσσοπούλια οἱ ὄρνιθες λιγοστεύουν (αὐτ.). — **Γερμαν.** Dem Fuchs den Hühnerstall anvertrauen = Νὰ ἐμπιστεύεται κἀνεὶς τὸν ὀρνιθῶνα 'ς τὴν ἀλεποὺ (W. I, 1255, 364) — Dem Fuchse die Gänse befehlen = Νὰ παραδίνῃ κἀνεὶς 'ς τὴν ἀλεποὺ τοῖς χήναις (αὐτ. 365).

7. Ἐγὼ τὴν ἀλεπού, κ' ἡ ἀλεποὺ τὴν οὐρά της.

(Βάρνης. Κρ. 17 [οὐράν]).

Ἡ αὐτὴ ἐν λ. ὁρίζω 9. Βλ. καὶ ἀρ. 1-5, λέγω 45. 93. 171. 177, πέμπω 1, προστάζω 1-3, στέλνω 1. 2. Ἐνν. ἐγὼ ὁρίζω = διατάσσω. Ἐπὶ νωθρῶν καὶ ἀπειθῶν θεραπόντων, διαβιβαζόντων εἰς ἄλλους τὰς προσταγάς, τὰς ὁποίας ὀφείλουσιν αὐτοὶ νὰ ἐκτελέσωσιν. Ὁμοίας παρ. ἄλλων λαῶν βλ. ἐν λ. ὁρίζω 2.

8. Εἶντα γυρεύ' ἡ ἀλωποὺ 'ς τὸ παζάρι;

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη. — Μεσσηνίας [Τί γυρεύει] — Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα [Τί 'υρεύγει ἀλεποὺ] — Πορταριᾶς Πηλίου παρὰ Κωλᾶ [Τί γ. ἡ ἀλπού]).

Βλ. ἀρ. 47.

9. Εἰς τὸν δόκανο δὲν μπαίνει δυὸ φοραῖς ἡ ἀλεπού.

(Βλ. Κατζιούλην 103, 1. — Ἠπείρου. Ἀρ. 301).

Παραλλαγὴ ταύτης ἐν λ. παγίδα 1, πρβλ. φρόνιμος 13. Ὡς ἡ ἀλώπηξ ἡ συλληφθεῖσα εἰς παγίδα, ἂν διαφύγῃ, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐμπέσῃ καὶ πάλιν, διδαχθεῖσα ἐκ τοῦ παθήματος, οὕτω καὶ ὁ φρόνιμος, ἂν τυχὸν ἐξ ἀπρονοησίας πάθῃ τι δεινόν φυλάσσεται μὴ ὑποπέσῃ εἰς τὸ αὐτὸ ἁμάρτημα. Ἡ αὐτὴ τῇ ἀρχαίᾳ: «Ἀλλ' οὐκ αὖθις ἀλώπηξ» (ἐνν. εἰς πάγην· ἤ, πάγαις ἁλώσεται) (Ζηνόβ. 67 καὶ Schneidewin αὐτ. Διογενιαν. 115. Ἀποστόλ. 145. Σουίδ. λ. Παρ. Βοδλ. 95 σ. 10 d Gaisf. Κοϊσλιν. 12 σ. 122 c. Πρβλ. Crusius Analecta crit. σ. 7, 1)· ἥτις καὶ ἄλλως ἐλέγετο: «οὐκ ἂν αὖθις ἁλώπηξ» (Γρηγ. Κύπρ. 218. Γρηγ. Κύπρ. Μόσχ. 354. Ἀποστόλ. 1273) καὶ: «ἅπαξ ἁλώπηξ εἰς πάγην» (Σουίδ. λ. ἀλλ' οὐκ αὖ). — Ὅμοιαι παρ. ξένων ἐθνῶν: **Γαλλ** Un renard n'est pas pris deux fois à un piége (Littré Dictionn. λ. renard 12). — O n'attrape poi deux foès ein leu al'même treuée = Δὲν πιάνεται δυὸ φοραῖς λύκος 'ς τὸν ἴδιο λάκκο (πικαρδ. D. I. 399). — **Δαν.** Ræven gaaer ei to Gange paa eet Gilder = Ἡ ἀλεποὺ δὲν πέφτει δυὸ φοραῖς 'ς τὴν παγίδα (αὐτ.). — **Σουηδ.** Räfven går intet två gånger på samma giller = Ἡ ἀλ. δὲν πέφτει δυὸ φοραῖς 'ς τὴν ἴδια παγίδα (αὐτ.). — Den en gång varit i fällan, går ej dit igen = Ὅποιος μιὰ φορὰ πιάστη 'ς τὴν παγίδα, δὲν ματαπιάνεται (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Een oude vos komt niet gemakkelijk tweemal in het garen = Παλιὰ ἀλεποὺ δὲν πέφτει εὔκολα δυὸ φοραῖς 'ς τὸ δίχτυ (D. I, 57). — **Γερμ.** Ein alter Fuchs geht nicht zum zweiten mal ins Garn = Παλιὰ ἀλεποῦ δὲν πιάνεται ἄλλη μιὰ φορὰ 'ς τὴν παγίδα (Köhler σ. 58, 46. — Βλ. καὶ W. I, 1241, 47. 1245, 123) — Derselbe Fuchs lässt sich nicht zweimal fangen = Μιὰ ἀλεποὺ δὲν πιάνεται δυὸ φοραῖς (W. I, 1244, 104. 1246, 138.) — Man fängt keinen Fuchs zweimal in Eisen = Κάμμιὰ ἀλ. δὲν πιάνεται δυὸ φοραῖς 'ς τὴν παγίδα W. I, 1248, 208). — Eine Maus, die einmal in der Falle gewesen, ist schwer zu fangen = Ποντικὸς ποῦ μιὰ φορὰ ἔπεσε 'ς τὴν παγίδα, δύσκολα πιάνεται (W. III, 537, 91). — **Ῥωσικὴ** Ποντικὸς ποῦ ἔπεσε μιὰ φορὰ 'ς τὴν

παγίδα δύσκολα ξαναπέφτει (Altmann VI, 488 παρὰ W. III, 537, 92).

10. Ἡ ἀλεποὺ δὲν μποροῦσε νὰ μπῇ 'ς τὴν τρῦπά της καὶ ἐκρέμαε κολοκύθια 'ς τὴν νουρά της.

(Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. ἀρ. 1.

11. Ἡ ἀλεπού εἶχε ἀργατειὰ κι' αὐτὴ τσακνολογοῦσε.

(Ἠπείρου ΖΑ. 31 [Ἡ ἀλποὺ εἶχ' ἀ.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Ἡ ἀλποὺ εἶχι ἀ. — τσακνολουγοῦσι.]).

Βλ. ἀρ. 25.

11α. Ἡ ἀλεπού εἶχεν ἐργατειὰ κ' ἐκείνη ἐτσαγγουρολόγαγεν.

(Πτζ. 239, 316 [ἀλποὺ] καὶ 314, 11 [ἀλποὺ - ἐτσεγγ.] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Λιναρδάκη [κ' ἐ. πήγαινε καὶ τσαμπουρολόγαε]).

Βλ. ἀρ. 25.

12. Ἡ ἀλεποὺ εἶχ' ἐργασιὰ κ' ἐκείνη ξενοθέριζε.

(Κυθήρων. Β.[1] 44, 28 καὶ Β. 92, 5).

Βλ. ἀρ. 25.

13. Ἡ ἀλεποὺ εἶχ' ἐργατειὰ κι' αὐτὴ ἀκριδολόγαγε.

(Β. 92, 6 [εἶχ' ἐργάτας] — Λελ. Ἐπ. σ. 169 [Ἡ ἀλποὺ εἶχε ἀργάταις καὶ ἐκείνη ἀκριδολόγει.] — Λιβαρτζίου παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου [ἐ. κ' ἐπερπάταγε κι' ἀ.]. — Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη [Ἡ ἀλποὺ εἶχ' ἐργάταις καὶ ἐκείνη ἀ.] — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [Ἡ ἀλποὺ εἶχεν ἀργατειὰ κ' ἐκείνη ἀ.] —

Βλ. ἀριθ. 25. 18.

14. Ἡ ἀλεποὺ ἑκατὸ χρονῶν καὶ τἀλεπούδια ἑκατὸ δέκα.

(Μα. 19 [Ἡ ἀλωποὺ ἑκατὸν χρόνων καὶ τὸ ἀλεπόπουλον ἑκατὸν δέκα.] — Ῥόδου. Ἐφ. Φιλ. 1862 σ. 2133 [ὁμ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1648 [ἀλουποὺ — τἀλουπούδια ἑκατὸν] — Β. 92, 7. — Ῥόδου Βενετοκλῆς σ. 90, 62 [Ἡ ἀλποὺ ἑκατὸν χρόνων καὶ τὸ ἀλπόπουλον ἑκατὸν δ.] — Κύμης. Τρίμης σ. 63 [ἑκατὸν χρ., τὸ ἀλεπόπουλο ἑκατὸν δ.] — — Πορταριᾶς Πηλίου παρὰ Κωλᾶ [Ἡ ἀλωποὺ ἑ. χρονοῦ, ἀλωπόπουλο] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [χρονῶ καὶ τἀλεπόπουλο]).

Βλ. ἀρ. 4. 41. — Ἐπὶ θρασέων καὶ προπετῶν νεανίσκων, ἀντιλεγόντων πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ ἀξιούντων ὅτι καλύτερον αὖ-

НБСРУ імені І.І. Мечникова

τῶν γινώσκουσι τὰ πράγματα. Τοῦτο εἶναι τὸ αὐτό, κατὰ τὴν παρ., ὡς ἂν ἠξίουν οἱ ἀλωπεκιδεῖς ὅτι εἶναι πρεσβύτεροι καὶ πολυπειρότεροι τῆς ἀλώπεκος. Ἐπίσης λέγεται, καὶ ἐπὶ τῶν ἀνυποστόλως ψευδομένων. Ὁμοία, ἐπὶ τῆς δευτέρας ἐννοίας λεγομένη, εἶναι ἡ **τουρκική**: Ὅταν ὁ πατέρας μου ἦταν 'ς τὴν κούνια, ἐγὼ ἤμουν δεκαπέντε χρονῶν, λέγει ὁ ψεύτης (Decourdemanche 913).

15. Ἡ ἀλεποὺ ζωντανὴ 'ς τὸ παζάρι δὲν πηγαίνει.

(Λακωνίας παρὰ Π. Γενναδίου).

Βλ. ἀρ. 44. 47. — Ὁ φρόνιμος ἀποφεύγει τοὺς κινδύνους· οὐ μόνον δὲν προκαλεῖ αὐτούς, ἀλλὰ καὶ προφυλάσσεται ἐπιμελῶς.

16. Ἡ ἀλεποὺ μ' ἀκρίδαις δὲ χορταίνει.

(Β. 92, 8).

Βλ. ἀετὸς 3, χορταίνω 2. 3. 10. — Ὁ πονηρὸς δὲν ἀρκεῖται εἰς εὐτελῆ κέρδη, ἀλλ' ἐπιδιώκει μεγάλα. Τὰ τεχνάσματα τῆς ἀλώπεκος τείνουσιν εἰς τὴν σύλληψιν ὀρνίθων, διότι δὲν ἐξαρκοῦσιν εἰς χορτασμὸν αὐτῆς αἱ ἀκρίδες, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν κυρίαν καὶ συνήθη τροφήν της.

17. Ἡ ἀλεπού ναι πονηρά, ἀλλὰ πιὸ πονηρὸς ἐκεῖνος ποῦ τὴν πιάνει.

(Β. 92, 9).

Παροιμ. νόθη. Ὁ Βενιζέλος παρέλαβε καὶ ταύτην ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ ἱσπανικοῦ διηγήματος ἐν Μνημοσύνῃ τ. Α΄ σ. 406. — Βλ. καὶ ἀρ. 37.

18. Ἡ ἀλεπού χεν ἀργατειὰν κ' ἐκείνη ἀκριδολόγα.

(Λευκάδος ΚΠ. Η', 398, 29 (ἀλιποὺ — κὶ αὐτὴν]. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [Ἡ ἀλουπού εἶχε ἐργατειά] — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ [Ἡ ἀλωποὺ — κι' αὐτὴ ἀ.] — Πελοποννήσου παρὰ Α. Καρκαβίτσα [Ἡ ἀλπού εἶχε ἀ. κ' ἔτρεχε κι' ἀκριδολόγαε.] — Μεσσηνίας παρὰ Π. Γενναδίου [εἶχε ἀ.] — Μάνης παρὰ Κ. Πασαγιάννη [ἐργατειά]).

Βλ. ἀρ. 25.

НЕ ОНУ iMeHi I.I.Мечникова

19. Ἡ ἀλεποὺ ὡς ποῦ νὰ διαβάσῃ τὰ φερμάνια της, πάει τὸ τομάρι της.

(Βερ. 73, 2 [ἀλωποὺ — τὸ φιρμάνι της] — Β. 93, 12).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ἐν ἀρ. 34. 35. 49. — Ἐπὶ τῶν μὴ ἐκτελούντων ἀμελλητὶ ἐπεῖγον ἔργον, μεγάλως δ' ἐκ τούτου ζημιουμένων. Ἐν τῇ παρ. εἶναι συνεπτυγμένος μῦθος, οὗ εὐχερὴς ἡ συμπλήρωσις. Ἀλεποὺ ἔχουσα φιρμάνιον, διατάσσον νὰ τὴν ἀφίνουν ἀνενόχλητον, περιήρχετο ἀδεῶς· συλληφθεῖσα ὅμως ἐσφάγη καὶ παραχρῆμα ἐστάλη τὸ δέρμα της πρὸς πώλησιν εἰς τὴν ἀγοράν, ἐπειδὴ ἐβράδυνε ν' ἀναγνώσῃ τὸ ἀσφαλίζον αὐτὴν φιρμάνιον. Ἀπαράλλακτον παρ. ἔχουσι καὶ οἱ **Σέρβοι**: Ὡς νὰ διαβάσουν τῆς ἀλεποῦς τὰ φιρμάνια, πάει τὸ τομάρι της 'ς τὸ παζάρι (Wuk σ. 322).

20. Ἡ ἀλουποὺ γλέποντας νὰ καλλιγώνουν τἄλογο ἐσήκωσε καὶ αὐτὴ τὸ ποδάρι της.

(Ἠπείρου. Ἀρ 421).

Βλ. βάλλω 11.

21. Ἡ ἀλουποὺ εἶχε ἀργατειά, κ' ἐκείνη ἀργατολόγα.

(Κύθνου. Ἐφ. Φιλομ. 1858 σ 374 καὶ Πτζ. 314, 11 [Ἡ ἀλεπού χεν] — Λακωνίας παρὰ Π. Γενναδίου [Ἡ ἀ. εἶχ' ἀργάταις — ἀργατολόα]).

Βλ. ἀρ. 25.

22. Ἡ ἀλποὺ εἶχ' ἰργάτις τσαὶ τσείνη σταχουλόγα.

(Πλωμαρίου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 25.

23. Ἡ ἀλποὺ καὶ τὸ παιδί της ἕνα δέρμα ἐκρατήγαν.

(Πτζ. 239, 317).

Βλ. ἀρ. 24. 27. — Ἀμφότεροι εἶναι πονηροί, δὲν διαφέρουσιν ἀλλήλων, ὡς δὲν διαφέρει ἡ ἐκδορὰ τῆς μιᾶς ἀλώπεκος ἀπὸ τὴν τῆς ἄλλης. Λέγεται δὲ μάλιστα ἐπὶ κακοήθων συγγενῶν.

24. Ἡ ἀλποὺ μὲ τὸ παιδί της ἕνα δέρματο κρατοῦνε.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

* 25. Ἡ ἀλώπηξ εἶχεν ἐργάτας, ἡ δὲ ἠκριδολόγει.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 257).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ὑπ' ἀρ. 11 - 13. 18. 21. 22. 26. — Ἐνῷ ἡ ἀλώπηξ εἶχε μισθώσῃ ἐργάτας πρὸς καλλιέργειαν τοῦ ἀγροῦ της, ἢ πρὸς θερισμὸν αὐτοῦ, ἢ πρὸς τρύγησιν τῆς ἀμπέλου της, ὡς αἱ διάφοροι παραλλαγαὶ ὑποδεικνύουσιν, αὐτὴ ἠμέλει τοῦ ἔργου της. Ἀντὶ ὡς εἶχε συμφέρον νὰ ἐπιβλέπῃ τοὺς ἐργάτας ἢ νὰ συνεργάζηται μετ' αὐτῶν, ἠσχολεῖτο περὶ ἄλλα· ἥ τε βυζαντινὴ καί τινες τῶν σημερινῶν παραλλαγῶν λέγουσιν ὅτι ἠκριδολόγει, δηλονότι ἐθήρευεν ἀκρίδας, αἵτινες, ὡς παρετηρήθη ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 16 παροιμίᾳ, ἀποτελοῦσι τὴν κυρίαν τροφὴν αὐτῆς· κατ' ἄλλην παραλλαγὴν (ἀρ. 12) ἐνῷ εἶχεν ἐργάτας πρὸς θερισμὸν τῶν ἰδίων ἀγρῶν, αὐτὴ ἐπὶ μισθῷ εἰργάζετο θερίζουσα εἰς ξένον ἀγρόν· τὰ αὐτὰ περίπου λέγουσι καὶ αἱ παραλλαγαὶ (ἀρ. 21), καθ' ἃς ἡ ἀλεποὺ ἀργατολόγα, ἤτοι ἐπεζήτει νὰ ἐργασθῇ ἐπὶ μισθῷ παρ' ἄλλῳ, ἢ ἐμερίμνα περὶ συλλογῆς ἐργατῶν πρὸς καλλιέργειαν ξένου ἀγροῦ· ἢ ἐσταχολόγα, ἐσταχυολόγει συνέλεγε κατόπισθεν τῶν θεριζόντων τοὺς καταλειπομένους ὑπὸ τούτων στάχυς· ἐν δὲ τῷ καλλιεργουμένῳ ἀγρῷ, ἀντὶ πάσης ἄλλης ἐργασίας «τσακνολογοῦσε» (ἀρ. 11), ἤτοι συνέλεγε τσάκνα = φρύγανα· κατὰ δὲ τὸν τρυγητὸν «ἐτσαγγουρολόγαγεν» ἢ «ἐτσαμπουρολόγαγε» (ἀρ. 11[2]), δηλονότι ἐπεφύλλιζε, συνέλεγε τὰς ἐπιφυλλίδας, ἃς οἱ τρυγηταί, ἀνάξιον τοῦ κόπου θεωροῦντες τὸ ἔργον, δὲν τρυγῶσι, ἀφίνοντες αὐτὰς ἕρμαιον εἰς πτωχοὺς τσαμπουρολόγους ἢ καὶ εἰς τοὺς σκύλους καὶ αὐτὰς τὰς ἀλώπεκας[1]).

Ἡ σημερινὴ χρῆσις πασῶν τῶν παραλλαγῶν τῆς παρ. ταύτης διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι καὶ ἡ βυζαντινὴ ἐλέγετο ἐπὶ τῶν παραμελούντων τὴν κυρίαν ἐργασίαν των καὶ περὶ ἄλλα ἐπουσιώδη καὶ ἄσκοπα διατριβόντων, καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιτρεπόντων εἰς ἄλλους τὴν φροντίδα τῶν ἰδίων ὑποθέσεων, ἐν ᾧ αὐτοὶ τρυφῶσιν ἀμέριμνοι. Ἡ ἀντίθετος ἐρ-

[1]) Ἐν παραμυθίῳ τῆς Μήλου (Νεοελλ. ἀνάλ. Α' σ. 15) ἀλώπηξ τρώγει τὰ τσάμπουρα τῆς ἀμπέλου τοῦ Τριορρωγᾶ. — Ἀντὶ τῆς ἀρχαίας λέξεως ἐπιφυλλίδος ἡ δημώδης ἔχει τὰς ἑξῆς: καμπανὸς (ἀπὸ τοῦ καμπάνα) = κωδωνίσκος· ἀποτρυγῆδι = τὸ μὴ τρυγώμενον· τσαμπὶ (ἀπὸ τοῦ ἰταλ. zampa = ποὺς ζώου, κατὰ τὸν Meyer Neugr. Stud IV σ. 91), οὗ ὅμως συνηθέστερον γίνεται χρῆσις εἰς δήλωσιν τοῦ βότρυος· ἀπότσαμπο, τσαμπουρίδι, τσαμπάκι, τσάμπουρο, καὶ τσάγγουρο (ἴσως ἐκ τοῦ ἰταλ. zanca = στελεόν).

μηνεία τοῦ 'Αραβαντινοῦ 420: «πρὸς τοὺς τὰ πάντα ἐποπτεύοντας, ἵνα μὴ ἀπολεσθῇ τι τῆς ἐπικαρπίας των, καὶ πρὸς τοὺς ἀπολύτως μὴ ἀφιερουμένους εἰς ξένους» δὲν εἶναι ἀκριβής.

26. Ἡ ἀλωπού εἰχεν ἀργατειά, κι' αὐτὴ ν ἐσταχολόγα.

('Ηπείρου. 'Αρ. 420. — Νισύρου. ΖΑ. 410, 11 [ἀλεπού χεν ἀ. κ' ἐκείν' ἐσταχολόα.] — Καρπάθου. ΖΑ. 351, 177 [χεν ἀργαδειὰ κ' ἐκείν' ἐσταχολόα] καὶ Μαν. 282, 201 [χεν ἀργαδειὰν κ' ἐκείν' ἐσταχολόαν.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

27. Ἡ ἀλωποὺ καὶ τὸ παιδί της ἕνα γδάρσιμό ἐχουνε.

[Κερκύρας. Νεα. 301. — Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη (Ἡ ἀλουποὺ] — Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [Ἡ ἀλουποὺ τσαὶ τὸ]).

Βλ. ἀρ. 23.

28. Ἡ ἀλωποὺ τὰ πίκλια τση εἰς ἔπαινό τση τά χει.

(Κρήτης. Ἄπτερα 79 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Πρβλ. γεβέντισμα 1. 2, πομπὴ 28, κλέφτης 80. 81, ψεύτης 17, πολιτικὴ 2. — Ἐπὶ τῶν ἐναβρυνομένων εἰς ἐπίψογα ἔργα καὶ τὰ ἐλαττώματά των ἐπιδεικνυομένων ὡς ἀρετάς. Πίκλια αἱ ἀξιόμεμπτοι πράξεις, τὰ ἄλλως λεγόμενα καμώματα, ἴσως μᾶλλον ἀπὸ τοῦ ἐπιρρ. ἐπίκλην, διότι πολλάκις ἐκ τοιούτων κακῶν πράξεων ἢ ἰδιωμάτων προέρχονται τὰ παρανόμια, τὰ καὶ ἄλλως παρατσούκλια· ἢ ἐκ τοῦ ἐπίκλημα = μομφή, κατηγορία.

29. Ἡ ἀλωποὺ τὶ θέλει 'ς τὸ παζάρι;

('Αν. 'Επ. 474, 132).

Βλ. ἀρ. 47.

30. Καὶ τὴν ἀλποὺ γι' ἀγρίμι,
τὸ λύκο γιὰ ζωντίμι!

(Πτζ 246, 410).

Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἄγρια καὶ δυσκαταγώνιστα θηρία τὸν λύκον καὶ τὴν ἀλεπούν, καὶ σὲ ὡς ἄνθρωπον ἀγαθόν; Εἰς ἔνδειξιν περιφρονήσεως ἐκείνου πρὸς ὃν λέγεται ἡ παρ.

31. Μὴν κάμνης τοῦ λύκου τὰ πηδήματα, τῆς ἀλεποῦς τὰ μέστια.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. 'Ηλιοπούλου. — Ζατούνης παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 48..

НБ ОНУ імені І. Мечникова

32. Μιὰ ἀλουποὺ κουτσονόρα, ὅλαις τοῖς θέλει κουτσονόραις.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Πρβλ. κουτσονόρα 1, οὐρὰ 2. 3. — Κουτσονόρα ἡ ἔχουσα κουτσὴν (κολοβήν, ἀποκεκομμένην) τὴν οὐράν. Ἡ παρ. εἶναι ἐπιτομὴ τοῦ παλαιοτάτου μύθου περὶ τῆς κολούρου ἀλώπεκος (Τιμοκρέοντος ἀπ. 3 Bergk παρὰ Πλουτάρχ. Θεμιστ. 11. — Αἰσώπ. μῦθος 46 Η.). Λέγεται δὲ ἐπὶ τῶν παρακινούντων ἄλλους εἰς μίμησιν τῶν αἰσχρῶν ἢ ἐπιζημίων πράξεών των. Ἐκ τοῦ Αἰσωπείου μύθου ἔχουσι τὴν ἀρχὴν καὶ ἄλλων ἐθνῶν παρ. **Γαλλ.** Il faut que chacun garde sa queue (Littré λ. queue 33) — **Ἰταλ.** La volpe consiglia le altre a tagliarsi la coda, per aver lasciata la propria al laccio = Ἡ ἀλεποὺ ὁρμηνεύει τοῖς ἄλλαις νὰ κόψουν τὴν οὐράν τους, γιατὶ ἔμεινεν ἡ δική της 'ς τὴν παγίδα (W. I, 1251, 270). — **Γερμ.** Wenn der Fuchs den Schwantz verlohren hat, so sagt er es sei eine Last (ἢ so sehe er gern, das kein fuchs einen schwantz hette) = Ὅταν ἡ ἀλεποὺ ἔχασε τὴν οὐρά της, λέγει πῶς ἤτανε βάρος (ἢ, μ' εὐχαρίστησί της θὰ ἔβλεπε νὰ μὴ ἔχῃ κἀμμία ἀλεποὺ οὐρὰ) (αὐτ.). — ἢ: so sollen ihn die andern auch abschneiden = καὶ οἱ ἄλλαις πρέπει νὰ τὴν κόψουν (αὐτ. 1253, 307). Καὶ οἱ Σῖναι κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους παρέλαβον τὸν Αἰσώπειον μῦθον (Zts. des Vereins f. Volkskunde 1891 σ. 334).

33. Μιὰ φορὰ κίνησ'ἡ ἀλεποὺ νὰ πάῃ 'ς τὴν ἀγορά, κ' ἤτανε παζάρι.

('Αθηνῶν παρ' Ὄθωνος Στασινοπούλου).

Βλ. Σαββάτο 25. Πρβλ. ἀρ. 47. Παραπλήσιαι ἐν λ. Σαββάτο 10-12. 17-20. 23. 24. 26-28. 31. — Κατὰ τὸν ὑποκείμενον εἰς τὴν παρ. μῦθον ἡ ἀλεποὺ μετέβη ποτὲ εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ νὰ κλέψῃ, ἀλλὰ κατὰ κακήν της τύχην ἦτο τότε ἡ ἡμέρα τοῦ παζαριοῦ, τῆς ἑβδομαδιαίας συναθροίσεως πρὸς ἐμπορίαν, καὶ ἐπειδὴ εὑρέθησαν πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἀγορὰν συνελήφθη. Λέγεται ἡ παρ. ἐπὶ ἀποτυγχάνοντος εἰς ἐπιχείρησιν, ἣν ἀνέλαβεν μετὰ μακρὰν ἀποχὴν ἀπὸ πάσης τοιαύτης ἐργασίας.

НВ ОНУ Ivan I. Mechnikova

34. Ὅσο νὰ διαβάσῃ ἡ ἀλποὺ τὰ φερμάνια της, πάει τὸ τομάρι της 'ς τὸ παζάρι.

(Πτζ. 275, 736. — Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Α. Κωνσταντοπούλου [τ. της 'στὸν ταμπάκη.] — Καρυᾶς Κορινθίας παρὰ Γ. Τσαγρῆ [ὅσο ποῦ να δ. ἡ ἀλουποὺ — τὸ πετσί της 'ς τὸ π.]).

Βλ. ἀρ. 19

35. Ὅσο νὰ διαβάσῃ ἡ ἀλουποὺ τὰ φερμάνια της
πᾶν τὰ τουμάνια της.

(Λιβαρτζίου παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου. — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Λιναρδάκη [Ὅσο νὰ κάνῃ ἡ ἀλεποὺ τὰ φιρμάνια της, πᾶνε τὰ τομάρια της]).

Βλ. ἀρ. 19.

36. Οὗλοι τοῦτα κεῖνα, καὶ ἡ ἀλποὺ γιὰ τὴν κόττα.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. λέγω 128. Πρβλ. καὶ λέγω 123-126. Ἐπὶ τῶν πολυπραγμονούντων περὶ τοῦ ἰδίου συμφέροντος, ἀδιαφορούντων δὲ πρὸς πάντα τὰ λοιπά. Πάντες οἱ ἄλλοι συνδιελέγοντο περὶ διαφόρων πραγμάτων, ἀλλ' ἡ ἀλεποὺ μόνον περὶ τῆς κόττας, ζητοῦσα νὰ λάβῃ πληροφορίας περὶ αὐτῆς.

37. Πολλὰ ἐξεύρ' ἡ ἀλωπού, ὁ δ' ἀκανθόχοιρος ἓν καὶ καλύτερον.

(Κ. δ', 43. — Μα. 19 [Ἡ ἀλωποὺ ἠξεύρει πολλά, ὁ δὲ ἀ. ἕνα καὶ κ.] — Νθ. 111, 732).

Πιθανώτατον μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι δημώδης παρ., ἀλλ' ἄγνωστος τῷ λαῷ παράφρασις τῆς ἀρχαίας: «Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα (Ἀρχίλοχος καὶ Ἴων παρὰ Ζηνοβ. 468. Παρ. Βοδλ. 816 σ. 99α Gaisf. Γρηγόρ. Κύπρ. 244. Γρηγ. Κύπρ. Μ. 398. Διογεν. Βι. 269. Μακάρ. 622. Ἀποστόλ. 1360. Φώτ. Σουίδ. λ. Σχόλ. Ἀριστοφ. Ἱππ. 1068. Πλουτάρχ. πότερα τῶν ζώων φρον. 16. σ. 971 f. καὶ σ. 1189, 22). Καίτοι ἡ ἀρχαία παρ. παρελείφθη ὑπὸ τοῦ Κατζιούλη, ὁπόθεν συνήθως παραλαμβάνει ὁ πρῶτος ἐκδότης ταύτης Κρομμύδας, ὅμως ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ φαίνεται ὅτι εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν οὗτος ἂν μὴ καὶ τὸν Ἀθήναιον (Γ΄ σ. 91), πάντως ὅμως τὸ Ἐτυμ. Γουδ. λ. ἐχῖνος σ. 226, 36, ἐξ οὗ ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι συνει-

НБ ОНУ імені І.Мечникова

δὼς ὅτι εἶναι ἀρχαία ἀνεζήτησε τὴν ἑρμηνείαν παρ' ἀρχαίοις συγγραφεῦσιν. Εἶναι δ' ἡ ἔννοια τῆς παρ. ὅτι ὁ πανοῦργος ἀφεύκτως θὰ ἐμπέσῃ εἰς ἄλλον πανουργότερον, ὑφ' οὗ θὰ πάθῃ τι κακόν, ἢ ὅτι τὰ ποικίλα τεχνάσματα τοῦ ἀντιπάλου δύναται ὁ ἰσχυρὸς νὰ ματαιώσῃ διὰ γενναίας τινὸς πράξεως ἢ συνετοῦ βουλεύματος. Οἱ ἀρχαῖοι παροιμιογράφοι ἑρμηνεύουσι: «ἐπὶ τῶν πανουργοτάτων» καὶ «ἐπὶ τῶν περιφρονούντων».—Ἐκ τῆς ἀρχαίας παρ. μετεφράσθησαν ἡ **ὁλλανδ.** De vos weet vele zaken, maar de egel weet er eene van belang (Harrebomée II, 406 παρὰ W. I, 1243, 92) καὶ ἡ **γερμαν.** Der Fuchs weiss viele Künste, aber der Igel kommt mit einer Kunst weiter (W. 1, 1243, 92)· ἂν καί, γινώσκων τὴν εὐκολίαν μεθ' ἧς ἀμφότεροι οἱ ἐκδόται, ὅ τε Ὁλλανδὸς καὶ ὁ Γερμανός, περιλαμβάνουσιν ἐν ταῖς συλλογαῖς των παντοίας προελεύσεως παροιμίας, ἀμφιβάλλω ἂν αὗται εἶναι γνήσιαι δημώδεις.—Ἄλλας δ' ὁμοίας τὴν ἔννοιαν παρ. ξένων ἐθνῶν σημειῶ τὰς ἑπομένας: **Ἰταλ.** Astuta è la volpe, ma più astuto chi la piglia=Πονηρὴ εἶναι ἡ ἀλεπού, μὰ πονηρότερος ὅποιος τὴν πιάνει (W. I, 1242, 59).—Molto sa il ratto, ma più il gatto Πολλὰ ξεύρει ὁ ποντικός, μὰ περισσότερα ὁ γάτος (Giani 752).—**Ἱσπαν.** Mucho sabe la zorra, pare mas quien la toma= Πολλὰ ξέρει ἡ ἀλεπού, μὰ περισσότερα ὅποιος τὴν πιάνει (D. I, 120. Βλ. καὶ W. I, 1242, 59). Βλ. καὶ ἀνωτέρω ἀρ. 17.—**Πορτογαλ.** Muito sabe a raposa, mas mais quem a toma=ὁμ. (αὐτ.).—**Ἀγγλ.** The fox knows much, but more he that catches him=Ἡ ἀλεποὺ ξεύρει πολλά, μὰ περισσότερα ὅποιος τὴν πιάνει (αὐτ.).—**Ὁλλανδ.** Het vosje is gaauw, maar nog gaauwer is hij, die't vangen kan=Ἡ ἀλεποὺ εἶναι πονηρή, ἀλλὰ πονηρότερος ὅποιος μπορεῖ νὰ τὴν πιάσῃ (αὐτ.).—**Γερμαν.** Der Fuchs ist listig, aber der ihn fängt, ist noch listiger=Ἡ ἀλεποὺ εἶναι πονηρή, μὰ κεῖνος ποῦ τὴν πιάνει πονηρότερος (αὐτ.).—Ein Affe ist listig, aber wer ihn fängt, noch listiger=ἡ μαϊμοὺ κτλ. ὁμοίως (αὐτ. 35, 46).—Der Fuchs weiss viel, aber der ihn fängt noch mehr=ἡ ἀλεποὺ ξεύρει πολλά, ἀλλ' ἐκεῖνος ποῦ τὴν πιάνει περισσότερα (αὐτ. 1243, 90).

38. Σὰν ἡ ἀλουποὺ τσοῖ κόττας.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. καὶ ἀρ. 6. 43. — Θὰ ἐπιμεληθῇ τῶν ἐμπεπιστευμένων αὐτῷ, ὡς θὰ ἐπεμελεῖτο ἡ ἀλώπηξ τῶν ὀρνίθων, ἂν παρεδίδοντο εἰς αὐτήν.

39. Σὰν τὴν ἀλεποὺ μὲ τοῦ κριαριοῦ τὰρχίδια.

(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ [Σὰν ἡ ἀ.] — Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ἐν λ. καρτερῶ 2-4, περιμένω 1. 2. Αἱ προσδοκίαι τοῦ ἀναμένοντος ἀμφίβολον ἀγαθὸν ἐν τῷ μέλλοντι διαψεύδονται, ὁ δι' ἐλπίδων κενῶν τρεφόμενος ἀποθνήσκει. Κατὰ τὸν μῦθον, ἡ ἀλώπηξ ὑπολαβοῦσα τοὺς ὄρχεις κριοῦ ὡς καρποὺς ἐκαραδόκει τὴν πτῶσιν αὐτῶν· πολὺν δὲ χρόνον παραμείνασα ἄσιτος ἀπέθανεν. Παραπλήσιός τις μῦθος κεῖται παρὰ Συντίπᾳ (Δ΄ σ. 59 Boiss.) περὶ τοῦ χοίρου, ὅστις ἀπέθανε προσδοκῶν ματαίως νὰ φάγῃ τὰ ὑπὸ πιθήκου ἐκ συκῆς ἄνωθεν ῥιπτόμενα σῦκα. — Πρβλ. τὴν **γερμαν**. παρ. Wer wartet, bis er gefüttert wird, stirbt, ehe er satt wird = Ὅποιος περιμένει πότε νὰ τὸν ταΐσουν πεθαίνει προτοῦ νὰ χορτάσῃ (W. IV, 1789, 51).

40. Σὰν τὸ λύκο καὶ τὴν ἀλποὺ μὲ τὸν καρπὸ καὶ τἄχερα.

(Σοπωτοῦ Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωσταντινοπούλου).

Πρβλ. ἐγὼ 18. — Ἐπὶ ἰδιοτελῶν συνεταίρων, οἵτινες προσποιούμενοι ὅτι προτείνουσιν ἴσην διανομήν, πᾶσαν καταβάλλουσι προσπάθειαν ἵνα ἐξαπατήσαντες τὸν συνέταιρον λάβωσι αὐτοὶ τὰ πλεῖστα. Ἀναφέρεται ἡ παρ. εἰς τὸ ἑξῆς μῦθον: Μιὰ φορὰ ἕνας λύκος καὶ μιὰ ἀλποὺ εἶχανε νὰ μοιράσουνε ἕνα ἀλῶνι, ποῦ τὸ εἶχανε λιχνίσῃ καὶ εἶχανε χωρισμένον τὸν καρπὸ καὶ τἄχερα. Τότε ἡ ἀλποὺ λέγει 'ς τὸ λύκο, ἔτσι ψευδὰ καθὼς μιλάει: Ἔλα, κῦλ' Νικολό, ἢ νὰ πάλῃς ἐσὺ τἄχελα κι' ἐγὼ τὸν καλπό, ἢ ἐγὼ τὸν καλπὸ καὶ σὺ τἄχελα. — Ἡ πρότασις δηλ. τῆς ἀλεποῦς περιεῖχε κῶλα « ἃ μὴ ἀντικείμενα ἐμφαίνει τινὰ ἀντίθεσιν διὰ τὸ τῷ σχήματι ἀντιθέτως γεγράφθαι », κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ τεχνογράφου Δημητρίου (περὶ ἑρμηνείας 24 τ. Γ΄ σ. 266 Spengel).

41. Σαράντα χρονῶν ἡ ἀλωποὺ καὶ σαρανταπέντε τἀλεπόπουλο.

(Σύμης ΚΠ. Η', 487, 137).

Βλ. ἀρ. 14.

42. Τῆς ἀλεποῦς τὰ μάτια καὶ τὸ διάβολο παντρεύουν.

(Βερ. 86, 34. — Β. 298, 190).

Τὰ χρήματα νυμφεύουσι καὶ τὸν δυσμορφότατον· ὁ πλούσιος εὐκόλως εὑρίσκει νύμφην. Γενικωτέρα δ' ἔννοια τῆς παρ. εἶναι ὅτι διὰ χρημάτων τὰ πάντα κατορθοῦνται. — Τῆς ἀλεποῦς τὰ μάτια εἶναι, ὡς καὶ ἐν ἀρ. 5 ἐσημειώθη, τὰ χρυσᾶ νομίσματα. Καὶ οἱ Γερμανοὶ ὁμοίως λέγουσι ταῦτα ἀλώπεκας (füchse), οἷον Er hat füchse bei sich = ἔχει φλωριὰ ἀπάνω του (Grimm Deutsch. Wörterbuch λ. Fuchs 10). — Οἱ δὲ Βενετοὶ τὰ ὀνομάζουσιν oci de zoèta = μάτια κουναδιοῦ (Pasqualigo σ. 120)· ἀπαραλλάκτως δ' ὡς ἡμεῖς οἱ Ῥωμοῦνοι «ἀλεποῦς ματάκια»· ἡ φράσις A avé ochishori de vulpe = ἔχει ματάκια ἀλεποῦς (Zanne 2686) σημαίνει ἔχει φλωριά, εἶναι πλούσιος, ἐνῷ ἄλλην ἔννοιαν ἔχει ἡ φράσις: A avé ochi de vulpe = ἔχει μάτια ἀλεποῦς (αὐτ. 2686^{6}), ἔχει πονηρὸν τὸ βλέμμα.

43. Τῆς ἀλουποῦς κόττας! ἦσαν πολλαῖς;

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη)

Βλ. ἀρ. 6. 38. Ἐνεπιστεύθης ὄρνιθας εἰς τὴν ἀλώπεκα; μὴ ἀνάμενε νὰ τὰς εὕρῃς σῴας· ἡ ἐρώτησις περὶ τοῦ πλήθους αὐτῶν σκοπεῖ μόνον νὰ δείξῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος φίλου, ἐπιθυμοῦντος νὰ μάθῃ τὸ ποσὸν τῆς ζημίας, ἣν θεωρεῖ βεβαίαν. Ἐπιφωνοῦσι δὲ τὴν παροιμιώδη ταύτην φράσιν ἀκούοντες παρὰ φίλου ὅτι ἐνεπιστεύθη τι εἰς ἄνδρα, ὃν θεωροῦσιν ἀνάξιον πίστεως: «Ἐδάνεισες τὸν κακοπιάστην χρήματα; τὰ ἔχασες! Τοῦ προδότη ἐμπιστεύθηκες μυστικό; θὰ τὸ μάθῃ ὅλος ὁ κόσμος! Τοῦ φαγᾶ ἔδωκες νὰ σοῦ φυλάξῃ φαγεῖ; τώρα νά ταν κι' ἄλλο»!

44. Τί γυρεύει ἡ ἀλεποὺ 'ς τὰ γουναράδικα;

(Μα 40 [Τί θέλει ἡ ἀλωποῦ εἰς] — Ἠπείρου Ἀρ. 1289 (ἀλωπού]. — Β. 300, 215 [Τί θέλει]. — Ἀγιάσου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη[γὴ ἀλπού]).

Βλ. ἀρ. 15. 47. — Ἡ ἀλώπηξ ἀποφεύγει νὰ πλησιάσῃ ἐκείνους,

ὧν κύριον ἔργον εἶναι ἡ κατεργασία τοῦ δέρματός της· οὐδεὶς ἑκὼν ἐμπίπτει εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του. Καθόλου δὲ οὐδεὶς πρέπει νὰ μεταβαίνῃ ὅπου διατρέχει κίνδυνον ἢ ὅπου εἶναι ἄσκοπος ἡ παρουσία του.

45. Τί γυρεύκει ἡ ἀλουποὺ 'ς τὸ παζάριν;

(Κύπρου. Σ. 286. 306)

Βλ. ἀρ. 47.

46. Τί δουλειὰ ἔχ̣ι γιὰλποὺ 'ς τοὺ παζάρ' ;

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

47. Τί θέλει ἡ ἀλεποὺ 'ς τὸ παζάρι;

(Κοινοτάτη. — Β. 300, 215. — Χίου Καν. 302, 672 ['ς τὰ παζάρια ;) — 'Αθηνῶν παρ' Ὄθωνος Στασινοπούλου [Τί ἤθελε] — Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου [ἡ ἀλποὺ) — 'Ηπείρου παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Τί χαλεύ' ἡ ἀλποὺ 'ς τοὺ παζάρ'] — Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ [Τί θέλ̣ι — 'ς τὸ παζάρ' ;] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [Εἶντα θ.]).

Παραλλαγαὶ ταύτης ἐν ἀρ. 8. 29. 45. 46. Βλ. καὶ ἀρ. 15. 33. 44. — Ἡ ἀλώπηξ δὲν ὑπάγει εἰς τὴν ἀγοράν, ὅπου τρέχει τὸν κίνδυνον νὰ συλληφθῇ· ὁ ἔνοχος ἀποφεύγει τοὺς τόπους ὅπου εἶναι εὔκολον ν' ἀποκαλυφθῇ τὸ ἔγκλημά του. Ὅθεν οὐδεὶς πρέπει νὰ μεταβαίνῃ ὅπου δὲν προσήκει, ἢ νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς ἀλλοτρίας ὑποθέσεις, ἐξ οὗ ἐνδεχόμενον νὰ ἔχῃ ἐνοχλήσεις. Ἐν Κρήτῃ λέγεται ἐνίοτε ἡ παρ. ὑπὸ τοῦ μὴ προσκληθέντος εἰς γεῦμα ἢ διασκέδασιν, ὁμολογοῦντος εἰρωνικῶς διὰ ταύτης ὅτι δὲν ἦτο ἄξιος τοιαύτης τιμῆς.

Ἐν Καλαβρύτοις διαπλατύνεται ἡ παρ. διὰ τοῦ ἑπομένου μύθου (παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου): Μιὰ φορὰ ἕνας σκύλος ἔπιασε φιλία μὲ μιὰ ἀλπού. Ὁ σκύλος ἐπαρακινοῦσε τὴν ἀλποὺ νὰ πᾶνε 'ς τὸ παζάρι καὶ τῆς ἔταζε νὰ ἰδῇ πολλὰ πράγματα καὶ διασκεδάσεις, ποῦ νὰ εὐχαριστηθῇ παραπολύ. Μὲ τὰ πολλὰ τὸ ἀποφάσισε καὶ ἡ ἀλποὺ καὶ τὸν ἀκολούθησε. Ἀλλὰ καθὼς τὴν εἶδαν οἱ ἄλλοι σκύλοι ποῦ ἦσαν ἐκεῖ καὶ οἱ ἄνθρωποι, τὴν ἔστρωσαν κοντά, καὶ εἶδε κ' ἔπαθε ὡς ποῦ νὰ τοὺς ξεφύγῃ. Ἅμα ἐγλύτωσε ἐπὶ τέλους καὶ πῆγε 'ς τὸ βουνό, ἔλεγε μοναχή της « Τὶ θέλ' ἡ ἀλποὺ 'ς τὸ παζάρι! »

НВОНУ имени П. Мечникова

48. Τοῦ κούκου τὰ ποδήματα καὶ τῆς ἀλποῦς τὰ μέστια.

(Πτζ. 302, 1054).

Βλ. ἀρ. 31. — Ἐπὶ τῶν ἀπίθανα λεγόντων. Ἀπό τινος ἴσως διηγουμένου ὅτι εἶδε κόκυγα φοροῦντα ὑποδήματα καὶ ἀλώπεκα περικνημῖδας. Μέστι λέξις τουρκ. σημαίνουσα βραχείας περιμνημῖδας, μέχρις ἀστραγάλων.

49. Ὥστε νὰ διαβάσῃ ἡ ἀλποὺ τὰ φερμάνια της, τὸ τομάρι της πάει 'ς τοῦ γούναρη τὴν κάσσα.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου).

Βλ. ἀρ. 19.

ἀλεπωσύνη

1. Ἀλεπωσύνιας φτειάγει.

(Πόντου παρὰ Ι. Βαλαβάνη).

Ἐπὶ τῶν προσποιουμένων ὅτι ἔπαθον ἠθικήν τινα ἢ ὑλικὴν ζημίαν, εἰς δήλωσιν ὅτι οἱ λόγοι των ἐγκρύπτουσι δόλον τινά. Ἀλεπωσύνη ἡ ἰδιότης τῆς ἀλώπεκος, ἐμβλήματος τοῦ δόλου καὶ τῆς πονηρίας θεωρουμένης (γαλλ. renardie, γερμ. Fuchserei).

ἀλεστικό.

1. Ἀλεστικὰ φουρνιάτικα κι' ὁ νοικοκύρης ἄδειος.

(Πανδώρ. Κ'. 196. — Λακωνίας. Παρνασσ. ΙΕ', 879, 72).

Ἐπὶ καταβολῆς βαρέων τελῶν. Ἡ ἀμοιβὴ τοῦ ἀλέσαντος τὸν σῖτον μυλωθροῦ καὶ τοῦ ὀπτήσαντος τὸν ἄρτον φούρναρη ἐξισοῦνται πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ σίτου, οὐδὲν δ' ἀπομένει εἰς τὸν κάτοχον αὐτοῦ.

ἀλέτρι.

1. Δεύτερο ἀλέτρι, δεύτερο δεμάτι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Ἡ δευτέρα ἀροτρίωσις διπλασιάζει τὴν παραγωγήν.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

2. Ὅταν ἀρχίσῃ ὁ Αὔγουστος νὰ βαρυχειμωνιάσῃ,
ὁ γεωργὸς τἀλέτρι του ἀμέσως ἂς ταιριάσῃ.

(Μεσσηνίας παρὰ Π. Γενναδίου).

Γεωργικὸς κανὼν τοῦ ἀρότου. Ἂν ὁ χειμὼν προμηνύεται πρώιμος, ὁ γεωργὸς ἀνάγκη ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου νὰ ἑτοιμάσῃ τὸ ἄροτρόν του, διὰ νὰ ἀρχίσῃ ἐνωρὶς τὴν ἀροτρίωσιν.

ἀλεῦρι.

1. «Ζυμοφούρνιζε, Κορτέσω».
— Φέρ' ἀλεῦρι κασσιδιάρη.

(Ζαγορίου παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Πρβλ. ἀρ. 3. — «Ἀπάντησις γυναικὸς πρὸς ἄνδρα ὀκνηρόν, ἀξιοῦντα νὰ τὸν τρέφῃ ἡ σύζυγός του, χωρὶς αὐτὸς νὰ τῆς φέρῃ τὰ ἀναγκαῖα. Λέγεται καὶ μεταφορικῶς ἐπὶ τῶν ἐχόντων ἀξιώσεις ἐν οἴκῳ μὴ εὐπορουῦντι, ἂν καὶ αὐτοὶ οὐδὲν εἰσφέρουσι» (Δ. Μ. Σάρρος). Ζυμοφουρνίζω σύνθετον, ἐκ τοῦ ζυμώνω καὶ φουρνίζω· τὸ πρῶτον συνθετικὸν ἠδύνατο νὰ ἐξενεχθῇ καὶ ὡς ἰδία λέξις, προστακτικὴ τοῦ ζυμώνω, ζύμω.

2. Ἡ κόττα θέλει πρόσφωλο, τὸ σπίτι θέλει ἀλεῦρι.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη[1]).

Οὐδέποτε ἐκ τοῦ καλῶς διοικουμένου οἴκου πρέπει νὰ λείπῃ τὸ ἀλεῦρι· ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε προμήθεια αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ, ὡς ἐν τῇ φωλεᾷ τῶν ὀρνίθων ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ διαρκῶς τὸ πρόσφωλον, ὁ ἄλλως φῶλος καλούμενος (le nichet), ὅπως μὴ ἐκτὸς αὐτῆς ὠοτοκῶσιν αἱ ὄρνιθες.

3. Θέλεις ἀλεῦρι
νὰ βγάλῃς καρβέλι.

(Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντινοπούλου [ἢ, Βάλ' ἀ]).

Βλ. ἀρ. 1, βάλλω 4. Στερούμενος τῶν ἀναγκαίων οὐδὲν δύνασαι νὰ κατορθώσῃς, ὡς ἄνευ ἀλεύρων ἀδύνατος εἶναι ἡ ἀρτοποιία. Καρβέλι ὁ ἄρτος· ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως ἄγνωστος (ἐκ τοῦ ἀκροβε-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

λίς;=τὸ ἄκρον τοῦ ὀβελίου ἄρτου, ἢ ἐκ τοῦ καραβέλλα ὡς λέγεται ἐν Μάνῃ καὶ ἀλλαχοῦ πλοῖόν τι, caravella ἰταλ. caravelle γαλλ.). —Ὅμοιαι παρ. ἄλλων ἐθνῶν. **Ἰταλ.** Senza farin non si può far pane=Χωρὶς ἀλεῦρι δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ψωμὶ (D. II, 203). Un si pò fari pane senza farina=ὁμ. (κορσικανική, Pitrè II 357).—Pan no se fa senza levà=ψωμὶ δὲ γίνεται χωρὶς προζῦμι (λομβαρδ. Μεδιολ. αὐτ.). No se fa pan senza levà=ὁμ. (βενετ. αὐτ.)—**Γερμαν.** Ohne Mehl ist nicht gut Brot backen =Χωρὶς ἀλεῦρι δὲν εἶναι καλὸ νὰ κάνῃ κἀνεὶς ψωμὶ (D. II, 203). Ohne Mehl und Wasser ist übel backen=Χωρὶς ἀλεῦρι καὶ νερὸ κακὰ κἀνεὶς ζυμώνει (αὐτ.). Brot bäckt man nicht ohne Mehl=Ψωμὶ δὲν κάνουν χωρὶς ἀλεῦρι (αὐτ.). Man backt kein Brod ohne Mehl=ὁμ. (αὐτ.).

4. Νὰ μολογοῦσαν τὰ σακκιὰ εἶντα γίνονται τἀλεύρια!

(Χίου, παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ. — Τὸ μέτρον θ' ἀποκαθίστατο ἂν τὸ ῥῆμα ἐξεφέρετο εἰς παρῳχημένον χρόνον· εἶντά γιναν τἀ).

Πόσα θὰ ἀπεκαλύπτοντο, ἂν οἱ ἄφωνοι μάρτυρες τῶν γενομένων ἦτο δυνατὸν νὰ λύσωσι τὴν σιωπήν!

5. Ὅποιος ἔχει δυὸ μάτια ἀγοράζει ἀλεῦρι.

(Β. 210, 483).

Βλ. ἀρ. 7. Ἡ παρ. αὕτη, προδήλως ἐσφαλμένη οὖσα, παρεφθάρη ἔκ τινος τῶν ἀντίθετον ἔννοιαν ἐχουσῶν παραλλαγῶν.

6. Ὅποιος ἔχει τἀλεύρια 'ς τὸ σακκὶ ἔχει τὴ γνώση οὔλη.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου. — Ἐφθαρμένον τὸ μέτρον· ἴσως γραπτέον: Πῶχει).

Ὁ προνοήσας νὰ πορισθῇ ἐν καιρῷ τὰ ἐπιτήδεια εἶναι συνετώτερος τοῦ ἀπόρου, οὐδὲ κινδυνεύει, ὡς οὗτος, πιεζόμενος ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, νὰ διαπράξῃ ἄφρονά τινα πρᾶξιν.

7. Ὅπου ἔχει ἕνα μάτι ἀγοράζει ἀλεῦρι, κι' ὅπου κἀνένα ψωμί.

(Β. 210, 489 [Ὅποιος—παίρνει ἀλ. κι' ὅποιος]).

Πληρεστέρα ἡ παραλλαγὴ ταύτης ἐν λ. σιτάρι 4. Ὁ καλὸς οἰκο-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

νόμος ἀγοράζει σῖτον, διότι εὐχερέστερον διακρίνει τὴν ποιότητα τούτου· ἐνῷ ὁ ἀγοράζων ἄλευρον ἐνδεχόμενον ν' ἀπατηθῇ, βεβαίως δὲ εἰς τὰ τυφλὰ ἀγοράζει ὁ προμηθευόμενος ἑτοίμους ἄρτους. Ἀπαράλλακτος ἡ **ἰταλ.** Qui comporat sa farina, est cegu ad un oju, et qui comporat su pane, ad ambos ojos = ὅποιος ἀγοράζει τὸ ἀλεῦρι εἶναι τυφλὸς ἀπὸ τὸ ἕνα μάτι, κι' ὅποιος ἀγοράζει τὸ ψωμὶ καὶ ἀπὸ τὰ δύο (σαρδονία, W. III, 561, 49)· καὶ ἡ **γερμαν. (;)** Wer Mehl kauft, ist auf einem Auge blind; wer Brot kauft auf beiden = ὁμ. (αὐτ.).

8. Πές ἀλεῦρι! Ὁ δεῖνας νὰ σ' εὕρῃ.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη. — Μεσσηνίας [ὁ δ. σὲ γυρεύει.]).

Παιγνιώδης ῥῆσις, ἣν λέγει ὁ θέλων νὰ σκώψῃ φίλον του ὡς φοβούμενον ἄλλον τινά, ἢ παθόντα τι ὑπ' αὐτοῦ. Ἂν ἀνύποπτος ἢ ἀδιαφορῶν πρὸς τὸ σκῶμμα εἴπῃ τὴν λέξιν ἀλεῦρι ὁ προκαλούμενος, ὁ σκώπτων συμπληρώνει τὸ ὁμοιοτέλευτον διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ὀνόματος τοῦ ἄλλου ἐκείνου.

9. Φουστανέλλα καὶ μειτάνι,
καὶ τἀλεύρια 'ς τὸ σαγάνι.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ἐπὶ τῶν πτωχαλαζόνων, οἵτινες πολλὰς ὑφίστανται στερήσεις κατ' οἶκον, ὅπως ἐπιδεικνύωσιν εὐπορίαν διὰ τῆς ἐξωτερικῆς των περιβολῆς. Ἡ μὲν ἐνδυμασία του εἶναι ἄψογος, ἀλλὰ λιμώττει· ὅλον τὸ ἐν τῷ οἴκῳ του ἄλευρον ἓν μόνον πινάκιον δύναται νὰ πληρώσῃ, ἐνῷ πᾶς καλὸς οἰκοκύρης ὀφείλει νὰ ἔχῃ πλήρη τὴν ἀλευροθήκην του.

ἀλευριά.

1. Αἱ ἀλευριὰ καθούμενη, τσ' αἱ χόντρος ἔμπα τσ' ἔβγα.

(Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ' 317, 123).

Ἀμφότερα τὰ φαγητὰ ταῦτα καὶ εὐτελῆ εἶναι καὶ «δὲν πιάνουν», δὲν ἔχουν θρεπτικὴν δύναμιν. Ἡ ἀλευριὰ χωνεύεται καὶ προτοῦ ἀκόμη σηκωθῇ ἀπὸ τὸ τραπέζι ὁ φαγὼν αὐτήν, ὁ δὲ χόνδρος ὄχι πολὺ βραδύτερον, ὡς νὰ κάμῃ ὀλίγα βήματα, νὰ ἐξέλθῃ τῆς θύρας καὶ νὰ ἐπανέλθῃ.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

2. Αἱ ἀλευριὰ 'ς τὴν πορσκιά, τσ' αἱ τραχανᾶς 'ς τὴν πόρτα.

(Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ', 317, 124).

Ὁμοία τῇ προηγουμένῃ. Ἡ ἀλευριὰ χωνεύεται ταχύτερον τοῦ τραχανᾶ, ἀμφότερα δὲ ταχέως· ἐκείνη μὲν ἐνῷ ἀκόμη κάθηται παρὰ τὴν ἑστίαν ὁ φαγών, ὁ δὲ τραχανᾶς μέχρις ὅτου ὑπάγῃ οὗτος μέχρι τῆς θύρας.

ἀλήθεια

1. Ἄ γελαστῇ καὶ πῇ κἀμμιὰν ἀλήθεια.

(Μεσσηνίας).

Πρβλ. ἀρ. 31. 51. — Ἐπὶ φιλοψευδῶν· μόνον κατὰ λάθος εἶναι δυνατὸν νὰ εἴπῃ ἀλήθειαν. Συνήθως λέγεται εἰς ἀναίρεσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ περί τινος, ὅτι εἶναι φιλαλήθης. Ἀνάλογος ἡ **ὁλλανδ.** Men vindt geene leugen in zijnen mond, als hij niet spreekt = δὲν εὑρισκέται ψέμα 'ς τὸ στόμα του, ὅταν δὲ μιλῇ (W. III, 263, 262) καὶ αἱ **γερμαν.** Man findet keine Lüge in seinem Munde, ausgenommen wenn er spricht = ὁμ. ἐκτὸς ὅταν μιλῇ (αὐτ.) — Er lügt nicht, wenn er die Wahrheit sagt = δὲν λέει ψέματα, ὅταν λέῃ ἀλήθεια (αὐτ. 273, 225).

2. Ἄ δὲν ἦταν καὶ τὸ ψέμα, ἐχανόνταν κ' οἱ ἀλήθειαις.

(Κα 105 [ἐχανόντανε]).

Ἡ ἀλήθεια δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἂν λείψῃ τὸ ψεῦδος, διὰ δύο λόγους· πρῶτον διότι ὁ ψευδὴς λόγος δίδει ἀφορμὴν εἰς ζήτησιν καὶ εὕρεσιν τῆς ἀληθείας (βλ. καὶ ἀρ. 22), καὶ δεύτερον, διότι δυσχερέστατον εἶναι νὰ ἐξενεχθῇ γυμνὴ ἡ ἀλήθεια, δέον νὰ συγκερασθῇ μετὰ ψευδῶν ἵνα κατασταθῇ πιθανὴ καὶ εὐχάριστος (βλ. ἀρ. 3. 5. 44. 57. 7. 8). Πρβλ. καὶ Εὐσέβιον παρὰ Στοβ. ΙΑ', 21.

3. Ἄ δέν τηνε στολίσῃς μὲ ψευτιαῖς, ντρέπεται νά 'γγῃ ὄξου ἡ ἀλήθεια.

(Κα. 115).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

НБОНУ імені І. Мечникова

4. Ἀκέρια ἀλήθεια μήτε μέσα 'ς τὸ Βαγγέλιο δὲν τὴ βρίσκεις.
(Κα. 207).

Ἡ ἀλήθεια εὑρίσκεται πάντοτε ἀναμεμιγμένη μετὰ τοῦ ψεύδους. Καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐν παραβολαῖς ἐλάλησε.

5. Ἀλήθεια καὶ χρυσάφι, ἂ δὲ δολωθοῦνε, δὲ δουλεύονται.
(Κα. 242. — Πολυλᾶ Φιλολογικὴ γλῶσσα σ. 69).

Βλ. καὶ ἀρ. 2. Τὸν μὲν χρυσὸν κατεργάζονται ἀναμιγνύοντες μετ' εὐτελεστέρου μετάλλου, ἡ δ' ἀλήθεια γίνεται εὐπρόσδεκτος ἂν ἀναμιχθῇ μετὰ ψεύδους.

6. Ἀλήθεια λέγω, κι' ἀλήθεια εἶν' ὁ θεός.
(Ἠπείρου ΖΑ. 198, 12).

Βλ. καὶ ἀρ. 37. Φράσις ἐν χρήσει πρὸς ἐπίσημον ἐπιβεβαίωσιν τῶν λόγων τινός. Μάρτυς μου ὁ θεὸς ὅτι ἀληθεύουσιν οἱ λόγοι μου, ὁ θεὸς ὅστις εἶναι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. Κατὰ τὸ τοῦ Ἀποστόλου: «Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι» (πρὸς Ῥωμ. θ', 1. Α' Τιμόθ. β', 7). Ἀνάλογος ἡ **γαλλ.** Il est vrai, ou Dieu est (Leroux I, 20), καὶ ἡ **γερμαν.** Wie ich sage, so wahr als Gott ist = καθὼς τὸ λέγω, ἔτσι ἀληθινὰ ὅπως ὑπάρχει θεὸς (W. III, 1840, 247).

7. Ἀλήθεια χωρὶς ψέματα, φαγεῖ χωρὶς ἁλάτι.
(Κα. 243. — Παξῶν Salvator σ. 45).

Βλ. ἀρ. 2. 8. 44. 58. — Τὸ ψεῦδος εἶναι τὸ ἄρτυμα τῆς ἀληθείας, ὡς τὸ ἅλας τῶν φαγητῶν.

8. Ἀνάρτυτη, ἄνοστη ἡ ἀλήθεια.
(Κα. 399).

Βλ. τὴν προηγουμένην καὶ ἀρ. 2. — Ἡ ξηρὰ ἀλήθεια εἶναι ἄχαρις, ἀνάγκη ν' ἀρτύηται μὲ ὀλίγα ψεύματα διὰ νὰ γίνεται εὐπρόσδεκτος. — Ὅμοιαι **ἰταλ.** La novella non è bella, se non c'è chi l'inorpella· ἢ, se non c'è la giunterella = ἡ εἴδηση δὲν εἶναι ὡραία, ἂν δὲν τὴν στολίσῃ κἀνείς· ἢ, χωρὶς τὸ παραγέμισμα (τοσκαν. Pitrè IV, 54). — **Γερμαν.** Richtet man die Wahrheit nicht in

süssen Brühlein an, so isst sie niemand krank daran = Ἂν δὲν μαγειρευτῇ ἡ ἀλήθεια μὲ νόστιμη σάλτσα, κἀνεὶς δὲν παρατρώγει ἀπ' αὐτὴ (W. IV, 1754, 196. Βλ. καὶ 1759, 336).

9. Ἀπὸ κουζουλὸ κι' ἀπὸ μεθυσμένο μαθαίνει ὁ φρόνιμος τὴν ἀλήθεια.

(Κρήτης. J. 17 καὶ Φρ. 106 [Ἀ. μεθ. καὶ κουζ. μ.]).

Παραλλαγὴ τῆς βυζαντινῆς ἀρ. 17.

10. Ἀπὸ λωλὸ καὶ μεθυστὴ μαθαίνεις τὴν ἀλήθεια.

(Κ. α', 43 [Ἀπὸ ζουρλὸ καὶ μέθυσο] — Leake 451, 61 [Α. ζουρλὸν καὶ μεθυστὴν μανθάνεις τὴν ἀλήθειαν.] — Δάρδ. 297 [Ἀ. ζουρλόν καὶ μέθυσον μανθάνεις τὴν ἀλήθειαν.] — Ne 10, 63 [Ἀπὸ ζουρλὸν καὶ μεθυστὴν μανθάνεις τὴν ἀλήθειαν.] — Sanders 224, 61 [όμ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 105 [Ἀ. ζουρλὸ] — Κα. 585. — Κρήτης. Ἑδδ. Α', 128 [Πὸ κουζουλὸ καὶ μ.]).

Ἐπίσης παραλλαγὴ τῆς αὐτῆς βυζαντινῆς παρ. ἀρ. 17.

11. Ἀπὸ λωλὸ κι' ἀπὸ μωρὸ μαθαίνεις τὴν ἀλήθεια.

(Κοραῆ Ἀτ. Β', 231 [Ἀ. λολὸν καὶ ἀπὸ μωρὸν νὰ μάθῃς τὴν ἀλήθειαν.] — Β' 2, 16 [Ἀ. μωρὸ κι' ἀπὸ ζουρλὸ μ.] — Ῥόδου. Βενετ. σ. 3 [Ἀ. μωρὸν κι' ἀ. λωλὸν νὰ μάθῃς τὴν ἀλήθειαν.] — Χίου. Νεα. 113. — Σύμης. ΚΠ. Η', 484, 59 [Ἀ. λωλὸν κι' ἀ. μ. νὰ μάθῃς τὴν ἀ.] — Κύπρου. Σ. 281, 106 [Ἀ. πελὸν κι' ἀ. μωρὸν μαθθάνεις τὴν ἀλήθειαν.] — Γ'ορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη. [Ἀπὸ ζουρλὸν κι' ἀπὸ τρελλὸν θὰ μάθῃς] — Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [Ἀπὸ τὸ ζουρλὸ καὶ τὸν μωρὸ πάρε τὴν ἀ.] — Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [Ἀπὸ ζουρλὸ κι' ἀπὸ μωρὸ νὰ μάθῃς τὴν ἀ.] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [Ἀ. μωρὸ κι' ἀπὸ λωλὸ θὰ μάθῃς τὴν ἀλήτσα.]).

Βλ. ἀρ. 13. — Μωρός, ἢ μᾶλλον κατ' οὐδέτερον γένος τὸ μωρόν, ἐννοεῖται ἐν ταῖς πλείσταις τῶν παραλλαγῶν τούτων τὸ νήπιον, τὸ παιδίον.

12. Ἀπὸ μεθυσμένο κι' ἀπὸ μικρὸ παιδὶ μαθαίνεις τὴν ἀλήθεια.

(Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 13. 15.

13. Ἀπὸ μικρὸ κι' ἀπὸ ζουρλὸ μαθαίνεις τὴν ἀλήθεια.

(Β'. 2, 16. — Βερ. 15, 31. — Β. 25, 321. — Ἀθηναϊκή. Βύρων Β', 510 [κι' ἀπὸ

τρελλὸ] καὶ Ἑδδ. Α', 96 [τρελλὸ μανθάνεις] — Βάρνης Κρ. 13 [μανθάνεις] — Λελ. Ἐπ. 158 [κι' ἀπὸ μουρλὸ] — Χίου. Καν. 222, 66 ['Απὰ μικρὸν κι' ἀπὸ λωλὸν μανθάνεις τὴν ἀλήθειαν.] — Καρπάθου. ΖΑ. 346, 61 ['Απὸ μικρὸκ κι'ἀπὸ λωλλὸ μαθθάνεις] καὶ Μαν. 274, 70 [μικρὸν κι' ἀπὸ λωλὸ μ. τὴν ἀλήθειαν.] — Κυνουρίας παρὰ Δ. 'Αντωνίου ['Απὸ ζουρλὸν κι' ἀπὸ μικρὸν μ.] — 'Αθηνῶν παρ' Ὄ. Στασινοπούλου [κι' ἀπὸ τρελλὸ] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη ['Απὸ μωρὸ καὶ μπελελὸ ! μ. ἢ: 'Απὸ ζουρλὸ καὶ μπελελὸ μ. ἢ: 'Απὸ μικρὸ κι' ἀπὸ τρελλὸ μ.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπουλι [κι' ἀπὸ λωλὸ] — Σίφνου παρὰ Δ. Φιλικοῦ ['Α. λωλλὸ κι' ἀπὸ μικρὸ μαθαίνεις] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη ['Α. μ. καὶ κουζουλὸ μ.] .

'Ακουσίως ἀποκαλύπτουσι τὰ ἴδια αὐτῶν ἢ τὰ οἰκογενειακὰ μυστικὰ τὰ παιδία, οἱ μεθύοντες καὶ οἱ ἀνόητοι ἢ τρελλοί. Τοῦτο διδάσκουσιν αἱ ποικίλαι παραλλαγαὶ τῆς παρ. ταύτης, ὧν ἄλλαι μὲν ἀναφέρουσι πάντας τούτους (ἀρ. 15)· ἄλλαι, ὡς ἡ προκειμένη μόνον τὰ παιδία καὶ τοὺς ἀνοήτους (ἀρ. 14. 16. 21. 20)· ἄλλαι τοὺς ἀνοήτους καὶ τοὺς μεθύοντας (ἀρ. 9. 10. 19, καὶ αἱ βυζαντιναὶ ὑπ' ἀρ. 17. 30)· ἄλλη τὰ παιδία καὶ τοὺς μεθύοντας (ἀρ. 12)· ἄλλαι μόνους τοὺς μεθύοντας (ἀρ. 27, μεθῶ 9. 17)· καὶ ἄλλαι τέλος τοὺς μωροὺς καὶ τοὺς τρελλοὺς (ἀρ. 11. 16), ἐν αἷς ὅμως, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐσημειώθη, τὸ μωρὸς συνήθως σημαίνει τὸ νήπιον.

Κατὰ τὴν προκειμένην παρ. τὰ παιδία ἀποκαλύπτουσι τὴν ἀλήθειαν, οὐχὶ καθ' ὃν τρόπον ἀναφέρει ἡ παρ. ἐν λ. ἄγγελος 13, ἤτοι ἀνεπιγνώστως ἐπαναλαμβάνοντα τοὺς λόγους, οὓς ὑποβάλλει αὐτοῖς ὁ φύλαξ ἄγγελος· ἀλλὰ καθ' ὃν τρόπον δεικνύουσιν αἱ παρ. ἐν λ. παιδὶ 92. 93, ἤτοι διαλαλοῦντα ἐν ταῖς ἀγυιαῖς, ὅσα οἱ γονεῖς ἔλεγον παρὰ τὴν ἑστίαν, καὶ καθόλου ἐν ἀφελείᾳ ἐπαναλαμβάνοντα ἀπόρρητα, βαθέως λυποῦντα τοὺς ἀκούοντας.

Ὅμοιαι ἀρχαῖαι γνῶμαι καὶ παρ. ἀρχαῖαι καὶ νεώτεραι ἀναγράφονται ἐν ταῖς παραλλαγαῖς ὑπ' ἀρ. 15. 17. 27, μεθῶ 9. 17· ἐν ταὐτὰ δ' αἱ μάλιστα προσεγγίζουσαι πρὸς τὴν προκειμένην. **Γαλλ.** Les enfants et les fous disent la vérité (W. II, 1296, 570).

1) Ἡ λ. « μπελελὸς » τῆς κεφαλληνιακῆς παραλλαγῆς, ἡ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος προφερομένη πελελός, παρεφθάρη, κατ' ἐμὴν γνώμην, ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχαίας λέξεως, ἐξ ἧς καὶ τὸ συνηθέστερον λωλὸς καὶ τὸ κυπριακὸν πελός. Εἶναι δ'αὕτη ἡ μετοχὴ «ἀπολωλὼς» (πρβλ. καὶ λ. πρόβατο 10). Γίνεται δὲ κατάδηλον τοῦτο ἐκ τοῦ παλαιοτέρου τύπου « πελωλὸς » ὅστις εὕρηται ἐν τοῖς εἰς τὴν Κασίαν ἀποδιδομένοις ἰάμβοις. τοῖς ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 408 Μαρκιανῷ κώδικι τοῦ ΙΔ' αἰῶνος (Krumbacher Kasia σ. 363, 10) Περὶ τῶν ἄλλων ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ συνωνύμων τοῦ μωρὸς βλ. τὴν λ μωρός.

Les fous et les enfants prophétisent (W. III, 914, 857). Enfants et sots sont devins (Leroux I, 216) Enfants et fous sont prophètes (D. II, 581). La vérité sort de la bouche des enfants (Legai 466). — **Ἰταλ.** I fanciulli ed i pazzi dicono la verità = Τὰ παιδιὰ καὶ οἱ τρελλοὶ λένε τὴν ἀλήθεια (W III, 914, 857) Anche i pazzi dicono qualche volta la veritá = Καὶ οἱ τρελλοὶ λένε καμιὰ φορὰ τὴν ἀλήθεια (αὐτ.). I putti e i matti indovinano = Τὰ μικρὰ καὶ οἱ τρελλοὶ μαντεύουν (W. II, 1296, 570). Chi vuol sapere la verità, lo domandi alla purità = Ὅποιος θέλει νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια, ἂς ῥωτήσῃ τὴν ἁγνότητα (τοσκαν. Giusti 126). I mat e i s'cèc i dis la erità = Οἱ τρελλοὶ καὶ τὰ παιδιὰ λένε τὴν ἀλήθεια (περγαμηνή, D. II, 581). I s'cèc e i mat despès i à indöinat = Τὰ παιδιὰ καὶ οἱ τρελλοὶ συχνὰ μαντεύουν (ἐπίσης αὐτ.). Le masnà a son la boca dla vritù = Τὰ παιδιὰ εἶναι τὸ στόμα τῆς ἀληθείας (πεδεμοντ. αὐτ.). I mati e i putei dise la verità = Οἱ τρελλοὶ καὶ τὰ μικρὰ λένε τὴν ἀλήθεια (βενετ. Pasgualigo 287). I mati e i putei ghe indovina = Οἱ τρελλοὶ καὶ τὰ μικρὰ μαντεύουν (ἐπίσης, D. II, 581). Su piccinu et i su maccu narant sa veridade = Ὁ μικρὸς καὶ ὁ λωλὸς λένε τὴν ἀλήθεια (σαρδονία, αὐτ.). Pazzi e picciriddi sempri dicinu la viritati = Τρελλοὶ καὶ μικροὶ πάντα λένε τὴν ἀλήθεια (σικελ. Pitrè IV, 51)· — **Καταλαν.** Infant y orad diu la veritat = Παιδὶ καὶ τρελλὸς λέει τὴν ἀλήθεια (D. II, 581). Linfant y loràt diuen la veritat = τὸ παιδὶ καὶ ὁ τρελλὸς λένε τὴν ἀλ. (αὐτ.). — **Ἰσπαν.** Los niños y los locos dicen la verdad = Τὰ παιδιὰ καὶ οἱ τρελλοὶ λένε τὴν ἀλήθεια (W. II, 1296, 570). — **Ρωμουν.** De la un copil, chi de la un nebun afli adeverul = Ἀπὸ ἕνα παιδὶ καὶ ἕνα λωλὸ ἀκούεις τὴν ἀλήθεια (Zanne 3017) — **Ἀγγλ.** Children and fools tels truth = Παιδιὰ καὶ τρελλοὶ λὲν ἀλήθεια (W. II, 1292, 488). — **Ἰσλανδ** Barn segir jafnan sannleik = Παιδὶ λέει πάντα τὴν ἀλήθεια (D. II, 881). — **Δαν.** Af Børn og Narre faær man Sandheden at vide = Ἀπὸ παιδιὰ καὶ τρελλοὺς μαθαίνει κἀνεὶς τὴν ἀλήθεια (αὐτ.). Af Børn og galne Folk skal man faæ Sandheden

at vide = Ἀπὸ παιδιὰ καὶ παλαβοὺς ἀνθρώπους μπορεῖ κάνεὶς νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια (αὐτ.). Barn syer gernæ Sandheth = τὸ παιδὶ λέγει εὐχαρίστως τὴν ἀλήθεια (αὐτ.).—**Νορβηγ.** Smaae Born og galne Folk segja Sanningi = Μικρὰ παιδιὰ καὶ παλαβοὶ ἄνθρωποι λέγουν τὴν ἀλήθεια (αὐτ.). Af galne Folk og smaæ Born skal ein verda vis = Ἀπὸ παλαβοὺς ἀνθρώπους καὶ μικρὰ παιδιὰ μπορεῖ κάνεὶς νὰ μάθῃ (αὐτ.). Dan galne (galnaste) segjer Sanningi (sannaste) = Ὁ τρελλὸς λέγει τὴν ἀλήθεια· ἢ, ὁ πλιὸ τρελλὸς λέγει τὰ πλιὸ ἀληθινὰ (αὐτ.). — **Σουηδ.** Barn och narrar tala sanningen = Παιδιὰ καὶ τρελλοὶ λένε ἀλήθεια (αὐτ.). Af barn och dårar får man veta sanningen = Ἀπὸ παιδιὰ καὶ τρελλοὺς μαθαίνει κάνεὶς τὴν ἀλήθεια (αὐτ.). Barn och narrar tala snarast sannt = Παιδιὰ καὶ τρελλοὶ πολὺ εὔκολα μιλοῦν ἀληθινὰ (αὐτ. . Barn sigher gerna santh = Τὰ παιδιὰ λέγουν εὐχαρίστως τὴν ἀλήθεια (αὐτ.).—**Ὁλλανδ.** Kinderen en gekken zeggen de waarheid = Παιδιὰ καὶ τρελλοὶ λέγουν τὴν ἀλήθεια (W. II, 1296, 570).—**Γερμ.** Kinder und Narren sagen die Warheit = ὁμ. (D. II, 581, ὅπου παρατίθενται καὶ πολλαὶ διαλεκτικαὶ παραλλαγαί. — W. II, 1296, 570. 571. 574. III, 914, 857. 915, 884). Was sagt ein Kind vnd Narr, das ist offt recht vnd wahr = ὅ τι λέγει παιδὶ καὶ τρελλὸς εἶναι πολλαῖς φοραῖς σωστὸ κι' ἀληθινὸ (W. II, 1310, 881). Weib, Thor und Kind sagen die Wahrheit geschwind = Γυναῖκα τρελλὸς καὶ παιδὶ λέγουν ἀμέσως τὴν ἀλήθεια (W. V, 43, 962). Kinner un oll' Lûd'seng'n d' Waorheit (D. II, 581 μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). De Narren un de kleinen Kindere kôret ût = Οἱ τρελλοὶ καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ μὲ τὴ φλυαρία τους τὰ φανερώνουν (αὐτ.) — **Ρωσική.** Glupii da malii vsechda gabarjat prafdu = Ὁ κουτὸς καὶ τὸ παιδὶ πάντ' ἀλήθεια λέγουν. (Dal 473. Ἄλλας σλαβικὰς ὁμοίας βλ. παρὰ W. III, 916, 884 καὶ μνείαν τοιούτων παρὰ Timoschenk σ. 26).

14. Ἀπὸ μικρὸ κι' ἀπὸ λωλὸ νὰ πάρῃς τὴν ἀλήθεια.

(Πτζ. 219, 79 δ. — Κύμης. Τρίμης σ. 62 [κι' ἀπὸ ζουλὸ παίρνεις τὴν ἀλ.] — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου [Ἀπὸ ζουρλὸ κι' ἀπὸ μικρὸ παίρνεις τὴν ἀ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

15. Ἀπὸ παιδί, τρελλὸ καὶ μεθυσμένο μαθαίνεις τὴν ἀλήθεια.
(Τριπόλεως. Πτζ. 219, 79γ).

Βλ. ἀρ. 13. Οἱ παῖδες συνάπτονται μετὰ τῶν μεθυόντων καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ παρ.: «Οἶνος καὶ παῖδες ἀληθεῖς» (Ἀποστόλ. 1148. Σουίδ. λ. οἶνος ἄνευ), ἧς μέμνηται καὶ ὁ Πλάτων (Συμπ. 33 σ. 217 e): «τὸ λεγόμενον, οἶνος ἄνευ τε παίδων καὶ μετὰ παίδων — ἀληθής». Ἐν παροιμίαις δὲ νεωτέρων ἐθνῶν ὅτε μὲν συνάπτονται καὶ αἱ τρεῖς τάξεις τῶν κατὰ τὴν ἡμετέραν παρ. ἀνεπιγνώστως λεγόντων τὴν ἀλήθειαν, ὅτε δὲ δύο μόνον. Καὶ αἱ μὲν συνάπτουσαι τοὺς παῖδας καὶ τοὺς μωροὺς ἀναγράφονται ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 13, αἱ δὲ τοὺς μωροὺς καὶ τοὺς μεθύσους ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 17. — **Γαλλ.** De fol, d'enfant et d'ivrogne se doit-on garder (Legai 273). A fols, enfans et à gens ivres ne faut ses secrets révéler, car, selon que trouvons es livres, jamais ne veulent rien celer (Leroux I, 238). Y a trës mênos de jhën q' an përmissîou dë tou dirë: ëfans, fols é ëmbriâis = Τριῶ λογιῶ ἄνθρωποι ἔχουν τὴν ἄδεια νὰ τὰ λέγουν ὅλα· τὰ παιδιά, οἱ τρελλοὶ κ' οἱ μεθυσμένοι (Λυών, D. II, 581). L' y a tres sortes de gents qu'an libertat de tout dire: enfans, foueils et ubriachs = ὁμ. (νεοπροβηγκ. αὐτ.). On sét tot des efants et de sôleies = Ὅλα τὰ μαθαίνει κάνεὶς ἀπὸ τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς μεθυσμένους (οὐαλλωνική, αὐτ.). Pa l' z'enfants et l' z' hommes saouls on sait tout = ὁμ. (ἐπίσης, αὐτ.). Pa les soulees et les éfants on sé todit tot = Μὲ τοὺς μεθυσμένους καὶ τὰ παιδιὰ μαθαίνει κάνεὶς πάντοτε ὅλα (ἐπίσης, αὐτ.) — **Ἰταλ.** Dai ciochi, dai mat e dai tosat, se sa tafat = Ἀπὸ τοὺς μεθυσμένους, τοὺς τρελλοὺς καὶ τὰ παιδιὰ μαθαίνεται τί ἔγινε (βενετ. Pasqualigo 287). Un mat, un inoçente e un cioch dis sempro la verità = Τρελλὸς παιδὶ (ἀθῷο πλάσμα) καὶ μεθυσμένος λέγει πάντοτε τὴν ἀλήθεια (αὐτ.). I ciochi e i putei dise la verità = Οἱ μεθυσμένοι καὶ τὰ παιδιὰ λὲν τὴν ἀλήθεια (αὐτ. 307). Da piccoli e da ubbriachi si sa la veritá = Ἀπὸ μικροὺς κι' ἀπὸ μεθυσμένους μαθαίνεται ἡ ἀλήθεια (ἀπουλία, D. II, 581). — **Ῥωμουν.** Copii, nebunii shi omul bét vorbesc adeverul = Παιδιά, τρελλοὶ καὶ μεθυσμένος λένε τὴν ἀλήθεια (Zanne 3017). — **Ἰσλανδ.**

Kornbarn, drukkinn maðr og dàrinn segja sannleikann = Μικρὸ παιδί, μεθυσμένος καὶ τρελλὸς λέγουν τὴν ἀλήθεια (D. II, 581). þrennslags fòlk þeigir traudt um sannleik: börn, narri og drukkin = Τριῶν λογιῶν ἄνθρωποι δύσκολα κρύβουν τὴν ἀλήθεια: παιδιά, τρελλὸς καὶ μεθυσμένος (αὐτ.). — **Δαν.** Børn, narre og drukne sige sandhed = Παιδιά, τρελλοὶ καὶ μεθυσμένοι λέγουν τὴν ἀλήθειαν (W. II, 1296, 570). Sandhed skal man lære (høre) af Børn og drukne Folk = Ἀλήθεια μπορεῖ κἀνεὶς νὰ μάθῃ (ν' ἀκούσῃ) ἀπὸ παιδιὰ καὶ μεθυσμένους (D. II, 581). — **Ὁλλανδ.** Kinderen en dronken lieden zaggen de waarheid = Παιδιὰ καὶ μεθυσμένοι λέγουν τὴν ἀλήθεια (W. II, 1296, 570). — **Γερμ.** Kinder, Narren trunkner Mund, reden aus des Herzensgrund = Παιδιά, τρελλοί, μεθυσμένο στόμα μιλοῦν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά τους (D. II, 581. W. II, 1292, 488). Drei reden die Wahrheit aus Herzensgrund: Kinder, Narren und trunkner Mund = Τρεῖς λένε τὴν ἀλήθεια ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά τους· παιδιὰ τρελλοὶ καὶ μεθυσμένο στόμα (W. I, 691, 25). Drei reden wahr: die Kinder, der Weinige und der Narr = Τρεῖς μιλοῦν ἀληθινά· τὰ παιδιά, ὁ κρασοβρεμένος κι' ὁ τρελλὸς (αὐτ. 26). Drei sagen die Wahrheit: Kinder Narren und Volle = Τρεῖς λένε τὴν ἀλήθεια· παιδιά, τρελλοὶ καὶ χορτᾶτοι (αὐτ. 692, 27. Βλ. καὶ II, 1292, 489). Drei sichere Wahrsager sind: Kinder, Narren und Trunkene — Τρεῖς σωστοὶ προφήταις εἶναι· παιδιά, τρελλοὶ καὶ μεθυσμένοι (W. V, 1798, 9). Narren, Kinder und trunkene Leut' sagen die Wahrheit = Τρελλοὶ παιδιὰ καὶ μεθυσμένοι λένε τὴν ἀλήθεια (W. III, 910, 747. βλ. καὶ 746). Trunkene, Kinder und Narren sagen was wahr = Μεθυσμένοι παιδιὰ καὶ τρελλοὶ κάτι ἀληθινὸ λένε (W. IV, 1348, 33) Die Wahrheit ist des Weins, der Kinder und der Narren = Ἡ ἀλήθεια εἶναι τοῦ κρασιοῦ τῶν παιδιῶν καὶ τῶν τρελλῶν (αὐτ. 1748, 57). Wer die Wahrheit will erfahren, schenk' Wein und frag' Kinder und Narren = ὅποιος θέλει νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια, ἂς κεράσῃ κρασὶ κι' ἂς ῥωτήσῃ παιδιὰ καὶ τρελλοὺς (αὐτ. 1761, 374). Kinder und trunkene Leut' sagen die Wahrheit =

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Παιδιὰ καὶ μεθυσμένοι λένε τὴν ἀλήθεια (W. II, 1297, 578. Βλ. καὶ III, 93, 1157). D'Gofa ond die rüschiga Lüt sägid d' Wohrecht = ὁμ. (ἑλβετική, D. II, 581). — **Ῥωσική:** Pjani i diti niechotja praf dy skajnt = οἱ μεθυσμένοι καὶ τὰ παιδιὰ χωρὶς νὰ θέλουν θὰ εἰποῦν τὴν ἀλήθεια (μικρορρωσ. Cymtsof σ. 5). — **Ἀτσιγγανική:** Μεθυσμένοι καὶ μικρὰ παιδιὰ λένε τὴν ἀλήθεια (Pott II, 484, 20 παρὰ G. Meyer ἐν Byz. Zts. III σ. 401).

16. Ἀπὸ πελὸν καὶ ἀπὸ μιτσὶν νὰ μάθῃς τὴν ἀλήθειαν.

(Κύπρου Λουκᾶς 146 καὶ Σ. 286, 283 [καὶ ἀπὸ μωρόν]).

Βλ. ἀρ. 13. Μιτσὶν τὸ μικρόν, ταύτην δὲ τὴν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ μωρὸν τῆς παρὰ Σακελλαρίῳ παραλλαγῆς.

*17. Ἀπὸ σαλὸν καὶ μεθυστὴν ν' ἀκούσῃς τὴν ἀλήθειαν.

(Βυζαντινή. Ducange στ 1329 λ. σαλός. — Σάθα ΜΒ., Ε' σ. 554, 12. — Κῶδιξ Βουλισμᾶ, ἀνωτέρω σ. 6, 11. — Krumbacher MGS. σ. 75, 7. 117).

Ἡ παρ. φέρεται ἐν 7 κώδιξι, ὧν αἱ διάφοροι γραφαὶ σημειοῦνται ὑπὸ τοῦ Krumbacher σ. 117, πλὴν τῆς τοῦ Βουλισμᾶ. Εἶναι δ' αἱ ἑξῆς:

1. Ἀπὸ σαλὸν καὶ μεθυστὴν ἀκούσεις τὴν ἀλήθειαν. B. C.
2. Ἀπὸ σαλοῦ καὶ μεθυστοῦ ἀκούεις τ⟨ὴν ἀλήθειαν⟩ A.
3. Ἀπὸ σαλῶν καὶ μεθυσμένων ναμάθῃς τὴν ἀλήθειαν.
4. Ἀπὸ σαλοῦ καὶ μεθυστοῦ τὴν ἀλήθειαν ἄκουε. H. Βουλισμᾶ. K (ἐν ᾧ ἐλλείπει ἡ τελευταία λέξις).

Πᾶσαι αἱ παραλλαγαὶ αὗται εἶναι ἔμμετροι· ἡ 1 καὶ 2 ἀποτελοῦσι πολιτικὸν στίχον (τετράμετρον ἰαμβικὸν καταληκτικόν), ἡ 4 ἐπίσης (ἀκατάληκτον)· ἐν τῇ 3 ἐταράχθη τὸ μέτρον, ἀντικατασταθείσης τῆς λ. μεθυστὴς διὰ τοῦ μεθυσμένος. Ὁμοίως ἐταράχθη τὸ μέτρον καὶ ἐν τῷ κώδικι K διὰ τῆς παραλείψεως τῆς τελευταίας λέξεως. Ἐλήφθησαν δὲ πᾶσαι ἀμετάλλακτοι ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ, καὶ μόνος ὁ Πλανούδης διέφθειρε παραφράσας τὴν παροιμίαν (βλ. ἀρ. 30.). Ὁ Κρουμβάχερ (σ. 137) διαβλέπει παραφθορὰν καὶ ἐν τῇ 3 παραλλαγῇ· ἐν ταύτῃ ὅμως ἡ παραφθορά, συνισταμένη εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τῆς λέξεως μεθυστής, δὲν πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸν συλλογέα, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν λαόν, ὡς γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τῶν σημερινῶν παραλλαγῶν (ἀρ. 9. 19), ἐν αἷς ἐγένετο ἡ αὐτὴ ἀντικα-

НБ ОНУ ім. І.І. Мечникова

τάστασις. Ἀκραιφνῶς δημώδης εἶναι καὶ ὁ τύπος «νὰ μάθῃς» τῆς 4 παραλλαγῆς, διατηρηθεὶς καὶ ἐν ταῖς σημεριναῖς· ἐκ τούτου δὲ συνάγεται ὅτι καὶ ἐν τῇ 1 ὁ μονολεκτικὸς τύπος τοῦ μέλλοντος «ἀκούσεις» πρέπει πάντως νὰ διορθωθῇ ἀντικαθιστάμενος διὰ τοῦ τῆς προστακτικῆς «ν' ἀκούσῃς»· (τὸ ν εὐκόλως ἐξερρύη διὰ τὸ παρακείμενον τῆς προηγουμένης λέξεως). Ὅτι δὲ καὶ αἱ γενικαὶ πληθυντικαὶ ἐν τῷ κώδ. τούτῳ πρέπει νὰ διορθωθῶσιν εἰς αἰτιατικὰς τοῦ ἑνικοῦ εἶναι πρόδηλον (Βλ. καὶ Byz. Zts. III, 555).

Περὶ τῶν σημερινῶν παραλλαγῶν τῆς παρ. βλ. ὅσα ἐσημειώθησαν ἐν ἀρ. 13. Ἡ ταὐτότης τούτων πρὸς τὴν προκειμένην βυζαντινὴν καταφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ συνδέσμου τῶν μεθύσων πρὸς τοὺς μωρούς, ἐνῷ, ὡς ἤδη ἐρρήθη, αἱ γνῶμαι τῶν ἀρχαίων καὶ αἱ ἀρχαῖαι καὶ αἱ νεώτεραι παρ. ἢ περὶ τῆς ἀκριτομυθίας τῶν μεθύσων μόνων λέγουσι (βλ. ἰδίως ἀρ. 27), ἢ συνάπτουσι τούτους πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τοὺς μωρούς, ἢ πρὸς τοὺς παῖδας μόνους, οὐδέποτε ὅμως πρὸς μόνους τοὺς μωρούς. Ὡς ἐξαίρεσις δ' ἴσως δύναται νὰ θεωρηθῇ **ἰταλική** τις παροιμία, παραπλήσιόν τι λέγουσα: La rabbia e l'ubbriacatura fa dire la verità = ἡ λύσσα (ὁ ὑπερβολικὸς θυμὸς) καὶ τὸ μεθύσι κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθεια (Gastagna 178, 28).

18. Ἀπὸ τὰ μάτια σου ὡς τὸν κῶλό σου δὲν μπορεῖς νὰ μάθῃς τὴν ἀλήθεια.

(Ἀθῆναι).

Ἡ εὕρεσις τῆς ἀληθείας εἶναι δυσχερεστάτη· καὶ περὶ αὐτῶν τῶν προχειροτάτων καὶ τῶν πλησιαίτατα ἡμῶν κειμένων πραγμάτων ἀδυνατοῦμεν νὰ λάβωμεν ἀκριβεῖς καὶ σαφεῖς πληροφορίας, ἂν μὴ τὰ ἴδωμεν αὐτοῖς ὄμμασιν. Ἡ παρ. θεωρεῖται κοινῶς ῥητὸν τοῦ Κολοκοτρώνη, καὶ ὡς τοιοῦτο τὸ ἀναγράφει ὁ Τερτσέτης: «Εὑρισκόμενος (ὁ Κολοκοτρώνης) εἰς τὰς Ἀθήνας ἔβγαλε εἰς τὰ ὀπίσθια ἕνα σπειρί. Διὰ νὰ μάθῃ πόσον ἦτο μεγάλο ἔκραξεν ἕναν νὰ τοῦ τὸ ἰδῇ, καὶ αὐτὸς τοῦ ἀπεκρίθη· Εἶναι σὰν ῥεβίθι. Κράζει ἄλλον ἔπειτα, τὸν ῥωτᾷ, καὶ τοῦ λέγει· Εἶναι σὰν καρύδι. Κράζει τρίτον, καὶ τοῦ λέγει· Εἶναι σὰν αὐγό. — Περίεργον, ἐστράφη τότε καὶ εἶπε, ἀπὸ τὸ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

κεφάλι μου ὡς τὸν κῶλόν μου, καὶ δὲν μπορῶ νὰ μάθω τὴν ἀλήθεια» (Ὁ Γέρων Κολοκοτρώνης. Βιβλιοθήκη τῆς Ἑστίας ἀρ. 2 σ. 95).

Πιθανὸν ὅμως μοὶ φαίνεται, ὅτι ἡ παρ. εἶναι παλαιοτέρα τοῦ Κολοκοτρώνη, ἐφαρμόσαντος αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ἰδίου παθήματος, διότι καὶ παρ' **Ἰταλοῖς** φέρονταί τινες ὁμοιόταται: Non si può sapere il vero dal naso alla bocca = Δὲν μπορεῖ κἀνεὶς νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὴ μύτη ὡς τὸ στόμα (τοσκαν. Pitrè IV, 55). Di vucca a culu la virità nun si sapi = Ἀπὸ τὸ στόμα ὡς τὸν κῶλο ἡ ἀλήθεια δὲ μαθητεύεται (σικελική, αὐτ. 378). Di la vucca a lu nasu, 'un si pò sapiri 'na viritati = Ἀπὸ τὸ στόμα ὡς τὴν μύτη δὲν μπορεῖ κἀνεὶς νὰ μάθῃ μιὰ ἀλήθεια (ἐπίσης, αὐτ. 55). D'un cornu all'àutru, nun si pò sapiri la viritati = Ἀπὸ τὸ ἕνα κέρατο ὡς τὸ ἄλλο δὲν μπορεῖ κἀνεὶς νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια (αὐτ., μετὰ μύθου ἐν σ. 369, διαφόρου τοῦ ἑλληνικοῦ ἱστορήματος). Da quà là, no se sa 'na verità = Ἀπὸ δῶ ὡς ἐκεῖ δὲ μαθαίνεται μιὰ ἀλήθεια (βενετ. Pasqualigo 288).

19. Ἀπὸ τρελλὸ καὶ μεθυσμένο μαθαίνεις τὴν ἀλήθεια.

(Μα. 11 [Α. τρελλὸν καὶ μεθυσμένον μανθάνεις τὴν ἀλήθειαν.] — Κρήτης. Βύρων Β', 512 [Α. μεθ. καὶ κουζουλό]. — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 183, 53 [Ἀπὸ ζουρλὸν] — Μεσσηνίας. — Καρυστίας παρὰ Μπιλίρη [Ἀπὸ μεθ. καὶ ἀπὸ - τρ. μ.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [Α. μεθ. καὶ τρελλό]).

Βλ. ἀρ. 17.

20. Ἀπού λειψὸν τσ' ἀπού μικρὸμ. μαθαίνεις τὴν ἀλήθεια.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 315, 1).

Βλ. ἀρ. 13. Λειψὸς ὁ ἐλλιπής, ὁ μὴ ἔχων σώας τὰς φρένας.

21. Ἀπού μουρὸ τσὶ παλαβὸ μαθένιτι γὴ ἀλήθεια.

(Πολιχνίτου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [ἠ: Ἀπὶ μ. τσ' ἀπὶ π.]).

Βλ. ἀρ. 13.

22. Ἄ χαθῇ ἡ ψευτιά, πῶς θὰ βρεθῇ ἡ ἀλήθεια;

(Κα. 919).

Παραλλαγὴ τῆς ὑπ' ἀρ. 2. — Παραπλησία ἡ **σικελική**: Di la

minzogna si conusci la viritati = Ἀπὸ τὴν ψευτιὰ γνωρίζεται ἡ ἀλήθεια (Pitrè IV, 55).

23. Γειά σου, κι' ἀλήθεια λέω.

(Κοινή. — Κα. 1076).

Προσαγόρευσις πρὸς πταρνύμενον ὑπὸ τοῦ ὁμιλοῦντος κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν· διότι, ὡς δοξάζει ὁ λαός, ὁ πταρμὸς τοῦ ὁμιλοῦντος ἢ τοῦ ἀκροατοῦ, μαρτυρεῖ τὸ ἀληθὲς τῶν λεγομένων. Ἡ δοξασία εἶναι παλαιοτάτη ἑλληνική, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν (Ὀδ. P, 541) καὶ τοῦ Ξενοφῶντος (Ἀνάβ. Γ΄, β΄, 5). — Βλ. καὶ K. F. Hermann - Stark, Gottesdienstl. Alterth. § 38, 14. Stengel Gr. Kultusaltert. 1898 § 35 σ. 51). Ἔχουσι δ' αὐτὴν καὶ οἱ Γερμανοὶ (Grimm Deutsche Mythol. III⁴ σ. 443 ab 266). Ἐντεῦθεν καὶ αἱ **Γερμ.** παροιμ. φράσεις: Er hat's beniest, folglich muss es wahr sein = Ἐφτερνίστηκεν, ὥστε πρέπει νὰ εἶναι ἀληθινὸ (W. I, 311, 1). Ich beniesses, n' is woahr = φτερνίστηκα, εἶναι ἀλήθεια (αὐτ. 2).

24. Γεράζοντας ἡ ἀλήθεια ξανανιώνει.

(Κα. 1097).

Ὁ χρόνος προσδίδει μείζονα ὁσημέραι ἰσχὺν καὶ λαμπρότητα εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἐπικυρῶν αὐτὴν καὶ ἐλέγχων τὰ ἐπισκοτίζοντα αὐτὴν ψεύδη. Πρβλ. τὰς ἀναγραφομένας γνώμας ἐν ἀρ. 34. 42.

25. Γὴ ἀλήθεια μαλλώτιργια.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 41.

26. Γιἀλήθεια εἶνι πικρά.

(Κοινὴ [Ἡ ἀλήθεια εἶναι πικριά.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη. — Κρήνης παρὰ τοῦ αὐτοῦ (πικριά]).

Βλ. καὶ ἀρ. 28, πρβλ. καὶ ἀρ. 41. Εἶναι πικρὰ ἡ ἀλήθεια, δυσαρεστοῦσα μὲν τοὺς ἀκούοντας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς λέγοντας παρασκευάζουσα πικρίας. «Ἔχει γάρ τι πικρὸν ὁ τῆς ἀληθείας λόγος, ἐπειδάν τις ἀκράτῳ παρρησίᾳ χρώμενος μεγάλων ἀγαθῶν προσδοκίαν ἀφαιρῆται, τὰ δὲ προσηνῆ καὶ ψευδῆ πείθει τοὺς ἀκούοντας» (Δίων

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

παρὰ Ἰωάν. Δαμασκ. Παράλλ. Β', λα', 21 σ. 180β Meineke). «Τοῖς λανθάνειν σπουδάζουσι πικρὸν ἡ ἀλήθεια» (αὐτ. 5 σ. 178 β). «Τὸ ἀληθὲς πικρόν ἐστι καὶ ἀηδὲς τοῖς ἀνοήτοις, τὸ δὲ ψεῦδος γλυκὺ καὶ προσηνὲς» (Διογένης παρὰ Ἰωάν. Δαμασκ. αὐτ. 22 σ. 180 β). Γλυκεῖαν δ' ὡς εἰκὸς λέγουσι τὴν ἀλήθειαν οἱ φιλόσοφοι: «Πλάτων μὲν ἥδιστον εἶναι τῶν ἀκουσμάτων τὴν ἀλήθειαν ἔλεγε, Πολέμων δὲ πολὺ ἥδιον τοῦ ἀκούειν τὸ λέγειν εἶναι τἀληθῆ» (Σερῆνος παρὰ Στοβ. ΙΑ', 15). Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἑορτάζοντες τῷ Ἑρμῇ ἥσθιον μέλι καὶ σῦκον ἐπιλέγοντες «Γλυκὺ ἡ ἀλήθεια. (Πλουτάρχ. π. Ἴσ. καὶ Ὀσίρ. 68 σ. 378 β).

Πικρὰν ὅμως καὶ δυσάρεστον ἀνομολογοῦσι τὴν ἀλήθειαν καὶ τῶν νεωτέρων ἐθνῶν αἱ παρ. **Ἰταλ.** Mal volontieri s'ascolta il vero = Μὲ δυσαρέσκεια ἀκούγεται ἡ ἀλήθεια (D. II, 579). La vrità a pias nen sempre = ἡ ἀλήθεια δὲν ἀρέσκει πάντοτε (πεδεμοντ. Pitrè IV, 58) La verità no piase sempre = ὁμ. (βενετ. Pasqualigo 287). La verità no la piase a tutti = ἡ ἀλήθεια δὲν ἀρέσει ᾽ς ὅλους (ἐπίσης, Pitrè IV, 58) — **Ἱσπαν.** La verdad amarga = Ἡ ἀλήθεια εἶναι πικριὰ (Haller 612). La verdad aunque amarga, se traga = ἡ ἀλήθεια ἂν καὶ πικριὰ βαστειέται (αὐτ.). Las verdades son las que amargan = οἱ ἀληθειαις εἶναι αὐταῖς ποῦ πικρίζουν (αὐτ. 613). — **Καταλαν.** La veritat amarga = ἡ ἀλήθεια εἶναι πικριά (D. II, 579). Les veritats amarguen = οἱ ἀλήθειαις πικρίζουν (αὐτ.). — **Πορτογαλ.** A verdade amarga = ἡ ἀλήθεια εἶναι πικριὰ (αὐτ.). — **Ἰσλανδ.** Sannleiks orðin eru beiske pipar = τῆς ἀλήθειας τὰ λόγια εἶναι πικριὰ πιπέρια (αὐτ.). — **Νορβηγ.** Sanningi er stundom hard aa høyra = ἡ ἀλήθεια πότε πότε εἶναι σκληρὴ ᾽ς τὴν ἀκοὴ (αὐτ.). — **Σουηδ.** Sanningen år ond (altid ondt) at hôra = ἡ ἀλήθεια εἶναι κακὴ (πάντα κακὴ) ᾽ς τὴν ἀκοὴ (κακὰ ἀκούεται) (αὐτ.). Sanningen är svår att höra = ἡ ἀλήθεια δύσκολα ἀκούγεται (αὐτ.). — **Γερμ.** Wahrheit ist bitterer als Gift = ἡ ἀλ. εἶναι πικρότερη ἀπὸ τὸ φαρμάκι (W. IV, 1755, 221. V, 1797, 452). Wahrheit schmeckt bitter = ἡ ἀλ. εἶναι πικρὴ ᾽ς τὴ γεύση (Haller 613). Wahrheit ist ein böss Kraut = ἡ ἀλ. εἶναι κακὸ βο-

НБ ОНУ ім. І.І.Мечникова

τάνι (W. IV. 1758, 308). Die Warheit ist bitter, vnd der sie sagt, dem giebt man des bittern die fülle = ἡ ἀλ. εἶναι πικριά, καὶ ὅποιος τὴ λέει τοῦ δίνουν πικρὰ μ' ἀφθονία (αὐτ. 1750, 111). Die Wahrheit ist der Welt leid = ἡ ἀλ. πικραίνει τὸν κόσμο (D. II, 579). Die Wahrheit hört man nicht gern = τὴν ἀλ. δὲν ἀκούει κἀνεὶς μ' εὐχαρίστηση (αὐτ.). — **Ἀραβική** ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (Rhasis σ. 32). — **Τουρκ.** Χάκκ σαιζ ζεhιρδεν ατζιδιρ = ἡ ἀλ. εἶναι πικρότερη ἀπὸ τὸ φαρμάκι (Osm. Sprich. 211. Decourdemanche 871. 872). Ἡ ἀλ. εἶναι πικριά, κάθε πικρὸ εἶναι ὠφέλιμο (Decourdemanche 870).

27. Δὸς κρασὶ νὰ βγῇ ἡ ἀλήθεια.

(Βερ. 21, 9. — Β. 62, 138. — Μέντωρ Δ', 53, 4).

Βλ. ἀρ. 13. 17, κρασὶ 13, μεθῶ 9. 17, ὅπου ἀναγράφονται ὅμοιαι γνῶμαι τῶν ἀρχαίων καὶ παρ. νεωτέρων ἐθνῶν. — Ὁ οἶνος, κατὰ τὸν Πλούταρχον (Συμποσ. προβλ. Ζ', ι', 2 σ. 715f) «τὸ κακόηθες καὶ τὸ ὕπουλον ὥσπερ τινὰς διπλόας ἀναπτύσσει τῆς ψυχῆς, καὶ παντὸς ἤθους καὶ πάθους ποιεῖ καταφάνειαν ἐν τοῖς λόγοις· ἔστι δὲ παρρησίας, καὶ δι' αὐτὴν ἀληθείας γονιμώτατος». Οἱ μεθύοντες ἄκοντες καὶ ἀνεπιγνώστως λέγουσι τὴν ἀλήθειαν: «Οὐκοῦν μεθύοντάς φασι τἀληθῆ λέγειν» (Ἔφιππος παρ' Ἀθην. Β', 38b = Meineke FCG. III, 340, 4. Kock CAF. II, 263, 25). Ὁ ἐρῶν ἀδυνατεῖ ν' ἀποκρύψῃ τὸν ἔρωτά του, διότι «Οἶνος ἔρωτος ἔλεγχος» (Ἀνθολ. ΙΒ', 135)· καθόλου δὲ πάντα τἀπόρρητα διαλαλοῦνται ἕνεκα τῆς ἐπηρείας τοῦ οἴνου: «Οἴνου πολλοῦ γάρ, ὥς φασιν, εἰς σῶμα κατιόντος, | ἐπαναπλέει ῥήματα πᾶν κρύφιον τρανοῦντα» (Κωνστ. Μανασσῆ, Ἀρίστανδρ. Γ', 71 ἐν Erot. script. II, 563 Hercher).

Ὅμοιαι τῇ δημώδει εἶναι αἱ ἀρχαῖαι παροιμίαι: «Ἐν οἴνῳ ἀλήθεια» (Ζηνοβ. 305. Παρ. Βοδλ. 451 σ. 52c Gaisf. Διογεν. 381. Ἀποστόλ. 637) καί: «Οἶνος καὶ ἀλήθεια» (Ἀλκαίου ἀπ. 57 Bergk. Θεοκρίτ. 29, 1. καὶ Σχολ. αὐτ. Πλουτ. Ἀρτοξ. 15, 1. Διογενιαν. 628. Γρηγ. Κύπρ. 223. Γρηγ. Κύπρ. Λ. 183. Εὐνάπ. ἀπ. 60 ἐν Müller Fr. hist. Gr. IV σ. 41 Σχολ. Πλατ. Συμπ. 217e. Συμ. Σὴθ π. τροφῶν σ. 78 Langkavel. Boissonade An. Gr. II,

291 καὶ εἰς Νικήτ. Εὐγεν. σ. 416). Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν εἶχε καὶ ἡ παρ. «Ἀπὸ χοέως σπάσον: παρόσον οἱ μεθύοντες ἀληθεύουσιν» (Διογενιαν. 183b. 380, ὅπου τεταραγμένη ἡ τάξις αὐτῆς, ἐπεξηγούσης τὴν ἑπομένην. Ἀποστόλ. 680). — Καὶ παρὰ Ῥωμαίοις ἦτο ἐν χρήσει ὁμοία παρ. ἔχουσα πιθανῶς ὧδε: In vino veritas (βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Otto 1900). Τῶν δὲ νεωτέρων παρ. πλὴν τῶν ἀναγραφομένων ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, ὅμοιαι εἶναι αἱ ἑξῆς. **Γαλλ.** La vérité est dans le vin (Quitard 685. Legai 465). — Dans le vin on dit la vérité (W. V, 100, 342). — **Ἰταλ.** La verità è nel vino = Ἡ ἀλήθεια εἶναι 'ς τὸ κρασὶ (τοσκαν. Giusti 320). La verità è sul vino = ὁμ. (μαρκ. Pitrè IV, 139). El vin fa dir la verità = τὸ κρασὶ κάνει κἀνένα νὰ λέῃ τὴν ἀλήθεια (βενετ. Pasqualigo 307). Ol vi 'l fa dì la eritàὁμ. (περγαμ. Pitrè IV, 139). In su binu sa veridade = ὁμ. (σαρδονία, αὐτ.). Vinum veritas (περγαμ. αὐτ.). Lu 'mbriacu dici sempri la viritati = = ὁ μεθυσμένος λέγει πάντα τὴν ἀλήθεια (σικελ. αὐτ.). La varitê la sta in te fond de bichir = ἡ ἀλ. στέκεται 'ς τὸν πάτο τοῦ ποτηριοῦ (ῥωμαϊκή, D. II, 486). — **Ῥαιτορωμανική**: Tiers igl vin gi ün la Vardad = 'ς τὸ κρασὶ ἀπάνου λέει ἕνας τὴν ἀλήθεια (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** In den wijn is de warheid = 'Σ τὸ κρασὶ εἶναι ἡ ἀλ. (W. V, 100, 342) — **Γερμαν.** Im Wein ist Wahrheit = ὁμ. (αὐτ.). Wein sagt die Wahrheit = τὸ κρασὶ λέγει τὴν ἀλ. (αὐτ. 107, 531). Trunkener Mund, wahrer Mund = Μεθυσμένο στόμα, ἀληθινὸ στόμα (W. III, 772, 161).

28. Εἶναι πρικιὰ ἡ ἀλήθεια.

(Κα. 399).

Βλ. ἀρ. 26.

29. Εἰς τὸ τρίτο κ' ἡ ἀλήθεια.

('Ηπείρου. Ἀρ. 304. — Β. 280, 178).

Βλ. ἀρ. 33.

* 30. Ἐξ ἀνοήτου καὶ μεθύοντος μαθήσῃ τἀληθές.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 10. Ἐν τῷ λαυρεντιακῷ: τὸ ἀληθός).

Παράφρασις τῆς ἐν ἀρ. 17 δημώδους.

31. Ἐπῆες νὰ πῇς τὰ ψεύματα καὶ εἶπες τὴν ἀλήθεια.

(Καρπάθου. ΖΑ. 350, 153).

Βλ. ἀρ. 51.

*32. Ἕως τὸ τρίτον ἡ ἀλήθεια εὑρίσκεται.

(Βυζαντινή. Σάθα ΜΒ. Ε', 550, 7. – Krumbacher MGS. σ. 127, 108).

Παραλλαγὴ τῆς ἑπομένης, κειμένη ἐν μόνῳ τῷ 3058 παρισινῷ κώδ. τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙϚ΄ αἰῶνος.

*33. Ἕως τὸ τρίτον καὶ ἡ ἀλήθεια.

(Βυζαντινή. Σάθα ΜΒ. Ε', 550, 7 —Krumbacher Sitzungsber. σ. 71 ἀρ. 54. MGS. 127, 108. — Ἀθων. Δ', 68 σ. 51).

Ἡ παρ. κεῖται ἐν τέσσαρσι κώδ., τοῖς ACF (βλ. MGS. 127) καὶ τῷ Ἀθωνικῷ τῶν Ἰβήρων, ἄνευ ἄλλης διαφορᾶς γραφῆς πλὴν τῆς παραλείψεως τοῦ οὐδ. ἄρθρου. Ἐκ τῶν ἄλλων δύο βυζαντινῶν παραλλαγῶν ἡ μὲν παρὰ Πλανούδῃ 48 εἶναι μετηλλαγμένη παράφρασις τῆς δημώδους, ἡ δὲ προηγουμένη (ἀρ. 32) εἶναι ἐπίσης ἀκραιφνῶς δημώδης, διότι προσθῆκαι οἷα ἡ τοῦ παρέλκοντος ῥήματος «εὑρίσκεται», εἶναι συνηθέσταται καὶ νῦν εἰς τὰς δημώδεις παροιμίας. — Ἡ παρ. εἶναι ἔμμετρος ἀποτελοῦσα τροχαϊκὴν τετραποδίαν (τῶν δύο συλλαβῶν τῆς πρώτης λέξεως καὶ τῆς δ΄ καὶ ε΄ λέξεως ἀπαγγελλομένων ἐν συνιζήσει). Τὸ αὐτὸ μέτρον διετήρησεν ἡ παρ. μέχρι τῆς σήμερον (βλ. ἀρ. 29).

Ἐκδίδων τὴν σημερινὴν παραλλαγὴν ὁ Ἀραβαντινὸς 304, παρηρμήνευσεν αὐτήν, ὑπολαβὼν ὅτι ἐλήφθη ἐκ τοῦ Αἰσωπείου μύθου (353. 353 β Η.) περὶ τοῦ ψεύστου παιδός, τοῦ χάριν παιδιᾶς πολλάκις ψευδῶς προσκαλέσαντος τοὺς ἀγρότας εἰς βοήθειαν κατὰ τοῦ λύκου, καὶ μὴ πιστευθέντος ὅτε ἀληθῶς ἐπῆλθεν ὁ λύκος. Ὅθεν ἀντὶ ἄλλης ἑρμηνείας παρέλαβε μικρὸν παραλλάξας αὐτὸ τὸ ἐπιμύθιον τοῦ Αἰσωπείου μύθου, ὅτι καὶ ἀληθῆ λέγων ὁ ψεύστης πολλάκις οὐ πιστεύεται. Κατιδὼν ὅμως ὅτι ἡ χρῆσις τῆς παρ. δὲν ἦτο σύμφωνος πρὸς τὴν ἑρμηνείαν ταύτην, προσέθεσε καὶ δευτέραν, ἀσαφῆ μέν, ἀλλὰ μᾶλλον πλησιάζουσαν πρὸς τὴν ἀλήθειαν: «Ἐφαρμόζεται δὲ ἡ παροιμία αὕτη καὶ πρὸς τοὺς πολλάκις ἐπιχειρισθέντας ματαίως τὴν

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

ἐπίτευξιν πράγματός τινος, καὶ ἐπιτυχάνοντας τέλος πάντων τοῦ σκοποῦ». Καίτοι δ' εὐστόχως ἐπηνώρθωσε τὸ σφάλμα τοῦ 'Αραβαντινοῦ ὁ Ῥάδος ἐν τῇ ἐφημερίδι 'Αθηνᾷ τῆς 21 'Ιανουαρ. 1864, ὅμως ὁ Βενιζέλος ἀντὶ ἰδίας ἑρμηνείας ἠρκέσθη εἰς τὴν ἁπλῆν ἀντιγραφὴν τῆς παρ' 'Αραβαντινῷ, χωρὶς νὰ μνημονεύσῃ τούτου· μὴ ἐννοήσας δὲ τὴν δευτέραν ἑρμηνείαν διέστρεψεν αὐτὴν οὕτως, ὥστε νὰ λέγῃ ταὐτίθετα: «'Εφαρμόζεται δὲ καὶ πρὸς πολλοὺς οἵτινες ἐπιχειρισθέντες ματαίως τὴν ἐπίτευξιν πράγματός τινος ἀποτυγχάνουσι τέλος τοῦ σκοποῦ».

'Ηναγκάσθημεν νὰ κάμωμεν λόγον περὶ τῆς ἑρμηνείας τῆς δημώδους παρ. τῶν πρὸ ἡμῶν ἐκδοτῶν, διότι ἐκ ταύτης παρεπλανήθησαν οἱ ἑρμηνευταὶ τῆς βυζαντινῆς παρὰ Πλανούδῃ, πιστεύσαντες ὅτι τοιαύτη εἶναι ἡ σημερινὴ χρῆσις αὐτῆς· καὶ εὐλόγως, ἀφοῦ οἱ Ἕλληνες ἐκδόται ἐβεβαίουν τοῦτο·—τὴν ἐν τῇ ἐφημερίδι «'Αθηνᾷ» διατριβὴν τοῦ Ῥάδου δὲν ἦτο, ὡς εἰκός, εὔκολον νὰ γινώσκωσιν.—Ὁ μὲν Kurtz (Planudes σ. 20) μεταφράζει τὴν ἑρμηνείαν τοῦ 'Αραβαντινοῦ, ὁ δὲ Crusius (Rh. Mus. τ. 42 σ. 404) δὲν θεωρεῖ ἀπίθανον τὴν συνάφειαν τῆς παρ. πρὸς τὸν Αἰσώπειον μῦθον. Ὁ Timoschenk σ. 29 παραδέχεται ὁμοίως ὅτι ἐκ τοῦ μύθου τούτου προῆλθεν ἡ παρ· Μόνος ὁ Krumbacher (Sitzungsber. σ. 92) παρετήρησεν ὅτι οὐδεμία ἀνάγκη νὰ ὑποθέσωμεν συνάφειάν τινα τῆς παρ. πρὸς τὸν μῦθον, καὶ διέγνω τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν αὐτῆς. «Ἡ παρ., λέγει, ἔχει σχέσιν μᾶλλον πρὸς τὴν δοξασίαν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τρία εἶναι εὐοιώνιστος· ἐν τοιαύτῃ δ' ἐννοίᾳ κάμνουσι χρῆσιν αὐτῆς οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες ἐπὶ τυχηρῶν παιγνιδίων, ἐπὶ σκοποβολίας καὶ τῶν τοιούτων».

Ὄντως δ' αὕτη εἶναι τῆς παρ. ἡ ἔννοια: ὅτι μόνον διὰ τριπλῆς βασάνου ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀσφαλὴς βεβαίωσις τῆς ἀληθείας. Συμφωνοῦσι δὲ πρὸς τοῦτο πολλὰ τῶν ἐθίμων καὶ τῶν δοξασιῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ. Ἐν τισι τῶν ἀγώνων ἀναγορεύεται νικητὴς ὁ κατὰ τὴν τρίτην ἐπανάληψιν νικήσας, καὶ ἂν ἡττήθη πρότερον, ὡς λ. χ. συμβαίνει ἐν τῇ πάλῃ, ἐν τῷ ἅλματι (περὶ οὗ καὶ παρ. ἐν λ. πήδημα 1)· μόνον δ' ἐν τῇ λιθοβολίᾳ ἐπαναλαμβάνεται ἑξάκις ὁ ἀγών. Ὁ χορὸς «ὡς τσοῖ τρεῖς πηδᾷ» κατὰ τὴν κρητικὴν παρ. (λ. τρεῖς 21). Πολλαὶ παιδιαὶ ἐπαναλαμβάνονται τρίς, ἐπιφωνεῖ δ' εἷς τῶν παίδων κατὰ τὴν τρίτην ἐπανάληψιν «Τρεῖς κ' ἡ ζαβολιά»! (βλ. λ. τρεῖς 19),

ΠΡΟΗΓΜΕΝΗ Η. ΜΕΝΙΚΟΒΑ

καθιστῶν οὕτω προσεκτικοὺς τοὺς συμπαίκτορας ὅπως προφυλαχθῶσιν ἀπὸ παντὸς δόλου (Πρβλ. καὶ τὰς παρ. ἐν λ. τρεῖς ἀρ. 3-8). Συνήθης δ' ἐπὶ τῶν παιδιῶν εἶναι καὶ ἡ παρ: «Κάθε τρίτη καὶ καλὴ» (βλ. τρίτος 1. 3). Καὶ ἐν ταῖς προλήψεσι καὶ ταῖς δοξασίαις τοῦ λαοῦ, πολλαχῶς παραγγέλλεται ἡ τριπλῆ βάσανος τῆς ἀληθείας. Τὴν νύκτα καθ' ἃς ὥρας φοβοῦνται δαιμονικὰς ἐπηρείας, οὐδεὶς πρέπει ν' ἀποκρίνεται εἰς πρόσκλησιν, ἂν μὴ ἐπαναληφθῇ τρίς. Ὁ δι' ἐνυπνίου ὁδηγηθεὶς πρὸς εὕρεσιν θησαυροῦ δὲν πιστεύει εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος, ἂν μὴ ἴδῃ τρὶς τὴν αὐτὴν ὄψιν τοῦ ἐνυπνίου (βλ. παραδείγματα τοιούτων παραδόσεων ἐν παραδόσεσι τῆς Τριχωνίας παρὰ Δροσίνῃ ἐν Ἑστίᾳ 1885 τ. ΙΘ΄ σ. 235, τῆς Ἠπείρου παρὰ Ν. Γ. Δοσίῳ ἐν ἡμερολογίῳ Δωδώνῃ 1896 σ. 80). Διηγοῦνται ὅμως ὅτι οἱ παρακούσαντες εἰς τὴν πρώτην πρόσκλησιν σκληρῶς τιμωροῦνται ἐνίοτε κατὰ τὴν δευτέραν ἐπιφάνειαν καθ' ὕπνους. (Βλ. τὴν ἐμὴν Νεοελλ. μυθολ. σ. 149. Πρβλ. Λέοντ. Γραμματ. σ. 233 Bonn).

Ἡ θεολογικὴ ἐξήγησις τῆς βυζαντινῆς παρ. δὲν εἶναι ἄχρηστος (unbrauchbar) εἰς τὴν ἑρμηνείαν, ὡς τὴν θεωρεῖ ὁ Κρουμβάχερ (Sitzungsber. σ. 62), ἀλλὰ μαρτυρεῖ τοὐναντίον ὅτι ὁ ἐξηγητὴς βάσιν ἔχει τὴν ἀληθῆ τῆς παρ. ἔννοιαν. Ἐν τῇ παλαιοτέρᾳ, τῇ ἐμμέτρῳ παρὰ Σάθα Ε΄, 550, ἀλληγορεῖται εἰς τὰ τρία Πάσχα, τὸ νομικόν, τὸ τῶν μαθητῶν, καὶ τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον, τὸ ἀληθινὸν Πάσχα. Ἐν δὲ τῇ τοῦ Ἀθωνικοῦ κώδ. (ἀνωτέρω σ. 51) εἰς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὅστις τὸ πρῶτον ἐλάλησε διὰ τοῦ Μωϋσέως, τὸ δεύτερον διὰ τῶν προφητῶν καὶ τὸ τρίτον ἐνσαρκωθεὶς ἔσωσεν ἡμᾶς.

Ὅμοιαι εἶναι αἱ ἑξῆς ἀλλόγλωσσοι παρ. **Γαλλ.** K'enka trei fe bon = Μόνον 'ς τοῖς τρεῖς φοραῖς γίνεται καλὸ (D. I, 302)· εἰδικώτερον δὲ περὶ τοῦ ἀγωνίσματος τῆς πάλης λέγει ἄλλη παρ. A trois fois voit-on la lutte (Leroux II, 231).—**Ἰταλ.** Alla terza san Pier la benedica = Σ' τοῖς τρεῖς τὸ εὐλογεῖ ὁ ἅγιος Πέτρος (D. I, 301). A la terza si libera = Σ' τὴν τρίτη φορὰ γλυτώνει κἀνεὶς (σικελ. αὐτ.). Ad sa de tres si paret s'homine = Σ' τὴν τρίτη φορὰ φυλάγεται ὁ ἄνθρωπος (σαρδονία, αὐτ.)—**Ἰσλανδ.** þrisvar er fullreyndt = Τρεῖς φοραῖς εἶναι καλὰ δοκιμασμένο

(αὐτ.). — **Νορβηγ.** Tri gonger er fullfreistat = ὁμ. (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Driemaal ist scheeps (schippers-) regt = Τρεῖς φοραῖς εἶναι τοῦ καραβιοῦ (ἢ τοῦ ναύτη) ὁ νόμος (W. I, 695, 3). = **Γερμαν.** Zum dritten mal gewinnt oder verliert man = Σ' τὴν τρίτη φορὰ ἢ κερδίζει κἀνεὶς ἢ χάνει (αὐτ. 6). Dreemal is sin Recht = Τρεῖς φοραῖς εἶναι ὁ νόμος του (αὐτ. 1). Drêmaol is Bûrrecht = Τρεῖς φοραῖς εἶναι τοῦ χωριάτη ὁ νόμος· παροιμία λεγομένη ἐπὶ πάλης (αὐτ. 4). Dreimal ist Bubenrecht = Τρεῖς φοραῖς εἶναι τῶν ἀγοριῶν νόμος (αὐτ. 2). Dreimal ist Schiffsrecht = Τρεῖς φοραῖς εἶναι τοῦ καραβιοῦ νόμος (αὐτ. 3). Πρβλ. καὶ Grimm Wörterbuch λ. dreimal 3. — **Ρωσικαί:** Po bretjumu razu vsechda virubisch ognia = Τὴν τρίτη φορὰ πάντα φτάνεις τὴ φωτιὰ (Timoschenk σ. 29). Boch liubit Troitsu = = ὁ θεὸς ἀγαπᾷ τὴν τριάδα (αὐτ.). — **Πολων.** Bóg trójce lubi = ὁμ. (αὐτ.). — **Τσεχική:** Do tretice fseho dobreho = Τὴν τρίτη φορὰ πάντα ἀλήθεια (αὐτ.). — **Σερβική:** Bez trekse nie srekse = 's τὴν τρίτη φορὰ δὲ σφάλλει (αὐτ.). — **'Αραβ.** ittälti täbti = τὸ τρίτο βέβαιο (Tallqvist σ. 36, 44) μετὰ τῆς δημώδους ἑρμηνείας: «Παραδείγματος χάριν. Δυὸ παίζουν. Τὴν πρώτη φορὰ χάνει ὁ ἕνας. Ἐξακολουθοῦν τὸ παιγνίδι τους καὶ τὴ δεύτερη φορὰ χάνει πάλι ὁ πρῶτος. Ὕστερα λέγει ὁ ἄλλος· τὸ τρίτο βέβαιο». — **Φιννική.** Harvoin kaksi kolmanetta, ἀντίστοιχος τῇ ἀραβ. κατὰ τὸν Tallqvist αὐτ.

34. Ἡ ἀλήθεια βασιλεύει καὶ τὸ ψέμα ψούγεται.

('Αθηναϊκή. Ἐδδ. Α', 120).

Βλ. ἀρ. 59. 38. 42. 45. — Παραπλήσιαι γνῶμαι ἀρχαίων: «Ψεῦδος μίσησον, τὴν δ' ἀλήθειαν λέγε» (N. Piccolos Supplément à l'Anthologie σ. 227). — «Ψεύδεσθαι ἀνελεύθερον, ἀλήθεια γενναῖον» ('Απολλώνιος παρὰ Στοβ. ΙΑ', 20). — «Τιμάτω δὲ ἕκαστος τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀληθές, καὶ μισείτω τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ ψεῦδος· ταῦτα γὰρ ἀρετῆς σημεῖα καὶ κακίας. Διὸ χρὴ συνεθίζειν ἐκ παίδων κολάζοντας μὲν τοὺς φιλοψευδεῖς, φιλοῦντας δὲ τοὺς φιλαλήθεις, ἵν' ἐμφυσιῶται ἑκάστῳ τὸ κάλλιστον καὶ σπερματωδέστατον τῆς ἀρετῆς» (Χαρών-

НБ ОГУ имени И. Мечникова

δας παρὰ Στοβ. ΜΔ΄, 40 = Mullach Fr. phil Gr. I, 540). — « Πάντων γοῦν αὐτὴν (τὴν ἀλήθειαν) καταγωνιζομένων ἐνίοτε καὶ πασῶν τῶν πιθανοτήτων μετὰ τοῦ ψεύδους ταττομένων οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτὴ δι' αὑτῆς εἰς τὰς ψυχὰς εἰσδύεται τῶν ἀνθρώπων, καὶ ποτὲ μὲν παραχρῆμα δείκνυσι τὴν αὑτῆς δύναμιν, ποτὲ δὲ καὶ πολὺν χρόνον ἐπισκοτισθεῖσα τέλος αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ἐπικρατεῖ καὶ καταγωνίζεται τὸ ψεῦδος » (Πολύβ. ΙΓ΄, ε΄, 5. 6). — « Τὸ μὲν δὴ τῷ ὄντι ψεῦδος οὐ μόνον ὑπὸ θεῶν ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀνθρώπων μισεῖται » (Πλάτ. Πολιτ. Β΄, 21 σ. 382 c). — « ἀνίκητος γάρ, φασίν, ἡ ἀλήθεια· ψευδοδοξία δὲ καταλύεται» (Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωματ. Ϛ΄, 10 σ. 780 Potter). — « Οὐδὲν τῆς ἀληθείας φανερώτερον, οὐδὲν ἰσχυρότερον γένοιτ' ἂν ὥσπερ τοῦ ψεύδους οὐδὲν ἀσθενέστερον, κἂν μυρίοις παραπετάσμασι συσκιάζηται » (Ἰωάνν. Χρυσόστ. κατὰ κενοδ. τ. 59 στ. 165 Migne). « Σοφὸν τἀληθές, μάλιστα ὅταν ἁπλοῦν ᾖ καὶ σύντομον· δεινὸν δὲ καὶ μωρὸν τὸ ψεῦδος, κἂν δεινότητι καὶ καλλιεπείᾳ δοκῇ κεκοσμῆσθαι » (Ἰσιδώρ. Πηλουσ. ἐπ. 318 τ. 78 στ. 1520 Migne). — « Οἱ σωφρονοῦντες τὴν ἀλήθειαν ἀξιόκτητον ἴσασι χρῆμα· λαμπροτέραν δ' ὅμως αὐτὴν καὶ θειοτέραν παρεξεταζόμενον ἀποφαίνει τὸ ψεῦδος » (Θεοδωρήτ. αἱρετ. κακομ. Ε΄. τ. 83 σ. 440 M.). — Πρβλ. Παροιμ. Σαλωμ. ιβ΄, 22: « Βδέλυγμα κυρίῳ χείλη ψευδῆ, ὁ δὲ ποιῶν πίστεις δεκτὸς παρ' αὐτῷ ».

Ὅμοιαι παρ. ἀλλόγλωσσοι: **Δαν.** Sandhed vinder, løgn forsvinder = ἡ ἀλ. κερδίζει, τὸ ψέμα ἀφανίζεται (W. IV, 1758, 298). Sandhed bestaær, løgn forgaær = ἡ ἀλ. βαστᾷ, τὸ ψέμα χάνεται (D. II, 585). — **Νορβηγ.** Lygni skal stupa, sanningi skal standa = Τὸ ψέμα θὰ πέσῃ, ἡ ἀλήθεια θὰ σταθῇ (αὐτ.). — **Σουηδ.** Sanning består, när lögn förgår = ἡ ἀλ. βαστᾷ, ἐνῷ τὸ ψέμα χάνεται (W. IV, 1758, 298). — **Γερμαν.** Warheit bestehet, Lugen vergehet = ἡ ἀλ. βαστᾷ, τὸ ψέμα χάνεται (αὐτ.). Warheit bleibt, lugen gehet vnter = ἡ ἀλ. μένει, τὸ ψέμα καταστρέφεται (αὐτ. 300). Die Lüge geht, die Wahrheit besteht = τὸ ψέμα πάει, ἡ ἀλ. βαστᾷ (W. III, 254, 28. 257, 109).

35. Ἡ ἀλήθεια δὲν κρύβεται.

(Κοινή).

Καὶ ἂν ἐπί τινα χρόνον ἀποκρυβῇ ἡ ἀλήθεια, πάντως θ' ἀποκαλυφθῇ ὕστερον. — Ὅμοιαι γνῶμαι καὶ παρ., πλὴν τῶν ἐν λ. καιρὸς 83. 90 ἀναγραφομένων: «Ἔρχεται | τἀληθὲς εἰς φῶς ἐνίοτ' οὐ ζητούμενον» (Μένανδρ. παρὰ Στοβ. ΙΑ΄, 10 = Meineke FCG. IV, 198) — «Ἀδύνατον, ὡς ἔοικε, τἀληθὲς λαθεῖν» (Μενάνδρ. ἀπ. 478 Meineke FCG. IV, 326. ἀπ. 823 Kock CAF. III, 222). — Veritas numquam perit (Senec. Troad. 614) — **Γαλλ.** Verité ne se cache point (Leroux II, 434). — **Ἰταλ.** La verità non può star nascosta = ἡ ἀλ. δὲν μπορεῖ νὰ μείνῃ κρυμμένη (D. II, 580). Mal si può nascondere la verità per lungo tempo = Κακὰ μπορεῖ νὰ κρυφτῇ ἡ ἀλ. γιὰ πολὺν καιρὸ (W. IV, 1756, 251). La virità vien sempre fora = ἡ ἀλ. βγαίνει πάντα ἔξω (βενετ. Pasqualigo 288.). — **Ἰσλανδ.** Sannleikrinn kemr opt òfyrirsynju í ljós = ἡ ἀλ. ἔρχεται συχνὰ ἀνέλπιστα 'ς τὸ φῶς (φανερώνεται) (D. II, 580). — **Δαν.** E Sande skal nok komme for en Dag = Θὰ φανερωθῇ καὶ ἡ ἀλήθεια (αὐτ.). Mange Tingh øppes, oc Sandhedh rønes = πολλὰ πράγματα φανερώνονται, κ' ἡ ἀλ. ξεσκεπάζεται (αὐτ.). — **Σουηδ.** Mangh thingh øppas ok sanninden rønis = ὁμ. (αὐτ.). — **Γερμ.** Wahrheit lässt sich nicht verbergen = ἡ ἀλ. δὲν μπορεῖ νὰ κρυφτῇ (W. IV, 1756, 251) Wahrheit will nicht verborgen sein = ἡ ἀλ. δὲν θέλει νὰ εἶναι κρυμμένη (αὐτ. 1757, 288. 1751, 141). Die Wahrheit will an den Tag = ἡ ἀλ. θέλει νὰ φανερώνεται (D. II, 580 Βλ. καὶ W. IV, 1749, 80. 81. 1750, 100. 1750, 118. 1751, 130. 1756, 248). Die Wahrheit kriecht in keine Mauslöcher = ἡ ἀλ. δὲν χώνεται σὲ ποντικότρουπαις (D. II, 580).

36. Ἡ ἀλήθεια εἶναι μία.

(Πελοποννήσου).

Ὁ λόγος τῆς ἀληθείας εἶναι πάντοτε ὁ αὐτὸς καὶ ἀμετάλλακτος, ἐνῷ ὁ ψευδὴς ἀναγκαίως μεταβάλλει ἑκάστοτε τρόπους, ὅπως καταστῇ πιθανός. Τὸ αὐτὸ λέγουσιν αἱ τῶν ἀρχαίων γνῶμαι: «Ἁπλᾶ

γάρ ἐστι τῆς ἀληθείας ἔπη» (Αἰσχύλ. ἀπ. 176 Nauck παρὰ Στοβ. ΙΑ΄, 8). — «Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ, | κοὐ ποικίλων δεῖ τἄνδιχ' ἑρμηνευμάτων» (Εὐριπίδ. Φοίν. 469) — «Ἀλήθεια δὲ ὡς ἓν, οὐ πολλὰ τῇ φύσει· τὸ μὲν γὰρ ἀληθὲς ἕν, τὸ δὲ ψεῦδος πολυσχιδές» (Γρηγορ. Ναζιανζ. Λόγ. Λ΄. τ. 36 στ. 129 Migne). — Ὁμοία καὶ ἡ ἀρχαία **ῥωμαϊκὴ** παρ. Simplex ratio veritatis (βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Otto 1873). — Ἐκ τούτων αἱ νεώτεραι παρ: **Ἰταλ.** La verità è una = ἀπαράλλακτος τῇ ἡμετέρᾳ» (D. II, 578. σικελική, Pitrè IV, 58 [La virità]). La verità è una sola = ἡ ἀλ. εἶναι μία μόνη (τοσκανική, μαρκιαν. Giusti 300. Pitrè IV, 59). A veitæ a l'e unn-a sula = ὁμ. (γενοατ., αὐτ.), La erità l'è öna sula = ὁμ. (περγαμηνή, αὐτ.). La verità xe una sola = ὁμ. (βενετ. Pasqualigo 288) La verità xe sempre quela = ἡ ἀλ. εἶναι πάντα ἡ ἴδια (ἐπίσης αὐτ.). La vetitaa l'è vuna, e semper quella = ἡ ἀλ. εἶναι μία, καὶ πάντα ἡ ἴδια (λομβαρδ. Μεδιολ. Pitrè IV, 58). — **Γαλλ.** A vrai-dire peu des paroles (W. IV, 1755, 219). — **Πορτογαλ.** A verdade não quer enfeites = ἡ ἀλ. δὲν ζητᾷ στολίσματα (D. II, 584) — **Ἰσλανδ.** Sannleikrinn er sagnafár, lijgin lángorð = ἡ ἀλ. εἶναι ὀλιγόλογη, τὸ ψέμα μακρυλόγο (αὐτ.). — **Δαν.** Sandhed skifter ei farve = ἡ ἀλ. δὲν ἀλλάζει χρῶμα (W. IV 1757, 285). Sandhed er sig altid selv liig = ἡ ἀλ. εἶναι πάντα μὲν τὸν ἑαυτόν της ὅμοια (αὐτ.). — **Νορβηγ.** Sanningi er alltid seg sjølv lijk = ὁμ. (D. II, 578). Lygni heve mange Liter, Sanningi heve alltid ein = Τὸ ψέμα ἔχει πολλὰ χρώματα, ἡ ἀλήθεια ἔχει πάντα ἕνα (αὐτ.). Lygni kastar Liten, Sanningi er dan same = Τὸ ψέμα χρωματίζεται, ἡ ἀλήθεια εἶναι ἡ ἴδια (αὐτ.). — Sanningi er stutt, og Lygni er lang = ἡ ἀλ. εἶναι κοντή, καὶ τὸ ψέμα μακρὺ (αὐτ. 584). — **Σουηδ.** Sannigen år sigh altijdh sielff lijk = ἡ ἀλ. εἶναι πάντα μὲ τὸν ἑαυτό της ὅμοια (αὐτ. 578) — Sanning skiftar intet färgan = ἡ ἀλ. δὲν ἀλλάζει χρῶμα (W. IV, 1747, 28) — **Γερμ.** Wahrheit wechselt die Farbe nicht = ὁμ. (W. IV, 1757, 285). Die Wahrheit ändert ihre Farbe nicht = ὁμ. τὸ χρῶμά της (αὐτ. 1747,

28). Die Wahrheit hat nur eine Farbe, die Lüge mancherlei = ἡ ἀλ. ἔχει μόνο ἕνα χρῶμα, τὸ ψέμα πολλῶν λογιῶν (D. II, 578. W. IV, 1750, 110). Die Wahrheit bedarf nicht viel Worte, die Lüge kann nicht genug haben = ἡ ἀλ. δὲ χρειάζεται πολλὰ λόγια, τὸ ψέμα ὅσα κι' ἂν ἔχῃ δὲν τὸ φτάνουν (W. IV, 1747, 30). Wahrheit giebt kurzen Bescheid, Lüge macht viel Redens = ἡ ἀλ. μὲ λίγα ξεμπερδεύει, τὸ ψέμα ἔχει πολλὰ λόγια (αὐτ. 1755, 219).

37. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὁ θεός.

(Κα. 7).

Βλ. ἀρ. 38. Ἡ ἀλήθεια ταὐτίζεται μὲ τὸν θεόν, ὡς οὖσα ἡ κατ' ἐξοχὴν θεία ἀρετή· ὅθεν ὁ ψευδόμενος ἀσεβεῖ πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἐπισύρει τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ. Ἀναφέρεται δ' ἴσως ἡ παρ. εἰς τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή» (Ἰωάνν. ιδ', 6). Καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι θεὸν ἐμυθολόγουν τὴν Ἀλήθειαν (βλ. Wernicke ἐν Pauly-Wissowa Real-Encycl. τ. I. στ. 1371), καὶ πάρεδρον τοῖς θεοῖς: «Ἀλάθεια θεῶν ὁμόπολις, μόνα θεοῖς συνδιαιτωμένα» (Ὀλυμπιὰς παρὰ Στοβ. ΙΑ', 2). — «Καί μοι δοκεῖ μεγίστην θεὸν τοῖς ἀνθρώποις ἡ φύσις ἀποδεῖξαι τὴν ἀλήθειαν καὶ μεγίστην αὐτῇ προσθεῖναι δύναμιν» (Πολύβ. ΙΒ', ε', 4). — «Δείκνυται (ἡ ἀλήθεια) θεία οὖσα καὶ οὐράνιος» (Ἰσιδώρ. Πηλουσιώτ. Ἐπιστ. Δ', 67 τ. 78 στ. 1125 Migne). — Ὅμοιαι παρ. **Ἱσπαν.** La verdad es hija de Dios = ἡ ἀλ. εἶναι θυγατέρα τοῦ θεοῦ (Haller 612). — **Γερμαν.** Die Wahrheit ist Gott selber = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλλ. (W. IV, 1749, 72). Wahrheit ist das Siegel Gottes = ἡ ἀλ. εἶναι ἡ σφραγῖδα τοῦ θεοῦ (αὐτ. 1755, 255).

38. Ἡ ἀλήθεια εἶν' τοῦ θεοῦ, τὸ ψέμα τοῦ διαβόλου.

(Μεσσηνίας).

Βλ. τὴν προηγουμένην· τὸ δεύτερον μέρος τῆς παρ. καὶ ἐν λ. ψέμα 24. 26. — Ἡ αὐτὴ ἰδέα καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ (Ἰωάνν. η', 44 - 45).

ΙΒ ΟΝΥ ΙΜΕΝ Ι.Ι. Μελνικова

39. Ἡ ἀλήθεια καὶ 'ς τὸν πάτο τοῦ πηγαδιοῦ φαίνεται κἄποτε.

(B. 95, 14).

Παρ. νόθη, οὐδὲν λέγουσα, πλασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Βενιζέλου κατὰ παρανόησιν τῆς **γαλλικῆς**: La vérité est cachée au fond d'un puits (Quitard σ. 685. Littré Dictionn. λ. vérité 1), ἥτις διδάσκει ὅτι δυσχερὴς εἶναι ἡ εὕρεσις τῆς ἀληθείας, δύσκολος ἡ ἀνέλκυσις αὐτῆς ἐκ τοῦ βάθους τοῦ φρέατος, ὅπου μένει κεκρυμμένη. Ἐκ ταύτης ἐλήφθη καὶ ἡ **γερμαν.** Wahrheit liegt auf dem Grunde eines Brunnen (W. IV, 1756, 257)· ὁμοία δ' εἶναι ἑτέρα γερμαν. Wahrheit hat einen tiefen Grund = ἡ ἀλ. ἔχει πολὺ βάθος (αὐτ. 1755, 220).

40. Ἡ ἀλήθεια κουτσαίνει.

(B. 93, 16).

Ἡ ἀλήθεια βραδέως μέν, ὡς νὰ ἦτο χωλή, ἀλλ' ἀσφαλῶς πάντοτε διανύει τὴν ὁδόν της. Ὁμοίως λέγουσι καὶ οἱ **Ἰταλ.** La virità è zoppa, ma arriva = ἡ ἀλ. εἶναι κουτσή, ἀλλὰ φτάνει (σικελ. Pitrè IV, 57). Τὸ αὐτὸ δὲ λέγουσι καὶ περὶ τοῦ ψεύδους ἐν ἄλλῃ σημασίᾳ (βλ. ψέμα 28). Ἄλλαι δὲ παρ. εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν δι' ὁμοίας μεταφορᾶς ἐκφράζουσι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, λέγουσαι ὅτι ὁ χωλὸς ἀγγελιαφόρος φέρει τὰς ἀληθεῖς, δυσαρέστους συνήθως εἰδήσεις, ὅτι δηλ. σὺν τῷ χρόνῳ ἐπιβεβαιοῦται ἡ ἀλήθεια. **Γαλλ.** Attendre le boiteux (Littré Dictionn. λ boiteux). — **Ἰταλ.** Aspettar il zoppo = νὰ περιμένωμε τὸν κουτσὸ (D. I, 265). La vera nova la porta lu zoppu = τὴν ἀληθινὴ εἴδηση τὴν φέρνει ὁ κουτσὸς (σικελ. Pitrè IV, 57). — **Καταλ.** Lo coixo vindrà y la veritat dirà = ὁ κουτσὸς θἀρθῇ καὶ τὴν ἀλήθεια θὰ εἰπῇ (D. I, 265). — **Δαν.** Det haltende Bud kommer bagefter = ὁ κουτσὸς μαντατοφόρος ἔρχεται ἀπὸ πίσω (αὐτ.). Den hinkende Post kommer gjerne bagefter og siger Sandhed = Τὸ κουτσὸ ταχυδρομεῖο, τοῦ ἀρέσει νὰ ἔρχεται ἀπὸ πίσω καὶ λέγει τὴν ἀλήθεια (αὐτ.). — **Νορβηγ.** Sannaste segni kjem sist = ἡ ἀληθινώτερη εἴδηση

ἔρχεται ὕστερα (αὐτ.). — **Ὁλλαν** De hinkende bode komt achteraan = ὁ κουτσὸς μαντατοφόρος ἔρχεται ἀπὸ πίσω (αὐτ.). Ik wil den kreupelen bode verwachten = Θέλω νὰ περιμείνω τὸν κουτσὸ μαντατοφόρο (W. I, 442, 21). Hinkende boden zeggen de waarheid = Κουτσοὶ μαντατοφόροι λέγουν τὴν ἀλήθεια (αὐτ. 15). Het hinkende paard komt achteraan = τὸ κουτσὸ ἄλογο ἔρχεται ἀπὸ πίσω (D. I, 265). — **Γερμαν**. Hinkende Post (κουτσὸ ταχυδρομεῖο)· hinkender Bote = κουτσὸς μαντατοφόρος (Grimm Wörterbuch λ. hinken 2 e). — Der hinkende Bote bringt die Wahrheit = ὁ κουτσὸς μαντατοφόρος φέρνει τὴν ἀλήθεια (W. I, 442, 5). Hinkende Boten lügen nicht = οἱ κουτσοὶ μαντατοφόροι δὲν λὲν ψέματα (αὐτ. 15). Man muss den hinkenden Boten abwarten = πρέπει νὰ περιμένῃ κάνεὶς τὸν κουτσὸ μαντατοφόρο (αὐτ. 16). Der hinkende Bote ist noch nicht dagewesen = ὁ κουτσὸς μαντατοφόρος δὲν ἔφτασεν ἐκεῖ ἀκόμη (αὐτ. 21). Der hinkende bote kompt allzeit hernach vnd bringet die gewisseste zeitung = ὁ κουτσὸς μαντατοφόρος ἔρχεται πάντα ὕστερα καὶ φέρνει τὴν βεβαιότερη εἴδηση (αὐτ. 4). Der hinkende Bote kommt = ὁ κουτσὸς μαντατοφόρος ἔρχεται (αὐτ. 22). Der hinkende Bote kommt hinterdrein = ὁμ. ἔρχεται ἀποπίσω (D. I, 265 μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν).

41. Ἡ ἀλήθεια ναι μαλλώτρα.

(Γουζέλη Χάσης πρᾶξ. Δ', σκ. 5. — Κοραῆ Πλουτάρχ. Β. παράλλ. τ. Γ' σ. ιζ'. (εἶναι μαλώτρια] — Leake 449, 49 [ὁμ.] — Κοραῆ Ἄτ. Β' σ. 235 [εἶναι μαλώτρια.] — Μα. 19 [ὁμ.]. — Ne 49, 303 [εἶναι]. — Sanders 224, 49 [εἶναι μάλωτρα.] — Β' 42, 1. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1647 [μαλλώτρια.] — Β. 95, 13. — Καρπάθου. Μαν. 282, 202. — Κρήτης παρὰ Γ. Ι Καλαϊσάκη. — Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου. — Πάρου παρὰ Φρ. Σαρρῆ. — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι. — Μυκόνου παρὰ τῆς Κας Ἀργ. Παπαβασιλείου. — Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ. — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη. — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [Ἡ ἀλήτσα καὶ μαλλώτσ'α.]. — Κρήνης παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη — Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου [Ἡ ἀ. εἶνιν μ.]).

Βλ. ἀρ. 25. Πρβλ. ἀρ. 26. 28. — «Ἡ φανέρωσις τῆς ἀληθείας εὔκολα διεγείρει μάχας καὶ ἔχθρας. Καὶ τοῦτο συμβαίνει, ἢ διότι ὁ λέγων τὴν ἀλήθειαν δὲν τὴν λέγει εἰς τὸν πρέποντα καιρόν, ἢ διότι ὁ ἀκούων εἶναι τῆς μερίδος ἐκείνων, ὅσοι ἔχουν αἰτίας νὰ φοβῶνται

τὴν ἀλήθειαν» (Κοραῆ Ἄτακτα). Μάλιστα δὲ λυπεῖ ἡ ἀλήθεια τοὺς δυσπραγοῦντας, ὑπολαμβάνοντας τὴν παρρησίαν ὡς ὕβριν, ὡς παρατηρεῖ ὁ Πλούταρχος (Φωκ. 2): «Καὶ καθάπερ τὸ μέλι λυπεῖ τὰ τετρωμένα καὶ ἡλκωμένα μέρη τοῦ σώματος, οὕτως πολλάκις οἱ ἀληθινοὶ καὶ νοῦν ἔχοντες λόγοι δάκνουσιν καὶ παροξύνουσι τοὺς κακῶς πράττοντας». Βλ. καὶ Ἰωάννου Κλίμακα σ. 353 τ. 88 στ. 1033 Migne: «οὐδὲν γὰρ οὕτως διαλύει⟨ν⟩ ἀγάπην, ὡς ἡ παρρησσία πέφυκε, καὶ μῖσος ἐργάζεσθαι». Ἐκ τούτου καὶ ἐν Γεωργίδου Γνωμολ. ἐν Boissonade An. Gr. I, 27. Γεννᾷ δ' ἡ ἀλήθεια τὸν φθόνον, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Δημοκρίτου, εἰπόντος τὸν φθόνον ἕλκος τῆς ἀληθείας (Mullach Fr. ph. Gr. I, 355, 230. Ἀποστόλ. 501α καὶ Leutsch αὐτ.). Πρβλ. καὶ τὸ τοῦ Παύλου πρὸς Γαλάτ. δ΄, 16: «Ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν»;

Ἀρχαία τις **ῥωμαϊκὴ** παρ., πρὸς ἣν μᾶλλον πλησιάζει ἡ ἡμετέρα, λέγει ὅτι ἡ ἀλήθεια γεννᾷ τὸ μῖσος: Obsequium amicos, veritas odium parit (Βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Otto 1875). Τὴν αὐτὴν δ' ἔχουσιν ἔννοιαν καὶ αἱ ἑπόμεναι παρ. νεωτέρων ἐθνῶν. **Γαλλ.** Beau service fait amis et le vrai dire ennemis = ἀπαράλλακτος μὲ τὴν ῥωμαϊκὴν (W. IV, 1754, 211). Verité engendre hayne (Leroux II, 434) Souvent les vérités sont odieuses (W. IV, 1754, 211). Il n'y a que la vérité qui offense (Legai 465). — **Ἰταλ** Il vero partorisce odio = τὸ ἀληθινὸ γεννᾷ μῖσος (D. II, 579). Dal vero s'adira l'uomo = ἀπὸ τὸ ἀληθινὸ θυμώνει ὁ ἄνθρωπος (αὐτ.). Ben servir acquisita amici, el vero dire nemici ἀπαράλλακτος μὲ τὴν ῥωμαϊκὴν (W. IV, 1755, 213). La verità genera odio (nimistà) = ἡ ἀλ. γεννᾷ μῖσος (ἢ, ἔχθρα) (τοσκαν. Pitrè IV, 57). La verità è madre dell' odio = ἡ ἀλ. εἶναι μητέρα τοῦ μίσους (ἐπίσης, Giusti 300). Di il vero a uno, ed è tuo nemico = πὲς τἀληθινὸ 'ς ἕνα, κ' εἶναι ἐχθρός σου (αὐτ.) Ognun s'adira del vero = Καθένας θυμώνει μὲ τἀληθινὸ (ἐπίσης, Pitrè IV, 57). Per di' la verità se perde l'amici = γιὰ νὰ εἰπῇς τὴν ἀλήθεια, χάνεται ὁ φίλος (μαρκ. αὐτ.). La virità è udiata = ἡ ἀλ. εἶναι μισητὴ (σικελική, αὐτ.). La virità partarisci odiu = ἡ ἀλ. γεννᾷ μῖσος (αὐτ.). La virità rum-

pi l'amistà (l'amicizia) = ἡ ἀλ. κόβει τὴ φιλία (αὐτ.). Sa veridade causat odiu = ἡ ἀλ. προξενεῖ μῖσος (σαρδονία, αὐτ.). — **Ῥαιτορωμαν.** La verdad schendra has = ἡ ἀλ. γεννᾷ μῖσος (D. II, 579). — **Καταλαν.** En dirse les veritats se perden les amistats = Ὅταν λέγῃ κἀνεὶς τὴν ἀλ., χάνονται οἱ φιλίαις (αὐτ.). — **Ἱσπαν.** Mal me quiere y peor querrá á quien dixere la verdà = Τὸ κακό μου θέλει καὶ τὸ χειρότερό μου θὰ θέλῃ, ἂν εἰπῶ τὴν ἀλήθεια (αὐτ.). Mal me quieren mis comadres porque les digo las verdades = Τὸ κακό μου θέλουν οἱ κουμπάραις μου, γιατὶ τοὺς λέγω τοῖς ἀλήθειαις (αὐτ). — **Πορτογαλ** Mal me querem as comadres, porque lhes digo as verdades = ὁμ. (αὐτ.). — **Ῥωμουν.** Gura aduca ura = τὸ στόμα φέρνει μῖσος (Zanne 3441). **Ἰσλανδ.** Krákan er því leið, að hon segir lafnan satt = ἡ κουροῦνα γι' αὐτὸ εἶναι μισητή, γιατὶ πάντα ἀληθινὰ μιλεῖ (D. II, 579). — **Δαν.** Sandhed føder Had = ἡ ἀλ. γεννᾷ μῖσος (αὐτ). Sandtalen Qwinne haffwer faa Wenner = Γυναῖκα ποῦ λέει τὴν ἀλήθεια ἔχει ὀλίγους φίλους (αὐτ). — **Σουηδ.** Frammælth quinna hawer faa Wini = ὁμ. (αὐτ.). Sanning föder hat = ἡ ἀλ. γεννᾷ μῖσος (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** De waarheid gezeid, maakt haat en nijd = τὸ νὰ λέγῃ κἀνεὶς τὴν ἀλ. φέρνει μῖσος καὶ φθόνο (W. IV, 1754, 211). — **Γερμαν.** Wahrheit gebiert Hass und Neid = ἡ ἀλ. γεννᾷ μῖσος καὶ φθόνον (W. IV, 1754, 211). Wer die Wahrheit spricht, dem fehlt's an Feinden nicht = ὅποιος λέγει τὴν ἀλήθεια, αὐτοῦ δὲν τοῦ λείπουν ἐχθροὶ (αὐτ. 1761, 367). D'Woerécht mécht ferhâst = ἡ ἀλ. κάνει κἀνένα μισητὸν (D. II, 579). Wahrheit verdriesst die Leute = ἡ ἀλ. δυσαρεστεῖ τοὺς ἀνθρώπους (αὐτ.). Willfahren macht Freunde, Wahrsagen Feinde = Μὲ τὸ νὰ εἶσαι συγκαταβατικὸς κάνεις φίλους, μὲ τὸ νὰ λέγῃς τὴν ἀλήθεια ἐχθροὺς (αὐτ.). — **Κροατική:** Istina raja nazlob = ἡ ἀλ. γεννᾷ μῖσος (W. IV, 1754, 211) — **Τουρκ.** Εἶπα τὴν ἀλήθεια 'ς τὸ φίλο μου, ἔγινε ἐχθρός μου (Decourdemanche 874).

42. Ἡ ἀλήθεια πάει μπροστά.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου. — Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 34. 59. — Ἡ ἀλήθεια μέχρι τέλους κατισχύει, κατανικῶσα πᾶν ἐμπόδιον, πρὸς ὥραν δ' ἐπισκοτισθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀχλύος τοῦ ψεύδους ταχέως ὕστερον ἀναλάμπει. — Παραπλήσιαι γνῶμαι ἀρχαίων, πλὴν τῶν ἀναγραφομένων ἐν ἀρ. 34. « Ὀρθὸν ἀλήθει' ἀεί » (Σοφοκλ. Ἀντιγ. 1195). — « Τἀληθὲς ἀεὶ πλεῖστον ἰσχύει λόγου » (Σοφοκλ. ἀπ. 692 Dind. 869 Nauck παρὰ Ἰωάνν. Δαμασκ. Β΄, λα΄, 10 = Στοβ. τ. IV σ. 242, 8 Meineke). — « Ἀλλ' οὕτως ἰσχυρόν ἐστιν ἀλήθεια, ὥστε πάντων ἐπικρατεῖν τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν » (Αἰσχίν. κτ. Τιμ. 84 σ. 107 = Στοβ. ΙΑ΄, 16) — « Ἀθάνατον χρῆμα ἡ ἀλήθεια καὶ ἄϊδιον, παρέχει δὲ ἡμῖν οὐ κάλλος χρόνῳ μαραινόμενον, οὔτε παρρησίαν ἀφαιρεῖ τὴν ὑπὸ δίκης· ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα, διακρίνουσα ἀπ' αὐτῶν τὰ ἄδικα καὶ ἀπελέγχουσα » (Ψευδοδημοκρίτ. ἀπ. 38 ἐν Mullach Fr. ph. Gr. I, 381). — « Ὑπὲρ δὲ πάντα νικᾷ ἡ ἀλήθεια » (Ἔσδρας Α΄, γ΄, 12 ἐκ τούτου δὲ Γρηγόρ. Ναζιανζ. Λόγ. ΙΓ΄ σ. 207. Νικηφ. Χούμν. ἐπ. 56. 140 ἐν Boissonade An. nova σ. 63. 163).

Παραπλησία ἡ ἀρχαία **ῥωμαϊκὴ** παρ. Veritatem laborare nimis saepe, extingui numquam (βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Otto 1874) καὶ αἱ νεώτεραι: **Ἰταλ.** Il vero alla fine sempre vince, e si rimane in sella = τὸ ἀληθινὸ 'ς τὸ τέλος πάντα νικᾷ καὶ μένει καβάλλα (D. II, 585). La virità vinci li forzi = ἡ ἀλ. νικᾷ τοὺς δυνατοὺς (σικελ. Pitrè IV, 59). — **Πορτογαλ.** Sempre a verdade sahio vencedora = Πάντα ἡ ἀλ. βγῆκε νικητὴς (D. II, 585). — **Σουηδ.** Sanning går altid säker = ἡ ἀλ. πηγαίνει πάντα μὲ ἀσφάλεια (W. IV, 1755, 216). — **Γερμαν.** Wahrheit behält den Sieg = ἡ ἀλ. 'ς τὸ τέλος νικᾷ (αὐτ. 1754, 205). D' Woerécht gêt nét enner = ἡ ἀλ. δὲ χάνεται (D. II, 585).

43. Ἡ ἀλήθεια πλέκει σὰν τὸ λᾴδι 'ς τὸ νερό.

(Β. 95, 15).

Πλέκει καὶ πλέχει = πλέει, ἐπιπλέει. — Καὶ ἂν πρὸς ὥραν καταπνιγῇ ἡ ἀλήθεια, ταχέως θ' ἀνακύψῃ, ὡς τὸ ἔλαιον ἂν ἐπιχυθῇ ὕδωρ ἐπιπλέει μετὰ μικρὸν αὐτοῦ. — Ὅμοιαι παρ. ἀλλόγλωσσοι: **Γαλλ.** La vérité comme l'huile vient au dessus (Littré Dictionn. λ.

vérité 13. Leroux II, 327). L'huyle, comme aussi vérité retournent tousjour, en sommité (D. II, 585). La veritat a coumo l'oli, va toujour dessus (νεοπροβηγκ. αὐτ.). — **Ἰταλ.** La verità è come l'olio, che sta sempre a galla = ἡ ἀλ. εἶναι σὰν τὸ λᾰδι, ποῦ στέκεται πάντα ἀποπάνω (αὐτ.). L'olio e la verità tornano alla sommità = τὸ λᾰδι κ' ἡ ἀλ. γυρίζουν 'ς τὴν κορφὴ (τοσκαν. Giusti 300). La verità sta (vien) sempre a galla = ἡ ἀλ. στέκεται (ἔρχεται) πάντα ἀποπάνω (ἐπίσης, αὐτ. καὶ Pitrè IV, 58). La varitê la vô stê d söra = ἡ ἀλ. θέλει νὰ στέκεται ἀποπάνω (ῥωμαϊκή, Pitrè IV, 58). La veritèè stà sèimper sóver = ἡ ἀλ. στέκεται πάντα ἀποπάνω (αἰμιλιανὴ Ῥηγίου, αὐτ.). A veitae a ven sempre a galla = ἡ ἀλ. ἔρχεται πάντα 'ς τὴν ἀπάνω μεριὰ (γενοατ., αὐτ.). La vrità a ven dsora com l'euli = ἡ ἀλ. ἔρχεται ἀποπάνω σὰν τὸ λᾰδι (πεδεμοντ. αὐτ. 59). La vrità a l'è com l'euli, a ven sempre al dsora = ἡ ἀλ. εἶναι σὰν τὸ λᾰδι, ἔρχεται πάντα ἀποπάνω (ἐπίσης, αὐτ.). La verità stà de sora come l'ogio = ἡ ἀλ. στέκεται ἀποπάνω σὰν τὸ λᾰδι (βενετ. Pasqualigo 288). La virità va 'nsumma (ἢ stà) comu l'ógghiu = ὁμ. ἢ πάει (σικελική, Pitrè IV, 58). La virtù e la virità vennu sempri 'nsumma comu l' ògghiu = ἡ ἀρετὴ κ' ἡ ἀλ. ἔρχονται πάντα ἀποπάνω σὰν τὸ λᾰδι (ἐπίσης, αὐτ.). La verità sempri va 'nsummu = ἡ ἀλ. πάντα πάει ἀποπάνω (ἐπίσης, D. II, 585). — **Ἱσπαν.** La verdad como el olio siempre nada (ἢ anda) en somo = ἡ ἀλ. σὰν τὸ λᾰδι πάντα πλέχει (ἢ, πάει) 'ς τὴν κορφὴ (αὐτ.). — **Καταλαν.** La veritat sempre sura = ἡ ἀλ. πάντα ἀποπάνω (αὐτ.). — **Πορτογαλ.** A verdade e o azeite andão de cima (á tona d'agoa) = ἡ ἀλ. καὶ τὸ λᾰδι πᾶνε 'ς τὴν κορφή· ἢ, 'ς τὴν ἀπάνω μεριὰ τοῦ νεροῦ (αὐτ.). — **Ἀγγλ.** Truth and oil are ever above = ἀλ. καὶ λᾰδι εἶναι πάντα ἀποπάνω (αὐτ.). Oil and truth will get uppermost at last = λᾰδι καὶ ἀλ. πηγαίνουν ἀποπάνω 'ς τὸ τέλος (αὐτ. σ. 513). Truth and oil come aye uppermost = ἀλ. καὶ λᾰδι ἔρχονται πάντα ἀποπάνω (σκωτική, D. II, 585). — **Ὁλλανδ.** De waarheid is as de olie, zij komt altijd boven = ἡ ἀλ. εἶναι σὰν τὸ λᾰδι, ἔρχεται

πάντα ἀποπάνω (W. IV, 1757, 275). — **Γερμαν** Oel und Wahrheit schwimmen allzeit oben = λᾶδι καὶ ἀλ. πλέχουν πάντα ἀποπάνω (W. III, 1140, 23). Wahrheit und Oel wollen (kommen) allzeit obenauf = ἀλ. καὶ λᾶδι θέλουν (ἤ, ἔρχονται) πάντα ἀπάνω ἀπάνω (W. IV, 1757, 278). Wahrheit schwimmt über die Lüge, wie das Oel über dem Wasser = ἡ ἀλ. πλέχει ἀπάνω ἀπὸ τὸ ψέμα, καθὼς τὸ λᾶδι ἀπάνω ἀπ' τὸ νερὸ (αὐτ. 271). De Wahrheit ess ên got Fett, dat schwemmt bowen = ἡ ἀλ. εἶναι καλὸ ξύγκι, πλέχει ἀποπάνω (αὐτ. 1747, 11). Die Wahrheit bleibt oben = ἡ ἀλ. μένει ἀποπάνω (αὐτ. 1748, 32. Βλ. καὶ 1747, 10. D. II, 585).

44. Κἀμπόσα ψέματα εἶν' ἀλάτι τῆς ἀλήθειας.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου).

Βλ. ἀρ. 7. 55. Πρβλ. Μάνθου Ἰωάννου Συμφορὰ Μωρέως 1803 σ. 108: «Ἡ ἀλήθεια φαίνεται κομμάτι | μὲ τὸ ψεῦμα νά χῃ ἅλάτι».

45. Κοντὰ 'ς τὴν ἀλήθεια τὰ ψέματα δὲν χωροῦν.

(Χίου. Καν. 257, 336).

Βλ. ἀρ. 34. Ἀντεξεταζομένη πρὸς τὸ ψεῦδος, κατισχύει ἡ ἀλήθεια. — Πρβλ. Σωφρ. Ἱεροσολ. Λόγ. εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν ἐν Migne Patr. gr. τ. 87, 3 στ. 3228: «ἔνθα γὰρ ἡ ἀλήθεια πρόεισιν, οὔτε ψεῦδός ποτε πολιτεύεται, οὔτε ἀπιστία χώραν ἔξει κακίστης εἰσδύσεως. — Οὐ γὰρ καταλαμβάνει ψεῦδός ποτε τὴν ἀλήθειαν, ἕως οὗ ψεῦδός ἐστι καὶ γινώσκεται». Παραπλήσιαι καὶ αἱ **γερμαν.** παρ. Kommt die Wahrheit an das Licht, lässt sie Lügen sehen nicht = Ὅταν ἔλθῃ ἡ ἀλ. εἰς τὸ φῶς, δὲν ἀφίνει τὸ ψέμα νὰ φανῇ (W. IV. 1752 167). Wenn man die Warheit gegen die Lügen helt, so wird sie desto heller vnd kendlicher = Ἂν βάλουν τὴν ἀλήθεια μπροστὰ 'ς τὸ ψέμα, γίνεται φωτεινότερη καὶ γνωρίζεται καλύτερα (αὐτ. 1759, 335).

46. Λέγε τὴν ἀλήθεια,
νά χῃς τὸ θεὸ βοήθεια.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

(Θήρας Δε. 70 — Β. 148, 18 — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [Ὅποιος λέγει τὴν ἀ. ἔχει τὸ]).

Βλ. ἀρ. 50. Πρβλ. ἀρ. 34 καὶ τὴν αὐτόθι ἀναγραφομένην ῥῆσιν τοῦ Σαλωμ. ιβ΄, 22. Βλ. καὶ Τωβὶτ δ΄, 6: « Ποιοῦντος σοῦ τὴν ἀλήθειαν εὐοδίαι ἔσονται ἐν τοῖς ἔργοις σου ». Παραπλησία ἡ **σικελικὴ** παρ. La virità voli Diu chi si dicissi = ἡ ἀλ. θέλει ὁ θεὸς νὰ λέγεται (Pitrè IV, 59).

47. Λέγε τὴν ἀλήθειαν, τσαὶ ποῦ πατεῖ πάτει.

(Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ', 320, 270).

Ὅμοιαι αἱ ἐν λ. καθαρὸς 3. 8—10. Μηδὲν φοβοῦ λέγων τὴν ἀλήθειαν· τὸ ἔδαφος ὑπὸ τοὺς πόδας σου θὰ εἶναι πάντοτε στερεόν, ὁπουδήποτε καὶ ἂν πατήσῃς δὲν κινδυνεύεις νὰ ὀλισθήσῃς. Τὸ αὐτὸ εἶπε καὶ ὁ Σοφοκλῆς (ἀπ. 513 Dindorf, 529 Nauck παρὰ Στοβ. ΙΓ΄, 5. Ἀποστ. 783α): « Θάρσει· λέγων τἀληθὲς οὐ σφαλεῖ ποτέ ». Πρβλ. καὶ Μένανδρ. παρὰ Στοβ. ΙΑ΄, 11 (Meineke FCG. IV, 214, 7): « Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τἀληθῆ λέγειν | ἐν παντὶ καιρῷ τοῦτ' ἐγὼ παρεγγυῶ | εἰς ἀσφάλειαν τῷ βίῳ πλεῖστον μέρος ».

* 48. Μέχρι τοῦ τρίτου τὸ ἀληθές.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 49).

Βλ. ἀρ. 33.

49. Ὅποιος λέγει τὴν ἀλήθεια τρυποῦν τὸ φέσι του.

(Ἀν. ἐπ. Α', 533, 309).

Ὑπόκειται βεβαίως εἰς τὴν παρ. μῦθός τις, ἄγνωστος εἰς ἐμέ, ἀλλ' ἡ ἔννοια αὐτῆς εἶναι φανερά· ὅτι ἐνίοτε δεινὰ πάσχει ὁ λέγων τὴν ἀλήθειαν. — Παραπλήσιαι εἶν' αἱ ἀκόλουθοι ξέναι παρ. **Γαλλ.** Qui dit la vérité est ordinairement mal payé (W. IV, 1760, 360). Plusieurs perdent en voir dire = πολλοὶ χάνουν λέγοντας τὴν ἀλήθεια (D. II, 583). — **Ἰταλ.** Chi dice la verità, è impiccato = ὅποιος λέγει τὴν ἀλήθεια, τὸν κρεμοῦν (τοσκαν. Giusti 300). Cui dici la virità va 'mpisu = ὁμ. (σικελ. Pitrè IV, 54). La vrità sovens a l'è castiga = ἡ ἀλ. πολλαῖς φοραῖς τιμωρεῖται (πεδεμοντ. αὐτ.) — **Νορβηγ.** Dan som vil segja alle Mann sant,

НБ ОНУ імені І. Мечникова

fær Skam til Takk = Ὅποιος θέλει ᾽ς ὅλους νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθεια, τὸν ντροπιάζουν γιὰ τὸ σπολάτη (D. II, 583). — **Γερμαν.** Wahrheit bringt Gefahr = ἡ ἀλ. εἶναι ἐπικίνδυνη (W. IV, 1754, 209). Die Wahrheit bringt an Galgen = ἡ ἀλ. φέρνει ᾽ς τὴν κρεμάλα (D. II, 583). De Wôrhêt wird mät Schliege bezuolt = ἡ ἀλ. πληρώνεται μὲ ξυλιαῖς (W. IV, 1747, 15).

Πολυπληθεῖς δ' ἄλλαι ξέναι παρ. ἐκτραγῳδοῦσι τὰ παθήματα τοῦ φιλαλήθους· αἱ πλεῖσται λέγουσιν ὅτι δὲν εὑρίσκει κατάλυμα, ἢ θὰ κανταντήσῃ εἰς τὸ νοσοκομεῖον· εἶναι δ' αὗται ἰταλικαὶ (W. IV, 1762, 382), ἱσπανικαὶ (Valles 502 = Haller 612) ἀγγλικαὶ (W. IV, 1762, 380), ἰσλανδικαὶ (D. II, 583), δανικαὶ (αὐτ.), σουηδικαὶ (αὐτ.), φρεισικαὶ (αὐτ. καὶ W. IV, 1762, 380), ὁλλανδικαὶ (D. II, 583. W. IV, 1762, 380. 1749, 12) γερμανικαὶ (D. II, 583. W.IV, 1747, 9. 12. 17. 27. 1750. 104. 1754, 210. 1759, 322-325. 1761, 380) καὶ τουρκικαὶ (Decourdemanche 876). Ἄλλαι δ' ἀναφέρουσιν ἄλλα παθήματα τοῦ φιλαλήθους: ἀγγλικαὶ (D. II, 583. W. IV, 1760, 351), ἰσλανδικαὶ (D. II, 583), ὁλλανδικαὶ (W. IV, 1759, 334) καὶ γερμανικαὶ (D. II, 583. W. IV, 1759, 323. 324. 326. 334. 351. 360. 1762, 383. 1747, 16).

50. Ὅταν λέγῃς τὴν ἀλήθεια,
τὸ θεὸ ἔχεις βοήθεια.

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 46.

51. Πάει νὰ πῇ τὰ ψέματα καὶ λέει τὴν ἀλήθεια.

(Καρπάθου. Μαν. 281, 186 [Ἐπῆεν — ψόματα, κ' εἶπεν τὴν ἀλήθειαν.] — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Βλ. ἀρ. 31. 1, γλῶσσα 21, λέγω 76. Ἐνίοτε καὶ ἐκ λόγων πρὸς ἀστεϊσμὸν λεγομένων ἀποκαλύπτεται ἡ ἀλήθεια, ἢ καὶ διαφαίνεται εἰς τὰ ψεύδη δι' ὧν πειρᾶταί τις ν' ἀποκρύψῃ αὐτήν. — Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Burlando si dice il vero = Χωρατεύοντας λέγεται τὸ ἀληθινὸ (τοσκαν. Pitrè IV, 62). Chi burla si confessa = ὅποιος χωρατεύει ξεμολογειέται (ἐπίσης, Giusti 298). Burlando se dise

la verità = χωρατεύοντας λέγεται ἡ ἀλ. (βενετ. Pitrè IV, 62). Burlannu burlannu si dici la virità = ὁμ. (σικελική, αὐτ. 61)· 'N jocu, 'n jucannu si dici da veru = 'ς τὸ παιγνίδι παίζοντας λέγεται ταληθινὸ (ἐπίσης, αὐτ.). 'Ntra jocu e risu, lu veru t avvisu = 'Ανάμεσα 'ς τὸ παιγνίδι καὶ τὸ γέλιο φανερώνεται ταληθινὸ (ἐπίσης, αὐτ.) Tali burla chi si cunfessa = κάποιος χωρατεύει, ποῦ ξεμολογειέται (ἐπίσης, αὐτ. 63). Dai sas buglias s'andat ad sos veros = ἀπὸ τὰ χωρατὰ πᾶνε 'ς ταληθινὰ (σαρδονία, αὐτ. 61)· Buglia bugliende si narat sa veridade = μὲ τὰ χωρατὰ χωρατεύοντας λέγεται ἡ ἀλ. (ἐπίσης, αὐτ.). — **Γερμαν.** Vnbedächtige wort sind offt wahre wort = ἀστόχαστα λόγια εἶναι πολλαῖς φοραῖς ἀληθινὰ λόγια (W. V, 422, 588).

52. Πῶς ἔρθεν ἀπάν' 'ς σὰ τέσσερα καὶ εἶπεν τὴν ἀλήθειαν!

(Πόντου Ἐπιτάλ. Α', 365, 158).

Σκωπτικῶς ἐπὶ φιλοψευδῶν. Πῶς ἦλθε καὶ μὲ τὰ τέσσαρα πόδια του, καὶ εἶπε τὴν ἀλήθειαν!

53. Σωθήκανε τὰ ψέματα καὶ ἤρθαν οἱ ἀλήθειαις.

(Μεσσηνίας).

Ἐπὶ τῶν προσδοκώντων ταχεῖαν πλήρωσιν τῶν ἐλπίδων μετ' ἐπανειλημμένην διάψευσιν αὐτῶν.

54. Τάχ' ἀλήθεια νὰ τὸ λές;

('Αθηνῶν παρὰ Ὄθωνος Στασινοπούλου).

Ἐπὶ τῶν ματαίως πειρωμένων νὰ ἀποκρύψωσι τὴν χαράν των, ὅταν ἀκούσωσί τι σύμφωνον πρὸς τοὺς ἐνδομύχους πόθους των. Ἡ παρ. συνεπτύχθη ἐκ τοῦ ἑξῆς μύθου: Ἕνας ἔγγονος μιὰ φορὰ γιὰ νὰ πειράξῃ τὴ μαννίτσα του (τὴν μάμμην του) τῆς εἶπε· «Καλὲ τὸ ἔμαθες; ἔδωσε ὁ βασιλιᾶς μία διαταγή, ὅσαις γριαῖς ἔχουν μικρὸ στόμα νὰ παίρνουν ἕναν ἄντρα». Ἀμέσως ἡ γριὰ εἶπε. «Τάχ' ἀλήθεια νὰ τὸ λές»; καὶ ἐμάζευε τὸ στόμα της· (ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τοὺς λόγους τῆς γριᾶς διὰ συνεσταλμένου στόματος). «Ναὶ βέβαια, καὶ ὅποιαις ἔχουνε μεγάλο νὰ παίρνουν δύο». Ἡ γριὰ τότε ἐμεγάλωσε τὸ στόμα της καὶ εἶπε. «Τάχ' ἀλήθεια νά ναι»;

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

55. Τὴν ἀλήθεια πάντα κράτει,
καὶ τὸ ψέμμα ἂς ἔχῃ ἁλάτι.
(Βερ. 57, 10. — Β. 297, 173).

Βλ. ἀρ. 7. 44.

56. Τὸν πῆραν οἱ ἀλήθειαις ἀπὸ τὰ πόδια.
(Πτζ. 301, 1047).

Εἰρωνικῶς, αἱ ἀλήθειαι τὸν ἐμποδίζουσι νὰ ὁμιλήσῃ. Ἐπὶ ἀδικοῦντος ἀποστομωθέντος.

57. Τὸ ψέμα εἶναι τὸ ξυλόδεμα τῆς ἀλήθειας.
(Πτζ. 300, 1035).

Ὡς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κτισθῇ τοῖχος ἄνευ ξυλοδεμάτων, οὕτω καὶ ἡ ἀλήθεια δὲν γίνεται πιστευτή, ἂν μὴ συγκερασθῇ μετὰ τοῦ ψεύδους. Βλ. καὶ ἀρ. 7. 58.

58. Τὸ ψέμα εἶν' τάλάτι τῆς ἀλήθειας.
(Β. 325, 586 [εἶν' ἁ.) — Πτζ. 300, 1035 [εἶναι τὸ ἁ.] — Λιβαρτζίου παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου. — Ἠλείας παρὰ Α. Καρκαβίτσα).

Βλ. τὴν προηγουμένην καὶ ἀρ. 7.

59. Τὸ ψόμα ψέγεται, κ' ἡ ἀλήθεια ἀθεΐ.
(Κρήτης).

Βλ. ἀρ. 34.

ἁλέ. [1]

1. Ἁλιὰ ἀπὸ κεῖνον ποῦ τοῖς ἔφαγε.
(Λακεδαίμονος Παρν. ΙΕ'. 950, 109).

Βλ. δέρνω 1. Ὁ δαρεὶς εἶναι ἐν ἥττονι μοίρᾳ τοῦ ἀδικήσαντος.

1) Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως ἔγραψα τὰ ἑξῆς ἐν Byz. Zeitschrift 1898 τ. VII σ. 158: Τὸ σχετλιατικὸν τοῦτο ἐπιφώνημα καθὼς καὶ τὸ τῇ προσθήκῃ τοῦ μόνον παραχθὲν «ἁλίμονον» γράφεται συνήθως διὰ διπλοῦ λ. καὶ τῆς διφθόγου οι, ἐτυμολογούμενον ἀπὸ τοῦ ἀλλ'οἴμοι! ὁ δὲ Σκ. Βυζάντιος γράφει ἁλήμων ὦ, ἐτυμολογῶν ἀπὸ τοῦ ἰαλέμων ὦ! ὅπερ νομίζει ὅτι εὑρίσκεται ἐν τῇ Γαλεομυομαχίᾳ. Ἀλλ' ἐν ταύτῃ κατ' ὀρθὴν στίξιν ἀναγινώσκεται (στ. 328) «ἰαλέμων, ὦ καὶ πάλιν ἰαλέμων», καὶ ἄλλως δὲ περισσότερον βεβιασμένη εἶναι ἡ ἐτυμολογία αὕτη τῆς ἀπὸ τοῦ ἀλλὰ καὶ οἴμοι. Καθ' ἡμᾶς τὸ ἐπιφώνημα ἐλήφθη ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐκ τῆς ὑστάτης κραυγῆς τοῦ Ἰησοῦ «Ἠλὶ ἠλὶ» (Ματθ. κζ', 46). Προτάσσεται δὲ τούτου τὸ ἐπιφώνημα ἆ! συνηθέστατα, ἢ τὸ ὦ! ἢ τὸ οὔ! Μετὰ τοῦ

НБ ОНУ імені І.Мечникова

καὶ ἂν τιμωρηθῇ οὗτος ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης, ὅπερ δὲν συμβαίνει πάντοτε, ἡ ἐπανόρθωσις τοῦ ἀδικήματος οὐδέποτε εἶναι πλήρης. Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην.

2. Ἀλὶ ἀπὸ τὸν γαμημένον καὶ τὸν δαρμένον!

(Πγ. 215, 30).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

3. Ἀλὶ καὶ τρισαλὶ
'ς ἐμένα τὸν Ἀλῆ!

(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Παιγνιώδης σχετλιασμὸς κατὰ σχῆμα παρηχητικόν. Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην.

4. Ἀλὶ 'ς τὸν Ἀλῆ
ποῦ χασε τὸ γάδαρό του καὶ πηλαλεῖ!

(Β. 6, 68. — Ἀν. Ἐπ. Α', 423, 18 [ποῦ χασ' τὸ γάδαρο κεῖ ποῦ λαλεῖ.] — Παρνασσ. ΙΕ', 951, 114 [Ἀ. ἀπ' τὸν Ἀ. πῶγασε τὸ γάδαρο καὶ π.]).

Ὁμοία τῇ προηγουμένῃ. Ὁ ἐκ τῆς ἰδίας ἀπρονοησίας παθών, ἂς προσπαθήσῃ μόνος νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν ζημίαν, μὴ ἀναμένων παρ' ἄλλων βοήθειαν.

5. Ὠλίς του ποῦ τοῦ βγει!

(Σύμης. ΚΠ. Η', 484, 65).

Ἐννοεῖται, τὸ ὄνομα. Βλ. καὶ ὄνομα ἀρ. 11. 12. 14. Δυσκόλως ἐξαλείφεται ἡ ἐπικρατήσασα περί τινος γνώμη.

ἁλιεύς.

*1. Ἁλιοῦ καὶ πουλιοπιάστου ἄδηλος βίος.

(Βυζαντινή. — Ἀθωνικὴ συλλογὴ Γ', 72. σ. 27).

Ἁλιὸς εἶναι τύπος ἄγνωστός μοι ἄλλοθεν τῆς μέσης ἑλληνικῆς,

ᾧ ἔχομεν τὸ ἐπιφώνημα ἐν τῷ διαλεκτικῷ τύπῳ ὠλίς! μετὰ τοῦ οὔ ἐν τῷ οὔ ἠλὶ (οὐ εἰλή) τοῦ βατικανοῦ κώδικος τῆς συλλογῆς τῶν βυζαντινῶν παροιμιῶν (Krumbacher MGS 123. 63)· μετὰ τοῦ ἄ ἐν τῷ ἄ ἠλὶ (αὐλη) τοῦ ταυρινικοῦ (Krumbacher αὐτ.) καὶ ἐν τῷ Ἀηλεὶ τοῦ ἀθωνικοῦ (βλ. ἀνωτέρω σ. 44 ἀρ. 37.). Ἁπλῶς δὲ ἀλὶ ἐν τῷ παρισινῷ (Krumbacher αὐτ.) καὶ ἐν τῷ ἀθωνικῷ (ἀνωτέρω σ. 12 ἀρ. 10).

НБ ОНУ імені І.Мечникова

ἀντὶ τοῦ ἁλιεύς· πουλιοπιάστης δὲ ἐκ τοῦ πουλὶ καὶ πιάνω λέγεται ὁ ἰξευτής, ὁ ὀρνιθοθήρας καὶ γενικώτερον ὁ θηρευτής· ἡ λέξις εἶναι καὶ νῦν εὔχρηστος ἐνιαχοῦ. — Οἱ ἁλιεῖς καὶ οἱ κυνηγοί, κατὰ τὴν παρ., δὲν ἔχουσιν ἀσφαλεῖς καὶ βεβαίους πόρους· ἀλλ' ὁτὲ μὲν ἔχουσι περίσσειαν, ἂν ἐπιτύχωσιν ἄφθονον ἄγραν, ὁτὲ δὲ — ὅπερ καὶ συνηθέστερον — ἔνδειαν παντελῆ. Τῆς παρ. ταύτης φέρονται καὶ νῦν πολλαὶ παραλλαγαί, καὶ ἄλλαι δὲ παρ. ὑπάρχουσι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχουσαι, καὶ ἡ συνάπτουσαι ἀμφότερα τὰ ἐπιτηδεύματα, ἢ μόνον περὶ τοῦ κυνηγοῦ λέγουσαι (βλ. ἀβιτζὴς 1. 2, κυνηγὸς 4. 6. 7, ψαρᾶς 1. 3-12. 14-16). — Ὅτι τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ ἁλιέως εἶναι πτωχὸν δηλοῦται καὶ ἐν τῇ ἑξῆς ἀρᾷ τοῦ ἰχθύος: «Ὅποιος μὲ πιάνει | προκοπὴ νὰ μὴν κάνῃ, | κι' ὅποιος μὲ φάῃ, | ψωμὶ νὰ μὴ χορτάσῃ»! (Πελοποννήσου. Λελ. Ἐπ. σ. 210). Ἐν πεπλασμένῳ δὲ διαλόγῳ ἐπίσης πελοποννησιακῷ, τοῦ ψαριοῦ καὶ τῆς μάννας του, εἰς τοὺς ἀπόρους βίους προστίθεται καὶ ὁ τοῦ ἰχθυοπώλου: «Μάννα, μὲ πιάσανε», λέει τὸ ψάρι· «Κεῖνος ποῦ σ' ἔπιασε χαῖρι καὶ προκοπὴ νὰ μὴν ἰδῇ», λέει ἡ μάννα. «Μάννα, μὲ πουλᾶνε. — Κεῖνος ποῦ σὲ πουλάει καζάντι νὰ μὴν ἰδῇ. — Μάννα μὲ τρῶνε. — Κεῖνος ποῦ σὲ τρώει ψωμὶ νὰ μὴ χορτάσῃ»! Ἡ τελευταία κατάρα ὑπεμφαίνει παιγνιωδῶς ὅτι ὁ τρώγων ψάρι τρώγει καὶ παραπολὺν ἄρτον.

Καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς φέρονται ὅμοιαι παροιμίαι· ἐν ταῖς πλείσταις τούτων συνάπτονται ἐπίσης ἀμφότερα τὰ ἐπιτηδεύματα, τὸ τοῦ ἁλιέως καὶ τὸ τοῦ ὀρνιθοθήρα, ἔν τισι προστίθεται καὶ τοῦ κυνηγοῦ, ὡς ἴδιον ἐπιτήδευμα, ἢ ἀναφέρονται ἄλλα τινά. **Γαλλ.** Chasseurs, pêcheurs, preneurs de taupes, feraient beaucoup n'étaient les fautes (W. II, 977, 5). Cacheux, pékeux, tendeux trois metiers de gueux = κυνηγοί, ψαράδες, πουλολόγοι, τρεῖς δουλειαῖς διακονιαραίων (D. II, 381). Qui passe à chasser tout son temps, toujours sera pauvre et meschéant. — meschéant = δυστυχισμένος (Legai 154). Lou cassadou et lou yougadou nou hèn pas maysou = ὁ κυνηγὸς κι' ὁ χαρτοπαίχτης δὲν ἔχουν σπίτι (βεαρν. D. II, 381). Cassâire é jhougâirë noun pôdou që mâou-trâirë = κυνηγοὶ καὶ χαρτοπαῖκται δὲν μποροῦν παρὰ κακὰ νὰ περάσουν (Λυών, αὐτ.). Cassaires et jugaires non pouedon

que mau traire = ὁμ. (νεοπροβηγκ. αὐτ.). — **Ἰταλ.** Chi va dietro a pesce e penne, in questo mondo mal ci venne = ὅποιος πάει κατόπι ἀπὸ ψάρια καὶ φτερά, σὲ τοῦτον τὸν κόσμο κακὰ περνᾷ (τοσκαν. Pitrè II, 448). Pescatore di canna, mangia più di quel che guadagna = ὅποιος ψαρεύει μὲ τὸ καλάμι τρώει περσότερα ἀπ' ὅσα κερδίζει (ἐπίσης, αὐτ. 439). Chi pesca a canna, perde più che non guadagna = ὁμ. χάνει περσότερα ἀπ' ὅσα κ. (ἐπίσης, Giusti 174). Chi tira de mira, chi suna de lira, chi pesca co' l'am, i crepa de fam = ὅποιος σημαδεύει μὲ τὸ τουφέκι (= ὁ κυνηγός), ὅποιος παίζει τὴ λύρα κι' ὅποιος ψαρεύει μὲ τἀγκίστρι ψοφᾷ τῆς πείνας (περγαμηνή, Pitrè II, 439). Pessèt e üsselèt fa l' òm poarèt = ψαράκι καὶ πουλάκι κάνουν τὸν ἄνθρωπο φτωχούλη (ἐπίσης, D. II, 381). Scae de pessèt e ale de uselèt fa l'om poaret = λέπια ψαριοῦ καὶ φτερούγαις πουλιοῦ κάνουν τὸν ἄνθρωπο φτωχούλη (ἐπίσης, αὐτ.). Resca de pessi e pèna d' oseli, l'om réc deenta poeri = λέπια ψαριοῦ καὶ φτερὰ πουλιοῦ, τὸν πλούσιο καταντοῦν φτωχὸ (ἐπίσης, Pitrè II, 449). Chi va drio a la piuma, guente ingruma = ὅποιος πάει ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὰ φτερά, τίποτε δὲν κερδίζει (ἐπίσης, αὐτ. βενετ. Pasqualigo 177). Passeto e oseleto fa l'omo povareto = ψαράκι καὶ πουλάκι κάνει τὸν ἄνθρωπο φτωχούλη (βενετ. Pasqualigo 177). Scagie de pesseto e pene de oseleto fa l'omo povereto = λέπια ψαριοῦ καὶ φτερὰ πουλιοῦ κάνουν τὸν ἄνθρωπο φτωχούλη (ἐπίσης, αὐτ.). Ala de oselim, coa de passatim fa l'omo poverim = φτεροῦγα πουλιῶν, οὐρὰ ψαριῶν κάνουν τὸν ἄνθρωπο φτωχὸ (ἐπίσης, αὐτ.). Pescador e sonador da violin, a la fin de l'an no i ghe n'ha più un quatrin = ψαρᾶς καὶ βιολιστὴς 'ς τὸ τέλος τοῦ χρόνου δὲν ἔχει πλιὸ οὔτε ἕνα λεπτὸ (ἐπίσης, αὐτ.). Pueti, cacciaturi e pingi-santi sempri li trovi poviri e pizzenti = ποιηταί, κυνηγοὶ καὶ ἁγιογράφοι πάντα τους βρίσκονται φτωχοὶ καὶ κακομοιριασμένοι (καλαβρία, La Calabria IX σ. 35, 2. Archivio per le trad. pop. 1898 σ. 358, 3). Vôi fari li figghi puvireddi? falli marinara e 'ngagghia-oceddi = Θέλεις νὰ κάμῃς τοὺς γιούς σου φτωχούς; κάμε τους ναυτικοὺς καὶ πουλολόγους

(σικελική, Pitrè II, 448). Piscaturi di canna, cchiù perdi chi guadagna = ὅποιος ψαρεύει μὲ τὸ καλάμι περσότερα χάνει ἀπ' ὅσα κερδίζει (ἐπίσης, αὐτ. 439). Piscadore de canna, mandigat plus qui non balanzat = ὅποιος ψαρεύει μὲ τὸ καλάμι τρώει περσότερα ἀπ' ὅσα βγάνει (σαρδονία, αὐτ.). — **Ῥαιτορωμαν.** Cun Pescs pigliar, utschels tschappar han juvens bers sa mess a pers = μὲ τὸ πιάσιμο τῶν ψαριῶν καὶ τὸ τσάκωμα τῶν πουλιῶν χαλοῦν πολλὰ παλληκάρια (D. II, 381). — **Ὁλλανδ** Visschen vangen en strikken stellen bederven vele jonggezellen = πιάνοντας ψάρια καὶ στήνοντας βρόχια χαλοῦν πολλὰ παλληκάρια (αὐτ.). — **Γερμαν.** Jäger und Fischer haben oft einen leeren Tisch = Κυνηγοὶ καὶ ψαράδες ἔχουν συχνὰ ἄδειο τραπέζι (W. II, 983, 58). Die jagen und fischen, sitzen oft an leeren Tischen = ὅσοι κυνηγοῦν καὶ ψαρεύουν κάθονται συχνὰ 'ς ἀδειανὰ τραπέζια (αὐτ. 977, 5). Fischer und Jäger sind leerer Säcke Träger = ψαράδες καὶ κυνηγοὶ βαστοῦν ἀδειανὰ σακκούλια (D. II, 381). Fischen und jagen macht einen leeren Magen = τὸ ψάρεμα καὶ τὸ κυνῆγι κάνουν ἀδειανὴ κοιλιὰ (αὐτ.). Drei Jäger, drei Fischer und drei Vogelfänger vermögen nicht zu ernähren einen Müssiggänger = τρεῖς κυνηγοί, τρεῖς ψαράδες καὶ τρεῖς πουλιοπιάσταις δὲν μποροῦν νὰ θρέψουν ἕνα χασομέρη (αὐτ.). Spielen, Fischen, Vogelstellen schänden manchen Junggesellen = Τὸ παιγνίδι, τὸ ψάρεμα καὶ τὰ ξόβεργα ντροπιάζουν πολλὰ παλληκάρια (αὐτ.). Fischlein fangen, Vögellein stellen, verderbt manchen guten Gesellen = πιάνοντας ψαράκια καὶ στήνοντας βρόχια γιὰ πουλάκια χαλοῦν πολλὰ καλὰ παιδιὰ (αὐτ.).

ἀλλάζω

1. Ἀλλάζει χειροῦργος σὲ σάπια πληγή·
(Βι. 15. 172. — Β 6, 61).

Ἡ παρ. δὲν μοὶ φαίνεται γνησία. Κατὰ τὸν Βενιζέλον, λέγεται «εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν εἰς ἀνίατα ἐλπίδα ἐχόντων».

2. Ἄλλαξεν ἡ χῆνα,
κ' ἔβαλε πάλ' ἐκεῖνα.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ἄλλαξι ἡ χ. τσ' ἔβαλι πάλι τσεῖνα.]).

Βλ. καὶ τὰς ἑπομένας ἀρ. 3. 4. 5. Σκωπτικῶς ἐπὶ πενήτων, οἵτινες ἀντὶ τῶν ὑπαρῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν φοροῦσιν ἄλλα καθαρώτερα, ἀλλ' ἐπίσης παλαιά, καὶ κομπάζουσιν ὡς νὰ ἐφόρουν καινουργῆ. Λέγεται δ' ἐνίοτε καὶ μεταφορικῶς, ὡς αἱ ἑπόμεναι.

3. Ἄλλαξεν ὁ Καπαλιός,
κ' ἔβαλε τὴν κάππ' ἀλλιῶς.

(Τρικάλων Παρνασσ. ΙΕ', 947. 90 [Ἄλλαξ' ὁ Μαγαλιὸς] — Ὀλύμπου παρὰ Χαρ. Παπαμάρκου).

Βλ. ἀρ. 2. 4. 5. — Ἐπὶ τῶν προσποιουμένων ὅτι μεταβάλλουσι βίον καὶ δίαιταν, ἐνῷ κατ' οὐσίαν μένουσιν ἀμετάβλητοι, καὶ καθόλου ἐπὶ πάσης μεταβολῆς κατ' οὐδὲν βελτιούσης τὴν προτέραν κατάστασιν. Λέγεται δ' ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν ἀπόρων, τῶν ἀδυνατούντων νὰ μεταβάλλωσιν ἱμάτια. — Τὸ ὄνομα Καπαλιὸς ἴσως ἐπλάσθη χάριν τῆς παρηχήσεως.

4. Ἄλλαξεν ὁ Μανωλιός,
κ' ἔβαλε τὰ ῥοῦχα ἀλλιῶς.

(Παρνασσ. ΙΕ', 947 89 [Ἄλλαξ' ὁ Μ. — τὰ ῥοῦχά τ' ἀ.] — Μεσσηνίας. — Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη. — Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη [ὁ Μιχαλιὸς κ' ἔ. τὰ ῥοῦχά του ἀ.] — Θεσσαλίας [κ' ἔ. τὸ φέσι ἀ.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ἤλλαξι γὴ Μανουλιὸς κ' ἔβανι — ἢ. ἡ Μαρουλιὸς] — Κρήνης παρὰ τοῦ αὐτοῦ).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

5. Ἄλλαξε πουκάμισο, τὸ ἴδιο ἀπ' τὴν ἀνάποδη.

(Κα. 265).

Βλ. ἀρ. 3.

6. Ἄλλαξεν τὴμ. βοϋκάν ἀτ'.

(Πόντου. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α', γ' σ. 60).

Βλ. ἀρ. 10.

НБ Студмен. Г. Мечникова

7. Ἄλλαξε τὸ ῥιζικό σου,
νὰ ἰδῇς τὸ ὄφελός σου.

(Χίου. Καν. 229, 114).

Ῥιζικὸ (ἐκ τοῦ ἰταλ. risico) συνήθως μὲν λέγεται ἡ τύχη, καὶ μάλιστα ἡ δυσμενής, ἐνταῦθα δὲ σημαίνει τὴν δίαιταν ἢ τὸ ἐπιτήδευμα. Εἶναι δὲ συμβουλὴ πρὸς τοὺς διάγοντας ἄσωτον βίον πρὸς μεταβολὴν αὐτοῦ, ἢ πρὸς τοὺς ἀσκοῦντας τέχνην μὴ ἐπικερδῆ.

8. Δὲν ἀλλάζω τὸ χορό μου,
τὸν σκοπὸ τῶν ποδαριῶ μου.

(Θήρας. Δε. δ', 79 [ἀλλάσσω] — Β. 53. 21. — Μεσσηνίας [ἀ. τὸ σκοπό μου, τὸ σκ.] — Μυτιλήνης Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Δὲν ἀλλάζου τοὺ χουρό μ', τοὺ σκουπὸ τοῦ πουδαργιῶ μ'.]).

Ἐπὶ πεισμόνων, μὴ προσεχόντων εἰς νουθεσίας, ἐμμενόντων δ' εἰς τὴν στρεβλὴν γνώμην των. Ὑπόκειται ἴσως εἰς τὴν παρ. ἁπλοῦς τις μῦθος περὶ χορευτοῦ, ὅστις ὑπαυλούντων ἄλλον ἦχον τῶν μουσικῶν ὀργάνων δὲν ἔστεργε νὰ μεταβάλῃ συμφώνως πρὸς τοῦτον τὴν ὄρχησιν.

9. Κἂν ἐγὼ δὲν εἶμ' ἐγώ, κἂν ὁ κόσμος ἄλλαξε.

(Β' 55, 70.—Β. 136, 293. — Πολυλᾶ φιλολογικὴ γλῶσσα σ. 69).

Ἐπὶ παραδόξων καὶ ἀκατανοήτων θεαμάτων. Ἐλήφθη ἡ παρ. ἐκ μύθου περὶ νεάνιδος, ἥτις πρώτην φορὰν μεθύσασα ἐξίστατο βλέπουσα στροφοδινούμενα περὶ αὐτὴν ταντικείμενα.

10. Ν' ἀλλάξουμε τὸ φαεῖ.

(Κοινή).

Βλ ἀρ. 6. Νὰ μεταβάλωμεν δίαιταν. Κυρίως λέγεται ὡς ἀστεϊσμός, ὑπὸ τῶν ἐρχομένων εἰς δεύτερον γάμον ἢ ζητούντων νὰ δικαιολογήσωσι τὴν παράβασιν τῆς συζυγικῆς πίστεως. Καὶ οἱ **Γάλλοι** εἰς δήλωσιν ποικιλίας λέγουσι: Manger de plus d'un pain (Littré Dictionn. λ. pain).

11. Ξύσου καὶ κακοπόρεψε, τὴν Πασχαλιὰ ἀλλάζεις.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 808. — Β 176, 45. — Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [Ξ. κακοπέ-

ρασε καὶ τὴ Λαμπρὴ σ' ἀλλάζω.]—Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [δμ. θ' ἀλλάξῃς.] — Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ [Ζῆσε, κακοπόρεψε καὶ τὴ Π.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Ξύσ' κακουπόριψι 'μ Πασκαλιὰ ἀ.] — Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου [Ξύσ' κὶ κακουπόρεψι κὶ τ' Πασκαλιὰ ἀλλάζις.]).

Ἐπὶ τῶν παραμυθούντων δεινοπαθοῦντας διὰ ξηρῶν λόγων καὶ ματαίων ὑποσχέσεων.

ἀλληλούια.

1. Εἶναι ἀλληλούια.

(Β. 354, 32).

Εἶναι μεθυσμένος. — Ἀγνοῶ πῶς περιῆλθεν εἰς τοιαύτην σημασίαν ἡ ἑβραϊκὴ λέξις.

ἀλλιῶς.

1. Ἀλλιῶς, βαβᾶ, τὸ κόσκινο, ἀλλιῶς καὶ τὸ πλαστῆρι.

(Κα. 271).

Ἐπὶ νεωτέρων αὐθαδῶς ἐπιχειρούντων νὰ συμβουλεύσωσι πρεσβυτέρους. Ἡ ἐγγονὴ τῆς παροιμίας ὁδηγεῖ τὴν πολύπειρον μάμμην της πῶς νὰ κοσκινίσῃ καὶ πῶς νὰ πλάσῃ τὴν πίτταν μὲ τὸν πλαστῆρα.

2. Ἄλλος ἀλλέως τραγουδεῖ, ἄλλος ἀλλιῶς χορεύει.

(Μάνης. Ἡ παρ. περιέχεται ἐν τοῖς ἀνεκδότοις διαλόγοις τοῦ Ν. Νηφάκη, διαλ. Γ' σ. 160 τοῦ χειρογράφου).

Ἐπὶ τῶν εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ἐνεργούντων, ἄνευ συμφωνίας πρὸς ἀλλήλους.

ἄλλος.

* 1. « Ἀββᾶ, τί κτίζεις; — Ἄλλου ἀββᾶ κελλία ».

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 202). — Ἐν τῷ βατικανῷ κέλλαν, ἐν τῷ λαυρεντ. κελλίαν. Ὁ Piccolomini καὶ ὁ Kurtz γράφουσι κελλία).

Ἡ παρ ἔμμετρος (τρίμετρος ἰαμβικὸς καταληκτικός), τούτου δ' ἕνεκα προκρίνω τὴν γραφὴν κελλία ἢ κελλίον, ἀντὶ τῆς διαφθειρούσης τὸ μέτρον λέξεως κέλλαν. Ὀρθὴν νομίζω τὴν παρατήρησιν τοῦ Crusius (Rh. Mus. τ. 42 σ. 415), ὅτι πρεπει νὰ χωρισθῇ εἰς ἐρώτησιν

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

καὶ ἀπόκρισιν, τιθεμένου τοῦ ἐρωτηματικοῦ μετὰ τὸ κτίζεις καὶ οὐχὶ ἐν τέλει. Ἀλλ' ἡ ἑρμηνεία τοῦ τε Crusius καὶ τοῦ Kurtz (Planudes σ. 39) δὲν μοὶ φαίνεται ἀκριβής· κατ' αὐτοὺς ἡ παρ. διδάσκει νὰ μὴ πολυπραγμονῶμεν περὶ ἀλλοτρίων ὑποθέσεων, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν γερμανικήν: Was deines Amts nicht ist, davon lass deinen Vorwitz = γιὰ ὅ τι δὲν εἶναι δουλειά σου μὴ σκοτίζεσαι (W. I, 71, 66). Τὴν ἀληθῆ ὅμως ἔννοιαν τῆς παρ. ταύτης σαφῶς δεικνύει ἄλλη βυζαντινὴ παρ., ἡ ἐν τῷ Ἀθωνικῷ κώδικι τοῦ ῥωσικοῦ ἀρ. 38 (ἀνωτέρω σ. 19).

Μωρὸς ὁ ἐργαζόμενος χάριν ἄλλου, ἄνευ ἰδίας ὠφελείας· ὁ καλόγηρος ὁ κτίζων κελλίον δὲν ἐργάζεται ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων καλογήρων· διότι κατὰ τὸ βυζαντινὸν δίκαιον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχῃ ὁ μοναχὸς ἰδίαν περιουσίαν, ἀλλὰ πάντα τὰ κτήματα αὐτοῦ περιέρχονται εἰς τὸ μοναστήριον, ἐκτὸς ἂν ἔχῃ τέκνα, ὅτε λαμβάνουσι ταῦτα μόνην τὴν νόμιμον μοῖραν (Βλ. Ἰουστινιαν. Νεαρ 13, 4-7 σ. 63-65 Zachariae. — Καν. Γ΄ τῆς ἐν Κωνσταντινουπ. Α΄ καὶ Β΄ συνόδ. ἐν Ράλλη καὶ Ποτλῆ Συντάγμ. τῶν θείων κανόνων τ. Β΄ σ. 667 κἑ. Φωτ. Νομοκάν. ΙΑ΄, 1 αὐτ. τ. Α΄ σ. 248. Ματθ. Βλάσταρ. Μ, 15 αὐτ. τ. Γ΄ σ. 395 κἑ).

Ὅθεν τοιαύτην ἔννοιαν ἔχουσα ἡ παρ. ἀντιστοιχεῖ μᾶλλον πρὸς τὴν **Νορβηγ.** Dan eine byggjer, dan andre bur i Huset = ὁ ἕνας χτίζει, ὁ ἄλλος κατοικεῖ 'ς τὸ σπίτι (D. I, 344) καὶ τὴν **γερμαν.** Einer baut es, der andere kriegt es = ἕνας τὸ χτίζει, ὁ ἄλλος τὸ παίρνει (W. I, 253, 26).

* 2. Ἀηλὶ ὅπου ἐπάρῃ τὸ σακκὶν καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλου πόρταν· οὗτος ἀναγκάζεται, κἀκεῖνο κοπτειμήσους (;)

(Βυζαντινή. Ἀθων. Γ', 76, ἀνωτέρω σ. 28).

Ἡ παρ. ἐφθαρμένη· τὸ πρῶτον μέρος αὐτῆς εἶναι πολιτικὸς στίχος, δύναται δὲ καὶ αὐτοτελὲς νὰ θεωρηθῇ, διότι ἔχει νόημα πλῆρες. Ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ ἀναφέρεται τὸ ῥῆμα χώσῃ, ὅπερ δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι ἐλήφθη ἐκ τοῦ κειμένου, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἔπρεπε νὰ γραφῇ «καὶ χώσῃ εἰς ἄλλου πόρταν», ἤτοι καὶ κρύψῃ. Τὸ δεύτερον μέρος τῆς παρ. δὲν ἠδυνήθην ν' ἀποκαταστήσω, καίτοι ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ ἀνα-

γινώσκονται λέξεις, προδήλως εἰς δημώδη παρ. ἀνήκουσαι, διότι εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἀναφέρεται ἡ ἑρμηνεία. Ἀλλ' ἐκ τούτων, δύναται ν' ἀποτελεσθῇ παροιμία ἄλλη, διάφορος τῆς ἑρμηνευομένης, ἡ γνωστὴ καὶ σήμερον (βλ. ἅγιος 13): «Κάθε εἷς ἅγιος ἔχει καὶ τὴν ἑορτήν του». Τοῦτο ἐξηγεῖται ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι κατὰ λάθος συνεχωνεύθησαν εἰς μίαν αἱ ἑρμηνεῖαι δύο παροιμιῶν.

3. Ἀλὶ 'ς ἐκειὸ ποῦ περιμένει ἀπ' ἄλλον!

(Κόσμος 3).

Ἕκαστος μόνον ἐξ ἑαυτοῦ πρέπει ν' ἀναμένῃ βοήθειαν. Ἄνευ μεταφορᾶς τινος ἐκφέρεται γνώμη κοινοτάτη, πολλαχῶς καὶ ἐν ἄλλαις παροιμίαις διατυπουμένη. Τοιαύτη δ' ἴσως γνώμη ὑποκρύπτεται καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ παρ. Βλ. καὶ ἀρ. 157.

4. Ἄλλα βόλια, ἄλλαις μπαρούταις τώρα.

(Λελ. Ἐπ. σ. 167).

Βλ. ἀρ. 57. Μεταβληθέντων τῶν πραγμάτων, πολλῶν δὲ προσκομμάτων παρεμβληθέντων, καὶ οἱ τρόποι τῆς ἐνεργείας ἡμῶν κατ' ἀνάγκην θὰ μεταβληθῶσιν. Ἀφοῦ ἔχωμεν ἄλλης ὁλκῆς σφαίρας, πρέπει καὶ ἄλλου εἴδους πυρίτιδος νὰ κάμωμεν χρῆσιν.

5. Ἄλλα εἶναι τὰ μάτια τοῦ λαγοῦ κι' ἄλλα τὰ μοῦτρα τῆς γερακίνας.

(Κα. 254 [κι' ἄλλα τῆς γ.) — Παρνασσ. ΙΕ', 880, 77).

Παραλλαγὴ τῆς ὑπ' ἀρ. 62.

6. Ἄλλα ἐκαρτέρειε ὁ γάϊδαρος, καὶ ἄλλα τὸν εὑρήκανε.

(Κ«. 251).

Βλ. ἀρ. 18. 56. 34. 59. 11. 27. Ἐπὶ τῶν παρὰ προσδοκίαν συμβαινόντων ἐξ ἀνωτέρας βίας.

7. Ἄλλα ἔχει κι' ἄλλα λέει.

(Β. 7, 73).

Βλ. καὶ ἀρ. 20. Πρβλ. καὶ καρδιὰ 5 καὶ τὰς παραλλαγὰς αὐτῆς.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

Ἐπὶ τῶν κρυψίνων. Ἀνάλογος ἡ ἀρχαία: «Ἄλλα μὲν Λεύκων λέγει, ἄλλα δὲ Λεύκωνος ὄνος φέρει» (Ζηνοβ. 74. Παρ. Βοδλ. 102 σ. 11α Gaisf. Κοϊσλιν. 20 σ. 122e Gaisf. Διογενιαν. 121. Διογενιαν. Βι. 33. Γρηγ. Κύπρ. 43. Γρηγ. Κύπρ. Μ. 40. Ἀποστόλ. 135. 146), ἧς ἡ παρὰ Ζηνοβίῳ ἑρμηνεία προσήκει καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν: «ἐπὶ τῶν ἀσυμφώνως τοῖς ἔργοις τοὺς λόγους παρεχομένων».

8. Ἄλλα ἔχει ὁ νοικοκύρης, κι' ἄλλα ὁ γαϊδουριάρης.

(Μα. 9 [οἰκοκύρης]).

Μάταιαι αἱ βουλαὶ τῶν ἀναγκαζομένων νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὴν θέλησιν τῶν ἀνωτέρων των. Καὶ ἀντίθετον γνώμην ἂν ἔχῃ ὁ ὀνηλάτης, ὀφείλει νὰ δέσῃ τὸν ὄνον ὅπου διατάξῃ ὁ κύριος αὐτοῦ, ὡς λέγει ἄλλη παρ. (βλ. νοικοκύρης 45). Πρβλ. καὶ ἀρ. 34.

9. Ἄλλαις νυφάδες ἤλθανε, ἄλλα κουλούρια πλάθουν.

(Κα. 256).

Ἡ αὐτὴ τῇ ἑπομένῃ, μόνον μετρικῶς διαφέρουσα ταύτης. — Αἱ σύζυγοι τῶν νεωτέρων υἱῶν μας πλάττουσι τὰ κουλούρια κατὰ τρόπον διάφορον τοῦ συνειθιζομένου ἐν τῷ οἴκῳ. Ἡ μεταβολὴ τῶν προσώπων συνεπιφέρει καὶ τὴν μεταβολὴν τρόπων καὶ συνηθειῶν. Βλ. καὶ ἀρ. 76. 152. 117. 82.

10. Ἄλλαις νυφάδες ἤρτανε,
ἄλλα κουλούρια πλάσανε.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνῃ).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

11. Ἄλλα καρτερούσαμε,
κι' ἄλλα μᾶς εὑρήκανε.

(Βύρ. Γ', 164, 3 [Ἄ. λογαριάζαμε] — Κα. 250).

Βλ. ἀρ. 27. 33. 40, πρβλ. καὶ ἀρ. 29. Ἐπὶ διαψεύσεως ἐλπίδων.

12. Ἄλλα λέγει κι' ἄλλα πράττει.

(Νε. 3, 20. — Κοινὴ [Ἄ. λὲς κι' ἄλλα μου κάνεις.])

Φέρεται καὶ ὡς κωμαστικὸν ᾄσμάτιον, τῇ προσθήκῃ καὶ δευτέρου

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

στίχου: «Ἄλλα λὲς κι' ἄλλα μοῦ κάνεις, βάλθηκες νὰ μὲ τρελλάνῃς». — Ἐπὶ τῶν ἀσύμφωνα πρὸς τὰς ἐπαγγελίας των πραττόντων. Βλ. καὶ ἀρ. 20. 7, γίνομαι 2, λέγω 13. 15. 16. — Ὅμοιότατος ὁ στίχος Πλάτωνος τοῦ κωμικοῦ (παρὰ Σχολ. Ἀριστοφ. Ὄρν. 168. Σουίδ. λ. Τελέας = Meineke FCG. II, 668, 2): «Νοεῖ μὲν ἕτερ' ἕτερα δὲ τῇ γλώττῃ λέγει». Πρβλ. καὶ Βαβρ. 33 στ. 22 κἑ. «φεύγετ' ἀνθρώπων | γένος πονηρόν, ἄλλα μὲν πρὸς ἀλλήλους | λαλεῖν μαθόντων, ἄλλα δ' ἔργα ποιούντων»· καὶ τὴν **γερμαν.** παρ. Man soll nicht das eine sagen und das andere thun = δὲν πρέπει νὰ λέγῃ κάνεις τὸ ἕνα καὶ νὰ κάνῃ τὸ ἄλλο (W. III, 1833, 76).

13. Ἄλλα λέγω τοῦ καλοῦ μου, κι' ἄλλα μοῦ διανεύεται.

(Β ι. 15, 175. — Β. 6, 58 — Βύρ. Γ', 281 7 [κι' ἄλλα ὁ καλός μου μένα] — Κα. 262. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνῃ [ἢ, λένε τοῦ καλοῦ μας κι' ἄ. ὁ.]).

Καλὸς ὁ σύζυγος ἢ ὁ ἐραστής· διανεύομαι = νεύω. — Ἐπὶ τῶν ἀδιαφορούντων πρός τινα καὶ μὴ προσεχόντων εἰς τοὺς λόγους του.

14. Ἄλλα λέει ἡ θειά μου,
κι' ἄλλα ἀκοῦν ταὐτιά μου.

(Τρικάλων. Παρνασσ. ΙΕ', 880, 78 καὶ παρὰ Ν. Βραχνοῦ [Ἄ. λὲν τὴ θχειὰ μ', ἄλλ' ἀ. ταὐ. μ'.]).

Βλ. ἀρ. 25, λέγω 175. Ἐπὶ τῶν προσποιουμένων ὅτι δὲν ἤκουσαν καὶ ἄλλ' ἀντ' ἄλλων ἀποκρινομένων, ὅπως ἀποφύγωσι τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ζητουμένων. Ἀνάλογος ἡ ἀρχαία: «Ἄμας ἀπῄτουν, οἱ δ' ἀπηρνοῦντο σκάφας» (Ζηνοβ. 83. Παρ. Βοδλ. 110 σ. 11e Gaisf. Διογενιαν. 72. Γρηγ. Κύπρ. 45. Γρηγ. Κύπρ. Μόσχ. 42. Μακάρ. 101. Ἀποστόλ. 163. Σουίδ. λ. ἄμας· ἄμη. Σχολ. Ἀριστοφ. Εἰρ. 298. Πλουτάρχ. π. ἀδολεσχ. σ. 512e. Νικηφ. Γρηγ. ΙΘ', 3, 2 σ. 939, 22 Bonn. Τζέτζ. Χιλ. Η', 17), ἥτις καὶ κατ' ἄλλον τύπον φέρεται: «Ἄλας ἀπῄτουν, οὐδ' (γρ. οἱ δ') ἀπηροῦντο σκάφας» (Miller Mél. de littér. gr. σ. 380).

15. Ἄλλα λέγει ἡ λύρα, κι' ἄλλα ὁ λυριστής.

(Καρπάθου. ΖΑ. 343, 12 [λέγει]).

Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην. Ἐπὶ τῶν ἀσύμφωνα πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρινομένων.

НБ ОНУ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА

16. Ἄλλα λέει ἡ λύρα μου,
κι' ἄλλα ἡ τσαμποῦνά μου.

(Καρπάθου ΖΑ. 343, 12 καὶ Μαν. 271, 18 [λέγει]. — Λειδησίου παρὰ Μ. Μουσαίου [λέ' ἡ λ. — ὁ λυριστής μου.]).

Βλ. ἀρ. 15. 66. Τσαμποῦνα ἐκ τοῦ ἰταλ. zampogna, ὁ αὐλός.

17. Ἄλλα λέει ὁ Ἀρβανίτης, κι' ἄλλα λέει ὁ ταμπουρᾶς του.
(Κυνουρίας. Παρνασσ. ΙΕ', 880, 79).

Βλ. ἀρ. 15.

18. Ἄλλα λέει ὁ γάιδαρος, κι' ἄλλα τὸν εὑρίσκουν.
(Παρνασσ. ΙΕ', 946, 83).

Βλ. ἀρ. 6. 56. 34.

19. Ἄλλα λέει τὸ βραδύ,
κι' ἄλλα κάνει τὸ πρωΐ.
('Ηπείρου. Ἀρ. 24 [λένε — κάνουν] — Γορτυνίας).

Βλ. ἀρ. 42, Ἀθηναῖος 1. — Ἐπὶ παλιμβούλων.

20. Ἄλλα λέει, τσ' ἄλλα κάμνει, τσ' ἄλλα πάλε διαλοᾶται.
(Μεγίστης ΚΠ . ΚΑ', 315, 29).

Βλ. ἀρ. 12.

21. Ἄλλα λένε τῆς καμπάνας, κι' ἄλλα καμπανίζει ἐκείνη.
(Β. 345, 4).

Βλ. τὴν ἑπομένην καὶ ἀρ. 15. 24. — Ἐπὶ τῶν μὴ ὑπακουόντων, εἰς οὓς ὀφείλουσιν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν βούλησιν ἐνεργούντων.

22. Ἄλλα λένε τῆς κλησάρας, κι' ἄλλα κλησαρίζει ἐκείνη.
(Β. 345, 5. — Κρήτης Φρ. 105 [τσῆ κνησάρας — κνησαρίζει κείνη] καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [ὁμ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Κλησάρα ἢ κνησάρα, κοινῶς κρησάρα = ἡ κρησέρα.

* 23. Ἄλλα λεόντων ὁρμήματα,
ἄλλα πιθήκων μιμήματα.
(Βυζαντινή ; — Ψελλοῦ ἐπιστολ. 59 ἐν Σάθα ΜΒ. Ε' σ. 291 [Ἄλλα μὲν - ἄλλα δὲ]).
Πρβλ. καὶ ἀρ. 68. Ὅτι οὐδεμίαν σύγκρισιν ἐπιδέχονται τὰ ἔργα

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

καὶ οἱ λόγοι τῶν γενναίων καὶ μεγαλοφρόνων ἀνδρῶν πρὸς τοὺς τῶν ταπεινῶν καὶ χυδαίων. — Τότε πάρισον καὶ τὸ ὁμοιοτέλευτον σχῆμα, καὶ τὸ μέτρον (τονικὸς δακτυλικὸς τρίμετρος) καὶ πρὸ πάντων ἡ χρῆσις παρὰ μόνοις τοῖς βυζαντινοῖς συγγραφεῦσι, μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ παρ. εἶναι βυζαντινή. Πλὴν τῆς 59 ἐπιστολῆς τοῦ Ψελλοῦ, ὅπου κεῖται μεταξὺ πολλῶν ἄλλων παροιμιῶν, παρενείρουσι τὴν παρ. ταύτην εἰς τὸν λόγον, πολλαχῶς μεταστρέφοντες, ὁ αὐτὸς Ψελλὸς ἐπ. 154 σ. 404 Σάθα: «καὶ εἰσὶν αὐτῷ τὰ μὲν λεόντεια βρυχήματα, οἷον μιμήματα, τὰ δὲ πιθήκεια οὕτως εἰπεῖν πηδήματα, οἰκεῖα γεννήματα καὶ τῆς φύσεως»· ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς (εἰς τὴν ἁγ. Θεοφανὼ 4 ἐν Kurtz Zwei griech. Texte 1898 σ. 27): «λέοντες μὲν λέοντας γεννῶσι καὶ πιθήκους πίθηκοι, καὶ ἄλλα μὲν τὰ τῶν αἰθεροδρομούντων ἀετῶν ὁρμήματα, ἄλλα δὲ τὰ τῶν ἐμπίδων καὶ μυρμήκων»· ὁ Νικηφόρος Χοῦμνος (ἐπιστ. 30 ἐν Boissonade Anecd. nov. σ. 36.): «Ταῦτα δὴ καὶ ὡς εἰκὸς ἀποτρεπόμεθα, πιθήκων τινῶν νομίζοντες εἶναι μιμήματα πρὸς λεόντων ὁρμήματα». Πιθανῶς δὲ τὴν παρ. ταύτην εἶχε κατὰ νοῦν καὶ ὁ Γεώργιος ἁμαρτωλὸς μοναχὸς λέγων (σ. 771, 14 Muralt) περὶ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου: «εἰ γὰρ καὶ λεόντειον τοὔνομα, πιθήκειον τὸ βλεπόμενον».

24. Ἄλλα λέουν τῆς ἀνέμης, κι' ἄλλα κλώθει καὶ γυρίζει.
(Νισύρου ΖΑ. 411, 27).

Βλ. ἀρ. 21.

25. Ἄλλα λέω γὼ τῆς θειᾶς μου κι' ἄλλα λέγ' ἐμέν' αὐτή.
(Κ. 5', 9 [Ἄλλο λέγω γὼ τὴν θείαν μου, ἄλλο λ.] — Μα. 9 [Ἄλλο λέγω γὼ τὴν θείαν μου καὶ ἄλλο λέγει αὐτὴ ἐμένα.]—Νε. 4, 22 [Ἄλλο λέγω γὼ τὴν θαίαν μου, ἄλλο λ.] — Β.[1] 15, 174 [Ἄ. γὼ τῆς θ. μου, κι' ἄλλο λέγ' ἐμὲ αὐ.] — Β. 6, 57 [Ἄ. γὼ τῆς θ. μου] — Κα. 261 [Ἄ. λέγω ἐγὼ τῆς θ. μου, ἄλλα λέ' ἡ θεία μ' ἐμένα.]— Βύρ. Γ', 281, 7 [Ἄ λέγω—λέγει μέν' αὐ.]— Παρνασσ. ΙΕ', 880, 80 [λέγ' ἐμέν' ἡ θειά μου.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [τσῆ θ. μου κι' ἄλλα μ' ἀποκρίνεται.]).

Βλ. ἀρ. 14.

26. Ἄλλα λοάρκαζεν ἡ ἀλουπού, κὶ ἄλλα κάμνει ὁ βούναρης.
(Κύπρου. Λουκᾶς 147 καὶ Σ. 284, 221).

Πρβλ. ἀρ. 44. 34. Τὰ βουλεύματα τῆς ἀλεποῦς ματαιώνει ὁ κατεργαζόμενος τὸ δέρμα της γούναρης.

НЕ ОНУ імені П. Мельникова

27. Ἄλλα λογαριάζει κάνείς, καὶ ἄλλα τὸν βρίσκουνε.
(Πκ. 214, 19).

Βλ. ἀρ. 11. 34.

28. Ἄλλα λογαριάζ' ὁ ζευγᾶς, κι' ἄλλα τὸ ζευγάρι.
(Κρήτης. Παρνασσ. ΙΕ', 946, 84).

Βλ. ἀρ. 58. 38. 34.

29. Ἄλλα λογαριάζ' ὁ Κοσμᾶς, κι' ἄλλα ὁ κόσμος.
('Ηπείρου. Παρνασσ. ΙΕ', 946, 85).

Πρβλ. ἀρ. 11. 34. Οἱ ὑπολογισμοὶ ἡμῶν ἐλέγχονται πλημμελεῖς, ὅταν δὲν ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τὰς ἀντιθέτους γνώμας καὶ τὰ διάφορα συμφέροντα τῶν ἄλλων. Ἡ χάριν τῆς παρηχήσεως ἀντίθεσις τοῦ Κοσμᾶ πρὸς τὸν κόσμον καὶ ἐν τῇ παρ. ἐν λ. κόσμος 68 καὶ ταῖς παραλλαγαῖς αὐτῆς.

30. Ἄλλα λογαριάζει ὁ Μάρτης καὶ ἄλλα ἡ σαρακοστή.
(Μάνης. Ἑστία 10 Μαρτ. 1895).

Βλ. ἀρ. 34. — Οὔτε γάμοι οὔτε διασκεδάσεις ἐπιτρέπεται νὰ γίνωσι τὸν Μάρτιον, ἂν ὅλον τὸν μῆνα εἶναι μεγάλη τεσσαρακοστή. Μόνον τὰς πρώτας ἡμέρας αὐτοῦ, ἡμέρας τῶν Ἀπόκρεων, ἂν τὸ Πάσχα εἶναι ὄψιμον, ἢ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Πάσχα, ἂν τοῦτο εἶναι πρώιμον, δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσι σχέδια τοιαῦτα περὶ γάμων καὶ διασκεδάσεων.

31. Ἄλλα λογαριάζει τὸ βῶδι, κι' ἄλλα ὁ ζευγᾶς.
(Παρνασσ. ΙΕ', 946, 87).

Βλ. τὴν ἑπομένην καὶ ἀρ. 58.

32. Ἄλλα λογαριάζ' τὸ βοῦδι κι' ἄλλα κάνει ὁ ζευγᾶς.
(Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Βλ. τὴν προηγουμένην καὶ ἀρ. 58.

33. Ἄλλα λογαριάζω, κι' ἄλλα μοῦ λαχαίνουν.
(Δάρδ. 116 [Ἄ. στοχάζομαι καὶ ἄ. μοὶ συμβαίνουν.] — Ἀν. ἐπ. Α', 423, 8).

Βλ. ἀρ. 11.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

34. Ἄλλα λογιάζει ὁ γάιδαρος κι' ἄλλα ὁ γαιδουριάρης.

(Μα. 9 [Ἄ. ἔχει — καὶ ἄ.] — Β' 15, 170 [Ἄ. λογαριάζει ὁ γάδαρος κι' ἄ. ὁ γαδουρολάτης.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 25. — Β. 6, 62 [Ἄ. λογαριάζει ὁ γάδαρος, κι' ἄ. ὁ γαδουρολάτης.] — Κα. 223 [καὶ ἄ.] — Κόσμος 3 [γάδαρος] — Ἠλείας παρὰ Α. Καρκαβίτσα [Ἄ. λέει] — Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου [Ἄ. ὁ γάδαρος κι' ἄ. ὁ γαιδουρολάτης.] — Ἀθηνῶν παρ' Ὀ. Στασινοπούλου [Ἄ. λογαριάζει] — Κερκύρας παρὰ Χ. Φιλητᾶ [Ἄ. λογαριάζει] — Θήρας παρὰ Πυργιανοῦ καὶ Νοητάκη [ὁμ.]. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [Ἄ. λέει].)

Τῶν ὑπηρετῶν καὶ παντὸς καθόλου ὑπεξουσίου αἱ ἀποφάσεις καὶ τὰ σχέδια οὐδέποτε ἐκτελοῦνται, ἂν δὲν εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ κυρίου αὐτῶν. Τὴν γνώμην ταύτην ἐκφέρουσιν πολλαὶ παρ. κατὰ ποικίλους τρόπους· ἄλλαι μέν, ὡς ἡ προκειμένη, διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ ὀνηλάτου, ὅστις ὁδηγεῖ ὅπου αὐτὸς θέλει τὸν ὄνον μὴ προσέχων εἰς τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ (βλ. καὶ ἀρ. 59)· ἄλλαι διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῆς θελήσεως τοῦ θεοῦ πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου (θεὸς 12 μετὰ τῶν παραλλαγῶν), ἢ τοῦ κόσμου πρὸς τὴν τοῦ Κοσμᾶ (ἀρ. 29)· ἢ τῆς τοῦ κυρίου τοῦ ὄνου πρὸς τὴν τοῦ ὀνηλάτου (ἀρ. 8)· ἢ τῆς τοῦ ἀροτριῶντος γεωργοῦ πρὸς τὴν τοῦ ζεύγους τῶν βοῶν (βλ. ἀρ. 58 καὶ τὰς αὐτόθι σημειουμένας παραλλαγάς)· ἢ τῆς τοῦ γούναρη πρὸς τὴν τῆς ἀλεποῦς (ἀρ. 26)· ἢ τῆς τεσσαρακοστῆς πρὸς τὴν τοῦ Μαρτίου (ἀρ. 30)· ἢ τῆς τοῦ γάτου πρὸς τὴν τοῦ ποντικοῦ (βλ. ποντικὸς 16)· ἢ τῆς τοῦ καπήλου πρὸς τὴν τοῦ ξένου (λογαριασμὸς 5. 13). Ἄλλαι δὲ πάλιν ἀναφέρουσι μόνον ὅτι πολλὰ παρὰ προσδοκίαν συμβαίνουσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον (ἀρ. 11. 27. 33. 40) ἢ τὸν ὄνον (ἀρ. 6. 18. 56), ἐννοοῦσαι ὅτι ἐπέρχονται ταῦτα ἐξ ὑπερτέρας θελήσεως.

Ὅμοιαι παρ. ἀλλόγλωσσοι. **Γαλλ.** παλαιαί: Une panse li asne et autre li asnier (Leroux I, 141). Ce que pense l'asne ne pense l'asnier (αὐτ.). Li asniers une chose pensse, et li asnes pense tout el = ὁ γαιδουρολάτης ἔχει 'ς τὸ νοῦ του ἕνα πρᾶγμα, καὶ ὁ γάιδαρος ἔχει 'ς τὸ νοῦ του τὸ ἐναντίο (Leroux II, 485)· — **Ἰταλ.** L'asino e 'l mulattiero non hanno lo stesso pensiero = ὁ γάδαρος κι' ὁ μουλαρᾶς δὲν ἔχουν τὸν ἴδιο λογισμὸ (τοσκανική, Pitrè II, 171). Sette cose pensa l'asino e otto l'asinaio = ἑφτὰ πράματα λογαριάζει ὁ γάιδαρος καὶ ὀχτὼ ὁ γαιδου-

ρολάτης (ἐπίσης Giusti 114). Pensa l'asin ün coss, n'oltra 'l padron = Λογαριάζει ὁ γάδαρος ἕνα πρᾶμα καὶ ἄλλο ὁ ἀφεντικὸς (Μεδιολάνων, Pitrè II, 171). Öna 'l la pensa l'asen, l'otra 'l padrù = τὸ ἕνα λογαριάζει ὁ γάιδαρος, τὸ ἄλλο ὁ ἀφεντικὸς (περγαμηνή, αὐτ.). Ön cönt fa l'asen, l'otra 'l padrù = ἕνα λογαριασμὸ κάνει ὁ γάιδαρος, ἄλλον ὁ ἀφεντικὸς (ἐπίσης, αὐτ.). Sete cose pensa l'aseno e oto l'asenèr = ἑφτὰ πράματα λογαριάζει ὁ γάιδαρος· καὶ ὀχτὼ ὁ γαιδουρολάτης (βενετικὴ τῆς Δεκαδέλτου, Pasqualigo 130). La mussa ha 'n pensier, e quelo che la para via ghe n'ha 'n antro = ἡ γαϊδάρα ἔχει ἕνα λογαριασμό, καὶ κεῖνος ποῦ τὴν ἑτοιμάζει ἔχει ἕναν ἄλλο (βενετική, αὐτ.). Una cosa pensa l'aseno, e un'altra el paron (ἤ, chi lo conduse) = ἕνα πρᾶμα λογαριάζει ὁ γάιδαρος, καὶ ἄλλο ὁ ἀφεντικός· ἤ, κεῖνος ποῦ τὸν ὁδηγεῖ (ἐπίσης, Pitrè II, 171). Una cosa pensa l'asinu, quattru e cincu lu vurdunaru = ἕνα πρᾶμα συλλογίζεται ὁ γάιδαρος, τέσσερα καὶ πέντε ὁ μουλαρᾶς (σικελική, αὐτ.)· L'asinu pensa all'òriu e lu patruni a la strata = ὁ γάιδαρος λογαριάζει τοῖς ξυλιαῖς κι' ὁ ἀφεντικὸς τὸ δρόμο (ἐπίσης, αὐτ.)· Mentri l'asinu camina, lu patruni pensa a'n àutra via = Ἐνῷ ὁ γάιδαρος περπατεῖ ὁ ἀφεντικός του λογαριάζει ἄλλο δρόμο (ἐπίσης, αὐτ.). Unu contu faghet s'ainu, s'ateru s'ainarzu = ἕνα λογαριασμὸ κάνει ὁ γάιδαρος, τὸν ἄλλον ὁ γαϊδουρολάτης (σαρδονία, αὐτ.). — **Καταλαν.** L'ase fa un compte y l'trajiner un altre = ὁ γάιδαρος κάνει ἕναν λογαριασμὸ καὶ ὁ ἀγωγιάτης ἄλλον (D. I, 425). — **Ἱσπαν.** Una cosa piensa el bayo, y otra el que lo ensilla — Ἕνα πρᾶμα λογαριάζει ὁ ντορής,[1] καὶ ἄλλο κεῖ-

[1]) Τὸ ὄνομα ντορὴς (ἐκ τοῦ γαλλ. καὶ ἰταλ. doré = cheval d'un blond doré) δὲν ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς πρὸς τὸ ἐν τῇ ἱσπανικῇ παροιμίᾳ. Bayo ἱσπανιστί, ἐκ τοῦ λατ. badius, κατὰ τὸν Diez (γαλλ. bai, ἰταλ. bajo), εἶναι ὁ πύρριγος, ὁ πυρρὸς τὸ χρῶμα ἵππος (κοινῶς κούλα). Ἡ λ. μπάλιος τῆς δημώδους, τὴν αὐτὴν ἐτυμολογίαν ἔχουσα (πρβλ. καὶ τὸ γαλλ. baillet) καὶ οὖσα ἐν χρήσει καθ' ὅσον γινώσκω ἰδίως ἐπὶ προβάτων, σημαίνει τὸ μέλαν πρόβατον, τὸ ἔχον λευκὰ στίγματα πρὸ πάντων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· ὅτι καὶ ἐν Λιβαρτζίῳ τῆς Πελοποννήσου λέγεται μπάλιος ὁ ἵππος ὁ ἔχων λευκὸν στίγμα ἐν τῷ μετώπῳ (Ἐφημ. φιλομ. 1858 σ. 634) δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐξακριβώσω· οἱ Ἀλβανοὶ ὅμως τὸν στικτὸν ἵππον ἢ βοῦν λέγουσι μπάλιο ἢ μπάλιοσ' ἢ μπάλιασ', ἀνθ' οὗ ἡμεῖς μεταχειριζόμεθα τὸ ἐπίθετον λιαρός. Πρὸς πιστοτέραν ἀπόδοσιν τοῦ κειμένου τῆς ἱσπανικῆς παρ. δὲν ἐδίστασα νὰ μεταφράσω τὸ

νος ποῦ τὸν σελλώνει (W. III, 1284, 96). — **Ἀγγλ.** The horse thinks one thing and he that rides him another = Τὸ ἄλογο ἔχει 'ς τὸ νοῦ του ἕνα πρᾶμα καὶ κεῖνος ποῦ τὸ καβαλλικεύει ἄλλο (αὐτ.). One thing thinketh the horse and another he that saddles him = Ἕνα πρᾶμα ἔχει 'ς τὸ νοῦ του τὸ ἄλογο καὶ ἄλλο ἐκεῖνος ποῦ τὸ σελλώνει (D. II σ. 463) — **Ὁλλανδ.** De ezel en zijn drijver denken niet eveneens = ὁ γάιδαρος καὶ ὁ ἀγωγιάτης δέν σκέπτονται τὸ ἴδιο (D. I, 425). Zeven dingen peinst de ezel, en de ezelsdrijver acht = Ἑφτὰ πράματα λογαριάζει ὁ γάιδαρος, καὶ ὁ γαϊδουρολάτης ὀχτὼ (αὐτ.). — **Γερμαν.** Der Esel und sein Treiber denken nicht überein = ὁ γάιδαρος καὶ ὁ ἀγωγιάτης του δὲν σκέπτονται τὸ ἴδιο (αὐτ.). De Driever un de Esel stimmen selten avereen = ὁ ἀγωγιάτης καὶ ὁ γάιδαρος σπανίως συφωνοῦν (αὐτ.). Der Müller und sein Esel haben nicht immer einerlei Gedanken = ὁ μυλωνᾶς καὶ ὁ γάιδαρός του δὲν ἔχουν πάντα ὅμοιους στοχασμοὺς (W. III, 760, 20). Das Pferd und sein Reiter haben nicht stets einerlei Gedanken = τὸ ἄλογο καὶ ὁ καβαλλάρης του δὲν ἔχουν παντοτεινὰ ὅμοιους στοχασμοὺς (αὐτ. 1284, 96). — **Τουρκ.** Εσ'εγκὶν κουρντιγκι μπασ'κα, εσ'εκινίνη κι μπασ'κα = Τοῦ γαϊδάρου ὁ λογαριασμὸς ἄλλος, τοῦ γαϊδουρολάτη ἄλλος (Davis 54).

35. Ἄλλα λόγια τῆς ἀλεποῦς, κι' ἄλλα τῆς κουκουβάγιας.

('Αδριανουπόλεως παρὰ 'Αβρ. Δανών).

Τὸ κῦρος τῶν λόγων ἑκάστου εἶναι ὁμόλογον πρὸς τὸ ἦθος καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, ἐνῷ δὲ προθύμως πειθόμεθα εἰς ἐκείνους οὓς τιμῶμεν καὶ ἀγαπῶμεν, οὐδεμιᾶς ἀξιοῦμεν προσοχῆς τοὺς λόγους τῶν ἀνθρώπων οὓς δὲν θεωροῦμεν σπουδαίους. Ἡ παρ. εἶναι παραλλαγὴ τῆς ὑπ' ἀρ. 62, ἀλλὰ φαίνεται παλαιοτέρα ταύτης, διότι πλησιάζει περισσότερον πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐξ ἧς πιθανῶς ἐλήφθη: «Ἄλλο γλαύξ, ἄλλο κορώνη φθέγγεται, (Ζηνόβ. 69. Παρ. Βοδλ. 97 σ. 10e. Κοϊσλιν. 11 σ. 122α Gaisf. Διογενιαν. 116. Βιέννν. 31. Γρηγ.

bayo διὰ τοῦ ντορής, ἀφοῦ παρ' ἡμῖν εἶναι συνηθεστάτη ἡ χρῆσις τοῦ ὀνόματος τούτου ὡς προσηγορικοῦ, ἐνῷ ἡ λ. κούλα εἶναι ἄγνωστος εἰς τοὺς πολλούς.

Κύπρ. 39. Γρηγ. Κύπρ. Μόσχ. 36. Μακάρ. 30. Ἀποστόλ. 132. Σουίδ. λ.). —Ὅμοία τὴν διατύπωσιν εἶναι ἡ **Ῥωμουν.** Glasul cucului din glasul papazii nedeosebind = ἡ φωνὴ τοῦ κούκου ἀπὸ τὴ φωνὴ τῆς κουκουβάγιας διαφέρει (Zanne 1763). Πρβλ. καὶ τὴν **γερμαν.** ἥτις προδήλως εἶναι ἁπλῆ μετάφρασις τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς: Ein ander stimme hat eine Nachtheule ein andere ein Krä (W. IV. 861, 11).

36. Ἄλλα λουαριάννει τοὺ βῳδὶν κὶ ἄλλα ἡ ζηυγᾶς.
(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 58. 34.

37. Ἄλλα μελετᾷ ὁ παπᾶς, κι' ἄλλα μελετοῦν τὰ βόιδια.
(Λακεδαίμονος. Παρνασσ. ΙΕ', 946, 86)

Βλ. ἀρ. 58. 34.

38. Ἄλλα μελετοῦν τὰ βώδια, κι' ἄλλα μελετᾷ ὁ ζευγᾶς.
(Β. 6, 63. — Καρπάθου ΖΑ. 344, 150 [βούδια] — Νισύρου ΖΑ. 411, 46 [κι' ἄ. ὁ ζ.] — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [τὰ βούγδια — ὁ ντζευγᾶς] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [μελετοῦνε τὰ βούδια κι' ἄ. ὁ ζ.]).

Βλ. ἀρ. 58. 34.

39. Ἄλλα μελετοῦν τὰ οὔια, κι' ἄλλα ὁ βουολάτης.
(Καρπάθου. Μαν. 271, 20).

Βλ. ἀρ. 58. 34.

40. Ἄλλα μελετούσαμε,
κι' ἄλλα μπρός μας ηὔραμε.
(Καρπάθου ΖΑ. 344,14 καὶ Μαν. 271, 19 [μελετούσαμεν — μᾶς ηὔρασιν.]).

Βλ. ἀρ. 11.

41. Ἄλλα μιλ'τοῦν τὰ βόδια, τσ'ἄλλα μιλ'τᾷ ἡ ζηυγᾶς.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 58. 34.

42. Ἄλλα μ'λᾷς τοὺ βραδύ,
τσ' ἄλλα τοὺ ταχύ.
('Αγιάσου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 19, Ἀθηναῖος 1.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

43. Ἄλλα ναι τἄλλα,
κι' ἄλλα χτυπᾷ ἡ καμπάνα.
(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Ἄλλην ἔννοιαν ὑποκρύπτουσιν οἱ λόγοι οὓς ἀκούομεν, καὶ οὐχὶ ἐκείνην, ἣν φαίνονται ἔχοντες. Ὑπόκειται ἴσως εἰς τὴν παρ. μῦθος· ὃν ἀγνοῶ. Βλ. καὶ ἀρ. 60.

44. Ἄλλα 'ν' τἄλλα,
δὲ βλάβει τὸ γάλα.
(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

45. Ἄλλα 'ν' τἄλλα,
κι' ἄλλο τῆς Παρασκευῆς τὸ γάλα.

(Μα. 9 [Ἄλλα ἀντ' ἄ. καὶ ὄχι τῆς Π.] — Β.' 15, 171 [ἢ. τοῦ πουλιοῦ τὸ γ.] — Ἠπείρου Ἀρ 23 [Ἄλλο εἶναι τἄ. κι' ἄ. εἶν' τὸ γ.] — Ἀν. Ἐπ. Α', 423, 9 [τῆς μεγάλης Παρ.] — Κα. 252 [εἶν' τἄ. καὶ ἄλλο μιᾶς Π.] — Ππζ. 214, 17 [Ἄ. εἶν' τἄ. καὶ ἄλλο] — Ἠπείρου ΖΑ. 191, 27 [καὶ ὄχι τῆς Π.] — Καρπάθου. ΖΑ. 344, 17. — Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη. — Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου· — Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου [τῆς μεγάλης Π.] — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου [Ἄ εἶν' τἄ. κι' ἄλλα τῆς Π.] — Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [τα' ἄλλο] — Ἀθηνῶν παρ' Ὀ. Στασινοπούλου. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ Σάρρου [κὶ τ' Παρασκηυῆς τοὺ γάλα ;] — Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [ἄ. τῆς ἁγιας Παρ.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Ἄ. ναι — τῆς Παρασκευῆς]).

Βλ. ἀρ. 44. 46. 47. — Ἐπὶ πραγμάτων κατ' ἐπίφασιν μὲν ὁμοίων, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν μὴ ἐπιδεχομένων σύγκρισιν πρὸς ἄλληλα. Ἰδίως δὲ λέγεται ἐπὶ ὁμολογίας πράξεώς τινος καὶ ἀποκαλύψεως γεγονότων, ἅτινα εἶναι μὲν σοβαρά, ἀλλ' οὐχὶ τοσοῦτον δεινά, ὅσον ἄλλα ἀποκρυπτόμενα. — Τοῦ μύθου, ἐξ οὗ προῆλθεν ἡ παρ., φέρονται δύο παραλλαγαί· ἡ πρώτη ἐκτίθεται ὑπὸ τοῦ Βενιζέλου ἐν παραφράσει εἰς καθαρεύουσαν γλῶσσαν: Ἕνας Ἑπτανήσιος ἐξωμολογήθη εἰς τὸν πνεματικό του, πῶς ἔφαγε μία Παρασκευὴ γάλα, καὶ ἐζήτησε νὰ τοῦ δώσῃ τὴ συχώρεση. Ὁ πνεματικός, ἀφοῦ τοῦ εἶπε πολλά, νὰ μὴ τὸ ξανακάμῃ τέτοιο πρᾶμα, τοῦ ἐδιάβασε τὴν εὐκή. Τότε πῆγε ἐκεῖνος νὰ φύγῃ, ἀλλὰ σὰν νὰ θυμήθη τίποτα πρᾶμα ὄχι καὶ πολὺ σπουδαῖο, γυρίζει καὶ λέει. « Ἀλήθεια, παπᾶ μου, ἐλησμόνησα νὰ σοῦ

ξομολογηθῶ, πῶς ἐσκότωσα τὸν πατέρα μου». Ἐκεῖ ἀπάνω ἐφώναξε ὁ παπᾶς, τὸ Ἄλλα 'ν' τἄλλα! — Ἡ δὲ δευτέρα παραλλαγὴ μοὶ ἀνεκοινώθη ἐκ Καλαβρύτων παρὰ τοῦ κ. Α. Κωνσταντινοπούλου: Ἤτανε μιὰ φορὰ ἕνας δεσπότης, κ' εἶχε μέσα 'ς τὸ σπίτι του, σὲ μιὰ κάμαρα κλεισμένη, μιὰ ὡραία γυναῖκα· καὶ τὴν εἶχε ὄχι βέβαια γιὰ καλὸ σκοπό. Ὁ θεὸς ὅμως, γιὰ νὰ φανερώσῃ τὸ δεσπότη, ποῦ ἔκανε τέτοια ἁμαρτία, ἔστειλε 'ς αὐτὸν ἕναν ἀσκητή. Ὁ δεσπότης τὸν ἐκράτησε τὸ μεσημέρι νὰ φᾶνε, κ' εἶχε 'ς τὸ τραπέζι του ἐλιαῖς κι' ἄλλα σαρακοστιανὰ φαγητά, γιατὶ ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἦτανε μεγάλη Παρασκευή. Καθὼς τρώγανε, ἔρχεται κ' ἕνας χωριάτης καὶ φέρνει 'ς τὸ δεσπότη ἕνα καρδάρι γάλα. Τοῦ δεσπότη ὅμως τοῦ χαν φερμένο πολὺ γάλα ἐκείνη τὴν ἡμέρα καὶ δὲν εἶχε ποῦ νὰ τὸ βάλῃ· λέει λοιπὸν 'ς τὸ χωριάτη νὰ πάρῃ πίσω τὸ γάλα του. Ἀλλὰ τότε ὁ καλός σου ὁ ἀσκητὴς ἁρπάζει ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ χωριάτη τὸ καρδάρι μὲ τὸ γάλα, καὶ μιὰ τοῦ δίνει, καὶ δὲν ἀφίνει στάλα. Καθὼς τὸ εἶδε αὐτὸ ὁ δεσπότης, τί νὰ κάμῃ; ἐπειδὴ ἦσανε καὶ ἄλλοι μπροστὰ ποῦ εἶδαν τὸν ἀσκητὴ νὰ πιῇ τὴ μεγάλη Παρασκευὴ γάλα, δίνει μιὰ διαταγὴ 'ς τὸν ἀστυνόμο, νὰ τὸν πάρουνε τὸν ἀσκητὴ καὶ νὰ τὸν βάλλουνε 'ς τὴ φυλακή. Ἀλλὰ ὁ ἀσκητής, καθὼς τὸν πιάσανε, ἐζήτησε τὴν ἄδεια νὰ τὸν πᾶνε πρῶτα 'ς τὸ σπίτι τοῦ δεσπότη, καὶ ἔπειτα 'ς τὴ φυλακή· Τὸν πήγανε 'ς τὸ σπίτι τοῦ δεσπότη, καθὼς ἦτανε ὅλοι μαζεμένοι. Τότες ὁ ἀσκητὴς ἐπῆγε σὲ μιὰ κάμαρα κλειδωμένη, καὶ ἀκουμπάει 'ς τὴν πόρτα τὸ ῥαβδί, καὶ 'ς τὴ στιγμὴ ἄνοιξε ἡ πόρτα. Μπαίνουνε μέσα, γλέπουνε τὴν κυρία τοῦ δεσπότη, μ' ἕνα μικρό, πολὺ μικρὸ παιδάκι 'ς τὴν ἀγκαλιά της. Τότες μπροστὰ 'ς ὅλους καὶ 'ς τὸ δεσπότη ῥωτάει ὁ ἀσκητὴς τὸ παιδάκι· «Ποῖον ἔχεις πατέρα, παιδάκι μου; — Τὸ δεσπότη, λέει κεῖνο. — Πές το πάλε δυνατά! — Τὸ δεσπότη»! ἐφώναξε τὸ παιδάκι. Τότες καὶ ὁ ἀσκητὴς λέει 'ς τὸ δεσπότη· «Δεσπότη μου, ἄλλα 'ν' τἄλλα, κι' ἄλλο τῆς μεγάλης Παρασκευῆς τὸ γάλα».

46. Ἄλλα 'ν' τἄλλα τὰ μιγάλα,
τσ' ἄλλο τ'ς Παραστσηυῆς τοὺ γάλα.
(Πλωμαρίου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

47. Ἄλλα 'ν' τἄλλα,
τ' Σαρῆ τὸ γάλα.

(Τήνου περ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. ἀρ. 45. Ἀγνοῶ ἂν ὁ μῦθος, ἐξ οὗ ἡ παρ. αὕτη, ἔχει τινὰ σχέσιν πρὸς τοὺς ἀνωτέρω ἀναγραφέντας.

49. Ἄλλα 'ν'τὰ μάδια τοῦ λαοῦ,τσ'ἄλλα 'ν' τῆς κουκουβάλας.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 315, 28).

Βλ. ἀρ. 62.

50. Ἄλλα 'ν' τὰ μάδκια τοῦ λαοῦ,κι'ἄλλα 'ν' τοῦ κουκουφιάου.

(Κύπρου. Λουκᾶς σ. 144 καὶ Σ. 284, 230 [τἀμμάδια — κουκουφιάου.]).

Βλ. ἀρ. 62. Λαὸς ὁ λαγός, κουκουφιάος ἡ γλαύξ.

51. Ἄλλα 'ν' τὰ μάθια τοῦ λαγοῦ,κι'ἄλλα τῆς κουκουμούλας,
κι' ἄλλα τοῦ ἐροντόβουδου, κι' ἄλλα τσῆ ἐρονταελάδας.

(Νάξου παρὰ Γαβριὴλ Λεγάκη).

Βλ. ἀρ. 62. Ἐροντόβουδος, ἐρονταελάδα = ὁ γέρων βοῦς, ἡ γραῖα βοῦς.

52. Ἄλλα 'ν' τὰ μάθια τοῦ λαγοῦ, κι' ἄλλα τσῆ λαγουδίνας.

(Καρπάθου. Μαν. 271, 21 [μάδια τοῦ λαοῦ, κι' ἄλλα 'ν' τῆς λαουίνας.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 62. 63.—Λαγουδίνα ὁ θῆλυς λαγός.

53. Ἄλλα 'ν' τὰ μάτια τ'ς πέρδικας,κι'ἄλλα τ'ς κουκοβάγιας.

(Ἠπείρου. Δωδώνη σ. 155 [Ἄ. τὰ μ. τῆς π. καὶ ἄ. τῆς κουκουβάγιας.] — Λακκοδικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου).

Βλ. ἀρ. 62.

54. Ἄλλα 'ν' τῶν ἀλλῶν.

(Κοινοτάτη).

Παρ. φράσις ἐπὶ ἀσυναρτήτων ἢ παραδόξων καὶ ἀκατανοήτων λόγων. Πιθανῶς προῆλθεν ἐκ παρετυμολογίας ἀπὸ τοῦ ἄλλ' ἀντ' ἄλλων (βλ. καὶ Κοραῆ Ἄτακτα τ. Β΄ σ. 31). — Ὁμοία ἡ **γερμαν.** φράσις: Eins ins andere reden (W. III, 1568, 343).

НБ ОНУ імені І.Мечникова

55. Ἄλλα πάνω κι' ἄλλα κάτω.

(Καρπάθου. ΖΑ. 344, 19).

Ἐπὶ ἀκαταστασίας. Βλ. ἄνου 1.

56. Ἄλλα πάσχει ὁ γάιδαρος,
κι' ἄλλα τὸν εὑρίσκουνε.

(Bartholdy II, 151 [καὶ ἄ. εὑρίσκουσι.] — Βερ. 67, 5 [γάδαρος] — Β 6, 64 [δμ.]. — Παρνασσ. ΙΕ', 946, 83 [δμ.] — Ἠπείρου. παρὰ Χ. Φιλητᾶ [πάσκει — εὑρίσκουν.]).

Βλ. ἀρ. 6. 18.

57. Ἄλλα σκάγια, ἄλλη μπαρούτη.

(Β. 6, 66. — Μάνης παρὰ Κ. Πασαγιάννη).

58. Ἄλλα σκέπτονται τὰ βόιδα, κι' ἄλλα κρένει ὁ ζευγολάτης.

(Πολίτης ἐν Πανδώρᾳ ΙΘ', 358, 73).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ἐν ἀρ. 28. 31, 32. 36. 39. 41. Ἔχει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 34.

59. Ἄλλα σκοπεύει ὁ γάιδαρος κι' ἄλλα ὁ γαϊδουρολάτης.

(Κρη. 7 [Ἀ. σκαμπάζει.] — Πτζ. 214, 21 [δμ.] — Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη. — Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [Ἀ. σκαμπάζει ὁ γ. τσ' ἄ. ὁ γαϊδουριάρης.] — Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη [Ἀ. σκέπτεται ὁ γ. — ὁ γαϊδουριάρης.] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Λιναρδάκη [Ἀ. σκαμπάζει]).

Βλ. ἀρ. 34. Σκαμπάζω = ἐννοῶ, ἴσως ἀπὸ τοῦ ἰταλ. scambiare ἢ τοῦ scappare.

60. Ἄλλα τὰ λαλούμενα
κι' ἄλλα τὰ νοούμενα.

(Πατρῶν).

Ὁμοία τὴν ἔννοιαν μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 23. Βλ. καὶ ἀρ. 12.

61. Ἄλλα τὰ μάτια τῆς πέρδικας, κι' ἄλλα τῆς κουκουβάγιας.

(Παρνασσ. ΙΕ', 879, 76).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

62. Ἄλλα τὰ μάτια τοῦ λαγοῦ, κι' ἄλλα τῆς κουκουβάγιας.

(Κοινοτάτη. — Βλ. Κατζιούλην 36, 1. — Bartholdy II, 151 [καὶ ἄλλα] — Κ. β', 4

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

[ὁμ.] — Leake 445, 13 [κ' ἄ.] — Δάρδαρ. 296. — Μα 9 ["Α. εἶναι — τῆς κουιάδας.] — Ne. 4, 21 ["Α.'ν' τά] — Βυζάντ. λ. ἄλλος [ὁμ.] λαγὸς [ὁμ.] κουκουδάγια. — Β'. 14, 169. — Sanders 220, 13 [κἄλλα]. — Βερ. 11, 9. — Ἠπείρου. Ἀρ. 26. — Β. 7, 70. — Λευκάδος. ΚΠ. Η', 398, 34 ["Α.'ν' τά] — Σύμης, αὐτ. 482, 12 [τοῦ λαοῦ — τῆς κουκουδάδας.] — Κρήτης. J. 8 [μάθια — τσῆ κουκουδάγιας.] — Βάρνης. Κρ. σ. 11. — Ἀθηναϊκή Ἐδδ. Α', 96 ["Α.'ν' τὰ]. — Πτζ. 214, 18 ["Α. εἶν' τὰ — χουχουδάγιας.] — Ἠπείρου. ΚΠ ΙΗ', 184, 59. — Χίου. Καν. 228, 113 ["Α.'ν' τὰ — κι' ἄ.'ν' τῆς] — Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 89. — Ἀθηνῶν παρ' Ὀ. Στασινοπούλου ["Α. εἶναι]. — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ ["Α. εἶναι τὰ — χουγλοβάγιας. ἤ, χουλουβάγιας.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη ["Α.'ν' τὰ μοῦτρα τοῦ — τσῆ κ.] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Λιναρδάκη ["Α. εἶν' τὰ]. — Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [τοῦ λαοῦ]. — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη ["Α.'ν' τὰ μ. τοῦ λαοῦ] — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [τοῦ λαοῦ — τῆς κουκουμαύλας.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [ὁμ.] — Ἁγιάσου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [τ' λογοῦ τσ' ἄλλα]. — Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου ["Α'ν' τὰ — κι' ἄ.'ν' τῆς κ.]).

Παραλλαγὰς τῆς παρ. ταύτης βλ. ἐν ἀρ. 5. 35. 49 — 53. 61. 63. 64. 140. Λέγεται ἐπὶ τῶν πειρωμένων νὰ συγκρίνωσι τὰ ἀνόμοια. Τοσαύτη ἡ πρὸς ἀλλήλους διαφορὰ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ὅση μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς γλαυκὸς καὶ τοῦ λαγωοῦ, ἢ κατ' ἄλλας παραλλαγὰς τῆς γλαυκὸς καὶ τῆς κορώνης, ἢ τῆς πέρδικας, ἢ τοῦ λαγωοῦ καὶ τοῦ ἱέρακος κτλ. Ἀναφέρεται δὲ εἴς τε τὴν ἠθικὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ χαρακτῆρος, καθὼς καὶ εἰς τὸ κάλλος τῆς μορφῆς τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰς τὴν ποιότητα τῶν πραγμάτων. Ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 25 παραλλαγῇ ἐξαίρεται ἡ διαφορὰ τῶν λόγων τῶν συγκρινομένων πρὸς ἀλλήλους, ἐσημειώσαμεν δὲ τὴν ἀντίστοιχον πρὸς ταύτην ἀρχαίαν παρ. Πρὸς δὲ τὴν προκειμένην συγγενὴς εἶναι ἡ ἀρχαία «Ἀθηνᾷ τὸν αἴλουρον» (Ζηνόβ. 125. Ζηνόβ. Ἀθ. Γ', 73 σ. 372 Miller. Παρ. Βοδλ. 153 σ. 15 Gaisford Διογενιαν. 137. Διογενιαν. Βιέννη. 63. Πλουτάρχ. Παρ. Ἀλεξ. 45 Γρηγ. Κύπρ. Μ. 128. Μακάρ. 47. Ἀποστόλ. 55. Σουίδ. λ. Ἀθηνᾶ) Ἐν ἀμφοτέραις ὡς ὅρος συγκρίσεως λαμβάνονται οἱ ὀφθαλμοί, ἀλλ' ἐν μὲν τῇ δημώδει ἡ διαφορὰ αὐτῶν, ἐν δὲ τῇ ἀρχαίᾳ ἡ ὁμοιότης· ἔννοια ὅμως ἀμφοτέρων εἶναι ἡ αὐτή, ὅθεν ἡ ἑρμηνεία τῆς ἀρχαίας παρὰ τοῖς παροιμιογράφοις προσήκει καὶ εἰς τὴν δημώδη: «ἐπὶ τῶν κακῶς συγκρινόντων τὰ κρείττονα τοῖς ἥττοσι διὰ σμικρὰν ὁμοιότητα ἡ παροιμία εἴρηται· ὡς εἴ τις διὰ γλαυκότητα τὸν αἴλουρον τῇ Ἀθηνᾷ συγκρίνοι». — Ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐλήφθη πιθα-

НВО НУ имени И.Мечникова

νῶς καὶ ἡ **Ρωμουν**. Ochiul de cucuvaie nu ca cel de iepure = τὸ μάτι τῆς κουκουβάγιας δὲν εἶναι σὰν τοῦ λαγοῦ (Zanne 1774). Βλ. καὶ τὰς ἐν ἀρ. 64 σημειουμένας ὁμοίας παρ.

63. Ἄλλα τὰ μάτια τοῦ λαγοῦ, κι' ἄλλα τῆς λαγουδίνας.

(Κρήτης Φρ. 105. [μάθια — τσῆ λαγ.] — Καρπάθου. ΖΑ. 344, 18. — Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 62. 52.

64. Ἄλλα τ' ὀμμάτια τ' ἀετοῦ κι' ἄλλα τῆς κουκουβάγιας.

(Πόντου Ἑπτάλ. 352, 31 καὶ παρὰ 1. Βαλαβάνη).

Βλ. ἀρ. 62. Ὅμοιαι ξέναι παρ., πλὴν τῆς σημειουμένης ἐν ἀρ. 62. **Ρωμουν**. Altsi ochi are vulturul sh' altsi ochi are fluturul = Ἄλλα μάτια εἶναι τοῦ ὄρνιου (=τοῦ γυπὸς) καὶ ἄλλα μάτια εἶναι τῆς πεταλούδας (Zanne 2692). — **Γερμαν**. Adleraugen sind nicht Eulenaugen = ἀετοῦ μάτια δὲν εἶναι κουκουβάγιας μάτια (W. I, 32, 1.)

65. Ἄλλα χτήνια σπάγουνται, κὶ ἄλλα μερακοῦνται.

(Πόντου παρὰ Ι. Βαλαβάνη).

Ἄλλοι βόες σφάζονται καὶ ἄλλοι μηρυκῶνται. Ἐπὶ τῶν μὴ συμπαθούντων ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασι τῶν ἄλλων.

66. Ἄλλα ψάλλ' ἡ λύρα μου, τσ' ἄλλα τὸ βιελί μου.

(Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ', 315, 9).

Βλ. ἀρ. 16. 15.

67. Ἄλλη ἡ τρῦπα τῆς κοττώς, καὶ ἄλλ' εἶν' ἡ κοττότρυπα.

(Κα. 275.)

Βλ. καὶ ἀρ. 71. 72, ὄχι 1-7. Ἐπὶ τῶν ἰσχυριζομένων ὅτι εὑρίσκουσι διαφορὰς ἐκεῖ ὅπου οὐδεμία τοιαύτη ὑπάρχει.

* 68. Ἄλλη μορφὴ Αἰθιόπων,
ἄλλη μορφὴ ἀνδριάντων.

(Βυζαντινή).

Ἡ παρ. εὕρηται ἐν τῇ Κλίμακι τοῦ Ἰωάννου (τ. 88 σ. 952

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

B), ὡς ἐσημείωσεν καὶ ὁ Κρουμβάχερ (MGS. 229), ἔχουσα οὕτω: «Ἄ. μ. Αἰ. καὶ ἑτέρα ἀνδριάντων». Πιθανώτατον καὶ εἰς ἐμὲ φαίνεται ὅτι εἶναι δημώδης παρ., νομίζω δ' ὅτι διορθουμένου τοῦ δευτέρου κώλου, ὡς ἀνωτέρω, ἀποκαθίσταται καὶ τὸ πάρισον σχῆμα καὶ τὸ μέτρον (τονικοὶ δάκτυλοι). Οὕτω δὲ κατὰ τὴν ἔννοιαν εἶναι ὁμοία τῇ ὑπ' ἀρ. 62, κατὰ συναμφότερα δέ, τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν διατύπωσιν, τῇ ὑπ' ἀρ. 23 βυζαντινῇ.

69. Ἄλλην πόρταν χτύπα.

(Βύρ. Γ', 116,21).

Ἄλλην θύραν κροῦε, διότι τὴν ἰδικήν μου δὲν θὰ σοὶ ἀνοίξω· τὴν αἴτησίν σου δὲν θὰ εἰσακούσω, ἐπειδὴ κατέστης ὀχληρὸς συχνάκις αἰτῶν. Δι' ἄλλης μεταφορᾶς τὴν αὐτὴν ἐκφράζει ἔννοιαν ἡ ἀρχαία: «Ἄλλην δρῦν βαλάνιζε» (Ζηνόβ. 141. Ζηνόβ. Ἀθ. Α', 17 σ. 350 Miller. Παρ. Βοδλ. 23 σ. 3c Gaisford. Διογενιαν. 19. Γρηγόρ. Κύπρ. 9. Λουγδ. 5. Μόσχ. 9. Μακάρ. 87. Ἀποστόλ. 116. Σουίδ. λ. Εὐστάθ. Παρεκβ. σ. 1726, 11. 1859, 51. Ἀνθολ. Ἐπ. ΙΑ', 417), ἥτις ἐλέγετο «ἐπὶ τῶν ἐνδελεχῶς τι αἰτούντων περὶ (γρ. παρὰ) τῶν αὐτῶν» «ἢ ἐπὶ τῶν συνεχῶς δανειζομένων». — Ὅμοιαι παρ. **Ἱσπαν.** A essa otra puerta: que esta no se abre = σὲ κείνη τὴν ἄλλη θύρα, γιατὶ αὐτὴ δὲν ἀνοίγει (Valles 60 = Haller 57). — **Πορτογαλ.** A essa outra porta poisque esta não se abre = ὁμ. (Haller 58). — **Ὁλλανδ.** Klop aan eens andermans deur = Χτύπα 'ς ἄλλου θύρα (W. IV, 1197, 162). Ga voor eene andere deur, daar geeft men twe brooden = πήγαινε 'ς ἄλλη θύρα, ἐκεῖ δίνουν δυὸ ψωμιὰ (αὐτ. 1198, 175). — **Γερμαν.** Er mag vor eine andere Thür gehen (klopfen) = 'ς ἄλλη θύρα ἂς πάῃ· ἢ, ἂς χτυπήσῃ (αὐτ. 1197, 162). Gehe vor eine andere Thür = πήγαινε 'ς ἄλλη θύρα (αὐτ. 1198, 175). Gehet für ein ander thür, da gibt man zwey stück (zweimal) = πηγαίνετε 'ς ἄλλη θύρα, ἐκεῖ δίνουν δυὸ κομμάτια· ἢ, δυὸ φοραῖς (αὐτ. 176). Ghae vor ein andre dhör, dar gifft men twei broder = πήγαινε 'ς ἄλλη θύρα, ἐκεῖ δίνουν δυὸ ψωμιὰ (αὐτ. 177). Er klopft nicht an der rechten Thür an = δὲν χτυπᾷ τὴ θύρα ποῦ πρέπει (W. I, 93, 6).

70. Ἄλλο, ἄντα γιά!
κι' ἄλλο, ποῦ 'ν' τα γιά;
(Κερκύρας. Νεα. 313).

Διαφέρει τὸ νὰ δεικνύῃς ἓν πρᾶγμα ἀπὸ τοῦ νὰ ἐρωτᾷς ποῦ εἶναι αὐτό. Εἶναι προτιμότερον νὰ ἔχῃς πρόχειρα τὰ χρήσιμα πράγματα παρὰ νὰ τὰ ζητῇς ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης. Βλ. ποῦ 1-4.

71. Ἄλλο Γιάννης, κι' ἄλλο Γιαννάκης.
(Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1166, 174).

Βλ. ἀρ. 67, ὄχι 3.

72. Ἄλλο εἶν' τὰ μισὰ κουκκιά, καὶ ἄλλο εἶν' τὰ μισοκούκκια.
(Κα. 288).

Βλ. ἀρ. 67.

73. Ἄλλο ναι τὸ κάτσε κάτσε, κι' ἄλλο τὸ μανικοτραύα.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 29. — Β. 9, 96. — Κα. 289 [καὶ ἄλλο]. — Κόσμος 3 [Ἄ. εἶναι νὰ καθήσῃ]).

Πρὸς ἔνδειξιν τῆς φιλικῆς προαιρέσεως ἀπαιτεῖταί τι πλέον τῆς διὰ λόγου φιλοφροσύνης. Δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ ξηρὰ διὰ λόγου πρόσκλησις τοῦ φίλου νὰ καθήσῃ λ. χ. εἰς τὴν τράπεζαν, ἀλλὰ πρέπει καταφανεστέρα καὶ ἄλλως νὰ γίνῃ ἡ προθυμία τοῦ προσκαλοῦντος· ὀφείλει νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸν φίλον ἀρνούμενον, νὰ τὸν τραυήξῃ ἀπὸ τὸ μανίκι.

74. Ἄλλοι βγάζουν τὸ λαγὸ ἀπ' τὸ ρουμάνι, κι' ἄλλοι τόνε τρώγουνε.
(Ἀν. ἐπ Α', 423, 17). — Διὰ τῆς παρεμβολῆς τῶν λέξεων «ἀπὸ τὸ ρουμάνι» ἐταράχθη τὸ μέτρον, ὃν δίμετρον τροχαϊκὸν καταληκτικόν).

Ἓν τῶν πολλῶν παραδειγμάτων πρὸς βεβαίωσιν τῆς γνώμης ὅτι συνήθως ἄλλοι κοπιάζουσι καὶ ἄλλοι ἀπολαμβάνουσι τοὺς καρποὺς τῶν ἔργων ἐκείνων (βλ. ἀρ. 78). Τὸν λαγὸν δὲν τὸν τρώγουσι πάντοτε ἐκεῖνοι εἰς οὓς πρωτίστως ὀφείλεται ἡ ἄγρα, οἱ ἐξαγαγόντες αὐτὸν ἐκ τῆς λόχμης ἢ καὶ οἱ φονεύσαντες, ἀλλ' ἄλλοι εἴτε ἀγοράσαντες εἴτε ὁπωσδήποτε ἄλλως λαβόντες αὐτὸν παρὰ τῶν ἀγρευσάντων.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

Ὁμοία ἡ ῥῆσις τοῦ Διοκλητιανοῦ: Ego semper apros occido, sed alter utitur pulpamento (Flav. Vopisc. Numer. 14) καὶ ἡ **ῥωμαϊκὴ** παροιμ. φράσις: Aliis leporem excitavi (Petron. 131)· lepus aliis exagitatus erit (Ovid. art. am. 3, 662 = Otto 145. 939). — Παρ. νεωτέρων ἐθνῶν: **Γαλλ.** L'un ba lou boûissou, l'âoutrë prên la lêbrë = ὁ ἕνας ψάχνει τὰ ῥουμάνια, ὁ ἄλλος πιάνει τὸ λαγὸ (λαγκεδοκ. D. I, 345). L'un batte lou bouisson l'autre pren la lebre = ὁμ. (νεοπροβηγκ. αὐτ.) On bat les buissons, et les autres prennent le gibier (Littré Dictionn. λ. buisson 1). Il a battu les buissons et un autre a pris les oisillons (D. I, 345). Tel bat è casse lous bouissons, que nou pren pas lous ausérous = Κάποιος ψάχνει καὶ γυρνᾷ τὰ ῥουμάνια, ποῦ δὲν πιάνει τὰ πουλιὰ (γασκωνική, αὐτ.). — **Ἰταλ.** Uno leva la lepre e un altro la piglia = ἕνας σηκώνει τὸ λαγὸ κι' ἄλλος τὸν πιάνει (τοσκανική, Giusti 71). Un tende la rete e l'altro piglia gli uccelli = ἕνας στήνει τὰ δίχτυα καὶ ὁ ἄλλος πιάνει τὰ πουλιὰ (ἐπίσης, D. I, 345). Un cane leva la fiera e un altro gliela trae di bocca = Ἕνας σκύλος σηκώνει τἀγρίμι, κι' ἄλλος τοῦ τὸ παίρνει ἀπὸ τὸ στόμα (κορσικ. Pitrè I, 261). On scôva la livra e qul' alter la ciapa = ἕνας ξεπετάει τὸ λαγό, κι' ἄλλος τὸν πιάνει (βολωνίας, D. II σ. 459). O bèi, o bèi! vün mét giò i ret, l'olter ciapa i üsèi = ὡραῖα, ὡραῖα! ἕνας στένει τὰ δίχτυα, ὁ ἄλλος πιάνει τὰ πουλιὰ (λομβαρδ. Μεδιολ. D. I. 345). Un a leva la levr e l'aotr a la pia = ἕνας σηκώνει τὸ λαγό, καὶ ὁ ἄλλος τὸν πιάνει (πεδεμοντ. αὐτ.). Come la triglia, non la mangia chi la piglia = σὰν τὸ μπαρμποῦνι, δὲν τὸ τρώει ὅποιος τὸ πιάνει (βενετ. αὐτ.). — **Ἱσπαν.** Uno levanta la caza, y otro la mata = ἕνας σηκώνει τὸ ἀγρίμι καὶ ἄλλος τὸ σκοτώνει (αὐτ.). Levantar la liebre para que otro la jaco = νὰ σηκώσῃ κάνεὶς τὸ λαγὸ γιὰ νὰ τοῦ ῥήξῃ ἄλλος (αὐτ.). Vo acoto el matorral y otro toma los paxaros = φράζω τὸ ῥουμάνι, κι' ἄλλος πιάνει τὰ πουλιὰ (αὐτ.). — **Πορτογαλ.** Levantas a lebre, para que outrem medre = Σηκώνεις τὸ λαγό, γιὰ νὰ πλουτήσῃ ἄλλος (αὐτ.). — **Ἀγγλ.** One beats the bush and another cat-

ches the bird = ἕνας χτυπᾷ τὸ ῥουμάνι κι' ἄλλος πιάνει τὸ πουλὶ (αὐτ.). — **Δαν.** Den Ene banker paa Busken, og den Anden fanger Fuglen = ὁμ. (αὐτ.). Den Ene jager, den Anden æder Haren = ὁ ἕνας κυνηγᾷ, ὁ ἄλλος τρώγει τὸ λαγὸ (αὐτ.). — **Σουηδ.** Den ena jagar, den andra äter steken = ὁμ. τρώγει τὸ ψητὸν (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** De een klopt op de haag, terwijls de ander vogels vangt = ὁ ἕνας χτυπᾷ 'ς τὸ ῥουμάνι, ἐνῷ ὁ ἄλλος πιάνει πουλιὰ (W. IV, 896, 2). — **Γερμαν.** Der eine klopft auf den Strauch, der andere fängt die Vögel = ὁμ. ὁ ἄλλος πιάνει τὰ πουλιὰ (αὐτ.). Der eine fängt den Hasen, der andere isst ihn = ὁ ἕνας πιάνει τὸ λαγό, ὁ ἄλλος τὸν τρώει (W. I, 782, 11). Dieser jagt das Wild, ein Anderer isst den Braten = αὐτὸς κυνηγᾷ τἀγρίμι, ἄλλος τρώγει τὸ ψητὸ (D. I, 345).

75. Ἄλλοι γεμίζαν, κι' ἄλλοι ῥῆχναν.

(Δοκρίδος παρ' Ὀ. Στασινοπούλου).

Βλ. ἀρ. 142. Ἄλλοι ἐγέμιζαν τὰ τουφέκια, καὶ ἄλλοι ἐπυροβόλουν. Παρ' ἄλλου ἀνεμένετο τὸ ἔργον καὶ ἄλλος συνετέλεσεν αὐτό. Ὁμοία ἡ **γερμαν.** παρ. Der eine fiedert die Pfeile, der andere verschiesst sie = ὁ ἕνας ἑτοιμάζει (φτερώνει) τοῖς σαγίτταις, ὁ ἄλλος τοῖς ῥήχνει (W. I, 782, 12). Der spitzt de Bolzen un der verschiesst se = αὐτὸς ξεμυταίνει τὴ σαγίττα κ' ἐκεῖνος τὴ ῥήχνει (D. II σ. 459).

76. Ἄλλοι καλογέροι, ἄλλα καμπηλαύκια.

(Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 152, πρβλ. ἀρ. 9. 82. Ὁμοία τὴν ἔννοιαν πρὸς τὴν ὑπ' ἀρ. 9.

77. Ἄλλοι κάμουνε 'ς σὸν ἥλιον,
κὶ ἄλλοι τρώγουν 'ς σὴλ λιβόρραν.

(Πόντου. Ἑπτάλ. Α', 358, 83).

Πρβλ. τὴν ἑπομένην καὶ ἀρ 100. Ἄλλοι μὲν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐργάζονται, ἄλλοι δὲ τρώγουσιν ὑπὸ τὴν σκιάν. Ἄλλοι μὲν μοχθοῦσι χωρὶς οὐδὲν ν' ἀπολαμβάνωσιν, ἄλλοι δὲ τρυφῶσιν ἀκόπως.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

78. Ἄλλοι κάμνουν κι' ἄλλοι βρίσκουν.
(Καρπάθου. ΖΑ. 344, 20 καὶ Μαν. 272, 24).

Εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχαία παρ. «Ἄλλοι κάμον, ἄλλοι ὤναντο» (Ζηνόβ. 65. Παρ. Βοδλ. 93 σ. 10c Gaisford. Διογενιαν. 113. 175. Βιέν. 30. Γρηγ. Κύπρ. 38. Μόσχ. 35. Μακάρ. 77. Ἀποστόλ. 129. Σουίδ. λ.), λεγομένη κατὰ τοὺς παροιμιογράφους «ἐπὶ τῶν παρ' ἐλπίδα κληρονομησάντων τὰ ἀλλότρια». Ἀλλὰ καὶ γενικώτερον λέγεται ἡ σημερινὴ παρ. ἐπὶ τῶν ὠφελουμένων ἐκ τῶν κόπων τῶν ἄλλων· ταύτην δὲ τὴν ἰδέαν καὶ ἄλλαι πλεῖσται παρ. ἐκφράζουσι (Βλ. ἀρ. 74. 80. 84—89. 92. 100. 103. 104. 108—112. 114. 116. 118. 120—124. 134. 137. 143. 148, καὶ τὰ σημειούμενα παράλληλα ἐν ἀρ. 112 καὶ ἐν λ. φειδωλός 2).

79. Ἄλλοι κλαῖν, κι' ἄλλοι γελοῦν.
(Κόσμος 3).

Πρβλ. ἀρ. 138, ἀλλοῦ 17. Αἱ τύχαι καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν ἀνθρώπων εἶναι διάφορα, ἄλλοι μὲν θλίβονται, ἄλλοι δὲ χαίρουσι. Τὸ αὐτὸ δὲ γεγονὸς ἐνίοτε προξενεῖ εἰς ἄλλον μὲν θλῖψιν εἰς ἄλλον δὲ χαράν. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Non piange mai uno, che non ridesse un altro = Δὲν κλαίει ποτὲ ἕνας, χωρὶς νὰ γελάσῃ ἄλλος (D. I. 348). — **Ῥωσικαί**: Σ' ἄλλον χαρὰ καὶ 'ς ἐμὲ οὔτε μισὴ (Dal I. σ. 40). Σὲ σᾶς παίζουν καὶ σὲ μᾶς κλαῖνε (αὐτ.). Οἱ δικοί σας χορεύουν, κ' οἱ δικοί μας κλαῖνε (αὐτ.) Σ' ἄλλον δυστυχίαις καὶ 'ς ἄλλον γέλια (αὐτ. 54). — **Τουρκική** Γιὰ τὸν ἕνα ἂι, ἂι! γιὰ τὸν ἄλλον βάι, βάι (Merx 46. Decourdemanche 30).

80. Ἄλλοι μπαίνουν εἰς τσοῖ κήπους,
κι' ἄλλοι παίρνουνε τσοῖ κτύπους.
(Κρήτης Φρ. 105 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 91. 112. Ἄλλοι πταίουσι καὶ ἄλλοι τιμωροῦνται. Ἀναφέρεται βεβαίως εἰς μῦθον καθ' ὃν ἐδάρη οὐχὶ ὁ εἰσχωρήσας εἰς κῆπον διὰ νὰ κλέψῃ λάχανα ἢ ὀπώρας, ἀλλ' ἄλλος ἀθῶος.

81. Ἄλλοι πηγαίνουν καὶ ἄλλοι ἔρχονται.
(Ἠπείρου ΖΑ, 198, 1).

Ἄλλοι θνήσκουσι καὶ ἄλλοι γενῶνται· ἄλλοι ἀπέρχονται ἐκ τοῦ κόσμου τούτου καὶ ἄλλοι ἔρχονται εἰς αὐτόν.

НБ ОНУ імені І.Мечникова

82. Ἄλλοι παπάδες ἤλθανε,
ἄλλα βαγγέλια φέρανε.
(Λακεδαίμονος. Παρνασσ. ΙΕ', 949, 103).

Βλ. ἀρ. 117α-141, πρβλ. ἀρ. 9. 76. Ἐπὶ νέων ἀρχόντων, ἀναιρούντων διὰ τῶν διαταγῶν των καθεστηκυίας συνηθείας· καὶ μεταφορικῶς ἐπὶ τῶν μὴ ἐχόντων συνέπειαν ἐν τῷ λόγῳ καὶ προβαλλόντων γνώμην τινὰ καινοφανῆ καὶ ἀντίθετον πρὸς τὰ προειρημένα. Ὁμοίας παρ. ἄλλων ἐθνῶν βλ. ἐν ἀρ. 117.

83. Ἄλλοι πέφτουν, καὶ ἄλλοι σηκώνουνται.
(Ἠπείρου. ΖΑ. 198, 2)

Οὐδὲν μόνιμον ἐν τῷ κόσμῳ, οἱ εὐτυχοῦντες δυνατὸν νὰ δυστυχήσωσι καὶ οἱ δυστυχεῖς νὰ γίνωσιν εὐδαίμονες. Ὁμοίας παρ. μετὰ τῶν ἀντιστοίχων ἀρχαίων καὶ ξένων βλ. ἐν λ. θεὸς 233, κόσμος 23. 24. 29. 48, πέφτω 2. Βλ. καὶ Σπανέαν στ. 573 σ. 23 Wagner: «Ἄλλος ὑψώνετ' ὑψηλά, καὶ ἄλλος χαμηλώνει».

84. Ἄλλοι σᾶς κόβουν λάχανα, κι' ἄλλοι σᾶς μαγειρεύουν.
(Λακεδαίμονος. Παρνασσ. ΙΕ', 946, 105).

Βλ. ἀρ. 78. Ἐπὶ τῶν ἀκόπως τρυφώντων καὶ ἐν ἀφθονίᾳ ζώντων, καὶ ἐπὶ ὀκνηρῶν παρ' ἄλλων ἀναμενόντων τὴν τροφὴν αὐτῶν· ἄλλοι συγκομίζουσι τ' ἀναγκαιοῦντα αὐτοῖς καὶ ἄλλοι τοῖς παρασκευάζουσι τὴν τροφήν. Παραπλήσιαι εἶναι αἱ ἀρχαῖαι παροιμίαι: «Ἀληλεσμένον βίον» καὶ «μεμαγμένον βίον» (Ζηνόβ. 21. Ζηνόβ. Ἀθ. Γ', 148 σ. 374 Miller. Παρ. Βοδλ. 22 σ. 3 β Gaisford. 259 σ. 27α. G. 650 σ. 78α G. Διογενιαν. 17. 269. Βιέννη. 221. Πλουταρχ. Παρ. Ἀλεξ. 108. Γρηγ. Κύπρ. 21. Μόσχ. 21. Μακάρ. 83. 178. Ἀποστόλ. 115. 393. Εὐστάθ. σ. 1859, 47. Σουίδ. λ. ἀληλεσμένον. βίος. βίος ἀκανθώδης. μεμαγμένη. Schneidewin εἰς Ζηνόβ. 21)· ἤτοι βίον κατειργασμένον καὶ πρὸς τροφὴν ἕτοιμον· ἐλέγοντο δὲ καὶ αὗται, ὡς ἡ σημερινή, ἐπὶ τῶν ἐξ ἑτοίμου καὶ ἀπόνως τρεφομένων.

85. Ἄλλοι σκάβουν καὶ θερίζουν, κι' ἄλλοι κουβαλοῦν καὶ δένουν.
(Λακεδαίμονος Παρνασσ. ΙΕ'. 950, 107 [σκ. καὶ κλαδεύουν] καὶ 108).

Βλ. ἀρ. 78 καὶ 89. 111. 123. 124. — Ἄλλοι οἱ γεωργοῦντες καὶ

НБ ОНУ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА

ἄλλοι οἱ συγκομίζοντες τὸν σῖτον, ὃν ἐκεῖνοι ἔσπειραν καὶ ἐθέρισαν.

86. Ἄλλοι σκάφτουν καὶ κλαδεύουν καὶ ἄλλοι πίνουν καὶ μεθοῦν.

(Κατζιούλης - Φιλητᾶς. — Κ. α', 15. — Βερ. 11, 10 [μεθάουν.] — Ἠπείρου. Ἀρ 31. — Κα. 317 [μεθοῦνε] — Ἠπείρου. ΖΑ. 192, 52. — Λακκοβικίων. Γούσιος 90. — Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου [σκάδουν — μεθᾶνε.] — Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη [όμ.] — Χαλκίου Κορινθίας παρὰ Μπενέκου [σκάδουν—μεθοῦνε.] — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ [μεθοῦνε] — Πάρου παρὰ Φ. Σαρρῆ [Ἄ. σκάφτου καὶ κλαδεύου—τραγουδοῦ καὶ πίνου.] — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [σκάφουν — μεθοῦνε.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [μεθοῦνε.]).

Βλ. ἀρ. 78 καὶ 122, 87. 88. 88α. 121. — Τὸ παράδειγμα ἐκ τῶν ἀμπελουργῶν, ὧν τὸν οἶνον πίνουσιν ἄλλοι, ἰδίως οἱ κληρονόμοι. — Πρβλ. Ἡσαΐαν ξε', 21: «καὶ οἰκοδομήσουσι οἰκίας καὶ αὐτοὶ ἐνοικήσουσι, καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνας καὶ αὐτοὶ φάγονται τὰ γεννήματα αὐτῶν· οὐ μὴ οἰκοδομήσουσι καὶ ἄλλοι ἐνοικήσουσι, καὶ οὐ μὴ φυτεύσουσι καὶ ἄλλοι φάγονται». — Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Mi pianto la vigna, e un aotr a la god. = ἐγὼ φυτεύω ταμπέλι καὶ ἄλλος τὸ χαίρεται (πεδεμοντ. Pitrè I, 264). — **Ῥωμουν** Unii sapa shî muncesc (plivesc), altsii béu shî chiuesc = Ἄλλοι σκάβουν καὶ κοπιάζουν (ἤ, βγάζουν ταγκάθια), κι' ἄλλοι πίνουν καὶ τραγουδοῦν (Zanne 1131). — **Νορβηγ.** Dan eine set Apallen, dan andre et Epli = ὁ ἕνας φυτεύει τὴ μηλιά, ὁ ἄλλος τρώγει τὰ μῆλα (D. I, 346). D'er ein som treet seter, og ein, som Epli eter = ἄλλος φυτεύει τὸ δένδρο καὶ ἄλλος τρώγει τὰ μῆλα (αὐτ.). — **Γερμαν.** Der Eine pflanzt den Baum, der And're isst die Pflaum' = ὁ ἕνας φυτεύει τὸ δένδρο, ὁ ἄλλος τρώγει τὰ δαμάσκηνα (αὐτ.). — **Ῥωσική:** Ὅποιοι φυτεύουν ταμπέλι δὲν πίνουν τὸ κρασὶ (W III, 1510, 3).

87. Ἄλλοι σκάφτουν καὶ κλαδεύουν,
κι' ἄλλοι πίνουν καὶ χορεύουν.

(Βλ. Κατζιούλην 81, 3. — Πτζ. 215, 26. — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [Ἄλλος σκάφτει καὶ κλαδεύγει κι' ἄλλος πίνει καὶ χορεύγει.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

НБОНУ имени Н.И.Мечникова

88. Ἄλλοι σκάφτουν καὶ κλαδεύουν,
κι' ἄλλοι τραγουδοῦν καὶ πίνουν.

(Ἀθηναϊκή, Ἑβδ. Α', 96 [σκάβουν] καὶ Παρνασσ. ΙΕ', 950, 106 [ὁμ.] — Λακεδαίμονος παρ' Α. Βολιανίτη).

Βλ. ἀρ. 86. 122. 78.

88α Ἄλλοι σκάφτουν καὶ τρυγοῦν,
κι' ἄλλοι πίνουν καὶ μεθοῦν.

(Ἠπείρου. Δωδώνη 1899 σ. 155).

Βλ. ἀρ. 86. 78.

89. Ἄλλοι σπέρνουν καὶ θερίζουν,
κι' ἄλλοι τρῶν καὶ μακαρίζουν.

(Β' 15, 177. — Sanders 230, 122. — Βερ. 11, 10. — Β. 8, 91. — Κύπρου Λουκᾶς 144 [ἤ, καὶ βορτονίζουν.] — Κα. 318 [τρῶνε καὶ χορταίνουν.] — Κρήτης. J. 9. — Αἰγαίου. Ἁπξ. 215, 26 [καὶ μαγαρίζουν.] — Νισύρου ΖΑ. 410, 15 — Κύπρου. Σ. 283, 195 [καὶ βορτονίζουν.] — Λακκοβικίων. Γούσιος 90. — Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου [θ., ἄλλοι] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [τσὶ θιρίζιν — τσὶ μακαρίζιν.]).

Βλ. ἀρ. 78 καὶ 123.

90. Ἄλλοι τρώγαν τὰ κεράσια, κι' ἄλλοι λάχαν καὶ τὰ φάγαν
(Ἀν. ἐπ. Α', 423, 12).

Βλ. ἀρ. 78. Προφανῶς εἶναι ἐσφαλμένη, διότι ἄλλως δὲν ἔχει νόημα. Ἴσως γραπτέον: Ἄλλοι κόβαν τὰ κεράσια. Πρβλ. λαχαίνω 8. 10. 11, τυχαίνω 3. 4.

91. Ἄλλοι φταίουν, κι' ἄλλοι παθαίνουν.
(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ἡ κοινοτάτη γνώμη, ὅτι πολλάκις ὁ μὲν ἔνοχος διαφεύγει τὴν ποινήν, ἄλλοι δ' ἀθῷοι ἀντ' αὐτοῦ τιμωροῦνται, ἐκφέρεται ἐν πολλαῖς παροιμίαις, ὁτὲ μὲν ἁπλῶς καὶ ἀπερίττως ὡς ἐν τῇ προκειμένῃ (βλ. καὶ ἀρ. 103. 107. 112. 113. 136), ὁτὲ δὲ διὰ παραβολῶν καὶ μεταφορῶν (βλ. ἀρ. 80. 106. 131, 135, δέρνω 35, 37, φταίω 1, τρώγω 162. Πρβλ. καὶ Πολίτου Δημώδεις παρ. ἐν τοῖς στίχοις τοῦ Γλυκᾶ ἐν Byz. Zts. τ. VII σ. 151-3).

НВ ОНУ імені І. Мечникова

92. Ἄλλοι χάσκουν, κι' ἄλλοι καταπένουν.

(Λακεδαίμονος. Παρνασσ ΙΕ', 953, 130 [Ἄλλος χάσκει κι' ἄλλος καταπίνει]. — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Λιναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 78. 108. 109. 118. 137.

93. Ἄλλοι χτυποῦν τσαὶ σ' αἴρουνται,
τσ' ἐδῶ μιλῶ τσαὶ βλάφτω.

(Μεγίστης. ΚΠ ΚΑ', 315, 12).

Ὅτι πτωχοὶ καὶ ἀπροστάτευτοι δι' ἀσήμαντα παραπτώματα αὐστηρῶς κολάζονται, ἐνῷ ἄλλοι ἰσχυροὶ δεινότατα διαπράξαντες ἐγκλήματα μένουσιν ἀτιμώρητοι. Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν δι' ἄλλης παραβολῆς ἐκφέρουσιν αἱ παρ. ἐν λ. λειτουργῶ 1. 3. 4. 5. Παραπλήσιαι παρ. **Ἰταλ.** Unu pecca e 'n tronu è missu, l'àutru pecca, è crucifissu = ἕνας κάνει ἁμαρτία καὶ τὸν βάνουν 'ς τὸ θρόνο, ὁ ἄλλος κάνει ἁμαρτία καὶ τὸν σταυρώνουν (Pitrè I, 273). — **Ἀγγλ.** One man may walk in at the gate, while another must not look over the hedge = Ἕνας μπορεῖ νὰ μπῇ ἀπὸ τῇ θύρα, ἐνῷ ἄλλος δὲν ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ κυττάξῃ ἀποπάνω ἀπὸ τὸ φράχτη (D. I, 343 ὅπου καὶ ἄλλαι ὅμοιαι ἀγγλικαὶ καὶ ὁλλανδικαὶ ἀναγράφονται). — Πρβλ. καὶ Juvenal. XIII, 105: Ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema.

94. Ἄλλοι ψυχομαχᾶνε,
κι' ἄλλοι καυλομαχᾶνε.

(Κύπρου. Λουκᾶς σ. 145 [ψυχομαχοῦν κι' ἀ. καυλομαχοῦν.] — Πτζ. 215, 28. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου).

Πρβλ. ἀρ. 79, πεθαίνω 22, χαβᾶς 1. 2. Ἡ αὐτὴ καὶ ἐν ἀρ. 115. 138. Ἄλλοι ψυχορραγοῦσι καὶ ἄλλοι μεριμνῶσι περὶ ἀφροδισίων. Λέγεται ἐπὶ τῶν ἀκαίρως ζητούντων τι παρ' ἀνθρώπου ἐν δεινῇ ἀμηχανίᾳ εὑρισκομένου. — Παραπλήσιαι αἱ **Ῥωμουν.** Unul trage sa móra, sh' altul jòca, se 'nsóra = ὁ ἕνας πάει νὰ πεθάνῃ, κι' ὁ ἄλλος χορεύει, παντρεύεται (Zanne 5561). Unul zace de bola, altuia . . . i se scóla = ὁ ἕνας κοίτεται ἄρρωστος, ὁ ἄλλος . . .σηκώνεται (αὐτ. 4932).

НБ ОНУ имені І.Мечникова

95. Ἄλλος ἀλλουνοῦ χαψιὰ δὲν τρώει.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Πρβλ. γυναῖκα 2. Οὐδεὶς δύναται νὰ σφετερισθῇ τὸ εἰς ἄλλον ἀνῆκον· τὸ ὁρισθὲν ὑπὸ τῆς πεπρωμένης θὰ λάχῃ εἰς ἐκεῖνον, δι' ὃν ὡρίσθη καὶ ὄχι εἰς ἄλλον. Ὁμοία ἡ **τουρκική**: κιμπενὺν νασιμπινὶ κιμσὲ γεμὲζ = κἀνενὸς τὸ μερίδιο δὲν τρώγει ἄλλος (Osman. Sprich. 394). Nul ne profite de ce que le destin a réservé à un autre (Decour-demanche 29).

96. Ἄλλος ἀνάφτει τὴ φωτιά, κι' ἄλλος τὴν ἀνεμίζει.

(Κ. δ', 5. [Ἄ. τὸ πῦρ ἀ. καὶ ἄ. τ' ἀ.] — Μα. 9 [ἀνάπτει τὴν φωτιάν]. — Νε. 5, 14 [Ἄ. τὸ πῦρ ἀ. καὶ ἄ. τ' ἀ.] — Β' 6, 65. — Ἠπείρου. Ἀρ. 33. — Β. 9, 102. — Κα. 326 [ἀνάβει] — Κόσμος 3 [Ἄ. ἀνακατώνει τὴν φ.]).

Ἡ αὐτὴ καὶ ὑπ' ἀρ. 125. Ὁ μὲν προκαλεῖ τὸ σκάνδαλον, ὃ δὲ τὸ μεγεθύνει.. Λέγεται πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι τὸ κακὸν δὲν εἶναι ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου ἔργον, ἀλλ' ὅτι πολλοὶ ἐπιχαίροντες εἰς αὐτὸ συνετέλεσαν εἰς τὸ ν' αὐξηθῇ.

97. Ἄλλος βαστοῦσε τὴν κοφίνα, κι' ἄλλος ἔτρωγε τὰ σιμίτια.

[Πορταριᾶς Πηλίου παρὰ Δ. Κωλᾶ).

Βλ. ἀρ. 116. Ὁμοία τὴν ἔννοιαν τῇ ὑπ' ἀρ. 78. Παραπλησία ἡ **τουρκική**: Ὁ ἕνας σκοτώνει τὰ μελίσσια κι' ὁ ἄλλος τρώει τὸ μέλι (Decourdemanche 31).

98. Ἄλλος δὲν ξέρει τἀλλουνοῦ ποῦ τόνε τρώει ἡ πλάτη.

(Κα. 329)

Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην. Πρβλ. ἀρ. 155. Εἶναι ἐπισφαλὴς ἡ κρίσις περὶ τῶν ἀλλοτρίων πράξεων, ὧν ἀδυνατοῦμεν νὰ γινώσκωμεν τὰς ἀπορρήτους αἰτίας. Διὰ παραπλησίας μεταφορᾶς ἐκφέρεται ἡ αὐτὴ γνώμη ἐν ἄλλῃ παρ. ἐν λ. σφίγγω 1, ὅπου σημειοῦνται καὶ τὰ παράλληλα.

99. Ἄλλος δὲν ξέρει τἀλλουνοῦ ταῖς πίκριαις καὶ τοὺς πόνους.

(Κα. 330).

Ἡ αὐτὴ τῇ προηγουμένῃ, ἄνευ τῆς μεταφορᾶς.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

100. Ἄλλος δρώνει κι' ἀποδρώνει,
κι' ἄλλος χαροκοποτρώει.
(Καρπάθου. Μαν. 272, 31).

Βλ. ἀρ. 77. 78. Ἄλλος κοπιᾷ καὶ ἄλλος εὐθυμεῖ, ἄλλοι ἐργάζονται καὶ ἄλλοι κερδαίνουσιν. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Vün el sgòba e l'alter god (fa la roba)= ὁ ἕνας ἐργάζεται κι' ὁ ἄλλος τὰ χαίρεται· ἤ, κάνει χρήματα (Μεδιολ. Pitrè I, 261). Uno se la fa, e l'altro se la gode = ἕνας τἀποχτᾷ, καὶ ὁ ἄλλος τὰ χαίρεται (βενετ. αὐτ.). — **Γερμαν.** Der eine gewinnt seine Nahrung mit Sitzen, der andere mit Laufen nnd Schwitzen = ὁ ἕνας κερδίζει τὸ ψωμί του καθούμενος, ὁ ἄλλος μὲ δρόμους καὶ ἵδρωτα (W. I, 783, 13). — **Ρωσική:** Ἄλλος γιὰ τραπέζι, διασκέδαση, καὶ μεῖς γιὰ λύπη (Dal I, 40).

*101. Ἄλλος ἐδίωκεν τὴν ἑαυτοῦ γυνή, καὶ ἄλλος τὴν ἔκοπτεν ἱμάτιν.
(Βυζαντινή. Ἀθων. Γ', 91 σ. 30).

Ἀντίστοιχον ταύτης σημερινὴν ἢ ξένην δὲν γινώσκω. Ἡ ἔννοια σαφής. Αἱ διαθέσεις τῶν ἀνθρώπων εἶναι ποικίλαι καὶ συχνάκις ἀντιθετοι πρὸς ἀλλήλας· ὅ τι ὁ εἷς περιφρονεῖ, ὁ ἄλλος περιέπει. Ἡ γυνή, ἣν διώκει ὁ σύζυγός της ἔχει ἐραστήν, ὅστις καὶ δαπανᾷ χάριν αὐτῆς, κατασκευάζων αὐτῇ ἐσθῆτα. — Παραπλησία ἡ γνώμη τοῦ Πουβλιλ. Σύρου στ. 28 (9) Ribbeck: Aliena nobis, nostra plus aliis placent. Ἄλλας τοιαύτας γνώμας βλ. παρὰ Otto 59.

102. Ἄλλος εἶν' ὁ Θοδωρής,
κι' ἄλλος κεῖνος ποῦ θωρεῖς.
(Καρπάθου ΖΑ. 344, 30 [εἶν' ὁπoῦ θ. κι' ἄ. εἶν' ὁ Θ.] καὶ Μαν. 272, 32 [εἶν' ἀποῦ θωρεῖς.]. — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Ἐπὶ τῶν συγχεόντων τὰ πράγματα. Τὸ ὄνομα ἐξελέχθη χάριν τῆς παρηχήσεως.

103. Ἄλλος ἔκαμε,
κι' ἄλλος ἔπαθε.
(Μεσσηνίας).

Βλ. ἀρ. 91. 112.

104. Ἄλλος ἔλαβε,
κι' ἄλλος μετέλαβε.
(Χίου. Καν. 215, 3).

Βλ. ἀρ. 108. 78.

105. Ἄλλο σέμπρος καὶ ἄλλο δοῦλος,
ἄλλο ὁ γιός μου καὶ ἄλλο ὁ μοῦλος.
(Κα. 330).

Πρέπει νὰ φερώμεθα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους κατὰ λόγον τῆς ἀξίας αὐτῶν καὶ τῆς τάξεως, ἣν ἔχουσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ὀφείλομεν νὰ μὴ ἀπονέμωμεν τὰς αὐτὰς τιμὰς εἰς πάντας ἀδιακρίτως, ἀλλὰ νὰ διακρίνωμεν τὸν ἀνώτερον τοῦ κατωτέρου· τὸν μισθωτὴν τοῦ κτήματος ἀπὸ τοῦ ὑπηρέτου καὶ τὸν γνήσιον υἱὸν ἀπὸ τοῦ νόθου.

106. Ἄλλος ἔφαγε τὰ σῦκα, κι' ἄλλος τὰ πλερώνει.
(Β΄ 6, 66 [πληρώνει.] — Βερ. 10, 13. — Ἠπείρου. Ἀρ. 34 [τά φαγε — πληρώνει.] — Β. 9, 104. — Κα. 320 [Ἄλλοι τά φαγαν τὰ σ κι' ἄλλοι τὰ πληρώσανε.] — Βάρνης. Κρ. 12 [πληρώνει] — Πτζ. 215. 26. — Παξῶν. Salvator σ 45 [Ἄλλοι τά φαγαν τὰ σῦκα, κι' ἄλλοι τὰ πληρώνουν.] — Κόσμος 3 [ἄ. ἄδικα πληρώνει]).

Βλ. ἀρ. 91. 136. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Altri ha tagliato il mellone ed io lo pago = Ἄλλος ἔκοψε τὸ πεπόνι κ' ἐγὼ τὸ πληρώνω (τοσκαν. Pitrè I, 251). Altri hanno mangiato la candela, e tu smaltisci lo stoppino = Ἄλλοι ἔφαγαν τὸ κερὶ καὶ σὺ χωνεύεις τὸ φιτίλι (ἐπίσης, Giusti 67). — **Ἀλβαν.** τιάταιρι ἀίνγκρ, φίκυται, τιάταιρι ι παγκόι = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (Dozon 122, 9).

107. Ἄλλος ἔφταιξε, καὶ ἄλλος πῆρε τὰ πέντε.
(Μα. 9. — Β. 9, 108).

Βλ. ἀρ. 91. 112. Πῆρε τὰ πέντε, παρ. φράσις = ἐφασκελώθη, ἐπομπεύθη, ἐλοιδορήθη.

108. Ἄλλος ἔχασκε, κι' ἄλλος ἐματάλαβε.
(Κα. 331. — Πτζ. 215, 29 [ἐματαλάβαινε]. — Ἠλείας παρὰ Α. Καρκαβίτσα [Ἄ. χάσκει κι' ἄ. ματαλαβαίνει] — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου [ἐματαλάβαινε.] — Μάνης παρὰ Κ. Πασαγιάννη. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ Παγώνη [Ἄ. χάσκει, κι' ἄλλος ματαλαβαίνει.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [ἐμετάλαβε]).

Βλ. 104. 109. 118. 137. 78. Ἄλλος ἐπερίμενε νὰ πάρῃ, ἀλλ'

ἐπρόλαβεν ἄλλος καὶ ἐπῆρε. Ἄλλος ἤνοιγε τὸ στόμα διὰ νὰ κοινωνήσῃ τῆς μεταλήψεως, ἄλλος δὲ πρὸ αὐτοῦ ἐκοινώνησεν.

109. Ἄλλος ἐχάσκησεν,
κὶ ἄλλος ἐμπούκκωσεν.
(Κύπρου Σ.[1] 31 καὶ Λουκᾶς 146 καὶ Σ. 278, 33).

Βλ. τὴν προηγουμένην καὶ ἀρ. 118. 137. 78. Ἄλλος ἤνοιξε τὸ στόμα καὶ ἄλλος τὸ ἐγέμισε.

110. Ἄλλος ἔψαινε ταύγό,
ἄλλος τὸ παράστεκε,
κι᾽ ἄλλος ἦρθε τό φαγε.
(Βλ. Κατζιούλην 81, 2.— Κατζιούλης — Φιλητᾶς [καὶ ἄ. ἦ. καὶ τό φ.]— Ἠπείρου. Ἀρ. 1496 [ἔψαινεν αὐ.] — Β. 9, 106. — Κα. 337 [Ἀ. τὸ ἔψ. καὶ ἄ. — ἐλλείπει ὁ γ' στίχος] — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 78. Εἷς ἔψαινεν αὐγόν, παρίστατο ἄλλος περιμένων νὰ τὸ φάγῃ, καὶ προσελθὼν τρίτος τὸ ἔφαγεν. Ὅμοιαι παρ. ξένων ἐθνῶν: **Γαλλ**. I'a crohî les neuhes et vos magnez les nawais = ἐγὼ ἔσπασα τὰ καρύδια καὶ σεῖς τρῶτε τὸ μέσα (D. I, 344). — **Ἰταλ**. Chi face a furtuna e chi a manghia = ἄλλος κάνει περιουσία καὶ ἄλλος τὴν τρώγει (κορσικαν. Pitrè I, 261). Ü 'l fa la söpa e l'óter la mangia = ὁ ἕνας κάνει τὴ σοῦπα κι᾽ ὁ ἄλλος τὴν τρώγει (περγαμ. αὐτ.). Un a fa la supa e un aotr la mangia = ὁμ. (πεδεμ. αὐτ.). — **Γερμ**. Mancher brät sich was und ein anderer isst's dann bass = κάποιος ψαίνει κάτι τι γιὰ τὸν ἑαυτό του, καὶ ἄλλος τὸ τρώγει ὕστερα καλὰ (W. I, 448, 2).

111. Ἄλλος θερίζει καὶ ἄλλος ἔχει τὴ χάρη.
(Ἀνάφης. Παρνασσ. ΙΕ', 953, 128).

Βλ. ἀρ. 78. 85. 123.

112. Ἄλλος κάμῃ,
κι᾽ ἄλλος λάβῃ,
(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 78. 80. 91. 103. 113. Ὁμοία ἡ ῥῆσις τοῦ Θεόγνιδος

НБ ОНУ имени І.І.Мечникова

(στ. 741-2): «νῦν δ' ὁ μὲν ἔρδων | ἐκφεύγει, τὸ κακὸν δ' ἄλλος ἔπειτα φέρει»· καὶ αἱ νεώτεραι παρ. **Ἰταλ** Autru fa lu piccatu, ed àutru nni fa la pinitenza = ἄλλος κάνει τὴν ἁμαρτία, καὶ ἄλλος κάνει τὴ μετάνοια γι' αὐτὴ (σικελική, Pitrè I, 251). Autru fa l'erruri, ed iu lu chiànciu = ἄλλος κάνει τὸ σφάλμα, κ' ἐγὼ τὸ κλαίω (ἐπίσης, αὐτ.). — **Γερμαν**. Einer sündigt, der andere büsst = ὁ ἕνας φταίει, ὁ ἄλλος πληρώνει (W. I, 784, 60).

113. Ἄλλος κάνει, κι' ἄλλος πάθη, κι' ἀλλουνοῦ καρδιὰ πονέση.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 91.

114. Ἄλλος κάνει τὸ φόρεμα, κι' ἄλλος τὸ φορεῖ.

(Κορ. Ἀτ. Β', 375 [κάμνει — καὶ ἄλλος] — Β. 9, 110).

Βλ. ἀρ. 78. Ὅμοιαι ἡ **Ἰταλ**. Uno fila e l'altro si veste = ἕνας κλώθει κι' ὁ ἄλλος ντύνεται (D. I, 344)· ἡ **Ὁλλανδ**. Die het kleed maakt, dragt het niet = ὅποιος κάνει τὸ φόρεμα δὲν τὸ φορεῖ (W. II, 1373, 43)· καὶ αἱ **Γερμαν**. Der das kleid macht, trägt es nicht = ὁμ. (αὐτ.). Es macht mancher ein Kleid und zieht es nicht an = πολλοὶ κάνουν φόρεμα καὶ δὲν τὸ φοροῦν (αὐτ. 1375, 100).

115. Ἄλλος καυλομαχεῖ,
κι' ἄλλος ψυχομαχεῖ.

(Β[1] 6, 68 [καλομαχεῖ] — Ἠπείρου. Ἀρ. 40 [Ἀ. ψυχομαχάει - καυλομαχάει.] — Β. 9, 107 [καλομαχεῖ] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Ἀ. γκαυλουμαχᾶ - ψυγουμαχᾶ.]).

Βλ. ἀρ. 94. 79.

116. Ἄλλος κρατάει τὸ κάνιστρο, κι' ἄλλος τρώει τὰ σιμίτια.

(Τρικάλων παρὰ Ν. Βραχνοῦ [ἤ, Ἄλλους — τὴν κανίστρα, κι' ἄλλους τ. τὰ σμίτια.]).

Βλ. ἀρ. 97. 78.

117. Ἄλλος μπέης,
ἄλλα λάδια.

(Μάνης)

Ὁ νέος μπέης ἐν Μάνῃ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ τὰς

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ἀρχὰς τοῦ παρόντος εἰσέπραττε τὸν ἐτήσιον φόρον ἐπὶ τοῦ κυριωτάτου προϊόντος τῆς χώρας, τοῦ ἐλαίου, καὶ ἂν εἶχεν εἰσπραχθῇ ὑπὸ τοῦ προκατόχου του. Ἡ χρῆσις τῆς παρ. εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῆς ὑπ' ἀρ. 82, ὅτι ὁ νέος ἄρχων πάντοτε καινοτομεῖ. Ὅμοιαι παρ. ἄλλων ἐθνῶν: **Γαλλ.** De nouveau roy, nouvelle loy (Leroux II, 97) De nouveau seigneur, nouvelle mesnye = καινούργιου ἀφέντη, καινούργιο σπιτικὸ (αὐτ. 98). A nouveaux seigneurs nouvelles lois (W. II, 562, 621). Aute maisse, aute houmeûr = ἄλλος ἀφεντικός, ἄλλη παραξενιὰ (D. II, 178). Nowai Diu, novelle flûte = καινούργιος θεός, καινούργια φλογέρα (αὐτ.). Nabèt rey, nabère ley = καινούργιος βασιλιάς, καινούργιος νόμος (βεαρν. αὐτ.). — **Ἰταλ.** Nuovo prencipe, nuove usanze = καινούργιος ἡγεμόνας, καινούργιαις συνήθειαις (αὐτ.). Nuovi principi, nuovi leggi = καινούργιοι ἡγεμόνες, καινούργιοι νόμοι (Giani 1417) Nuovo rè, nuova legge = καινούργιος βασιλιάς, καινούργιος νόμος (W. II, 562, 621). Nuova gente, nuova legge = καινούργιοι ἄνθρωποι, καινούργιος νόμος (Castagna 136, 14). Padron növ, lègg növa = καινούργιο ἀφεντικό, καινούργιος νόμος (Μεδιολ. Pitrè II, 342). Goerno növ, tüt de növ = κυβέρνηση καινούργια, ὅλα καινούργια (ἐπίσης, αὐτ.). Novo paron, nova lege = καινούργιο ἀφεντικό, καινούργιος νόμος (βενετ. Pasqualigo 161). Governo novo, conio novo = κυβέρνησις καινούργια, νόμισμα καινούργιο (ἐπίσης, αὐτ.). Novi patruni, novi liggi = καινούργια ἀφεντικά, καινούργιοι νόμοι (σικελ. Pitrè II, 342) Re novu, liggi nova = Βασιλιὰς καινούργιος, νόμος καινούργιος (ἐπίσης, αὐτ.). Re nou, lege noa = ὁμ. (σαρδονία, αὐτ.).— **Ἱσπαν.** Nuevo rey, nueva lei = ὁμ. (W. II 1487, 132). — **Πορτογαλ.** Novo Rei, nova lei = ὁμ. (D. II, 178). — **Ἀγγλ.** New Kings new laws = καινούργιοι βασιλιάδες, καινούργιοι νόμοι (W. II, 1487, 132). New lords, new laws = καινούργιοι ἀφεντάδες, καινούργιοι νόμοι (D. II, 178). New lairds hae new laws = καινούργιοι ἀφεντάδες ἔχουν καινούργιους νόμους (σκωτική, αὐτ.). — **Ἰσλανδ.** Ny lóg (Nýir siðir) koma með nýum herrum = καινούργιοι νόμοι (ἤ, καινούργιαις συνήθειαις) ἔρχονται μὲ τὸν καινούργιο ἀφέντη (αὐτ.) — **Δαν.** Ny Konge,

ny Lov = καινούργιος βασιλιάς, καινούργιος νόμος (αὐτ.). Nye Herrer, nye Love = καινούργιοι ἀφεντάδες, καινούργιοι νόμοι (αὐτ.). Nye Folk, nye Skikke = καινούργιοι ἄνθρωποι, καινούργιαις συνήθειαις (αὐτ.). — **Νορβ**. Nytt Folk fører nye Seder = ὁμ. φέρνουν καιν. συνήθειαις (αὐτ.). — **Σουηδ**. Nu erre, nya lagar = καινούργιοι ἀφεντάδες, καινούργιοι νόμοι (αὐτ.). — **Φρεισική**: Nei Lidj, nei Wetten = ὁμ. (αὐτ.). — **Ὁλλανδ**. Nieuwe heeren, nieuwe wetten (keuren) = ὁμ. (ἢ, καιν. κανονισμοὶ) (W. II, 562, 621). An'heren meester, an'her wetten = ἄλλος ἀφέντης, ἄλλοι νόμοι (φλαμανδ. D. II, 178). Nieuwe heeren, nieuwe dienaars = καινούργιοι ἀφεντάδες, καινούργιοι δοῦλοι (αὐτ.). — **Γερμαν**. Neue Herren machen neue Wetten (Gesetze) = καινούργιοι ἀφεντάδες, κάνουν καινούργιους νόμους (W. II, 562, 621, μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν αὐτ. 562, 619. 563, 639). Nije Herren, nije Funde = καινούργιοι ἀφεντάδες, καινούργιοι νόμοι (αὐτ. 638 μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν αὐτ. 562, 628. 631) Newer König (Regent), new Gesetz = Καινούργιος βασιλιὰς (ἢ, κυβερνήτης) καινούργιος νόμος (αὐτ. 1487, 132. III, 1585, 41). Neue Fürsten, neue Gesetze = καινούργιοι ἡγεμόνες, καινούργιοι νόμοι (W. I, 1289, 143). Neu, Herr, neu Recht (Gebot) = καινούργιος ἀφέντης, καινούργιο δίκαιο (ἢ, καινούργια διαταγὴ) (W. II, 562, 620. 626. 546, 252). Newe Herren, new Regiment = καινούργιοι ἀφεντάδες, καινούργια κυβέρνηση (αὐτ. 627). Neuer Herr, neu Beschwer' = καινούργιος ἀφέντης, καινούργια παράπονα (αὐτ. 625). Newe Herren, newer Jammer = καινούργιοι ἀφεντάδες, καινούργιος θρῆνος (αὐτ. 629). Nigge Heren nigge Affären = καινούργιοι ἀφεντάδες, καινούργιαις δουλειαῖς (αὐτ. 563, 636). Nigge Häre, nigge Hecke = καινούργιοι ἀφεντάδες, καινούργιοι φράχταις (αὐτ. 635). Ne'e Heeren settet ne'e Hecken = καινούργιοι ἀφεντάδες βάνουν καινούργιους φράχταις (D. II, 178). Ann're Heeren, settet ann're Suulen = ἄλλοι ἀφεντάδες βάνουν ἄλλαις κολώναις (αὐτ.). Nei Lidj, nei wetten = καινούργιοι ἄνθρωποι, καινούργιοι νόμοι (W. III, 87, 1004). Nigge Lüe, nigge Wearke = καινούργιοι ἄνθρωποι, καινούργια ἔργα (αὐτ. 88,

1010). Nigge Luie hanget nigge Hecke = καινούργιοι ἄνθρωποι βάνουν καινούργιους φράχταις (αὐτ. 1011). Neue Herren, neue Knechte = καινούργιοι ἀφεντάδες, καινούργιοι δοῦλοι (W. II, 562, 622).

117α. Ἄλλος παπᾶς, ἄλλα εὐαγγέλια.

(Παρνασσ. ΙΕ', 949, 104 — Λακωνίας παρὰ Π. Γενναδίου).

Βλ. ἀρ. 82. 9.

118. Ἄλλος πάσκα,
κι' ἄλλος χάσκα.

(Μα. 10 [Ἄ. χ. καὶ ἄ. πάσχα.] — Β' 7, 73 [πάσχα] — Ἠπείρου. Ἀρ. 39 [Ἄ. χ. κι' ἄ. π.] — Β. 10, 118 [πάσχα] — Κα. 316 [Ἄλλοι πάσχα καὶ ἄλλοι χ]. — Παξῶν. Salvator σ. 45 [Ἄλλοι π. κ' ἄλλοι χ.]).

Βλ. ἀρ. 92. 109. 137. 108. 78. Ἄλλος τρώγει κατὰ κόρον, ὡς τρώγουσι κατὰ τὸ πάσχα καὶ ἄλλος μένει χαίνων, μὴ ἔχων νὰ φάγῃ. Ὁμοία ἡ **ῥωσική**: Σ' αὐτοὺς ἀποκριαῖς ἀδιάκοπαις, σὲ μᾶς τῶν Βαΐων καὶ Μεγάλη βδομάδα (Dal I, 39).

119. Ἄλλος πίνει κι' ἄλλος μεθᾷ.

(Θήρας. Δε. δ', 38 — Β. 9, 111. — Κωνσταντινουπόλεως Ἡμερ. Ἀν. 180, 41. [Ἄλλοι πίνουν καὶ ἄλλοι μεθοῦν.] — Καρπάθου. ΖΑ. 344, 32 [μεθυᾷ]).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν παραλλαγὴν ἐν λ. μεθῶ 7α, ὅπου σημειοῦνται καὶ τὰ παράλληλα.

120. Ἄλλος προύτς, ἄλλος πρίτς, κι' ἄλλος παίρνει τὸ φλωρί.

(Ἀν. ἐπ. Α', 423, 14).

Βλ. ἀρ. 143, πορδὴ 2. 3.

121. Ἄλλος σκάφτει καὶ κλαδεύει, κι' ἄλλος πάει καὶ θερίζει.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [ἢ, πάει καὶ μεθάει.]).

Προῆλθεν ἐκ συμφυρμοῦ παραλλαγῶν τῶν ὑπ' ἀρ. 86 καὶ 123, διότι συγχέονται τὰ ἔργα τοῦ ἀμπελουργοῦ καὶ τοῦ γεωργοῦντος σιτοφόρον ἀγρόν. Ὅμοιος συμφυρμὸς καὶ ἐν ἀρ. 124.

122. Ἄλλος σκάφτει καὶ κλαδεύει,
κι' ἄλλος πίνει καὶ μεθάει.

(Μα. 9 [σκάπτει] — Β' 7, 74. - Ἰω. Μ. 15 [σκάπτει] — Β. 9, 112 [ἢ, κι' ἄ.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

τραγουδᾷ καὶ πίνει.] — Παξῶν. Salvator σ. 48. — Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη. — Ζατούνης παρὰ Κ. Κασιμάτη. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη. — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [ἄ. τραγουδεῖ καὶ πίνει.]).

Βλ. ἀρ. 86. 88. 78.

123. Ἄλλος σπέρνει, κι' ἄλλος θερίζει.

(Βλ. Κατζιούλην. 81, 6. — Κατζιούλη Ἐπίμ. 453 [κι' ἄλλοι θερίζουν.] — Μα. 10. — Λακκοβικίων. Γούσιος 90 [Ἄλλοι σπέρνουν, κι' ἄλλοι θερίζουν]).

Ὁμοία τὴν ἔννοιαν τῇ ὑπ' ἀρ. 78. Παραλλαγαὶ ταύτης ἐν ἀρ. 89. 111. 124, θερίζω 22. Εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχαία παρ. ἡ λεγομένη «ἐπὶ τῶν οὐχ ἑαυτοῖς ἀλλ' ἑτέροις πονούντων»: «Ἄλλοι μὲν σπείρουσιν, ἄλλοι δὲ ἀμήσονται» (Διογενιαν. 162. Παρ. Κοϊσλιν. 13. σ. 122 β Gaisford. Γρηγ. Κύπρ. 55. Μόσχ. 53. Μακάρ. 78. Ἀποστόλ. 124), ἥτις καὶ κατ' ἄλλον τύπον φέρεται: «Ἀλλότριον ἀμᾶς θέρος» (Διογενιαν. 175. Παρ. Κοϊσλιν. 10 σ. 122 α Gaisford. Μακάρ. 81. Ἀποστόλ. 137. 151. Σουίδ. λ.). Ὁ δεύτερος οὗτος τύπος ἐλήφθη ἐκ στίχου τοῦ Ἀριστοφ. (Ἱππ. 392): «τἀλλότριον ἀμῶν θέρος»· πιθανὸν ὅμως εἶναι ὅτι ὁ ποιητὴς διεσκεύασεν οὕτω δημώδη παρ. ὡς ἐμφαίνει καὶ ἡ παρ' Ἡσιόδῳ (Θεογον. 599) ὁμοία διατύπωσις τῆς αὐτῆς ἐννοίας: «ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται». Πρὸς δὲ τὸν πρῶτον τύπον ἀντιστοιχεῖ τὸ εὐαγγελικὸν ῥητόν: «ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων» (Ἰωάν. δ', 37).—Ὅμοιαι παρ. νεωτέρων ἐθνῶν, αἱ πλεῖσται ἐκ τοῦ εὐαγγελικοῦ τούτου ῥητοῦ σχηματισθεῖσαι: **Γαλλ.** Tel sème, qui ne recueille pas (W. III, 1825, 9).—**Ἰταλ.** Uno semina, e un altro raccoglie = Ἕνας σπείρει καὶ ἄλλος θερίζει (τοσκαν. Giusti 71. Giani 1533). Vün el semina, l'alter regüj = ὁμ. (Μεδιολ. Pitrè I, 264). Un a semena e l'aotr a cheui = ὁμ. (πεδεμόντ. αὐτ.). Un semina, l'altro raccoglie = ὁμ. (βενετ. αὐτ.). Lu massaru simìna, e lu patruni arricogghi = ὁ σέμπρος σπέρνει καὶ ὁ νοικοκύρης μαζεύει (σικελική, αὐτ.). Un poviru simìna, un putenti meti = φτωχὸς σπέρνει, ἄρχοντας θερίζει (ἐπίσης, αὐτ.).—**Ῥωμουν.** Unul semena shi altul culege = ὁ ἕνας σπέρνει, καὶ ὁ ἄλλος μαζεύει (Zanne 1146) De multe ori unii samena shi altsii secera = Πολλαῖς φοραῖς ἄλλοι σπέρνουν καὶ

ἄλλοι θερίζουν (αὐτ.). Pe unde semeni eu am cules = ὅπου ἔσπειρες ἐγὼ ἐμάζεψα (αὐτ. 1141). — **Δαν.** Det een saaer, høster tit en anden = ὅ τι ἕνας σπέρνει, θερίζει πολλαῖς φοραῖς ἄλλος (W. III, 1827, 48). En pløier, en Anden saaer, den Tredie veed ei, Hvo det faaer = ἕνας ὀργώνει, ἄλλος σπέρνει, ὁ τρίτος δὲν εἰξεύρει ποιὸς θὰ τὸ πάρῃ (D. I, 346). — **Νορβ.** Han fær inkje alltid Frukti, som Fræet heve sett = δὲν παίρνει πάντα τὸν καρπὸ ἐκεῖνος ποῦ ἔβαλε τὸ σπόρο (αὐτ.). — **Σουηδ.** Den ena plöjer, den andra sår, og irgendera vet hvem det får = ὁ ἕνας ὀργώνει, ὁ ἄλλος σπέρνει καὶ κἀνεὶς ἀπὸ τοὺς δύο δὲν ξεύρει ποιὸς θὰ τὸ πάρῃ (αὐτ.). — **Γερμαν.** Dieser säet, der andere schneidet = αὐτὸς σπέρνει, ὁ ἄλλος θερίζει (W. III, 1825, 7) Einer Seet, der ander Erndet = ἕνας σπέρνει, ὁ ἄλλος θερίζει (αὐτ. 8). Einer seet, der ander sneit die Frucht, der Dritt führt in die Schewr = ἕνας σπέρνει, ὁ ἄλλος θερίζει τὸ γέννημα, ὁ τρίτος κουβαλεῖ 'ς τὴν ἀποθήκη (αὐτ. 9). Was einer sehwet, das schneid der ander = ὅ τι ἕνας σπέρνει, θερίζει ὁ ἄλλος (αὐτ. 1827, 48). Ich habe gesäet, ein anderer mähet = ἐγὼ ἔσπειρα, ἄλλος βάνει δρεπάνι (αὐτ. 1829, 87). — **Τουρκ.** Μπιρὶ εκὲρ μπιρὶ μπιτσ'έρ = ὁ ἕνας σπέρνει, ὁ ἄλλος θερίζει (Osm. Sprichw. 153. Decourdemanche 32).

124. Ἄλλος σπέρνει καὶ τρυγάει,
κι' ἄλλος πίνει καὶ μεθάει.
(Βάρνης. Κρ. 11).

Βλ. ἀρ. 78. 123. Περὶ τοῦ συμφυρμοῦ τῶν δύο παραλλαγῶν βλ. ἀρ. 121.

125. Ἄλλος συμπάει τὴ φωτιά, κι' ἄλλος τὴν ἀπανάφτει.
(Βλ. Κατζιούλην 149 – Κατζιούλη Ἐπίμ. 589 [ἐπανάφτει].

Βλ. ἀρ. 96.

126. Ἄλλος τἀρνί,
κι' ἄλλος τὸ σουβλί.
('Ηπείρου. Παρνασσ. ΙΕ', 953, 129).

Βλ. ἀρ. 78. 'Ενῷ ὁ εἷς λαμβάνει ὅλον τὸν ὀπτὸν ἀμνόν, εἷς

τὸν ἄλλον μένει μόνος ὁ ἄχρηστος πλέον ὀβελός, δι' οὗ ὠπτήθη. Ὁμοία ἡ **γερμανικὴ** (;) Einer frisst den Braten, der andere muss den Spiess lecken = ὁ ἕνας χάφτει τὸ ψητό, ὁ ἄλλος ἀναγκάζεται νὰ γλύψῃ τὸ σουβλί (W. I, 783, 32). Δι' ἄλλης δὲ μεταφορᾶς πολλαὶ παροιμίαι γερμανικαὶ καὶ δανικαὶ ἐκφράζουσι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, λέγουσαι ὅτι ὁ ἕνας ἔχει τὸ πουγγὶ καὶ ὁ ἄλλος τὰ χρήματα (D. I, 392).

127. Ἄλλος τὸ καρφί, κι' ἄλλος τὸ πέταλο.

(Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 100 — Παρνασσ. ΙΕ', 949, 99 [Ἄλλη 'ς τὸ κ. κι' ἄλλη 'ς τὸ π.]).

Βλ. ἕνας 80.

128. Ἄλλος τὸ μακρύ του,
κι' ἄλλος τὸ κοντό του.

(Κοινή. — Ἠπείρου. Ἀρ. 36 [τὸ μακρὺ — τὸ κοντό.] — Β. 10. 113 [δημ.] — Κόσμος 3 [Ἄ. λέγει τὸ μ. του κι' ἄ. λέγει] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 149, κοντὸς 18. Πρβλ. ἀρ. 132. Ἐπὶ διχογνωμούντων· ἐκθέτουσι τὰ πράγματα ὡς συμφέρει εἰς ἑκάτερον· ὅ τι ὁ εἷς περιγράφει ὡς μακρόν, ὁ ἕτερος ἰσχυρίζεται ὅτι εἶναι κοντόν.

129. Ἄλλος τὸν λούζει, κι' ἄλλος τὸν χτενίζει.

(Μα. 28 [Ὁ ἕνας τὸν λ. καὶ ὁ ἄ. τὸν κτενίζει.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 37. — Β. 10, 114. — Κόσμος 3 [κτενίζει.] — Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Δὲν ἔχει μητέρα νὰ τὸν λούζῃ καὶ νὰ τὸν κτενίζῃ, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλος φροντίζει περὶ αὐτοῦ· λέγεται δὲ μεταφορικῶς ἐπὶ τῶν ἐρήμων καὶ ἀπροστατεύτων. Συνηθέστερον ὅμως ἔχει σημασίαν εἰρωνικήν, λεγομένη ἐπὶ τῶν πανταχόθεν ὑβριζομένων καὶ λοιδορουμένων. Τὸ ῥῆμα λούζω καὶ ἐν ἄλλαις παρ. (βλ. λούζω 5. 7. 8) ἔχει τὴν σημασίαν ταύτην, καθὼς καὶ τὸ γενικώτερον συγυρίζω = κοσμῶ καὶ τὸ διορθώνω (πρβλ. καὶ τὸ γαλλ. arranger).

130. Ἄλλος τὸν παπᾶ, κι' ἄλλος τὴν παπαδιά.

(Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 99. — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ [Ἀ. θέλει τὸν]).

Βλ. ἀγαπῶ 13.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

131. Ἄλλος τοῦ φταίει, κι' ἀλλοῦ ξεθυμαίνει.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 38 [καὶ 'ς ἄλλον ξ.] — Β. 10, 115. — Κόσμος 3 [Ἄ. εἶναι ποῦ τοῦ φταιξε | καὶ 'ς ἄλλον ἐξεθύμανε.]).

Βλ. ἀρ. 91. Ἐπὶ ἐκείνων, οἵτινες ἀδυνατοῦντες διὰ φόβον ἢ δι' ἄλλον οἱονδήποτε λόγον νὰ τιμωρήσωσι τὸν πταίσαντα, καίπερ γνωστὸν αὐτοῖς, στρέφουσι τὴν ὀργὴν των ἐναντίον ἀθῴων.

132. Ἄλλος ταυρᾷ 'νὶν κὶ ἄλλος ξινάριν.

(Κύπρου. Λουκᾶς 145 καὶ Σ. 283, 204).

Βλ. τὴν ἑπομένην, πρβλ. ἀρ. 128. Ἄλλος ἔλκει ὕνιν καὶ ἄλλος ἀξίνην. Ἐπὶ διχογνωμούντων.

133. Ἄλλος ταυρᾷ πετσίν, κὶ ἄλλος τομάριν.

(Κύπρου. Λουκᾶς 145 καὶ Σ. 284, 231).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Πετσὶ ἐκ τοῦ ἰταλ. pezzo, pezza = κομμάτιον, κυρίως εἶναι ἡ διφθέρα, τομάρι δὲ (τομάριον, ὑποκοριστικὸν τοῦ τόμος = κομμάτι) τὸ δέρμα. Συνήθως ὅμως γίνεται ἀδιαφόρως χρῆσις ἑκατέρας τῶν λέξεων τούτων καὶ ἐπὶ τῶν δύο σημασιῶν. Πετσὶ προσέτι ἡ πέτσα λέγεται τὸ δέρμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἰδίως ἡ ἐπιδερμίς, τομάρι δὲ τὸ τοῦ ζῴου καὶ χλευαστικῶς τὸ τοῦ ἀνθρώπου.

134. Ἄλλος τρώγει κι' αὐτὸς τρέφεται.

(Βερ. 67, 8. — Β. 10, 116).

Βλ. ἀρ. 78. Ἐπὶ τῶν πλουτούντων ἐξ ἀλλοτρίων κόπων.

135. Ἄλλος τρώει τὸ λαρτίν,
κὶ ἄλλος ππέφτει 'ς τὴν ὀρκήν.

(Κύπρου. Σ. 281, 121).

Βλ. ἀρ. 91. Λαρτὶν τὸ ἀλλαχοῦ λαρδί, παρὰ βυζαντινοῖς λάρδος, λαρδίον, ἐκ τοῦ λατιν. laridum, lardum (Κοραῆ Ἄτ. Α΄ σ 204) τὸ χοίρειον πάχος.

136. Ἄλλος φταίει, κι' ἄλλος πλερώνει.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 91. 106.

НБОНУ імені І. Мечникова

137. Ἄλλος χάσκει,
κι' ἄλλος χάφτει.

(Κατζιούλη Ἐπίμ. 304. — Κ. 223 — Κ. δ', 8. — Μα. 10 [καὶ ἄ. χάπτει.] — Νε. 5, 25 [καὶ ἄ.] — Β' 7, 72. — Ἠπείρου. Ἀρ. 32 [Ἄλλοι χάσκουν, κι' ἄλλοι χάφτουν.] — Β. 10, 117. — Κα. 332 [ἔχασκε — ἔχαφτε.] — Κόσμος 3 [Ἄλλοι χάσκουν, κι' ἄλλοι χάφτουν] — Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [ἔχασκε — ἔχαφτε.] — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Βλ. ἀρ. 92. 109. 118. 78. Προλαβών τις κατεβρόχθισε τὴν τροφήν, ἣν ἄλλος ἀνέμενε χαίνων.

138. Ἄλλος ψυχομαχάει,
καὶ ἄλλος τραγουδάει.

(Μα. 10).

Βλ. ἀρ. 94. 115. 79. Ἴσως ἡ παρ. δὲν εἶναι γνησία δημώδης, ἀλλ' ἐκ σεμνοτυφίας διώρθωσεν ὁ ἐκδότης τὴν ἄσεμνον λέξιν τῶν ἄλλων παραλλαγῶν.

139. Ἄλλο τὸ κούμπουλο, κι' ἄλλο τὸ δαμάσκηνο.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1493. — Β. 10, 119 [κούμπαλο] — Βύρ. Γ', 166, 19. — Παρνασσ. Ε', 949, 101 [Ἀ. εἶναι τὸ κορόμηλο]).

Ἐπὶ οὐσιώδους διαφορᾶς δύο πραγμάτων. Διαφέρουσιν ἀλλήλων ὅσον τοῦ δαμασκήνου τὸ κούμπουλον ἢ τὸ κορόμηλον. Δαμάσκηνον ὁ καρπὸς τῆς δαμασκηνέας, ἤτοι προύμνης τῆς οἰκετικῆς (prunus domestica L.), κορόμηλον δ' ὁ τῆς κοκκομηλέας, ἤτοι προύμνης τῆς ἐξημερωμένης (prunus institia L.)· τὸ δὲ κούμπουλο εἶναι ἴσως αὐτὸ τὸ κορόμηλον.

140. Ἄλλο τὸμμάτ' τοῦ κουκουδᾶ καὶ ἄλλο τῆς κορώνας.

(Τραπεζοῦντος. Ἰωαννίδ. 268).

Βλ. ἀρ. 62. Ἐν τῇ παραλλαγῇ ταύτῃ ἀναφέρονται τὰ αὐτὰ πτηνά, ἅτινα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, τῇ παρατεθείσῃ ἐν ἀρ. 35.

141. Ἀλλουνοῦ παπᾶ βαγγέλια.

(Κοινή. — Βερ. 67,11. — Ἠπείρου Ἀρ. 45 [βαγγέλιο]. — Β. 9, 102 [Ἀλλωνοῦ] — Καρπάθου. ΖΑ. 344. 29 καὶ Μαν. 272, 35 [Ἀλλωνοῦ]. — Κόσμος 3 [Αὐτὰ εἶναι ἀλλωνοῦ π. εὐαγγέλια.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [Εἶν' ἀ. π. βαγγελι.]).

Βλ. ἀρ. 82. 117 α.

НВ ОНУ імені І.І.Мечникова

142. Ἄλλους γιμίζι τὰ τιφέτσια τσ' αὐτὸς τὰ ρίχτι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 75.

143. Ἄλλους κάμνει, κι' ἄλλους παίρνει τοὺ γουροῦσιν.

(Λειδησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 78. 120. Γουροῦσιν τὸ γρόσι (τουρκ. γρούς).

144. Ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ τ' ς ἄλλους,
ὡς καὶ ὁ Κουτσοθοδωρὴς χορεύει.

(Κα. 562).

Ἐξ ἀμίλλης παρορμᾶταί τις νὰ ἐκτελέσῃ ἔργα πρὸς ἃ εἶναι φύσει ἀνεπιτήδειος. Καὶ ὁ χωλὸς δύναται νὰ χορεύσῃ, ὅταν πιασθῇ εἰς τὸν χορόν, θέλων νὰ μιμηθῇ τοὺς ἄλλους.

145. Δὲ θέλει μήτε τὸ βελόνι τἀλλουνοῦ.

(Μεσσηνίας. Ἐφ. Φιλομ. 1869 σ. 1765).

Ἐπὶ ἀνδρὸς δικαίου· ἀποστέργει καὶ βελόνην ἀλλοτρίαν νὰ σφετερισθῇ.

146. Δὲ θωρεῖ ἡ στραβὴ ἀελὲ τὴν ἀλετρέ τση, μόνο θωρεῖ τ' ς ἀλλωνῆς.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Προτοῦ νὰ κατηγορήσωμεν τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων πρέπει νὰ βλέπωμεν μὴ καὶ ἡμεῖς διεπράξαμεν χείρονα, ὅπως μὴ ἐξομοιωθῶμεν πρὸς τὴν τυφλὴν ἀγελάδα, ἥτις ἀροτριῶσα κατέκρινεν ὡς μὴ εὐθείας τὰς αὔλακας τῶν ἄλλων βοῶν, ἐνῷ αἱ ἴδιαι αὐτῆς ἦσαν σκολιώταται. Ἡ γνώμη, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ἀμβλυωπῶν πρὸς τὰ ἴδια ἐλαττώματα, ὀξέως διορᾷ τἀλλότρια καὶ αὐστηρότατα κρίνει ταῦτα, ἐπαναλαμβάνεται πολλαχῶς ἐν παροιμίαις. Διὰ διαφόρων παραβολῶν ἐκφράζουσι ταύτην ἡ ἑπομένη παρ. καὶ αἱ ἐν λ. γιατρὸς 2. 22, δικός μου 38. 40, 41, ἑαυτοῦ 30, καμήλα 4. Καὶ ὑπὸ μὲν τὰς ἄλλας παρ. σημειοῦνται ἀντίστοιχοι γνῶμαι ἀρχαίων καὶ παρ. νεωτέρων ἐθνῶν, ἐνταῦθα δ' ἀναγράφονται αἱ πρὸς τὴν προκειμένην μάλιστα ὁμοιάζουσαι. — Γνῶμαι ἀρχαίων: «Οὐδεὶς ἐφ' αὑτοῦ τὰ κακὰ συνορᾷ, Πάμφιλε,

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

σαφῶς, ἑτέρου δ' ἀσχημονοῦντος ὄψεται» (Μένανδρ. παρὰ Στοβ. ΚΓ΄, 3. Ἀντών. Μέλισσ. 81 σ. 140 = Meineke FCG. IV σ. 256, 85). «Ἅπαντές ἐσμεν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί,| αὐτοὶ δ' ἁμαρτάνοντες οὐ γιγνώσκομεν», (Εὐριπ. ἀπ. 1029 Nauck παρὰ Στοβ. ΚΓ΄. 5. Μενάνδρ. Μονόστ. 46-7 = Meineke FCG. IV, 341. Boissonade An. gr. I σ. 114. Excerpta Vindob. 73 ἐν Στοβ. Ἀνθολ. τ. IV σ. 296 Meineke). — «Ἀγαθοὶ δὲ τὸ κακόν ἐσμεν ἐφ' ἑτέρων ἰδεῖν,| αὐτοὶ δ' ὅταν ποιῶμεν οὐ γιγνώσκομεν» (Σωσικράτ. παρὰ Στοβ. ΚΓ΄, 2 Πρβλ. Ἀποστόλ. 27 e. Ἀντών. Μέλισσ. σ. 349 = Meineke FCG. IV σ. 592. Kock CAF. III, 292, 3). — «Τί τἀλλότριον, ἄνθρωπε βασκανώτατε,| κακὸν ὀξυδορκεῖς, τὸ δ' ἴδιον παραβλέπεις»; (Πλουτάρχ. π. εὐθυμ. 8 σ. 469 b. π. πολυπραγμοσ. 1 σ. 515 d. = Kock CAF III, 476, 359. — Γνῶμαι Λονδιν. κώδ. ἐν Krumbacher Kasia σ. 330, 30). — Ὁμοίας γνώμας Ῥωμαίων ποιητῶν καὶ συγγραφέων βλ. παρὰ Otto 60. Πρβλ. πλὴν τούτων Horat. Sat I, 3. 25: Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis: |cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,| quam aut aquila aut serpens Epidaurius? — Νεώτεραι παρ. **Γαλλ**. Celui est fou qui avise et prend garde aux faits d'autrui et aux siens ne regarde (W. IV, 729, 6). — **Ἰταλ**. Non vede i suoi difetti, chi gl'altrui biasma = δὲ βλέπει τὰ ψεγάδια του κεῖνος ποῦ κατηγορεῖ τοῦ ἀλλωνοῦ (W. IV, 729, 6). Ugnon chnoss i diffét dj ëtar, e un chnoss i su = καθένας ξεύρει τὰ ψεγάδια τῶν ἄλλων καὶ δὲν ξεύρει τὰ δικά του (ῥωμ. Pitrè II, 401). Se vèdi difèt dei altre e miga i sò = βλέπει κανεὶς τὰ ψεγάδια τῶν ἄλλων καὶ ὄχι τὰ δικά του (περγάμ. αὐτ.) Se vede i difeti dei altri, e no i soi = ὁμ. (βενετ. αὐτ.). Tuti a s'ceiro ii difet d'j'aotri, e mai ii sò = ὅλοι βλέπουν τὰ ψεγάδια τῶν ἄλλων καὶ ποτὲ τὰ δικά των (πεδεμόντ. αὐτ.) Videmu li difetti di l'àutri, ma li nostri 'un li videmu = βλέπομε τὰ ψεγάδια τῶν ἄλλων, μὰ τὰ δικά μας δὲν τὰ βλέπομε (σικελ. αὐτ.). — **Ῥωμουν**. Pe al altuïa îl vede, shi pe al seu nu'l vede = τῶν ἄλλων τὰ βλέπει, τὰ δικά του δὲν τὰ βλέπει (Zanne 6253). — **Δαν**. Wij see alt anden Mantz Lijdhe oc eij nort eghet = Βλέπομε πάντα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὰ ψε-

γάδια καὶ ὄχι τὰ δικά μας (D. I. 143). Man er grand-synet til andres feyl, men blind til sine egne = εἶναι κἀνεὶς πολὺ ἀνοιχτομάτης 'ς τοῦ ἄλλου τὰ σφάλματα, ἀλλὰ τυφλὸς 'ς τὰ δικά του (W. IV, 503, 75). — **Νορβηγ.** Dat ser alle paa andre, og ingen paa seg sjølv = Βλέπει κἀνεὶς ὅλα 'ς τοὺς ἄλλους καὶ τίποτε 'ς τὸν ἑαυτό του (D. I, 143). Annan Manns Lyte er lette aa sjaa. Eigne Lyte er laake aa sjaa = τοῦ ἄλλου τὰ σφάλματα εἶναι εὔκολο νὰ ἰδῇ κἀνείς· τὰ δικά του σφάλματα εἶναι δύσκολο νὰ ἰδῇ κἀνεὶς (αὐτ.). — **Σουηδ.** Wi saghom hæller annars mans lyte æn nart eghit = βλέπομε καλύτερα τοῦ ἄλλου τὰ σφάλματα παρὰ τὰ δικά μας (αὐτ.). — **Ὁλλαν.** Op de gebreken von anderen zien de menschen als de losch; maar op die van zich zelven als de mol = 'ς τὰ ψεγάδια τῶν ἄλλων βλέπουν οἱ ἄνθρωποι σὰν τὸν ῥύσο (= τὸν λύγκα), ἀλλὰ 'ς τὰ δικά των σὰν τὸν τυφλοπόντικα (αὐτ.). — **Γερμαν.** Draussen hat man hundert Augen, daheim kaum eins = Γιὰ τὰ ἔξω ἔχει κἀνεὶς ἑκατὸ μάτια, γιὰ τὰ μέσα μόλις ἕνα (W. I, 173, 98). Man sieht scharf die Fehler anderer, ist aber blind für die eigenen = Βλέπει κἀνεὶς πολὺ καλὰ τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, εἶναι ὅμως τυφλὸς γιὰ τὰ δικά του (αὐτ. IV, 503, 75). Auf ander Leut ein jeder sicht, vnd niemand merckt, was jhm gebricht = 'ς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καθένας κυττάζει, καὶ κἀνεὶς δὲν παρατηρεῖ τί τοῦ λείπει τοῦ ἴδιου (αὐτ. III, 60, 279).

147. Δὲ θωρεῖ τὴ τράβα ποῦ ἔχει 'ς τὸ μάτι του, μόνου τὸ ἄχερο τοῦ ἀλλωνοῦ.

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ἡ αὐτὴ καὶ ἐν λ. δικός μου 20. — Ἡ παρ. ἐλήφθη ἐκ τοῦ εὐαγγελικοῦ ῥητοῦ: «Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς»; (Ματθ. ζ΄, 3 κἑ. Λουκ. δ΄, 41 κἑ.). Τῆς μεταφορᾶς ταύτης πρῶτος ἔκαμε χρῆσιν ὁ ἑβραῖος ἱερεὺς Ταρφών, ὡς διατείνεται ὁ Zunz (Gesammelte Schriften, Berlin 1876 τ. III σ. 294 παρὰ Meyer Alb. Studien VI σ. 25). Παραπλησία δ' εἶναι

ἡ ῥωμαϊκὴ παρ. παρὰ Πετρωνίῳ 57: in alio peduclum vides, in te ricinum non vides.

Τὸ εὐαγγελικὸν ῥητὸν μετέπεσεν εἰς παρ. καὶ παρ' ἄλλοις χριστιανικοῖς λαοῖς, ὁτὲ μὲν ἐπὶ λέξει μεταφραζόμενον, ὁτὲ δὲ μετ' ἀσημάντων παραλλαγῶν. **Γαλ.** Voir une paille dans l'oeil de son prochain, et ne pas voir une poutre dans le sien (Littré Dictionn. λ. paille 4). Tel voyt une grande ordure en l'oeil de son voisin, qui ne la voit au sien (D. I, 143). Vos ravisiez bien ein fetu dains l'ziu d'vo voisin, ei vous n'veyez pau ein trate qui vous avule = βλέπετε καλὰ τὸ ἄχερο 'ς τὸ μάτι τοῦ γειτόνου σας καὶ δὲ βλέπετε τὴν τράβα ποῦ σᾶς στραβώνει (πικαρδ. αὐτ.). Nos veyans on fistoû dvin l'ouie d'in aute et nos n'veyans nin on soumî ès l'nosse = βλέπομε ἓν ἄχερο 'ς τὸ μάτι τἀλωνοῦ καὶ δὲ βλέπομε τὴν τράβα 'ς τὸ δικό μας (βαλωνική, αὐτ.) O veut ô fistou è l'ouie du s'woisin = βλέπει κἀνεὶς τἄχερο 'ς τὸ μάτι τοῦ γείτονά του (ἐπίσης, αὐτ.) — **Ἰταλ.** Si vede la paglia nell'occhio altrui e non la trave nel proprio = Βλέπει κἀνεὶς τἄχερο 'ς τὸ μάτι τἀλλωνοῦ κι' ὄχι τὴν τράβα 'ς τὸ δικό του (W. IV, 729, 6). Tu vedi il brùscolo nell'occhio altrui, e nel tuo non vedi la trave = βλέπεις τὴν ἀγκίδα 'ς τὸ μάτι τῶν ἄλλων, καὶ 'ς τὸ δικό σου δὲν βλέπεις τὴν τράβα (D. I, 143), I bruscoli altrui l'offendono e non vede le travi sue = οἱ ἀγκίδαις τῶν ἄλλων τὸν πειράζουν καὶ δὲν βλέπει τοῖς δικαῖς του τράβαις (τοσκαν. αὐτ.) Cerca i sticcatelli e un bede i travi = γυρεύει τοῖς σκλήθραις καὶ δὲν βλέπει τοῖς τράβαις (κορσικαν. αὐτ.). A tucc el sò difet par ona busca, e quell di olter el ghe par on trav = 'ς τὸν καθένα τὸ ψεγάδι του φαίνεται ἀγκίδα καὶ τῶν ἄλλων τοῦ φαίνεται τράβα (Μεδιολ. Pitrè II, 401). Sa musca anzena ti nde bogat s' oju, et i sa tua non la vides mai = ἡ μῦγα τῶν ἄλλων σοῦ κεντρώνει τὸ μάτι, τὴ δική σου δὲν τὴν βλέπεις ποτὲ (σαρδονία, αὐτ.). — **Καταλ.** Véurer una palla en los ulls dels altres y no véurer una viga en los sèus = νὰ βλέπῃ κἀνεὶς ἄχερο 'ς τὰ μάτια τῶν ἄλλων καὶ νὰ μὴ βλέπῃ τράβα 'ς τὰ δικά του (D. I, 143). — **Ἱσπαν.** En el ojo

de su vecino ve una paja: y en el suyo no ve una viga = 'ς τὸ μάτι τοῦ γειτόνου του βλέπει ἄχερο καὶ 'ς τὸ δικό του δὲν βλέπει τράβα (αὐτ.). El que ve la mota en el ojo ageno, vea la viga en el suyo = ἐκεῖνος ποῦ βλέπει τὴν ἀγκίδα 'ς τὸ μάτι τῶν ἄλλων, ἂς ἰδῇ τὴν τράβα 'ς τὸ δικό του (W. IV, 729, 6). La paja en el ojo ageno y no la viga en el nuestro = τὸ ἄχερο 'ς τὸ μάτι ἄλλων καὶ ὄχι τὴν τράβα 'ς τὸ δικό μας (D. I, 143). — **Πορτογαλ.** A palha no olho alheio e não a trave no nosso = ὁμ. (αὐτ.). — **Ῥαιτορωμαν.** Ver la spriula els égls dils auters, buc aber la trav en siu agien égl = νὰ βλέπῃ κἀνεὶς τὸ ἄχερο 'ς τὰ μάτια τῶν ἄλλων, μὰ ὄχι τὴν τράβα 'ς τὸ δικό του μάτι (αὐτ.). — **Ῥωμουν.** Nu vezi bîrna din ochiul teu, shi vezi gunoiul din ochiul meu? = δὲ βλέπεις τὴν τράβα 'ς τὸ μάτι σου καὶ βλέπεις τὸ ἄχυρο 'ς τὸ μάτι μου; (Zanne 4158 μετὰ πολλῶν παραλλαγῶν). Nu vedzi grinda di tu ocliul a teu, ma vedzi shilea altului = δὲν βλέπεις τὴν τράβα 'ς τὸ δικό σου τὸ μάτι, ἀλλὰ βλέπεις τὸ ἄχυρο 'ς τἀλλωνοῦ (κουτσοβλαχικὴ αὐτ.) Vezi gunoiul din ochiul teu shi nu vorbì pe-altul de reu = ἰδὲς τὸ ἄχερο 'ς τὸ μάτι σου καὶ μὴ λὲς γιὰ τὸν ἄλλο κακὸ (Gaster 214. Zanne αὐτ.). A vedé stercul în ochiul altuia, éra bîrna în occhii sei a nu vede = βλέπει τὴν ἀκαθαρσία 'ς τὸ μάτι τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ τὴν τράβα 'ς τὸ μάτι του δὲν τὴν βλέπει (Zanne 4158). Mai bine bîrna din ochiul teu sa o scotsi, de cât gunoiul dim ochiul fratelui teu = καλύτερα τὴν τράβα ἀπὸ τὸ μάτι σου νὰ βγάλῃς, παρὰ τἄχερο ἀπὸ τὸ μάτι τοῦ ἀδελφοῦ σου (Zanne 4159). — **Ἀλβαν.** νίρι φλετ παιρ καιν, βετ κᾶ τρᾶ μμῖ κρυε ε καικυρ φιγετ ε φλοκουτ τιέτερκουι = ὁ ἄνθρωπος λέγει περὶ τοῦ καθενός· αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔχει τράβα 'ς τὸ κεφάλι καὶ βλέπει κάθε τρίχα 'ς τὸν ἄλλο (Meyer VI, 11, 85). — **Ἀγγλ.** You see the splinter in your brothers eye, but not the beam in your own = βλέπετε τὴν ἀγκίδα 'ς τοῦ ἀδελφοῦ σας τὸ μάτι, καὶ ὄχι τὴν τράβα εἰς τὸ δικό σας (W. IV, 729, 6). — **Ἰσλανδ.** Margr sèr saur á annars nefi, en ekki sjàlfs sins = πολλοὶ βλέπουν τὴν ἀκαθαρσία 'ς τοῦ ἄλλου τὴ μύτη, καὶ ὄχι 'ς τὴ δική των (D.I, 143).

— **Δαν.** At see Splinten i en Andens øie, men ikke see Bjaelken i sit eget = νὰ βλέπῃ κἀνεὶς ἀγκίδα ᾽ς ἀλλωνοῦ μάτι, ἀλλὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὴν τράβα ᾽ς τὸ δικό του (αὐτ.). — **Νορβηγ.** Ein ser Fluset paa ein annan og inkje Flekken paa see sjølv = βλέπει κἀνεὶς τοῖς κλωσταῖς ᾽ς ἄλλον καὶ ὄχι τὴ μουτζοῦρα ᾽ς τὸν ἑαυτό του (αὐτ.). — **Σουηδ.** Man ser grandet i sin broders öga, men inte bjelken i sitt eget = βλέπει κἀνεὶς τὴ σκόνη ᾽ς τοῦ ἀδελφοῦ του τὸ μάτι, μὰ ὄχι τὴν τράβα ᾽ς τὸ δικό του (W.IV, 729, 6). — **Ὁλλανδ.** Hij ziet wel anderer lieden stekjes, maar niet zijn' eigen balk = βλέπει καλὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὸ κάκνο, μὰ ὄχι καὶ τὴ δική του τράβα (αὐτ.). Men ziet den splinter in eens anders oog, maar niet den balk in ons eigen = βλέπει κἀνεὶς τὴν ἀγκίδα εἰς ἄλλου τὸ μάτι, μὰ ὄχι τὴν τράβα ᾽ς τὸ δικό του (αὐτ. 730, 2). — **Γερμαν.** Man sieht den Splitter im fremden Auge, aber im eigenen den Balken nicht = ὁμ. (αὐτ. 729, 6). Man soll nicht Splitter in anderer Augen suchen, wenn man Balken in den eigenen hat = δὲν πρέπει νὰ γυρεύῃ κἀνεὶς ἀγκίδαις εἰς ἀλλωνῶν μάτια, ἂν εἰς τὰ δικά του ἔχει τράβαις (αὐτ. 5). Wer den Splitter richten will in eines andern Aug, der sehe zuvor auff den Balcken in seinem eignen Aug = ὅποιος θέλει νὰ κατακρίνῃ τὴν ἀγκίδα εἰς ἀλλωνοῦ τὸ μάτι, ἂς κυττάξῃ πρῶτα τὴν τράβα ᾽ς τὸ δικό του (αὐτ. 8). Man muss kein Splitterrichter sein = δὲν πρέπει κἀνεὶς νὰ εἶν' ἀγκιδοκρίτης (αὐτ. 730, 1). Splitterrichter vergessen ihres Balkens und ärgern sich über den Splitter in des Nächsten Auge = οἱ ἀγκιδοκρίταις ξεχνοῦν τὴν τράβα τους καὶ πειράζονται γιὰ τὴν ἀγκίδα εἰς τοῦ πλησίον των τὸ μάτι (αὐτ. 2).

* 148. Εἰς τοῦ ἄλλου τὸ γιβέντισμα εὑρέθη τοῦ ἄλλου τὸ ἄλογον.

(Βυζαντινή).

Βλ. ἀρ. 78. Περὶ τῆς παρ. ταύτης ἔγραψα τὰ ἑξῆς ἐν Ἑρμηνευτικοῖς εἰς τὰς βυζαντινὰς παρ. 1898 σ. 100 κἑ. (24 κἑ): Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ Ducange (Gloss. græcitatis λ. γυβεντίζειν στήλ. 268) ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος, ἐξ οὗ καὶ παρὰ Krumbacher

Sitzungsber. 1887 σ. 70 ἀρ. 49. Ὁ κῶδιξ οὗτος ἔχει ἀντὶ τοῦ εὑρέθη «ἐξέβη». (Ὁ Duc. ἀνέγνω κακῶς: Εἰς τοῦ ἀχ ...—τὸ ἤλογον). Ἐν τοῖς ἄλλοις ὅμως κώδιξι κεῖται τὸ εὑρέθη, παρουσιάζουσι δὲ καί τινας χασμῳδίας (εὑρέθη ἄ.—ἄλλου ἄλογον), αἵτινες διορθοῦνται ἀποκαθισταμένου ἀπταίστου πολιτικοῦ στίχου, ἂν προτιμηθῇ ἡ καὶ παρ' ἐμοῦ προκριθεῖσα γραφή. Ἔχουσι δ' αἱ γραφαὶ τῶν διαφόρων κωδίκων πλὴν τοῦ παρισινοῦ ὡς ἑξῆς· α΄. Εἰς τ' ἀλοῦ τὸ γιβέντισμαν εὑρέθη τἄλλου τἄλογον (Βατικανὸς παρὰ Kr. MGS. 121. δηλ. αὐτὴ ἡ προκριθεῖσα γραφὴ μετὰ διόρθωσιν τῶν ἀνορθογραφιῶν).—β΄. Εἰς τὸ ἀλόγου τὸ γιβέντισμα εὑρέθη τοῦ ἄλλου τὸ ἄ. (Ἀθων. Δ΄, 54. σ. 48, ὅπου προδήλως ἐκ λάθους τοῦ βιβλιογράφου εἶναι γεγραμμένον «τὸ ἀλόγου» ἀντὶ τοῦ ἄλλου).—γ΄. Εἰς ἄλλου τὸ γιβέντισμαν εὑρέθη ἄλλου ἄλογον (Κῶδ. Βουλισμᾶ σ. 9 ἀρ. 61)· ὁμοίως, ἐξαιρέσει μόνου τοῦ ῥήματος, ὅπερ γράφεται εὑρέθην, κεῖται ἡ παροιμία καὶ ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδ. παρὰ Kr. MGS. σ. 121).

Φανερὰ ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας· εἶναι ὁμοία τῇ τῆς ἀρχαίας «Ἄλλοι κάμον, ἄλλοι δ' ὤναντο» ἧς πλεῖσται φέρονται καὶ ἀρχαῖαι καὶ νεοελληνικαὶ καὶ ξέναι παραλλαγαί. (Βλ. ἀρ. 78). Ἀλλ' ἡ διατύπωσις τῆς βυζαντινῆς παροιμίας εἶναι σκοτεινή, προπάντων ἕνεκα τῆς λέξεως γιβέντισμα, ἧς ἕνεκα πολλαχῶς παρηρμηνεύθη.

Ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει τῆς παροιμίας ὁ Κρουμβάχερ (Sitzungsber. 1887 σ. 90) λέγει ὅτι δυνατὸν νὰ ὑπόκειται τῇ παροιμίᾳ μῦθός τις, ἀφηγούμενος ἴσως ὅτι ἐνῷ ἀθῷος ἐγιβεντίζετο, ἐξῆλθεν ἄλλου καὶ δὴ τοῦ ἐνόχου τὸ ἄλογον καὶ ἀπεκαλύφθη ὁ δράστης. Ἢ ἀνάγεται καὶ ἡ παροιμία αὕτη εἰς τὰς ἀσυναρτήτους, οἷα ἡ παλαιά, Ῥάβδος ἐν γωνίᾳ ἄρα βρέχει. Ἐν δὲ ταῖς MGS. σ. 175 κἑ. μεταφράζει ὁ Κρουμβάχερ: «Κατὰ τὴν μαστίγωσιν (διακήρυξιν ἀπαγορεύσεως;) τοῦ ἑνός, ἐξῆλθε τοῦ ἄλλου τὸ ἄλογον». Εἰκάζει δ' ὅτι τοιαύτην τινὰ ἔννοιαν θὰ ἔχῃ ἡ παροιμία: Ἐν ᾧ ὁ εἷς διελάλει δημοσίᾳ διάταξίν τινα τῶν ἀρχῶν, ἦλθεν ὡς ἀκροατὴς τὸ ἄλογον τοῦ ἄλλου, καὶ θὰ ἐλέγετο ἐπὶ ἐκείνων οἵτινες δὲν ἀκούουσι τῶν ἄλλων τοὺς λόγους. Ἀλλ ἐπιφέρει καὶ ἄλλην ἑρμηνείαν τοῦ O. Crusius, ἥτις δὲν διαφέρει πολὺ ἐκείνης, ἣν ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει τῆς παροι-

μίας προέτεινεν αὐτὸς ὁ Κρουμβάχερ. «Ἐν ᾧ ὁ εἷς (ὁ ἀθῷος) ἐμαστιγοῦτο δημοσίᾳ, ἐξῆλθε τὸ κλοπιμαῖον ἄλογον τοῦ ἄλλου, καὶ ἐπροδόθη οὕτως ὁ κύριός του, ὁ ἀληθὴς ἔνοχος». Ὁ δ' ἡμέτερος Σωτηριάδης (Φιλολ. Ἀκρόπολις 1888 σ. 234) νομίζει ὅτι ἡ λέξις ἄλογον πρέπει νὰ διορθωθῇ εὔλογον. «Ἂν γυβέντισμα, λέγει σημαίνει κρέμασμα, μήπως τότε πρέπει νὰ ἀναγνώσωμεν τὸ εὔλογον =ἡ εὐλογία, ὁ γάμος; ἐξήρχετό τινος ἡ γαμήλιος συνοδία, ὅταν ἕνας ἄλλος ὡδηγεῖτο εἰς τὴν κρεμάλαν»; Ἀλλ' ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Κρουμβάχερ τοιαύτη διόρθωσις δὲν ἐπιτρέπεται, ἕνεκα τῆς συμφωνίας πάντων τῶν κωδίκων, ἐχόντων τὴν λέξιν ταύτην.

Ἡ δυσχέρεια ἔγκειται, ὡς εἴπομεν, ἐν τῇ λ. γιβέντισμα. Ὁ Κρουμβάχερ, βαθὺς γνώστης τῆς γλώσσης ἡμῶν, φέρει πλεῖστα παραδείγματα τῆς σημερινῆς χρήσεως τῆς λέξεως ἐκ δημωδῶν παροιμιῶν καὶ τῆς παλαιοτέρας ἐκ τῶν στίχων τόῦ Σαχλήκη. Ἡ σημασία τῆς λέξεως ἐν τοῖς παραδείγμασι τούτοις εἶναι γνωστὴ καὶ κοινοτάτη, τοῦ γιβεντίζω συνωνύμου ὄντος τοῦ πομπεύω· ὅθεν γιβέντισμα=πόμπιεμα, ἡ ἀτιμωτικὴ περιαγωγὴ τοῦ ἐνόχου διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, μαστιγουμένου ἢ καὶ κατ' ἄλλους ποικιλωτάτους τρόπους ὑβριζομένου· ἐντεῦθεν καὶ γιβεντισμένος ἢ γεβεντισμένος, γιβεντισμένη (= πομπιεμένη), καὶ γεβεντούκλω (ἐν Κυνουρίᾳ), ἡ οὕτως ἀτιμασθεῖσα γυνή, καὶ μεταφορικῶς ἡ ἀναιδής, ἢ κακολόγος, ἢ θρασυλόγος, ἀποστομώνουσα πάντας διὰ τῆς γλώσσης της. (Πρβ. καὶ Κοραῆ Ἄτ. τ. Δ' σ. 78). Ὁ Δουκάγκιος ἐν λ. γυβεντίζειν ἐξηγεῖ «proclamare, quidpiam edicere sub poena gibeti, seu patipuli, a voce gallica gibet». Ταύτην δὲ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ Κρουμβάχερ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς παροιμίας.

Ἀλλὰ πλὴν τούτων, τὸ ῥῆμα γιβεντίζω καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ παράγωγα, ἔχουσι καὶ ἄλλην σημασίαν σπανιωτέραν, ἥτις εἶναι ἡ μόνη ἁρμόζουσα ἐν τῇ προκειμένῃ παροιμίᾳ. Γκιβεντῶ σημαίνει καὶ ἁπλῶς τὸ διακηρύττω, διαλαλῶ, καὶ γιβέντισμα λέγεται τὸ κήρυγμα, τὸ διαλάλημα, ὅπερ ἐν Λακκοβικίοις τῆς Μακεδονίας γίνεται ὑπὸ τοῦ πρωτόγερου. Πρωτόγερος δ' εἶναι μίσθιος κῆρυξ, ὅστις «ἀναβαίνει εἰς »τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς κωμοπόλεως καὶ γνωστοποιεῖ εἰς τοὺς »κατοίκους ἀπόφασίν τινα τοῦ προεστῶτος ἢ ὅ τι ἐν τῇ κωμοπόλει

»ἦλθε πρὸς πώλησιν». (Ἀστερίου Γουσίου, ἡ κατὰ τὸ Πάγγαιον χώρα Λακκοβηκίων σ. 80 — 85). Ταύτην δὲ τὴν ἔννοιαν ἀποδίδουσιν εἰς τὴν λ. γιβέντισμα καὶ αἱ βυζαντιναὶ ἑρμηνεῖαι τῆς παροιμίας: «καὶ [ὅσα] ἐπὶ τῆς γῆς ἐγιβέντισαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ». (Ἀθων. κωδ. Δ΄, 54 σ. 48)· «καὶ ὥσπερ κήρυκες ἐγιβέντισαν τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν» (Kr. MGS. σ. 87).

Ὅθεν μὴ ἐνεχούσης ὑβριστικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως γιβέντισμα, ἡ παροιμία δηλοῖ ὅτι ἀπολέσαντός τινος τὸν ἵππον του καὶ διαλαλήσαντος διὰ τοῦ κήρυκος τὴν ἀπώλειαν, εὑρέθη εἷς ἀδέσποτος ἵππος, ὅστις ὅμως δὲν ἦτο τοῦ μισθώσαντος τὸν κήρυκα, ἀλλ' ἀνῆκεν εἰς ἄλλον, ἀδαπάνως ἀπολαβόντα αὐτόν. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ διὰ κήρυκος ἀναζήτησις ἀπολεσθέντων πραγμάτων εἶναι καὶ σήμερον συνηθεστάτη ἁπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος.

149. Ἕνας τοὺ μακρύ, κι' ἄλλους τοὺ κουντό.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 128.

150. Ἔσκαψε λάκκον γι' ἄλλον καὶ ἔπεσεν ὁ ἴδιος.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 372 καὶ ΚΠ. ΙΗ΄, 186, 87).

Βλ. ἀρ. 162.

151. Ἔχω κι' ἄλλα 'στὴ σεντοῦκα,
πιὸ χειρότερα ἀπὸ τοῦτα.

(Β, 90, 359).

Τὰ κακὰ δὲν ἐξηντλήθησαν, ἀλλ' ὑπάρχει προμήθεια καὶ ἄλλων δεινοτέρων, ἐναποταμιευμένων ἐν τῷ κιβωτίῳ. Λέγεται συνήθως ἐπὶ τῶν διὰ μακρᾶς φλυαρίας ἐνοχλούντων τοὺς ἀκούοντας καὶ μὴ στεργόντων νὰ καταπαύσωσι τὸν λόγον.

152. Ἦρθαν ἄλλοι καλογέροι,
καὶ φοροῦν ἄλλα καπηλαύκια.

(Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 76.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

153. Κάθε ἕνας δὲν ξέρει εἶντα μαγειρεύει τὸ τσικάλι τἀλλωνοῦ.

Θήρας Δε. 61. [Καθεὶς δὲν ξ. τί μαγερεύει τοῦ ἄλλου τὸ τσουκάλι.] -- Β.136, 296 [Κανεὶς δὲν ξ. τί μαγερεύει τοῦ ἄλλου τὸ τσουκάλι.] — Θήρας παρὰ Πυργιανοῦ).

Ὅμοιαι ἐν λ. ξέρω ἀρ. 79. 81, πρβλ. καὶ ξέρω 2. — Οὐδεὶς εἶναι δυνατὸν νὰ διαγνώσῃ τὰ διανοήματα τοῦ ἄλλου, ἂν οὗτος δὲν θέλῃ νὰ τ' ἀποκαλύψῃ· ὡς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μάθῃ τί βράζει ἐν τῇ χύτρᾳ τοῦ ἄλλου, ἂν δὲν ἀνασηκώσῃ τὸ πῶμα αὐτῆς ἢ ἂν ὁ μαγειρεύων δὲν τὸ εἴπῃ εἰς αὐτόν. — Ὅμοιαι ξέναι παρ. πλὴν τῶν ἀναγραφομένων ἐν λ. ξέρω 79: **Ἰταλ.** Indsön sà quéll ch ból in tla pignata dj ëtar = κἀνένας δὲν ξέρει τί βράζει 'ς τὴ χύτρα τοῦ ἄλλου (ῥωμ. Pitrè II, 251). Nssún sá quèll ch bói in pgnatta = κἀνένας δὲν ξέρει τί βράζει 'ς τὴ χύτρα (βολων. αὐτ.). No se pol saver cossa bògia ne la pignata dei altri = δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ξεύρῃ κἀνεὶς τί βράζει 'ς τὴ χύτρα τοῦ ἄλλου (βενετ. Pasqualigo 230). — **Γερμαν.** Wer weiss, was ein ander in seinem Haffen kocht, der ein Deckel hat = ποιὸς ξέρει τί βράζει ἄλλος 'ς τὴ χύτρα του, ποῦ ἔχει σκέπασμα (W. V, 302, 322. II, 253, 65). Wenn der Topf zugedeckelt ist, kann man nicht wissen, was darin kocht = ὅταν ἡ χύτρα εἶναι σκεπασμένη, δὲν μπορῇ κἀνεὶς νὰ ξεύρῃ τί βράζει μέσα. (W. IV, 1272, 139. 142).

154. Καὶ 'ς τὴν ἄλλη, μπάρμπα Γιάννη!

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Εἰρωνικὴ ἐπιφώνησις εἰς παθόντα ἀσήμαντόν τι ἢ γελοῖον κακόν, καὶ μάλιστα εἰς τὸν μὴ ἐπωφεληθέντα εὐκαιρίας, ἧς ἔτυχε, πρὸς εὐδοκίμησιν τοῦ ἔργου του.

155. Λάκκον ἄλλου ἔσκαψε,
καὶ ὁ ἴδιος ἔπεσε.

(Ne. 72, 451).

Βλ. ἀρ. 162.

156. Μὴ βρουτίζις ἀλλ'νοῦ πόρτα, γιὰ νὰ μὴ βρουτίξιν τσὶ τ'ν ἰθκή σ'.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ἡ αὐτὴ καὶ ἐν λ. ξένος 51. Μὴ κρούσῃς ἄλλου θύραν, ὅπως

μὴ κρούσωσι καὶ τὴν ἰδικήν σου, ἤτοι μὴ ἀδικήσῃς ἄλλον ὅπως μὴ εὕρῃ καὶ σὲ κακόν, μὴ ἐνοχλῇς τοὺς ἄλλους δι' αἰτήσεων, ἂν θέλῃς νὰ μὴ ἐνοχλῶσι καὶ σέ. — Ὅμοιαι παρ. **Ρωσική**: Μὴ χτυπᾷς σὲ ξέναις πόρταις μὲ τὸ καμτσίκι, μὴ χτυπήσουν τὴ δική σου μὲ τὴ ματσοῦκα (Dal I, 131). — **Τουρκ.** τεπμὲ καπουγὶ τεπερλὲ καπουνὶ =μὴ χτυπᾷς τὴν πόρτα, θὰ χτυπήσουν τὴν πόρτα σου (Osman. Sprich. 223. Decourdemanche 777. 778).

157. Ὅποιος δὲν κάνει ἀπὸ λόγου του καὶ παντυχαίνει ἀπὸ ἄλλον, κακὸ ψυχρό ναι τὸ καλό, κι' ἂς εἶναι καὶ μεγάλο.

(B. 208. 453 [ἤ, καλό, κι' ἄς μὴν εἶν' καὶ μεγάλο.]).

Βλ. ἀρ. 3. Ἡ παρ. δήλη. Τὰ αὐτὰ διδάσκουσι καὶ πλεῖσται ἄλλαι παρ. διὰ ποικίλων μεταφορῶν (βλ. π. χ. ἐκδέχομαι 1. 2, ξένος 3, ξύνω 5). — Ὅμοιαι παρ. **Γαλλ.** Ni comptans jamâi qui sor nos=νὰ μὴ λογαριάζωμε ποτὲ παρὰ μόνο 'ς τὸν ἑαυτό μας (οὐαλων. D. II, 531). — **Ἰταλ.** Guêi a chi ch' ha bsogn dj ëtar = ἀλλ 'ς ἐκεῖνον πῶχει ἀνάγκη τῶν ἄλλων (ρωμ. αὐτ.). Desgrassià col ch'a l'a bsogn d'j' aotri = κακόμοιρος ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ἀνάγκη τῶν ἄλλων (πεδεμ. αὐτ.). Chi no fa da so posta, pol sperar poco dai altri = ὅποιος δὲν κάνει ἀπὸ λόγου του, λίγα μπορεῖ νὰ ἐλπίζῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους (βενετ. αὐτ.). — **Ῥωμουν.** E reu când ashteptsi de la mâna altuia = εἶναι κακὸ ὅταν περιμένῃς ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ ἄλλου (Zanne 3755). — **Δαν.** Hvo som forlader sig paa Andre, er forladt=ὅποιος ἀφίνεται 'ς ἄλλους, τὸν ἀφίνουν (D. II, 531). — **Ὁλλανδ.** Wie op hulp van anderen zich verlaat, die rust tegen een' zwakken muur zonder grondvast = ὅποιος ἀπὸ τὴν βοήθεια ἄλλων περιμένει, ἀκουμπᾷ εἰς ἀδύνατο τοῖχο χωρὶς θεμέλια (αὐτ.). — **Γερμαν.** Wer sich auf Andere verlässt, der ist verlassen genug =ὅποιος 'ς ἄλλους ἐλπίζει μένει ἔρημος (αὐτ. μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν).

158. Ὅποιος ξέρει τὴν ἐδική του λάβρα καύγεται καὶ 'ς τῶν ἀλλωνῶν.

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Μόνος ὁ ἀτυχὴς ἐννοεῖ προσηκόντως τὸν πόνον τοῦ κακοπα-

θοῦντος καὶ συναλγεῖ αὐτῷ. Παραπλησία ἡ γνώμη τοῦ Ἀπολλοδώρου (παρὰ Στοβ. ΡΙΓ΄, 7 = Meineke FCG. IV, 452, 2. Kock CAF. III, 290, 8): «Φυσικόν γε τοῦθ' ἕκαστος ἐν ταῖς ἀτυχίαις | ἥδιστα πρὸς τοὺς ὁμοπαθεῖς ὀδύρεται». — Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ**. Chi patisce, compatisce = ὅποιος ὑποφέρει, συμπονεῖ (Castagna 17, 42). Chi non ha mai provata miseria, non sà compatire = ὅποιος δὲν ὑπόφερε ποτὲ δυστυχία δὲν εἰξεύρει νὰ συμπονῇ (W. IV, 1546, 442). Cu' 'un ha pruvatu miserii, nun sa cumpatiri = ὁμ. (σικελ. Pitrè III, 260). Chi sa, sa compatir = ὅποιος ξεύρει, ξεύρει νὰ συμπονῇ (βενετ. Pasqualigo 72). — **Γερμαν** Es weiss niemand des andern Noth, der sie nicht selbst erfahren hat = κἀνεὶς δὲν ξεύρει τοῦ ἄλλου τὸν πόνο, ἂν δὲν τὸν δοκίμασε ὁ ἴδιος W. III, 1046, 61). Wer selber gelitten, versteht die Leiden anderer = ὅποιος ὁ ἴδιος ἔπαθε, καταλαβαίνει τὰ πάθη ἄλλων (αὐτ. 23, 90). Wer Vnglück gekostel hat, weiss wie es andern schmeckt = ὅποιος ἐδοκίμασε δυστυχία ξεύρει πῶς φαίνεται 'ς τοὺς ἄλλους (W. IV, 1456, 442).

159. Ὅποιος σκαύγει λάκκο ἀλλουνοῦ, μπαίνει ὁ ἴδιος μέσα.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ΄, 321, 331).

Βλ. ἀρ. 162.

160. Ὅποιος σκαύει τὸν τάφον ἀλλουνοῦ, σκαύει τὸν ἐδικό του.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου).

Βλ. ἀρ. 162.

161. Ὅποιος σκαύῑ τοὺ λάκκου τἀλλουνοῦ μπαίνῑ ἰκείνους μέσα.

(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. ἀρ. 162.

162. Ὅποιος σκάφτει λάκκον ἄλλου πέφτει ὁ ἴδιος μέσα.

(Βερ. 47, 30 [τὸν λ. τοῦ ἄ.] — Β. 217, 596. — Ἀν. Ἐπ. Α΄, 379, 10 [τὸν λάκκον τοῦ ἄ.] — Βάρνης. Κρ. 26 [τὸ λάκκο τοῦ ἄ.] — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ΄, 186, 87 [τὸν λάκκον τοῦ ἄ.] — Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου [ὁμ.] — Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη [τὸ λάκκο τἀλλ'νοῦ πέφτει μ.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [σκαύγει τὸ λάκκο τοῦ ἀλλωνοῦ πέφτ' ὁ ἴ.] — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [τἀλλουνοῦ τὸ λάκκο]).

НБ ОНУ імені І.Мечникова

Παραλλαγαὶ ταύτης ἐν ἀρ. 150. 155. 159-161. 163-165. 167. 170-172. 174, ξένος 91. 134. 139. Προβλ. ἀρ. 168, κακὸς 19 καὶ τὰ αὐτόθι σημειούμενα παράλληλα. — Ὁ μηχανώμενος κακὰ εἴς τινα αὐτὸς πρῶτος βλάπτεται ἐκ τούτων. Ἡ παρ. ἐλήφθη ἐκ ῥητῶν τῆς Π. Δ: «Ὁ ὀρύσσων βόθρον τῷ πλησίον ἐμπεσεῖται εἰς αὐτὸν» (Παροιμ. κζ΄, 27). «Ὁ ὀρύσσων βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται, καὶ ὁ ἱστῶν παγίδα ἐν αὐτῇ ἁλώσεται» (Σειρὰχ κζ΄, 26). «Ὁ ὀρύσσων βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται» (Ἐκκλησ. ι΄, 8). «Ὤρυξαν πρὸ τοῦ προσώπου μου βόθρον, καὶ ἐνέπεσαν εἰς αὐτὸν» (ψαλμ. νς΄, 7). «Λάκκον ὤρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτόν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο» (αὐτ. ζ΄, 16). Τὰ ῥητὰ δὲ ταῦτα μικρὸν μεταβάλλοντες ἐπαναμβάνουσι πολλοὶ βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, ἐξ ὧν παραθέτω ὀλίγα παραδείγματα: «καὶ εἰς ὃν ὤρυξε βόθυνον τῷ πλησίον πολλάκις, ἐπὶ τοῦτον (ὡς αἰνῶ σε, δίκη) χαριέντως ἐμπεπτωκώς, καὶ ἐφ' ἑαυτὸν λίθον κυλίσας ὃν ἀνώχλισε πολλάκις κατὰ τῶν ἔγγιστα» (Νικήτ. Χωνιάτ. σ. 202 B Παρ. 409, 1 Bonn.)· «τὸ δ' ἄλλοις ὀρύσσοντας βόθρον αὐτοὺς εἰς ἐκεῖνον προτέρους ἐμπίπτειν, ἀναμφισβήτητόν ἐστι τῶν πιπτόντων ἁμάρτημα» (Νικηφ. Γρηγ. ΙΒ΄, 5, 2 σ. 587, 10 Bonn)· «καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο» (Βίος βασιλίδος Θεοφανὼ 16 ἐν Kurtz Zwei gr. Texte σ. 11) «πρὸς ὃν ἀνέσκαψε βόθρον ἐμπέπτωκε» (Θεόδ. Ὑρτακην. ἐν Boissonade An. gr. τ. II, σ. 438). «Ὄντως ὁ βόθρον τοῖς ἐγγὺς ὑπονομεύων φόνου | αὐτὸς αὐτὸς εἰς σήραγγας ἐμπίπτει βαθυχάους, | εἰς σήραγγα τὴν ἄφυκτον τὴν ὑποταρταρίαν» (Μανασσῆ Ἀρίστανδρ. Β, 65 κέ. ἐν Erot. script, ed. Hercher II. σ. 560). — Ἐκ τοῦ ἄνω δὲ παρατεθειμένου ῥητοῦ τοῦ Σειράχ, καὶ ἐκ τοῦ Ψαλτηρίου (Ψαλμ. θ΄, 16. λδ΄, 8) εἰκάζω ὅτι ἐπλάσθη καὶ ἡ παρὰ Μακαρίῳ 586 παρ. «Πάγην ἱστὰς ἐν πάγῃ ληφθήσῃ», ἣν οἱ ἐκδόται τῆς Γοττιγκείου συλλογῆς θεωροῦσιν ὡς προελθοῦσαν ἐκ τοῦ Αἰσωπείου μύθου περὶ ἰξευτοῦ καὶ ἀσπίδος (32 Kop. 171 H). Περὶ ἄλλης δ' ὁμοίας ταύτῃ ἀρχαίας παρ. βλ. πηγαίνω 27.

Ἡ πολλὴ χρῆσις τῶν γραφικῶν τούτων ῥητῶν παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς ὑπεμφαίνει ὅτι εἶχον μεταπέσῃ εἰς παροιμίας καὶ ἐξηγεῖ πως τὴν μεγάλην διάδοσιν τῶν ἐκ τούτων ἐσχηματισμένων δημωδῶν

παροιμιῶν. Ἀλλ' ἡ γνώμη περὶ τῆς ἐπερχομένης εἰς τοὺς ἐπιβούλους τιμωρίας ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἔργων εἶναι ἐπίσης καὶ ἑλληνική, ἐξενεχθεῖσα πολυτρόπως ὑπὸ Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ φιλοσόφων. Παλαιοτάτη διατύπωσις εἶναι ἡ παρ' Ἡσιόδῳ: «Οἵ τ' αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων,| ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη» (Ἔργα 265 καὶ παρ' Ἀριστοτ. Ῥητ. 9. Ὁ β΄ στίχος καὶ παρ' Αὔλῳ Γελλίῳ Noct. Att. IV, 5, ὅπου καὶ ἀρχαῖον λατινικὸν ἰαμβεῖον κατὰ μίμησιν τοῦ Ἡσιοδείου στίχου πεποιημένον: Malum consilium consultori pessimum est. Ὁ δὲ α΄ μικρὸν παρηλλαγμένος καὶ παρὰ Ψευδοκαλλισθέν. Α΄, 19 Müller: «ὃς ἄλλῳ κακὸν τεύχει ἑαυτῷ κακὸν τέτευχεν»). Παλαιὸς δ' εἶναι καὶ ὁ στίχος: «Ὃς δ' ἄλλῳ κακὰ τεύχει, ἑῷ κακὸν ἤπατι τεύχει», ὃν παρενείρει ἐν ἐπιγράμματί του καὶ ὁ Λουκίλλιος (Ἀνθολ. ΙΑ΄, 183, 5) καὶ ὃν ὁ μὲν Πλούταρχος (π. τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδ. τιμωρ. 9 σ. 554 α) ἀναφέρει εἰς τὸν Ἡσίοδον, ταὐτίζων πρὸς τὸν προηγούμενον, ὁ δ' Εὐστάθιος (εἰς Ἰλ. Ε, 64) εἰς τὸν Καλλίμαχον. Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ τραγικός τις ποιητής: «Ὅστις καθ' ἑτέρου δόλια μηχανεύεται| αὐτὸς καθ' αὑτοῦ τοῦτο ποιῶν λανθάνει» (παρὰ Μαξίμ. Πλανούδ. Β. Αἰσώπ. 1 σ. 231 Eberhard, πρβλ. Αἰσ. μῦθ. 18 H. = Nauck TGF. 953, 573)· ἐπίσης καὶ οἱ γνωμικοί: «βουλευόμενος περὶ ἄλλου κακῶς, φθάνεις αὐτὸς πάσχων ὑπὸ σεαυτοῦ κακῶς» (Πυθαγορ. γνῶμ. 13 α Schenkl). «ὁ βουλευόμενος κατ' ἄλλου κακῶς φθάνει κακῶς πάσχων» (Σέξτ. 327 ἐν Elter I, 22). — Πρβλ. καὶ τοὺς στίχους τοῦ Ἐννίου: Qui alteri exitium parat,| eum scire oportet, sibi paratam pestem (321 Ribbeck παρὰ Cic. Tusc. 2, 17, 39). Sic vetus verbum iubet:| compedes, quas ipse facit, ipsus ut gestet faber (Auson. Idyll. VII, 25, 2, 5 Sch.). Itaque insidiae in insidiatores versae (Iustin. XIII, 8, 6).

Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ παραβολὴ τοῦ βόθρου δὲν ἰδιάζει μόνον εἰς τὴν ἑβραϊκὴν γνωμολογίαν. Ἐν τῷ Αἰσωπείῳ μύθῳ τῆς αἰγὸς καὶ τοῦ ὄνου (ἀρ. 18 H.), οὗ τὸ ἐπιμύθιον ἐλήφθη ἐκ τῆς ἀνωτέρω παρατεθειμένης γνώμης τοῦ τραγικοῦ, ἀναφέρεται ἐπίσης βόθρος, ἐν ᾧ διὰ δόλου τῆς ἀλώπεκος κατέπεσεν ὁ ὄνος. Ὁμοίως καὶ ἐν τῷ παλαιῷ περὶ τοῦ Ἀρχελάου μυθικῷ διηγήματι, ἐξ οὗ συνάγεται

ἠθικὸν δίδαγμα οὐχὶ διάφορον τοῦ τῆς παροιμίας. Ὁ πενθερὸς τοῦ Ἀρχελάου Κισσεὺς ἐσκόπει νὰ ἐμβάλλῃ αὐτὸν διὰ δόλου εἰς βόθρον, ὃν ἐπλήρωσεν ἀνημμένων ἀνθράκων, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ Ἀρχελάου ἐνέπεσεν εἰς αὐτὸν καὶ ἐθανατώθη αὐτὸς ὁ ὀρύξας. Τὸν μῦθον ἀφηγεῖται ὁ Ὑγῖνος (Fab. 219), παραλαβὼν πιθανῶς ἐκ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἀρχελάου, ἀπολεσθείσης τραγῳδίας τοῦ Εὐριπίδου (Βλ. Welcker, Gr. Trag. II, 698 - 709. Nauck Eurip. fragm. 229 κἑ. τοῦ αὐτοῦ TGF. 2ας ἐκδ. 426 κἑ.). Δύναται δὲ νὰ θεωρηθῇ ὁ μῦθος οὗτος ὡς τὸ πρότυπον, ἐξ οὗ διεσκευάσθησαν οἱ παρὰ πλείστοις εὐρωπαϊκοῖς καὶ ἀσιατικοῖς λαοῖς γνωστοὶ μῦθοι περὶ τοῦ διασωθέντος ἐκ τῆς καμίνου ἀθῴου νεανίου καὶ τῆς θανατώσεως ἐν αὐτῇ τοῦ ἐνόχου, ὧν μίαν παραλλαγὴν ἔλαβεν ὁ Schiller ὡς ὑπόθεσιν τοῦ ποιήματός του Der Gang nach dem Eisenhammer (Βλ. τοὺς πραγματευθέντας περὶ τοῦ μύθου τούτου: Dunlop-Liebrecht, Geschichte der Prosadichtungen σ. 487. Benfey Pantschat. I, 321. Gödeke ἐν Orient u. Occident τ. III σ. 190-1. Weber ἐν Monatsber. d. preuss. Akad. 1869 σ. 29. 34. 44-48. Pfeiffer's Germania III, 3. F. Liebrecht zur Volkskunde σ. 38-9. Wesselofski ἐν Russ. Revue τ. VI σ. 197 κἑ· Das Magazin f. d. Litteratur des In-u. Ausl. 1886 σ. 205-6). Ἑλληνικαὶ παραλλαγαὶ τοῦ μύθου μοὶ εἶναι γνωσταὶ αἱ ἑξῆς: 1) ἡ περὶ τοῦ Θεοφίλου ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, ἐκ παλαιοτέρου τινὸς βυζαντινοῦ κειμένου παραληφθεῖσα πιθανῶς ὑπὸ Ἀγαπίου Λάνδου ἐν Ἁμαρτωλῶν σωτηρίᾳ (Μέρ. Γ΄, θαῦμ. 65 τῆς ἐν Βενετίᾳ ἐκδόσεως τοῦ 1857 σ. 392-4). — 2) ἡ καλλίστη πασῶν θρακικὴ παράδοσις περὶ τοῦ Σοφιανοῦ, ἣν διεσκεύασεν εἰς ποίημα ὁ Γ. Μ. Βιζυηνὸς (Ἀθῖδες αὗραι σ. 256-266). — 3) Τὸ παραμύθιον παρὰ Hahn Gr. u. alban. Märchen ἀρ. 20. — 4) Ἐπεισόδιον κυπριακοῦ παραμυθίου παρὰ Σακελλαρίῳ Κυπριακὰ τ. Γ΄ σ. 319-320 ἀρ. 5. — 5). Ἐπεισόδιον ἀνεκδότου παραμυθίου ἐκ Μυκόνου «ὁ Ἀρκουδογιάννης», τῆς συλλογῆς μου.

Ὅμοιαι παρ. ἀλλόγλωσσοι, πλὴν τῶν ἀναγραφομένων ἐν λ. πηγαίνω 27: **Γαλλ.** Tel qui creuse une fosse à un autre, tombe souvent lui même (W. II, 153, 6). Qui conduit dans le fossé

y tombera le premier (αὐτ.) — **'Ιταλ**. Chi ad altri scava la fossa, non di rado vi cade il primo = ὅποιος 'ς ἄλλους ἀνοίγει τὸ λάκκο, ὄχι σπανίως πέφτει 'ς αὐτὸν πρῶτος (Haller 148). L'invidia fa agli altri la fossa, e poi vi casca dentro = ὁ φθόνος κάνει 'ς τοὺς ἄλλους τὸ λάκκο, καὶ ἔπειτα πέφτει 'ς αὐτὸν μέσα (τοσκαν. Giusti 171). Chi ghe fa la fossa ai altri, se la fa a se stessi = ὅποιος κάνει 'ς τοὺς ἄλλους τὸ λάκκο, τὸν κάνει 'ς τὸν ἑαυτό του (τεργεσταία, Pitrè I, 335). Cui scava la fossa, lu primu cci cadi = ὅποιος ἀνοίγει τὸ λάκκο, πρῶτος πέφτει μέσα (σικελ. αὐτ.). Cui para la fossa ad àutru, lu primu cci cadi iddu = ὅποιος ἑτοιμάζει τὸ λάκκο 'ς ἄλλον, πρῶτος πέφτει μέσα ὁ ἴδιος (ἐπίσης, αὐτ.). Qui preparat fossu, que ruet su primu = ὅποιος ἑτοιμάζει λάκκο πέφτει μέσα πρῶτος (σαρδονία, αὐτ.) — **Ισπαν**. Cae en la cueva el que otro á ella lleva = πέφτει 'ς τὸ λάκκο κεῖνος ποῦ ὁδηγεῖ 'ς αὐτὸν ἄλλον (D. I, 643). — **Ραιτορωμαν.** Chi che çhava 'na fossa a un âter, toma istëss la îte = ὅποιος σκαύει λάκκο 'ς ἄλλον πέφτει ὁ ἴδιος μέσα (αὐτ. μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). Chi cheva la fossa, crouda loaind = ὅποιος σκαύει τὸ λάκκο πέφτει μέσα (αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς διαλεκτικῆς). — **Ρωμουν.** Cine sapa grópa altuia, cade mai antêi ellu intrênsa = ὅποιος σκάφτει λάκκον γι' ἄλλους πέφτει πρῶτα ὁ ἴδιος μέσα (Jahrbuch f. rom. u. engl. Lit. VI, 183). Shants sapa shi cadzù într-însul cel ce l'au facut = εἶναι λάκκος καὶ ἔπεσαν μέσα ἐκεῖνοι ποῦ τὸν ἔκαμαν (Zanne 767 μετὰ πολλῶν διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). Nu fa grópa altului ca cadzi singur = μὴν κάνῃς λάκκον ἄλλου, γιατὶ πέφτεις ὁ ἴδιος (κουτσοβλαχική, αὐτ.). — **'Αλβαν.** Κουσ^ε μπαιν βάρραι τιάταιριτ, σούμαι heραι ρυν βέταιι = ὅποιος κάνει λάκκον ἄλλου πολλαῖς φοραῖς πέφτει ὁ ἴδιος μέσα (Hahn, 152, 39). — **'Ισλανδ** Sèr grefr gröf, þo grafi = γιὰ τὸν ἑαυτό του σκάφτει λάκκο, ἂν σκάφτῃ (D. I, 643). — **Δαν.** Den som graver en grav til en Anden, falder selv deri = ὅποιος σκάφτει λάκκον γι' ἄλλον, πέφτει ὁ ἴδιος μέσα (αὐτ. καὶ τ. II σ. 473 μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). — **Νορβηγ.** Dan som Graev ei greft aat ein annan, skal sjølv stupa i = ὁμ.

θὰ πέσῃ ὁ ἴ. μέσα (D. I, 643). — **Σουηδ.** Den som gräfver en grop för andra, fal ler sjelf = ὅποιος σκάφτει λάκκο γι᾽ ἄλλους πέφτει ὁ ἴδιος (αὐτ.). Han blijr offta fålder, som andra will fålla = πολλαῖς φοραῖς ὁ ἴδιος γκρεμίζεται, ὅποιος ἄλλους θέλει νὰ γκρεμίσῃ (αὐτ.). — **Φρεισικαί.** Diar Öölern an Gruw grêft, fêlt-r sallew ün nun = ὅποιος γι᾽ ἄλλους λάκκο σκάφτει πέφτει ὁ ἴδιος μέσα (αὐτ.). De, dirr Ausere en Köhl grêft, fällt-r sêllew äujn = ὁμ. (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Hij valt in dé gracht, die his zelf gemaakt heeft = ἔπεσεν εἰς τὸ λάκκο, ποῦ ὁ ἴδιος εἶχε κάμῃ (W. II, 154, 16). Hij is in zijne eigene gracht gevallen = ἔπεσε ᾽ς τὸν ἴδιο του τὸ λάκκο (αὐτ.). — **Γερμαν.** Wer Andern eine Grube gräbt, fällt selbst hinein = ὅποιος γι᾽ ἄλλους λάκκο σκάφτει πέφτει ὁ ἴδιος μέσα (D. I, 643 μετὰ πολλῶν διαλεκτικῶν παραλλαγῶν. W. I, 77, 23. II, 153, 6. 10. 12. III, 101, 1360). Mancher felt selbst in die Gruben, die er andern gemacht hat = Πολλοὶ πέφτουν οἱ ἴδιοι ᾽ς τὸ λάκκο ποῦ εἶχαν κάμῃ γι᾽ ἄλλον (W. II, 153, 5). In die Grube fallen, die man selbst gegraben hat = νὰ πέσῃ κἀνεὶς ᾽ς τὸ λάκκο ποῦ εἶχε σκάψῃ ὁ ἴδιος (αὐτ. 154, 16). Neid gräbt andern ein Grab und fällt selber hinab = ὁ φθόνος σκάφτει γι᾽ ἄλλους λάκκο καὶ πέφτει ὁ ἴδιος μέσα (W. III, 988, 57). — Ὁμοίας ῥήσεις Γερμανῶν ποιητῶν τῶν μέσων χρόνων βλ. παρὰ Kirchner II σ. 11, 40). — **Λιταυική**: Μὴ σκάφτῃς ἄλλου λάκκο, μὴν πέσῃς ὁ ἴδιος μέσα (Schleicher σ. 162). — **Ἀραβική** min ishtáha elhafīrat li'ahīhi jū'aв fīha = ὅποιος καταρειέται ᾽ς τὸ γείτονά του νὰ πέσῃ ᾽ς τὸ λάκκο, πέφτει ὁ ἴδιος μέσα (Socin ἀρ. 154. Rhasis σ. 30). — **Τουρκ.** ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (Merx 275. Carnoy-Nicolaides 285, 15).

163. Ὅποιος σκάφτει νὰ βάλῃ ἄλλου κεφάλι, βάνει τὸ δικό του.

(Μα. 32 [τὸ ἰδικόν του.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

164. Ὅποιος σκάφτει τὸ λάκκο τἀλλ'νοῦ, φτειάνει τὸν δικό του.

(Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη).

Βλ. ἀρ. 162.

165. Ὅποιος φτειάνει τὸν τάφ' ἀλλουνοῦ, γίνετ' ὁ δικός του.

(Πκζ 271, 691).

Βλ. ἀρ. 162.

166. Ὅποιος χύνει γι' ἄλλους δάκρυα ξεραίνει τὰ μάτια του.

(Β. 220, 635).

Παραλλαγαὶ ταύτης ἐν ἀρ. 173, ξένος 53. 117. 137, βλ. καὶ τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ἀλλότριος 4. — Ὁ θρηνῶν ἐπὶ ταῖς ξέναις συμφοραῖς θὰ ἐξαντλήσῃ τὰ δάκρυα καὶ θ' ἀδυνατῇ νὰ θρηνήσῃ τὰ οἰκεῖα κακά· ὁ μεριμνῶν περὶ τῶν ἀλλοτρίων ὑποθέσεων δὲν ἔχει καιρὸν ν' ἀσχοληθῇ περὶ τῶν ἰδίων. Ὅμοιαι παρ. **Ρωμουν.** Cine pe altul plânge, ochii lui she'i scurge = ὅποιος γι' ἄλλον κλαίει, ξεραίνονται τὰ μάτια του (Zanne 5692β). — **Γερμαν.** Ein Auge, das bei jeder Klage weint, wird nie trocken = Μάτι ποῦ γιὰ κάθε παράπονο κλαίει δὲν ξεραίνεται ποτὲ (W. I, 173, 105). Wer vor fremden Leuten weint, verliert (verschwendet) seine Thränen = ὅποιος γιὰ ξένους κλαίει χάνει (σπαταλᾷ) τὰ δάκρυά του (W. III, 104, 1418). Wer weint um alle Welt, kommt um seine Augen und um sein Geld = ὅποιος κλαίει γιὰ ὅλον τὸν κόσμο, χάνει τὰ μάτια του καὶ τὰ χρήματά του (W. V, 121, 44). — **Τουρκ.** ιλ ιτσ῾ιούν αγλαγιὰν γκεζσὺζ καλιούρ = γιὰ τὸν κόσμο ὅποιος κλαίει χωρὶς μάτια μένει (Osm. Sprichw. 121. Decourdemanche 59)· ὅποιος κλαίει γιὰ ξένη ἔννοια τυφλώνεται (Merx 274).

167. Ὅποιους ἀνοίγι τἀλλ'νοῦ τοὺ λάκκου, ἀνοίγι τοὺ θκό τ'.

(Μυτιλήνης Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 162.

НЭБ ОНУ имени И.И.Мечникова

168. Ὅποιους θέλι νὰ βγάλι τἀλλουνοῦ τὰ μάτια, βγάζι τὰ θκά τ'.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [ἢ, νὰ βγάνι τὰ μ. ἀλλνοῦ βγ.]).

Πρβλ. ἀρ. 162. Παραπλησία ἡ **γερμαν**. Wer eines andern Unglück sucht, findet sein eigenes = ὅποιος γυρεύει τοῦ ἄλλου τὸ κακὸ βρίσκει τὸ δικό του (W. IV, 1455, 407).

170. Ὅποιους κάνι τοὺ λάκκου τἀλλ'νοῦ, κάν' ἡ θιὸς τοὺν θ' κό τ'.

(Τρικάλων παρὰ Ν. Βραχνοῦ).

Βλ. ἀρ. 162.

171. Ὅποιους σκαύγι τἀλλνοῦ τοὺ τάφου, πέφτ' γίδιους μέσα.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 162.

172. Ὅποιους σκάφτ' τἀλλνοῦ τοὺ λάκκου, πέφτ' γίδιους μέσα.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 162.

173. Ὁ τρελλὸς ἂν κλαίῃ, κλαίει γι' ἄλλον.

('Αθηναϊκή. Ἑβδομὰς Α', 152).

Βλ. ἀρ. 166, ἀλλότριος 4, πρβλ. ξένος 184. 193. Μωρὸς ὁ μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος ἀσχολούμενος περὶ ἀλλοτρίων πραγμάτων καὶ ἀμελῶν τῶν ἰδίων.

174. Ποῦ σκάφτει ἀλλωνοῦ λάκκον, τὸν ἰδικόν του σκάφτει.

(Θήρας. Δε. Στ. 70 [σκάπτει - σκάπτει.]).

Βλ. ἀρ. 162.

175. Ῥοῦχο τῶν ἀλλῶ,
ῥοῦχο τῶν ὁλῶ.

(Βούας Καλαβρίας. Morosi 89, 16).

Τὸ ἀνῆκον εἰς ἄλλους εἶναι κοινὸν πάντων κτῆμα.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

176. 'Σ τὰ τριμήνια τοῦ πιτσίτη,
ἄλλον εἴχαμε 'ς τὸ σπίτι.
(Καρπάθου. ΖΑ. 361, 388).

Βλ. ἀρ. 177. 178. Πιτσίτης ἢ πισσίτης, ὁ κολασμένος, ὁ καταδεδικασμένος εἰς τὴν πίσσαν τῆς κολάσεως. Ἡ κακὴ χήρα ὑποτίθεται ὅτι ὁμιλοῦσα περὶ τοῦ ἀποθανόντος συζύγου της, ἀντὶ τοῦ εὐφήμου μακαρίτης, κάμνει χρῆσιν ὀνόματος ἐμφαίνοντος δεινότατον πρὸς τεθνεῶτα μῖσος. Λέγεται δ' ἡ παρ. ἐπὶ γυναικῶν, αἵτινες ἔρχονται εἰς δεύτερον γάμον βραχὺν χρόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου των. Δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ γίνῃ ὁ γάμος πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ πενθίμου ἔτους, κωλύοντος τοῦ νόμου, ἀλλὰ τοσαύτη ἦτο ἡ σπουδὴ τῆς χήρας, ὥστε ἤδη ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ τριμήνου μνημοσύνου εἰσήρχετο εἰς τὸν οἶκόν της ὁ μέλλων σύζυγος· αἱ ἄλλαι παραλλαγαὶ ἐλαττώνουσιν ἔτι μᾶλλον τὸν χρόνον· κατὰ τὴν 177 ἀπὸ τοῦ πρώτου μνημοσύνου τῶν ἐνάτων, κατὰ δὲ τὴν 178, ἀπὸ τοῦ δευτέρου τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας, ἐσύχναζεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς χήρας ὁ ἐραστής.

177. 'Σ τοῖς ὀχτὼ τοῦ μακαρίτη,
ἄλλος μπαίνει μέσ' 'ς τὸ σπίτι.
(Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

178. 'Σ τσοῖ σαράντα τοῦ πισσίτη
μπαίνει ἄλλος μέσ' 'ς τὸ σπίτι.
(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 176.

179. Τἄλλο;
τό φαγε ἡ Μαγδάλω.
(Λελ 'Επ. σ. 178.— Μεσσηνίας).

Λέγουσι τοῦτο οἱ διακόπτοντες ἀποτόμως τὸν λόγον, μάλιστα ὅταν οἱ ἀκούοντες δὲν προσέχωσιν· συνηθέστερον δὲ οἱ διηγούμενοι μῦθόν τινα εἰς παιδία καὶ διακόπτοντες τὴν διήγησιν καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ἔχει κορυφωθῇ ἡ περιέργειά των. Ἐπὶ τῶν αὐτῶν περιστάσεων ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι: «Ὁ μῦθος ἀπώλετο» (Γρηγόρ. Κύπρ.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

Λ. 190. 191. Σχολ. Πλάτ. Φίληβ. 14 α. Πολιτ. Ι΄, 621 β. Κρατῖνος ἐν Δραπέτισι καὶ Κράτης ἐν Λαμίᾳ παρὰ Σχολ. Πλάτ. Θεαίτ. 164 d = Meineke FCG. II, 52, 12. 241, 4). Ἡ παρ. αὕτη ἐλέγετο «ἐπὶ τῶν τὴν διήγησιν μὴ ἐπὶ πέρας ἀγόντων» (Σχολ. Πλάτ. Θεαιτ. 14 d) «Τούτῳ τῷ λόγῳ χρῶνται οἱ λέγοντές τι πρὸς τοὺς μὴ προσέχοντας» (Σχολ. Πλάτ. Φίληβ. 14 α). Παίζων δὲ πρὸς τὴν παρ. ὁ Πλάτων (Πολιτ. Ι΄, 621 β) εἶπε τὸ ἀντίθετον: «καὶ οὕτως, ὦ Γλαύκων, μῦθος ἐσώθη καὶ οὐκ ἀπώλετο».

180. Τ' ἕναν κοχέζει καὶ τἄλλο φτύρκεται.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 376, 259 [κοχίζει] καὶ παρὰ Ι. Βαλαβάνη).

Τὸ ἓν βήχει καὶ τὸ ἄλλο πτάρνυται. Πάντα ἔχουσιν ἐλαττώματα.

181. Τί λουγιὰ ξέρις τοὺν ἄλλουν, σὰν τοὺν ἰγιαυτό σ';

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ὁποῖόν τινα ὑπολαμβάνεις τὸν ἄλλον; ὅμοιόν σου; Ἐκ τῶν οἰκείων κρίνεις τὰ ἀλλότρια; Συνήθως ἕκαστος κρίνει τοὺς ἄλλους ὡς νὰ ἦσαν ὅμοιοι αὐτῷ· διὰ δὲ τῆς παρ. ταύτης ὑποδεικνύει ὁ ὁμιλῶν, ὅτι δὲν στέργει οὕτω νὰ κρίνηται ὑπὸ τοῦ ἀκούοντος, ὃν θεωρεῖ κατώτερόν του. — Παραπλήσιαι παρ. ἀλλόγλωσσοι. **Ἰταλ.** Cu' è tristu, giudica chi tutti sunnu com' iddu = ὅποιος εἶναι κακομοίρης θαρρεῖ πῶς ὅλοι εἶναι σὰν αὐτὸν (σικελ. Pitrè II, 391). Cu' è bonu, si cridi chi tutti sunnu com'iddu = ὅποιος εἶναι καλός, πιστεύει πῶς ὅλοι εἶναι σὰν αὐτὸν (ἐπίσης, αὐτ.). — **Γερμαν.** Wie einer ist, also meint er, sei auch ein anderer = ὅπως εἶν' ἕνας ἔτσι νομίζει πῶς εἶναι καὶ οἱ ἄλλοι (W. IV, 523, 100). Wie ein jeder selber ist, so denkt er sich die andern = ὅπως καθένας εἶναι ὁ ἴδιος, ἔτσι φαντάζεται τοὺς ἄλλους (αὐτ. 530, 28). — **Ἀραβ.** zynni binnäs kanäfsi = ἡ γνώμη μου γιὰ τοὺς ἀνθρώπους εἶναι καθὼς ἐγὼ ὁ ἴδιος· ἤτοι, ὅπως φαντάζεται κάνεὶς τοὺς ἄλλους, τέτοιος εἶναι (Tallqvist ἀρ. 97). — **Τουρκ.** Νὰ μὴ κρίνωμεν ὅλον τὸν κόσμον κατὰ τὸν ἑαυτόν μας (Decourdemanche 593).

182. Τὸ ἕνα τοῦ μυρίζει καὶ τἄλλο τοῦ βρωμάει.

(Κοινή).

Ἐπὶ δυσκόλων, τὰ πάντα ψεγόντων.

ἄλλοτες.

1. Ἄλλοτες ἦτον οἱ καιροὶ καὶ τὰ χρουσὰ ζαμάνια!

(Καρπάθου Μαν. σ. 174).

Παρῆλθον οἱ χρυσοῖ καιροὶ τῆς εὐτυχίας.

ἀλλότριος

* 1. Ἀλλοτρίαις χοαῖς τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ ἐναγίζει.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 105).

Ἐπὶ τῶν ἐπιδεικνυομένων γενναιοδωρίαν διὰ ξένων χρημάτων καὶ ἰδίως ἐπὶ τῶν δαπανώντων εἰς ἔργα κοινωφελῆ ἐκ χρημάτων, ἅτινα παρανόμως ἐπορίσθησαν. Ὁμοία ἀρχαία παρ. ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (Θ΄, λ΄, 1)· ἱστορῶν οὗτος ὅτι ὁ Σύλλας ἀνέθηκεν ἐν Ἑλικῶνι ἄγαλμα τοῦ Διονύσου ἔργον τοῦ Μύρωνος, ὅπερ ἥρπασεν ἐξ Ὀρχομενοῦ, ἐπάγεται «τοῦτό ἐστι τὸ ὑπὸ Ἑλλήνων λεγόμενον, θυμιάμασιν ἀλλοτρίοις τὸ θεῖον σέβεσθαι». Ἡ αὐτὴ δὲ παρ. διετηρήθη μέχρι τοῦ νῦν ἐν πολλαῖς παραλλαγαῖς (βλ. ξένος 38. 40-42. 45-48. 55. 60. 61), ἐν αἷς πάσαις ἡ μεταφορὰ εἶναι ἀπὸ τῶν τελούντων μνημόσυνα ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς συγγενῶν δι' ἀλλοτρίων κολλύβων. Ἡ παρὰ Πλανούδῃ διατύπωσις δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς προελθοῦσα ἐκ βυζαντινῆς παραλλαγῆς διαφερούσης κατὰ τοῦτο τῶν σημερινῶν, ὅτι ἀνέφερεν ἀντὶ κολλύβων χοάς· ἀλλὰ πιθανώτερον φαίνεται ὅτι ὅπως ἀρχαιοπρεπεστέραν ποιήσῃ τὴν παράφρασίν του ὁ βυζαντινὸς συλλογεὺς ἀντικατέστησεν ἐν αὐτῇ τὰ δημώδη κόλλυβα διὰ τῶν χοῶν τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας. Τοῦτο δ' ὑποδεικνύει καὶ φράσις τις παρ' Ἰωάννῃ τῷ Κλίμακος (Δ΄, 67, τ. 88 σ. 713 α Migne): «δόξαν ἑαυτῷ ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου σίτου περιποιήσασθαι». Διότι νομίζω ὅτι διὰ τῆς φράσεως ταύτης παραφράζει ὁ Ἰωάννης τὸν παλαιότατον τύπον τῆς προκειμένης παροιμίας, ἥτις οὕτω δύναται ν' ἀναχθῇ εἰς τὸν Γ΄ ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνα. Ὁ ἀναφερόμενος ἐν αὐτῇ σῖτος εἶναι, ὡς μοι φαίνεται πιθανόν, τὰ κόλλυβα, ἅτινα καὶ νῦν λέγονται ἁπανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἁπλῶς σιτάρι, ἐκ τῆς κυριωτάτης τῶν ὑλῶν δι' ὧν παρασκευάζονται.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

Μετὰ τοῦ ἐθίμου τῶν κολλύβων παρέλαβον παρ' ἡμῶν καὶ τὴν παρ. οἱ Ῥῶσοι. Ὁ Kurtz ἐν τῇ ἀναδημοσιεύσει τοῦ Πλανούδη (σ. 27) παραθέτει ἀπαράλλακτον ῥωσικὴν παροιμίαν ἐκ τοῦ Dal σ. 673: za ksuzimi kanunomi svoich roditelei pominajet = μὲ ξένη μακαριὰ [1]) μνημονεύει τοὺς γονεῖς του. — Προστεθείσθω δ' ὅτι καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Dal (τ. I, σ. 103) ἀναγράφει παραλλαγὰς τῆς παρ. «Μὲ ξένα κόλλυβα τοὺς μακαρίταις του μνημονεύει». Ὁ Timoschenk ἀναφέρει (σ. 20) καὶ μικρορωσικὴν παραλλαγήν: Jak ksuzimi nipogami ta suovo batka pominat = μὲ ξέναις πίτταις θυμᾶται τὸν πατέρα του.

Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐκφράζουσι καὶ πλεῖσται παροιμίαι ἄλλων λαῶν, ἐννοεῖται ὅμως διὰ μεταφορῶν διαφόρων, ἀγνώστου ὄντος παρ' αὐτοῖς τοῦ ἐθίμου τῶν κολλύβων. Αἱ μάλιστα δὲ προσεγγίζουσαι πρὸς τὴν προκειμένην εἶναι αἱ ἑξῆς. **Ἰταλ.** Co la borsa dei alter se fa 'l generòs = μὲ τὴ σακοῦλα τῶν ἄλλων κάνει τὸ γενναιόδωρο (περγαμ. D. I, 91). Fe d'speise con ii dnè d'j'aotri = κάνει τὰ ἔξοδα μὲ τὰ χρήματα τῶν ἄλλων (πεδεμοντ. αὐτ.). — **Δαν.** Det er godt. at være kostfri af en Andens Pung = Καλὸ εἶναι νὰ εἶναι κἀνεὶς γενναιόδωρος ἀπὸ τοῦ ἄλλου τὴ σακκοῦλα (αὐτ.). — **Σουηδ.** Gott wara kostfrij aff annars pungh = ὁμ. (αὐτ). — **Ὁλλανδ.** Het is goed mild zijn uit eens anders beurs = εἶναι καλὸ νὰ εἶναι κἀνεὶς ψυχοπονιάρης μὲ ἄλλου σακκοῦλα (αὐτ.). — **Γερμαν.** Auss ander Leute Säckl ist gut Almosen geben = ἀπὸ ἀλλωνῶν σακκοῦλα εἶναι καλὸ νὰ δίνη κἀνεὶς ἐλεημοσύνη (W. III, 61, 297). — **Τουρκ.** Ἀπὸ ξένη σακκοῦλα νὰ εἶναι κἀνεὶς γενναιόδωρος (Merx 32).

[1]) Οἱ Ῥῶσοι ἐν ἀρχῇ φαίνεται ὅτι παρέλαβον μετὰ τῆς λέξεως (ἐν τῇ παλαιοσλαβικῇ kolivo) καὶ αὐτὸ τὸ ἔθιμον τῶν κολλύβων, τῶν προσφερομένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰς μνήμην τῶν νεκρῶν. (Περὶ τοῦ ἐθίμου τούτου θὰ πραγματευθῶ ἐκτενῶς ἐν οἰκείῳ τόπῳ, ἐνταῦθα ὅμως ἀναγκαῖον κρίνω νὰ σημειώσω ὅτι δὲν εἶναι ἀκριβῆ ὅσα περὶ τῶν παρ' ἡμῖν κολλύβων καὶ περὶ τῶν ἀργαίων καταχυσμάτων γράφει ὁ Timoschenk σ. 20 κέ.) Νῦν δ' ἐν Ῥωσσίᾳ ἡ λέξις kanunom, ἧς γίνεται χρῆσις ἐν τῇ παροιμίᾳ, σημαίνει, κατὰ τὸν Timoschenk (αὐτ.), τὸν εἰς μνήμην ἁγίου τινὸς τελούμενον ἑσπερινόν, καὶ τὸ ἐπὶ τῇ κηδείᾳ περίδειπνον, τὰ φαγητὰ καὶ τὰ ποτὰ καὶ ἰδίως τὴν εἰς μνήμην τοῦ νεκροῦ μετὰ τὴν ἀκολουθίαν τρωγομένην βραστὴν ὄρυζαν, τὰ ὁποῖα καλοῦνται kolivom.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

*2. Ἀλλότριον ἄλγος, ὄνειρος.

(Βυζαντική. Πλανούδ. 268).

Οὐδέποτε τὰ παθήματα τῶν ξένων εἶναι ἱκανὰ νὰ μᾶς συγκινήσωσιν ὅσον τὰ οἰκεῖα κακά. Ἡ βυζαντινὴ παρ., ἣν παρέφρασεν ὁ Πλανούδης, εἶχε πιθανώτατα οὕτω: «Ξένος πόνος, ὄνειρος», ὡς συνάγεται ἐκ τῶν φερομένων νῦν παραλλαγῶν (βλ. ξένος 74. 87) καὶ ἐκ τοῦ διαπλατυσμοῦ αὐτῆς ἐν τοῖς Στίχοις τοῦ Μιχαὴλ Γλυκᾶ (στ. 252-3, βλ. καὶ Πολίτου Μιχαὴλ Γλυκ. ἐν Byz. Zts. VII σ. 149): «Ὅσα καὶ ἂν λέγῃς ὁ πονῶν, καὶ κρούῃς καὶ λαμβάνῃς, | πάντα δοκοῦσιν ὄνειρος εἰς ἄθλιβον καρδίαν». Τῆς παρ. φέρονται νῦν καὶ ἄλλοι τύποι, λέγοντες τὸν ξένον πόνον «ὅλον γέλι» (βλ. ξένος 69. 70. 85 καὶ τὴν βυζαντινὴν παραλλαγὴν ἐν ἀρ. 86), ἢ ξώδερμον (ξένος 81. 83. 84) ἢ κόπανον (ξένος 95) ἢ βρούντουρον (ξένος 115) ἢ ξένα δάκρυα (ξένος 82). Ὅμοιαι δ' ἡ βυζαντινὴ καὶ αἱ σημεριναὶ παραλλαγαὶ αὐτῆς, αἱ λέγουσαι ὅτι δὲν πονοῦν αἱ ξυλιαῖς, αἱ ἐπὶ τῆς ξένης ῥάχης (ἕτερος 1).

Διὰ τῆς αὐτῆς μεταφορᾶς ἐκφέρουσι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν αἱ ἑξῆς ξέναι παρ. **Γαλλ.** Mal d'autrui n'est que songe (Littré Dictionn. λ. songe 7. Legai 61). — **Γερμαν.** Des Nachbars Unglück ist uns nur ein Traum = Τοῦ γείτονα ἡ συφορὰ γιὰ μᾶς εἶναι μόνο ὄνειρο (W. III, 824, 21). Anderer Uebel sind uns nur ein Traum, wir bemerken sie kaum = Τῶν ἄλλων τὰ κακὰ εἶναι γιὰ μᾶς ὄνειρο μόνον, μόλις τὰ αἰσθανόμεθα (W. IV, 1383, 6). Anderer Unglück ist uns nur ein Traum = Τῶν ἄλλων ἡ συφορὰ γιὰ μᾶς εἶναι μόνο ὄνειρο (αὐτ. 1438, 7). Eines andern Unglück ist nur ein Traum = Ἄλλου ἡ συφορὰ κλπ. (αὐτ. 1442, 98). — Ὅμοιαι δὲ πλὴν τῶν ἀλλαχοῦ σημειουμένων αἱ ἑξῆς: **Ὁλλανδ.** Eens andermanns leed is haast vergeten = ἄλλου πόνος γλήγορα ξεχάνεται (W. III, 15, 17). — **Γερμαν.** Fremdes Leid ist bald vergessen = ξένος πόνος γλ. ξεχάνεται (αὐτ.).

3. Ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τίθεσθαι.

(Κατζιούλης 155).

Ὑποθέτω ὅτι παρεφράσθη ἐκ δημώδους, ἐχούσης ἴσως οὕτω: Σὲ

ξένο χορὸ μπαίνει, ἢ μὴ μπαίνης, ἢ μὴ βάνῃς τὸ πόδι. Ἀλλ' οὐδαμοῦ εὗρον ἢ ἤκουσα τοιαύτην παρ.

*4. Ὁ μισῶν τὰ οἰκεῖα δακρύων πληροῖ τὰ ἀλλότρια.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 112).

Ὁ πεποιθὼς εἰς τὴν βοήθειαν τῶν ξένων, καταφρονῶν δὲ τῶν οἰκείων ταχέως θὰ μετανοήσῃ, ἐγκαταλειπόμενος ὑπὸ πάντων· ὁ ἐκπατριζόμενος ὅπως εὕρῃ τύχην εἰς τὰ ξένα, πολλάκις μετὰ πόνου θ' ἀναπολήσῃ τὴν πατρικὴν ἑστίαν, ὅπου, ἂν παρέμενε, θὰ ἦτο εὐτυχέστερος. Σημερινὴν παραλλαγὴν τῆς παρ. ταύτης βλ. ἐν λ. ξένος 132· ἡ ὑπὸ τοῦ Kurtz (Plan. σ. 28) σημειουμένη ὡς ἀντιστοιχοῦσα τῇ Πλανουδείῳ σημερινὴ παρ. (ἐν λ. ξένος 120) ἔχει παντελῶς διάφορον ἔννοιαν· ἐσφαλμένη δ' εἶναι καὶ ἡ μετάφρασις τοῦ «πληροῖ» διὰ τοῦ bezahlen, διότι τὸ ῥῆμα τοῦτο παρὰ τῷ Πλανούδῃ κεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν σημασίαν, τοῦ γεμίζω. — Ὁ Crusius (Rh. Mus. τ. 42 σ. 410) παραβάλλει τὴν παρ. πρὸς τὸν μῦθον τοῦ Βαβρίου 45, οὗ τὸ ἐπιμύθιον: «μηδαμῶς τῶν οἰκείων ἀμελεῖν, μάλιστα κέρδους ἕνεκα ἀμφιβόλου ὑπάρχοντος». Ἀλλὰ μᾶλλον πλείονα ἔχει τὰ κοινὰ πρὸς τὴν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ παραβολὴν τοῦ ἀσώτου (Λουκ. ιε', 11 κἑ.).

ἀλλοῦ

*1. Ἀλλαχοῦ μὲν καταμένεις, ἐνταυθοῖ δ' ἀρτοποιῇ.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 18).

Βλ. ἀρ. 62. Τὸ μέτρον τῆς παρ. (τροχαϊκὸς τετράμετρος) δὲν μὲ πείθει ὅτι διετήρησε τὸν δημώδη τύπον, διότι καὶ ἐν τῇ τῶν μέσων χρόνων δημώδει οὐδεμίαν ἔχουσι χώραν οἱ τύποι ἐνταυθοῖ καὶ ἀρτοποιῇ. Μᾶλλον ὁ Πλανούδης ἐνέτεινεν εἰς μέτρα τὴν παράφρασίν του, ὡς συνείθιζον μετ' αὐτὸν καὶ ὁ Ἀποστόλιος καὶ ὁ Κατζιούλης.

*2. Ἄλλοθι μὲν τύπτεται, ἄλλοθεν δ' ἀποσπᾶται.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 160).

Σημερινὰς παραλλαγὰς τῆς παρ. ταύτης βλ. ἐν ἀρ. 8. 56. 58, πρβλ. ἀρ. 46. Ἐλέγετο δέ, ὡς ἡ νῦν χρῆσις διδάσκει, ἐπὶ ἀπροσδοκήτου ἐκβάσεως πράξεώς τινος. Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην.

ΗΒ ΟΗΥ ίμενή Η.Μεφηκοβα

3. Ἀλλοῦ ἀκούονται βρονταί,
καὶ ἀλλοῦ πέφτει ἡ βροχή.
(Κόσμος 3).

Παραλλαγὰς ταύτης βλ. ἐν ἀρ. 5. 6. 9-11, πρβλ. καὶ ἀρ. 35. 47. 54. Ἐπὶ τῶν ἐπακολουθημάτων πράξεώς τινος, τῶν ἐπερχομένων μετὰ πάροδον χρόνου ἀπὸ ταύτης ἢ ἐν ἄλλῳ τόπῳ. Ὁμοία ἡ **βουλγαρική**: De grrmí, de valí = ποῦ βροντᾷ, ποῦ βρέχει! (κατ' ἀνακοίνωσιν Π. Θ. Τσίλεφ).

4. Ἀλλοῦ ἄσπραις, κι' ἀλλοῦ μαύραις.
(Καρυταίνης. Πτζ. 216, 38).

Ἀνάμικτα μετὰ τῶν ἀγαθῶν τὰ κακά

5. Ἀλλοῦ ἀστράφτει,
κι' ἀλλοῦ βροντάει.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 3.

6. Ἀλλοῦ ἀστράφτει καὶ βροντάει, κι' ἀλλοῦ βρέχει.
(Παρνασσ. ΙΕ', 953. 132).

Βλ. ἀρ. 3.

7. Ἀλλοῦ βαροῦν τὰ κούρταλα, κι' ἀλλοῦ γίνεται ὁ γάμος.
(Λιβαρτζίου παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου).

Βλ. ἀρ. 9. 25. 26. 57. Κούρταλα τὰ κρόταλα καὶ συνεκδοχικῶς τὰ μουσικὰ ὄργανα. Ἐπὶ τῶν παρ' ὑπόνοιαν συμβαινόντων· ἄλλοθεν ἠλπίζομεν ἢ ἐφοβούμεθά τι καὶ ἄλλοθεν ἐπῆλθεν. Λέγεται προσέτι καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ σύμπτωσιν ὠφελουμένων ἐξ ἐπιχειρήσεως ἄλλου τινός, ἐνῷ οὗτος οὐδὲν ἐπορίσθη κέρδος ἐκ ταύτης.

8. Ἀλλοῦ βαροῦν τὴ γριά, κι' ἀλλοῦ σκάζει ἡ βραβιά της.
(Κυνουρίας. Παρνασσ. ΙΕ', 954, 133).

Βλ. ἀρ. 2.

9. Ἀλλοῦ βρέχ[ι], τσ' ἀλλοῦ βρουτᾷ.
(Ἁγιάσου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 3.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

10. Ἀλλοῦ βροντᾷ, κι' ἀλλοῦ βρέχει.

(Βερ. 67, 10. — Ἠπείρου. Ἀρ. 41 [βροντάει] — Β. 10, 120).

Βλ. ἀρ. 3.

11. Ἀλλοῦ βροτοῦν οἱ κανονιαῖς κι' ἀλλοῦ χτυποῦν τὰ βόλια.

(Μάνης παρὰ Κ. Πασαγιάννη).

Βλ. ἀρ. 3. 35. 54.

12. Ἀλλοῦ εἶν' ὁ καλόγηρος, κι' ἀλλοῦ εἶναι τὰ ῥάσα του.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 42. — Κόσμος 3)

Βλ. ἀρ. 15. 28. 30. 18. 29. 32-34. 42. Ὁ καλόγηρος, ἢ ὁ παπᾶς ἢ ὁ ἐπίσκοπος, κατά τινας τῶν παραλλαγῶν, εὑρίσκεται ἐν τῇ κλίνῃ γυναικός, ὅπως μὴ παρέχῃ δ' ὑποψίαν ἔχει ἀναρτήσῃ ἀλλαχοῦ τὰ ῥάσα του. Ὅθεν ἡ πρώτη καὶ κυρία χρῆσις τῆς παρ. εἶναι ἐπὶ τῶν πειρωμένων νὰ περικαλύψωσι τὰς κακοήθεις πράξεις των διὰ τεχνασμάτων εὐκόλως ἐξελεγχομένων. Συνηθέστατα ὅμως ἡ παρ. λέγεται ἐπὶ τῶν ἀκαταστάτων καὶ ἀλλοφρόνων, ἐπὶ τῶν ἀτημελήτων, καὶ ἐπὶ τῶν μὴ μεριμνώντων περὶ διευθετήσεως τῶν ἰδίων.

13. Ἀλλοῦ εἶν' ὁ λαγός, κι' ἀλλοῦ ἡ φωλιά του.

(Παρνασ. ΙΕ', 954, 136).

Βλ. καὶ ἀρ. 31· ὁμοία τὴν ἔννοιαν μὲ τὴν προηγουμένην.

14. Ἀλλοῦ ἔχει τὸν πόνο ἡ γριά, κι' ἀλλοῦ τὴν τρίβει ὁ γέρος.

(Παρνασσ. ΙΕ', 954, 135).

Βλ. ἀρ. 22.

15. Ἀλλοῦ ἡ καλόγιρους, κὶ ἀλλοῦ τοῦ ῥάσου του.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 12.

16. Ἀλλοῦ θωρεῖ, κὶ ἀλλοῦ φουρνίζει.

(Κύπρου. Λουκᾶς 148 καὶ Σ. 284, 228).

Βλ. ἀρ. 62.

НВ ОНУ імені І. Мечникова

17. Ἀλλοῦ κλαῖνε, κι᾽ ἀλλοῦ γελᾶνε.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 43 — Β. 10 122).

Βλ. ἄλλος 79.

18. Ἀλλοῦ κοιμᾶτ᾽ ὁ πίσκοπος,
κι᾽ ἀλλοῦ κρεμᾶν τὰ ροῦχά του.

(Παρνασσ. ΙΕ′, 954, 137).

Βλ. ἀρ. 12. 37.

19. Ἀλλοῦ χτυποῦν οἱ ποταμοί, κι᾽ἀλλοῦ χτυποῦτ τὰ ρυάκια.

(Καρπάθου. ΖΑ. 344, 27 [χτυποῦν τὰ ῥ.] καὶ Μαν 272, 37).

Ὅτι ἄλλου πταίσαντος, ἄλλος κατηγορεῖται, ἐνῷ εὔκολος θὰ ἦτο ἡ διάκρισις τῆς ἀληθείας· διότι αἱ ζημίαι, τὰς ὁποίας ἐπιφέρουσιν ὑπερχειλίζοντες ποταμοί, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συγχυθῶσι πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν ρυάκων ἐπιφερομένας, ἀφοῦ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ δὲν γίνονται.

20. Ἀλλοῦ κυττάζεις, δέσποτα, κι᾽ ἀλλοῦ σταυροκοπειέσαι.

(Κα. 339).

Πρβλ. ἀρ. 37. 62.—Ἐνῷ ἀλλοῦ ἔχεις ἐστραμμένην τὴν προσοχήν σου, προσποιεῖσαι ὅτι προσεύχεσαι ἀλλοῦ. Ἐπὶ τῶν προσπαθούντων ν᾽ ἀποτρέψωσι τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἀπὸ κακῆς τινος πράξεως, ἣν διανοοῦνται νὰ ἐκτελέσωσι, προσποιούμενοι ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ προαίρεσίς των.

21. Ἀλλοῦ μὲ ξεῖς, καλόγερε, κι᾽ ἀλλοῦ χω γὼ τὸν πόνο.

(Παρνασσ. ΙΕ′, 954, 138 [κι᾽ ἀ. μὲ τρώει, καμένε.] — αὐτ. 139 [κι᾽ ἀ. μὲ τρῶν οἱ ψείραις.] — Καλαβρύτων παρὰ Λ. Κωνσταντινοπούλου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

22. Ἀλλοῦ μὲ τρίβεις, δέσποτα, κι᾽ ἀλλοῦ ἔχω γὼ τὸν πόνο!

(Κατζιούλη Ἐπιμ. 719. — Κ. 204 [κι᾽ ἀ. ἔχω τὸν πόνον.] — Κ. δ′, 8 [δμ.] — Δάρδ. 298 [δμ.] — Νε. 5, 27 [καὶ ἀ. ἔ. τὸν πόνον.] — Β′. 7, 76 [κι᾽ ἀ. ἔ. τὸν

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

πόνον.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 44 [κι' ἀ. ἔ. τὸν π.] — Μεσσηνίας. Νεα. 146, 136 [δμ.] — Πτζ. 215, 35 — Κόσμος 3 [κι' ἀ. ἔ. τὸν π.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 14. 21. 23. 52, πρβλ. ἀρ. 50, ξύνω 28. Λέγεται πρὸς τοὺς ἀδυνατοῦντας νὰ ἐννοήσωσιν ἐπιθυμίαν τινὰ ἡμῶν, ἣν δὲν θέλομεν ἢ δὲν πρέπει νὰ ἐκφράσωμεν σαφῶς· λέγεται δὲ καὶ γενικώτερον ἐπὶ ἀστόχου παραμυθίας, ἢ ἐπὶ ἐπιδείξεως φιλικῆς προθυμίας ἐν τοῖς μικροῖς καὶ ἀσημάντοις ὑπὸ τῶν ἀδιαφορούντων πρὸς τὰς πραγματικὰς χρείας ἡμῶν. Κατὰ τὸν μῦθον, ἐξ οὗ ἡ παρ., μία γυναῖκα ἀγαποῦσε ἕναν καλόγερον καὶ ἐντρέπετο νὰ τοῦ τὸ εἰπῇ φανερά. Μίαν ἡμέρα λοιπὸν ἐκαμώθη πῶς ἔχει πόνον εἰς τοῖς πλάταις της καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τὴν τρίψῃ λίγο. Ὁ καλόγερος ἐκεῖνος δὲν ἦταν σὰν τοὺς σημερινοὺς καλογέρους· καὶ πολλὴν ὥρα τὴν ἔτριβε 'ς τοῖς πλάταις, χωρὶς νὰ βάλῃ κακὸ μὲ τὸ νοῦ του. Τότε κ' ἐκείνη ἔχασε τὴν ὑπομονὴ καὶ τοῦ ἐφώναξε· Ἄλλοῦ μὲ ξεῖς, καλόγερε κτλ. (Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου. Ὁ μῦθος ἑκασταχοῦ παραλλάσσει, συμφώνως πρὸς τὰς παραλλαγὰς τῆς παρ.).

Παραπλησία εἶναι ἡ ἀρχαία **ῥωμαϊκὴ** παρ. Ut nunc facis, alibi tu medicamentum obligas (Fronto σ. 144 Nab. = Otto 1074). Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων παρ. ἔχουσι μέν τι κοινὸν πρὸς τὴν προκειμένην καί τινες τῶν ἀναγραφομένων ἐν λ. ξύνω 28, ὁμοιόταται δ' εἶναι αἱ ἑξῆς **'Αλβανικαὶ** τῆς Κοριτσᾶς: Γκέθαι μαι hά, γκαίθαι μαι κρούαν = ἀλλοῦ μὲ τρώει, κι' ἀλλοῦ μὲ ξεῖς (Dozon 126, 56). Κου μαι ha, κου μαι φαιρρκὸν = ποῦ μὲ τρώει, ποῦ μὲ τρίβεις! (αὐτ.).

23. Ἄλλοῦ μὲ τρίβεις, Μάρω μου, κι' ἀλλοῦ μὲ σφάζει ὁ πόνος!

(Κα. 340).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

24. Ἄλλοῦ μπαλώσου!

(Παρνασσ. ΙΕ', 954, 140).

Μπαλώνομαι (ἀναρράπτω τὰ ἐσχισμένα ἐνδύματά μου) συνειθίζεται καὶ ἐν τῇ μεταφορικῇ σημασίᾳ τοῦ οἰκονομῶ προχείρως ἐπει-

γούσας ἀνάγκας μου. Ἡ φράσις λέγεται πρὸς τοὺς προσπαθοῦντας νὰ ὠφεληθῶσιν δολίως ἐξ ἡμῶν, ὧν διέγνωμεν τοὺς σκοπούς.

25. Ἀλλοῦ 'ν' τὰ κούρταλα, κι' ἀλλοῦ 'ν' γάμοι.
(Καρπάθου. ΖΑ. 344, 28).

Βλ. ἀρ. 7.

26. Ἀλλοῦ ὁ γάμος, καὶ ἀλλοῦ τὰ τούμπανα.
(Ἀθηνῶν παρ' Ὀθωνος Στασινοπούλου).

Βλ. ἀρ. 7.

27. Ἀλλοῦ ὁ ζευγᾶς, κι' ἀλλοῦ τὰ οὔια του.
(Καρπάθου. ΖΑ. 344, 26 [τὰ βούδια του.] καὶ Μαν. 272, 34).

Πρβλ. ἀρ. 12. Ἐπὶ ἀκαταστάτων.

28. Ἀλλοῦ ὁ καλόγερος, κι' ἀλλοῦ τἀγγειά του.
(Λελ. Ἐπ. 168 [Ἀ. καλ.]).

Βλ. ἀρ. 12.

29. Ἀλλοῦ ὁ καλόγερος
κι' ἀλλοῦ τὰ δισάκκια του.
(Μα. 10 [τὰ βάσα του.] — Β[1]. 7, 71. — Β. 10, 125).

Βλ. ἀρ. 12.

30. Ἀλλοῦ ὁ καλόγερος,
κι' ἀλλοῦ τὰ ροῦχά του.
(Ἀθηνῶν παρ' Ὀ. Στασινοπούλου).

Βλ. ἀρ. 12.

31. Ἀλλοῦ ὁ λαγός, κι' ἀλλοῦ τὰ ροῦχά του.
(Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 12. Προῆλθεν ἴσως ἐκ συμφυρμοῦ δύο παρ., τῶν ἐν ἀρ. 13 καὶ 30.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

32. Ἀλλοῦ ὁ παπᾶς, κι' ἀλλοῦ τὰ ῥάσα του.

(Β'. 7, 70. — Β. 10, 124. — Βάρνης. Κρ. 12 [ὁ καλόγηρος] — Καρπάθου. ΖΑ. 344, 27 καὶ Μαν. 272, 36 [Ἀ. π.] — Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 100 [Ἀ. καλόγερος] — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1196, 177. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [ὁ καλόηρους — τὰ ῥ. τ'.]. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

33. Ἀλλοῦ ὁ παπᾶς, κι' ἀλλοῦ τὰ ῥάσα του, δουλειὰ δὲν γίνεται,

(Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 12.

34. Ἀλλοῦ ὁ πίσκοπος,
κι' ἀλλοῦ τὰ ροῦχά του.

(Πτζ. 215, 36. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου).

Βλ. ἀρ. 12.

35. Ἀλλοῦ ὁ χτύπος,
κι' ἀλλοῦ ὁ βρόντος.

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 54. 47.

36. Ἀλλοῦ πανίζει,
κι' ἀλλοῦ φουρνίζει.

(Ἀγιάσου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 62. Πανίζει = καθαρίζει διὰ τῆς «πανιάρας» ἀπὸ τῶν ἀνθράκων τὸν φοῦρνον εὐθὺς ὡς πυρωθῇ, διὰ νὰ φουρνίσῃ, ἤτοι νὰ ἐμβάλῃ τοὺς ἄρτους (νὰ ῥήξῃ τὸ ψωμί).

37. Ἀλλοῦ πατᾷς,
κι' ἀλλοῦ κυττᾷς,
προκοπὴ δὲν ἀπαντᾷς.

(Κόσμος 3).

Βλ. ἀρ. 62 καὶ βλέπω 11. Ὁ ἀλλοῦ πατῶν καὶ ἀλλοῦ βλέπων, θὰ ἐμπέσῃ ὡς ὁ ἀστρολόγος τοῦ Αἰσωπείου μύθου (72 Η.), εἰς βόθρον. Ὁ κρυψίνους καὶ ὑποκριτὴς οὐδέποτε εὐδοκιμεῖ.

НБОНУ імені І.І.Мечникова

38. Ἀλλοῦ τὰ κακκαΐσματα,
τσ' ἀλλοῦ γεννοῦν αἱ ὄρνιθες.

(Μα. 10 [Α. τὰ κακαρίσματα κι' ἀ. γ. αἱ ὄρνιθες.] — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 316, 47).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

39. Ἀλλοῦ τὰ κακκαρίσματα, κι' ἀλλοῦ γεννοῦν οἱ κόττας.

(Βλ. Κατζιούλην 141. — Κατζιούλη Ἐπιμ. 336 [Α. 'ν' τὰ καρκαλίσματα] — Bartholdy II, 150 [καρκαρίσματα καὶ ἀ.] — Leake 445, 14 [ὁμ.] — Κ. 6', 10 [Α. ναι τὰ καρκαλίσματα — κόττα.] — Δάρδ. 296 [καὶ ἀ. γ. αἱ κόττα.] — Νε. 5, 28 [Α. ν' τὰ καρκαλίσματα, καὶ ἀ.] — Βυζάντ. λ. ἀλλοῦ. — Β'. 7, 77. — Sanders 220, 14 [καρκαρίσματα — αἱ κ.] — Ἠπείρου Ἀρ. 47 [καρκαλίσματα — γεννᾷ ἡ κόττα] — Β. 10, 127. — Κα. 344 [καρκαρίσματα]. — Βάρνης Κρ. σ. 13. — Ἀθηναϊκὴ Ἑβδομ. Α', 96. — Πεζ. 216, 37 [γεννᾶ]. — Παξῶν. Salvator σ. 47 [γεννᾷ ἡ κόττα.] — Ἠπείρου. ΖΑ. 192, 58 [καρκαλίσματα]. — Παρνασσ. ΙΕ', 953, 132. — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1196 178 [καρκαρίσματα]. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Α. 'ν' τὰ καρκαλίσματα]. — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ [Ἀλλοῦ εἶναι τὰ καρκαλίσματα, καὶ ἀ. γεννάει ἡ κόττα.] — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [γεννᾷν]).

Παραλλαγαὶ ταύτης ἐν ἀρ. 38. 40. 41. 43—45. Πλανᾶται ὁ ἐξ εἰκοτολογιῶν κρίνων, διότι τὰ φαινόμενα πολλάκις δὲν εἶναι σύμφωνα πρὸς τὰ πράγματα, ὡς θὰ ἐπλανᾶτο ὁ πιστεύων ὅτι ἡ κόττα ἐγέννησε τὸ αὐγὸν ἐκεῖ ὅπου κακκαρίζει (κακκάζει). Οὕτως ἐνίοτε εἶναι ἀθῶος πράξεώς τινος ἐκεῖνος καθ' οὗ πλεῖσται φέρονται ἐνδείξεις, ἔνοχος δὲ τοὐναντίον ἄλλος, ὃν οὐδεὶς ὑποπτεύεται. Ἐκεῖνος ὃν πάντες νομίζουσι πλούσιον δὲν ἔχει ὅσην περιουσίαν ἄλλος τις θεωρούμενος ἄπορος. Ὁ σφόδρα μοχθήσας καὶ πολλὰς ὑποστὰς ταλαιπωρίας πρὸς εὐδοκίμησιν ἔργου τινὸς ὀλίγιστα ὠφελήθη, ἐνῷ ἄλλος ἀπόνως καὶ ἀθορύβως πολλὰ πορίζεται κέρδη ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἔργου. — Ὁ Timoschenk σ. 27 ἀναφέρει **ῥωσικὰς** παρ. ὁμοίας τὴν διατύπωσιν, ἀλλὰ διάφορον ἐχούσας ἔννοιαν, διότι λέγονται ἐπὶ παραβάσεως τῆς συζυγικῆς πίστεως: Inde kydachksot, a doma jaitsa kladot = ἀλλοῦ κουρνιάζει, ἀλλὰ 'ς τὸ σπίτι ταὐγὸ γεννᾷ. Καὶ τἀνάπαλιν: Doma kudachksot, a inde jaitsa kladot = 'ς τὸ σπίτι κουρνιάζει, μ' ἀλλοῦ γεννᾷ ταὐγό· καὶ ἐκ τοῦ Dal 727: ne tam kuritsa jaitso snesla, yde kydachksot = δὲν φέρνει ἡ κόττα ταὐγὸ ὅπου κουρνιάζει.

40. Ἀλλοῦ τὰ κακκαρίσματα, κι' ἀλλοῦ γεννοῦν οἱ κόττας,
ἄλλη φιλεῖ τὸν ἀγαπῶ, κ' ἐγὼ μετρῶ τοῖς μπόττας.
(Βερ. 67, 9. — Θήρας. Β. 10, 129).

Διὰ τοῦ β΄ στίχου εἰδικεύεται ἡ προηγουμένη παρ., ἀναφερομένη εἰς μίαν περίπτωσιν, μεταβάλλεται δὲ καὶ εἰς κωμαστικὸν δίστιχον. Μπόττα ἴσως ἐκ τοῦ ἰταλ. botta = τὸ κτύπημα καὶ μεταφορικῶς ἡ στιχομυθία.

41. Ἀλλοῦ τὰ πλιά, ἀλλοῦ ταὐγά,
τσ' ἀλλοῦ τὰ κακκαρίσματα.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 30. Πλιὰ = πουλιά, οἱ νεοσσοί.

42. Ἀλλοῦ τὰ ῥάσα τοῦ παπᾶ,
καὶ ἀλλοῦ ὁ παπᾶς καὶ ἡ παπαδιά.
(Κα. 346).

Βλ. ἀρ. 12.

43. Ἀλλοῦ τἀρνίθια καὶ ταὐγά, κι' ἀλλοῦ τὰ καρκαρίσματα.
(Κα. 345. — Σύμης. ΚΠ. Η', 482, 30 [τὰ κακρακίσματα.] — Νισύρου. ΖΛ. 410, 8 [τὰ κακνακίσματα.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη ['Α. εἶν' οἱ κόττας καὶ ταὐ ἤ, ὁμ. — καρκαλοΐσματα]).

Βλ. ἀρ. 39.

44. Ἀλλοῦ ταὐγά, κι' ἀλλοῦ τὰ κακκαλουίσματα.
(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 39.

45. Ἀλλοῦ ταὐγὰ κ' οἱ ὄρνιθες.
κι' ἀλλοῦ τὰ κακκαρίσματα.

['Ρόδου Ἐφ. Φιλομ. 1862 σ. 2126 [καὶ τὰ πουλιὰ καὶ ἀ.]—Β. 10, 128.—'Ρόδου. Βενετ. σ. 86, 12 [καὶ τὰ πουλιά] — Χίου. Καν. 226, 96 ['Α. ν' ταὐ. — κι' ἀ. 'ν' τὰ κ]— Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [ταὐ. καὶ τὰ πουλιὰ — κακνακίσματα.] — Τήνου παρ'

НБ ОГУ имени И.И. Мечникова

Ἀδ. Ἀδαμαντίου. — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [Ἀ. 'ν' ταὐ. καὶ τὰ πουλιά κι' ἀ. 'ν' τὰ κακκακίσματα.]).

Βλ. ἀρ. 39.

46. Ἀλλοῦ τὸ βάρεμα, κι' ἀλλοῦ ὁ πόνος.

(Παρνασσ. ΙΕ', 955, 145).

Βλ. ἀρ. 2.

47. Ἀλλοῦ τὸ λέγει ὁ χάρχαλος, κ' ἀλλοῦ τὸ λέγει ὁ χτύπος.

(Κρήτης. Μέλαινα σ. 24 ['λέγ'— λέγ' ὁ κτύπος.]).

Βλ. ἀρ. 54.

48. Ἀλλοῦ τὸ εἴνορο, κι' ἀλλοῦ τὸ θιᾶμα.

(Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

49. Ἀλλοῦ τὄνειρο, κι' ἀλλοῦ τὸ θᾶμα.

(Β.[1] 16, 195 [θαῦμα.]— Κερκύρας. Νεα. 379. — Ἀν. ἐπ. Α', 424, 32 [θαῦμα.]— Κα. 347 [τὸ ὄνειρο, καὶ]. — Πτζ. 216. 39. — Λελ. Ἐπ. σ. 168. — Παξῶν. Salvator σ. 45 — Λακκοβικίων. Γούσιος 91. — Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου [τὸ ὄ] — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου. — Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [Ἀ. 'ναι — θᾶφμα.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [τὸ ὄ.]).

Βλ. ἀρ. 48. 51. Τὸ ὄνειρον δηλ. ἐπηλήθευσε κατὰ τρόπον πολλῷ διάφορον τοῦ προσδοκωμένου, ἢ ἄλλος εἶδεν αὐτό, καὶ ἄλλος ὠφελήθη ἐκ τῆς δι' αὐτοῦ γενομένης ὑποδείξεως. Καὶ ἡ παρ. αὕτη λέγεται ἐπὶ τῶν παρὰ τὴν ὑπόνοιαν συμβαινόντων καὶ ἐπὶ τῶν ἀπροσδοκήτων ἐπακολουθημάτων πράξεώς τινος. — Ὅμοιαι παρ. **ῥωσικαί**: 'Σὲ σὲ 'ς τὄνειρο, καὶ 'σὲ μᾶς ἐπέτυχε (Dal I, 40). 'Σ τὸν ἕναν ἐπέτυχε, 'ς τὸν ἄλλον 'ς τὄνειρο (αὐτ.). Σὲ ἄλλον ὄνειρο, σὲ ἄλλον ἀληθινὸ (αὐτ. 54 μετὰ 3 παραλλαγῶν).

50. Ἀλλοῦ τὸν τρώγει καὶ ἀλλοῦ ξυέται.

(Ῥόδου. Βενετ. 88, 44).

Βλ. ξύνω 28. Πρβλ. ἀρ. 22 καὶ ξύνω 34. 35. Προσποιεῖται ὅτι

ἀγνοεῖ πρᾶγμα γνωστότατον αὐτῷ, ἢ πρὸς ἀπόκρυψιν τῶν σκοπῶν του ὑποκρίνεται ὅτι εὑρίσκει δυσχερείας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἔργου εὐκόλου. Πλὴν τῶν ἐν ταῖς παραλλαγαῖς σημειουμένων ξένων παρ., ὁμοία πρὸς ταύτην εἶναι ἡ **ῥωμουνική**: Il manânca într'o parte shi se scarpina în alta = τὸν τρώγει 'ς ἕνα μέρος καὶ ξυέται σὲ ἄλλο (Zanne 5420).

51. Ἀλλοῦ τὸ ὅρωμαν, κὶ ἀλλοῦ τὸ θᾶμμαν.

(Κύπρου. Σ. 287, 326).

Βλ. ἀρ. 49.

52. Ἀλλοῦ τρίβει ὁ παπᾶς τὴν παπαδιά,
κι' ἀλλοῦ ἡ παπαδιὰ πονάει.

(Λακεδαίμονος. Παρνασσ. ΙΕ', 955, 146).

Βλ. ἀρ. 22.

53. Ἀλλοῦ φωτίζει,
κι' ἀλλοῦ σκοτίζει.

(Μα. 10. — Β. 9, 109).

Ἐννοεῖται ὁ θεὸς (βλ. θεὸς 15. 178). Εἰς ἄλλον ἐμβάλλει ὁ θεὸς ἀγαθὴν βουλήν, ἐξ ἧς εὐημερεῖ, ἄλλον δὲ μωραίνει πρὸς δυστυχίαν του. Ἡ παρ. λέγεται μεταφορικῶς ἐπὶ τῶν ὠφελούντων τινὰ ἐπὶ βλάβῃ ἄλλου.

54. Ἀλλοῦ χτυπάει τὸ νερό, κι' ἀλλοῦ βροντᾷ ὁ μύλος.

(Βυζάντ. λ. ἀλλοῦ. — Β. 10. 121. — Βάρνης. Κρ. σ. 13 [Ἀ. πηγαίνει τὸ ν.] — Παξῶν. Salvator σ. 45 [κι' ἀ. τὸ μύλο τρίζει.] — Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη).

Ἡ ἔννοια ὁμοία τῇ τῆς ὑπ' ἀρ. 3, ἡ δὲ μεταφορὰ εἰλημμένη ἀπὸ τοῦ ὑδρομύλου, ὡς ἐν ἀρ. 35. 47· πρβλ. καὶ ἀρ. 55. Τὸ νερὸν ἐξερχόμενον μὲ ὁρμὴν ἀπὸ τὸ «σιφοῦνι», ἤτοι τὸν στενὸν πυθμένα τοῦ «βαγενιοῦ», χτυπάει εἰς τὴ «φτερωτή», τὸ κινοῦν τὸν ἄξονα ἀκτινωτὸν μηχάνημα· ὁ κρότος ὅμως παράγεται πρὸ πάντων ἐκ τῆς κινήσεως τῶν ἄλλων μηχανημάτων τοῦ μύλου, διὸ φαίνεται ὡς οὐδὲν κοινὸν πρὸς αὐτὸν ἔχον τὸ σιφοῦνι, καίτοι αὐτὸ τὸν προκαλεῖ.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

55. Ἀλλοῦ χτυπάει τὸ νερό,
κι' ἀλλοῦ εἶν' τοῦ μύλου ἡ φτερωτή.
(Κα. 349).

Πρβλ. τὴν προηγουμένην. Τὸ νερὸν δὲν κτυπάει εἰς τὴν φτερωτὴν καὶ διὰ τοῦτο δὲν κινεῖται ὁ μύλος. Λέγεται ἐπὶ ἐνεργειῶν ἀστόχων καὶ ἀλυσιτελῶν.

56. Ἀλλοῦ χτυπᾶνε τὴ γριά, κι' ἀλλοῦ σκάνει τὸ πετσί της.
(Λακεδαίμονος. Παρνασσ. ΙΕ', 954, 134).

Βλ. ἀρ. 2.

57. Ἀλλοῦ χτυποῦν τὰ τύμπανα, κι' ἀλλοῦ ἤτανε ὁ γάμος.
(Σύρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Βλ. ἀρ. 7.

58. Ἀλλοῦ χτυποῦν τὴ γριά, κι' ἀλλοῦ σπάει τὸ τομάρι της.
(Γορτυνίας παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Βλ. ἀρ. 2.

59. Ἀπ' ἀλλοῦ 'ρχεται λογάρι,
κι' ἀπ' ἀλλοῦ μαργαριτάρι.
(Ἀθηναϊκή, Ἑβδομ. Α', 96).

Ἐπὶ συρροῆς εὐτυχημάτων.

60. Ἀπ' ἀλλοῦ 'ς ἀλλοῦ, κυρὰ Διανέτω.
(Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ).

Ἐπὶ ἀσυναρτήτων· ὑπόκειται βεβαίως εἰς τὴν παρ. μῦθος λησμονηθείς.

61. Δίγνωμε τσαὶ διπρόσωπε, ἂς σὲ τὸ πῶ τσ' ἐμπρός σου·
ἐδῶ μπλέπουν τὰ μάδια σου, τσ' ἀλλοῦ 'ν' αἱ λοϊσμός σου.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 317, 109).

Ὁ πρῶτος στίχος μεταβάλλει τὴν ἐν τῷ δευτέρῳ παροιμίαν εἰς

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

κωμαστικὸν δίστιχον. Ἐπὶ τῶν παρεχόντων ψευδεῖς βεβαιώσεις πίστεως καὶ ἀγάπης. Πρβλ. καὶ τὴν ἑπομένην.

* 62. Δῶ μένομεν καὶ ἀλλοῦ φουρνίζομεν.

(Βυζαντινή. Ἀθων. Ε', 9 σ. 54).

Πέντε εἶναι οἱ φερόμενοι τύποι τῆς βυζαντινῆς ταύτης παροιμίας, συνυπολογιζομένης καὶ τῆς παραφράσεως τοῦ Πλανούδη· τοὺς λοιποὺς βλ. ἐν ἀρ. 1. 63, 66, φουρνίζω 1· αἱ δὲ σημερινὰι παραλλαγαὶ αὐτῆς εἶναι δύο (ἀρ. 16. 36). Ὁ Κρουμβάχερ (Sitzungsber. σ. 93), ἑρμηνεύει τὴν ὑπ' ἀρ. 66 παραλλαγὴν ὧδε: «Περὶ ἀνθρώπων οἵτινες ἀπὸ τοῦ ἀποκρύφου ἀπεργάζονται ἐν ἄλλῳ μακρινῷ τόπῳ ἔργα, μηχανορραφίας κτλ. (ὡς λ. χ. ὁ λεγόμενος ῥωσικὸς δάκτυλος ἐν Βουλγαρίᾳ)». Ὅτι ἡ ἑρμηνεία αὕτη εἶναι εὔστοχος βεβαιοῦται ἐκ τῆς χρήσεως τῶν σημερινῶν παραλλαγῶν, αἵτινες λέγονται ἐπὶ τῶν ἐπιβουλευομένων σκευωρίας, ἐπιμελῶς δὲ ἀποκρυπτόντων τὰ ἔργα των, ὅπως μὴ παράσχωσιν ὑπόνοιάν τινα. Λέγεται ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν ἀπροσέκτων καὶ τῶν ἀλλοφρόνων, τῶν μὴ ἀποθετόντων τὰ πράγματα ἐν τῷ προσήκοντι τόπῳ ἢ ἀδεξίως ἐκτελούντων ἔργον τι.—Παραπλήσιαι τὴν ἔννοιαν εἶναι αἱ παρ. ὑπ' ἀρ. 20. 37. 61. 65, διάβολος 47. Ὅμοιαι δὲ τὴν διατύπωσιν ἡ βυζαντινὴ ἐν λ. ἐνταῦθα 1, καὶ ἡ ἀρχαία παρὰ τῷ Σχολ. Ἀριστοφ. Βατρ. 1462: «ἐκεῖ βλέπουσα, δεῦρ' ἀνίει τἀγαθά». Ὁ Kurtz ἐν Philologus τ. 49 σ. 459 παραβάλλει πρὸς τὴν παρὰ Πλανούδῃ παραλλαγὴν τὴν ῥωσικὴν φράσιν: «εἰς τοῦ γείτονα τὸ φοῦρνο φουρνίζει»· ἀλλ' αὕτη ἄσεμνον ἔχουσα ἔννοιαν, δὲν ἔχει πολλὴν σχέσιν πρὸς τὴν προκειμένην παρ.

* 63. Ἐδῶ μένω καὶ ἀλλοῦ φροντίζω.

(Βυζαντινή. Β', 47, ἀνωτέρω σ. 8).

Παραλλαγὴ τῆς προηγουμένης. Τὸ φροντίζω ἀντὶ τοῦ φουρνίζω παρεισέφρησεν ἴσως εἰς τὴν παρ. ἐκ θεολογικῆς ἑρμηνείας, παραλλασσούσης τῶν δημοσιευθεισῶν παρὰ Krumbacher MGS. σ. 84 καὶ ἀνωτέρω σ. 54.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

64. Εἶπεν ἡ τσάτσα μου νὰ κυττάζετενε ἀλλοῦ.

(Χίου. Β. 71, 87).

Παιγνιώδης ἐπίπληξις πρὸς τοὺς περιέργους, τοὺς πολυπραγμονοῦντας περὶ ἀλλοτρίων ὑποθέσεων ἢ ἐνοχλοῦντας τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὸ ἔργον των. — Τσάτσα ἀλλαχοῦ μὲν (ὡς ἐν Κωνσταντινουπόλει, Λακωνίᾳ, Μεσσηνίᾳ) εἶναι ὑποκόρισμα πρεσβυτέρας συγγενοῦς, ἐν Χίῳ δὲ τῆς μητρός.

65. Τοῦ κακοῦ καιροῦ τὸ πουλὶ
ἀλλοῦ τρώει, κι᾽ ἀλλοῦ θωρεῖ.

(Καρπάθου. ΖΑ. 362, 402).

Ἐπὶ ἀχαρίστων. Παρ᾽ ἄλλῳ τρώγει καὶ πρὸς ἄλλον ἔχει ἐστραμμένα τὰ ὄμματα.

* 66. Ὧδε μένω καὶ ἀλλοῦ φουρνίζω.

(Βυζαντινή. Ἐκ τριῶν κωδ. παρὰ Krumbacher Sitzungsber. σ. 71 ἀρ. 60 καὶ MGS. σ. 84 καὶ 120 ἀρ. 31).

Βλ. ἀρ. 62. Ἐν τῷ μαρκιανῷ (class. III, 4) κώδ. κεῖται ὡς καὶ ἐν ταῖς παραλλαγαῖς 62 καὶ 63 ἐδῶ ἀντὶ τοῦ ὧδε· ἀλλὰ τὸν τελευταῖον τύπον ὀρθῶς προκρίνει ὁ Κρουμβάχερ (MGS. σ. 165), ὡς γνήσιον βυζαντινόν, περισωθέντα ἄλλως καὶ ἐν Βούᾳ τῆς Καλαβρίας καὶ ἐν Κύπρῳ.

ἀλμεγάδιν

1. Ἄμον ἀλμεγάδιν χτῆνον.

(Πόντου. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α΄, γ΄, 63).

Ἀλμεγάδιν χτῆνον ἡ ἀμελγομένη ἀγελάς. Ἐπὶ τῶν ἐπιτρεπόντων εἰς ἄλλους νὰ φθείρωσιν ἀδεῶς τὴν περιουσίαν αὐτῶν. Ἡ ὑβριστικὴ αὕτη παρομοίωσις εἶναι εὔχρηστος καὶ παρ᾽ ἄλλοις λαοῖς. **Γαλλ.** Vache à lait λέγεται ἐκεῖνος ἐξ οὗ διαρκῶς τις ὠφελεῖται. (Littré Dictionn. λ. vache 5). — **Ρωμουν.** A fi vaca de muls = εἶναι γελάδα γι᾽ ἅρμεγμα (Zanne 2603).

НБ ОНУ імені І. Мечникова

ἄλογο

1. Ἄλογο μὴ διαλέξῃς τὴν ἄνοιξη, οὐδὲ γυναῖκα τὴ Λαμπρή.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 49 [διαλέγῃς — ἐλλείπει τὸ δ' κῶλον] — Β. 7, 81 [ὁμ.] — Κυνουρίας. Παρνασσ. ΙΓ', 159, 147).

Βλ. ἀρ. 20.

2. Ἄλογο πράσινο ζητᾷ.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 50 [ζητάει.] — Β. 7, 82).

Βλ. ἀρ. 8. Ἐπὶ ἀδυνάτων. Τὸ πράσινο ἄλογο ὡς τύπος τοῦ ἀδυνάτου ἀναφέρεται καὶ ἐν ἄλλαις παρ. (βλ. Γιάννης 10, Θοδωρὴς 1, Χιώτης 2). Οἱ **Γερμανοὶ** λέγουσιν ὅτι ὁ εἰδήμων ἀγοράζει καλὸν ἵππον καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι πράσινος (und wenn es grün wäre), ἐννοοῦντες ὅτι οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει τὸ χρῶμα, ἀλλ' ἡ τῶν τριχῶν λεπτότης καὶ στιλπνότης (Jähns, Ross und Reiter I σ. 40). Ὅμοιαι παρ. φράσεις **ῥωμουν**. A umbla dupa cai verdji = Γυρίζει γιὰ πράσινα ἄλογα (μολδαυική, Zanne 1385). A spune la cai verdji pe peretsi = λέγει τοὺς τοίχους γιὰ πράσινα ἄλογα· ἤτοι λέγει ψεύδη (αὐτ. 1385).

3. Ἄλογο τὴν ἄνοιξη καὶ τὴ Λαμπριὰ γυναῖκα
ποτέ σου μὴ ζηλέψῃς.

(Κα. 351.)

Βλ. ἀρ. 20.

4. Ἄλογο τὴν ἄνοιξη ποτέ σου μὴ διαλέξῃς.

(Κόσμος 3).

Βλ. ἀρ. 20.

5. Ἂν σὲ ῥήξῃ τἄλογο,
πέζεψε καὶ σύρνε το.

[Ζακύνθου παρὰ τοῦ λόρδου Γκυίλφορδ [τἄλογό σου] — Λευκάδος ΚΠ. Η', 399, 58 [Σὰ οἐ ῥ. σέρνε το.]).

Βλ. ἀρ. 13. Ὑπόκυπτε εἰς τὴν δυσμένειαν τῆς τύχης, καὶ φέρε

НБ ОНУ імені І.Мечникова

καρτερικῶς τὰς συμφοράς. Ἂν καταπέσῃς ἀπὸ τοῦ ἵππου, μὴ ἐπιχείρει νὰ διανύσῃς ἔφιππος τὴν ὑπόλοιπον ὁδόν, ἀλλὰ ἐξακολούθησον πεζῇ τὸν δρόμον σου, σύρων τὸν ἵππον ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ. Λέγεται προσέτι καὶ ἐν ἄλλῃ παραπλησίᾳ σημασίᾳ: Ἂν ἐντύχῃς εἰς ἐμπόδια καὶ δυσχερείας, μὴ ἀποδυσπετήσῃς, ἀλλὰ διακαρτέρησον, ἵνα συντελέσῃς τὸ ἔργον. Ἐν τῇ τοιαύτῃ δὲ σημασίᾳ ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἐλεγεῖον τοῦ Ὀβιδίου (Ars amat. 2, 230): Si rota defuerit, tu pede carpe viam. — Διάφορος τὴν ἔννοιαν εἶναι ἡ **γαλλ.** παρ. Il est bien aisé d'aller à pied, quand on tient son cheval par la bride (Quitard σ. 220).

6. Ἂν τὸ ἄλογο ὀργήσῃ, σέλλωσε τὸ βόιδι.

(Β. 20, 256).

Παροιμία νόθη, εἰλημμένη ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ ἱσπανικοῦ διηγήματος ἐν Μνημοσύνῃ τ. Α΄ σ. 406, ὅπου γράφεται ὀρθότερον: Ἂν τὸ ἄ. ὀργώνῃ κτλ. Ὁ Βενιζέλος προσέθηκε καὶ ἑρμηνείαν ἐσφαλμένην: «ἐπὶ τῶν ἀνακολούθων».

7. Γυναῖκα, τουφέκι κι' ἄλογο ποτέ σου μὴ δανείζῃς.

(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Βλ. ἀρ. 21, γυναῖκα 120. Μὴ δάνειζε ταῦτα, διότι εἰς ξένας χεῖρας ἀδύνατον νὰ μὴ ὑποστῶσι φθοράν. — Ὅμοιαι παρ. ἀλλόγλωσσοι: **Γαλλ.** Il ne faut prêter ni son épée, ni son chien, ni sa femme (W. V, 41, 906). — **Ἰταλ.** La moglie, lo schioppo e il cane non si prestano a nessuno = ἡ γυναῖκα, τὸ τουφέκι καὶ τὸ σκυλὶ δὲν δανείζονται σὲ κἀνέναν (τοσκαν. Pitrè II, 66). Cavalli, cani, fucili e moglie, un si ne tene mai in cumunu = ἄλογα σκυλιὰ τουφέκια καὶ γυναῖκες δὲν τά χουν ποτὲ συντροφικὰ (κορσικ. D. II, σ. 511). Donna, cavallo e barca, son di chi i cavarca = γυναῖκα ἄλογο καὶ βάρκα εἶναι κείνου ποῦ τὰ καβαλλικεύει (γενοατ. αὐτ.). Nè donn, nè ombrell, se impresten minga via = οὔτε γυναῖκα οὔτε σκιάδι δὲν δανείζονται ποτὲ ἔξω (Μεδιολ. αὐτ.). Nè liber, nè cavai ne impresta mai = μήτε βιβλίο μήτε ἄλογα νὰ μὴ δανείζῃς ποτέ (ἐπίσης, D. II, 532).

НБ ОНУ імені І.Мечникова

Nè fomne, nè cavai as presto mai = μὴ δανείζῃς ποτέ, μήτε γυναῖκες μήτε ἄλογα (πεδεμοντ. αὐτ.). Libri, dona e cavai, no se impresta mai = βιβλία, γυναῖκα καὶ ἄλογα δὲν δανείζονται ποτέ (βενετ. Pasqualigo 108). Orologio, can, femene e cavai, no se impresta mai = ῥωλόγι, σκυλί, γυναῖκες κι' ἄλογα δὲν δανείζονται ποτέ (ἐπίσης, αὐτ.). Chi impresta libri o mugièr, resta de Ca-Doná e de Ca-Corner = ὅποιος δανείζει βιβλία ἢ γυναῖκα μένει χαριστὴς ἢ κερατᾶς (ἐπίσης, αὐτ.). Nè cavalo, nè libri, nè dona no se impresta = οὔτε ἄλογο, οὔτε βιβλία, οὔτε γυναῖκα δανείζονται (ἐπίσης, D. II, 532). No lodar nè 'l to can da cazza, nè 'l to cavalo, nè to muger = νὰ μὴν παινεύῃς μήτε τὸ λαγωνικό σου, μήτε τἄλογό σου, μήτε τὴ γυναῖκά σου (ἐπίσης, Pasqualigo 310). Cavaddu, spata e mugghieri, nun si 'mprestanu vulinteri = ἄλογο, σπαθὶ καὶ γυναῖκα δὲ δανείζονται θεληματικῶς (σικελική, Pitrè, II, 66). — **Πορτογαλ**. A muller y-a besta á nadia s'empresta = ἡ γυναῖκα καὶ τἄλογο σὲ κανέναν δὲ δανείζονται (D. II, σ. 511). — **Ῥωμουν**. Pushca, calul shi femeia nu se împrumuta = τουφέκι, ἄλογο καὶ γυναῖκα δὲν δανείζονται (Zanne 3319). Trei lucruri nu se împrumuta: calul, pushca shi femeia = τρία πράματα δὲ δανείζονται· ἄλογο, τουφέκι καὶ γυναῖκα (αὐτ.). Calul shi femeia sa nu le împrumutsi = ἄλογο καὶ γυναῖκα μὴ τὰ δανείζῃς (αὐτ.). Calu shi femeia sa n'o dai pe mâna altuia = ἄλογο καὶ γυναῖκα μὴ δίνῃς σὲ χέρι ἄλλου (αὐτ.). Femeea, pushca shi calul n'are credsemînt = γυναῖκα, τουφέκι κι' ἄλογο δὲν ἔχουν πίστη (αὐτ. 3320). Femeea shi calul n'au credsemînt = γυναῖκα κι' ἄλογο δὲν ἔχουν πίστη (αὐτ.). — **Ἀγγλ**. The wife, the horse and the sword may be shewed, but not lent = ἡ γυναῖκα, τἄλογο καὶ τὸ σπαθὶ ἂς δείχνωνται, ἀλλὰ νὰ μὴ δανείζωνται (W. V, 41, 906). — **Δαν**. Hustru, klæder, hest og skoe laanes ilde af bondens boe = νοικοκυρά, ῥοῦχα, ἄλογο καὶ ὑποδήματα κακὰ δανείζονται ἀπὸ τὴν κατοικία τοῦ χωριάτη (αὐτ. 43, 960). — **Σουηδ**. Hustru, håst, kläder och sko lånas illa ur bondens bo = ὁμ. (D. II, 532). — **Νορβηγ**. Sko og Kvern og øyk skal ingen Mann laana = ὑπόδημα καὶ χειρόμυλο καὶ ἄλογο

κἀνένας δὲν πρέπει νὰ δανείζῃ (αὐτ.) øyk og Kvern og Kona skal ingen Mann laana = ἄλογο καὶ χειρόμυλο καὶ γυναῖκα κἀνένας δὲν πρέπει νὰ δανείζῃ (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Leen nooit uit uw meisje, uw horologie of un pennemess; wont gij krijgt ze bedorven t'huis = μὴ δανείζῃς τὸ κορίτσι σου, τὸ ῥωλόγι σου καὶ τὸ σουγιά σου, γιατὶ θὰ τὰ πάρῃς πίσω χαλασμένα (αὐτ.). Mijn paard, mijn zwaard, mijn wijf, die houd ik voor mijn eigen lijf = τἄλογό μου, τὸ σπαθί μου καὶ τὴ γυναῖκά μου, τά χω σὰν τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μου (W. III, 1302, 526). — **Γερμαν.** Dein Pferd, dein Schwert und dein Weib leihe nicht her — Τἄλογό σου, τὸ σπαθί σου καὶ τὴ γυναῖκά σου μὴ δανείζῃς (αὐτ. 1285, 127). Wer sein Pferd verleiht, bekommt es nicht besser zurück = ὅποιος δανείζει τἄλογό του, τὸ παίρνει πίσω χειρότερο (αὐτ. 1313, 766 μετὰ βοημικῶν καὶ πολωνικῶν παραλλήλων). Frauen, Pferd und Uhren soll man nicht verleihen = γυναῖκες, ἄλογο καὶ ῥωλόγια δὲν πρέπει νὰ δανείζῃ κἀνεὶς (W. I, 1123, 394. V. 47, 1038). Mein Schwert, mein Pferd vnd auch mein Weib halt ich fur mein selbst eigen Leib = τὸ σπαθί μου, τἄλογό μου, καθὼς καὶ τὴ γυναῖκά μου τά χω σὰν τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μου (W. IV, 468, 59. III, 1302, 526). Dein Weib, dein Pferd und dein Schwert magst du wol zeigen, aber nicht ausleihen = τὴ γυναῖκά σου, τἄλογό σου καὶ τὸ σπαθί σου, μπορεῖς ἂν θέλῃς νὰ δείχνῃς, ἀλλὰ νὰ μὴ δανείζῃς (W. V, 8, 175). Sein Weib, sein Ross und sein Schwert kann man wol zeigen; wer's aber verleiht, der ist bethört (handelt verkehrt) = τὴ γυναῖκά του, τἄλογό του καὶ τὸ σπαθί του μπορεῖ κἀνεὶς ἴσως νὰ δείχνῃ, ἀλλ' ὅποιος τὰ δανείζει εἶναι παλαβός· ἢ· στραβὰ κάνει (αὐτ. 40, 884). Verliehen Weib, Laute, Ross und Wehr bekommst im vorigen Stande nimmermehr = δανεισμένη γυναῖκα, κιθάρα, ἄλογο καὶ τουφέκι δὲν τὰ παίρνεις ποτὲ πίσω 'ς τὴν πρώτη τους κατάσταση (αὐτ. 41, 906). Weib Pferd und Schuh verleiht der Bauer nicht aus seiner Truh' = γυναῖκα, ἄλογο καὶ ὑπόδημα ποτὲ δὲ δανείζει ὁ χωριάτης ἀπὸ τὸ ἀρμάρι του (αὐτ. 43, 960). Weib und Ross soll man nicht verleihen = γυναῖκα κι' ἄλογο δὲν πρέπει κἀνεὶς νὰ

δανείζῃ (αὐτ. 971). Wer sein Weib vnd Pferd leyet hin, der ist Kauffman ohn gewin = ὅποιος δανείζει τὴ γυναῖκά του καὶ τἄλογό του εἶναι πραματευτὴς ἀδιαφόρετος (αὐτ. 62, 1346). Wer weid, kleider, schu oder pferd aussleiht, dem bleibt nichts vnuersert = ὅποιος γυναῖκα, ῥοῦχα, ὑπόδημα ἢ ἄλογο δανείζει, δὲν τοῦ μένει τίποτε γερὸ (αὐτ. 63, 1363). De ûr, de Bis uch de Frâ némeszte' loâ! = τὸ ῥωλόγι, τὸ σάρωμα καὶ τὴ γυναῖκα κἀνεὶς νὰ μὴ δανείζῃ! (D. II, 532). Det Ruos uch det Gewier uch de Frâ sâl em nemeszte lân = τὸ ἄλογο καὶ τὸ τουφέκι καὶ τὴ γυναῖκα δὲν πρέπει κἀνεὶς νὰ δανείζῃ (αὐτ.). — **Τουρκ.** ατ εελα αβρετα, εενὰν ολμὰζ = τὸ ἄλογο καὶ ἡ γυναῖκα δὲν ἔχουν πίστη (Davis 3).

8. Εἶδες πράσινο ἄλογο;

(Μα. 15 [πράσινον ἄλογον;]).

Βλ. ἀρ. 2. Λέγεται πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι ἐπίσης ἀδύνατον εἶναι νὰ ἴδῃ τις καὶ τὸ ἐν τῷ λόγῳ μνημονευόμενον πρᾶγμα, ὅσον καὶ ἵππον πρασινόχρουν.

9. Κὶ κατιβαίνω ἀς σ' ἄλεγον καὶ καβαλκεύω τὸγ γάιδαρον.

(Πόντου παρὰ Ι. Βαλαβάνη).

Δὲν καταβαίνω ἀπὸ τοῦ ἵππου διὰ νὰ ἐπιβῶ ὄνου· ὅτι οὐδεὶς ἑκὼν καταλείπει τὴν θέσιν του διὰ νὰ καταλάβῃ χείρονα. Τὴν μετάπτωσιν ἀπὸ τῆς κρείσσονος εἰς χείρονα θέσιν σημαίνουσι διὰ τῆς αὐτῆς μεταφορᾶς καὶ ἄλλαι παρ. ἐν λ. ἀπὸ 10. 20. 27 καὶ 23, ὅπου σημειοῦνται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἀρχαῖαι καὶ νεώτεραι παρ. Πρὸς τὴν προκειμένην δ' ὁμοιάζουσι μᾶλλον αἱ ἑξῆς **Γερμαν.** Es kommt niemand gern vom Pferd auf den Esel = κἀνεὶς δὲν πηγαίνει θεληματικῶς ἀπὸ τἄλογο 'ς τὸ γάιδαρο (W. III, 1297, 391. IV, 545, 2). Hast du Pferde, so lass die Esel = ἔχεις ἄλογα; ἄφες τὰ γαιδούρια (W. III, 1299, 440). — **Τουρκ.** Ἔπεσες ἀπὸ τἄλογο, μὴν καβαλλικεύεις γάιδαρο (Merx 69).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

10. Μικρὸ ἄλογο παίνα, καὶ μεγάλο καβαλλίκα.

(Κερκύρας. Ἐφημ. Φιλ. 1870 σ. 2247).

Πρβλ. καὶ τὴν ἑπομένην. Περὶ τοῦ τύπου τῆς συμβουλῆς τοῦ ἐπαινεῖν τὸ μικρὸν καὶ ἐκλέγειν τὸ μέγα βλ. μικρὸς 21.

11. Μπλάρι παίνα, κι' ἄλουγου καβαλλίκα.

('Ιωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. τὴν προηγουμένην. — Μπλάρι = μουλάρι, ἡμίονος.

12. Νὰ μὴν παίρνῃς βλάγκο ἄλογο, ροῦσσα γυναῖκα, μπάλιο γουροῦνι, Ἀλωνιστιώτη φίλο, Ζυγοβιστινὸ νουννὸ καὶ Μιλιανήσιο κρασί.

(Πτζ. 355, 97).

Κύριος σκοπὸς τῆς παρ. εἶναι ὁ διασυρμὸς τῶν κατοίκων τῶν ἀρκαδικῶν χωρίων Ἀλωνίσταινας (τοῦ δήμου Φαλάνθου τῆς ἐπαρχίας Μαντινείας) καὶ Ζυγοβιστίου (τοῦ δήμου Δημητσάνης τῆς Γορτυνίας)· ὅθεν ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ψεγουσῶν τἀκληρήματα πόλεων. Ἀλλ' ὅπως φανῇ ἔχουσα σκοπὸν γενικώτερον προσετέθησαν συμβουλαὶ περὶ ἀποφυγῆς καὶ ἄλλων πραγμάτων, θεωρουμένων ἐπικινδύνων ἢ ἐπιβλαβῶν. Βλάγκο ἄλογο εἶναι ὁ ξανθὸς τὸ χρῶμα ἵππος, καίτοι ἡ ἐτυμολογία του δεικνύει ὅτι ἐν ἀρχῇ ἐσήμαινε τὸν λευκόν· διότι ἡ λ. ἐλήφθη ἐκ παλαιοτέρου τύπου τοῦ ἰταλ. ἐπιθέτου bianco = λευκός, διατηροῦντος τὸ l τοῦ πρωτοτύπου παλαιογερμανικοῦ blanch, ὡς διετήρησαν αὐτὸ ἡ ἱσπανικὴ (blanco), ἡ προβηγκιανὴ (blanc) καὶ ἡ γαλλικὴ (blanc). Ἀνὴρ εἰδικός, ὁ κ. Γ. Ν. Πιλάβιος, ὃν ἠρώτησα ἂν ἡ ἀπαγόρευσις τῆς κτήσεως ξανθοῦ ἵππου ἔχει λόγον τινὰ ἢ ἁπλῶς ἀναφέρεται εἰς πρόληψίν τινα ἀνυπόστατον, μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὅτι «ἀληθὴς ὑπάρχει ἡ παρατήρησις, ὅτι οἱ ξανθοῦ χρώματος ἵπποι εἰσὶ δύστροποι καὶ ἐλαττωματικοί». Διὰ τὸν αὐτὸν δ' ἴσως λόγον ψέγεται καὶ τὸ μπάλιο γουροῦνι (περὶ τῆς λέξεως βλ. ἀνωτέρω σ. 519 σημ. 1). Ἡ ροῦσσα γυναῖκα, δηλ. ἡ πυρρόθριξ (λατιν. russus), εἶναι ἐπίφοβος, κατὰ τὰς φυσιογνωμικὰς προλήψεις, διότι ἡ κόκκινη τρίχα εἶναι διαβολικὴ (βλ. τρίχα 9). Ὁ Ἀλωνιστιώ-

НВ ОНУ імені І.І.Мечникова

της εἶναι ἄπιστος φίλος, κατὰ την παροιμίαν· ὁ δὲ Ζυγοβιστινὸς εἶναι ὀχληρὸς σύντεκνος (νουννός), διότι ταξειδεύων ὡς ἀγωγιάτης συχνάκις θὰ ζητῇ τὴν φιλοξενίαν τοῦ συντέκνου. Τὸ Μιλιανίσιο κρασὶ τέλος, ὅπερ κατακρίνει ἡ παρ., εἶναι τὸ παραγόμενον ἐν τῇ πεδιάδι Μιλιανῷ (= Αἰμιλιανῷ) τοῦ δήμου Νάσων τῆς ἐπαρχίας Μαντινείας.

13. Ὅταν σὲ ῥήξῃ τἄλογο, ξεπέζευε καὶ σύρ' το.

(Β. 236, 869 [ξαπέζευε] — Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [ξαπέζευε καὶ σέρνε το]).

Βλ. ἀρ. 5.

14. Σ' τὴ φύση τρέχει τἄλογο καὶ 'ς τὸ καπετανίκι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη [ἢ, καὶ τὸ κ.]).

Βλ. ἀρ. 16, βασίλειο 2-6. Ἐπὶ τῶν ἐχόντων ἀρετήν τινα ἢ ἰδίωμά τι ἐκ φύσεως καὶ γένους. Αἱ ὁρμαὶ τοῦ ἵππου εἶναι νὰ τρέχῃ ἀπεριόριστος, νὰ εἶναι ἐλεύθερος, κύριος ἑαυτοῦ, καὶ μόνον ἐξαναγκαζόμενος ὑπὸ τοῦ χαλινοῦ καταστέλλει αὐτάς.

15. Τἄλογο ὅταν βγάλῃ τὸ σαμάρι, τότε φαίνονται οἱ πληγαῖς του.

(Κερκύρας. Νέα. 400).

Βλ. γυναῖκα 119.

16. Τἄλογο 'ς τὴ φύση του καὶ 'ς τὸ καπετανίκι.

(Βερ. 86, 40. — Β. 289. 67).

Βλ. ἀρ. 17.

17. Τἄλογο 'ς τὸ μύλο καὶ τὸ σκυλὶ 'ς τὸ γάμο δὲν παχαίνουν.

(Βονίτσης παρὰ Λαϊάρου).

Ὁ ἔχων πολλὰ οἰκογενειακὰ βάρη ἀδύνατον εἶναι νὰ πλουτήσῃ, ὡς ἀδύνατον εἶναι νὰ παχυνθῶσιν ὁ ἐζευγμένος εἰς τὸν μύλον ἵππος καὶ ἐν τῇ γαμηλίῳ τραπέζῃ ὁ σκύλος, ὃν πάντες οἱ κεκλημένοι ἀποδιώκουσι (πρβλ. γάμος 28).

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

18. Τἄλογο τὸ πληγωμένο σὰν ἰδῇ τὴ σέλλα τρέμει.

(Leake 452, 72 [Τἄλογον τὸ πληγωμένον ὡς ἴδῃ τὴν σέλλαν τρ.] — Μα. 40 [Τὸ ἄλογον τὸ πληγωμένον ὡς ἰδῇ, τὴν σέλλαν τρ.] — Ne. 121, 801 [ὁμ.] — Sanders 226, 72 [ὅμ.] —Β'. 113. 15. — Β. 289, 69. — Ἀν. ἐπ. Α', 560, 415 [τὴν ξύστρα]).

Βλ. ἀρ. 22, γάδαρος 91. Βλ. καὶ τὴν παρὰ Πλανούδη βυζαντινὴν ἐν λ. ψωριάζω 2. — Ὁ παθών τι κακὸν φοβεῖται πάντοτε μὴ ἐπαναληφθῇ, ὁσάκις ἴδῃ τὸν προξενήσαντα εἰς αὐτὸν τοῦτο. Τὸ πληγωμένον ἄλογον τρέμει τὴν σέλλαν, διότι ἐπιτιθεμένη ἀναξέει τὰς πληγάς του. — Ὅμοιαι παρ. **Γαλ.** Cheval rogneux n'a cure qu'on l'estrille (Leroux I, 159). — **Ἀγγλ.** A galled horse will not endure the comb = ψωριασμένο ἄλογο δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξῃ ξύστρα (W. III, 1287, 175). — **Δαν.** En skarns hest som ei kand bære sadelen = ψωριασμένο ἄλογο δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξῃ σέλλα (αὐτ. 1296, 370). — **Σουηδ.** Skabbot häst tol ingen skrapa = ψωριασμένο ἄλογο δὲν ὑποφέρει ξύστρα (αὐτ. 1293, 307). — **Ὁλλανδ.** Een schurft paard vreest den roskam = ὁμ. (αὐτ.). — **Γερμαν.** Ein böses (schäbig) Pferd hasst die Striegel = κακὸ (ψωριάρικο) ἄλογο μισεῖ τὴν ξύστρα (αὐτ. 1287, 175. 1293, 307. 1306, 609. 1734, 44). Ein reudig Ross leidets nicht lang, dass mans hart strelet = ψωριάρικο ἄλογο δὲ βαστάει πολὺ νὰ τὸ ξυστρίζουν δυνατά. (αὐτ. 1734, 45). Ein wundes Ross erschrickt vor jedem Sattel = πληγιασμένο ἄλογο τρέμει κάθε σέλλα (αὐτ. 62). Nur ein schäbig Pferd leidet keine Striegel = μόνο ψωριασμένο ἄλογο δὲν ὑποφέρει ξύστρα (αὐτ. 1304, 568) Es ist ein elend Pferd, das den Sattel nicht ertragen kann = ἐλεεινὸ εἶναι τὸ ἄλογο, ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξῃ τὴ σέλλα (αὐτ. 1296, 370).

19. Τὸ ἄλογο μονάχο του ἀξαίνει τὴν ταγή του.

(Ἠπείρου Ἀρ. 1301).

Βλ. καλὸς 71.

20. Τὸ Μάη ἄλογο μὴν πάρῃς καὶ τὴ Λαμπριὰ γυναῖκα.

(Κερκύρας. Νεα. 402).

Βλ. ἀρ. 1. 3. 4, γυναῖκα 26. 73. Ὁ ἀγοράζων ἵππον τὸν Μάιον

δύναται νὰ ἀπατηθῇ, διότι τρεφόμενος ἐκ τῆς ἀφθόνου κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον χλόης καὶ ὁ κακὸς φαίνεται παχὺς καὶ εὔρωστος· ὁμοίως καὶ ἡ γυνὴ τὸ πάσχα, ἐστολισμένη οὖσα, φαίνεται ὡραία. Ἀπαράλλακτος ἡ **Ἰταλ.** (καλαβρία τῆς Laureana di Borrello). Di pasca no pigghiari mugghieri, e di Maju no accattari sumeri = τὸ πάσχα μὴν πάρῃς γυναῖκες καὶ τὸ Μάη μὴν ἀγοράσῃς γαϊδάρους (Calabria 1895 τ VII σ. 76).

21. Τὸ ντουφέκι σου, τὴ γυναῖκά σου καὶ τἄλογό σου νὰ μὴν τὸ δίνῃς 'ς τὸν ἄλλο.

(Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου).

Βλ. ἀρ. 7.

22. Τὸ πληγιασμένο τἄλογο τρέμει ὅταν δῇ τὴ σέλλα

('Ηπείρου 'Αρ. 1922).

Βλ. ἀρ. 18.

23. Τραύα τἄλογό σου, μὴ σὲ πατήσῃ τὸ γομάρι μου.

(Βλ. Κατζιούλην 774.— Κατζιούλη 'Επίμ. 550 [τἄ. μὴ π. τὸ γομάρι.] —'Ηπείρου 'Αρ. 1939. — Β. 325, 591).

Τοῦτο κυρίως λέγουσιν εἰρωνευόμενοι ἑαυτοὺς οἱ ἔχοντες εὐτελῆ καὶ ἀνάξια λόγου κτήματα πρὸς ἄλλον ἐπαινοῦντα ταῦτα, ἐνῷ εἶναι πλουσιώτερος αὐτῶν καὶ ἔχει κτήματα ἄλλα καλύτερα καὶ πολυτιμότερα. Λέγεται ὅμως ἐνίοτε καὶ ἐπὶ τῶν ὑπερτιμώντων τὰ ἴδια αὐτῶν πράγματα ἐν συγκρίσει πρὸς ταλλότρια.

ἁλυσίδα.

1. Εἶναι γιὰ ταῖς ἁλυσίδαις.

(Βυζάντ. λ. ἁλυσίδα. σκάρφη. — 'Ηπείρου. ΚΠ ΙΗ', 186, 91).

Βλ. Βαγγελίστρα 1, δέσιμο 1, σίδερο 2. Εἶναι παράφρων, ἀνάγκη νὰ δεθῇ δι' ἁλυσίδων.

ἄλφα.

1. Ἀπὸ τὸ ἄλφα ὡς τὸ ὠμέγα.

(Κα. 612').

Ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἐν λεπτομερείᾳ. Τὸ Α καὶ τὸ Ω εἰς δή-

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

λωσιν τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους καὶ ἐν τῇ Ἀποκαλύψ. α΄, 8. 11. κα΄, 6. 22, 13.

2. Ἄρχισε πάλι ἀπὸ τὸ ἄλφα.

(Κοινή).

Ἤρχισε πάλιν ἐξ ἀρχῆς τὸ ἔργον, ματαιωθείσης τῆς προτέρας ἐργασίας του.

3. Δὲν ξέρει ἀπὸ τὸ ἄλφα ὡς τὸ βῆτα.

(Κοινή. [ἢ, Δὲν ξ. τἄλφα βῆτα.] — Βλάχου Λεξ. λ. ἄλφα [ἠξεύρει — ἕως]).

Εἶναι ἀμαθέστατος, ἀγνοεῖ καὶ αὐτὰ τὰ στοιχειωδέστατα. **Γαλλ.** Ne savoir ni A ni B (Littré Dictionn. λ. A. Legai σ. 1).

4. Οὔτε 'ς τἄλφα δὲν εἶσ' ἀκόμα.

(Βύρ. Γ', 375, 33 [δὲν εἴμεθα] — ΚΠ. Η'. 396).

Οὐδ' εἰς τὴν ἀρχῆν τοῦ ἔργου εἶσαι.

Ἀλωνάρης.

1. Ἀλωνάρης τἀλωνίζει
κι' Αὔγουστος τἀ ξεχωρίζει.

('Αθηνῶν. Παρνασσ. ΙϚ', 160 149 ['Λ. ά. κι' Αὔ. ξ.] — Πύργου παρὰ Π. Λιναρδάκη ['Ο 'Α. ά. κι' ὁ Αὔ. ξ.] — Γορτυνίας. — Δημητσάνης παρὰ Φ Ἡλιοπούλου. — Ζακύνης παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Οἱ τρώγοντες ἀμέτρως ὀπώρας κατὰ μῆνα Ἰούλιον ὑπόκεινται εἰς ἀσθενείας μέχρι τέλους Αὐγούστου, ὅθεν δὲν δύνανται νὰ θεωρήσωσιν ἑαυτοὺς ὡς ἀποφυγόντας τὸν κίνδυνον τῶν νόσων πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ Αὐγούστου. Ἐν τούτῳ ἡ προκειμένη παρ. συμφωνεῖ πρὸς τὴν βυζαντινὴν παρὰ Πλανούδῃ 39 (βλ. Αὔγουστος 22). Ἐν Ἀθήναις ἡ παρ. ἀναφέρεται ὡς καὶ ἡ κερκυραϊκὴ παραλλαγὴ αὐτῆς (ἐν λ. Αὔγουστος 18) εἰς τὴν ἐπίτασιν τῆς θνησιμότητος τῶν παίδων ἐκ γαστρικῶν νόσων κατ' Αὔγουστον, οὐχὶ ὅμως καὶ τῶν φθισικῶν, ὡς ἐσφαλμένως ἑρμηνεύει ὁ ἐκδότης τῆς ἀθηναϊκῆς παραλλαγῆς. Βλ. ὅσα περὶ τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως κατὰ μῆνα Αὔγουστον σημειοῦνται ἐν λ. Αὔγουστος 22.

НВО НУ імені І.І.Мечникова

2. Σ' τοὺ κακορρίζικου χουριὸ τοὺν Ἀλουνάρι βρέχι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 3.

3. Τὸν Ἀλωνάρη ἔβρεχε 'ς τὸν ποντισμένο τόπο.

(Μεσσηνίας. Στατιστ. Γε. 110 καὶ Μ. 103).

Βλ. καὶ ἀρ. 2. 4. πρβλ. ὁμοίας παρ. περὶ τῆς βροχῆς κατὰ Μάιον ἐν λ. Μάης 35. 37. 38. 40. 53. 55, πρέπει 6. 8. 10. 13-15. 20. Ὅτι ἐπιβλαβεστάτη ἡ βροχὴ κατ' Ἰούλιον. Ὁ Mommsen παρηρμήνευσε τὴν παρ. παρεννοήσας τὸ ἐπίθετον ποντισμένος, καὶ ὑπολαβὼν ὅτι ἡ παρ. σημαίνει, ὅτι οὐδαμοῦ βρέχει τὸν Ἰούλιον. Τὸ ἐπίθετον ὅμως τοῦτο ἔχει μεταφορικὴν σημασίαν, δηλοῦν τὸν ἀτυχῆ, τὸν κακὴν μοῖραν ἔχοντα. Ἄλλως ἡ παρ. θὰ ἦτο ψευδής, διότι ἁπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος βρέχει καὶ τὸν Ἰούλιον· ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις ἐν περιόδῳ 37 ἐτῶν 4 μόνον ἔτη δὲν ἔβρεξε τὸν μῆνα τοῦτον, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον καὶ ὁ Αὔγουστος ἑπτάκις παρῆλθεν ἄνευ βροχῆς. (Βλ. Eginitis le climat d'Athènes σ. 153 κἑ).

4. Τὸν ποντισμένο τὸν καιρὸ τὸν Ἀλωνάρη βρέχει.

(Πτζ. 352, 78 — Ἠλείας παρὰ Λ. Καρκαβίτσα. — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Λιναρδάκη — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

ἁλῶνι.

1. Ἀλὶ 'ς τὸν ποῦ δὲν σκουπίζει τὸν κῶλον τ' ἁλωνιοῦ.

[Χίου. Καν. 221, 59).

Ὁ ἁλωνίσας πρέπει νὰ καθαρίσῃ ἐπιμελῶς τὸ ἁλώνιον, συνάγων καὶ τὸν τέλευταῖον κόκκον τοῦ σίτου, διότι δυστυχὴς εἶναι ὁ παραβλέπων καὶ τὰ ἐλάχιστα συμφέροντά του. Ἡ παρ. λέγεται καὶ μεταφορικῶς ὑπὸ τῶν ἀξιούντων νὰ λάβωσιν ἀνελλιπῶς τἀνήκοντα αὐτοῖς.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

2. Ἔχω τἄλογα 'ς τἀλῶνι.

(Λελ. Ἐπ. 234, 32).

Ἔχω ἐργασίαν χρήζουσαν διαρκοῦς ἐπιβλέψεως. Κενὴ πρόφασις τῶν ἀρνουμένων νὰ ὑπακούσωσι τὴν πρόσκλησίν τινος.

3. Νιὸς καρπός, καινόργια ἁλώνια.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη).

Τὸ νέον γέννημα ἔχει χρείαν νέου ἁλωνίου διὰ ν' ἁλωνισθῇ. Τὰ νέα πράγματα, ὅταν μάλιστα τύχῃ νὰ εἶναι χρήσιμα, πρέπει νὰ περιποιώμεθα.

4. 'Σ ἁλῶνιν ἀτ' νὲ βρέσ' νὲ σ'ιονίζει.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 349, 3 ['Σ ἁλῶνισ σ' νὲ] καὶ παρὰ Ι. Βαλαβάνη).

Εἰς τὸ ἁλώνιόν του οὔτε βρέχει οὔτε χιονίζει· οὐδένα κίνδυνον ἔχων καταστροφῆς τοῦ καρποῦ του εἶναι ἀμέριμνος. Λέγεται ἐπὶ τῶν ἀδιαφορούντων πρὸς πᾶν τὸ μὴ ἀναφερόμενον εἰς ἑαυτούς.

5. Τοῦ γιωργοῦ ἡ δουλειὰ 'ς τἀλῶνι φαίνεται.

(Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου [εἰς τὸ ἁ.] — Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην. Ὅσον καὶ ἂν κοπιάσῃ ὁ γεωργός, ἂν δὲν τὸν εὐνοήσῃ ὁ καιρὸς οἱ κόποι του ματαιοῦνται. Μόνον ὅταν συγκομίσῃ ἐκ τοῦ ἁλωνίου τὸν καρπὸν εἶναι ἀσφαλής, τότε μόνον θὰ λάβῃ τὸν μισθὸν τῆς ἐργασίας του.

6. Τοῦ ζηυγᾶ οἱ πουπαῖς 'ς τἀλῶνι θὰ φανοῦν.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ἡ αὐτὴ μὲ τὴν προηγουμένην. Πουπαῖς=πομπαῖς, τὰ ἀκληρήρήματα.

ἁλωνίζω.

1. Ἁλωνίζει παλιούρια.

('Ηπείρου. ΖΑ. 198, 3).

Ματαιοπονεῖ φθείρων ἑαυτόν, ὡς ὁ ἁλωνίζων παλιούρους (rhamnus paliurus L.) οὐδὲν συγκομίζει, ἀλλὰ μόνον πληγάς.

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

2. Ποῦ 'κὶ θαρρεῖ ἀλωνίζει.

(Πόντου παρὰ Ι. Βαλαβάνη).

Βλ. θερίζω 22. Ὁ μὴ ἐλπίζων ἀλωνίζει. Ἐπὶ ἀπροσδοκήτου εὐτυχίας.

3. Ἐς τὸ πέλαγο ἀλωνίζει.

(Μεσσηνίας).

Παραπλησία ἐν λ. σπέρνω 35. Ἐπὶ ματαιοπονούντων. Ἐν τῷ δημοτικῷ ᾄσματι τοῦ Χαρτσιανῆ καὶ τῆς Ἀρετῆς μεταξὺ ἄλλων ἀνεφίκτων ἄθλων προβάλλεται καὶ τοιοῦτο ἀλώνισμα:

νὰ σπείρῃ καὶ τὴ θάλασσα σιτάρι καὶ κλιτάρι,
νὰ βάλῃ καὶ ταλῶνί του ἀνάμεσα πελάγου,
νὰ στείλῃ καὶ τοῖς μαύρους του νὰ πᾶν νὰ τ' ἁλωνέψουν.
(Legrand Recueil de chans. σ. 308 ἀρ. 138 στ. 12 κἑ. 24 κἑ.).

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α΄ ΤΟΜΟΥ.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова
1918

НБ ОНУ імені І.І. Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова